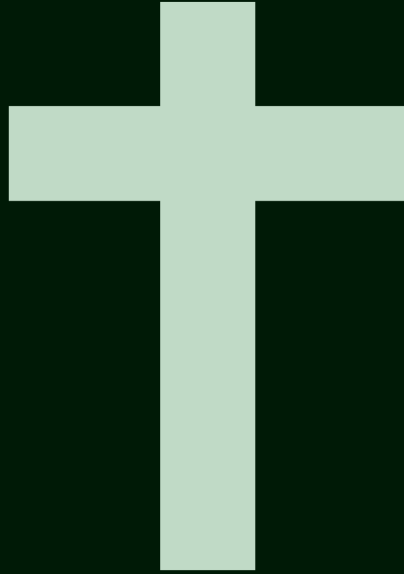

Tuti yó'o kúú tɔ'on Ndios, ta xí'o ña kuendá

sa'a Jesús

New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)

Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mxh:Mixtec, Tezoatlán)

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mxh], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f

Contents

San Mateo	1
San Marcos	52
San Lucas	85
San Juan	139
Hechos	178
Romanos	230
1 Corintios	251
2 Corintios	272
Gálatas	285
Efesios	293
Filipenses	300
Colosenses	305
I Tesalonicenses	310
2 Tesalonicenses	315
1 Timoteo	318
2 Timoteo	324
Tito	328
Filemón	331
Hebreos	333
Santiago	349
1 Pedro	355
2 Pedro	361
1 Juan	365
2 Juan	371
3 Juan	372
Judas	373
Apocalipsis	375

To'on yó'o kían nì taa San Mateo, ña ká'an sa'a Jesús

Na yó'o kúú na ve'e Jesús

¹ Ña yó'o kúú tuti noo tándaa yíko kuu ndidaá ñayuu nì sa kuu na ve'e Jesucristo, na nì kii tein na ve'e rey David, ta rey David nì kii tein na ve'e Abraham. ² Chì de'e Abraham ñoo nì sa kuu Isaac, ta de'e Isaac nì sa kuu Jacob, ta de'e Jacob nì sa kuu Judá xí'ín dao ka ñani ra. ³ Ta de'e Judá xí'ín iin ñá'a naní Tamar nì sa kuu Fares xí'ín Zara, ta de'e Fares nì sa kuu Esrom, ta de'e Esrom nì sa kuu Aram, ⁴ ta de'e Aram nì sa kuu Aminadab, ta de'e Aminadab nì sa kuu Naasón, ta de'e Naasón nì sa kuu Salmón, ⁵ ta de'e Salmón xí'ín Rahab nì sa kuu Booz, ta de'e Booz xí'ín Rut nì sa kuu Obed, ta de'e Obed nì sa kuu Isaí. ⁶ Ta de'e Isaí nì sa kuu David, na nì sa kuu rey noó na Israel, ta de'e rey David nì sa kuu Salomón, ta naná Salomón nì sa kuu ñadi'í Urías.

⁷ Ta de'e Salomón nì sa kuu Roboam, ta de'e Roboam nì sa kuu Abías, ta de'e Abías nì sa kuu Asa, ⁸ ta de'e Asa nì sa kuu Josafat, ta de'e Josafat nì sa kuu Joram, ta de'e Joram nì sa kuu Uzías, ⁹ ta de'e Uzías nì sa kuu Jotam, ta de'e Jotam nì sa kuu Acáz, ta de'e Acáz nì sa kuu Ezequías, ¹⁰ ta de'e Ezequías nì sa kuu Manasés, ta de'e Manasés nì sa kuu Amón, ta de'e Amón nì sa kuu Josías, ¹¹ ta de'e Josías nì sa kuu Jeconías xí'ín dao ka ñani ra tá tiempo nì kuei na ñoo Israel noo ndá'a ta ñoo Babilonia.

¹² Tá nì ndi'i nì kuei na Israel tixi ndá'a ta Babilonia, dá nì sa io iin de'e Jeconías ñoo, ta nì sa naní rá Salatiel, ta de'e Salatiel nì sa kuu Zorobabel, ¹³ ta de'e Zorobabel nì sa kuu Abiud, ta de'e Abiud nì sa kuu Eliaquim, ta de'e Eliaquim nì sa kuu Azor, ¹⁴ ta de'e Azor nì sa kuu Sadoc, ta de'e Sadoc nì sa kuu Aquim, ta de'e Aquim nì sa kuu Eliud, ¹⁵ ta de'e Eliud nì sa

kuu Eleazar, ta de'e Eleazar nì sa kuu Matán, ta de'e Matán nì sa kuu Jacob, ¹⁶ ta de'e Jacob nì sa kuu José, ta José nì sa kuu yí María, ta de'e María kúú Jesús, na kúú Cristo, na dákaki ñaá. ¹⁷ Noo ndidaá na sá'ano yó'o, kánda inio ña nda Abraham, ta nda David nì sa kuu na uxì komi na sá'ano. Ta nda David, ta nda tiempo nì kuei na Israel tixi ndá'a ta Babilonia, nì sa kuu na uxì komi ka na sá'ano. Ta nda tiempo nì kuei na ñoo Israel tixi ndá'a na ñoo Babilonia, ta nda tiempo Cristo nì sa kuu tuku na uxì komi na sá'ano.

Di'a nì kuu tá nì kaki Jesús

¹⁸ Di'a nì kuu tá nì kaki Jesús: María, ta kakuu naná Jesús, sa nì xì'o va xi to'on xi noo José ña tanda'a xí xí'ín rá. Tído tá ko ñá'a naki'in tá'an na kandeina, kúú nì tuu va María ñó'o de'e xi, chí Espíritu ij Ndios nì xì'o ña ndato yó'o noo xí. ¹⁹ Ta José naní taa kakuu yí xí, ta sa'á ña kúú rá iin taa ndaa, ta ko kóni ra chinaní kini ñaá rá, sa'á ñoo nì nakani ini ra ña dión oon va dánkoo ñaá rá. ²⁰ Tá nì ndi'i nì ka'i ini ra ña dión kee ra, ta kúú nì na'a noo iin ángel nì kixi noo sato'o yo Ndios noo rá tixi sani. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—José, na ve'e David, o sa nákanikuáchi inon ki'ón María kakuu ñadi'oon, dá chí mií Espíritu ij Ndios nì xì'o ña'a ndato yó'o noo xí, sa'á ñoo nì tuu xi ñó'o de'e xi. ²¹ Ta dákaki xi iin tayíí ló'o, ta chinanón xi Jesús, dá chí ta yó'o dákaki na ñoo xi noo kuáchi kée na —kaá na.

²² Ta ndidaá ña yó'o nì kuu, dá nì xinkoo noo nì ka'an Ndios xí'ín profeta, tá'an na sa kastoon xí'ín ñayuu to'on nì ka'an mií Ndios xí'ín ná, chí di'a nì kaa na:

²³ Miían tuu iin tadi'í táki kaño'o de'e xi.

Ta chinaní ná xi Emanuel.

To'on yó'o kóni kaa: Ió Ndios xí'ín yó.

²⁴ Tá nì ndoto va José, kúú nì kee ra choon nì sa'anda ángel ñoo. Ta kúú nì tandá'a vá rá xí'ín xí. ²⁵ Tído ko ní náki'in tá'an ta'on na kudi nduú na xían nani nì sa ñoo taleé ñoo. Tá nì kaki xi, dá nì chinaní ñaá ná Jesús.

2

Di'a ni kuu tá ni sa'an ta ndichí noo ni kaki Jesús

¹ Ta ni kaki Jesús ñoo Belén, ña nákaa chí kuendá Judea, ta daá nákaa Herodes kúú rá rey chí kuendá Judea. Dá ni kasáa dao ta ndichí ñoo Jerusalén, ta ni kii ra chí noo xíno ndindii. ² Ta ni ndato'on rá na ñoo Jerusalén, ta kaá ra:

—¿Ndeí ió na kúú rey noo na Israel, na ni kaki ñoo? Dá chí nda ñoo ndu ñoo ni xini ndu ni xinkoo iin tiñoosaá, sa'á ñoo ni kandaá ini ndu ña ni kaki na, ta vei ndu kandaño'o ndu na —kaá ra.

³ Tá ni ni'i tó'on rey Herodes, ta kúú ni naá vá ini ra, ta dión ta'ani ni ndo'ondidaá na ñoo Jerusalén. ⁴ Sa'á ñoo ni kana Herodes ndidaá kúú ta duti sakua'a, xí'in ta dána'a ley Moisés, ta ni ndato'on ñaá rá:

—¿Ndeí kaki na kakuu Cristo, na dáka ni ñaá?

⁵ Dá ni kaa ta ñoo xí'in rá:

—Kaki na ñoo Belén, ña nákaa kuendá Judea yó'o, dá chí di'a ni taa iin profeta ña ni ka'an Ndios xí'in ná:

⁶ Ñoo Belén, ña nákaa kuendá Judá, kandaya'i cháa ka yo'ó noo dao ka ñoo ñó'o kuendá Judá,

dá chí xaan kaki iin ra katiin ndaa na ñoo Israel, na kúú ñooi, ta dándaki ñaá rá, kaá Ndios xí'in profeta na

—kaá ra.

⁷ Dá ni kana de'é rey Herodes ta ndichí ñoo, dá ni ndato'on ndichí ñaá rá ndá kuu kúú mií mií kuu ni xinkoo tiñoosaá. ⁸ Ni ndi'i, dá ni tanda'á ñaá Herodes kua'an ra ñoo Belén, ta kaá ra xí'in rá:

—Kua'an ndo ñoo ndato'on va'a ndó ndeí ió tayii ñoo. Tá ni naní'i ndo xí, dá naki'o ndó kuendá nooi, dá ná ko'on ta'ani yu'u kandaño'i xi —kaá ra.

⁹ Tá ni ndi'i ni ka'an Herodes dión, dá ni kankuei ta ñoo kua'an ra. Ta tiñoosaá, kirí ni xini ra nda ñoo mií rá ñoo xínoo rí kua'an rí noo rá. Ta ni saa rí ni sa tuu rí dñi vé'e noo ió tayii ñoo. ¹⁰ Tá ni xini ra ni sa tuu rí, kúú

ni kadii nda'o ini ra. ¹¹ Dá ni ku'u ra ve'e ñoo. Dá ni xini ra xí xí'in María, naná xi. Dá ni sa kujta xiti rá noo xí, ta ni sa ndaño'o ñaá rá. Dá ni sonó rá yú'u sato noo ñó'o ña va'a, dá ni taó rá ña ni doko rá noo xí. Ta ñoo kúú oro, xí'in dusa támi sa'an, xí'in siti támi sa'an naní mirra. ¹² Tído tixi sani ni ka'an Ndios xí'in rá ña ná dá'a ni nandió kuéi ra noo Herodes. Sa'á ñoo iin ka va íchi ni nandió kuéi ra kua'an nó'o rá.

Di'a ni kuu tá ni sa'ani rey Herodes kua'anda'o taleé

¹³ Tá ni ya'a ta ñoo kua'an ra, dá ni ka'an iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios xí'in José tixi sani, dá kaá na:

—Ndakoo yo'ó, ta ki'in taleé xaan xí'in naná xi, ta kuino kí kua'an Egipto, ta ñoo kandeí ndó nda ná kasto'on tukui xí'in ndó, dá chí kasá'a rey Herodes nándukú rá taleé xaan ka'ani rá —kaá na.

¹⁴ Dá ni ndoto José, ta sakuaá kuu dáá ñoo ni ki'in ra taleé ñoo xí'in naná xi, dá ni kee ra kua'an ra Egipto. ¹⁵ Ta ñoo ni sa ndei na nda ni kasandaá kuu ni xi'i Herodes. Dión, dá ni xinkoo to'on ni ka'an Ndios xí'in profeta na: “Nda ñoo Egipto ni nakanai de'i vei xi.”

¹⁶ Tá ni kandaá ini Herodes ña ni danda'i ñaá ta ndichí ñoo, kúú ni xido nda'o ini ra. Sa'á ñoo ni sa'anda ra choon ña ná kuu ndidaá takuáli yí ko ña'a xíno uu kua ndeí ñoo Belén xí'in ndidaá takuáli yí ndeí ñoo kuáli ñó'o noo kúú kuendá Belén ñoo, chí sa kua'an xinkoo uu kua ni xini ta ndichí ñoo ni xíno tiñoosaá. ¹⁷ Ta sa'á ña ni kee ra dión, sa'á ñoo ni xinkoo noo ni ka'an profeta Jeremías:

¹⁸ Táí káyu'ú na ña'a ndeí ñoo Ramá.

Ni'i nda'o sá kíán, ta nda'í tánaán xí'in ndirá nooan.

Ta ndeí'i Raquel sa'a de'an,

ta ko kúú ta'on natiián tandeé ini, chí ni xi'i ndi'i xi.

¹⁹ Tá ni xi'i Herodes, dá ni na'a noo túku iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios noo José tixi sani noo ió ra ñoo Egipto, ²⁰ dá ni kaa na xí'in rá:

—Ndakoo, ta kuaka tayii ló'o xaan xí'ín naná xi, ta nandio kuéi ndó kua'an nó'o ndo Israel, dá chi sa ni xi'i ndi'i va taa, ra ndúkú tayii ló'o xaan ka'ání rá —kaá na.

²¹ Dá ni ndakoo ra, dá ni nakuaka ra tayii ló'o ñoo xí'ín naná xi, dá ni kee na kua'an nó'o ná ñoo Israel. ²² Tído ni ni'i tó'on na ña Arquelao ni nakuin noo tatá ra rey Herodes dándaki ra kuendá Judea, sa'á ñoo ni yu'ú na ko'on na kande na ñoo. Tído ni kast'on tuku Ndios tixi sani xí'ín José ña ná ko'on na chí kuendá Galilea kande na. ²³ Dá ni sa na ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, ta ñoo ni sa ndei na. Dión, dá ni xinkoo noo ni ka'an profeta ña kananí xi ta ñoo Nazaret.

3

Di'a ni kuu, dá ni kasá'á kást'on Juan ña kasaa Jesús

¹ Tein tiempo daá ñoo, dá ni kasá'á Juan, na dákodo ndúta ñayuu, dána'a na noo ñayuu noo kúu yukú ichí chí kuendá Judea, ² ta kaá na xí'ín ná:

—Nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, chi sa ni kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándaki ñaa ná.

³ Ta sa'a mií Juan yó'o ni ka'an profeta Isaías tá sa na'á, chi di'a ni kaa na: Kayu'ú iin taa noo kúu yukú ichí, ta kaa ra:

“Kande nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná”, kaá na.

⁴ Ta dá'on ni sa ndixi Juan ni kava'a xí'ín idi camello. Ta iin cincho ñi ni kaq noo nákaa tixi na. Ta sa seí ná tika xí'ín ndudí yukú. ⁵ Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi ñoo Jerusalén xí'ín na ndéi dao ka ñoo ñó'o chí kuendá Judea xí'ín na ndéi ñoo ñó'o yati yuta Jordán ñoo sa kii noo nákaa Juan. ⁶ Ta sa na'o na kuachi na noo Ndios, ta kúu sa dakódo ndúta ñaa Juan ini yuta naní Jordán.

⁷ Tá ni xini Juan ña kua'á nda'o ta fariseo xí'ín ta saduceo vei ta'ani

kodo ndúta rá noo ná, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndo'ó kúu tata de'e koo! ¿Ndá yoo kaá daá xí'ín ndo'ó ña dión oon ni káki ndó noo ña xido ini Ndios, ña vei dándó'o naní ñoo ndo? ⁸ Koo ini ndo kee ndó ña va'a, ña ná'a ña miian ndaa kuiti ni nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó. ⁹ Ta ná dá'a ni ka'an ndó ña sa'á ña kúu ndó na ve'e Abraham, sa'á ñoo káki ndó. Dá chi miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ndee Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan na ve'e Abraham. ¹⁰ Ta kana'á ta'ani ndó ña sa ió nduu va hacha ka'andaan yo'o yito, sa'á ñoo ndi ndaa mií vá yito ko xí'ó kui'i va'a, yiróon kúu rá ta'anda, dá kee ra kei ra noo kéi ñó'o.

¹¹ Miian ndaa kían dákodo ndútaí ndo'ó ini takuii, chi ni nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó. Tído sata yu'u vei iin na ndaya'i cháa ka o duú yu'u, ta ni ko káni vián taó yu'u ndisa ná, chi ndaya'i cháa ka na o duú yu'u. Ta noon kúu na dákodo ndúta ndo'ó xí'ín Espiritu i Ndios, xí'ín ñoo'ó ita. ¹² Ta noon kúu táto'on iin taa tánee iin ña'a ndá'a ná dáxixi na tirió xí'ín tachi. Ta ki'o dión taó xoo na noni tirió tein xe'án. Ta nataán va'a naan ini yaka ná, ta xe'án ñoo chiñó'o na xí'ín ñó'o kéi, ña ni iin kuu o ndá'o —kaá Juan.

¹³ Ta kúu ni keta Jesús chí kuendá Galilea vei na yuta Jordán noo nákaa Juan, dá dákodo ndúta ñaa ná. ¹⁴ Tído ko xí'ín ta'on Juan dákodo ndúta ñaa ná, chi kaá na:

—Yu'u di'a va xinñó'ó kodo ndúta kee mií ní. Ta, ¿ndiva'a vei di'a ní noo yu'u ña dákodo ndútaí mií ní?

¹⁵ Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—Joon ní kaaon, dá chi kánian kee yó ndidaá choon sa'ándá Ndios —kaá na.

Dá ni xino ini Juan dákodo ndúta ñaa ná. ¹⁶ Tá ni ndi'i ni sodó ndúta Jesús, dá ni nakuin ndichi na ini takuii ñoo. Kúu mií dáá ni nonó induú. Dá ni xini na Espiritu i Ndios ni naxino na sata Jesús, ta kaa na táto'on kaa iin paloma. ¹⁷ Ta nda induú tá ni ka'an Ndios xí'ín Jesús:

—Yo'ó kúú de'e maní yu'u, ta náta'an nda'ò iníj xiníj yo'ó —kaá na.

4

Di'a nì kuu tá nì ka'án ña u'u dátuuán Jesús

¹ Dá nì kee Espíritu ij Ndios ndáka na Jesús kua'an na diní yúku íchí, dá korndodó ñaá ña u'u. ² Ta nì sa ne'e ij ná uú diko kuu, uú diko ñoó, ta ni iin ña'a kò ní seí na. Ta nì ndi'i, dá nda'í nì kasá'á kuíko na. ³ Ta kúú nì kasáa ña u'u, ña xírndodó ñaá, noo ná. Dá nì kaaan xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían ka'anda ní choon noo yuu xaan, dá ná nduuan pan kaxí ní.

⁴ Dá nì kaa na xí'ín:

—Di'a va kaá tuti ij Ndios: “O duú ta'ón tó'ón pan xínño'ó ñayuu keí ná, dá kataki na. Di'a to'on Ndios ta'ani xínño'ó ná kueídó'ò na, dá kataki ndisa na” —kaá Jesús.

⁵ Nì ndi'i, dá nì kee ña u'u ndáka ñaáan kua'an ñoo Jerusalén, ña kúú ñoo Ndios. Dá nì dakáa ñaáan noo dikó cháa ká diní ve'e ño'ò ká'ano ín ñoó. ⁶ Dá nì kaaan xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían dánkao ní mií ní nda noño'ò káa, chí di'a kaá tuti ij Ndios: Ka'anda Ndios choon noo ángel ná saá na kandaa na yo'ó.

Ta kuita nduu na xí'ín ndá'a ná natiin na yo'ó,

dá kían ná o tákue'e sa'on kee yuu.

⁷ Dá nì kaa Jesús xí'ín:

—Ta di'a ta'ani kaá tuti ij Ndios: “O sa kórndodó ndó Ndios, na kúú sato'ò ndo” —kaá na.

⁸ Dá nì kee tukuan ndáka ñaáan kua'an nda diní iin yúku dikó nda'ò. Dá nì daná'an ndidaá kúú ñoo ño'ò iin ní kúú ñayuu noo ná, xí'ín ndidaá tá'an ña ndato dándákian. ⁹ Dá nì kaaan xí'ín ná:

—Ío yu'u ña nakí'oi ndidaá ña káa noo ní tá ná nakuiin xití ní nooí, ta kandaño'ò ní yu'u.

¹⁰ Dá nì kaa Jesús:

—Kuya'a kua'an nooí, ña u'u, chí di'a va kaá tuti ij Ndios: “Koo ini ndo kandaño'ò ndó iin tó'ón diní Ndios,

na kúú sato'ò ndo, ta sava'a noo iin tó'ón míí ná koni kuáchí ndó” —kaá na xí'ín.

¹¹ Dá nì kexoo ña u'u kua'an. Dá nì kasáa ángel nì chindeé ná Jesús.

Di'a nì kuu tá nì kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu

¹² Tá nì ni'í tó'on Jesús ña nákaa Juan ve'e kaa, dá nì nandió koo na chí kuendá Galilea. ¹³ Kúú nì dankoo na ñoo Nazaret noo nì sa io na. Dá nì kí'in na kua'an na koo na ñoo Capernaum, ta kían iin ñoo nákaa yati yú'u taño'ò noo nì sa kuu ño'ò na kuendá Zabolón xí'ín Neftalí. ¹⁴ Di'ón nì kuu, dá nì xinkoo to'on nì ka'an profeta Isaías, chí di'a nì kaa na:

¹⁵ Di'a ndo'ò na ndéi kuendá Zabolón xí'ín na ndéi kuendá Neftalí, tá'an na ndéi chí yú'u taño'ò, ña nákaa iin ká xoo yuta Jordán, noo kúú kuendá Galilea, noo ndéi ñayuu kò kúú na Israel.

¹⁶ Ta ñayuu ndéi ñoo ñoó, sa ín naá ñaxintóni ná, tído viti ndato nì natoon noo ná. Ta va'ará sa xionoo na iin íchí naá noo kuu na, tído viti ndato nì natoon noo ná, kaáan.

¹⁷ Nda daá nì kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó, dá chí sa nì kuyati va kuu ña kían ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñaá ná.

Di'a nì kuu tá nì kana Jesús dao taa tiiñ tiyaká ña kanoo ra xí'ín ná

¹⁸ Ta noo xíka Jesús kua'an na yú'u taño'ò naní Galilea, ñoó nì xini na uú taa, iin ra kúú Simón, tá'an ra nì chinaní ná Pedro, ta iin ra kúú Andrés, ñani mií rá. Ta ño'ò ra chíkaa ra ñóno rá ini takuií, chí kúú rá ta tiiñ tiyaká. ¹⁹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakíj ndo ná ko'ò kanooó xí'ín yu'u, dá ná dána'í noo ndo taó ndo ñayuu tein kuachi na táto'on kée ndó taó ndo tiyaká ini takuií —kaá na.

²⁰ Ta kúú viti'ón nì dankoo ra ñóno rá. Kúú nì kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín Jesús.

21 Ta noo xíka Jesús kua'an na cháa ka chí noo, kúu ni xini na uu ka taa, ta iin ñani kúu, iin ra naní Jacobo, ta iin ka ra naní Juan. Ta kúu rá de'e taa naní Zebedeo. Ta ñó'o ra ini barco nákoto ra ñóno rá xí'ín tatá ra. Dá ni kana ñaa Jesús. 22 Ta kúu vití'ón ni ñankoo ra tatá ra xí'ín barco ñoo. Dá ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín Jesús.

23 Ta ni nata'an Jesús ni xionoo na chí kuendá Galilea ñoo sa ñaná'a na iin rá iin ve'e noo ndítútí na Israel. Ta dána'a na to'on va'a, ña kían ká'an ndi koo ndu'u yó tixi ndá'a Ndios. Ta sa nduva'a na ñayuu ndó'o ndi ndáa mií vá kue'e, ta sa nduva'a na na u'u ñí. 24 Ta iin ní kúu kuendá Siria ñoo ni kasandaá to'on sa'a Jesús, sa'a ñoo ndidaá xían ndáka ñayuu na kú'u vei na noo Jesús, á mií ná ndó'o na kue'e, o mií ná kúu ná na u'u ñí, o mií ná kúu ná na ndó'o níó kée espíritu kini, o mií ná kúu ná na xí'i yí'i, o mií ná kúu ná na ni ñatíí ñí. Ta ndidaá ná ni nduva'a ni kee Jesús. 25 Ta kuá'a nda'o na ndéi kuendá Galilea, xí'ín na ndéi ndin uxí ñoo ká'an xí'ín ná Decápolis, xí'ín na ñoo Jerusalén, xí'ín dao ka na ndéi kuendá Judea, xí'ín na ndéi iin ka xoo yuta Jordán tákuei na Jesús xionoo na.

5

Di'a kua'an ña ni ñaná'a Jesús dini iin yúku

1 Tá ni xini Jesús ña kuá'a nda'o kúu ñayuu ñoo, dá ni kaa na dini iin yúku iin ñoo. Dá ni sa koo na. Ta ni ñatuu yati taa xionoo xí'ín ná ñoo noo ná. 2 Dá ni kasá'a ná dána'a na noo rá, ta kaá na:

3 —Ndiká'an ndi kúu ví na nákoní ña xínñó'ó ná Ndios, chí na yó'o kúu na sa ñó'o tixi ndá'a Ndios.

4 'Ndiká'an ndi kúu ví na ndéi'i, dá chí natiin na ñandéé ini noo Ndios.

5 'Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu nda'i ió ini, dá chí na yó'o kúu na natiin noñó'o yó'o noo Ndios.

6 'Ndiká'an ndi kúu ví na xí'i ñoko sa'a ña ndaa, ta íchí ini na koni na ña,

dá chí ndinoo ini na xí'ín ña ndaa kee Ndios.

7 'Ndiká'an ndi kúu ví na ká'ano ini, dá chí ku'u ini Ndios sa'a ná.

8 'Ndiká'an ndi kúu ví na kómí iin níó vii, dá chí koni xí'ín noo ná Ndios.

9 'Ndiká'an ndi kúu ví na ndúkú ña nandei va'a dao ka ñayuu, dá chí na yó'o kúu na kananí de'e Ndios.

10 'Ndiká'an ndi kúu ví na ndó'o níó sa'a ña kée na ña ndaa, dá chí na yó'o kúu na ni'í ña kaño'o na tixi ndá'a Ndios.

11 'Ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó tá ká'an ndava'a ñayuu xí'ín ndó, o tá kéndava'a na xí'ín ndó, o tá káva'a na kuá'a noo ña to'ón sa'a ndo sa'a ña kúu ndó kuendá yu'u. 12 Ta ná kadii ini ndo, ta ñóchí kuu ini ndo, dá chí ká'ano nda'o ña va'a ko'ón Ndios ki'o na noo ndo chí induú sa'a ña ndó'o ndó dión, dá chí ki'o dión ta'ani ni kéndava'a na xí'ín profeta ni sa ndei sa na'a.

Yó'o dána'a Jesús ña kúu yó tató'on ñii ñayuu yó'o

13 'Ndo'ó kúu tató'on ñii ñayuu yó'o, tído tá ni ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'an, dá ndu'o'ova tukuan? Kó ta'ón ka ña'a kuu kechóon yóan. Ná kata va yóan sata vé'e, ta kuei ni'ini ñayuu kanoo na.

Kúu yó tató'on iin ña'a dátoon noo ñayuu

14 'Ta kúu ta'ani ndó tató'on iin ña'a dátoon noo ñayuu, ta ndó'o ndó tató'on ndó'o iin ñoo kánóo dini yúku, dá chí o kúu ta'on dáda'i na ña. 15 Ta dión ní, ni iin tó'ón ñayuu kó chí'ño'o iin íti, dá chikaa naan tixi iin sato. Di'a chínóo naan noo ñikó, dá katoon noo ndidaá na ndéi ini ve'e. 16 Ta ki'o dión kánian katoon ndo noo iin rá iin ñayuu, dá ná koni na ña va'a kée ndó, dá ná keká'ano na tatá yó Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús sa'a choon sa'ándá ley Moisés

17 'Ná dá'a ni ka'an ndó ña vei yu'u dátuuí choon sa'ándá ley Moisés xí'ín ña ni taa ndidaá profeta. Di'a vei yu'u dáxinkooi choon sa'ándaan. 18 Dá chí

miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña xían nani ió induú xí'ín noñó'o, ni iin tó'ón ta'on tá'í letra ley o kánda, miían xinkoo ndi'i noo ká'an. ¹⁹ Sa'á ñoó, ndi ndaa mií vá ñayuu xío kao iin kaa choon kuálí sa'ándá ley, ta k'i'o dión ta'ani kee na dána'a naán noo dao ka ñayuu, dá kían cháá vá kandaya'i na tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. Tído ndi ndaa na seídó'o choon kuálí yó'o, ta dión dána'a na noo dao ka ñayuu, noón kúú na kandaya'i nda'o tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. ²⁰ Ta ká'in xí'ín ndó ña kánian kuita ndaa cháá ka ndo kee ndó ña kóni Ndios o duú ta dána'a ley xí'ín ta fariseo, dá chí tá koó, dá kían ni iin kuu ta'ón o ndú'u ndó tixi ndá'a Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni karyí yó xí'ín ñani tá'an yó

²¹ 'Sa ñi seídó'o va ndó choon ñi ta'anda noó na sá'ano ve'e yó: "O sa ka'ání ndó ndji, ta ndi ndaa ñayuu sa'ání ndji, miían keyíko sa'a ná sa'á kuachi ñi kee na." ²² Tído yu'u di'a ká'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá ñayuu, va'ará ná karyí óon na xí'ín ñani tá'an na, miían keyíko Ndios sa'a ná. Ta ndi ndaa mií vá ñayuu yá'a ká'an xí'ín ñani na ña kúú ná ñayuu xixi, noón kúú na kandoo kakuu na ñayuu kómí kuachi noó na sá'ano ñoo yó. Ta ndi ndaa mií ñayuu, na ká'an xí'ín ñani tá'an na ña ni lú'u ko choon na, noón kúú na ko'ón kaño'o indayá noo kéi ñó'o.

²³ "Ta viti, tá kua'an ndo doko ndo ña'a noo Ndios, ta ñi ndusáa ini ndo ña ko ñá'a ndeyíko ndo tandó'o ndo xí'ín ñani ndo, ²⁴ dá kían kánian dánkoo tóo ndó ña né'e ndó kua'an ndo doko ndo noo náa ñoo, ta dinñó'o kua'án ndo ndaka ndo ña maní noo ñani ndo. Tá ñi ndi'i, dá nandió kuéi ndó doko ndoán noo Ndios. ²⁵ Ta ndi'i ini ndo kandoo maní ndo xí'ín ñayuu naá xí'ín ndó nani xíka ndó kua'an ndo noó ta né'e choon. Dá chí tá koó, dá naki'o na ndo'ó noo ndá'a rá. Ta ta né'e choon ñoo kúú ra naki'o ndo'ó noo ndá'a ta ndaa yé'é kaa, dá chikaa ra ndo'ó ve'e kaa. ²⁶ Tá miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o yáa ta'on ndó nda

rá ná chiya'i ndi'i ndó sa'á ña ñi kee ndó.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni kee yó kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í yó o yí yó

²⁷ 'Sa ñi seídó'o va ndó choon kaá di'a: "O sa kée ndó kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í ndo o yí ndo." ²⁸ Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá taa nákani lóko ini ra ndé'é rá iin ñá'a, ta nákani kue'é ini ra xí'án, roón kúú ra ñi ya'a ñi kee kuachi xí'án xí'ín ñaxintóni rá.

²⁹ 'Sa'á ñoó, tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín nduchi nóo xoo kuá'a ndo, dá kían taó ndoán, ta kaño'ó ndoán. Dá chí va'a cháá kaan ná naá iin nduchi nóo ndo o duú kaan dáketá na iin níi ndó indayá. ³⁰ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a xoo kuá'a ndo, dá kían ka'anda ndoán, ta kaño'ó ndoán. Dá chí va'a cháá ka ña ná kamaní iin ndá'a ndo o duú kaan dáketá na iin níi ndó indayá.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

³¹ 'Sa ñi seídó'o ta'ani ndó iin ka choon kaá di'a: "Ndi ndaa mií vá taa kóni dánkoo ñadi'í ra, dá kían naki'o ra iin tuti ña ká'an ña kóni ra dánkoo ñaá rá." ³² Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá taa dánkoo ñadi'í ra, ta ko kían sa'á ña ñi xini xixi ñaá, dá kían mií rá kedaá xí'ín ñadi'í ra, dá ya'án keeán kuachi xí'ín iin ka taa. Ta dión ní taa náki'in tá'an xí'án, yá'a ra kee ra kuachi xí'án.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni nachina'á yó ni iin ña'a

³³ "Ta sa ñi seídó'o ta'ani ndó iin ka choon ñi ta'anda noó na sá'ano ñoo yó: "O sa kétó'ón ndó ña ñi nachina'á ndó kee ndó noo sato'o yó Ndios. Di'a koo ini ndo kee ndó ña ñi kaa ndo kee ndó." ³⁴ Tído yu'u ká'in xí'ín ndó, o sa náchina'á ndó ni iin ña'a, dá k'i'o ndó to'on ndó. O sa náchina'á ndó induú, dá chí noo ió mií Ndios kían, ³⁵ ta o sa náchina'á ndó noñó'o yó'o, dá chí yó'o ndíta sa'a Ndios, ta o sa náchina'á ndó ñoo Jerusalén, dá chí ñoo mií rey ká'ano kían. ³⁶ Ta ni o

sa náchina'á ndó diní ndo, dá chí o kándeé ta'on ndó ndekuxí ndo ni iin tó'on idí diní ndo, ta ni o kándeé ndó ndendei'í ndoán. ³⁷ Tído ndo'ó, tá kaa ndo jaan, ta dión ná kakian. Tá kaa ndo koó, ta dión ná kakian. Chí tá yá'a ndó ká'an ndo cháá ka to'on, dá kían ndéi ndó kée ndó ña kóni ña kini.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ku'u ini yo sa'á na xiní u'u ñaá

³⁸ Ta dión ní sa ni seídó'o ndó iin ka choon kaá di'a: "Tá ni taó ná iin nduchí nóo ndo, dá kían taó ta'ani ndó nduchí nóo na. Tá ni taó ná iin no'o ndó, dá kían taó ta'ani ndó iin no'o na." ³⁹ Tído yu'u ká'in xí'in ndó, o sa chidáo tá'an ndó xí'in ñayuu kini. Va'a kaan di'a kee ndó: Tá ni kani na iin xoo noo ndo, ki'o ndó iin ka xoo ná kani na. ⁴⁰ Ta ndáa na kóni ka'an kuachi sa'a ndo, ta xío ndaa ra do'ono ndo, dá kían ki'o ndoan noo rá, ta konó ta'ani ndó naki'in ra kotó ndo. ⁴¹ Ta ndi ndáa mií ra kéndusa xí'in ndó kandio ndó ña'a ra ko'on ndo iin kilómetro dao, kua'an ndo xí'in rá nda oni kilómetro. ⁴² Ta ndáa na xíka iin ña'a noo ndo, ki'o ndoan noo ná. Ta ndáa na kóni ki'in tóo ña'a noo ndo, o sa kádí'inda ndoán noo ná.

⁴³ Ta sa seídó'o ta'ani ndó ña ni ka'an dao ka ñayuu: "Ku'u ini ndo sa'a ñayuu xí'in ndó, ta koni u'u ndo na xiní u'u ñaá." ⁴⁴ Tído yu'u di'a ká'in xí'in ndó ña ku'u ini ndo sa'á na xiní u'u ñaá, ta ka'an va'a ndó xí'in na ká'an ndava'a xí'in ndó, ta keva'a ndó xí'in na ká'no'ó ñaá, ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'á na kénóo ñaá, xí'in sa'á na kéndava'a xí'in ndó. ⁴⁵ Dión, dá ná'a ndo ña miían ndaa kúú ndó de'e tatá Ndios, na ió induú, na dáxinkoo ndindii sata ñayuu kini xí'in ñayuu vá'a, na dákoon dai sata ñayuu ndaa, xí'in ñayuu kini. ⁴⁶ Dá chí tá kú'u ini ndo sava'a sa'á na kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndí kían va'a ni'i ndo? ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña dión ta'ani kée ra kí'in ya'i sa'a ñó'o? ⁴⁷ Tá ká'an ndo ndisá'an xí'in sava'a ñani tá'an ndó, dá kían, ¿ndí kían va'a kée ndó, xiní ndo? ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña dión ta'ani kée na ko ná'a Ndios tein mií

na? ⁴⁸ Tído ndo'ó, koo ini ndo kenda ndi'i ndó choon táto'on kendaá tatá yo Ndios, na ió induú, choon.

6

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó chindeé yó na kúnda'í

¹ Kandaa ndo mií ndó, o sa ndúkú ndó kee ndó ña va'a noo ñayuu sa'á ña kóni ndo kande'é va'a na ndo. Dá chí tá kée ndó dión, dá kían ni iin ña va'a o nándio né'e tatá Ndios, na ió induú, noo ndo. ² Sa'á ñoó, tá kua'an ndo ki'o ndó di'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni ka'an ndo xí'in ra tuú trompeta ña kuita ra tuu ra noo ndo táto'on kée taa uu noo ini ve'e noo náta ka yo xí'in noo xionoo ra keí. Dión kée ra, dá ná chinaní va'a ñaá ñayuu. Ta miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ³ Tído, ndo'ó, tá kua'an ndo ki'o ndó di'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni kana'á nda'á íti ndo ndí kían xí'o nda'á kuá'a ndo, ⁴ dá kían ná koo de'é ña maní kée ndó, chí tatá Ndios, na ndé'é ña kede'é ndo, noón kúú na nandio né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá ká'an yo xí'in Ndios

⁵ Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'in tatá Ndios, o sa kée ndó táto'on kée taa uu noo, dá chí kátoó ra kandita ndichi ra ini ve'e noo náta ka yo ka'an ra xí'in Ndios, ta kátoó ta'ani ra kandita ra iin rá iin do'o keí ka'an ra xí'in Ndios, dá ná kande'é ñayuu ña kée ra. Tído miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ⁶ Tído ndo'ó, tá kua'an ndo ka'an ndo xí'in tatá Ndios, kua'an ndu'u ndó ini ve'e ndó, ta kadi ndo yé'é ndó, dá ka'an ndo xí'in Ndios, na ko túu, na ndé'é ña kede'é ndo, dá ná nandio né'e túu na ña va'a noo ndo.

⁷ Ta noo ká'an ndo xí'in ná, ná dá'a ni nandio kuéi tóo tuku ndó ka'an ndo to'on, ña sa ni ka'an ndo táto'on kée ñayuu ko ná'a Ndios, dá chí ká'an ná ña sa'á ña kua'á téi ká'an na, dá natiin na ña xíka na. ⁸ Sa'á ñoó ná dá'a ni kee ndó táto'on kée na, chí sa na'á vá tatá yo Ndios ndí kían xín'no'ó

ndó va'ará kọ ñá'a kaka ndoán noo ná. ⁹ Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, ta di'a kaa ndo:

Tatá mií ndu'u, na ió induú, ná natiin kuu mií ní ndidaá tá'an ñaño'ó.

¹⁰ Ta ná kii ní dándáki ní ñayú yó'o.

Tátó'on kị'o kée ní ña kóni ní induú xaan, kị'o dión ta'ani ná koo noño'ó yó'o.

¹¹ Ta kị'o ní ña xínño'ó ndu'u keí ndú iin iin kuu kuu.

¹² Ta ká'ano koo ini ní sa'á kuachi ndu tátó'on kị'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu sa'á na yá'a noo ndú.

¹³ Ta o sa kónó ní kuei ndu noo kuachi, ta dákaki ní ndu'u noo ña kini.

Dá chị mií ní kúu na dándáki, ta mií ní kúu na kómí choon, ta mií ní kúu na kánian natiin ndidaá tá'an ñaño'ó.

Ta daá kuití dión ná koo.

Dión ná koo.

¹⁴ 'Dá chị tá ná ku'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ku'u ká'ano ta'ani ini tatá yo Ndios, na ió induú, sa'á kuachi mií ndó.

¹⁵ Tído tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ni tatá yo Ndios o kú'u ká'ano ta'on ini sa'á kuachi ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá né'e ii yo

¹⁶ 'Tá kua'an ndo kane'e ii ndo, o sa kútama ndo tátó'on kée ta u u noo, dá chị nda'í nda'ó ndé'é rá xionoo ra, dá ná'a ra mií rá noo ñayuu ña né'e ii rá. Ta miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra. ¹⁷ Tído ndo'ó, tá né'e ii ndo, luu ná nacho'on dinj ndo, ta nakata ndó noo ndo, ¹⁸ dá kían ná dá'a ni na'a ndo mií ndó noo ñayuu ña né'e ii ndo. Ta sava'a iin tó'on dinj tatá yo Ndios, na ko túu, ná kana'á ña kée ndó dión. Ta iin tó'on mií tatá Ndios, na ndé'é ña kéde'é ndo, ná nandió né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ndukú yó koo kuiká yó noo ña kóni Ndios

¹⁹ 'Ná dá'a ni ketutí ndó ña kuiká ñayú yó'o, dá chị yó'o kúu noo dánaá tikidi ña'a, ta yó'o kúu noo dánaá

daye'e ña'a, ta yó'o ta'ani kúu noo ndéi ta kuí'íná, chị koku'u ra ve'e, ta kí'in kuí'íná rá ña'a. ²⁰ Va'a kaa ndukú ndó koo ña kuiká ndo induú, dá chị ni tikidi, ni daye'e kọ dánaá ña'a ió ñoó, ta ni ta kuí'íná o kúu ku'u kí'in kuí'íná ña ió ñoó. ²¹ Dá chị noo ió ña kuiká ndo, ñoó ta'ani nákaa níó ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña nduchí nóo yo kúu tátó'on iin ñó'o dátóon noo yo

²² 'Ta nduchí nóo ndo kúu tátó'on iin ñó'o nákaa tóon ñi ndo, ña dátóon níó ndo. Sa'á ñoó tá va'a nduchí nóo ndo, dá kían iin ní vá túu noo ndo. ²³ Tído tá kọ vá'a nduchí nóo ndo, dá kían iin ní vá ñi ndo iin naá. Tá ni nda'ó ña dátóon noo ndo, dá kían ndi kị'o ka ví ni nakuin naá noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña o kúu ta'on ndiko yo Ndios, ta ndiko ta'ani yó di'ón

²⁴ 'Ta ni iin tó'on ñayuu o kúu kéchóon noo u sato'o, dá chị iin na koni u'u na, ta iin ka na koni na, o chindaya'i na iin na, ta kenóo na iin ka na. Ta dión ta'ani o kúu ta'on ndiko na Ndios, ta ndiko ta'ani na ña kuiká.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni ndi'i téi ini yo sa'á ña ió ñayú yó'o

²⁵ 'Sa'á ñoó ká'in xí'ín ndó viti, o sa ndi'i ini ndo sa'a ndi kían kasá'an ndó, dá kataki ndo, ta ni sa'á ña ko'o ndó, ta ni sa'a dá'on kandixi ndó, dá kada'i ñi ndo. ¿Á kọ ná'a ta'on ndó ña ió ña'a ndaya'i cháá ka kee ndó nani takí ndo o duú ña kasá'an oon ni ndó? Ta ió ña'a ndaya'i cháá ka xínño'ó ñi ndo o duú dá'on kandixi ndó. ²⁶ Kande'é ndó to'on ndó'o laa, chị ni kọ chí'i rí tata, ni kọ dákée rí, ta ni yáka ri kọ nátaán va'a rí ña'a rí. Tído tatá yo Ndios, na ió induú, xito va na ri. ¿Á kọ ná'a ta'on ndó ña ndaya'i cháá ka ndo o duú laa? ²⁷ ¿Ndi ndaa ndó kandeé kua'ano iin kondó ndá'a cháá ka sa'á ña ndi'i ini ndo?

²⁸ 'Ta, ¿ndiva'a ndi'i ini ndo sa'a dá'on kandixi ndó? Kande'é ndó tátó'on kị'o sá'ano torí ndi'indi kaa yúku, chị kọ kéchóon ta'an vaan, ta ni kọ káva'an dá'on kandixian. ²⁹ Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ña ni rey Salomón,

va'ará ndidaa ta kuiká ni sa kuu ra, tído ko ní sá ndixi va'a ra tátò'on kị'o ndato iin torí ndi'indi ñoó. ³⁰ Tá kị'o dión kée Ndios xí'ín ita káa yúku, tá'an ña káa kuu víti, tído iin taan chiñó'ó ñaá ná ini xito, ¿á ko ná'á ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháá tée kándéé ini ñaá? ³¹ Sa'á ñoó ná dá'a ni ndi'i tée ini ndo sa'a ndí kían kas'an ndó o sa'a ndí kían ko'o ndó o sa'a ndí kían kandixi ndó, ³² chi sa'a ndidaa ña yó'o ndi'i nda'o ini ñayuu ko ná'á Ndios. Tído mií tatá yo Ndios, na ió induú, sa ná'á vá ná ña xínñó'ó ndóan. ³³ Sa'á ñoó dinñó'ó ka ndukú ndó ña kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, ta koo ini ndo kee ndó ña ndaa kóni na, ta kúu ndidaa ña'a yó'o koo noo ndo. ³⁴ Sa'á ñoó ná dá'a ni ndi'i ini ndo ndi koo ndó taan, dá chi vei díin va ña'a ndo'o ndó. Sa'á ñoó koo ini ndo kandeí ndó xí'ín ña ndó'o kuu víti ni.

7

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni keyíko mií yó sa'á ñayuu

¹ 'Ná dá'a ni keyíko mií ndó sa'á ñayuu, dá kían ná dá'a ni keyíko Ndios sa'a mií ndó. ² Dá chi tátò'on kị'o keyíko ndo sa'a ná, kị'o dión ta'ani keyíko Ndios sa'a ndo, chi tátò'on kị'o chíki'ó ndo, kị'o dión ná chíki'ó Ndios mií ndó. ³ ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko xí'o ndó kuendá ká'ano ka tındú'u nákaa noo mií ndó? ⁴ Ta, ¿ndi káa noo ndo ka'an ndo xí'ín ñani ndo: “Konón ná taóí xe'e nákaa noo xaan”, kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi kị'o ví káa tındú'u nákaa noo mií ndó? ⁵ ¡Kúu ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinñó'ó tındú'u nákaa noo mií ndó xaan, dá natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

⁶ 'O sa kí'o ndó ña ìi noó tina, chi nandió kuéi rí tiin rí ndo'ó. Ta o sa dákuéi ndó yuu díon né'e va'a ndó noo ñó'o kochí, dá chi chiní'ini sa'a rián.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndi kee yó ka'an yo xí'ín Ndios

⁷ 'Ta kaka ndo ña xínñó'ó ndó noo Ndios, ta kúu ni'i vá ndóan. Ndukú

ndóan, ta kúu ni'i vá ndóan. Dákásá ndó yé'é, ta kúu nonó váan noo ndo. ⁸ Dá chi ndidaa na xíkaan, ni'i náan, ta ndi ndáa na nándukú ñá, ni'i náan. Ta ndi ndáa na dákásá yé'é, nonó vá yé'é noo ná.

⁹ 'Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá xíka de'e ndó pan keí xí noo ndo, á xí'o ndó iin yuu noo xí? ¹⁰ O, tá xíka xí iin tiyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin ko noo xí? ¹¹ Koó, dá chi va'ará kúu ndó ñayuu kíni, tído tì'a ndó kị'o ndó ña va'a noo de'e ndó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña sa kaá ka ví tatá yo Ndios, na ió induú, chi kị'o na ña va'a noo na xíkaan? ¹² Tátò'on kị'o kóni ndo kee dao ka ñayuu xí'ín ndó, kị'o dión ta'ani kee ndó xí'ín ná, chi kị'o dión dándáki ley xí'ín ña ni taa profeta.

Yó'o dána'a Jesús ña ná koo ini yo ku'u yó yé'é kuín

¹³ 'Koo ini ndo ku'u ndó noo kúu yé'é kuín, dá chi ndíka nda'o yé'é, ta ndíka nda'o íchi, ña né'e ñaá kua'an indayá. Ta kua'á nda'o ñayuu koku'u kua'an íchi ñoó. ¹⁴ Tído kuín vá yé'é, ta kuín vá íchi, ña kua'an noo kataki chíchí ná, ta cháá nda'o ñayuu kondu'u kua'an ñoó.

Yó'o dána'a Jesús ña xí'ín ku'i xí'o iin yíto, dá kandaq ini yo ndá yíto kúu rá

¹⁵ 'Kandaq ndo mií ndó noo profeta to'ón, dá chi vei ra noo ndo, ta kée ra mií rá kúu rá tátò'on léko, tído ndigü'éí lobo va kúu rá. ¹⁶ Tído xí'ín ña kée ra, kandaq ini ndo ndá yoo kúu rá, dá chi o duú ta'íon xí'o uva, ta ni íon títi ko xí'o tĩño'ó. ¹⁷ Dá chi ndidaa yíto va'a xí'o ku'i va'a, tído yíto ko vá'a xí'o ku'i ko vá'a. ¹⁸ Ta ni iin tó'ón yíto va'a ko xí'o ku'i ko vá'a, ta ni iin tó'ón yíto ko vá'a ko xí'o ku'i va'a. ¹⁹ Ta ndidaa yíto ko xí'o ku'i va'a kúu rá ta'anda, dá kei ra noo kéi ñó'o. ²⁰ Sa'á ñoó, xí'ín ña kée ra, dá kandaq ini ndo ndá yoo kúu rá.

Yó'o dána'a Jesús ña o duú ndidaa ñayuu ná chinaní ñaá sato'o na koni na ndu'u na noo ió Ndios

²¹ 'Ta o duú ndidaa ñayuu ka'an xí'ín yu'u: “¡Mií ní kúu sato'i, mií ní

kúu sato'í", koni ndu'u noo dándáki Ndios. Sava'a na kée ña kóni tatái, na ió induú, noón vá kúu na koni ndu'u noo dándáki Ndios. ²² Chì kua'á nda'o ñayuu kaa di'a xí'ín yu'u tá ná kasandaá kuu dáá ñóó: "Sato'o ndu'u, sato'o ndu'u, ¿á kọ ndúsaa ta'on ini ní ña xí'ín kuu mií ní ñi ka'an ndu ña koo chí noo, ta xí'ín kuu mií ní ñi taó ndú espíritu kini, ta xí'ín kuu mií ní kua'á nda'o ña ná'ano ñi kee ndu'u?" ²³ Dá kaa xí'ín ná: "Kọ ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúu ndó. Kuxoo ndó nooí, chì kúu ndó na kée ña kini."

Yó'o dána'a Jesús sa'á uu taa káva'a ve'e

²⁴ Ta ndi ndáa na seídó'o to'on dána'i, ta kée na choon sa'ándáan, noón kúu na ko'ín dákí'in tá'in ña kée na xí'ín iin taa ió ñaxintóni, tá'an ra ñi káva'a ve'e noo tóto. ²⁵ Ñi koon dai déen, ta ñi xino takuú kua'a ini yuta ñóó, ta ñi kana tachì déen, ta ñi kani tá'an xí'ín ve'e ñóó, tído ni iin ña'a kọ ní ndó'an, dá chì iin toooan noo tóto. ²⁶ Tído ñayuu seídó'o to'on dána'i, ta kọ kée na ña, noón kúu táto'on iin taa kọ ká'i ini, tá'an ra ñi káva'a ve'e noo ñotí. ²⁷ Ñi koon dai déen, ta ñi xino takuú kua'a ini yuta ñóó, ta ñi kana tachì déen, ta ñi kani tá'an xí'ín ve'e ñóó, ta kúu ñi kooan, ta ñi naá ndí'i vaan —kaá Jesús.

²⁸ Ta ñi ndi'i ñi ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, kúu ñi naá ini ñayuu ñi kee ña ñi daná'a na, ²⁹ chì kọ kée na táto'on kị'o kée ta dána'a ley Moisés, chì dána'a na táto'on kị'o kée iin na né'e choon.

8

Di'a ñi kuu tá ñi nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e té'i ñí

¹ Tá ñi naxino Jesús sa'a yúku ñóó, ta kúu kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na. ² Dá ñi natuu yati iin taa ndó'o kue'e té'i ñí noo Jesús. Kúu ñi sa ku'ín xítí rá noo ná, dá ñi kaa ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvií ní ñíí.

³ Dá ñi chinóo Jesús ndá'a ná sata rá, dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kóni. Ná nduviion —kaá na.

Ta kúu vití'ón di'a ñi ndañó'ó ni'ini kue'e ndó'o ra.

⁴ Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—O sa kóo inon nakanón xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ña ñi kee xí'ón. Di'a kua'an na'a mi'ón noo ta duti, ta kane'e ña'a kua'an kemánon Ndios, táto'on kị'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaá ini ra ña sa ñi nduvií ñíion —kaá na.

Di'a ñi kuu tá ñi nduva'a Jesús iin taa kéchóon noo iin taa dándáki iin ciento soldado

⁵ Tá ñi ndu'u Jesús kua'an na ñoo Capernaum, dá ñi kasáa iin taa dándáki iin ciento soldado noo ná. Ta ñi seí nda'í ra noo ná, ⁶ ta kaá ra:

—Tatá, ta kéchóon noo kándu'u rá ini ve'i, ta ñi natii sa'a rá, ta ndó'o nda'o níó rá.

⁷ Dá ñi kaa Jesús:

—Kó'o ve'ón, dá ná nduva'i ra.

⁸ Dá ñi kaa taa dándáki iin ciento soldado ñóó xí'ín Jesús:

—Tatá, kọ ta'ón ña'a kúu yu'u ña ku'u ní ve'i, tído xí'ín to'on ka'an oon va ní, ta kúu nduva'a va ta kéchóon nooí. ⁹ Chì kúu ta'ani yu'u iin taa nákaa tixi ndá'a ta né'e choon. Ta ñó'o ta'ani soldado tixi ndá'a yu'u. Sa'a ñóó tá ná ka'in xí'ín iin ra, "Kua'an", ta kúu kua'an va ra. Ta tá ka'in xí'ín iin ka ra, "Nakí", ta kúu ve'i va ra. Tá ka'in xí'ín ra kéchóon nooí, "Kee choon yó'o", ta kúu kée va raan —kaá ra xí'ín Jesús.

¹⁰ Tá ñi seídó'o Jesús to'on yó'o, kúu ñi naá ini na. Dá ñi kaa na xí'ín ñayuu tákuei ñaá ve'i ñóó:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni iin tó'ón na Israel kọ kándéé ini na yu'u táto'on kị'o kándéé ini ñaá taa yó'o. ¹¹ Ta kaá yu'u xí'ín ndó ña ná kii ñayuu chí xoo noo xino ndindii, xí'ín noo kétaan, ta kande'i dáó ná xí'ín Abraham, xí'ín Isaac, xí'ín Jacob noo dándáki Ndios induú. ¹² Tído na kánian ñi'í ña kande'i na noo dándáki Ndios, noón kúu na taó di'a ñaá Ndios sata vé'e noo in naá, ta ñóó kuaki na, ta kuchi tá'an no'o na.

13 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄a dándáki iin ciento soldado ñoó:

—Kua'an nó'on ve'ón, ch̄i sa'á ñ̄a n̄i kandeé inóon yu'u, sa'á ñoó sa io va ñ̄a n̄i xikon —kaá n̄a.

Ta kúu mií hora daá vá n̄i nduva'a ta kéchóon ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús ñ̄a kúu xido Simón Pedro

14 Tá n̄i saa Jesús ve'e Simón Pedro, ta kúu kándu'u xido ra noo xito kú'an kée kue'e daá. 15 Dá n̄i k̄ak̄o'on Jesús ndá'an, ta kúu n̄i ya'a va ñ̄a dáa'an. Ta kúu n̄i ndakooán n̄i kasá'á kenduuan ñ̄a'a keí ná.

Ta kua'á nda'o ñ̄ayuu n̄i nduva'a n̄i kee Jesús

16 Dá tá n̄i kuaá kuu daá ñoó, dá ndáka ñ̄ayuu ndéi ñoó n̄a ño'o espíritu kini n̄i kasáa n̄a noo Jesús. Ta xí'ín to'on n̄i ka'an n̄a xí'an, ta kúu n̄i kankuei ñ̄a kua'an. Ta ndidaá n̄a kú'u n̄i nduva'a n̄i kee na. 17 Dión, dá n̄i xinkoo to'on n̄i ka'an profeta Isaías: “Mií ná n̄i nakuido kue'e ndó'o iin rá iin yó, ta n̄i nak'in na ñ̄a u'u ñ̄i yó.”

Di'a kua'an ñ̄a n̄i ka'an Jesús xí'ín dao t̄a n̄i ka'an kanoo xí'ín ná

18 Tá n̄i xini Jesús ñ̄a kua'á nda'o ñ̄ayuu n̄i nditútí ñoó, dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄a xionoo xí'ín ná:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo taño'o.

19 Ta n̄i natuu yati iin t̄a dána'a ley, dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Maestro, ió ñ̄a kanooi xí'ín mií ní ndeí kúu mií vá noo ko'on ní.

20 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kana'ón ñ̄a ió va káo noo ño'o ndikuii, ta ió ta'ani táka noo ño'o laa. Tído n̄a n̄i nduu t̄a ñ̄ayuú yó'o, ni noo kanoo din̄i n̄a koó.

21 Dá n̄i kaa iin t̄a xionoo xí'ín ná ñoó:

—Tatá, konó ní dinño'ó ka ná ko'in dánduxi tatá, dá ná kasaai, ko'o.

22 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakí, ná kanoo xí'ín yu'u viti, ta dánkoo n̄a kúu ndii ná dánduxi ñ̄a dao ka n̄a kúu ndii —kaá n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Jesús choon noo tach̄i xí'ín taño'o

23 Dá n̄i kaa Jesús ini iin barco ko'on n̄a xí'ín ndin ux̄i ūu t̄a xionoo xí'ín ná.

24 Tein yá'a na kua'an n̄a noo taño'o ñoó, kúu n̄i kasá'á kána tach̄i déen. Ta kúu n̄i kasá'á ndakoo noo taño'o, ta kokee rá ini barco. Tído kídi va Jesús kándu'u ná.

25 Dá n̄i natuu yati t̄a xionoo xí'ín ná noo kándu'u ná, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—¡Tatá, dákaiki ní ndu'u, ch̄i ió ñ̄a kuu ndu!

26 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a yu'ú téi ndo? ¿Á ko kándéé ta'on ini ndo yu'u?

Dá n̄i ndakoo na. Dá n̄i sa'anda n̄a choon noo tach̄i xí'ín taño'o ñoó. Kúu n̄i kutádi vá rá xí'ín tach̄i ñoó. 27 Kúu n̄i naá vá ini t̄a xionoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií rá:

—¿Ndá yoo ví kúu n̄a yó'o, ch̄i nda tach̄i xí'ín nda taño'o seídó'o choon sa'ándá n̄a? —kaá ra.

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús espíritu kini ño'o ini ūu t̄a

28 Dá tá n̄i saa n̄a iin ka xoo taño'o ñoó noo kúu kuendá Gadara, kúu n̄i kasáa ūu t̄a ño'o espíritu kini, ta n̄i kankuei n̄i kii ini káo noo ño'o ndii. Ta ndakí nda'o ra, sa'á ñoó ni iin tó'ón ñ̄ayuu ko kúu ya'a íchi nákaa ñoó kée ra. 29 Dá n̄i kasá'á káyu'ú espíritu kini ño'o ini ra:

—¿Ndí kían ndó'o ní xí'ín ndu'u, Jesús, mií ní n̄a kúu de'e Ndios? ¿Á n̄i kasáa ní dándó'o naní ní ní ndu'u tá ko ñ̄a'a kasandaá tiempo noo ndi'i? —kaáan.

30 Ta sa xíká vá ndéi kua'á nda'o kochí sásá'an rí. 31 Dá n̄i seí nda'í espíritu kini ñoó noo ná:

—Tá vei ní taó ní ndu'u, dá kían konó ní ná ndu'u ndu'u ini kochí ño'o káa.

32 Dá n̄i kaa n̄a xí'an:

—Kua'an ndo, tá daá.

Dá n̄i kankuei ñ̄a ini t̄a ñoó. Dá n̄i sa'an n̄i ndu'an ini kochí kua'a ñoó. Ta kúu n̄i taxí tá'an ndi ndi'i rí kua'an r̄i yu'ú da'o, dá n̄i dakuéi rí mií rí ini taño'o ñoó. Ñoó n̄i kandaá r̄i, dá n̄i xi'i r̄i.

³³ Kúú nì taxí tá'an ta ndáka kochí ñoo kua'an nó'o rá. Tá nì nasáa ra ñoo ra, dá nì kast'o'on ra xí'in ñayuu sa'á ña nì ndo'o kochí ra xí'in sa'á ña nì ndo'o taa sa ño'o espíritu kini ñoo. ³⁴ Dá nì kankuei ndidaá ñayuu ndéi ñoo ñoo kua'an na noo nákaa Jesús. Dá tá nì xini ñaá ná, dá nì seí nda'í na noo Jesús ña ná ko'on na iin ka xián.

9

Di'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús iin taa nì natií sa'a

¹ Dá nì kaa tuku Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná ini barco ñoo. Dá nì chika'anda na noo taño'o kua'an na. Dá nì nasáa na ñoo mií ná. ² Dá nì kasáa dao taa, ta yí'i ra iin xito noo kánoo iin taa nì natií sa'a. Tá nì xini Jesús ña kándéé nda'o ini ñaá rá, dá nì kaa na xí'in taa nì natií sa'a ñoo:

—Koo tandeé inoon, de'e ló'o, dá chi sa nì ndoo va kuachón —kaá na.

³ Dá nì kasá'a nákani kuáchi ini taa dána'a ley ndíta ra: “Taa kaa kúú ra yá'a ká'an ndava'a xí'in Ndios.” ⁴ Tído nì kandaá va ini Jesús ña dión nákani ini ra. Dá nì kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a nákani kuáchi ini ndo?

⁵ ¿Ndí kían ko ú'u cháa ka ka'in xí'in taa yó'o, ká'an ndó? “Sa nì ndoo va kuachón”, o ka'in xí'in rá, “Ndakuiin ndichi, ta kua'an nó'on.” ⁶ Tído viti dá ná ko'in dána'í noo ndo ña kómí ndisa na nì nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándoo na kuáchi kée ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

Dá nì kaa na xí'in ta nì natií sa'a ñoo:

—Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton kane'e kua'an nó'on.

⁷ Ta kúú nì ndakuíin ndichi ra. Dá nì kee ra kua'an nó'o rá. ⁸ Kúú ndidaá vá ñayuu ñoo nì naá iní tá nì xini na ña nì kee Jesús, ta nì keká'ano na Ndios, na nì xí'o choon yó'o noo iin taa.

Di'a nì kuu tá nì kana Jesús iin taa naní Mateo ña kanoo ra xí'in ná

⁹ Dá nì keta Jesús ve'e ñoo kua'an na. Kúú nì xini na ió iin taa naní Mateo, ta ió ra kí'in ya'i ra sa'a ñó'o. Dá nì kaa na xí'in rá:

—Nakíi, ná ko'o kanooón xí'in yu'u.

Dá nì ndakuíin ra, dá nì kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in ná.

¹⁰ Di'a nì kuu tein noo ió Jesús sásá'an na ve'e ra, dá nì kasáa kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'in dao ka ñayuu kaá ra kómí kuáchi, ta nì sa ndei na mesa sásá'an na xí'in Jesús, ta ndéi ta'ani ta xionoo xí'in ná. ¹¹ Dá tá nì xini ta fariseo ña ió Jesús sásá'an na xí'in ñayuu ñoo, dá nì kaa ra xí'in taa xionoo xí'in ná ñoo:

—¿Ndiva'a sásá'an maestro ndo xí'in taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'in dao ka ñayuu kómí kuáchi?

¹² Tá nì seido'o Jesús ña nì ka'an ra dión, dá nì kaa na xí'in rá:

—Na ió va'a ko xínñó'ó ta'on na iin taa kétátá ñaá. Sava'a na kú'u va kúú na xínñó'ó ñaá. ¹³ Ta kua'an ndo dákuá'a ndó ndi kóni kaa ña nì ka'an Ndios noo tuti ií ná, chi di'a kaáan: “Kóni yu'u ña ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a noo”, kaáan. Chi yu'u, ko véi ta'on yu'u kanai na ká'an ña kúú ñayuu ndaa. Vei yu'u kanai na nákoní ña kómí ná kuáchi, dá ná nandikó ini na sa'a kuáchi kée na —kaá Jesús.

Dána'a Jesús ña kúú ná táto'on iin tono

¹⁴ Dá nì kasáa ta xionoo xí'in Juan, na dákodó ndúta, dá nì kaa ra xí'in Jesús:

—Né'e ií vá ndu'u, ta né'e ií ta'ani ta fariseo. Ta, ¿ndiva'a ko né'e ií ta'on ta xionoo xí'in mií ní?

¹⁵ Dá nì kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á ká'an ndó ña kánian kandeí nda'í ñayuu nì nataka noo ió vikó tánda'a nani ió ií vá tono xí'in ná? Tído nda ná kasandaá kuu naki'in ra tono kandaka ra ko'on ra, nda daá ví, dá kían kánian kane'e ií ná —kaá na.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an va'a ña dána'a na xí'in ña dána'a ta fariseo

¹⁶ Dá nì kaa ta'ani Jesús xí'in rá:

—Ta ko iin ta'on nákoto noo nì ndata iin do'ono yátá xí'in iin tá'í da'ón saá. Dá chi tá ná nakata na do'ono ñoo, ta kúú nati'in va da'ón saá ñoo, ta kúú ví'í ka ví ndata do'ono yátá ñoo.

17 Ta kọ́ iin ta'on taán vino saá ini ñíí yátá, dá chí tá ná kee na dión, dá kíán dáka'ándí va vino saá ñóó ñíí yátá ñóó, ta ndatá vá ñíí ñóó, ta kuitá ndi'i va vino ñóó. Sa'á ñóó va'a cháá kaan ná taán yọ́ vino saá ini ñíí saá, dá kíán ni iin tó'án ná ọ́ túú.

Di'a nì ndo'ọ de'e di'í iin ọa nani Jairo xí'ín iin ñá'a ndó'o kue'e táí nì

18 Ta nani ió na dána'a na to'on yó'o, dá nì kasáa iin ọa né'e choon. Dá nì sa kuíin xítí rá noo Jesús, dá kaá ra:

—Sa nì xí'í va de'e di'í, tído nakíí ní, ná ko'ọ, ta chinóo ní ndá'a ní sata xí, ta kúú nataki va xi —kaá ra.

19 Dá nì ndakuíin Jesús, dá nì kee na kua'an na xí'ín rá. Ta kua'an ta'ani ta xionoo xí'ín ná. 20 Ta kúú chí sata di'a Jesús nì natuu yati iin ñá'a ndó'o kue'e táí nì. Ta sa nì xino uxí uu kuia ndó'án kue'e ñóó. Dá nì kọ́ on ndá'an yú'u dá'on ná, 21 dá chí di'a nì nakani inian: “Sava'a rá dá'on oon na ná kọ́ in, ta kúú ná nduva'i.” 22 Dá nì nandíó kọ́ Jesús, dá nì sa nde'é ñáá ná, dá nì kaa na xí'án:

—Koo tandeé inóon, de'e di'í ló'ọ, chí nì nduva'on sa'á ñá kándéé inóon yu'u —kaá na.

Ta kúú mií hora daá vá nì nduva'án.

23 Dá nì saá na ve'e ọa né'e choon ñóó. Ta kúú nì xini na ndéi ọa tuú flauta, ta nína vaá nda'o ñayuu ndéi na ndé'í nà sa'a tadi'í ñóó. 24 Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—Kankuei tóo ndó sata vé'e, chí ko ní xí'í ta'on tadi'í ló'ọ ñóó, kídí va xi —kaá na.

Ta kúú nì saki ndaa va ñáá ñayuu ñóó sa'á ñá nì ka'an na dión.

25 Tá nì ndi'i nì kankuei ñayuu ñóó sata vé'e, dá nì ku'u Jesús. Dá nì tiin na ndá'a tadi'í ló'ọ ñóó, ta kúú nì ndakoo va xi. 26 Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ndéi yati ñóó nì ni'í tó'on ñá nì kuu dión.

Di'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús uu ọa kọ́ túu noo

27 Dá nì keta Jesús ve'e ñóó kua'an na. Kúú nì kasá'á tákuei ñáá uu ọa kọ́ túu noo kua'an ra, ta kaá ra káyu'ú ñáá rá:

—De'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'á ndu'u!

28 Dá tá nì saá Jesús ve'e noo kua'an na ñóó, dá nì natuu yati ndi nduú ọa kọ́ túu noo ñóó. Dá nì ndato'on ñáá Jesús:

—Á kándisa ndó ñá ió choon noo ndá'í nduva'i ndo?

Dá nì kaa ra:

—Jaan, kándisa ndu ñá dión kíán, tata.

29 Dá nì kọ́ on ndá'a ná noo rá, ta kaá na xí'ín rá:

—Sa'á ñá kándéé iní ndo yu'u, sa'á ñóó ná natuu noo ndo.

30 Ta kúú nì natuu va noo rá. Dá nì sa'anda na choon noo rá, ta kaá na:

—O sa nákani ndó xí'ín ni iin tó'on ñayuu ndi nì kuu nì nduva'a noo ndo.

31 Tído tá nì kankuei ra ve'e ñóó, ta kúú nì nakani ra xí'ín ndidaá ñayuu ndéi ñóó ñá nì kee Jesús xí'ín rá.

Di'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús iin ọa ñí'í

32 Tá nì ndi'i nì kankuei ọa nì nduva'a ñóó kua'an ra, dá nì kasáa dao ñayuu, ta ndáka na iin ọa nì kandoo ñí'í nì kee espíritu kini nákaa ini ra. 33 Dá nì taó Jesús espíritu kini nákaa ini ọa ñóó, ta kúú nì naka'an va ra. Ta kúú nì naá vá iní ñayuu ndéi ñóó, ta kaá na:

—Ni kuu ni hora kọ́ xini yọ́ ñá kúu dión ñoo Israel, ñá nì xini yọ́ viti.

34 Dá kaá dao ọa fariseo ndíta ñóó:

—Mií vá sato'o espíritu kini kíán xí'ó choon noo ọa káa, sa'á ñóó kándéé rá taó ra espíritu kini.

Dána'a Jesús ñá ná kaka yọ́ noo Ndios, dá ná tanda'á ná cháá ka ñayuu kii dána'a to'on na

35 Ta nì xionoo Jesús ndidaá ñoo ná'ano xí'ín ñoo kuálí, ta sa daná'a na ini iin rá iin ve'e noo ndítútí na Israel. Ta dána'a na to'on va'a, ñá ká'an ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. Ta sa nduva'a na ndidaá na ndó'o kue'e xí'ín na u'u ñíí. 36 Tá xini na ñayuu kuá'a ñóó, kúú kú'u nda'o ini na sa'a ná, chí ndó'o nda'o níó ná, ta ndéi ndava'a na, chí ndó'o na

táto'on ndó'o léko, kirí kọ́ ín ndáka. ³⁷ Dá nì kaa ná xí'ín taa xíonoo xí'ín ná: —Míián ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña ñayuu yó'o kúú táto'on iin ño'ó xítí ká'ano noo sa ío nduu dákée, tído cháá vá kúú ná kéchóon. ³⁸ Sa'á ñoó kaka ndo noo Ndios, ná kúú sato'o ño'ó xítí yó'o, dá ná tanda'á ná cháá ka ñayuu kii kechóon nooán.

10

Di'a nì kuu tá nì kaxi Jesús uxì uu taa kane'e to'on na

¹ Dá nì taó xoo Jesús uxì uu taa xíonoo xí'ín ná, dá nì xì'o na choon noo rá, dá kandeé rá taó rá espíritu kini ño'ó ini ñayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñayuu ndó'o ndi ndáa míí vá kue'e xí'ín ña u'u ñíí ná. ² Ta di'a naní ndin uxì uu apóstol, tá'an ra nì kaxi Jesús kane'e to'on na. Taa míí noó naní Simón, ta nì chinaní ta'ani ñáá ná Pedro, ta iin ka ra naní Andrés, ta kúú ñani Pedro, ta iin ka ra naní Jacobo, tá'an ra kúú de'e Zebedeo, ta iin ka ra naní Juan, ra kúú ñani Jacobo. ³ Ta iin ka ra naní Felipe, xí'ín ra naní Bartolomé, xí'ín ra naní Tomás, xí'ín ra naní Mateo, tá'an ra nì sa k'ín ya'i sa'a ño'ó, xí'ín ra naní Jacobo, ra kúú de'e iin taa naní Alfeo, xí'ín ra naní Lebeo, ta ká'an xí'ín ná Tadeo, ⁴ xí'ín ra naní Simón, tá'an ra nì sa kuu kuendá ta cananista, xí'ín ra naní Judas Iscariote, tá'an ra nì kasandaá nì nakì'o Jesús noó ta xiní u'u ñáá.

Yó'o nì sa'anda Jesús choon noo ndin uxì uu taa xíonoo xí'ín ná ña ko'on ra dána'a ra

⁵ Ta ndin uxì uu taa yó'o nì tanda'á Jesús kua'an ra kanoo ra dána'a ra noó ñayuu, ta di'a nì kaa ná xí'ín rá:

—Ná dá'a nì ko'on ndo noo ndéi ná kọ́ kúú ná Israel, ta ni o sa koo ini ndo ku'u ndó ni iin ñoo, ña kúú kuendá Samaria. ⁶ Sava'a noó ná Israel, tá'an ná kúú táto'on léko nì ndaño'ó, kua'án ndo dána'a ndo. ⁷ Tá kua'an ndo dána'a ndo noó ñayuu, di'a kaa ndo: “Sa nì kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñáá ná.” ⁸ Ta nduva'a ndó ná kú'u, ta nduvii ndó

na ndó'o kue'e téí'i, ta dánátaki ndo na nì xí'i, ta taó ndó espíritu kini ño'ó ini ñayuu. Ta kee ndó ña manì yó'o xí'ín ná táto'on kì'o kémani yu'u ndo'ó xí'ín choon yó'o.

⁹ O sa taán ndo di'on oro ni di'on plata ni di'on kuaán ini vaṭi ndo, dá k'ín ndó ko'on ndo. ¹⁰ Ta ni léka o sa kándio ndó ko'on ndo, ta o sa káne'e ndó uu kotó, ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ni vara katuu ndó o sa káne'e ndó ko'on ndo, dá chì iin ta kéchóon, ío íchì ra kasá'an ra noo choon kée ra.

¹¹ Ta ndi ndáa míí vá ñoo ná'ano o ñoo kuálí nì saá ndo, ta taó to'on ndó ndéi ndéi ñayuu ío ñaño'ó, ta sava'a ñoó ní kandeí ndó nda ná kasandaá kuu kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹² Tá nì ku'u ndó ve'e ñoó, dá kaa ndo xí'ín ná, “Va'a kandeí ní.” ¹³ Tá kúú ná ñayuu va'a, dá kían ná kandeí va'a na. Tído tá kọ́ kúú ná ñayuu vá'a, dá kían naki'in ndó ña kaá ndo kandeí va'a na ko'an xí'ín ndó. ¹⁴ Tá kọ́ ní nátiin va'a iin kaa na ndo'ó, ta kọ́ ní xíin na kueídó'o na ña dána'a ndo, dá kían tá nì kankuei ndó ve'e na o ñoo na, kidi nì'ini ndó ñoyaká ín sa'a ndo, ta ñoó ná'a ña kọ́ náta'an ini Ndios xiní ná ña ñoo ñoó. ¹⁵ Míián ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháá ka ví ndo'o ná ñoo ñoó o duú ñayuu kini nì sa ndéi ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra.

Yó'o dána'a Jesús noo rá ña kenda'ava'a ñayuu xí'ín rá chí noo

¹⁶ Ta viti, tánda'á yu'u ndo'ó ko'on ndo, ta kúú ndó táto'on léko kua'an kanoo tein ndigü'e'í lobo. Sa'á ñoó kaon koo ndó táto'on kée koo. Ta nda'í koo ini ndo táto'on kée paloma. ¹⁷ Ta kanda ndo míí ndó noó ñayuu, chì ko'on ná nakì'o na ndo'ó noó ta né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noó náta'ka ná. ¹⁸ Ta nda noó ta né'e choon ná'ano xí'ín noó rey kandaka na ndo'ó ko'on ndo sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. Díon koo, dá ni'i ndo kì'o ndó kuendá sa'a yú'u noó ta né'e choon ná'ano ñoó, xí'ín noó ná kọ́ kúú ná ñoo yo. ¹⁹ Tído tá nì nakì'o na ndo'ó noó ta né'e choon, o sa ná'kani

téi ini ndo sa'á to'on ka'an ndo o ndi kaa ndo chindeé ndó mií ndó, chī mií hora daá ñóó kī'o Ndios to'on ka'an ndo. ²⁰ Chī kō ta'ón mií ndó kúú na ka'an, mií Espiritu iī, na nī kii noo tatá Ndios, noón kúú na kī'o to'on ka'an ndo.

²¹ 'Ta iin ñani naki'o ra ñani mií rá noó ta né'e choon, dá ka'áni ñáá rá. Ta dión ta'ani kee na kúú tatá xí'ín de'e ra. Ta dao de'e ndakuei naá xí'ín tatá xī, ta ka'áni ñáá rá. ²² Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. Tído ndi ndáa na nī xī'o ndeé iní nī sa ndita ndaa xí'ín nda noó ndí'í kúú, noón kúú na nī'í ña káki na. ²³ Tá kéndava'a na xí'ín ndó ñoo ká'ano noó ko'on ndo, dá kían kankuei kī ndo ko'on ndo iin ka ñoo. Dá chī miían ndaa ká'in xí'ín ndó ña o kándeé ta'on ndó nata'an ndo ndidaá ñoo ñó'o Israel nda ná nandió koo tuku na nī nduu taa ñayuu yó'o kasaa na.

²⁴ 'Ta ni iin ta dákuá'a kō ndáya'i cháá ka noó ta dána'a noo rá, ta ni ta kéchóon, kō ndáya'i cháá ka noo sato'o ra. ²⁵ Sa'á ñóó ná nata'an iní ta dákuá'a ndo'o ra táto'on kī'o ndó'o taa dána'a noo rá, dión ní, ta kéchóon, ná nata'an iní ra ndo'o ra táto'on kī'o ndó'o sato'o ra. Dá chī nī chinaní ná sato'o ndo, Beelzebú, sa'á ñóó ka'í ka kee na xí'ín ndo'ó.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kánian yu'ú yo

²⁶ 'Sa'á ñóó ná dá'a ni yu'ú ndo kee ñayuu kée dión, dá chī ndidaá vá ña'a ió de'é, daí ña natuuan. Ta ndidaá vá ña'a kéde'é ñayuu, daí ña natuuan. ²⁷ Ta ña ká'an de'é yu'u xí'ín ndó, ka'an ndoán noo túu, ta ña nī seídó'o ndó nī ka'an kayá yu'u, kua'án kaa ndó dinī vé'e, ta nī'i ka'an ndoán. ²⁸ Ta ná dá'a ni yu'ú ndo na kándeé ka'áni yikí koño ndo, chī o kándeé ta'on na ka'áni na níó ndo. Va'a kaan yu'ú ndo na kómí choon ña dándó'o na níó ndo xí'ín yikí koño ndo indayá.

²⁹ '¿Á kō díkó ta'on ñayuu uu laa kuálí sa'a iin di'ón kaa? Ta va'ará nóo ya'i rí, tído kō kuéi ndava'a ta'on rí nda noño'ó tá kō kían táto'on kóni mií

tatá yo Ndios. ³⁰ Ta dión ní ndó'o na xí'ín ndo'ó, chī nda idí dinī ndo, ná'a Ndios ndidaá kúú. ³¹ Sa'á ñóó o sa yu'ú ndo, chī ndáya'i cháá ka ndo noo Ndios o duú kua'á nda'o laa kuálí.

³² 'Ta ndi ndáa mií ñayuu ká'an ña kúú ná kuendá yu'u noo dao ka ñayuu, dión ta'ani ka'an yu'u ña kúú ná kuendá noo tatá Ndios, na ió induú. ³³ Ta ndi ndáa na ndata sa'a yu'u noo dao ka ñayuu, dá kían kī'o dión ta'ani ndata yu'u sa'a ná noo tatá Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ña taó xóo tá'an ñayuu sa'a mií ná

³⁴ 'Ná dá'a ni ka'án ndo'ó ña vei yu'u nachindei va'i ñayuu. Di'a nī kasáai xí'ín espada, dá ná ka'anda tá'an ñayuu sa'a yu'u. ³⁵ Chī nī kasáai dánaái de'e xí'ín tatá ra. Dión ta'ani naá de'e di'í xí'ín naná xī. Ta dión ta'ani kee iin sano xí'ín xidoan. ³⁶ Ta dión ta'ani kee na ve'e iin taa, ndakuei na naá na xí'ín rá. ³⁷ Ta na kóni cháá ka tatá na xí'ín naná na o duú yu'u, noón kúú na kō káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'u. Ta na kóni cháá ka de'e yíi na xí'ín de'e di'í na o duú yu'u, noón kúú na kō káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'u. ³⁸ Ta na kō xí'o mií ña kadokó na cruz ná, ta karkaa na sata yu'u kii na, noón kúú na kō káni ta'an vaan kakuu na kuendá yu'u. ³⁹ Ta na kóni dákaki mií ná, noón di'a kúú na kuu. Tído na xí'o mií ña kuu na sa'a yu'u, noón di'a kúú na nī'í ña kataki na.

Yó'o dána'a Jesús ña nandió né'e Ndios ña va'a noó na kée ña va'a xí'ín ñayuu na

⁴⁰ 'Ta ndi ndáa ñayuu nátiin va'a ndo'ó, nda yu'u nátiin va'a na. Ta na nátiin va'a yu'u, nda na nī tanda'a yu'u veii nátiin va'a na. ⁴¹ Ta na nátiin va'a iin profeta sa'á ña kúú ná iin profeta, dá kían natiin ta'ani na ña va'a kánian natiin iin profeta. Ta dión ta'ani, iin na nī natiin va'a iin ñayuu ndaa sa'á ña kúú ná iin na ndaa, dá kían koni ta'ani na natiin na ña va'a kánian natiin iin ñayuu ndaa. ⁴² Ta ndi ndáa mií ñayuu náki'o iin yáxi

takuií vixi ko'o iin káa ñayuu kuálí yó'o, miían natiin na ña va'a sa'á ña ni kee na, chi ni kemáni ná iin na xionoo xí'ín yu'u.

11

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'a Juan, na dákodo ndúta ñayuu

¹ Tá ni ndi'i ni kasto'on Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná ndi kee ra dána'a ra, dá ni kee ra kua'an ra. Tá ni ndi'i, dá ni kee mií ná kua'an na dána'a na, ta kasto'on na xí'ín ñayuu ndéi iin rá iin ñoo.

² Ta noo nákaa Juan, tá'an na dákodo ndúta ñayuu, ini ve'e kaa, ni ni'i tó'on na sa'a ndidaá ña ndato kée Cristo Jesús. Sa'á ñoo ni tanda'á ná dao ta xionoo xí'ín ná kua'an ra noo nákaa Jesús. ³ Tá ni saa ra, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú na ni kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaki ñaá, o á kanti ndu kasaa iin ka na?

⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'an ndo, ta kasto'on ndó xí'ín Juan sa'a ndidaá ña'a ndé'é ndó, xí'ín sa'a ndidaá ña seídó'o ndó. ⁵ Chi natuu noo na ko túu noo, ta sa kúu va xíka na ni natí sa'a, ta sa ni nduvii vá ñí na ndó'o kue'e téi'i, ta sa ni natai va do'o na ko tá do'o, ta ni nataki va na ni xi'i, ta kasto'in to'on va'a Ndios xí'ín ñayuu kúnda'i. ⁶ Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu ko nákani kuáchi ini xini na yu'u —kaá Jesús xí'ín ta ñoo.

⁷ Tá ni ndi'i ni nandió kuéi ta ñoo kua'an ra, dá ni kasá'á Jesús ká'an na xí'ín ñayuu ñoo sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ni sa'an ndo'ó ni sa nde'é ndó noo kúú ñó'o ichí ñoo? ¿Á iin ta ko ín toon, tá'an ra xíko táto'on xíko iin ndoo kée tachí ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó? ⁸ Koó, sa'á ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin ta ndíxi dá'on táyí ndáa? Koó, chi ná'á vá mií ndó ña ñayuu ndíxi dá'on táyí ndáa, noón kúu na ndéi ve'e rey. ⁹ Sa'á ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, miían ndaa kuiti kaá yu'u ña ñaá kúu ná, ta ndáya'i cháa ka

na o duú iin profeta. ¹⁰ Chi sa'a mií ná ká'an tuti iñ Ndios di'a:

Ná ko'in tanda'í iin ta kuió noó ko'on noo yo'ó,

ta kasto'on ra to'in xí'ín ñayuu, dá ná kande nduu na kueídó'o na ña ko'on ka'on xí'ín ná.

¹¹ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúu na ndáya'i cháa ka noo ndidaá ka ta ni kaki tixi ñá'a. Tído na nóo cháa ka nákaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúu na ndáya'i cháa ka o duú Juan.

¹² 'Nda kuu ni sa xionoo Juan, na dákodo ndúta ñayuu, ta nda kuu víti deén nda'o kéndava'a ñayuu xí'ín na dána'a noó ñayuu ndi kee na ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta sadí ñayuu káni noó ñayuu ndúkú ndu'u tixi ndá'a Ndios. ¹³ Ndidaá tá'an profeta xí'ín ña ká'an ley Moisés ni ka'an ña kasá'á Ndios dándaki na ñayuu na, ta nda Juan ta'ani ni ka'an dión. ¹⁴ Ta ndá kuendá mií ndó ná kakian á kándisa ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó o koó, tído ká'an yu'u xí'ín ndó ña Juan kúu Elías, na ni ka'an profeta kasaa. ¹⁵ Ta ndi ndáa ndó ío do'o, ta kúu kueídó'o va'a ndó.

¹⁶ ¿Ndí kían tiin yu'u, dá ka'in xí'ín ndó táto'on kée ñayuu ndéi tiempo viti? Chi kée na táto'on kée takuáchi tá ndéi xi sádiki xi noo yá'i, ta káyu'ú tá'an xi: ¹⁷ “Ni tuu ndu flauta, tído ko ní sársá'á ta'on ndo'ó. Ta ni xita ndu yaa nda'í kua'an, tído ko ní nde'i'i ta'on ndo'ó.” ¹⁸ Ta ki'o dión ta'ani kée ñayuu ndéi viti, chi tá ni kasaa Juan, ko ní seí ta'on na pan, ta ko ní xi'i na vino, tído kaá ndo ña nákaa espíritu kini ini na. ¹⁹ Ta viti ni kasaa na ni nduu ta ñayuu yó'o, ta sásá'an va'a na, ta xi'i na vino, tído kaá ndo ña kúu ná iin ta nde'é, iin ta xi'i. Ta kaá ta'ani ndó ña kúu ná iin ra né'e tá'an va'a xí'ín ñayuu káni, xí'ín ta ki'in ya'i sa'a ñó'o. Tído na kúu na ndíchi, noón kúu na ná'á ña kómí ndisa na ña ndíchi.

Nda'í kúu ví na ndéi ñoo Corazín, xí'ín na ndéi ñoo Betsaida, kaá Jesús

²⁰ Ni ndi'i, dá ni kasá'á Jesús dánani na ñayuu ndéi ñoo ná'ano noó ni kee

na kua'á ña ndato, dá chi kọ ní xín ta'on na ñoo ñoo nandikó iní na sa'á kuachi kée na, ta kaá Jesús:

²¹ — ¡Nda'í kúú ví ndo'ó, na ndéi ñoo Corazín! Ta, ¡nda'í kúú ví ndo'ó, na ndéi ñoo Betsaida! Chi tá ní kée yu'u ña ná'ano noó ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón táto'on nì kee yu'u ña ná'ano noo mií ndó, ta kúú nda sa oon va nì nandixi nda'í na, ta nì nandei nda'í na noó yaá sa'á ña nì nandikó iní na sa'á kuachi nì kee na, ní kúu. ²² Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ka ví ndo'ó ndo'ó o duú ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. ²³ Ta ndo'ó, na ñoo Capernaum, ká'án ndó ña nda induú xinkuei ndó, tído ndo'ó kúú na ko'ono nì'ini Ndios nda maá indayá, dá chi tá ní kée yu'u ña ná'ano ñoo Sodoma, ña kían nì kee noo ndo'ó, miían ndaa kakaa iì vá ñoo Sodoma nda kuu víti, ní kúu. ²⁴ Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháa ka ví ndo'ó ndo'ó o duú ñayuu kinni nì sa ndei ñoo Sodoma.

Kádij nda'o ini Jesús kée na kúu Espiritu iì Ndios

²⁵ Mií hora daá nì ka'an Jesús xí'ín Ndios:

—Kéká'ano yu'u mií ní, tatá Ndios, mií ní kúú sato'o induú xí'ín noño'ó yó'o, chi nì chikáa de'é ní ña yó'o noó na ndichí, xí'ín na kátóni iní. Ta nì na'a nían noó na kọ kátóni va'a iní. ²⁶ Díón nì kee ní, tatá Ndios, chi kì'o díón nì nata'an iní mií ní.

²⁷ 'Ta ndidaá ña'a nì naki'o tatá Ndios noo yú'u. Ta ni iin tó'ón ñayuu kọ ná'á ndá yoo kúú yu'u, na kúú de'e Ndios, chi iin tó'ón miíó tatá Ndios kúú na ná'á ndá yoo kúú. Ta ni iin tó'ón ñayuu kọ ná'á ndá yoo kúú tatá Ndios, chi iin tó'ón dinì yu'u, na kúú de'e na, kúú na ná'á ñaá, xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu ká'án yu'u, na kúú de'e Ndios, na'in ná noo. ²⁸ Naki ndidaá ndo'ó, na kúú ta'tí, ndo'ó na ndído vee, noo yú'u, dá naki'oi ña nani'i ndée ndo. ²⁹ Ta kandio nduú ndo yukú xí'ín yu'u, dá katì'a ndó kee

ndo táto'on kée yu'u, chi yu'u kúú iin na masó, iin na nda'í ió ini, ta xí'ín yu'u, dá koni ndo nani'i ndée ndo, ³⁰ dá chi kọ kuáchi ta'on kandio ndó yukú yu'u, ta o dákuío vee ta'oin ndo'ó —kaá Jesús.

12

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'á kuu nani'i ndée na Israel

¹ Tiempo daá ñoo chika'anda Jesús kua'an na noño'ó noo kaa tirió tein iin kuu nani'i ndée na Israel. Ta kuíko nda'o ta xionoo xí'ín ná. Sa'á ñoo nì kasá'á rá taó ra yoko tirió, ta seí ra nonján kua'an ra. ² Dá nì xini dao ta fariseo ña kée ra dión, dá nì kaa ra xí'ín Jesús:

—Yá'a ta xionoo xí'ín ní kée ra ña kọ kánian kee ra kuu nani'i ndée yo.

³ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kọ óon ta'on ka'i ndó ña nì kee David tá sa na'á xí'ín ta sa xionoo xí'ín ná tá nda'í nì kuiko na? ⁴ Chi kaáan ña nì ku'u na ini ve'e Ndios, ta nì seí na pan, ña dóko ta dutì noo Ndios, chi nì kọ kánian keí mií ná ña, ni ta xionoo xí'ín ná. Sava'a ta dutì va kuu keí ña. ⁵ O, ¿á kọ óon ta'on ka'i ndó noo ley ña nì ya'a ta dutì nì kechóon ra ini ve'e ño'ó ká'ano yó kuu nani'i ndée yo? Tído kọ ta'ón kuachi kían ña kée ra dión. ⁶ Ta ká'ín xí'ín ndó ña ndáya'i cháa ka na iin noo ndo o duú ve'e ño'ó ñoo. ⁷ Di'a kaá to'on Ndios: “Kóni ña ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a nooí.” Tá nì kandaá ini ndo to'on yó'o, dá kían o dáta kuachi ta'on ndó na kọ ña'a kée. ⁸ Chi ió choon noo ndá'a na nì nduu ta ñayú yó'o ña dándáki na tein kuu nani'i ndée yo —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús iin ta nì natí ndá'a

⁹ Dá nì naki'in Jesús kua'an na. Ta nì saa na nì ku'u na ini ve'e noo náta na ñoo ñoo. ¹⁰ Ta ñoo nákaa iin ta nì natí iin xoo ndá'a. Ta kóni ta fariseo nì'i rá ndi koo dáta kuachi ra Jesús noo ta né'e choon, sa'á ñoo nì ndato'ón ñaá rá:

—¿Á kuu nduva'a yó ñayuu kuu nání'i ndée yo, kaá ley?

¹¹ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá ná kankao iin léko ndo ini iin yá'i tein kuu nání'i ndée yo, á o kó'on ta'on ndó taó ndo rí? ¹² Ta kana'á ndó ña ndáya'i cháá ka iin ñayuu o duú iin léko. Sa'á ñoó kaá yu'u ña kuu va kee yó ña va'a tein kuu nání'i ndée yo.

¹³ Dá nī kaa na xí'ín ta kú'u ndá'a ñoó:

—Ná dákaa ndá'on.

Dá nī nadákaa ra ndá'a rá, kúu nī nduva'a vaan tát'on kī'o ió va'a iin kaan. ¹⁴ Dá nī kankuei ta fariseo ñoó kua'an ra. Dá nī kasá'á rá ndátó'on kue'é ra ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Di'a kua'an ña nī taa Isaías sa'a Jesús

¹⁵ Tá nī kandaá ini Jesús ña kóni ra ka'ání ñaá rá, dá nī kee na kua'an na iin ka xían, ta kuá'a nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na. Ta nī nduva'a Jesús ndidaá na kú'u. ¹⁶ Ta nī sa'anda na choon noó ñayuu ñoó ña ná dá'a nī kasto'on na xí'ín dao ka ñayuu sa'á ña ndato nī kee na. ¹⁷ Dión, dá nī xinkoo to'on nī taa profeta Isaías, chí di'a kaáan:

¹⁸ Yó'o iin ta xínkuáchí noó, ta mií yu'u nī kaxi xi,
ta ndó'o nda'a vai sa'a xí, ta náta'an inij xiní xi.

Ko'in dákóoin Espírituí diní xi.

Ta noo ndidaá na tukú kasto'on xi ña vei kuu keyíkoj sa'a ndidaá ñayuu.

¹⁹ Ta o naá tá'an ta'on xi xí'ín ni iin tó'on ñayuu, ta o káyu'ú nī'i ta'on xi,
ta ni ko iin ta'on xíka keí o kueíd'o ña ka'an xi.

²⁰ Ta o ká'ano ta'on xi tayóó, kirá sa nī ta'ano.

Ta o nda'ó ta'on xi tirño'ó sa kua'an nda'o, nda ná kasandaá kuu kandeé xí dánkoo ndaá xi ñayuu noó.

²¹ Ta mií xí kúu tandeé iní noó na ko kúu na Israel.

Dión nī taa Isaías.

Di'a ndo'o ñayuu ká'an ndava'a sa'a Espíritu iñ Ndios

²² Dá ndáka ñayuu ñoó iin taá nákaa iin espíritu kini nī kasáa na noo Jesús, ta ko túu noo rá, ta ni ko kuú ka'an ra kée espíritu kini ñoó. Dá nī nduva'a ñaá ná. Ta kúu nī naka'an ra, ta nī natuu noo rá. ²³ Ta kúu nī naá vá ini ñayuu kuá'a ñoó nī xini na ña nī kee Jesús, ta kaá na:

—Ndá ndi kuu de'e na ve'e rey David, na kaá na tanda'á Ndios kasaa, kúu taá káa —kaá na.

²⁴ Tá nī seíd'o ta fariseo ña dión ndátó'on ñayuu ñoó, dá nī kaa ra:

—Kándéé ta káa taó rá espíritu kini, chí Beelzebú, tá'an ña kúu sato'an, xí'o choon noo rá —kaá ra.

²⁵ Kúu nī kandaá va ini Jesús ña dión nákanini ini ra, dá nī kaa na xí'ín ra:

—Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. Ta dión ta'ani ndo'o iin ñoo o iin ve'e tá sa'ándá dao tá'an ñayuu ndéi inian, chí naá váán. ²⁶ Tá ná taó ña u'u kúu noó ña kini kéchóon noán, dá kían ta'anda tá'an vaan. Ta, ¿ndi koo kaka choon né'an? ²⁷ Sa'á ñoó tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon nī xí'o Beelzebú noó, dá kían, ¿ndá yoo nī xí'o choon noo ndá'a dao ka na ñoo mií ndó ña taó ná espíritu kini, tá dáá? Mií vá na yó'o kúu na ná'a ña o duú ña ndaá ká'an ndo. ²⁸ Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'ín ndée Espíritu iñ Ndios, dá kían kana'á ndó ña sa nī kasandaá va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

²⁹ Chí, ¿ndi kee ví iin taá ku'u ra ve'e iin taá tondó ki'in kuí'íná rá ña ñó'o ve'e ra tá ná o ko'óni ñaá rá dinño'ó ka? Dión kanian kee ra, dá kandeé rá taó ndí'i ra ña'a ñó'o ve'e ra.

³⁰ "Ta na ko ndíta xoo yu'u, noón kúu na xiní u'u ñaá, ta na ko chindeé yu'u noo chóon kéei, noón kúu na dátuu choon kéei. ³¹ Sa'á ñoó ká'in xí'ín ndó ña kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ndidaá kúu kuachi kée ñayuu, xí'ín sa'a ndidaá kúu ña'a kini ká'an na. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a Espíritu iñ Ndios, noón kúu na ni iin kuu ta'ón o kú'u ká'ano

ini Ndios sa'a kuachi ni kee na. ³² Ta ndi ndaa na ya'a ka'an ndava'a sa'a na ni nduu ta nnyuu yo'o, kuu va ku'u ka'ano ini Ndios sa'a na. Tido ndi ndaa na ya'a ka'an ndava'a sa'a Espiritu i Ndios, noon kuu na ni iin kuu ta'on o ku'u ka'ano ini Ndios sa'a kuachi ni kee na, ni nnyuu yo'o ni nnyuu vei chi noo o ku'u ka'ano ini Ndios sa'a na.

³³ 'Da chi iin yito va'a, ku'i va'a va xio ra. Ta iin yito ko va'a, nda ku'i xio va ra ko va'a. Ta xii'ni ku'i xio va ra kandaa inio nda yito kuu ra. ³⁴ 'Ndo'o kuu kuenda de'e ko! ;Ndi kee vi ndo ka'an ndo iin to'on va'a ta nnyuu kini va kuu ndo? Da chi to'on ni chiti no'o ini nio iin nnyuu kian kankuei yu'u na, da ka'an na. ³⁵ Da chi iin ta va'a, to'on va'a no'o ini nio ra ta o ra ka'an ra. Tido iin ta kini, to'on kini no'o ini nio ra ta o ra ka'an ra. ³⁶ Tido yu'u ka'in xii'ni ndo na nak'o ndo kuenda sa'a ndidaa to'on ko choon ni kankuei yu'u ndo ni ka'an ndo ta na kasanda kuu keyiko Ndios sa'a ndidaa nnyuu. ³⁷ Da chi xii'ni to'on ka'an ndo, keda xii'ni ndo, da kandoo va'a ndo noo Ndios. Ta xii'ni to'on ka'an ta'ani ndo keda xii'ni ndo, da kandoo ndo kakuu ndo nnyuu io kuachi noo na.

Yo'o ni xika nnyuu na kee Jesus iin na ndato

³⁸ Da ni kasaa dao ta dana'a ley xii'ni dao ta fariseo, da ni kaa ra xii'ni Jesus: —Maestro, koni ndu na kee ni iin na ndato noo ndu'u.

³⁹ Da ni kaa Jesus xii'ni ra:

—Nnyuu kini nda'o kuu ndo'o, na ndei tiempo viti, ta xini xixi va ndo Ndios, chi xika ndo na kee yu'u iin na ndato, da kandia ndo. Tido ni iin to'on na ndato o kee noo ndo, sava'a na ndato ni kee Ndios xii'ni profeta Jonás kian koni ndo. ⁴⁰ Chi tato'on oni nduu, oni noo ni sa kaa Jonás tii tiiyaka ka'ano, ki'o dión ta'ani koni ndo kaka na ni nduu ta nnyuu yo'o tixi no'o oni nduu, oni noo. ⁴¹ Ta nakuita ndichi nnyuu ni sa ndei noo Nive ta na kasanda kuu keyiko

Ndios sa'a ndidaa nnyuu, ta ka'an kuachi na sa'a nnyuu ndei tiempo viti. Da chi ni nandiko ini na sa'a kuachi ni sa kee na ta ni dana'a Jonás noo na. Ta iin ta ndaya'i chaa ka o duu Jonás in noo ndo viti. ⁴² Ta nakuin ndichi ta'ani na'a sa danda ki chí Sur di'a ta na kasanda kuu keyiko Ndios sa'a ndidaa nnyuu, da ka'an kuachian sa'a nnyuu ndei tiempo viti, da chi nda noo xika chaa ka nnyuu yo'o ni kixian ni seido'an na ndichi ni ka'an rey Salomón. Ta iin ta ndaya'i chaa ka kuu na in ka'an xii'ni ndo viti'on o duu rey Salomón noo.

Yo'o dana'a Jesus sa'a ndi kee espiritu kini

⁴³ 'Ta keta iin espiritu kini iin ta, da kian kua'an iin xian noo ichi ndukuán noo nani'i ndeán. Tido ko nani'an noo nani'i ndeán. ⁴⁴ Da kasa'an nakani inian: “Nandi ko tukui no'i ve'e noo ni ketai vei”, kaan. Ta ni nasaaan ni ndu'an ini ta noo ni sa ioan, ko in ta'on naka noo, ta ndato ni natu'an, ta nochi vii kaaan. ⁴⁵ Da kua'an kuakaan usa ka espiritu kini chaa ka o duu mián. Da nasaaan ndu'an ka'an ini ta noo. Ta kuu ka'i ka vi kasa'a ndo'o nio ra o duu tato'on ki'o ni sa ndo'o nio ra ni sa kee espiritu kini mi noo noo. Dión ta'ani ndo'o nnyuu ndei tiempo viti —kaá Jesus.

Di'a ni kuu ta ni kasaa naná Jesus nanduku naa na

⁴⁶ Xian nani naka na dana'a na noo nnyuu kua'a noo, kuu ni kasaa naná na xii'ni nani na. Ta kuu ni sa kuita na sata ve'e, chi koni na ka'an na xii'ni Jesus.

⁴⁷ Da ni kasto'on iin ta in noo xii'ni Jesus:

—Naná ni xii'ni nani ni, ta ndita na sata ve'e, ta koni na ka'an na xii'ni ni.

⁴⁸ Da ni kaa Jesus:

—Na kasto'on nda'i xii'ni ndo nda yoo kuu naná, nda yoo kuu nani —kaa na.

⁴⁹ Ta kuu ni dana'a nda'a na ndidaa ta xionoo xii'ni na, da ni kaa na:

—Ta yó'o va kúú nanái, kúú ñani.
50 Chì ndidaá na kée ña kóni tatái
Ndios, na ió induú, noón kúú ñani,
kúú kǐ'oi, kúú nanái —kaá na.

13

*Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a
iin taa xíti*

1 Kuu dáá ñóó ni keta Jesús ve'e ñóó.
Dá ni saa na ni sa koo na ió na yu'u
taño'o. 2 Ta kúú ni nataka kua'á nda'o
ñayuu noo ió na. Sa'á ñóó ni kaa Jesús
ini iin barco, dá ni sa koo na ini ro.
Dá ni sa ndei ñayuu kuá'a ñóó yu'u
taño'o ñóó. 3 Dá ni kasá'á Jesús dáki'in
tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na,
ta kaá na:

—Iin taa xíti ni kee ra kua'an ra kuti
ra tata noño'o rá. 4 Ta sa'á ña ni koon
ni'ini ra tata ñóó, sa'á ñóó dao ña ni
kuei yu'u íchi. Kúú ni kasáa laa, ta kúú
ni seí vá rían. 5 Ta dao ka tata ñóó ni
kuei tein yuu, noo koo ñóó ndéé. Sa'á
ñóó kúú yachi va ni xitaan, chi ko ní
kuei ta'on ña noo kúú ñóó ndéé. 6 Dá
tá ni xinkoo ndiandii, ta kúú ni dii
vaan. Ta sa'á ña ko ta'ón yo'an, sa'á
ñóó ni ichi vaan. 7 Ta dao ka tata ñóó
ni kuei tein ta'íón. Ta ni sa'ano dáó
ña xí'in ta'íón ñóó, sa'á ñóó ni kuyáta
vään ni kee rá. 8 Ta kúú dao ka tata
ñóó ni kuei noo kúú ñóó va'a. Ta kúú
kua'á nda'o noni ni xi'oan, dá chi iin
ciento noni ni xi'o dao tata yó'o, ta
dao kaan ni xi'o oni diko noni, ta dao
kaan ni xi'o oko uxian. 9 Ndi ndáa
ndo'ó ió do'o, ta kueidó'o ndó —kaá
Jesús.

*Yó'o kasto'on Jesús ndiva'a dáki'in
tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na*

10 Dá ni kasáa ta xionoo xí'in ná noo
ió na, dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndiva'a dáki'in tá'an ní dao ña'a
xí'in to'on dána'a ní?

11 Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Dá chi noo ndo'ó va ni xi'o Ndios
ña kandaá ini ndo ña ná'á mií ná sa'á
ndi kee na dándáki na. Tído ko xí'o
Ndios noo dao ka ñayuu ña kandaá
ini na sa'á ña yó'o. 12 Dá chi ndi ndáa
na ni natiin to'on ká'in, noón kúú na
natiin ña kandaá cháá ka ini na. Tído
ndi ndáa na ko xín natiin ña, noón

kúú na ditá di'a Ndios cháá ña kandaá
ini na. 13 Sa'á ñóó dáki'in tá'an yu'u
dao ña'a xí'in to'on dána'i noo dao ka
ñayuu, dá kían, va'ará ndé'é ná, tído
o kandaá ta'on ini na ndi kóni kaaan,
ta va'ará seidó'o na to'on ká'in, tído
o kátóni ta'on ini na. 14 Kǐ'o dión, dá
xinkoo to'on ni taa profeta Isaías, chi
di'a kaáan:

Va'ará ndidaa ka vían ná kueidó'o
ndó, tído o kátóni ta'on ini ndo.
Ta va'ará ndidaa ka vían ná kande'é
ndó, tído o kandaá ta'on ini ndo.
15 Chì ni ndukáxi nda'o níó na ño
yó'o,

ta ko xí'o na mií ná kueidó'o na,
ta ni sadi ta'ani na noo ná,
dá ná o koni na xí'in noo ná,
ta ni o kueidó'o na xí'in do'o na,
ta ni o kátóni ta'on ini na,
ta ni o nándio kuéi na noo yú'u, dá
nduva'i na.

16 Tído ndiká'án ví noo ndo'ó, chi
túu noo ndo ndé'é ndó, ta ndiká'án
ví do'o ndó, chi seidó'o ndó. 17 Chì
miían ndaa ká'in xí'in ndó ña kua'á
nda'o profeta xí'in ñayuu ndaa ni sa
ndei sa na'á ni ka'án ná koni na ña
xiní ndo viti, tído ko ní xiní ta'on
naan. Ta ni ka'án ta'ani na kueidó'o
na to'on seidó'o ndó viti, tído ko ní
seidó'o ta'on naan —kaá na.

*Nákani Jesús ndi dándáki ña ni
daná'a na sa'á taa xíti*

18 —Kueidó'o va'a ndó, chi ko'in
kasto'in xí'in ndó ndi dándáki to'on ni
dáki'in tá'in ni daná'i noo ndo sa'á
ta xíti ñóó. 19 Tá'an ñayuu seidó'o
to'on va'a ña ká'an sa'a ndi kée Ndios
dándáki na ñayuu, ta ko xí'o na mií ná
kandaá ini naán, dá kían kasaa ña u'u,
ta ditá vään to'on Ndios, ña ni kankao
níó ná. Dión dándáki yu'u íchi ñóó
noo ni kuei dao tata ñóó. 20 Ta tein
yuu noo ni kuei dao ka tata ñóó kúú
ñayuu seidó'o to'on Ndios, ta nátiin
naan xí'an kadij ini na. 21 Tído ko
ta'ón yo'an ini níó ná, sa'á ñóó tóó
vá kándisa naan. Chì tá vei tandó'o
ndó'o na, o tá kásá'á ñayuu kéndava'a
na xí'in ná sa'á ña kándisa naan, kúú
dánkoo va naan. 22 Ta tein ta'íón noo
ni kuei dao ka tata ñóó kúú ñayuu
seidó'o to'on Ndios. Tído kásá'á ndí'i

cháá ká ini na sa'á ña'a ió ñayuu yó'o, ta kátoó na koo kuiká ná. Sa'á ñoó kó sá'ano na xí'ín to'on Ndios, ta ni iin ña va'a kó kée na. ²³ Tído noñó'o va'a noó ni kuei dao ká tata ñoó kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta xí'o na mií ná ña kándaá ini naán. Dao noón kúu táto'on tata, ña ni xí'o iin ciento noni. Ta dao ká na kúu táto'on tata, ña ni xí'o oni diko noni. Ta dao ká na kúu táto'on tata, ña ni xí'o oko uxi noni, chí kée na ña kóni Ndios —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a tirió kuéi ni xita tein tirió va'a

²⁴ Dá ni dakí'in tá'an Jesús iin ká ña'a xí'ín to'on ni daná'a na noó ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Táto'on kí'o ni kee iin taa ni xiti tata va'a noñó'o rá, kí'o dión kée Ndios dándáki na ñayuu na. ²⁵ Ta tein kídí ta xítí ñoó, ni kii iin ta xiní u'u tá'an xí'ín rá, ta ni chí'i ra tata tirió kuéi noó káa tirió ra. ²⁶ Sa'á ñoó tá ni kasá'á kána yoko tirió, dá ni kándaá ini ta kéchóon noó rá ña káa ta'ani tirió kuéi tein tirió ra. ²⁷ Dá ni sa'an ra ni ndato'ón rá sato'o ñó'o ñoó: “Tatá, ¿á o duú tirió va'a ní xítí ní? ¿Ndiva'a káa ta'ani tirió kuéi tein tirió ní, tá dáá?” ²⁸ Dá ni kaa sato'o ñoó xí'ín rá: “Iin taa xiní u'u va ñaá ni kexixi ni chí'an.” Dá ni kaa ta kéchóon ñoó: “¿Á kó kóni ní ná ko'on ndu to'on nduan?” ²⁹ Dá ni kaa ra: “Ná dá'a ni ko'on ndo to'on ndoan, dá chí tá ná to'on ndoan, nda tirió va'a kana xí'án. ³⁰ Konó ndó ná kua'ano dáó ña xí'ín tirió va'a ñoó nda ná kasandaá kuu naki'in va'a yó tirió ñoó. Dá tá ná kasandaá kuu ta'andaan, dá ka'andai choon noó ra náki'in va'a tirió, ta kaaj xí'ín rá: To'on ndó dinñó'ó tirió kuéi, ta kató ndoan táto'on kató ndó ndáyo'o, dá chiñó'o ndoan. Tído ña kúu tirió va'a ñoó, ná taán va'a ndoan ini yákaí” —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin tata leé ló'o naní mostaza

³¹ Dá ni dakí'in tá'an Jesús iin ká ña'a xí'ín to'on ni daná'a na, ta kaá na:

—Táto'on kí'o ndó'o iin tata naní mostaza, ña ni xiti iin taa noñó'o rá, kí'o dión kée Ndios dándáki na ñayuu

na. ³² Ta miían ndaa ña yó'o kúu tata pálí cháá ká noo dao ká tata chí'i yó noñó'o yo. Tído tá ni xitaan, ta kúu sá'ano dikó ká vían o duú dao ká yuku, ta ndúuan iin yító, sa'á ñoó kásaa laa, ta káva'a rí táka ri tein ndá'a rá —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'á ña dákuita tachíyusa pan

³³ Dá ni dakí'in tá'an tuku na iin ká ña'a xí'ín to'on ni daná'a na noó ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían táto'on kí'o kée ña dákuita tachí yusa káva'a pan, ña ni tiin iin ñá'a, ta ni dakí'in tá'an ñaá xí'ín oni yáxi harina, dá nakuita tachían —kaá na.

Ña yó'o nákani ndiva'a dána'a Jesús dión

³⁴ Ta dión ni dakí'in tá'an Jesús dao ká ña'a xí'ín to'on ni daná'a na noó ñayuu kuá'a ñoó. Ta kó ní sá dána'a ta'on na tá kó ní sá dáki'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on ni sa daná'a na. ³⁵ Dión, dá ni xinkoo to'on ni taa profeta, chí di'a kaáan:

Ko'in dáki'in tá'in dao ña'a noó to'on dána'i noó ñayuu.

Ta kí'o dión dána'i noó ná sa'a ndidaá ña sa io de'é nda rá ni kasá'a sa'a ñayuu.

Yó'o nákani Jesús ndi dándáki ña ni daná'a na sa'a tirió kuéi xí'ín tirió va'a

³⁶ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñayuu ñoó, dá ni ku'u na ini ve'e ín ñoó. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'ín ná ñoó, dá ni kaa ra:

—Nakani ní xí'ín ndu'u ndi dándáki ña ni daná'a ní sa'a tirió kuéi ñoó.

³⁷ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Taa ni xiti tirió va'a ñoó kúu na ni nduu taa ñayuu yó'o. ³⁸ Ta ño'ó xítí ñoó kúu ñayuu yó'o, ta tata tirió va'a ñoó kúu ndidaá ñayuu ñó'o tixi ndá'a Ndios, ta tirió kuéi ñoó kúu na ñó'o tixi ndá'a ña u'u. ³⁹ Tá'an ra ni xiní u'u ta ni xiti ñoó kúu ña u'u, ta kuu ni naki'in va'a ra tirió ñoó kúu kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu. Ta taa ni naki'in va'a tirió ñoó kúu ángel Ndios. ⁴⁰ Dá chí táto'on ni kee ra ni to'on ra tirió kuéi noñó'o rá, ta

n̄i ndi'i n̄i chiñó'o raán noo kéi ñó'o, k̄i'o dión koo tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁴¹ Ch̄i tanda'á n̄a n̄i nduu taa ñayuu yó'o ángel kéchóon noo ná kii na nakaxi na ñayuu ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios, ta taó xóo na ndidaá n̄a kédaá x̄i'ín ñayuu n̄a, dá kée na kuachi x̄i'ín ndidaá n̄a kée ña kini. ⁴² Dá ko'on ángel ñoo taán ñaa ná noo kéi ñó'o ini xito. Ñoo kuaki na, ta ñoo kúu noo kaño'o na nakuchi tá'an no'o na. ⁴³ Ta n̄a kúu ñayuu ndaa noo Ndios, ndato natoon n̄a tát'o'on tóon ndindii kande'i na noo ió tatá Ndios dándáki na. Ta n̄a ió d̄o'o, ná kueídó'o na.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin taa n̄i naní'i iin k̄idi d̄i'ón

⁴⁴ 'Tát'o'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu n̄a kíán tát'o'on iin k̄idi d̄i'ón nákaa de'é noño'ó xítí. Ch̄i iin kuu, dá n̄i naní'i iin taa k̄idi ñoo, dá n̄i nachikáa de'é tuku raan, ta kádij ini ra kua'an nó'o rá. Dá n̄i sa'an ra n̄i d̄ikó ndí'i ra ña'a ió noo rá, dá n̄i xiin ra ñó'o noo nákaa de'é k̄idi d̄i'ón ñoo.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin taa n̄i naní'i iin yuu dión ndato nda'o

⁴⁵ 'Tát'o'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu n̄a kíán tát'o'on ña n̄i ni'i iin taa n̄i naka'an nda'i x̄i'ín yuu dión. ⁴⁶ Ch̄i tá n̄i naní'i taa ñoo iin yuu dión ndato cháa ka, dá n̄i sa'an ra n̄i d̄ikó ndí'i ra ña ió noo rá, dá n̄i xiin raan.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ñóno

⁴⁷ 'Tát'o'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu n̄a kíán tát'o'on iin ñóno, ña kíán chírneer ra ini taño'o, ta ndi ndáa mií vá t̄iyaká sárnee nooán. ⁴⁸ Tá n̄i chiti nooán, dá taó raán yu'ú takuú, dá kande'i ra kaxi ra t̄iyaká taán ra ini t̄iyika rá, ta kirí ko vá'a taó xóo ra. ⁴⁹ Ta dión ta'ani koo kuu noo ndí'i, ch̄i kankuei ángel kanoo na taó xóo na ñayuu k̄ini tein ñayuu ndaa. ⁵⁰ Ndi'i, dá taán ná ñayuu k̄ini ñoo noo kéi ñó'o ini xito. Ta ñoo kuaki na, ta ñoo kaño'o na nakuchi tá'an no'o na —kaá n̄a.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ña saá x̄i'ín ña yatá

⁵¹ Dá n̄i ndato'ón Jesús ta x̄ionoo x̄i'ín ná:

—¿Á n̄i kandaá ini ndo ndidaá ña n̄i ka'ín x̄i'ín ndó?

Dá n̄i kaa ra x̄i'ín ná:

—Jaan, tatá.

⁵² Dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín rá:

—Kana'á ndó ña tá n̄i ndu'u iin ra dána'a ley Moisés t̄ixi ndá'a Ndios, dá ndo'o ra tát'o'on ndó'o sato'o iin ve'e, dá ch̄i taó rá ña saá x̄i'ín ña yatá ñó'o ini sato rá.

Di'a n̄i ndo'o Jesús tá n̄i no'o n̄a ñoo Nazaret

⁵³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i dakí'ín tá'an Jesús ndidaá to'on yó'o n̄i ka'an n̄a x̄i'ín rá, dá n̄i kee na kua'an n̄a. ⁵⁴ Dá tá n̄i nasáa n̄a ñoo mií ná, dá n̄i daná'a n̄a ini ve'e noo náta n̄a ñoo ñoo. Ta n̄i naá ini n̄a ñoo n̄a ndé'é ñaa ná, ta kaá n̄a:

—¿Ndeí n̄i ni'i taa kaa ña ndichí ná'á rá, x̄i'ín ña kándéé rá kée ra ña ná'ano x̄i'ín ñayuu? ⁵⁵ ¿Á o duú de'e taa túxí yito vá kúu ra kaa? ¿Á o duú María va kúu naná ra kaa, ta ñani ra kúu Jacobo x̄i'ín José, x̄i'ín Simón, x̄i'ín Judas? ⁵⁶ ¿Á o duú k̄i'o ra kaa ndei tein yó yó'o? Sa'á ñoo, ¿ndeí n̄i ni'i taa kaa ña ndichí ná'á rá? —kaá ñayuu ñoo.

⁵⁷ Sa'á ñoo ko ní nákoní ta'on ñaa ná. Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—Ndeí kúu mií vá ió ñañó'ó ñayuu noo ndu'u, n̄a kúu profeta. Tído n̄a kúu n̄a ñoo ndu, x̄i'ín n̄a ve'e ndu, noón dí'a kúu n̄a kaño'ó ñaa —kaá n̄a.

⁵⁸ Ta ko ní kée kua'a ta'on na ña ná'ano noo ná sa'á ña ko ní xiin na kandísa ñaa ná.

14

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'i Juan, n̄a sa dakódo ndúta ñayuu

¹ Tiempo daá ñoo n̄i ni'i tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña ndato kée Jesús. ² Dá n̄i kaa ra x̄i'ín ta kéchóon noo rá:

—Juan, tá'an ra sa dakódo ndúta ñayuu va kúu taa ñoo. N̄i natáki va ra, sa'á ñoo kándéé rá kée ra ña'a ndato x̄i'ín ñayuu.

³ Dión n̄i kaa Herodes, dá ch̄i mií rá n̄i sa'anda choon, dá n̄i tiin soldado

Juan, dá n̄i so'oni ñaá rá xí'ín cadena, dá n̄i chikáa ñaá rá ve'e kaa, chí k̄i'o dión n̄i xika Herodías, ñá n̄i sa kuu ñadi'í ñani ra, ta n̄i sa naní Felipe. ⁴ Dión n̄i kee ra, chí di'a n̄i kaa Juan xí'ín rá:

—Kuachi nda'o kíán, chí ió yo'ó xí'ín ñadi'í ñanon —kaá na.

⁵ Sa'á ñoó n̄i ka'án rá ka'ání ñaá rá, tído yu'ú ra na ñoo ra, chí n̄i kandísa na ña Juan kúu iin profeta. ⁶ Tído tá n̄i naxino Herodes kua'á rá, dá n̄i sarsá'á de'e di'í Herodías noó rá. Ta kúu n̄i nata'an ini ra ña n̄i kee xi. ⁷ Sa'á ñoó n̄i ya'a yú'u rá n̄i ka'an ra to'on ta ña k̄i'o ra ndi ndáa míí vá ña'a ná kaka xi. ⁸ Dá n̄i daká'an kue'é ñaá ñá kúu naná xi. Sa'á ñoó n̄i kaa xi xí'ín rá:

—K̄i'o ní iin ko'o ná kakaá din̄i Juan, ta dákodo ndúta ñayuu, nooí —kaá xi xí'ín rá.

⁹ Tá n̄i kaa xi dión, kúnda'í nda'o n̄i kuu ini Herodes, tído sa'á ña n̄i x̄i'o ra to'on ra noo xí, ta sa'á ña n̄i seídó'o ndidaá ñayuu ndéi mesa ña n̄i ka'an ra dión xí'ín xí, sa'á ñoó n̄i sa'anda ra choon ña dión koo. ¹⁰ Dá n̄i sa'anda ra choon noo soldado ra ña ná ka'anda ra diko Juan noo nákaa na ve'e kaa. ¹¹ Dá n̄i sa'anda raán, ta n̄i chikáa ra din̄i ná ini iin ko'o né'e ra n̄i kasáa ra n̄i x̄i'o raan noo tadi'í ñoó. Dá n̄i x̄i'o xian noo naná xi.

¹² Dá n̄i kasáa ta xionoo xí'ín Juan n̄i naki'in ra yikí koño na. Dá né'e raan n̄i sa'an ra n̄i dandúxi ra. Dá n̄i kee ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín Jesús ña n̄i kuu.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'o Jesús ña'a n̄i sasá'an o'on mil ta

¹³ Tá n̄i kandaá ini Jesús ña dión n̄i ndo'o Juan, dá n̄i kaa na ini iin barco, dá n̄i kee na kua'an na iin ka xían noo koó ñayuu ndéi. Tído n̄i kandaá ini ñayuu noo kua'an Jesús, dá n̄i kankuei na iin rá iin ñoo noo ndéi na xika sá'á ná tákuei na kua'an na ni'í ná Jesús. ¹⁴ Tá n̄i keta Jesús ini barco ñoó, kúu n̄i xini na ña kua'á nda'o ñayuu ndéi ndáti ñaá. Ta kúu n̄i ku'u nda'o ini na sa'a ná, sa'á ñoó n̄i nduva'a na ndidaá na kú'u ño'o tein ñayuu ñoó. ¹⁵ Tá n̄i ini kuu dáá ñoó,

dá n̄i natuu yati ñaá ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Ko ta'ón ve'e ndíta yati yo'o, ta sa n̄i ini va, sa'á ñoó ka'anda ní choon noo ñayuu kuá'a yo'o ña ná ko'on na noo ño'o ñoo kuálí, dá ná kuiin na ña'a kasá'an na.

¹⁶ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko káni ta'an ko'on na ndukú ná ña kasá'an na. K̄i'o míí ndo'ó ña'a ná kasá'an na.

¹⁷ Dá n̄i kaa ra:

—Ko ta'ón ña'a kua'a né'e ndu. Sava'a o'on pan xí'ín uu tiyaká va.

¹⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án ndo ki'in ndóan, tá dáá.

¹⁹ Dá n̄i sa'anda na choon ña ndidaá ñayuu ná kandeí na noo ita ñoó. Dá n̄i tiin na ndin o'on pan ñoó xí'ín ndi nduú tiyaká ñoó. Dá n̄i nande'é noo ná chí induú. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá n̄i dakuáchi na pan ñoó xí'ín tiyaká ñoó. Dá n̄i x̄i'o naan noo ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i dasá raan noo ñayuu kuá'a ñoó. ²⁰ Dá n̄i sasá'an ndidaá ñayuu ñoó nda n̄i ndinoo va'a ini na. Dá tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakúti ta xionoo xí'ín Jesús ñoó uxi uu tiyika xí'ín ña'a n̄i kandoo noo n̄i sasá'an na. ²¹ Ta tátoto'on o'on mil ta n̄i sasá'an n̄i kee Jesús, ta ko'ín ta'on ní kekuendá nañá'a xí'ín takuálí.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xika Jesús noo taño'o

²² Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda Jesús choon noo ta xionoo xí'ín ná ña ná kaa ra ini barco, ta ná chika'anda ra ko'on ra iin ka xoo taño'o. Dá n̄i kandoo Jesús ka'an na ndisá'án xí'ín ñayuu kuá'a ñoó. ²³ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na ndisá'án xí'ín ná, dá n̄i kee na kua'an na din̄i yuku'ín ñoó ka'an na xí'ín Ndios. Dá tá n̄i kuaá, iin tó'ón míí vá ná nákaa din̄i yuku'ín ñoó. ²⁴ Ta duú n̄i ta'í dáo ií vá barco ñoó kua'an ra noo taño'o ñoó. Ta kúu xoo di'a xoo di'a nákuin ndichi takuií ñani tá'an rá ndika barco noo kánóo rá kua'an ra, ta deén nda'o vei tachí chí xoo noo kua'an ra.

²⁵ Dá tá n̄i kundikí, dá n̄i kee Jesús xika na noo takuií ñoó kua'an na ni'í ná barco ñoó. ²⁶ Tído tá n̄i xini ta

xíonoo xí'ín Jesús ña xíka na vei na noo takuií ñóó, kúú nì kandadí nda'o ra, ta nì kayu'ú rá:

—¡Káa vei í'íná!

Ta kúú nì'i nda'o nì kayu'ú rá sa'á ña nì yu'ú ra. ²⁷ Ta kúú nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. Mii vá yu'u kúuí. O sa yu'ú ndo.

²⁸ Dá nì kaa Pedro xí'ín ná:

—Tatá, tá mii ní kúú ní, konó ní ná kakai noo takuií xaan saai nì'í mii ní.

²⁹ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Nakíi.

Dá nì noo Pedro. Dá nì kee ra xíka ra noo takuií ñóó kua'an ra nì'i rá Jesús.

³⁰ Tído sa'á ña ndé'é rá ña deen kána tachì ñóó, sa'á ñóó nì kixian nì yu'ú ra. Ta kúú nì kasá'á kòketa ka'ani ra kua'an ra ini takuií. Dá nì kayu'ú rá:

—¡Dákaki ní yu'u, tatá!

³¹ Dá nì tiin na ndá'a rá nì kane'e na, dá kaá na xí'ín rá:

—Cháa nda'o kándéé inon yu'u. ¿Ndiva'a nì nakani kuáchì inon?

³² Dá tá nì keta na xí'ín rá ini barco, kúú nì sa tuu va tachì deen ñóó.

³³ Dá nì natuu yati ndidaá taa ñó'o ini barco ñóó noo Jesús, ta nì sa ndaño'o ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Miiñan ndaa ndisa de'e Ndios kúú mii ní.

Dì'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús na kú'u ndéi chí kuendá Genesaret

³⁴ Dá tá nì ndi'i nì chika'anda na noo taño'o ñóó, dá nì saá na noo kúú kuendá Genesaret. ³⁵ Tá nì nakoni ñayuu ñóó ña Jesús kúú ná, dá nì taxí tá'an na nì sa'an na iin rá iin ñóó ñó'o ñóó, ta nì kastò'on na xí'ín ndidaá ñayuu ña nì kasáa Jesús. Ta ndáka na ndidaá na kú'u nì saá na noo Jesús.

³⁶ Dá nì seí nda'í na noo Jesús ña ná konó ná dáko'on ndá'a ná sava'a yu'ú kotó na, dá ná nduva'a na, kaá na. Ta ndidaá na nì dakó'on ndá'a yu'ú kotó na ñóó nì nduva'a.

15

Yó'o dána'a Jesús ña kánian kee yó ña kóni Ndios, ta o duú ña kóni taa

¹ Ta kúú nì natuu yati dao ta fariseo xí'ín ta dána'a ley Moisés noo Jesús. Ta

yó'o kúú ra nì kii ñoo Jerusalén. Dá nì kaa ra xí'ín ná:

² —¿Ndiva'a kò kée ta xíonoo xí'ín mii ní tátò'on kì'o nì daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Chì kò nákata ra ndá'a rá xí'ín ñaño'ó, dá keí rá pan.

³ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndo'ó, ¿ndiva'a dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndi'í cháa ka ini ndo kee ndó choon nì sa'anda ta sá'ano ñoo yo? ⁴ Dá chì di'a kua'an choon nì sa'anda Ndios: “Koo ñaño'ó ndó noo tatá ndo xí'ín noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mii vá ñayuu ná ya'a ka'an ndava'a xí'ín tatá na o xí'ín naná na, na yó'o kúú na kánian kuu.”

⁵ Tído ndo'ó kúú ra kaá ña kuu va ka'an ñayuu xí'ín tatá na, xí'ín naná na: “O kúu ta'on chindeéi mii ní xí'ín ña'a né'e va'i, chì sa nì kaai kì'oi ña noo Ndios.” ⁶ Ta sa'á ña ká'an na dión, sa'á ñóó kò káni kaan chindeé ná tatá na xí'ín naná na, kaá ndo'ó. Ta dión kée ndó dátúú ndó choon nì sa'anda Ndios xí'ín ña nì ndaki ini mii ndó.

⁷ ¡Taa uu noo vá kúú ndó! Ndaa va nì ka'an profeta Isaías sa'a ndo, chì di'a nì taa na:

⁸ Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'ín yú'u oon va na,

tído xí'ín níó ná kò kóni ta'on na yu'u.

⁹ Kò ndáya'i ta'on ña ndaño'o na yu'u, dá chì ña dána'a na kúú ña nì ndaki ini ñaxintóni taa va.

¹⁰ Dá nì kana Jesús ñayuu kuá'a ñóó ña ná natuu yati cháa ka na, dá nì kaa na xí'ín ná:

—Kueídó'o va'a ndó ña kò'in ka'in xí'ín ndó, dá katóni va'a ini ndo. ¹¹ Ni iin ña'a seí ndo kò dáyakò ñaá noo Ndios. To'on kánkuei yú'u vá ndó kían dáyakò ñaá.

¹² Dá nì natuu yati taa xíonoo xí'ín ná, dá nì kaa ra:

—¿Á ná'á ní ña nì tar'u'u nda'o ini ta fariseo sa'á ña nì ka'an ní dión?

¹³ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndidaá yuku, ña kò ní xítì tatái, na ió induú, ñóó kían kánian to'on na xí'ín nda yo'an. ¹⁴ Ná dá'a ni nakani ini ndo sa'a rá, chì taa kò túu noo vá kúú rá, ta tiin ndaa ra dao ka na kò túu noo. Chì tá tiin ndaa iin taa kò túu noo

iin ka ta ko túu noo, dá kían ndi nduú ra kuei ini yáí.

¹⁵ Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

—Nakani ní xí'ín ndu'u ndi dándáki to'on ni dakí'in tá'an ní ni daná'a ní noo ñayuu kuá'a ñoo.

¹⁶ Dá ni kaa na xí'ín Pedro:

—¿Á dión ta'ani ko kátóni ta'on ini ndo'ó? ¹⁷ ¿Á ko kándaa ta'on ini ndo ña ndidaá ña'a seí ñayuu, ini tixi va na kua'an? Tá kúú tá ni ndi'i, dá kua'an na sata vé'e tatá náan. ¹⁸ Tído to'on kánkuei yú'u ná, ñoo kían vei nda maá nio ná, ta ñoo di'a kían dáyakó ñaa noo Ndios. ¹⁹ Dá chi nda maá nio ná vei ña kini nákani ini na kee na, dá ka'ání ná ñayuu, ta kée na kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í na o yíí ná, ta kée na ña ka'an noo xí'ín ñíí ná, ta kí'in kuí'íná ná, ta káva'a na kuachi tó'on sa'a dao ka na, ta ká'an ndava'a na sa'a ndi ndaa mií vá ñayuu. ²⁰ Ndidaá ña kini yó'o kían dáyakó ñaa noo Ndios. Tído ña ko nákata na ndá'a ná xí'ín ñañó'ó, dá keí ná ña'a, ko dáyakó ta'on ñaa noo Ndios.

Dí'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin de'e di'í ña'á tókú

²¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñoo, dá ni kee na kua'an na xí'ín taa xionoo xí'ín ná chí kuendá ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. ²² Ñoo ni kasáa iin ñá'a, ta kían iin ñá'a kuendá Canaán. Ta ni kixián iin ñoo ló'o nákaa yati ñoo. Dá ni kayu'án Jesús:

—Tatá, mií ní na kúú de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'á yu'u, chi ndó'o nda'o nio de'e di'í kée iin espíritu kini.

²³ Tído ni iin to'on ko ní ka'an na xí'án. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá ni seí nda'í ra noo Jesús, ta kaá ra xí'ín ná:

—Ka'an ní xí'ín ñá'a kaa ná ko'an, dá chi káyuu'ú nda'a vaán tákaaán vei ñá sata yo.

²⁴ Dá ni kaa Jesús:

—Sava'a noo na Israel, na kúú tátoto'on iin léko, kirí ni ndañó'ó vá, ni tanda'á Ndios yu'u veii.

²⁵ Dá ni kasáa ñá'a ñoo ni sa ku'ín xitíán noo Jesús, ta ni kaaan:

—¿Chindeé ní yu'u, tatá!

²⁶ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Ko vá'a ta'on kuio ndaa yo pan ndá'a takuálí, ta kí'o yóan noo tina.

²⁷ Dá ni kaa ñá'a ñoo xí'ín ná:

—Ndaa va ká'an ní, tatá. Tído seí va tina ñoo yúchi pan ña kuei yú'u mesa sato'o ri.

²⁸ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Naná ló'o, miían ndaa ndisa kándéé ká'ano inon yu'u. Ta ná ko'in keei ña xíkón —kaá na.

Ta kúú mií hora daá ñoo ni nduva'a de'e di'áan.

Dí'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús kua'á nda'o ñayuu

²⁹ Dá ni kee Jesús kua'an na. Tá ni kasandaá yati na yú'u taño'o naní Galilea, dá ni kaa na diní iin yúku íin ñoo. Dá ni sa ko na ió na. ³⁰ Ta kua'á nda'o ñayuu ni natuu yati noo ná, ta ndáka na na ni natíí sa'a, xí'ín na ko túu noo, xí'ín na ko kúú ká'an, xí'ín na ko ndaa va'a ndá'a xí'ín sa'a, xí'ín na ndó'o dao ka kue'e, ni kasáa na ni chindei ñaa ná noo íin Jesús. Dá ni nduva'a ñaa ná. ³¹ Ta kúú ni naá ini ñayuu ñoo sa'á ña ni naka'an na ko kuú ka'an, ta ni nduva'a na ko ndaa va'a ndá'a xí'ín sa'a, ta ni nakaka na ni natíí sa'a, ta ni natuu noo na ko túu noo. Ta ni keká'ano ndidaá ñayuu ñoo Ndios, na ndaño'o na Israel.

Dí'a ni kuu tá ni xí'o Jesús ña'a ni sasá'an komi mil taa

³² Dá ni kana Jesús taa xionoo xí'ín ná ñoo. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Kú'u nda'o ini sa'á ñayuu kuá'a yó'o chi sa ni xino oni kuú ndéi na xí'ín yu'u, ta koó ka ña'a kasá'an ná. Tído ko kóni ta'on yu'u tanda'á nditai na no'o ve'e na, dá chi oon ni kuu yí'í na íchi.

³³ Dá ni kaa ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—¿Ndeí kí'in yó kua'a pan noo kúú ño'ó íchi yó'o kí'o yó keí ñayuu kuá'a yó'o, dá ndinoo ini na?

³⁴ Dá ni ndatón ñaa Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Usa va pan né'e ndu'u, xí'ín cháá tiyaká.

³⁵ Dá n̄i sa'anda Jesús choon ña ná kandeĩ ñayuu ñoó noño'o. ³⁶ Dá n̄i tiin na ndin usa pan xí'ín tiyaká ñoó. Dá n̄i ñak'i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda na pan ñoó. Dá n̄i xi'o naan noó ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i dasá raan noó ñayuu kuá'a ñoó. Ta dión ta'ani n̄i kee na xí'ín tiyaká ñoó. ³⁷ Dá n̄i sasá'an ndidaá ñayuu ñoó nda n̄i ndinoo va'a ini na. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakútí rá usa tiyika xí'ín ña n̄i kandoo noó n̄i sasá'an ñayuu ñoó. ³⁸ Ta ta n̄i sasá'an ñoó n̄i sa kuu táto'on komi mil, ta ko iin ta'on ní kekuendá na ñá'a xí'ín takuálí.

³⁹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñoó. Dá n̄i kaa na ini barco xí'ín taa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i ki'in na kua'an na chí kuendá Magdala.

16

Yó'o n̄i xika ta fariseo ña ná kee Jesús iin ña'a ndato

¹ Ñoó n̄i kasáa dao ta fariseo xí'ín ta saduceo, ta n̄i ka'an rá dátuu rá Jesús, chí n̄i xika ra ña kee na iin ña'a ndato chí induú, dá ná kande'á á miian ndaa n̄i kii na noo Ndios. ² Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Tá kua'an kuaá, dá kaá ndo: “Va'a nda'o koo taan, chí n̄i kana kua'á induú.” ³ Tá n̄i tuu noo na'a, dá kaá ndo di'a: “Kana nda'o tachi kuu víti, chí n̄i kana kua'á induú, ta iin víkó nda'o.” ¡Kúú ndó ñayuu uu noo, dá chí va'a ti'a ndó kándaá ini ndo ndi kee induú, tído ko kándaá ini ndo ndi kóni kaa ña ná'ano xiní ndo tiempo viti! ⁴ Ñayuu káni nda'o ndéi tiempo viti, ta xiní xíxi na Ndios, chí xika na ña kee yu'u ña ndato noo ná, dá kandisa na. Tído o kée ta'an vai ni iin ña ndato noo ná. Sava'a ña ndato n̄i ndo'o Jonás koni na ndo'o yu'u —kaá na.

Dá n̄i dankoo ñaá Jesús, dá n̄i kee na kua'an na.

Di'a kua'an ña n̄i dána'a Jesús sa'a ña ko vá'a dána'a ta fariseo

⁵ Ta n̄i saa na iin ka xoo taño'o, tído n̄i nandodó ta xionoo xí'ín ná kane'e

ra pan kei rá xí'ín ná. ⁶ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó noó ña dákuita tachi pan, ña kían kéchón ta fariseo xí'ín ta saduceo.

⁷ Dá n̄i kasá'a ndátó'ón tá'an mií ta xionoo xí'ín ná ñoó:

—Dión ká'an na, chí ko ní sá ne'e yó pan kixió.

⁸ Kúú n̄i kandaá va ini Jesús ña n̄i ka'an ra dión. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón kuáchi ndo sa'a ña koó pan né'e ndó? ¿Á cháá vá kándéé ini ndo yu'u, ndani? ⁹ Ta, ¿á ko kándaá ij vá ini ndo? ¿Á ko ndísaa ta'on ini ndo ña o'on va pan n̄i tiin yu'u n̄i xi'oi n̄i sasá'an o'on mil taa ñoó? ¿Á ko ndísaa ta'on ini ndo ndidaá tiyika n̄i dakútí ndó xí'ín ña n̄i kandoo noó n̄i sasá'an ñayuu ñoó? ¹⁰ Ta, ¿á ko ndísaa ta'on ini ndo ña usa va pan n̄i tiin yu'u n̄i xi'oi n̄i sasá'an komi mil taa? Ta, ¿á ko ndísaa ta'on ini ndo ndidaá tiyika n̄i dakútí ndó xí'ín ña n̄i kandoo noó n̄i sasá'an ñayuu ñoó? ¹¹ ¿Á ko kándaá ij vá ini ndo ña ko ní ka'an ta'on vei sa'a pan? Chí ña n̄i ka'in xí'ín ndó kían dándaki ña kánian kandaa ndo mií ndó noó ña dákuita tachi pan, ña kéchón ta fariseo xí'ín ta saduceo.

¹² Dá ví n̄i kandaá ini ra ña ko ní ka'an na sa'a ña kánian kandaa ra mií rá noó ña dákuita tachi ndisa pan. Chí di'a n̄i ka'an na ña kandaa ra mií rá noó to'on dána'a ta fariseo xí'ín ta saduceo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ña Jesús kúú Cristo, na dákaiki ñaá

¹³ Tá n̄i saa Jesús chí ñoo Cesarea Filipino, dá n̄i ndato'ón ná ta xionoo xí'ín ná, ta kaá na xí'ín rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, na n̄i nduu taa ñayuu yó'o, kaá ñayuu ñoó?

¹⁴ Dá n̄i kaa taa xionoo xí'ín ná:

—Dao na kaá ña kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Jeremías. Ta dao na kaá ña kúú ní iin ka profeta.

¹⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúu yu'u, kaá ndo'ó?

¹⁶ Dá nì kaa Simón Pedro:

—Mii ní kúu Cristo, na dákaki ñaá. Ta mii ní kúu de'e Ndios takí.

¹⁷ Dá nì kaa na xí'ín Pedro:

—Ndiká'an ví yo'ó, Simón, de'e Jonás, dá chī o duú ñayuu ní dátoon ñaxintónon, dá nákonon yu'u. Di'a tatái Ndios, na ió induú vá, nì datóon nooñon. ¹⁸ Ta ká'an ta'ani yu'u xí'ón viti ña kananí yo'ó Pedro, ña kóni kaa yuu, ta satá yuu yó'o ko'in kava'i ve'e ño'í, na kúu kuendái, ta o kándeé ta'on ña kúu yái ndii dánaá ñaáan. ¹⁹ Ta noo ndá'a miíon nakí'o yu'u nda'á kaa, dá ka'andon choon noó ñayuu ñó'o tixi ndá'a Ndios. Chī tá ná ka'andon choon noó ñayuu Ndios, ta kuiin Ndios xí'ón. Tá ná kadon dao choon noo ná, ta kuiin ta'ani Ndios xí'ón —kaá na.

²⁰ Dá nì sa'anda na choon noó ta xíonoo xí'ín ná ña ná dá'a nì ka'an ra xí'ín nì iin tó'ón ñayuu ña mii ná kúu Jesús, na kúu Cristo.

Yó'o kásto'on Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná ndi ndo'o na, dá kuu na.

²¹ Nda daá nì kasá'á ná kásto'on na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná ña miían ko'on na ñoo Jerusalén, dá ndo'o naní níó ná kee ta sá'ano xí'ín ta duti saku'a'a, xí'ín ta dána'a ley Moisés, ta kuu na. Ndi'i, dá nataki na tixi kuu óni. ²² Dá nì taó xóo ñaá Pedro. Dá nì kasá'á rá dánani ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, o kónó ta'on Ndios ña ndo'o ní dión. ¡Nì iin kuu o ndó'o ní dión!

²³ Dá nì nandió koo Jesús nì sa nde'e ná Pedro. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¡Kua'an kuxoo noó, chī kéeón tató'on kée ña u'u! Yo'ó kúu ra kétéin noó, chī ko nákani inon sa'á ña kóni Ndios, di'a nákani inon tató'on kí'o nákani ini ta va.

²⁴ Dá nì kaa na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'an kanoo xí'ín yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kóni mii ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'í, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o. ²⁵ Chī ndi ndáa na kóni dákaki na mii ná ñayuu yó'o, noón di'a

kúu na kuu. Tído ndi ndaá na xí'o mii ña kuu na sa'a yú'u, noón di'a kúu na nì'í ña kataki na. ²⁶ Dá chī, ¿ndí kían va'a nì'í ñayuu tá ná kandeé ná nì'í ná ndidaá ña kuiká ió ñayuu yó'o, ta naá vá ná noo Ndios? O, ¿ndí kían kúu ña'a ndáya'i cháá ka tá o duú ña nì'í ná ña kataki chíchí ná, ká'an ndó? ²⁷ Dá chī iin kuu, dá nandió koo na nì nduu ta ñayuu yó'o kasaa na, ta ndato naye'e ndaa na tató'on kí'o náye'e tatá na, ta nandió koo na xí'ín ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá chiya'i na iin rá iin ñayuu tató'on kí'o káa choon nì kee na. ²⁸ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ió dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kuu ta'on ndó nda ná koni ndo na nì nduu ta ñayuu yó'o tá koo na kii na dándaki na —kaá Jesús.

17

Di'a nì kuu tá nì naye'e ndaa ñi Jesús xí'ín dá'on ná

¹ Tá nì ya'a iño kuu, dá nì kee Jesús ndáka na Pedro, xí'ín Jacobo, xí'ín ñani ra, ta naní Juan kua'an na diní iin yúku dikó. ² Ta ñoo nì naaon na tató'on kí'o káa na noo rá. Kúu nì naye'e ndaa oon ví noo ná tató'on yé'e ndindii. Ta nì ndukuxí kachī dá'on ná tató'on kí'o ndato tóon ñó'o. ³ Ta kúu iin kuití vá nì na'a noo Moisés xí'ín Elías, ta ndíta na ndátó'ón ná xí'ín Jesús. ⁴ Dá nì kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Va'a kúu ndéi ndu yó'o, tatá. Tá kóni ní, dá ná kava'a ndu oní tija'ó. Iian ná koo mii ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías —kaá ra.

⁵ Ta xían nani ká'an ij Pedro xí'ín ná, kúu nì naxino iin viko ndato yé'e. Ta kúu nì dadá'i ñaá. Ta kúu tein viko ñoo nì seido'o ra nì ka'an Ndios:

—Ta yó'o kúu de'e maní yu'u, ta náta'an inij xiníjí xí. Kueidó'o ndó to'on ká'an xí —kaá na.

⁶ Tá nì seidó'o ta xíonoo xí'ín ná ñoo to'on nì ka'an Ndios, dá nì sa kuita xití rá, ta nì xinó taan ra nda noñó'o, ta nì yu'ú nda'o ra. ⁷ Dá nì natuu yati Jesús noo ndéi ra, dá nì kani ndá'a ná sata rá, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ndakuei ndó, ta ná dá'a ni yu'ú ndo.

⁸ Dá tá ni ndane'e noo rá, kúú sa koó ka va taa ñóó ndíta xí'ín Jesús. Ndá dá iin tó'ón míí vá ná iin noo rá.

⁹ Ta noó konoo Jesús kua'an na ndika yúku ñóó xí'ín taa ñóó, dá ni sa'anda na choon noo rá, ta kaá na:

—Ná dá'a ni nakani ndó xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña ni na'a Ndios noo ndo nda ná kasandaá kuu nataki na ni nduu taa ñayuu yó'o.

¹⁰ Dá ni ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndiva'a ká'an taa dána'a ley Moisés ña dinñó'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa na dáka'ki ñaá?

¹¹ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndaa va ká'an ra ña dinñó'ó ka kánian kii Elías ndeyíko na ndidaá ña'a. ¹² Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ña sa ni kixi va Elías, ta ko ní nákonni ta'on ñaá rá, chi ni kee ra xí'ín ná tát'on ki'o ni ka'an mií rá. Ta dión ta'ani ko'on ra kee ra xí'ín na ni nduu taa ñayuu yó'o —kaá na.

¹³ Dá ni kandaá ini ta xionoo xí'ín ná ñóó ña ká'an na sa'a Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu.

Di'a ni kee Jesús ni nduva'a na iin tayii nákaa espíritu kini

¹⁴ Tá ni naxino na noo ndéi ñayuu kuá'a ñóó, dá ni natuu yati ñaá iin taa, dá ni sa kuín xití rá noo Jesús, dá ni kaa ra xí'ín ná:

¹⁵ —Tatá, ku'u ini ní sa'á de'e ló'i, dá chi ndó'o xi kue'e xí'i yí'i, ta ndó'o nda'o ní xi, chi kánkao nda'o xi noo kéi ñó'o, xí'ín noo ñó'o takují kée kue'e ndó'o xi. ¹⁶ Ta ndákai xi ni kasáai noo taa xionoo xí'ín ní, dá nduva'a ñaá rá, tído ko ní kándeé ta'on ra —kaá ra.

¹⁷ Dá ni kaa Jesús:

—¿Nandeé ka vían ñayuu ko kándisa kúú ndo'ó, ta dó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa ka ví kooi xí'ín ndó? Ta, ¿ndidaa ka ví ki'o ndeé ini sa'a ndo? Kane'e ndó tayii xaan nakijí ndo —kaá na.

¹⁸ Dá ni sa'anda Jesús choon noo espíritu kini nákaa ini xi. Dá ni ketaan kua'an. Ta kúú iin ndeé vá ni nduva'a xi mií hora daá ñóó.

¹⁹ Dá ni natuu yati ta xionoo xí'ín ná noo ná, dá ni ndato'ón xoo ñaá rá:

—¿Ndiva'a ko ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñóó?

²⁰ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Chi cháá vá ni kándeé ini ndo ña nduva'a xi kee Ndios. Miián ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña va'ará lú'u kándeé ini ndo Ndios tát'on ki'o leé ndíki mostaza, dá kían kuu va ka'an ndo xí'ín yúku iin káa: “Kua'an ná kuiion chí káa”; ta kúú dión vá kakuuan. Ta kúú ni iin ña'a o kákuu ña kuáchi noo ndo. ²¹ Tído o kándeé ta'on ndó taó ndo espíritu kini, ña kée dión, tá ná o káka ndo ña maní noo Ndios, ta xían nani o káne'e i ndo —kaá na.

Yó'o kást'on tuku Jesús ndi ndo'ona, dá kuu na

²² Ta nani ndéi na kuendá Galilea, dá ni kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Ko'on iin taa nakí'o ra na ni nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a ta xini u'u ñaá, ²³ dá ka'áni ñaá rá. Tído tixi kuu óni, ta kúú nataki va na —kaá na.

Ta kúú ni kunda'í nda'o ini ra sa'á ña ni ka'an na dión.

Di'a ni kuu tá ni xi'o Jesús di'ón sa'a ve'e ño'o ká'ano

²⁴ Tá ni saa na ñoo Capernaum, dá ni natuu yati dao taa kí'in ya'i sa'a ve'e ño'o ká'ano noo ió Pedro, dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Á ko xí'o ta'on maestro ní di'ón sa'a ve'e ño'o?

²⁵ Dá ni kaa Pedro:

—Jaán, xí'o naan.

Tá ni ndu'u Pedro ve'e, ta kúú yachi va ni ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndi ká'an yo'ó, Simón? ¿Ndá noo kí'in ya'i ta né'e choon ñayuu yó'o sa'a ñó'o? ¿Á noo na ñoo mií rá, o noo na ñoo tukú dándaki ra?

²⁶ Dá ni kaa Pedro:

—Noo na ñoo tukú vá kí'in ya'i ra.

Dá ni kaa Jesús:

—Jaán, chi na ñoo ra, ko káni ta'an vaan chiya'i na. ²⁷ Tído ná dá'a ni dár'u'u yo rá. Kua'an yú'u taño'o, ta tiión tiyaká, ta kirí mií noo ni tiión, ta nandika yú'u ri. Ta ñóó nani'on iin di'ón kaa. Ta kane'ón ña kison,

dá kǐ'ón ña noo rá sa'a yú'u xí'ín sa'a miíón —kaá na.

18

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kúú na ndáya'i cháá ka noo Ndios

¹ Ta tiempo daá ñóó ni natuu yati ta xionoo xí'ín Jesús noo ió na, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndá yoo kúú na ndáya'i cháá ka tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios?

² Dá ni kana Jesús iin tayii ló'o in ñóó ni saá xi noo ná. Dá ni chikani ñáá ná tein taa xionoo xí'ín ná ñóó.

³ Dá ni kaa na:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná o nádaon ndó mií ndó nduu ndó tát'on kǐ'o kúú takuáli, dá kǐan ni iin kuu o koní ndo ndu'u ndó tixi ndá'a Ndios. ⁴ Chǐ ndi ndáa na kénóo mií tát'on kǐ'o kúú takuáli, noón vá kúú na ndáya'i cháá ka tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. ⁵ Ta ndi ndáa miíó ñayuu ná natiin va'a iin takuáli ta káa tát'on kǐ'o káa tayii yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kǐan kee kuendá ña mií vái ni natiin va'a na.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dáka'an kue'é yo dao ka ñayuu ña ya'a na kee na kuachi

⁶ Ta ndi ndáa mií ñayuu kándée dáka'an kue'é takuáli kándisa yu'u ña ya'a xi kee xi kuachi, noón kúú na va'a cháá ka ná kandiko yuu molino dikó ná, ta ná dáketa ñáá ná nda maá ini taño'o. ⁷ ¡Nda'í kúú ví ñayuu ndéi ñayuu yó'o, chǐ kuá'a nda'o ña'a dáka'an ñáá, dá ya'a na kee na ña kini! Ta daá kuití vei ña dáka'an ñáá ña kee na kuachi. Tído jnda'í cháá ka ví ndo'o na dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi!

⁸ Sa'á ñóó tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a ndo o sa'a ndo, dá kǐan ka'anda ndo iin xooan, ta dákana ndoan. Chǐ va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo ndá'a ndo o xí'ín iin xoo sa'a ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduú ndá'a ndo o ndi nduú sa'a ndo kaño'o ndó indayá noo kǐ'í ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o. ⁹ Tá yá'a ndó kée

ndó kuachi xí'ín nduchí nóó ndo, dá kǐan taó ndoan, ta dákana ndoan. Chǐ va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo nduchí nóó ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduúan kaño'o ndó indayá noo kǐ'í ñó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin léko ni ndañó'o

¹⁰ 'O sa káñó'ó ndó ni iin tó'ón takuáli yó'o, chǐ miían ndaa ká'in xí'ín ndó ña daá ndíta va ángel ndáka ñáá náki'o na kuendá sa'a xí noo tatái, na ió induú, ¹¹ chǐ ni kasáa na ni nduu taa ñayuu yó'o nandukú ná ñayuu ni kana xoo noo Ndios, dá dákaki ñáá ná.

¹² ¿Ndi kée iin taa ndáka iin ciento léko tá ni ndañó'ó iin rí, ká'an ndó?

¿Á ko dánkoo ta'on ra komǐ díko sa'on komǐ ka ríón, dá kǐ'in ra ko'on ra yúku nandukú rá kirí ni ndañó'ó ñó'o? ¹³ Dá tá ni naní'i rá rǐ, ná ka'an ndaai xí'ín ndó ña kádij cháá ka ini ra sa'a kiríón o duú sa'á komǐ díko sa'on komǐ kirí ko ní ndañó'ó ñó'o. ¹⁴ Ta dión ta'ani ko kǐni ta'on tatá yo Ndios, na ió induú, ña ndañó'ó iin káa takuáli yó'o.

Yó'o dána'a Jesús ña kánian ku'u ká'ano ini yo sa'a sátá'an yó

¹⁵ Ta tá ni ya'a iin káa ñani ndo ni kee na iin kuachi noo ndo, kua'an ndo dánani ndó na noo ko in ndéi. Tá ni nakoni na kuachi na, dá kǐan nandei va'a tuku ndó. ¹⁶ Tído tá ko kǐni na nakoni na kuachi ni kee na, dá kǐan kua'an ndo kuaka ndó iin o uu ka ñayuu, dá chǐ kaá ley ña uu o oni taa xínó'ó kǐ'o kuendá sa'a iin ña'a, dá kǐan keyíko choon. ¹⁷ Tído tá ko ní kékuendá na ñayuu ndáka ndó ni sa'an ndo, dá kǐan nakǐ'o ndó kuendá noo ndidaá na kándisa xí'ín ndó sa'á kuachi ni kee na. Tá ni noo na kándisa ñóó ko ní xín na nakoni na kuachi na, dá kǐan ná kandoo na kakuu na iin na ko ná'á Ndios, o iin na kǐ'in ya'i sa'a ñó'o noo ndo.

¹⁸ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kadi ndo dao choon noo ñayuu ñayuu yó'o, kuiin va Ndios xí'ín ndó nda induú. Ta tá ná ka'anda ndo choon noo dao ka na ñayuu yó'o, kuiin ta'ani Ndios xí'ín ndó nda induú. ¹⁹ Ta nándió ko tukui ká'in xí'ín

ndó ña tá náki'in tá'an uu ndo, ta iin noo ñi nduu ñaxintóni ndo, ta kaka ndo ndi ndaa mií vá ña'a, dá kían tatái Ndios, na ió induú, kí'o na ña noo ndo. ²⁰ Dá chí noo nátaaka uu o oní ñayuu ndéi na kéká'ano na yu'u, me'í na ñoo iói.

²¹ Dá ñi natuu yati Pedro noo ná, dá ñi kaa ra:

—Tatá, ¿ndidaá ta'ándá kánian ku'u ká'ano iniñ sa'a ñaniñ tá yá'a na nooí? ¿Á nda usa ví ta'ándá?

²² Dá ñi kaa Jesús xí'in rá:

—O duú usa oon ñi ta'ándá, kaá yu'u. Di'a nandió kooón ku'u ká'ano inon sa'a ná oní diko uxí ta'ándá. Ta keeón dión usa ta'ándá.

Di'a kua'an ña ñi daná'a Jesús sa'a uu taa tái noo iin rey

²³ Kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían tát'on kí'o kée iin rey tá ndékuendá ra xí'in ta kéchoon noo rá. ²⁴ Iin kuú, dá ñi kasá'a rá ndékuendá ra xí'in ra tái noo rá. Kúú ñi kana ra iin taa tái uxí mií di'ón plata noo rá ñi sa'a ra. ²⁵ Ta ko ní kándeé ta'on ra chiya'i ra di'ón tái ra. Sa'a ñoo ñi sa'anda rey ñoo choon ña ná dikó rá mií rá xí'in ñadi'í ra, xí'in de'e ra, xí'in ndidaá ña va'a ió noo rá, dá ná naa ña tái ra. ²⁶ Dá ñi sa kuíin xití ta kéchoon ñoo, dá ñi kasá'a rá seí nda'í ra noo rey ñoo, ta kaá ra: “Tatá, kandati too ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ²⁷ Dá ñi ku'u iniñ rey ñoo sa'a rá. Ta kúú ñi dayaa ñaá rá, dá ñi xí'o ká'ano iniñ ra sa'a di'ón tái taa ñoo noo rá.

²⁸ Tído tá ñi yaa ta ñoo kua'an ra, ta kúú ñoo ñi naki'in tá'an ra xí'in iin ka ta kéchoon dáó xí'in rá, ta tái taa yó'o iin ciento di'ón plata noo mií rá. Dá ñi tiin ñaá rá, dá ñi kasá'a dákuá'ánó ñaá rá, dá kaá ra: “Chiya'i kí ña távon nooí.” ²⁹ Dá ñi sa kuíin xití ta'ani taa kéchoon dáó xí'in rá ñoo, ñi kasá'a seí nda'í ra noo rá, ta kaá ra: “Kandati too ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ³⁰ Tído ko ní xíin ta'on ra kandati too ñaá rá. Di'a ñi sa'an ra ñi saki ra choon sa'a rá tái noo rá, dá ñi chikáa ñaá rá ve'e kaa nda ná chiya'i ndi'í ra ña tái ra noo rá. ³¹ Tá ñi xini dao ka ta kéchoon dáó xí'in rá ña dión ñi

kee ra, kúú ñi tar'u'u nda'o iniñ ra. Dá ñi sa'an ra ñi nakani ndi'í ra xí'in rey ñoo sa'a ndidaá ña ñi kuu. ³² Dá ñi kana rey ñoo taa ñi kee dión. Dá ñi kaa ra xí'in rá: “Ta kéchoon kini nda'o kúú yo'ó. Dión ví kua'a di'ón tái yo'ó nooí, tído ñi xí'o ká'ano va iniñ sa'on, dá chí ñi seí nda'avóon nooí.” ³³ Ta, ¿ndiva'a ko ní xí'o ká'ano inon sa'a tá kéchoon dáó xí'in tát'on kí'o ñi xí'o ká'ano iniñ yu'u sa'on?”, kaá rey. ³⁴ Ta ñi xido nda'o iniñ rey ñoo. Sa'a ñoo ñi naki'o ñaá rá noo nda'a soldado ña dándó'o ra níó rá nda ná chiya'i ndi'í ra di'ón tái ra. ³⁵ Ta dión ta'ani kee tatá yu'u, na ió induú, xí'in iin rá iin ndo'ó tá ná o kú'u ká'ano ndisa iniñ ndo sa'a ñani ndo —kaá Jesús.

19

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

¹ Tá ñi ndi'í ñi ka'an Jesús to'on yó'o, dá ñi keta na kuendá Galilea kua'an na kuendá Judea nda iin ka xoo yuta Jordán. ² Ta kúú kua'a nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na, ta ñoo ñi nduva'a na ndidaá na kú'u.

³ Dá ñi natuu yati dao ta fariseo noo iin Jesús, dá ñi ka'an rá dátuu ñaá rá, dá ñi ndat'ón ñaá rá:

—¿Á kuu dánkoo iin taa ñadi'í ra sa'a ndi ndaa mií vá ña'a?

⁴ Dá ñi kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndó ña na ñi kava'a ñayuu yó'o nda mií sa'a, “noón kúú na ñi kava'a iin taa xí'in iin ñá'a”?

⁵ Dá ñi kaa na: “Kánian dánkoo taa tatá ra xí'in naná ra, dá naki'in tá'an ra xí'in ñadi'í ra, dá kían nduu na nda iin tó'ón vá.” ⁶ Ta ko kúú ka na uu, ndadá iin tó'ón vá kúú ná. Ta mií Ndios kúú na ñi dakí'in tá'an ñaá, sa'a ñoo ñi iin tó'ón ñayuu ko kánian ka'anda tá'an na —kaá Jesús.

⁷ Dá ñi kaa ra xí'in ná:

—Tá kí'o dión kían, ta ¿ndiva'a ñi sonó Moisés ña kuu va kí'o iin taa iin tuti noo ñadi'í ra ña ká'an ña kóni ra ka'anda tá'an ra xí'an, ndi'í daá, dá kuu va dánkoo ñaá rá? —kaá ra.

⁸ Dá ñi kaa Jesús xí'in rá:

—Sa'á ña kaxí nda'o níó ndo, sa'á ñoó nì sonó Moisés ña kuu ka'anda tá'an iin taa xí'ín ñadi'í ra. Tído nda míi sa'a ñayuu yó'o kò ní kaá ta'on Ndios ña dión kee ra. ⁹ Sa'á ñoó ká'an yu'u ña ndi ndáa míi vá taa nì dankoo ñadi'í ra, xí'an nani kò kíán kuachi ña nì natuuán xí'ín iin ka taa, ta nì tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, dá kíán roón kúu ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios. Ta ndi ndáa míi vá taa ná tanda'a xí'ín ñá'a nì kandoo ñoó, roón ta'ani kúu ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios.

¹⁰ Dá nì kaa taa xí'ín ná:

—Tá dión ndó'o taa xí'ín ñadi'í ra, dá kíán va'a kaan ná dá'a ni tanda'a yo.

¹¹ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—O duú ndidaá taa kándia kee dión, sava'a ra nì nì'í tá'í noo Ndios vá kúu ra kandeé iní kee dión. ¹² Dá chì dao taa kúu ra kándéé iní ndéi míi, dá chì kì'o dión kúu rá nda nì kaki ra. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi míi, dá chì dao taa nì ndata ñáa, dá ná dá'a ni katoó ra na ñá'a. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi míi, dá chì kándadí ra na ñá'a, chì kóni ra ña ndu'u cháa ka ñayuu tixi ndá'a Ndios. Tá xí'o ndeé iní ndo kandeí míi ndó, dá kíán kee ndó dión —kaá Jesús.

Di'a nì kuu tá nì natiin va'a Jesús takuálí

¹³ Ta nì ndi'i, dá ndáka ñayuu dao takuálí vei na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná dinì xí, dá ná kaka na ña manì noo Ndios sa'a xí. Tído nì kasá'a taa xí'ín Jesús dánani ra ñayuu ñoó sa'á ña kée na dión. ¹⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuálí xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xì, dá chì ñayuu kándéé iní tatá Ndios táto'on kándéé iní takuálí xaan tatá xì, noón kúu na ñó'o tixi ndá'a Ndios —kaá na.

¹⁵ Dá nì chinóo na ndá'a ná dinì iin rá iin xi. Dá nì xika na ña manì noo Ndios sa'a xí. Tá nì ndi'í, dá nì kee na kua'an na.

Di'a nì ka'an Jesús xí'ín iin taa kuiká

¹⁶ Kúu nì natuu yati iin taa noo ín Jesús, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Maestro va'a kúu ní. Ta, ¿ndí kíán kánian kee, dá nì'í ña kataki chíchíí?

¹⁷ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúu yu'u iin na va'a? Ta ni iin tó'ón ñayuu kò kúu na va'a. Iin tó'ón dinì Ndios vá kúu na va'a. Tído, tá kónon nì'on ña kataki chíchón, dá kíán kánian keeón choon sa'ándá Ndios.

¹⁸ Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndi ndáa choon kánian kee?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—O sa ka'ánóon ndji, ta o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a kò kúu ñadi'í'on, ta o sa kí'ín kuí'ínón, ta o sa káva'ón ña to'ón ka'on, ¹⁹ ta koo ñañó'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon, ta ku'u inon sa'á ñayuu xí'ón táto'on ndó'ón xí'ín miíon.

²⁰ Dá nì kaa taa ñoó:

—Nda ló'o vei nì kasá'a seídó'i ndidaá choon yó'o. ¿Á ió iin ka ñá'a kómanì kee?

²¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá kónon kakuuón iin taa ndaa noo Ndios, kua'an dikó ndí'ón ñá'a ió nooon, ta dasóon di'ón ñoó noo na kúnda'í, dá kíán koo kuikón chí induú, dá kíán kison kanooón xí'ín yu'u.

²² Tá nì seído'o ra ña dión nì kaa Jesús, ta kúnda'í nda'o nì kuu inì ra nì nandió koo ra kua'an ra, chì tã kuiká nda'o kúu rá.

²³ Dá nì kaa Jesús xí'ín taa xí'ín ná:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuachi nda'o kíán, dá ndu'u ñayuu kuiká tixi ndá'a Ndios. ²⁴ Ta nándió koo tukui ká'in xí'ín ndó ña kaon cháa ka chika'anda iin camello yá'i iin ión tukú o duú ka ña ndu'u iin na kuiká tixi ndá'a Ndios —kaá na.

²⁵ Tá nì seído'o tã xí'ín ná to'on yó'o, kúu nì naá nda'o inì ra. Dá nì ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndá yoo nì'í ña kaki na, tá dáá?

²⁶ Dá nì nandió koo Jesús nì sa nde'é ná noo rá, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Nì iin tó'ón ta'on ñayuu o kándéé kee dión, tído ndidaá tá'an va ñá'a kándéé Ndios kee na.

²⁷ Dá nì kaa Pedro xí'ín ná:

—Ndu'u kúu ra nì dankoo ndi'i ndidaá kúu ñá'a ió noo ndú, ta xí'ín ndu

xí'ín mií ní, tatá. ¿Ndí kían kị'o Ndios noo ndú'u, tá dáá?

²⁸ Dá nị kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu ndesaá Ndios ndidaá ña'a, dá kakoo na nị nduu taa ñayuu yó'o noo téi noo dándáki na noo ndato téi náye'e ndaa induú. Ta ndo'ó, na sa xionoo xí'ín yu'u, nandei ta'ani ndó noo ndin uxí uu téi ndíta ñoo, dá keyíko ndo sa'á ñayuu nị kii tein na ve'e ndin uxí uu de'e ta Israel. ²⁹ Ta ndi ndáa miío na nị dankoo ve'e na, o ñani na, o kị'o na, o ku'u na, o tatá na o naná na, o ñadi'í na, o de'e na o ñó'o ná sa'a yú'u, na yó'o kúu na nani'í nda iin ciento cháá ka ña'a noo Ndios, ta ni'í ta'ani na ña kataki chíhí ná. ³⁰ Tído kua'á nda'o ñayuu kúu noo ñayuu yó'o, noón di'a kúu na kakuu noo ndi'í kuií noo Ndios. Ta na kúu noo ndi'í kuií noo ñayuu ñayuu yó'o, noón di'a kakuu na kuita noo noo Ndios tiempo daá ñoo.

20

Yó'o nákaní Jesús sa'a iin taa xíti uva

¹ Tá kị'o dándáki Ndios ñayuu na kían táto'on kée iin taa xíti uva, chí na'a nda'o nị kee ra kua'an ra ndukú rá taa kechóon noo uva ra. ² Dá tá nị ni'í ñaá rá, dá nị kandoo ndaa ra xí'ín tá kechóon ñoo ña chiya'i ñaá rá tá kuu. Dá nị tanda'á ñaá rá kua'an ra noo chóon. ³ Dá nị nandió koo tuku ra kua'an ra ndukú rá cháá ka tá kechóon noo rá táto'on ka iin na'a. Dá nị xini ra ndéi oon dao taa noo yá'i ñoo. ⁴ Dá nị kaa ra xí'ín rá: “Kua'án ndo'ó kechóon ndó noo káa uva yu'u, dá ná chiya'i va'i ndo'ó”, kaá ra xí'ín taa ñoo. Dá nị kee taa ñoo kua'an ra noo chóon. ⁵ Táto'on dao nduú nị ni'í sato'o uva ñoo cháá ka taa nị kandía ko'on kechóon noo uva ra. Ta nda ka oní sa'ini nị ni'í rá cháá ka taa kechóon noo uva ra. ⁶ Dá nị kee tuku ra kua'an ra táto'on ka o'on sa'ini, ta nị ni'í túku ra dao ka taa ndéi oon. Dá nị kaa ra xí'ín rá: “¿Ndiva'a ndéi oon ndó iin níi kuu víti?” ⁷ Dá nị kaa taa ñoo: “Dá chí kọ íin ta'on xí'o choon kee ndu'u.” Dá nị kaa sato'o uva ñoo

xí'ín rá: “Kua'án ndo noo káa uva i kechóon ndó, dá ná chiya'i va'i ndo.”

⁸ Tá nị kuaá, dá nị kaa sato'o uva ñoo xí'ín tá dándáki ve'e ra: “Nditúti yo'ó tá kechóon káa, dá chiya'ávón ra iin níi kuu. Ta dinñó'ó ka chiya'ávón tá nị kasáa noo ndí'í, dá chiya'ávón tá nị kasáa mií noo.” ⁹ Dá nị kasáa taa nị kasá'á kechóon táto'on ka o'on sa'ini ñoo, ta kúu iin níi vá kuu nị chiya'i ñaá rá. ¹⁰ Tá nda noo ndí'í, dá nị kasáa taa nị ku'u nda na'a ñoo. Dá nị ka'án rá ña chiya'i ñaá rá cháá ka. Tído nị chiya'i ta'ani ñaá rá iin níi kuu vá. ¹¹ Dá tá nị ni'í rá ya'i ra, dá nị kasá'á rá ká'an kuáchí ra noo sato'o ñoo, ¹² ta kaá ra: “Tá'an taa nị kasáa nda noo ndí'í ñoo, iin tó'on vá hora nị kechóon ra, tído, iin nóó vá nị kana ya'i ndu'u xí'ín rá, va'ará nị ku'u ndu nda na'a, ta nị ndo'o nda'o ndu, ta nị kei ndu nị kee ká'an iin níi ndii yaká.” ¹³ Dá nị kaa sato'o ñoo xí'ín iin taa ñoo: “Amigo, kọ ní ya'a ta'on yu'u nooon, dá chí nị chiya'ii yo'ó iin níi kuu táto'on kị'o nị kandoo yó. ¹⁴ Sa'á ñoo, ki'in di'ón ña kánian ni'on, ta kua'an nó'on. Chí nị chikaa inií ña chiya'i tá nị kasáa noo ndí'í yo'ó táto'on kị'o nị chiya'ii yo'ó. ¹⁵ ¿Á kọ ná'á ta'an voón ña ío va íchi yu'u keei ña ká'an mií xí'ín di'ón? ¿Á tá'u'u va inon sa'á ña kúu yu'u iin tá va'a ini, ndani?”, kaá ra. ¹⁶ Dá chí ñayuu kúu noo ñayuu yó'o, noón di'a kúu na kakuu noo ndi'í kuií noo Ndios. Ta na kúu noo ndi'í kuií noo ñayuu ñayuu yó'o, noón di'a kakuu na nakuíta noo noo Ndios. Dá chí kua'á nda'o ñayuu nị nakana Ndios, tído cháá vá ná natiin ña káki na.

Kásto'on tuku Jesús ndi ndo'o na, dá kuu na

¹⁷ Ta noo kọkaa Jesús kua'an na íchi kua'an ñoo Jerusalén, dá nị taó xoo na ndin uxí uu tá xionoo xí'ín ná tein ñayuu ñoo, dá nị kaa na xí'ín rá:

¹⁸ —Viti kían kọkaa yó kua'an yo ñoo Jerusalén. Ta ñoo ko'on iin taa naki'o ra na nị nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a tá duti sakua'a, xí'ín noo ndá'a tá dána'a ley. Dá kandoo ra ña

kánian kuu na, ¹⁹ dá naki'o ñaá rá noo ndá'a ta tukú. Dá kediki ndaa ñaá rá, ta kani ñaá rá, ta chirkaa ñaá rá ndika iin cruz. Tído tixi kuu óni, kúú nataki va na —kaá Jesús ká'an na sa'a mií ná.

Di'a ni kuu tá ni xika Juan xí'in Jacobo iin ña maní noo Jesús

²⁰ Dá ni natuu yati ñadi'í Zebedeo xí'in ndi nduú de'an noo Jesús. Dá ni sa kuín xitíán noo ná. Dá ni ka'an xí'in ná ña ná kee na iin ña maní xí'án.

²¹ Dá ni ndato'on ñaá Jesús:

—¿Ndí kían kónon kee xí'on?

Dá ni kaaan xí'in ná:

—Konó ní ña ná kandeí ndi nduú de'i yó'o noo koo ní dándáki ní. Iin xi ná koo xoo kuá'a ní, ta iin ka xi ná koo xoo íti ní.

²² Dá ni kaa na:

—Kó ná'a ta'on ndo'ó ndí kían xika ndo. ¿Á ío ndo ña ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ío ndo ña kodo ndúta ndo táto'on k'i'o kodo ndúta yu'u xí'in ña ndo'i?

Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ío va ndu'u ña ndo'o ndu dión.

²³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Míán ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo ndúta ta'ani ndó xí'in ña ndo'o naní ndó táto'on k'i'o ndo'o yu'u. Tído ña kandeí ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o duú choon sa'ándá yu'u kían. Chí ñoó kúú noo ni kenduu tatáí Ndios kandeí ñayuu ni kaxi mií ná —kaá Jesús.

²⁴ Tá ni seido'o uxí ka taa xionoo xí'in Jesús ña ni xika ndi nduú ra kúú ñani ñoó noo ná, dá ni karyíí rá xí'in rá. ²⁵ Dá ni kana Jesús ndidaá rá, dá ni kaa na xí'in rá:

—Sa ná'a vá ndó táto'on k'i'o kée ta né'e choon dándáki ra ñoo ño'ó ñayuu yó'o, chí kéndúsa ra xí'in ñayuu kueídó'o ñaá ná. Ta ra né'e choon ná'ano sa'ándá ra choon noo ñayuu ño'ó tixi ndá'a rá. ²⁶ Tído kó káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Chí ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu iin taa ndáya'i tein mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao ka ndo.

²⁷ Ta ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu noo tein mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao ka ndo, ²⁸ ta

kee ndó táto'on kée na ni nduu taa ñayuu yó'o, chí kó ní kásaa na, dá koni kuáchí ñayuu noo ná. Di'a ni kasáa na koni kuáchí di'a na, ta naki'o na mií ná kuu na, dá ditá ná ndidaá ñayuu tixi ndá'a ña kánian ndo'o na sa'a kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a ni kuu, dá ni nduva'a Jesús uu taa kó túu noo

²⁹ Dá ni keta Jesús ñoo naní Jericó kua'an na xí'in taa xionoo xí'in na. Ta kua'a nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na. ³⁰ Ta yu'ú íchí noo kua'an na ñoó ndéi uu taa kó túu noo. Tá ni seido'o ra ña yá'a Jesús kua'an na íchí ñoó, dá ni kasá'a káyu'ú rá:

—¡Tatá, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá ra.

³¹ Ta dánani ñaá ñayuu ñoó, dá ná kandeí tádi rá. Tído kúú ví'í ka ví ndúndéé rá káyu'ú rá:

—¡Tatá, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá ra.

³² Dá ni sa tuu tóo Jesús, dá ni kana ñaá ná, dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Ndí kían kóni ndo kee xí'in ndó?

³³ Dá ni kaa ra:

—Tatá, kóni ndu natuu noo ndú.

³⁴ Dá ni ku'u ini Jesús sa'a rá. Dá ni káko'on ndá'a ná noo rá. Kúú vití'ón vá ni natuuan. Ta kúú ni kee ra tákuei ra Jesús kua'an ra.

21

Di'a ni kuu, dá ni ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

¹ Kúú ni kuyati na ñoo Jerusalén, chí ni kasandaá na ñoo naní Betfagé, ña nákaa yati yúku naní Olivos. Dá ni sa'anda Jesús choon noo uu taa xionoo xí'in ná, ² ta kaá na xí'in rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Ta ñoó nani'i ndo noo ndíko iin burro di'í xí'in de'e rí. Ta ndaxí ndó rí, dá kandaka ndó rí kii ndó. ³ Tá ndáa na ndato'on ñaá: “¿Ndiva'a ndaxí ndó rí?”, dá kaa ndo xí'in ná. “Dá chí xínño'ó sato'o ndu rí. Ndi'i daá, dá ná tanda'a ná ndu kii ndu nandaka ndu rí”, kaa ndo —kaá na.

⁴ Ta dión ni kuu, dá ni xinkoo noo ni ka'an profeta, chí di'a ni taa na:

⁵ Ka'an ndo xí'ín nā ndéi ñoo Sión, “Káa veí rey ndo, ta nda'í nda'o ió ini nā, ta kánóo na sata iin burro veí na, chí sata iin burro ló'o, de'e kirí xío ña vee, kánóo na veí na.”

⁶ Dá nī kee uu ta xíonoo xí'ín ná ñoo kua'an ra. Ta nī kee ra tát'on nī sa'anda nā choon noo rá, ⁷ chí ndáka ra burro dí'í ñoo xí'ín de'e rí nī kasáa ra. Dá nī chíkodó rá kotó ra sata rí. Dá nī kaa Jesús kánóo na kua'an nā.

⁸ Dá nī kasá'á kuá'á nda'o ñayuu chindei na kotó nā íchí noo veí Jesús, ta dao ká nā nī sa'anda nda'á yíto, ta nī chindei naan íchí noo ya'a na ñoo. ⁹ Ta ndidaá ñayuu xío noo kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu tákuei veí chí sata káyu'ú ná kua'an nā:

—¡Ná natiin de'e na ve'e rey David ñañó'ó! ¡Nā ká'ano kúú nā veí xí'ín choon sato'o yo Ndios! Ná natiin Ndios ñañó'ó nda noo ió nā noo dikó —kaá ñayuu ñoo.

¹⁰ Dá tá nī ku'u na ñoo Jerusalén, kúú nī naá nda'o ini nā ñoo ñoo, ta ndát'on tá'an na:

—¿Ndá yoo kúú taa káa?

¹¹ Dá nī kaa ñayuu kua'an xí'ín ná ñoo:

—Nā yó'o kúú Jesús, nā kúú profeta nī kaa Ndios kasaa, nā nī kii ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea —kaá nā.

Dí'a nī kuu tá nī taó Jesús tá díkó xí'ín tá xíin ndéi ini ve'e ño'o ká'ano

¹² Dá tá nī ku'u Jesús yé'é ño'o ká'ano Ndios, dá nī taó ndí'í na tá díkó xí'ín tá xíin kua'an ra sata vé'e. Ta nī dakuéi na mesa noo ndéi taa nádaon dí'on. Ta nī sata ni'ini na téi noo ndéi tá díkó paloma. ¹³ Dá kaá nā xí'ín rá:

—Dí'a va kaá tuti ií Ndios: “Ve'e yu'u kúú ve'e noo kánian nataka ñayuu ka'an nā xí'ín.” Tído ndo'ó kúú nā ndéi kéean tát'on iin káo tá kuí'íná —kaá nā.

¹⁴ Dá nī kasáa nā kó túu noo xí'ín nā kó kuú kaka ini ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá nī nduva'a ñaá Jesús. ¹⁵ Tído nī xido nda'o ini tá duti sakua'a xí'ín tá dána'a ley tá nī xini rá ndidaá ña ná'ano nī kee na, ta nī seídó'o ra ña

xíta takuá'chí, chí kaá xi: “Ná natiin de'e nā ve'e rey David ñañó'ó.” ¹⁶ Dá nī kaa rá xí'ín Jesús:

—¿Á kó seídó'o ta'on ní ndidaá ña ká'an takuá'chí káa, ña kó kánian ka'an xi?

Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, seídó'o va yu'u ña xíta xi. ¿Á kó óon ta'on ka'i ndó ña ká'an tuti ií Ndios? Chí dí'a kaáan:

Ini yú'u takuá'chí xí'ín ini yú'u taleé chí'chí nī chí'káa ní ña kéká'ano ñaá xí.

¹⁷ Dá nī dankoo ñaá Jesús. Dá nī keta na ñoo ñoo kua'an nā ñoo Beta-nia. Ta ñoo nī sa tuu na sakuaá dáá ñoo.

Dí'a nī ndo'o iin taño'ó nī kee Jesús

¹⁸ Tá nī tuu noo iin ká kuú, dá nī nandió koo Jesús kua'an nā ñoo Jerusalén. Dá nda'í nī kasá'á kuíko na.

¹⁹ Kúú nī xini nā iin iin taño'ó yu'ú íchí ñoo. Dá nī natuu yati na nī sa nde'é ná noo rá, tído kó ta'on tiño'ó iin noo rá. Sava'a nda'a óon va rá iin. Dá nī kaa nā xí'ín rá:

—¡Ni iin kuú ká ná o koní yo'ó kana kuí'í noo'on!

Ta kúú mií hora daá vá nī ichí taño'ó ñoo. ²⁰ Tá nī xini taa xíonoo xí'ín ná ña dión nī ndo'o rá, ta kúú nī naá vá ini rá, ta kaá rá:

—¿Ndiva'a kaon téi nī ichí taño'ó xaan?

²¹ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Mií'án ndaa kuiti ná ka'in xí'ín ndó, tá kándéé ká'ano ini ndo Ndios, ta kó ná'kani kuá'chí ini ndo, dá kían o duú ña yó'o oon ni kándéé ndó kee ndó xí'ín taño'ó yó'o. Dí'a kándéé ndó ka'an ndo dí'a xí'ín yúku káa: “¡Kuxoo, ta kua'an dáketón mií'on ini taño'ó!” Ta kúú dión vá koo. ²² Ta ndi ndáa mií vá ña'a ná kaka ndo noo Ndios, tá kándéé ká'ano ini ndo ná, ta kúú ni'í ndisa va ndoan.

Yó'o nī ndat'on tá fariseo ndá yoo nī xi'o choon noo Jesús

²³ Dá tá nī nandió koo tuku Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo, kúú nī natuu yati dao tá duti sakua'a xí'ín dao tá sá'ano noo nákaa nā dána'a nā noo ñayuu. Dá nī ndat'on ñaá rá:

—¿Ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo ni xi'o choon noo ní ña kée nian?

²⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ná ndato'ón ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a. Tá ni katí'a ndó ni nandió né'e ndóan, dá kían kasto'on yu'u xí'ín ndó ndá yoo ni xi'o choon noo, dá kéei ña yó'o. ²⁵ ¿Ndá yoo ni xi'o choon noo Juan ña sa dakódo ndúta ná ñayuu? ¿Á Ndios ni xi'oan o taa? —kaá na.

Dá ni kasá'á rá ndátó'ón tá'an mií rá:

—Tá ná kaa yo ña Ndios ni xi'oan, dá kaa ra xí'á: “¿Ndiva'a kó ní kándisa ndó ña ni daná'a ra, tá dáá?” ²⁶ Tído o kúu ta'on kaa yo ña taa ni xi'o ña, dá chi yu'ú yo ñayuu kuá'a yó'o, dá chi ndidaá vá ná kándisa ña Juan ni sa kuu iin profeta.

²⁷ Dá ni kaá ra xí'ín Jesús:

—Kó ná'a ta'on ndu ndá yoo ni xi'o choon noo Juan.

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on xí'ín ndó ndá yoo ni xi'o choon noo ña kéei ndidaá ña yó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'á uu de'e

²⁸ Ta viti nata'í iní ndo ña ko'in ka'in xí'ín ndó. Ni sa io iin taa, ta ni sa ndei uu de'e ra. Iin kuu, dá ni natuu yati ra noó de'e ra, ta kúu noó, dá ni kaa ra xí'ín xí: “De'e ló'o, viti kían kua'án yo'ó kechóon noo uva yu'u.”

²⁹ Dá ni kaa xi: “O kó'on ta'oin.” Tído ni ndi'i, dá ni nandikó iní xi. Dá ni kee xi kua'an xi kechóon xi. ³⁰ Dá ni natuu yati taa ñoó noo nákaa iin ka de'e ra, dá ni sa'anda ra choon noo xí ña ná ko'on xi kechóon xi. Dá ni kaa xi xí'ín rá: “Joon, viti'ón dá ko'in, tatá”, kaá xi. Tído kó ní sa'an ta'on xi. ³¹ Ta, ¿ndi ndáa takuáchí yó'o ni kee ña kóni tatá xi, ká'án ndo'ó?

Dá ni kaa ra:

—Ta kúu de'e kúu noó ñoó.

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ta kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín na ña'a díko mií, noón kúu na ío cháa ka tandee iní ndu'u tixi ndá'a Ndios o duú ndo'ó.

³² Dá chi ni kii Juan noo ndo'ó ni daná'a na iin íchi ndaa, tído kó ní kándisa ta'on ñaá ndó. Tído ta kí'in ya'i sa'a ñó'o xí'ín na ña'a díko mií ni kándisa ñaá ná. Ta va'ará ni xini ndo ni kuu dión, tído kó ní nándikó ta'on iní ndo sa'a kuachi ndo, ta kó ní sa'an ta'on ndó kándisa ndó ña ni ka'an na.

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'á ta kini kéchóon noo iin taa ni xiti uva

³³ 'Kueídó'o va'a ndó, ná ko'in dákí'in tá'an tukuí dao ña'a xí'ín to'on dána'i noo ndo. Ni sa io iin taa, ta ni dandee ra yitó uva noñó'o rá. Ta ni chikaa ra korráan. Dá ni kava'a ra noo ko'óni ndutá uva ñoó. Ta ni kava'a ra iin ve'e díko noo kanóo ra kandaa uva ñoó. Dá ni díko ndodó raan noo dao ka taa kéchóon. Dá ni kee ra kua'an xiká rá. ³⁴ Dá tá ni xinkoo tiempo ña ta'anda uva ñoó, dá ni sa'anda ra choon noo dao mozo ra ña ná ko'on ra noo ndei ta kéchóon ñoó natiin ra uva, kirí kánian ni'i rá. ³⁵ Tído tá ni saá mozo ñoó, dá ni ndakuei ta kéchóon noo uva ñoó ni kani ra iin ra, ta ni sa'áni rá iin ka ra, ta iin ka ra ni chiyúu rá. ³⁶ Dá ni tanda'á ta kúu sato'o uva ñoó kua'a cháa ka mozo ra kua'an ra o duú tátó'on kúu ta ni tanda'á rá ta'ándá mií noó ñoó. Kúu ni kendava'a tuku taa kéchóon ñoó xí'ín rá tátó'on kí'o ni kee ra xí'ín ta ni sa'an mií noó ñoó. ³⁷ Tá ni ndi'i, dá ni chikaa ini taa kúu sato'o uva ñoó tanda'á rá de'e ra ko'on xi, chi di'a ni ka'án rá: “Ndá ndi kuu koo va ñañó'ó rá noo xí.” ³⁸ Dá ni kee xi kua'an xi. Tído, tá ni xini ñaá taa ñoó, dá ni kasá'á rá ndátó'ón kue'é ra: “Tá kaa kúu ra natiin ndidaá kúu ñó'o yó'o noo tatá xi. Kó'o ka'áni yo xí, dá ná kandoo ñó'o yó'o noo yo”, kaá ra. ³⁹ Kúu ni tiin ñaá rá, ta ni taó ñaá rá sata korrá noo kaa yitó uva ñoó. Ta kúu ñoó ni sa'áni ñaá rá. ⁴⁰ Ta, ¿ndi kían kee taa kúu sato'o uva ñoó xí'ín taa kéchóon ñoó viti, ká'án ndó? —kaá na.

⁴¹ Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Kasaa ra, ta dánaá ndi'i ra taa kini ñoó, ta ni o kú'u ini ra sa'a rá. Dá díko ndodó ra ñó'o rá noo dao ka taa

kéchóon, tá'an ra miían ndaa nakí'o uva kánian ni'í sato'o uva ñoó.

⁴² Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndó tuti ií Ndios? Chì di'a kaáan:

Tá'an yuu ni kañó'ó taa káva'a ve'e, ñoó di'a va ni kasandaá kakuu yuu tito.

Dión ni kee sato'o yo Ndios xí'in yuu yó'o,

sa'á ñoó iin ña'a ndato nda'o kíán noo yo, kaáan.

⁴³ Sa'á ñoó ká'in xí'in ndó ña ko'on Ndios dítá ná ña maní ni xí'o na noo ndo ña kaño'o ndó tíxi ndá'a ná, ta ko'on na nakí'o naan noo dao ka ñayuu, na miían ndaa ndisa kee ña kóni na. ⁴⁴ Tá ndi ndaa na ná kankao sata yuu yó'o, kuachi ndi'i na. Ta na kankao yuu yó'o sata, noón kúu na tadi ndi'i na keean —kaá Jesús.

⁴⁵ Tá ni seídó'o ta duti sakua'a ñoó xí'in ta fariseo ñoó to'on ni dakí'in tá'an Jesús ni ka'an na, kúu ni kandaá ini ra ña ni ka'an na sa'a mií rá. ⁴⁶ Sa'á ñoó ni ka'an rá tiin ñaá rá kadi ra ve'e kaa, tído yu'ú ra ñayuu kuá'a ñoó, chí nákoní na Jesús ña kúu ná iin profeta.

22

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa ni kee iin víko tánda'a

¹ Dá ni nandió koo Jesús ni dakí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

² —Táto'on kí'o ni kee iin rey ni kee ra iin víko ká'ano noo tánda'a de'e ra, kí'o dión kée Ndios dándáki na ñayuu na. ³ Dá ni tanda'á rey ñoó ta kéchóon noo rá kua'an ra kuaka ra ñayuu sa ni kana ra kii noo koo víko ve'e ra. Tído ni iin na ko ní xíin ta'on saa. ⁴ Dá ni xí'o ra choon noo dao ka ta kéchóon noo rá, ta ni kaa ra xí'in rá: “Kua'an ndo ka'an ndo xí'in ñayuu ñoó ña sa io nduu va ña'a kasá'an na, chí sa ni sa'ání vái toroj xí'in ndidaá kirí ndi'í ni danda'íi. Ta sa ni cho'o vá rí. Ta ka'an ndo xí'in ná ña ná kii na, chí sa ió va víko tánda'a”, kaá ra. Dá ni kee ta kéchóon ñoó kua'an ra. ⁵ Tído ko ní kékuendá ta'on ñayuu ñoó ña ni ka'an ra xí'in ná. Dao na ni kee kua'an kuti,

ta dao ka na kua'an naka'an nda'í, ⁶ ta dao ka na ni ndakuei ni kendava'a xí'in ta kéchóon ñoó, ta ni sa'ání ñaá ná. ⁷ Tá ni ni'í to'on rey ña dión ni kuu, kúu ni karyíi nda'o ra. Dá ni tanda'á rá soldado ra ni sa'an ra ni sa'ání ndi'í ra ñayuu kíni ñoó, ta ni chíño'o ra ñoo na. ⁸ Dá ni kaa ra xí'in dao ka ta kéchóon noo rá: “Sa ió nduu va víko viti, tído ndidaá kúu na ni kanai kii, ndá ko káni ta'an vaan kii na, ndani. ⁹ Kua'an ndo noo náki'in tá'an íchi, ta kana ndó ndi ndáa mií vá ñayuu ni xini ndo ná kii na víko tánda'a yó'o”, kaá ra. ¹⁰ Dá ni kee ta kéchóon ñoó kua'an ra ndidaá ní íchi. Dá ni dataká ra ndidaá ñayuu ni náki'in tá'an xí'in rá, mií ná kúu ná ñayuu kíni, o mií ná kúu ná ñayuu vá'a. Ta dión ni kee ra, dá ni chítí ve'e noo ió víko tánda'a ñoó.

¹¹ Dá tá ni ku'u rey ñoó ni sa nde'é rá ndidaá na ni kasáa víko ñoó, kúu ni xini ra nákaa iin taa ko ndíxi dá'on ndi na ño'o víko tánda'a. ¹² Dá ni kaa rey ñoó xí'in rá: “Amigo, ¿ndi ni kuu ni ku'u yo'ó yó'o, ta ko ta'ón dá'on ndíxi na ño'o víko tánda'a ndíson?” kaá ra. Ta kúu tádi óon iin taa ñoó. ¹³ Dá ni kaa rey ñoó xí'in taa dánduu ña'a noo ió víko ñoó: “Ko'oni ndo sa'á taa yó'o, xí'in ndá'a rá, ta taó ndo rá sata vé'e noo iin naá, chí ñoó kúu noo ndei'í ñayuu xí'in ndirá noo ná, ta kuchí tá'an no'o na”, kaá ra. ¹⁴ Ta viti, kana'á ndó ña kuá'a nda'o ñayuu ni kana Ndios, tído cháá vá ná ni'í ña káki na —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni ka'an dao taa dátuu rá Jesús

¹⁵ Dá ni kee ta fariseo kua'an ra. Dá ni kasá'á rá ndátó'ón kue'é ra ndi kían kee ra, dá dátuu rá Jesús, dá ya'a na noo ká'an na. ¹⁶ Sa'á ñoó ni tanda'á rá dao ka ta xionoo xí'in mií rá, xí'in ta kúu kuendá Herodes kua'an ra noo nákaa Jesús. Tá ni saa ra, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña kúu ní iin na ndaa, ta dána'a ndaa ní íchi Ndios. Ta ko yu'ú ní ni iin to'ón ñayuu, ta ko né'e ní tandíni ndá yoo kúu iin rá iin ñayuu, á mií ná kúu ná na ndáya'i o koó. ¹⁷ Sa'á ñoó, ¿ndi kaá

mií ní? ¿Á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yó noó ra kúu kuendá César o koó? —kaá ra.

¹⁸ Tído ni kandaá va ini Jesús ña katóo ra dátuu ñaá rá. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Taa uu noo vá kúu ndó! ¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo ká'ín? ¹⁹ Tei tóo ndó iin di'ón, tá'an ña chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, dá ná kande'á —kaá na.

Dá ni xí'o tóo ra di'ón kaa ñoó noo ná. ²⁰ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'ón yó'o? ¿Ta ndá kuu kían ndá'a nooán yó'o?

²¹ Dá ni kaa ra:

—Na'áná César kían xí'ín kuu rá.

Dá ni kaá Jesús xí'ín rá:

—Naki'o ndó ña kúu ña'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ña kúu ña'a Ndios noo ná.

²² Tá ni seído'o ra ña dión ni ka'an na, kúu ni naá vá iní ra. Dá ni ñankoo ñaá rá, dá ni ñandió kuéi ra kua'an ra.

Di'a kua'an ña ni ñaná'a Jesús ña miían ndaa nataki na ni xí'i

²³ Ta mií kuu dáá ñóo ni ñatuu yati ta'ani dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña nataki na ni xí'i.

²⁴ Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, di'a kaá iin ley ni taa Moisés: “Tá ni xí'i iin taa, ta ni iin de'e yíi ra ko ní sá io xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'ín ñaá ñani ra tanda'a ra xí'án, dá koo iin tayíi naki'ín kuu ñani ra.” ²⁵ Ta viti, ni sa ndei usa ñani ñoo yó'o. Ta kúu ni tandá'a ta kúu noo ñoo. Ta kúu ni xí'i va ra, ta ko ta'ón de'e yíi ra ni sa io xí'án. Sa'á ñoo ni tandá'a ñani ra xí'án. ²⁶ Tído ni xí'i ta'ani ta kúu uu ñoo, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'án. Ta kí'o dión ta'ani ni ndo'o ta kúu oni. Ta kúu ndin usa ñani ñoo ni ndo'o dión xí'ín ñá'a ñoo. ²⁷ Tá ni ndi'i, dá ni xí'i ta'ani mií ñá'a ñoo. ²⁸ Sa'á ñoo, tá ná kasandaá kuu nataki na ni xí'i, ¿ndi kaa iin taa ñoo kakuu yíian, chí ndin usa va ra ni sa kuu yíian?

²⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndí kían ká'an ndo, chí ko kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti ií Ndios, ta ko nákoní ndo

choon ká'ano ió noo ndá'a ná. ³⁰ Chí tá ná kasandaá kuu nataki ñayuu ni xí'i, o koo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka na de'e na tanda'a xí, dá chí táto'on kí'o ndéi ángel induú, nda kí'o dión vá kandeí na. ³¹ Tído viti ná ko'ín kastó'ín xí'ín ndó ña miían nataki na ni xí'i. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó to'on ni ka'an mií Ndios, chí di'a ni kaa na: ³² “Yu'u kúu Ndios noo Abraham, ta yu'u kúu Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúu Ndios noo Jacob”? Dión ni kaa na, dá chí ko kúu ta'on na Ndios noo na ni xí'i, di'a noo na takí vá kúu ná Ndios, chí ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo ná.

³³ Tá ni seído'o ñayuu ñoo to'on ni ñaná'a Jesús, kúu ni naá vá iní na, chí va'a nda'o ni ka'an na.

Yó'o ni ñaná'a Jesús ndi kaa choon ndáya'i cháa ka ni sa'anda Ndios keeá

³⁴ Tá ni seído'o ta fariseo ña ni tuú ta saduceo xí'ín ña dána'a ra ni kee Jesús, dá ni kasá'a rá ndátó'ón tá'an ra. ³⁵ Ta iin ta fariseo ñoo, tá'an ra ná'a va'a choon sa'ándá ley, roón kúu ra ni ndato'ón Jesús, dá korndodó ñaá rá, ta kaá ra:

³⁶ —Maestro, ¿ndi kaa iin choon ndáya'i cháa ka noo choon ni sa'anda Ndios keeá?

³⁷ Dá ni kaa Jesús:

—“Koní ndo sato'o yó Ndios xí'ín ndino'o ini níó ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, ta xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo.” ³⁸ Ña yó'o kúu choon kúu noo, ña ndáya'i cháa ka ni sa'anda Ndios keeá. ³⁹ Ta ña kúu uu kían sa kí'ín tá'an xí'ín ña yó'o, chí di'a kaáan: “Ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó táto'on kí'o ndó'o ndó xí'ín míí ndó.” ⁴⁰ Ta ndi nduú choon yó'o kúu mí sa'a noo ndidaá ka choon sa'ándá ley, xí'ín ña ni ka'an profeta —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña dána'a Jesús sa'a Cristo, na dáka'ki ñaá

⁴¹ Ta ndíta tú'u ií vá ta fariseo. Dá ni ndato'ón ñaá Jesús:

⁴² —¿Ndi kaá ndo sa'á na kúu Cristo, na dáka'ki ñaá? ¿Ndá tein na ve'e kakuu na?

Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Tein na ve'e rey David.

⁴³ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ni kaa rey David ña Cristo ñoo kúu mií sato'o na, tá dáá? Chì di'a ni kaa na ni kee Espíritu ij Ndios:

⁴⁴ Di'a ni kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúu sato'ij:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii ta xiní u'u ñaá tixi sa'on.”

⁴⁵ Yó'o ni ka'an mií David ña sato'o na kúu Cristo, sa'á ñoo, ¿ndiva'a ka'an ndo ña kii Cristo tein na ve'e rey David, tá dáá? —kaá Jesús.

⁴⁶ Ta ni ko ín ta'on kándéé nandío né'e noo ni ka'an na, ta ni ko ín ka ra ní chindaá noo ndato'on ñaá rá nda kuu dáá ñoo.

23

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña kini kée ta dána'a ley xí'ín sa'a ña kini kée ta fariseo

¹ Dá ni ka'an Jesús xí'ín ñayuu ñoo, ta ni ka'an ta'ani na xí'ín ta xionoo xí'ín ná, ta kaá na:

² —Tá'an ta dána'a ley xí'ín ta fariseo ni tiin ra choon ña nakani ra ndi kóni kaa choon sa'ándá ley Moisés. ³ Sa'á ñoo natiin va'a ndó ndidaá ña'a ka'an ra, ta koo ini ndo kueídó'o ndóan, ta kee ndóan. Tído o sa kée ndó táto'on k'i'o kée ra, dá chí va'ará dána'a ra ley, tído ko kée ta'on ra choon sa'ándáan. ⁴ Ta kua'á nda'o choon kuáchi sa'ándá ra noo ñayuu, ta chikodó rá ña vee doko ná, tído ni lú'u ko nátuu ndá'a mií rá chindeé ñaá rá xí'án. ⁵ Tá kua'an ra kée ra ña va'a, ta ndúkú rá kee ra ña noo ndidaá ñayuu, dá ná koni na ña kée ra. Ta káva'a ná'ano ra noo ñó'o tuti ij Ndios né'e ra xionoo ra, ta kátoó ra koo nání ndíki dá'on karkuei yú'u kotó ra. ⁶ Ta kátoó ra kande ra noo téi kúu noo noo ndéi ta ndaya'i sásá'an ra noo ió víko. Ta ini ve'e noo ndítutí na ñoo ra, kátoó ra kande ra téi ndíta mií noo. ⁷ Ta kátoó ra ña ndidaá ñayuu ná ka'an ndisá'án xí'ín rá noo xionoo ra noo yá'i, ta kátoó ra ña ka'an na xí'ín rá, “Maestro, maestro.”

⁸ Tído ndo'ó, ná dá'a ni konó ndó chinaní ná ndo'ó maestro, dá chí iin tó'on vá kúu maestro ndo, ta noón kúu Cristo, ta sava'a ñani oon va kúu ndidaá ndó. ⁹ Ta o sa ká'an ndo tata xí'ín ni iin ñayuu, chí iin tó'on diní vá kúu tata ndo, ta noón kúu na ió nda induú. ¹⁰ Ta ná dá'a ni konó ndó ka'an na sato'o xí'ín ndó, dá chí iin tó'on diní vá kúu sato'o ndo, ta noón kúu Cristo. ¹¹ Ta na kúu noo noo ndo, noón kúu na kánian koni kuáchi di'a noo ndo. ¹² Dá chí na chindaya'i mií, noón di'a kúu na kandoo nóo. Ta na kénóo mií, noón di'a kúu na kandaya'i kee Ndios.

¹³ Tído, jnda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu ta u u noo! Dá chí sadí ndo noo ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta ni ko ndúkú mií ndó ña ndu'u ndó, di'a kétéin ndó noo na kóni ndu'u tixi ndá'a ná. ¹⁴ jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu ta u u noo! Dá chí koku'u ndó ve'e na kuáan kí'ín kuí'íná ndó ña né'e va'a na. Ta sa'á ña kóni ndo ña chindaya'i ñayuu ndo'ó, sa'á ñoo ná'á nda'o xíka ta'ij ndo. Ta sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoo ndo'o naní cháá ka níno ndo. ¹⁵ jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu ta u u noo! Dá chí kua'an ndo iin ka xoo ta'ño'o, ta xionoo ndó iin ní kúu xíán, dá kandeé ndó kandisa iin ñayuu to'on k'i'o kándisa mií ndó. Tá ni kandeé ndó xí'ín ná, dá ndée ñaá ndó u u cháá ka ví ndée de'e indaya o duú mií ndó.

¹⁶ jNda'í kúu ví ndó, chí tiiin ndaa ndo ñayuu va'ará ko túu noo ndo! Chí kaá ndo ña tá ná nachina'á ná ve'e ño'o ká'ano yó, dá kían ko xínño'ó ná kee na noo ni ka'an na. Tído tá ná nachina'á ná oro ñó'o ve'e ño'o, dá kían kánian dáxinkoo na noo ni ka'an na, kaá ndo'ó. ¹⁷ jTa xixi, ta ko túu noo kúu ndó! ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndaya'i cháá ka ve'e ño'o ñoo o duú oro ñó'o inian, dá chí mií ve'e ño'o kédaá xí'ín oro, sa'á ñoo kían ña ij? ¹⁸ Ta kaá ta'ani ndó ña tá ná nachina'á ná noo náa noo dóko ná ña'a noo Ndios, dá kían ko xínño'ó ná

kee na noó nī ka'an na. Tído tá ná nachina'á ná ña nī dokō ná, dá kían kánian dáxinkōo na noó nī ka'an na, kaá ndo. ¹⁹ ¡Ta xixi, ta kō túu noo kúú ndó! ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ká noo náa ñoo o duú ña'a nī dokō ná, dá chī noo náa kían kēdaá xí'ín ña nī dokō ná, sa'á ñoo kían ña ii? ²⁰ Dá chī na náchina'á noo náa, noón kúú na náchina'á mián xí'ín ndidaá ña'a nī dokō ná kándodó nooán. ²¹ Ta dión ní, na náchina'á ve'e ño'o, náchina'á ná mián, ta nda Ndios náchina'á ná, chī mií ná kúú na ió ñoo. ²² Ta na náchina'á induú, noón kúú na náchina'á noo téi noo ió Ndios dándaki na, ta náchina'á ta'ani na na ió noo téi ñoo.

²³ ¡Nda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chī xí'o ndó noo Ndios uxī ndu'ú mīno noo iin iin ciento ndu'ú ña kána noño'o ndo, ta dión ta'ani kée ndó xí'ín yukū anís xí'ín yukū comino viti, tído dánkoo xoo ndó ña kee ndó choon ndáya'i cháá ká sa'ándá ley, dá chī kō kée ndó ña ndaa, ta kō kú'u ini ndo sa'a dao ká ñayuu, ta kō kándéé ini ndo Ndios. Ña yó'o kían kánian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó ña dokō ndo ña'a noo Ndios. ²⁴ ¡Ta ndáka ñayuu kúú ndó, tído kō túu ta'on noo ndo! Chī ndí'i ini ndo dáxixi ndó takuú, dá ná o yá'a tikaon ini ra, tído ni kuendá kō xí'o ndó kokó ndó camello nákaa ini takuú xí'i ndó.

²⁵ ¡Nda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chī nákata ndó sava'a sata óon va vaso, xí'ín sata ko'o, tído kándoo yakó vá inian. Dión ta'ani kée ndó xí'ín mií ndó, dá chī kúú ndó ñayuu kuí'íná, xí'ín ñayuu maña. ²⁶ ¡Ndo'ó kúú ta fariseo kō túu noo! Dinño'ó ká nduvii ndó ini vaso xí'ín ini ko'o, dá kían kándoo vii ta'ani sataán.

²⁷ ¡Nda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chī kúú ndó tátō'on náo ndii, ña luu ni nake'i kuxí. Luu ná'a sataán, tído ndino'o lásá ndii xí'ín koño te'í ño'o inian. ²⁸ Dión ta'ani ndó'o ndo'ó, dá chī miían ndaa kée

ndó mií ndó ña kúú ndó ñayuu ndaa noo ñayuu, tído kómí ndó iin níto to'ón, iin níto katóo kee ña kini.

²⁹ ¡Nda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! ¡Ndo'ó kúú taa uu noo! Chī káva'a ndó náo saá kaño'o lásá profeta nī sa ndei sa na'á, ta ndúvii ndó noo ño'o lásá na nī sa kuu ta ndaa, ³⁰ ta kaá ndo ká'an ndo: “Tá nī sa ndei yó tiempo nī sa ndei na yatá ve'e yó, o kí'ín tá'an ta'on yó xí'ín ná katī yó nī na nī sa kuu profeta, ní kúú”, kaá ndo. ³¹ Ta sa'á ña kaá ndo dión, mií vá ndó xí'o kuendá sa'a mií ndó ña kúú ndó de'e na nī sa'ání profeta. ³² Sa'á ñoo ndo'ó kúú ra dáxinkōo choon nī kee na yatá ve'e ndó xí'ín profeta.

³³ ¡Koo vá kúú ndo'ó, na ndéi tiempo viti, chī de'e rí kúú ndó! ¿Ndi koo káki ndó, dá o kó'on ndo ndo'o níto ndo indayá, ká'an ndó?

³⁴ Viti, dá ko'ín tanda'í dao ká profeta, xí'ín ta ndichí, xí'ín ta dána'a noo ndo. Tído ndakuei ndó ka'ání ndó dao na, ta dao ká na chirkuéi ndó ndika cruz, ta dao ká na kani ndó ini ve'e noo ndítutí ndó. Ta ñoo yó'o, ñoo káa karkuei ñaá ndó kanoo ndó kendava'a ndó xí'ín ná. ³⁵ Dión, dá kandio ndó sa'á nī ndidaá na nī sa ndita ndaa xí'ín Ndios, na nī sa'ání na ve'e ndó, nda Abel, xí'ín ndidaá ká taa ndaa nī sa ndei nda tiempo nī sa io Zacarías, de'e Berequías. Taa yó'o kúú ra nī sa'ání na ve'e ndó yé'é ño'o noo kúú noo náa noo dóko ta duti ña'a noo Ndios. ³⁶ Ta ná ka'an ndaa xí'ín ndó ña ndidaá ñayuu ndéi tiempo viti ndo'o níto ná sa'a ndidaá ña kini yó'o.

Di'a nī kuu tá nī ndei'í Jesús sa'a ñoo Jerusalén

³⁷ ¡Na ñoo Jerusalén, na ñoo Jerusalén, ndo'ó kúú na sa'ání profeta, ta chíyúú ndó na tánda'á Ndios vei kasto'on xí'ín ndó! ¡Ndidaá ví ta'ándá nī ka'an yu'u ña kían nditútí ndo'ó tátō'on kí'o kée iin tiñoó ndítutí rí de'e kuálí rí nátaán va'a rí tii ndixi rí! Tído kō ní xín ta'on ndo'ó. ³⁸ Sa'á ñoo kándoo íi ve'e ndó viti, ³⁹ dá chī ká'ín xí'ín ndó ña o koní ká ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa ndo, “Na

ká'ano kúu nā ve'i xí'ín choon Ndios, nā kúu sato'o yo' —kaá Jesús.

24

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ve'e ño'o ká'ano

¹ Dá nī keta Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoó kua'an nā. Dá nī natuu yati taa xionoo xí'ín ná. Dá nī daná'a ndá'a rá ve'e ño'o ká'ano, ñā ñóchí nda'o ndáa yuu nī kava'an. ² Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñóchí nda'o káa ve'e ño'o ká'ano káa, xini ndó? Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ñā ni iin tó'ón yuu káa o kándoo kandodó tá'an, chí koon ndi'i vaan —kaá nā.

Kásto'on Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ndí kían koo, dá naá ñayuú yó'o

³ Dá nī sa koo Jesús dinī yúku naní Olivos. Dá nī natuu yati taa xionoo xí'ín ná. Dá nī ndato'ón xoo ñāá rá, ta kaá ra:

—Kasto'on ní xí'ín ndu'u, ¿ndá oon koo dión, ta ndí kían koo tá nandió koo tuku ní kii ní ñayuú yó'o? Ta, ¿ndí kían koo tá sa kua'an kasandaá kuu noo ndi'i?

⁴ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o danda'í ñāá ni iin tó'ón ñayuu, ⁵ dá chí kua'á nda'o taa kasaa, ta kechóon ra kuu yu'u, ta kaa ra: “Yu'u kúu Cristo, nā dákaki ñāá”, ta kandeé rá danda'í ra kua'á nda'o ñayuu. ⁶ Tá nī kandaa ini ndo ñā sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta nī ni'í tó'ón ndó ñā naá tá'an dao ka ñoo ñó'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chí kī'o dión káni vaan koo, tído ko ñá'a ta'on kasandaá kuu noo ndi'i.

⁷ Chí ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. Ta yó'o rá yó'o va kasá'á koo tama, ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'á ni'í nda'o taan. ⁸ Tá nī kasá'á kúu dión, dá kían kana'á ndó ñā sa nī kasá'á vá tandó'o ndo'o ñayuu ndéi ñayuú yó'o.

⁹ Ta naki'o na ndo'ó noo ndá'a ta né'e choon, dá kendava'a ra xí'ín ndó, ta ka'ání rá ndo'ó. Ta koni u'u ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ñā kúu ndó kuendá

yu'u. ¹⁰ Ta kua'á nda'o ñayuu dánkoo ñā kándisa na yu'u tiempo daá ñóó, ta kasá'á ná dikó tá'an na noó ta né'e choon, ta koni u'u tá'an mií ná. ¹¹ Ta kua'á nda'o profeta to'ón ndakuei, ta kandeé rá danda'í ra kua'á nda'o ñayuu. ¹² Ta sa'á ñā nī ndukini cháa ka ñayuu, sa'á ñoó o kú'u ka ini sátá'an na sa'a ná, ta o kóni ka nā Ndios. ¹³ Tído ndidaá nā nī xí'í'í ndeé ini nī sa ndita ndaa xí'ín nda noo ndi'i kuí, noón kúu nā ni'í ñā kākí na. ¹⁴ Ta miían dana'a nā kúu ñayuu to'on va'a ñā ká'an sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios iin ní kúu ñayuú yó'o, dá kían kueídó'o ñayuu ndéi ndidaá tá'an ñoo sa'a ñā, nda daá ví, dá kasandaá kuu noo ndi'i.

¹⁵ Tá nī xini ndo ñā ió ñā kini, ñā dáyako noo kúu noó ií ini ve'e ño'o ká'ano yo, tá'an ñā nī ka'an profeta Daniel sa'a —ndo'ó, nā ká'i to'on yó'o, nata'í ini ndo sa'án, dá kandaa ini ndo—, ¹⁶ dá kían ndidaá nā ndéi chí Judea ná kuino kī ná ko'on nā dinī yúku. ¹⁷ Ta nā kándodó dinī vé'e kuu dáá ñóó, ko kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ñā'a na kane'e na ko'on nā. ¹⁸ Dá ri nā ñó'o yúku, ko kánian nandió kuéi na no'o nā naki'in na kotó nā. ¹⁹ Tído nda'í kúu ví nā ñá'a ñó'o de'e. Ta nda'í kúu ta'ani ví nā ndéi taleé chí chí kuu dáá ñóó. ²⁰ Kaka ndo ñā manī noo Ndios, dá ná dá'a ni ndo'ó ndó dión tein yoó vixi, ni tein kuu nání'í ndé'e yo.

²¹ Chí kuu dáá ñóó kakuu iin kuu noo ndo'ó naní níe ñayuu. Chí nda nī kasá'á vá sa'a ñayuú, ta nda viti ko óon ndo'ó ñayuu táto'on kī'o ndo'ó na tein kuu dáá ñóó. Ta ni iin kuu o kóo ka dión. ²² Tído tá ko ní chítuu Ndios tandó'ó vei koo tein kuu dáá ñóó, dá kían ndi'i va ñayuu ñoó naá. Tído sa'á ñā kú'u ini Ndios sa'á ñayuu nī kaxi mií ná, sa'á ñoó chituu na tandó'ó koo tein kuu dáá ñóó.

²³ Sa'á ñoó tá kaa dao ñayuu xí'ín ndó: “Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, nā dákaki ñāá”, o tá kaa nā xí'ín ndó “Kande'é ndó, chí káa nákaa nā”, ná dá'a ni kandisa ndó. ²⁴ Chí ndakuei dao taa to'ón, ta kaa ra ñā mií rá

kúu Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'on. Ta kee ra ña ndato, xí'ín ña ná'ano, ta k̄i'o dión kee ra, dá kandeé rá dándá'í rā ñayuu, ta kúu nda ñayuu ni kaxi mií Ndios ndukú rá dándá'í rā. ²⁵ Sa ñi datí'ai ndo'ó tá kō ñá'a koo dión. ²⁶ Sa'á ñoó tá kaa nā xí'ín ndó: “Kua'án ndo kande'é ndó, chí nákaa nā kúu Cristo noo kúu yukú ichí káa”, ná dá'a ni ko'on ndo. Ta tá kaa nā xí'ín ndó: “Ini ve'e káa nákaa nā”, ná dá'a ni kandía ndó noo ka'an nā. ²⁷ Dá chí tát'o'on k̄i'o xini ndo sá nduta noo xino ndindii, ta kasandaá naye'e nda noo ni keta ña, k̄i'o dión koo tá nandió koo nā ñi nduu ta ñayuu yó'o kasaa nā. ²⁸ Dá chí ndeí kúu mií vá noo kándu'u ndii, ñoó nditútí t̄iyokó ñó'ó.

Nandió koo ndisa Jesús ñayuu yó'o

²⁹ Ta mií hora ñi ndi'i ñi sa io ndidaá kúu tandó'ó tein kuu dáá ñóó, dá nákuin naá noo ndindii, ta ni yoo ka o tóon. Dá kuei t̄iño ñó'ó ndá induú káa, ta kidi ni'ini ndidaá ña'a ná'ano ñó'ó induú. ³⁰ Dá koo ña ndato chí induú, ña ná'a ña sa vei nā ñi nduu ta ñayuu yó'o. Ta nda'í nda'o kuaki ñayuu ndeí iin rá iin ñoo ñó'ó ñayuu yó'o, chí koni nā ña vei nā ñi nduu ta ñayuu yó'o tein viko, ta ndato naye'e ndaa noo kii na xí'ín ndidaá choon kómí ná. ³¹ Ta ka'anda nā choon noo ángel vei xí'ín ná xí'ín tach̄i trompeta, dá ko'on nā nditútí ná ndidaá kúu ñayuu ñi kaxi mií ná ndeí ndin komi xoo tach̄i, dá náta'an nā ndidaá tá'an xoo nditútí ñaá ná.

³² Kane'e ndó kuendá tát'o'on k̄i'o kée taño'ó. Tá ñi nduyúta noo ra, ta vei nóma yúta kuálí ra, kúu sa ná'á vá yó ña sa ñi kuyati yoo koon dai. ³³ Ta dión ta'ani, tá ñi xini ndo kúu ndidaá tandó'ó yó'o, dá k̄ian kana'á ndó ña sa ñi kuyati kuu nandió kooi kasaaí.

³⁴ Miían ndaa kuiti ká'in xí'ín ndó ña o kúu ta'on ñayuu ndeí tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o. ³⁵ Induú káa xí'ín noño'ó yó'o naá váan, tído to'on ká'in, o yá'a ta'an vaan.

³⁶ Tído kō ín ta'on ná'á ndá kuu kakian o ndá hora kooan, ta ni ángel ndeí induú kō ná'á. Sava'a iin tó'on diní mií vá tatá Ndios kúu nā ná'á.

³⁷ Ta tát'o'on k̄i'o ñi sa kee ñayuu tiempo Noé, k̄i'o dión ta'ani kee na kuu nandió koo tuku nā ñi nduu ta ñayuu yó'o kasaa nā. ³⁸ Dá chí tá kō ñá'a kasá'á koon dai déen, ndeí ñayuu sásá'an na, ta ndeí na xí'i na, ta ndeí na tánda'a ná, ta ndeí na dárnda'a ná de'e na nda rá ñi kasandaá kuu ñi ndu'u Noé ini barco. ³⁹ Ta kō ní x̄i'o ta'on ñayuu ñoó kuendá nda ñi kasá'á dai déen koon ra. Ta kúu ni x̄i'i ndi'i va na ñi kee rá. Ta dión ta'ani koo tá ná nandió koo tuku nā ñi nduu ta ñayuu yó'o kasaa nā.

⁴⁰ Tein kuu dáá ñóó kaño'o uu ta kechóon ra yúku. Iin ra naki'in Ndios kane'e na ko'on nā, ta iin ka ra kandoo. ⁴¹ Ta tein kuu dáá ñóó ta'ani kaño'o uu nā ñá'a ndiko na. Iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on nā, ta iin ka nā kandoo. ⁴² Sa'á ñoó kaño'o ini ndo, chí kō ná'á ta'on ndó ndá oon nandió koo tuku sato'o ndo kasaa nā.

⁴³ Ta kana'á ndó ña tá ná kandaá ini sato'o ve'e ndá hora kasaa ta kuí'íná ve'e ra, dá k̄ian kandeí nduu ra kandaá raán, ta o kónó ta'on ra ku'u ta kuí'íná ki'in kuí'íná rá ña'a ñó'ó ve'e ra. ⁴⁴ Sa'á ñoó kandeí nduu ta'ani mií ndó, chí mií hora kō ndáti va ndó, dá nandió koo nā ñi nduu ta ñayuu yó'o kasaa nā.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ta kéchóon va'a xí'ín iin ta kō kéchóon va'a

⁴⁵ '¿Ndá yoo kúu iin ta kéchóon ndaa, iin ta ndísá'ano, ká'án ndó? Roón kúu ra chikani nā kúu sato'o ra ka'anda ra choon noo dao ka ta kéchóon ve'e na, dá k̄i'o ra ña'a kasá'an dao ka ta kéchóon ñoó.

⁴⁶ Ndiká'án ví ta kéchóon ñoó tá ná ndusaa sato'o ra natiin ñaá ná kée ra choon ñi ta'anda noo rá. ⁴⁷ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña k̄i'o sato'o ra choon ká'ano cháa kō noo rá ña dándáki ra ndidaá ña va'a ió noo ná.

⁴⁸ Tído tá ná kakuu ra iin ta kéchóon kini, dá k̄ian nakani ini ra ña yó'o: “Kueé vá ndusaa sato'i”, ⁴⁹ ta kasá'á rá kani ra ta kéchóon dáó xí'ín rá, ta kasá'á rá kasá'an ra, ta kasá'á rá ko'o ra xí'ín ta xí'i, ⁵⁰ ta kúu ndusaa sato'o ta kéchóon ñoó mií kuu kō ndáti ra, ta mií hora kō ná'á rá. ⁵¹ Ta kúu dándó'o

nani nā nio rá, ta chikaa ñaá ná noo ñó'o ñayuu uu noo, ta ñóo kuaki ra xí'in ndirá noo rá, ta ñóo kuchi tá'an no'o ra.

25

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a uxi tadi'í táki

¹ Tátó'on ni ndo'o uxi takuáchí di'í táki, ki'o dión koo tá kasaa Ndios dándáki na ñayuu na. Iin rá iin takuáchí di'í ñóo ni ki'in candil xí, dá ni kee xi kua'an xi natiin xi ta kúu tonó. ² Ta o'on takuáchí di'í ñóo kúu ta kaon ini, ta o'on ka xi ñóo kúu takuáchí di'í oon nda'o ini. ³ Takuáchí di'í oon ini ñóo ni ki'in xi candil xí né'e xi kua'an xi, tído ko ní kí'in xi cháá ka sití kane'e xi ko'on xi. ⁴ Tído takuáchí di'í kaon ini ñóo ni keti'a xi ni dakútí xí tindo'o xí xí'in sití né'e xi kua'an xi xí'in candil xí. ⁵ Ta sa'á ña ni kuee tonó ñóo, sa'á ñóo ni kasáa ña ma'ánó noo xí, ta kúu ni naá ini xi ni kidi xi. ⁶ Ta ni kudao ñóo, dá ni kayu'ú iin ta: “Sa vei va tonó. Ndakuei ndó natiin ndó ra.” ⁷ Dá ni ndakuei ndidaá takuáchí di'í táki ñóo, dá ni kenduu xi candil xí. ⁸ Dá ni kaa takuáchí di'í oon ini ñóo xí'in ra kaon ini: “Tei ndó cháá sití nani'i ndú, dá chi sa kua'an nda'o ñó'o candil ndu'u”, kaá xi. ⁹ Dá ni kaa takuáchí di'í kaon ini ñóo: “Oon ni ví o keta ta'on sití ndu tá ná kechóon ndi'i yó ra. Sa'á ñóo va'a kaan kua'an ndo kuiin ndó ra noo na díko rá kechóon ndó”, kaá xi. ¹⁰ Tído xian nani kua'an takuáchí di'í oon ini ñóo kuiin xi sití, kúu ni kasáa vá tonó ñóo. Dá ni ku'u takuáchí di'í ndéi nduu ñóo xí'in tonó ini ve'e noo ió víko. Dá ni sadi na yé'é. ¹¹ Ni ndi'i, dá ni ndisáa dao ka takuáchí di'í ñóo, dá kaá xi: “Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu víko.” ¹² Dá ni kaa tonó ñóo xí'in xi: “Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ko ná'a ta'on yu'u ndá yoo kúu ndo'ó”, ni kaa ra. ¹³ Sa'á ñóo kaño'o ini ndo, dá chi ko ná'a ta'on ndó ndá ku'u o ndá hora nandió ko na ni nduu ta ñayuu yó'o kasaa na —kaa Jesús.

Yó'o dana'a Jesús sa'a iin ta ni xi'o di'ón noo ta kechóon noo rá

¹⁴ Dá ni kaa ta'ani na:

—Tátó'on ki'o dándáki Ndios ñayuu na kían tató'on ni kee iin ta ni kana kua'an xiká. Tído tá ko ña'a ko'on ra, dá ni kana ra ta kechóon noo rá. Dá ni xi'o ra di'ón noo rá, dá ná naka'an nda'i ra xí'an. ¹⁵ Ta noo iin ra ni xi'o ra o'on di'ón ndaya'i, ta noo iin ka ra ni xi'o ra uuan, ta noo iin ka ra ni xi'o ra iian. Dá chi tató'on ki'o kaon va ra ni ni'i ráan. Ndi'i, dá ni kee ra kua'an xiká rá. ¹⁶ Dá ni kee ta ni ni'i o'on di'ón ñóo kua'an ra naka'an nda'i ráan. Ta ni kandeé rá ni nanóo o'on ka di'ón sataán. ¹⁷ Ta dión ta'ani ni kee ta ni ni'i uu di'ón ñóo. Ni kandeé rá ni nanóo uu ka di'ón sataán. ¹⁸ Tído ta ni ni'i iin tó'ón di'ón ñóo, roon kúu ra ni sa'an ni kaan iin yai noño'o, ta ñóo ni chikáa de'é ra di'ón sato'o ra.

¹⁹ Tá ni ya'a kua'á nda'o tiempo, dá ni ndisáa sato'o ta kechóon ñóo. Dá ni kana ñaá rá, dá ni ndekuendá ra xí'in iin rá iin ra. ²⁰ Dá ni kasáa dinño'ó ta ni ni'i o'on di'ón ñóo. Ta kúu né'e ra o'on ka di'ón, ta kaá ra: “Tatá, ni xi'o ní o'on di'ón nooi. Ta yó'o ióan xí'in o'on ka di'ón ni ni'i sataán”, kaá ra. ²¹ Dá ni kaa sato'o ra xí'in rá: “Va'a nda'o ni keeón. Yo'ó kúu iin ta kechóon va'a, iin ra kechóon ndaa. Iin ta ndaa ni sa kuu yo'ó noo choon ló'o ni xi'oi nooon, ta viti ko'in ki'oi iin choon ndaya'i cháá ka nooon. Kua'an ku'u koo dijon xí'in sato'on viti”, kaá ra.

²² Dá ni kasáa ta'ani ta ni ni'i uu di'ón ñóo, dá ni kaa ra: “Tatá, uu di'ón ni xi'o ní nooi. Ta yó'o ióan xí'in uu ka di'ón ni ni'i sataán”, kaá ra. ²³ Dá ni kaa sato'o ra: “Va'a nda'o ni keeón. Yo'ó kúu iin ta kechóon va'a, iin ra kechóon ndaa. Iin ta ndaa ni sa kuu yo'ó noo choon ló'o ni xi'oi nooon, ta viti ko'in ki'oi iin choon ndaya'i cháá ka nooon. Kua'an ku'u koo dijon xí'in sato'on viti”, kaá ra.

²⁴ Tído tá ni kasáa ta'ani ta ni ni'i iin di'ón ñóo, dá ni kaa ra: “Tatá, ná'i ña kúu ní iin ta tondó, ta dákée ní noo ko ní xiti ní, ta dátaká ní ña'a noo ko ní satá ní nonián. ²⁵ Sa'á ñóo ni yu'í, ta ni sa'in ni chide'í di'ón ní tixi ñó'o. Jón, yó'o ió ña kúu di'ón ní”,

n̄i kaa r̄a. ²⁶ Dá n̄i kaa sato'o r̄a x̄í'ín r̄á: “Yo'ó kúú iin t̄a kéchóon kini, iin t̄a kéchóon dúsá. S̄a ná'á vá yo'ó ñ̄a kúú yu'u t̄a tondó, ñ̄a dákéi noó ko ní x̄ítii, ta dátaká yu'u ñ̄a'a noó ko ní satá̄i nonián. ²⁷ S̄a'á ñ̄oó, ÷ndiv̄a'a ko ní sá'on chikaaon ði'ón yu'u banco, dá ná koo cháá sataán nani ndusaai?”, kaa r̄a.

²⁸ Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín dao ka r̄a: “Kuio ndaa ndó ði'ón né'e taa xaan, ta ki'o ndóan noó r̄a kómí ux̄i ði'ón xaan. ²⁹ Dá chi na s̄a ió ñ̄a'a noo, noón kúú na ni'í cháá kaan. Ta na koo ñ̄a'a noo, ði'a ðitá ná lú'u ñ̄a kómí ná. ³⁰ Ta chikaa ndó t̄a ko chóon xaan noo ín naá sata vé'e. Káa kúú noo kuaki ra x̄í'ín ndirá noo r̄a, ta kuchi tá'an no'o ra.”

Di'a koo tá ná kasaq Jesús keyíko na sa'a na ndéi ñayuu yó'o

³¹ Tá ná nandió koo tuku na n̄i nduu t̄a ñayuu yó'o kasaq na, ndato naye'e ndaa kii na x̄í'ín ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá kakoo na noo téi ndato naye'e noo dándáki na, ³² dá nakuita ñayuu ndéi ndidaá tá'an ñoo noo ná, dá kasá'á ná taó xóo na iin rá iin ñayuu ñoo tát'on kée t̄a taó xóo ra léko tein kítii. ³³ Ta ná chikata na kirí kúú léko xoo kuá'a na, ta xoo íti na ná chikata na kirí kúú kítii. ³⁴ Dá kaa na kúú rey ñoo x̄í'ín na ndíta xoo kuá'a na: “Naki ndo'ó, na n̄i kemáni tatá̄i, chi ndo'ó kúú na n̄i ni'í tá'í kandeí ndó noo dándáki yu'u, ñ̄a kían sa daá ió nduu kandeí ndó nda míi sa'a ñayuu. ³⁵ Dá chi tá n̄i kuikoi, ta n̄i x̄i'o ndó ñ̄a'a n̄i sasá'in; tá n̄i ichi inii, ta n̄i x̄i'o ndó takuii n̄i x̄i'ii; tá n̄i xionoo nda'ávii, ta n̄i nakuaka va'a ndó yu'u n̄i sa ioi ve'e ndó; ³⁶ tá n̄i sa kaa vichíi, dá n̄i x̄i'o ndó dá'on n̄i sa ndixii; tá n̄i sa kú'í n̄i saa ndó n̄i xito ni'ini ndó yu'u; tá n̄i sa kái ve'e kaa, dá n̄i saa ta'ani ndó n̄i ka'an ni'ini ndó noo nákaai”, kaa rey ñoo. ³⁷ Dá kaa na kúú ñayuu ndaa ñoo x̄í'ín ná: “Tatá, ÷ndá oon n̄i xini ndu míi ní ñ̄a kuiko ní, dá n̄i x̄i'o ndu ñ̄a'a n̄i sasá'an ní? Ta, ÷ndá oon n̄i xini ndu míi ní ñ̄a ichi iní ní, dá n̄i x̄i'o ndu takuii n̄i x̄i'í ní? ³⁸ Ta, ÷ndá oon n̄i xini ndu míi ní ñ̄a xionoo

nda'í ní, dá n̄i nakuaka va'a ndu míi ní? Ta, ÷ndá oon n̄i xini ndu míi ní káa vichí ní, dá n̄i x̄i'o ndu dá'on n̄i sa ndixi ní? ³⁹ Ta, ÷ndá oon n̄i xini ndu ñ̄a sa kú'u míi ní o n̄i sa káa ní ve'e kaa, dá n̄i saa ndu n̄i xito ni'ini ndu míi ní?”, kaa na. ⁴⁰ Dá kaa rey ñoo x̄í'ín ná: “Miiñ ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ñ̄a sa'á ñ̄a n̄i kee ndó dión x̄í'ín na kúú ñani, na kuáli cháá ka yó'o, sa'á ñoo kéei kuendá ñ̄a míi yu'u n̄i kee ndó dión x̄í'ín.”

⁴¹ Dá kaa na x̄í'ín na ndíta xoo íti na ñoo: “Kuxoo ndó nooi, ndo'ó na kúú ñayuu kini. Kua'an ndó kaño'o ndó tein ñoo'ó ita, ñ̄a ni kuu o ndá'o, noo sa daá ió nduu kakaa ñ̄a u'u x̄í'ín ndidaá ñ̄a kini kéchóon nooan. ⁴² Dá chi sa kuikoi, ta ko ní x̄i'o ta'on ndó ñ̄a'a kasá'in; n̄i sa ichi inii, ta ko ní x̄i'o ta'on ndó takuii ko'í; ⁴³ n̄i xionoo nda'ávii, ta ko ní nakuaka va'a ndó yu'u, n̄i sa kaa vichíi, ta ko ní x̄i'o ta'on ndó dá'on kandixii, n̄i sa kú'í, ta n̄i sa kái ve'e kaa, ta ko ní saa ta'on ndó koto ni'ini ndó yu'u”, kaa na. ⁴⁴ Dá kaa na ndíta xoo íti na: “Tatá, ÷ndá oon n̄i xini ndu'u míi ní ñ̄a n̄i kuiko ní, ñ̄a n̄i ichi iní ní, ñ̄a n̄i xionoo nda'í ní, ñ̄a sa kaa vichí ní, ñ̄a sa kú'u ní, ñ̄a sa káa ní ve'e kaa, ta ko ní saa ndu koto ni'ini ndu míi ní?”, kaa na. ⁴⁵ Dá kaa rey ñoo x̄í'ín ná: “Miiñ ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ñ̄a sa'á ñ̄a ko ní kée ndó dión x̄í'ín na kúú ñani, na kuáli cháá ka yó'o, sa'á ñoo kéei kuendá ñ̄a nda yu'u ko ní ku'u ini ndo sa'a”, kaa na x̄í'ín ná. ⁴⁶ Sa'á ñoo ndidaá ñayuu kini ñoo ko'on ndo'o nio ndidaá tá'an kuu, ta ndidaá ñayuu ndaa ñoo ni'í ñ̄a kataki chíchí ná.

26

Yó'o n̄i ndatón kue'é t̄a né'e choon ndi kee ra, dá tiin ra Jesús

¹ Tá n̄i ndi'í n̄i ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, dá n̄i kaa na x̄í'ín t̄a xionoo x̄í'ín ná:

² —S̄a ná'á vá ndó ñ̄a kamaní uu ka kuu, dá koo víko pascua, dá naki'o ra na n̄i nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a t̄a xini u'u ñ̄aá, dá chirkaa ñ̄aá rá ndika cruz —kaa na.

³ Daá ñóó ñi ñataka ndidaá ta duti sakua'a xí'in ta dána'a ley xí'in ta sá'ano ñoo ñóó yé'é ve'e ta duti kúu noó naní Caifás. ⁴ Ta ñóó ñi ndatón maña ra ndi koo kee ra, dá tiin ndakána ra Jesús, dá ka'ání ñáá rá, ⁵ ta kaá ra:

—Ná dá'a ni tiin yó ra tein víko, dá chi ndakuei ñayuu nakuina vaá na ki'in na sa'a rá.

Di'a ñi kuu tá ñi kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an diní Jesús

⁶ Tá nákaa Jesús ñoo Betania noo kúu ve'e Simón, tá'an ra ñi sa ndo'o kue'e té'i, ⁷ dá ñi kasáa iin ñá'a noo nákaa na ñóó, ta né'an iin tindo'o ñi kava'a xí'in yuu díon naní alabastro. Ta ñi chitán ñó'o ndutá támi sá'an, ta ndutá ya'i nda'o kúu rá. Ta kúu ñi kuei ndi'an ra diní Jesús noo ió na mesa. ⁸ Tá ñi xini taa xionoo xí'in ná ña ñi kee ñá'a ñóó díon, kúu ñi xido nda'o ini ra, dá ñi kaa ra:

—¿Ndiva'a ñi danaá óon ñá'a káa ndutá támi sá'an káa? ⁹ Ta va'a ka ví ní díko yó ra, chi ndutá ya'i nda'o kúu rá, ta kandoo dí'on ñóó chindeé yó na kúnda'í, ní kúu —kaá ra.

¹⁰ Tído ñi kandaá va ini Jesús ña ka'an ra díon, dá ñi kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a dáta'an ndo ñá'a yó'o? Chi ña va'a va kían ñi keeán xí'in yu'u.

¹¹ Chi daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'in ndo'ó, tído yu'u, o koo kuii ta'on yu'u xí'in ndó. ¹² Chi sa'a ña ñi dakúchián yu'u xí'in ndutá támi sá'an yó'o, sa'a ñóó ñi kenduuan yiki koñoi tát'on ki'o kooi nduxii. ¹³ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndeí kúu míi vá noo dána'a na to'on va'a sa'í iin ní kúu ñayuu yó'o, nakani ta'ani na sa'a ña ñi kee ñá'a yó'o xí'in yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'a ña ñi keeán —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu, dá ñi kandoo Judas ña naki'o ra Jesús noo ndá'a ta duti kúu noó

¹⁴ Dá ñi kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uú taa xionoo xí'in Jesús, kua'an ra noo ndéi ta duti sakua'a. ¹⁵ Tá ñi saá ra, dá ñi kaa ra xí'in rá:

—¿Ndidaá ki'o ní noo yu'u, dá ná naki'oi Jesús noo ndá'a ní? —kaá ra.

Dá ñi kandoo ta duti ñóó ña ki'o ra oko uxí dí'on plata noo rá. ¹⁶ Nda kuu dáá ñi kasá'a Judas ndúkú rá ndi kee ra naki'o ra Jesús noo ndá'a rá.

Di'a ñi kuu tá ñi sadíni Jesús noo ndí'i kuii xí'in ta xionoo xí'in ná

¹⁷ Tá ñi kasandaá kuu mií noó, ña kúu víko noo seí na Israel pan, ña ko ní ki'in tá'an xí'in ña dákuíta tachían, dá ñi natuu yati ta xionoo xí'in Jesús noo ná, dá ñi ndato'on ñáá rá:

—¿Ndeí kóni ní ko'on ndu kenduu ndu ña kadíni yó kuendá pascua?

¹⁸ Dá ñi kaa na xí'in rá:

—Kua'an ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa naki'in tá'an ndó xí'in iin taa, ta ka'an ndo xí'in rá: “Di'a kaá maestro ndu'u: Sa ñi kasandaá vá kuu ndo'o níoi, ta saai ve'e ní kadíni kuendá víko pascua xí'in ta xionoo xí'in”, kaa ndo xí'in rá —kaá Jesús.

¹⁹ Dá ñi sa'an taa ñóó ñi kee ra choon ñi sa'anda Jesús noo rá, ta ñi kenduu ra ña kadíni na kuendá víko pascua.

²⁰ Dá tá ñi kuaá kuu dáá ñóó, dá ñi saá Jesús ve'e ñóó ñi sa koo na mesa xí'in ndin uxí uú taa xionoo xí'in ná.

²¹ Ta tein sás'an na ñóó, ñi kaa na xí'in rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña iin mií vá ndo'ó ko'on naki'o ñáá noo ndá'a taa xiní u'u ñáá —kaá na.

²² Ta kúnda'í nda'o ñi kuu ini ra sa'a ña ñi ka'an na díon. Dá ñi kaa iin rá iin ra xí'in Jesús:

—¿Á yu'u kúu, tatá?

²³ Dá ñi kaa Jesús:

—Iin taa dáketá dáó ndá'a xí'in yu'u ini ko'o, roón kúu ra naki'o ñáá noo ndá'a taa xiní u'u ñáá. ²⁴ Ta miían ndaa ndo'o na ñi nduu taa ñayuu yó'o tát'on ki'o ká'an tuti ij Ndios. Tído, jnda'í va taa naki'o ñáá noo ndá'a ta xiní u'u ñáá! Va'a cháa ka vían ní xio dá'a ni kaki taa ñóó, ní kúu.

²⁵ Dá ñi kaa Judas, tá'an ra ko'on naki'o ñáá:

—¿Á yu'u kúu ra kee díon, maestro? Dá ñi kaa Jesús xí'in rá:

—Jaan, tátò'on nì ka'on, kì'o dión kíán —kaá na.

²⁶ Ta tein noo sásá'an na ñoó, dá nì tiin Jesús pan. Dá nì nakì'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá nì sa'anda dáó naán, dá nì xì'o naan noó ta xionoo xí'ín ná. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Keí ndoán, chì ña xaan kúu yikí koñoj.

²⁷ Dá nì tiin na copa. Dá nì nakì'o na ndivé'e noo Ndios sa'a ra, dá nì xì'o na ra noo ta xionoo xí'ín ná. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ndidaá ní ndó ko'o lú'u lú'u vino xaan, ²⁸ chì kirá xaan kúu nì yu'u, kirá dáxinkoo ña nì kandoo Ndios kee na xí'ín ñayuu na, chì sa'á ña kuita ra, sa'á ñoó ndoo kuachi kuá'á nda'o ñayuu. ²⁹ Ká'in xí'ín ndó ña o nándió koo kai ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu, dá ko'o saái ndutá uva xí'ín ndó noo ío tatái Ndios dándáki na —kaá na.

Yó'o nì ka'an Jesús ña ndata Pedro sa'a ná

³⁰ Dá tá nì ndi'i nì keká'ano na Ndios xí'ín iin yaa, dá nì kee na kua'an na dinì yúku naní Olivos. ³¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñaá sakuaá víti, dá chì di'a kaá tütì ij Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u ta ndáka léko, ta kúu ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on”, kaáan. ³² Tído tá nì ndi'i nì natakiij, dá kuió noó noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo.

³³ Dá nì kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá ta yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'on yu'u dión.

³⁴ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ón ña sakuaá víti, tá ko ñá'a ta'on kana chéli, kúu sa onì va ta'ándá ndaton sa'a yú'u.

³⁵ Dá nì kaa Pedro:

—Va'ará ná kánian kuu nduúj xí'ín ní, tído o ndáta ta'oin sa'a ní —kaá ra.

Ta kúu dión nì ka'an ndidaá ka ta xionoo xí'ín ná ñoó.

Di'a nì kuu tá nì ndató'on Jesús xí'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³⁶ Dá nì saa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná noo naní Getsemaní. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Yó'o nì kandeí tóo ndó, dá ná ko'in lú'u ka chí kaa ka'in xí'ín Ndios —kaá na.

³⁷ Dá nì kee Jesús ndáka na Pedro xí'ín ndi nduú de'e Zebedeo kua'an na lú'u ka noo. Dá nì kixian nì kunda'í nda'o ini Jesús, ta nì kasá'á ndó'o nda'o níó ná. ³⁸ Dá nì kaa na xí'ín ta kua'an xí'ín ná ñoó:

—Nda'í nda'o kúu iniij. Sa ndaá ndij va kúu xiniij. Yó'o nì kandeí tóo ndó, ta kaño'o dáó ini ndo xí'ín yu'u sakuaá víti —kaá na.

³⁹ Dá nì kee na kua'an na lú'u ka chí noo. Dá nì sa kuin xití ná, ta nì xino taan na nda noño'o. Dá nì kasá'á ná ká'an na xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá kuu ditá ní ndirá ova, ña kían vei ndo'i, dá kían ditá nían. Tído ná dá'a ni kakuuan tátò'on kì'o kóni yu'u. Ná kakuuan tátò'on kì'o kóni mií ní —kaá na.

⁴⁰ Dá nì nandió koo na nì ndisáa na noo ndéi ta kua'an xí'ín ná ñoó, kúu sa kidi va ra ndéi ra. Dá nì kaa na xí'ín Pedro:

—¿Á ko xí'o ndeé ta'on ini ndo kaño'o ini ndo, va'ará iin hora?

⁴¹ Kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'ín Ndios, dá ná dá'a ni kexíxi ña kini xí'ín ndó. Chì sa ío nduu níó ndo kee ndó ña kóni Ndios, tído ña kóni ñij ndo kían chítuu ñaá —kaá na.

⁴² Dá nì nandió koo tuku na kua'an na. Dá nì kasá'á ká'an tuku na xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá o kúu ditá ní ndutá ova, ña vei ndo'i, dá kían ná kakuuan tátò'on kì'o kóni mií ní —kaá na.

⁴³ Dá nì nandió koo tuku na nì ndisáa na noo ndéi ta ñoó. Kúu sa kidi tuku va ra ndéi ra, chì sa'ání nda'o ñaá ña ma'ánó. ⁴⁴ Dá nì nandió koo tuku na nì sa'an na nì ka'an na xí'ín Ndios ta'ándá kúu onì, ta nì ka'an na xí'ín ná tátò'on kì'o nì ka'an na dao ka ta'ándá ñoó.

⁴⁵ Dá nì nandió koo tuku na nì ndisáa na noo ndéi ta kua'an xí'ín ná ñoó, dá nì kaa na xí'ín rá:

—¡Kudi ní ndó viti! ¡Ta nani'i ndée ndo viti! Chì sa nì kasandaá va hora

naki'o ra na ni nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a taa kómí kuachi. ⁴⁶ ¡Ndakuei kii ndo, ná ko'o! Kande'é ndó, chi sa kúyati taa vei naki'o yu'u noo ndá'a ta xiní u'u ñáá —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni tiin ra Jesús ña ko'on na noo ta né'e choon

⁴⁷ Ká'an jí vá Jesús iin na, kúu ni kasáa va Judas, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uu taa xíonoo xí'in ná. Ta kua'á nda'o taa vei xí'in rá. Dao ra né'e espada, dao ka ra né'e yíto. Chi vei ra xí'in choon ni sa'anda ta duti saku'a, xí'in ta sá'ano ñoo. ⁴⁸ Sa ni kast'on va Judas xí'in taa ñoo ndi kee ra, dá na'a ra ndá yoo kúu Jesús, chi ni kaa ra:

—Taa ni chitói noo ñoo, roón tiin ndó.

⁴⁹ Ta kúu vití'ón ni natuu yati Judas noo iin Jesús, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Nákaa ní, maestro.

Dá ni chitó rá noo ná. ⁵⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Amigo, ¿ndá choon vasón?

Ta kúu ni natuu yati taa kua'a ñoo ni tiin ñáá rá.

⁵¹ Ta iin taa ió xí'in Jesús ñoo ni taó rá espada ra. Ta kúu ni chit'ón ra do'o iin ta kéchón noo ta duti kúu noo. ⁵² Dá ni kaa Jesús:

—Nachikaa va'a espada xaan noo ni sa káaan, dá chi taa tiin espada, xí'in espada ta'ani kuu ra. ⁵³ ¿Á ko ná'a ta'an voon ña kuu va ka'in xí'in tatái, dá tanda'á ná uxí uu tu'u ángel kii na chindee ná yu'u? ⁵⁴ Tído tá ná kee yu'u dión, dá kían, ¿ndi koo, dá xinkoo noo ká'an tuti ii Ndios? Chi ká'an ña ki'o dión kánian ndo'i.

⁵⁵ Dá ni kaa na xí'in taa kua'a ñoo:

—¿Á ta kuj'íná vá kée ndó yu'u kúu, sa'á ñoo vei ndó xí'in espada xí'in yíto tiin ndó yu'u? Ta ndidaá kuu vá ni sa káai xí'in ndó yé'é ñoo'o sa daná'i noo ndo, ta ni ko ní tiin ndó yu'u. ⁵⁶ Tído ndidaá ña yó'o kúu viti, dá ná xinkoo noo ni ka'an profeta noo tuti ii Ndios —kaá na.

Ta kúu ndidaá vá ta xíonoo xí'in ná ni dankoo ndava'a ñáá, ta ni xino ra kua'an ra.

Di'a ni kuu tá ni sa iin Jesús noo mií ta duti kúu noo

⁵⁷ Ta taa ni tiin Jesús, roón kúu ra ndáka ñáá kua'an ve'e Caifás, ra kúu duti kúu noo, chi ñoo ni nditúti taa dána'a ley Moisés xí'in ta sá'ano ñoo. ⁵⁸ Ta Pedro, ndaá xíká xíká tákaa ra kua'an ra. Dá ni saa ra ni ku'u ra noo kúu yé'é ve'e ta duti kúu noo ñoo. Dá ni sa ko ra ió ra tein ta ndaá yé'é ñoo, dá koni ra ndi koo.

⁵⁹ Ta ra duti saku'a ñoo xí'in ta sá'ano ñoo xí'in ndidaá ka ta né'e choon ñoo Jerusalén ni nditúti rá ndei ra ndúkú rá ta ka'an to'ón sa'a Jesús, dá kuu naki'o ñáá rá noo nda'á ta romano, dá ka'áni ñáá rá. ⁶⁰ Tído ko ní ni'i ta'on ra iin kuachi ká'ano dákuío ra Jesús, va'ará kua'á nda'o taa ni nakuita ni ka'an to'ón sa'a ná. Tído tá ni ndi'i, dá ni ndakuei uu ka taa ni ka'an kuachi ra sa'a ná, ⁶¹ ta kaá ra:

—Di'a ta'ani ni kaa taa xaan: “Ío choon noo ndá'í ña kían nakani ndi'ii ve'e ñoo'o Ndios, ta tixi kuu óni kandeé yu'u nduva'i ña” —kaá ra.

⁶² Dá ni ndakuin ndichi mií ta duti kúu noo ñoo. Dá ni kaa ra xí'in ná:

—¿Ndiva'a ko ká'on chindeeón miíon? ¿Á ña ndaa kían ká'an kuachi taa kaa sa'on o koó? —kaá ra xí'in Jesús.

⁶³ Tído tádi óon va iin Jesús.

Dá ni nandió ko tuku ta duti kúu noo ñoo ni ndato'ón ñáá rá:

—Xí'in kuu Ndios takí sa'ándai choon noon ña kast'on ndaa xí'in ndu'u. ¿Á yo'ó kúu Cristo, na dáka ki ñáá? ¿Á yo'ó kúu de'e Ndios?

⁶⁴ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Táto'on ki'o ká'an ní, ki'o dión kían. Ta ká'an ta'ani yu'u xí'in ní ña nda kuu viti koni ndo na ni nduu taa ñayuu yó'o nakoo na xoo kuá'a tatá Ndios, noo ió na dándaki na. Ta koni ta'ani ndó kii na tein viko tánee induu —kaá na.

⁶⁵ Ta kúu ni ndatá ta duti kúu noo ñoo kotó ra sa'á ña ni xido téi ini ra. Dá ni kaa ra:

—¡Ni ka'an ndava'a taa yó'o sa'a Ndios! ¿Ndá choon kuu ka yo cháa ka taa ka'an kuachi sa'a rá? Chi vití'ón

kuií n̄i seídó'o va mií ndó ña n̄i ka'an ndava'a taá yó'o sa'a Ndios. ⁶⁶ ¿Ndi kían náta'an ini ndo keeá xí'ín rá?

Dá n̄i kaa dao ka taá ñoo:

—Kánian kuu va ra sa'á ña n̄i ka'an ra dión.

⁶⁷ Dá n̄i tuu ndaa dij dao ra noo ná, ta dao ka ra n̄i kani ñaá xí'ín yíkí, ta dao ka ra n̄i koon da'anda noo ná, ⁶⁸ ta kaá ra xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kúúón Cristo, dá kían nakoni ini k̄i ndi ndáa ndu'u n̄i kani ñaá.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ndata Pedro sa'a Jesús oni ta'ándá

⁶⁹ Ta ió Pedro sata vé'e noo ndéi dao ka ñayuu ñoo. Dá n̄i natuu yati iin ñá'a kéchóon ve'e ñoo. Dá n̄i kaaan xí'ín rá:

—Xionoo ta'ani yo'ó xí'ín Jesús, ta kúú kuendá Galilea káa, ¿daá koó?

⁷⁰ Tído n̄i ndata vá Pedro sa'a Jesús noo ndidaá ñayuu ndéi ñoo, ta kaá ra:

—Ko ná'í nda sa'a ká'on.

⁷¹ Dá n̄i kee ra kua'an ra noo kúú yé'é di'a. Dá n̄i xini ñaá iin ka ñá'a. Dá n̄i kaaan xí'ín dao ñayuu ndíta ñoo:

—Taa káa ta'ani kúú kuendá Jesús, ta ñoo Nazaret.

⁷² Ta kúú tuku va n̄i ndata rá sa'a Jesús, ta kaá ra:

—Miían ndaa kuiti ko ná'á ta'on yu'u taa ká'an ní sa'a.

⁷³ Ta kúú lú'u ka tóó, dá n̄i natuu yati dao ka na ndíta ñoo, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti kuendá Jesús kúú yo'ó, dá ch̄i táto'on ká'an ta Galilea, k̄i'o dión ká'on.

⁷⁴ Dá n̄i kasá'á ká'an ndava'a ra, ta kaá ra:

—Ná'á Ndios ña ko ná'á ta'on yu'u taa ká'an ní sa'a ñoo.

Ta n̄i ndi'i n̄i ka'an ra dión, ta kúú n̄i kana va chéli. ⁷⁵ Dá ví n̄i ndisáa ini ra to'on n̄i ka'an Jesús xí'ín rá, ch̄i di'a n̄i kaa na: “Tá ko ñá'a kana chéli, ta kúú sa ndata yo'ó sa'á yu'u oni ta'ándá”, kaá na. Dá n̄i keta ra sata vé'e, ta kúú nda'í nda'o n̄i saki ra.

27

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'ín Jesús noo ta nani Pilato

¹ Tá n̄i tuu noo, dá n̄i ndat'ón kue'é ta duti sakua'a, xí'ín ta sá'ano ñoo ndi koo kee ra, dá nak̄i'o ra Jesús noo ndá'a ta né'e choon romano, dá ka'ání ñaá rá. ² Dá n̄i kató ñaá rá ndáka ra n̄i saa ra n̄i nak̄i'o ra noo ndá'a ta né'e choon romano nani Pilato.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'ání Judas mií rá

³ Kúú n̄i kandaá ini Judas, tá'an ra n̄i nak̄i'o Jesús noo nda'á taa xiní u'u ñaá, ña sa n̄i kandoo ra né'e choon ña ka'ání rá Jesús. Kúú n̄i nandió né'e ra oko ux̄i di'ón plata noo ta duti sakua'a xí'ín ta sá'ano, dá ch̄i n̄i nandikó ini ra sa'á ña n̄i ya'a ra n̄i kee ra, ⁴ dá kaá ra: —N̄i kee yu'u iin kuachi, dá ch̄i n̄i nak̄i'o yu'u iin taa koó kuachi noo ndo'ó.

Dá n̄i kaa ta duti ñoo:

—Ko sa'ání ta'on ndu mií ndú. Kuachi mií vóón kían.

⁵ Dá n̄i ko'ono ni'ini ra di'ón plata ñoo noo kúú yé'é ño'ó ñoo. Dá n̄i keta ra kua'an ra. Ta kúú ñoo n̄i sa'an ra n̄i chirkaa ra mií rá, dá n̄i x̄i'í ra.

⁶ Dá n̄i nditútí ta duti sakua'a ñoo di'ón ñoo, dá n̄i kaa ra:

—O kúú ta'on taán yo di'ón yo'ó noo di'ón dóko ñayuu noo Ndios, dá ch̄i kían ya'í sa'a n̄i ndii.

⁷ Dá tá n̄i ndi'i n̄i ndat'ón kue'é ra, dá n̄i xiin ra iin ñó'o noo ta káva'a kidi, dá ná koo noo nduxi na tukú x̄i'í. ⁸ Sa'á ñoo nda kuu víti nani ñó'o ñoo, noñó'o n̄i. ⁹ Dión, dá n̄i x̄inkoo to'on ká'an ña n̄i taa profeta Jeremías: “N̄i ki'in ra oko ux̄i di'ón plata, ña n̄i ch̄iya'í ra sa'a ná táto'on n̄i ch̄ikaa ini ta ñoo Israel kakuu ya'í na, ¹⁰ ta xí'ín di'ón ñoo n̄i xiin ra ñó'o noo taa káva'a kidi. Dión n̄i kaa sato'o yo Ndios xí'ín yu'u.”

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'ín Jesús noo taa nani Pilato

¹¹ Tá n̄i sa kuin Jesús noo Pilato, ra dándaki ñoo ñó'o kuendá Judea ñoo, dá n̄i ndat'ón ñaá rá:

—¿Á yo'ó kúú rey noo na Israel?

Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ta dión kaá mií ní.

¹² Ta va'ará dátaí kuachi ñáa ta duti sakua'a, x̄í'ín ta sá'ano ñoo, tído ni iin tó'on to'on kō ní ka'an na. ¹³ Dá n̄i kaa tuku Pilato x̄í'ín ná:

—¿Á kō seídó'o ta'an voón ña k̄i'o dión ví káva'a ra kuachi sa'on? —kaá ra.

¹⁴ Tído ni iin tó'on to'on kō ní ka'an na. Sa'á ñoo kúu n̄i naá vá iní Pilato.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

¹⁵ Ta iin iin tein víkō pascua dáyaá Pilato iin taa nákaa ve'e kaa, tá'an ra kándōo na ñoo Israel sa'a. ¹⁶ Ta daá ñoo nákaa iin taa naní Barrabás ve'e kaa, ta iin ní kúu ká'an na sa'a rá ña kúu rá iin ta kini.

¹⁷ Ta sa'á ña n̄i nataka kua'a ñayuu noo Pilato, sa'á ñoo n̄i ndato'on ñaá rá:

—¿Ndá yoo dáyaá yu'u, kóni ndo? ¿Á Barrabás dáyaai, o Jesús, tá'an ra chinaní ndó kúu Cristo?

¹⁸ Dión n̄i kaa Pilato, chí n̄i kandaá ini ra ña sa'á ña u'u iní vá ta duti ñoo, sa'á ñoo n̄i naki'o ra Jesús noo ndá'a rá.

¹⁹ Ta nda noo ió ra sa'ándá ra choon ñoo, n̄i tanda'á ñadi'í ra choon n̄i saaan noo rá, ta kaáan: “Ná dá'a ni kendava'ón x̄í'ín taa xaan, chí taa ndaa kúu rá. Dá chí nda'í nda'o n̄i saní sa'a rá n̄i tuu noo kuu víti.”

²⁰ Tído n̄i kasá'á ta duti sakua'a x̄í'ín ta sá'ano ñoo dáka'an kue'é ra ñayuu kuá'a ñoo ña ná kaka na ña dáyaá ra Barrabás, ta ná ka'ání rá Jesús. ²¹ Dá n̄i nandió kōo tuku Pilato n̄i ndato'on rá ñayuu ñoo:

—¿Ndi kaa iin taa yó'o dáyaai, kóni ndo?

Dá n̄i kaa ñayuu kuá'a ñoo:

—Dáyaá ní Barrabás xaan.

²² Dá n̄i kaa Pilato x̄í'ín ná:

—¿Ndi k̄ián kóni ndo kee x̄í'ín Jesús yó'o, tá'an ra kaá ndo kúu Cristo, tá daá?

Dá n̄i kaa ñayuu kuá'a ñoo:

—Chirkaa ní ra ndika cruz.

²³ Dá n̄i kaa Pilato x̄í'ín ná:

—Ta, ¿ndi k̄ián kini n̄i ya'a taa yó'o n̄i kee ra?

Tído kúu n̄i'i cháa ka ví n̄i kasá'á káyuu'ú ñayuu kuá'a ñoo:

—Chirkaa ní ra ndika cruz!

²⁴ Kúu n̄i kandaá ini Pilato ña kō kándeé ka ra ka'an ra x̄í'ín ñayuu kuá'a ñoo, chí di'a n̄i nakuina vaá cháa ka ví ná. Sa'á ñoo n̄i ki'in ra cháa takuií, ta n̄i nakata ra ndá'a rá noo ndidaá na ñoo Israel ñoo, dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—O kándio kuachi ta'on yu'u sa'á n̄i taa yó'o, chí kúu rá iin taa ndaa. Mií vá ndó kúu na ná kandido kuachi sa'a rá.

²⁵ Dá n̄i kaa ndidaá na ñoo ñoo:

—Ndu'u ná kandido kuachi sa'á n̄i rá, ta nda de'e ndu ná kandido kuachi sa'a ra.

²⁶ Dá n̄i dayáá Pilato Barrabás. Dá tá n̄i ndi'i n̄i kani soldado Jesús x̄í'ín chirrión, dá n̄i naki'o ñaá Pilato noo ndá'a rá, dá ná kō'on ra chirkaa ñaá rá ndika cruz.

²⁷ Dá n̄i naki'in ñaá soldado kuendá Pilato ndáka ra kua'an ra nda maá ini ve'e chón ta romano. Dá n̄i ndataká ra ndidaá ka soldado kúu kuendá ra, dá n̄i kōo noo ra Jesús noo ín na ñoo. ²⁸ Dá n̄i taó rá dá'on ná. Dá n̄i daku'ino ñaá rá iin dá'on kua'a toón. ²⁹ Dá n̄i chinóo ra iin corona n̄i kava'a x̄í'ín íon diní ná. Ta n̄i chirnee ra iin tañí ndá'a xoo kuá'a na. Dá n̄i kasá'á sá kuíta x̄ití rá noo ná, dá kediki ñaá rá, dá kaá ra x̄í'ín ná:

—Na ká'ano kúu mií ní, na kúu rey noo na Israel —kaá ra.

³⁰ Ta n̄i tuu ndaa díí ñaá rá, ta n̄i xio ndaa ra tañí né'e na ñoo n̄i koon ra diní ná. ³¹ Tá n̄i ndi'i n̄i kediki ñaá rá, dá n̄i dítá rá dá'on ñoo. Dá n̄i ndaku'ino ñaá rá dá'on míí ná. Dá ví n̄i kee ra ndáka ñaá rá kua'an ra chirkaa ra ndika cruz.

Di'a n̄i kuu tá n̄i chirkaa ra Jesús ndika cruz

³² Ta noo ndáka ñaá rá kua'an ra ñoo, n̄i naki'in tá'an ra x̄í'ín iin taa naní Simón, ta kúu kuendá Cirene. Dá n̄i kendúsá ra x̄í'ín taa yó'o ña ná kadokó ra cruz kō'on ra.

³³ Dá n̄i saa ra noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yikí lásá diní ndii.

34 Dá n̄i x̄i'o ra vino n̄i daká tá'an x̄i'ín ndiró ova ko'o Jesús. Dá tá n̄i ndi'i n̄i xirndodó ná ra, kúu k̄o ní x̄in ta'on na ko'o na ra. 35 Dá tá n̄i ndi'i n̄i ch̄irkaa ñáá rá nd̄ika cruz, dá n̄i sa ndei ra n̄i sadikí ra suerte x̄i'ín dá'on ná, dá ná kande'á ndi ndáa dá'on kánian ni'i iin rá iin ra. Dión n̄i kee ra, dá n̄i x̄inkoo to'on n̄i ka'an profeta, ch̄i di'a n̄i kaa na: “N̄i n̄aka'anda ra dá'ámái, ch̄i n̄i sadikí ra suerte x̄i'án.”

36 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa ndei ra ndéi ra ndáa ra Jesús. 37 Ta n̄i kani ra iin tabla yati din̄i cruz ñóó, ta ká'an ndá sa'a k̄ian tákaa na ñóó. Ta di'a kaáan: “Taa yó'o kúu Jesús, ta kúu rey noó na ñoo Israel.” 38 Ta n̄i ch̄irkuei ta'ani ra uu ta ku'i'íná nd̄ika dao ka cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a na, ta iin ka ra tákaa xoo íti na.

39 Ta ñayuu ch̄ika'anda kua'an noó tákaa na ñóó kédiki ndaa ñáá ná, ta kaó na din̄i ná kénóo na Jesús, 40 ta kaá na:

—Kaá yo'ó ña nakani ndi'ón ve'e ño'o ká'ano yo, ta kúu t̄ixi on̄i va kuu, kúu sa nduva'a voón ña, kaáon. Sa'á ñóó ndani dáka'ki mi'ón viti. Kua'án noo k̄i nd̄ika cruz xa'an tá mi'án ndaa de'e Ndios kúúón.

41 Ta dión ta'ani kédiki ñáá ta duti sakua'a ñóó, x̄i'ín ta dána'a ley Moisés, x̄i'ín ta fariseo ndita ra, ta kaá ra:

42 —Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, tído k̄o kándéé ta'on ra dáka'ki ra mií rá viti. Tá nda rey yo kúu rá, dá k̄ian ná noo k̄i rá ndika cruz káa, dá ná kandisa yó ra. 43 N̄i kandeé iní ta káa Ndios, sa'á ñóó ná dáka'ki ñáá Ndios viti tá mi'án ndaa kú'u ini na sa'a rá, ch̄i kaá ra ña kúu rá de'e Ndios —kaá ra ndita ra.

44 Ta kána'á ta'ani nda uu ta ku'i'íná tákuei iin iin xoo díin ná x̄i'ín ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'i Jesús

45 Ta nda kaxuu kuu dáá ñóó n̄i n̄aku'ín naá iin ní kúu ñayuu nda ka on̄i sa'ini.

46 Tá kua'an kasandaá ka on̄i sa'ini, kúu n̄i'ndá'o n̄i kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —to'on yó'o k̄ian kóni kaa: Ndios mií, Ndios mií, ¿ndiva'a n̄i dayáa ndá'a ní yu'u?

47 Tá n̄i seido'o dao ka ta ndita ñóó ña n̄i kaa na dión, dá n̄i kaa ra:

—Kueidó'o ndó, ch̄i kána ra profeta Elías.

48 Ta kúu viti'ón n̄i kankono iin ta n̄i sa'an ra n̄i dandáxi ra iin tá'i dá'on x̄i'ín vino iá. Dá n̄i so'oni ra'an din̄i iin tañi. Dá n̄i ch̄inee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na ra. 49 Dá n̄i kaa dao ka ñayuu ndita ñóó:

—Ná dá'a ni kee ní dión. Ná kandati yó, ta ná kande'á á kasaa Elías chin-deé ñáá ná —kaá na.

50 Ta kúu n̄i'ndá'o n̄i kayu'ú tuku Jesús, dá n̄i nak̄i'o na mií ná n̄i x̄i'i na.

51 Ta kúu mií hora daá ñóó n̄i ndata dao dá'on tákaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. N̄i keean nda yú'án n̄ino, ta kúu nda yú'án n̄ino n̄i x̄ino noó n̄i ndata ñá. Ta kúu n̄i'ndá'o ni taan, ta kúu n̄i ndata dao ña kúu yuu ndáa, 52 ta n̄i nono yé'é ká noo ñó'o ndii, ta kúu kua'á ndá'o ñayuu Ndios, na n̄i x̄i'i, n̄i nataki. 53 Dá tá n̄i ndi'i n̄i nataki Jesús, dá n̄i kuu n̄i kankuei ñayuu ñóó ini ká ñóó, dá n̄i sa'an na ñoo Jerusalén, ña kúu ñoo ij, ta ñóó n̄i na'a noo ná noo kua'á ndá'o ñayuu.

54 Ta mií ta dándaki soldado iin ra x̄i'ín dao ka soldado ndáa ra Jesús noo tákaa na nd̄ika cruz ñóó. Dá tá n̄i x̄ini ra ña n̄i taan x̄i'ín dao ka ña'a n̄i kuu, kúu n̄i yu'ú ndá'o ra, ta n̄i kaa ra:

—Mi'án ndaa ndisa de'e Ndios n̄i sa kuu ta yó'o —kaá ra.

55 Ta x̄iká vá ndita kua'á ndá'o na ñá'a ndé'é ná ña n̄i ndo'o Jesús. Ta noón kúu na n̄i x̄ionoo x̄i'ín Jesús nda rá n̄i kasá'á ná kuendá Galilea x̄ionoo na, ta sa ch̄indeé ñáá ná. 56 Ta tein na ñá'a ñóó nákaa María Magdalena, x̄i'ín María, naná Jacobo x̄i'ín José, x̄i'ín naná ta kúu de'e Zebedeo.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduxi Jesús

57 Tá n̄i kuaá kuu dáá ñóó, dá n̄i sa' iin ta k̄i'ká naní José, ta ñoo Arimatea, ta sa x̄ionoo ta'ani ra x̄i'ín Jesús. 58 Ta n̄i sa'an ra noo nákaa Pilato, dá n̄i x̄ika ra ña ná nak̄i'o ra yikí koño Jesús noo rá. Dá n̄i sa'anda

Pilato choon noo soldado ra ña ná ko'on ra nak'i'o ra yiki koño Jesús noo José ñoo.

⁵⁹ Dá ni saá ra ni danóo ñaá rá ndika cruz. Dá ni nak'i'in ñaá José, dá ni nachituú ñaá rá xí'in iin sábana ni ndoo. ⁶⁰ Dá ni sa'an ra ni chikáa ñaá rá ini iin yái saá, ña ni kaan mií rá ndika káo. Dá tá ni ndi'i ni sadi ra yu'ú yái ñoo xí'in iin yuu chiká'ano, dá ni kee ra kua'an ra. ⁶¹ Ta yu'ú yái ñoo ni ndoo María Magdalena xí'in iin ka María ñoo ndéi na.

Di'a ni kuu tá ni sa'anda Pilato choon ña kande'i soldado kanda ra yu'ú yái ñoo

⁶² Sa ni ya'a kuu kénduu na Israel ña'a kasá'an na. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni nataka ta duti saku'a'a xí'in ta fariseo noo Pilato, ⁶³ dá ni kaa ra xí'in rá:

—Tatá, ni ndisáa ini ndu ña sa ká'an ta to'on ñoo ña tixi kuu óni, dá nataki ra, kaá ra tá ko ñá'a kuu ra. ⁶⁴ Sa'á ñoo ka'anda ní choon ña ná kanda va'a soldado ní yu'ú yái noo nákaa ra nda ná kasandaá kuu óni. Dá chi oon ni ví kasaá ta sa xionoo xí'in rá iin sakuáá natao ku'íná ñaá rá, dá kaa ra xí'in na ñoo ndu ña ni nataki ra, dá kían tuú cháá ka choon o duú ta'ándá mií noo.

⁶⁵ Dá ni kaa Pilato xí'in rá:

—Xaan ndíta soldado. Kandaka ndó ra kua'an ndo, ta nakuíta ra kanda ra yái ndii ñoo táto'on ki'o kóni ndo —kaá ra.

⁶⁶ Dá ni sa'an ra ni sadi toon ra yu'ú yái ñoo, chi ni kani ra sello yé'an, ta ni chikata ra soldado ndíta ra ndaá raán.

28

Di'a ni kuu tá ni nataki Jesús

¹ Tá ni ya'a kuu náni'i ndée na Israel, na'a va'a kuu mií noo kásá'a sa'a semana, dá ni kee María Magdalena xí'in iin ka María ñoo kua'an na kande'é ná yái noo ni nduxi Jesús. ² Ta kúu ni'í nda'o ni taan, dá chi ni naxino iin ángel kéchóon noo sato'o yo Ndios ni kii chí induú, dá ni natuu yati na noo ni nduxi Jesús, dá ni dítá ná yuu ká'ano ñoo, dá ni sa koo na ió na sataán. ³ Táto'on ki'o náye'e ndaa

noo sá kuiin tasa, ki'o dión ndato yé'e na, ta kuxí kachi dá'on ná. ⁴ Ta kúu ni yu'ú nda'o soldado ndíta ndaá yu'ú yái ñoo ni kee na, ta kúu ndéi nino oon ví rá ndíta ra, ta kéeá kuendá ndaá ndii va kúu rá ndíta ra. ⁵ Dá tá ni saá na ñá'a ñoo, dá ni kaa ángel ñoo xí'in ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, chi sa ná'a vái ña vei ndó nándukú ndó Jesús, na ni sarkaa ndika cruz. ⁶ Tído koó ka na nákaa yó'o. Sa ni nataki va na táto'on ki'o ni sa ká'an na xí'in ndó. Nakii ndo kande'é ndó noo ni sa nóo na kúu sato'o yo, dá koni ndo. ⁷ Kua'an kii ndo kasto'on ndó xí'in ndidaá ta xionoo xí'in ná ña ni nataki va na. Ta kuió noo na ko'on na noo rá chí Galilea di'a. Ta nda ñoo ví, dá koni ñaá rá, kaa ndo xí'in rá. Choon yó'o vei kasto'in xí'in ndó —kaá ángel ñoo.

⁸ Dá ni kankuei na yu'ú yái ñoo, ta kúu yu'ú nda'o na. Tído kadii nda'o ta'ani ini na taxí tá'an na kua'an na kasto'on na to'on saá yó'o xí'in ta xionoo xí'in Jesús. Ta noo taxí tá'an na kua'an na kasto'on na sa'a to'on saá yó'o xí'in ta xionoo xí'in ná, ⁹ kúu iin kuití vá ni na'a noo Jesús noo kua'an na ñoo, dá ni kaa na:

—¿Á kúkueé ni ndó?

Dá ni natuu yati na noo iin Jesús, ta ni nomi ni'ini na sa'a ná, ta dión ni sa ndaño'o ñaá ná. ¹⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo. Kua'an ndo kasto'on ndó xí'in ñani kuálí ña ná ko'on xi chí Galilea di'a, ta ñoo koni xi yu'u —kaá na.

Di'a kua'an ña ni kaa soldado sa'a ndi kían ni ndo'o Jesús

¹¹ Tá ni ndi'i ni kee na ñá'a ñoo kua'an na, dá ni kee ta ndaá yu'ú yái ñoo kua'an ra ñoo Jerusalén. Tá ni saá ra, dá ni nak'i'o ra kuendá noo ta duti saku'a'a sa'a ndidaá ña ni kuu ñoo. ¹² Dá ni kana ta duti kúu noo ñoo ndidaá ta sá'ano ñoo. Dá tá ni ndi'i ni ndató'on kue'é ra, dá ni xi'o ra kua'a nda'o di'on noo soldado ñoo, ¹³ ta ni kaa ra xí'in rá:

—Kaa ndo xí'in ñayuu ña ñoo tádi ni kii ta sa xionoo xí'in rá, ta ni taó

kuí'íná rá yikí koño ra né'e ra kua'an ra tein kidi ndu, kaa ndo. ¹⁴ Tá ndá ndi kuu ni ni'i tó'on Pilato, o sa nákanini ndo, chí mii vá ndú ná'á ká'an ndu sa'a ndo, dá ná dá'a ni ka'ání rá ndo —kaá ra xí'ín soldado ñoó.

¹⁵ Dá ni ki'in ra di'ón ñoó. Dá ni kee ra táto'on ni ta'anda choon noo rá. Ta nda kuu víti ká'an na Israel ña ni natao kuí'íná ñaá ta ni sa xionoo xí'ín ná.

Yó'o sa'ándá Jesús choon noo ta xionoo xí'ín ná ña ná ko'on ra dána'a ra to'on na iin ní kúú ñayuú yó'o

¹⁶ Dá ni kee ndin uxí iin ta xionoo xí'ín Jesús kua'an ra iin yúku ín chí kuendá Galilea táto'on ni sa'anda na choon noo rá. ¹⁷ Tá ni xini ra Jesús, dá ni sa ndaño'o ñaá rá. Tído nákanikuáchi ii vá ini dao ra. ¹⁸ Dá ni natuu yati Jesús noo rá, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ni natiin yu'u ndidaá choon ña dándakii induú xí'ín noño'o yó'o. ¹⁹ Sa'á ñoó kua'an ndo dána'a ndo noo ñayuu ndéi ndidaá ñoo ñó'o ñayuú yó'o sa'a yú'u, dá ná kakuu na kuendá yu'u. Ta dákodo ndúta ndo ná xí'ín kuú tatá Ndios, xí'ín kuú de'e na, xí'ín kuú Espíritu ii, ²⁰ ta dána'a ndo noo ná ná kee na ndidaá choon ni sa'andai noo ndo. Ta kooi xí'ín ndó ndidaá tá'an kuú, nda noo ndi'i kuí ñayuú yó'o. Dión ná koo.

To'on yó'o kían ni taa San Marcos, ña ká'an sa'a Jesús

*Di'a ni kuu, dá ni kasá'a kásto'on
Juan ña kasaa Jesús*

¹ Di'a ni kasá'a to'on va'a sa'a Jesu-
cristo, na kúu de'e Ndios. ² Isaías ni sa
kuu iin profeta, tá'an na sa kásto'on
xí'in ñayuu ña ni ka'an mií Ndios xí'in
ná. Di'a kua'an to'on ni taa na:

Ná ko'in tanda'í iin taa kuió noó ko'on
noo yo'ó kásto'on ra to'on yu'u
xí'in ñayuu,

dá ná kande nduu na kueídó'o na ña
kían ko'on ka'on xí'in ná.

³ Kayu'ú taa ñoo noo kúu yukú ichí:
“Kande nduu ndo natiin ndó sato'o
yo Ndios, ta ná konó ndó iin
ichí ndaa noo ná.”

⁴ Ta miian ndaa dión ni kuu, chi ni
kasá'a iin taa naní Juan dákodo ndúta
ná ñayuu ini takuí iin xián noo kúu
yukú ichí. Ta kásto'on na xí'in ñayuu
ña ná nandikó iní na sa'a kuachi kée
na, dá ná ki'o ká'ano ini Ndios sa'a
kuachi na, dá ná kuu kodo ndúta ná.

⁵ Ta kua'a nda'o ñayuu ndéi ñoo
Jerusalén xí'in na ndéi dao ka ñoo
kuálí ñó'o chí kuendá Judea ni sa'an
na ni seídó'o na to'on dána'a Juan. Ta
ni na'o na kuachi na noo Ndios. Ta
kúu ni dákodo ndúta ñaá Juan ini yuta
naní Jordán.

⁶ Ta dá'on ni sa ndixi Juan ni kava'a
xí'in ídi camello. Ta iin cincho ñíj sa
ndíko tji na. Ta sa seí na tika xí'in
ndudí yukú. ⁷ Ta sa kásto'on na xí'in
ñayuu, ta kaá na xí'in ná:

—Sata yu'u vei iin na ndáya'i cháa
ka o duú yu'u, chi ni ko káni vían
nakuiin ndei yu'u ndaxíi yó'o ndisa
ná. ⁸ Chi yu'u dákodo ndúta ñaá xí'in
takuí, tído noón kúu na dákodo ndúta
ñaá xí'in na kúu Espíritu ij Ndios
—kaá na.

Di'a ni kuu tá ni sodo ndúta Jesús

⁹ Ta tein kuu dáá ñóo ni keta Jesús
ño naní Nazaret, ña nákaa kuendá

Galilea, kua'an na noo nákaa yuta
Jordán. Ta ñoo ni dákodo ndúta ñaá
Juan. ¹⁰ Tá ni keta Jesús ini takuí,
kúu ni xini na ni nono induú. Ta kúu
ni naxino na kúu Espíritu Ndios sata
ná, ta kaa na tát'o'on kaa iin paloma.
¹¹ Ta nda induú táj ni ka'an Ndios xí'in
Jesús:

—Yo'ó kúu de'e manj yu'u. Ta
náta'an nda'o ini xini yo'ó —kaá na.

*Di'a ni kuu tá ni ka'an ña u'u mií noo
dátuúán Jesús*

¹² Tá ni ndi'i ñoo, dá ndáka Espíritu
Ndios Jesús kua'an na noo kúu yukú
ichí. ¹³ Ta u'u diko kuu ni sa kaa na
ñoó. Ta ni sa kaa na tein kirí víchi
deen. Dá ni xirndodó ñaá ña u'u. Ta
ni kasáa dao ángel ni kii noo Ndios, ni
chindeé ná Jesús.

*Di'a ni kuu tá ni kasá'a dána'a Jesús
sa'a to'on va'a Ndios*

¹⁴ Tá ni tiin ra Juan ni sadi ra ve'e
kaa, dá ni kee Jesús kua'an na chí
kuendá Galilea kásto'on na sa'a to'on
va'a, ña ká'an sa'a ndi kee ñayuu, dá
ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ¹⁵ ta kaá na:

—Sa ni kasandaá vá hora, sa ni
kuyati va ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a
Ndios. ¡Nandikó iní ndo sa'a kuachi
kée ndó, ta kandisa ndó xí'in ndino'o
ini ndo to'on va'a Ndios! —kaá na.

*Di'a ni kuu, dá ni kana Jesús komi
taa tijn tiyaká ña kanoo ra xí'in ná*

¹⁶ Ta noo xíka Jesús kua'an na yú'u
taño'o naní Galilea, ñoo ni xini na iin
taa naní Simón xí'in ñani ra Andrés.
Ta ñó'o ra chíkaa ra ñono rá ini takuí,
chi kúu rá taa tijn tiyaká. ¹⁷ Dá ni kaa
Jesús xí'in rá:

—Ná kiji ndo ná ko'o kanoo ndó xí'in
yu'u, dá ná dána'i noo ndo taó ndó
ñayuu tein kuachi na tát'o'on kée ndó
taó ndó tiyaká ini takuí.

¹⁸ Ta kúu vití'on vá ni dankoo ra
ñoño rá. Ta kúu ni kee ra kua'an ra
kanoo ra xí'in Jesús.

¹⁹ Ta noo xíka Jesús kua'an na cháa
ka chí noo ñoo, kúu ni xini na nákaa
iin taa naní Jacobo xí'in ñani ra Juan,
ta kúu rá de'e ta naní Zebedeo. Ta
ño'o ra ini barco náoto ra ñono rá.
²⁰ Dá ni kana ñaá ná. Dá ni dankoo ra

tatá ra Zebedeo ini barco xí'ín ndidaá ka ni taa kéchóon noo tatá ra. Dá ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín ná.

Dí'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús iin taa nákaa iin espíritu kini

²¹ Dá ni nasáa Jesús ñoo Capernaum xí'ín taa ñoo. Dá tá nì kasandaá kuu nani'i ndée na Israel, dá nì ku'u Jesús ini ve'e noo náataka na ñoo ñoo. Dá nì kasá'á ná dána'a na. ²² Kúú nì naá vá iní ñayuu ñoo sa'á ña dána'a Jesús, chí kò kée na tátò'on kée taa dána'a ley Moisés, dá chí dána'a na tátò'on kí'o kée iin na né'e choon.

²³ Ta ini ve'e ñoo nákaa iin taa nákaa iin espíritu kini. Ta kúú nì'i nda'o nì kayu'ú espíritu kini ñoo, ta kaáan:

²⁴ —¿Ndi kían ndó'o ní xí'ín ndu'u, Jesús, na ñoo Nazaret? ¿Á vei ní dánaá ní ndu'u? Sa ná'á vá yu'u ndá yoo kúú mií ní, chí mií ní kúú na iì nì kii noo Ndios.

²⁵ Dá nì danáni ñaá Jesús, ta kaá na xí'an:

—¡Kadi yú'on! ¡Kua'an keta kí ini taa xaan!

²⁶ Ta kúú vití'ón nì sa'ání yí'í espíritu kini taa ñoo. Ta kúú nì'i nda'o nì kayu'an, dá nì ketaan kua'an.

²⁷ Ta kúú nì naá vá iní ndidaá kúú ñayuu ñoo, dá nì kasá'á ná ndátó'ón tá'an ná:

—¿Ndi kua'an vían yó'o? Na ndeé ka vían ká'ano tandeé iní saá dána'a taa káa, chí xí'ín choon kómí rá sa'ándá ra choon noo espíritu kini, ta kúú seídó'o ñaan —kaá na.

²⁸ Ta kúú kaon nda'o nì kandaa ini ndidaá ñayuu ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Galilea sa'a ña ndato nì kee Jesús.

Dí'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús ña kúú xido Simón Pedro

²⁹ Tá nì keta Jesús ve'e ñoo, dá nì kee na kua'an na ve'e Simón xí'ín Andrés, ta ndáka ta'ani na Jacobo xí'ín Juan kua'an na. ³⁰ Ta kándu'u xido Simón noo xito, ta kalí nda'o ndó'an kée kue'e dáa. Dá nì kastò'on ñayuu xí'ín Jesús ña kú'an. ³¹ Dá nì natuu yati na noo kándu'an. Kúú nì tiin na ndá'an. Kúú nì ndane'e ñaá ná. Ta

kúú vití'ón vá nì ya'a kue'e dáa ñoo. Ta kúú nì kasá'á váán kénduuan ña kasá'an na.

Kua'á nda'o ñayuu nì nduva'a Jesús

³² Sa nì keta va ndindii, ta sa kua'an kuaá vá kuu dáa ñoo, dá ndáka ñayuu ndidaá na kú'u xí'ín na ñó'o espíritu kini nì kasáa na noo Jesús. ³³ Sa'á ñoo nì chítí yé'é ve'e ñoo nì náataka ndidaá na ñoo ñoo. ³⁴ Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e nì nduva'a na, ta kua'á nda'o espíritu kini nì taó ná. Ta kò sónó vá ná ña ka'an espíritu kini ñoo, chí ná'á vá ña ndá yoo kúú ná.

Dí'a nì kuu tá nì ndátó'ón Jesús xí'ín tatá Ndios iin xián noo kò in ndéi

³⁵ Ta na'a nda'o nì ndakoo Jesús, chí iin naá jí vá. Dá nì keta na ñoo ñoo kua'an na iin xián noo kò in ndéi. Ta ñoo nì ka'an na xí'ín tatá Ndios.

³⁶ Dá nì kee Simón xí'ín dao ka ta né'e tá'an xí'ín rá kua'an ra nandukú ñaá rá. ³⁷ Dá tá nì nani'i ñaá rá, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Ndidaá ñayuu nándukú ná mií ní.

³⁸ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná ko'o dao ka xián noo yati yó'o, dá ná dána'a ta'ani yu'u noo ñayuu ndéi ñoo, chí sa'á choon yó'o vei yu'u —kaá na.

³⁹ Ta nì xionoo na iin ní kúú kuendá Galilea nì daná'a na ini ndidaá ve'e noo náataka na Israel, ta nì taó ná espíritu kini ñó'o ini ñayuu.

Dí'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñí

⁴⁰ Kúú nì kasáa iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñí noo Jesús. Kúú nì sa kuín xití rá noo ná, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñíí —kaá ra.

⁴¹ Ta sa'á ña nì ku'u ini Jesús sa'a rá, sa'á ñoo nì chinóo na ndá'a ná sata rá, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kónij. Ná nduvii ñíion.

⁴² Dá tá nì ndi'i nì ka'an na, kúú vití'ón dí'a nì ndañó'ó ní'ini kue'e té'i'í ndó'o ra. Ta kúú nì kandoo vii vá ñí rá.

43 Dá tá kọ ñá'a tanda'á ñáá ná ko'on rạ, dá nị sa'anda nạ choon noo rá, 44 ta kaá nạ xí'ín rá:

—Kua'án, tído ọ sạ nákanón xí'ín nị iin tó'ón ñayuu ña nị keei xí'ón. Di'a kua'án na'a miíón noo tạ dutị. Ta kua'án dokọ ña'a noo Ndios sa'á ña nị kandoo viion noo ná, tátọ'on kị'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kanda'á ini rạ ña sạ nị nduviiion —kaá nạ.

45 Tído kọ ní kée ta'on tạ ñoo tátọ'on nị ta'anda choon noo rá. Di'a nị kasá'á nákanị va ra ña nị kee Jesús xí'ín rá kua'an rạ. Sa'á ñoo kọ kuú kạ ku'u túu Jesús nị iin kạ ñoo. Nda'dá yu'ú ñoo noo kọ kạ ñayuu ndéi va sa kạ nạ. Ta va'ará ndéi kúú míí vá ndéi ñayuu, tído ve'i na noo náka'á Jesús.

2

Di'a nị kuu, dá nị nduvạ'a Jesús iin taa nị natii sa'a

1 Tá nị ya'a dao kuú, dá nị nandió koo tuku Jesús ñoo Capernaum. Tá nị kanda'á ini ñayuu ña nị ndisáa Jesús ve'e na, 2 kúú kua'á nda'o na nị nataka ñoo. Ta kọ ní keta kạ ve'e ñoo kaño'o na. Ta kúú nda satạ vé'e ndíta ñayuu seídó'o na to'on dána'a Jesús.

3 Dá nị kasáa dao kạ ñayuu xí'ín iin taa nị natii sa'a, ta yí'i ñáá komị tạ nị kasáa rạ. 4 Tído kọ ní kúu ta'on ku'u ra xí'ín tạ kú'u ñoo ini ve'e noo náka'á Jesús, chị kua'á nda'o ñayuu ñó'o. Sa'á ñoo nị dakáa ñáá rá dinị vé'e. Dá nị sonó rá iin yáí. Dá nị kuu nị danóo ra xito kánóo tạ kú'u ñoo ini ve'e noo ío Jesús.

5 Tá nị xini Jesús ña kándéé ini ñáá rá, dá nị kaa nạ xí'ín tạ kọ kuú kaka ñoo:

—De'e ló'ọ, sạ nị ndoo va kuachón —kaá nạ.

6 Ta kúú ñoo ndéi dao tạ dána'a ley Moisés seídó'o ra. Dá nị kasá'á nákanị kuáchị ini rạ: 7 “Ta, ¿ndivạ'a ká'an taa káa dión? Taa káa kúú rạ yá'a ká'an ndava'a xí'ín Ndios. Chị nị iin tó'ón ta'on tạ ọ kúu dándóo kuáchị ñayuu. Iin tó'ón dinị míí vá Ndios kúú nạ kuu kee dión.”

8 Tído vití'ón di'a va nị kanda'á ini Jesús ña kị'o dión nákanị ini rạ. Dá nị ndato'ón ñáá ná:

—¿Ndivạ'a nákanị ini ndo dión? 9 ¿Ndi kían kọ ú'u cháá kạ ka'ín xí'ín tạ kọ kuú kaka yó'o, ká'án ndó? “Sạ nị ndoo va kuachón”, o ka'ín xí'ín rá, “Ndakuiin ndichi, ta naki'ín xiton kane'e kua'an nó'ón.” 10 Tído vití dá ná ko'ín dána'i noo ndo ña kómí ndisa nạ nị nduu tạ ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuáchị kómí ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

Dá nị kaa nạ xí'ín tạ nị natii sa'a ñoo:

11 —Ta ká'ín xí'ín yo'ó viti. Ndakuiin ndichi, ta naki'ín xiton, ta kua'án nó'ón ve'ón.

12 Ta kúú nị naku'ín ndichi rạ. Dá nị naki'ín ra xito noo nị sạ náo ra né'e ra nị ki'ín ra kua'an rạ noo ñayuu kuá'a ñoo. Ta kúú ndidaá vá ná nị naá ini. Ta kúú nị kasá'á ná kéká'ano na Ndios, ta kaá nạ di'a:

—Nị iin kuu kọ xinió iin ña'a ndato tátọ'on nị xinió kuú viti —kaá nạ.

Di'a nị kuu tá nị kana Jesús iin taa naní Leví Mateo ña kanoo ra xí'ín ná

13 Tá nị ndi'i nị kuu dión, dá nị nandió koo tuku Jesús kua'an nạ yu'ú taño'o. Ta kúú kua'á nda'o ñayuu nị natuu yati ñáá. Dá nị kasá'á ná dána'a nạ noo ná sạ xika na kua'an nạ. 14 Ta noo yá'a na kua'an nạ ñoo, kúú nị xini nạ ío iin tạ naní Leví, de'e tạ naní Alfeo, ta ío rạ kí'ín ya'i ra sa'á ñó'o. Dá nị kaa nạ xí'ín rá:

—Nakí, ná ko'ọ kanoón xí'ín yu'u.

Dá nị naku'ín ndichi rạ. Dá nị kee ra kua'an rạ kanoo ra xí'ín ná.

15 Di'a nị kuu tein noo ío Jesús sásá'an na xí'ín Leví ñoo ini ve'e ra. Ta kua'á nda'o tạ kí'ín ya'i sa'á ñó'ọ xí'ín dao kạ ñayuu kaá rạ kómí kuáchị nị sạ ndei xí'ín Jesús. Ta ndéi ta'ani tạ xionoo xí'ín ná, chị kua'á nda'o ñayuu ndíko ñáá. 16 Tá nị xini tạ fariseo xí'ín dao tạ dána'a ley Moisés ña sásá'an dáó Jesús xí'ín tạ kí'ín ya'i sa'á ñó'ọ, xí'ín ñayuu, tá'an nạ kaá rạ kúú nạ kini ñoo, dá nị kaa rạ xí'ín tạ xionoo xí'ín Jesús:

—¿Ndi kua'an ña yó'o? ¿Ndiva'a sásá'an ri maestro ndo'ó xí'ín ta kí'ín ya'i sa'á ñó'o, xí'ín dao ka ñayuu kómí kuachi yó'o? —kaá ra.

¹⁷ Tá ni seídó'o Jesús ña ni ka'an ra dión, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Na ió va'a ko xínñó'ó ta'on na ta ketátá ñaá. Sava'a na kú'u va kúu na xínñó'ó ñaá. Ta dión ta'ani yu'u, ko véi ta'on yu'u ná kanai na ká'an ña kúu ná ñayuu ndaa. Di'a ve'i yu'u kanai na nákoní ña kómí ná kuachi —kaá na.

Dána'a Jesús ña kúu ná tát'on iin tonó

¹⁸ Iin kuu, dá ni sa ndei ta sa xionoo xí'ín Juan, na sa ñakódo ndúta ñayuu, ni sa ne'e ií rá xí'ín ta fariseo. Dá ni kasáa dao ñayuu noo nákaa Jesús. Dá ni ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndiva'a ko né'e ií ta xionoo xí'ín mií ní tát'on né'e ií ta fariseo xí'ín ta sa xionoo xí'ín Juan?

¹⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Á ká'an ndó ña kánian kane'e ií ñayuu ni nataka noo ió vikó tánda'a nani ió ií vá tonó xí'ín ná? Koó, chí xian nani ió ií tonó xí'ín ná, ta o kúu ta'on kane'e ií ná. ²⁰ Tído kasandaá iin kuu, dá naki'in ra tonó kandaka ra ko'on ra. Nda daá ví, dá kían kánian kane'e ií ñayuu ñoó.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an ta'on ña dána'a na xí'ín ña dána'a ta fariseo

²¹ 'Ta ko íin ta'on nákoto noo ni ndata iin do'ono yatá xí'ín iin tá'í dá'on saá. Dá chí tá ná nakata na do'ono ñoó, ta kúu nati'in va dá'on saá ñoó, ta kúu ví'í ka ví ndata do'ono yatá ñoó.

²² 'Ta ko íin ta'on taán vino saá ini ñíi yatá. Dá chí tá ná kee na dión, dá kían dáka'ándí vino saá ñíi yatá ñoó, ta kúu ndi'i vino ñoó kuita, ta kúu tuú oon va ñíi ñoó. Sa'á ñoó va'a cháa ka ná taán yó vino saá ini ñíi saá —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a kuu náni'i ndée na Israel

²³ Ta tein iin kuu náni'i ndée na Israel, chíka'anda Jesús kua'an na noño'o noo káa tirió. Kúu ni kasá'a ta

xionoo xí'ín ná tó'on ra yoko tirió, ta seí ra nonián kua'an ra. ²⁴ Dá ni kaa ta fariseo xí'ín Jesús:

—¿Ndiva'a kée ta xionoo xí'ín ní ña ko kánian kee ra tein kuu náni'i ndée yo?

²⁵ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ko óon ta'on ká'i ndo'ó ña ni kee David tá sa na'á tá nda'í ni kuiko na xí'ín ta sa xionoo xí'ín ná? ²⁶ Chí kaáan ña ni ku'u na ve'e Ndios. Ta daá ñoó kúu ta nani Abiatar duti kúu noó. Ta ni seí David pan, ña dóko ta duti noo Ndios, ña ko kánian kei ñayuu óon, chí sava'a ta duti kuu kei ñá. Ta nda ta xionoo xí'ín David ñoó ni xi'o na ni seí.

²⁷ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Kuu náni'i ndée yo ni kava'an Ndios ña kakuuan iin ña va'a noo ñayuu. Tído ko ní kava'a ta'on Ndios ñayuu keká'ano na kuu náni'i ndée yo tát'on ki'o kée ndo'ó. ²⁸ Ta viti kana'á ndó ña ió choon noo ndá'a na ni nduu ta ñayuú yó'o ña dándáki na tein kuu náni'i ndée yo —kaá Jesús ká'an na sa'a mií ná.

3

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin ta'a ni natií ndá'a

¹ Dá ni ku'u tuku Jesús ini ve'e noo nataka na Israel. Ta ñoó nákaa iin ta'a ni natií ndá'a. ² Ta ndíta ta fariseo nani rá Jesús, ná kande'á á nduva'a ñaá ná kuu náni'i ndée ná. Dión, dá ni'í rá ndí koo dátaí kuachi ra Jesús noo ta né'e choon.

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín ta'a ni natií ndá'a ñoó:

—Nakuiin ndichi, ta kakuin me'í yó'o.

⁴ Dá ni kaa na xí'ín dao ka ta'a ñoó:

—¿Ndá kían kuu kee yó kuu náni'i ndée yo? ¿Á kee yó ña va'a o á kee yó ña kini? ¿Á dáka'kió iin ñayuu o ka'áni yó ná? Ka'an ndo ná nde'á —kaá na.

Tído ni iin tó'ón rá ko ní ká'an. ⁵ Dá ni ka'o noo Jesús ni sa nde'é deen ná ta'a ndíta ñoó. Dá ni kixian ni kunda'í ini na sa'a rá, chí kaxí ndá'o ní'o rá. Dá ni kaa na xí'ín ta kú'u ndá'a ñoó:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá n̄i naḁakáa ra ndá'a rá, kúú n̄i nduva'a vaan.

⁶ Dá n̄i kan̄kuei ta fariseo ñoo kua'an ra. Ta n̄i kasá'á ndátó'ón kue'é ra xí'ín ra kuendá rey Herodes ñoo ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa káa Jesús yu'ú taño'o

⁷ Dá n̄i kee tuku Jesús kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná yu'ú taño'o. Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi kuendá Galilea xí'ín na ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea tákuei sata ná kua'an na, ⁸ xí'ín na ndéi ñoo ká'ano Jerusalén, xí'ín na ndéi kuendá Idumea, xí'ín na ndéi iin ka xoo yuta Jordán, xí'ín na ndéi ñoo Tiro xí'ín na ndéi ñoo Sidón, chí sa'á ña n̄i ni'í tó'on na sa'á ña'a ndato kée Jesús, sa'á ñoo kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaa kua'an na.

⁹ Ta kúú n̄i ka'an Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná ña ná kenduu ra iin barco kakaa na, dá ná o dándúti ñaa ñayuu kuá'a ñoo. ¹⁰ Chí sa'á ña n̄i nduva'a na kua'á ñayuu, sa'á ñoo ndidaá kúú na kú'u kátaí tá'an vei sata ná, dá kakó'on na dá'on Jesús, dá ná nduva'a na.

¹¹ Ta tá n̄i xini ñaa ñayuu ñó'o espíritu kini, ta kúú sa kuíta xití ná noo Jesús. Dá n̄i kasá'á káyu'ú espíritu kini ñoo, ta kaáan:

—Mii ní kúú de'e Ndios.

¹² Tído n̄i sa'anda Jesús choon nooán ña ná dá'a ni ka'an ndá yoo kúú ná noo ñayuu ñoo.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kaxi Jesús uxí uu taa kanoo xí'ín ná

¹³ Ndi'i, dá n̄i kaa Jesús din̄i iin yúku iin ñoo. Dá n̄i kana na ndidaá kúú taa n̄i nata'an ini na, ta n̄i natuu yati ra noo ío na. ¹⁴ Dá tein roón n̄i kaxi na uxí uu taa kanoo xí'ín ná. Ta taa yó'o kakuu ra tanda'á Jesús ko'on dána'a to'on va'a noo ñayuu, ¹⁵ ta koo ta'ani choon noo ndá'a rá ña nduva'a ra na kú'u, ta taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu.

¹⁶ Iin taa yó'o naní Simón. Ta n̄i chinaní ñaa ná Pedro. ¹⁷ Ta iin ka ra kúú de'e Zebedeo naní Jacobo xí'ín

ñani ra, ra naní Juan. Ta n̄i chinaní ñaa ná Boanerges. To'on yó'o kóni kaa de'e ña ka'ándí, chí ni'í din̄i rá. ¹⁸ Ta iin ka ra naní Andrés, xí'ín ra naní Felipe, xí'ín ra naní Bartolomé, xí'ín ra naní Mateo, xí'ín ra naní Tomás, xí'ín ra naní Jacobo, ta kúú de'e Alfeo, xí'ín ra naní Tadeo, xí'ín ra naní Simón, tá'an ra n̄i sa kuu kuendá ta cananista, ¹⁹ xí'ín ra naní Judas Iscariote, tá'an ra n̄i kasandaá n̄i nakí'o Jesús noo ndá'a ra xini u'u ñaa.

Tá n̄i ndi'i ñoo, dá n̄i ndu'u na ini iin ve'e.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kaa dao taa ña taó Jesús espíritu kini kée ña u'u

²⁰ Ta tuku va kua'á ñayuu n̄i nditúti ñoo. Ta ni ko nónoo vá Jesús kasá'an na xí'ín taa xionoo xí'ín ná. ²¹ Tá n̄i ni'í tó'on na ve'e Jesús ña ndó'o na, dá n̄i kee na kua'an na nakuaka ñaa ná kandaka na no'o na, dá chí n̄i naḁana va na, ká'an ná.

²² Dá n̄i kaa dao taa dána'a ley Moisés, tá'an ra n̄i kii ñoo Jerusalén, ña Beelzebú, tá'an ña kúú sato'o espíritu kini, ñoo vá kían nákaa ini Jesús, ta ñoo kían xí'o choon noo ná, sa'á ñoo kándéé ná taó na espíritu kini ñó'o ini ñayuu, kaá ra.

²³ Dá n̄i kana Jesús taa n̄i ka'an dión ñoo, dá n̄i kasá'á ná dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín ña dána'a na, ta kaá na xí'ín rá:

—¿Ndi kee ví sato'o espíritu kini taó ña mián ini ñayuu, ká'an ndó?

²⁴ Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. ²⁵ Ta tá tá'anda tá'an ñayuu ndéi ini iin ve'e, dá kían naá vá noo ndéi na. ²⁶ Ta kí'o dión ta'ani ndo'o ña u'u kúú noo tá ná kasá'á naá tá'an xí'ín ña kéchoon nooán. Chí kasá'á ta'anda tá'an mián, dá kían o káka ka choon né'an, chí sa n̄i kasandaá hora ña kían ndi'i nooán.

²⁷ Ta ni iin tó'ón taa o kúu ku'u ve'e iin taa ndakí, ta taó rá ña'a ñó'o ve'e ra, tá dinñó'ó ka ná o kátó ñaa rá. Mián ndúsa kee ra dión xí'ín rá, dá kuu taó rá ña'a ñó'o ve'e ra. ²⁸ Mián ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'á ndi ndaa

mií vá kuachi kée ñayuu, ta sa'a ndidaá kúú to'on kini ká'an ndava'a na sa'a Ndios. ²⁹ Tído ndi ndáa na ya'a ká'an ndava'a na sa'a na kúú Espíritu ií Ndios, noón kúú na ni iin kuú ta'ón o kúu ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Noón kúú na iin íchi o ndóo kuachi noo Ndios —kaá Jesús.

³⁰ Dión ni kaa na, dá chi ni kaa taá ñoo ña nákaa espíritu kini ini na.

Di'a ni kuu tá ni kasáa na ve'e Jesús nándukú ñaá ná

³¹ Dá ni kasáa naná Jesús xí'in ñani na. Ta ni sa kuíta na sata vé'e. Dá ni kaa na xí'in ñayuu ndéi ñoo ña ná ká'an na xí'in Jesús keta na sata vé'e.

³² Dá ni kaa ñayuu ndéi diin Jesús ñoo xí'in ná:

—Naná ní xí'in ñani ní ndíta na sata vé'e nándukú ná mií ní.

³³ Dá ni kaa Jesús xí'in ná:

—Ná kast'o'on ndaai xí'in ndó ndá yoo kúú nanái, ta ndá yoo kúú ñanii xí'in kí'oi —kaá na.

³⁴ Ta kúú ni sa nde'é ná noo ñayuu ndéi noo ná ñoo. Dá ni kaa na:

—Na yó'o kúú nanái, kúú ñanii, kúú kí'oi. ³⁵ Chi ndidaá na kée ña kóni Ndios, noón kúú ñanii, kúú kí'oi, kúú nanái —kaá na.

4

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a iin taa xíti tata

¹ Ni kasáa tuku Jesús yu'ú taño'o, dá ni kasá'a ná dána'a na noo ñayuu. Ta sa'a ña ni nataka kua'a nda'o na, sa'a ñoo ni kaa Jesús ini barco, kirá kánoo noo taño'o. Dá ni sa koo na ió na ini ra. Ta ndéi ñayuu ñoo yu'ú taño'o seídó'o na. ² Dá ni kasá'a Jesús dák'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

³ —Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó. Iin taá xíti ni kee ra kua'an ra kuti ra tata noño'o rá. ⁴ Ta sa'a ña ni koon ni'ini ra tata ñoo, sa'a ñoo dao ña ni kuei yu'ú íchi. Ta kúú ni kasáa laa, ta kúú ni seí vá rían. ⁵ Ta dao ka tata ñoo ni kuei tein yuu noo ndéi cháá ñoo. Sa'a ñoo kúú yachi va ni xitaan, chi ko ní kuéi ta'on ña noo kúú ñoo ndéé. ⁶ Tído, tá ni xinkoo ndindii, ta

kúú ni dii vaan. Ta sa'a ña koó yo'an, sa'a ñoo ni ichi vaan.

⁷ Ta kúú dao ka tata ñoo ni kuei tein ta'íon. Ta ni sa'ano dáó ña xí'in ta'íon ñoo, sa'a ñoo ni kuyatá váan ni kee rá. Sa'a ñoo ko ní xí'o ta'an vaan nonián.

⁸ Ta kúú dao ka tata ni kuei noo kúú ñoo va'a. Kúú kua'a nda'o noni ni xí'oan, chi ni xitaan, ta ni sa'ano va'an. Ta kúú ió dao tata ñoo ni xí'o oko uxí noni. Ta dao kaa ni xí'o oni diko noni. Ta dao kaa ni xí'o iin ciento noni —kaá Jesús.

⁹ Dá ni kaa ta'ani na:

—Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó! —kaá na.

Yó'o nákani Jesús ndiva'a dák'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na

¹⁰ Dá tá ni kandoo iin t'ón Jesús íin ná, dá ni ndato'ón ñaá ta xionoo xí'in ná xí'in dao ka ñayuu ndíta yati ñoo ndi dándáki to'on ni nakani na xí'in ná ñoo. ¹¹ Dá ni kaa Jesús:

—Noo ndo'ó vá ni xí'o Ndios ña kandaá ini ndo ña ná'á mií ná sa'a ndi kée na dándáki na. Tído noo na ko ña'a ndu'u tixi ndá'a Ndios, dák'in tá'an yu'u dao ña'a xí'in to'on dána'i, dá ná xinkoo noo ká'an tuti ií Ndios, chi di'a kaáan: ¹² “Ta va'ará ndidaá ka vían ndé'é ná, tído o kándaá ta'on ini na ndi kóni kaaan. Ta va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o na, tído o kátóni ta'on ini na, dá ná dá'a ni nandió kuéi na noo Ndios, dá kían ná o kí'o ká'ano ini na sa'a kuachi na.”

Nákani Jesús ndi dándáki ña ni daná'a na sa'a taa xíti tata

¹³ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'in rá:

—¿Á ko ní kandaá ta'on ini ndo ndi dándáki ña ni nakanii xí'in ndó? ¿Ndi kee ndó, dá kandaá ini ndo sa'a cháá ka ña'a dák'in tá'in xí'in to'on dána'i noo ndo, tá dáá?

¹⁴ Taa xíti tata ñoo kúú taá xionoo dána'a to'on Ndios. ¹⁵ Ta yu'ú íchi noo ni kuei dao tata ñoo kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído tá ndí'i seídó'o naan, ta kúú kasaá ña u'u, ta dítá váan to'on ni seídó'o na. ¹⁶ Ta tein yuu noo ni kuei dao ka tata ñoo kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta mií hora seídó'o naan, nátiin va'a naan xí'an

kádij iní nã. ¹⁷ Tído kọ tã'ón yọ'an ini nío ná, sa'á ñoó kọ ndíta toon na xí'ín to'on Ndios. Chì tá kásá'á ndo'o na tandó'ó, o tá kéndava'a ñayuu xí'ín ná sa'á ñã kándisa na to'on ñoó, ta kúú dánkoo na ñã. ¹⁸ Ta tein ta'íón noo nì kuei dao kã tata ñoó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios, ¹⁹ tído kásá'á ná ndí'i cháá kã ini nã sa'á ñã ió ñayuu yó'o, ta kátoó nã koo kuíká ná. Ta ndí'i ta'ani ini nã sa'á dao kã ñã'a. Ta ndidaá ñoó kedaá xí'ín ná, dá kásá'á ná ku'ichì ini nã xíní nã to'on Ndios, ta kúú ná tátó'on iin tata kọ xí'o noni.

²⁰ Tído noñó'o va'a noo nì kuei dao kã tata ñoó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios xí'ín ndino'o ini nã, ta kándisa naan. Dao noón kúú tátó'on tata, ñã nì xí'o oko uxí noni. Ta dao kã nã kúú tátó'on tata, ñã nì xí'o onì diko noni. Ta dao kã nã kúú tátó'on tata, ñã nì xí'o iin ciento noni, chì kée na ñã kóni Ndios —kaá nã.

Di'a kua'an ñã nì daná'a Jesús sa'a ñã kúú ñã ndaq Ndios

²¹ Dá nì dakí'in tá'an tuku Jesús iin kã ñã'a xí'ín to'on nì daná'a nã, ta kaá nã:

—Tá né'e yó iin íti tóon, ¿á chikani ndei yó iin kidi noón o chikani yóan tixi iin xito? Koó, iin íti tóon kánian chinóo yó rã iin noo dikó, dá ná katoon rã iin ní kúú xían. ²² Dá chì ndidaá vá ñã dá'i noo ndo viti, kandaá natuan. Ta ndidaá vá ñã'a ñó'o de'é viti, dá ñã natuan. ²³ Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó —kaá nã.

²⁴ Dá nì kaa ta'ani Jesús:

—Kueídó'o va'a ndó to'on ká'in xí'ín ndó viti, chì tátó'on kì'o kaon ió nduu ndo natiin ndóan, kì'o dión kì'o Ndios ñã noo ndo, ta kì'o cháá kã naán noo ndo o duú ñã nì seídó'o ndó, ²⁵ dá chì nã nì natiin ndisa to'on na, noón kúú nã nì'i cháá kã ñã kandaá ini nã. Tído nã kọ ní natiin to'on na, noón kúú nã nandodó di'a va lú'u ñã nì seídó'o nã.

Yó'o nì daná'a Jesús sa'a ndi kì'o ndukua'a ñayuu tixi ndá'a Ndios

²⁶ Dá nì kaa ta'ani Jesús:

—Tátó'on kì'o dándáki Ndios ñayuu nã kían tátó'on ndó'o iin tata nì chì'i iin taa noñó'o rá, ²⁷ chì sakuaá kidi taa ñoó, ta na'a ndákoo ra. Ta nduú ñoó ka'ándi noo tata ñoó, ta sá sá'anoan kua'an. Tído kọ kandaá ta'on ini rã ndi kuu sá'anoan. ²⁸ Dá chì mií vá ñó'o ñoó dákuá'ano ñã. Dinñó'o xitaan kían yuku, dá xínkoo yokoan, dá chítí yokoan xí'ín noni. ²⁹ Dá tá nì chichian, dá kua'an rã ka'anda raán, chì nì kasandaá kuu nataán vá'a raan —kaá nã.

Yó'o nì daná'a tuku Jesús sa'a ndi kì'o ndukua'a ñayuu tixi ndá'a Ndios

³⁰ Dá nì kaa tuku Jesús:

—¿Ndi kían dáó kúú xí'ín to'on kée Ndios dándáki na ñayuu nã, ká'an ndó? Ta, ¿ndá kían dáki'in tá'in xí'án, dá kandaá ini ndo sa'án? ³¹ Kían tátó'on iin tata naní mostaza, ñã kúú tata páli cháá kã noo dao kã tata chì'i yó noñó'o yó. ³² Tído tá nì xitaan, ta kúú sá'ano ná'ano cháá kaan o duú dao kã yuku. Ta ná'ano ndá'o ndá'án, sa'á ñoó kuu káva'a laa táka rì tixi kátian —kaá nã.

³³ Ta kì'o dión nì dakí'in tá'an Jesús kua'á ndá'o ñã'a xí'ín to'on nì daná'a nã, kì'o kandaá ini ñayuu ñoó. ³⁴ Ta kọ ní dána'a ta'on na tá kọ ní sá dáki'in tá'an na dao ñã'a xí'ín to'on dána'a nã. Tído tá nì kana xoo mií ná kua'an nã, dá nì nakani na xí'ín ta xionoo xí'ín ná ndi dándáki ñã nì daná'a nã.

Di'a nì kuu tá nì sa'anda Jesús choon noo tachì xí'ín taño'o

³⁵ Tá nì kuaá kuu dáá ñoó, dá nì kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Ná ko'o chika'anda yó iin kã xoo yu'ú taño'o.

³⁶ Tá nì ndi'i nì ka'an taa xionoo xí'ín ná ndisá'án xí'ín ñayuu kuá'a ñoó, dá nì kaa ra ini barco noo nákaa nã. Ta nì sarkuei dao kã barco noo ñó'o cháá kã ñayuu kua'an nã noo kua'an Jesús. ³⁷ Ta kúú noo kua'an nã ñoó nì kasá'á vá kána tachì déen. Sa'á ñoó nì kasá'á kokee takuii ini barco ñoó. Ta kúú sa kua'an kutí vá ini rã xí'ín takuii. ³⁸ Ta kúú kándu'u Jesús kidi nã ini rã noo nónó chí sata di'a ra. Ta yí'i iin dá'on diní ná kándu'u ná.

Dá nì dandóto ñáá tã xionoo xí'ín ná ñóó, dá kaá rã:

—¡Maestro! ¿Á kò sa'ání ta'on ni mií ní ña kuuo?

³⁹ Dá nì ndakuín ndichi Jesús. Dá nì sa'anda nã choon noó tachì xí'ín taño'o, ta kaá nã:

—¡Katu! Tádi kooón.

Ta kúú nì sã tuu va tachì, ta nì nakáa tádi vá taño'o.

⁴⁰ Dá nì kaa nã xí'ín tãa ñóó:

—Ta, ¿ndiva'a yu'ú téi ndo? ¿Á kò kándéé ta'on iní ndo yu'u, ndani?

⁴¹ Kúú nì yu'ú nda'o ra. Dá nì kasá'a rá ndátó'ón tá'an rá:

—¿Ndá yoo ví kúú nã yó'o, chí nda tachì xí'ín taño'o seídó'o choon sa'anda nã? —kaá rã.

5

Di'a nì kuu tá nì taó Jesús espíritu kini ñó'o ini iin tãa

¹ Dá nì saa nã iin kã xoo taño'o noo kúú kuendá Gadara di'a. ² Dá tá nì noo na barco ñóó, dá nì keta iin tãa ñó'o espíritu kini ini káo noó ñó'o ndii vei ra ni'í ñáá rá. ³ Dá chí ini káo noo ñó'o ndii ñóó ió rã. Ta ni iin tó'ón ñayuu kò kándéé kò'oni ñáá ná, ta ni cadena kò kándéé kandikò rã, ⁴ chí sã kua'a vá ta'ándá so'óni nã sa'a rá xí'ín ndá'a rá xí'ín cadena, xí'ín kaa viti. Tído vaá óon va kándéé rá dákuáchi ra cadena ñóó, ta sa'ándá rã kaa ñóó, chí ndakí nda'o ra. Ta ni iin tó'ón ña'a kée ñayuu kò kándéé xí'ín rá. ⁵ Ta nduú ñóó xionoo ra dinì yúku káyu'ú rá xí'ín tein káo ndii ñóó, ta dárkue'e rã mií rá xí'ín yuu.

⁶ Ta kúú xíká vá nì xini rã ña vei Jesús. Ta kúú nì kankono ra nì saa rã nì sã kuín xití rá noo ná. ⁷ Ta kúú nì'í nda'o nì káyu'ú espíritu kini nákaa ini rã, ta kaáan:

—¿Ndi kían ndó'o ní xí'ín yu'u, Jesús, mií ní nã kúú de'e Ndios ndáya'i? ¡Noo mií Ndios seí nda'í noo ní ña ná dá'a ni dándó'o nani ní yu'u!

⁸ Díon nì kaáan, chí di'a nì kaa Jesús xí'án:

—¡Espíritu kini, dáyaã tãa xaan!

⁹ Dá nì ndato'ón ñáá Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá nì kaa espíritu kini ñóó:

—Legión naní, chí kua'á nda'o kúú ndu'u.

¹⁰ Dá nì seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'á ñáá ná ko'an iin kã xí'án. ¹¹ Ta yati yúku iin ñóó ñó'o kua'á nda'o kochí sásá'an rí. ¹² Dá nì seí nda'í espíritu kini ñóó noo Jesús:

—Konó ní ná ko'on ndu ndu'u ndu ini kochí kaa —kaáan.

¹³ Dá nì sonó Jesús nooán. Dá nì kankuei espíritu kini ñó'o ini tãa ñóó. Dá nì sa'an nì ndu'an ini kochí ñóó. Ta kúú rí táto'on uu mil. Kúú nì taxí tá'an ndi ndi'í rí kua'an rì yu'ú da'o. Dá nì kuei ndava'a rí ini taño'o ñóó. Ta kúú nì kandaã rì, dá nì xi'í rì.

¹⁴ Dá nì kee ndidaá tãa ndáka kochí ñóó taxí tá'an ra kua'an nó'o rã kasto'on ra xí'ín ñayuu ndéi ñoo rã, xí'ín nã ndéi yúku sa'a ña nì kuu dión. Dá nì kankuei ñayuu ñóó kua'an nã kande'é ná ndi kían nì kuu. ¹⁵ Tá nì saa ñayuu ñóó noo iin Jesús, dá nì xini nã ña ió tãa sã ndo'o ní nì sã kee kua'á nda'o espíritu kini ñóó. Ta kúú sã ndíxi va ra dá'on ió rã. Ta sã iin tãa ió va'a kúú rá. Ta kúú nì yu'ú nda'o na.

¹⁶ Ta ñayuu nì xini ña nì kuu dión kúú nã nì nakani xí'ín dao kã ñayuu ña nì ndo'o tãa nì sã ño'o espíritu kini ñóó xí'ín ña nì ndo'o kochí ñóó.

¹⁷ Dá nì kasá'a ná seí nda'í nã noo Jesús ña ná ko'on nã iin kã xí'án. ¹⁸ Tá kua'an Jesús kaa na ini barco ñóó, dá nì seí nda'í tãa nì sã ño'o espíritu kini ñóó noo ná ña ná konó ná ko'on rã xí'ín ná. ¹⁹ Tído kò ní xí'ín ta'on na. Dá nì kaa nã xí'ín rá:

—Nandió koon kua'an nó'on ve'ón noo ndéi tá'ón, ta nakanón xí'ín ná sa'a ndidaá ña ná'ano nì kee sato'o yo Ndios xí'ón, ta nakani ta'ánón xí'ín ná táto'on kì'o nì ku'u ini nã sa'on —kaá nã.

²⁰ Dá nì naki'in ra kua'an nó'o rá. Ta kúú nì kasá'a rá nakani ra sa'a ña ndato nì kee Jesús xí'ín rá noó ñayuu ndéi kuendá Decápolis. Ta ndidaá nã nì seídó'o ña nì nakani ra, kúú nì naá nda'o iní nã.

Di'a ni ndo'o de'e di'i iin taa nani Jairo xí'ín ña ni ndo'o iin ñá'a ndó'o kue'e táj niji

21 Dá ni chika'anda Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná kua'an na iin ka xoo taño'o. Ta kúu sa kua'á nda'o ñayuu ni nataka ndéi yu'ú taño'o ñoo. Tá ni noo Jesús ini barco, dá ni sa kuín na íin na yu'ú taño'o ñoo. 22 Dá ni kasáa iin taa nani Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Tá ni xini ra Jesús, kúu ni sa kuín xití rá noo ná. 23 Dá ni kasá'á rá seí nda'í ra noo ná, ta kaá ra:

—Sa xí'i va de'e di'i. Nakí ní ná ko'o chinóo ní ndá'a ní sata xí, dá ná nduva'a xi, dá ná o kuú xi.

24 Dá ni kee Jesús kua'an na xí'ín rá. Ta kua'á nda'o ñayuu ni kee kua'an xí'ín ná, ta dándútí ná Jesús kua'an na. 25 Ta tein ñayuu kuá'a ñoo nákaa iin ñá'a ndó'o kue'e táj niji, ta sa ni xino uxí uú kua'á ndó'an dión. 26 Ta sa ndo'o nda'o níman, chí noo kua'á nda'o taa kétátá ni sa'an. Ta sa ni dandí'i vaán di'ón né'e va'an ni chiya'avián ra kétátá ñoo. Tído ni iin tó'ón ta'on ra ko ní kándéé nduva'an. Ví'i ka ví ndó'an.

27 Tído tá ni kandaa inian ña kándéé Jesús nduva'a na na kú'u, dá ni ndundééan ni ku'an tein ñayuu kuá'a ñoo. Dá ni natuu yatián sata Jesús, ta kúu ni kaka'on ndá'an dá'on ná. 28 Dión ni keeán, dá chí ni nakani inian ña sava'a rá dá'on óon Jesús ná kaka'an, ta kúu nduva'a vaán. 29 Ta kúu vití'ón di'a va ni natuu niji ñoo. Ta kúu ni kandaa inian ña ni nduva'a vaán noo kue'e ndó'an.

30 Ta kúu ni kandaa va ini Jesús ña ni nduva'a iin ñayuu ni kee ndéé ná. Dá ni nandió koo na ni sa nde'é ná noo ñayuu kuá'a vei sata ná ñoo. Dá ni ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo ni kaka'on ndá'a dá'amái?

31 Dá ni kaa ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—Ndé'é vá mií ní, dión ví ñayuu kuá'a vei yó'o dándútí ñaá. Sa'á ñoo, ¿ndiva'a ndáto'ón ní ndá yoo ni kaka'on ndá'a ñaá?

32 Tído ni sa nde'é va'a Jesús noo ndidaa ñayuu ñoo, dá ná kande'á ndá yoo ni kaka'on ñaá. 33 Sa ná'á vá ñá'a ñoo ña ni nduva'an sa'á ña ni kaka'an dá'on Jesús. Ta va'ará yu'úan, ta ndéi ninoán, tído ni sa'an ni sa kuín xitíán noo ná, ta ni nakani ndaaan xí'ín ná ña ni keeán.

34 Dá ni kaa Jesús xí'an:

—De'e di'i, ni nduva'on sa'á ña kándéé inóon yu'u. Ta viti, kua'an nó'on ve'ón xí'an ió va'a inóon, chí ni nduva'on noo kue'e ni sa ndo'on.

35 Ta kúu ká'an jíó Jesús íin na, kúu sa ni kasáa va dao taa ni kii ve'e Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta na ñoo ñoo. Dá ni kaa ra xí'ín Jairo ñoo:

—Sa ni xi'i va de'e di'í ní. Ná dá'a ka ní dáta'an ní maestro xaan.

36 Tá ni seídó'o Jesús ña ni ka'an ra dión, dá ni kaa na xí'ín Jairo:

—O sa yú'óon. Sava'a yu'u kandeé inóon —kaá na.

37 Ta kúu ko ní sóno ta'on Jesús noo dao ka ñayuu ña ko'on na xí'ín ná ve'e taa ñoo, sava'a Pedro xí'ín Jacobo xí'ín ñani ra nani Juan va ndáka na kua'an na. 38 Dá tá ni sa'á na ni ku'u na ve'e Jairo, kúu ni xini na ña nína va'á nda'o ñayuu ndé'i na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñoo. 39 Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nína va'á téi ndo? Ta, ¿ndiva'a ndé'i téi ndo ndéi ndó? Chí ko ní xí'i ta'on xi, kidi va xi —kaá na.

40 Tído ni saki ndaa va ñaá ñayuu ñoo. Dá ni sa'anda Jesús choon ña ná kankuei ndidaa ná sata vé'e. Dá ni kana na tatá tadi'í ñoo xí'ín naná xi xí'ín ndin oni ka taa ndáka na kua'an na ñoo. Dá ni ku'u na noo kándu'u xi.

41 Dá ni tiin Jesús ndá'a xi. Dá ni kaa na:

—Talita, cumi —kaá na. To'on yó'o kóni kaa: Di'í ló'o, ká'ín xí'ón, ndakoo.

42 Ta kúu vití'ón di'a vá ni ndakoo xi. Ta kúu ni kasá'á xika xi xionoo xi. Ta uxí uú kua'á ió xi. Tá ni xini ñayuu ñoo, kúu ni naá nda'o iní na. 43 Tído ni sa'anda Jesús choon noo na ve'e xi ná o sa nákani na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña ni kuu dión. Dá ni kaa na xí'ín ná ña ná ki'o na ña'a kasá'an xi.

6

Di'a ni ndo'o Jesús tá ni nandio koo na ni nasáa na ñoo Nazaret

¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñoo, dá ni kee na kua'an nó'o ná ñoo mií ná, ta tákuei ñáa taa xionoo xí'ín ná kua'an ra. ² Tá ni kasandaá kuu nani'i ndée na Israel, dá ni ku'u na ini ve'e noo náta na ñoo ñoo. Dá ni kasá'á ná dána'a na. Ta ndéi kua'á nda'o ñayuu seídó'o ñáa ná, ta ni naá vá ini na ndé'é ñáa ná, ta kaá na:

—¿Ndeí ni katí'a taa káa ña dána'a ra? ¿Ndeí ni ni'i taa káa ña ndichí ná'á rá, xí'ín ña kándéé rá kée ra ña ndato xí'ín ñayuu? ³ ¿Á o duú ta túxí yíto vá kúu ra káa, chi de'e María kúu rá, ta ñani ra kúu Jacobo xí'ín José, xí'ín Judas, xí'ín Simón viti? ¿Á o duú kí'o ra káa ndéi tein yó yó'o? —kaá ñayuu ñoo.

Sa'á ñoo ko ní nákoní ñáa ná.

⁴ Dá ni kaa Jesús:

—Ndeí kúu mií vá ió ñañó'o ñayuu noo ndu'u, na kúu profeta. Tído na ñoo mií ndú, xí'ín na kúu tá'an ndu, xí'ín na ve'e ndu, noón di'a kúu na káñó'o ñáa —kaá na.

⁵ Sa'á ñoo ko ní kúu ta'on kee na ña'a ná'ano xí'ín na ñoo mií ná, sava'a sata dao na kú'u vá ni chinóo na ndá'a ná, dá ni nduva'a na. ⁶ Kúu ni naá vá ini Jesús xini na, chi ko ní xini ta'on na ñoo mií ná kandísa ñáa ná. Dá ni kee na kua'an na. Dá ni kasá'á ná xionoo na dána'a na dao ka ñoo ñó'o yati ñoo.

Yó'o ni sa'anda Jesús choon noo taa xionoo xí'ín ná ña ko'on ra dána'a ra to'on va'a sa'a Ndios

⁷ Tá ni ndi'i, dá ni kana na ndin uxí uu taa xionoo xí'ín ná ñoo. Dá ni kasá'á ná tánda'á ná uu rá uu ra kua'an ra kanoo ra dána'a ra. Ta ni xi'o na choon noo rá ña kandeé rá taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu. ⁸ Ta ni kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa koo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchi. Sava'a iin tó'on yíto, kirá katuú vá ndó, kane'e ndó ko'on ndo. O sa kane'e ndó léka ndo, ni pan, ta ni di'on o sa kane'e ndó ko'on ndo. ⁹ Sava'a ndisa yí'i ndó kayi'i ndó ko'on ndo, ta ná dá'a ni

kane'e ndó iin ka kotó nadaon ndó —kaá na.

¹⁰ Dá ni kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ta ndi ndáa mií vá ve'e ni saa ndo ni ku'u ndó, sava'a ñoo ni kandeí ndó nda ná kasandaá kuu kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹¹ Tído tá ni saa ndo iin ñoo noo ko ní xini na natiin va'a na ndo'ó, ta ko ní xini na kueídó'o na to'on dána'a ndo, dá kían tá kua'an ndo kankuei ndó ñoo ñoo, kidi ni'ini ndó ñoyaká iin sa'a ndo, ta ñoo kían ná'a ña ko náta'an ini Ndios xini na na ñoo ñoo. Miian ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháa ka ndo'o na ñoo ñoo o duú ñayuu kini ni sa ndei ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra —kaá na.

¹² Dá ni kee ra kua'an ra. Dá ni kasá'á rá kasto'on ra xí'ín ñayuu ña ná nandikó ini na sa'a kuachi kée na. ¹³ Ta kúu kua'á nda'o espíritu kini ni taó rá, ta ni chikodó rá sití dini kua'á na kú'u, dá ni nduva'a na.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Juan, na sa dakódo nduta ñayuu

¹⁴ Kúu ni ni'i tó'on rey Herodes sa'a Jesús, dá chi ndei kúu mií vá ká'an ñayuu sa'a ná. Chi dao ñayuu ñoo kaá di'a: “Ni nataki va Juan, na sa dakódo nduta ñayuu, ta noón kúu Jesús, sa'á ñoo kándéé ná kée na ña'a ndato.” ¹⁵ Ta dao ka na kaá ña profeta Elías kúu ná. Ta dao ka na kaá ña kúu ná iin profeta, o ndá ndi kuu kúu ná iin profeta ni sa io sa na'á, kaá na.

¹⁶ Tído tá ni seídó'o rey Herodes ñoo ña ká'an na dión, dá ni kaa ra:

—Taa yó'o kúu Juan, tá'an ra ni sa'anda yu'u diko. Tído ni nataki va ra.

¹⁷ Dión ni kaa Herodes, chi mií rá ni sa'anda choon, dá ni tiin soldado Juan. Dá ni so'oni ñáa rá xí'ín cadena. Dá ni chikáa ñáa rá ve'e kaa, chi kí'o dión kóni Herodías, ná ni sa kuu ñadi'í ñani ra naní Felipe, tído ni naki'in ñáa rá kakuuán ñadi'í ra. ¹⁸ Ta sa'á ña ni kaa Juan xí'ín rá ña kuachi ká'ano kían ña ió ra xí'ín ñadi'í ñani ra, ¹⁹ sa'á ñoo ni xini u'u ñáa Herodías, ta kónian ka'áni ñáán. Tído ko ní'i ta'an vaán

ndí keeán, dá ná kuu Juan, ²⁰ dá chí yu'ú va Herodes ka'ání ñáá rá, chí ná'á vá rá ñá ta ndaa, ta kéchóon noo Ndios kúú ná. Sa'á ñóó ndaa vá ñáá rá noo Herodías. Ta va'ará ñi kutúú ini ra ñi kee to'on ñi ka'an na, tído kátoó ra kueídó'o ñáá rá.

²¹ Ta tein víko ñi naxino Herodes kua rá, dá ñi ñi'í Herodías ndí keeán, dá kuu Juan. Chí ñi nataka taa dándáki xí'ín Herodes, xí'ín taa sa'ándá choon noo soldado, xí'ín ndidaá taa ndaya'i ñi kii chí kuendá Galilea, ta ndéi ra sásá'an ra xí'ín Herodes. ²² Ta kúú ñóó ñi ku'u de'e di'í Herodías. Dá ñi sarsá'á xí. Ta kúú ñi nata'an ini Herodes ñi kee xi, ta ñi nata'an ta'ani ini ndidaá ta ndéi sásá'an xí'ín rá ñóó. Dá ñi kaa rey Herodes ñóó xí'ín xí:

—Tá ná kakon ndí kuú míí váan kónon nooí viti, ta kúú k'i'o vei ña noon —kaá ra.

²³ Dá ñi xí'o ra to'on ra noo xí, ta kaá ra:

—Miían ndaa ndisa k'i'oi ndidaá míí vá ña'a xikon nooí, chí íoi k'i'oi nda iin ñe'e noo dándákii noon —kaá ra.

²⁴ Dá ñi keta xi kankono xi kua'an xí ndato'ón xí naná xi Herodías:

—¿Ndí kían kakaj viti?

Dá ñi kaa naná xi:

—Kua'án kakon diní Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu —kaáan.

²⁵ Dá kánkono xi ñi ndu'u tuku xi noo ío rey Herodes. Dá ñi kaa xí xí'ín rá:

—Viti'ón kuií kóni yu'u ña k'i'o ní iin ko'o ná kakaá diní Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu, nooí.

²⁶ Kúú ñi kunda'í nda'o ini ra, tído sa'á ña ñi xí'o ra to'on ra noo xí, ta sa'á ña ñi seídó'o taa ndéi xí'ín rá ña ñi ka'an ra dión, sa'á ñóó ko ní kúu ta'on kaa ra ña koó. ²⁷ Ta kúú viti'ón ñi sa'anda ra choon noo soldado ra ña ná ko'on ra ka'anda ra diko Juan, ta ná kane'e ra diní ná kii ra. ²⁸ Dá ñi sa'an taa ñóó ñi sa'anda ra diko Juan noo nákaa na ini ve'e kaa. Dá ñi chikáa ra diní ná ini iin ko'o né'e raan ñi kasáa ra. Dá ñi xí'o raan noo tadi'í ñóó. Dá ñi xí'o xian noo naná xi Herodías.

²⁹ Tá ñi ñi'í tó'on ta xionoo xí'ín Juan ña ñi xí'í na, dá ñi sa'an ra ñi naki'in ra yiki koño na. Ta né'e raan ñi sa'an ra ñi dandúxi ra.

Di'a ñi kuu tá ñi xí'o Jesús ña'a ñi sasá'an o'on mil taa

³⁰ Dá ñi naki'in tá'an tuku taa xionoo xí'ín Jesús xí'ín míí ná. Dá ñi kasá'á rá nákani ra xí'ín ná sa'a ndidaá kúú ña ñi kee ra, xí'ín sa'a ndidaá ña ñi daná'a ra noo ñi sa'an ra.

³¹ Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Nakíi ndo, ná ko'o iin ka xían nani'i ndée yo noo ko iin ndéi.

Dión ñi kaa na, dá chí kúú kua'an, kúú vei kúu kua'á nda'o ñayuu kasaá na noo Jesús, sa'á ñóó ko nóno vá ná kasá'an na. ³² Dá ñi kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná ini iin barco, dá ñi kanxoo na kua'an na iin xían noo ko iin ndéi. ³³ Tído kua'a vá ñayuu ñi xini ña kua'an na, ta ñi nakoni va na Jesús. Ta kúú ñi kee ñayuu ndéi ndidaá kúú ñoo ñó'o yati ñóó xíka sá'á ná kua'an na ñi'í ñáá ná. Ta kúú sa ndéi di'a va ñayuu ñóó ndati na tá ñi saa Jesús.

³⁴ Dá tá ñi keta Jesús ini barco ñóó, kúú ñi xini na ña kua'á nda'o ñayuu ndéi ndati ñáá. Ta kúú ñi ku'u nda'o ini na sa'a ná, chí ndéi na tát'o'on ndéi léko, kirí ko iin ndáka, k'i'o dión ndéi na. Dá ñi kasá'á Jesús dána'a na kua'á nda'o ña'a noo ñayuu kuá'a ñóó.

³⁵ Dá tá ñi ini, dá ñi natuu yati ñáa ta xionoo xí'ín ná. Dá ñi kaa ra xí'ín ná:

—Ko ta'ón ve'e ndíta yati yó'o, ta sa ñi ini va. ³⁶ Ka'anda ní choon noo ñayuu yó'o ña ná ko'on na ve'e túu ndíta kaa xí'ín ñoo kuálí túu ñó'o kaa, dá ná kuiin na ña'a keí ná, chí ko ta'ón ña'a keí ná yó'o.

³⁷ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—K'i'o ni míí ndó ña'a ná kasá'an na.

Dá ñi kaa ra:

—¿Á kóni ní ña ko'on ndu kuiin ndu pan xí'ín di'ón, k'i'o ní'í ñayuu kéchóon na uu ciento kuu, dá k'i'o nduan noo ná kasá'an na?

³⁸ Dá ñi kaa Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e va'a ndó? Kua'án ndo kande'é ndó.

Dá n̄i sa'an r̄a n̄i s̄a nde'é rá. Dá n̄i kaa r̄a x̄i'ín ná:

—O'on kúú pan, ta uú kúú t̄iyaká —kaá r̄a.

³⁹ Dá n̄i sa'anda Jesús choon ñ̄a ná kande'i tá tu'u tá tu'u n̄a noo itá kuí ñ̄oó. ⁴⁰ Dá n̄i s̄a nde'i ñ̄ayuu ñ̄oó. Táto'on iin ciento kúú iin iin tu'u n̄a, ta dao k̄a tu'u kúú uú diko ux̄i. ⁴¹ Dá n̄i tiin Jesús ndin o'on pan x̄i'ín ndin nduú t̄iyaká ñ̄oó. Dá n̄i n̄ane'e noo ná chí induú. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda n̄a pan ñ̄oó. Dá n̄i xi'o naan noo ta x̄ionoo x̄i'ín ná. Dá n̄i dasá r̄aan noo iin rá iin ñ̄ayuu ñ̄oó. Dión ta'ani n̄i kee na x̄i'ín ndin nduú t̄iyaká ñ̄oó. ⁴² Dá n̄i sasá'an ndidaá ñ̄ayuu ñ̄oó nda n̄i ndinoo va'a ini n̄a. ⁴³ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakútí ta x̄ionoo x̄i'ín Jesús ux̄i uú t̄iyik̄a x̄i'ín tá'í pan, x̄i'ín tá'í t̄iyaká ñ̄a n̄i kandoo noo n̄i sasá'an ñ̄ayuu ñ̄oó. ⁴⁴ Ta o'on mil n̄i s̄a kuu t̄aa n̄i sasá'an n̄i kee Jesús.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i x̄ika Jesús noo taño'o

⁴⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda Jesús choon noo t̄aa x̄ionoo x̄i'ín ná ñ̄a ná kaa ra ini barco, ta ná chika'anda ra ko'on r̄a noo taño'o, dá ná sāa r̄a ñ̄oó naní Betsaida. Dá n̄i kandoo Jesús n̄i ka'an n̄a ndisá'an x̄i'ín ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó. ⁴⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a ndisá'an, dá n̄i kee na kua'an n̄a din̄i iin yúku iin ñ̄oó ka'an n̄a x̄i'ín Ndios.

⁴⁷ Tá s̄a n̄i kuaá vá, ta kúú duú n̄i ta'í dáo ió barco noo ñ̄o'o t̄aa x̄ionoo x̄i'ín ná ñ̄oó kua'an r̄a noo taño'o. Ta kúú nákāa iin tó'ón̄i jí vá Jesús noño'o. ⁴⁸ Kúú n̄i x̄ini n̄a ñ̄a ndó'o níó rá dákáka ndá'a rá barco ñ̄oó, chí kána nda'o tach̄i chí xoo noo kua'an r̄a.

Dá tá n̄i kundikí, kúú n̄i kuyati Jesús noo kua'an r̄a, chí x̄ika sá'a ná kua'an n̄a noo takuúí ñ̄oó, ta sá yá'a na kua'an n̄a chí noo. ⁴⁹ Tído tá n̄i x̄ini r̄a ñ̄a x̄ika Jesús kua'an n̄a noo takuúí ñ̄oó, dá n̄i ka'an rá ñ̄a kúú ná iin í'íná. Sa'á ñ̄oó n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú rá, ⁵⁰ chí ndidaá vá rá n̄i x̄ini ñ̄aá, ta kúú n̄i yu'ú nda'o ra. Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. O s̄a yu'ú ndo, dá chí mií vá yu'u kúúí —kaá n̄a.

⁵¹ Dá n̄i kaa na ini barco noo ñ̄o'o ra ñ̄oó. Ta kúú n̄i s̄a tuu vá tach̄i ñ̄oó. Kúú n̄i naá vá iní r̄a, ta n̄i yu'ú r̄a, ⁵² dá chí k̄o kándāa jí vá ini r̄a ndi dándáki ñ̄a ndato n̄i kee na n̄i dandukua'a ná pan ñ̄oó, chí ndadí jí vá ñ̄axintóni rá.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús na kú'u nde'i kuendá Genesaret

⁵³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i chíka'anda na noo taño'o, dá n̄i sāa n̄a noo kúú kuendá Genesaret. Dá n̄i so'oni n̄a barco yu'ú taño'o. ⁵⁴ Tá n̄i kan̄kuei na ini barco ñ̄oó, ta kúú ndidaá ñ̄ayuu nde'i ñ̄oó n̄i nakoni ñ̄aá. ⁵⁵ Ta kúú n̄i taxí tá'an ñ̄ayuu ñ̄oó iin rá iin ñ̄oó n̄i sa'an n̄a n̄i nak̄i'in na ñ̄ayuu kú'u kándodó noo x̄ito né'e na n̄i sāa n̄a noo n̄i kándāa ini n̄a nákāa Jesús.

⁵⁶ Ta nde'i kúú míí vá noo kásandaá Jesús, ñ̄oó kuálí o ñ̄oó ná'ano o yukú ichí kián, ta kúú chínde'i ñ̄ayuu ñ̄oó na kú'u ná yu'ú íchi, ta seí nda'í na noo Jesús ñ̄a ná konó ná dáko'on ndá'a ná yu'ú kotó n̄a. Ta kúú ndidaá vá n̄a n̄i dakó'on ndá'a yu'ú kotó n̄a n̄i nduva'a.

7

Yó'o n̄i daná'a Jesús ñ̄a kánian kee yó ñ̄a kóni Ndios, ta o duú ñ̄a kóni t̄aa

¹ Kúú n̄i natuu yati ta fariseo x̄i'ín dao t̄aa dána'a ley Moisés noo Jesús. Ta t̄aa yó'o kúú r̄a n̄i kii ñ̄oó Jerusalén.

² Kúú n̄i x̄ini r̄a ñ̄a k̄o ní nákata ta'on t̄aa x̄ionoo x̄i'ín Jesús ndá'a rá x̄i'ín ñ̄añó'ó, dá kasá'an ra. Chí k̄o ní kée ra táto'on k̄i'o n̄i daná'a ta sá'ano ñ̄oó r̄a tá sata. Sa'á ñ̄oó n̄i datá'i kuachi ñ̄aá rá, ³ dá chí ta fariseo x̄i'ín ndidaá k̄a n̄a Israel t̄in toon na táto'on n̄i s̄a kee ta sá'ano ñ̄oó na tá sata, chí dinñó'ó kánian nakata na ndá'a ná x̄i'ín ñ̄añó'ó, dá kasá'an na. ⁴ Ta dión ta'ani kée na tá ndúsāa n̄a sá'an n̄a noo yá'i, chí k̄o sásá'an ta'on na tá ná o nákata na ndá'a ná x̄i'ín ñ̄añó'ó. Ta ió kua'á k̄a ví ñ̄a'a kée na táto'on n̄i daná'a ta sá'ano ñ̄oó na, chí nákata ta'ani na vaso na x̄i'ín ñ̄añó'ó, x̄i'ín t̄indo'o ná, x̄i'ín ko'o k̄aa n̄a, x̄i'ín k̄idi n̄a.

5 Sa'á ñoo ñi ndato'ón ta fariseo xí'ín ta dána'a ley Moisés ñoo Jesús, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a kọ kée ta xionoo xí'ín mií ní táto'on ñi daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Chi kọ nákata ra ndá'a rá xí'ín ñaño'ó, dá kasá'an ra.

6 Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Taa uu noo vá kúú ndo'ó. Ndaa va ñi ka'an profeta Isaías sa'a ndo'ó, chi di'a ñi taa na:

Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'ín yú'u óon va na, tído xí'ín níó ná, kọ kóni ta'on na yu'u.

7 Kọ ndáya'i ta'on ña ndáño'o na yu'u, dá chi ña dána'a na kúú ña ñi ndaki ini ñaxintóni taa va,

ta ká'an na ña choon ñi sa'anda Ndios kíán.

8 Chi ndo'ó kúú na dánkoo xoo choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháá ka ini ndo kée ndó choon sa'ándá taa, chi ndí'i nda'o ini ndo nákata ndó tindo'o ndo, xí'ín vaso ndo, ta ndí'i ta'ani ini ndo kée ndó cháá ka ña'a kua'an táto'on kua'an ña yó'o.

9 Dá ñi kaa ta'ani na:

—Chi dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháá ka ini ndo kée ndó choon ñi ndaki ini mií ndó. 10 Dá chi di'a kaá ley Moisés: “Koo ñaño'ó ndó noo tatá ndo xí'ín noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mií vá ñayuu ñi ya'a ñi ka'an ndava'a xí'ín tatá na o xí'ín naná na, na yó'o kúú na kánian kuu.” 11 Tído ndo'ó kúú ra ká'an ña kuu va ka'an iin ñayuu xí'ín tatá na, xí'ín naná na: “O kúu ta'on chindeéi mií ní xí'ín ña'a né'e va'i, chi sa ñi ka'in ña k'i'oi ña noo Ndios.” 12 Ta ndo'ó kúú ra ká'an ña ndi ndáa na ká'an dión, noón kúú na kọ káni kaan ña chindeé ná tatá na xí'ín naná na. 13 Ta dión kée ndó dátuu ndó choon ñi sa'anda Ndios xí'ín ña ñi ndaki ini mií ndó. Ta kua'a ka ví ña'a kua'an táto'on kua'an ña yó'o kíán kée ndó —kaá Jesús xí'ín rá.

14 Dá ñi nandió koo Jesús ñi kana na ñayuu kuá'a ñoo, dá ñi kaa na:

—Kueíd'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, dá kátóni va'a ini ndo. 15 Ni iin ña'a seí ndo kọ dáyakọ ñaá noo Ndios, chi ña kini kánkuei níó ndo,

ñoo vá kíán dáyakọ ndo'ó noo Ndios. 16 Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, dá kíán kueíd'o va'a ndó —kaá na.

17 Dá ñi kana xoo na tein ñayuu kuá'a ñoo. Dá ñi ku'u na ini iin ve'e. Dá ñi ndato'ón ñaá taa xionoo xí'ín ná ndi dándáki to'on ñi dakí'in tá'an na ñi ka'an na xí'ín ñayuu ñoo. 18 Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—¿Á dión ta'ani kọ kátóni ta'on ini ndo'ó? ¿Á kọ kánda ta'on ini ndo ña ni iin ña'a seí ñayuu kọ dáyakọ ñaá noo Ndios? 19 Dá chi o duú níó ná kokee ña'a seí na. Ini tixi va na kua'an. Ta kúú tá ñi ndi'i, dá kua'an na sata vé'e tatá náan.

Dión ñi kaa Jesús, dá ná kanda ñi ra ña ni iin ña'a seí yo kọ dáyakọ ñaá noo Ndios.

20 Ta ñi kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Ña kini kánkuei ini níó ñayuu, ñoo vá kíán dáyakọ ñaá noo Ndios. 21 Dá chi nda maá ini níó vá ná vei ña kini nákanini na kee na, dá kee na kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í na o yí ná, ta kée na ña ka'an noo xí'ín ñíí ná, ta sa'ání ná ñayuu, 22 ta kí'in kuí'íná ná ña'a, ta kátóo na ña'a ió noo dao ka na, ta ió ña xíxi ini na, ta ndúkú ná ña danda'í na dao ka ñayuu, ta ni lú'u ví kọ chítuu ini na kée na ña kini, ta u'u ini na, ta ndéine'e tá'an na, ta chíndaya'i na mií ná, ta kúú ná na kọ xíka'an noo. 23 Ta ndidaá ña yó'o kíán kánkuei nda maá níó ná, ta dáyakọ ñaá noo Ndios.

Di'a ñi kuu tá ñi nduva'a Jesús de'e di'í iin ña'a tukú

24 Dá ñi keta Jesús ñoo ñoo, dá ñi kee na kua'an na xí'ín taa xionoo xí'ín ná chí kuendá ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. Tá ñi saá na ñoo, dá ñi ku'u na ini iin ve'e, chi kọ kóni ta'on na ña kanda ñi ñayuu ña ñi kasáa na ñoo ñoo. Tído kọ ní kúu ta'on chide'é na, 25 dá chi yachi vá ñi kanda ñi iin ña'a ña ió na ñoo. Ta nákaa iin espíritu kini ini de'e di'áan. Ta kúú ñi kasáan noo nákaa Jesús, kúú ñi sa kuíin xítíán noo ná. 26 Ta kúúan iin ña'a ká'an to'on griego, chi iin ñoo nákaa chí kuendá Sirofenicia di'a kúú ñooan. Dá ñi seí nda'í ña noo Jesús ña ná taó ná espíritu

kini nákaa ini de'e di'áan. ²⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Konó ná kasá'an takuálí nda ná ndinoo va'a ini xi, dá ch̄i k̄o vá'a ta'on kuio ndaa yo pan noo ndá'a xí, ta k̄i'o yóan noó t̄ina.

²⁸ Dá n̄i kaa ñá'a ñoó xí'ín ná:

—Ndaa ká'an ní, tata. Tído seí va t̄ina yúch̄i pan, ña kuéi t̄i mesa kée takuálí.

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Va'a n̄i ka'on, sa'á ñoó kua'án nó'o ve'ón viti, dá ch̄i sa n̄i keta va esp̄iritu kini ña n̄i sa káa ini de'e di'óon kua'an —kaá na.

³⁰ Dá n̄i keeán kua'an nó'an. Tá n̄i nasáaan ve'án, kúu sa kándu'u va'a va de'e di'áan noo xító, ch̄i sa n̄i keta va esp̄iritu kini ña n̄i sa káa ini xi kua'an.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa k̄o tái do'o, ta ká'an tata ra

³¹ Dá n̄i keta Jesús noñó'o kuendá ñoo Tiro di'a. Dá n̄i ch̄ika'anda na ñoo Sidón xí'ín ñoo ñó'o chí kuendá Decápolis kua'an na. Dá n̄i nasáa na yu'ú taño'o naní Galilea. ³² Ta ñoó ndáka dao ñayuu iin taa k̄o tái do'o, ta ká'an tata n̄i saa na. Dá n̄i seí nda'í na noo Jesús ña ná chinóo na ndá'a ná din̄i rá, dá ná nduva'a ra.

³³ Dá n̄i taó xóo Jesús taa yó'o noo koó ñayuu ndéi. Dá n̄i tuu na din̄i ndá'a ná yáí do'o ra. Dá n̄i dandáxi na din̄i ndá'a ná xí'ín tad̄j̄i na, dá n̄i dakó'on naán noo yáa taa ñoó. ³⁴ Dá n̄i nandé'é ná chí induú, kúu n̄i saka ini na. Dá n̄i kaa na:

—¡Efata! —To'on yó'o kóni kaa: ¡Noo viti!

³⁵ Kúu vití'ón vá n̄i natai do'o ra, ta n̄i kexoo ña kedaá xí'ín yáa rá, ta kúu n̄i naka'an va'a va ra.

³⁶ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo ñayuu ñoó ña ná o sa kóo ini na ka'an na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña ndato n̄i kee na xí'ín taa ñoó. Ta va'ará ndidaá ka ví n̄i sa'anda na choon noo ñayuu ñoó ña ná o sa ká'an na, tído ví'í ka ví n̄i dasá tó'on ñaá ñayuu ñoó. ³⁷ Ta kúu n̄i naá va ini ñayuu ñoó xiní na ña n̄i kee Jesús dión, dá kaá na:

—Va'a nda'o kée na ndidaá ña'a. Ch̄i kándéé ná nátaí do'o ñayuu k̄o táí do'o, ta nda na kúu ñí'í kándéé ná ná ka'an —kaá na.

8

Dì'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'o Jesús ña'a n̄i sasá'an komi mil ñayuu

¹ Ta tein kuu dáá ñoó n̄i nditútí kuá'a nda'o ñayuu. Ta k̄o ta'ón ña'a kasá'an na. Dá n̄i kana Jesús taa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

² —Kú'u nda'o ini sa'á ñayuu yó'o, ch̄i sa n̄i x̄ino on̄i kuu ndéi na xí'ín yu'u, ta ní koó ka ña'a kasá'an ná.

³ Tído tá ná tanda'í na no'o na ve'e na tá k̄o ñá'a kasá'an na, oon ni ví kuu yí'í na íchi, ch̄i xíká nda'o n̄i kii dao na.

⁴ Dá n̄i kaa ta xionoo xí'ín ná ñoó:

—¿Ndeí ki'in yó kuá'a pan k̄i'o yó keí ñayuu kua'a káa, ch̄i yukú ichí vá k̄ian yó'o?

⁵ Dá n̄i ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá n̄i kaa ra:

—Usa kíán.

⁶ Dá n̄i sa'anda Jesús choon ña ná kandeí ñayuu ñoó noñó'o. Dá n̄i tiin na ndin usa pan ñoó. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda naán. Dá n̄i x̄i'o naan noo ta xionoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i dasá ráan noo iin rá iin ñayuu kuá'a ñoó. ⁷ Ta né'e ta'ani ra cháa t̄iyaká. Ta kúu n̄i nak̄i'o ta'ani Jesús ndivé'e noo Ndios sa'a r̄i. Dá n̄i x̄i'o na r̄i noo ta xionoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i dasá rá r̄i noo ñayuu kuá'a ñoó.

⁸ Dá n̄i sasá'an ndidaá ná nda noo n̄i ndinoo va'a ini na. Tá n̄i ndi'í n̄i sasá'an na, dá n̄i dakútí ta xionoo xí'ín Jesús usa t̄iyika xí'ín ña n̄i kandoo noo n̄i sasá'an na. ⁹ Táto'on komi mil n̄i sa kuu ñayuu n̄i sasá'an ñoó. Dá n̄i ka'an Jesús ndisá'án xí'ín ñayuu kuá'a ñoó. ¹⁰ Dá n̄i kaa na ini barco xí'ín taa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i ki'in na kua'an na. Dá n̄i kasandaá na iin ka xoo taño'o noo kúu kuendá Dalmanuta.

Yó'o n̄i xik̄a ta fariseo ña ná kee Jesús iin ña ndato chí induú

¹¹ Kúu n̄i kasáa dao ta fariseo. Dá n̄i kasá'a rá ndátó'ón ndichí ra Jesús,

chi n̄i xik̄a r̄a ñ̄a kee na iin ñ̄a ndato chí induú, dá korndodó ñ̄aá rá, dá ná kande'á á miñ̄an ndaa n̄i kii na noo Ndios. ¹² Dá kúú konó oon ví n̄i kixian n̄i saka ini na. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a xik̄a na ndéi tiempo viti ñ̄a kee iin ñ̄a ndato? Miñ̄an ndaa ná ka'in xí'ín ndó ñ̄a o kée ta'on yu'u ni iin ñ̄a ndato noó ndo'ó —kaá na.

¹³ Dá n̄i dankoo na t̄aa ñ̄oó, dá n̄i kaa tuku na ini barco xí'ín t̄a xionoo xí'ín ná. Dá n̄i kee na kua'an na iin ka xoo taño'o.

Dì'a kua'an ñ̄a n̄i daná'a Jesús sa'a ñ̄a ko vá'a dána'a t̄a fariseo

¹⁴ Tído n̄i nandodó vá t̄a xionoo xí'ín Jesús kane'e ra pan ko'on ra. Sava'a iin tó'ón din̄i vá pan nákaa né'e ra kua'an r̄a ini barco ñ̄oó. ¹⁵ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá na xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó xí'ín ñ̄a dákuita tachí pan, ñ̄a kéchóon t̄a fariseo xí'ín t̄a kuendá rey Herodes —kaá na.

¹⁶ Kúú n̄i kasá'a ndátó'ón tá'an mií rá:

—Sa'á ñ̄a ko ní sá ne'e yó pan kixió, sa'á ñ̄oó ká'an na dión xí'á —kaá ra.

¹⁷ Kúú n̄i kandaá va ini Jesús ñ̄a n̄i ka'an r̄a dión. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón ndó sa'a pan vei ndó? ¿Á ko kandaá jí vá ini ndo, ta á ko kátóni ta'on ini ndo? ¿Á ndadí jí vá ñ̄axintóni ndo? ¹⁸ Ió noo ndo, tído, ¿á ko túu ta'an vaan? Ta ió do'o ndó, tído, ¿á ko tái ta'an vaan? ¿Á ko ndúsaa ta'on ini ndo ñ̄a n̄i kee? ¹⁹ Chi tá n̄i sa'anda yu'u pan n̄i seí ndin o'on mil t̄aa ñ̄oó, ¿ndidaá tiyik̄a n̄i dakútí ndó xí'ín yúchi pan ñ̄a n̄i kandoo ñ̄oó?

Dá n̄i kaa r̄a:

—Uxi uu r̄a.

²⁰ Dá n̄i kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—Ta, ¿ndidaá tiyik̄a n̄i dakútí ndó xí'ín yúchi us̄a pan n̄i xi'o yu'u n̄i seí ndin komi mil ñ̄ayuu ñ̄oó?

Dá n̄i kaa r̄a:

—Us̄a r̄a.

²¹ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Á ko kandaá jí ví ini ndo, tá dáá? —kaá na.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i nduyá'a Jesús iin t̄aa ko túu noo

²² Tá n̄i saa Jesús xí'ín t̄aa xionoo xí'ín ná ñ̄oo naní Betsaida, kúú n̄i kasáa ñ̄ayuu xí'ín iin t̄aa ko túu noo. Dá n̄i seí nda'í na noo Jesús ñ̄a ná kako'on ndá'a ñ̄aá ná. ²³ Dá n̄i tiin Jesús ndá'a rá, dá ndáka ñ̄aá ná kua'an na nda noo kúú yu'u ñ̄oo ñ̄oo. Dá n̄i t̄uu ndaa na tad̄ií na nduchí nóo r̄a. Dá n̄i chinóo na ndá'a ná din̄i rá. Dá n̄i ndato'ón ñ̄aá ná:

—¿Á sa n̄i natuu cháá nooon viti?

²⁴ Dá n̄i nande'é rá, dá n̄i kaa r̄a:

—Xiní vai t̄aa káa, tído tát'ón ndáa yító vá, k̄i'o dión ndáa ra xionoo ra, xiní.

²⁵ Dá n̄i chinóo tuku Jesús ndá'a ná sata nduchí nóo r̄a. Dá tá n̄i nande'é tuku ra, kúú sa n̄i natuu va'a noo rá. Sa ndidaá kúú vá ñ̄a'a ndato xiní va'a ra, kaá r̄a. ²⁶ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá na:

—Ná dá'a ni ndu'ón ñ̄oo káa, ta o sa nákanón xí'ín ni iin tó'ón ñ̄ayuu ndéi ñ̄oo ñ̄a n̄i kee xí'ón —kaá na.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ñ̄a Jesús kúú Cristo, na n̄i tanda'á Ndios kasaq dákaiki ñ̄aá

²⁷ Dá n̄i kee Jesús kua'an na xí'ín t̄aa xionoo xí'ín ná ñ̄oo kuálí ñ̄o'o yati ñ̄oo Cesarea Filipino. Ta íchi noó kua'an na ñ̄oó, kúú n̄i ndato'ón ñ̄aá Jesús, ta kaá na xí'ín rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, kaá ñ̄ayuu ñ̄oó?

²⁸ Dá n̄i kaa t̄a xionoo xí'ín ná:

—Dao na kaá ñ̄a kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñ̄ayuu. Ta dao ka na kaá ñ̄a kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ñ̄a kúú ní iin ka profeta.

²⁹ Dá n̄i ndato'ón tuku ñ̄aá Jesús, ta kaá na:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Mií ní kúú Cristo, na dákaiki ñ̄aá.

³⁰ Tído n̄i sa'anda Jesús choon noo t̄a xionoo xí'ín ná ñ̄a ná o sa kóo ini ra ka'an r̄a xí'ín ni iin tó'ón ñ̄ayuu ndá yoo kúú ná.

Yó'o nì kasto'on Jesús xí'ín taa xíonoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

³¹ Dá nì kasá'á Jesús dána'a na noo taa xíonoo xí'ín ná ña kánian ndo'o naní nio na nì nduu taa ñayuú yó'o, chí kuñó'ó ñaá taa sá'ano ñoo, xí'ín taa duti sakua'a, xí'ín taa dána'a ley Moisés, ta kánian kuu na. Tído tá ná ya'a onì kuu, dá nataki na. ³² Yó'o kían nì ka'an ndaa Jesús táto'on ndo'o mií ná cháá ka chí noo. Dá nì taó xoo ñaá Pedro. Dá nì kasá'á dánani ñaá rá sa'a ña nì ka'an na dión. ³³ Tído nì nandió koo Jesús nì sa nde'é ná noo ndíta dao ka taa xíonoo xí'ín ná. Dá nì danáni na Pedro, ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'án kuxoo nooí, dá chí kéeón táto'on kée ña u'u, chí koo nákanì inon sa'a ña kónì Ndios, di'a nákanì inon táto'on kì'o nákanì ini taa va —kaá na.

Yó'o nì kasto'on Jesús ndí kían kánian kee ñayuu tá kónì na kanoo na xí'ín ná

³⁴ Dá nì kana Jesús taa xíonoo xí'ín ná, xí'ín dao ka ñayuu ñoo, dá nì kaa na xí'ín ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'án kanoo xí'ín yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kónì mií ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'í, ta ndiko ndo yu'u, ná kó'o. ³⁵ Chí ndi ndáa na kónì dáka'ki na mií ná ñayuú yó'o, noón kúú na kuu di'a. Tído ndi ndáa na xí'o mií ña kuu na sa'a yú'u, o sa'a to'on va'a dána'i, noón kúú na ni'i ña káki na.

³⁶ Dá chí, ¿ndi kían va'a ni'i ñayuu tá ná kandeé ná ni'i ná ndidaá ña kuiká ió ñayuú yó'o, ta naá vá ná noo Ndios?

³⁷ Ta, ¿ndí kían kúú ña'a ndáya'i cháá ka tá o duú ña ni'i ná ña kataki chíchí ná, ká'án ndó?

³⁸ Ta ndi ndáa ñayuu ná xíka'an noo sa'a yu'u o sa'a to'in noo ñayuu kinì, noo ñayuu kómí kuachi ndéi tiempo yó'o, dá kían kaka'an ta'ani noo na nì nduu taa ñayuú yó'o sa'a ñayuu ñoo tá ná kasandaá kuu nandió koo na xí'ín ndidaá ndée ndato nì xí'o tatá Ndios noo ná, xí'ín ndidaá ángel kéchóon noo ná —kaá na.

9

¹ Dá nì kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ió dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kuu ta'on ndó nda ná koni ndo ndi kì'o dándáki Ndios xí'ín ndidaá kúú choon né'e ná —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì naye'e ndaa noo Jesús xí'ín dá'on ná

² Tá nì ya'a iño kuu, dá nì kee Jesús ndáka na Pedro, xí'ín Jacobo, xí'ín Juan kua'an na dinì iin yúku dikó iin ñoo. Ta ñoo nì nadaon na táto'on kaa na noo taa ñoo. ³ Kúú nì naye'e ndaa dá'on ná. Ta kúú nì ndukuxí kachían táto'on kì'o ndé'é yí'o. Ta ni iin ñayuu nákata dá'on ndéi ñayuú yó'o koo kandeé ta'on dándúkuxían táto'on kì'o ndato kuxí nì nduu dá'on Jesús.

⁴ Dá nì na'a noo profeta Elías xí'ín Moisés, ta ndíta na ndátó'on ná xí'ín Jesús. ⁵ Dá nì kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Va'a kúú ndéi ndu'u yó'o, maestro. Ná kava'a ndu onì tiya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaa ná koo Elías.

⁶ Dión nì kaa ra, chí koo ná'á ta'on ra ndí kían ká'an ra sa'a ña nì yu'ú ra.

⁷ Kúú nì naxino iin viko. Ta kúú nì chikátján noo ndíta na. Ta tein viko ñoo nì ka'an tachì Ndios:

—Ta yó'o kúú de'e manì yu'u. Kueídó'o ndó to'on ká'an xì —kaá na.

⁸ Tá nì nande'é tuku ra, kúú sa koó ka va taa ñoo ndíta. Ndadá iin tó'ón mií vá Jesús iin.

⁹ Ta noo konoo na kua'an na ndika yúku ñoo, dá nì sa'anda Jesús choon noo taa nì sa'an xí'ín ná ñoo ña ná o sa koo ini ra nakani ra xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'a ña nì xini ra dinì yúku ñoo nda ná kasandaá kuu nataki na nì nduu taa ñayuú yó'o. ¹⁰ Sa'a ñoo koo ní nákanì ta'on ra sa'án. Dá nì kasá'á ndátó'on mií rá kua'an ra ndi kua'an ña nì ka'an Jesús ña nataki na. ¹¹ Dá nì ndato'on ñaá rá:

—¿Ndiva'a ká'an taa dána'a ley Moisés ña dinñó'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa na dáka'ki ñaá?

¹² Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndaa va ña dinñó'ó ka kánian kii Elías ndeyíko na ndidaá ña'a. Ta, ¿á koo ná'á ta'on ndó ña ká'an ta'ani tuti ñ Ndios ña kánian ndo'o nda'o nio na nì

nduu taa ñayuu yó'o, ta kenóo nda'o ñaa ñayuu? ¹³ Tído yu'u kúu na kaá ña sa ñi kixi va Elías, ta ñi kee ra xí'ín ná tát'o'on k'i'o ñi ka'án rá kee ra, chí k'i'o dión ka'án tuti ii Ndios sa'a ná —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu tá ñi nduva'a Jesús iin tayii nákaa espíritu kini

¹⁴ Tá ñi naxino na noó ñi kandoo dao ka taa xionoo xí'ín ná, kúu ñi xini na kua'á nda'o ñayuu ndíta noo ndéi ra. Ta ndíta ta'ani dao taa dána'a ley Moisés dándichi ñaa rá. ¹⁵ Tá ñi xini ñayuu ñoo ña vei Jesús, kúu ñi naá va iní na ndé'e ñaa ná. Dá ñi kee na taxi tá'an na kua'an na ka'an na ndisá'án xí'ín ná.

¹⁶ Dá ñi ndato'ón Jesús taa xionoo xí'ín ná:

—¿Ndá sa'a dándichi tá'an ndó xí'ín taa dána'a ley Moisés káa?

¹⁷ Dá ñi kaa iin taa nákaa tein ñayuu kua'á ñoo xí'ín ná:

—Maestro, yó'o né'i de'i ñi kasáai, dá chí nákaa espíritu kini ini xi, ta ñi kandoo ñí'í xi kéean. ¹⁸ Ndeí kúu míí va noo nákaa xi, ta tiin ñaa espíritu kini yó'o, ta dánkao ñaaán nda noño'o, ta kánkuei chí'ion yú'u xí, ta chíchi tá'an no'o xi, ta kúyito xi kéean. Sa ñi seí nda'áví noo taa xionoo xí'ín ní ña ná taó ráan, tído ko ní kándeé ta'on ra —kaá ra.

¹⁹ Dá ñi kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—¿Nandeé ka vían ñayuu ko kándísa kúu ndo'ó! ¿Ndidaá ka ví kooi xí'ín ndó, dá kandeé ini ndo yu'u? Ta, ¿ndidaá ka ví k'i'o ndeé ini sa'a ndo? Kane'e ndó xi ná kii ndó —kaá na.

²⁰ Dá né'e ñayuu ñoo tayii ló'o ñoo ñi kasáa na noo iin Jesús. Dá tá ñi xini espíritu kini ñoo Jesús, ta kúu ñi sa'ání yí'í va ñaaán, ta kúu ñi kankao xi nda noño'o ñi keean, ta ñi dandió tuú ñaaán. Ta kúu kánkuei chí'ion yú'u xí. ²¹ Dá ñi ndato'ón Jesús tatá xi:

—¿Ndá oon ñi kasá'á ndó'o xi dión?

Dá ñi kaa ra:

—Ndaá leé va xi ñi kasá'á ndó'o xi dión. ²² Ta kua'á nda'o ta'ándá dánkao ñaa espíritu kini yó'o noo kéí ñó'o, noo takuíí viti, dá chí ka'ání ñaaán kónian.

Tá kandeé ní nduva'a ní xi, dá kían ku'u ini ní sa'á ndu'u, ta chindeé ní ndu'u.

²³ Dá ñi kaa Jesús:

—Ná dá'a ñi ka'on, “tá kandeé ní nduva'a ní xi”, chí ndidaá va ña'a kuu kee yu'u xí'ín ñayuu kándeé iní ñaa.

²⁴ Kúu ñi kayu'ú tatá xi:

—Kándeé ini míí ní. Ta chindeé ní yu'u ná kandeé cháa ka ini míí ní —kaá ra.

²⁵ Tá ñi xini Jesús ña ñi kasá'á náta kua'á nda'o ñayuu, dá ñi sa'anda na choon noo espíritu kini ñoo, ta kaá na:

—¿Espíritu kini, espíritu kéñí'í, espíritu kédó'ó! ¿Yu'u sa'ándá choon noo! ¿Kua'án keta kii ini tayii xaan! ¿Ta o sa nándió ko kaon ndu'ón ini xi! —kaá na xí'án.

²⁶ Dá ñi kayu'ú kó'óán. Ta kúu tuku va ñi sa'ání yí'í ñaaán. Dá ví ñi ketaan kua'an ini xi. Ta kúu tát'o'on kándu'u iin ndii, k'i'o dión ñi nandú'u xí ñi kee espíritu kini ñoo. Sa'á ñoo kua'á nda'o ñayuu ñoo ka'án ña ñi xí'í va xi. ²⁷ Dá ñi tiin Jesús ndá'a xí. Dá ñi ndane'e ñaa ná. Ta kúu ñi naku'in ndichi xi.

²⁸ Tá ñi ndi'i, dá ñi ku'u Jesús ini iin ve'e iin ñoo. Dá ñi ndato'ón ñaa taa xionoo xí'ín ná:

—¿Ndiva'a ko ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñoo?

²⁹ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná o káka ndo ña maní noo Ndios, ta ná o káne'e ii ndo, dá kían o kándeé ta'on ndó taó ndoan, chí ña kini nda'o kían —kaá na.

Yó'o ñi kast'o'on tuku Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

³⁰ Dá ñi keta Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ñoo, dá ñi kee na kua'an na chí kuendá Galilea di'a. Ta ko kóni ta'on Jesús ña kanda ini dao ka ñayuu ndeí ko'on na, ³¹ chí kóni na dána'a na sava'a noo taa xionoo xí'ín ná ñoo, ta di'a ñi kaa na xí'ín rá:

—Ko'on iin taa naki'o ra na ñi nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a ta tukú, dá ka'ání ñaa rá. Tído tixi ku'u óni, ta kúu nataki va na —kaá na.

³² Tído kọ kátóni ta'on ini ra ndiva'a ká'an na dión, chí yu'ú ra ndato'ón ñáá rá.

Yó'o ni daná'a Jesús sa'a ndi ndáa ra kúú ta ndáya'i cháá ka noo Ndios

³³ Dá ni sa'a na ñoo ká'ano naní Capernaum. Ta noo ndéi na ini iin ve'e, dá ni ndato'ón Jesús ta xionoo xí'ín ná:

—¿Ndá sa'a ndátó'ón kuáchí ndo vei ndó íchí ñóó? —kaá na.

³⁴ Tído ni iin tó'ón rá kọ ní ka'an, dá chí noo vei ra íchí ñóó ndátó'ón kuáchí ra sa'a ndi ndáa ra kúú ta ndáya'i cháá ka tein mií rá. ³⁵ Dá ni sa' koo Jesús. Dá ni kana na ta xionoo xí'ín ná ñóó. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndi ndáa ndo'ó kátóó kakuu ta kandaya'i kuiin noo, dá kían kasan-daá ndo kakuu ndó na iin sata kuii, ta koni kuáchí ndó noo ndidaá ka na —kaá na.

³⁶ Dá ni tiin Jesús ndá'a iin tayíí ló'o. Dá ni chikani ñáá ná noo ta xionoo xí'ín ná ñóó. Dá ni ndane'e ndaa ñáá ná. Dá ni kaa na:

³⁷ —Ndi ndáa miíó ñayuu natiin va'a iin ta ló'o táto'on kúú ta yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kían nda mií vá yu'u ni natiin va'a na. Ta na ni natiin va'a yu'u, nda tatá Ndios ni natiin na, chí mií ná ni tanda'á yu'u veii ñayuú yó'o —kaá na.

Kaá Jesús ña ñayuu kọ naá xí'ín ná, noón kúú na ndíta xoo mií ná

³⁸ Dá ni kaa Juan xí'ín ná:

—Maestro, ni xini ndu'u iin ta taó espíritu kini xí'ín kuú mií ní. Tído kọ xionoo ta'on ra xí'ín yó, sa'á ñóó ni chituu va ndu'u ra.

³⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná dá'a ni chituu ndó ra, dá chí ndi ndáa miíó ñayuu kée ña ndato xí'ín kuú yú'u, noón kúú na o kúu ta'on ka'an ndava'a na sa'í. ⁴⁰ Chí na kọ naá xí'á, noón kúú na ndíta xoo yó. ⁴¹ Ta ndi ndáa miíó ñayuu naki'o, va'ará iin yáxi ló'o takuii ná ko'o ndó sa'a ña kúú ndó kuendá yu'u, na kúú Cristo, ta kúú miían ndaa kuiti ká'in xí'ín ndó ña nandió né'e Ndios ña va'a noo ná —kaá Jesús.

Miían ndúsa kandaa yo mií yó, dá chí oon ni ví ya'a iin ka na kee na kuachi sa'a yo

Dá ni kaa ta'ani Jesús:

⁴² —Ndi ndáa mií vá ñayuu ni kandee ni daká'an kue'é takuálí kándisa yu'u ña ná ya'a xi kee xi kuachi, noón kúú na va'a cháá ka ná kandiko yuu molino diko ná, ta ná dáketa ñáá ná ini taño'o. ⁴³ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan. Chí va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ío Ndios xí'ín iin xoo ndá'a ndo, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú xoo ndá'a ndo indayá noo kéí ñó'o, tá'an ña ni iin kuú o ndá'o, ⁴⁴ noo ñó'o tikudí seí ñáá, kirí kọ xí'í, dá ri ñó'o kéí ñóó, ni iin kuú o ndá'o ña. ⁴⁵ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín sa'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan. Chí va'a cháá ka ña ku'u ndó xí'ín iin xoo sa'a ndo noo ío Ndios, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú xoo sa'a ndo indayá noo kéí ñó'o, tá'an ña ni iin kuú o ndá'o, ⁴⁶ noo ñó'o tikudí seí ñáá, kirí kọ xí'í, dá ri ñó'o kéí ñóó, ni iin kuú o ndá'o ña. ⁴⁷ Ta tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín iin nduchí nó ndo, dá kían taó ndóan. Chí va'a cháá ka ña ku'u ndó xí'ín iin xoo nduchí nó ndo noo ío Ndios dándáki na, ta o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndin nduú nduchí nó ndo indayá, ⁴⁸ noo ñó'o tikudí seí ñáá, kirí kọ xí'í, dá ri ñó'o kéí ñóó, ni iin kuú o ndá'o ña.

⁴⁹ Chí ndidaá vá ñayuu kandoo vii kee ñii xí'ín ñó'o, ta ndidaá ña'a dóko ná noo Ndios kandoo vii kee ñii. ⁵⁰ Ta iin ña va'a kúú ñii, tído tá ni ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi koo keeá, dá ke'o'ova tuku yóan? Cho'on ini ndo kechóon va'a ndó táto'on kéchóon va'a ñii, dá koni ndo kandeí va'a ndó xí'ín iin ndó xí'ín iin ka ndo —kaá Jesús.

10

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña kọ vá'a dánkoo ta ñadi'í ra

¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñóó kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Dá ni ya'a na noo kúú kuendá Judea. Dá ni kasandaá na iin ka xoo yuta naní

Jordán. Ta ñóo ñi nataka tuku ñayuu noo Jesús. Dá ñi daná'a tuku na tátò'on k'i'o kée na. ² Dá ñi natuu yati dao ta fariseo noo ín na, dá ñi ka'án rá dátuu ñáá rá noo ñayuu ñóó. Sa'a ñóo ñi ndatò'on ñáá rá:

—¿Á kuu dánkoo iin taa ñadi'í ra?

³ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndi ñi sa'anda Moisés choon noo ndo sa'a ña yó'o?

⁴ Dá ñi kaa ta fariseo xí'ín ná:

—Ñi sonó vá Moisés ña kuu va k'i'o iin taa iin tuti noo ñadi'í ra ña ká'an ña kóni ra ka'anda tá'an ra xí'án. Ndi'í daá, dá kuu va dánkoo ñáá rá.

⁵ Dá ñi kaa Jesús:

—Sa'a ña káxí nda'o nio ndo, sa'a ñóo ñi sonó Moisés noo ndo ña kuu kee ndó dión, ⁶ tído nda míi sa'a, tá kuu ñi kava'a Ndios ndidaá ña'a, “nda daá vá ñi kava'a na iin taa xí'ín iin ñá'a”. ⁷ “Sa'a ñóo kánian dánkoo taa tatá ra xí'ín naná ra, dá naki'in tá'an ra xí'ín ñadi'í ra, ⁸ dá kían nduu na ndadá iin tó'on vá.” Ta kó kúu ka na uu, ndadá iin tó'on vá kúu ná. ⁹ Ta míi Ndios kúu na ñi ñakí'in tá'an ñáá, sa'a ñóo ñi iin tó'on ñayuu kó kánian ka'anda tá'an na —kaá na.

¹⁰ Dá tá ñi ndisáa na ve'e noo ndéi na, dá ñi ndatò'on ñáá ta xionoo xí'ín ná ndi kóni kaa ña ñi ka'an na. ¹¹ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndi ndáa miíó taa ñi dánkoo ñadi'í ra, ta ñi tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, roón kúu ra yá'a kée kuachi xí'ín iin ka ñá'a ñóo noo Ndios. ¹² Ta ndi ndáa mií vá ñá'a ñi dánkoo yíjan, ta ñi tandá'an xí'ín iin ka taa, dá kían yá'a ta'anián kéeán kuachi xí'ín iin ka taa ñóo noo Ndios —kaá na.

Yó'o ñi xika Jesús ña maní sa'a takuáli noo Ndios

¹³ Ta ndáka ñayuu ñóo takuáli vei na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná diní xí. Tído ñi kasá'a taa xionoo xí'ín ná dánani ra ñayuu ñóó. ¹⁴ Ta kó ní náta'an ta'on ini Jesús tá ñi xini na ña kée ra dión. Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuáli xaán ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xi, dá chí ñayuu kándéé ini tatá Ndios tátò'on kándéé ini takuáli xaán tatá

xi, noón kúu na ñó'o tixi ndá'a Ndios. ¹⁵ Miijan ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña ndi ndáa na kó kándia ña dándaki ñáá Ndios tátò'on k'i'o kándia takuáli ña dándaki ñáá tatá xi, noón kúu na o koní ndu'u na tixi ndá'a Ndios —kaá Jesús.

¹⁶ Dá ñi nomi na takuáli ñóó. Dá ñi chinóo na ndá'a ná diní xí. Dá ñi xika na ña maní noo Ndios sa'a xí.

Di'a ñi ka'an Jesús xí'ín iin taa kuiká

¹⁷ Dá ñi naki'in tuku Jesús íchi kua'an na, dá kánkono iin taa ñi saa ra ñi sa kuíin xití rá noo ná. Dá ñi kaa ra xí'ín ná:

—Maestro va'a kúu ní. Ta, ¿ndí kían kánian kee yu'u, dá ñi'í ña kataki chíchíí?

¹⁸ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúu yu'u iin na va'a? Ta ñi iin tó'on ñayuu kó kúu na va'a. Sava'a iin tó'on diní Ndios vá kúu na va'a. ¹⁹ “Sa ná'a vá yo'ó ndi kua'an choon ñi sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a, ña kó kúu ñadi'óon, ta o sa ka'ánóon ndi, ta o sa kí'in kuí'ínón, ta o sa ká'on ña to'ón, ta o sa dánda'avóon ñayuu, ta koo ñaño'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon” —kaá na.

²⁰ Dá ñi kaa taa ñóo:

—Nda ló'o vei ñi kasá'a seídó'i ndi daá choon yó'o, maestro.

²¹ Dá ñi ku'u ini Jesús sa'a rá, dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Ndadá iin tó'on vá ña'a kómani keeón viti, tá daá. Kua'an dikó ndi'ón ña'a ió nooñ. Ta dasón di'ón ñóo noo na kúnda'í, dá kían konon koo kuikón chí induú. Dá kison kanoón xí'ín yu'u.

²² Tá ñi seídó'o ra ña ñi ka'an Jesús, kúu ndáá nda'í va ñi kuu ini ra, dá ñi ndakuíin ra kua'an ra xí'an kúnda'í ini ra, chí ta kuiká nda'o kúu rá.

Di'a kua'an ña ñi daná'a Jesús sa'a na kuiká

²³ Dá ñi nande'é Jesús noo ndidaá ñayuu ñi ka'o noo ndíta ñóó. Dá ñi kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná ñóó:

—¡Nandeé ka ví kuachi kían, dá ndu'u na kómí ña kuiká tixi ndá'a Ndios!

24 N̄i naá vá iní t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná tá n̄i sēido'o ra ñ̄a n̄i ka'an na dión. Tído n̄i n̄andió koo tuku Jesús n̄i ka'an na:

—¿Nandeé ka ví kuáchi, dá ndu'u na kándéé téi iní ñ̄a kuiká ná t̄ixi ndá'a Ndios! 25 Kaon cháá ka chika'anda iin camello yáí iin ión t̄ukú o duú ñ̄a ndu'u iin na kuiká t̄ixi ndá'a Ndios —kaá na.

26 Tá n̄i sēido'o ra to'on yó'o, kúú ka'í ka ví n̄i naá iní ra. Dá n̄i kasá'a ndátó'ón tá'an ra:

—¿Ndá yoo n̄i'í ñ̄a k̄aki na, tá dáá? —kaá ra.

27 Dá n̄i n̄ande'é ñ̄aá Jesús, dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñ̄ayuu o kándéé kee dión, sava'a Ndios kúú na kándéé kee dión, dá ch̄i ndidaá tá'an va ñ̄a'a kándéé ná kee na.

28 Dá n̄i kaa Pedro x̄í'ín ná:

—Kande'é ní, ch̄i ndu'u kúú ra n̄i dankoo ndi'i ndidaá kúú ñ̄a'a ió noo ndú, ta x̄ionoo ndu x̄í'ín mií ní.

29 Dá n̄i kaa Jesús:

—Miían ndaa ná ká'ín x̄í'ín ndó, ndi ndaa miíó na n̄i dankoo ve'e na, o ñ̄ani na, o k̄i'o na, o ku'u na, o tatá na x̄í'ín naná na, o de'e na, o ñó'o ná sa'a yú'u o sa'a to'on va'a dána'i, 30 noón kúú na nani'i iin ciento ka ñ̄a'a tiempo viti sa'a ñ̄a n̄i dankoo na, ch̄i ni'í ná kua'á ka ve'e, x̄í'ín kua'á ka ñ̄ani, x̄í'ín kua'á ka k̄i'o, x̄í'ín kua'á ka ku'u, x̄í'ín kua'á ka naná, x̄í'ín kua'á ka de'e, x̄í'ín kua'á ka ñó'o, va'ará ndo'o nani níó ná kee dao ñ̄ayuu. Tído cháá ka chí noo, dá natiin na ñ̄a kataki chíchí ná. 31 Tído kua'á nda'o ñ̄ayuu kúú noo ñ̄ayúú yó'o, noón di'a kúú na kakuu noo ndí'i kuií noo Ndios. Ta na kúú noo ndí'i kuií noo ñ̄ayuu ñ̄ayúú yó'o, noón di'a kakuu na nakuita noo noo Ndios tiempo daá ñóó.

Yó'o n̄i kasto'on tuku Jesús x̄í'ín t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ndí k̄ián ndo'o na, dá kuu na

32 Dá n̄i kee Jesús k̄okaa na kua'an na ích̄i kua'an ñoo Jerusalén, ta xió noo na kua'an na noo t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná. Ta naá vá iní ra kua'an ra x̄í'ín ná, ta tákuei yu'ú ñ̄aá rá kua'an ra. Dá n̄i taó xóo tuku Jesús ndin ux̄i uu

t̄a ñoo tein dao ka ñ̄ayuu ñoo. Dá n̄i kasá'a ná nákan na x̄í'ín rá sa'a ndí k̄ián ndo'o na:

33 —Kande'é ndó, ch̄i viti k̄ián k̄okaa yó kua'an yo ñoo Jerusalén. Ta ko'on iin t̄a nak̄i'o ra na n̄i nduu t̄a ñ̄ayúú yó'o noo ndá'a t̄a dut̄i saku'a'a, x̄í'ín noo ndá'a t̄a dána'a ley Moisés. Ta roón kúú ra kandoo ñ̄a k̄anian kuu na. Dá nak̄i'o ñ̄aá rá noo ndá'a t̄a t̄ukú. 34 Dá ked̄iki ndaa ñ̄aá rá, ta kani ñ̄aá rá, ta tuu ndaa dij̄i ñ̄aá rá, dá ka'ání ñ̄aá rá. Tído t̄ixi kuú óni, dá nataki na —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄ik̄a Juan x̄í'ín Jacobo iin ñ̄a man̄i noo Jesús

35 Dá n̄i natuu yati Jacobo x̄í'ín Juan, ra kúú de'e Zebedeo, noo in Jesús. Dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Maestro, kóni ndu'u ñ̄a kee ní iin ñ̄a man̄i x̄ik̄a ndu'u noo ní.

36 Dá n̄i ndátó'ón ñ̄aá Jesús:

—¿Ndí k̄ián kee x̄í'ín ndó, kóni ndo?

37 Dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Konó ní ná kande'i ndu dij̄in ní noo ndato téi náye'e ndaa noo koo ní dándáki ní. Iin ndu'u ná koo xoo kuá'a ní, ta iin ka ndu ná koo xoo íti ní.

38 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—K̄o ná'á ta'on ndó ndí k̄ián x̄ik̄a ndo. ¿Á ió ndo'ó ñ̄a ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ió ta'ani ndó ñ̄a kodo ndúta ndo táto'on k̄i'o kodo ndúta yu'u x̄í'ín ñ̄a ndo'i?

39 Dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Ío vá ndu'u ñ̄a ndo'o ndu dión.

Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Miían ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo ndúta ta'ani ndó x̄í'ín ñ̄a ndo'o nani níó ndo táto'on k̄i'o ndo'o yu'u. 40 Tído ñ̄a kande'i ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o duú choon sa'ándá yu'u k̄ián. Ch̄i ñoo k̄ián k̄i'o Ndios noo na n̄i k̄axi mií ná kande'i ñoo —kaá na.

41 Dá tá n̄i sēido'o ux̄i ka t̄a ñoo ñ̄a n̄i x̄ik̄a Jacobo x̄í'ín Juan noo Jesús, kúú n̄i k̄aryíí nda'o ra x̄í'ín rá. 42 Dá n̄i kana Jesús ndidaá rá, dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Sa ná'á vá ndó táto'on k̄i'o kée t̄a né'e choon dándáki ra ñoo ñó'o ñ̄ayúú yó'o, ch̄i kéndúsa ra x̄í'ín ñ̄ayuu

kueídó'o ñaá ná. Ta ra né'e choon ná'ano, sa'ándá ra choon noó ñayuu ñó'o tixi ndá'a rá. ⁴³ Tído ko káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Chì ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu iin taa ndáya'i tein mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao ka ndo. ⁴⁴ Ta ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu noo, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo ndidaá ka ndo. ⁴⁵ Chì ko ní kásaa ta'on na ñi nduu taa ñayuu yó'o ña koni kuáchí di'a ñayuu noo ná. Di'a ñi kasáa na koni kuáchí di'a na noo ñayuu, ta nakí'lo na mií ná kuu na, ta dión, dá dítá ná ndidaá ñayuu tixi ndá'a ña kánian ndo'o na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu, dá ñi nduva'a Jesús iin taa ko túu noo naní Bartimeo

⁴⁶ Dá ñi saa na iin ñoo naní Jericó. Dá tá ñi keta na ñoo ñoo kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná, kúu kua'á nda'o ñayuu tákuei kua'an sata ná. Ta ió iin taa ko túu noo naní Bartimeo, ra kúu de'e ra naní Timeo. Ta yu'ú íchi ñoo ió ra sáti ra. ⁴⁷ Tá ñi seido'o ra ña vei Jesús, na ñoo Nazaret, kúu ñi kasá'á káyu'ú rá:

—Jesús, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁸ Ta kúu kua'á nda'o ñayuu ñi kasá'á dánani ñaá ná, dá ná kutádi rá, ká'án ná. Tído ñi'í cháá ka ñi kasá'á káyu'ú rá:

—De'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁹ Dá ñi sa tuu tóo Jesús, dá ñi sa'anda na choon noo ñayuu ñoo ña ná ka'an na xí'ín taa ñoo saa ra noo ná.

Dá ñi kaa ñayuu ñoo xí'ín rá:

—Ndeé koo inon, ta nakuiin ndichi, chì kána Jesús kaa yo'ó ko'on.

⁵⁰ Dá ñi dakána ra kotó ra. Kúu ñi nakuiin ndichi ra. Dá ñi kee ra kua'an ra noo ín Jesús. ⁵¹ Dá ñi ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndí kían kónon kee xí'ón?

Dá ñi kaa ta ko túu noo ñoo:

—Maestro, kónij ña natuu nooí.

⁵² Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án viti, chì sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoo ñi nduva'ón.

Ta kúu vití'ón di'a ñi natuu noo rá. Ta kúu ñi kee ra tákaa ra Jesús kua'an ra.

11

Di'a ñi kuu, dá ñi ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

¹ Kúu ñi kuyati na ñoo Jerusalén, chì sa ñi kasandaá yati na ñoo naní Betfagé xí'ín ñoo naní Betania. Ta ñoo kúu noo né'e tá'an yati xí'ín iin yuku naní Olivos. Dá ñi sa'anda Jesús choon noo uu ta xionoo xí'ín ná, ² ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'án ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Tá ñi saa ndo ñi ku'u ndó káa, dá nani'i ndo noo ndíko iin burro, kirí ko ñá'a kandodó ná. Tá ñi naní'i ndo rí, dá ndaxí ndó rí kandaka ndó kii ndó. ³ Tá ndáa na ndato'ón ñaá: “¿Ndiva'a ndaxí ndó rí?”, dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá chì xín'ó'ó sato'o ndu rí, ndi'i daá, dá tanda'á ná ndu kii ndu ndaka ndu rí”, kaa ndo —kaá Jesús xí'ín rá.

⁴ Dá ñi kee ra kua'an ra. Ta kúu ñi naní'i rá noo ndíko burro ñoo yati yé'è ve'e ín yu'ú íchi ñoo. Dá ñi ndaxí rá rí.

⁵ Tá ñi xini dao ñayuu ndíta ñoo, dá ñi ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndiva'a ndaxí ndó burro xaan?

⁶ Dá ñi kaa ra táto'on kí'lo ñi ka'an Jesús xí'ín rá. Dá ñi sonó vá ná né'e ra burro ñoo kua'an ra. ⁷ Ta ndáka ra rí ñi saa ra noo ió Jesús, dá ñi chikodó rá kotó ra sata rí. Dá ñi kaa Jesús kanoo na kua'an na.

⁸ Dá ñi kasá'á kua'á nda'o ñayuu chindei na kotó na me'í íchi noo vei Jesús ñoo. Ta dao ka na ñi sa'anda ndá'a yíto, dá ñi chindei naan íchi noo ya'a na ñoo.

⁹ Ta ñayuu xió noo kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu tákuei vei chí sata ná ñi kasá'á káyu'ú ná:

—¡Ná natiin Ndios ñañó'ó! ¡Na ká'ano kúu na yó'o, chì vei na xí'ín choon sato'o yo Ndios! ¹⁰ ¡Na ká'ano kúu na yó'o, chì vei na dándáki na ñoo yo táto'on ñi dándáki ñaá rey David tá sa na'á! ¡Ná natiin Ndios ñañó'ó nda noo ió na noo dikó! —kaá ñayuu ñoo.

¹¹ Dá ñi ku'u Jesús ñoo Jerusalén. Dá ñi sa'an na ve'e ñoo ká'ano. Tá

n̄i ndi'i n̄i s̄a nde'é ná ndidaá ñ̄a'a ió ñ̄oo, dá n̄i kee na kua'an n̄a ñ̄oo naní Betania x̄i'ín ndin ux̄i ūy t̄aa x̄ionoo x̄i'ín ná, chí s̄a n̄i ini va.

Di'a n̄i ndo'o iin taño'ó n̄i kee Jesús

¹² Tá n̄i t̄uu noo iin kā kuu ñ̄oo, dá n̄i kankuei na ñ̄oo Betania kua'an n̄a. Dá nda'í n̄i kasá'á kuiko Jesús. ¹³ Ta kúu n̄i xini x̄i'á vá ná iin iin taño'ó, ta ndato kuí iin ndá'a r̄a. Dá n̄i kee na kua'an n̄a noo iin rá, ná kande'á á iin tiño'ó keí ná. Tído tá n̄i saa n̄a n̄i s̄a nde'é ná, kúu ko t̄a'ón tiño'ó iin noo r̄a. Sava'a ndá'a óon va rá iin, chí ko ñ̄á'a t̄a'on kasandaá yoo kuiin r̄i. ¹⁴ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín taño'ó ñ̄oo:

—Ni iin kuu kā ná o keí ni iin tó'ón ñ̄ayuu ku'i yó'ó!

Ta kúu n̄i seídó'o va t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná ñ̄a dión n̄i kaa n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó ndi'i Jesús ta díkó x̄i'ín t̄a x̄i'in kua'an r̄a sata vé'e ñ̄o'o ká'ano

¹⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i nasáa n̄a ñ̄oo Jerusalén. Dá n̄i ku'u na yé'é ve'e ñ̄o'o ká'ano. Dá n̄i kasá'á ná taó ndi'i na t̄a díkó x̄i'ín t̄a x̄i'in kua'an r̄a sata vé'e. Kúu n̄i dakuéi na ndidaá mesa noo ndéi t̄aa nádaon di'ón. Kúu n̄i sata ni'ini na téi kándi'i t̄aa ndéi díkó paloma. ¹⁶ Kúu ko ní sóno t̄a'on na ñ̄a chika'anda ni iin tó'ón ñ̄ayuu ini yé'é ve'e ñ̄o'o ñ̄oo x̄i'ín ñ̄a'a né'e na kua'an n̄a.

¹⁷ Ta kúu ñ̄oo n̄i kasá'á Jesús dána'a n̄a noo ñ̄ayuu ñ̄oo, ta kaá n̄a:

—¿Á ko ndúsaa t̄a'on ini ndo ñ̄a di'a va kaá tuti īi Ndios: “Ve'e yu'u kúu iin ve'e noo kánian nataka ñ̄ayuu ndéi iin ní kúu ñ̄ayuú, dá ka'an n̄a x̄i'ín yu'u”, kaáan? Tído ndo'ó kúu n̄a ndéi kéean tátó'on iin k̄o t̄a ku'i'íná —kaá n̄a.

¹⁸ Tá n̄i ni'i tó'ón t̄aa dána'a ley Moisés x̄i'ín t̄a duti saku'a'á ñ̄a n̄i kee na dión, dá n̄i kasá'á rá ndúkú rá ndi kee ra, dá ka'ání ñ̄aá rá. Tído yu'ú r̄a, chí ndidaá kúu vá ñ̄ayuu ñ̄oo n̄i naá iní seídó'o na ñ̄a dána'a Jesús. ¹⁹ Dá tá n̄i kuaá kuu dáá ñ̄oo, dá n̄i keta Jesús ñ̄oo Jerusalén kua'an n̄a x̄i'ín t̄aa x̄ionoo x̄i'ín ná.

Di'a kua'an ñ̄a n̄i daná'a Jesús sa'á taño'ó n̄i da'íchi na ñ̄oo

²⁰ Tá n̄i t̄uu noo iin kā kuu, dá n̄i ya'a yati na noo iin taño'ó ñ̄oo, kúu n̄i xini t̄aa x̄ionoo x̄i'ín ná ñ̄a nda yó'o ví rá n̄i ichi. ²¹ Dá n̄i ndúsaa ini Pedro ñ̄a n̄i ka'an Jesús x̄i'ín yíto ñ̄oo. Dá n̄i kaa r̄a:

—Maestro, káa chí, taño'ó, kirá n̄i datái chí'an mií ní káa, n̄i ichi va rá.

²² Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Kandeé ká'ano ini ndo Ndios. ²³ Miian ndaa kuiti ná ka'in x̄i'ín ndó; ndi ndáa ndo'ó n̄i kuu va ná ka'an x̄i'ín yúku káa: “Kuxoo, ta kua'an dáketón miíon ini taño'ó káa”, ta torá ko nákan kuáchi ini ndo, ta kándisa ndaa ndo ñ̄a ki'o dión koo, dá kían kasandaá ndisa va ñ̄a n̄i ka'an ndo. ²⁴ Sa'á ñ̄oo ká'in ñ̄a ndidaá kúu vá ñ̄a'a ná kaka ndo noo Ndios, ta kandeé ká'ano ini ndo ná, ta kúu ni'i ndisa va ndoan. ²⁵ Tído tá tein ká'an ndo x̄i'ín Ndios, ku'u ká'ano ini ndo sa'a ñ̄ayuu naá tá'an x̄i'ín ndó, dá kían nda tata ndo Ndios, na ió induú, ki'o ká'ano ta'ani ini na sa'á kuáchi mií ndó. ²⁶ Chí tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'á ñ̄ayuu ñ̄oo, dá kían ni tata Ndios, na ió induú, o kú'u ká'ano ta'on ini sa'á kuáchi mií ndó —kaá Jesús.

Yó'o n̄i ndato'ón t̄a fariseo Jesús ndá yoo n̄i xi'o choon noo ná

²⁷ Dá n̄i kasáa tuku Jesús x̄i'ín t̄aa x̄ionoo x̄i'ín ná ñ̄oo Jerusalén. Dá n̄i kasá'á ná x̄ionoo na noo iin ve'e ñ̄o'o ká'ano ñ̄oo. Dá n̄i natuu yati t̄a duti saku'a'á, x̄i'ín t̄a dána'a ley Moisés x̄i'ín t̄a sá'ano ñ̄oo. ²⁸ Dá n̄i ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndá choon né'e ní ñ̄a nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo n̄i xi'o choon yó'o noo ní ñ̄a kee nían? —kaá r̄a.

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Ta ná ndato'ón ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ñ̄a'a. Tá n̄i katí'a ndó n̄i nandió né'e ndoan, dá kasto'on yu'u x̄i'ín ndó ndá yoo n̄i xi'o choon nooí ñ̄a kéei ñ̄a yó'o. ³⁰ ¿Ndá yoo n̄i xi'o choon noo Juan ñ̄a s̄a dakódo ndúta ná ñ̄ayuu? ¿Á Ndios n̄i xi'oan, o t̄aa? Ka'an ndo ná kande'á —kaá n̄a.

31 Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yō ña Ndios n̄i x̄i'ō ñaa, dá kían kaa ra x̄i'á: “¿Ndiva'a kō ní kándisa ndó ña n̄i daná'a ra, tá dáá?”

32 Tído, o kúu ta'on kaa yō ña taa n̄i x̄i'ō ñaa.

Dión n̄i kaa ra, ch̄i yu'ú ra kée ñayuu kuá'a ñoo. Ch̄i ndidaá vá noón kándisa ña miían ndaa ndisa Juan n̄i sa kuu iin profeta n̄i tanda'á Ndios n̄i kii. 33 Dá n̄i kaa ra x̄i'ín Jesús:

—Kō ná'á ta'on ndu'u ndá yoo n̄i x̄i'ō choon noo Juan.

Dá n̄i kaa na x̄i'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on ta'on x̄i'ín ndó ndá yoo n̄i x̄i'ō choon noo ña kéei ndidaá ña yó'o —kaá na.

12

Di'a kua'an ña n̄i nakani Jesús sa'á ña n̄i ndo'o iin sato'o uva

1 Dá n̄i kasá'á Jesús dáki'in tá'an na dao ña'a x̄i'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

—Iin kuu n̄i dandée iin taa yitó uva noñó'o rá. Ta n̄i chikáa ra korraan. Dá n̄i kava'a ra noo ko'óni ndúta uva ñoo. Ta n̄i kava'a ta'ani ra iin ve'e dikó noo kanoo ra kandaa uva ñoo.

'Dá n̄i dikó ndodó raán noo dao ka taa kéchóon. Dá n̄i kee ra kua'an x̄i'á rá. 2 Dá tá n̄i xinkoo tiempo ta'anda uva ñoo, dá n̄i sa'anda ra choon noo iin mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta kéchóon ñoo natiin ra uva, kirí kánian ni'i rá. 3 Tído tá n̄i saa mozo ñoo, dá n̄i ndakuei ta kéchóon noo uva ñoo n̄i kani ñaa rá. Ta ni iin ña'a kō ní x̄i'ō ra kane'e mozo ñoo no'o ra. 4 Dá n̄i nandió koo tuku sato'o ñoo n̄i sa'anda ra choon noo iin ka mozo ra kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra noo ndéi ta kéchóon ñoo, dá n̄i ndakuei tuku ra n̄i kani ñaa rá x̄i'ín yuu, ta n̄i darkue'e ra din̄i rá, ta n̄i ndeine'e ñaa rá. 5 Dá n̄i nandió koo tuku sato'o ñoo n̄i sa'anda ra choon noo iin ka mozo kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra, dá n̄i sa'ání ñaa tá kéchóon ñoo. Ndi'i daá, dá n̄i sa'anda sato'o ñoo choon noo kua'a ka mozo kua'an ra. Tído dao ra n̄i kani ra, ta dao ka ra n̄i sa'ání rá.

6 'Ta ndadá iin tó'ón vá ñayuu kaman̄i chinda'á rá ko'on. Ta yó'o kúu iin tó'ón din̄i de'e man̄i rá. Kúu n̄i sa'anda ra choon noo x̄i' kua'an x̄i, ch̄i di'a n̄i kaa ra: “Ndá ndi kuu koo va ñaño'ó rá noo de'i”, kaá ra. 7 Tído tá n̄i saa x̄i, ta kúu n̄i kasá'á ndátó'ón kue'ē ta kéchóon ñoo: “Taa kaa kúu ra natiin ndidaá kúu ñó'o yó'o noo tatá x̄i. Kó'o ka'ání yó x̄i, dá ná kandoo ndi'i ñó'o yó'o noo mií yó”, kaá ra. 8 Dá n̄i tiin ñaa rá. Ta kúu n̄i sa'ání ñaa rá. Dá n̄i dakána ñaa rá nda sata korra noo kaa yitó uva ñoo. 9 Ta, ¿ndi kían kee sato'o uva ñoo viti, ka'án ndó? Kasaa ra, dá ka'ání ndi'i ra ta kéchóon ñoo, dá dikó ndodó ra ñó'o noo kaa yitó uva ñoo noo dao ka ta kéchóon.

10 '¿Á kō óon ta'on ka'i ndó tuti iñ Ndios? Ch̄i di'a kaáan:

Ta yuu n̄i kaño'ó ta kava'a ve'e, ñoo di'a va n̄i kasandaá kakuu yuu tito.

11 Dión n̄i kee sato'o yō Ndios x̄i'ín yuu ñoo.

Sa'á ñoo iin ña'a ndato nda'o kían noo yō.

12 Dá n̄i ka'án ta né'e choon ñoo tiin ra Jesús kadi ra ve'e kaa, ch̄i n̄i kandaa va ini ra ña sa'a mií vá rá n̄i nakani na to'on yó'o. Tído yu'ú va ra kée ñayuu kuá'a ñoo. Sa'á ñoo n̄i dankoo ra Jesús, dá n̄i kee ra kua'an ra.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'án dao taa dátuyú rá Jesús

13 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i tanda'á rá dao ka ta fariseo x̄i'ín dao ka ta kuendá Herodes ña ná ko'on ra noo Jesús, ta nandukú rá ña dátuyú ñaa rá, dá ná ya'a na noo ka'an na. 14 Dá tá n̄i saa ra noo nákaa Jesús, dá n̄i kaa ra x̄i'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña kúu ní iin na ndaa. Ta kō yu'ú ní ni iin tó'ón ñayuu, ch̄i kō né'e ní tandini ndá yoo kúu iin rá iin ñayuu, á ndaya'i na o koó. Di'a dána'a ndaa ní ichi Ndios noo ndidaá ñayuu. Sa'á ñoo, ¿ndi kaá mií ní? ¿Á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yō noo ra kúu kuendá César o koó? —kaá ra.

15 Tído n̄i kandaá va ini Jesús ña kúu rá taa uu noo, ta kátoó ra dátuu ñaá rá. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo to'on ká'ín? Tei tóo ndó iin di'ón, ña chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, dá ná kande'á.

16 Dá n̄i xí'o tóo ra iin di'ón kaa noo ná. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'ón yó'o? Ta, ¿ndá kuu kían ndá'a nooán yó'o?

Dá n̄i kaa ra:

—Na'áná César kían xí'ín kuu rá.

17 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakí'o ndó ña kúu ña'a César noo rá, tá dáá, ta nakí'o ndó ña kúu ña'a Ndios noo ná.

Ta kúu n̄i naá vá ini taa ñoó sa'á ña n̄i ka'an na dión.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús ña miían ndaa nataki na n̄i xi'i

18 Dá n̄i kasáa dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña nataki na n̄i xi'i. Dá n̄i ndato'ón ñaá rá:

19 —Maestro, di'a kaá iin ley n̄i taa Moisés: “Tá n̄i xi'i iin taa, ta ko ní sá io de'e yíi ra xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'án, dá kían koo iin de'e yíi naki'in kuu ñani ra.” 20 Ta viti, n̄i sa ndei usa ñani. Ta kúu n̄i tandá'a ta kúu noo ñoó, tído n̄i xi'i va ra, ta ko ta'ón de'e yíi ra ní sá io xí'ín ñadi'í ra. 21 Sa'á ñoó n̄i tandá'a ñani ra xí'án. Tído n̄i xi'i ta'ani ta kúu uu ñoó, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'án. Ta kúu dión ta'ani n̄i ndo'o ta kúu on̄i. 22 Ta dión ta'ani n̄i ndo'o ndin usa ñani ñoó, chí n̄i xi'i ndi'i ra, ta ni iin ra ko ní sá io de'e yíi xí'án. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xi'i ta'ani mií ñá'a ñoó. 23 Sa'á ñoó, tá ná kasandaá kuu nataki na n̄i xi'i, ¿ndi kaa iin taa ñoó kakuu yíi ñá'a ñoó, chí ndin usa va ra n̄i sa kuu yíian? —kaá ra.

24 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndi kían ká'an ndo, chí ko kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti ī Ndios, ta ni ko nákon̄i ta'on ndó choon ká'ano ió noo ndá'a ná. 25 Dá chí tá ná kasandaá kuu nataki ñayuu n̄i xi'i, o koo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka na de'e di'i

na tanda'a xí, dá chí táto'on kí'o ndéi ángel induú, nda kí'o dión vá kande'i na. 26 Tído viti ná ko'ín kasto'ín xí'ín ndó ña miían ndaa nataki na n̄i xi'i. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó to'on n̄i taa Moisés? Chí tein kéj yitó táka ló'o ñoó, dá n̄i kaa Ndios di'a xí'ín ná: “Yu'u kúu Ndios noo Abraham, ta yu'u kúu Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúu Ndios noo Jacob.” 27 Dión n̄i kaa na, dá chí ko kúu ta'on na Ndios noo na n̄i xi'i, di'a noo na takí vá kúu ná Ndios, chí ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo ná. Sa'á ñoó yá'a nda'o ndo'ó sa'á ña ko kándisa ndó ña nataki na n̄i xi'i —kaá na.

Yó'o dána'a Jesús ndi kaa choon ndáya'i cháa ka n̄i sa'anda Ndios keeá

28 Dá n̄i natuu yati iin taa dána'a ley Moisés, ta n̄i seido'o ra ña n̄i ka'an Jesús xí'ín ta saduceo ñoó. Kúu n̄i katóni ini ra ña va'a nda'o n̄i nandió né'e na ña n̄i ndato'ón ñaá rá sa'á na n̄i xi'i. Sa'á ñoó n̄i ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndi kaa iin choon ndáya'i cháa ka noo ndidaá ka choon n̄i sa'anda Ndios keeá?

29 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Choon ndáya'i cháa ka noo ndidaá ka choon n̄i sa'anda Ndios keeá kían kaáan di'a: “Kueídó'o ndo'ó, na ñoo Israel. Ndios, na kúu sato'o yo, iin tó'ón din̄i mií vá ná kúu Ndios. 30 Kon̄i ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o nio ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo, ta xí'ín ndidaá kúu ndée ndo.” Ña yó'o kúu choon ndáya'i cháa ka n̄i sa'anda Ndios keeá. 31 Ta ña kúu uu kían sá kí'ín tá'an xí'ín ña yó'o, chí di'a kaáan: “Ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó táto'on kí'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.” Ta koó ka choon ndáya'i cháa ka noo ndin nduú choon yó'o —kaá na.

32 Dá n̄i kaa taa dána'a ley Moisés ñoó xí'ín ná:

—Va'a nda'o n̄i ka'an ní, maestro. Ndaa kuiti n̄i ka'an ní ña iin tó'ón din̄i vá kúu Ndios. Ta koó ka iin ka Ndios, sava'a iin tó'ón din̄i miíó ná kúu ná. 33 Ta ndáya'i cháa ka ña kon̄i yo Ndios xí'ín ndino'o nio yo, xí'ín ndidaá ñaxintóni yo, xí'ín ndino'o ini

miíá, xí'ín ndidaá kúú ndéé yo, ta ku'u ini yo sa'á ñayuu xí'ín yó tát'on k'i'o ndó'o yó xí'ín mií yó. Ta ña yó'o kían ndáya'i cháá ka o duú ndidaá ka ña'a dákei yo noo Ndios, o ndidaá ka ña'a dóko yo noo ná —kaá ra.

³⁴ Tá nì seíd'o Jesús ña va'a nda'o yíko nì ka'an ra, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ndadá cháá vá kámani, ta kuu ndu'u yo'ó tixi ndá'a Ndios —kaá na.

Ta kúú ni iin tó'ón ka ra ko ní xí'o ndeé iní natuu ndato'ón rá Jesús sa'a dao ka ña'a.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a Cristo, na dáka'ki ñaá

³⁵ Nákaa Jesús dána'a na yé'é ve'e ño'o ká'ano ñoó, dá nì kaa na xí'ín ñayuu ñoó:

—¿Ndiva'a dána'a taa dána'a ley Moisés ña tein na ve'e rey David kixi Cristo, na dáka'ki ñaá? ³⁶ Chì di'a va nì kaa mií David tá nì nakutí ná xí'ín Espíritu ii Ndios:

Di'a nì kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúú sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u ndaá ná kasandaá kuu nataán ndí'ii ta xini u'u ñaá tixi sa'on.”

³⁷ Mií David kaá ña sato'o na kúú Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein na ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Kádii nda'o ini ñayuu kuá'a ñoó ndéi na seíd'o na ña dána'a Jesús.

Di'a kua'an ña nì ka'an Jesús sa'a ña kini kée ta dána'a ley Moisés

³⁸ Dá nì kaa ta'ani Jesús noo dána'a na noo ñayuu ñoó:

—Koo ini ndo kandaa ndo mií ndó noo taa dána'a ley Moisés, dá chì kátoó ra kandixi ra da'ón nani, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'án xí'ín rá xí'ín ña'ño'ó noo xionoo ra noo yá'i.

³⁹ Ta kátoó ta'ani ra kande'i ra noo téi kúú noo ini ve'e noo náta'ka na ñoó yo, ta kátoó ta'ani ra kande'i ra téi kúú noo noo ndéi ta ndáya'i sásá'an ra noo ió víko. ⁴⁰ Ta xío ndaa ra ve'e na kuáan. Ta sa'á ña kóni ra ña ka'an va'a ñayuu sa'a rá, sa'á ñoó na'á xíka ta'i rá noo Ndios. Ta yó'o kúú ra ya'i

nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'á ña kée ra dión —kaá na.

Di'a nì kee iin ña'á kuáan kúnda'í

⁴¹ Ió Jesús yati noo taán ñayuu di'ón ini sato, ña dóko ná noo Ndios ini yé'é ño'o ká'ano ñoó, ta ndé'é ná ndi kée iin rá iin ñayuu ñoó taán na di'ón ñoó. Ta kuá'a nda'o na kuíka taán kuá'a nda'o di'ón. ⁴² Dá nì kasáa ta'ani iin ña'á kuáan kúnda'í. Ta kúú nì taán u'u di'ón kaa kuálí. Kúú cháá nda'o ndáya'i ña.

⁴³ Dá nì kana Jesús ta xionoo xí'ín ná, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ña'á kuáan kúnda'í káa nì taán kuá'a cháá ka di'ón noo ndidaá ka ñayuu káa, ⁴⁴ dá chì ndidaá na káa nì taán ña kándoo noo vá ná. Tído ñá'a káa, va'ará kúnda'í vían, nì taán ndí'án ña né'e va'án katakian —kaá na.

13

Yó'o kúú noo dána'a Jesús ña naá va ve'e ño'o ká'ano

¹ Tá nì keta Jesús yé'é ve'e ño'o ká'ano ñoó, dá nì kaa iin taa xionoo xí'ín ná:

—Maestro, kande'é ní, k'i'o dión ví ná'ano yuu káa, ta k'i'o dión ví ñóchí káa ve'e ño'o ká'ano káa.

² Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñóchí nda'o káa ve'e ño'o ká'ano káa, xinóon? Tído kana'ón ña ni iin tó'ón yuu káa o kándoo kandodó tá'an, chì koon ndi'i vaan —kaá na.

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ñayuu yó'o

³ Dá nì sa koo Jesús ndika yúku naní Olivos chí xoo noo túu ín ve'e ño'o ká'ano ñoó. Dá nì ndato'ón xoo ñaá Pedro xí'ín Jacobo xí'ín Juan xí'ín Andrés:

⁴ —Kásto'on ní xí'ín ndu'u ndá oon koo dión. Ta, ¿ndí kían koo tá kua'an xinkoo ndidaá ña yó'o?

⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dándá'í ñaá ni iin tó'ón ñayuu. ⁶ Chì kuá'a nda'o taa kasaa, ta kechóon ra kuu yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúú Cristo, na dáka'ki ñaá.” Ta kuá'a nda'o ñayuu

kandeé rá dándalí ra. ⁷ Tá n̄i kandaá ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta n̄i ni'í tó'on ndó ña naá tá'an dao ka ñoo ñó'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chí k̄i'o dión káni vaan koo, tído ko ñá'a ta'on kasan-daá kuu noo ndí'í. ⁸ Chí ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta kasá'á naá tá'an ta'ani ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. Ta yó'o yó'o va kasá'á ni'í nda'o taan. Ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'á koo tama. Ta ña yó'o kían koo, dá kasá'á ndo'o cháá ka níó ñayuu ndéi ñayuú yó'o.

⁹ Tído ndo'ó, kandaá ndo mií ndó, chí kasá'á ñayuu nak̄i'o na ndo'ó noo ndá'a ta né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noo náta ka na. Ta kandaka na ndo'ó ko'on na noo ta né'e choon ná'ano, noo ta kúú rey viti sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. Dión koo, dá ni'í ndo k̄i'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta né'e choon ná'ano. ¹⁰ Tído miían ndúsa kánian kanoo ñayuu dána'a na to'on va'a sa'a yú'u iin ní kúú ñayuú din'ño'ó ka, dá kasandaá kuu noo ndí'í. ¹¹ Tído, tá ndáka na ndo'ó ni saa na ni nak̄i'o na noo ta né'e choon, o sa ndí'í ini ndo sa'á to'on ka'an ndo, ta o sa nákaní ini ndo. Sava'a to'on ni'í ndo noo Ndios, ñoo oon va kían ka'an ndo. Chí o duú mií ta'on ndó ka'an. Espiritu ī Ndios va kúú na ka'an.

¹² Ta iin ñani nak̄i'o ra ñani mií rá noo ta né'e choon, dá ka'ání ñaá rá. Ta dión ta'ani kee na kúú tatá xí'ín de'e ra. Ta ndakuei ta'ani dao de'e naá ra xí'ín tatá ra, dá ka'ání ñaá rá. ¹³ Chí kasá'á koni u'u ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. Tído ndidaá na ni x̄i'o ndeé iní ni sa ndita ndaa xí'ín nda noo ndí'í kuií, noón kúú na ni'í ña k̄aki na.

¹⁴ Tá n̄i xini ndo ió ña kini dáyako ñaá, ña n̄i ka'an profeta Daniel sa'a, noo ko kánian kooan, dá kían na ndéi chí Judea ná kuino kíj ná ko'on na nda din̄i yúku. (Ndi ndáa ndo'ó, na ká'í ña yó'o, nata'í iní ndo sa'án, dá kandaá ini ndo.) ¹⁵ Ta na kándodó din̄i vé'e kuu dáá ñóó, ko kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a na kane'e na ko'on na. ¹⁶ Dá ri na ñó'o yúku, ko kánian nandió kuéi na no'o na naki'in

na kotó na. ¹⁷ Ta, jnda'í kúu ví na ñá'a ñó'o de'e, ta nda'í kúu ta'ani ví na ndéi taleé chí chí tein kuu dáá ñóó! ¹⁸ Kaka ndo ña man̄i noo Ndios, dá ná dá'a ni ndo'o ndó dión tein yoó vixi. ¹⁹ Chí kuu dáá kakuu iin kuu noo ndo'o naní níó ñayuu. Dá chí nda n̄i kasá'á vá sa'a ñayuú, ta nda viti ko óon ta'on ndo'o ñayuu táto'on k̄i'o ndo'o na tein kuu dáá ñóó. Ta ni iin kuu ka o kóo dión. ²⁰ Tído tá ko ní chítuu sató'o yo Ndios tandó'ó vei koo tein kuu dáá ñóó, dá kían ndi'í va ñayuu ñóó naá. Tído sa'á ña kú'u ini na sa'á ñayuu ni kaxi mií ná, sa'á ñoo chítuu na tandó'ó koo tein kuu dáá ñóó.

²¹ Tá ka'an iin ñayuu xí'ín ndó: “Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, na dáka k̄i ñaá”, o tá kaa na xí'ín ndó: “Kande'é ndó, chí kaa nákaa na”, ná dá'a ni kandía ndó. ²² Chí ndakuei dao ta to'on, ta kaa ra ña mií rá kúú Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'on. Ta kee ra ña'a ndato, xí'ín ña'a ná'ano, dá dándalí ra ñayuu. Ta kúú nda ñayuu ni kaxi mií Ndios ndukú rá dándalí ra. ²³ Sa'á ñoo kaon koo ndó, chí sa ni datí'ai ndo'ó tá ko ñá'a koo dión.

Di'a koo, dá nandió ko tuku Jesús kii na ñayuú yó'o

²⁴ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Tein kuu dáá ñóó, tá ni ndi'í ni sa io tandó'ó ká'ano ñoo, dá nakuiin naá ndindii, ta ni yoó ka o toón. ²⁵ Dá kuei tiñoó ñó'o induú kaa, ta kidi ni'ini ña ná'ano ñó'o induú. ²⁶ Dá ví koni ndo na ni nduu ta ñayuú yó'o kii na tein vik̄o, ta ndato naye'e ndaa na noo kii na xí'ín ndidaá choon kómí ná. ²⁷ Ta ka'anda na choon noo ángel vei xí'ín ná ko'on na nakuaka na ndidaá kúú ñayuu ni kaxi mií ná ndéi ndin komi xoo tach̄i, chí ko'on na noo xíká cháá ka noo kúú noñó'o yó'o, ta ko'on ta'ani na noo kúú noo xíká cháá ka induú dá nditútí ná noo Jesús.

²⁸ Kane'e ndó kuendá táto'on kée taño'ó. Tá n̄i nduyúta noo ra, ta vei nóma yúta kuálí ra, kúú sa ná'á vá yó ña sa ni kuyati yoó koon dai. ²⁹ Ta dión ta'ani, tá n̄i xini ndo ni kasá'á kúu tandó'ó yó'o, dá kían kana'a ndó

ña sa ni kuyati va kuu nandió kooi kasaai.

³⁰ 'Miian ndaa kuiti ná ka'in xí'in ndó ña o kuu ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o.

³¹ Induú káa xí'in noñó'o yó'o naá váan. Tído to'on ká'in, o yá'a ta'an vaan.

³² 'Tído ni ko íin ta'on ná'á ndá kuu kakian, o ndá hora kooan, ta ni ángel ndéi induú ko ná'á, ta ni na kúu de'e Ndios ko ná'á, chi iin tó'on diní míí vá tatá Ndios kúú na ná'á. ³³ Sa'á ñoó kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'in Ndios, chi ko ná'á ta'on ndó ndá oon koo dión.

³⁴ 'Chi kián táto'on ki'o ndó'o iin taa kua'an xiká. Tá ko ñá'a kana ra ko'on ra, dá ni dankoo too ra ve'e ra noo ndá'a taa kéchóon noo rá. Dá ni xi'o ra choon noo iin rá iin ra. Dá ni sa'anda ta'ani ra choon noo taa ndaa yé'é rá ña ná kaño'o ini ra. ³⁵ Ki'o dión ta'ani kaño'o ini ndo, chi ko ná'á ta'on ndó ndá oon nandió koo tuku na kúu sato'o ndo kasaá na. Chi oon ni ví kasaá na tá ni kuaá, o kasaá na dao ñoó, o kasaá na tá ni kana chéli, o kasaá na tá ni tuu noo. ³⁶ Chi iin ndakána va kasaá na, sa'á ñoó kaño'o ini ndo, dá kían ná dá'a ni natiin na ndo'ó ndéi ndó kidi ndo. ³⁷ Ña ká'in xí'in ndo'ó yó'o, ká'in xí'in ndidaá kúu ñayuu ña ná kaño'o ini na —kaá Jesús.

14

Yó'o ni ndató'on kue'é ta né'e choon ndi kee ra, dá tiin ra Jesús

¹ Ta kómani vá uu ka kuu, dá koo víko pascua, dá seí na Israel pan ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuíta tachí ñaá. Kúu ni kasá'a ndátó'on maña ndidaá ta duti saku'a'a xí'in taa dána'a ley Moisés ndi koo kee ra, dá tiin ra Jesús, dá ná ka'ání ñaá ta né'e choon. ² Dá ni kaa ra:

—Ná dá'a ni tiin yó ra tein víko, dá chi ndakuei ñayuu nakuina vaá na ki'in na sa'a rá —kaá ra.

Di'a ni kuu tá ni kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an diní Jesús

³ Ta nákaa Jesús ñoo Betania noo kúu ve'e iin taa naní Simón, tá'an ra ni sa ndo'o kue'e té'i. Ta noo ío Jesús mesa, kúu ni kasá'a iin ñá'a, ta né'an iin tindo'o ló'o ni kava'a xí'in yuu dión naní alabastro. Ta ñoó ñó'o ndutá támi sá'an naní nardo. Ta ndutá ya'i nda'o kúu rá. Ta kúu ni ta'ávían diko tindo'o ñoó, dá ni kuei ndi'an ra diní Jesús. ⁴ Ta kúu ni xido nda'o ini dao taa ndéi ñoó, dá ni kasá'a rá ndátó'on tá'an míí rá ndéi ra:

—¿Ndiva'a dánaa oon ñá'a káa ndutá támi sá'an káa? ⁵ Ta va'a ka ví ní dikó yó ra, chi ya'i rá táto'on ki'o ní'i iin ñayuu kéchóon na oni ciento kuu, dá chindee yó na kúnda'í xí'in di'ón ñoó, ní kúu —kaá ra.

Sa'á ñoó ni kasá'a rá dánani ra ñá'a ñoó.

⁶ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—O sa dánani ndó ñá'a yó'o. ¿Ndiva'a dáta'an ndoan? Chi ña va'a va kían ni keeán xí'in yu'u. ⁷ Chi daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'in ndo'ó, ta kuu va chindee ndó na ndá hora ká'an míí ndó. Tído yu'u, o koo kúu ta'oin xí'in ndó. ⁸ Ñá'a yó'o kúu ña xi'o ndi'i táto'on ki'o sáa ndéean noo, chi ni kuei ña ndutá támi sá'an diní, ta ki'o dión ni kenduuan yiki koñoi táto'on ki'o kooi nduxii. ⁹ Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndéi kúu míí vá noo dána'a na to'on va'a sa'í iin ní kúu ñayuu yó'o, nakaní ta'ani na ña ni kee ñá'a yó'o xí'in yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'a ña ni keeán —kaá Jesús.

Di'a ni kuu, dá ni kandoo Judas ña naki'o ra Jesús noo ndá'a ta duti kúu noo

¹⁰ Dá ni kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uu taa xionoo xí'in Jesús, kua'an ra dikó rá Jesús noo ta duti saku'a'a. ¹¹ Tá ni seido'o ta duti ñoó ña ni ka'an Judas xí'in rá, kúu ni kadii nda'o ini ra. Dá ni kandoo ra ña ki'o ra di'ón noo rá. Dá ni kasá'a ndúkú Judas ndí koo kee ra, dá naki'o ra Jesús noo ndá'a roón.

Di'a ni kuu tá ni sadini Jesús noo ndí'í kúu xí'in ta xionoo xí'in ná

12 Tá n̄i kasandaá kuu mií noó, ña kúú víko noo seí na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachian, ta sa'áni na léko kuendá víko pascua, dá n̄i ndato'ón ñaá ta xionoo xí'in Jesús:

—¿Ndeí kóni ní ko'on ndu'u kenduu ndu ña kadíni yó kuendá pascua?

13 Dá n̄i sa'anda na choon noó uu ta xionoo xí'in ná ñóó, ta kaá na xí'in rá:

—Kua'án ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa naki'in tá'an ndó xí'in iin taa ndío yoo ñó'o takuii kua'an ra. Ta kúú karkuei ndó ra ko'on ndo. 14 Dá tá n̄i saá ra n̄i ndu'u ra ini ve'e, dá kaa ndo xí'in taa kúú sato'o ve'e ñóó: “Di'a kaá maestro ndu'u: ¿Ndi káa iin cuarto k̄i'o ní noo kadínij kuendá víko pascua xí'in ta xionoo xí'in?” kaa ndo xí'in rá. 15 Dá ná dána'a ra iin cuarto ká'ano kánóo dikó, ta sa ió nduu vaan. Ta ñóó kenduu ndo ña'a ná kadíni yó —kaá Jesús.

16 Dá n̄i kee uu taa ñoo kua'an ra. Dá tá n̄i saá ra ñoo ñóó, kúú n̄i ndo'o ra tátõ'on káa rá ió ña n̄i ka'an Jesús xí'in rá. Ta ñóó n̄i kenduu ra ña kadíni na kuendá víko pascua.

17 Dá tá n̄i kuaá ñóó, dá n̄i kasaa Jesús xí'in ndin ux̄i uu ta xionoo xí'in ná ve'e ñóó. 18 Dá n̄i sa ndei na mesa. Ta tein sásá'an na ñóó, dá n̄i kaa Jesús:

—Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña iin mií vá ndo'ó, ta sásá'an dáó xí'in yu'u, nak̄i'o ñaá noo ndá'a taa xiní u'u ñaá —kaá na.

19 Dá n̄i kasá'á kúnda'í nda'o ini ra. Dá n̄i kaa iin rá iin ra xí'in ná:

—¿Á yu'u kúúí, tatá?

20 Dá n̄i kaa Jesús:

—Iin taa nákaa tein ndin ux̄i uu ndo kúú rá. Tá'an ra dáketá dáó ndá'a xí'in yu'u ini ko'o, roón kúú rá. 21 Ta miían ndaa ndo'o na n̄i nduu taa ñayuu yó'o tátõ'on k̄i'o ká'an tuti ij Ndios. Tído nda'í va taa nak̄i'o ñaá noo ndá'a taa xiní u'u ñaá. Va'a cháa ka vían ní xio dá'a ni kaki taa ñóó, ní kúú —kaá na.

22 Ta tein noo sásá'an na ñóó, dá n̄i tiin Jesús pan. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda dao naan, dá n̄i xi'o naan noó taa ñóó. Dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Keí ndoán, chí ña xaan kúú yikí koñoi.

23 Dá n̄i tiin na copa. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios, dá n̄i xi'o na ra noó ta xionoo xí'in ná, ta ndidaá vá rá n̄i xi'i lú'u lú'u ra. 24 Dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Ndúta xaan kúú nij yu'u, kirá dáxinkoo ña n̄i kandoo Ndios kee na xí'in ñayuu na, ta kuita ra sa'á kuachi kua'á ñayuu. 25 Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña o nándió koo kaj ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu, dá ko'o saái ndutá uva noo ió Ndios dándáki na.

Yó'o n̄i ka'an Jesús ña ndatq Pedro sa'a ná

26 Dá tá n̄i ndi'i n̄i keká'ano na Ndios xí'in iin yaa, dá n̄i kee na kua'an na din̄i yúku naní Olivos.

27 Dá n̄i kaa Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñaá sakuaá víti, dá chí di'a kaá tuti ij Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u taa ndáka léko, ta kúú ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on.” 28 Tído tá n̄i ndi'i n̄i natakij, dá kuió noó noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo —kaá na.

29 Dá n̄i kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá taa yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'oin dión.

30 Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ón ña sakuaá víti, tá ko ñá'a ta'on kana chéli ta'ándá kúú uu, ta kúú sa on̄i va ta'ándá ndatõn sa'a yu'u.

31 Ta kúú n̄i ndundéé Pedro ka'an ra, ta kaá ra:

—Va'ará ná kánian kuu nduúj xí'in ní, tído o ndátá ta'oin sa'a ní —kaá ra.

Ta kúú k̄i'o dión ta'ani n̄i kaa ndidaá ka ta xionoo xí'in ná ñóó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i n̄i ndatón Jesús xí'in Ndios iin noo naní Getsemaní

32 N̄i ndi'i, dá n̄i saá na noo naní Getsemaní. Dá n̄i kaa Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná:

—Yó'o ni kandeí tóo ndó, dá ná ko'in ka'in xí'in Ndios, dá kasaa —kaá na.

³³ Dá n̄i kee Jesús ndáka na Pedro xí'ín Jacobo xí'ín Juan kua'an n̄a. Dá n̄i kixian n̄i kunda'í nda'o ini Jesús, ta n̄i kasá'á ndó'o nda'o níó ná. ³⁴ Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Nda'í nda'o kúu ini. Sa nda'á nd̄i va kúú xini. Yó'o ni kandeí tóó ndó, ta kaño'o ini ndo —kaá n̄a.

³⁵ Dá n̄i kee Jesús kua'an n̄a lú'u ka chí noo. Dá n̄i sa kuin̄ xití ná, ta n̄i xino ví taan n̄a nda noño'o. Dá n̄i xika n̄a noo Ndios ña tá ná kuu, dá ná o yá'a na ña vei ndo'o na ñoo. ³⁶ Ta di'a kua'an ña n̄i kaa n̄a:

—Tatá ló'o mií, ndidaá kúu vá ña'a kuu kee mií ní. Dítá ní yu'u noo ndutá ova, ña kúu ña ndo'o níóí. Tído ná dá'a ni kakuuan tát'o'on k̄i'o kóni yu'u. Ná kakuuan tát'o'on k̄i'o kóni mií ní —kaá n̄a.

³⁷ Tá n̄i nandió koo na n̄i ndisáa n̄a noo ndéi ndin on̄i taa kua'an xí'ín ná ñoo, kúu sa kidi va ra ndéi ra. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín Simón Pedro:

—Simón, ¿á kidi vóon? ¿Á k̄o x̄i'o ndeé ta'on inóon kaño'o inóon, va'ará iin hora? ³⁸ Kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'ín Ndios, dá ná dá'a ni kexixi ña kini xí'ín ndó. Ch̄i sa ió nduu níó ndo kee ndó ña kóni Ndios. Tído ña kóni ñi ndo k̄ian chituu ñaá —kaá n̄a.

³⁹ Dá n̄i sa'an tuku na n̄i ka'an na xí'ín Ndios tát'o'on k̄i'o n̄i ka'an na xí'ín ná ta'ándá mií noo. ⁴⁰ Dá tá n̄i ndisáa n̄a noo ndéi on̄i taa ñoo, kúu sa kidi tuku va ra ndéi ra, ch̄i sa'ání nda'o ñaá ña ma'ánó. Ta k̄o ní'í vá rá ndí k̄ian ka'an ra xí'ín ná. ⁴¹ Ta kúu ta'ándá kúu on̄i n̄i ndisáa Jesús n̄i sa'an n̄a n̄i ka'an na xí'ín Ndios. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín taa ñoo:

—¡Kudi ndo viti! ¡Ta nani'í ndéé ndo viti! Cháá dión ka ni ná kakian kudi ndo, ch̄i sa n̄i kasandaá va hora ña nak̄i'o ra n̄a n̄i nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a taa kómí kuachi. ⁴² ¡Ndakuei ndó, ná ko'o viti! Ch̄i sa kúyati taa vei nak̄i'o yu'u noo ndá'a taa kómí kuachi —kaá n̄a.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i tiin ra Jesús kanda ra ko'on ra noo tá né'e choon

⁴³ Kúu ká'an i'í vá Jesús iin na, kúu sa n̄i kasáa va Judas, iin ra kúu kuendá

ndin ux̄i uu t̄a xionoo xí'ín ná. Ta kua'á nda'o taa vei xí'ín rá. Dao ra né'e espada, ta dao ka ra né'e yit̄o. Ch̄i vei ra xí'ín choon n̄i sa'anda t̄a dut̄i saku'a'a, xí'ín taa dána'a ley Moisés, xí'ín t̄a sá'ano ñoo. ⁴⁴ Sa n̄i kasto'on va Judas xí'ín taa ñoo ndi kee ra dána'a ra ndá yoo kúu Jesús, ch̄i di'a n̄i kaa ra:

—Taa n̄i chitói noo ñoo, roon kúu tiin ndó kandaka ndó ko'on ndo, ta kanda va'a ndó ra —kaá ra.

⁴⁵ Dá tá n̄i natuu yati Judas noo iin Jesús, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Nakaá ní, maestro.

Dá n̄i chitó rá noo ná. ⁴⁶ Dá n̄i natuu taa kua'a ñoo n̄i tiin ra Jesús.

⁴⁷ Ta kúu iin taa iin xí'ín Jesús n̄i taó rá espada ra. Ta kúu n̄i chitó'on ra do'o iin taa kéchoon noo t̄a dut̄i kúu noo. ⁴⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín taa kua'a ñoo:

—¿Á t̄a ku'íná vá kée ndó yu'u kúu, sa'á ñoo vei ndó xí'ín espada xí'ín yit̄o tiin ndó yu'u? ⁴⁹ Ta ndidaá kuú vá n̄i sa kái xí'ín ndó yé'é ño'o ká'ano sa daná'i noo ndo, ta k̄o ní tiin ta'on ndó yu'u. Tído ndidaá ña yó'o kúu viti, dá ná xinkoo to'on ká'an tuti i'í Ndios —kaá n̄a.

⁵⁰ Ta kúu ndidaá vá t̄a xionoo xí'ín ná n̄i dankoo ndava'a ñaá, ta n̄i xino ra kua'an ra.

Dí'a n̄i ndo'o iin tayi n̄i kankono kua'an

⁵¹ Ta sata ñayuu kuá'a ñoo tákaa iin tayi kua'an xi. Ta sava'a iin sávana va ndixi xi kua'an xi. Kúu n̄i tiin ta'ani ñaá rá. ⁵² Tído n̄i dayáa xi sávana ñoo. Ta kúu ndaá n̄i kankono vichí xí kua'an xi.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i sa iin Jesús noo mií t̄a dut̄i kúu noo

⁵³ Dá né'e ra Jesús n̄i saá ra noo ió mií t̄a dut̄i kúu noo. Dá n̄i nataka ta'ani ndidaá kúu t̄a dut̄i saku'a'a, xí'ín t̄a sá'ano ñoo, xí'ín taa dána'a ley Moisés. ⁵⁴ Ta Pedro, ndaá xíká xíká tákaa ra kua'an ra. Dá n̄i saá ra n̄i ku'u ra noo kúu yé'é ve'e t̄a dut̄i kúu noo ñoo. Dá n̄i sa koo ra ió ra noo ndéi taa ndaá yé'é ñoo, ch̄i ndéi ra nádaa rá noo kéi ño'o.

⁵⁵ Ta ra duti saku'a ñoo xí'in ndidaá ka ta né'e choon ndéi ra ndúkú rá ta ka'an kuachi sa'a Jesús, dá kuu naki'o ñaa rá noo ndá'a ta romano, dá ka'áni ñaa rá. Tído ko ní ní'i ta'on ra ndi kían kakuu kuachi na. ⁵⁶ Chi kua'á nda'o taa ni kava'a ña to'on ni ka'an ra sa'a Jesús. Tído ko ní náki'in tá'an ta'on to'on, ña ni ka'an ra sa'a ná.

⁵⁷ Dá ni ndakuei dao ka ta ndúkú rá kuachi ka'an ra sa'a Jesús, ta kaá ra:

⁵⁸ —Ndu'u kúu ra ni seídó'o ña ni kaa ta xaan di'a: “Ko'in nakani ndi'ii ve'e ño'o ká'ano yó, ña ni kava'a ndá'a taa. Ta kúu tixi oni kuu, ta kúu kava'i iin ka ve'e ño'o saá, tído o duú ña kava'a ndá'a taa kakian” —kaá ra.

⁵⁹ Tído ko ní náki'in tá'an ta'on ña ni ka'an ra sa'a ná.

⁶⁰ Dá ni ndaku'in ndichi mií ta kúu duti kúu noo me'í noo ndéi ra ñoo. Dá ni ndato'on rá Jesús:

—¿Ndiva'a ko ká'on chindeón miíon? ¿Á ña ndaa kían ká'an kuachi taa kaa sa'on o koó?

⁶¹ Tído tádi óon va iin Jesús, ni iin to'on ko ní ka'an na.

Dá ni nandió koo tuku mií ta duti kúu noo ñoo ni ndato'on ñaa rá:

—¿Á yo'ó kúu Cristo, na dákaiki ñaa? ¿Á de'e Ndios, na ii, kúu yo'ó?

⁶² Dá ni kaa na xí'in rá:

—Jaan, ñaa kúu yu'u, ta koni ndo na ni nduu taa ñayuu yó'o nakoo na xoo kuá'a Ndios noo ió na dándaki na. Ta koni ta'ani ndó na kii na tein viko tánee induú —kaá na.

⁶³ Dá ni ndatá ta duti kúu noo ñoo dá'on ndíxi ra sa'a ña ni xido ini ra. Dá ni kaa ra:

—¿Ndá choon kuu ka yo cháa ka taa ka'an kuachi sa'a rá? ⁶⁴ Chi sa ni seídó'o vá mií ndó ña ni ka'an ndava'a ra sa'a Ndios. ¿Ndí kían náta'an ini ndo keeá xí'in rá viti? —kaá ra.

Dá ni kandoo ndidaá taa ndéi ñoo ña kánian kuu Jesús sa'a ña ni ka'an na dión. ⁶⁵ Dá ni kasá'a túu ndaa dii ñaa dao ra. Ta ni dadá'i ra noo ná xí'in iin dá'on, dá ni kani ñaa rá, ta kaá ra xí'in ná:

—Nakoni ini ndi ndá yoo ni kani ñaa —kaá ra.

Ta nda ra ndíta ndaa yé'é ñoo ni kani da'anda noo ná.

Dí'a ni kuu tá ni ndata Pedro sa'a Jesús oni ta'anda

⁶⁶ Ta yé'é ve'e niño ñoo ió jí vá Pedro. Dá ni kasá'a iin ñá'a kéchóon noo mií ta duti kúu noo ñoo. ⁶⁷ Dá tá ni xinián ió Pedro nádaa rá noo kéi ñó'o ñoo, kúu ni sa nde'é va'a ñaaán, dá ni kaaan xí'in rá:

—Xíonoo ta'ani yo'ó xí'in Jesús, ta ñoo Nazaret, ¿daá koó?

⁶⁸ Tído ni ndata vá rá, ta kaá ra:

—Ko ná'a ta'on yu'u taa ñoo, ta ni ko kándaá ta'on ini ndá sa'a ká'on xí'in.

Dá ni kee ra kua'an ra chí noo kúu yé'é di'a. Tá ni saa ra ñoo, ta kúu ni kana va chéli. ⁶⁹ Ta kúu ni xini tuku va ñá'a ñoo noo iin Pedro. Dá ni kasá'a ká'an xí'in dao ka ñayuu ndíta ñoo:

—Taa yó'o kúu kuendá Jesús.

⁷⁰ Ta kúu tuku va ni ndata rá.

Ta lú'u ka toó, kúu ni ka'an dao ka ñayuu ndíta ñoo xí'in rá:

—Miían ndaa kuiti kuendá Jesús kúu yo'ó, chi ta kuendá Galilea ta'ani kúuón. Dá chi tát'on ká'an roón, dión ká'on.

⁷¹ Dá ni kasá'a ká'an ndava'a Pedro, ta kaá ra:

—Ná'a Ndios ña ko ná'a ta'on yu'u taa ká'an ndo sa'a ñoo —kaá ra.

⁷² Ta kúu ni kana va chéli ta'anda kúu uu. Dá ví ni ndisáa ini ra to'on ni ka'an Jesús xí'in rá, chi di'a ni kaa na: “Tá ko ñá'a kana chéli ta'anda kúu uu, ta kúu sa ndata yo'ó sa'a yu'u oni ta'anda”, kaá na. Tá ni ndisáa ini ra to'on yó'o, kúu nda'í nda'o ni saki ra.

15

Dí'a ni kuu tá ni sa in Jesús noo taa nani Pilato

¹ Dá tá ni tuj noo, sa ni kandoo va ta duti saku'a, xí'in ta sá'ano ñoo, xí'in taa dána'a ley Moisés xí'in ndidaá ka ní ta né'e choon ndi k'i'o kee ra xí'in Jesús. Dá ni kató ñaa rá ndáka ra ni saa ra ni naki'o ra noo ta né'e choon

romano naní Pilato. ² Dá nì ndato'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúú rey noó na Israel?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá dión kaá mií ní —kaá na.

³ Ta ndéi ta duti saku'a'á dátaí kuachi ñáá rá sa'á kua'á nda'o ña'a.

⁴ Dá nì ndato'ón tuku ñáá Pilato ñoó, ta kaá ra:

—¿Á ni iin ña'a o ká'an yo'ó chin-deéon miíon? Ta dión ví kua'á ña'a dátaí kuachi ñáá ta káa.

⁵ Ta va'ará dión nì kaa ra, tído ni iin to'on kó ní ka'an Jesús. Sa'á ñoó nì naá vá iní ra.

Dì'a nì kuu, dá nì sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

⁶ Tein iin iin víko pascua dáyaá Pilato iin ta nákaa ve'e kaa, tá'an ra kándoo na ñoo Israel sa'a. ⁷ Daá ñóó nákaa iin ta naní Barrabás ve'e kaa, ta ño'o ta'ani dao ka ta kí'in tá'an xí'ín rá sa'ání rá ndii. Roón kúú ta nì ndakuei nì naá xí'ín ta né'e choon romano. ⁸ Dá nì kasáa kua'á nda'o ñayuu noo Pilato. Dá nì kasá'á xika na noo rá ña ná dáyaá ra iin ta nákaa ve'e kaa, táto'on kì'o kée ra tein iin rá iin víko pascua. ⁹ Dá nì kaa ra xí'ín ñayuu ñoó:

—¿Á kóni ndo ña dáyaai na kúú rey noó na Israel yó'o?

¹⁰ Dión nì kaa ra chi nì kandaá va ini ra ña sa'á ña u'u iní vá ta duti saku'a'á ñoó, sa'á ñoó nì nakì'o ñáá rá noo ndá'a rá. ¹¹ Tído nì daká'an kue'é ta duti saku'a'á ñoó ñayuu kuá'a ñoó, dá nì xika na ña va'a cháa ka Barrabás ná dáyaá ra. ¹² Dá nì ndato'ón ñáa Pilato, ta kaá ra:

—¿Ndí kían kóni ndo kee yu'u xí'ín ta chínani ndó kúú rey noó na Israel yó'o, tá dáá?

¹³ Dá nì kayu'ú ñayuu kuá'a ñoó:

—¿Chirkaa ní ra ndika cruz!

¹⁴ Dá nì kaa Pilato:

—¿Ndí kían kini nì ya'a ta yó'o nì kee ra?

Tído kúú nì'i cháa ka ví nì kasá'á káyú'ú ñayuu kuá'a ñoó:

—¿Chirkaa ní ra ndika cruz!

¹⁵ Ta sa'á ña kóni Pilato kandoo va'a ra noo ñayuu kuá'a ñoó, sa'á ñoó nì

dayáa ra Barrabás. Dá tá nì ndi'i nì kani soldado Jesús xí'ín chirrión, dá nì nakì'o ñáá Pilato noo ndá'a rá, dá ná ko'on ra chirkaa ñáá rá ndika cruz.

¹⁶ Dá nì nakì'in ñáá soldado ndáka ra kua'an ra nda maá ini ve'e choon ta romano. Dá nì nadataká ra ndidaá ka soldado kúú kuendá ra. ¹⁷ Dá nì daku'ino ñáá rá iin dá'on kua'á toón, ta nì chinóo ra iin corona nì kava'a xí'ín ion diní ná. ¹⁸ Dá nì kasá'á rá kée ra ña kéká'ano ñáá rá:

—Na ká'ano kúú mií ní, na kúú rey noó na Israel —kaá ra.

¹⁹ Ta nì kani ra iin tañí diní ná, ta nì tuu ndaa díí ñáá rá. Ta nì sa kuja xítí rá noo ná kée ra ña kéká'ano ñáá rá. ²⁰ Tá nì ndi'i nì kediki ndaa ñáá rá, dá nì dí'tá rá dá'on kua'á toón ndíxi na ñoó. Dá nì nadaku'ino ñáá rá dá'on mií ná. Dá ví nì taó ñáá rá ndáka ra kua'an ra chirkaa ra ndika cruz.

Dì'a nì kuu tá nì chirkaa ra Jesús ndika cruz

²¹ Ta noo ndáka ñáá rá kua'an ra, ñoó nì nakì'in tá'an ra xí'ín iin ta naní Simón, ta kuendá Cirene. Ta de'e ra naní Alejandro xí'ín Rufo. Ta yó'o kúú ra kondii nì sa'an yúku. Kúú nì kendúsa soldado xí'ín rá ña ná kadokó ra cruz Jesús ko'on ra. ²² Ta ndáka ñáá rá nì saa ra iin xián noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yikí lásá diní ndii.

²³ Ñoó, dá nì xì'o ra vino nì dataká tá'an xí'ín ndutá ova ko'o Jesús, tído kó ní xián ta'on na ko'o na ra. ²⁴ Dá tá nì ndi'i nì chirkaa ñáá rá ndika cruz, dá nì sa ndei ra nì sadikí ra suerte xí'ín dá'on ná, dá ná kande'á ndi ndáa dá'on kánian ni'í iin rá iin ra.

²⁵ Táto'on ka iin dataan nì chirkaa ra Jesús ndika cruz. ²⁶ Ta ndá'a iin tabla diní cruz ñoó, ta ká'an ndá sa'a kían tákaa na ñoó. Ta di'a kaáan: “Taa yó'o kúú rey noó na Israel.” ²⁷ Dá nì chirkuéi ta'ani ra uu ta ku'íná ndika dao ka cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a na, ta iin ka ra tákaa xoo íti na. ²⁸ Ta xí'ín ña yó'o dá nì xinkoo noo ká'an tuti ií Ndios, chi di'a kaáan: “Nì nadakí'in tá'an dáó ñáá rá xí'ín ta kómí kuachi.”

29 Ta ñayuu chíka'anda kua'an noo tákaa Jesús ñoo kédiki ñaá ná, ta kaó na diní ná kénoo na Jesús, ta kaá na:

—¡Maáki ri! Kaá yo'ó ña nakani ndi'on ve'e ño'o ká'ano Ndios. Ta kúu tixi oní va kuu nduva'on ña, kaáon. 30 Ñoo ndani, dákaiki miíon viti. Kua'an noo kí ndika cruz xaan ná kande'á.

31 Ta dión ta'ani kédiki ñaá ta duti saku'a xí'in ta dána'a ley Moisés, ta ndátó'on rá ndíta rá:

—Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dákaiki ra, tído ko kandeé ta'on ra dákaiki ra mií rá viti. 32 ¡Kaá ra ña kúu rá Cristo, na dákaiki ñaá! ¡Ta kaá ra ña kúu rá rey noó na ñoo yo! ¡Ná noo kí rá ndika cruz káa, dá ná nakoni yo rá, dá ná kandísa yó ra! —kaá ra ndíta ra.

Ta kána'á ta'ani nda uu ta tákuei iin iin xoo dín ná ñoo xí'in ná.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Jesús

33 Tá ni kasandaá kaxuu, dá ni nakuin naá iin ní kúu ñayuú nda ka oní sa'ini. 34 Dá tá ni kasandaá ka oní ñoo, kúu ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —To'on yó'o kían kóni kaa: Ndios mií, Ndios mií, ¿ndiva'a ni dayáa ndá'a ni yu'u?

35 Tá ni seido'o dao ka taa ndíta ñoo ña ni ka'an na dión, dá ni kaa ra:

—Kueído'o ndó, chí kána ra profeta Elías.

36 Kúu ni kankono iin ta ni sa'an ra ni dandáxi ra iin tá'í dá'on xí'in vino iá. Dá ni so'oni raán diní iin tañí. Dá ni chirnee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na ra. Dá ni kaa ra:

—Ná dá'a ni kee ndo dión. Ná kandatí yó, dá ná kande'á á kasaa Elías dánoo ñaá ná —kaá ra.

37 Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, dá ni xi'i na. 38 Ta kúu mií dáá vá ni ndata dao dá'on tákaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. Ni keean nda yú'an nino, ta kúu nda yú'an nino ni xinó noó ni ndata ñá.

39 Ta mií ta dánáki soldado ín noo tákaa Jesús ñoo. Kúu ni xini ra tátó'on ni kayu'ú ná tá ni xi'i na, dá ni kaa ra:

—¡Mián ndaa ndisa de'e Ndios ni sa kuu ta yó'o!

40 Ta xíka vá ndíta dao na ñá'a ndé'e ná ña ni ndo'o Jesús. Ta tein noón nákaa María Magdalena, xí'in María naná José xí'in Jacobo, ta ló'o cháa ka. Nákaa ta'ani iin ka ñá'a naní Salomé. 41 Ta na ñá'a yó'o kúu na ni sa xionoo xí'in Jesús, ta sa chindeé ñaá ná tá ni sa io na chí kuendá Galilea. Ta ndéi kua'a ta'ani dao ka na ñá'a tákuei Jesús ni saa na ñoo Jerusalén.

Di'a ni kuu, dá ni nduxi Jesús

42 Sa ni ini va kuu dáá, ña kían mií kuu kénduu na Israel ña'a keí ná taan, chí sa kua'an kasandaá va kuu náni'i ndéé ná. 43 Ío iin ta naní José, ta kúu rá ta ñoo Arimatea. Ta kúu rá iin ta ndaya'i tein ta né'e choon noó na Israel. Ta ndátí ta'ani ra ña kasaa Ndios dánáki na ñayuú yó'o. Roón kúu ra ni xi'o ndeé iní ni ku'u ra noo nákaa Pilato. Dá ni xika ra noo Pilato ña ná nakí'o ra yíkí koño Jesús noo rá. 44 Kúu ni naá vá iní Pilato tá ni kandaá ini ra ña sa ni xi'i va Jesús. Dá ni kana ra ta dánáki soldado ñoo. Dá ni ndato'on ñaá rá, á ndaa ña sa ni xi'i va na. 45 Dá ni kaa ta dánáki soldado ñoo ña sa ni xi'i va na. Dá ni sa'anda Pilato choon ña ná nakí'o ra yíkí koño Jesús noo José. 46 Dá ni sa'an José ñoo ni xiin na iin sávana saá. Dá ni danóo ra yíkí koño Jesús ndika cruz. Dá ni naxituú ñaá rá xí'in sávana ñoo. Dá ni sa'an ra ni chikáa ñaá rá ini iin yái ká'ano ni kava'a ndika iin káo. Dá ni dakuió tuú ra iin yuu chiká'ano ni sadi ra yé'an. 47 Ta ni xini va María Magdalena xí'in María naná José noó ni chikáa ñaá rá.

16

Di'a ni kuu tá ni nataki Jesús

1 Tá ni ya'a kuu náni'i ndéé na Israel, dá ni sa'an María Magdalena, xí'in Salomé, xí'in María naná Jacobo ni xiin na ndutá támi sa'an kane'e na ko'on na chí'i na yíkí koño Jesús, ká'an ná. 2 Ta na'a va'a kuu mií noó kásá'a sa'a semana, dá ni kee na kua'an na yái noo nákaa yíkí koño Jesús. Ta kúu

duú n̄i x̄inkoo va nd̄indii. ³ Ta kúu ndátó'ón ná kua'an n̄a íchi ñoó, ta kaá n̄a:

—¿Ndá yoo ví ni'í yò d̄itá yuu ndad̄i yú'u yáí ñoó?

⁴ Tído tá n̄i saa yati na, kúu n̄i xini va na ña sa n̄i kuxoo va yuu ká'ano n̄i sa ndadi yú'u yáí ñoó. ⁵ Dá tá n̄i ku'u na inian, kúu n̄i xini n̄a ió iin tayii chí xoo kuá'a di'a. Ta ndíxi xi iin dá'on kuxi chíkani. Ta kúu n̄i yu'ú nda'o na ñá'a ñoó. ⁶ Dá n̄i kaa xi xí'ín ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, chí sa ná'a vái ña nándukú ndó Jesús, n̄a ñoo Nazaret, n̄a n̄i sarkaa ndika cruz. Tído n̄i nataki va na. Kande'é ndó noó n̄i chinóo ñaá rá. Koo k̄a n̄a nákaa yó'o. ⁷ Kua'an k̄i ndo kasto'on ndó xí'ín Pedro, xí'ín dao k̄a t̄aa xionoo xí'ín ná ña kuió noó Jesús ko'on na noo rá chí Galilea di'a. Ta nda ñoó ví, dá koni ñaá rá tát'on k̄i'o n̄i sa ka'an n̄a xí'ín rá —kaá ángel ñoó.

⁸ Dá n̄i kankuei na yáí ñoó taxí tá'an na kua'an n̄a. Kúu ndaá ndéi ñino oon na kua'an n̄a, chí n̄i yu'ú nda'o na. Ñoó ndani ko ní nákani na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu íchi noó kua'an n̄a ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo María Magdalena

⁹ Tá n̄i nataki Jesús na'a kuu dáá ñoó, ña kúu kuu mií noó kásá'a sa'a semana, dá n̄i na'a noo ná dinñó'ó noo María Magdalena, tá'an ña n̄i sa ño'o usa espíritu kini n̄i taó ná ñoó.

¹⁰ Dá n̄i keeán kua'an noo ndéi t̄aa xionoo xí'ín ná. Tá n̄i saaan noo ndéi ra, nda'í ndéi'í rá ndéi ra. Dá n̄i kasto'an xí'ín rá ña n̄i xinian Jesús.

¹¹ Tá n̄i seido'o ra ña n̄i nataki Jesús, chí sa n̄i xini va ñaá ñá'a ñoó, kúu ko ní kándisa ta'on ñaá rá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo uu t̄aa xionoo xí'ín ná

¹² Tá n̄i ndi'i ñoó, dá n̄i na'a noo Jesús noó uu t̄aa xionoo xí'ín ná noo xika ra kua'an ra íchi kua'an chí yúku. Tído sa n̄i nadaon va na to'on sa kaa na. ¹³ Tído tá n̄i nakoni ñaá rá, dá n̄i sa'an ra n̄i kasto'on ra xí'ín dao k̄a t̄aa xionoo xí'ín ná ñoó. Tído kúu tuku va ko ní xii roón kándisa ra.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'o Jesús choon noo t̄aa xionoo xí'ín ná

¹⁴ Tá n̄i ndi'i ñoó, dá ví n̄i na'a noo Jesús noo ndin ux̄i iin t̄aa xionoo xí'ín ná noo ndéi ra sásá'an ra. Dá n̄i danáni ñaá ná sa'a ña ko ní kándisa ra xí'ín sa'a ña káxi níó rá, chí ko ní xii ra kándisa ra ña n̄i xini dao k̄a ñayuu ñoó ña n̄i nataki n̄a. ¹⁵ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo kanoo ndó iin ní kúu ñayuu dána'a ndo sa'a to'on va'a ña ká'an sa'í noo ndidaá kúu ñayuu. ¹⁶ Ta ndi ndaa n̄a n̄i kándisa ñaá, ta n̄i sodo nduta ná, noón kúu na dákaiki Ndios. Tído n̄a ko ní xii kándisa to'on va'a yó'o, noón kúu na kandoo kakomí kuachi noo Ndios. ¹⁷ Ta ñayuu n̄i kándisa to'on va'a yó'o, noón kúu na ni'í ña kandeé ná kee na ña ná'ano. Chí xí'ín kuu yu'u kandeé ná taó ná espíritu kini ño'o ini ñayuu. Ta kat̄i'a na ka'an n̄a dao k̄a yú'u, ña ko ní dákuá'a na. ¹⁸ Ta va'ará n̄i tiin ndakána na iin ko, ta kúu ko t̄a'ón ña'a ndo'o na kee rí. Ta va'ará n̄i xi'í ndakána na iin ña'a deen, ta kúu ko t̄a'ón ña'a ndo'o na keean. Tá ná chinóo na ndá'a ná satá n̄a kú'u, ta kúu nduva'a va na —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nana Jesús kua'an nó'o ná induú

¹⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an sato'o yò Jesús to'on yó'o, dá n̄i kee na konana na kua'an nó'o ná induú. Kúu n̄i nakoo na xoo kuá'a Ndios.

²⁰ Dá n̄i kee t̄aa xionoo xí'ín ná ñoó kua'an ra dána'a ra to'on va'a sa'a Jesús ndidaá kúu ñoo. Ta kúu sa chindeé vá ñaá mií sato'o yò Jesús, ta n̄i na'a n̄a ña ndaa k̄ian n̄i ka'an ra, chí n̄i xi'o na ña kandeé rá kee ra ña'a ndato. Díon ná koo.

To'on yó'o kían ni taa San Lucas, ña ká'an sa'a Jesús

*Ña yó'o kúú ña ni ka'an Lucas xí'in
ra nani Teófilo*

¹ Sa kua'á nda'o taa ni kee tata nataa yíko ra ndidaá ña ndaa ni kuu tein mií yó. ² Ta ni taa raan táto'on káa rá ío ña ni nakani na ni xini xí'in noo ndidaá kúú ña ni sa ío nda mií sa'a, chi noón kúú na ni ni'i choon ña kane'e na to'on yó'o kanoo na. ³ Ta ni sa nde'í ña iian va'a kían nataa yíko ta'anii ña. Chi kueé kueé ni taó to'on va'i ndidaá kúú ñayuu ni xini xí'in noo ndidaá kúú ña ni sa ío nda mií sa'a, dá ni nataa yíko ña kosaaan noo mií ní, Teófilo, chi kúú ní iin ta ndáya'i, ⁴ dá kana'á va'a ní sa'á ña ndaa, tá'an ña ni daná'a na noo ní.

*Di'a ni kuu tá ni ka'an iin ángel ndi
koo, dá kaki iin ra nani Juan*

⁵ Tein kuu nákaa Herodes kúú rá rey chí kuendá Judea, ni sa ío iin ta duti ni sa nani Zacarías, ta sa káa ra tein ta duti kuendá Abías. Ta ñadi'í ra ni kixi tein na ve'e Aarón, ta ni sa nanián Elisabet. ⁶ Ta mií rá xí'in ñadi'í ra ni sa kuu ñayuu ndaa noo Ndios, ta sa seídó'o na ndidaá kúú choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, ta ni lú'u ko ní ya'a na nooan. ⁷ Tído ko ta'ón de'e na ní sá ndei, dá chi Elisabet kúú iin ñá'a daá o kúu koo de'e. Ta na sava'a va kúú ndin nduú na.

⁸ Iin kuu nákaa Zacarías kéchóon ra ña kúú choon kée duti noo Ndios, chi mií daá ñoo kéchóon ta duti kuendá mií rá. ⁹ Dá ni kee ta duti ñoo táto'on ni kaan ra kée ra, chi ni sadiki ra suerte, dá ni kanian ña Zacarías kúú ra chiñó'o dusa noo Ndios. Dá ni ku'u ra kua'an ra ini ve'e ño'o ká'ano sato'o yo Ndios. ¹⁰ Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi ká'an na xí'in Ndios sata vé'e xian nani nákaa ra chíñó'o ra dusa ñoo ini ve'e ño'o ká'ano ñoo. ¹¹ Kúú iin kuití vá ni na'a noo iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios, iin na

chí xoo kuá'a di'a noo kéj dusa ñoo. ¹² Kúú ni naá vá ini Zacarías tá ni xini ñaá rá, ta ni nduká'ano ra xini ra sa'á ña ni yu'ú ra. ¹³ Tído ni kaa ángel ñoo xí'in rá:

—Zacarías, ná dá'a ni yu'oon, chi ni seídó'o va Ndios ña ni xikon noo ná. Sa'á ñoo dákáki ñadi'oon Elisabet iin tayii ló'o, ta chinanón xi Juan. ¹⁴ Ta ndato nakutí yo'ó xí'an kadii inon sa'a xí. Ta kua'á nda'o ñayuu kadii ini tá ná kaki xi, ¹⁵ chi iin ta ndáya'i nda'o kakuu xi noo Ndios. O kó'o ta'on xi vino, ta ni ndutá deen. Ta nakutí xí xí'in Espíritu i Ndios nda noo kakaá xi tixi naná xi. ¹⁶ Ta mií xí kedaá xí'in kua'á nda'o na Israel, dá nandió kuéi na noo sato'o na Ndios. ¹⁷ Ta sa dinñó'ó ka kasaa xi, dá kasaa na kúú sato'o yo. Ta kane'e xi choon táto'on ki'o ni sa ne'e Elías choon, ta koo ndeé ini xi táto'on ki'o ndeé sa ío ini Elías. Ta kandeé xí nandei va'a na kúú tatá xí'in de'e na. Ta kandeé ta'ani xi xí'in na saá ini, dá natiin na ñaxintóni va'a táto'on ki'o kómí ñayuu ndaa ñaxintóni va'a noo Ndios. Díon, dá kenduu xi na ñoo yó'o, dá kandeé nduu na natiin na na kúú sato'o yo.

¹⁸ Dá ni kaa Zacarías xí'in ángel ñoo:
—¿Ndí keei kandaá ini ña díon koo?
Dá chi ta sava'a va kúú yu'u, ta sava'a ta'ani ñadi'í yu'u.

¹⁹ Dá ni kaa ángel ñoo xí'in rá:

—Yu'u nani Gabriel, ta yu'u kúú ra iin noo Ndios noo ío na. Ta mií ná kúú na ni chinda'á yu'u veii kasto'in xí'ón sa'á to'on va'a yó'o. ²⁰ Ta viti kían kandoo ñí'on, ta o kúu ka ka'on nda ná xinkoo noo ni ka'in xí'ón, chi ko ní xí'ón kandísón to'on ni ka'in, tído miian ndaa xinkoo ña ni ka'in xí'ón tá ná kasandaá kuu ni kaxi mií Ndios —kaá na xí'in rá.

²¹ Ta ndati na ñoo ñoo ña keta Zacarías sata vé'e. Kúú ni kasá'á nákani ini na sa'á ña ni kuna'á nákaa ra ini ve'e ño'o ñoo. ²² Tído tá ni keta ra, kúú sa ko kuu ka va ka'an ra. Dá ni kandaá ini ñayuu ñoo ña ni xini ra iin ña'a ndato ni kee Ndios ini ve'e ño'o ñoo, dá chi nda ndá'a óon ra kúu xí'o ra kuendá sa'á ña ni xini ra. Ta ni kandoo ní'i va ra.

23 Dá tá n̄i ndi'i n̄i kee Zacarías choon kánian kee ra sa'á ña kúú rá ta duti, dá n̄i kee ra kua'an nó'o rá ve'e ra. 24 Ta n̄i ya'a dao kuu ña n̄i kuu dión, ta kúú n̄i tuu va ñadi'í ra Elisabet nó'o de'án. Ta kúú n̄i sa káa tooán ve'án o'on yoo, ta n̄i kaaan di'a xí'ín mián: 25 “Di'a n̄i kee sato'i Ndios xí'ín, chi tein kuu víti n̄i na'a na ña kú'u ini na sa'í, ta n̄i ditá ná ña kían kénóo ñayuu yu'u.”

Di'a n̄i kuu tá n̄i kast'o'on iin ángel xí'ín María ña koo iin de'e yú na, ta kananí xí Jesús

26 Tá n̄i xino iño yoo nó'o de'e Elisabet, dá n̄i tanda'á Ndios ángel naní Gabriel kua'an na iin ñoo naní Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, 27 dá koto ni'ini na iin tadi'í tákí, tá'an ra sa n̄i xí'o to'on ña koo xi xí'ín taa naní José, ra kúú kuendá na ve'e rey David. Ta tadi'í tákí ñoo naní María. 28 Tá n̄i ku'u ángel ñoo noo ió María, dá n̄i kaa na xí'ín xí:

—Ná koo va'ón. Náta'an nda'o ini Ndios xiní na yo'ó, chi na kúú sato'o yo kúú na ió xí'ón, ta kée na cháa ka ña maní xí'ón o duú dao ka ñá'a.

29 Tá n̄i xini xí ángel ñoo, ta n̄i seíd'o xi ña n̄i ka'an na xí'ín xí, kúú n̄i naá vá ini xí, chi kó kándaá ta'on ini xí ndi kóni kaa ndisá'án n̄i ka'an na xí'ín xí. 30 Dá n̄i kaa tuku na xí'ín xí:

—María, ná dá'a ni yu'óon, chi sa n̄i natiion ña maní noo Ndios. 31 Chi viti kían kaño'o de'ón. Ta dátuu nooon iin tayii, ta chinanón xí Jesús. 32 Ta kakuu xi iin na ndaya'i, ta kananí xí de'e mií Ndios, na kómí ndidaá choon. Ta mií Ndios, na kúú sato'o yo, noón kúú na kí'o choon noo ndá'a xí ña kakuu xi rey, táto'on n̄i sa kuu David, na sá'ano ve'e xi. 33 Ta kane'e xi choon noo na ve'e Jacob, ta ni iin kuu o ndí'i ña dándáki xi.

34 Dá n̄i kaa María xí'ín ángel ñoo:

—¿Ndi koo, dá xinkoo ña koo dión, ta kó ta'ón taa ió xí'ín?

35 Dá n̄i kaa ángel ñoo xí'ín xí:

—Mií vá na kúú Espíritu ij Ndios naxino nímōn, ta nakutón xí'ín ndée mií ná. Kí'o dión, dá ni'on de'ón. Sa'á ñoo tayii ij kaki ñoo kananí xí de'e mií

Ndios. 36 Ta dión ta'ani sa nó'o de'e tá'ón naní Elisabet, va'ará na savá'a kúú ná. Ta sa n̄i xino iño yoo nó'o de'e na, va'ará sa ka'an ñayuu xí'ín ná ña kúú ná iin ñá'a o koo de'e, 37 chi ni iin ñá'a kó kían kuáchi noo Ndios.

38 Dá n̄i kaa María xí'ín ná:

—Yu'u kúú iin tadi'í kéchóon noo sato'o yo Ndios. Sa'á ñoo ná kee na xí'ín táto'on kí'o n̄i ka'an ní xí'ín —kaá xi.

Dá n̄i kexoo ángel ñoo noo xí kua'an na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'an María ve'e Elisabet

39 Tein kuu dáá ñoo, dá n̄i ndi'i nda'o ini María n̄i kee xi kua'an xi yukú ñó'ó noo nákaa iin ñoo chí kuendá Judá. 40 Tá n̄i saa xi, n̄i ku'u xi ve'e Zacarías. Dá n̄i ka'an xi ndisá'án xí'ín Elisabet. 41 Tá n̄i seido'o Elisabet ndisá'án n̄i ka'an María xí'ín, kúú n̄i nda'o n̄i kandita taleé ini tixián. Ta kúú n̄i nakutíán xí'ín Espíritu ij Ndios, 42 ta kúú n̄i nda'o n̄i kayu'án:

—Yo'ó kúú na kémáni cháa ka Ndios noo ndidaá na ñá'a, ta kémáni ta'ani na de'e nákaa tison xaan. 43 ¿Ndá yoo ví kúú yu'u ña kii naná na kúú sato'i koto ni'ini na yu'u? 44 Tá n̄i seido'i n̄i ka'on ndisá'án xí'ín, kúú n̄i nda'o n̄i kandita taleé nákaa ini tixii xí'an kadii ini xi. 45 Ndiká'án ndi kúú ví yo'ó ña n̄i kandíson ña mián ndaa xinkoo ña n̄i ka'an sato'o yo Ndios kee na xí'ón —kaáan xí'ín xí.

46 Dá n̄i kaa María:

Ndino'o ini va yu'u kéká'anoi na kúú sato'o yo.

47 Kadii nda'o ini níoi sa'á ña n̄i kee Ndios, na dáka'ki ñaá.

48 Chi n̄i sa nde'é ná ña kúú iin tadi'í kúnda'í kéchóon noo ná.

Ta viti chí noo kaa ndidaá kúú ñayuu ña n̄i natiin yu'u ña maní noo Ndios.

49 Dá chi ná'ano nda'o ña'a kée Ndios, na kómí ndidaá kúú ndée, xí'ín.

Ná natiin kuu ná ndidaá tá'an ñaño'ó.

50 Daá kuití kú'u ini na sa'a ndidaá ñayuu yu'u ni'ini ñaá.

51 Sa kua'á nda'o ña'a ná'ano n̄i kee na xí'ín ndá'a ná.

Ta ni taó xóo na ta ió táyí ini, dá ná o kée ra ña nákani ini níó rá.

52 Ta ni dítá ná choon noo nda'á ta né'e choon ná'ano, ta ni chindaya'i na ñayuu nda'í ini.

53 Ta noó na koó ña'a kei, kuá'á nda'o ña'a ni xi'o Ndios.

Ta ndidaá na kuiká, koó ña'a ni ni'i ná kane'e na ko'on na.

54 Ta ni chindeé ná na ñoo Israel, na kéchóon noo ná,

ta ni ndiko'on ini Ndios ña kú'u ini na sa'a ná,

55 chi ki'o dión ni xi'o na to'on na noó na sa'ano ve'e yó,

chi ki'o dión ni kaa na kee na xí'ín Abraham xí'ín ndidaá de'e na, ta daá kuití vá kée Ndios dión xí'ín yó.

56 Táto'on oni yoo ni sa io María xí'ín Elisabet, dá ni kee xi kua'an nó'o xi ve'e xi.

Di'a ni kuu tá ni kaki de'e Elisabet naní Juan

57 Tá ni kasandaá kuu kaki de'e Elisabet, ta kúu iin tayíí ló'o ni dakákián. 58 Tá ni kandaá ini na ndéi yati xí'án xí'ín na kúu tá'an ña ká'ano nda'o ña maní ni kee Ndios xí'án, kúu ni kadij dáó ini na xí'án. 59 Tá ni xino ona kuu ni kaki xi, dá ni ta'anda ñí xí táto'on ki'o kée na Israel xí'ín de'e na. Ta ni ka'án ná chinaní ñaá ná Zacarías táto'on naní tatá xi. 60 Dá ni kaa naná xi:

—O kánaní ta'on xi dión. Juan va kananí xí.

61 Dá ni kaa na xí'án:

—¿Ndiva'a kananí xí dión? Ta ni iin tó'on ta'on na ve'ón ko naní kuu ká'on xaan.

62 Dá ni kasá'á kúu ndá'a ná ndátó'on ná tatá xi ndi kananí xí, kóni ra. 63 Dá ni xika ra iin tá'í yíto yadí, ta noo yíto ñoo ni taa ra kuu xí. “Juan va kananí xí”, kaá ña ni taa ra. Ta kúu ndidaá vá ná ni naá iní. 64 Ta kúu vití'ón di'a va ni naka'an ra. Ta kúu ni kasá'á rá kéká'ano ra Ndios.

65 Ta ndidaá kúu na ndéi yati xí'ín ná ñoo ni yu'ú nda'o na. Ta ndidaá na ndéi noo kúu yukú ñó'ó ndíta chí kuendá Judea ni kasá'á ná ndátó'on ná sa'a ndidaá ña ni kuu. 66 Ta ñayuu

ni seídó'o ña ni kuu dión, ni kasá'á nákani ini na, ta kaá na:

—¿Ndi kuu vían kasandaá tayíí ñoo kakuu xi? —kaá na.

Ta mián ndaa ndisa nákaa xi tixi ndá'a sato'o yo Ndios.

Di'a kua'an ña ni kaa Zacarías ni kee Espíritu i Ndios

67 Ta kúu Zacarías, ra kúu tatá xi, ni nakutí xí'ín Espíritu i Ndios. Ta kúu ni kasá'á ká'an ra sa'á ña ni sa io xí'ín sa'á ña koo chí noo:

68 Na ká'ano kúu sato'o yo Ndios, na ndáño'o yóo, na Israel, dá chi ni kasá'a na taó xóo na yó tixi ndá'a ña kini.

69 Chi ni tanda'á ná iin na kómí choon vei dáka'ki ñaá.

Ta kúu ná iin na ve'e rey David, na sa kéchóon noo mií Ndios tá sa na'á,

70 táto'on ki'o ni kaa Ndios kee na xí'ín yu'ú profeta na nda míi sa'a.

71 Chi dáka'ki na yó noo na naá xí'á, ta taó xóo na yó tixi ndá'a na xiní u'u ñaá.

72 Ta ni ka'an na ña ku'u ini na sa'a ndidaá na sa'ano ve'e yó.

Ta ko ní nándodó ta'on na ña ndato ni kandoo na kee na xí'ín ná,

73 tá'an ña ni kandoo na kee na xí'ín Abraham, na kúu ta sa'ano ve'á.

Chi ni kandoo Ndios ña

74 taó xóo na yó tixi ndá'a na xiní u'u ñaá,

dá kían ni iin ña'a ná o kedaá xí'á ña yu'ú yo koni kuá'chi yó noo ná.

75 Ta koo vii yo, ta kee yó ña ndaa noo mií ná ndidaá tá'an kuu ni saki na kandeí yó.

76 Ta yo'ó, de'e ló'o mií, yo'ó kakuu iin profeta, na kásto'on xí'ín ñayuu ña ni ka'an mií Ndios, na ió noo dikó.

Dá chi kuió noo yo'ó ko'on noo na kúu sato'o yo, dá kenduuon iin ichi ndaa noo ná.

77 Chi kasto'on yo'ó xí'ín na ñoo Israel, dá ná kandaá ini na ndi kee Ndios, dá dáka'ki ñaá ná, chi ki'o ká'ano va ini na sa'á kuachi kée na.

78 Chì kú'u nda'o ini Ndios sa'a yo, sa'á ñoo nì kasáa na chindeé ná yó,

ta kían táto'on iin ndindii saá nì xinkoo toon noo yo iin ka kuu,

79 dá kì'oan ña katoon noo ñayuu xionoo íchi noo íin naá, xí'ín noo na ñó'o tixi ndá'a ña kuu na.

Ta dátoooan noo yo ko'o ichí ndaa, dá koo va'a ini yo.

80 Ta sa sa'ano tayii ñoo kua'an xi. Ta sa kundee ini xi xí'ín ñaxintóni xi. Ta nì sa io xi noo kúu yukú ichí nda noo nì xinkoo kuu nì na'a xi mií xí noo na Israel.

2

Di'a nì kuu tá nì kaki Jesús

1 Ta mií tein kuu dáá ñoo nì sa'anda ta né'e choon ká'ano naní Augusto choon noo ndidaá ñayuu dándaki ra ña ná no'o na nachikodó ná kuu ná noo tuti ta né'e choon ñoo noo nì kaki na. 2 Ta ña yó'o nì sa kuu ta'ándá mií noo nì nachikodó ñayuu kuu ná noo tuti ta né'e choon tá nákaa ta naní Cirenio né'e ra choon chí kuendá Siria. 3 Sa'á ñoo ndidaá kúu ñayuu nì kee na kua'an nó'o ná ñoo noo nì kaki na, dá nachikodó ná kuu ná noo tuti ta né'e choon.

4 Dá nì keta iin ta naní José ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, kua'an nó'o rá chí kuendá Judea noo kúu ñoo noo nì kaki rey David, ta nanián Belén. Chì kuendá na ve'e rey David kúu rá, 5 chì kua'an ra nachinoo ra kuu rá noo tuti ta né'e choon xí'ín María, ta nì xí'o to'on koo xí'ín rá. Ta sa yati va kaki de'e xi. 6 Ta xian tein ndéi na ñoo, kúu nì kasandaá va kuu kaki de'e xi. 7 Ta ñoo nì kaki de'e noo xi, ta tayii kúu xí. Dá nì chítuu ñaá ná dá'on. Dá nì chindú'u ñaá ná ini noo sásá'an kítì, chì sa nì chítì nda'o ve'e noo nani'i ndée ñayuu.

8 Ta ndéi dao ta ndáka léko yati noo nákaa ñoo ñoo, ta ndidaá sakuaá ndéi ra ndaa rá léko rá. 9 Kúu iin kuití vá nì na'a noo iin ángel nì kii noo sato'o yo Ndios noo rá. Kúu nì naye'e ndaa iin ní kúu noo ndéi ra nì kee sato'o

yo. Kúu nì yu'ú nda'o ra. 10 Dá nì kaa ángel ñoo xí'ín rá:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chì ña va'a va kían veii kasto'in xí'ín ndó. Ta ña yó'o kakuu iin ña dij ini noo ndidaá ñayuu. 11 Kuu víti nì kaki iin na nì kasáa dákaiki ñayuu. Ta nì kaki na ñoo rey David. Na yó'o kúu Cristo, na dákaiki ñaá, ta na yó'o kúu sato'o yo. 12 Ta kì'o di'a, dá kandaá ini ndo ña ndaa va kían nì ka'in xí'ín ndó. Chì nani'i ndo taleé yó'o katuú xi iin tá'í dá'on, ta kándu'u xí ini noo sásá'an kítì —kaá na.

13 Kúu iin kuití vá nì na'a noo iin tu'u ká'ano ángel nì kii chí induú noo íin iin ka ángel ñoo, ta kéká'ano na Ndios, ta kaá na di'a:

14 Ná natiin Ndios ndidaá kúu ñañó'o nda noo ió na induú.

Ta ná kandeí va'a ñayuu noñó'o yó'o, chì xiní va'a ñaá Ndios.

15 Tá nì ndi'i nì nana ángel kua'an nó'o ná induú, dá nì kasá'a ndátó'on tá'an ta ndáka léko ñoo:

—Kó'o ñoo Belén kande'á ña nì kuu, chì mií na kúu sato'o yo Ndios nì kasto'on xí'á sa'an —kaá ra.

16 Ta kúu nì ndi'i nda'o ini ra kua'an ra. Tá nì saa ra, kúu nì nani'i rá María xí'ín José xí'ín taleé ñoo kándu'u xí ini noo sásá'an kítì. 17 Tá nì xini ra xí, kúu nì kasá'a rá nákaní ra xí'ín ná táto'on kì'o nì kaa ángel ñoo xí'ín rá sa'a taleé ñoo. 18 Tá nì seido'o ndidaá ñayuu ndéi ñoo ña nì nákaní ta ndáka léko ñoo dión, kúu nì naá vá ini na. 19 Tído sa ndidaá kúu vá ña yó'o nì taxi va'a María ní'o xí, ta daá kuití ñó'o ini xi sa'an. 20 Dá nì nandió kuéi ta ndáka léko ñoo kua'an ra. Ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra sa'á ña nì xini ra xí'ín sa'á ña nì seídó'o ra. Dá chì nì xini ra táto'on kaa rá ió ña nì nákaní ángel ñoo xí'ín rá.

Di'a nì kuu tá nì sa'an na ve'e ño'o ká'ano xí'ín Jesús

21 Tá nì xino ona kuu nì kaki taleé ñoo, dá nì ta'anda ñij xí táto'on kée na Israel. Dá nì chinaní ná xi Jesús, chì kì'o dión kananí xí kaá ángel nda rá ko ñá'a kakaá xi tixi naná xi. 22 Tá nì kasandaá kuu kánian ko'on na nduvii

na mií ná noo Ndios, táto'on sa'ándá ley Moisés choon ña kánian kee na, dá né'e na taleé ñoo ñi saá na ñoo Jerusalén, dá naki'o na kuendá sa'a xí noo Ndios. ²³ Chì di'a kaá ley sato'o yo Ndios: “Ndidaá kúu tayíi kuáli kúu noo ñi kaki tixi naná xí kananí xí kakuu xí tayíi kechóon sava'a noo sato'o yo Ndios.” ²⁴ Ta ña kánian doko ná noo Ndios kúu uú kúku o uú paloma táto'on kì'o kaá ley sato'o yo Ndios.

²⁵ Ta ñoo Jerusalén ñoo ñi sa io iin taa ñi sa naní Simeón. Ta ñi sa kuu ra iin taa ndaa noo Ndios, ta sa kee ra ña kóni Ndios. Ta ndáti ra kasaa na tanda'á Ndios kì'o tandee iní noo ña ñoo Israel. Ta ió va Espíritu i Ndios xí'ín rá. ²⁶ Ta ñi kasto'on Espíritu i Ndios xí'ín rá ña o kuú ta'on ra nda ná koni xí'ín noo rá na ñi tanda'á Ndios kasaa dákaiki ñaá. ²⁷ Ta mií Espíritu i Ndios ñi kedaá xí'ín rá, dá ñi saá ra ve'e ño'o ká'ano ñoo. Ta kúu ñoo ta'ani né'e ñaá na kúu tatá taleé naní Jesús ñi kasaa na, dá kee na xí'ín xí táto'on kì'o sa'ándá ley Moisés choon. ²⁸ Dá ñi tiin Simeón taleé ñoo ñi sa ne'e ndaa ra. Dá ñi kasá'á rá kéká'ano ra Ndios, ta kaá ra:

²⁹ Sato'o miíi, viti kían konó ní ná kuui,

chì sa ió va'a va ini viti, chì sa ñi xinkoo va to'on ñi ka'an ní xí'ín,

³⁰ dá chì sa ñi xinií xí'ín nooí na ñi tanda'á ní ñi kasaa dákaiki ñaá.

³¹ Ta sa ñi kasá'á ní ná'a ní na noo ndidaá kúu ñayuu.

³² Ta dátoon na noo ndidaá kúu ñayuu ko kúu na Israel.

Ta sa'a mií ná natiin na ñoo ní, na Israel, ñaño'ó.

³³ Kúu ñi naá vá iní José xí'ín María tá ñi seido'o na ña ñi ka'an Simeón dión sa'a xí. ³⁴ Dá ñi xika ra ña maní noo Ndios sa'a ná. Dá ñi kaa ra xí'ín naná xí naní María:

—Kana'ón, chì taleé yó'o kúu ra ñi kasaa kedaá xí'ín na Israel, dá kua'a ná kuei, ta kua'a ná ndakuei. Ta na'a Ndios ña ñi kii xí noo mií ná, tído di'a kaño'ó vá ñaá ñayuu. ³⁵ Dión koo, dá ná natuu ña nákaní ini iin rá iin

ñayuu. Tído nda'í nda'o ndo'o yo'ó, chì kakian táto'on iin yúchi karnee nímon —kaá ra xí'ín María.

³⁶ Ta ñoo ta'ani ñi sa io iin ña'a naní Ana. Ta ña'a yó'o sa kasto'on xí'ín ñayuu to'on ñi natiián noo mií Ndios. Ta kían de'e taa ñi sa naní Fanuel, ra kuendá na ve'e Aser. Ta kían iin ña'a sava'a. Tído tá ñi sa kían tadi'í táki, dá ñi tarnda'an xí'ín yíian, tído usa va kua ñi sa ioan xí'ín rá, kúu ñi xí'i va ra. ³⁷ Sa ió komi díko komi kua kían ña'a kuáan, ta ñi iin kuu ko ní kéxooán ve'e ño'o ká'ano ñoo. Nduú ñoo sa káaan xino kuáchían noo Ndios, chì sa ne'e iian, ta ká'an xí'ín Ndios. ³⁸ Ta mií hora daá ñoo ñi kasaaan noo ndíta na ve'e Jesús. Dá ñi kasá'án náki'oán ndivé'e noo Ndios. Ta ñi kasá'án ká'an sa'a taleé ñoo xí'ín ñayuu, na ndáti kuu taó xoo Ndios na Jerusalén noo ña ndó'o ní na.

Di'a ñi kuu tá ñi nandio kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret

³⁹ Tá ñi ndi'i ñi kee na ndidaá choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, dá ñi nandio kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea. ⁴⁰ Ta sá sá'ano tayíi ñoo, ta sá kúndakí xí, ta sá ní'i xí ñaxintóni xí kua'an xí. Ta chindeé nda'o ñaá Ndios.

Di'a ñi kuu tá ñi sa io Jesús uxí uu kua

⁴¹ Ta ndidaá kua vá sá sá'an na ve'e xi ñoo Jerusalén keká'ano na víko pascua. ⁴² Tá ñi xino xi uxí uu kua, dá ñi kee na koka na kua'an na xí'ín xí ñoo Jerusalén keká'ano na víko ñoo, táto'on kì'o sá kée na. ⁴³ Tá ñi ndi'i víko ñoo, dá ñi nandio kuéi na kua'an nó'o ná, tído ñi kandoo va Jesús ñoo Jerusalén. Tído ko ní kánda ta'on ini José xí'ín María ña ñi kandoo xi. ⁴⁴ Chì ñi ka'án ná ña ndá ndi kuu vei xi xí'ín dao ka tá'an na. Ta sa iin ní vá kuu ñi xika na. Dá ñi kasá'á ná nándukú ñaá ná tein na kúu tá'an na xí'ín na ndéi yati xí'ín ná. ⁴⁵ Ta sa'a ña ko ta'ón xí nani'i ná, sa'a ñoo ñi nandio kuéi na kua'an na ñoo Jerusalén nándukú ñaá ná.

⁴⁶ Tá ñi xino oni kuu, dá ñi naní'i ná xí nákaa xí ini ve'e ño'o ká'ano, ta ió

xí tein tã dána'a ley Moisés seídó'o xi ra, ta kúú ndátó'ón xí ra. ⁴⁷ Ta ñayuu ndéi seídó'o ñaá ñóó, kúú nì naá vá iní na, chí ndichí nda'o xi, ta va'a nda'o nándió né'e xi ña ndátó'ón ñaá tãa ñóó. ⁴⁸ Tá nì xini ñaá na ve'e xi, kúú nì naá vá iní na. Dá nì kaa naná xì xí'ín xí:
—De'e ló'o, ¿ndiva'a nì keeón di'a xí'ín ndu'u? Dá chí yu'u, xí'ín tatóon ndó'o nda'o nío ndú xíonoo ndu nándukú ndú yo'ó.

⁴⁹ Dá nì kaa xì xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nándukú ní yu'u? ¿Á ko ná'a ta'on ní ña miían ndúsa kánian kakaai kee choon tatái? —kaá xì.

⁵⁰ Tído ko ní kándaã ta'on ini na ndiva'a nì ka'an xì dión. ⁵¹ Dá nì kee Jesús kua'an nó'o xì xí'ín ná ñoo Nazaret. Ta daá sa seídó'o va xi na. Ta nì taxi va'a naná xì ndidaá ña yó'o ini nío ná. ⁵² Ta sá ní'i Jesús cháá ka ñaxintóni xí, ta sá sá'ano dikó cháá ka xì kua'an xì. Ta náta'an ini Ndios xini ñaá ná, ta náta'an ta'ani ini ñayuu xini ñaá ná.

3

Di'a kua'an ña nì daná'a Juan, na dákodó ndútã ñayuu

¹ Tá nì xino sa'on kuiã dándáki tãa naní Tiberio César, tiempo daá ñóó nákaã tã naní Poncio Pilato né'e ra choon chí kuendá Judea, ta Herodes kúú ra né'e choon chí kuendá Galilea, ta ñani ra naní Felipe né'e choon chí kuendá Iturea xí'ín Traconite, ta ra naní Lisaniás né'e choon chí kuendá Abilinia, ² ta ra naní Anás xí'ín Caifás kúú ra duti kúú noó noo na Israel. Dá nì ka'an Ndios xí'ín iin tãa naní Juan, na kúú de'e Zacarías, noo kúú yukú ichí. ³ Dá nì kee Juan kua'an na ndidaá ñoo ñó'o yu'ú yuta Jordán, ta sa kastó'on na xí'ín ñayuu ña ná nandikó ini na sa'á kuachi kée na, dá ná ku'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na, dá kuu kodo ndútã ná.

⁴ Sa'á ñoó nì xinkoo to'on nì taa profeta Isaiás, chí di'a kaáan:

Káyu'ú iin tãa noo kúú yukú ichí:
“Kandei nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios,
ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná.

⁵ Ndidaá noo kúú tá'i ná kutí,
ta ndidaá kúú yuku xí'ín ko'ondo ndundaa,

ta ndidaá kúú ichi tikao nduuan ichi ndaa,

ta ndidaá kúú ichi noo kini ndaa nduva'an;

⁶ ta ndidaá kúú ñayuu koni na na tanda'á Ndios kii dákaiki ñaá.”

⁷ Ta kua'á nda'o ñayuu nì kasaa noo nákaã Juan, dá ná dákodó ndútã ñaá ná. Dá nì kaa na xí'ín ná:

—Ndo'ó, na kúú tata ko xaan, ¿nda yoo kaá daá xí'ín ndo'ó ña dión oon ni káki ndó noó ña xido ini Ndios vei dándó'o naní nío ndo? ⁸ Koo ini ndo kee ndó ña va'a, ña ná'a ña miían ndaa ndisa nì nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó. Ta ná dá'a ni ka'án ndó ña sa'á ña kúú ndó na ve'e Abraham, sa'á ñoó káki ndó. Chí miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ndee Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan na ve'e Abraham. ⁹ Ta kana'á ndó ña sa io nduu va hacha ka'andaan yo'yo yito. Sa'á ñoó ndi ndaa mií vá yito ko xí'o ku'i va'a, kiróon kúú ra ta'anda, dá kee rá noo kéi ñó'o —kaá na.

¹⁰ Dá nì ndátó'ón ñaá ñayuu kuá'a ñoó, ta kaá na:

—¿Ndi kían kánian kee ndu'u, tá daá?

¹¹ Dá nì kaa Juan xí'ín ná:

—Ndi ndaa ndo'ó ió uu do'onoo, ta k'i ndó iian noó na koóan noo. Ta ndo'ó, na ió ña'a sásá'an, ta dión ta'ani kánian kee ndó.

¹² Ta nì kasaa ta'ani dao tãa kí'in ya'i sa'a ñó'o kodo ndútã rá. Dá nì ndátó'ón rá Juan:

—Maestro, ¿ndi kían kánian kee ndu'u?

¹³ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ná dá'a ni ya'a ndó ki'in ya'i cháá ka ndo noó ña kánian ki'in ya'i ndó.

¹⁴ Ta nì ndátó'ón ta'ani ñaá dao soldado, ta kaá ra:

—Ta ndu'u viti, ¿ndi kían kánian kee ndu'u?

Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ná dá'a ka ni dáyu'ú ndava'a ndó ñayuu koó ña'a kée, dá ní'i ndo cháá di'ón noo ná, ta o sa chínóo ndó

kuachi tó'ón sata ná. Nata'an ni ini ndo xí'ín ña kúu ya'i ndó.

¹⁵ Ta ndidaá ñayuu ñoo nómi kí kandaá ini na á Juan kúu Cristo, na dákaki ñaá, ká'án ná nákanini ini na. ¹⁶ Dá ni kaa Juan di'a xí'ín ndidaá ñayuu ñoo:

—Miían ndaa ndisa dákodo ndúta yu'u ndo'ó xí'ín takuú oon, tído sata yú'u vei iin na ndáya'i cháa ka o duú yu'u, chi ni ko káni víán nakuiin ndei yu'u ndaxíi yó'o ndisa ná. Ta noón kúu na dákodo ndúta ndo'ó xí'ín na kúu Espíritu ii Ndios xí'ín ño'ó ita kéi. ¹⁷ Noón kúu tát'o'on iin ta tánee iin ña'a ndá'a ná dákáa na tirió noo táchi. Ta kí'o dión kée na, dá taó xóo na noni tirió tein xe'án. Ta nataán va'a na tirió ini yáka ná, ta chiño'o na xe'e ñoo xí'ín ño'o kéi, ña ni iin kuu o ndá'o —kaá na.

¹⁸ Ta xí'ín to'on yó'o, ta xí'ín dao ka to'on ni sa ka'an ni'ini na, ta dión sa kast'o'on na xí'ín ñayuu sa'á to'on va'a Ndios. ¹⁹ Ta ni danáni ta'ani na rey Herodes, dá chi ió ra xí'ín iin ñá'a naní Herodías, ña kúu ñadi'í ñani ra, ta naní Felipe. Ta ni danáni ta'ani ñaá ná sa'a ndidaá ka ni ña kini kée ra. ²⁰ Ta noo ndidaá ña kini kée ra, ni kee ta'ani ra iin ka ña kini, chi ni sadi ra Juan ve'e ka.

Di'a ni kuu tá ni sodo ndúta Jesús

²¹ Tá nákaá ii vá Juan dákodo ndúta ná ñayuu, dá ni kasáa Jesús, kúu ni sodo ndúta ta'ani na. Ta tein ká'an na xí'ín Ndios, kúu ni nono vá induú, ²² kúu ni naxino na kúu Espíritu ii Ndios sata ná, ta káa na tát'o'on káa iin paloma. Ta nda induú tái ni ka'an Ndios:

—Yo'ó kúu de'e maní yu'u, ta náta'an nda'o inií xiníi yo'ó —kaá na.

²³ Ta ni kasá'a Jesús xionoo na dána'a na tá ió na tát'o'on oko uxi kua. Ta sa ka'án ñayuu ñoo ña Jesús ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kúu de'e Elí, ²⁴ ta Elí ni sa kuu de'e Matat, ta Matat ni sa kuu de'e Leví, ta Leví ni sa kuu de'e Melqui, ta Melqui ni sa kuu de'e Jana, ta Jana ni sa kuu de'e José, ²⁵ ta José ni sa kuu de'e Matatías, ta Matatías ni sa kuu de'e

Amós, ta Amós ni sa kuu de'e Nahum, ta Nahum ni sa kuu de'e Esli, ta Esli ni sa kuu de'e Nagai, ²⁶ ta Nagai ni sa kuu de'e Maat, ta Maat ni sa kuu de'e Matatías, ta Matatías ni sa kuu de'e Semei, ta Semei ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kuu de'e Judá, ²⁷ ta Judá ni sa kuu de'e Joana, ta Joana ni sa kuu de'e Resa, ta Resa ni sa kuu de'e Zorobabel, ta Zorobabel ni sa kuu de'e Salatiel, ta Salatiel ni sa kuu de'e Neri, ²⁸ ta Neri ni sa kuu de'e Melqui, ta Melqui ni sa kuu de'e Adi, ta Adi ni sa kuu de'e Cosam, ta Cosam ni sa kuu de'e Elmodam, ta Elmodam ni sa kuu de'e Er, ²⁹ ta Er ni sa kuu de'e Josué, ta Josué ni sa kuu de'e Eliezer, ta Eliezer ni sa kuu de'e Jorim, ta Jorim ni sa kuu de'e Matat, ³⁰ ta Matat ni sa kuu de'e Leví, ta Leví ni sa kuu de'e Simeón, ta Simeón ni sa kuu de'e Judá, ta Judá ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kuu de'e Jonán, ta Jonán ni sa kuu de'e Eliaquim, ³¹ ta Eliaquim ni sa kuu de'e Melea, ta Melea ni sa kuu de'e Mainán, ta Mainán ni sa kuu de'e Matata, ta Matata ni sa kuu de'e Natán, ³² ta Natán ni sa kuu de'e David, ta David ni sa kuu de'e Isai, ta Isai ni sa kuu de'e Obed, ta Obed ni sa kuu de'e Booz, ta Booz ni sa kuu de'e Salmón, ta Salmón ni sa kuu de'e Naasón, ³³ ta Naasón ni sa kuu de'e Aminadab, ta Aminadab ni sa kuu de'e Aram, ta Aram ni sa kuu de'e Esrom, ta Esrom ni sa kuu de'e Fares, ta Fares ni sa kuu de'e Judá, ³⁴ ta Judá ni sa kuu de'e Jacob, ta Jacob ni sa kuu de'e Isaac, ta Isaac ni sa kuu de'e Abraham, ta Abraham ni sa kuu de'e Taré, ta Taré ni sa kuu de'e Nacor, ³⁵ ta Nacor ni sa kuu de'e Serug, ta Serug ni sa kuu de'e Ragau, ta Ragau ni sa kuu de'e Peleg, ta Peleg ni sa kuu de'e Heber, ta Heber ni sa kuu de'e Sala, ³⁶ ta Sala ni sa kuu de'e Cainán, ta Cainán ni sa kuu de'e Arfaxad, ta Arfaxad ni sa kuu de'e Sem, ta Sem ni sa kuu de'e Noé, ta Noé ni sa kuu de'e Lamec, ³⁷ ta Lamec ni sa kuu de'e Matusalén, ta Matusalén ni sa kuu de'e Enoc, ta Enoc ni sa kuu de'e Jared, ta Jared ni sa kuu de'e Mahalaleel, ta Mahalaleel ni sa kuu

de'e Cainán, ³⁸ ta Cainán n̄i s̄a kuu de'e Enós, ta Enós n̄i s̄a kuu de'e Set, ta Set n̄i s̄a kuu de'e Adán, ta Adán n̄i s̄a kuu de'e Ndios.

4

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'án ña u'u dátuuán Jesús

¹ Kúú n̄i nakutí Jesús xí'ín Espíritu ij Ndios. Dá n̄i kana na yuta Jordán ñoo kua'an na. Ta mií Espíritu ij Ndios kúú na ndáka ñaa kua'an noo kúú yukú ichí. ² Ta ñoo n̄i s̄a kaa na uu diko kuu, ta n̄i xirndodó ñaa ña u'u. Ta ni iin ña'a ta'on ko ní seí na tein kuu dáá ñoo. Tá n̄i ndi'i, kúú nda'í nda'o kuíko na. ³ Dá n̄i kaa ña u'u xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían ka'anda ní choon noo yuu xaan, dá ná nduuan pan kaxí ní.

⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín:

—Di'a va kaá tuti ij Ndios: “O duú ta'ón tó'ón pan xínño'ó ñayuu keí ná, dá kataki na. Di'a to'on Ndios ta'ani xínño'ó ná kueídó'o na, dá kataki ndisa na.”

⁵ Dá n̄i kee ña u'u ndáka ñaa kua'an nda din̄i iin yukú dikó. Dá n̄i daná'an ndidaá kúú ñoo ño'ó iin ní kúú ñayuu yó'o noo ná. ⁶ Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Ió yu'u ña k̄i'oi iin ní kúú ñoo kaa dándakón, xí'ín ña kuiká kómían, chi yu'u n̄i natiiian kaño'an tixi nda'í. Sa'á ñoo ndá yoo ka'án mií véi k̄i'oi ña noo.

⁷ Tá ná nakuiin xití ní nooí kandaño'o ní yu'u, dá kían ndidaá kúú ña kaa kakuu ña'a mií ní.

⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín:

—Kuya'a kua'an nooí, ña u'u, chi di'a va kaá tuti ij Ndios: “Koo ini ndo kandaño'o ndó iin tó'ón din̄i Ndios, na kúú sato'o ndo, ta sava'a noo iin tó'ón mií ná koni kuáchí ndó.”

⁹ Dá n̄i kee ña u'u ndáka ñaa kua'an ñoo Jerusalén. Dá n̄i dakáa ñaaán noo dikó cháa ka din̄i ve'e ño'ó ká'ano ñoo. Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kuiti de'e Ndios kúú mií ní, dá kían dánkao ní mií ní nda yó'o, ta nda noño'ó kaa, ¹⁰ chi di'a kaá tuti ij Ndios:

Ka'anda Ndios choon noo ángel kéchoon noo ná kasaa na kandaa na yo'ó.

¹¹ Ta kuita nduu na xí'ín nda'a ná natiin na yo'ó, dá kían ná o tárku'e'e sa'on kee yuu.

¹² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín:

—Di'a ta'ani kaá tuti ij Ndios: “O sa kórndodó ndó Ndios, na kúú sato'o ndo.”

¹³ Tá n̄i ndi'i n̄i xirndodóan Jesús, dá n̄i kuxiká tooan noo ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasá'a Jesús dána'a na noo ñayuu

¹⁴ Dá n̄i nandió ko Jesús kua'an na chí kuendá Galilea di'a. Ta n̄i nakutí ná xí'ín ndée n̄i x̄i'o Espíritu ij Ndios noo ná. Ta iin ní kúú kua'an naka'ani ña ndátó'ón ñayuu sa'a ná.

¹⁵ Ta dána'a na ini ve'e noo náta na Israel ndidaá kúú ñoo noo kásandaá na. Ta ndidaá ñayuu ká'an va'a sa'a ná.

Di'a n̄i ndo'o Jesús tá n̄i no'o na Nazaret, noo kúú ñoo mií ná

¹⁶ Dá n̄i ndisaa Jesús ñoo Nazaret noo n̄i sa'ano na. Tá n̄i kasandaá kuu nani'i ndée na Israel, dá n̄i ku'u na ve'e noo náta na ñoo ñoo t̄at̄o'on k̄i'o sá kée na. Dá n̄i nakuiin ndichi na ka'i na tuti ij Ndios. ¹⁷ Ta n̄i x̄i'o ta dándaki ve'e ñoo tuti n̄i taa profeta Isaias noo ná. Ta n̄i nandika na noo tuti ñoo. Dá n̄i nani'i ná noo tánda to'on ká'an di'a:

¹⁸ Espíritu Ndios kúú na ió xí'ín yu'u, ta n̄i x̄i'o na choon noo yú'u ña kasto'in to'on va'a yó'o xí'ín ñayuu kúnda'í.

Ta n̄i tanda'a ná yu'u veii nduva'i ñayuu koó ka t̄andeé ini noo, ta veii kasto'in xí'ín na ño'ó tixi nda'a ta kini ña ni'i ná k̄aki na.

Ta veii k̄i'oi ña natuu noo na ko túu noo.

Ta veii ditái ñayuu tixi nda'a ña dándó'o ní na.

¹⁹ Ta veii ta'ani kasto'in xí'ín ñayuu ña sa n̄i x̄inkoo kuia n̄i chikaá ini sato'o yo Ndios chindee ñaa ná.

²⁰ Dá n̄i nakadi Jesús noo tuti ñoo. Dá n̄i naki'o naan noo ta dándaki ve'e ñoo. Dá n̄i s̄a ko na ió na. Ta

kúú ndidaá vá ñayuu ñoó ndé'é káxí ñaa ndéi na. ²¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Kana'á ndó ña kuu víti n̄i xinkoo noo ká'an tuti īi Ndios yó'o noo ndidaá ní ndó.

²² Ta kúú ndidaá ñayuu ñoó ká'an va'a sa'a Jesús. Ta n̄i naá vá iní na xini na sa'á to'on ndato n̄i ka'an na. Dá n̄i kaa na:

—¿Á o duú de'e José vá kúú taa káa?

²³ Dá n̄i kaa Jesús:

—Sa ná'á véi ña di'a kóni ndo ka'an ndo xí'ín: “Tá miían ndaa kúúón taa kétátá, dá kían ketátá kíi miíón, ná kande'á. Ch̄i n̄i seídó'o ndu'u ña n̄i keeón kua'á nda'o ña ndato ñoo Capernaum, sa'á ñoo kee ta'ánón ña noo ndu'u, na kúú na ñoo miíón, ná kande'á” —kaá na.

²⁴ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni iin tó'ón ta'on profeta ko nátiin va'a ñaa na kúú na ñoo mií ná. ²⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña n̄i sa ndei nda'o na kuáan Israel tá tiempo profeta Elías. Ta tiempo daá ko ní koon dai on̄i kua dao, ta deén nda'o n̄i sa io tama iin ní kúú noñó'o. ²⁶ Tído ko ní tánda'á ta'on Ndios Elías ña ko'on na chindeé ná ni iin tó'ón na kuáan ndéi Israel. Di'a n̄i chinda'á ñaa ná n̄i sa'an na n̄i chindeé ná iin ña kuáan ió ñoo naní Sarepta, ña nákaa yati noo nákaa ñoo ká'ano naní Sidón. ²⁷ Ta dión ta'ani kua'á nda'o ñayuu ndó'o kue'e té'i'í ñi n̄i sa ndei Israel tiempo n̄i sa kuu Eliseo profeta. Tído ni iin tó'ón ná ko ní sa'an na nduva'a na. Sava'a iin tó'ón taa naní Naamán vá, tá'an ra kúú kuendá Siria, n̄i nduva'a na —kaá Jesús.

²⁸ Tá n̄i seido'o ñayuu ñó'o ini ve'e ñoo ña n̄i ka'an Jesús dión, kúú ndidaá vá ná n̄i xido nda'o ini. ²⁹ Dá n̄i ndakuei na n̄i tiin na Jesús. Dá n̄i taó ñaa ná sata vé'e. Dá n̄i kee na ndáka ñaa ná kua'an na nda din̄i yúku iin noo nákaa ñoo ñoo. Ta nda ñoo dákuio tuú na Jesús, dá naxino na nda sa'a yúku, ká'an ná. ³⁰ Tído n̄i chika'anda Jesús tein ñayuu kuá'a ndíta ñoo, ta kúú kua'an va na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa nákaa iin espíritu kini

³¹ Dá n̄i naxino na ñoo Capernaum, ña nákaa chí kuendá Galilea. Ta n̄i daná'a na noo ñayuu tein kuu nani'í ndée ná. ³² Kúú n̄i naá vá iní ñayuu ñoo sa'á ña dána'a Jesús, chí dána'a na táto'on k̄i'o kée iin na né'e choon. ³³ Ta ini ve'e noo nátaka na Israel ñoo nákaa iin taa nákaa iin espíritu kini. Ta kúú n̄i'i nda'o n̄i kayu'u espíritu kini ñoo, ³⁴ ta kaáan xí'ín Jesús:

—¿Dánkoo ní ndu'u, kua'an ní! ¿Ndí kían ndó'o ní xí'ín ndu'u, Jesús, na ñoo Nazaret? ¿Á vei ní dánaa ní ndu'u? Sa ná'á vá yu'u nda yoo kúú mií ní, chí mií ní kúú na īi n̄i kii noo Ndios.

³⁵ Dá n̄i danáni ñaa Jesús, ta kaá na xí'án:

—¿Kadi yú'on! ¿Kua'an keta kíi ini taa xa'an!

Dá n̄i dankao espíritu kini taa ñoo nda noñó'o noo ñayuu ndéi ñoo. Dá n̄i ketaan kua'an, ta ni iin ka ña'a kini ko ní kéean xí'ín rá. ³⁶ Ta kúú n̄i naá vá iní ndidaá ñayuu ñoo, dá n̄i kasá'á ná ndátó'ón tá'an na:

—¿Ndá to'on kúú vían ká'an taa káa, chí xí'ín choon né'e ra, ta xí'ín ndée kómí rá sa'ándá ra choon noo espíritu kini, ta kúú seídó'o ñaaán? —kaá na.

³⁷ Ta n̄i naka'ani ña ndato n̄i kee Jesús noo ndidaá ñayuu ndéi yati ñoo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús ña kúú xido Simón Pedro

³⁸ Dá n̄i keta Jesús ve'e ñoo kua'an na. Dá n̄i sa na n̄i ku'u na ve'e Simón. Ta ka'í nda'o ndó'o xido ra kée kue'e dáa. Dá n̄i seí nda'í na noo Jesús ña ná nduva'a ñaa ná. ³⁹ Dá n̄i nakuín ndei Jesús noo kándu'u ñá'a ñoo. Dá n̄i sa'anda na choon noo kue'e dáa ñoo, ta kúú n̄i ya'a vaan. Ta kúú vití'ón vá n̄i ndakoo ñá'a ñoo, dá n̄i kasá'á kénduuan ña kasá'an na.

Ta kua'á ndava'o ñayuu n̄i nduva'a Jesús

⁴⁰ Dá tá n̄i sa noo ndindii kuu dáa ñoo, dá ndáka ñayuu ndidaá na ndó'o noo ni kue'e n̄i kasáa na noo Jesús. Dá n̄i chinóo na ndá'a ná sata iin rá iin ñayuu kú'u ñoo, kúú n̄i nduva'a va

ñaá ná. ⁴¹ Ta n̄i k̄ankuei ta'ani espíritu kini ini kua'á nda'o ñayuu ñoó, ta n̄i kayu'án:

—¡Mii ní kúú de'e Ndios!

Tído n̄i danáni ñaá Jesús, ta ko ní sónó ná ña ka'an sa'a ná. Ch̄i ná'á váán ña mii ná kúú Cristo, na dákaki ñaá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'an Jesús iin xián noó ko iin ndéi

⁴² Dá tá n̄i tuu noo iin ka kuu, dá n̄i keta Jesús ñoo ñoó kua'an na iin ka xián noó ko iin ndéi. Tído n̄i kee ñayuu ndéi ñoo ñoó kua'an na nandukú ñaá ná. Dá tá n̄i naní'i ñaá ná, n̄i ka'án ná chituu ñaá ná, dá ná dá'a ni kana xoo na noo ná. ⁴³ Tído n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Miián kánian ko'on ta'ani yu'u dána'i noo dao ka ñayuu ndéi dao ka ñoo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, dá ch̄i sa'a choon yó'o vei yu'u —kaá na.

⁴⁴ Ta n̄i daná'a na to'on va'a yó'o ini ve'e noo náta na Israel chí kuendá Galilea di'a.

5

Di'a n̄i kuu tá n̄i tiin Simón Pedro kua'á tiyaká n̄i kee Jesús

¹ Iin kuu nákaa Jesús yu'ú taño'o naní Genesaret. Ta ndéi kua'á nda'o ñayuu seídó'o ñaá ná. Ta n̄i kasá'á dándutí ná Jesús, dá ch̄i kátoó na kueídó'o na to'on Ndios. ² Dá n̄i xini Jesús ña ndíta oon uu barco yu'ú taño'o ñoó, dá ch̄i sa n̄i noo va taa t̄in tiyaká ini ra nakata ra ñóno rá. ³ Dá n̄i kaa na ini iin barco ñoó, ta yiróon kúú ña'a Simón, dá n̄i xika na ña man̄i noo rá ña ná tanda'á rá barco ñoó ko'on ra lú'u ka ini takuií. Dá n̄i sa koo na ío na ini ra, dá n̄i kasá'á ná dána'a na noó ñayuu kuá'a ñoó.

⁴ Tá n̄i ndi'i n̄i daná'a na, dá n̄i kaa na xí'ín Simón:

—Dákaka barco yó'o ná ko'o cháa ka nda noo konó ini takuií yó'o, ta dákana ndó ñóno ndo ini takuií, dá tiin ndó tiyaká.

⁵ Dá n̄i kaa Simón xí'ín ná:

—Maestro, sa iin ní vá ñoo yaka n̄i sa ño'o ndu n̄i kechóon ndu, ta ni iin tó'on tiyaká ko ní t̄in ndu. Tído tá

dión kaá mii ní, dá ná dákana ñóno ini takuií.

⁶ Ta dión n̄i kee ra. Kúú kua'á nda'o tiyaká n̄i tiin ra, sa'á ñoó n̄i kasá'á ndá'a rá kána ra dao ka taa né'e tá'an xí'ín rá, tá'an ra ñó'o ini iin ka barco ñoó, ña ná sa ra chindeé ñaá rá. Ta kúú ndin nduú barco n̄i dakutí rá xí'ín tiyaká. Sa'á ñoó joan keta ka'ani barco ini takuií sa'á ña n̄i ch̄ití rá xí'ín tiyaká. ⁸ Tá n̄i xini Simón Pedro ña k̄i'o dión n̄i kee Jesús, dá n̄i sa kuín xití rá noo ná, dá n̄i kaa ra:

—Kuxoo ní noo yu'u, tatá, dá ch̄i iin taa kómí kuachi va kúú yu'u.

⁹ Dión n̄i kaa ra, dá ch̄i sa'á ña kua'á tiyaká n̄i taó rá, sa'á ñoó n̄i yu'ú nda'o ra xí'ín ndidaá ka taa né'e tá'an xí'ín rá ñoó. ¹⁰ Ta dión ta'ani n̄i yu'ú nda'o Jacobo xí'ín Juan, tá'an ra kúú de'e Zebedeo, ta kéchóon dáó xí'ín Simón. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín Simón:

—Ná dá'a ni yu'óon, dá ch̄i ko'on yo'ó tavon ñayuu tein kuachi na táto'on k̄i'o kéeon tavon tiyaká ini takuií.

¹¹ Dá n̄i taó rá barco ra n̄i kandoo rá ndíta rá yu'ú taño'o. Ta n̄i dankoo ra ndidaá kúú ña'a ra, dá n̄i kee ra kua'an ra xí'ín Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñi

¹² Iin kuu nákaa Jesús iin ñoo ká'ano. Ta ñoó n̄i kasá'á iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñi. Tá n̄i xini ra Jesús, kúú n̄i sa kuín xití rá noo ná. Ta n̄i xino ví taan ra nda noño'o. Dá n̄i seí nda'í ra noo ná, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñií.

¹³ Dá n̄i ch̄inóo na ndá'a ná sata rá, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kóni. Ná nduvii ñiion.

Ta kúú vití'ón di'a n̄i ndaño'ó ní'ini kue'e ndó'o ra.

¹⁴ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá ña ná dá'a ni nakani ra xí'ín ni iin tó'on ñayuu ña n̄i kee na xí'ín rá, ch̄i di'a n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kua'án na'on miíon noó ta duti, ta kua'án dokon ña'a noo Ndios sa'á ña n̄i kandoo viion noo ná, táto'on

kí'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaá ini ra ña sa ni nduviion —kaá na.

¹⁵ Tído ni naka'ani cháá ka to'on ká'an sa'á ña kée Jesús. Sa'á ñoó kua'á nda'o ñayuu ni nataka kueídó'o ñaá, ta nduva'a ta'ani na kee Jesús.

¹⁶ Tído sa keta xoo va Jesús sa sá'an na dao ka xían noó ko in ndéi. Ta ñoó sa ká'an na xí'in Ndios.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ni natii sa'a

¹⁷ Iin kuu nákaa Jesús dána'a na noó ñayuu ini iin ve'e. Ta ñoó ndéi ta fariseo xí'in ta dána'a ley, tá'an ra ni kii ñoo ñó'o chí kuendá Galilea xí'in kuendá Judea, xí'in ra ni kii ñoo Jerusalén. Ta ío choon sato'o yo Ndios noo ndá'a Jesús, sa'á ñoó kándéé ná nduva'a na na kú'u. ¹⁸ Dá ni kasá'a dao taa, ta yí'i ra iin xito noo kánóo iin taa ni natii sa'a, ta kóni ra chí'i ñaá rá ini ve'e, dá chindu'u ñaá rá noo Jesús, ká'an rá. ¹⁹ Tído ko ní'i rá ndi kee ra ku'u ra ini ve'e ñoó, chí kua'á nda'o ñayuu ñó'o ñoó. Sa'á ñoó ni dakáa ñaá rá diní vé'e. Dá ni sonó rá iin yái. Dá ni danóo ra xito noo kánóo ta kú'u ñoó me'í noo ío Jesús. ²⁰ Tá ni xini Jesús ña kándéé nda'o ini ñaá taa ñoó, dá ni kaa na:

—Yo'ó, ta kú'u xa'an, sa ni ndoo va kuachón.

²¹ Dá ni kasá'a nákani ini taa dána'a ley Moisés xí'in ta fariseo ndíta ñoó. “¿Ndá yoo kúu taa káa, xini ra, chí ká'an ndava'a ra xí'in Ndios xí'in to'on ká'an ra? Chí iin tó'on diní vá Ndios kúu na kuu dándóo kuachi ñayuu.” ²² Kúu ni kandaá ini Jesús ña kí'o dión nákani ini ra. Dá ni ndato'on ñaá ná:

—¿Ndiva'a nákani ini ndo dión? ²³ ¿Ndi kían ko ú'u cháá ka ka'in xí'in taa yó'o, ká'an ndo'ó: “Sa ni ndoo va kuachón”, o ka'in xí'in rá: “Ndakuiin ndichi, ta kua'an nó'on”? ²⁴ Tído viti dá ná ko'in dána'i noo ndo ña kómí ndisa na ni nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuachi kómí ñayuu.

Dá ni kaa na xí'in ta ni natii sa'a ñoó:

—Ta ká'in xí'in yo'ó viti. Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton, ta kua'an nó'o ve'ón.

²⁵ Ta kúu viti'ón vá ni nakuin ndichi ra noo ndidaá kúu ñayuu ñoó. Ta kúu ni naki'in ra xito noo ni sa nóo ra. Dá ni kee ra kua'an nó'o rá ve'e ra, ta sá kéká'ano ra Ndios kua'an ra.

²⁶ Ta ndidaá kúu ñayuu ñoó ni naá nda'o ini, ta ni kasá'a ná kéká'ano na Ndios. Ta yu'ú nda'o na, ta kaá na di'a:

—Kuu viti ni xini ña'a ndato.

Di'a ni kuu tá ni kana Jesús iin taa nani Leví Mateo ña kanoo ra xí'in ná

²⁷ Tá ni ndi'i ni kuu dión, dá ni keta Jesús ve'e ñoó kua'an na. Ta kúu ni xini na ío iin taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, ta nani rá Leví. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Nakí, ná ko'o kanooón xí'in yu'u.

²⁸ Dá ni ndakuin ra. Ta kúu ni dankoo ra ndidaá kúu ña'a ra, dá ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'in ná. ²⁹ Dá ni kee ra iin viko ve'e ra kéká'ano ra Jesús. Ta kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'in dao ka ñayuu ndéi mesa sásá'an dáó xí'in Jesús. ³⁰ Kúu ni kasá'a ta dána'a ley xí'in ta fariseo ká'an kuachi ra xí'in taa xionoo xí'in Jesús, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a sásá'an ndó, ta xí'i ndó xí'in taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'in dao ka na kómí kuachi yó'o?

³¹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Na ío va'a ko xinñó'ó ta'on na taa ketatá ñaá. Sava'a na kú'u va kúu na xinñó'ó ñaá. ³² Ta dión ta'ani yu'u, ko véi ta'on yu'u nakanai na ká'an ña kúu ná ñayuu ndaa. Di'a vei yu'u nakanai na nákoní ña kómí ná kuachi, dá ná nandikó ini na sa'an.

Dána'a Jesús ña kúu ná táto'on iin tongo

³³ Dá ni kaa ra xí'in Jesús:

—Taa xionoo xí'in Juan, na dákodo ndúta, né'e i nda'o ra, ta ká'an nda'o ra xí'in Ndios, ta dión ta'ani kée taa xionoo xí'in ta fariseo, tído ta xionoo xí'in ní sásá'an va ra, ta xí'i va ra.

³⁴ Dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Á ká'an ndó ña kuu kendúsa ndo xí'in ñayuu ni nataka noo ío viko tánda'a ña kane'e i ná nani ío jí vá

tono xí'ín ná? ³⁵ Tído kasandaá iin kuú, dá naki'in ra tonó kane'e ra ko'on ra. Nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ñayuu ñoó.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an ta'on ña dána'a na xí'ín ña dána'a ta fariseo

³⁶ Dá nī dakí'in tá'an tuku Jesús dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noo rá, ta kaá na:

—Ta ko ín ta'on sa'ándá iin tá'í iin dá'on saá, ta náko to tá'an naan noo nī ndata iin da'ón yátá, chí tá ná kee na dión, dá kían dátúú vá ná dá'on saá, ta o náki'in tá'an noo ta'an vaan xí'ín da'ón yátá ñoó. ³⁷ Ta ko ín ta'on taán vino saá ini ñí yátá, dá chí tá ná kee na dión, dá dáka'ándí va vino saá ñí yátá ñoó, ta kúú ndi'i vino ñoó kuita, ta kúú tuú vá ñí ñoó. ³⁸ Sa'á ñoó va'a cháa ka ná taán yó vino saá ini ñí saá, dá kían ni iian ná o túú. ³⁹ Ta ñayuu xí'i vino yátá, ko kóni ka na ko'o na vino saá, dá chí kaá na ña va'a cháa ka sa'an vino yátá —kaá Jesús.

6

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'a kuú nání'i ndée na Israel

¹ Ta tein iin kuú nání'i ndée na Israel, chíka'anda Jesús kua'an na noñó'o noo káa tirió. Kúú nī kasá'á tá xionoo xí'ín ná to'on ra yoko tirió. Ta nī chíni'ini ndá'a raan, dá nī kana nonján, ta nī kasá'á rá seí raan kua'an ra. ² Dá nī kaa dao ta fariseo:

—¿Ndiva'a kée ndó ña ko kánian keeá tein kuú nání'i ndéea?

³ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndo'ó ña nī kee David sa na'á tá nda'í nī kuiko na xí'ín ta xionoo xí'ín ná? ⁴ Chí kaáan ña nī ku'u na ve'e Ndios, ta nī kí'ín na pan, ña dóko ta duti noo Ndios, ña ko kánian keí ñayuu oon, chí savá'a ta duti vá kuú keí ña. Tído nī seí va David ña, ta nī xí'o ta'ani naan nī seí ta xionoo xí'ín ná.

⁵ Dá nī kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Kana'á ndó ña ió ta'ani choon noo ndá'a na nī nduu ta ñayuu yó'o ña dándáki na tein kuú nání'i ndée yo —kaá na ká'an na sa'a mií ná.

Di'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús iin ta nī natií ndá'a

⁶ Tein iin ka kuú nání'i ndée na Israel nī ku'u Jesús ini ve'e noo náta na ñoo ñoó. Dá nī kasá'á ná dána'a na. Ta ñoó nákaa iin ta nī natií ndá'a xoo kuá'a. ⁷ Ta ndíta ta dána'a ley xí'ín ta fariseo nání rá Jesús, dá ná kande'á á nduva'a na ta kú'u ñoó tein kuú nání'i ndée ná, dá nī rá ndí koo dáta kuachi ñaá rá noo ta né'e choon. ⁸ Tído sa ná'á vá Jesús ndí kían nákani ini ta ñoó. Dá nī kaa na xí'ín ta nī natií ndá'a ñoó:

—Ndakuiin ndichi, ta kakuin me'í yó'o.

Ta kúú nī nakuiin ndichi ra, dá nī sa kuin ra ín ra. ⁹ Dá nī kaa Jesús xí'ín dao ka ta ñoó:

—Ná ko'in ndato'in ndo'ó iin ña'a viti. ¿Ndá kían kuu kee yó tein kuú nání'i ndée yo? ¿Á kee yó ña va'a o á kee yó ña kini? ¿Á dáka'io iin ñayuu o ka'áni yo ná? Ka'an ndo ná kande'á —kaá na.

¹⁰ Dá nī kao noo na nī sa nde'é ná noo ndidaá kúú ñayuu ndéi ñoó. Dá nī kaa na xí'ín ta kú'u ñoó:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá nī nadakáa ra ndá'a rá, ta kúú nī nduva'a vaan. ¹¹ Tído nī xido nda'o ini ta ndíta nání ñaá ñoó. Ta kúú nī kasá'á rá ndátó'on rá ndí kee ra, dá kendava'a ra xí'ín Jesús.

Di'a nī kee Jesús tá nī kaxi na uxí uu ta kanoo xí'ín ná

¹² Ta tein kuú dáá ñoó, dá nī sa'an Jesús diní iin yúku nī ka'an na xí'ín Ndios. Ta ní ñoo yaka nī sa káa na nī ka'an na xí'ín ná. ¹³ Tá nī tuu noo, dá nī kana na ndidaá kúú ta xionoo xí'ín ná. Ta tein roon nī kaxi na uxí uu ta, dá nī chínaní ñaá ná apóstol, dá kane'e ra to'on na kanoo ra. ¹⁴ In ta yó'o naní Simón. Ta nī chínaní ñaá ná Pedro, ta iin ka ra naní Andrés, ta kúú ñani Pedro. Ta iin ka ra naní Jacobo, xí'ín ra naní Juan, xí'ín ra naní Felipe, xí'ín ra naní Bartolomé, ¹⁵ xí'ín ra naní Mateo, xí'ín ra naní Tomás, xí'ín ra naní Jacobo, ra kúú de'e Alfeo, xí'ín ra naní Simón, ra kuendá Zelote, ¹⁶ xí'ín ra naní Judas, ra kúú de'e

Jacobo, xí'ín rā naní Judas Iscariote, tá'an rā nī kasandaá nī nakí'o Jesús noó ta xiní u'u ñaá.

17 Dá nī kee Jesús konoo na kua'an nā xí'ín taa yó'o. Dá nī xino nā nī sá tuu na iin yódo. Ta ñoo ndéi dao ká ta xionoo xí'ín ná, xí'ín kua'á nda'o ñayuu nī kii ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea, xí'ín nā nī kii ñoo Jerusalén, xí'ín nā nī kii yu'ú taño'o noo kúú ñoo Tiro xí'ín Sidón, chí nī kasáa nā kueídó'o na ña dána'a Jesús, dá ná nduva'a na noo kue'e ndó'o na. 18 Ta nī nduva'a ta'ani na ndidaá ñayuu ñó'o espíritu kini. 19 Ta ndidaá kúú ñayuu ñoo nī ndi'i ini dáko'on ndá'a ná Jesús, chí xí'ín ndée kómí ná, kándéé ná nduva'a na nā kú'u. Ta kúú ndidaá vá nā kú'u nī nduva'a na.

Dána'a Jesús ña ndiká'an ndi kúu ví dao ñayuu, ta nda'í kúu ví dao ká nā

20 Dá nī sá nde'é Jesús noo ndidaá taa xionoo xí'ín ná, dá nī kaa nā xí'ín rá:

—Ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, nā kúnda'í xaan, dá chí sá ñó'o ndó tíxi ndá'a Ndios.

21 'Ta ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, nā nda'í kuíko viti, dá chí ndato koni ndo ndinoo ini ndo.

'Ta ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, nā ndéi'i viti, dá chí ndato ná kuaki ndo.

22 'Ta ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó tá xiní u'u ñaá ñayuu, o tá taó xóo na ndo'ó tein na, o tá kána'á nā xí'ín ndó, o tá chínaní kini na ndo sá'á ña kúú ndó kuendá yu'u, nā nī nduu taa ñayuú yó'o. 23 Kadijí ini ndo tá ndó'o ndó dión, ta nakutí ndó xí'ín ña kádijí ini ndo, dá chí ká'ano nda'o ña'a ni'i ndo noo Ndios chí induú, chí kí'o dión ta'ani sá kendava'a nā sá'ano ve'e ñayuu ñoo xí'ín profeta tá sá na'á.

24 'Tído nda'í kúu ví ndo'ó, nā kúú nā kuiká, chí tandéé ini kómí ndó kúú ña ió ñayuú yó'o va.

25 'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, nā sá ndínoo ini viti, dá chí kasandaá iin kuú nda'í kuiko ndó.

'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, nā sáki viti, dá chí kasandaá iin kuú, dá nda'í kuu ini ndo, ta nda'í kuaki ndó.

26 'Ta nda'í kúu ví ndo'ó tá chínaní va'a ñaá ndidaá ñayuu, dá chí kí'o dión nī sá kee nā ve'e ñayuu ñoo xí'ín profeta to'on tá sá na'á.

Dána'a Jesús ña kánian ku'u ini yo sa'á ñayuu xiní u'u ñaá

27 'Tído ndo'ó, nā seídó'o ñaá, ká'in xí'ín ndó ña ku'u ini ndo sa'á nā naá xí'ín ndó, ta va'a kee ndó xí'ín nā xiní u'u ñaá. 28 Ta va'a ka'an ndo xí'ín nā ká'an ndava'a sa'a ndo. Ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'á nā kéndava'a xí'ín ndó. 29 Ta ndáa nā nī kani iin xoo noo ndo, dá kían kí'o ndó iin ká xoo ná kani na. Ta ndáa nā nī xio ndaa kotó ndíxi ndó, konó ndó ná kuio ndaa ta'ani na do'onno ndo. 30 Tá ndáa nā xí'ín iin ña'a noo ndo, kí'o ndóan noo ná. Ta ndáa nā nī xio ndaa ña'a kómí ndó, ná dá'a nī ndaka ndoan noo ná. 31 Táto'on kí'o kóni ndo kee dao ká ñayuu xí'ín ndó, kí'o dión ta'ani kee ndó xí'ín ná.

32 'Chí tá kú'u ini ndo sava'a sa'á nā kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndí kían va'a ná'a ndo sa'á ña kée ndó dión? Chí nda nā kómí kuachi kú'u ini nā sa'á nā kú'u ini sa'a mií ná. 33 Tá kée ndó ña va'a xí'ín sava'a nā kée ña va'a xí'ín mií ndó, ¿ndí kían va'a ná'a ndo? Chí nda nā kómí kuachi kée ña va'a xí'ín nā kée ña va'a xí'ín mií ná. 34 Ta tá xí'í'ó tóo ndó ña ió noo ndo sava'a noo nā ná'á ndó nandió né'an noo ndo, ¿ndí kían va'a ná'a ndo? Chí nda nā kómí kuachi xí'í'ó tóo na ña ió noo ná noo dao ká nā kómí kuachi, chí ná'á ná ña nandió né'e ndi'i naan noo ná. 35 Tído koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á nā xiní u'u ñaá, ta va'a kee ndó xí'ín ná, ta kí'o tóo ndó ña ió noo ndo noo ná, ta ná dá'a nī kandati ndó nani'i ndoan, dá kían ká'ano nda'o ña va'a natiin ndó noo Ndios, ta kasandaá ta'ani ndó kakuu ndó de'e Ndios, nā ió noo dikó. Dá chí Ndios va'a ini kúú ná xí'ín ñayuu koó ndivé'e noo, xí'ín ñayuu káni. 36 Sa'á ñoo koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á ñayuu táto'on kí'o kú'u ini Ndios sa'a ná.

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni dátai kuachi yó ñayuu

37 'Ná dá'a ni keyíko mií ndó sa'a ñayuu, dá kían ná dá'a ni keyíko Ndios sa'a ndo. Ná dá'a ni dátaí kuachi ndó ñayuu, dá kían ná dá'a ni taí kuachi ndó noo Ndios. Kí'o ká'ano ini ndo sa'a ñayuu, dá kían ná kí'o ká'ano ini Ndios sa'a ndo. 38 Kí'o ndó ña ío noo ndo noo dao ka ñayuu, dá nakí'o Ndios ña'a noo ndo, chí kí'o na kua'á ña va'a noo ndo, dá chí noón kúu ná kidi ni'inian, dá ketoon va'an, ta dá'kúti díní ná kostá ndo nandió né'e naan noo ndo, dá chí táto'on kí'o kée ndó chindeé ndó ñayuu, kí'o dión kee Ndios xí'in ndó.

39 Dá ni dakí'in tá'an ta'ani Jesús ña yó'o xí'in to'on ni daná'a na:

—¿Á kuu katiin ndaa tá'an uu taa ko túu noo ko'on ra iin xían, ká'an ndó? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndin nduú va ra kuei ini yáí? 40 Ta ni iin taa dákuá'a ko ndáya'i cháa ka noo taa dána'a noo rá. Tído ndi ndáa mií va ra ni dákuá'a va'a, kasandaá ra kana'á rá táto'on kí'o ná'á taa dána'a noo rá. 41 ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko xí'o ndó kuendá ká'ano ka tindú'u nákaa noo mií ndó? 42 Ta, ¿ndí káa noo ndo ka'an ndo xí'in ñani ndo: “Ñanij, konón ná taóí xe'e nákaa nooon xaan”, kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi kí'o ví káa tindú'u nákaa noo mií ndó? ¡Kúu ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinñó'ó tindú'u nákaa noo mií ndó xaan, dá natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

Dána'a Jesús ña tá kómí yó iin nío va'a, dá kían kankuei to'on va'a yú'u yo

43 'Ta ni iin tó'on yíto va'a ko xí'o kui'i ko vá'a, ta ni iin tó'on yíto ko vá'a ko xí'o kui'i va'a. 44 Dá chí kui'i xí'o iin iin yíto ná'a ndá yíto kúu rá, chí ko dákuéi ta'on yó tiño'ó noo ta'íón, ta ko náki'in ta'on yó uva noo yíto íón. 45 Ta dión ta'ani iin taa va'a, to'on va'a ñó'o ini nío rá taó rá ká'an ra. Tído iin taa kini, to'on kini ñó'o ini nío rá taó rá ká'an ra. Chí ndi ndáa mií ña'a ñó'o ini nío rá kánkuei yú'u rá ká'an ra.

Dána'a Jesús sa'a ña ni ndo'o uu ve'e

46 ¿Ndiva'a ká'an ndo xí'in yu'u, mií ní kúu sato'o ndu'u, mií ní kúu sato'o ndu'u, tído ko kée ndó choon sa'ándái?

47 Dá chí ndidaá na vei noo yu'u, ta seídó'o na ña ka'in xí'in ná, ta kée na ña, ko'in dáki'in tá'in iin ña'a xí'in táto'on kée na. 48 Chí noón kúu táto'on iin taa ni kava'a iin ve'e. Ni sata konó ra, ta ni chíkaa ra sa'an noo tóto. Ta ni xinkuei takuí kua'a yuta ñoó, ta kúu ni ñani rá sa'an, tído ko ta'ón ña'a ní ndó'an, dá chí noo tóto nákaa sa'an. 49 Tído ñayuu seídó'o to'on dána'í, ta ko kée na ña, noón kúu táto'on iin taa ni kava'a iin ve'e noo ñó'o oon, chí ko ní chíkaa ta'on ra sa'an. Sa'a ñoó tá ni ñani takuí yuta ñoó sa'an, kúu ni koon vaan, ta kúu ni naá ndí'i vaan.

7

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin ta kéchóon noo iin taa dándáki iin ciento soldado

1 Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús to'on yó'o xí'in ñayuu ndéi seídó'o ñoó, dá ni ndu'u na ñoo Capernaum. 2 Ta ñoó ío iin taa dándáki iin ciento soldado, ta kú'u iin ta kéchóon noo rá, ta kú'u nda'lo ini ra sa'a rá, tído sa xí'i va ra. 3 Tá ni seídó'o ta dándáki soldado ñoó ña ká'an ñayuu sa'a Jesús, dá ni tanda'á rá dao ta sá'ano ndíta noo na Israel kua'an ra kuei nda'í ra noo Jesús ña ná kii na ve'e ra nduva'a na ta kéchóon noo rá. 4 Dá tá ni saa taa ñoó noo ío Jesús, dá ni seí nda'í ra noo ná ña ná ko'on na nduva'a na ta kéchóon noo ta dándáki soldado ñoó, ta kaá ra xí'in ná:

—Miian kánian kee ní ña maní yó'o xí'in taa yó'o, 5 chí kú'u ndava'lo ini ra sa'a na ñoo yo, ta ni kava'a ra ve'e noo náta'ka yo —kaá ra.

6 Dá ni kee Jesús kua'an na xí'in rá. Tído tá ni kasandaá yati na noo in ve'e ta dándáki soldado ñoó, dá ni tanda'á rá dao taa né'e tá'an va'a xí'in rá kua'an ra noo vei Jesús. Dá ni kaa taa ñoó xí'in Jesús ña ni ka'an ta dándáki soldado ñoó:

—O sa dándi'i ka ini ní mií ní sa'a yú'u, tatá, chí ko ña'a ta'on kúu yu'u ña ku'u ní ve'i. 7 Ta sa'a ña ko ta'ón ña'a kúu, sa'a ñoó ko ní saa mií noo

ní. Tído xí'ín to'on ka'an oon va ní, ta kúú nduva'a va ta kéchóon nooí. ⁸ Chì kúú ta'anii iin taa nákaa tixi ndá'a iin taa né'e choon. Ta ñó'o ta'ani soldado tixi ndá'a yu'u. Sa'á ñóó tá ká'in xí'ín iin ra: “Kua'án”, ta kúú kua'an va ra. Tá ká'in xí'ín iin ka ra: “Nakí”, ta kúú vei va ra. Ta tá ká'in xí'ín ta kéchóon nooí: “Kee ña yó'o”, ta kúú kée va raan —kaá ra.

⁹ Tá nì seido'o Jesús to'on yó'o, kúú nì naá iní na sa'á ña nì ka'an ra dión. Dá nì nandió koo na nì sa nde'é ná noo ñayuu tákuei ñaá vei ñóó, dá nì kaa na:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni iin na Israel ko kándéé iní na yu'u táto'on k'io kándéé iní ñaá ta yó'o —kaá ra.

¹⁰ Tá nì nandió kuéi taa nì sa'an choon yó'o nì ndusáa ra ve'e, kúú nì xini ra ña sa nì nduva'a ta kéchóon nì sa kú'u ñóó.

Dì'a nì kuu tá nì danátaki Jesús de'e iin ñá'a kuáan ío ñoo naní Naín

¹¹ Tá nì ndi'i ñóó, dá nì kee Jesús kua'an na iin ñoo ká'ano naní Naín xí'ín taa xionoo xí'ín ná, ta kúú kua'á ndava'o ñayuu kua'an ta'ani xí'ín ná.

¹² Tá nì kasandaá yati na noo kúú yé'é ñoo ñóó, kúú ñóó kánkuei ñayuu kua'an na dánduxi na iin ndji. Ta iin tó'ón dáá vá kúú xí noo naná xi. Ta ñá'a kuáan va kíán. Ta kua'á ndava'o na ñoo ñóó kua'an xí'án. ¹³ Tá nì xini ñaá sato'o yo Jesús, kúú nì ku'u nda'o ini na sa'a ñá'a ñóó. Dá nì kaa na xí'án:

—O sa kuákón.

¹⁴ Dá nì natuu yati na. Dá nì tiin na sato noo nákaa ndii ñóó. Kúú nì sa tuu taa yí'i ña kua'an ñóó. Dá nì kaa na xí'ín ta nì xi'i ñóó:

—Yii ló'o, ká'an yu'u xí'ón, ndakoo.

¹⁵ Ta kúú nì ndakoo tayii nì xi'i ñóó. Kúú nì kasá'á vá xí ká'an xi. Dá nì nak'io ñaá ná noo naná xi. ¹⁶ Ta ndidaá kúú vá ñayuu ñóó nì yu'ú. Ta kúú nì kasá'á ná kéká'ano na Ndios, ta kaá na:

—Iin profeta ká'ano nda'o nì kasáa noo ndéi yó viti.

Ta dao ka na kaá ña nì kasáa Ndios chindeé ná na ñoo na.

¹⁷ Ta kúú nì naka'ani to'on sa'a Jesús iin ní kúú kuendá Judea, xí'ín ndidaá ñoo ñó'o yati ñóó.

Dì'a kua'an ña nì ka'an Jesús sa'a Juan, na dákodo ndúta ñayuu

¹⁸ Dá nì kasto'on ta kúú kuendá Juan xí'ín ná sa'a ndidaá ña kée Jesús. Dá nì kana Juan uu taa xionoo xí'ín ná, ¹⁹ dá nì tanda'á ñaá ná kua'an ra noo nákaa Jesús, dá ndato'ón ñaá rá, á mií ná kúú na nì kaa Ndios tanda'á ná kasaa dáka'ki ñaá, o á kandati yó kasaa iin ka na.

²⁰ Dá tá nì saa taa ñóó noo nákaa Jesús, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúú na nì tanda'á ndu'u vei ndu ndato'ón ndú mií ní. ¿Á mií ní kúú na nì kaa Ndios tanda'á ná kasaa dáka'ki ñaá, o á kandati ndu kasaa iin ka na? —kaá ra.

²¹ Ta mií hora daá ñóó nì nduva'a Jesús kua'á nda'o na kú'u, xí'ín na ndó'o kua'á noo kue'e, xí'ín na ñó'o espíritu kini. Ta kua'á nda'o na ko túu noo nì natuu noo. ²² Dá nì kaa na xí'ín taa ñóó:

—Kua'án nó'o ndo kasto'on ndó xí'ín Juan sa'a ndidaá ña nì xini ndo, xí'ín sa'a ndidaá ña nì seido'o ndó kuu víti, ta ka'on xí'ín ná ña nì natuu noo na ko túu noo, ta sa xíka va na nì natíi sa'a, ta sa nì nduvií vá na ndó'o kue'e té'i, ta sa nì natai va do'o na ko tái do'o, ta nì nataki na nì xi'i, ta noo ñayuu kúnda'i nì kasto'in to'on va'a Ndios. ²³ Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu ko nákaní kuáchi ini xini na yu'u —kaá na.

²⁴ Tá nì ndi'i nì nandió kuéi taa nì tanda'á Juan ñóó kua'an nó'o rá, dá nì kasá'á Jesús ká'an na xí'ín ñayuu ñóó sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo nì sa'an ndo'o nì sa nde'é ndó noo kúú noñó'o ichi ñóó? ¿Á iin taa ko iin toon, tá'an ra xíko táto'on xíko iin ndoo kée tachì nì sa'an ndo nì sa nde'é ndó? ²⁵ Koó, sa'á ñóó, ¿nda yoo nì sa'an ndo nì sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin taa ndíxi dá'on táyíi ndáa? Koó, chí ná'á vá mií ndó

ñā ñāyuu ndíxi dá'on táyíí ndáa, noón kúú nā ndéi ve'e rey. ²⁶ Sa'á ñoó, ¿ndá yoo nī sa'an ndo nī sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, miían ndaa kuiti kaá yu'u ñā ñāá kúú ná, ta ndáya'i cháá ka nā o duú iin profeta. ²⁷ Ta sa'a mií ná ká'an tuti iī Ndios di'a:

Ná ko'in tanda'í iin taa kuió noó ko'on noo yo'ó kastō'on ra to'on yu'u xí'ín ñāyuu,

dá ná kandeí nduu nā kueídó'o na ñā kían ko'on ka'on xí'ín ná, kaáan.

²⁸ Sa'á ñoó ká'in xí'ín ndó ñā Juan, nā dákodo ndúta ñāyuu, noón kúú nā ndáya'i cháá ka noo ndidaá ka taa nī kaki tixi ñá'a. Tído nā nóo cháá ka nákaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúú nā ndáya'i cháá ka o duú Juan —kaá nā.

²⁹ Tá nī seídó'o ndidaá nā ñoo yo xí'ín nda taa kí'in ya'i sa'a ñó'o ñā nī ka'an nā, dá nī nakoni nā ñā kée Ndios ñā ndaa xí'ín ná. Sa'á ñoó nī sodo ndúta ná nī kee Juan. ³⁰ Tído ta fariseo xí'ín ta dána'a ley nī ku'ichi ini ra nī xini ra ñā va'a kóni Ndios kee na xí'ín rá, sa'á ñoó ko ní xī'o ra mií rá dákodo ndúta ñāá Juan.

³¹ Dá nī kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—¿Ndi kíán tiin yu'u, dá ka'in xí'ín ndó tátō'on kée ñāyuu ndéi tiempo viti, ta ndá yoo kée tátō'on kée na?

³² Nā ndéi tiempo viti kée tátō'on kée takuáchi tá ndéi xi sádiki xī noo yá'i, ta káyu'ú tá'an xi: “Nī tuu ndu flauta, tído ko ní sársá'a ta'on ndo'ó. Ta nī xita ndu yaa nda'í kua'an, tído ko ní ndei'í ta'on ndó.” ³³ Ta kí'o dión ta'ani kée ndo'ó, chí tá nī kasáa Juan, nā dákodo ndúta ñāyuu, ko ní sei ta'on na pan, ta ko ní xī'i na vino, tído kaá ndo ñā nákaa espíritu kini ini nā. ³⁴ Ta viti nī kasáa nā nī nduu taa ñāyuu yó'o, ta sásá'an va na, ta xí'i na vino, tído kaá ndo ñā kúú ná iin taa nde'é, iin ta xí'i. Ta kaá ta'ani ndó ñā kúú ná iin taa né'e tá'an va'a xí'ín taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín ñāyuu kini. ³⁵ Tído nā kúú nā ndichí, noón kúú ná'a ñā kómí ndisa na ñā ndichí.

Di'a nī kuu tá nī sa'an Jesús ve'e iin ta fariseo naní Simón

³⁶ Iin ta fariseo nī sei nda'í noo Jesús ñā ná ko'on nā xí'ín rá ve'e rá kasá'an na. Dá tá nī ku'u Jesús ve'e ra, dá nī sa koo na xí'ín rá mesa. ³⁷ Dá tá nī kandaá ini iin ñá'a kómí kuachi ió ñoo ñoo ñā ió Jesús ve'e ta fariseo ñoo sásá'an na, kúú nī kasáan, ta né'an iin tindo'o ló'o noo ñó'o kirá támi sá'an. ³⁸ Kúú nī sa ku'in xitán chí sata dí'a na, chí xoo noo ndéi sa'a ná. Dá nī kasá'a ndéi'í ñā, dá nī dakúchián sa'a ná xí'ín ndirá nooan. Ta xí'ín idí dinian nī danáyaan ñā. Dá nī chitóan ñā, dá nī chí'an kirá támi sá'an ñoo iin ní kúú sa'a ná.

³⁹ Tá nī xini ta fariseo, tá'an ra nī kana Jesús ve'e ra, ñā nī kee ñá'a ñoo dión, dá nī kasá'a rá nákani ini ra: “Tá miían ndaa ndisa profeta kúú taa yó'o, dá kían kandaá va ini ra ndá ñá'a kúú ná kée sa'a rá, chí iin ñá'a kómí kuachi va kíán”, ká'an rá nákani ini ra. ⁴⁰ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Simón, kóni ka'in xí'ón sa'a iin ñā'a.

Dá nī kaa Simón:

—Ka'an ní xí'ín, maestro.

⁴¹ Dá nī kaa nā:

—Nī sa io iin taa sa dasá tóo di'ón. Ta uu taa sa táj noo rá. Iin ra sa táj o'on ciento di'ón plata, ta iin ka ra sa táj uu diko uxí. ⁴² Ta ko ní'í ta'on ndin nduú ra di'ón dánaa rá ñā táj ra. Ta kúú nī xī'o ká'ano va ini ta kúú sato'o di'ón ñoo sa'a ndin nduú taa ñoo. Ta viti, ka'an yo'ó ná kande'á, ¿ndí kaa taa ñoo kú'u cháá ka ini sa'a tá kúú sato'o di'ón ñoo?

⁴³ Dá nī kaa Simón:

—Taó kuendá yu'u ñā taa nī sa táj kua'a cháá ka di'ón ñoo kúú ra kú'u cháá ka ini sa'a tá kúú sato'o di'ón ñoo.

Dá nī kaa Jesús:

—Ndaa nda'o nī ka'on.

⁴⁴ Dá nī nandió koo na nī sa nde'é ná noo ñá'a ñoo, dá nī kaa nā xí'ín Simón:

—¿Á nī xinon tátō'on nī kee ñá'a yó'o xí'ín yu'u? Tá nī ku'u yu'u ve'ón, ko ní xī'o ta'on yo'ó takuí ndoo sa'í. Tído ñá'a yó'o nī dakúchián sa'í xí'ín

ndirá nooan. Ta xí'ín idí dinian nī danáyaan ña. ⁴⁵ Ta ni nooí kō nī chító ta'on yo'ó, tído ñá'a yó'o, nda rá nī kasáai nī ku'i ve'ón, kō sá tuuán chitóan sa'í. ⁴⁶ Ta ni diní kō ní chikodó ta'on yo'ó sití, tído ñá'a yó'o nī chi'án ndutá támi sá'an sa'a yú'u. ⁴⁷ Sa'á ñoó ká'ín xí'ón, va'ará kuá'a nda'o kuachi kée ñá'a yó'o, tído sa nī ndoo vaan, sa'á ñoó kóni ndava'a vaán yu'u. Tído ñayuu ká'án ña cháá vá kúu kuachi na nī ndoo, noón kúu na cháá vá kóni na yu'u.

⁴⁸ Dá nī kaa na xí'ín ñá'a ñoó:

—Sa nī ndoo va kuachón noo Ndios.

⁴⁹ Ta ndidaá taa ndéi xí'ín ná mesa ñoó nī kasá'a ndátó'ón tá'an ra:

—¿Ndá yoo kúu taa káa, xiní ra, ña dándóo ra kuachi ñayuu noo Ndios?

⁵⁰ Dá nī kaa Jesús xí'ín ñá'a ñoó:

—Sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoó nī kakón noó kuachón. Kua'án nó'on víti xí'an ió va'a inon.

Dá nī keeán kua'an nó'an.

8

Yó'o ká'an sa'á na ñá'a nī chindeé Jesús

¹ Tá nī ndi'i, dá nī sa'an Jesús nī xionoo na ndidaá ñoo ná'ano xí'ín ñoo kuálí, ta nī daná'a na to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. Ta nī xionoo na xí'ín ndin uxí uu taa nī kaxi mii ná ñoó.

² Ta nī xionoo ta'ani dao na ñá'a xí'ín ná, tá'an na nī nduva'a na, chí dao na nī sa ño'o espíritu kini, ta dao ka na nī sa kú'u. Ta tein na ñá'a yó'o nákaa María Magdalena, tá'an ña sa ño'o usa espíritu kini nī taó Jesús. ³ Ta nákaa ta'ani ñá'a naní Juana, ña kúu ñadi'í taa naní Chuza, tá'an ra ndaá ve'e rey Herodes, xí'ín ñá'a naní Susana, xí'ín kuá'a ka na ñá'a sa chindeé ñaá xí'ín ña ió noo ná.

Di'a kua'an ña nī nakani Jesús sa'a iin taa xíti tata

⁴ Kúu kuá'a nda'o ñayuu nī kii iin rá iin ñoo nī nataka noo nákaa Jesús. Dá nī kasá'a ná dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

⁵ —Iin taa xíti nī kee ra kua'an ra kuti ra tata noñó'o rá. Ta sa'á ña nī

koon ni'ini ra tata ñoó, sa'á ñoó dao ña nī kuei yu'ú íchi. Ta nī sejin ni'ini naan. Kúu nī kasáa laa, ta kúu nī seí vá rían. ⁶ Ta dao ka tata ñoó nī kuei tein yuu, ta nī xitaan. Tído nī ichian, dá chí kō ta'ón kō'oyo sa'an. ⁷ Ta dao ka tata ñoó nī kuei tein ta'íón. Ta nī sa'ano dáó ña xí'ín ta'íón ñoó, sa'á ñoó nī kuyáta vaán nī kee rá. ⁸ Ta kúu dao ka tata ñoó nī kuei noo kúu ño'ó va'a. Kúu nī sa'ano va'a vaan. Ta kúu kuá'a ndava'o noni nī xí'oan, dá chí iin ciento noni nī xí'o iin iin tata ñoó —kaá Jesús.

Tá nī ndi'i nī ka'an na dión, ta kúu nī'i nda'o nī ka'an na:

—¿Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúu kueidó'o va'a ndó!

⁹ Dá ví nī ndátó'ón ñaá taa xionoo xí'ín ná:

—¿Ndi dándáki to'on nī dakí'in tá'an ní nī ka'an ní xí'ín ndu'u?

¹⁰ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Noo ndo'ó nī xí'o Ndios ña kanda ini ndo ña ná'a mii ná sa'a ndi kée na dándáki na. Tído dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'ín to'on dána'i noo dao ka ñayuu, dá kían, va'ará ndidaá ka vían ndé'é ná, tído o kándaa ta'on ini na ndi kóni kaaan, ta va'ará ndidaá ka vían ná kueidó'o na, tído o kátóni ta'on ini na.

Nákani Jesús ndi kóni kaa ña nī daná'a na sa'á taa xíti tata

¹¹ Di'a dándáki to'on nī dakí'in tá'in nī ka'in xí'ín ndó. Kana'a ndó ña tata ñoó kúu to'on Ndios. ¹² Ta yu'ú íchi noó nī kuei dao tata ñoó, ñoó kúu ñayuu seidó'o to'on Ndios, tído kásaa ña u'u, ta kúu dítá vaán to'on Ndios ña nákaa níó ná, dá ná o kándisa naan, ta o ní'i ná ña káki na. ¹³ Ta tein yuu noó nī kuei dao ka tata ñoó, ñoó kúu ñayuu seidó'o to'on Ndios, ta nátiin naan xí'an kádii iní na. Tído kō ta'ón yo'an ini níó ná, sa'á ñoó toó vá kándisa naan. Chí tá kásá'a ndó'o na tandó'o, kúu kéxoo na noó ña kándisa na. ¹⁴ Ta tein ta'íón noó nī kuei dao ka tata ñoó, ñoó kúu ñayuu seidó'o to'on Ndios. Tído kásá'a ndi'i cháá ka ini na sa'á ña ió noo ná, ta kátóo na koo kuiká ná, ta ndi'i ini na sa'á ña'a luu ió ñayuu yó'o. Sa'á ñoó kō sísa na xí'ín

to'on Ndios. ¹⁵ Tído noñó'o va'a noó n̄i kuei dao ka tata ñóó, ñóó kúú ñayuu seídó'o to'on Ndios xí'ín ndino'o ini na, ta ndíta ndaa na xí'án. Ta ko sá tuu na kée na ña kóni Ndios.

Miñan kánian na'a yo mií yó ña kúú yo kuendá Jesús, ta kueídó'o va'a yo ña dána'a na noo yo

¹⁶ 'Ko iin ta'on chíñó'o iin íti, ta chíkani ndei na iin kidi nooán, ta ni ko chíkani de'é naán tixi xito. Di'a noo dikó chínoo naan, dá ná katoon noo ndidaá na koku'u ini ve'e. ¹⁷ Chí ndidaá ña'a dá'i noo ndo viti, daí ña natuuan. Ta ndidaá va ña'a ñó'o de'é viti, daí ña natuuan, dá ná katoon nooán. ¹⁸ Ta kueídó'o va'a ndó ña ká'ín xí'ín ndó, chí ndidaá na natiin to'on ká'ín, noón kúú na n̄i'í ña kandaá cháá ka ini na. Tído ndidaá na ko xín natiin to'on ká'ín, noón kúú na kexoo ña ká'án ná ná'á ná —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni kasáa na ve'e Jesús nándukú ñaá ná

¹⁹ Dá ni kasáa naná Jesús xí'ín ñani na nándukú ñaá ná. Tído ko ní kúu ta'on natuu yati na noo ió na, chí kua'á nda'o ñayuu ni nataka ñóó. ²⁰ Dá ni kastó'on iin ñayuu nákaa tein ñayuu kuá'a ñóó xí'ín Jesús:

—Naná ní xí'ín ñani ní ndíta na sata vé'e, ta kóni na ka'an na xí'ín ní.

²¹ Dá ni kaa Jesús xí'ín ñayuu kuá'a ñóó:

—Ndi ndaa ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándáan, noón va kúú naná xí'ín ñanii.

Di'a ni kuu tá ni sa'anda Jesús choon noó tachi xí'ín taño'o

²² Iin kuu, dá ni kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ini iin barco. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo yu'ú taño'o.

Dá ni kee na kua'an na. ²³ Ta tein yá'a na kua'an na noó taño'o ñóó, kúú ni kidi va Jesús. Kúú iin ndakána va ni kasá'a kána tachi déen noó taño'o. Sá'a ñóó ni kasá'a kokee takuii ini barco. Ta io nda'o ió ña keta ka'ani ra ini takuii ñóó. ²⁴ Dá ni natuu yati taa xionoo xí'ín Jesús noo kándu'u ná. Dá ni dándóto ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Ió ña kuu yo!

Dá ni ndoto Jesús. Dá ni sa'anda na choon noó tachi xí'ín taño'o ñóó. Kúú ni sa tuu va tachi ñóó xí'ín ña ndákuei noó taño'o, ta kúú ni nakáa tádi va rá. ²⁵ Tá ni ndi'i, dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ko kándéé ini ndo yu'u?

Kúú ni yu'ú nda'o taa xionoo xí'ín ná ñóó, ta ni naá ini rá. Dá ni kasá'a ndátó'ón tá'an mií rá:

—¿Ndá yoo ví kúú na yó'o, chí nda tachi xí'ín taño'o seídó'o choon sa'ándá na?

Di'a ni kuu tá ni taó Jesús espíritu kini ni sa ño'o ini iin taa

²⁶ Dá ni saa na iin ka xoo taño'o noo kúú kuendá Gadara, ña xírndaa tá'an xí'ín kuendá Galilea. ²⁷ Dá tá ni noo Jesús barco ñóó, dá ni kasáa iin taa ñoo ñóó, ta sa na'á nda'o ñó'o espíritu kini ini ra, ta ko ndíxi ta'on ra dá'on, ta ni ve'e ko ió ra, chí ini káo noo ñó'o ndii va ió ra. ²⁸ Tá ni xini ra Jesús, kúú ni'í nda'o ni kayu'ú rá. Dá ni sa kuíin xiti rá noo ná, dá ni kasá'a ni'í nda'o ká'an ra xí'ín ná:

—¿Ndá kían ndó'o ní xí'ín yu'u, Jesús, mií ní na kúú de'e Ndios ndáya'i? Seí nda'avíi noo ní ña ná dá'a ni dándó'o naní ní níoi.

²⁹ Díon ni kaaan, dá chí sa sa'anda va Jesús choon nooán ña ná kankuei ña ini taa ñóó ko'an. Sa na'á nda'o ñó'an dándákian taa ñóó. Chí va'ará sa so'oni ñayuu ndá'a rá xí'ín sa'a rá xí'ín cadena xí'ín kaa viti, tído vaá oon va sa'ándá ra cadena ñóó. Ta sa kendúsa espíritu kini ñóó xí'ín rá kandaka ñaán kua'an noo kúú ño'ó ichí. ³⁰ Dá ni ndatón ñaá Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá ni kaa espíritu kini ñóó:

—Legión naní.

Díon ni kaaan chí kua'á nda'o espíritu kini ñó'o ini taa ñóó. ³¹ Dá ni seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'á ñaá ná ko'an nda maá noo iin naá. ³² Ta kua'á nda'o kochí ñó'o sásá'an ndika yuku ñóó. Dá ni seí nda'í espíritu kini ñóó noo Jesús ña ná konó ná ko'an ndu'an ini ri. Dá ni sonó ná nooán. ³³ Ta kúú ni kankuei espíritu kini ñóó ini taa ñóó. Dá ni

sa'an n̄i ndu'an ini kochí ñoo. Dá n̄i taxí tá'an ndi ndi'i rí kua'an r̄i yu'ú da'ò. Dá n̄i kuei ndava'a rí ini taño'o ñoo. Ta kúú n̄i kandaa r̄i, dá n̄i x̄i'j r̄i.

³⁴ Dá tá n̄i xini ta ndáka kochí ñoo ña dión n̄i ndo'o rí, dá n̄i taxí tá'an ra kua'an r̄a kasto'on ra x̄i'ín na ndéi ñoo r̄a x̄i'ín na ndéi yúku sa'á ña n̄i kuu dión. ³⁵ Dá n̄i kankuei ñayuu ñoo kua'an na kande'é ná ña n̄i kuu. Tá n̄i saa na noo iin Jesús, kúú n̄i xini na ña ió taa n̄i sa ño'o espíritu kini ñoo noo sa'a ná. Ta kúú sa ndíxi va ra dá'on ió ra. Ta sa iin taa ió va'a vá kúú rá. Kúú n̄i yu'ú nda'o ñayuu ñoo. ³⁶ Ta ñayuu n̄i xini ña n̄i kuu dión kúú na n̄i nakani x̄i'ín dao ka ñayuu ndi n̄i kuu n̄i nduva'a taa sa ño'o espíritu kini ñoo. ³⁷ Dá n̄i kasá'á ndidaá ñayuu ndéi chí kuendá Gadara ñoo seí nda'í na noo Jesús ña ná ko'on na iin ka x̄i'án, dá ch̄i yu'ú na sa'á ña n̄i kuu dión. Dá n̄i kaa Jesús ini barco ko'on na. ³⁸ Tído n̄i seí nda'í taa n̄i sa ño'o espíritu kini ñoo noo ná ña ná konó ná ko'on r̄a x̄i'ín ná. Tído n̄i sa'anda Jesús choon noo rá ña ná no'o r̄a, ta kaá na x̄i'ín rá:

³⁹ —Nandió koo kua'an nó'on ve'ón, ta nakanón x̄i'ín na ñooon sa'a ndidaá ña'a ndato n̄i kee Ndios x̄i'ón.

Dá n̄i k̄i'ín ra kua'an nó'o rá. Ta n̄i kasá'á rá nákaní ra x̄i'ín ndidaá na ñoo r̄a sa'a ndidaá ña'a ndato n̄i kee Jesús x̄i'ín rá.

Dí'a n̄i ndo'o de'e dí'j t̄a naní Jairo x̄i'ín ña n̄i ndo'o iin ñá'a ndó'o kue'e táj n̄i

⁴⁰ Dá n̄i nandió koo tuku Jesús n̄i ndisáa na iin ka xoo taño'o ñoo. Dá n̄i natiin va'a ñaá kua'á nda'o ñayuu x̄i'án kádij ini na, ch̄i sa ndéi ndidaá vá ná ndáti ñaá ná. ⁴¹ Dá n̄i kasáa iin taa naní Jairo, tá'an r̄a dándáki ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Dá n̄i sa kuín x̄ití rá noo Jesús. Dá n̄i seí nda'í r̄a noo ná ña ná ko'on na ve'e ra, ⁴² ch̄i n̄i kaa r̄a ña ió iin tó'ón de'e dí'j r̄a, ta ió x̄i ux̄i uu kua, ta sa x̄i'j va xi. Dá n̄i kee Jesús kua'an na x̄i'ín rá, ta dándútí ñaá ñayuu kuá'a kua'an x̄i'ín ná ñoo. ⁴³ Ta tein ñayuu ñoo nákaa ta'ani iin ñá'a ndó'o kue'e táj n̄i, ta sa

n̄i x̄ino ux̄i uu kua ndó'an dión. Ta sa n̄i dandí'i vaan dí'ón né'e va'án n̄i ch̄iya'avián t̄a kétátá ñaá. Tído ni iin tó'ón ta'on ra ko ní kándeé nduva'án.

⁴⁴ Dá n̄i natuu yatián sata Jesús. Dá n̄i k̄ako'on ndá'an yu'ú dá'on ná. Ta kúú vití'ón dí'a n̄i natuu n̄i ñoo.

⁴⁵ Dá n̄i kaa Jesús:

—¿Ndá yoo n̄i k̄ako'on ndá'a dá'amái?

Tído ni iin tó'ón ñayuu ñoo ko ní ka'an. Dá n̄i kaa Pedro x̄i'ín ná:

—Maestro, ñayuu kuá'a yó'o kúú na dándútí ñaá. Sa'á ñoo, ¿ndiva'a ndáto'ón ní ndá yoo n̄i k̄ako'on ñaá?

⁴⁶ Dá n̄i kaa Jesús:

—Koó, ch̄i n̄i dakó'on ndá'a iin ñayuu dá'amái, ch̄i n̄i kandaa ini ña n̄i nduva'a iin ñayuu n̄i kee ndéi —kaá na.

⁴⁷ Tá n̄i kandaa ini ñá'a ñoo ña o kúú ta'on chide'áan ña n̄i keeán, kúú n̄i kasáa noo Jesús, ta ndéi ñinoán. Dá n̄i sa kuín x̄itíán noo ná. Ta noo ndidaá ñayuu ñoo n̄i nakanián ndiva'a n̄i k̄ako'on ndá'an dá'on Jesús, ta n̄i nakani ta'anián ña vití'ón kuí'j vá n̄i nduva'án tá n̄i keeán dión. ⁴⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'án:

—De'e dí'j, n̄i nduva'ón sa'á ña kándeé inóon yu'u. Ta viti, kua'án nó'on ve'ón x̄i'án ió va'a inóon.

⁴⁹ Ta kúú ká'an ij vá Jesús ín na x̄i'án, kúú n̄i kasáa iin taa n̄i kii ve'e Jairo, t̄a dándáki ve'e noo náta na Israel ñoo, dá n̄i kaa r̄a x̄i'ín rá:

—Sa n̄i x̄i'j va de'e dí'j ní. Ná dá'a ka ni dáta'án ní maestro xaan.

⁵⁰ Tá n̄i seídó'o Jesús ña n̄i ka'an ra dión, dá n̄i kaa na x̄i'ín Jairo:

—O sa yu'óon. Sava'a yu'u kandeé inóon, ta kúú nduva'a xi.

⁵¹ Dá tá n̄i saa na n̄i ku'u na ve'e ra, ta ko ní sóno ná ña ku'u dao ka ñayuu x̄i'ín ná, sava'a Pedro x̄i'ín Jacobo, x̄i'ín Juan x̄i'ín tatá tadi'í ñoo, x̄i'ín naná va xi. ⁵² Ta ndidaá ñayuu ndéi ñoo ndéi'j na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñoo. Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—O sa kuáki ndó, ch̄i ko ní x̄i'j ta'on xi, kídj va xi.

⁵³ Ta kúú ndidaá ñayuu ñoó n̄i saki ndaa va na Jesús sa'á ña n̄i ka'an na dión, chí ná'á vá ná ña sa n̄i xi'i va xi. ⁵⁴ Dá n̄i tiin Jesús ndá'a xí, dá n̄i kaa na xí'ín xí:

—Di'í ló'o, ndakoo.

⁵⁵ Ta kúú n̄i nataki va xi. Ta kúú vití'ón vá n̄i ndakoo xi. Dá n̄i sa'anda Jesús choon noó na ve'e xi ña ná k̄i'o na ña'a kasá'an xi. ⁵⁶ Ta tatá x̄i xí'ín naná x̄i n̄i naá nda'o ini na. Tído n̄i sa'anda Jesús choon noo ná ña ná o sa nákaní na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña n̄i kee na.

9

Yó'o n̄i sa'anda Jesús choon noó taa xíonoo xí'ín ná ña ná ko'on ra dána'a ra sa'á to'on va'a Ndios

¹ Dá n̄i ndítútí Jesús ndin ux̄i ūu taa xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i x̄i'o na choon noo rá ña kandeé rá taó rá ndidaá espíritu kiní ñó'o ini ñayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e. ² Dá n̄i tanda'á ñaá ná kua'an ra dána'a ra sa'a ndi koo ndu'u ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios, ta nduva'a ra na kú'u, ³ ta kaá na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa kóo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchi, o sa káne'e ndo yító katu ndó ko'on ndo, ni léka ndo, ni pan, ni di'ón, ta o sa káne'e ndó iin ka kotó nadaon ndó. ⁴ Ta ndi ndáa mií vá ve'e n̄i saá ndo n̄i ku'u ndó, sava'a ñoó ní kandeí ndó nda ná kasandaá kuu kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ⁵ Ta ndi ndáa mií vá ñoo noó ko ní xíin na natiin va'a na ndo'ó, ta kúú kankuei ndó ñoo ñoó, ta kidi ni'ini ndó ñoyaká íin sa'a ndo, ta ñoó kían ná'a ña ko náta'an ini Ndios xiní na ñoo ñoó —kaá Jesús.

⁶ Dá n̄i kankuei taa ñoó kua'an ra ndidaá ñoo dána'a ra to'on va'a sa'a Jesús, ta sa nduva'a ra na kú'u ndéi iin iin xían noo xíonoo ra.

Naá ini rey Herodes kée ña ndato kée Jesús

⁷ Tá n̄i ni'í tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña kée Jesús, ta kúú ko ná'á rá ndi kían nakani ini ra. Chí dao ñayuu ñoó kaá ña n̄i nataki Juan, ta noón kúú Jesús. ⁸ Ta dao ka na kaá ña kúú ná

profeta Elías, ta n̄i ndixóo tuku na. Ta dao ka na kaá ña kúú ná iin ka profeta n̄i sa io sa na'á, ta n̄i nataki na viti.

⁹ Dá n̄i kaa Herodes:

—Míi yu'u n̄i sa'anda choon, dá n̄i sa'anda ra diko Juan. Tído, ¿ndá yoo ví kúú taa, tá'an ra seídó'i kée ña'a ndato ñoó, tá dáá?

Sa'á ñoó ndí'i ini ra koni ra Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'o Jesús ña'a n̄i sasá'an o'on mil taa

¹⁰ Tá n̄i ndisáa taa xíonoo xí'ín Jesús n̄i sa'an ra noo choon n̄i sa'anda na noo rá, dá n̄i nakani ra xí'ín ná sa'á ña n̄i kee ra. Dá n̄i nakuaka xoo ñaá Jesús, dá ndáka ñaá ná kua'an na iin xían noo koó ñayuu ndéi yati ñoo naní Betsaida. ¹¹ Tído tá n̄i kandaá ini ñayuu ñoó ndéi chí kua'an na, dá n̄i kee na tákuei ñaá ná kua'an na. Ta kúú n̄i natiin va'a ñaá Jesús. Dá n̄i daná'a na noo ná sa'a ndi kee Ndios dándáki na ñayuu na. Ta n̄i nduva'a na na kú'u. ¹² Tá n̄i ini kuu dáá ñoó, dá n̄i natuu yati ñaá ndin ux̄i ūu taa xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Ka'anda ní choon noó ñayuu kuá'a yó'o ña ná ko'on na ñoo kuálí túu ñó'o káa, o ko'on na ve'e ndíta yúku káa, dá ná ndukú ná ña'a kasá'an na, ta ná ni'í ná noó kudí na, chí ko ta'ón ña'a keí ná yó'o.

¹³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—K̄i'o ni mií ndó ña'a ná kasá'an ná.

Dá n̄i kaa ra:

—Ko ta'ón kuá'a ña'a né'e ndu, sava'a o'on va pan xí'ín ūu t̄iyaká va. Ta, ¿ndi kee ndu ko'on ndu kuiin ndu ña'a kasá'an ñayuu kuá'a yó'o? —kaá ra.

¹⁴ Ta kúú rá táto'on k̄i'o o'on mil taa. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín taa xíonoo xí'ín ná ñoó:

—Ka'an ndo xí'ín ñayuu yó'o ña ná kandeí tá tu'u tá tu'u na. Ta ūu diko ux̄i ná kakuu iin iin tu'u na.

¹⁵ Ta dión n̄i kee ra. Dá n̄i sa ndéi ndidaá kúú ñayuu ñoó. ¹⁶ Dá n̄i tiin Jesús ndin o'on pan ñoó xí'ín ndin nduú t̄iyaká ñoó. Dá n̄i nandé'é noo ná chí induú. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'an. Dá n̄i sa'anda na

pan xí'ín t̄iyaká ñoó. Dá n̄i x̄i'o naan noó t̄aa x̄ionoo x̄í'ín ná. Dá n̄i sa'an ra n̄i dasá ráan noó ñayuu ñoó. ¹⁷ Dá n̄i sasá'an ndidaá kúú ná nda noó n̄i ndinoo va'a ini na. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakúti t̄aa x̄ionoo x̄í'ín Jesús ux̄i uu t̄iyika x̄í'ín ña'a n̄i kandoo noó ña n̄i sasá'an ñayuu ñoó.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ña Jesús kúú Cristo, na n̄i tanda'á Ndios kasaa dáakaki ñaá

¹⁸ Iin kuu nákaa xoo Jesús ká'an na x̄í'ín Ndios, ta yati ñoó ndéi t̄aa x̄ionoo x̄í'ín ná, dá n̄i ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, kaá ñayuu ñoó?

¹⁹ Dá n̄i kaa t̄aa ñoó:

—Dao na kaá ña kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúú ní iin profeta n̄i sa io sa na'á, ta n̄i nataki na.

²⁰ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

Dá n̄i kaa Pedro x̄í'ín ná:

—Mii ní kúú Cristo, na dáakaki ñaá.

Kásto'on Jesús x̄í'ín t̄aa x̄ionoo x̄í'ín ná ndi k̄ián ndo'o na, dá kuu na

²¹ Tído n̄i sa'anda Jesús choon noó t̄aa x̄ionoo x̄í'ín ná ña ná o sa koo ini ra ká'an ra x̄í'ín ni iin tó'ón ñayuu ndá yoo kúú ná. ²² Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Miian ndúsa kánian kua'á nda'o ña'a ndo'o naní ní o na n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o. Ch̄i kuñó'ó ñaá t̄aa sá'ano ñoo, x̄í'ín t̄aa duti saku'a, x̄í'ín t̄aa dána'a ley Moisés. Ta kánian kuu na. Tído t̄ixi kuu óni, dá nataki va na.

²³ Dá n̄i kaa na x̄í'ín ndidaá t̄aa ñoó:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'an kanoo x̄í'ín yu'u, dá k̄ián kánian dánkoo ndó ña kóni mii ndó, ta natiin ndó cruz, ña k̄ián ió ndo kuu ndo sa'í iin rá iin kuu kuu, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o.

²⁴ Ch̄i ndi ndáa na kóni dáakaki na mii ná ñayuú yó'o, noón kúú na kuu di'a. Tído ndi ndáa na x̄í'o mii ña kuu na sa'a yú'u, noón kúú na n̄i'í ña k̄iki na.

²⁵ Dá ch̄i, ¿ndi k̄ián va'a n̄i'í ñayuu tá ná kandeé ná n̄i'í ná ndidaá ña kuiká ió ñayuú yó'o, ta naá vá ná noo Ndios,

ta o ní'í ná ña kataki na, ká'an ndó?

²⁶ Ta ndi ndáa ñayuu ná x̄ika'an noo sa'a yú'u o sa'á to'in, dá k̄ián kaka'an ta'ani noó na n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o sa'á noón tá ná kasandaá kuu nandió koo na x̄í'ín ndidaá ndéi ndato kómí mii ná, x̄í'ín ña kómí tatá na Ndios, x̄í'ín ña kómí ángel kéchóon noo ná.

²⁷ Miian ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ña ió dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kúú ta'on ndó nda ná koni ndo ndi k̄i'o dándaki Ndios —kaá Jesús.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i naye'e ndaa noo Jesús x̄í'ín dá'on ná

²⁸ Tá n̄i ya'a ona kuu n̄i ka'an na dión, dá n̄i kee na ndáka na Pedro x̄í'ín Juan x̄í'ín Jacobo kua'an na din̄i iin yúku iin ñoó ka'an na x̄í'ín Ndios.

²⁹ Ta tein ká'an Jesús x̄í'ín Ndios, ta kúú n̄i naḍaon va tát'on kaa noo ná. Kúú n̄i ndukuxi dá'on ná, ta n̄i naye'e ndaaan. ³⁰ Ta kúú iin kuiti vá n̄i na'a noo uu t̄aa, ta ndíta na ndátó'ón ná x̄í'ín Jesús. Iin na kúú Moisés, ta iin ka na kúú profeta Elías. ³¹ Ta ndato n̄i naye'e ndaa noo ndíta na. Ta n̄i ka'an na x̄í'ín Jesús sa'a ndi k̄ián ndo'o na, dá kuu na, dá x̄inkoo ña kánian ndo'o na ñoo Jerusalén.

³² Ta va'ará kud̄i nda'o Pedro x̄í'ín uu ka t̄aa ñoó kóni ra, tído n̄i sa ño'o ini ra sa'á ña n̄i xini ra ña ndato n̄i naye'e ndaa Jesús, ta iin na ká'an na x̄í'ín uu t̄aa ñoó. ³³ Tá n̄i kasá'á kexoo uu t̄aa ñoó kua'an na, dá n̄i kaa Pedro x̄í'ín Jesús:

—Maestro, va'a kúú ndéi ndu'u yó'o. Ná kava'a ndu oni t̄iya'ó. Iian ná koo mii ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías.

Dión n̄i kaa ra, dá ch̄i ko ná'á ta'on ra ndi k̄ián ká'an ra sa'á ña n̄i yu'ú ra.

³⁴ Ta tein ká'an ra dión, kúú n̄i naxino iin viko. Ta kúú n̄i dadá'i ñaá ná. Dá n̄i yu'ú nda'o ra tá n̄i xini ra n̄i da'i na n̄i kee viko ñoó. ³⁵ Ta kúú nda tein viko ñoó n̄i seido'o ra n̄i ka'an Ndios:

—Ta yó'o kúú de'e man̄i yu'u. Kueídó'o ndó to'on ká'an xi.

³⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, kúú nda iin tó'ón mii vá Jesús n̄i kandoo iin. Ta ko ní ká'an ndin oni t̄aa ñoó sa'á ña yó'o, ch̄i tein kuu dáá ñoó ko ní

nákani ta'on ra xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'a ña ni xini ra diní yúku ñoó.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin tayii nákaa espíritu kini

³⁷ Dá tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni naxino Jesús xí'ín taa ñoó sa'a yúku ñoó. Ta kúu kua'á nda'o ñayuu ni saa ni ni'i ñaá. ³⁸ Dá ni kayu'ú iin taa nákaa tein ñayuu kuá'a ñoó, ta kaá ra:

—Maestro, seí nda'avíi noo ní nduva'a ní de'e ló'i, chí iin tó'ón diní dáá vá kúu xí'ín noo, ³⁹ chí iin ndakána va tiiñ ñaá iin espíritu kini, ta ni'i nda'o káyu'ú xí'ín kéean, dá sa'ání yí'í ñaáán, ta kánkuei chí'ion yú'u xí, ta kéndava'a nda'o ña xí'ín xí, ta ko xí'ín ta'an vaan dáyaá chí'í ñaá. ⁴⁰ Sa'a ñoó ni seí nda'avíi noo taa xionoo xí'ín ní káa, ña ná taó rá ña, tído ko ní kándeé ta'on ra.

⁴¹ Dá ni kaa Jesús:

—¡Nandeé ka vian ñayuu ko kándisa kúu ndo'ó, ta d'ó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa ka ví kooi xí'ín ndó? Ta, ¿ndidaa ka ví kí'o ndeé iní sa'a ndo? Kane'e de'ón ná kii.

⁴² Tá sa kua'an kuyati ra xí'ín tayii ló'o ñoó noo Jesús, ta kúu ni koon ñaá espíritu kini ñoó nda noño'o, ta ni sa'ání yí'í ñaáán. Dá ni sa'anda Jesús choon nooán ña ná ketaan kua'an. Dá ni nduva'a na tayii ló'o ñoó. Dá ni nakí'o ñaá ná noo tatá xi. ⁴³ Kúu ni naá iní ndidaa ñayuu ndíta ñoó sa'a ña ndato ni kee Ndios.

Yó'o ni kasto'on tuku Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

Ta tein naá ini ndidaa ñayuu ñoó sa'a ndidaa ña ndato ni kee Jesús, dá ni kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

⁴⁴ —Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, chí ko'on iin taa nakí'o ra na ni nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a ta xini u'u ñaá.

⁴⁵ Tído ko ní kátóni ta'on ini taa ñoó ndiva'a ni ka'an na dión, chí ndadí vá ñaxintóni rá, ta yu'ú ra ndato'ón rá Jesús ndi dándaki to'on ni ka'an na.

Dána'a Jesús ndá yoo kúu na ndáya'i cháa ka noo Ndios

⁴⁶ Dá ni kasá'a ndátó'ón kuáchi taa xionoo xí'ín ná sa'a ndá yoo kúu taa ndáya'i cháa ka tein mií rá ñoó. ⁴⁷ Tído ni kandaá ini Jesús ña nákani ini ra dión. Kúu ni tiin na ndá'a iin tayii ló'o. Dá ni chí'kani ñaá ná díñ ná, ⁴⁸ dá ni kaa na:

—Ndi ndáa miíó ñayuu natiin va'a ta ló'o yó'o sa'a ña kúu ná kuendá yu'u, dá kían nda mií vá yu'u natiin va'a na. Ta na ni natiin yu'u, nda Ndios ni natiin na, chí mií ná ni tanda'a yu'u veii ñayuu yó'o. Chí iin ra ko ndáya'i tein mií ndó xaan, roón kúu ra ndáya'i cháa ka noo Ndios —kaá na.

Kaá Jesús ña ñayuu ko naá xí'ín ná, noón kúu na ndíta xoo mií ná

⁴⁹ Dá ni kaa ta naní Juan xí'ín ná:

—Maestro, ni xini ndu'u iin taa taó espíritu kini xí'ín kuu mií ní. Tído ko xionoo ta'on ra xí'ín yó, sa'a ñoó ni chí'ituu va ndu'u ra.

⁵⁰ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná dá'a ni chí'ituu ndó ra, chí na ko naá xí'á, noón kúu na ndíta xoo yo.

Di'a ni kuu tá ni danáni Jesús Jacobo xí'ín Juan

⁵¹ Tá sa kua'an xinkoo kuu no'o Jesús induú, dá ni chí'kaa ini na ko'on ndaa na nda ñoo Jerusalén. ⁵² Dá ni tanda'a ná dao taa kua'an ra noo. Dá ni saa ra ni ku'u ra iin ñoo ló'o nákaa chí kuendá Samaria di'a, dá kenduu ra noo kandeí na, ni ka'án rá. ⁵³ Tído ko ní xí'ín ta'on na ñoo ñoó natiin ñaá ná, chí ni kandaá ini na ña chí Jerusalén di'a va chí'ka'anda na ko'on na. ⁵⁴ Tá ni kandaá ini Jacobo xí'ín Juan ña ni kee ñayuu ñoó dión, dá ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Tatá, ¿á ko kóni ní ná ka'anda ndu choon, dá ná koon ño'ó kéj induú káa tát'o'on ni kee Elías, dá ná naá ndi'i noo ñayuu ñoó?

⁵⁵ Dá ni nandió koo Jesús ni danáni ñaá ná, ta kaá na xí'ín rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndí kían kedaá xí'ín ndó, dá ka'an ndo dión, ⁵⁶ chí ko ní kasaá ta'on na ni nduu taa ñayuu yó'o ña kían dánaa na ñayuu, di'a ni kasaa na dá'aki ñaá ná.

Dá n̄i kee na kua'an n̄a iin ka ñoo.

Di'a n̄i ka'an Jesús xí'in dao ñayuu n̄i ka'an kanoo xí'in ná

⁵⁷ Ta nani xí'ka na kua'an n̄a íchi ñoo, dá n̄i kaa iin t̄aa xí'in Jesús:

—Tatá, íoi ña kanooi xí'in mií ní ndeí kúu mií vá noó ko'on ní.

⁵⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Kana'on ña ío va káo noo ñó'o ndikuii, ta ío ta'ani táka noo ñó'o laa. Tído n̄a n̄i nduu t̄aa ñayuu yó'o ni noo kanoo din̄i ná koó.

⁵⁹ Dá n̄i kaa n̄a xí'in iin ka t̄aa ñoo:

—Nakí, kanoo xí'in yu'u.

Dá n̄i kaa t̄aa ñoo:

—Tatá, konó ní dinñó'ó ka ná ko'in dánduxi tatái, dá kasaai, ko'o.

⁶⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Dánkoo n̄a kúu ndii ná dánduxi ñaa dao ka n̄a kúu ndii. Tído yo'ó, kua'an kanoo'on dána'on noó ñayuu ndi kee na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios.

⁶¹ Dá n̄i kaa iin ka t̄aa xí'in ná:

—Tatá, kóni kanooi xí'in mií ní, tído dinñó'ó ka konó ní ná ko'in kastó'in xí'in n̄a ve'i, dá ná kasaai, ko'o.

⁶² Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Iin t̄aa t̄in nda'á yata, ta nándi'ó ko ra ndé'é rá chí sata, roón kúu ra ko chón ta'on kuti. Kí'o dión ta'ani ndó'o n̄a ndi'í jí vá ini sa'á ña ío noo ná, chí ko chón ta'on na dána'a n̄a sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios.

10

Sa'ándá Jesús choon noó oni diko uxi t̄aa ña ko'on ra ndidaá ñoo dána'a ra

¹ Tá n̄i ndi'í ña yó'o, dá n̄i kaxi sato'o yo Jesús oni diko uxi ka t̄aa. Dá n̄i tanda'á ná uu rá uu ra ko'on ra ndidaá kúu ñoo xí'in iin rá iin xían noó ko'on mií ná. ² Dá n̄i kaa n̄a xí'in rá:

—Miian ndaa kuiti káa nda'o ña'a dákée yó, tído cháa nda'o kúu t̄aa dákée ña, chí kuá'a nda'o ñayuu ndeí nduu ndu'u t̄ixi ndá'a Ndios, tído cháa vá kúu t̄aa dána'a noo ná. Sa'á ñoo kaka ndo ña man̄i noo Ndios, n̄a kúu sato'o ñayuu ñoo, dá ná tanda'á ná cháa ka t̄aa ko'on ra dána'a ra noó ñayuu na. ³ Kua'an ndo'ó viti, tído noo tanda'á yu'u ndo'ó ko'on ndo kakuu

ndó tátó'on léko tein ndigüe'í lobo.

⁴ Ta o sa káne'e ndó léka ndo ko'on ndo, ni noo kaño'o di'on ndo, ta ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ta ni o sa kakuíta too ndó ka'an ndo ndisá'an xí'in ni iin tó'on ñayuu íchi noó ko'on ndo. ⁵ Ta ndi káa mií vá ve'e n̄i saa ndo n̄i ku'u ndó, dinñó'ó di'a kaa ndo xí'in n̄a ndeí ve'e ñoo: “Ná kandeí va'a ní.” ⁶ Tá ío iin káa ñayuu va'a ve'e ñoo, dá kían ná kandeí va'a ndisa na. Tído tá koó iin káa ñayuu va'a ndeí ñoo, dá kían nandi'ó koó ña va'a ñoo noo mií vá ndó. ⁷ Ta mií ve'e ñoo ní kandeí ndó. Ta keí ndó, ta ko'o ndó ndi ndáa mií vá ña'a xí'o na noo ndo. Chí iin t̄a kéchoon kánian n̄i'í ña kúu ya'i ra. Ná dá'a ni tooo tuku nadaon ndó ve'e noo kandeí ndó. ⁸ Ta ndi ndáa mií vá ñoo noó n̄i saa ndo, ta n̄i natiin va'a na ndo'ó, dá kían keí ní ndó ndi kúu mií vá ña chikodó ná noo ndo, ⁹ ta nduva'a ndó n̄a kú'u ndeí ñoo, dá kaa ndo xí'in ndidaá ná: “Sa n̄i kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios.” ¹⁰ Tído ndi ndáa mií vá ñoo noó n̄i saa ndo, ta ko ní xín na natiin va'a na ndo'ó, dá kían kankuei ndó keí ñoo ñoo, dá kaa ndo: ¹¹ “Ñoyaká ñó'o ñoo ndo, ña n̄i tiin sa'a ndú, ña yó'o kidi ni'ini ndu, dá kana'á ndó ña ko náta'an ini Ndios xiní na ndo'ó. Tído kana'á ndó ña sa n̄i kuyati va kuu ndu'u ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios”, kaa ndo. ¹² Ná ka'in xí'in ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, dá kían ka'í cháa ka ví ndo'o na ñoo ñoo o duú ña n̄i ndo'o ñayuu kini n̄i sa ndeí ñoo Sodoma tá sa ná'a.

Nda'í kúu ví na ndeí ñoo Corazín, xí'in na ndeí ñoo Betsaida, kaá Jesús

¹³ 'iNda'í kúu ví ndo'ó, n̄a ndeí ñoo Corazín! Ta, jnda'í kúu ví ndo'ó, n̄a ndeí ñoo Betsaida! Chí tá ní kée yu'u ña ná'ano noó ñayuu ndeí ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón tátó'on n̄i kee yu'u ña ná'ano noo ndo'ó, ta kúu nda sa oon va n̄i nandixi nda'í na, ta n̄i nandei nda'í na noo ya sa'á ña n̄i nandikó iní na sa'á kuachi n̄i kee na, ní kúu. ¹⁴ Sa'á ñoo tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu ndeí

ñoos Tiro xí'ín ñoo Sidón. ¹⁵ Ta ndo'ó, na ñoo Capernaum xaan viti, ká'an ndó ña nda induú xinkuei ndó. Tído ndo'ó kúu na ko'ono ni'ini Ndios nda maá indayá.

¹⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín ndin oní diko uxí taa ñoo:

—Ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on ká'an ndo, dá kían nda yu'u seídó'o na. Ta ndi ndáa ñayuu kuñó'ó ñaa, ta nda yu'u kuñó'ó ná. Ta ndi ndáa ñayuu, tá kuñó'ó ná yu'u, kuñó'ó ta'ani na tatá Ndios, na ni tanda'a yu'u veii —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni ndusáa oní diko uxí taa ñoo

¹⁷ Tá ni nandió kuéi oní diko uxí taa yó'o ni ndisáa ra noo choon ni sa'an ra, kúu kadii nda'o ini ra. Dá ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Tatá, nda espíritu kini seídó'o ñaa tá sa'ándá ndu choon nooán xí'ín kuu mií ní.

¹⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, chí ni xini yu'u ni kankao ña u'u nda induú táto'on kí'o kankao tasa. ¹⁹ Míían ndaa kuiti ni xí'oi choon noo ndo, sa'á ñoo koó ña'a ndo'o ndó tá ná kuein nakána ndó satá koó, xí'ín tído'oma. Ta ni xí'oi ta'anii choon noo ndo ña kandeé ndó xí'ín ndidaá ndée kómí ña u'u, ta ni iin ña'a o kandeé kendava'an xí'ín ndó. ²⁰ Tído ná dá'a ni kadii téi ini ndo sa'á ña seídó'o espíritu kini choon sa'ándá ndo. Di'a kadii cháa ka ini ndo sa'á ña sa kándodó vá kuu ndo noo tuti Ndios nda induú.

Kadii nda'o ini Jesús kée Espiritu ii Ndios

²¹ Dá ni nakutí Jesús xí'ín ña kadii ini na ni kee Espiritu Ndios, dá ni kaa na:

—Kéká'ano yu'u mií ní, tatá Ndios, mií ní kúu sato'o induú xí'ín noñó'o yó'o, chí ni chikáa de'é ní ña yó'o noo na ndichí, xí'ín na kátóni ini. Ta ni na'a nian noo na ko kátóni va'a ini. Jaan, kí'o dión ni kee ní, tatá, chí kí'o dión ni nata'an ini mií ní.

²² 'Ta ndidaá ña'a ni nakí'o tatá Ndios noo yu'u. Ta ni iin tó'ón ñayuu ko ná'a nda yoo kúu de'e Ndios, chí iin tó'ón diní miíó tatá Ndios kúu na

na'á ñaa. Ta ni iin tó'ón ñayuu ko ná'a tatá Ndios, chí iin tó'ón diní de'e va na kúu na ná'a ñaa, xí'ín na ni chikaa ini de'e Ndios na'a na noo —kaá na.

²³ Dá ni nandió koó na ni sa nde'é ná noo taa xionoo xí'ín ná, dá ni kaa na xí'ín sa'ava mií vá taa ñoo:

—Ndiká'an ndi kúu ví na xini xí'ín noo ña xini mií ndó viti. ²⁴ Chí ká'in xí'ín ndó ña kua'á ndava'o profeta xí'ín rey ni ka'an rá koni ra ña xini ndo'ó viti, tído ko ní xini ta'on raan. Ta ni ka'an rá kueídó'o ra to'on seídó'o ndó viti, tído ko ní seídó'o ta'on raan —kaá na.

Di'a kua'an ña ni dana'a Jesús sa'á ña va'a ni kee iin taa kuendá Samaria

²⁵ Tá ni ndi'i, dá ni nakuíin ndichi iin taa dana'a ley, dá chí kóni ra kornodó rá Jesús. Dá ni ndato'ón ñaa rá:

—Maestro, ¿ndí kían kánian keei, dá ni'í ña kataki chíchíí?

²⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndi kaá ley Moisés? ¿Ndi kían kánda inon ña ká'an?

²⁷ Dá ni kaa ta dana'a ley ñoo:

—Di'a va ka'an: “Koni ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o nio ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, xí'ín ndidaá kúu ndée ndo, xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo. Ta ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó táto'on kí'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.”

²⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'a nda'o ni nandió né'ón ña ni ndato'ín yo'ó. Kua'an viti, ta keeón ña, dá konon kataki chíchón.

²⁹ Dá ni ndukú taa ñoo ndi kee ra kenda ra ña ká'an mií rá. Kúu ni kaa ra xí'ín Jesús:

—¿Nda yoo kúu ñayuu xí'ín yu'u ñoo?

³⁰ Dá ni ka'an Jesús xí'ín rá:

—Iin kuu dá ni keta iin taa ñoo Jerusalén. Dá ni kee ra konoo ra kua'an ra íchi kua'an chí ñoo Jericó di'a. Ta íchi ñoo ni kankuei ta kui'íná ni tiin ñaa rá. Kúu ni taxí vichí ñaa rá. Ta kúu ni kani kini ñaa rá. Sa nda kuu ra. Dá ni kee ta kui'íná ñoo kua'an ra. ³¹ Ta kúu íchi ñoo konoo iin ta duti kua'an ra. Tá ni xini ra kándu'u taa ni tarkue'e ñoo, ta kúu ni kao xoo va ra ni va'a ra kua'an ra. ³² Kúu ni

kasandaá ta'ani iin taa levita kéchóon ve'e ño'o ká'ano kua'an ra. Tá ni xini ra kándu'u taa ni tarkue'e ñoó, kúu ni kao xoo ta'ani ra ni ya'a ra kua'an ra.

³³ Tído iin taa kuendá Samaria kua'an ta'ani íchi ñoó. Tá ni xini ra kándu'u taa ni tarkue'e ñoó, kúu ni kixian ni ku'u nda'o ini ra sa'a rá. ³⁴ Ta kúu ni natuu yati ra noo kándu'u roón. Dá ni kwei ra siti xí'ín vino noó ni tarkue'e ñoó, dá ni kao noo raán iin dá'on. Dá ni chinóo ñaá rá sata burro ra né'e ra kua'an ra. Dá ni saa ra iin ve'e noo kidi ñayuu xika íchi ñoó. Dá ni sa io ra ni sa ndaa ñaá rá. ³⁵ Tá ni tuu noo iin ka kuu ni kasandaá hora ko'on ra. Dá ni taó rá uu di'on plata, dá ni xi'o raan noo sato'o ve'e ñoó. Dá ni kaa ra xí'ín rá: “Kee ní ña maní koto ní taa yó'o. Tá ni kandaá ní cháá ka di'on mií ní ni xito ní ra, dá tá ná nandió kooi, dá nandió né'i di'on ní”, kaá ra. ³⁶ Ta viti, çndí kaa iin taa noo ndin oní taa yó'o ná'a ña miian ndaa ndisa ñayuu xi'ín rá kúu taa ni tarkue'e ta ku'íná ñóó, ká'an yo'ó?

³⁷ Dá ni kaa ta dána'a ley ñoó:

—Tá'an ra ni ku'u ini sa'a ta ni tarkue'e ñoó.

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ki'o dión ta'ani kua'an yo'ó keeón.

Di'a ni kuu tá ni sa io Jesús ve'e Marta xí'ín María

³⁸ Dá ni kee Jesús sá xika na kua'an na. Dá ni saa na iin ñoo ló'o, ta ñoó ío iin ñá'a naní Marta. Ta ni natiin va'an Jesús ve'an. ³⁹ Ta ío iin ku'an naní María, ta ni saaan ni sa kooán noo sá'a Jesús, ta íoan seídó'an ña dána'a na. ⁴⁰ Tído ndí'i cháá ka ini Marta kéeán choon ío nooan. Dá ni natuu yatián noo ío Jesús, dá ni kaaan xí'ín ná:

—Tatá, çá ko ndé'é ní ña iin tó'on vá yu'u nákaa kéchóon, ta ío oon ku'i? Ka'an ní xí'ín xí ná chindeé tá'an xi xí'ín.

⁴¹ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Marta, Marta. Ndí'i nda'o ini yo'ó, ta nákani inon sa'a ku'á nda'o ña'a. ⁴² Tído iin tó'on vá ña'a kían ndaya'i cháá ka. Ta ñoó kían ni kaxi María yó'o, ta ni iin tó'on ñayuu ko

kánian ketéin noo xí kueídó'o xi yu'u —kaá na.

11

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kee yo ka'an yo xí'ín Ndios

¹ Di'a ni kuu tá nákaa Jesús ká'an na xí'ín Ndios iin xían. Tá ni ndi'i ni ka'an na xí'ín Ndios, dá ni kaa iin taa xionoo xí'ín ná ñoó:

—Tatá, dána'a ní noo ndu'u ndi kee ndu ka'an ndu xí'ín Ndios tát'on ni daná'a Juan noo taa sa xionoo xí'ín ná.

² Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, di'a kaa ndo xí'ín ná:

Tatá mií ndu'u, na ío induú, ná natiin kuu mií ní ndidaá tá'an ña'ño'ó.

Ta ná kii ní dándáki ní ñayuu yó'o.

Tát'on ki'o kée ní ña kóni ní induú xaan, ki'o dión ta'ani ná koo no'ño'ó yó'o.

³ Ta ki'o ní ña xín'ño'ó ndu'u keí ndú iin iin kuu kuu.

⁴ Ta ká'ano koo ini ní sa'a kuachi ndu tát'on ki'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu'u sa'a na ya'a noo ndú.

Ta o sa kónó ní kwei ndu noo kuachi, ta dáka'ki ní ndu'u noo ña kini.

⁵ Dá ni kaa ta'ani na:

—Ta ndi ndaa ndó ío iin amigo, ta dao ñoó kua'an ndo ve'e na, ta ká'an ndo xí'ín ná: “Amigo, tei tóo ní oní pan naní'í, ⁶ dá çhi ni kasaa iin amigoí ve'i, ta xíká ni kii ra, ta ko ta'on ña'a ki'oi keí rá.” ⁷ Dá kaa na xí'ín ndó nda maá ini ve'e na: “O sa dáta'óon yu'u, çhi sa ndadí vá yé'í, ta sa kándu'u vái kidi xí'ín de'i noo xíto. Sa'a ñoó o kúu ta'on nakooi ki'oi ña nooan.” ⁸ Tído va'ará ná o náko na ki'o naan noo ndo sa'a ña kúu ná amigo ndo, tído sa'a ña ká'an téi ndo ndíta ndó, sa'a ñoó nakoo na ki'o na ña xín'ño'ó ndó.

⁹ Tído yu'u ká'an xí'ín ndó, kaka ndo ña xín'ño'ó ndó noo Ndios, ta kúu ni'i vá ndoan. Nandukú ndoan, ta kúu ni'i vá ndoan. Dákásá ndó yé'é, ta kúu nono váan noo ndo. ¹⁰ Dá çhi ndidaá na xíkaan, ta ni'i náan. Ta ndidaá na nandukú ña, ta ni'i náan. Ta ndidaá na dáka'sá yé'é, ta nonoan noo ná.

11 'Ta ndi ndáa ndo'ó, na kúú tatá, tá xíká de'e ndó pan keí xí noo ndo, ¿á xí'o ndó iin yuu noo xí? O, tá xíká xí iin tiyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin koo noo xí? 12 O, tá xíká xí iin nduu keí xí, ¿á xí'o ndó iin tídó'oma noo xí? 13 Koo, dá chí va'ará kúú ndó ñayuu kíni, tído tí'a ndó kí'o ndó ña va'a noo de'e ndó. ¿Á kó ná'á ta'on ndó ña sa kaá ka ví tatá Ndios, na ío induú? Chí kí'o na Espiritu ii ná noo ndi ndáa na xíká ñaá noo ná —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni kaa dao ñayuu ña taó Jesús espíritu kini kée ña u'u

14 Iin kuu nákaa Jesús taó na iin espíritu kini, tá'an ña ni keñí'i iin taa. Dá tá ni keta espíritu kini ñoó kua'an, kúú ni naka'an va taa ñoó. Kúú ni naá ndava'o iní ñayuu ndéi ñoó. 15 Tído dao ñayuu ñoó ni kaa:

—Beelzebú, tá'an ña kúú sato'o espíritu kini, ñoó vá kían xí'o choon noo taa káa, sa'á ñoó kándéé rá taó ra espíritu kini —kaá na.

16 Ta dao ka ñayuu ñoó katoó kornododó ná Jesús, sa'á ñoó ni xíká na ña ná kee na iin ña'a ndato chí induú. 17 Tído sa ná'á vá Jesús ndi nákani ini na. Dá ni kaa na xí'ín ná:

—Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. Ta tá tá'anda tá'an ñayuu ndéi ini iin ve'e, dá kían naá vá noo ndéi na. 18 Ta dión ta'ani ndo'o ña u'u mií noo tá kasá'á ta'anda tá'an xí'ín ña kéchóon nooán, chí, ¿ndi koo kaka choon né'an? Tído ndo'ó kúú ra ká'an ña xí'ín choon ni xí'o Beelzebú taó yu'u espíritu kini kéchóon nooán. 19 Chí tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon ni xí'o Beelzebú nooí, dá kían, ¿nda yoo ni xí'o choon noo ndá'a ta ñoo mií ndó ña taó rá espíritu kini, tá dáá? Tído taa ñoó kúú ra ná'a ña o duú ña ndaa kían ká'an ndo sa'í. 20 Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon ni xí'o Ndios nooí, dá kían kana'á ndó ña miían ndaa kuiti sa ni kasandaá va kuu ndu'u ñayuu tíxi ndá'a Ndios.

21 'Tá ío iin taa ndakí ndaá ra ve'e ra xí'ín espada, dá kían ni iin tó'on ñayuu o kúu ku'u ki'in kuí'íná ná ña'a

íó noo rá. 22 Tído tá ni kasáa iin ka taa ndakí cháa ka noo ío ra, dá kían vaá óon va kandeé rá xí'ín rá, ta kuio ndaa ndi'i ra espada ra, tá'an ña sa kandeé iní ra sa chindeé ñaá, ta dasá ndí'i ra ña sa komí taa ñoó. 23 Ta na kó ndíta xoo yu'u, noo kúú na xíní u'u ñaá. Ta na kó chindeé yu'u xí'ín ña kéei, noo kúú na dátúú di'a ñaá.

Di'a ndó'o iin taa tá nándio koo espíritu kini nákaa ini ra

24 'Tá keta iin espíritu kini ini iin taa, dá kían kua'an iin xían noo íchí ndukúán noo nani'i ndééán. Tído tá kó náni'án noo nani'i ndééán, dá kasá'á nákani inían: “Nandió koo tukui no'i ve'e noo ni ketai veii”, kaáan. 25 Tá ni nasáaan ni ndu'an ini taa noo ni sa ioan, kúú ndato ni natu'án, ta ñóchí vii káaan. 26 Dá kua'an kuakaan usa ka espíritu kini cháa ka o duú miíán, dá nasaaan ndu'an kaño'an ini taa ñoó. Ta kúú ka'í ka ví kasá'á ndo'o níó rá o duú tát'on kí'o ni sa ndo'o níó rá sa kee espíritu kini mií noo ñoó —kaá Jesús.

Ndiká'án ví ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándaan, kaá Jesús

27 Tein ká'an na to'on yó'o, kúú ni kayu'ú vá iin ñá'a tein ñayuu kuá'a ñoó:

—Ndiká'án ndi kúu ví ñá'a ni dakáki mií ní, na ni dachíchí mií ní.

28 Dá ni kaa Jesús:

—Ndiká'án ndi kúu cháa ka ví na seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándaan.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'á ñayuu xíká ña kee na iin ña ndato

29 Ta kúú ni kasá'á só'óní tá'an ñayuu kuá'a ñoó kua'an na noo iin Jesús. Dá ni kasá'á Jesús ká'an na xí'ín ná:

—Ñayuu kíni nda'o kúú ndo'ó, na ndéi tiempo viti, dá chí xíká ndo ña kee yu'u iin ña ndato, dá kandía ndó yu'u. Tído ni iin tó'on ña ndato o kéei noo ndo, sava'a ña ndato ni kee Ndios xí'ín Jonás kúú ña ndato koni ndo ndo'i. 30 Chí tát'on ni kee Ndios iin ña ndato xí'ín Jonás tá ni tanda'á

ñáá ná n̄i sa'an n̄a ñoo ká'ano naní Nínive, k̄i'ó dión ta'ani kee na iin ña ndato x̄i'ín n̄a n̄i nduu t̄aa ñayuu yó'o noo ndo'ó, n̄a ndéi tiempo viti.

31 'Ta nakuiin ndichi ñá'a sa dandáki chí Sur di'a tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, ta ka'an kuachián sa'á ñayuu ndéi tiempo viti, dá ch̄i nda noo x̄iká cháá ka ñayuu yó'o n̄i kixián n̄i seídó'án ña ndichí rey Salomón. Ta iin t̄aa ndáya'i cháá ka kúú n̄a ín ká'an x̄i'ín ndó vití'ón o duú rey Salomón ñoo. 32 Ta dión ta'ani nakuita ndichi ñayuu n̄i sa ndei ñoo Nínive tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, ta ka'an kuachi na sa'á ñayuu ndéi tiempo viti. Dá ch̄i tá n̄i daná'a Jonás to'on va'a sa'a Ndios noo ná, ta kúú n̄i nandikó vá iní n̄a sa'á kuachi sa kee na. Ta iin t̄aa ndáya'i cháá ka kúú n̄a ín ká'an x̄i'ín ndó vití'ón o duú Jonás —kaá Jesús.

Ká'an Jesús sa'á ña dátoon noo yo

Dá n̄i kaa ta'ani na:

33 —Ni iin tó'ón ta'on ñayuu ko chíñó'o iin íti, dá chikaa de'é naán, ta ko chíkaa naán t̄ixi iin sato. Di'a chínoo naan noo dikó, dá ná katoon noo ñayuu kása ve'e na. 34 Ta nduchí noo ndo kúú tát'on iin ñó'o nákaa tóon ñi ndo, ña dátoon níó ndo. Sa'á ñoo tá va'a nduchí noo ndo, dá k̄ian iin ní vá túu noo ndo. Tído tá ko vá'a nduchí noo ndo, dá k̄ian iin ní vá ñi ndo iin naá. 35 Sa'á ñoo kaon koo ndó, dá k̄ian ná dá'a ni nda'o ña tóon nákaa ini níó ndo, ch̄i oon ni nakuiin naá noo ndo. 36 Dá ch̄i tá iin ní ñi ndo tóon, dá k̄ian ni lú'u ví ña ín naá koo noo ndo, ch̄i ndato náye'e iin ní níó ndo, tát'on k̄i'ó ndato tóon iin íti —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña n̄i ka'an Jesús sa'á ña kini kée ta fariseo x̄i'ín ta dána'a ley

37 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Jesús, dá n̄i seí nda'í iin t̄a fariseo noo ná ña ná ko'on n̄a x̄i'ín rá kasá'an na ve'e ra. Dá tá n̄i saa n̄a, dá n̄i ku'u na n̄i sa koo na mesa. 38 Ta kúú n̄i naá vá iní t̄a fariseo ñoo tá n̄i xini ra ña ko ní nákata na ndá'a ná x̄i'ín ñaño'ó tát'on k̄i'ó

kée mií rá, dá kasá'an na. 39 Dá n̄i kaa sato'o yo Jesús x̄i'ín rá:

—Kueídó'o va'a ndó, ch̄i ndidaá ndo'ó, t̄a fariseo xaan, kúú ra nákata sava'a sata óon va vaso x̄i'ín ko'o. Ta dión ta'ani kée ndó x̄i'ín mií ndó, ch̄i x̄ini ndi k̄i'ó ka ví yakó níó ndo, ch̄i n̄i nakutí ndó x̄i'ín ndidaá ña kini x̄i'ín ña ko vá'a. 40 ¡Nandeé ka vían x̄ixi ndó! ¿Á ko ná'á ndó ña Ndios, n̄a n̄i kava'a ñi ndo sata vé'e, noón ta'ani kúú n̄a n̄i kava'a níó ndo? 41 Sa'á ñoo ndino'o ini ndo k̄i'ó ndó ña'a x̄i'ín'ó n̄a kúnda'í, ta k̄i'ó dión, dá na'a ndo ña kómí ndó iin níó víi.

42 'Nda'í kúu ví ndo'ó, t̄a fariseo xaan, dá ch̄i x̄i'ó ndó noo Ndios ux̄i ndu'ú m̄ino noo iin iin ciento ndu'ú ña kána noño'o ndo. Ta dión ta'ani kée ndó x̄i'ín yuk̄u lotá x̄i'ín dao ka yuk̄u x̄iti ndó. Tído dánkoo xoo ndó ña kee ndó ña ndaa x̄i'ín ñayuu x̄i'ín ndó, ta ko kóni ndo Ndios. Ch̄i ña yó'o ta'ani kánian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó kee ndó dao ka ña kée ndó ñoo. 43 Nda'í kúu ví ndo'ó, t̄a fariseo xaan, ch̄i kátoó ndo kánde'i ndó noo t̄éi ndáya'i cháá ka ini ve'e noo nákata yo, ta kátoó ndo ka'an ñayuu ndisá'án x̄i'ín ndó x̄i'ín ñaño'ó noo x̄ionoo ndó noo yá'i. 44 ¡Nda'í kúu ví ndo'ó, t̄a dána'a ley, x̄i'ín ndo'ó, t̄a fariseo xaan! ¡Ndo'ó kúu t̄aa uu noo! Ch̄i kúu ndó tát'on iin yá'i ndi ko túu nákaa, ta chíka'anda ve'i kúu ñayuu sataán, ta ko x̄i'ó na kuendá ña nákaa —kaá n̄a.

45 Dá n̄i kaa iin t̄a dána'a ley ñoo:

—Maestro, x̄i'ín to'on ká'an ní xaan dár'u'u ta'ani ní ndu'u.

46 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Nda'í kúu ví ndo'ó, t̄a dána'a ley xaan, ch̄i kua'á ndava'o choon kuáchi sa'ándá ndo noo ñayuu, ña ko kándeé ná kee na, ta ni ko nátuu ndá'a ndo chindeé ndó n̄a x̄i'án. 47 Nda'í kúu ví ndo'ó, ch̄i kava'a ndó náó saá kaño'o lásá profeta, n̄a n̄i sa'ání n̄a yatá ve'e ndó. 48 Ña yó'o x̄i'ó ña kánda inio ña náta'an vá ini ndo xini ndo ña n̄i kee n̄a yatá ve'e ndó x̄i'ín n̄a n̄i sa kuu profeta Ndios, dá ch̄i mián ndaa ndisa noón n̄i sa'ání ñaá, ta ndo'ó

ndéi káva'a náó ná. ⁴⁹ Ta sa'á ña ndichí Ndios, sa'á ñoó ni kaa na di'a sa'a ndo: "Tanda'á yu'u profeta xí'in apóstol kii na, dá kane'e na to'in noó ñayuu. Ta ka'ání ñayuu ñoó dao na, ta kendava'a na xí'in dao ka na", kaá na. ⁵⁰ Sa'á ñoó ndaka Ndios kuendá noó ñayuu ndéi tiempo viti sa'á ni ndidaá kúu profeta na, tá'an kirá ni xita nda ni kasá'a sa'a ñayuu yó'o. ⁵¹ Chi kánian k'i'o ndó kuendá sa'á ni Abel, ta nda sa'á ni Zacarías, na ni xi'i yé'é ño'o, yati noo náa noo dóko ta duti ña'a noo Ndios. Miían ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña ndaka Ndios kuendá noó ñayuu ndéi tiempo viti sa'a ndidaá profeta ni xi'i sa na'á.

⁵² 'Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, dá chi sadí ndo noó ñayuu ña natiin na ña ndichí xí'o Ndios, chi ni mií ndó ko kómí ña ndichí Ndios, ta sadí ndo noó ñayuu natiin naan —kaá na.

⁵³ Tá ni ndi'i ni ka'an na ña yó'o, kúu ni karyíi nda'o ta dána'a ley xí'in ta fariseo. Dá ni kasá'a rá dáta'an ñaá rá, chi ni kasá'a ndato'ón ndichí ñaá rá sa'á kua'á nda'o ña'a, ⁵⁴ chi ndúkú rá ndi kee ra dátuu ñaá rá, dá ya'a na noó to'on ka'an na, dá ni'i rá ndi koo ka'an kuachi ra sa'a ná noó ta né'e choon.

12

Ndidaá ña'a kéde'é yo xí'in ña ká'an kayá yó natuuan

¹ Kúu kua'á nda'o mil ñayuu ni nataka noo ió Jesús. Sa'á ñoó ni kasá'a sei ní'ini tá'an ñayuu ñoó sa'á ña kua'a téi kúu ná. Dá ni kasá'a Jesús ká'an na xí'in sava'a ta xionoo xí'in ná, ta kaá na:

—Kandaa ndo mií ndó noó ña dákuita tachí pan, ña kéchóon ta fariseo, dá chi ñoó kían ná'a ña kúu rá ta uu noo. ² Dá chi ndidaá vá ña'a ño'o de'é, daí ña natuuan. Ta ndidaá vá ña'a kéde'é ñayuu, kasandaáan ña natuuan. ³ Ta dión ta'ani, ndidaá ña ni ka'an de'é ndó noo ín naá, natuuan noo toon. Ta ndidaá ña ni ka'an kayá ndó sa'a dó'o iin ñayuu ini ve'e, ñoó kían nda diní vé'e dikó

kanóo na kayu'ú ná k'i'o na kuendá sa'an.

Ná o sa yu'ú yo ni iin tó'ón ñayuu

⁴ 'Ta ndo'ó, amigo mií, ná dá'a ni yu'ú ndo na kandeé ka'ání yikí koño ndo, dá tá ni ndi'i, ni iin ña'a o kandeé ná kee na xí'in ndó. ⁵ Tído ná kasto'in xí'in ndó ndá yoo kúu na kánian yu'ú ndisa ndó: kánian yu'ú ndo na kómí choon ña tanda'á ná ndo'ó ko'on ndo kaño'o ndó indayá tá ni ndi'i ni xi'i yikí koño ndo. Ta ká'in xí'in ndó ña na yó'o kúu na kánian yu'ú ndo. ⁶ ¿Á ko díko ta'on ñayuu o'on laa kuálí sa'á uu di'ón kuálí? Va'ará k'i'o dión nóo ya'í rí, tído ko nándodó ta'on Ndios sa'a ni iin rí. ⁷ Ta ndo'ó, nda idí diní ndo ná'a Ndios ndidaá kúu. Sa'á ñoó o sa yu'ú ndo, chi ndáya'i cháa ka ndo noo ná o duú kua'a laa kuálí.

Ná o sa yu'ú yo ka'an yo ña kúu yó kuendá Jesús noó ñayuu

⁸ Dá ni kaa ta'ani Jesús:

—Ká'in xí'in ndó ña ndi ndáa ñayuu ká'an ña kúu ná kuendá yu'u noo dao ka ñayuu, dión ta'ani kee yu'u, na ni nduu ta ñayuu yó'o, chi ka'in sa'a ná ña kúu ná kuendá noo na kúu ángel kéchóon noo Ndios. ⁹ Ta ndi ndáa na ndata sa'a yu'u noo dao ka ñayuu, dá kían k'i'o dión ta'ani ndata yu'u sa'a ná noo na kúu ángel kéchóon noo Ndios. ¹⁰ Ta ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'á na ni nduu ta ñayuu yó'o, kuu va k'i'o ká'ano ini Ndios sa'á ña ni ka'an na. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'á na kúu Espíritu i Ndios, noón kúu na o kú'u ká'ano ta'on ini Ndios sa'a. ¹¹ Tá ndaka ñayuu ndo'ó kua'an na ve'e noo nataka na o noo ta né'e choon, o noo ta kómí choon, o sa ndi'i ini ndo sa'a ndi kían ka'an ndo xí'in rá, o ndi kaa ndo chindeé ndó mií ndó, ¹² chi mií vá Espíritu i Ndios kúu na k'i'o to'on ka'an ndo mií hora daá ñoó.

Ná o sa katóo téi yo ña kuiká

¹³ Dá ni kaa iin ta náka tein ñayuu kuá'a ñoó xí'in Jesús:

—Maestro, ka'an ní xí'ín ñanij ná kī'o xi ta'í, ña kánian nī'í noó ña nī ñankoo tatá ndu noo ndú.

¹⁴ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndá yoo nī chikani yu'u ña kakuui iin ta keyíko sa'a ndo'ó, o ña ka'andaj ña'a noo ndo, ká'ón?

¹⁵ Dá nī kaa ña xí'ín ñayuu ku'áa ñoó:

—Kandaa ndo mií ndó. O sa kátoó téi ndo ña kuiká, dá chī va'ará ná koo ku'áa ña'a noo ndo, o kī'o ta'an vaan ña kandeī va'a ndó.

¹⁶ Dá nī ñakí'in tá'an na iin ña'a xí'ín to'on nī ñaná'a ña, ta kaá ña xí'ín ñayuu ñoó:

—Nī sa io iin ta kuiká, ta ku'áa nda'o ña'a nī kana noño'ó rá. ¹⁷ Dá nī kasá'á rá nákanī ini ra: “¿Ndí koo ví viti, chī koó ve'e noó ndee va'a ña nī kana noo xítio?” ¹⁸ Dá nī kaa ra: “Dí'a va keeá, tá dáá. Ko'ò nakaniò yáka kuálí káa, ta ndená'ano cháa ka yoán. Ta ñoó taán va'a yó ndi ndi'í ña'a nī kana noño'ó yo. Ta ñoó ta'ani nataán va'a yó ndidaá ka ña'a né'e va'a yó. ¹⁹ Tá nī ndi'í, dá kaa yo xí'ín níyo yo: Viti kían ku'áa nda'o ña'a né'e va'a yó keta vaan kasá'an yó ku'áa nda'o kuia. Ná nani'í ndée yo, ná kasá'an yó, ná ko'ò yó, ná kadij ini yo viti”, ká'an rá nákanī ini ra. ²⁰ Tído dí'a va nī kaa Ndios xí'ín rá: “In ta ko ká'í ini kúu yo'ó, dá chī mií sakuaá víti va kuuon, ta ña nī ñataán vá'ón, ¿xíni ndá yoo kasá'an vaan?” ²¹ Kí'o dión vá ndó'o ñayuu tá táxi va'a na ña kuiká kakuu ña'a mií ná, tído ko kuiká ta'on na noo Ndios —kaá Jesús.

Ndios kúu ña ndáka ñaá

²² Dá nī kaa ña xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Sa'á ñoó ná ka'in xí'ín ndó, o sa ndi'í ini ndo sa'a ndí kíán kasá'an ndó, dá kataki ndo, ta ni sa'a dá'on kandii ndó, dá kada'í ñíi ndo. ²³ Chī ío ña'a ndáya'í cháa ka kee ndó nani takí ndo o duú ña kasá'an oon ni ndó. Ta ío ña'a ndáya'í cháa ka xínño'ó ñíi ndo o duú dá'on kandixi ndó. ²⁴ Kande'é ndó tát'on ndó'o tīkaká, chī ni ko chí'í rí tata, ni ko dákée rí, ta ni noo taán va'a rían, ta ni yáka rí koó. Tído

xíto va ñaá Ndios. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndáya'í cháa ka ndo'ó o duú laa? ²⁵ ¿Ndi ndáa ndó kandeé kua'ano iin kondō ndá'a cháa ka sa'á ña ndi'í ini ndo? ²⁶ Ni ña noo yó'o o kandeé ndó kee ndó, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ndi'í téi ini ndo sa'a dao ka ña'a?

²⁷ 'Kande'é ndó tát'on kī'o ndato sá'ano torí ndi'indi káa yúku, chī ko kéchóon ta'an vaan, ta ni ko káva'an dá'on kandixian. Tído yu'u ká'an xí'ín ndó ña ni rey Salomón, va'ará ndidaán ta kuiká nī sa kuu ra, tído ko ní sá ndixi va'a ra tát'on kī'o ndato téi káa torí ndi'indi yó'o. ²⁸ Ta kī'o dión kée Ndios xí'ín ita, tá'an ña káa yúku kuu víti, tído iin taan, chiño'ó ñaán ini xito. ¿Á ko ná'á ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháa téi kándée ini ñaá? ²⁹ Sa'á ñoó ná dá'a ni ndi'í ini ndo sa'a ndí kíán kasá'an ndó o sa'a ndí kíán ko'ò ndó. Ná dá'a ni kaño'ó téi ini ndo sa'an. ³⁰ Chī sa'a ndidaá ña yó'o ndi'í ndava'o ini ñayuu ko ná'á Ndios. Tído tatá yo Ndios kúu ña ná'á ña xínño'ó ndó ndidaá ña yó'o. ³¹ Sa'á ñoó dí'a nandukú ndó ña kaño'ó ndó tixi ndá'a Ndios, ta kúu ndidaá ta'ani ña yó'o koo noo ndo.

Ndukú ndó koo kuiká ndó noo Ndios

³² O sa yu'ú ndo, léko kuálí mií, chī nī ñata'an ini tatá yo Ndios kī'o na ña kaño'ó ndó tixi ndá'a ná. ³³ Sa'á ñoó díko ndó ña ío noo ndo, ta chindeé ndó ñayuu kúnda'í, ta kī'o dión nataán vá'a ndó ña'a ndó chí induú ini léka ko kúyatá, dá koo ña kuiká ndó chí induú, chī ñoó kúu noo ko ndi'an, ta ni ta kují'íná o kú'u ta'on ñoó, ta ni tīkidi o kúu dánaá ñaá. ³⁴ Dá chī noo ío ña kuiká ndo, ñoó ta'ani nákaa níyo ndo.

Ná kandeī nduu yo kéchóon yó noo Ndios

³⁵ Koo ini ndo kandeī nduu ndo. Ná nandíko toon tixi ndó, ta daá ná kej ni ño'ó íti ndo. ³⁶ Koo ini ndo kee ndó tát'on kī'o kée iin taan kéchóon ve'e ndáti ra ndusa sato'o ra, chī kua'an ña iin víko tánda'a. Sa'á ñoó tá dákásá ná yé'é nī ndusa ña, kúu sa

yachì vá sónó rá yé'é ñóó ndu'u na. ³⁷ Ndiká'án ví taa kéchóon tá nì natiin ñáá sato'o ra ndéi nduu ra ndáti ñáá rá tá nì ndusáa na. Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña nachirkaa na iin dá'on noo noo rá, ta chindei na ra mesa, dá kì'o na ña'a kasá'an ra. ³⁸ Dá chì va'ará dao ñóó o ndikí nì ndusáa na, tído tá nì natiin ñáá sato'o ra ndéi nduu ra ndáti ñáá rá, dá kían ndiká'án ndi kúu ví taa kéchóon ñóó. ³⁹ Ta kana'á ndó ña tá ná kandaa ini iin sato'o ve'e ndá hora kasaa tã kuí'íná ve'e na, dá kían koo nduu na kandaa naán, ta o kónó kuiíó na ku'u tã kuí'íná ñóó ki'in kuí'íná rá ña'a na. ⁴⁰ Sa'á ñóó kandeì nduu ta'ani mií ndó, chì mií hora kò ndáti ndó, dá nandió koo na nì nduu taa ñayuu yó'o kasaa na —kaá Jesús.

Ná kakuu yó na kéchóon ndaa noo Ndios

⁴¹ Dá nì kaa Pedro xí'ín ná:

—Tatá, ¿á sava'a noo ndú'u vá nì nakani ní to'on nì dakí'in tá'an ní ñóó, o noo ndidaá ní ñayuu nì nakani nían? —kaá ra.

⁴² Dá nì kaa na kúu sato'o yó:

—¿Ndá yoo kúu iin tã kéchóon ndaa, iin tã ndísá'ano, ká'án ndó? Roón kúu taa chikani na kúu sato'o ra ka'anda ra choon noo dao ka tã kéchóon ve'e na, dá kì'o ra ña'a kasá'an dao ka tã kéchóon ñóó. ⁴³ Ta ndiká'án ví ra kéchóon ñóó tá ná ndusaa sato'o ra, ta nì natiin ñáá ná nákaa ra kée ra choon nì ta'anda noo rá. ⁴⁴ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kì'o sato'o ra choon noo rá dándáki ra ndidaá ña ió noo ná. ⁴⁵ Tído tá ná nakani ini tã kéchóon ñóó: “Kueé vá ndusaa sato'o yó”, ta kasá'á rá kendava'a ra xí'ín taa, xí'ín na ña'a kéchóon noo sato'o ra, ta kasá'á rá kasá'an ra, ta kasá'á rá ko'o ra nda xini ra, ⁴⁶ ta kúu ndusaa sato'o tã kéchóon ñóó mií kuu kò ndáti ñáá rá, mií hora kò ná'á rá. Ta kúu dándó'o naní na níó rá, ta tanda'á ñáá ná ko'on ra kakaa ra noo ñó'o dao ka tã kò kéchóon ndaa. ⁴⁷ Chì sa ná'á vá tã kéchóon ñóó ndá choon nì sa'anda sato'o ra, tído kò ní sá io nduu ta'on ra, ta kò ní kée ta'on ra choon nì ta'anda noo rá, sa'á ñóó kani nda'o ñáá sato'o ra. ⁴⁸ Tído tá ió iin taa kéchóon, ta kée

naá rá ña kò náta'an ini sato'o ra, roón kúu ra cháá vá ketátá rá. Chì na nì nì'ì kua'a choon, noón kúu na kua'a kuendá ndaka sato'o na noo ná. Ta na nì kandeé ini sato'o na xí'ín kua'a choon, noón kúu na kua'a cháá kã kuendá ndaka sato'o na noo ná.

Ná ta'anda tá'an iin ve'e sa'a Jesús

⁴⁹ Vei yu'u chikaai ñó'o ñayuu yó'o, ta sa kóni kii yu'u ña ná nakei ña. ⁵⁰ Miían ndusa kánian kodo ndútaí xí'ín ña vei ndo'i. Ta nda'í nda'o kúu ini ndáti kasandaá kuu ñóó. ⁵¹ ¿Á ká'án ndo'ó ña kían vei yu'u nachindei va'i ñayuu ñayuu yó'o? Kóó, chì ká'in xí'ín ndó ña vei yu'u ka'anda tá'an di'a vai na. ⁵² Dá chì nda kuu víti chí noo kasá'á ta'anda tá'an ñayuu, dá chì noo ndéi o'on na ini iin ve'e, kasá'á naá oni na kò kúu kuendá yu'u xí'ín uu na kúu kuendá. O naá uu na kò kúu kuendá xí'ín oni na kúu kuendá. ⁵³ Chì naá iin ra kúu tatá xí'ín de'e ra, o naá de'e ñóó xí'ín tatá xi. Ta naá iin na kúu naná xí'ín de'e di'í na, o naá de'e di'í ñóó xí'ín naná xi. Ta naá na kúu xido xí'ín sano na, o naá sano ñóó xí'ín xido xi.

⁵⁴ Dá nì kaa ta'ani Jesús xí'ín ñayuu kuá'a ñóó:

—Tá nì xini ndo xinkuei viko chí xoo noo keta ndindii, dá kaá ndo: “Koon daí viti.” Ta kúu koon ndisa rá. ⁵⁵ Tá vei tachì chí sur di'a, dá kaá ndo: “Í'íní nda'o koo.” Ta kúu díon ndisa koo. ⁵⁶ Kúu ndó ñayuu uu noo, chì va'a tí'a ndó kándaá ini ndo sa'a induú kaa xí'ín noño'o yó'o. Sa'á ñóó, ¿ndiva'a kò kándaá ini ndo ndi kóni kaa ña ndato xini ndo viti?

Va'a ka ná kandoo manì yó noo Ndios víti yachì

⁵⁷ ¿Ndiva'a kò xí'o ndó mií ndó ka'ì ini ndo ndí kían kúu ña ndaa kánian kee ndó? ⁵⁸ Tá né'e tá'an ndó kua'an ndo ve'e choon xí'ín iin ñayuu naá xí'ín ndó, dá kían ndi'ì ini ndo, dá ná kandoo manì ini na sa'a ndo íchì noo kua'an ndo ñóó. Dá ná o káne'e na ndo'ó saa na noo tã né'e choon. Dá chì oon nì ví nakì'o tã né'e choon ñóó ndo'ó noo ndá'a tã ndaa ve'e kaa, dá kadi ra ndo'ó ve'e kaa. ⁵⁹ Ta yu'u ká'in

xí'ín ndó ña o yáa kuiíó ndo'ó nda ná o chíya'i ndi'i ndó dī'ón kánian chíya'i ndó —kaá Jesús.

13

Miñan ná nandikó iní yo sa'á kuachi kée yó

¹ Ta tein tiempo daá ñóó ni kasáa dao ñayuu, ta ni nakani na xí'ín Jesús sa'á ña ni ndo'o dao taa kuendá Galilea, chi ni sa'ání ñaá Pilato xian nani dóko rá kiti noo Ndios, ta ni daká tá'an ra ni taa ñóó xí'ín ni kiti ñóó, kaá ra xí'ín ná.

² Dá ni kaa Jesús:

—¿Á ká'an ndó ña ta Galilea ñóó kómí kua'a cháa ka kuachi o duú dao ka na ñoo ra, sa'á ñóó ni ndo'o ra dión? ³ Ká'in xí'ín ndó ña ko ta'ón dión kíán. Tído tá ná o nándikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, dá kíán ndidaá ta'ani ndó kuu tát'o'on kí'o ni xi'i taa ñóó. ⁴ Ta sa'on oni taa ni xi'i tá ni kankao torre Siloé ñóó sata rá. ¿Á ká'an ndó ña ni sa kuu ra ta kómí cháa ka kuachi noo dao ka na ndéi ñoo Jerusalén ñóó? ⁵ Ká'in xí'ín ndó ña ko ta'ón dión kíán, tído tá ná o nándikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, dá kíán ndidaá ta'ani ndó kuu tát'o'on kí'o ni xi'i taa ñóó —kaá na.

Dána'a Jesús sa'á tañó'o ko xi'o kui'i

⁶ Dá ni dakí'in tá'an Jesús dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noo ñayuu, ta kaá na:

—Ni sa io iin taa, ta ni dandée ra iin tañó'o noo kaa yito uva ra. Ta sa sa'an ra sa ndukú rá kui'i noo ra kei rá. Tído ko ní sá ni'i ta'on ra ri. ⁷ Dá ni kaa ra xí'ín taa ndaá yito uva ñóó: “Sa ni xino va oni kua kixii ndukúí kui'i noo tañó'o yó'o, tído ni iin kui'i ko iin noo ra. Sa'á ñóó va'a kaan ná ka'anda yo'ó ra, dá chi kétéin oon rá iin rá noñó'o yó'o.” ⁸ Dá ni kaa taa kéchóon ñóó: “Tatá, konó ní iin kua víti ka nakuiin rá, dá ná ko'in katai sa'a ra, dá ná taáin tei'i. ⁹ Tá ni xi'o rá kui'i, dá kíán nakuiin rá. Tá koó ña'á ní xi'o rá, dá kíán ka'anda yo rá”, kaá ra —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin ñá'a ni kutódo sata

¹⁰ Tein iin kuu náni'i ndée na Israel, nákaa Jesús dána'a na ini ve'e noo náta na ñoo ñóó. ¹¹ Ta ñóó nákaa iin ñá'a, ta sa ni xino sa'on oni kua kú'an, chi ni kutódo sata kée iin espíritu kini. Ta ko kuú ta'on nakuiin ndichi ndaaan. ¹² Tá ni xini ñaá Jesús, dá ni kana ñaá ná. Dá ni kaa na xí'an: —Sa ni kexoo va kue'e ndó'o ní viti, naná.

¹³ Dá ni chinóo na ndá'a ná sata. Ta kúú vití'ón ni nakuiin ndichi ndaaan. Dá ni kasá'an keká'anoan Ndios. ¹⁴ Tído taa dándáki ve'e ñóó, ni karyíi nda'o ra, chi ni nduva'a Jesús ta'ána ñá'a ñóó tein kuu náni'i ndée na Israel. Dá ni kaa taa ñóó xí'ín ñayuu ñóó:

—Ío iño kuu kéchóon yó. Sa'á ñóó kii ndó tein kuu daá nduva'a ndó. O sa kii ndó nduva'a ndó tein kuu náni'i ndée yo.

¹⁵ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Taa uu noo vá kúú ndó. ¿Á ko ndaxi ta'on ndó chee ndo o burro ndo noo ndíko ri sasá'an rí tein kuu náni'i ndée yo, dá kandaka ndó ri ko'on ri ko'o rí takuii? ¹⁶ Ñá'a yó'o ni kii tein na ve'e Abraham, ta sa ni xino sa'on oni kua ni kexixi ña u'u ni so'oni ñaán xí'ín kue'e yó'o. ¿Á o kúu ta'on ndaxi yu'u ñá'a yó'o noo kue'e ndó'an tein kuu náni'i ndée yo, tá daá?

¹⁷ Tá ni kaa na dión, kúú ni xika'an noo taa ko náta'an ini ñóó. Tído ndidaá kúú ñayuu ñó'o ini ve'e ñóó ni kadij ini sa'a ndidaá ña'a ndato ni kee Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kée Ndios dándáki na ñayuu na

¹⁸ Dá ni kaa Jesús:

—¿Ndi kíán dáó kúú xí'ín to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, ká'an ndó viti? Ta, ¿nda kíán dáki'in tá'in xí'an, dá kanda ini ndo sa'an? ¹⁹ Kíán tát'o'on iin tata ló'o naní mostaza, ña ni chi'i iin taa noñó'o rá, ta kúú ni sa'anoan, ta ni nduuan iin yito ká'ano. Ta ni kasáa laa ni kava'a rí táka ri tein ndá'a ra.

²⁰ Dá ni kaa tuku Jesús:

—¿Ndí kían kúú ña dákí'in tá'in xí'in to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, dá kandaá ini ndo? ²¹ Kían tátō'on kée ña dákuita tachí yúsa kava'a pan, ña nī tiin iin ñá'a, ta nī dákí'in tá'an ñaan xí'in onī yáxi harina, dá nakuita tachían.

Yó'o dána'a Jesús ña koo ini yo ku'u yó noo kúú yé'é ku'in

²² Ta sa daná'a Jesús to'on va'a sa'a Ndios noo ñayuu ndéi ñoo ná'ano xí'in ñoo kuálí noo chíka'anda na kua'an na ñoo Jerusalén. ²³ Dá nī ndatō'ón ñáá iin taa, ta kaá ra xí'in ná:

—Tatá, ¿á cháá vá ñayuu nī'í ña káki na noo kuachi na?

Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

²⁴ —Cho'on ini ndo ku'u ndó noo kúú yé'é ku'in, dá chí ká'in xí'in ndó ña kua'á ndava'o kúú ñayuu katoó ku'u, tído o kándeé ta'on na ku'u na.

²⁵ Chí tá nī ndi'i, dá nakuiin na kúú sato'o ve'e yé'é ku'in ñoo, dá kadi na yé'é ná. Ta ndo'ó, na nī kandoo ndíta sata vé'e, kasá'a kayu'ú ndó na, ta dákásá ndó yé'é, ta kaa ndo: “Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu'u.” Dá kaa na kúú sato'o ve'e di'a xí'in ndó: “Kō ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ndó.”

²⁶ Dá kasá'a ndó ka'an ndo xí'in ná: “Ndu'u kúú na nī sasá'an dáó xí'in ní, ta sa xí'i nduú ndu xí'in ní, ta sa daná'a ní noo ndú noo yá'i ñoo ndu.”

²⁷ Dá kaa na xí'in ndó: “Sa nī ka'an vei xí'in ndó ña kō ná'á ta'an vei ndá yoo kúú ndó. Kuxoo ndidaá ní ndó kua'án ndo nooí, chí kúú ndó ñayuu kée ña kini”, kaa na. ²⁸ Ta ndo'ó, na kandoo sata vé'e ñoo, nda'í kasá'a ndei'í ndo, ta nakuchi tá'an no'o ndó, chí koni ndo Abraham xí'in Isaac, xí'in Jacob xí'in ndidaá kúú profeta Ndios kandeí na noo dándáki Ndios, ta ndo'ó kúú na kō ní nī'í íchi kandeí ndó ñoo. ²⁹ Ta kasaa ñayuu nī kii chí xoo noo xíno ndíndii, xí'in noo kétaan, xí'in xoo norte xí'in xoo sur, dá nandeí na mesa, dá kasá'an na noo dándáki Ndios. ³⁰ Kana'á ndó ña ndéi dao ñayuu kúú noo ndi'i kuii tiempo viti, noón di'a kakuu na nakuita noo noo Ndios tiempo daá. Ta na kúú na kúú noo noo ñayuu tiempo viti, noón

di'a kakuu na noo ndi'i kuii noo Ndios —kaá Jesús.

Di'a nī kuu tá nī ndei'í Jesús sa'a na ñoo Jerusalén

³¹ Ta mií kuu dáá ñoo nī kasaa dao ta fariseo. Dá nī kaa ra xí'in Jesús:

—Kua'án keta ní, ta kua'án ní iin ka xián, dá chí kóni rey Herodes ka'ání rá mií ní.

³² Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—Kua'án ndo, ta ka'an ndo xí'in ndikuii maña ñoo ña kanoo íi yu'u tavéi espíritu kini ño'o ini ñayuu, ta nduva'i na kú'u viti xí'in taan, dá tá nī xinkoo onī kuu, dá dándí'í choon vei. ³³ Tído kuu viti, xí'in taan, xí'in idá kánian kanoo íi vái íchi kosaa Jerusalén, dá chí kō kánian kuu iin profeta iin ka xián, savá'a ñoo Jerusalén vá kúú noo kánian kuu na.

³⁴ ¡Na ñoo Jerusalén, na ñoo Jerusalén, ndo'ó kúú na sa'ání ndidaá profeta, ta chíyúú ndó ndidaá na tánda'á Ndios vei kastō'on xí'in ndó! ¡Ndidaá ví ta'ándá nī ka'án yu'u ña kían nditútí ndo'ó tátō'on kī'o kée iin tíñoó nditútí rí de'e kuálí rí nátaán vá'a rí tíxi ndixi rí, tído kō ní xíin ta'on ndó! ³⁵ Kana'á ndó ña kasandaá iin kuu, dá kandoo íi vá ve'e ndó. Ta ká'in xí'in ndó ña o koní ka ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa ndo: “Na ká'ano kúú na vei xí'in choon Ndios, na kúú sato'o yo” —kaá Jesús.

14

Di'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e néin ñíi

¹ Iin kuu nání'í ndée na ñoo Israel, nī ku'u Jesús ve'e iin taa fariseo né'e choon kasá'an na. Ta ndéi ta'ani dao ka ta fariseo nání rá Jesús. ² Ta mií yati noo ió na ñoo ió iin taa ndó'o kue'e néin ñíi. ³ Dá nī kaa Jesús xí'in taa dána'a ley, xí'in taa fariseo ñoo:

—¿Á sónó ley yo ña nduva'a yó iin na kú'u tein kuu nání'í ndée yo? —kaá na.

⁴ Tído tádi oon va ndéi ra. Dá nī tiin Jesús ndá'a ta kú'u ñoo. Kúú nī nduva'a ñáá ná. Dá nī tanda'a ñáá ná kua'an nó'o rá ve'e ra. ⁵ Dá nī kaa na xí'in taa ndéi nání ñáá ñoo:

—Tá ió iin káa ndó ná kankao burro ndo o chee ndo ini da'ò, ¿á o k'òon kí ta'on ndó taó ndo rí, va'ará kuu nání ndée yo kíán?

⁶ Ta ni iin t'ón to'on ko ní ni'i rá nandió né'e ra noó ña ni ka'an na xí'in rá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kee yó tá kua'an yo iin víko

⁷ Ta ndé'é Jesús táto'on kée ñayuu ñoo káxi na téi kúu noo noo kánian kandeí ñayuu ndáya'i. Dá ni dakí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na noo ñayuu ni nataka ñoo, ta kaá na:

⁸ —Tá ni kana na ndo'ó ko'on ndo noo ió vikó tánda'a, o sa koo ini ndo kandeí ndó noo téi kúu noo, chí oon ni kasaa iin ka ñayuu ndáya'i cháa ka o duú ndo'ó, ⁹ dá kasaa na ni kana ndo'ó xí'in iin ka ta ñoo, ta kaa na xí'in ndó: “Ndakuiin noo téi xaan ná nono ko na yó'o.” Dá kíán kánian ndakuei ndó ko'on ndo xí'in ña kaka'an noo ndo, dá ko'on ndo kandeí ndó noo téi iin nda sata kuií. ¹⁰ Sa'á ñoo tá ni kana na ndo'ó ko'on ndo víko, va'a ka kandeí ndó noo téi iin nda sata kuií. Dá kíán tá ni kasaa na ni kana ñaa ñoo, dá kaa na xí'in ndó: “Amigo, kua'an ya'a ní noo téi kúu noo kaa koo ní” kaa na. Díón, dá kíán natiin ndó ña'ño'ó noo na ndéi mesa ñoo. ¹¹ Chí ñayuu chindaya'i mií, noón kúu na kandoo noo di'a. Ta na kénoo mií, noón di'a kúu na kandaya'i noo Ndios —kaá na.

¹² Dá ni kaa ta'ani na xí'in ta fariseo, tá'an ra ni kana ñaa ñoo:

—Tá kua'on keeón iin víko, tá ki'ón ña kadé'in ñayuu o ña'a kadíni na, o sa kánón amigon, ni ñanon, ni tá'ón, ni na kuiká ndéi yati xí'ón. Chí oon ni ví kana ta'ani na yo'ó, ta ki'o ta'ani na ña'a kasá'ón, dá kíán sa ni nání'i vóón ya'avón sa'á ña ni keeón xí'in ná. ¹³ Sa'á ñoo tá kua'on ki'ón ña'a kasá'an ñayuu, va'a cháa kaan kanón ñayuu kúnda'í, xí'in na koó ndá'a o sa'a, xí'in na ko kuú kaka, xí'in na ko túu noo, ¹⁴ díón, dá kíán natiión ña va'a noo Ndios, chí o kúu ta'on nandió né'e ñayuu ñoo ña maní ni keeón xí'in ná, sa'á ñoo nání'i yo'ó ya'avón noo

mií Ndios tá ná kasandaá kuu nataki ñayuu ndaa —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin ta ni kee iin víko ká'ano

¹⁵ Tá ni seido'o iin ta ió nduú xí'in Jesús mesa ña ni ka'an na, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu, tá'an na kasá'an noo ió Ndios dándaki na.

¹⁶ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ni sa io iin ta, ta ni ka'an rá kee ra víko. Dá ni kana ra kua'á nda'o ñayuu kasá'an na víko ñoo. ¹⁷ Tá ni kasandaá hora kadíni na, dá ni sa'anda ra choon noo ta kéchoon noo rá ña ná ko'on ra kuaka ra ñayuu ni kana na ñoo. Dá ni kee ra kua'an ra, ta ni kaa ra xí'in ná: “Ná ko'ò, chí sa io nduu va ndidaá ña kadíni ndó.” ¹⁸ Tído ndidaá va ñayuu ñoo ni ndaka ña maní noo ta kéchoon ñoo. Chí ta mií noo ñoo ni kaa di'a: “Viti'ón ni xiiin iin ño'ò, ta kánian ko'in kande'í ña. Sa'á ñoo ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.” ¹⁹ Dá ni kaa iin ka ra di'a: “Viti'ón ni xiiin o'on yunta chee, ta kánian ko'in koto ndodói ri. Sa'á ñoo ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.” ²⁰ Dá ni kaa iin ka ra di'a: “O duú ni tandá'a véi, sa'á ñoo o kúu ta'on saai.”

²¹ Dá ni nandió ko ta kéchoon ñoo ni ndisaa ra, dá ni nakí'o ra kuendá noo sato'o ra. Kúu ni karyíi nda'o sato'o víko ñoo. Dá ni kaa ra xí'in rá: “Kua'an kí ndidaá keí ná'ano xí'in keí kuáli ño'ò ñoo yó'o, ta kandaka kíon na kúnda'í ndéi ñoo kisón, xí'in na koó ndá'a o sa'a, xí'in na ko kuú kaka, xí'in na ko túu noo.” ²² Tá ni ndi'i ni kee ta kéchoon ñoo díón, dá ni kaa ra xí'in sato'o ra: “Tatá, sa ni kee choon ni sa'anda ní noo. Tído ió jí vá cháa ka noo kandeí na.” ²³ Dá ni kaa tuku ta kúu sato'o víko ñoo xí'in ta kéchoon ñoo: “Kua'an kí ndidaá keí xí'in ndidaá íchi kuíin, ta kendúsa xí'in ñayuu ndéi ñoo ná kii na, dá ná kutí ve'i. ²⁴ Chí ká'in xí'ón ña ni iin t'ón ñayuu ni kana mií noo, o ní'i ta'ón ña ni kenduuj kadíni na”, kaá ra —kaá Jesús.

Kánian kee yó di'a tá ká'án yó kanoo yó xí'in Jesús

25 Kua'á nda'o ñayuu kua'an xí'ín Jesús. Dá nì nandio koo na, dá nì kaa na xí'ín ná:

26 —Tá ió iin káa ndó ká'an kanoo xí'ín yu'u, tído ndí'i ini ndo sa'a tata ndo xí'ín naná ndo, xí'ín ñadi'í ndo, xí'ín de'e ndó, xí'ín ñani ndo, xí'ín k'i'o ndó, ta ndí'i ini ndo sa'a mií ndó, dá kían o kúu ta'on kakuu ndó na kanoo xí'ín yu'u. 27 Dá chi na koo xí'o mií ña kadokó cruz ná kii na sata yú'u, dá kían o kúu ta'on kakuu na na kanoo xí'ín yu'u. 28 Dá chi, ¿ndi káa iin káa ndó ká'an kava'a iin ve'e, á koo sá koo ndó dinño'ó ka taó kuendá ndo, kande'á á keta di'ón né'e va'a ndó ñoo, dá dáxino ndoan? 29 Dá chi tá sa nì chikáa ndo sa'an, ta koo keta ka di'ón ndo ña kían dáxino ndoan, dá kían kasá'á vá ñayuu kuaki ndaa ñaa ná, 30 chi kaa na ka'an na sa'a ndo: “Nda'í taa nì ka'an kava'a ve'e yó'o, chi koo ní kandeé ta'on ra dáxino raan.”

31 Ta, ¿ndi kée iin rey tá ká'an rá ko'on ra naá ra xí'ín iin ka rey? ¿Á koo sá koo ra dinño'ó taó rá kuendá, nde'á á kandeé uxí mil soldado ra naá ra xí'ín iin ka rey, tá'an ra vei xí'ín oko mil soldado? 32 Ta tá taó ra kuendá ña o kandeé ta'on ra, dá kían, tá o ñá'a kasandaá yati iin ka rey ñoo, tanda'á rá choon kua'an noo iin ka rey ñoo nde'á ndí kían kánian kee ra, dá nandei va'a ra. 33 K'i'o dión ta'ani kánian taó kuendá va'a ndó, chi ndi ndaa ndó koo kóni dánkoo ndi'i ña'a kómí ndó sa'a yú'u, dá kían o kúu ta'on kanoo ndó xí'ín yu'u.

Di'a kee yó tá nì ndi'i ña o'ova ñij

34 Ña va'a kúu ñij, tído tá nì ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'an, dá ndu'o'ova tukuan? 35 Sa'á ñoo koo choon kaan kakian tei'i noño'ó, ta ni koo kandeé kaan dándi'an díko tei'í. Sa'á ñoo satá va naan sata vé'e. Ndi ndaa ndo'ó ió do'o, ta kueíd'ó va'a ndó —kaá Jesús.

15

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a iin taa nì ndaño'ó iin léko

1 Ta kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñoo xí'ín dao ka ñayuu kaá ra

kómí kuachi nì natuu yati noo Jesús kueíd'ó ñaa ná. 2 Dá nì kasá'á ta fariseo xí'ín ta dána'a ley kána'á ra xí'ín Jesús, ta kaá ra:

—Nátiin va'a taa káa ñayuu kómí kuachi, ta sás'an daó rá xí'ín ná.

3 Dá nì dakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'ín ña dána'a na, 4 ta kaá na:

—Ndi ndaa ndo'ó kómí iin ciento léko, tá nì ndaño'ó iin rí, ¿á koo dánkoo ta'on ndó komi díko sa'on komi ríon nda yukú ichí ñoo, ta ko'on ndo nandukú ndó kirí nì ndaño'ó nda kandeé ndó nani'i ndo rí? 5 Dá tá nì naní'i ndo rí, dá nadokó ndo rí no'o ndo xí'an kadii ini ndo. 6 Tá nì ndusaa ndo ve'e ndó, dá dátaká ndo amigo ndo xí'ín na ndéi yati xí'ín ndó, dá kaá ndo xí'ín ná: “Nakí ndo kande dei dii ndo xí'ín, chi sa nì naní'i vái léko, kirí nì ndaño'ó ñoo.” 7 Ká'in xí'ín ndó ña kadii cháa ka ini na ndéi induú sa'a iin na kómí kuachi tá nì nandikó ini na sa'á kuachi kée na, o duú sa'a komi díko sa'on komi ñayuu ká'an kúu ná na ndaa, na ká'an ña koo xínño'ó nandikó ini na sa'á kuachi na.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a iin ñá'a nì ndaño'ó iin di'ón

8 Ta ndi káa iin ñá'a né'e va'a uxí di'ón plata, tá nì ndaño'ó iian, ¿á koo nátoon ta'an vaán ñoo íti, ta natu'ú va'an ve'an nandukú kueéan di'ón nì ndaño'ó ñoo nda kandeéan nani'an ñá? 9 Tá nì naní'an ñá, dá dátakáan amigoan xí'ín na ndéi yati xí'an, dá kaáan: “Nakí ndo kande dei dii ndo xí'ín, chi sa nì naní'i di'ón, ña nì ndaño'ó ñoo.” 10 Dión ta'ani kadii ini ángel kéchoon noo Ndios sa'a iin na kómí kuachi tá nándikó ini na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a ña nì xí'o ká'ano ini iin taa sa'á de'e ra

11 Dá nì kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Nì sa io iin taa, ta nì sa ndei uu de'e na. 12 Iin kuu, dá nì kaa taa ló'o ñoo xí'ín tatá xi: “Tatá, viti kían k'i'o ní ña kánian ni'i yu'u sa'á ña kúu de'e ní.” Dá nì xí'o tatá xi ña kánian ni'i xí.

13 Tá nì ya'a cháa kuu, dá nì díko xí ndidaá ña'a nì ni'i xí noo tatá xi. Dá nì kee xi kua'an xi xí'ín di'ón ñoo iin ñoo

xiká. Ta ñoo ñi kendava'a xi xí'án noo ña'a ió ñayuu yó'o. ¹⁴ Dá tá ñi dandí'i xi di'ón xi, dá ñi kasá'a tama ñoo ñoo. Ta kúu ñi kasá'a xí'i xi doko. ¹⁵ Dá ñi sa'an xi ñi ndukú xí choon kee xi noo iin ta'a ió ñoo ñoo. Dá ñi xi'o taa ñoo choon noo xí ña ko'on xi noo kúu noñó'o rá kaka xi kandaka xi kochí. ¹⁶ Ta sa'a ña kuiko nda'o xi, sa'a ñoo nda'í ñi ka'án xí ndinoo ini xi ke'í xí ña se'í kochí ñoo, chi ko iin ta'on xí'o ña ke'í xí.

¹⁷ 'Dá ñi kixian ñi nakani ini xi: "Kándoo di'a ña'a sásá'an taa kéchóon ve'e tatá, ta yu'u, nda'í xí'i doko nákaai yó'o. ¹⁸ No'o vai ve'e tatá. Tá ñi nasáai, dá kaai xí'ín ná: Tatá ló'o, ñi ya'i noo Ndios, ta ñi ya'a ta'anii noo mií ní. ¹⁹ Sa'a ñoo ko káni kaan kakuu yu'u de'e ní. Ndaá kee ní yu'u ná kakuu iin taa kéchóon noo ní. Dión kaai xí'ín ná tá nasaai noo ió na", ka'án xí ió xi.

²⁰ 'Dá ñi ndaku'ín ndichi xi, dá ñi kee xi kua'an nó'o xí ve'e tatá xi. Ta kúu xiká jí vá ve'i xi, kúu sa ñi xini ñaá tatá xi. Ta kúu ñi kixian ñi ku'u ka'ano ini na sa'a xí. Dá ñi kankono na ñi sa'an na ñi ni'i ñaá ná. Ta kúu ñi nomi ni'ini ñaá ná. Dá ñi chitó ná noo xí. ²¹ Dá ñi kaa xi xí'ín ná: "Tatá ló'o, ñi ya'a va yu'u noo Ndios, ta ñi ya'a ta'ani yu'u noo mií ní. Sa'a ñoo ko káni kaan kakuu de'e ní viti."

²² 'Tído di'a ñi sa'anda tatá xi choon noo ta kéchóon noo ná: "Taó kíi ndo iin da'ón saá, ta dáku'ino ndóan de'e ló'i. Ta ki'ín ndó iin de'e chikaa ndo ndá'a xí, ta nach'i ndó ndisa saá sa'a xí. ²³ Ta kua'án ndo ki'ín ndó iin chikerró ndi'í cháa ka, ta ka'ání ndo rí. Dá ná kasá'an yó kandeii koo víko. ²⁴ Chi ñi sa xi'i va de'i noo, tído viti ñi nataki xi, chi ñi ndañó'o vá xí, tído viti ñi naní'i yó xí", kaá tatá xi.

'Ta kúu ñi kasá'a ná kée na víko.

²⁵ 'Tído nákaa de'e sava'a na yuku. Dá tá ñi ndisáa ra ñi kuyati ra ve'e, kúu ñi seídó'o ra ká'a yaa, ta tá katí ndéi dii ná sársá'a ná. ²⁶ Dá ñi kana ra iin ta kéchóon ñoo. Dá ñi ndato'ón ñaá rá: "¿Ndí kián kúu?" ²⁷ Dá ñi kaa ta kéchóon ñoo xí'ín rá: "Kée tatá ní víko, chi ñi ndisáa ñani ní. Sa'a ñoo

ñi sa'anda tatá ní choon ña ná ka'ání ndu'u chikerró ndi'í ñoo, chi ió va'a ñani ní ñi ndusáa xi."

²⁸ 'Ta kúu ñi xido nda'o ini de'e sava'a ñoo. Sa'a ñoo ko kóni ta'on ra ndu'u ra ve'e. Dá ñi keta tatá ra. Dá ñi se'í nda'í na noo rá ña ná ndu'u ra ve'e. ²⁹ Dá ñi kaa ra xí'ín tatá ra: "Ná'a vá mií ní ña sa kua'á nda'o kuia kéchóoin noo ní, ta ñi ko kaá ní ki'o ní va'ará iin kiti ló'o kee yu'u víko xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín. ³⁰ Tído sa'a ña ñi ndisáa iin ka de'e ní, tá'an ra ñi sa'an ñi kendava'a xí'ín di'ón ní xí'ín ña'a díko mií, ta sa'a ra kaa di'a ñi sa'ání ní chikerró ndi'í cháa ka."

³¹ 'Dá ñi kaa tatá ra: "De'e ló'o, yo'o kúu ra daá ió va xí'ín yu'u. Sa'a ñoo ndidaa ña'a kómí yu'u kúu ña'a yo'o.

³² Tído iin ña va'a kíán ña ná kee yó víko, ta ná kandeii dii yo, chi ñi xi'i va ñanon noo yu'u, tído viti ñi nataki xi, chi ñi ndañó'o vá xí, tído viti ñi naní'i yó xí", kaá na xí'ín rá —kaá Jesús

16

Di'a kua'an ña ñi daná'a Jesús sa'a ndí kián ñi kee iin ta kéchóon

¹ Dá ñi kaa ta'ani na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Iin kuu dá ñi sa io iin ta kuiká, ta ñi sa io iin taa sa dandáki ndidaa ña kuiká kómí rá. Tído ñi kasá'a ka'an kuachi ñayuu sa'a ta kéchóon yó'o, ña kéndava'a ra xí'ín ña'a sato'o ra. ² Sa'a ñoo ñi kana ñaá sato'o ra, dá ñi kaa ra xí'ín rá: "Ñi kanda ini ña kéndava'a yo'o xí'ín ña'i ñó'o tixi ndá'on. Naki'o kíi kuendá noo sa'an, dá chi o kuu ka kéchóon noo." ³ Dá ñi kasá'a ta kéchóon ñoo nakani ini ra: "¿Ndí kuú vian kee viti, dá chi táxi vá ñaá sato'i? Ta o kandeé ta'oin kee choon ndeé, ta xika'an ni noo kuatii. ⁴ Tído sa ñi kanda va ini ndí kián kee tá ná kasandaá kuú taxi ñaá sato'i, dá ná natiin va'a ñayuu yu'u ve'e na."

⁵ 'Dá ñi kasá'a rá kána ra iin rá iin taa tá noo sato'o ra, dá ñi kaa ra xí'ín taa mií noo: "¿Ndidaa tá ní noo sato'i?" ⁶ Dá ñi kaa taa ñoo: "Iin ciento yoo ná'ano sití oliva tá yu'u." Dá ñi kaa ta kéchóon ñoo xí'ín rá: "J'on, tiin tuti noo kánóo ña tá ní, ta kakoo

kíi ní, ta chinóo ní ndadá uú diko uxí yoo sití.”⁷ Dá nì kaa rā xí'ín iin ká taa ñóo: “Ta mií ní, ¿ndidaa táí ní noo sato'o yu'u?” Dá nì kaa rā: “Iin ciento maquila noni tirió távi.” Dá nì kaa ta kéchóon ñóo xí'ín rá: “Jó'on, tiin ní tuti noo kánóo ña táí ní yó'o, ta nachinóo ní ndadá komi díko ni maquila.”⁸ Dá nì chindaya'i sato'o ñóo ta kó kéchóon va'a ñóo, chí xí'ín ña nì kee ra nì na'a rā mií rá ña kaon nda'o ñaxintóni rá. Chí tí'a cháá ka ñayuu kuendá ñayuu yó'o kandoo va'a na noo ñayuu xí'ín ná o duú ñayuu kuendá Ndios.⁹ Sa'á ñóo ká'an yu'u xí'ín ndo'ó ña ndukú ndó ni'i ndo ñayuu kane'e tá'an va'a xí'ín ndó sa'á ña kéva'a ndó xí'ín ná xí'ín ña kuiká ió ñayuu yó'o, dá kían tá nì ndi'i ña va'a kómí ndó ñayuu yó'o, kúu sa ió va yoo natiin va'a ndo'ó noo kandeí chíchí ndó.

¹⁰ Ta na kendaá noo lú'u ña'a, dión ta'ani kendaá na noo kua'án. Tído na kó kendaá noo lú'u ña'a kómí ná, dión ni o kendaá ta'on na noo kua'án.¹¹ Chí tá kó kendaá ndo noo ña kuiká ió ñayuu yó'o, ¿nda'á yoo kúu na kandeé ini ndo'ó noo ña'a Ndios?¹² Tá kó kendaá ndo noo ña'a dao ka ñayuu, ¿nda'á yoo kú'o ña kánian ni'i ndo kakuu ña'a mií ndó?¹³ Chí ni iin tó'on ñayuu o kúu kéchóon noo uú sato'o, dá chí iin na koni u'u na, ta iin na koni na, o chindaya'i na iin na, ta kenóo na iin ka na. Ta dión ta'ani o kúu ta'on ndikó ndo Ndios, ta ndikó ta'ani ndó ña kuiká —kaá Jesús.

¹⁴ Tá nì seídó'o ta fariseo ndidaá ña nì ka'an na, kúu nì saki ndaa ñaá rá, chí ndó'o nda'o ra sa'á di'ón.¹⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndo'ó kúu rā kée ndó mií ndó ña kúu ndó taa va'a noo ñayuu, tído Ndios kúu na ná'á ndi káa ní'o ndo, dá chí ndidaá ña'a chindaya'i ñayuu, ñóo kían ká'án'ó'ó Ndios.

Yó'o ká'an Jesús sa'a ley Moisés, ta ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios

¹⁶ Nì sa ño'o ndó tixi ndá'a ley Moisés, xí'ín tixi ndá'a ña nì taa profeta nda tiempo nì kii Juan. Nda daá ká'an yu'u sa'a ndi kee ñayuu

ndu'u na tixi ndá'a Ndios. Ta kua'a ná ndúndéé ndu'u na.¹⁷ Kuáchi cháá ka ndañó'ó iin tó'on diní to'on ká'an ley Moisés, o duú ka ña naá induú xí'ín noño'o yó'o.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'i rā

¹⁸ Sa'á ñóo ndi ndaa mií vá taa nì dánkoo ñadi'i rā, ta nì tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, roón kúu rā yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñóo noo Ndios. Ta ndi ndaa mií vá taa ná tanda'a xí'ín ñá'a, ña nì sa'anda tá'an xí'ín yí'an, roón kúu rā yá'a kée kuachi xí'án noo Ndios.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a iin taa kuiká xí'ín taa kúnda'i naní Lázaro

¹⁹ Dá nì kaa ta'ani na:

—Nì sa io iin taa kuiká. Ta nì sa ndixi ra dá'on ndato xí'ín dá'on ya'i. Ta ndidaá kuu táyí nda'o sa kee ra víko ve'e ra.²⁰ Ta nì sa io ta'ani iin taa satí nì sa naní Lázaro daá ñóo, ta ió ni'ini ra noño'o sa'a yé'é taa kuiká ñóo. Ta nì ta'an ñi rá káa ndi'i té'i.²¹ Ta nda'í kóni rā ndinoo ini rā keí rá yúchi ña'a kuéi yú'u mesa taa kuiká ñóo. Ta vei tina yakó ndaa ri ñi rá noo té'i'í ñóo.

²² Iin kuu, dá nì xí'í taa kúnda'í ñóo. Dá nì kii ángel né'e ñaá ná kua'an na induú koo ra xí'ín Abraham. Ta nì xí'í ta'ani ta kuiká ñóo, kúu nì nduxi va ra.²³ Ta noo nákaa rā ndó'o naní ní'o rá indayá, nì ndane'e noo rá. Ta kúu nda xí'á ñóo nì xini rā noo ió Abraham, ta ió Lázaro di'ín ná.²⁴ Dá nì kayu'ú ta kuiká ñóo, ta kaá rā: “Tatá Abraham, ku'u ini ní sa'í, ta ka'anda ní choon noo Lázaro xa'an ná dándáxi ra, sa va'ará diní ndá'a rá ini taku'í, ta ná kii ra dándáxi ra noo yáaí, chí nda'í nda'o ndó'o naní ní'oí nákaa noo kéí ñó'o yó'o.”²⁵ Dá nì kaa Abraham xí'ín rá: “De'e ló'o, ndisaa inon ña va'a nda'o nì sa ioon ñayuu, ta Lázaro yó'o, nda'í nda'o nì sa ndo'o xi. Tído viti nì ni'í xí'í tandeé ini ió va'a xi. Ta yo'ó, nákaa ndó'o naní ní'oon noo kéí ñó'o xa'an.²⁶ Ta iin da'o konó nda'o kían sadí noo ndo'ó xí'ín noo ndú'u. Sa'á ñóo o kúu ta'on sa'a na ndéi yó'o

chí xaan, ta ni na ndéi xaan o kúu kii chí yó'o." ²⁷ Dá ni kaa taa kuiká ñóo: "Seí nda'íi noo ní, tatá Abraham, ña tanda'á ní Lázaro xaan ná ko'on ra ve'e tatái, ²⁸ chí ñóo ndéi o'on ñani, ta ná ka'an ra to'on Ndios xí'ín xí, dá kían ná dá'a ni kii xi yó'o, chí ndó'o naní nda'o níóí nákaai." ²⁹ Dá ni kaa Abraham xí'ín rá: "Sa ío va ley ni taa Moisés noo xí, xí'ín ña ni taa dao ka profeta. Sa'á ñóo ná kuedó'o ra choon sa'ándaan." ³⁰ Dá ni kaa taa kuiká ñóo: "Koó, tatá Abraham, o kándisa ta'on xian. Tído tá ná nataki iin na ni xi'i, ta ko'on na noo ndéi xi, dá ví nandikó iní xi sa'á kuachi kée xi." ³¹ Dá ni kaa Abraham xí'ín rá: "Tá ko xí'o ra mií rá kuedó'o ra ley Moisés xí'ín ña ni ka'an dao ka profeta, dá kían, va'ará ná nataki iin na ni xi'i ko'on na noo ndéi ra, ta o kándisa ta'on ra", kaá na xí'ín rá —kaá Jesús.

17

Nda'í kúu ví na kándéé dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi

¹ Dá ni kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Miian ndaa kuiti kían ña daá ío va ña'a kini kexíxi xí'ín ndó, dá kasá'á nakani ini ndo kee ndó kuachi. Tído nda'í kúu ví na kándéé dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi. ² Va'a ka ná kandiko yuu molino diko ná, ta ná dáketá ñaá ná ini taño'o, o duú ka ña koo na dáka'an kue'é na iin taló'o ña kían ya'a xi kee xi kuachi. ³ Sa'á ñóo kandaa ndo mií ndó.

"Tá ni ya'a iin ñani ndo ni kee na kuachi xí'ín ndó, dá kían dánani ñaá ndó. Tá ni nandikó iní na sa'á kuachi ni kee na, dá kían ku'u ká'ano ini ndo sa'a ná. ⁴ Ta va'ará usa ta'ándá ni ya'a na ni kee na kuachi xí'ín ndó iin kuu, tído tá ni nandió koo na usa ta'ándá ni ndaka na ña maní noo ndo sa'á ña ni kee na xí'ín ndó, dá kían kánian ku'u ká'ano ini ndo sa'a ná ndin usa ta'ándá —kaá na.

Kóni taa xionoo xí'ín Jesús kandeé cháá ka ini ñaá rá

⁵ Dá ni kaa taa xionoo xí'ín sato'o yo Jesús:

—Chindeé ní ndu'u, dá ná kua'ano cháá ka ndu xí'ín ña kándéé ini ndu mií ní.

⁶ Dá ni kaa sato'o yo xí'ín rá:

—Va'ará lú'u va kándéé ini ndo yu'u tát'o'on k'i'o leé ndíki mostaza, dá kían kuu va ka'an ndo xí'ín iin yíto ká'ano: "To'on yo'ó miíon, ta ná kuíin ini taño'o káa." Ta kúu kuedó'o va rá ña ka'an ndo.

⁷ Ta ndi ndáa ndo'ó ío iin ta kéchoon noo ndo, tá ni ndisáa ra ni sa'an ra yúku ni xiti ra o ni sa ndaka ra kítí, ta, ¿á ká'an ndo di'a xí'ín rá: "Kua'an ya'a mesa kakoón kasá'ón"? ⁸ Koó, chí di'a ká'an ndo xí'ín rá: "Kenduu kí yo'ó ña'a ná kadíni, ta xaan ní kandatón ná ndi'i kasá'in, ta ko'i takuí. Tá ni ndi'i, dá kasá'an yo'ó", kaá ndo. ⁹ ¿Á náki'o ndó ndivé'e noo ra kéchoon noo ndo sa'á ña ni kee ra choon ni sa'anda ndo noo rá? Koó, ko kée ta'on ndó dión. ¹⁰ Ta k'i'o dión ta'ani ndo'ó, tá ni ndi'i ni kee ndó ndidaá choon ni sa'anda Ndios noo ndo, dá kían kaa ndo xí'ín ná: "Na kéchoon oon va kúu ndu'u, dá chí sava'a choon, ña kían ni sa'anda ní noo ndu'u, sava'a ñóo vá kían ni kee ndu", kaa ndo —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús uxi taa ndó'o kue'e téi'i ñi

¹¹ Tá noo xíka Jesús kua'an na ñoo Jerusalén, ta yá'a na kua'an na noo raya noo kúu kuendá Galilea xí'ín kuendá Samaria. ¹² Tá ni kasandaá na yú'u iin ñoo ló'o nákaa ñóo, dá ni kankuei uxi taa ndó'o kue'e téi'i ñi vei ra ni'i rá Jesús, tído xíká vá ni sa kuíta ra. ¹³ Dá ni kayu'ú rá:

—¡Jesús, na kúu maestro, ku'u ini ní sa'á ndu'u!

¹⁴ Tá ni xini ñaá Jesús, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo na'a ndo mií ndó noo ta duti.

Ta noo xíka ra náki'in ra kua'an ra ñóo, kúu ni ndaño'ó ní'ini va kue'e ndó'o ra. ¹⁵ Tído tá ni xini iin taa ñóo ña ni nduva'a ra, kúu ni nandió koo ra kayu'ú rá kéká'ano ra Ndios vei ra.

¹⁶ Tá ni saa ra noo iin Jesús, dá ni sa

kuin xiti rá noó sa'a ná, ta ni xino taan ra nda noño'ó. Dá ni naki'o ra ndivé'e noó ná. Taa yó'o ni sa kuu ta kuenda Samaria. ¹⁷ Dá ni kaa Jesús:

—¿Á o duú uxí taa ni nduva'a yu'u? Ta, ¿ndeí kua'an iin ka roón? ¹⁸ ¿Á ndadá iin tó'ón diní ta tukú yó'o va ni nandió koo naki'o ñaño'ó noo Ndios?

¹⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín taa ñoó:

—Ndakuijn ndichi, ta kua'an viti, chi ni nduva'on sa'a ña kándéé inon yu'u.

Dí'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndí kían koo, dá kasandaá kuu nandió koo tuku na

²⁰ Iin kuu, dá ni ndato'on ta fariseo Jesús:

—¿Ndá oon kasá'a Ndios dándáki na yó?

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o koní xí'ín noo táto'on dándáki Ndios ñayuu na. ²¹ O kúu ta'on kaa na ña yó'o nákaa, o káa nákaa. Dá chi sa dándáki va Ndios níó ñayuu na.

²² Dá ni kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Kasandaá iin kuu, dá katoó ndo koni ndo kuu nandió koo na ni nduu taa ñayuú yó'o, tído o koní ta'on ndóan. ²³ Dá kasá'a dao taa ka'an ra xí'ín ndó: “Yó'o ni kasáa na”, o “Káa nákaa na”, kaa ra. Tído ná dá'a ni kandía ndó ko'on ndo kande'é ndó, ta o sa kárkuei ndó sata rá ko'on ndo.

²⁴ Chi táto'on k'i'o kúu tá sá nduta, ta náye'e ndaa iin ní kúu induú, k'i'o dión koo tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku na ni nduu taa ñayuú yó'o kasaa na. ²⁵ Tído miían ndúsa dinño'ó ka ndo'ó nda'ó níó yu'u, ta kaño'ó ñaa ñayuu ndéi tiempo viti.

²⁶ 'Táto'on k'i'o ni sa kee ñayuu tiempo ni sa io Noé, k'i'o dión ta'ani kee ñayuu kuu nandió koo tuku na ni nduu taa ñayuú yó'o. ²⁷ Chi tein kuu dáá ñoó ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na tánda'a ná nda kuu ni ndu'u Noé ini barco. Ni ndi'i, dá ni koon dai déen ñoó, ta ni danaá ndi'i rá ñayuu ñoó. ²⁸ Ta k'i'o dión ta'ani ni kuu tiempo Lot, chi

ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na xíin na ña'a, ta ndéi na díkó náan, ta chí'i na tata, ta káva'a na ve'e, ²⁹ nda kuu ni keta Lot ñoo ká'ano naní Sodoma ñoo kua'an ra. Ta kúu ni koon va ño'ó ita xí'ín azufre sata ñoo ñoó, ta ni danaá ndí'an ñayuu ni sa ndei ñoó. ³⁰ Ta k'i'o dión ta'ani koo tá ná kasandaá kuu nandió koo na ni nduu taa ñayuú yó'o kasaa na.

³¹ 'Chi tá ná kasandaá kuu dáá ñoó, dá kían ñayuu kándodó diní vé'e, ná dá'a ni noo na ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a ño'ó inían. Ta na ño'ó yúku, ná dá'a ni nandió kuéi na no'ó na ve'e na. ³² Ndusaa ini ndo táto'on k'i'o ni ndo'ó ñadi'í Lot. ³³ Chi ndidaá ñayuu ndí'i ini dáka'ki na mií ná, noón dí'a kúu na kuu. Tído na xí'o mií ná kuu na sa'a yú'u, noón dí'a kúu na ni'í ña káki na. ³⁴ Ta ká'in xí'ín ndó ña sakuaá kuu dáá ñoó kande'i uu ñayuu kudí na noo iin xito. Iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. ³⁵ Iin ve'e kaño'o uu na ñá'a ndikó na. Ta iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. ³⁶ Uu taa kaño'o yúku. Iin ra naki'in na kane'e na ko'on na, ta iin ka ra kandoo —kaá Jesús.

³⁷ Dá ni ndato'on ñaa taa xionoo xí'ín ná:

—¿Ndeí kúu noo kooan yó'o, tatá?

Dá ni kaa na:

—Noo kándu'u ndii, ñoó kúu noo nditúti tiyokó ño'ó.

18

Dí'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña ni kee iin ña kuáan xí'ín iin ta né'e choon

¹ Dá ni dakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'ín ña ni daná'a na, dá ná kandaá ini taa xionoo xí'ín ná ña daá kuití xínño'ó rá ka'an ra xí'ín Ndios, ta ná dá'a ni katuu ra ña kee ra dión, ² ta kaá na:

—Ni sa io iin taa né'e choon iin ñoo, ta ko ní sá yu'ú ra Ndios, ta ko ní sá io ñaño'ó rá noo ni iin tó'ón ñayuu. ³ Ta ñoo ñoó ta'ani ió iin ñá'a kuáan. Ta tóo tóo sa sá'an noó ta né'e choon ñoó, ta kaáan xí'ín rá: “Keyíko va'a ní sa'í xí'ín ñayuu naá tá'an xí'ín.” ⁴ Tído sa ni kuna'á vá ko ní kékuenda ta'on

ra ña ká'an ñá'a yó'o. Tído ñi ndi'i, dá ñi nakani ini ra, ta kaá ra: "Va'ará ko yu'í Ndios, ta va'ará koó ñañó'ín noo ni iin ñayuu, ⁵ tído sa'á ña too too kasaá ña kuáan yó'o dáta'an yu'u, sa'á ñoó va'a kaan ná ko'in keyikoi sa'an. Dá chi tá koó, dá kasaá too too tukuán dándi'i inian yu'u."

⁶ Dá ñi kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—Taó kuendá ndo ña ñi ka'an taa kini né'e choon ñoó. ⁷ Ta, ¿á ká'an ndó ña o kényiko ndaa Ndios sa'á ñayuu ñi kaxi mií ná, tá'an ñayuu seí nda'í noo ná nduú ñoó? ¿Á ká'an ndó ña kueé va na, dá chindeé ná ñayuu na? Koó. ⁸ Yu'u kúu ra ká'an xí'ín ndó ña yachi va chindeé ná ñayuu na. Tído tá ná kasandaá kuu nandió ko na ñi nduu taa ñayuu yó'o kasaá na, ¿á nani'í ná ñayuu kándéé ini ñaá noñó'o yó'o? —kaá na.

Di'a kua'an ña ñi daná'a Jesús sa'á uu taa ñi sa'an ve'e ño'o ká'ano ka'an ra xí'ín Ndios

⁹ Ta ñoó ndéi dao ñayuu ká'an ña kúu ná ñayuu ndaa, ta kénóo na dao ka na. Sa'á ñoó ñi dakí'in tá'an Jesús to'on yó'o xí'ín ña ñi daná'a na noo ná, ta kaá na:

¹⁰ —Iin kuu dá ñi kee uu taa kua'an ra ve'e ño'o ká'ano yó ka'an ra xí'ín Ndios. Iin ra kúu ta fariseo, ta iin ka ra kúu taa kí'in ya'í sa'a ñó'o. ¹¹ Ta fariseo ñoó kúu ra íin ndichi ká'an ra xí'ín Ndios, ta kaá ra di'a xí'ín mií rá: "Tatá Ndios, náki'o yu'u ndivé'e noo ní, chi ko kée ta'on yu'u tát'o'on kée dao ka taa, tá'an ra kí'in ku'íná, o ra kée ña kini, o ra kée kuachi xí'ín na ko kúu ñadi'í ra. Ta ni ko kée ta'on yu'u tát'o'on kée taa kí'in ya'í sa'a ñó'o káa. ¹² Chi sa né'e i yu'u uu ta'ándá iin iin semana, ta dóko yu'u uxí ña'a noo iin iin ciento ña'a ní'í kéchóoin", kaá ra. ¹³ Tído taa kí'in ya'í sa'a ñó'o ñoó, xíká vá ñi sa ku'ín ra íin ra. Ta ni ko kóni ra ndane'e noo rá chí induú. Ta káni ndá'a rá yu'u ndíká ra íin ra, dá kaá ra: "Tatá Ndios, ku'u ká'ano ini ní sa'í, chi kúu iin taa kómí kuachi." ¹⁴ Ká'in xí'ín ndó ña ñi xi'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi taa kí'in ya'í sa'a ñó'o ñoó

tá o ñá'a keta ra no'o ra ve'e ra. Tído ko ní kú'u ká'ano ta'on ini na sa'a iin ka taa ñoó. Chi ndi ndaa na chindaya'í mií, noón di'a kúu na kandoo nóo. Ta na kénóo mií, noón di'a kúu na kandaya'í kee Ndios —kaá na.

Xíka Jesús ña maní sa'a takuáli noo Ndios

¹⁵ Ta ndáka ñayuu ñoó takuáli vei na noo Jesús, dá chinóo na ndá'a ná diní xí. Tído tá ñi xini taa xionoo xí'ín ná ña kée ñayuu ñoó dión, dá ñi danáni ñaá rá. ¹⁶ Dá ñi kana Jesús taa ñoó, dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuáli xaan ná kii xi noo yu'u. Ná dá'a ni chituu ndó xi. Dá chi ñayuu kándéé ini tatá Ndios tát'o'on kándéé ini takuáli xaan tatá xi, noón kúu na ñó'o tixi ndá'a Ndios. ¹⁷ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndaa na ko kándía ña dándáki ñaá Ndios tát'o'on kándía takuáli ña dándáki ñaá tatá xi, noón kúu na o koní ndu'u tixi ndá'a Ndios —kaá na.

Di'a ñi ka'an Jesús xí'ín iin taa kuiká

¹⁸ Dá ñi ndato'ón ñaá iin taa ndáya'í, ta kaá ra xí'ín Jesús:

—Maestro va'a kúu ní. Ta, ¿ndí kían kánian keei, dá ñi'í ña kataki chíchí'í?

¹⁹ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúu yu'u na va'a? Chi ni iin tó'ón ñayuu ko kúu na va'a. Iin tó'ón diní Ndios vá kúu na va'a. ²⁰ Sa ná'á vá yo'ó ndi kua'an choon ñi sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a ña ko kúu ñadi'í, ta o sa ka'ánóon ndii, ta o sa kí'in ku'ínón, ta o sa ká'on ña to'ón sa'a dao ka ñayuu, ta koo ñañó'o noo tatóon xí'ín noo nanóon.

²¹ Dá ñi kaa taa ñoó:

—Nda ló'o vei ñi kasá'í seídó'i ndidaá choon yó'o.

²² Tá ñi seídó'o Jesús ña ñi ka'an ra dión, dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Ndadá iin tó'ón vá ña'a kamaní keeón viti, tá dáá. Kua'an dikó ndi'ón ña'a ió noo. Ta dasóon di'ón ñoó noo na kúnda'í, dá kían konon koo kuikón chí induú. Dá kison kanooón xí'ín yu'u.

²³ Tá n̄i seídó'o t̄aa yó'o ñ̄a n̄i ka'an Jesús dión xí'ín rá, kúú ndaá nda'í va n̄i kuu ini ra, chí ta kuiká nda'o kúú rá.

²⁴ Tá n̄i xini Jesús ñ̄a n̄i kunda'í ini ra, dá n̄i kaa na:

—¡Nandeé ka ví kuáchi kíán, dá ndu'u na kómí ñ̄a kuiká t̄ixi ndá'a Ndios! ²⁵ Kaon cháá ka chika'anda iin camello yáí iin ión tukú o duú ñ̄a ndu'u iin na kuiká t̄ixi ndá'a Ndios.

²⁶ Tá n̄i seídó'o ñ̄ayuu ñoó to'on yó'o, dá n̄i ndato'ón ná Jesús:

—¿Ndá yoo n̄i'í ñ̄a k̄aki na, tá dáá?

²⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Ni iin tó'ón ñ̄ayuu o kándeé kee dión, tído ndidaá tá'an va ñ̄a'a kándéé Ndios kee na.

²⁸ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Kande'é ní, chí ndu'u kúú ra n̄i dankoo ndi'i ndidaá kúú ñ̄a'a ió noo ndú, ta xionoo ndu'u xí'ín mií ní.

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó; ndi ndaa miío na n̄i dankoo ve'e na, o ñ̄ani na, o k̄i'o na, o ku'u na, o ñ̄adi'í na, o tatá na xí'ín naná na, o de'e na sa'á ñ̄a kóni na ñ̄a ndu'u cháá ka ñ̄ayuu t̄ixi ndá'a Ndios, ³⁰ na yó'o kúú na nani'í kua'á ka ñ̄a'a ñ̄ayuú yó'o. Ta iin ka ñ̄ayuú saá koo chí noo ni'í ná ñ̄a kataki chíchí ná —kaá na.

Yó'o n̄i kasto'on tuku Jesús xí'ín t̄aa xionoo xí'ín ná ndí kíán ndo'o na, dá kuu na

³¹ Dá n̄i taó xóo Jesús ndin ux̄i uu t̄aa xionoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Viti kíán k̄okaa yó kua'an yo ñoo Jerusalén, dá x̄inkoo ndi'i ñ̄a ká'an to'on n̄i taa profeta sa'á ñ̄a ndo'o na n̄i nduu t̄aa ñ̄ayuu yó'o. ³² Dá chí iin t̄aa kúú ra nak̄i'o ñ̄aá noo ndá'a t̄a tukú, dá ked̄iki ndaa ñ̄aá rá. Ta kenda'ava ra xí'ín ná. Ta tuu ndaa dií ñ̄aá rá. ³³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i kani ñ̄aá rá, dá ka'ání ñ̄aá rá. Tído t̄ixi kuú óni, dá nataki na.

³⁴ Tído k̄o ní kándaá kuiío ini ra ndi kóni kaa to'on n̄i ka'an na xí'ín rá, chí ndadí va ñ̄axintóni rá noo to'on yó'o, sa'á ñoó k̄o ní kándaá ini ra ñ̄a n̄i ka'an na xí'ín rá.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduva'a Jesús iin t̄aa k̄o túu noo

³⁵ Dá n̄i kuyati Jesús ñoo naní Jericó, ta yu'ú íchi ñoó ió iin t̄aa k̄o túu noo sáti ra. ³⁶ Tá n̄i seído'o ra ñ̄a yá'a ñ̄ayuu kuá'a kua'an na noo ió ra ñoó, dá n̄i ndato'ón ñ̄aá rá:

—¿Ndí kíán kúu?

³⁷ Dá n̄i kaa ñ̄ayuu ñoó ñ̄a Jesús, na ñoo Nazaret, kúú na yá'a kua'an ñoó.

³⁸ Dá n̄i kasá'a t̄aa ñoó k̄ayu'ú rá:

—¡Jesús, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

³⁹ Dá n̄i danáni ñ̄aá dao ñ̄ayuu xionoo kua'an ñoó, dá ná kutadí rá, ká'an ná. Tído n̄i'í cháá ka ví n̄i kasá'a k̄ayu'ú rá ió ra:

—¡De'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁰ Dá n̄i sa tuu tóo Jesús, dá n̄i sa'anda na choon noo ñ̄ayuu ñoó ñ̄a ná kandaka na t̄aa ñoó saá na noo ná. Dá tá n̄i saá ra noo iin Jesús, dá n̄i ndato'ón ñ̄aá ná:

⁴¹ —¿Ndí kíán kónon kee xí'ón?

Dá n̄i kaa t̄aa ñoó:

—Tatá, kóni natuu nooí.

⁴² Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ná natuu nooon viti, chí sa'á ñ̄a kándéé inon yu'u, sa'á ñoó n̄i nduva'ón.

⁴³ Kúú viti'ón vá n̄i natuu noo rá. Ta kúú n̄i kee ra kua'an ra xí'ín Jesús, ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra. Tá n̄i xini ñ̄ayuu kuá'a ñoó ñ̄a n̄i kuu dión, dá n̄i kasá'a ta'ani na kéká'ano na Ndios.

19

Di'a n̄i kuu tá n̄i naki'in tá'an Jesús xí'ín iin t̄aa naní Zaqueo

¹ Dá n̄i ku'u Jesús ñoo ká'ano naní Jericó, dá n̄i chika'anda na kua'an na me'í ñoo ñoó. ² Ta ñoó ió iin t̄aa naní Zaqueo, ta kúú rá t̄aa sa'ándá choon noo t̄aa kí'in ya'í sa'a ño'ó, ta kuiká nda'o ra, ³ ta kóni ra kande'é rá ndá yoo kúú Jesús, tído k̄o kuú ta'on koni ñ̄aá rá kée ñ̄ayuu kuá'a ñoó, chí iin t̄aa latá'í vá kúú rá. ⁴ Sa'á ñoó kánkono ra n̄i sa'an ra cháá ka noo. Dá n̄i kaa ra doko iin yíto, dá kuu koni ñ̄aá rá, chí ñoó kánian ya'a na. ⁵ Tá n̄i kasandaá

na noo iin yito ñoo, dá ni nakoto ndaa na, dá ni xini na kánoo ra, dá ni kaa na xí'in rá:

—Zaqueo, kua'an noo kii, chi kuu viti kánian katuu tooi ve'on.

⁶ Ta kúu kaon ni noo ra yito ñoo, ta ni natiin ra Jesús ve'e ra xí'an kádii iní ra. ⁷ Tá ni xini ñayuu ñoo ña ni ku'u Jesús ve'e ra, kúu ni kasá'a ná ká'an na sa'a Jesús, chi kaá na ña kua'an na koo too na ve'e iin taa kómí kuachi.

⁸ Ta xian tein ío Jesús ve'e Zaqueo ñoo, dá ni ndakuin ndichi ra, dá ni kaa ra xí'in ná:

—Kande'é ní viti, tatá, chi ko'in ka'anda daoi ña kuiká kómí, ta ka'andai ña noo ñayuu kúnda'í. Tá ni ya'i ni ki'in ku'ínái ña'a iin ñayuu xí'in, dá kían ko'in nandió né'i komi cháá ka ta'ándá noo ña ni ya'i ni ki'in.

⁹ Dá ni kaa Jesús:

—Kuu viti ni natiin taa yó'o ña kaku ra noo kuachi ra, chi kúu ta'ani ra ta kuendá na ve'e Abraham. ¹⁰ Chi na ni nduu taa ñayuu yó'o kúu na vei nandukú, ta dáka'ki na ñayuu ndíta xíká noo Ndios.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa ni natiin choon kakuu rey

¹¹ Xian nani ndéi ñayuu ñoo seídó'o na ña ni ka'an Jesús, dá ni dakí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on ni daná'a na. Chi sa'a ña sa kua'an kuyati na ñoo Jerusalén, sa'a ñoo ni ka'an ñayuu ñoo ña yachi va kasaa Ndios xí'in ndée dándáki na ñayuu na. ¹² Sa'a ñoo ni kaa Jesús di'a:

—Iin kuu ni sa io iin taa, ta kúu rá de'e taa sa kuu rey, ta ni kee ra kua'an xíká rá iin ka ñoo natiin ra choon kakuu ra rey, dá ndisaa ra. ¹³ Tído tá ko ñá'a ko'on ra, dá ni kana ra uxi taa kéchóon noo rá. Dá ni xí'o ra iin di'ón ndáya'i noo iin rá iin ra. Dá ni kaa ra xí'in rá: “Naka'an nda'i ndo di'ón xaan nani kua'in”, kaá ra. ¹⁴ Tído xini u'u ñaá na ñoo ra. Sa'a ñoo ni tanda'á ná dao taa kua'an ka'an noo tá'anda choon ñoo ña ko kóni ta'on na ña kakuu taa yó'o rey ñoo na.

¹⁵ Tído ni natiin va ra choon. Dá tá ni ndisaa ra ñoo ra, dá ni kana ra taa kéchóon ñoo, tá'an ra ni xí'o ra

di'ón ra noo, chi kóni ra kandaa ini ra ndidaa ni nduu di'ón ni naka'an nda'i iin rá iin ra. ¹⁶ Dá ni kaa taa ni kasaa mií noo ñoo: “Tatá, iin di'ón ni xí'o ní nooi, ta ni ni'í uxi kaan.” ¹⁷ Dá ni kaa rey ñoo: “Va'a nda'o ni keeón, chi kúu yo'ó iin ta kéchóon va'a. Ta sa'a ña ni kéchóon ndaagon noo lú'u di'ón ni xí'oi nooon, sa'a ñoo ki'oi ña dándákón uxi ñoo.”

¹⁸ Dá ni kasaa iin ka taa kéchóon ñoo. Dá ni kaa ra: “Tatá, ni ni'í o'on ka di'ón noo iin di'ón ni xí'o ní nooi.” ¹⁹ Dá ni kaa rey ñoo: “Ko'in ki'oi ña dándákón o'on ñoo.”

²⁰ Dá ni kasaa iin ka taa kéchóon ñoo, dá ni kaa ra: “Tatá, yó'o ío di'ón ni xí'o ní nooi, chi ni chikáa va'i ña noo peñitoi, ²¹ chi yu'í mií ní, chi kúu ní iin taa tondó, ta náki'in ní ña'a ko ní chinóo ní, ta dákéé ní noo ko ní xíti ní.” ²² Dá ni kaa rey ñoo: “Yo'ó kúu iin ta kéchóon kini, ta xí'in to'on ni ka'on xaan keyikoi sa'on. Ta sa ná'a yo'ó ña kúu yu'u taa tondó, ña náki'in yu'u ña'a ko ní chinóoi, ta dákéei noo ko ní xítii, ²³ sa'a ñoo, ñndiva'a ko ní sa'on chikaaon di'ón yu'u banco, dá tá ná ndusaa, dá natiin ña xí'in lú'u satán, ní kúu?”

²⁴ Dá ni kaa ra xí'in taa ndíta yati ñoo: “Kuo ndaa ndo di'ón né'e ra xaan, ta kua'an ndo ki'o ndoan noo ra ni kandeé ni ni'í uxi kaan ñoo.” ²⁵ Dá ni kaa taa ñoo: “Tatá, sa kómí vá roón uxi di'ón.” ²⁶ Dá ni kaa rey ñoo: “Ká'an yu'u xí'in ndó ña na sa ío ña'a noo, noón kúu na ni'í cháá kaan. Ta na koó ña'a noo, di'a dítá ná lú'u ña kómí ná. ²⁷ Ta kandaka ta'ani ndó ndidaá taa xini u'u ñaá, tá'an ra ko kóni kakuu yu'u rey, ná kii ra nooi, ta ka'anda ndo diko rá”, kaá rey ñoo —kaá Jesús.

Di'a ni kuu, dá ni ku'u Jesús kua'an na ñoo ká'ano Jerusalén

²⁸ Tá ni ndi'i ni ka'an na ña yó'o, dá ni kee na koka na kua'an na ñoo Jerusalén. ²⁹ Dá tá ni kasandaá yati na ñoo naní Betfagé xí'in ñoo Betania, yati noo iin iin yuku naní Olivos, dá ni sa'anda na choon noo u'u taa xionoo xí'in ná, ³⁰ ta ni kaa na xí'in rá:

—Kua'án ndo ñoo ló'ọ nákaa chí noo káa. Tá ni saá ndo ni ku'u ndó ñoo ñoo, dá nani'i ndo noo ndíko iin burro, kirí ko ñá'a kandodó ná. Ta ndaxí ndó rí kandaka ndó kii ndó. ³¹ Tá ndáa na ndato'ón ñáa: “¿Ndiva'a ndaxí ndó rí?”, dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá chí xínñó'ó na kúu sato'o ndu rí”, kaa ndo.

³² Dá ni kee ra kua'an ra. Ta kúu ni nani'i rá burro ñoo táto'on k'i'o ni ka'an Jesús xí'ín rá. ³³ Dá tá ni ndaxí rá burro ñoo, dá ni kaa na kúu sato'o rí:

—¿Ndiva'a ndaxí ndó burro xaan?

³⁴ Dá ni kaa taá ñoo:

—Dá chí xínñó'ó na kúu sato'o ndu'u rí.

³⁵ Dá ndáka ra burro ñoo ni saá ra noo ni kandoo Jesús. Dá ni chíkodó rá kotó ra sata rí. Dá ni kaa Jesús kánoo na kua'an na.

³⁶ Dá ni kasá'a ñayuu kuá'a ñoo chindei na kotó na íchi noo vei Jesús. ³⁷ Dá tá ni kuyati na kua'an na noo kásá'a noo na ndika yúku nani Olivos, dá ni kasá'a ñayuu kuá'a xionoo xí'ín ná ñoo káyu'u ná kéká'ano na Ndios xí'an kadii ini na sa'a ndidaá kúu ña'a ndato ni xini na ni kee Jesús, ³⁸ ta kaá na:

—¡Na ká'ano kúu rey yó'ọ, chí vei na xí'ín choon sato'o yo Ndios! ¡Ná kandeí va'a na ndéi induú! ¡Ta ná natiin Ndios ña'ño'ó nda noo ío na noo dikó!

³⁹ Dá ni kaa dao ta fariseo ño'ọ tein ñayuu kuá'a ñoo:

—Maestro, dánani ní ñayuu xionoo xí'ín ní, dá ná dá'a ni ka'an na dión.

⁴⁰ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ká'in xí'ín ndó ña tá ná kadi na yó'ọ yú'u ná, dá kían kasá'a yuu káa kéká'anoan yu'u.

⁴¹ Tá ni kasandaá yati na ñoo Jerusalén, nda'í ni saki na tá ni xini na ñoo ñoo, ⁴² ta kaá na:

—Ndeé ví kóni yu'u ña kandaá ini ndo kuu víti ndí kían kee ndó, dá kían kuu kandeí va'a ndó. Tído ndadí vá noo ndo, sa'a ñoo o kúu ta'on kandaá ini ndoán viti. ⁴³ Tído kasandaá iin kuu, dá kasaa kuá'a taá xini u'u tá'an xí'ín ndó, ta kaq noo ra iin ní yú'u ñoo

yó'ọ, ta chikorrá ra ndo'ó, ta kasá'a rá nako'oni ra ndo'ó, ⁴⁴ ta koon ra ndo'ó nda no'ño'ó, ta ka'áni rá ndo'ó xí'ín de'e ndó. Ta ni iin ka yuu o kándoan kandodó tá'an. Dión ndo'ọ ndó sa'a ña ko ní nákoní ndo na ni tanda'a Ndios vei dáka'ki ñáa —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni taó ndí'i Jesús ta díko xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e ño'ọ ká'ano

⁴⁵ Dá tá ni saá na, ni ku'u na yé'é ño'ọ ká'ano. Dá ni kasá'a ná taó ndí'i na ta díko, xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e. ⁴⁶ Dá ni kaa na xí'ín ñayuu ñoo:

—Di'a va kaá tuti iij Ndios: “Ve'e yu'u kúu iin ve'e noo kánian nataka ñayuu ka'an na xí'ín yu'u.” Tído ndo'ó kúu na ndéi kéean táto'on iin káq ta ku'i'íná.

⁴⁷ Ta ndidaá kuu ni sa káa Jesús sa daná'a na noo ñayuu yé'é ño'ọ ká'ano ñoo. Tído ta duti sakuá'a, xí'ín ta dána'a ley, xí'ín ta né'e choon ndúkú rá ndí kían kee ra, dá ka'áni ñáa rá. ⁴⁸ Tído ko ní ni'i ta'on ra ndi kee ra, dá chí ndidaá ñayuu ndéi toon na seídó'ọ na ña dána'a Jesús.

20

Yó'ọ ni ndato'ón ta fariseo ndá yoo ni xí'ọ choon noo Jesús

¹ Iin kuu, dá nákaa Jesús yé'é ño'ọ ká'ano dána'a na sa'a to'on va'a Ndios noo ñayuu. Dá ni kasaa ta duti sakuá'a xí'ín ta dána'a ley xí'ín ta sá'ano ñoo, ² dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ka'an ní xí'ín ndu'u, ¿ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? ¿Ndá yoo ni xí'ọ choon noo ní ña kee nian?

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta viti ná ndato'ón ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a, ta nandió né'e ndóan. ⁴ ¿Ndá yoo ni xí'ọ choon noo Juan ña sa dakódo ndúta ná ñayuu? ¿Á Ndios ni xí'ọan o taá?

⁵ Dá ni kasá'a rá ndátó'ón tá'an mií rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yo ña Ndios ni xí'ọ ñáa, dá kaa ra xí'á: “¿Ndiva'a ko ní kándisa ndó ña ni daná'a ra, tá dáá?” ⁶ Tído tá ná kaa yo ña taá ni xí'ọ ñáa, dá kían ndakuei na ñoo yo chiyúú ñáa ná, dá

chì ndidaá vá ná kándia ña Juan ñi sa kuu iin profeta ñi tanda'á Ndios ñi kii —kaá ra ndátó'ón mií rá.

⁷ Dá ñi kaa ra xí'ín Jesús ña kò ná'á ta'on ra ndá yoo ñi xì'o choon noo Juan. ⁸ Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on ta'on xí'ín ndó ndá yoo ñi xì'o choon noo í kéei ña yó'o, tá dáá.

Di'a kua'an ña ñi nakani Jesús sa'á ña ñi ndo'o iin sato'o uva

⁹ Dá ñi kasá'á Jesús dáki'ín tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noo ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Iin kuu ñi dandée iin taa yitó uva noñó'o rá. Dá ñi dikó ndodó raán noo dao ka taa kéchóon. Dá ñi kee ra kua'an xiká rá kua'á kuia. ¹⁰ Dá tá ñi xinkoo tiempo ta'anda uva ñoó, dá ñi tanda'á rá iin mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta kéchóon ñoó natiin ra uva, kirí kánian ni'i rá. Tído tá ñi saa mozo ñoó, dá ñi ndakuei ta kéchóon noo uva ñoó ñi kani ñaá rá. Ta ni iin ña'a kò ní xì'o ra kane'e mozo ñoó no'o ra. ¹¹ Dá ñi nandió koo sato'o ñoó ñi tanda'á rá iin ka mozo kua'an ra. Tído tá ñi saa ra noo ndéi ta kéchóon ñoó, dá ñi ndakuei tuku roón ñi kani ñaá rá, ta ñi ndane'e ñaá rá. Ta ni iin ña'a kò ní xì'o ra kane'e mozo ñoó no'o ra. ¹² Dá ñi nandió koo tuku sato'o ñoó ñi tanda'á rá iin ka mozo, ra kúu oni, kua'an ra. Tído tá ñi saa ra, ta kúu ñi ndakuei tuku ta kéchóon ñoó ñi darkue'e ñaá rá. Dá ñi dakána ñaá rá sata vé'e. ¹³ Dá ñi kaa sato'o uva ñoó: “¿Ndi koo kee viti? Viti kían ná tanda'í de'e manì ko'on xì. Chì tá ná koni ñaá rá, ndá ndi kuu koo va ñaño'ó rá noo xí.” ¹⁴ Kúu ñi tanda'á ñaá rá kua'an xì. Tído, tá ñi xini ñaá taa kéchóon ñoó, dá ñi kasá'á rá ndátó'ón kue'le ra: “Taa kaa kúu ra natiin ndidaá kúu ñó'o yó'o noo tata xì. Kó'o ka'ání yo xí, dá ná kandoo ndi'i ñó'o yó'o noo mií yó”, kaá ra. ¹⁵ Dá ñi tiin ñaá rá ndáka ra kua'an ra sata korrá noo kaa yitó uva ñoó. Ta ñoó ñi sa'ání ñaá rá. Ta, ¿ndí kían kee sato'o uva ñoó viti, ká'an ndó? ¹⁶ Ña kee ra kían kasaa ra, ta ka'ání ndi'i ra ta kéchóon ñoó, dá dikó ndodó ra ñó'o

noo kaa yitó uva ñoó noo dao ka taa —kaá Jesús.

Tá ñi seídó'o ñayuu ñoó ña ñi ka'an Jesús dión, dá ñi kaa na:

—¿Ná o sa kónó Ndios ña koo dión!

¹⁷ Dá ñi nande'é Jesús noo ñayuu ñoó, dá ñi kaa na:

—¿Á kò ná'á ta'on ndó ña di'a va kaá tuti i Ndios?:

Tá'an yuu ñi kaño'ó taa kava'a ve'e, ña yó'o di'a va ñi kasandaá kakuu yuu tito.

¹⁸ Ta ndidaá na ná kankao satá yuu ñoó, kuachi ndi'i na. Ta na kankao yuu yó'o sata, noón kúu na tadi ndi'i keean —kaá Jesús.

Di'a ñi kuu tá ñi ka'an dao taa dátuu rá Jesús

¹⁹ Dá ñi ka'an ta duti sakua'a xí'ín ta dána'a ley tiin ra Jesús mií hora daá ñoó, dá chì ñi kandaa ini ra ña sa'a mií rá ñi ka'an na to'on yó'o. Tído yu'ú ra kée ñayuu kuá'a ñoó.

²⁰ Ta ndéi ra nání rá Jesús. Kúu ñi tanda'á de'é ra dao taa kua'an ra noo nákaa Jesús. Ta ñi kee ra mií rá ña kúu rá ta ndaa, chì ndúkú rá ndi kee ra dátuu ñaá rá, dá ná ya'a na ka'an na, dá ni'i rá kuachi na, dá nakì'o ñaá rá noo ndá'a ta né'e choon ká'ano ñoó ñoó, ká'an rá. ²¹ Dá ñi ndato'ón ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña ká'an ní ña ndaa, ta dána'a ní ña ndaa. Ta ni iin tó'ón ñayuu kò káxi mií ní. Di'a dána'a ndaa ní íchi Ndios noo ndidaá ñayuu. ²² Sa'á ñoó vei ndu ndato'ón ndu'u mií ní, ¿á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yo noo tá kúu kuendá rey César o koo?

²³ Tído ñi kandaa va ini Jesús ña katoó ra dátuu ñaá rá. Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo ká'in? ²⁴ Tei tóo ndó iin di'ón, ña chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, ná kande'á. ¿Ndá na'ána kían ndá'a noo di'ón yó'o? Ta, ¿ndá kuu kían ndá'a nooan yó'o?

Dá ñi kaa ra:

—Na'ána César kían xí'ín kuu mií rá.

²⁵ Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Nakí'o ndó ña kúú ña'a César noo rá, tá dáá, ta nakí'o ndó ña kúú ña'a Ndios noo ná.

²⁶ Ta kúú kō ní kándeé vá rá dátúú ñaá rá, dá ya'a na noo to'on ká'an na noo ñayuu kuá'a ñoó. Di'a nì naá vá iní ra sa'á ña va'a nda'o nì nandió né'e na to'on nì ndato'ón ñaá rá. Sa'á ñoó nì sadi va ra yú'u rá.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús ña miñan ndaa nataki na nì xi'i

²⁷ Dá nì kasáa dao ta saduceo noo Jesús. Ta kō kándisa ta'on ra ña náta ki na nì xi'i. Dá nì ndato'ón ñaá rá, ²⁸ ta kaá ra:

—Maestro, di'a ká'an iin ley ña nì taa Moisés: Tá nì xi'i iin taa, ta kō ní sá io de'e yíi ra xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'án, dá koo iin de'e yíiñan naki'in kuu ñani ra. ²⁹ Ta viti, nì sa ndei usa ñani. Ta kúú nì tandá'a ta kúú noo ñoó. Tído nì xi'i va ra, ta kō ta'ón de'e yíi ra ní sá io xí'ín ñadi'í ra. ³⁰ Sa'á ñoó nì tandá'a ñani ra, ta kúú uu ñoó, xí'án. Tído nì xi'i ta'ani ra, ta kō ní sá io tuku de'e yíi ra xí'án. ³¹ Dá nì tandá'a ta kúú onì xí'ín ñá'a ñoó. Ta kúú dión ta'ani nì ndo'o ra. Ta dión ta'ani nì ndo'o ndin usa ñani ñoó, nì xi'i ndi'i ra, ta ni iin ra kō ní sá io de'e yíi xí'ín ñá'a ñoó. ³² Tá nì ndi'i, dá nì xi'i ta'ani mií ñá'a ñoó. ³³ Sa'á ñoó, tá ná kasandaá kuu nataki na nì xi'i, ¿ndi kaa iin taa ñoó kakuu yíi ñá'a ñoó, chi ndin usa va ra nì sa kuu yíiñan? —kaá ra.

³⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ñayuu ndéi ñayuu yó'o kúú na tanda'a, ta xí'o na de'e na ña tanda'a xí. ³⁵ Tído na nì ni'i noo Ndios ña nataki na tein na nì xi'i, ta kande na iin ka ñayuu koo chí noo, noón kúú na o tanda'a ka na, ta o kí'o ka na de'e di'í na ña tanda'a xí. ³⁶ Ta ni iin kuu ka o kuu na, chi tát'o'on kí'o ndéi ángel, nda kí'o dión vá kande na, ta nda de'e Ndios vá kuu na sa'á ña ni'i ná ña nataki na. ³⁷ Ta viti ná ko'in kastó'in xí'ín ndó ña miñan ndaa nataki na nì xi'i, chi nda Moisés nì daná'a sa'á ña yó'o noo taa na sa'á ña nì ndo'o na tá nì kei yitó táka ló'o ñoó. Chi ña nì taa na ká'an ña sato'o yo Ndios kúú

Ndios noo Abraham, ta kúú ná Ndios noo Isaac, ta kúú ná Ndios noo Jacob.

³⁸ Kí'o dión kaáan, dá chi tatá Ndios, kō kúú ta'on na Ndios noo na nì xi'i, chi kúú ná Ndios noo na takí va, chi ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo Ndios.

³⁹ Dá nì kaa dao ta dána'a ley xí'ín ná:

—Va'a nda'o nì ka'an ní, maestro —kaá ra.

⁴⁰ Ta kō ní chindaá noo ka ra ña kían ndato'ón ñaá rá cháa ka.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a Cristo, na dáka ki ñaá

⁴¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín ñayuu kuá'a ñoó:

—¿Ndiva'a ká'an ra dána'a ña tein na ve'e rey David kixi Cristo, na dáka ki ñaá? ⁴² Chi di'a va kaá mií vá David noo tuti Salmo:

Di'a nì kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúú sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u,

⁴³ nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii ta xini u'u ñaá tixi sa'on.”

⁴⁴ Mií David kaá ña sato'o na kúú Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein na ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a ña kini kée ta dána'a ley

⁴⁵ Ta nani ndéi ñayuu kuá'a ñoó seídó'o na, dá nì kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

⁴⁶ —Kandaa ndo mií ndó noo ra dána'a ley Moisés, dá chi katoó ra kandixi ra dá'on nani, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'an xí'ín rá xí'ín ñañó'ó noo xionoo ra noo yá'i. Ta katoó ta'ani ra kande na noo téi kúú noo ini ve'e noo náta ka na ñoo yo, ta katoó ta'ani ra kande na téi kúú noo noo ndéi ta ndaya'i sásá'an ra noo ió víko. ⁴⁷ Ta xío ndaa ra ve'e na kuáan. Ta na'á xíka ta'i rá noo Ndios, dá ka'an va'a ñayuu sa'a rá. Ta yó'o kúú ra ya'i nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'á ña kée ra dión —kaá na.

21

Di'a nì kee iin ña'á kuáan kúnda'i

¹ Dá nì ndane'e noo ná, dá nì xini na to'on kée ñayuu kúka taáan di'ón ini

sato noo dóko ñayuu di'ón noo Ndios. ² Ta ni xini ta'ani na táto'on ni kee iin ña'a kuáan kúnda'í, ni taáan uu di'ón kaa kuálí ini sato ñoo. ³ Dá ni kaa na:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ña'a kuáan kúnda'í kaa ni taán kua'a cháa ka di'ón o duú ndidaá ka ñayuu kaa. ⁴ Dá chi ndidaá ka ñayuu kaa ni doko noo Ndios xí'ín di'ón kándoo noo ná, tído ña'a kaa, va'ará kúnda'í vían, ni doko ndí'án di'ón né'e va'án katakian —kaá na.

Yó'o kúu noo dána'a Jesús ña naá va ve'e ño'o ká'ano

⁵ Dá ni kasá'a dao taa xionoo xí'ín Jesús ká'an ra sa'a ve'e ño'o ká'ano, ña ñochí nda'o ndaa yuu ni kava'an, xí'ín dao ka ña'a luu ndaa ni doko ñayuu kuiká noo Ndios. Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

⁶ —Kana'á ndó ña kasandaá iin kuu koon ndí'i va ve'e ño'o, tá'an ña ndé'é ndó kaa, chi ni iin tó'ón yuu o kándoo kandodó tá'an. Naá ndí'i vaan.

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ñayuu yó'o

⁷ Dá ni ndato'ón rá Jesús:

—Maestro, ¿ndá oon koo dión? ¿Ndí kían koo, dá kandaá ini ndu'u ña yachi va koo dión?

⁸ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Kandaá ndo mií ndó, dá ná o dánda'í ñaá ni iin ñayuu, dá chi kua'a nda'o taa kasaa, ta kechóon ra kuu yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúu Cristo, na dáka'ki ñaá. Sa ni kasandaá va kuu ña naá ñayuu.” Tído o sa kándia ndó karkuei ndó sata rá ko'on ndo. ⁹ Tá ni kandaá ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta yó'o yó'o naá na, ta ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chi dinño'ó ka kí'o dión kánian koo, tído ko ña'a ta'on xinkoo kuu ña naá ñayuu yó'o.

¹⁰ Dá ni kaa ta'ani na:

—Ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta kasá'a naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. ¹¹ Ta yó'o yó'o va kasá'a ni'i nda'o taan, ta yó'o yó'o ta'ani kasá'a koo tama xí'ín kue'e kini, ta kasá'a yu'ú xíxi nda'o ñayuu, ta ña'a xíxi nda'o koo chí induú kaa.

¹² Tído tá o ña'a koo dión, dá tiin ñayuu ndo'ó, ta kendava'a na xí'ín ndó. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na ini ve'e noo ná'taka na ñoo yo, dá keyíko na sa'a ndo. Ta kadi na ndo'ó ve'e kaa. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na noo rey xí'ín noo ta né'e choon ná'ano sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. ¹³ Dión koo, dá ni'i ndo ndi koo kí'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta né'e choon ná'ano. ¹⁴ O sa ná'ani ini ndo sa'a to'on ka'an ndo chindeé ndó mií ndó, ¹⁵ dá chi kí'o va mií yu'u to'on ka'an ndo xí'ín ña ndichí noo ndo mií hora daá ñóo. Ta o kándeé ta'on na nandió né'e na noo ka'an ndo, ta o kándeé ta'on na xini u'u ñaá dátuu ná noo ka'an ndo. ¹⁶ Ta naki'o ñaá tatá ndo xí'ín naná ndo xí'ín ñani ndo, xí'ín tá'an ndó xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín ndó noo ta né'e choon; ta ka'ání rá dao ndó. ¹⁷ Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. ¹⁸ Tído ni iin tó'ón ta'on idí dini ndo o naá. ¹⁹ Ta sa'á ña ni xi'o ndeé ini ndo, sa'á ñoo ni'i ndo ña dáka'ki ñaá Ndios.

²⁰ Sa'á ñoo tá ni xini ndo ni kao noo kua'a ndava'o soldado ñoo Jerusalén yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa ni xinkoo va kuu ña kían naá ñoo yó'o. ²¹ Sa'á ñoo na ndéi chí Judea ná kuino kíi ná ko'on na yúku, ta na ñoo Jerusalén ná kankuei kíi ná ko'on na, ta na kua'an yúku, ná dá'a ni nandió kuei na ndu'u na. ²² Dá chi kuu dáá ñoo kakuu iin kuu dándó'o Ndios ní ñayuu ndéi ñoo yó'o, dá ná xinkoo to'on ká'an tuti ij mií ná. ²³ Tído nda'í kúu ví na ña'a ño'o de'e xí'ín na ndéi taleé chí'í kuu dáá ñoo, dá chi kuu dáá kakuu iin kuu ndo'o naní ní ñayuu noño'o yó'o, ta naxino ña xido ini Ndios sata ñayuu ndéi ñoo yó'o. ²⁴ Ta xí'ín espada kuei dao na, ta dao ka na kandaka ra ko'on ra kande'i ndava'a na ndidaá nación. Ta kankao ñoo Jerusalén tixi nda'a ta tukú. Ta dión koo nda ná xinkoo kuu ni chikaa ini Ndios taó ná ta tukú ñoo.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayuu yó'o

²⁵ Kua'a nda'o ña ndato ndo'o ndindii, xí'ín yo, xí'ín tiño, viti, ta

noñó'o yó'o ndo'o naní ní' ndidaá kúú ñayuu, ta naá nda'o ini na sa'á ña ñi'i xido ndakuei noo taño'o. ²⁶ Ta ndidaá kúú ñayuu kuu yi'i sa'á ña yu'ú nda'o na sa'á ña nakani ini na sa'á ña vei ndo'o ñayuú yó'o, dá chi koni na kidi ni'ini ndidaá ña ná'ano ñó'o induú káa. ²⁷ Nda daá ví, dá koni na na ni nduu taa ñayuú yó'o kixi na tein iin viko, ta ndato naye'e ndaa noo kii na xí'in ndidaá choon kómí ná. ²⁸ Tá ni kasá'á kúu dión, dá kían ndeé koo ini ndo, ta ndane'e noo ndo, dá chi sa ni kuyati ñó'o vá kuu dákaki ñaá Ndios —kaá na.

²⁹ Dá ni dakí'in tá'an Jesús ña yó'o xí'in to'on ni daná'a na, ta kaá na:

—Kane'e ndó kuendá tát'on k'i'o kée taño'o xí'in ndidaá ka ni yíto. ³⁰ Tá ni xini ndo ña vei nóma yúta kuáli ra, kúu sa ná'á vá ndó ña sa ni kuyati yoq koon daj. ³¹ Ta dión ta'ani, tá ni xini ndo ni kasá'á kúu tandó'o yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa ni kuyati va kuu kasaa Ndios dándaki na.

³² 'Miían ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña o kúu ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o. ³³ Induú káa xí'in noñó'o yó'o naá váán, tído to'on ká'in o yá'a ta'an vaan.

³⁴ 'Ta kanda ndo mií ndó. O sa kóo ini ndo kee ndó ña kóni ñíi ndo, ta o sa kó'o na'áná ndo, ta o sa ndí'i ini ndo sa'á ña kátoó téi na kúu kuendá ñayuú yó'o, chi iin ndakána va kasandaá kuu ñoo sata ndo. ³⁵ Chi tát'on k'i'o kée na xí'in de'i tiin na kiti, k'i'o dión iin ndakána va kasandaá kuu yó'o sata ndidaá ñayuu ndéi iin ní kua'an ñayuú yó'o. ³⁶ Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, ta daá kuiti kaka ndo ña mani noo Ndios ña ni'i ndo ña káki ndó noo ndidaá tandó'o vei koo, dá ná kuu nakuita ndó xí'in tandéé ini noo na ni nduu taa ñayuú yó'o —kaá Jesús xí'in rá.

³⁷ Ta nduú sa daná'a na yé'é ño'o ká'ano, ta sakuaá sa sa'an na yúku naní Olivos. ³⁸ Ta ndidaá na'a sa sáa ñayuu ndéi ñoo Jerusalén sa seídó'o na ña'a sa dána'a Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo.

22

Di'a ni kuu, dá ni kandoo Judas Iscariote ña naki'o ra Jesús noo ndá'a ta né'e choon

¹ Sa ni kuyati va víko pascua, tá sei na Israel pan, ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían. ² Ta ra duti saku'a'a xí'in ta dána'a ley nándukú rá ndi kee ra ka'áni rá Jesús, tído yu'ú ra kée ñayuu ñoo ñoo. ³ Kúu ni ndu'u ña u'u ini ní Judas, ta ká'an xí'in ná Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxí uu ta xionoo xí'in Jesús. ⁴ Dá ni sa'an ta yó'o ni ka'an ra xí'in ta duti saku'a'a xí'in taa sa'ándá choon noo ra ndaá yé'é ño'o ká'ano ñoo, chi ni ka'an ra sa'a ndi kee ra naki'o ra Jesús noo ndá'a rá. ⁵ Ta kúu ni kadij nda'o ini taa ñoo, dá ni kandoo ra ña k'i'o ra di'ón noo Judas. ⁶ Ta kúu ni kandía ra tiin ra di'ón ñoo. Dá ni kasá'á rá ndúkú rá ndi kee ra naki'o ra Jesús noo ndá'a taa ñoo, dá ná o kandaá ini na ñoo ñoo.

Di'a ni kuu tá ni sadíni Jesús noo ndi'i kúu xí'in taa xionoo xí'in ná

⁷ Kúu ni kasandaá va kuu sei na Israel pan ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían, ta dóko ta'ani na iin léko noo Ndios, kirí kúu kuendá víko pascua. ⁸ Dá ni sa'anda Jesús choon noo Pedro xí'in Juan, ta kaá na xí'in rá:

—Kua'an ndo kenduu ndo ña ná kadíni yó kuendá víko pascua.

⁹ Dá ni kaa ra xí'in Jesús:

—¿Ndeí ko'on ndu kenduu ndu ña'a kadíni yó, kóni ní?

¹⁰ Dá ni kaa na:

—Ta noo ni saa ndo ni ku'u ndó ñoo ká'ano káa, dá naki'in tá'an ndó xí'in iin taa ndío iin yoo ño'o takuii kua'an ra. Ta kúu karkuei ndó ra ko'on ndo nda ve'e noo ni saa ra ni ndu'u ra, ¹¹ dá kaa ndo xí'in ta kúu sato'o ve'e ñoo: “Di'a kaá maestro ndu'u xí'in ní: ¿Ndi káa iin cuarto k'i'o ní noo kadíni kuendá víko pascua xí'in taa xionoo xí'in?” kaa ndo xí'in rá. ¹² Dá ná dána'a ra iin cuarto ká'ano kánoo dikó ñoo, ta sa ió nduu vaan. Ta ñoo kenduu ndo ña'a ná kadíni yó —kaá na.

13 Dá n̄i kee ra kua'an ra. Ta n̄i ndo'o ra táto'on k̄i'o n̄i ka'an Jesús x̄i'ín rá. Ta ñoó n̄i kenduu ra ña kadíni ra x̄i'ín ná kuendá víko pascua.

14 Tá n̄i kasandaá hora kasá'an na, dá n̄i sā kō Jesús mesa x̄i'ín t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná. 15 Dá n̄i kaa na x̄i'ín rá:

—Ndi k̄i'o ví kóni kadíni dáoi x̄i'ín ndó víko pascua tá kō ñá'a ndo'o naní n̄ioí. 16 Dá ch̄i ká'in x̄i'ín ndó ña o nándiō kō kā kadíni nda ná x̄inkoō kū kadíni tukui x̄i'ín ndó nōo dándáki N̄dios.

17 Dá n̄i tiin na copa. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nak̄i'o na ndiv'e nōo N̄dios, dá n̄i kaa na:

—Jó'on, tiin ndóan, ta ko'o iin rá iin ndó lú'u lú'u ra. 18 Ch̄i ká'in x̄i'ín ndó ña o nándiō kō kā yu'u ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kū kasaa N̄dios dándáki na ñayuu na.

19 Dá n̄i tiin na pan ñoó, dá n̄i nak̄i'o na ndiv'e nōo N̄dios. Dá n̄i sa'anda dao naán, dá n̄i x̄i'o naan nōo t̄a ñoó. Dá n̄i kaa na:

—Ña yó'o kúú yikí koñoi, ña náki'oi kuu sa'a iin rá iin ndo'ó. Ta daá kee ndó ña yó'o, dá ndiko'on ini ndo sa'a ña n̄i keei sa'a ndo.

20 Ta dión ta'ani n̄i kee na x̄i'ín copa ñoó tá n̄i ndi'i n̄i sadíni na, dá n̄i kaa na:

—Ndúta ño'o ini copa yó'o dándáki ña saá n̄i kandoo N̄dios kee na x̄i'ín ñayuu na, ta x̄inkooan kee n̄i yu'u, kirá kuita sa'a iin rá iin ndó. 21 Tído kana'á ndó ña iin t̄a sásá'an nduú x̄i'ín yu'u mesa yó'o ko'on nak̄i'o ña nōo ndá'a t̄a xiní u'u ñaá. 22 Ta miian ndaa ndo'o na n̄i nduu t̄a ñayúú yó'o táto'on n̄i ch̄i kaa ini N̄dios koo nda míi sa'a. Tído nda'í t̄a ko'on nak̄i'o ña nōo t̄a xiní u'u ñaá —kaá Jesús.

23 Dá n̄i kasá'á rá ndátó'on tá'an míi rá, nde'á ndi kaa iin ra kakuu ra kee dión.

Dána'a Jesús sa'a ndá yoo ndáya'i cháá ka

24 Dá n̄i kasá'á t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná ñoó ndátó'on kuáchi ra, nde'á ndi ndaa ra kakuu t̄a ndáya'i cháá ka tein míi rá.

25 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Sa ná'á vá míi ndó táto'on k̄i'o kée rey dándáki dao ka nación, ch̄i kéndusa ra x̄i'ín ñayuu kueídó'o ña ná. Ta dao ka t̄a né'e choon ñoo kuáli, roón kúú ra ch̄inani va'a ra míi rá. 26 Tído kō kani ta'an vaan kee ndó dión tein míi ndó. Ndi ndaa ndo'ó kúú t̄a ndáya'i cháá ka tein míi ndó, di'a ndee ndó míi ndó kakuu ndó táto'on t̄a ló'o cháá ka. Ta ndi ndaa ndo'ó kúú t̄a iin nōo, di'a ndee ndó míi ndó kakuu ndó t̄a koni kuáchi nōo dao ka ndo. 27 Ch̄i, ¿ndi kaa na ndáya'i cháá ka, á na ió mesa o na ch̄i k̄i'o ña'a sasá'an na? ¿Á o duú na ió mesa kúú na ndáya'i cháá ka? Tído kana'á ndó ña nákaa yu'u tein ndó kúú iin na x̄inkuáchi di'a nōo ndo.

28 "Ta ndo'ó kúú na daá kuití n̄i sā ndei x̄i'ín yu'u tein tandó'ó ndó'i, 29 sa'a ñoó k̄i'o yu'u choon nōo ndo ña dándáki ndó táto'on k̄i'o n̄i x̄i'o tatái choon nooi ña dándákii, 30 dá kasá'an dáó ndó x̄i'ín yu'u, ta ko'o nduú ndo x̄i'ín yu'u nōo dándákii, ta kande iin rá iin ndó nōo téi keyíko ndo sa'a ndin ux̄i u'u tu'u de'e na ve'e Israel.

Yó'o n̄i ka'an Jesús ña ndata Simón Pedro sa'a ná

31 Dá n̄i kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—Simón, Simón, kana'on ña kóni ña u'u kexixian x̄i'ín ndó táto'on kée ñayuu dáxixi na tirió. 32 Tído sa n̄i seí nda'ávii nōo N̄dios sa'on, dá kían ná dá'a ni ndi'i ña kándéé inon yu'u. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nándiō kō tukón nōo yú'u, dá chindeéon ñanon, dá ná kuita ndaa na x̄i'ín to'on yu'u.

33 Dá n̄i kaa Simón x̄i'ín ná:

—Sato'o míi, sa ió nduu va yu'u ña ko'in ve'e kaa x̄i'ín ní, ta ió ta'anii ña kuu nduú x̄i'ín ní.

34 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Pedro, ká'in x̄i'ón ña tá o ñá'a ta'on kana chéli viti, kúú sa on̄i va ta'ándá ndat̄on sa'a yu'u.

35 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín t̄a x̄ionoo x̄i'ín ná:

—Tá n̄i tanda'á yu'u ndo'ó n̄i sa'an ndo n̄i daná'a ndo, ko ní sa ne'e ndó léka ndo, ta ni lú'u di'ón, ta ni ndisa ndo ko ní sa ne'e ndó ko'on ndo. ¿Á ió ña'a n̄i kaman̄i nōo ndo?

Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Ni iin ñ̄a'a ta'on.

³⁶ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Tído viti, ndi ndáa ndo'ó ió léka x̄í'ín d̄i'ón, ki'in ndó ñ̄a kane'e ndó ko'on ndo. Ta ndo'ó, n̄a koó espada, d̄i'kó ndó kotó ndíxi ndó, ta kuiin ndóan. ³⁷ Dá ch̄i ká'ín x̄í'ín ndó ñ̄a miían x̄inkoo ñ̄a ká'an tuti īi Ndios sa'í, dá ch̄i kaáan di'a: “N̄i ndee ñ̄a ná iin taa kómí kuachi.” Ta dión koo, ch̄i ndidaá ñ̄a ká'an tuti īi Ndios sa'á ñ̄a kían ndo'i, kánian x̄inkooan —kaá n̄a.

³⁸ Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Sato'i, yó'o ió ūu espada.

Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Sa ió va'a va.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'an Jesús x̄í'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³⁹ Dá n̄i keta Jesús kua'an n̄a yúku naní Olivos tátō'on k̄i'o sá kée na dao kā kūu ñ̄oó. Dá n̄i kee t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná tákuei ñ̄aá rá kua'an r̄a. ⁴⁰ Dá tá n̄i sā n̄a ñ̄oó, dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Ka'an ndo x̄í'ín Ndios, dá kían ná dá'a ni kandeé ñ̄a kini kexíxian x̄í'ín ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

⁴¹ Dá n̄i kana xoo na kua'an n̄a tátō'on k̄i'o x̄í'ká dáyāa yō iin yūu. Dá ñ̄oó n̄i sā kūin x̄ití ná, ta n̄i kasá'á ná ká'an n̄a x̄í'ín Ndios, ⁴² ta kaá n̄a:

—Tá'a ló'o, tá kóni ní, d̄itá ní yu'u noo ndutá ova, ñ̄a kúu ñ̄a ndó'o níoi. Tído ná dá'a ni kakuuan tátō'on k̄i'o kóni yu'u. Ná kakuuan tátō'on kóni mií ní.

⁴³ Dá n̄i kasáa iin ángel n̄i kii chí induú, ta n̄i x̄i'o na ndée noo Jesús.

⁴⁴ Ta sa'á ñ̄a nda'í kúu ini n̄a, sa'á ñ̄oó n̄i ndundeé cháá ka ini n̄a n̄i ka'an n̄a x̄í'ín Ndios. Ta teen ná kúu tátō'on yúyó ná'ano n̄i, ta kuéi rá nda ñ̄o'ó. ⁴⁵ Tá n̄i n̄akūin ndichi n̄a n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a x̄í'ín Ndios, dá n̄i kee na kua'an n̄a noo ndéi t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ñ̄oó. Tá n̄i sā n̄a, kúu sā k̄id̄i va ra ndéi ra, ch̄i n̄i kuitá vá rá n̄i kee ñ̄a kúnda'í ini r̄a. ⁴⁶ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—¿Ndiva'a k̄id̄i ndo? Ndakuei k̄i ndo, ta ka'an ndo x̄í'ín Ndios, dá ná o kandeé ñ̄a kini kexíxian x̄í'ín ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasáa Judas x̄í'ín kua'á t̄a tiin ra Jesús kandaka ra ko'on r̄a noó t̄a né'e choon

⁴⁷ Ká'an īi vá Jesús iin na, kúu sa n̄i kasáa va iin tu'u ñ̄ayuu. Ta Judas, tá'an r̄a kúu kuendá ndin uxi ūu t̄a x̄ionoo x̄í'ín Jesús, kúu r̄a x̄ionoo vei noó ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó. Dá n̄i natuu yati ra noo iin Jesús, dá n̄i chitó rá noo ná.

⁴⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Judas, ¿á x̄í'ín ñ̄a chitó yo'ó noo yú'u, á dión kéeón, dá naki'ón n̄a n̄i nduu t̄a ñ̄ayúu yó'o noo ndá'a t̄a xiní u'u ñ̄aá?

⁴⁹ Tá n̄i xini t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ñ̄a n̄i kasá'á t̄a ñ̄oó tiin ñ̄aá rá, dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Tatá, ¿á kóni ní ñ̄a ñ̄aá ndu x̄í'ín rá x̄í'ín espada?

⁵⁰ Ta iin t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ñ̄oó n̄i darkue'e iin t̄a kéchóon noó t̄a duti kúu noó, ch̄i n̄i sa'anda r̄a do'o xoo kuá'a r̄a. ⁵¹ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Sa n̄i kuu va. Ná dá'a ni kee ndó dión.

Dá n̄i tiin na do'o ra, ta kúu n̄i nduva'a naan. ⁵² Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín t̄a duti sakuá'a, x̄í'ín t̄a sa'ándá choon noó r̄a ndaá yé'é ñ̄o'o, x̄í'ín t̄a sá'ano n̄i kasáa tiin ñ̄aá ñ̄oó:

—¿Á t̄a kuí'íná vá kée ndó yu'u kúu, sa'á ñ̄oó vei ndó x̄í'ín espada x̄í'ín yitō tiin ndó yu'u? ⁵³ Ta ndidaá kūu vá n̄i sā kái x̄í'ín ndó yé'é ñ̄o'o ká'ano, ta kō ní tiin ndó yu'u. Tído hora yó'o n̄i ni'í ndo kee ndó dión x̄í'ín, dá ch̄i hora yó'o kúu hora dándáki ñ̄a u'u —kaá n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ndata Pedro sa'a Jesús oni ta'ándá

⁵⁴ Dá n̄i tiin ra Jesús ndáka ra kua'an r̄a chí ve'e t̄a duti kúu noó. Ta x̄í'ká x̄í'ká tákaa ñ̄aá Pedro kua'an r̄a. ⁵⁵ Dá n̄i n̄aka'on t̄a ñ̄oó ñ̄o'o yé'é ve'e ñ̄oó. Ta n̄i kaō noo ra ndéi ra nádaa rá. Ta ñ̄oó ta'ani n̄i sā koō Pedro tein t̄a ñ̄oó. ⁵⁶ Ta kúu n̄i xini iin ñ̄a'a kéchóon noó t̄a duti ñ̄a ñ̄oó ió Pedro nádaa rá, dá n̄i sā nde'é va'a ñ̄aán, dá n̄i kaaan:

—X̄ionoo ta'ani t̄a yó'o x̄í'ín t̄a káa.

⁵⁷ Tído n̄i ndata vá rá, ta kaá r̄a x̄í'án:

—Koó, didi, kọ ná'á ta'on yu'u ƿaa káa.

⁵⁸ Ta kúú tóó vá, ta kúú tuku va ni xini ñáá iin ká ƿaa. Dá ni kaa rá xí'ín rá:

—Yo'ó ta'ani kúú kuendá ƿaa káa, ¿daá koó?

Dá ni kaa Pedro:

—Koó, dito, kọ ƿa'ón ñáá kúú yu'u.

⁵⁹ Tá ni ya'a tátò'on iin hora, dá ni kaa iin ká ƿaa:

—Miían ndaa kuiti xionoo ƿaa yó'o xí'ín ƿaa káa, dá chi ƿaa kuendá Galilea ta'ani kúú rá.

⁶⁰ Dá ni kaa tuku Pedro:

—Koó, dito. Xíni nda sa'a ká'an ní.

Kúú ká'an jí vá rá iin ra, kúú ni kana va chéli. ⁶¹ Dá ni nandió kọo sato'o yo Jesús ni sa nde'é ná noo rá. Ta kúú ni ndusáa va ini rá tátò'on ni ka'an sato'o yo xí'ín rá, chi ña yó'o kían ni ka'an na: “Tá kọ ñá'a kana chéli, ta kúú sa ndata yo'ó oni ta'andá sa'a yú'u.” ⁶² Dá ni keta ra sata vé'e, ta kúú nda'í nda'o ni ndei'í ra.

Dí'a ni kuu tá ni kani ra Jesús, ta ni kediki ndaa ñáá rá

⁶³ Ta rá ndíta ndaa Jesús, roón kúú rá ni kediki ndaa ñáá, ta ni kani ñáá rá. ⁶⁴ Ta ni sadi rá iin dá'on noo ná, dá ni kani ra noo ná. Dá ni ndatò'ón ñáá rá, ta kaá rá:

—Nakoni ini, ná nde'á ndá yoo kúú rá ni kani ñáá.

⁶⁵ Ta kúú kua'á ká ví ña'a ni ka'an rá ni kediki ñáá rá.

Dí'a ni kuu tá ni sa ín Jesús noo ta duti kúú noo

⁶⁶ Tá ni ƿuu noo, dá ni nataka ndidaá ƿaa sá'ano ñoo, xí'ín ƿaa duti saku'a'a, xí'ín ƿaa dána'a ley. Dá ni sa'anda rá choon ña ná kandaka ra Jesús saá rá noo ndéi ra né'e ra choon. Dá tá ni saá na, dá ni kaa rá xí'ín ná:

⁶⁷ —¿Á miían ndaa mií ní kúú Cristo, na dáka'ki ñáá? Ka'an ní xí'ín ndu'u.

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná ka'an yu'u xí'ín ní, ta o kándia ta'on ní. ⁶⁸ Tá ná ndatò'ín mií ní, ta o nandió né'e ta'on ní ña ndatò'ón ñáá yu'u, ta ni o dáyaá ta'on ní yu'u. ⁶⁹ Tído kana'á ní ña nda kuu

víti ná kọo na ni nduu ƿaa ñayuu yó'o xoo kuá'a Ndios noo ió na dándaki na.

⁷⁰ Dá ni kaa ndidaá ƿaa ñoo xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú de'e Ndios, tá daá?

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Tátò'on kí'o ká'an ní, kí'o dión kían.

⁷¹ Dá ni kaa rá:

—¿Ndá choon kuu ká yo cháa ká ƿaa ka'an kuachi sa'a rá? Chi sa ni seídó'o va mií yó ña ni ya'a ra noo to'on ni ka'an rá —kaá rá.

23

Dí'a ni kuu tá ni sa ín Jesús noo ta nani Pilato

¹ Dá ni ndakuei ndi'i ra ndáka ra Jesús kua'an rá noo Pilato. Tá ni saá rá, ² dá ni kasá'á rá dátaí kuachi ra Jesús, ta kaá rá:

—Ni natiin ndu'u ƿaa yó'o xionoo ra dándá'í rá na ñoo ndu. Ta kọ kóni rá ña chíya'í ndu sa'a ñó'o ndú noo rey César, ta kaá rá ña mií rá kúú Cristo, na dáka'ki ñáá, chi kaá rá ña kúú rá rey noo na ñoo ndu.

³ Dá ni ndatò'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúú rey noo na Israel?

Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ta dión kaá mií ní.

⁴ Dá ni kaa Pilato xí'ín ƿaa duti saku'a'a, xí'ín dao ká ñayuu tákuei kua'an ñoo:

—Ni iin tó'ón ta'on kuachi ƿaa yó'o kọ nani'í yu'u.

⁵ Tído ndúndeé ñayuu ñoo ká'an kuachi na sa'a Jesús:

—Taa yó'o kúú rá xionoo dánaá tá'an na ñoo ndu xí'ín ña dána'a rá iin ní kúú kuendá Judea yó'o. Chi ni kasá'á rá dána'a rá kuendá Galilea, ta ni kasandaá rá nda ñoo yó'o viti.

Dí'a ni kuu tá ni sa ín Jesús noo Herodes

⁶ Tá ni seído'o Pilato ña ni ka'an na sa'a kuendá Galilea, dá ni ndatò'ón rá ñayuu ñoo:

—¿Á ƿaa Galilea kúú ƿaa yó'o?

⁷ Tá ni kandaá ini rá ña nákaa na ƿixi ndá'a Herodes, ƿaa né'e choon chí kuendá Galilea, dá ni tanda'á ñáá rá kua'an na noo Herodes, chi tein kuu dáá ñoo nákaa rá ñoo Jerusalén.

8 Tá n̄i xini Herodes Jesús, kúu n̄i kadii nda'o ini ra, chí sa ió kuu vá katóo ra koni ñaá rá. Chí kua'á ndava'o ña'a seídó'o ra ká'an na sa'a Jesús, ta ndáti ra koni xí'in noo rá kee na iin ña'a ndato. 9 Kua'á nda'o ña'a n̄i ndato'ón ñaá Herodes, tído ni iin ña'a kō ní ká'an na. 10 Ta ndíta ta duti saku'a xí'in ta dána'a ley ndúndeé rá ká'an kuachi ra sa'a Jesús. 11 Dá n̄i kasá'á Herodes xí'in ndidaá soldado ra kénóo ñaá rá, ta n̄i kediki ndaa ñaá rá. Kúu n̄i dakui'ino ñaá rá xí'in dá'on táyí káa ndíxi mií rá. Ta dión káa na n̄i tanda'á tuku ñaá rá kua'an na noo Pilato. 12 Ta mií tein kuú dáá ñóo n̄i naki'in tá'an va'a Herodes xí'in Pilato, chí sa xini u'u tá'an va ra tá sata.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

13 Dá n̄i kana Pilato ta duti saku'a, xí'in ta n̄e'e choon noo na Israel, xí'in mií na ñoo ñoo, 14 dá n̄i kaa ra xí'in ná: —Ndáka ndó taa yó'o n̄i kasáa ndo noo yú'u. Ta ká'an ndo ña xionoo ra dánaá tá'an ra na ñoo ndo xí'in ña dána'a ra. Tído n̄i ndato'ón va'i ra noo mií ndó, ta ni iin ta'on kuachi ká'an ndo sa'á taa yó'o kō ní kasandaá kakuu ña ndaa. 15 Ta ni Herodes kō ní nani'i kuachi ra, sa'á ñoo n̄i tanda'á tuku ñaá rá n̄i kasáa ra noo yú'u. Ta ni iin tó'ón ta'on kuachi, ña kían kánian kuu ra, kō ní ya'a ra kee ra. 16 Sa'á ñoo, tá n̄i ndi'i n̄i dandó'i níó rá, dá dáyaai rá ko'on ra —kaá ra.

17 Ta tein iin iin víko ñoo kánian dáyaai Pilato iin taa nákaa ve'e kaa. 18 Sa'á ñoo n̄i kasá'á káyu'ú ndidaá ñayuu kuá'a ñoo:

—¡Koo, ka'ání ní taa xaan, ta dáyaai ní Barrabás!

19 Ta taa yó'o kúu ra nákaa ve'e kaa sa'á ña n̄i ndakono ra naá ra xí'in ta romano dándaki ñoo ñoo, xí'in sa'á ña kúu rá iin taa sa'ání ndi.

20 Dá n̄i ka'an tuku Pilato xí'in ñayuu ñoo, chí kóni ra dáyaai ra Jesús. 21 Tído n̄i nandió kuéi tuku na n̄i kayu'ú ná:

—¡Chirkaa ní ra ndika cruz, chirkaa ní ra ndika cruz!

22 Ta n̄i nandió koo Pilato n̄i ka'an ra ta'ándá kúu oni xí'in ñayuu ñoo:

—¡Ndi káa kuachi n̄i kee taa yó'o? Ta ni iin tó'ón ta'on kuachi ra kō nani'i yu'u sa'á ña kánian kuu ra. Sa'á ñoo kō'in dándó'i níó rá, dá tá n̄i ndi'i, dá dáyaai rá ko'on ra —kaá ra.

23 Tído n̄i kasá'á ndúndeé ka ví ñayuu ñoo káyu'ú ná ña ná karkaa k̄i Jesús ndika cruz. Tído sa'á ña ndúndeé ñayuu ñoo káyu'ú ná, sa'á ñoo n̄i xino ini Pilato kee ra ña kóni na. 24 Dá n̄i sa'anda ra choon táto'on k̄i'o n̄i xika ñayuu ñoo koo. 25 Kúu n̄i dayáa ra Barrabás, tá'an ra n̄i chikáa ra ve'e kaa sa'á ña naá ra xí'in ta romano, xí'in sa'á ña sa'ání ra ndi, táto'on k̄i'o n̄i xika mií ñayuu ñoo. Dá n̄i naki'o ra Jesús ndo'o na táto'on k̄i'o kóni mií ñayuu ñoo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i chirkaa ra Jesús ndika cruz

26 Ta noo ndáka ra Jesús kua'an ra, ñoo n̄i tiin ra iin taa naní Simón, ta kuendá Cirene. Ta yó'o kúu ra kondi n̄i sa'an ra yuku. Dá n̄i chinóo ra cruz Jesús doko taa yó'o, dá n̄i kee ra kádokó ra cruz ñoo tákaa ra kua'an ra sata Jesús. 27 Ta kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an xí'in dao ka na ñá'a, ta nda'í sáki na, ta nda'í kúu ini na sa'a Jesús kua'an na. 28 Dá n̄i nandió koo Jesús n̄i sa nde'é ná noo na ñá'a yó'o. Dá n̄i kaa na xí'in ná:

—Na ñá'a ñoo Jerusalén, o sa kuáki ndó sa'a yú'u. Di'a kuaki ndó sa'a mií ndó xí'in sa'á de'e ndó, 29 dá chí kasandaá kuu kaa ñayuu di'a: “Ndiká'an ví na kō kuú kandeí de'e, ta ndiká'an ví dókó, ña kō ní sá ñó'o taleé, ta ndiká'an ví ndódo, ña kō ní dákuá'ano taleé.” 30 Ta tein kuú dáá ñoo kaa na xí'in yuku: “Ná kuei ndó satá ndu'u.” Ta kaa na xí'in ko'ondo: “Dánduxi ndó ndu'u.” 31 Dá chí tá k̄i'o di'a kée na xí'in yito kuí, xini ndi kían kee na xí'in yito ichi —kaá na.

32 Ta ndáka ta'ani ra uu taa kini kua'an ra xí'in Jesús, dá ka'ání ta'ani ñaá rá. 33 Dá tá n̄i saa ra iin xían noo naní Calavera, dá n̄i chirkuéi ñaá rá ndika cruz. Ta iin taa kini ñoo tárkaa iin cruz xoo kuá'a Jesús, ta iin ka ra

tárkaa iin cruz xoo íti na. ³⁴ Dá n̄i kaa Jesús:

—Tatá, ká'ano koo ini ní sa'á ñayuu yó'o, dá chí k̄o ná'á ta'on na ndí kián kée na.

Ta n̄i sadikí ra suerte xí'ín dá'on ná, ná kande'á ndá yoo kandeé ni'í iin rá iian.

³⁵ Ta ndidaá ñayuu ñoo ndíta ndé'é, ta nda ta né'e choon ndíta kédiki ndaa ra Jesús, ta kaá ra:

—Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, sa'á ñoo ná dakáki ra mií rá tá miian ndaa kúu rá Cristo, na n̄i kaxi Ndios kasaa dakáki ñaa.

³⁶ Ta nda soldado ñoo n̄i kediki ndaa ta'ani ñaa, chí n̄i natuu yati ra n̄i dakó'on ra vino iá yú'u ná, ³⁷ dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Tá miian ndaa rey noó na Israel kúu yo'ó, dakáki miíon viti, ná nde'á.

³⁸ Ta ndá'a iin tabla din̄i cruz noo tárkaa Jesús, ta tándaa letra ká'an yú'u griego xí'ín yú'u latín, xí'ín yú'u hebreo, ta kaáan di'a: “Taa yó'o kúu rey noó na Israel.”

³⁹ Ta iin taa kini tákaa iin ka cruz ñoo, n̄i kasá'á kána'á ra xí'ín ná, ta kaá ra:

—Tá ndaa ndisa Cristo kúu yo'ó, dakáki miíon, ta dakáki ta'ánón ndu'u.

⁴⁰ Tído taa tákaa iin ka cruz ñoo n̄i danáni ra iin ka taa kini ñoo, ta kaá ra xí'ín rá:

—¿Á ni lú'u ví k̄o yu'ú yo'ó Ndios, va'ará sa tákaaón ndó'o naní níoon?

⁴¹ Miian ndaa kuiti tárkuei yó ndó'o níyo yo sa'á kuachi n̄i kee yó, chí k̄i'o dión kánian ndo'o yó. Tído na yó'o, ni iin tó'on ta'on ña'a kini k̄o ní ya'a na kee na.

⁴² Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Ndiko'on ini ní yu'u tá ná kasaa ní dándáki ní ñayuú yó'o.

⁴³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa kuiti ná ka'in xí'ón ña mií kuu viti koo yo'ó xí'ín yu'u noo ndato téi náye'e ndaa —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'í Jesús

⁴⁴ Tá n̄i kasandaá kaxuu, dá n̄i nakuíñ naá iin ní kúu ñayuú nda ka oni sa'ini. ⁴⁵ Ta n̄i nda'o ndindii, ta n̄i ndatá dao dá'on tárkaa ndadí ini ve'e

ño'o ká'ano. ⁴⁶ Ta kúu n̄i nda'o n̄i kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Tatá Ndios, noo ndá'a mií ní náki'oi espírituí.

Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá n̄i xi'í na. ⁴⁷ Tá n̄i xini ta dándáki soldado ña n̄i ndo'o na dión, dá n̄i xi'o ra ñañó'ó noo Ndios, chí kaá ra:

—Miian ndaa ndisa iin taa ndaa n̄i sa kuu na yó'o.

⁴⁸ Ta ndidaá ñayuu kuá'a n̄i sa ndita n̄i sa nde'é ña n̄i ndo'o Jesús, n̄i nandió kuéi na kua'an nó'o ná, ta kani ndá'a ná yu'ú ndíká ná kua'an na sa'á ña nda'í kúu ini na. ⁴⁹ Ta ndidaá na n̄i sa ne'e tá'an va'a xí'ín Jesús, xí'ín na ñá'a tákuei ñaa vei nda kuendá Galilea, noón kúu na ndíta xíká ná ndé'é ná ndidaá ña n̄i kuu.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduxi Jesús

⁵⁰ Ta ñoo ñoo ió iin taa naní José, ta kúu rá ta ñoo Arimatea, tá'an ña nákaa chí kuendá Judea. Ta né'e ra choon noó na Israel, ta kúu rá iin taa va'a, iin taa ndaa. ⁵¹ Ta ndáti ta'ani ra kasaa Ndios dándáki na ñayuú yó'o xí'ín ndé'e. Ta k̄o ní náta'an ta'on ini ra ña n̄i kee dao ka ta né'e choon ñoo xí'ín Jesús. ⁵² Taa yó'o kúu ra n̄i sa'an n̄i ndaka yikí koño Jesús noo Pilato. ⁵³ Dá n̄i sa'an ra n̄i danóo raan ndika cruz. Dá n̄i chituú ñaa rá xí'ín iin dá'on ká'ano. Ta né'e ñaa rá n̄i sa'an ra n̄i chikáa ra ini iin yáí n̄i kava'a ndika iin káo, noo k̄o ñá'a kakaa ni iin tó'on ndii. ⁵⁴ Ta mií kuu dáá ñoo kúu ku kénduu na Israel ña'a kei ná, chí sa kua'an kasandaá vá kuu nani'í ndé'e ná.

⁵⁵ Ta na ñá'a n̄i kii xí'ín Jesús nda Galilea, noón kúu na tárkuei n̄i sa'an na nda yáí noó n̄i nduxi Jesús, sa'á ñoo n̄i xini na nde'í kián, ta n̄i xini na noó n̄i chinóo ra yikí koño Jesús. ⁵⁶ Dá n̄i nandió kuéi na kua'an na kenduu na kirá támi sa'an xí'ín ña'a dákúchi na ñí Jesús. Tído n̄i naní'í ndé'e ná tein ku kánian nani'í ndé'e ná, chí k̄i'o dión sa'ándá ley choon.

24

Di'a n̄i kuu tá n̄i nataki Jesús

¹ Na'a va'a kuꝯ mií noꝯ kásá'a sa'a semana, dá nì kee tuku na ñá'a yó'o kua'an na yáí noꝯ nì nduxi Jesús, ta né'e na ndirá támi sá'an, kirá nì kenduu na, ta kua'an ta'ani dao ka na ñá'a xí'ín ná. ² Tá nì saa na, kúú sa nì kuxoo va yuu ndadí yu'ú yáí ñoo. ³ Dá tá nì ku'u na inian, ko ní nání'i ná yikí koño sato'o yo Jesús. ⁴ Ta nákani nda'o ini na sa'a ña koꝯ ka yikí koño na kánóo. Kúú iin kuití vá nì sa kuíta uu taa ndíxi dá'on náye'e ndaa dñin ná. ⁵ Kúú nì yu'ú nda'o na, sa'a ñoo nì daxíno na taan na nda noño'o. Dá nì kaa taa ñoo xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nándukú ndó iin na takí tein na kúú ndii? ⁶ Ko tá'on na nákaa yó'o. Di'a nì natakí va na. Ndusaa ini ndo táto'on nì ka'an na xí'ín ndó tá nì sa káa na xí'ín ndó chí Galilea di'a. ⁷ Chì nì kaa na xí'ín ndó ña miían kánian ndo'o naní na nì nduu taa ñayuu yó'o, chì nakí'o ñaá iin taa noꝯ ndá'a taa kómí kuachi, ta chirkaa ñaá rá ndika cruz, ta natakí na tixi kuꝯ óni —kaá ángel ñoo.

⁸ Dá nì ndisáa ini na ñá'a ñoo to'on nì ka'an Jesús xí'ín ná. ⁹ Dá tá nì nandió kuéi na nì ndisáa na nì sa'an na yáí ñoo, dá nì kasá'a ná kásto'on na sa'a ndidaá ña va'a yó'o xí'ín ndin uxí iin taa xionoo xí'ín Jesús xí'ín dao ka ñayuu ndéi xí'ín rá ñoo. ¹⁰ María Magdalena xí'ín Juana, xí'ín naná Jacobo xí'ín dao ka na ñá'a, noón kúú na nì nakani ña yó'o xí'ín taa xionoo xí'ín Jesús. ¹¹ Tído nì ka'án rá ña to'on nì ndaki ini mií vá ná kíán, sa'a ñoo ko ní kándisa ta'on ñaá rá.

¹² Tído nì ndakuín ndichi Pedro, dá nì kankono ra kua'an ra yáí noꝯ nì nduxi Jesús. Tá nì saa ra ñoo, dá nì chirnee noꝯ rá nì sa nde'é rá inian. Dá nì xini ra sava'a dá'on nì sa tuú yikí koño Jesús vá kánóo. Dá nì nandió koꝯ ra kua'an nó'o rá, ta naá ini ra sa'a ña nì kuu kua'an ra.

Di'a nì kuu tá nì na'a noꝯ Jesús noꝯ uu taa kua'an íchi ñoo naní Emaús

¹³ Ta mií kuꝯ dáá ñoo ta'ani xíka uu taa xionoo xí'ín Jesús kua'an ra iin ñoo naní Emaús. Ta nákaan táto'on uxí iin kilómetro noꝯ ñoo Jerusalén. ¹⁴ Ta

ndátó'on rá kua'an ra íchi ñoo sa'a ndidaá ña nì kuu. ¹⁵ Ta tein ndátó'on rá dión kua'an ra, dá nì natuu yati Jesús, dá nì naki'in tá'an na xíka dáó ná kua'an na xí'ín rá. ¹⁶ Tído ió iin ña'a sadí noꝯ rá, sa'a ñoo ko nákoni ñaá rá. ¹⁷ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Ndí kíán ndátó'on téi ndo kua'an ndo? Ta, ¿ndiva'a nda'í téi kúu ini ndo?

¹⁸ Dá nì kaa iin taa, tá'an ra naní Cleofas, xí'ín ná:

—¿Á sava'a iin to'on mií ní kúú ta tukú ió ñoo Jerusalén ko ñá'a kandaá ini ña nì kuu ñoo ñoo tein kuꝯ yó'o?

¹⁹ Dá nì kaa na:

—¿Ndí kíán nì kuu?

Dá nì kaa taa ñoo xí'ín ná:

—Ndátó'on ndú sa'a iin taa naní Jesús, na ñoo Nazaret. Ta nì sa kuu na iin profeta. Ta sa kee na ña'a ná'ano, ta to'on ndáya'i sa ká'an na noꝯ Ndios xí'ín noꝯ ndidaá na ñoo ndu. ²⁰ Tído ta dutí saku'a'a, xí'ín ta né'e choon ñoo ndu kúú ra nì nakí'o ñaá rá noꝯ ndá'a ta romano. Ta roón nì chirkaa ñaá ndika cruz. ²¹ Tído nì ka'án ndu'u ña nì kasáa na taó xóo na na ñoo ndu tixi nda'a tá dándaki ñaá, ní kúu. Ta kuꝯ víti xíno oní kuꝯ ña nì kuu dión. ²² Ta iin ka ña'a nì kedaá xí'ín ndú nì naá ini ndu, chì tá ko ñá'a tuu na'a víti nì sa'an dao na ñá'a kúú kuendá ndu'u yáí noꝯ nì nduxi na, ²³ ta koꝯ ka yikí koño na ní nání'i na ñá'a ñoo. Dá tá nì ndusáa na, dá nì kaa na ña nì na'a noꝯ dao ángel noꝯ ná, ta noón kúú na nì kaa xí'ín ná ña nì natakí va Jesús. ²⁴ Dá nì sa'an ta'ani dao taa kúú kuendá ndu'u nì sa nde'é rá ini yáí ñoo. Tído táto'on káa rá ió ña nì nakani na ñá'a ñoo, kí'o dión ta'ani nì xini ra. Tído ko ní xini ta'on ra mií Jesús.

²⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Nandeé ka vían xixi ndo'o, ta nandeé ka vían káxí níno ndo, sa'a ñoo kueé nda'o kándisa ndó ndidaá ña nì taa profeta! ²⁶ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña kí'o dión kánian ndo'o naní níno Cristo, na dákaaki ñaá, dá ndu'u na noꝯ ndato náye'e ndaa? —kaá na.

²⁷ Dá nì kasá'a nákani na xí'ín rá sa'a ndidaá ña nì taa Moisés, xí'ín ña nì

taa ndidaá ka profeta. Ta k̄i'o dión n̄i daná'a na noo rá ña ká'an tuti īi Ndios sa'a ndidaá ña kánian ndo'o na.

²⁸ Dá tá n̄i kuyati na ñoo ló'o noo kua'an taa ñoo, dá n̄i kee Jesús ña yá'a na kua'an na cháa ka chí noo. ²⁹ Dá n̄i kendúsa ra x̄i'ín ná ña ná katuu tóo na koo na x̄i'ín rá, ch̄i kaá ra:

—Katuu tóo ní koo ní x̄i'ín ndu'u, ch̄i sa n̄i ini va, ta sa kua'an kuaa vá —kaá ra.

Dá n̄i ku'u na ve'e ra, ta n̄i sa tuu tóo na n̄i sa io na x̄i'ín rá.

³⁰ Dá tá n̄i sa io na mesa x̄i'ín taa ñoo, dá n̄i tiin na pan. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'an. Dá n̄i tei ñé'e naan. Dá n̄i x̄i'o naan noo rá. ³¹ Dá ví n̄i nono noo rá, dá n̄i nakoni ra ña Jesús kúu ná. Ta kúu n̄i ndañó'ó ní'ini va na noo rá. ³² Dá n̄i kasá'a taa ñoo ndátó'ón tá'an mií rá:

—Miian ndaa kuiti kían ña luu kandá n̄i yo tein ká'an na x̄i'a vei íchi ñoo, ta xian n̄i nakani na x̄i'a sa'a ndi kóni ká'an tuti īi Ndios.

³³ Ta kúu n̄i ndakuei ra mií hora daá ñoo. Dá n̄i kee ra nandió kuéi ra kua'an ra ñoo Jerusalén. Tá n̄i saa ra, kúu n̄i naní'í rá noo ndéi tútí ndin ux̄i iin taa x̄ionoo x̄i'ín Jesús, ta ndéi ta'ani dao ka ñayuu x̄i'ín rá. ³⁴ Kúu n̄i kaa ñayuu ñoo x̄i'ín rá:

—Miian ndaa kuiti kían ña n̄i n̄i n̄i n̄i n̄i n̄i sato'o yo Jesús, ch̄i n̄i na'a noo ná noo Simón Pedro.

³⁵ Dá n̄i kasá'a ta'ani ndi nduú taa yó'o nákaní ra x̄i'ín ná ña n̄i ndo'o ra íchi ñoo. Ta n̄i nakani ta'ani ra ña ko ní nákoní ta'on ra Jesús nda n̄i tei ñé'e na pan, nda daá n̄i nakoní ñaá rá, kaá ra.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo taa sa x̄ionoo x̄i'ín ná

³⁶ Ta xian nani ndíta taa yó'o ká'an ra sa'a ña n̄i xini ra, ta kúu iin kuiti vá, kúu n̄i sa kuin Jesús me'í noo ndéi na ñoo. Dá n̄i kaa na:

—Va'a ná koo ini ndo.

³⁷ Ta kúu n̄i yu'ú nda'o ñayuu ñoo, ch̄i n̄i ka'an ná ña iin n̄i'í vá kían. ³⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—¿Ndiva'a yu'ú ndo? ¿Ndiva'a nákaní kuáchi ini ndo? ³⁹ Kande'é ndó

ndá'í, ta kande'é ndó sa'í, ch̄i mií vá yu'u kúu. Dáko'on ndá'a ndo yu'u, ta kande'é va'a ndó yu'u, ch̄i iin n̄i'í ko kómí ta'an vaan lásá ni koño. Tído ndé'é ndó yu'u ña ió va lásá x̄i'ín koñoi —kaá na.

⁴⁰ Tá n̄i ndi'í n̄i ka'an na dión, dá n̄i daná'a na ndá'a ná x̄i'ín sa'a ná noo na ndéi ñoo. ⁴¹ Tído sa'a ña kadij téi ini ñayuu ñoo, sa'a ñoo ko kuú ta'on kandía na. Ta sa'a ña naá ini na xini na, sa'a ñoo n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—¿Á koó lú'u ña'a né'e va'a ndó kaxí'í?

⁴² Dá n̄i x̄i'o ñayuu ñoo iin tá'í tiyaká n̄i kado noo ná x̄i'ín iin da'anda ndudí. ⁴³ Dá n̄i tiin naan, ta kúu n̄i seí naan noo ndidaá ñayuu ñoo. ⁴⁴ Dá n̄i kaa na:

—Sa n̄i kast'o'on vai tá n̄i sa x̄ionooi x̄i'ín ndó ña miian kánian x̄inkoo ndidaá kúu ña n̄i taa Moisés, x̄i'ín ndidaá to'on n̄i ka'an profeta, x̄i'ín ndidaá ña ká'an tuti Salmo sa'í.

⁴⁵ Dá n̄i sonó Jesús ñaxintóni ná, dá ná kandaá ini na ña ká'an tuti īi Ndios. ⁴⁶ Dá n̄i kaa na x̄i'ín ñayuu ñoo:

—Ká'an tuti īi Ndios ña miian ndúsa ndo'o naní n̄i'í Cristo, na dáka ñaá, dá kuu na, dá nataki na tixi kuu óni tein na kúu ndii. ⁴⁷ Ta ká'an ta'anian ña dána'a ñayuu noo na ndéi iin ní kúu ñayuu sa'a Cristo, dá kían, tá ná nandikó iní na sa'a kuáchi kée na, dá ná ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Ta dinñó'ó ka kasá'a ná dána'a na noo na ndéi ñoo Jerusalén. ⁴⁸ Ta ndo'ó kakuu na ko'on kanoo k̄i'o kuendá sa'a ndidaá ña yó'o. ⁴⁹ Ta kana'a ndó viti ña ko'in tanda'í na n̄i kaa tatái k̄i'o na koo x̄i'ín ndó. Tído kandoo ndó ñoo Jerusalén yó'o, ta kandati ndó nda ná natiin ndó ndé'e tanda'a Ndios kii nda induú.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nana Jesús kua'an nó'o ná induú

⁵⁰ Dá n̄i taó xoo ñaá Jesús ndáka na kua'an na yati ñoo naní Betania. Tá n̄i saa na ñoo, dá n̄i ndane'e na ndá'a ná. Dá n̄i xika na ña maní noo Ndios sa'a ñayuu ñoo. ⁵¹ Ta tein xika na ña yó'o noo Ndios, dá n̄i kexoo na noo ñayuu ñoo konana na kua'an nó'o ná

induú. ⁵² Dá tá n̄i ndi'i n̄i s̄a ndaño'o ñáá ñayuu ñoó, dá n̄i kee na nándiío kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Jerusalén xí'an kádiñ nda'o ini na. ⁵³ Ta daá ndéi va na yé'é ño'o ká'ano ndaño'o na Ndios, ta kéká'ano ñáá ná. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Juan, ña ká'an sa'a Jesús

Nì nduu na kúú to'on iin ñayuu

¹ Sa daá ió va na kúú to'on, dá nì kasá'á sa'a ñayuu, ta na kúú to'on yó'o sa daá ió va na xí'ín Ndios, ta sa daá kúú vá ná Ndios. ² Ta ndá mií sa'a, sa daá ió va na yó'o xí'ín Ndios. ³ Ta xí'ín ndá'a mií ná nì kava'a Ndios ndidaá tá'an ña'a. Chì tá koó ná, ta kúú nì iin tó'ón ta'on ña'a ió ñayuu yó'o o kóo, ní kúú. ⁴ Ta mií ná kedaá xí'ín ndidaá tá'an ña'a, dá takían, ta noón kúú na dátoon ñaxintóni ñayuu. ⁵ Ta noón kúú na dátoon noo íin naá, ta va'ará íin naá nda'o, ko kándéé ta'an vaan xí'ín ná.

⁶ Ta mií Ndios nì tanda'á iin taa naní Juan nì kii na, ⁷ ña k'i'o na kuendá sa'a mií na dátoon noó ñayuu, dá ná kandísa ñaá ndidaá ñayuu kee Juan. ⁸ Tído o duú mií Juan kúú na dátoon noó ñayuu, sava'a iin na k'i'o kuendá sa'a vá ná kúú Juan.

⁹ Ta na miían ndaa kuiti dátoon noó ñayuu kúú na nì kii ñayuu yó'o. ¹⁰ Nì sa io na ñayuu yó'o, ta va'ará xí'ín ndá'a mií ná nì kava'a Ndios ñayuu yó'o, tído ko ní nákonì ta'on ñaá na ndéi ñayuu yó'o ndá yoo kúú ná. ¹¹ Ta nì kii na nì sa io na tein na ñoo mií ná, tído ko ní natiin va'a ñaá ná. ¹² Tído ndi ndáa mií vá na nì natiin va'a ñaá, ta nì kandísa ñaá ná, noón kúú na nì nì'i ña kakuu na de'e Ndios nì kee na. ¹³ Ta ko kúú ná de'e Ndios sa'á ña nì kixi na tein nì iin taa, ta ko kúú ná de'e Ndios sa'á ña nì naki'in tá'an taa xí'ín ñadi'í ra, ta ko kúú ná de'e Ndios sa'á ña kátoó ñayuu kande'i de'e na. Di'a kúú ná de'e Ndios, chì k'i'o dión kóni mií Ndios.

¹⁴ Ta mií na kúú to'on yó'o nì nduu iin ñayuu, ta nì sa io na tein yó, ta nì xini xí'ín noó ndu ña ká'ano nda'o choon kómí ná, ta choon kómí ná ná'a ña iin tó'ón mií ná kúú de'e Ndios. Ta nì chití ná xí'ín ña kú'u ini na sa'a yo,

ta nì chití ta'ani na xí'ín ña ndaa. ¹⁵ Ta nì xí'o Juan kuendá sa'a ná, chì di'a nì kaa na:

—Nì ka'in sa'á na yó'o tá nì ka'in xí'ín ndó ña mií na vei sata yú'u kúú na ndáya'i cháá ka o duú yu'u. Chì sa daá ió va na o duú yu'u —kaá Juan.

¹⁶ Ta sa'á ña kómí ná choon ká'ano yó'o, sa'á ñoó ndidaá vá yó ní'i iin ña manì ká'ano cháá ka noó ña manì nì sa io mií noó. ¹⁷ Chì xí'ín ndá'a Moisés nì kemáni Ndios ley na noo yo, tído noo Jesucristo nì natiin yó ña manì xí'ín ña ndaa. ¹⁸ Nì iin tó'ón ta'on ñayuu ko ní xini ndí káa Ndios, tído iin tó'ón diñi de'e na, na ió nduú xí'ín tatá Ndios, noón kúú na nì kii nì na'a ñaá ná noo yo.

Di'a kua'an ña nì ka'an Juan, na dákode nduta ñayuu

¹⁹ Tá'an ña yó'o kúú kuendá nì xí'o Juan, chì ta Israel né'e choon ñoo Jerusalén nì tanda'á rá ta duti xí'ín ta levita nì sa'an ra nì ndato'ón rá Juan ndá yoo kúú ná, ta di'a nì kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndá yoo kúú mií ní?

²⁰ Dá nì ka'an ndaa Juan ndá yoo kúú ná. Ta nì ña'a ta'on ko ní chíde'é na, di'a nì xí'o ndaa na kuendá, chì kaá na:

—Ko kúú ta'on yu'u na kúú Cristo, na dáka'ki ñaá.

²¹ Dá nì ndato'ón tuku ñaá rá:

—¿Ndá yoo kúú ní, tá dáá? ¿Á profeta Elías kúú ní?

Dá nì kaa na:

—Koó, ko ta'ón ñaá kúú yu'u.

—¿Á mií ní kúú profeta, na nì kaa Ndios tanda'á ná kasaa noo ndú'u? —kaá ra.

Dá nì kaa na:

—Koó, ko ta'ón ñaá kúú yu'u.

²² Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndá yoo kúú ní, tá dáá? Ka'an ní xí'ín ndú, dá ní'i ndú ndi koo kast'o'on ndu xí'ín ra nì tanda'á ñaá vei ndu. ¿Ndi kaá ní sa'a mií ní?

²³ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Yu'u kúú na káyu'u noo kúú yukú ichi: “Konó ndó iin ichi ndaa noo na kúú sato'o yo” —táto'on nì kaa profeta Isaías.

24 Ta taa ñoó kúú ra n̄i tanda'á ta fariseo n̄i sa'an ra, 25 ta n̄i ndato'on ra Juan, ta kaá tuku ra xí'ín ná:

—¿Ndiva'a dákodo ndúta ní ñayuu tá ko kúú ní na kúú Cristo, o profeta Elías o mií profeta n̄i kaa Ndios tanda'á ná kii, tá dáá?

26 Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Yu'u kúú ra dákodo ndúta ñayuu xí'ín takuii va, tído tein mií ndó xionoo iin ka na ko ná'á ndó. 27 Ta noón kúú na vei sata yú'u, ta ndáya'i cháá ka na o duú yu'u, sa'á ñoó ni yó'o ndisa ná ko kánian ndaxi yu'u —kaá na.

28 Ndidaá ña yó'o n̄i kuu ñoo naní Betábara noo kúú iin ka xoo yuta Jordán noo sa xionoo Juan sa dákodo ndúta ná ñayuu.

Jesús kúú léko n̄i kii noo mií Ndios

29 Tá n̄i kasandaá iin ka kuu, dá n̄i xini Juan ña vei Jesús, dá n̄i kaa na:

—Kande'é ndó, na vei káa kúú léko mií Ndios, na dítá kuachi kómí ñayuu noo Ndios. 30 Ta na káa kúú na sa xí'o yu'u kuendá sa'a noo iin rá iin ndó, dá chi n̄i kaai xí'ín ndó ña sata yú'u vei iin ka na, ta ndáya'i cháá ka na o duú yu'u, dá chi sa daá ió va na o duú yu'u.

31 Ta ni yu'u ko ní sá na'á ndá yoo kúú ná, tído n̄i kasáai dákodo ndútaí ñayuu, dá kana'á ñaá na Israel —kaá na.

32 Ta n̄i xí'o ta'ani Juan kuendá sa'á ña n̄i xini na, ta kaá na:

—N̄i xini n̄i noo Espíritu īi Ndios nda induú káa, ta káa na táto'on k̄i'o káa iin paloma, dión káa na n̄i noo na n̄i sa io kuii na xí'ín Jesús. 33 Ko ní sá na'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ná, tído di'a n̄i kaa mií na n̄i tanda'á yu'u vei dákodo ndútaí ñayuu xí'ín takuii: “Tá n̄i xinon n̄i noo Espíritu īi sata iin taa, ta n̄i kandoo na ió kuii na xí'ín ná, noón kúú na dákodo ndúta ñayuu xí'ín Espíritu īi.” 34 Ta ndidaá ña yó'o n̄i xini, sa'á ñoó xí'oi kuendá ña miían ndaa kuiti na káa kúú de'e Ndios —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasá'á kána Jesús taa kanoo xí'ín ná

35 Iin ka kuu, dá nákaa Juan xí'ín uu taa xionoo xí'ín ná. 36 Dá n̄i xini na

Jesús yá'a na kua'an na ñoó, dá n̄i kaa na xí'ín taa ñoó:

—Kana'á ndó ña taa káa kúú léko mií Ndios.

37 Tá n̄i seídó'o ndi nduú taa xionoo xí'ín Juan ña n̄i ka'an na sa'a Jesús, dá n̄i kee ra tákuei ra Jesús kua'an ra.

38 Dá n̄i nandió koo Jesús n̄i sa nde'é ná taa ñoó, chi n̄i xini na ña tákuei ñaá rá vei ra. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Á ndá ña'a kóni ndo?

Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Rabí, ¿ndeí kúú ve'e ní? —kaá ra. (Rabí kóni kaa maestro.)

39 Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Nakí ndo ná ko'o, dá koni ndo —kaá na.

Dá n̄i sa'an ra xí'ín ná, dá n̄i xini ra noo ió na. Dá n̄i kandoo ra n̄i sa ndei ra xí'ín ná sakuaá dáá ñoó, dá chi sa ka komi sa'ini kián.

40 Ta Andrés, ta kúú ñani Simón Pedro, nákaa tein ndi nduú taa n̄i seídó'o ña n̄i ka'an Juan ñoó, ta n̄i sarkuei ra sata Jesús kua'an ra. 41 Dá n̄i kee Andrés kua'an ra. Dá tá n̄i naní'i rá ñani ra Simón, dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—N̄i naki'in tá'an ndu xí'ín na kúú Mesías —kaá ra. (To'on yó'o kóni kaa Cristo, na dákaki ñaá.)

42 Dá ndáka ñaá rá n̄i kasáa ra noo Jesús. Dá n̄i sa nde'é ñaá Jesús, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Yo'ó kúú Simón, de'e Jonás, tído viti nda Cefas kananón —kaá na. (To'on yó'o kóni kaa Pedro.)

Di'a n̄i kuu tá n̄i kana Jesús Felipe xí'ín Natanael ña kanoo ra xí'ín ná

43 Iin ka kuu ñoó, dá n̄i chikaa ini Jesús ko'on na chí kuendá Galilea di'a. Dá n̄i naki'in tá'an na xí'ín iin ta naní Felipe, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Nakí, kanooón xí'ín yu'u.

44 Ta Betsaida kúú ñoo Felipe ñoó, ta ñoó ta'ani kúú ñoo Andrés xí'ín Pedro. 45 Dá n̄i naní'i tá'an Felipe xí'ín ra naní Natanael, dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—N̄i naní'i ndu'u na kasaa dákaki ñaá táto'on ká'an ley Moisés xí'ín ña n̄i taa profeta. Ta na yó'o naní Jesús, na kúú de'e José, na ñoo Nazaret.

46 Dá n̄i kaa Natanael xí'ín Felipe:

—¿Á ndáa ña va'a kana ñoo Nazaret, ká'an yo'ó?

Dá n̄i kaa Felipe xí'ín rá:

—Nakíi ná ko'ó, dá konon.

⁴⁷ Dá tá n̄i xini Jesús ña n̄i kuyati ta nani Natanael ñoo vei ra, dá n̄i kaa na:

—Kana'á ndó, yó'o vei iin ra mi'an ndaa kuiti kúu ta Israel, ta kúu rá iin ta ndaa.

⁴⁸ Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—¿Ndi n̄i kee ní ná'á ní yu'u?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Nda rá ko ña'á naki'in tá'an Felipe xa'an xí'ón, nda daá vá n̄i xini ión sa'a iin taño'ó.

⁴⁹ Dá n̄i kaa Natanael ñoo xí'ín Jesús:

—Maestro, mi'an ndaa mií ní kúu de'e Ndios, ta mií ní kúu rey noó na Israel.

⁵⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kándisón ña dión kían sa'á ña n̄i ka'in xí'ón ña n̄i xini ión sa'a iin taño'ó? Ña ná'ano cháa ka kían ko'on konon kee yu'u o duú ña n̄i xinon viti.

⁵¹ Dá n̄i kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Mi'an ndaa ká'in xí'ón ña viti chí noo konon kanonó induú kaa, ta konon noo ángel kii na noo na n̄i nduu ta ñayuú yó'o, ta konon nana na no'o na induú.

2

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa io iin víko tánda'a ñoo Caná

¹ Dá tá n̄i ya'a on̄i kuu, dá n̄i sa io iin víko tánda'a ñoo Caná, ña nákaa chí kuendá Galilea, ta ñoo nákaa naná Jesús. ² Ta n̄i kana ta'ani na Jesús ña kían ko'on na víko ñoo xí'ín ta xionoo xí'ín ná. ³ Ta tein ndéi na noo ió víko ñoo, kúu n̄i ndi'i vino, dá n̄i kaa naná Jesús xí'ín ná:

—N̄i ndi'i va vino na.

⁴ Dá n̄i kaa Jesús:

—¿Ndiva'a ká'an ní dión xí'ín yu'u, naná? Chí kámani vá kasandaá hora na'a yu'u choon kómii noo ñayu.

⁵ Dá n̄i kaa naná na xí'ín ta dánduu vino ñoo:

—Koo ini ndo kee ndó ndi ndáa mií ña'a xíka de'i noo ndo.

⁶ Ta ñoo ndíta iño kidi yuu noo kaño'o takuíi, ña kéchóon na Israel ndúvii ná mií ná noo Ndios. Ta keta ini iin ian sa ño'o tát'on uu o on̄i yoo ná'ano takuíi. ⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ta dánduu ñoo:

—Kua'an ndo dákutí ndó kidi yuu kaa xí'ín takuíi.

Dá n̄i sa'an ra n̄i dákutí kwei raan xí'ín takuíi. ⁸ N̄i ndi'i, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Taó ndo cháa rá viti, ta kua'an ndo ki'o ndó ra noo ta ká'an víko yó'o.

Dá n̄i xi'o ra takuíi ñoo noo ta ká'an víko ñoo. ⁹ Dá n̄i xirndodó rá takuíi n̄i nduu vino ñoo, tído ko ná'á rá ndeí n̄i kee rá. Ta ná'á vá ta dánduu ñoo ña takuíi ño'o ini kidi ñoo vá kúu rá. Dá n̄i kana ta ká'an víko ñoo ta kúu tonó ñoo, ¹⁰ dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—Ndeí kúu mií vá noo ió víko, dinño'ó ka xi'o ra vino va'a noo na n̄i kana ra, dá tá sa n̄i kuu kua'a xí'í na, dá kásá'á rá dánduu ra vino noo. Tído mií ní n̄i sa ne'e va'a ní vino va'a yó'o, dá dánduu ní ra nda noo ndí'í —kaa ra.

¹¹ Ña yó'o kúu ña ká'ano mií noo n̄i kee Jesús. Ta ñoo noo n̄i kee naan nani Caná, ña nákaa chí kuendá Galilea di'a. Ta ki'o dión n̄i na'a na mií ná ña ká'ano nda'o choon né'e na, ta kúu n̄i kasá'á kándéé cháa ka iní ñaá ta xionoo xí'ín ná. ¹² N̄i ndi'i daá, dá n̄i naxino na ñoo Capernaum xí'ín naná na xí'ín ñani na xí'ín ta xionoo xí'ín ná, ta ko ní sá ndeí na'a ta'on na ñoo ñoo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i taxi Jesús ta náka'an nda'i kua'an ra sata vé'e ño'o ká'ano

¹³ Ta sa n̄i kuyati víko pascua, ña kéká'ano na Israel, sa'á ñoo n̄i naki'in Jesús konana na kua'an na ñoo Jerusalén. ¹⁴ Tá n̄i saa na, dá n̄i ku'u na yé'é ño'o ká'ano, kúu n̄i xini na ndeí ta díkó chee, ta dao ka ra díkó léko, ta dao ka ra ndeí nádaon di'ón. ¹⁵ Dá n̄i kava'a na iin chirrión xí'ín yó'o, dá n̄i kasá'á ná taó ndi'i na ndidaá ta ñoo xí'ín léko, xí'ín chee ñoo kua'an ri sata vé'e, ta n̄i sata ni'ini na di'ón nádaon dao ka ta ñoo, ta n̄i dandió kao na mesa ra; ¹⁶ dá n̄i kaa na xí'ín ta díkó paloma ñoo:

—Taó ndó ndidaá ña'a xaan, ta o sa kée ndó ve'e tatái kakuuan iin ve'e noo kúya'i ña'a.

¹⁷ Dá n̄i ndusaa ini ta xionoo xí'ín ná ña ká'an tuti īi Ndios di'a: “Íó ña kuui sa'á ña ndó'i sa'a ve'e ní.”

¹⁸ Dá n̄i kaa ta né'e choon noó na Israel xí'ín ná:

—¿Ndi kíán ká'ano na'a ní noo ndú'u, dá ná kandía ndu'u ña ió choon noo ndá'a ní kee ní ña yó'o?

¹⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'ará ná dákonon ndó ve'e ño'o yó'o, tído t̄ixi on̄i kuu, kúu sa nachikani tuku vei ña.

²⁰ Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Uu diko iño toon kuia n̄i kava'a ve'e ño'o yó'o; ta, ¿ndiva'a ká'an ní ña t̄ixi on̄i kuu sa nachikani tuku nian? —kaá ra.

²¹ Tído ve'e ño'o n̄i ka'an na sa'a kúu yiki koño na. ²² Ta nda kuu n̄i natakí na, dá n̄i ndisaa ini ta xionoo xí'ín ná ña n̄i ka'an na dión, ta n̄i kandísa ra noo ká'an tuti īi Ndios sa'a ná, ta n̄i kandísa ta'ani ra ña n̄i ka'an mií ná.

Ná'a Jesús táto'on kúu n̄i iin rá iin yó

²³ Ta xian nani nákaa Jesús ñoo Jerusalén ñoo tein kuu víko pascua ñoo, kua'á nda'o ñayuu n̄i kandísa ña sa'á ndidaá ña ná'ano n̄i kee na noo ná. ²⁴ Tído ko ní kándísa Jesús ña miian ndaa n̄i kandísa ña ñayuu ñoo, dá ch̄i sa ná'á vá ná táto'on k̄i'o kúu n̄i iin rá iin na, ²⁵ ta ko xinnó'ó ta'on na ni iin tó'on ñayuu, dá k̄i'o na kuendá sa'a iin rá iin ñayuu, dá ch̄i ná'á vá ná táto'on k̄i'o kúu n̄i iin ná.

3

Ká'an Jesús xí'ín iin taa nani Nicodemo ña kánian nakaki sa'a yo

¹ Ío iin ta fariseo nani Nicodemo, ta né'e ra choon ká'ano noó ta Israel. ² Dá n̄i sa'an ra iin sakuaá noo ió Jesús, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, ná'á ndu'u ña n̄i tanda'a Ndios mií ní vei ní kakuu ní iin na dána'a noó ndu, dá ch̄i kée ní ña ná'ano, ta ni iin ñayuu ko kandeé kee ña ná'ano tá ko ió Ndios xí'ín ná.

³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ní ña tá ná o nákaki sa'a ñayuu, dá kían o koni ta'on na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios.

⁴ Dá n̄i kaa Nicodemo xí'ín ná:

—¿Ndi koo nakaki sa'a tuku iin taa sa n̄i kuyatá? ¿Á kuu ndu'u tuku ra t̄ii naná ra, dá nakaki sa'a ra?

⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ní ña tá n̄i kaki oon ñayuu xí'ín takuui, ta ko ní nákaki sa'a na kee Espiritu īi Ndios, dá kían o koni ta'on na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios. ⁶ Dá ch̄i ñayuu n̄i kaki oon ñayuu yó'o, kuendá ñayuu yó'o va kúu ná. Tído na káki sa'a kée Espiritu īi, noón kúu kuendá mií Espiritu īi. ⁷ Ta ná dá'a ni naá téi ini ní koni ní ña ká'in xí'ín ní ña kánian nakaki sa'a ní. ⁸ Ch̄i kíán táto'on kúu tach̄i, dá ch̄i xoo di'a xoo di'a kánaan, ta seídó'o yó kánaan, tído ko ná'á ta'on yó ndeí n̄i kixian, ta ndeí kua'an. K̄i'o dión kúuán xí'ín ñayuu n̄i nakaki sa'a n̄i kee Espiritu īi.

⁹ Dá n̄i kaa Nicodemo:

—¿Ndi kuu, dá koo di'a?

¹⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Mií ní kúu iin maestro noó na Israel. Ta, ¿ndiva'a ko kánda'á ini ní ndi dándáki to'on n̄i ka'in xí'ín ní? ¹¹ Miian ndaa kuiti ná ka'in xí'ín ní ña ká'an ndu xí'ín ñayuu sa'á ña ná'á ndú, xí'ín sa'á ña n̄i xini xí'ín noo ndú. Ta xí'o ndu kuendá sa'á ña yó'o va, tído ko kóni ta'on ndo'ó natiin ndó to'on, ña xí'o ndu kuendá sa'a. ¹² Ká'in xí'ín ní sa'á ña'a ió ñayuu yó'o va, tído ko kándísa ta'on nian. ¿Ndi koo ka ví kandísa ní tá ná ka'in xí'ín ní sa'á ña'a ió induú noo ió Ndios? ¹³ Dá ch̄i ni iin tó'on ñayuu ko ní kaa ko'on induú. Sava'a na n̄i kaa kúu na n̄i noo n̄i kasáa. Ta na yó'o kúu na n̄i nduu taa ñayuu yó'o, dá ch̄i mií ná kúu na n̄i sa'á io induú. ¹⁴ Táto'on k̄i'o n̄i ch̄irkaa Moisés iin ko n̄i kava'a xí'ín kaa kuán yukú ichi ñoo, k̄i'o dión ta'ani kánian karkaa na n̄i nduu taa ñayuu yó'o kee ñayuu, ¹⁵ dá kían ndi ndáa mií vá ñayuu ná kandeé ini ña, ni iin kuu ta'on o kúu na, di'a koni na kataki chíchí ná.

Ki'o di'a kóni Ndios na ndéi ñayuu yó'o

¹⁶ 'Chí sa'á ña kú'u nda'o ini Ndios sa'á ñayuu ndéi iin ní kúú ñayuu, sa'á ñóo ni xí'o na iin tó'on diní de'e na ni kasáa na ñayuu yó'o, dá kían ndi ndáa mií vá ñayuu ná kandeé ini ñaá, ni iin kuú ta'ón o kuú na. Di'a koni na kataki chíchí ná. ¹⁷ Dá chí kó ní tánda'á Ndios de'e na kasaa na ñayuu yó'o ndaka na kuendá sa'á kuachi ñayuu. Di'a ni kasáa na, dá koni iin rá iin ñayuu ni'í ná ña káki na sa'á mií ná.

¹⁸ 'Dá chí ndidaá na kándéé ini ñaá, kó kánian chiya'i na sa'á kuachi na. Tído na kó ní xín kandeé ini ñaá, noón kúú na kánian chiya'i sa'a kuachi kée na, dá chí kó ní kándéé ini na na kúú iin tó'on diní de'e Ndios. ¹⁹ Ta kánian chiya'i na sa'á kuachi kée na, dá chí ni kasáa na dátoon noo ñayuu, tído ni kee cháá ka ñayuu sa'á noo ín naá, dá chí ndino'o ña kini kée na. ²⁰ Dá chí ndidaá na kée ña kini, kañó'ó ná ña ndaa dátoon noo ñayuu, ta ni kó kúyati na noo tóon ña, dá kían ná dá'a ni natuu ndidaá ña kini kée na. ²¹ Tído na kée ña ndaa, noón kúú na natuu yati noo ndato tóon, dá katuu ndi'í ña va'a kée na sa'á ña kúú ná ñayuu Ndios.

Jesús kúú táto'on iin yí, ta Juan kúú amigo na

²² Tá ni ndi'í, dá ni sa'an Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná chí noo kúú kuendá Judea, ta ñóo ni sa ndei na sa dakódo ndúta ná ñayuu. ²³ Ta Juan sa dakódo ndúta ñayuu chí noo kúú ñoo Enón, yati noo kúú ñoo naní Salim, dá chí ñóo ñó'o nda'o takuí. Ta sa kasáa ñayuu noo ná, ta sa dakódo ndúta ñaá ná, ²⁴ dá chí kámani vá ndadi na ve'e kaa.

²⁵ Dá ni kasá'á ndátó'on kuáchi ta xionoo xí'ín Juan xí'ín dao ka na Israel sa'a ndí kían kánian kee ñayuu, dá nduvii ná noo Ndios. ²⁶ Sa'á ñóo ni sa'an ra noo ió Juan, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, tá'an taa ni sa io xí'ín ní iin ka xoo yuta Jordán, tá'an ra ni xí'o ní kuendá sa'á noo ñayuu, roón

kúú ra xionoo dakódo ndúta ñayuu, ta kua'á nda'o na kua'an noo rá.

²⁷ Dá ni kaa Juan xí'ín rá:

—O kándéé ta'on ni iin taa ni'í rá ni iin choon tá kó ní xí'o Ndios ña noo rá nda induú. ²⁸ Ta mií ndó kúú na xí'o kuendá ña ni ka'an yu'u ña kó kúú ta'on yu'u na kúú Cristo, na dákaiki ñaá. Di'a ni ka'ín xí'ín ndó ña yu'u kúú na ni tánda'á Ndios vei mií noo, dá kasaa mií ná. ²⁹ Ná'á ndó ña taa ni tánda'a xí'ín iin ña'á kúú yíjan. Ta ra né'e tá'an va'a xí'ín ta ni tánda'a ñoo, roón kúú ra ín dín rá, ta seídó'o ñaá rá, ta kádij ini ra tá seídó'o ra noo ká'an ta kúú yí ñoo. Ki'o dión ta'aní ndó'o mií yu'u viti, chí ni xinkoo ndi'í ña kádij ini. ³⁰ Dá chí miíjan ndúsa kánian kandaya'i cháá ka na, ta yu'u kúú na kánian ndunoo di'a.

Ni kii Jesús chí induú

³¹ 'Na ni noo ni kii chí induú, noón kúú na dándáki ndidaá ñayuu. Ta na ndéi noño'o yó'o, yó'o va ni kaki na, ta ká'an na sava'a sa'á ña ió noño'o yó'o. Tído na ni kii chí induú, noón kúú na dándáki ndidaá ñayuu. ³² Ta xí'o na kuendá sa'á ña ni xini na xí'ín sa'á ña ni seídó'o na chí induú, tído kó ín ta'on xín natiin va'a ña ká'an na. ³³ Tído ndi ndáa ñayuu nátiin va'a ña ká'an na, noón kúú na xí'o kuendá ña miíjan ndaa ndisa na ndaa kúú Ndios. ³⁴ Ta na ni tánda'á Ndios ni kasáa, noón kúú na ká'an to'on mií Ndios, chí ni xí'o ndi'í na ndéé Espíritu ií ná noo ná, ta kó ní chíki'ó ta'on ñaá ná. ³⁵ Ta kú'u nda'o ini tatá Ndios sa'a de'e na, ta ni nakí'o na ndidaá tá'an ña'a noo ndá'a ná. ³⁶ Sa'á ñóo ndi ndáa mií vá ñayuu ná kandeé ini de'e Ndios koni na kataki chíchí ná. Tído na kó xín kandeé ini de'e Ndios, o koní ta'on na kataki chíchí ná, di'a kasaa ña xido ini Ndios sata ná.

4

Ndátó'on Jesús xí'ín iin ña'a ió chí kuendá Samaria

¹ Kúú ni kandaá va ini sato'o yo Jesús ña ni ni'í tó'on ta fariseo ña kua'a cháá ka ñayuu ni kasá'á ndíko ñaá, ta kua'a cháá ka ñayuu dakódo

ndúta ná o duú Juan, ² va'ará o duú mií Jesús dákodo ndúta ñáá, ta xíonoo xí'ín vá ná kée choon yó'o. ³ Sa'á ñoó ni keta na kuendá Judea kua'an tuku na chí Galilea di'a xí'ín ta xíonoo xí'ín ná. ⁴ Ta miian ndusa kánian ya'a na chí kuendá Samaria di'a, dá saa na Galilea. ⁵ Sa'á ñoó ni saa na iin ñoo naní Sicar, ña nákaa chí Samaria ñoó. Ta yati né'e tá'an ñoo yó'o xí'ín ñó'o ni xi'o oon Jacob noo de'e na José. ⁶ Ta ñoó nákaa iin pozo ni kava'a Jacob. Ta sa'á ña ni kuitá Jesús ni xika na, sa'á ñoó ni sa koo na yú'u pozo ñoó ío na nani'i ndée ná. Ta kíán dao nduú. ⁷ Dá ni kasaa iin ñá'a kuendá Samaria taváan takuií, dá ni kaa na xí'án:

—Tei cháá takuií xaan ná ko'i.

⁸ Ta ko ta'ón ta xíonoo xí'ín ná ñoó ndéi xí'ín ná, chí kua'an ra ñoo nákaa yati ñoó kuiin ra ña'a kasá'an na. ⁹ Dá ni kaa ñá'a Samaria ñoó xí'ín ná:

—¿Ndiva'a xika mií ní, ta Israel xaan, takuií ko'o ní noo yú'u, chí iin ña Samaria va kúu yu'u? Ta ko né'e tá'an va'a ta'on ndo'ó, na Israel xaan, xí'ín ndu'u, na kuendá Samaria yó'o.

¹⁰ Dá ni kaa na xí'án:

—Tá ná kanda inon sa'á ña va'a kóni Ndios kee na xí'ón, ta ná kanda ta'ani inon ndá yoo kúu na xika takuií ko'o na noon, dá kían kaka di'a yo'ó takuií ko'ón noo yú'u, ta ko'in ki'oi takuií, kirá ki'o ña kataki chíchón.

¹¹ Dá ni kaa na xí'ín ná:

—Tatá, ni iin ta'on ña'a ko né'e ní taó ní takuií, ta konó nda'lo pozo yó'o. Sa'á ñoó, ¿ndéi ko'on ní ki'in ní takuií, kirá ki'o ña kataki chíchí ñoó? ¹² Ta, ¿á ndaya'i cháá ka mií ní o duú Jacob, na kúu na sá'ano ve'e ndu? Dá chí noón vá ni kava'a pozo yó'o, ta takuií kana yó'o sa xi'i mií ná, xí'ín de'e na xí'ín kiti ni sa ndaka na.

¹³ Dá ni kaa na xí'án:

—Ndi ndaa mií vá ñayuu xí'i takuií ñó'o ini pozo yó'o, noón kúu na nandió kuéi tuku na ichi ini na.

¹⁴ Tído ñayuu ná ko'o takuií, kirá ki'o yu'u noo ná, ni iin kuu ka o nandió kuéi na ichi ini na. Chí takuií ki'o yu'u ko'o na, kiróón kakuu takuií kana

ndita ini na, ta ki'o ra ña kataki chíchí ná.

¹⁵ Dá ni kaa na xí'ín ná:

—Tatá, tei ní takuií ká'an ní sa'a ná ko'o yu'u, dá kían ná dá'a ka ni nandió kooi ichi ini, ta ná dá'a ka ni kixii ki'in takuií nda yó'o.

¹⁶ Dá ni kaa na xí'án:

—Kua'an kuakón yíon, dá kasaaon.

¹⁷ Dá ni kaa na xí'ín ná:

—Ko ta'ón yí yu'u.

Dá ni kaa na xí'án:

—Ndaa va ká'on ña koó yíon, ¹⁸ dá chí o duú ta'ón yíon kúu ta ío xí'ón viti, va'ará sa o'on ni sa kuu yíon. Sa'á ñoó ndani ña ndaa va ká'on.

¹⁹ Dá ni kaa na xí'ín ná:

—Tatá, kanda ini ña kúu ní iin profeta. ²⁰ Tído diní yúku yó'o va ni sa ndaño'o na sá'ano ve'e ndu'u Ndios, tído ndo'ó, na Israel, kaá ndo ña ñoo Jerusalén va kúu noo kánian kandaño'o yó na.

²¹ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Naná, kandisa ña ko'in ka'in xí'ón viti, dá chí vei kuu ña ni diní yúku yó'o, ni ñoo Jerusalén ko kánian ko'on ndo, dá kandaño'o ndó tatá Ndios.

²² Ta ndo'ó, ndaño'o ndava'a va ndó Ndios, tído ndu'u, ná'á vá ndu'u ndá yoo kúu Ndios ndaño'o ndu, dá chí tein na ve'e ndu'u, na Israel, vei na dáka ki ñaá. ²³ Tído sa kua'an kasandaá vá hora, ta viti sa ni kasandaan, chí na kandaño'o ndisa Ndios kakuu na kandaño'o ñaá xí'ín ndée Espíritu ii, ta kandaño'o ndisa ñaá ná táto'on ki'o kóni mií Ndios, dá chí ki'o dión kóni mií tatá Ndios ña kandaño'o ñaá ná. ²⁴ Chí Espíritu vá kúu Ndios. Sa'á ñoó na ka'án kandaño'o ñaá, kánian kandaño'o ñaá ná xí'ín ndée Espíritu ii, ta kánian kandaño'o ndisa ñaá ná táto'on ki'o kóni mií Ndios.

²⁵ Dá ni kaa na xí'ín ná:

—Sa ná'á vá yu'u ña kasaa na kakuu Mesías, na kakuu Cristo, na dáka ki ñaá. Sa'á ñoó nda ná kasaa mií ná, nda daá ví nakani ndi'i na ndidaa ña ká'an ní sa'a.

²⁶ Dá ni kaa na xí'án:

—Ñaá kúu yu'u, na ká'an xí'ón.

²⁷ Ta mií dáá ñoó ni nandió kuéi ta xíonoo xí'ín ná ni nasaa ra, ta kúu

n̄i naá ini ra sa'á ña ndátó'ón ná xí'ín ñá'a ñoo. Tído ni iin tó'ón rá k̄o ní ndátó'ón: “¿Ndí k̄ián ndátó'ón ní xí'ín ñá'a xaan?” o “¿Ndiva'a ndátó'ón ní xí'ín?”

²⁸ Dá n̄i d̄ankoo ñá'a ñoo yoo takuían, dá ni n̄andió k̄ooán kua'an nó'an ñoo ñoo. Tá n̄i nasáaan, dá n̄i kaaan xí'ín ñayuu ñoo:

²⁹ —Nakíj̄ ndo kande'é ndó, ch̄i n̄i kasáa iin taa, ta n̄i ka'an ndaa ra sa'a ndidaá ña n̄i keei. Ndá ndi kuu kúu ná Cristo, na dákaki ñaá.

³⁰ Dá n̄i kankuei ñayuu ñoo kua'an na kande'é ná noo ió Jesús.

³¹ Ta mií hora daá ñoo n̄i seí nda'í ta xionoo xí'ín ná noo ná, ch̄i kaá ra:

—Maestro, kasá'an ní.

³² Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ío iin ka ña'a ko'on yu'u kasá'in, tído k̄o ná'á ta'on ndó ndí k̄ián k̄ián.

³³ Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií ta xionoo xí'ín ná ñoo, ta kaá ra:

—¿Á ndá yoo n̄i kii n̄i ne'e ña'a kasá'an na, sa'á ñoo ká'an na dión?

³⁴ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ña'a kasá'in kúu ña k̄eei ña kóni mií na n̄i tanda'á yu'u veii, ta dáxinkooi choon n̄i x̄i'o na noo'í keei.

³⁵ ¿Á k̄o ká'an ndo ña kámani komi yoo, dá kasandaá kuu dákée yó? Tído ká'an yu'u xí'ín ndó ña dákáka noo ndo kande'é ndó noo ña n̄i xiti na, dá ch̄i sa n̄i ichi vaan, sa n̄i kuu va dákée yóan. ³⁶ Dá ch̄i na dákée natiin na ya'i na, ta ña dákée na kúu ñayuu natiin ña kataki chíchí ná. Dión, dá kadij̄ nduú ini na n̄i xiti xí'ín na n̄i dakée. ³⁷ Ta ndaa va ká'an ñayuu tá ká'an na di'a: “Iin na kúu na xiti, ta iin ka na kúu na dákée.” ³⁸ Ta yu'u kúu na tanda'á ndo'ó ko'on ndo dákée ndó noo k̄o ní xiti ndó, ch̄i dao ka va na n̄i xiti, ta ndo'ó kúu na keva'a noo n̄i ndo'ó dao ka na n̄i xiti na —kaá na.

³⁹ Ta kúu kua'á nda'o ñayuu ndéi chí kuendá Samaria ñoo n̄i kandísa na Jesús sa'á ña n̄i ka'an ñá'a ñoo sa'a ná, dá ch̄i kaáan: “N̄i ka'an ndaa taa ñoo xí'ín yu'u sa'a ndidaá ña'a n̄i keei.”

⁴⁰ Dá n̄i kasáa na Samaria ñoo noo nákaa Jesús, dá n̄i seí nda'í na noo ná

ña ná kandoo tóo na xí'ín ná ñoo ñoo. Dá n̄i kandoo na n̄i sa io na xí'ín ná uu kuu. ⁴¹ Ta kua'á nda'o ñayuu n̄i kandísa ña sa'á to'on n̄i ka'an na xí'ín ná, ⁴² dá n̄i kaa na xí'ín ñá'a ñoo:

—K̄o kandísa ka ndu viti sava'a sa'á ña n̄i ka'on xí'ín ndú, dá ch̄i viti sa n̄i seídó'o ndu to'on ká'an mií ná. Ta n̄i kandaá ini ndu ña miían ndaa kuiti kúu ná Cristo, na dákaki ñaá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús de'e iin taa kéchóon noo rey

⁴³ Tá n̄i ya'a uu kuu, dá n̄i kee na kua'an na chí kuendá Galilea di'a.

⁴⁴ Ta n̄i x̄i'o Jesús kuendá ña ni iin tó'ón ta'on profeta k̄o nátiin ñañó'ó noo na ñoo mií ná. ⁴⁵ Tído tá n̄i saa na kuendá Galilea, n̄i natiin va'a ñaá na ndéi ñoo, dá ch̄i n̄i xini xí'ín noo ná ña ná'ano n̄i kee na ñoo Jerusalén tein víko pascua ñoo, dá ch̄i n̄i sa ño'o ta'ani na ñoo. ⁴⁶ Dá n̄i nandió koo tuku Jesús n̄i nasáa na ñoo Caná, ña nákaa kuendá Galilea noo n̄i ndee na takuú ñoo vino.

Ta chí ñoo Capernaum ñoo ió iin ta kéchóon noo rey, ta kú'u iin de'e ra.

⁴⁷ Tá n̄i ni'í tó'on ra ña sa n̄i ndusáa Jesús ió na Galilea, n̄i ndee na kuendá Judea, dá n̄i sa'an ra n̄i seí nda'í ra noo ná ña ná ko'on na ve'e ra, ta ná nduva'a na de'e ra, dá ch̄i sa ióan kuu x̄i. ⁴⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná o koní xí'ín noo ndo ña ná'ano xí'ín ña ndato k̄ee yu'u, dá k̄ián o kandísa ta'on ndó yu'u.

⁴⁹ Dá n̄i kaa taa ñoo xí'ín ná:

—Tatá, ná ko'o viti ko ñá'a kuu de'i.

⁵⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án nó'on, ch̄i sa n̄i nduva'a va de'ón.

Ta kúu n̄i kandísa va taa ñoo to'on n̄i ka'an Jesús. Sa'á ñoo n̄i nandió koo ra kua'an nó'o rá. ⁵¹ Tá sa kua'an xino ra noo iin ve'e ra, dá n̄i kii ta kéchóon noo rá n̄i ni'í ñaá rá. Dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—Takí ij̄ vá de'e ní, sa n̄i nduva'a va xi.

⁵² Dá n̄i ndato'ón ñaá rá to'on ndá hora n̄i ndiko'on ini x̄i. Dá n̄i kaa ta kéchóon ñoo xí'ín rá:

—Táto'on ka iin sa'ini koni, dá n̄i ya'a ña dáa x̄i.

⁵³ Dá n̄i nd̄isáa ini tatá x̄i ña mií hora daá ñóó n̄i ka'an Jesús x̄í'ín rá: “Sa n̄i nduṽa'a de'ón.” Ta n̄i k̄andísa rá Jesús, x̄í'ín ndidaá n̄a ve'e ra.

⁵⁴ Ta ña yó'o kúú ña ká'ano kúú uu n̄i kee Jesús chí kuendá Galilea tá n̄i ndee na chí kuendá Judea di'a.

5

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduṽa'a Jesús iin taa k̄o kúú kaka ió ñoo Betesda

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i kasandaá koo iin víko ká'ano noó n̄a Israel. Dá n̄i kee Jesús k̄okaa na kua'an n̄a ñoo Jerusalén. ² Ta ñoo Jerusalén ñoo nákaa iin x̄ián noo naní yé'é léko, ta yati ñoo nákaa iin pila ká'ano noo ñó'o takuúí, ta naníán Betesda x̄í'ín yú'u hebreo, ta ndíta o'on ve'e x̄í'o k̄at̄i yú'án. ³ Ta ini ve'e k̄at̄i ñoo ndéi kuá'á nda'o n̄a kú'u, dao na k̄o túu noo, dao k̄a n̄a léngo sa'a, dao k̄a n̄a n̄i nat̄i sa'a. Ta ndéi na ndáti na nakandá noó takuúí ñoo. ⁴ Dá ch̄i ndá ndi kúu náxino iin ángel dákandá n̄a noó takuúí ñoo, ta n̄a mií noó kasaa dáketa mií tá kandá takuúí ñoo, ta kúu nduṽa'a va na noo ndi ndáa mií vá kue'e ndó'o na. ⁵ Ta ñoo k̄andu'u iin taa, ta sa' io oko sa'on on̄i kuia kú'u ra.

⁶ Dá n̄i xini Jesús k̄andu'u taa yó'o. Tá n̄i k̄andaá ini n̄a sa' na'á nda'o kú'u ra, dá n̄i ndat̄o'ón ñaá ná:

—¿Á kónon nduṽa'ón?

⁷ Dá n̄i kaa ra:

—Dión kóni, tatá, tído k̄o iin n̄i'í dáketa ñaá ini takuúí kaa mií hora kandá ra. Ta iin iin ta'ándá ká'ín ko'ín dáketai mií, sa' kasaa iin k̄a n̄a keta na.

⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ndakuiin ndichi viti. Ta naki'in ña'a k̄andí'ón xaan kane'ón kua'án.

⁹ Ta kúu vití'ón di'a n̄i nduṽa'a taa ñoo. Ta kúu n̄i naki'in ra ña'a k̄andí'i ra né'e ra kua'an ra. Ta mií kuú dáá ñoo kúu kuú n̄ani'i ndée n̄a Israel.

¹⁰ Dá n̄i kaa tá sa'ándá choon noó n̄a Israel x̄í'ín tá n̄i nduṽa'a ñoo:

—Kuú n̄ani'i ndée ȳo kíán viti. Sa'á ñoo k̄o kánian kane'ón ña'a n̄i sa' ndí'ón xaan.

¹¹ Dá n̄i kaa taa ñoo x̄í'ín rá:

—Mií n̄a n̄i nduṽa'a ñaá n̄i ka'an x̄í'ín: “Naki'in ña'a k̄andí'ón xaan kane'ón kua'án”, kaá n̄a x̄í'ín.

¹² Dá n̄i ndat̄o'ón ñaá rá:

—¿Ndá yoo n̄i ka'an x̄í'ón: “Naki'in ña'a k̄andí'ón xaan kane'ón kua'án”?

¹³ Tído k̄o ná'á ta'on tá n̄i sa' kú'u ñoo ndá yoo n̄i nduṽa'a ñaá, dá ch̄i n̄i k̄exoo va Jesús kua'an n̄a, ta n̄i ndu'u na tein ñayuu kuá'a ndéi ñoo.

¹⁴ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i naní'i ñaá Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Kana'ón ña' sa' n̄i nduṽa'a voon viti, tído o sa' koo k̄a inon ya'ón keeón kuachi, dá ná dá'a ni kixi iin k̄a tandó'ó ká'ano cháá k̄a noon.

¹⁵ Dá n̄i kee taa n̄i nduṽa'a ñoo kua'an ra. Dá n̄i k̄ast̄o'on ra x̄í'ín tá né'e choon noó n̄a Israel ña' Jesús kúu n̄a n̄i nduṽa'a ñaá. ¹⁶ Sa'á ñoo n̄i kasá'á tá né'e choon ñoo k̄endava'a rá x̄í'ín Jesús, ta ndúkú rá ndi kee ra ka'ání ñaá rá, dá ch̄i n̄i kee na choon yó'o tein kuú n̄ani'i ndée n̄a ñoo Israel. ¹⁷ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Daá kéchóon va tatá yu'u Ndios, ta kéchóon ta'ani yu'u viti.

¹⁸ Ta sa'á ña' n̄i ka'an n̄a dión, sa'á ñoo ví'í k̄a ví'í n̄i kasá'á ndúkú taa ñoo ndi kee ra ka'ání ñaá rá, dá ch̄i o duú iin tó'ón ni kuú n̄ani'i ndée n̄a Israel yá'a na, ch̄i di'a kaá ta'ani na ña' mií Ndios kúu tatá n̄a, ta sa'á ña' ká'an n̄a dión, sa'á ñoo ndée na mií ná ña' iin tó'ón kúu ná x̄í'ín Ndios.

K̄ast̄o'on Jesús x̄í'ín ñayuu ña' kómí ná choon, ch̄i kúu ná de'e mií Ndios

¹⁹ Sa'á ñoo n̄i kaa Jesús di'a x̄í'ín taa ñoo:

—Miían ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ña' k̄o kée mií ta'on n̄a kúu de'e Ndios iin rá iin ña'a, ch̄i kée na ndidaá ña' xini n̄a kée tatá n̄a, dá ch̄i ndidaá ña'a kée tatá n̄a, k̄i'o dión ta'ani kée de'e na. ²⁰ Ch̄i kú'u nda'o ini tatá Ndios sa'á de'e na, ta ná'a n̄a ndidaá tá'an va ña'a kée na noó de'e na. Sa'á ñoo ná'ano cháá k̄a ña'a koni ndo kee de'e Ndios o duú ña' n̄i kee na viti, dá naá nda'o iní ndo kee na. ²¹ Dá ch̄i tát̄o'on k̄i'o ndáne'e tatá Ndios n̄a n̄i xi'i, ta x̄í'o na ña' kataki n̄a, dión ta'ani kée de'e na, dá ch̄i x̄í'o ta'ani na ña' kataki

ndi ndáa mií vá ñayuu ká'án mií ná. ²² Dá chí kọ keyíko ta'on Ndios sa'a ni iin tó'ón ñayuu, ndáá noó de'e va na ni xí'o na choon, dá keyíko nà sa'a ná, ²³ dá kían ná koo ñaño'ó ndidaá tá'an ñayuu noó de'e Ndios, táto'on kị'o ió ñaño'ó ná noo mií tatá Ndios. Dá chí nà koó ñaño'ó noo de'e Ndios, ni tatá Ndios, nà ni tanda'á ñáá ni kasáa nà, koó ñaño'ó ná noo.

²⁴ 'Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndáa nà seídó'o to'on ká'in, ta kándeé iní nà tatá Ndios, nà ni tanda'á yu'u ni kasáa, noón kúú nà ni'í ña kataki chíchí ná, ta o ká'anda ta'on Ndios choon ña chiya'i na sa'á kuachi kée na, chí ni taó ñáá Ndios noó ña kánian kuu nà, ta ni xí'o na ña kataki chíchí ná. ²⁵ Miían ndaa ká'in xí'ín ndó ña veí kuu, ta kuu víti kían ña kueídó'o nà kúú ndii ña ka'an de'e Ndios. Ta nà kandísa noo ka'an nà, noón kúú nà kataki. ²⁶ Dá chí táto'on kị'o xí'o Ndios ña kataki ñayuu, kị'o dión ta'ani ni xí'o na choon noo ndá'a de'e na ña kee ta'ani na dión xí'ín ñayuu. ²⁷ Ta ni xí'o ta'ani na choon noó de'e na ña keyíko nà sa'a ndidaá ñayuu sa'á ña kúú ná nà ni nduu taa ñayuu yó'o. ²⁸ Ta o sa naá téi ini ndo sa'á ña ká'in xí'ín ndó, dá chí veí kuu ña kueídó'o ndidaá nà ni nduxi to'on ka'an nà, ²⁹ ta nataki ñayuu ni kee ña va'a, ta natiin na ña kataki chíchí ná. Tído nà ni kee ña kini, noón kúú nà nataki natiin ña ko'on nà ndo'o nani níó ná.

Kị'o di'a kándaq ini yo ña Jesús kúú de'e Ndios

³⁰ 'Ta kọ kée mií ta'on yu'u ni iin tó'ón ña'a. Chí táto'on kị'o káa choon ni sa'anda mií tatái nooí, kị'o dión keyíko iin rá iin ña'a, ta keyíko ndaa sa'a iin rá iin ña'a, dá chí kọ ndúkú ta'on yu'u keeí ña kóni mií, di'a ndúkú yu'u keeí ña kóni tatái, nà ni tanda'á yu'u veí. ³¹ Dá chí tá ná kị'o yu'u kuendá sa'a mií, dá kían kaa ndo ña kọ ndáa ta'on kían ká'in. ³² Iin ká va na kúú nà xí'o kuendá sa'á yu'u. Ta ná'a yu'u ña kuendá xí'o na sa'í kían ña ndaa. ³³ Ta ndo'ó ni tanda'á ndó dao taa ni sa'an ra noo Juan, ta

noón kúú nà ni xí'o ndaa kuendá noo rá. ³⁴ Tído yu'u, kọ xínño'ó ta'on yu'u ña kị'o iin ká ñayuu kuendá sa'í. Ni ka'in xí'ín ndó sa'á ña yó'o, dá kóni ndo káki ndó. ³⁵ Miían ndaa ni sa kuu Juan táto'on iin íti kẹi, ta sa datóon nà noo ndo, ta ni nata'an va'a ini ndo ni natiin va'a ndó to'on ndato ni ka'an nà cháá tiempo.

³⁶ 'Ta ió iin ká ña'a, ña kían xí'o va'a cháá ká ví kuendá sa'á yu'u o duú kuendá ni xí'o Juan. Dá chí ndidaá choon ni xí'o tatái nooí keeí, ndidaá ña yó'o kían kéei, ta miían xí'o kuendá sa'í ña miían ndaa kuiti tatái Ndios ni tanda'á yu'u veí. ³⁷ Ta mií ta'ani tatái, nà ni tanda'á ñáá veí, xí'o ta'ani na kuendá sa'í. Ta ni iin kuu ta'ón kọ ní seídó'o ndó noo ká'an nà, ta ni kọ ní xini ndo ndi káa na, ³⁸ ta ni to'on na kọ kómí ndó ini níó ndo, dá chí kọ kándeé iní ndo nà ni tanda'á yu'u veí. ³⁹ Ta ndo'ó dákuá'a tuti i Ndios, dá chí ká'án ndó ña ñoó nani'i ndo ña kataki chíchí ndó. Ta mií tuti ñoó xí'o ndaa kuendá sa'a yú'u, ⁴⁰ tído kọ kóni ta'on ndó kii ndó nooí, dá ni'í ndo ña kataki chíchí ndó.

⁴¹ 'Kọ ndúkú ta'on yu'u natiin ñaño'ó noo taa ñayuu yó'o. ⁴² Tído ná'a vái ndi ndáa níó iin rá iin ndó, sa'á ñoó kándaq ini ña kọ kóni ta'on ndó Ndios. ⁴³ Yu'u kúú nà veí xí'ín choon ni sa'anda mií tatái Ndios nooí, tído kọ kóni ndo natiin ndó yu'u. Tído tá ná kasaa iin ká taa ka'an sa'a mií rá, ta kúú kaon va natiin va'a va ndó ra. ⁴⁴ ¿Ndi koo ví, dá kasandaá ndo kandísa ndó ña ndaa, chí daá kuiti ndúkú ndó ña chindaya'i tá'an mií ndó, ta kọ ndúkú ndó ña chindaya'i ñáá nà kúú iin tó'ón diní mií Ndios? ⁴⁵ Ta ná dá'a ni ká'án ndó ña ka'an kuachi yu'u sa'a ndo'ó noo Ndios. Mií Moisés, tá'an nà kándeé téi iní ndo, noón kúú nà ká'an kuachi sa'a ndo. ⁴⁶ Dá chí tá miían ndaa ni kandísa ndó ña ni ka'an Moisés, dá kían kandísa ta'ani ndó ña ká'an yu'u xí'ín ndó viti, dá chí sa'a yú'u va ni taa Moisés. ⁴⁷ Tído, tá kọ kandísa ndó ña ni taa na sa'í, ¿ndi koo, dá kandísa ndó to'on ká'an yu'u, tá dáá?

6

Kua'á nda'o ñayuu ni xi'o Jesús ña'a ni sasá'an na

¹ Tá ni ndi'i, dá ni kee Jesús kua'an na iin ka xoo taño'o naní Galilea. Ta naní ta'ani ra Tiberias. ² Ta kúu kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na, chi ni xini na ni kee Jesús ña'a ndato ni nduva'a na na kú'u. ³ Dá ni kaa Jesús dini iin yúku iin ñoo. Dá ni sa koo na ñoo xí'in taa xionoo xí'in ná. ⁴ Ta kúu sa ni kuyati va víko pascua, ña kéká'ano na Israel.

⁵ Tá ni ndane'e noo Jesús, kúu ni xini na ña kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá vei na, dá ni kaa na xí'in Felipe:

—¿Ndeí ko'o kuiiá ña'a kasá'an ñayuu kua'a yó'o viti?

⁶ Mii'an ni ka'an va na dión, dá ná kande'á ndi kaa Felipe ñoo. Tído sa ná'á vá míi ná ndí kían kee na, dá kasá'an ñayuu ñoo. ⁷ Dá ni kaa Felipe:

—Ni di'ón ní'i ñayuu kéchón na uu ciento kuu o kétaan kuiin yó pan, dá ni'i ná lú'u lú'an keí ná.

⁸ Dá ni kaa iin ka taa xionoo xí'in Jesús, tá'an ra naní Andrés, ta kúu ñani Simón Pedro:

⁹ —Yó'o iin iin tayii ló'o, ta né'e xi o'on pan cebada, ta né'e xi uu tiyaká. Tído ni ña'a ko kúu vá ña yó'o noo ñayuu kua'a vei káa.

¹⁰ Dá ni kaa Jesús:

—Ka'an ndo xí'in ñayuu kuá'a káa ña ná kande'i na —kaá na.

Dá ni sa ndei na ndéi na noo itá ñoo, chi káa nda'a vaan. Ta taa ñoo kúu tát'on o'on mil. ¹¹ Dá ni tiin Jesús pan ñoo. Dá tá ni ndi'i ni ñaki'o na ndivé'e noo Ndios, dá ni xi'o naan noo ta xionoo xí'in ná. Dá ni sa'an ra ni dasá ráan noo ñayuu kuá'a ñoo. Ta kúu dión ta'ani ni kee na xí'in tiyaká ñoo. Ta ni xi'o ra ri tát'on ni xika iin rá iin na.

¹² Dá tá ni ndinoo va'a ini ñayuu ñoo ni sasá'an na, dá ni kaa Jesús xí'in taa xionoo xí'in ná ñoo:

—Nditútí ndó ndidaá yúchi ña ni kandoo xaan, dá ná o túu oan —kaá na.

¹³ Dá ni nditútí ta xionoo xí'in ná ñoo ndidaá ña ni kandoo ñoo. Ta ni

ðakútí rá uxí uu tiyika xí'in yúchi ña ni sa kuu ndin o'on pan ñoo.

¹⁴ Tá ni xini ñayuu ñoo ki'o dión ví ká'ano ña'a ni kee Jesús, dá ni kaa na:

—Mii'an ndaa kuiti na yó'o kúu profeta, na ni kaa Ndios tanda'á ná kasaa ñayuu yó'o.

¹⁵ Tído ni kandaa va ini Jesús ña vei ñayuu ñoo kendúsa na xí'in ná kandaka ñaá ná ko'on na kakuu na rey noo ná. Sa'á ñoo ni taó xoo na míi ná kua'an na dini yúku ñoo.

Di'a ni kuu tá ni xika Jesús noo takuii

¹⁶ Dá tá ni kuaá kuu dáa ñoo, dá ni ñaxino míi taa xionoo xí'in ná noo nákaa taño'o ñoo. ¹⁷ Dá ni kaa ra ini barco, dá ni kee ra kua'an ra noo taño'o, dá sa ra ñoo Capernaum. Kúu sa ni kuaá vá, ta ko ña'a ii va nandió koo Jesús kasaa na. ¹⁸ Ta sa'á ña ni kasá'á kána tachí déen, sa'á ñoo ni'i nda'o ni kasá'á kandá noo taño'o ñoo. ¹⁹ Ta nda sa o'on o iño káa va kilómetro dákáka ra barco ñoo kua'an ra, dá ni xini ra xika Jesús vei na noo taño'o ñoo, ta sa kuyati na vei na noo kua'an barco ñoo. Ta kúu ni yu'ú nda'o ra. ²⁰ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Mii vá yu'u kúu. Ná dá'a ni yu'ú ndo.

²¹ Ta kúu ni ñatiin va'a ñaá rá ini barco ñoo. Ta kúu vití'ón di'a ni kasandaá na yu'u taño'o noo kua'an na ñoo.

Nándukú ñayuu Jesús

²² Tá ni tju noo iin ka kuu, sa ná'á vá ñayuu ni kandoo ndéi iin ka xoo taño'o ñoo ña iin tó'on vá ni sa kuu barco ni kixi Jesús xí'in taa xionoo xí'in ná. Tído ná'á ta'ani na ña ko kuá'an nó'o ná xí'in taa xionoo xí'in ná, chi kua'an nó'o míi vá rá, sa'á ñoo ni kandoo ñayuu ñoo ndati na Jesús.

²³ Ta dao barco ni kii ñoo Tiberias ni sa kuita tóo ró yati noo ni xi'o Jesús pan ni sei ñayuu kuá'a ñoo tá ni ndi'i ni ñaki'o na ndivé'e noo Ndios. ²⁴ Dá tá ni kandaa ini ñayuu kuá'a ñoo ña koó ka Jesús nákaa ñoo, ni taa xionoo xí'in ná, dá ni kaa na ini barco ñoo. Dá

n̄i kee na kua'an n̄a ñoo Capernaum nandukú ná Jesús.

Yó'o n̄i ka'an Jesús ña mií ná kúu pan n̄i x̄i'o Ndios keí yó, dá kataki chíchí yó

²⁵ Dá tá n̄i naní'i ná Jesús iin ka xoo taño'o ñoo, dá n̄i kaa na x̄i'ín ná:

—¿Maestro, ndá oon n̄i kasáa ní yó'o?

²⁶ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—Miían ndaa ndisa ná ka'in x̄i'ín ndó ña k̄o nándukú ta'on ndó yu'u sa'á ña n̄i kandaá ini ndo ndi kóni kaa ña ná'ano n̄i keei. Di'a nándukú ndó yu'u sa'á ña n̄i x̄i'oi pan n̄i seí ndo, dá n̄i nd̄inoo ini ndo. ²⁷ Ná dá'a ni kechón ndó sa'a pan, ña túú. Di'a kechón ndó sa'a pan k̄o túú, tá'an ña x̄i'o ña kataki chíchí ndó. Ta n̄a n̄i nduu taa ñayúú yó'o kúu na k̄i'o pan yó'o keí ndo, dá ch̄i n̄a yó'o kúu na n̄i daná'a tatá Ndios.

²⁸ Dá n̄i kaa ñayuu ñoo:

—¿Ndí k̄ián kánian kee ndu, dá kat̄i'a ndu kee ndu ña kóni Ndios?

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—Ña kóni Ndios kee ndó k̄ián kandeé iní ndo n̄a n̄i tanda'á ná n̄i kasáa ió x̄i'ín ndó.

³⁰ Dá n̄i kaa ñayuu ñoo x̄i'ín ná:

—Ta, ¿ndí k̄ián kúu ña'a ká'ano kee mií ní noó ndu'u, dá ná koni ndu, dá ná kándisa ndu'u ña n̄i tanda'á Ndios mií ní n̄i kasáa ní? ¿Ndí k̄ián kee ní?

³¹ Ch̄i n̄i seí n̄a sá'ano ve'e ndu maná, ña kúu pan n̄i kii induú, tá sa x̄ionoo na yukú íchí ñoo. Ch̄i di'a kaá tuti īi Ndios: “N̄i x̄i'o Moisés pan n̄i kii induú n̄i seí n̄a.”

³² Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—Miían ndaa ná ka'in x̄i'ín ndó, o duú ta'ón Moisés ní x̄i'o pan n̄i kii induú n̄i seí ñayuu ñoo. Mií vá tatá yu'u kúu na x̄i'o ña kúu pan ndisa n̄i kii induú. ³³ Ch̄i pan x̄i'o Ndios, ñoo kúu na n̄i noo n̄i kii induú, ta x̄i'o na ña kataki chíchí ñayuu ndéi ñayúú yó'o.

³⁴ Dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín Jesús:

—Maestro, ndidaá kuu tei ní pan ñoo ná keí ndu'u.

³⁵ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—Yu'u kúu pan x̄i'o ña kataki chíchí ñayuu. Sa'á ñoo ndi ndaa mií vá ñayuu ná kii noo yú'u, ta ndik̄o n̄a yu'u, ni iin kuu ta'ón o kuíko na. Ta ndi ndaa mií n̄a ná kandeé iní yu'u, ni iin kuu ta'ón o íchí ini n̄a. ³⁶ Tído sa daá n̄i ka'an vai x̄i'ín ndó ña va'ará n̄i xini ndo ña ná'ano kée yu'u, tído k̄o kándisa ta'on ñaá ndó. ³⁷ Ta ndidaá ñayuu tei tatá nooí, miían ndaa kii na ndik̄o n̄a yu'u. Ta n̄a kii noo yú'u, o dánkoo xoo ta'an vei n̄a. ³⁸ Dá ch̄i n̄i noo yu'u n̄i kii induú, ta k̄o véi ta'on yu'u keei ña kóni mií, di'a vei yu'u keei ña kóni n̄a n̄i tanda'á yu'u veii. ³⁹ Kóni tatá yo Ndios, n̄a n̄i tanda'á yu'u veii, ña k̄ián ná dá'a ni ndaño'ó ni iin tó'ón ñayuu n̄i x̄i'o na nooí. Di'a kóni n̄a ña dánátaki yu'u ñayuu yó'o tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁴⁰ Ta ña kóni n̄a n̄i tanda'á yu'u veii k̄ián ña ndi ndaa mií vá ñayuu vei noó de'e na, ta kándéé iní ñaá ná, dá k̄ián ni'i ná ña kataki chíchí ná. Ta noón kúu n̄a dánátaki yu'u tá ná kasandaá kuu noo ndí'i —kaá n̄a.

⁴¹ Dá n̄i kasá'a n̄a Israel ñoo ndátó'ón kayá ná ká'an n̄a sa'a Jesús, dá ch̄i n̄i kaa Jesús ña mií ná kúu pan n̄i kii induú, ⁴² ta kaá n̄a:

—¿Á o duú de'e José va kúu Jesús kaa, ch̄i ná'á vá yó tatá ra x̄i'ín naná ra? Sa'á ñoo, ¿ndiva'a ká'an ra ña n̄i noo ra n̄i kii ra induú?

⁴³ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—O sa ndátó'ón kayá ndo sa'í. ⁴⁴ Ni k̄o iin ta'on kuu kii mií ndik̄o n̄a yu'u x̄ián nani ná o dáka'an tatá Ndios, n̄a n̄i tanda'á yu'u veii, ní o ná. Ta n̄a yó'o kúu n̄a dánátaki yu'u tein kuu noo ndí'i. ⁴⁵ Dá ch̄i di'a kua'an to'on n̄i taa profeta noo tuti īi Ndios: “Ta noo ndidaá ñayuu dána'a Ndios”, kaáan. Sa'á ñoo ndi ndaa mií n̄a n̄i seídó'o noo ká'an tatá Ndios, ta n̄i nat̄iin na to'on na, noón kúu n̄a kii noo yú'u, ta ndik̄o n̄a yu'u. ⁴⁶ Ta ni iin tó'ón ñayuu k̄o ñá'a koni x̄i'ín noo ná tatá Ndios, sava'a iin tó'ón n̄a n̄i kii noo mií tatá Ndios, noón kúu n̄a ná'á ndi kaa na. ⁴⁷ Sa'á ñoo miían ndaa ná ka'in x̄i'ín ndó ña ndi ndaa mií n̄a kandeé iní yu'u, noón kúu n̄a ni'í ña kataki chíchí

ná. ⁴⁸ Yu'u kúu pan xí'o ña kataki chíchí ñayuu. ⁴⁹ Miían ndaa ni seí na sá'ano ve'e ndó maná noó ni sa xionoo na yukú ichí ñoo, tído ndidaá vá ná ni xi'i. ⁵⁰ Tído pan, ña ká'in sa'a yó'o, kían ni noo ni kii induú. Ta ndi ndaa mií vá ñayuu ná keí ñá, ni iin kuu ta'ón o kúu na. ⁵¹ Ta yu'u kúu pan ni noo ni kii induú, ña xí'o ña kataki chíchí ñayuu. Ta ndi ndaa mií ñayuu ná keí pan yó'o, koni na kataki chíchí ná. Ta pan, ña k'i'o yu'u, kúu koñoj. Ta ko'in dokoi ña sa'á na ndéi ñayuú yó'o, dá koni na kataki chíchí ná —kaá Jesús.

⁵² Ta sa'á ña ni ka'an na dión, sa'á ñoo ni kasá'á na Israel ñoo ndátó'ón kuáchi na tein mií ná ñoo, ta kaá na:

—¿Ndi kee taa kaa k'i'o ra koño ra keí yó?

⁵³ Dá ni kaa Jesús xí'in ná:

—Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña tá ná o keí ndo koño na ni nduu taa ñayuu yó'o, ta ná o kó'o ndó ni ná, dá kían o koni ta'on ndó ni'i ndo ña kataki chíchí ndó. ⁵⁴ Tído na ni kandía ni seí koñoj, ta ni xi'i na ni yú'u, noón kúu na ni'i ña kataki chíchí ná. Ta noón ta'ani kúu na dáná'taki yu'u tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁵⁵ Dá chi koño yu'u kúu koño ndisa, ña kían kasá'an ñayuu, ta ni yú'u kúu ndúta ndisa ko'o na. ⁵⁶ Sa'á ñoo ndi ndaa na seí koño yu'u, ta xi'i na ni yú'u, noón kúu na ió xí'in yu'u, ta iój xí'in ná. ⁵⁷ Tatá Ndios takí kúu na ni tanda'á yu'u veii, ta xí'o na ña kataki yu'u. Ta k'i'o dión ta'ani, na seí koñoj, noón kúu na kataki ta'ani na kee yu'u. ⁵⁸ Ta yu'u kúu pan ni noo ni kii induú. Ta ko kúu ta'on yu'u tát'on k'i'o kúu maná ni seí na sá'ano ve'e ndó, chi ni xi'i va na va'ará ni seí na ñá. Tído na keí pan, ña kúu koño yu'u, noón kúu na koni kataki chíchí —kaá na.

⁵⁹ Ta ña yó'o ni daná'a na ini ve'e noo ná'taka na Israel ñoo Capernaum.

Nákoni Pedro ña kómí Jesús to'on, ña xí'o ña kataki chíchí yó

⁶⁰ Tá ni seíd'ó'o taa xionoo xí'in ná to'on yó'o, kúu kua'á nda'o ra ni kaa di'a:

—Kuáchi nda'o ká'an na. ¿Nda yoo kandía natiin ña ká'an na?

⁶¹ Tá ni kandaá ini Jesús ña ndátó'ón kuáchi ta xionoo xí'in ná sa'á to'on ni ka'an na, dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Á ni tar'u'u ini ndo ni kee to'on ni ka'in? ⁶² ¿Á dión ií nakani kuáchi ini ndo tá ná koni ndo nandió ko na ni nduu taa ñayuu yó'o nana na no'o na noó ni sa io na induú? ⁶³ Espíritu ií Ndios kúu na xí'o ña kataki chíchí ndó, ta yikí koño ndo ko ta'ón ña'a chindeéán ndo, dá ni'i ndo ña kataki chíchí ndó. Chi to'on ni ka'an yu'u xí'in ndó ni kii ñaxintóni Espíritu ií Ndios, ta xí'oan ña kataki chíchí ndó. ⁶⁴ Tído ió dao ndó ko kándisa ñaá —kaá na.

Dá chi ndá mií sa'a va ná'á Jesús ndá yoo ko kándisa ñaá, ta ndá yoo kakuu taa naki'o ñaá noo ndá'a ta xiní u'u ñaá. ⁶⁵ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Sa ni ka'an vai xí'in ndó ña ko in ta'on kuu kii mií ndiko na yu'u xían nani ná o dáka'an tatá Ndios ní'o ná kii na —kaá na.

⁶⁶ Ta ndá kuu ni ka'an na dión, kua'á nda'o ta sa xionoo xí'in ná ni dankoo ñaá, ta ko ní sa xionoo ka ra xí'in ná. ⁶⁷ Ni ndi'i, dá ni kaa Jesús xí'in ndin uxí uu taa xionoo xí'in ná ñoo:

—¿Ta ndo'ó viti? ¿Á dankoo ta'ani ndó yu'u, ká'an ndó?

⁶⁸ Dá ni kaa Simón Pedro xí'in ná:

—Sato'o ndu, ¿nda noo ka ko'on ndu? Chi mií ní kómí to'on xí'o ña kataki chíchí ndú. ⁶⁹ Ta kándisa ndu to'on ká'an ní, ta kandaá ini ndu ña mií ní kúu Cristo, na dáka'ki ñaá, ta mií ní kúu de'e na kúu Ndios takí.

⁷⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Mií vá yu'u ni kaxi ndin uxí uu ndo'ó, tído iin ndo'ó kúu kuendá ña u'u.

⁷¹ Ta ká'an na sa'a Judas Iscariote, de'e iin taa naní Simón, dá chi mií taa yó'o kúu ra ko'on naki'o ñaá noo ndá'a ta xiní u'u ñaá, ta nákaa ra tein ndin uxí uu taa xionoo xí'in ná.

7

Nákani kuáchì ini ñani Jesús xini ñaá rá

¹ Tá nì ndi'i, dá nì xionoo Jesús chí kuendá Galilea di'a, chí kò kóni ta'on na kanoo na chí kuendá Judea, dá chí ñoó ndúkú ñaá ta Israel né'e choon ka'ání ñaá rá. ² Ta sa nì kuyati va kuu kava'a na Israel tiya'ó noo kan-dei na ona kuu, ta ña yó'o kúú iin víko kéká'ano na. ³ Dá nì kaa ñani Jesús xí'ín ná:

—Kua'án yo'ó chí kuendá Judea di'a, dá ná koni ndidaá na kúú kuendóon ndidaá ña'a ná'ano kéeón. ⁴ Dá chí ni iin tó'ón ta'on na kóni ña chindaya'i ñaá ñayuu kò kede'é ña kée na. Tá ndaa ndisa kéeón ña ná'ano, na'a miíón noo ñayuu kuá'a ñoó.

⁵ Dión nì kaa ra, chí ni iin ñani mií ná kò ní sá kándisa ñaá. ⁶ Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—Kò ñá'a ta'on xinkoo kuu na'i ndá yoo kúú noo ñayuu, tído ndo'ó, ndá hora kúú míí vá kuu ko'on ndo. ⁷ Chí kò xini u'u ta'on ñayuu ndo'ó, yu'u va kúú na xini u'u na, dá chí xí'o ndaai kuendá sa'a ña kini kée na. ⁸ Kua'án kaa ní mií ndo'ó noo koo víko ñoó, chí yu'u, o kó'on yachì ta'an vei, chí kò ñá'a ta'on kasandaá kuu na'i ndá yoo kúú noo ñayuu.

⁹ Tá nì ndi'i nì ka'an na dión, dá nì kandoo na ió na kuendá Galilea ñoó.

Di'a nì kuu tá nì sa io Jesús víko noo ndéi na Israel ini tiya'ó

¹⁰ Dá tá nì ndi'i nì kee ñani na kokaa na kua'an na víko, dá nì kee ta'ani mií ná kokaa na kua'an na. Tído kò ní saa túu ta'on na, nì saa de'é vá ná.

¹¹ Ta xionoo ta Israel né'e choon tein noo kúú víko ñoó nándukú ñaá rá, ta kaá ra:

—¿Ndeí xionoo ta ñoó viti? —kaá ra.

¹² Ta nákaa kuu Jesús yu'u iin rá iin ñayuu ñoó. Dá chí dao na kaá ña kúú ná iin na va'a, tído dao ka na kaá ña kò kúú ná na va'a, chí xionoo na danda'í na ñayuu, kaá na. ¹³ Ta ni iin tó'ón ta'on na kò ní ndátó'ón nì'i sa'a Jesús sa'a ña yu'ú na kee ta Israel né'e choon.

¹⁴ Tá nì ta'i dáo víko ñoó, dá nì xinkoo Jesús noo iin ve'e ño'o ká'ano. Dá nì kasá'a ná dána'a na noo ñayuu.

¹⁵ Ta naá vá iní na Israel seídó'o na ña dána'a na, ta kaá na:

—¿Ndi nì kee ta kaa ña ná'a téi ra, chí kò ní dákuá'a ra kakuu ra maestro?

¹⁶ Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—O duú to'on kána ñaxintóni mií dána'i noo ndo. Ña yó'o kúú to'on nì nì'í noo na nì tanda'a yu'u veii.

¹⁷ Ta na kóni kee ña kóni Ndios, noón kúú na kandaai ini á to'on nì nì'í noo Ndios kíán o to'on kána ñaxintóni mií dána'i. ¹⁸ Ta na dána'a ña kána ñaxintóni mií ná, noón kúú na ndúkú natiin ñaño'ó noo ñayuu. Tído yu'u kúú na ndúkú natiin ñaño'ó na nì tanda'a yu'u veii. Ta na kée dión, noón kúú na ndaa, ta nì lú'u ña kini kò nákaa níó ná.

¹⁹ ¿Á o duú Moisés nì xi'o ley Ndios noo ndo'ó? Tído ni iin tó'ón ndó kò kée choon sa'ándaa. Ta, ¿ndiva'a káto ndo ka'ání ndó yu'u? —kaá na.

²⁰ Dá nì kaa ñayuu kuá'a ñoó xí'ín ná:

—Ña u'u vá nákaa ini ní. ¿Ndá yoo ká'an ka'ání ní, xini ní?

²¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—Nì kee yu'u iin ña ndato, ta nì naá iní ndo. ²² Nì sa'anda Moisés choon ña ta'anda ñi takuáli yíí ndo'ó, va'ará o duú choon nì sa'anda mií Moisés kíán, chí na nì sa kuu tatá sá'ano ño yó kúú na nì dakasá'a ña yó'o. Ta sa'ándá ndo ñi de'e ndó va'ará kuu náni'i ndée yó kíán. ²³ Ta sa'ándá ndo ñi xí va'ará kuu náni'i ndée yó kíán, dá ná dá'a ni ya'a ndó noo choon nì sa'anda ley Moisés. Ta, ¿ndiva'a karyíí ndó xí'ín yu'u sa'a ña nì nduva'i iin ta tein kuu náni'i ndée yó, tá dáá?

²⁴ Ná dá'a ni keyíko ndo sa'a iin ña'a tá kò ñá'a dákuá'a ndoan. Di'a koo ini ndo keyíko ndaa ndo sa'a iin rá iin ña'a —kaá na.

Ndátó'ón ñayuu, ¿á Jesús kúú Cristo, na dáka'í ñaá?

²⁵ Dá nì kaa dao ka na ño Jerusalén:

—¿Á o duú taa káa kúu ra nándukú ta né'e choon ka'ání rá? ²⁶ Kande'é ndó, chí iin túu ra káa dána'a ra noó ñayuu, ta ni iin ña'a kọ kée ta né'e choon xí'ín rá. ¿Á ni nakoni ñaá ta né'e choon ña kúu rá Cristo, na dáka'ki ñaá? ²⁷ Tído taa káa, ná'á yó ndeí ni kii ra. Tído tá ná kii na kúu Cristo, kọ iin ta'on kana'á ndeí chí kii na —kaá ra.

²⁸ Ta noo nákaa Jesús dána'a na yé'é ño'o ká'ano ñoó, ni'i cháá ka ni kasá'á ná ká'an na, ta kaá na:

—Ná'á ndó ndá yoo kúu yu'u, ta ná'á ta'ani ndó ndá ñoo ni kii yu'u. Tído kọ véi ta'on yu'u kuendá mií, chí na ni tanda'á yu'u veii kúu iin na ndaa, tído kọ ná'á ta'on ndó na. ²⁹ Tído yu'u kúu na ná'á ñaá, dá chí noo mií ná ni kixii, chí mií ná ni tanda'á yu'u veii —kaá na.

³⁰ Kúu ni ka'án rá tiin ñaá rá, tído ni iin ta'on ra kọ ní xí'o ndeé ini tiin ñaá, chí kọ ña'a ta'on kasandaá hora konó Ndios ña tiin ñaá rá.

³¹ Ta kua'á nda'o ñayuu ñoó ni kandísa ñaá, ta kaá na:

—Tá ná kasaa na kúu mií Cristo, ¿á ndato cháá ka ví ña'a kuu kee noón o duú na yó'o?

Di'a ni kuu tá ni tanda'á ta fariseo dao taa kua'an ra tiin ra Jesús

³² Kúu ni seídó'o ta fariseo ndidaá ña ká'an ñayuu ñoó sa'a ná. Sa'a ñoó ni sa'anda ta duti saku'a'a xí'ín ta fariseo ñoó choon noó ta ndaa yé'é ño'o ña ná ko'on ra tiin ra Jesús. ³³ Tá ni saa ra, dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndadá cháá vá tiempo koni ndo yu'u, dá chí no'o vei noo ió na ni tanda'á yu'u veii. ³⁴ Tá ni ndi'i, dá nandukú ndó yu'u, tído o nani'i ta'on ñaá ndó. Chí noo koo yu'u, o kúu ta'on saa ndo —kaá na.

³⁵ Dá ni kasá'á ndátó'ón tá'an mií ta né'e choon noó na Israel ñoó:

—¿Ndeí ko'on taa káa, ká'án rá, ña o kándeé yó nani'i yo rá? ¿Á ko'on ra koo ra xí'ín na ñoo yo ni kankuei kua'an ndeí tein na griego, ta dána'a ta'ani ra noó na griego ñoó? ³⁶ ¿Ndi dándáki to'on ni ka'an ra káa, chí kaá ra: “Nandukú ndó yu'u, tído o nani'i

ta'on ñaá ndó; chí noo koo yu'u, o kúu ta'on saa ndo”?

Ndá níyo kana ndita takuií xí'o ña kataki yo kee Jesús

³⁷ Ta mií kuu noo ndi'i víko ñoó kúu iin kuu ká'ano cháá ka. Dá ni nakuiín ndichi Jesús, ta ni'i ni kayu'ú ná, ta kaá na xí'ín ñayuu ñoó:

—Ndi ndáa ndo'ó íchi ini, nakii ndo ndiko ndo yu'u, dá ki'oi ña ko'o ndó.

³⁸ Ta ndi ndáa na kándeé ini ñaá, dá kían ndo'o na táto'on ki'o ká'an tuti ií Ndios, dá chí ini níyo ná kana ndita takuií xí'o ña kataki na —kaá Jesús.

³⁹ Díón kaá na ká'an na sa'a Espíritu ií Ndios, na natiin na kándeé ini ñaá cháá ka chí noo. Dá chí kọ ña'a ta'on tanda'á Ndios Espíritu ií ná kasaa na koo na ini na kándeé ini ñaá, dá chí kámani vá dáxinkoo Jesús choon vei na, dá natiin na ñaño'ó chí induú.

Ni kasá'á naá tá'an ñayuu sa'a Jesús

⁴⁰ Tá ni seídó'o dao ñayuu ño'o tein ñayuu kuá'a ñoó ña ni ka'an Jesús díón, dá ni kaa na:

—Miían ndaa kuiti taa káa kúu mií profeta ni kaa Ndios tanda'á ná kii noo yo.

⁴¹ Ta dao ka na kaá:

—Taa káa kúu Cristo, na dáka'ki ñaá. Tído dao ka na kaá:

—¿Á kuendá Galilea kixi na kakuu Cristo chí? ⁴² ¿Á kọ ná'á ta'on ndó ña ká'an tuti ií Ndios ña tein na ve'e David va kii na kakuu Cristo, ta kaki na ñoo Belén noó ni sa kuu ñoo David ñoó? —kaá na.

⁴³ Sa'a ñoó ni kasá'á tá'anda tá'an ñayuu ñoó sa'a Jesús. ⁴⁴ Dá ni ka'an dao na tiin na Jesús, tído kọ ní xí'o ndeé ta'on ini na tiin ñaá ná.

Ni kuu kọ ní seídó'o ndu iin taa dána'a táto'on dána'a Jesús, kaá ñayuu ñoó

⁴⁵ Dá ni nandió kuéi ta ndaa yé'é ño'o ñoó ni ndisaa ra noo ndeí ta duti saku'a'a xí'ín ta fariseo, dá ni kaa ta fariseo ñoó xí'ín rá:

—¿Ndiva'a kọ ní sá ne'e ndó taa ñoó kii ndó?

⁴⁶ Dá ni kaa ta ndaa yé'é ño'o ñoó xí'ín rá:

—Ni iin kuꝛ ta'ón kꝛ ní seídó'o ndu iin taa dána'a táto'on ñóchí dáná'a taa ñóó.

⁴⁷ Dá n̄i kaa ta fariseo ñóó xí'ín rá:

—¿Á n̄i kandeé ta'ani taa ñóó n̄i danda'í ra ndó'ó? ⁴⁸ ¿Á ió iin kaa ta né'e choon ñoo yꝛ o iin kaa ta fariseo n̄i kandísa ña dána'a taa ñóó, ká'an ndó? ⁴⁹ Tído ñayuu kaa n̄i kandísa ñaá chí kꝛ ná'a ta'on na ley Moisés, sa'a ñóó n̄i tai chí'an na noꝛ Ndios —kaá ra.

⁵⁰ Dá n̄i kaa iin ta fariseo naní Nicodemo, tá'an ra n̄i sa'an n̄i ndat'ón xí'ín Jesús iin sakuaá:

⁵¹ —¿Á dátaí kuachi ley yꝛ iin taa xian nani kꝛ ñá'a kueídó'o yꝛ ra, dá kana'a yꝛ ndí kían kúu kuachi ra, ká'an ndó'ó?

⁵² Dá n̄i kaa dao ka ta fariseo ñóó xí'ín rá:

—¿Á iin ta kuendá Galilea ta'ani kúu yo'ó, ndani? Kua'an dákuá'a va'ón tuti ī Ndios, dá konon ña ni iin t'ón ta'on profeta kꝛ ní kii chí kuendá Galilea.

Di'a n̄i kuu tá ndáka dao taa iin ñá'a n̄i natuu xí'ín iin taa n̄i kasáa ra noꝛ Jesús

⁵³ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i ñaki'in iin rá iin taa ñóó kua'an nó'ꝛ rá.

8

¹ Dá n̄i kee Jesús kua'an na diní yúku Olivos. ² Ta na'a va'a iin ka kuꝛ ñóó, dá n̄i ñandió kꝛ na noꝛ iin ve'e ño'lo ká'ano. Dá n̄i ñataka ndidaá na ñoo noꝛ Jesús. Dá n̄i sa kꝛ na ió na dána'a na noꝛ ñayuu ñóó. ³ Ta ñóó ndáka ta dána'a ley Moisés xí'ín ta fariseo iin ñá'a n̄i natuu xí'ín iin taa n̄i kasáa ra noꝛ ná. Dá n̄i chíkani ñaá rá noꝛ ñayuu kuá'a ndéi ñóó. ⁴ Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Maestro, ñá'a yꝛ'o n̄i natuu xí'ín iin ka taa. ⁵ Ta ley Moisés kían sa'ándá choon ña chíyúu yꝛ na ñá'a kée dión. Tído, ¿ndi kaá mií ní?

⁶ Dión kaá ra chí kóni ra dátuu rá Jesús, dá ya'a na ka'an na, dá kuu ka'an kuachi ra sa'a ná. Tído n̄i sa kꝛ ndei Jesús, dá n̄i kasá'a ná taa na noñó'ꝛ xí'ín diní ndá'a ná. ⁷ Tído sa'a

ña ndúndéé rá ndát'ón ñaá rá, sa'a ñóó n̄i ñakuin ndichí na, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndi kaa iin kaa ndó'ꝛ kꝛ kómí kuachi, dá kían kua'an ya'a dinñó'ꝛ ndó koon ndó yuu sata ñá'a yꝛ'o —kaá na.

⁸ Dá n̄i ñakoo ndei tuku na, dá n̄i kasá'a ná taa tuku na noñó'ꝛ ñóó. ⁹ Tá n̄i seídó'o taa ñóó ña n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i xika'an noꝛ mií rá, ta iin rá iin ra n̄i ñaki'in íchí n̄i ñandió kuéi ra kua'an ra. Dinñó'ꝛ ta sá'ano n̄i kee kua'an, dá n̄i sarkuei ta kuálí cháa ka kua'an ra. Ta ndadá iin t'ón Jesús xí'ín ta'ána ñá'a ñóó n̄i kandꝛ noꝛ ndéi ndidaá ñayuu n̄i nditúti ñóó.

¹⁰ Dá n̄i ñakuin ndichí Jesús. Dá n̄i sa nde'é ná ña ni iin t'ón ka taa ñóó kꝛ'o. Ndadá iin t'ón ta'ána ñá'a ñóó n̄i kandꝛ iin. Dá n̄i kaa na xí'an:

—Yo'ó, ñá'a, ¿ndei kua'an taa ká'an kuachi sa'on? ¿Á ni iin t'ón ka ra kꝛ ní ká'an ña kánian kuuon sa'a kuachi n̄i keeón?

¹¹ Dá n̄i kaa ñá'a ñóó xí'ín ná:

—Ni iin ta'on ra, tatá.

Dá n̄i kaa na xí'an:

—Tá dáa, ni yu'u ꝛ ká'an ña kánian kuuon sa'a kuachi n̄i keeón. Kua'an viti, tído ꝛ sá ñandió kꝛ kaon keeón kuachi —kaá na.

Jesús kúu na dátꝛon noꝛ ñayuu ndéi ñayuu yꝛ'o

¹² Dá n̄i kaa tuku Jesús xí'ín ñayuu ñóó:

—Yu'u kúu na dátꝛon noꝛ ñayuu ndéi ñayuu yꝛ'o. Ta ndidaá na vei ndíko yu'u, ꝛ kánnoo naá ta'on na. Di'a koni na ndato katoon noꝛ kanoo na, ta koni na kataki na kee yu'u.

¹³ Dá n̄i kaa ta fariseo xí'ín Jesús:

—Sa'a mií vá ní xí'o ní kuendá, sa'a ñóó kꝛ ndáya'i ta'on to'on ká'an ní.

¹⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'ará mií yu'u xí'o kuendá sa'í, tído ndáya'i va to'on ká'in, dá chí ná'a vá yu'u ndei n̄i kixii, ta ná'a vá yu'u ndei ko'in. Tído ndó'ꝛ, ni kuendá kꝛ xí'o ndó ndei n̄i kii yu'u, ta ni kuendá kꝛ xí'o ndó ndei ko'in. ¹⁵ Ndo'ꝛ kúu ra káyiko sa'a ñayuu táto'on k'i'o kée na kúu kuendá ñayuu yꝛ'o. Tído yu'u,

ko véi ta'oin keyíkoj sa'a ni iin tó'ón ñayuu. ¹⁶ Tído tá n̄i kania keyíko yu'u sa'a ná, dá kían keyíko ndaāi sa'a ná, dá chí ọ duú iin tó'ón yu'u kee dión. Mii yu'u xí'ín tatái, n̄a n̄i tanda'á yu'u veii, keyíko sa'a ná. ¹⁷ Chí ley ío noo ndo ká'an ña tá ío uu taa xí'o kuendá sa'a iin ña'a, dá kían kían ña ndaa. ¹⁸ Yu'u kúu n̄a xí'o kuendá sa'a mií, ta xí'o ta'ani tatái, n̄a n̄i tanda'á yu'u veii, kuendá sa'í —kaá n̄a.

¹⁹ Dá n̄i kaa t̄a fariseo ñoó xí'ín ná:

—¿Ndeí ío tatá ní, tá dáá?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'á ta'on ndó ndá yoo kúu yu'u, ta ni tatá yu'u ko ná'á ndó. Tá ná kana'á ndó yu'u, dá kían nda tatái kana'á ndó —kaá n̄a.

²⁰ Ta ndidaá to'on yó'o n̄i ka'an Jesús yé'é ño'o ká'ano noo kúu noo taán ñayuu di'ón dóko ná noo Ndios. Ta ko iin ta'on n̄i xí'o ndeé iní tiin ñaá, chí ko ña'a ta'on kasandaá hora konó Ndios tiin ñaá rá.

Kaá Jesús ña ọ kúu ta'on saa taa ñoó noó ko'on na

²¹ Dá n̄i kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—Ko'on va yu'u, ndi'i, dá nandukú ndó yu'u, tído tá n̄i xí'i ndo, kakomí ij va ndó kuachi, sa'á ñoó ọ kúu ta'on saa ndo noo ko'in.

²² Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an ta ne'e choon noo n̄a Israel ñoó:

—¿Á ka'ání vá r̄a káa mií rá, ká'án rá, ndani ká'an r̄a ña ọ kúu ta'on saa yo noó ko'on r̄a?

²³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ñayuu ndeí ninọ va kúu ndo'ó, tído yu'u, n̄a n̄i kii nda noo dikó vá kúu yu'u. Dá chí taa kuendá ñayuú yó'o va kúu ndo'ó, tído ọ duú ta'on ñaá kúu yu'u. ²⁴ Sa'á ñoó n̄i kaaí xí'ín ndó ña tá n̄i xí'i ndo, dá kakomí ij va ndó kuachi, chí tá ná ọ kándisa ndó ña yu'u kúu n̄a ká'an ndá yoo kúu, dá kían tá n̄i xí'i ndo, dá kakomí ij va ndó kuachi.

²⁵ Dá n̄i kaa r̄a xí'ín ná:

—¿Ndá yoo kúu ní, tá dáá?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Nda mií sa'a n̄i kasto'in xí'ín ndó ndá yoo kúu. ²⁶ Kuá'á nda'o ña'a ío

ka'in xí'ín ndó, ta ío nda'o kuachi kuu keyíkoj sa'a ndo. Tído iin n̄a ndaa kúu n̄a n̄i tanda'á yu'u veii. Ta sava'a ña kúu to'on n̄i xí'o na nooí, ñoó vá kían ká'in xí'ín ndidaá ñayuu —kaá n̄a.

²⁷ Tído ko ní kándāa ini r̄a ña n̄i ka'an n̄a sa'a tatá Ndios. ²⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná ndi'i ndane'e dikó ndo n̄a n̄i nduu taa ñayuú yó'o, nda daá kandāa ini ndo ña yu'u ndisa kúu n̄a daá kúu. Ta kandāa ta'ani ini ndo ña ko ní kée mií ta'on yu'u ni iin ña'a, sava'a ña n̄i kasto'on tatái xí'ín, ñoó vá kían n̄i ka'in xí'ín ndó. ²⁹ Dá chí tatái, n̄a n̄i tanda'á yu'u veii, daá ío va na xí'ín, ko dánkoo mií ta'on ñaá ná, dá chí daá kuití vá kée yu'u ña náta'an ini n̄a —kaá Jesús.

³⁰ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an n̄a ndidaá to'on yó'o, kúu kuá'á nda'o ñayuu n̄i kándisa ñaá.

Ña ndaa dána'a Jesús taó xóoan yo tixi ndá'a ña dándáki ñaá

³¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín n̄a Israel, n̄a kándisa ñaá ñoó:

—Tá ná kandita toon ndó xí'ín to'on n̄i daná'ij noo ndo, dá kían koni ndo kakuu ndisa ndó kuendá yu'u, ³² ta kasandaá ndo kana'á ndó ña ndaa. Ta ña ndaa yó'o taó xóo ndo'ó tixi ndá'a ña dándáki ñaá.

³³ Dá n̄i kaa ñayuu ñoó xí'ín ná:

—N̄a ve'e Abraham kúu ndu'u, ta ni iin kuu ta'ón ko ní sá ño'o ndu tixi ndá'a ni iin taa. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a ká'an ní ña kankuei ndu tixi ndá'a ña dándáki ñaá?

³⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndáa mií ñayuu kée kuachi, noón kúu n̄a ñó'o tixi ndá'a kuachi, ta dándáki ñaá. ³⁵ Ta ndidaá n̄a ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, ọ kándeí kuií ta'on na xí'ín n̄a ve'e sato'o na. Sava'a n̄a kúu de'e mií sato'o ñoó, noón kúu n̄a kándeí kuií xí'ín n̄a ve'e tatá n̄a. ³⁶ Sa'á ñoó tá ná taó xóo n̄a kúu de'e Ndios ndo'ó tixi ndá'a ña dándáki ñaá, dá kían koni ndisa ndó kankuei ndó tixi ndá'án. ³⁷ Sa ná'á vá yu'u ña n̄a ve'e Abraham kúu ndo'ó. Tído ndúkú ndó ka'ání ndó yu'u, dá chí ko nátiin

va'a ndó to'on ká'in xí'in ndó. ³⁸ Ká'in xí'in ndó sa'a ndidaá ña ni xini yu'u dín tatái. Tído ndo'ó kúu na kée ña ni seídó'o ndó ni ka'an tatá ndo xí'in ndó.

Kaá Jesús ña tatá taa ñoo kúu ña u'u

³⁹ Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Abraham va kúu tatá ndu.

Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Tá miían ndaa de'e Abraham kúu ndo'ó, dá kían kee ndó táto'on ni sa kee Abraham. ⁴⁰ Tído viti ndúkú ndó ka'ání ndó yu'u, dá chī ká'in ña ndaa xí'in ndó, ta ña ndaa yó'o kían ni kasto'on mií Ndios xí'in. Ta ko ní kée Abraham táto'on kī'o kée mií ndó.

⁴¹ Tído ndo'ó kúu ra kée ndidaá ña kée tatá ndo —kaá na.

Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ko kúu ta'on ndu de'e nda'í. Iin tó'on vá kúu tatá ndu, ta noón kúu Ndios.

⁴² Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Tá miían ndaa ndisa Ndios kúu tatá ndo, dá kían koni ndo yu'u, ní kúu. Dá chī noo Ndios ni kii yu'u. Ta ko véi yu'u xí'in ña kóni mií, Ndios vá ni tanda'á yu'u veii. ⁴³ Ta, ¿ndiva'a ko kándaá ini ndo to'on ká'in xí'in ndó? Ko kándaá ini ndo, dá chī ko xí'o ta'on ndó mií ndó kueídó'o ndó to'on ká'in xí'in ndó. ⁴⁴ Chī kúu ndó kuendá ña u'u, ta ñoo kúu tatá ndo, chī ña kóni tatá ndo, ñoo ta'ani kóni mií ndó. Dá chī nda mií sa'a kúuán ña sa'ání ndii. Ta ko ndíkoan ña ndaa, dá chī koó ña ndaa nooán. Sa'á ñoo tá ka'an to'án, ná'a miían ña kī'o dión kían. Ta ndino'o ña to'ón ká'an, chī miían kúu ña tá'í ndidaá ña to'ón. ⁴⁵ Tído yu'u, ndino'o ña ndaa ká'in xí'in ndó, sa'á ñoo ko kándisa ndó ña ká'in. ⁴⁶ Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó nani'i iin kuachi sata yu'u? Tá ndino'o ña ndaa ká'in, ¿ndiva'a ko kándisa ndó ña ká'in xí'in ndó, tá dáá? ⁴⁷ Chī na kúu kuendá Ndios, noón kúu na natiin va'a to'on veii noo Ndios. Ta ndo'ó, ko nátiin va'a ta'on ndó to'on ká'in, dá chī ko kúu ta'on ndó kuendá Ndios —kaá na.

Sá ió va Jesús tá o ñá'a kaki na ñayuú yó'o

⁴⁸ Ni ndi'i, dá ni kaa ta Israel ñoo xí'in ná:

—Ndaa va ká'an ndu tá chínani ndu mií ní kúu ní iin ta ñoo Samaria, ta nákaa ña u'u ini ní.

⁴⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ko ta'ón ña u'u nákaa ini yu'u. Di'a xí'oi ñañó'ó noo na kúu tatái Ndios. Tído ndo'ó, di'a kénoo ndó yu'u. ⁵⁰ Ko ndúkú ta'on yu'u ñañó'ó mií. Tído ió iin na kóni ña natiin yu'u ñañó'ó, ta noón kúu na kényiko ndaa.

⁵¹ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndi ndáa mií na ná kandita toon xí'in to'on ká'in, noón kúu na ni kuu ta'ón o kúu na —kaá na.

⁵² Dá ni kaa ta Israel ñoo xí'in ná:

—Viti kían kátóni ndaa ini ndu ña nákaa ña u'u ini ní, dá chī ni xí'i va Abraham, ta ni xí'i ta'ani dao ka profeta. Tído mií ní kaá ña na ná kandita toon xí'in to'on ká'an ní, ni iin kuu ta'ón o kúu na. ⁵³ ¿Á ndaya'i cháa ka ní o duú tatá sá'ano yo Abraham, xini ní? Chī ni xí'i na, ta ni xí'i ta'ani dao ka profeta ñoo. ¿Ndá yoo kúu ní, xini ní?

⁵⁴ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Tá ná ndukú yu'u ñañó'ó mií, dá kían ko ndaya'i ta'an vaan. Mií vá tatá yu'u kúu na xí'o ñañó'ó nooi, tá'an na kaá ndo kúu Ndios noo ndo. ⁵⁵ Tído ndo'ó kúu na ko ná'á ta'on ñaá. Yu'u kúu na ná'á ñaá. Chī tá ná kaai ña ko ná'í na, dá kían kúu iin ta to'ón táto'on kī'o kúu ndo'ó. Tído yu'u ná'í na, ta seídó'i to'on ká'an na. ⁵⁶ Ta ni kadii nda'o ini Abraham, tatá sá'ano ndó, tá ni kandaá ini na ña koni na kasaa yu'u ñayuú yó'o. Ta miían ndaa kuiti ni xini naán, ta kúu ni kadii nda'o ini na —kaá na.

⁵⁷ Dá ni kaa ta Israel ñoo xí'in ná:

—Ni uu diko uxi kuia ko ñá'a koo ní, ta, ¿ndiva'a ká'an ní ña sa ni xini ní Abraham?

⁵⁸ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña sa daá ió va yu'u tá ko ñá'a kaki Abraham, chī yu'u kúu na daá kúu.

⁵⁹ Dá ni tiin ra yuu kua'an ra chiyúu rá Jesús. Tído ni chide'é na, dá ni keta na yé'é ño'o ká'ano ñoo. Dá ni

chika'anda na tein ñayuu ñoó, dá ni kee na kua'an na.

9

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa kọ túu noo, chí nda noó ni kaki va ra káa ra dión

¹ Noo xika Jesús kua'an na ñoó ni xini na ió iin taa kọ túu noo, ta nda ni kaki va ra káa ra dión. ² Dá ni ndato'ón ñáa taa xionoo xí'ín ná ñoó, ta kaá ra:

—Maestro, ¿ndá yoo ni ya'a ni kee kuachi, á mií rá o na ve'e ra, sa'á ñoó kọ túu noo rá ni kaki ra?

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—O duú sa'á kuachi mií rá, ta o duú sa'á kuachi ni kee na ve'e ra káa ra dión. Dión káa ra, dá kían na'a yu'u ña ndato nda'o kuu kee Ndios xí'ín rá.

⁴ Ta miían kánian kee yu'u choon, ña ni sa'anda na ni tanda'á yu'u veii viti túu i, dá chí sa veí kuaa vá. Chí tá ná kuaa, kọ ín ka kuu kechóon. ⁵ Dá chí xían nani iói ñayúú yó'o, kúúí na dátoon noó ñayuu —kaá na.

⁶ Ni ndi'i, dá ni daká Jesús lú'u ñó'o xí'ín tadií na. Dá ni nduuan ndei'i. Dá ni chindaá naan sata nduchí nóó taa kọ túu noo ñoó. ⁷ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Kua'án nakatón nooon takuúí ñó'o nda yu'ú pila, ña naní Siloé ñoó —kaá na. (To'on yó'o kóni kaa takuúí veí iin ka xían.)

Tá ni saa ra ñoó, ta ni nakata ra noo rá, ta kúú sa nde'é vá rá ni nandió koo ra kua'an ra.

⁸ Dá ni kaa na ndéi yati xí'ín rá xí'ín dao ka na ná'á ña kúú rá taa kọ túu noo:

—¿Á duú taa ió sáti ñoó kúú ra káa? —kaá na.

⁹ —Jaán, ñáa kúú rá —kaá dao na.

Ta dao ka na kaá:

—Koo, dión káa oon va ra.

Ta mií rá kaá:

—Ñáa vá kúú yu'u.

¹⁰ Dá ni ndato'ón ñáa ná:

—¿Ndi ni kuu ni natuu nooon?

¹¹ Dá ni kaa ra:

—Taa naní Jesús ñoó ni kava'a lú'u ndei'i xí'ín tadií ra, dá ni chindaá raan sata nduchí nóó. Dá ni kaa ra xí'ín: “Kua'án noo nákaa pila Siloé, ta ñoó

nakatón nooon”, kaá ra xí'ín. Dá ni sa'ín, dá tá ni nakatai nooí, ta kúú ni natuu vaan.

¹² Dá ni ndato'ón ñáa ná:

—¿Ndeí nákaa taa ñoó?

Dá ni kaa ra:

—Kọ ná'á ta'on vei.

Di'a ni kuu tá ni ndato'ón ta fariseo ta ni nduva'a ñoó ndi ni kuu, dá ni nduva'a ra

¹³ Dá ni kee na ndáka na taa ni natuu noo ñoó kua'an na noó ta fariseo. ¹⁴ Ta kuu nani'i ndée na Israel ni kava'a Jesús ndei'i ni chindaá naan noo taa ñoó, dá ni natuuan. ¹⁵ Dá ni ndato'ón ta'ani ñáa ta fariseo ñoó ndi ni kuu, dá ni natuu noo rá. Dá ni kaa taa ñoó xí'ín rá:

—In taa ni chindaá ndei'i sata nduchí nóó, dá ni sa'ín ni nakatai ña, ta túu vaan viti.

¹⁶ Dá ni kaa dao ta fariseo ñoó:

—O duú ta'on taa ni tanda'á Ndios kasaa kúú taa ñoó, dá chí ni ya'a ra kuu nani'i ndée yo.

Ta dao ka ra kaá:

—¿Ndi kee ví iin taa kómí kuachi kee ra ña ná'ano yó'o?

Ta kúú ni kasá'á naá tá'an mií rá ndéi ra. ¹⁷ Dá ni ndato'ón tuku ra taa ni natuu noo ñoó:

—¿Ndá yoo kúú taa ni nduva'a nooon, ká'ón?

Dá ni kaa taa ñoó:

—In profeta va kúú rá.

¹⁸ Tído kọ ní kándisa ta'on ta né'e choon noo na Israel ña ni sa kuu ra iin taa kọ túu noo, ta kọ kándisa ra ña ni nduva'a ra. Sa'á ñoó ni kana ra tata taa ni natuu noo ñoó xí'ín naná ra, ¹⁹ dá ni ndato'ón ñáa rá:

—¿Á de'e ní kúú taa yó'o? Ta ká'an ní ña nda ni kaki ra kọ túu noo rá. Ta, ¿ndi ni kuu ña ndé'é rá viti?

²⁰ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ná'á ndu'u ña kúú xí de'e ndu, ta miían ndaa kuíti kọ túu noo xí nda ni kaki xi. ²¹ Tído kọ ná'á ta'on ndu'u ndi ni kuu ni natuu noo xí. Ta kọ ná'á ta'on ndu ndá yoo ni kedaá xí'ín xí, dá ni natuu noo xí. Ndato'ón ní mií xí, chí taa sava'a vá kúú xí. Sa kánian k'í'o mií xí kuendá sa'á ña ni ndo'o xi —kaá na.

²² Dión n̄i kaa n̄a ve'e ra, dá ch̄i yu'u n̄a kée t̄a né'e choon noó n̄a Israel. Dá ch̄i sa n̄i kandoo ra ña ndidaa ñayuu nakoni ña Jesús kúu n̄a dákaki ñaá, noón kúu n̄a taxí rá ve'e noo náta n̄a ñoo ñoo. ²³ Sa'a ñoo n̄i ka'an n̄a ve'e ra: "Ndató'on ní mií xí, dá ch̄i t̄a sava'a vá kúu xí."

²⁴ Dá n̄i nandió kuéi tuku ra n̄i kana ra t̄a n̄i natuu noo ñoo. Dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—Kánian naki'o yo'ó ñañó'ó noo Ndios va, dá ch̄i ná'á vá ndu'u ña iin t̄a kómí kuachi va kúu t̄a ñoo.

²⁵ Dá n̄i kaa t̄a ñoo xí'ín rá:

—Kó ná'á ta'on yu'u á t̄a kómí kuachi kúu rá o koó. Sava'a ña ná'á yu'u kían ña n̄i sa kuui iin t̄a kó túu noo, tído viti n̄i natuu noo n̄i kee ra.

²⁶ Dá n̄i nandió kuéi tuku ra n̄i ndató'on ñaá rá:

—¿Ndi n̄i kee t̄a ñoo xí'ón? ¿Ndi n̄i kuu, dá n̄i natuu noo on?

²⁷ Dá n̄i kaa ra:

—Sa n̄i nakani vai xí'ín ndó, tído kó kékuendá ta'on ndó ña ká'in xí'ín ndó. ¿Ndiva'a kóni tuku ndó nakanii xí'ín ndó? ¿Á kóni ta'ani ndo'ó ndiko ndo t̄a ñoo, ndani?

²⁸ Ta kúu n̄i ka'an ndava'a ta fariseo ñoo xí'ín t̄a n̄i nduva'a ñoo, ta kaá ra:

—Mií vá yo'ó kúu ra ndíko t̄a ñoo. Tído ndu'u, Moisés va kúu n̄a ndíko ndu'u. ²⁹ Dá ch̄i ná'á ndú ña n̄i ka'an túu Ndios xí'ín Moisés. Tído t̄a ñoo, kó ná'á ta'on ndu ndeí n̄i kii ra.

³⁰ Dá n̄i kaa t̄a ñoo xí'ín rá:

—Naá vá iniñi xiniñi ndo'ó, ch̄i n̄i nduva'a ndisa t̄a ñoo noo, tído kó kandaá iñi vá ini ndo ndeí n̄i kii ra.

³¹ Ch̄i ná'á vá yó ña kó seídó'o ta'on Ndios n̄a kómí kuachi tá xíkã n̄a ña maní noo ná. Tído tá yu'u ni'ini yó Ndios, ta kée yó ña kóni n̄a, dá kían seídó'o na ña xíkã yó noo ná. ³² Ta nda mií sa'a ñayuu, ta nda viti kó ní'i to'on ta'on yó ña kandeé iin ñayuu nduva'a na iin n̄a n̄i kaki kó túu noo. ³³ Tá kó ní kii t̄a ñoo noo Ndios, dá kían o kandeé ta'on ra nduva'a ra iin n̄a kó túu noo.

³⁴ Dá n̄i kaa t̄a fariseo ñoo xí'ín rá:

—Tixi ndá'a kuachi va n̄i kaki yo'ó. ¿Ndá yoo kúu yo'ó, xinóon, ña dána'a di'aón noo ndu'u?

Dá n̄i taxí ñaá rá ini ve'e noo náta n̄a ñoo ñoo.

Kaá Jesús ña kó túu noo t̄a fariseo ñoo noo Ndios

³⁵ Kúu n̄i kandaá ini Jesús ña n̄i taxí ñaá t̄a fariseo ini ve'e noo náta n̄a ñoo ñoo. Dá tá n̄i naní'i ñaá ná, dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¿Á kándéé inóon n̄a kúu de'e Ndios?

³⁶ Dá n̄i kaa ra:

—¿Ndá yoo kúu noón, tatá, dá ná kandeé ini ná?

³⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa n̄i xinon ná. Ta mií n̄a ndátó'on xí'ón viti'ón kúu ná.

³⁸ Dá n̄i kaa ra:

—Kándéé ini mií ní, sato'i.

Dá n̄i kasá'á rá ndáño'o ñaá rá.

³⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ñayuu ndíta ñoo:

—Vei yu'u ñayuu yó'o, dá ndeyíkoí ní o iin rá iin ñayuu. Dión, dá ná natuu noo n̄a kó túu noo. Ta n̄a túu noo, o kátuu ta'on noo ná.

⁴⁰ Tá n̄i seídó'o dao t̄a fariseo ndíta ñoo ña n̄i ka'an n̄a dión, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—¿Á t̄a kó túu noo ta'ani kúu ndú, xini ní?

⁴¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'a cháá kã ní sá kuu ndó t̄a kó túu noo, dá kían o kátai kuachi ta'on ndó sa'a kuachi kée ndó. Tído kaá ndo ña túu noo ndo, sa'a ñoo táj kuachi ndó noo Ndios.

10

Nákani Jesús sa'a korrá noo ñó'o léko

¹ 'Mián ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña t̄a kó kú'u chí noo kúu yé'é korrá léko, di'a ndáo ndodó rá sata korrá ri, roón kúu iin t̄a kui'íná, iin t̄a kéndava'a xí'ín rí. ² Tído n̄a koku'u chí yé'é korrá ri, noón kúu n̄a ndáka rí. ³ Ch̄i t̄a ndaá yé'é, roón kúu ra sónó yé'é noo na ndáka rí. Ta táj va'a do'o rí tá káyu'ú ná kuy iin rá iin rí, dá taó n̄a rí. ⁴ Dá tá n̄i ndi'i n̄i taó xóo na léko mií ná, dá xionoo na kua'an n̄a noo ri, dá tákuei

ñáá rí kua'an rí, chí ná'á rí tachí ná.
 5 Tído iin ñayuu tukú o kárkuei ta'on ñáá rí ko'on rí, di'a kuino rí noo ná, dá chí kó ná'á ta'on rí tachí ñayuu tukú ñóó —kaá na.

6 Ta to'on yó'o nì dakí'in tá'an Jesús xí'in ña nì ka'an na xí'in ta fariseo, tído kó ní kándaá ini ra ndi dándáki ña nì ka'an na.

Jesús kúu na ndáka va'a léko

7 Dá nì nandió koo Jesús nì ka'an na xí'in rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña mií vá yu'u kúu yé'é korrá noo ñó'o léko. 8 Ta ndidaá ta nì kii yachí tá kó ñá'a kasaa yu'u, roón nì sa kuu ta kui'íná, ta sa kendava'a ra xí'in lékoj. Tído kó ní taó kuendá ta'on lékoj noo nì ka'an ra. 9 Ta yu'u kúu yé'é korrá, ta ndi ndáa mií vá léko ná ku'u yé'é ñóó, ta kúu káki va rí. Ta ndu'u rí, ta kankuei rí noo káa ita kuí kasá'an rí. 10 Tído ta kui'íná ñóó vei oon ra noo ñó'o rí ki'in kui'íná rá rí, ta ka'ání rá rí, ta dánaá ra rí. Tído yu'u vei, dá ná ni'i rí ña kataki rí, dá ni iin ña'a ná o kámani noo rí.

11 Yu'u kúu na ndáka va'a léko, ta iin na va'a ndáka léko, noón kúu na kó yu'u kí'o na mií ná kuu na sa'a rí.

12 Tído ta ndáka léko sata yá'i, ta kó kúu sato'o rí, tá xiní ra vei ndigüe'í lobo, ta kúu dánkoo ndava'a ra léko, ta kúu xíno ra kua'an ra noo ndigüe'í lobo ñóó. Dá kásaa rí sa'ání rí dao léko, ta dao ka léko ñóó xíta noo kua'an.

13 Ta xíno va ta ñóó noo ndigüe'í lobo ñóó, dá chí kó kúu rá mií sato'o léko, sata yá'i va ndáka ra rí, sa'á ñóó kó sa'ání ta'on ra mií rá sa'a rí.

14 Tído yu'u kúu na ndáka va'a lékoj, ta ná'á va'a yu'u ndi ndáa iin rá iin rí, ta ná'á va'a rí yu'u, 15 tát'on kí'o ná'á vá tatá Ndios mií, ta ná'á ta'ani yu'u tatá Ndios. Sa'á ñóó naki'o yu'u mií ña kían kuui sa'a lékoj. 16 Ndéi ta'ani dao ka lékoj, tá'an kirí kó ñó'o ta'on ini korrá yó'o. Ta xínñó'ó ta'anii kandakai rí kii rí, dá naki'in tá'an rí xí'in léko yó'o, dá kían kueidó'o ta'ani rí yu'u. Dá ndadá iin tó'ón vá tu'u ná kakuu rí, ta iin tó'ón ná kakuu na kandaka rí.

17 Sa'á ñóó kúu nda'o ini tatá Ndios sa'í, dá chí ko'in naki'oi mií ña kían kuui, ndi'i, dá nandió kooi natakij.

18 Tído kó iin ta'on ka'ání yu'u xí'in to'on kí'o kóni mií rá, mií vá yu'u naki'o mií ña kían kuui. Dá chí ió choon noo ndá'a yu'u ña kían naki'oi mií kuui, ta ió ta'ani choon noo ndá'a yu'u ña kían natakij, ta choon yó'o nì natiiin noo tatái —kaá na.

19 Ta nì kasá'á ndátó'ón kuáchi tuku na Israel sa'á ña nì ka'an Jesús dión.

20 Kúu kua'á nda'o na nì kaa di'a:

—Ña kini va nákaa ini ra, ta ndúlóko va ra. ¿Ndiva'a seidó'o ndó noo ká'an ra?

21 Ta nì kaa dao ka na:

—Ni iin ta nákaa ña kini o ká'an dión. ¿Á kándéé iin ta nákaa ña kini ini nduva'a ra iin ta kó túu noo? —kaá na.

Kó kóni dao na Israel kandisa na Jesús

22 Ta ió iin víko ñoo Jerusalén noo kéká'ano na kuu nì naki'o tuku na ve'e ño'o ká'ano noo ndá'a Ndios. Tiempo daá ñóó kían yoo vixi. 23 Ta xionoo Jesús yé'é ño'o ká'ano ñóó noo kúu corredor naní Salomón. 24 Dá nì nataka ta né'e choon noo na Israel noo nákaa Jesús, dá nì kaa ra xí'in ná:

—¿Ndá oon ví nani'i ndéé ní ndú kee ní? Tá miían ndaa kúu ní Cristo, na dákaki ñáá, kasto'on ndaa ní xí'in ndu'u.

25 Dá nì kaa Jesús xí'in rá:

—Sa nì ka'an vai xí'in ndó, tído kó kóni ta'on ndó kandisa ñaá ndó. Ta ndidaá ña ndato kéei kúu choon nì sa'anda tatái noo, ta ñóó kían ná'a ndá yoo kúu. 26 Tído kó kándisa ta'on ñaá ndó, dá chí kó kúu ta'on ndó lékoj tát'on kí'o sa nì ka'in xí'in ndó. 27 Dá chí na kúu léko yu'u seidó'o na noo ká'in, ta ná'í ndi ndáa na, ta ndíko na yu'u, 28 ta xí'oi ña kataki chíchí ná, ta ni iin kuu ta'ón o naá na, ta kó iin ta'on kuu kuio ndaa na noo ndá'a yu'u.

29 Ta mií tatái kúu na nì tei na noo, ta noón kúu na kómí choon ká'ano cháa ka, ta ni kó iin ta'on kuu kuio ndaa ñayuu noo ndá'a tatái. 30 Dá chí yu'u xí'in tatái, iin tó'ón vá kúu ndu'u.

³¹ Dá n̄i tiin tuku ta Israel ñoó yuu kua'an ra chiyúú rá Jesús. ³² Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kua'á nda'o ña ndato n̄i kee yu'u noo ndo'ó n̄i kee tatái. Ta, ¿ndi káa iin ñoó ko ní náta'an ini ndo, sa'á ñoó kóni ndo chiyúú ndó yu'u?

³³ Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—O duú sa'á ña n̄i kee ní ña ndato kóni ndu chiyúú ñaá ndú, di'a sa'á ña ká'an ndava'a ní sa'a Ndios, dá ch̄i iin ta oon va kúú ní, tído kée ní mií ní ña kúú ní Ndios.

³⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á o duú di'a kaá Ndios noo ley ió noo ndo: “N̄i ka'in ña kúú ndó ndios”? ³⁵ Ta dión n̄i ch̄inani ná ta n̄i natiin to'on na ñoó ña kúú rá ndios, ta o kúu ta'on kujo kao yó noo ká'an tuti i Ndios. ³⁶ Mií Ndios n̄i kaxi yu'u, ta n̄i tanda'á ná yu'u veii, sa'á ñoó, ¿ndiva'a kaá ndo ña ká'an ndava'i sa'a Ndios sa'á ña kaái ña kúú de'e Ndios? ³⁷ Tá ko kée yu'u ña ná'ano kée tatái, dá kían ná dá'a ni kandisa ndó yu'u. ³⁸ Tído tá kéei ña, dá kían kandisa ndó ña kéei, va'ará ko kándisa ndó mií yu'u. Dá ch̄i tá kandisa ndó ña kéei, dá kían kasandaá ndo kandaá ini ndo, ta kasandaá ndo kandisa ndó ña ió tatá Ndios xí'ín, ta iói xí'ín ná —kaá na.

³⁹ Dá n̄i ka'an tuku ra tiin ñaá rá, tído n̄i kandeé vá ná n̄i taó xóo na mií ná noo ndá'a rá.

⁴⁰ Dá n̄i kee tuku na kua'an na iin ka xoo yuta Jordán noo n̄i kasá'a Juan sa dakódo ndúta ná ñayuu. Ta ñoó n̄i kandoo na n̄i sa io tóo na. ⁴¹ Ta kua'á nda'o ñayuu n̄i nataka noo nákaa na, ta kaá na ndátó'ón ná:

—Miían ndaa kuiti ni iin tó'ón ña ná'ano ko ní kée Juan, tído ndidaá ña n̄i ka'an na sa'á ta yó'o kían ña ndaa —kaá na.

⁴² Ta kúú kua'á nda'o ñayuu n̄i kandisa Jesús noo nákaa na ñoó.

11

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'i iin ta nani Lázaro

¹ Ió iin ta kú'u nani Lázaro, ta kúú rá iin ta ñoo Betania, ta ñoo ñoó ndéi k̄i'o ra María xí'ín Marta. ² Ta

María, ña kúú k̄i'o Lázaro ñoó kúú ña n̄i kuei kirá támi sá'an sata sá'a sato'o yo Jesús, ta n̄i nadáyaan sa'a ná xí'ín idí dinjan. ³ Ta miían xí'ín ku'an n̄i tanda'á choon n̄i sa'an noo nákaa Jesús, ta ka'an xí'ín ná: “Tatá, kú'u ka'í va na kú'u ini ní sa'a.”

⁴ Dá tá n̄i kandaá ini Jesús, dá n̄i kaa na:

—O duú ta'on kue'e kuu ra kían, miían ndaa kú'u ra, dá ná natiin Ndios ñaño'ó sa'a rá, ta ná natiin ta'ani na kúú de'e Ndios ñaño'ó kee kue'e ndó'o ra —kaá na.

⁵ Ta kú'u ini Jesús sa'a Marta, xí'ín sa'a ku'u ló'an, xí'ín sa'a Lázaro, k̄i'oán. ⁶ Tá n̄i kandaá ini na ña kú'u Lázaro, dá n̄i kandoo na n̄i sa io na uú ka kuú noo nákaa na ñoó. ⁷ N̄i ndi'i, dá n̄i kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Kó'o tuku yó chí kuendá Judea di'a viti.

⁸ Dá n̄i kaa ta xionoo xí'ín ná ñoó:

—Maestro, ta o duú n̄i ka'an ta né'e choon noo na Israel ña chiyúú rá mií ní. Sa'á ñoó ¿ndiva'a ko'on tuku yó ñoó?

⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á duú ux̄i uú hora tóon nd̄indii? Sa'á ñoó na xionoo nduú, ko káchi'i sá'a ta'on na, ch̄i ndato tóon noo ná kée nd̄indii. ¹⁰ Tído na xionoo sakuaá káchi'i sá'a ná, dá ch̄i ko tóon noo ná.

¹¹ N̄i ndi'i, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kídi va amigo yo Lázaro, tído ko'in dándótoi ra.

¹² Dá n̄i kaa ta xionoo xí'ín ná:

—Tatá, tá kídi ra, dá kían nduva'a ra.

¹³ Tído to'on n̄i ka'an Jesús kían kóni kaa ña n̄i xi'i va Lázaro, tído kídi ndisa va ra n̄i ka'an ta xionoo xí'ín ná ñoó. ¹⁴ Dá n̄i kastó'on na ndi kóni kaa ña n̄i ka'an na, ta kaá na:

—Sa n̄i xi'i va Lázaro, ¹⁵ ta kádij nda'o ini ña ko ní sá iói ve'e ra tá n̄i xi'i ra, dá kían ná kandeé cháa ka ini ndo yu'u sa'á ña ko'in kee xí'ín rá. Kó'o kande'á ra —kaá na.

¹⁶ Dá n̄i kaa Tomás, ta ká'an xí'ín ná Dídimó, xí'ín dao ka ta xionoo xí'ín Jesús:

—Kó'o ta'ani yó, dá ná kuu nduú yo xí'ín ná —kaá ra.

Kaá Jesús ña kúú ná na dánátaki ñayuu ni xi'i, ta xi'o na ña kataki chíchí ná

17 Tá ni kuyati Jesús ñoo ñoo, dá ni kandaa ini na ña sa io komi kuu nákaa yiki koño Lázaro ni nduxian ini káo.

18 Ta yati va né'e tá'an ñoo Betania ñoo xí'ín ñoo Jerusalén, ta kían tát'o'on oni kilómetro. 19 Sa'á ñoo kua'á nda'o na ñoo Jerusalén ni kasáa kandeí tóo na xí'ín Marta xí'ín María, dá ki'o na tandee ini nooan sa'á ña ni xi'i ki'oán.

20 Tá ni kandaa ini Marta ña vei Jesús, dá ni keeán kua'an ni'i ñaáán, tído ni kandoo va María ióan ve'e.

21 Tá ni naki'in tá'an Marta xí'ín Jesús noo vei na ñoo, dá ni kaaan xí'ín ná:

—Tatá, tá ní sá io ní yó'o, o kuú ta'on ki'o ló'i, ní kúu. 22 Tído ná'á ta'ani yu'u ña ndi ndaa mií vá ña'a ná kaka ní noo Ndios, ta kúú ki'o va naan noo ní.

23 Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Nataki va ki'ón.

24 Dá ni kaaan xí'ín ná:

—Sa ná'á vá yu'u ña nataki xi tá ná kasandaá kuu nataki na ni xi'i tein kuu noo ndí'i.

25 Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Yu'u kúú na dánátaki ñayuu ni xi'i, ta ki'oi ña kataki chíchí ná. Ta ndi ndaa mií na kándée ini ñaá, koni na kataki chíchí ná, va'ará ni xi'i na. 26 Ta ndi ndaa mií na kándée ini na yu'u xian nani ndei takí na, ni iin kuu ta'ón o kuú na. ¿Á kándísón ña dión kían?

27 Dá ni kaaan xí'ín ná:

—Jaan, tatá. Kándísa yu'u ña mií ní kúú Cristo, na kúú de'e Ndios, chi kúú ní na ni tanda'á Ndios ni kasáa ñayuu yó'o dákaiki ñaá —kaáan.

Ndeí'i Jesús yati yu'u káo noo nákaa yiki koño Lázaro

28 Tá ni ndi'i ni ka'an dión, dá ni keeán kua'an kuakaán ku'an María ñoo. Tá ni saaan, dá ni ka'an kayaan xí'ín María:

—Vei maestro yo, ta kána na yo'ó.

29 Dá tá ni seídó'o María to'on yó'o, ta kúú kaon nda'o ni nakuin ndichian, kúú ni keeán kua'an ni'an Jesús. 30 Ta ko ña'a ta'on ku'u Jesús ñoo ñoo, chi ió jí vá ná noo ni naki'in

tá'an Marta xí'ín ná. 31 Dá tá ni xini na ñoo Jerusalén, na ndei xí'o tandee ini noo María, ña kaon nda'o ni ndakuin ndichian ni ketaán kua'an, dá ni kee na tákuei ñaá ná kua'an na, ta kaá na:

—Miían kua'an xi ndei'i xi yu'u káo noo ni nduxi ki'o xi —kaá na.

32 Tá ni saa María noo in Jesús, dá ni sa kuin xitían noo sá'a ná, ta kaáan:

—Sato'i, tá ní sá io ní yó'o, o kuú ta'on ki'o ló'i, ní kúu.

33 Tá ni xini Jesús ña nda'í nda'o ndeí'i ña, ta ndeí'i ta'ani na ñoo Jerusalén né'e tá'an xí'án ni kasáan, ñoo, dá ni kixian ni kunda'í ini na, ta nda nio ná ni ta'u'u, xini na. 34 Dá ni kaa na:

—¿Ndeí ni chikáa ndo yiki koño xi?

Dá ni kaaan:

—Tatá, nakíi ní, kó'o kande'á noo nákaa xi —kaáan.

35 Dá ni ndei'i Jesús. 36 Dá ni kaa na ñoo Jerusalén:

—Kande'é ndó. Ndeé ka vián ni sa kú'u ini ta kaa sa'a Lázaro.

37 Dá ni kaa dao ka na:

—Ni kandeé ta kaa ni nduva'a ra ta ko túu noo ñoo. Ta, ¿ndiva'a ko ní kándée rá xí'ín Lázaro, dá ná o kuú ra, ní kúu? —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni dánátaki Jesús Lázaro

38 Kúú ni kixi tukuan ni kunda'í ini Jesús tá ni saa na noo nákaa yiki koño Lázaro. Ta kían ini iin káo, ta ndadí iin yuu ká'ano yé'án. 39 Dá ni kaa Jesús:

—Dítá ndó yuu kaa viti.

Dá ni kaa Marta, ña kúú ki'o ló'o ndii ñoo, xí'ín ná:

—Tatá, ná dá'a ni, dá chi sa kini nda'o sá'an díko, dá chi sa komi ví kuu kían.

40 Dá ni kaa Jesús xí'án:

—¿Á duú ni ka'in xí'ón ña tá miían ndaa kándée inoon yu'u, dá konon kee Ndios iin ña ndato?

41 Dá ni dítá rá yuu ndadí yé'é káo noo nákaa ndii ñoo. Dá ni nande'é Jesús chí induú, dá ni kaa na:

—Tatá, ndivé'e ní, dá chi ni seídó'o ní ña ni xikai noo ní. 42 Ta daá kuití vá seídó'o ní ña xikai noo ní, tído ni ka'in dión, dá ná kueídó'o ndidaá tá'an

ñayuu ndíta yó'o, dá ná kandísa na ña miñan ndaa kuiti mií ní ñi tanda'a yu'u veii.

⁴³ Tá ñi ndi'i ñi ka'an na dión xí'in Ndios, kúú ñi kayu'ú ná:

—Lázaro, kua'an keta sata vé'e.

⁴⁴ Ta kúú ñi keta ña ñi xi'i ñoó, ta ñi kao noo iin tá'í dá'on ndá'a rá xí'in sa'a rá ndikoan. Ta ñi kao noo iin ka tá'í dá'on ndadiñan noo rá. Dá ñi kaa Jesús:

—Ndaxí ndó ra, dá ná yaa ra ko'on ra.

Di'a ñi kuu tá ñi ndat'ón kue'é ta né'e choon ña ka'ání rá Jesús

⁴⁵ Ta kua'a nda'o na ñoo Jerusalén, tá'an na ñi kii ñi xi'o tandeé iní noo María, ñi xini ña ñi kee Jesús, ta ñi kandísa ñaá ná. ⁴⁶ Tído dao ka na ñi sa'an noo ndéi ta fariseo, ta ñi nakani na sa'a ña ñi kee Jesús. ⁴⁷ Dá ñi dataká ta duti saku'a xí'in ta fariseo ndidaá ka ta né'e choon noo na Israel. Dá ñi kaa ra xí'in rá:

—¿Ndi koo keeá viti? Chì sa kua'a nda'o ña ná'ano kée ña ñoó. ⁴⁸ Tá ná konó yó noo rá kanoo ni ra, dá kían ndidaá ñayuu kandísa ñaá. Ndi'i, dá ndakuei ta né'e choon romano, ta dákonon ndi'i ra ve'e ño'o i yó, ta dánaá ra ñoo yó.

⁴⁹ Dá ñi kaa Caifás, ta kúú duti kúú noo kuiá dáá ñoó:

—Xixi nda'o ndó, ndani. ⁵⁰ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña va'a kaan ná kuu iin ña noo ndidaá na ñoo yó o duú kaan naá ndi'i na ñoo yó? —kaá ra.

⁵¹ Ta to'on yó'o ko ní kii ñaxintóni mií rá. Dión ñi ka'an ra, chì sa'a ña kúú rá duti kúú noo kuiá dáá, sa'a ñoó ñi xi'o Ndios to'on yó'o noo rá ña kánian kuu Jesús sa'a na ñoo Israel.

⁵² Ta o duú sava'a sa'a na ñoo Israel kuu na, kuu ta'ani na sa'a ndidaá ka ñayuu Ndios ñi xita noo ndéi dao ka xián, dá nduu na iin tó'on ñoo. ⁵³ Ta nda kuu dáá ñoó ñi kandoo ra ña ka'ání rá Jesús.

⁵⁴ Sa'a ñoó ko ní xionoo túu ka Jesús noo ta né'e choon noo na Israel. Di'a ñi kuxiká ná kua'an na, ta ñi sa'a na iin ñoo naní Efraín noo né'e tá'an yati xí'in noño'o ichí. Ñoó ñi sa io na xí'in

ta xionoo xí'in ná. ⁵⁵ Ta sa yati va koo víko pascua ña kéká'ano na Israel. Ta kúú kua'a nda'o ñayuu ndéi ñoo ño'o yati ñoó ñi xinkuei ñoo Jerusalén tá ko ña'a kasá'a víko ñoó, dá nduvii ná mií ná noo Ndios. ⁵⁶ Ta xionoo ñayuu ñoó nándukú ná Jesús. Ta noo kúú yé'é ño'o ká'ano ñoó ndat'ón tá'an mií ná sa'a Jesús:

—¿Ndi ká'an ndó? ¿Á kii ña ñoó víko o koó? —kaá na.

⁵⁷ Ta ñi sa'anda ta duti saku'a xí'in ta fariseo choon ña ndi ndaa mií ñayuu ñi kandaa ini ndéi xionoo Jesús, ná nakí'o na kuendá noo rá, dá ná ko'on ra tiin ñaá rá, kaá ra.

12

Di'a ñi kuu tá ñi kuei María kirá támi sa'an sata Jesús

¹ Ta kámani iño ka kuu, dá kasá'a víko pascua. Dá ñi sa'a Jesús ñoo Betania noo ió Lázaro, ña ñi xi'i ñoó, ta ñi nataki ra ñi kee Jesús. ² Ta ñoó ñi kenduu na ve'e Lázaro ña'a kadíni Jesús. Ta ñi chikodó Marta ña'a kadíni na noo mesa. Ta ñi sa io ta'ani Lázaro tein ñayuu ndéi xí'in ná ñoó. ³ Dá ñi ki'in María kirá támi sa'an ñi kava'a xí'in yukú naní nardo, ta kúú rá tát'on dao litro, ta kirá ya'i nda'o kúú rá. Ta kúú ñi kuei ndi'an ra sata sa'a Jesús, ta xí'in idí diñan ñi danáyaaan sa'a ná. Ta iin ní kúú ini ve'e ñoó ñi naka'ani díko kirá támi sa'an ñoó. ⁴ Dá ñi kaa iin ña xionoo xí'in Jesús naní Judas Iscariote, tá'an ra kúú de'e ña naní Simón, ta mií rá ko'on nakí'o Jesús noo nda'a ta xini u'u ñaá:

⁵ —¿Ndiva'a ko ní díko yó kirá támi sa'an xa'an, chì ya'i rá tát'on kí'o ní'i ñayuu kéchón na oní ciento kuu, dá ní'i yó di'ón chindeé yó na kúnda'í, ní kúu? —kaá ra.

⁶ Tído ko ní ká'an ra dión sa'a ña kú'u ndisa ini ra sa'a na kúnda'í. Dión ñi kaa ra, chì kúú rá iin ta kui'íná. Ta sa'a ña né'e va'a ra léka noo ño'o di'ón xí'o ñayuu chindeé ñaá, sa'a ñoó taó de'é ra cháa di'ón ñoó ní'i mií rá. ⁷ Dá ñi kaa Jesús:

—O sa dánani ndó ñá'a yó'o, dá chi ñi sa ne'e va'án kirá támi sá'an yó'o ñi kenduuan yu'u táto'on k'i'o kooi nduxii. ⁸ Chi daá kuití vá kandeí ñayuu kúnda'í xí'in ndó, tído yu'u, o kóo kuií ta'oin xí'in ndó —kaá na.

Ñi kandoo ta né'e choon ña ka'áni ta'ani ra Lázaro

⁹ Ta kua'á nda'o na ñoo Jerusalén ñi kandaá ini ña ió Jesús ñoo Betania. Sa'á ñoo ñi kasáa na ñoo. Ta o duú iin tó'on Jesús kóni na kande'é ná, chi kóni ta'ani na kande'é ná Lázaro, tá'an ra ñi nataki tein na kúu ndii ñoo. ¹⁰ Kúu ñi kandoo ta'ani ta duti sakua'a ña ka'áni rá Lázaro, ¹¹ dá chi sa'á ña ñi nataki ra, sa'á ñoo kua'á nda'o na ñoo Israel ñi kankuei tixi ndá'a rá, ta ñi kandísa na Jesús.

Di'a ñi kuu tá ñi natiin va'a ñayuu Jesús tá ñi ku'u na ñoo Jerusalén

¹² Tá ñi tuu noo iin ka kuu, dá ñi ni'i tó'on ñayuu kuá'a ñi kasáa noo koo víko ñoo Jerusalén ña vei Jesús. ¹³ Dá ñi sa'anda iin rá iin na ndá'a tañoó né'e na kua'an na natiin na Jesús noo vei na, ta kaá na káyu'ú ná:

—¡Ná natiin Ndios ñañó'ó! ¡Na ká'ano kúu na vei xí'in choon sato'o yo Ndios! ¡Ta kúu ná rey noo yóo, na Israel! —kaá na káyu'ú ná.

¹⁴ Dá ñi naní'i Jesús iin burro ló'o, dá ñi kaa na sata ri. Dá ñi xinkoo noo ká'an tuti i Ndios:

¹⁵ O sa yu'ú ndo, na ñoo Sion; sa vei va rey ndo,

ta kánoo na sata iin burro ló'o vei na.

¹⁶ Ko ní kandaá ta'on ini ta xionoo xí'in ná ndi dándaki ndidaá ña yó'o mií hora daá ñoo. Nda kuu ñi nana Jesús kua'an nó'o ná induú, nda daá ñi ndiko'on ini ra ña k'i'o dión ká'an tuti i Ndios, ta k'i'o dión ñi kee ñayuu ñoo xí'in ná. ¹⁷ Ta ndidaá ñayuu ñi sa ndita xí'in Jesús tá ñi kana na Lázaro ini káo ñoo, ta ñi danátaki ñaá ná, noón kúu na xí'o kuendá noo dao ka ñayuu sa'á ña ñi xini na. ¹⁸ Sa'á ñoo ñi sa'an ñayuu ñoo ñi natiin va'a na Jesús, dá chi ñi seídó'o na sa'á ña ndato ñi kee na xí'in Lázaro.

¹⁹ Ta nda'í va ndátó'ón tá'an ta fariseo ndíta ra, ta kaá ra:

—Nde'é rá. O kándeé ta'on yó kadi yo noo ta káa. Chi kande'é ndó, k'i'o dión ví kua'á ñayuu tákuei kua'an sata rá —kaá ra.

Ndeí dao ta griego nándukú rá Jesús

²⁰ Ta ñó'o dao ta ká'an yú'u griego tein na ñi kasáa ñoo Jerusalén kandaño'o na Ndios víko ñoo. ²¹ Ta ñi natuu yati ra noo Felipe, tá'an ra ñoo Betsaida, ña nákaa chí kuendá Galilea di'a. Dá ñi sei nda'í ra noo Felipe, ta kaá ra:

—Tatá, kóni ndu ka'an ndu xí'in Jesús.

²² Dá ñi sa'an Felipe ñi kast'on ra xí'in Andrés, dá ñi sa'an nduú ra ñi kast'on ra xí'in Jesús. ²³ Dá ñi kaa Jesús:

—Sa ñi kasandaá vá hora natiin na ñi nduu ta ñayuú yó'o ñañó'ó kee tata na. ²⁴ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó, ña tá ná o chí'i yó tata tirió noño'o, ta kuuán, dá kían iin tó'on dáá vá kakian. Tído tá ná kuuán tii ñó'o, dá kían kuita ña, ta kúu kua'á nda'o kui'i k'i'o ña. ²⁵ Ta ndi ndaa na ndí'i ini sa'á ña kataki na ñayuú yó'o, noón di'a kúu na kuu. Ta na ko ndí'i ini sa'á ña kataki na ñayuú yó'o, noón kúu na kóni kataki chíchí. ²⁶ Tá ió iin káa ndó kóni kóni kuáchí noo yú'u, dá kían nakíi ndo ndiko ndo yu'u. Ta noo koo yu'u, ñoo ta'ani kandeí na xínkuáchí noo. Ta ndi ndaa na xínkuáchí noo yú'u, ko'on tatái k'i'o na ñañó'ó noo ná.

Kást'on Jesús xí'in ñayuu ndi ndo'o na, dá kuu na

²⁷ 'Kútúú nda'o ini, tído, ¿ndí kían ka'in xí'in tatái? ¿Á ka'in: “Tatá, dítá ní yu'u noo tandó'ó yó'o”? Tído o kúu ta'on ka'in dión, dá chi choon yó'o kúu choon vei yu'u. ²⁸ Tatá Ndios, na'a ní choon ká'ano kómí ní noo ñayuu yó'o.

Dá táí ñi ka'an Ndios nda induú:

—Sa ñi na'i choon ká'ano kómí, ta ko'on tukui na'i ña iin ka ndée.

²⁹ Tá ñi seídó'o ñayuu kuá'a ñoo ña ñi'í nda'o ñi ka'an na, dá ñi kaa dao

na ña ni kayu'ú dai. Ta dao ka na ni kaa ña iin ángel ni ka'an xí'ín Jesús.

³⁰ Dá ni kaa Jesús:

—Kọ ní ká'an na ña kueídó'o yu'u, di'a ni ka'an na, dá ná kueídó'o ñaá ndo'ó. ³¹ Ta viti ni kasandaá va kuu ña keyíko Ndios sa'á na ndéi ñayuú yó'o, ta ko'on na díta ná choon noo ndá'a ña u'u, ña sa'ándá choon ñayuú yó'o. ³² Tá ni ndi'i ni ndane'e ra yu'u, dá nakuakai ndidaá ñayuu noo mií.

³³ Dión ni kaa na ni kasto'on na xí'ín ñayuu ñoó ndi ndo'o na noo kuu na.

³⁴ Dá ni kaa ñayuu ñoó:

—Kándaá ini ndu ña ká'an ley ña ni kuu ta'ón o kuú na kúú Cristo, na dákakí ñaá. Sa'á ñoó ¿ndiva'a ká'an mií ní ña kánian ndane'e ra iin ra ni nduu taa ñayuú yó'o? ¿Ndá yoo kúú ra ni nduu taa ñayuú yó'o, tá dáá?

³⁵ Dá ni kaa Jesús:

—Ndadá cháá vá kuu kooi dátóo'in noo ndo. Sa'á ñoó kanoo ndó xían nani ió'i dátóo'in noo ndo, dá kían ná dá'a ni kandeé ña iin naá xí'ín ndó. Dá chi na xionoo noo iin naá, kọ túu ta'on noo ko'on na. ³⁶ Ta xían ió'i dátóo'in noo ndo, kandeé ini ndo yu'u, dá kakuu ndó kuendá yu'u, na dátóo'in noo ndo.

Kua'á nda'o na Israel kọ ní xín kandisa to'on Jesús

Tá ni ndi'i ni ka'an na dión, dá ni kee na kua'an na, ta kúú ni chide'é na noo ñayuu ñoó.

³⁷ Ta va'ará kua'á nda'o ña ndato ni kee na noo ñayuu ñoó, tído kọ ní kándisa ta'on ñaá ná. ³⁸ Dión, dá ni xinkoo to'on ni taa profeta Isaías, dá chi di'a ni kaa na:

Sato'i, ¿ndá yoo ví ni kandisa to'on ni daná'a ndu noo ná?

Ta, ¿ndá yoo ni nakoní choon ká'ano ió noo ndá'a ní?

³⁹ Sa'á ñoó kọ ní kúu ta'on kandisa ñayuu ñoó, dá chi di'a ta'ani ni taa Isaías:

⁴⁰ Ni sadi Ndios noo ñayuu ñoó, ta ni ndekáxí ná níó ná,

dá ná o koní na xí'ín noo ná, ta ni ná o kándaá ini na,

dá ná dá'a ni nandió kuéi na noo Ndios, ta ná dá'a ni nduva'a na.

⁴¹ Ña yó'o kúú to'on ni taa Isaías tá ni xini na choon ndato kómí Jesús, ta ni ka'an na sa'a ná. ⁴² Vati xían daá, kua'á nda'o ta né'e choon ni kandisa Jesús, tído kọ ní ná'a ra mií rá, dá chi yu'ú ra taxí ñaá ta fariseo ini ve'e noo ná'taka na ñoo ra, ⁴³ dá chi kátoó cháá ka ra ña'ño'ó xí'o taa ñayuú yó'o o duú ña'ño'ó xí'o Ndios.

Ió kuachi ñayuu kọ xín kandisa to'on dána'a Jesús

⁴⁴ Dá ni kayu'ú Jesús:

—Tá ndi ndáa na kándéé ini yu'u, o duú iin tó'ón ní yu'u kándéé ini na, nda na ni tanda'á yu'u veii kándéé ini na. ⁴⁵ Ta ndi ndáa na ndé'é yu'u, nda na ni tanda'á yu'u veii ndé'é ná. ⁴⁶ Ni kasáa yu'u ñayuú yó'o kúú na dátóo'in noo ñayuu, dá kían ndi ndáa ñayuu ná kandeé ini ñaá, o kuín naá ka noo ná. ⁴⁷ Ta ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on ká'in, ta kọ kée na choon sa'ándái, o duú yu'u keyíko sa'a ná, chi kọ véi ta'on yu'u keyíko sa'á ñayuu. Di'a veii yu'u dákakii na noo kuachi na. ⁴⁸ Ta ndi ndáa na kọ xín kandeé ini na yu'u, ta kọ kóni na natiin na to'on ká'in, sa io nduu va iin yoo keyíko sa'a ná. Ta ñoó kúú to'on ká'in xí'ín ndó. Ta mií to'on yó'o tiin Ndios, dá keyíko na sa'a ndo tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁴⁹ Ta o duú to'on kána ñaxintóni mií yu'u ká'in xí'ín ndó. Tatá Ndios, na ni tanda'á yu'u veii, noón kúu na ni xi'o choon noo'i ndi kían ká'in xí'ín ndó, ta ndá to'on ká'in xí'ín ndó. ⁵⁰ Ta ná'á káxí yu'u ña to'on ni xi'o tatái noo'i kían kandeéán ki'oan ña kataki chíchí ndó. Sa'á ñoó, táto'on ki'o ni ka'an tatái xí'ín, ki'o dión ká'in xí'ín ndó —kaá Jesús.

13

Di'a ni kuu tá ni nakata Jesús sa'a ta xionoo xí'ín ná

¹ Kóni iin ka kuu dá kasá'á víko pascua. Ta sa na'á vá Jesús ña sa ni kuyati hora dánkoo na ñayuú yó'o, dá no'o na noo ió tatá Ndios. Ta kú'u nda'o ini na sa'á taa ni kaxi mií ná ñayuú yó'o, ta dión ni ku'u ini na sa'a rá nda noo ndí'i. ² Ta ndéi na sádini

na, ta sa n̄i daká'an ña u'u n̄io Judas Iscariote, ta kúu de'e Simón, ña nak̄i'o ra Jesús noo ndá'a ta xiní u'u ñaa. ³ Ta ná'á vá Jesús ña n̄i nak̄i'o tatá Ndios choon noo ndá'a ná sata ndidaá kúu ña'a, ta ná'á ta'ani na ña n̄i kii na noo Ndios, ta ná'á ta'ani na ña no'o na noo ná, ⁴ sa'á ñoo n̄i nak̄uín ndichi na, ta n̄i d̄itá ná dá'on kánoo sata ná, ta n̄i so'oni na iin ka dá'on káni noo t̄ii na. ⁵ N̄i ndi'í daá, dá n̄i taán ná tak̄uín ini iin t̄isa'an ló'o, dá n̄i kasá'á ná nakata na sa'á ta xionoo x̄í'ín ná. Tá n̄i ndi'í, dá n̄i nadáya naan x̄í'ín dá'on káni ndik̄o t̄ii na ñoo. ⁶ Dá tá n̄i sa na noo ió Simón Pedro, dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Tatá, ¿á nakata di'a ní sa'í, ká'án ní?

⁷ Dá n̄i kaa na:

—Viti'ón ní ko kánda na ta'on inon ndiva'a nakatai sa'on, t̄ido cháa ka chí noo, dá kanda inon ndiva'a kéei dión.

⁸ Dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Ni iin ku u ta'ón o kóno yu'u nakata ní sa'í.

Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Tá ná o kónón nakatai sa'on, dá kían ko ta'ón kuenda yo'ó ko x̄í'ín yu'u.

⁹ Dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Sato'í, tá dión kían, dá kían ná dá'a ni nakata ní sa'a óoin, nakata ta'ani ní ndá'í x̄í'ín diní.

¹⁰ Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Ta ndi ndáa na sa n̄i chichi, nda sa'a óon va na x̄inñó'ó ndoo, dá chí sa ndáa vii vá ñii ná. Dión ni ndo'ó, sa ndáa vii vá ndó, t̄ido o duú ndidaá ndó ndáa vii.

¹¹ Dión n̄i kaa na, dá chí sa ná'á vá ná ndá yoo nak̄i'o ñaa noo ndá'a ta xiní u'u ñaa, sa'á ñoo n̄i kaa na ña: “O duú ndidaá ndó ndáa vii.”

¹² Tá n̄i ndi'í n̄i nakata na sa'a ndidaá ta xionoo x̄í'ín ná ñoo, dá n̄i nak̄u'ino tuku na dá'on ndíxi na, dá n̄i nak̄o tuku na mesa, dá n̄i kaa na:

—¿Á kánda ini ndo ndi dándaki ña n̄i keei x̄í'ín ndó? ¹³ Ká'an ndo ña yu'u kúu maestro noo ndo, ta ká'an ndo ña yu'u kúu sato'o noo ndo. Ta ndaa va ká'an ndo, chí ñaa kúu. ¹⁴ Ta viti n̄i xini ndo n̄i nakatai sa'a ndo, va'ará kúu sato'o ndo x̄í'ín maestro

ndo. Sa'á ñoo kánian nakata ndo sa'a iin rá iin mií ndó. ¹⁵ Dá chí n̄i kee yu'u dión x̄í'ín ndó, dá kían, t̄ato'on n̄i kee yu'u x̄í'ín ndó, k̄i'o dión kee ndó x̄í'ín dao ka na. ¹⁶ Miían ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ña ko ndáya'i iin ta kéchón cháa ka noo sato'o ra. Ta ni ta kua'an choon ko ndáya'i cháa ka ra noo na n̄i tanda'á ñaa kua'an ra. ¹⁷ Tá kanda ini ndo ña ká'in x̄í'ín ndó, dá kían ndiká'án ví ndó tá ná kee ndó dión.

¹⁸ T̄ido ko ká'an ta'on vei sa'a ndidaá ndó. Sa ná'á vá yu'u ndi ndáa ndo'ó n̄i kaxii kandita xooi. T̄ido miían x̄inkoo noo ká'an tuti i Ndios, chí di'a kaáan: “Taa seí nduú pan x̄í'ín yu'u nduú ra koni u'u ñaa.” ¹⁹ Ta viti yachi va kasto'in x̄í'ín ndó, dá tá n̄i kuu dión, dá kandisa ndó ña yu'u kúu na daá kúu. ²⁰ Miían ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ña ndi ndáa na natiin va'a iin na tanda'á yu'u kosaa, noón kúu na natiin va'a yu'u. Ta na natiin va'a yu'u, noón kúu na natiin va'a na n̄i tanda'á yu'u veii —kaá na.

Kásto'on Jesús ña Judas kúu ra nak̄i'o ñaa noo ndá'a ta xiní u'u ñaa

²¹ Ta n̄i ndi'í n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i kixian n̄i kutúu ini na xiní na, dá n̄i kaa na:

—Miían ndaa ná ka'in x̄í'ín ndó ña iin kaa mií vá ndo'ó ko'on nak̄i'o yu'u noo ndá'a ta xiní u'u ñaa —kaá na.

²² Dá n̄i kasá'á ndé'é tá'an mií ta xionoo x̄í'ín ná ñoo noo iin rá iin ra ndéi ra, ta ko kátóni ini ra ndá yoo ká'an na sa'a. ²³ Ta mií d̄in Jesús ió iin ta xionoo x̄í'ín ná, tá'an ra man̄i cháa ka noo ná. ²⁴ Ta noo ra yo'ó n̄i kundá'a Simón Pedro, ña ná ndato'ón rá Jesús ndá yoo kúu taa nak̄i'o ñaa ñoo. ²⁵ Ta sa'á ña ió ra d̄in Jesús, sa'á ñoo n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Sato'í, ¿ndi ndáa ndu'u ká'an ní sa'a?

²⁶ Dá n̄i kaa Jesús:

—Ndá yoo n̄i xi'o yu'u iin tá'í pan n̄i dandaxii noo ñoo, roón kúu rá.

Kúu n̄i dandaxi na iin tá'í pan, kúu n̄i xi'o naan noo Judas Iscariote, ta kúu de'e Simón. ²⁷ Tá n̄i ndi'í n̄i seí

Judas tá'í pan ñoó, kúú n̄i ndu'u ña u'u ini ra. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kee kúí ña n̄i chikaá inon keeón —kaá na.

²⁸ Tído ni iin tó'on ta ndéi xí'ín ná mesa ñoó ko ní kándaá ini ndiva'a n̄i ka'an na dión xí'ín Judas. ²⁹ Ch̄i ká'an dao ka ra ña sa'á ña kúú rá ta né'e va'a d̄i'ón, sa'á ñoó ndá ndi kuu ká'an Jesús xí'ín rá ña ko'on ra kuiin ra cháá ka ña'a kadíni na kuendá víko, o ndá ndi kuu kóni na ña ko'on ra k̄i'o ra d̄i'ón noó na kúnda'í, ká'an rá. ³⁰ Dá tá n̄i ndi'i n̄i seí rá tá'í pan ñoó, dá n̄i keta ra kua'an ra. Ta kúú sa n̄i kuaá vá kuu dáá ñoó.

Sa'ándá Jesús iin choon saá noó ta xionoo xí'ín ná

³¹ Tá n̄i keta Judas kua'an ra, dá n̄i kaa Jesús:

—Sa n̄i kasandaá vá hora natiin na n̄i nduu ta ñayuu yó'o ñañó'ó kee Ndios noó ñayuu, dión dá natiin Ndios ñañó'ó sa'a mií ná. ³² Tá ná natiin Ndios ñañó'ó sa'í, dá kían ko'on ta'ani na nak̄i'o na ñañó'ó noó yu'u, ta yachi va natiin yu'u ñañó'ó kee na. ³³ De'e kuáli mií, ndadá tóó vá kooi xí'ín ndó. Ta nandukú ndó yu'u, tído ká'in xí'ín ndó táto'on k̄i'o n̄i ka'in xí'ín ta né'e choon noó na Israel ña noó ko'in, o kúu ta'on ko'on ndo. ³⁴ Ta viti sa'ándá yu'u iin choon saá noó ndo, ña ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó, ch̄i táto'on k̄i'o kú'u ini yu'u sa'a mií ndó, k̄i'o dión koo ini ndo ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó. ³⁵ Ta k̄i'o dión ná'a ndo mií ndó ña kúú ndó kuendá yu'u tá kú'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó —kaá na.

Yó'o n̄i ka'an Jesús ña ndata Pedro sa'a ná

³⁶ Dá n̄i kaa Simón Pedro xí'ín ná:

—Tatá, ¿ndéi kúú noó ko'on ní?

Dá n̄i kaa na:

—Noó ko'on yu'u, o kúu ta'on ko'on yó'o xí'ín yu'u viti. Tído cháá ka noó, dá karkaaón yu'u saáon.

³⁷ Dá n̄i kaa ra:

—Tatá, ¿ndiva'a o kúu ko'in xí'ín ní viti? Ta ió nduui ña nak̄i'oi mií ña kuui sa'a ní.

³⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á miian ndaa ió nduun k̄i'ón miíon kuuon sa'a yú'u? Miian ndaa ná ka'in xí'ón ña tá ko ña'a kana chéi, ta kúú sa on̄i va ta'ándá ndata yo'ó sa'a yú'u.

14

Jesús kúú ichi saá noó ió Ndios

¹ Ta o sa kútúú ini ndo. Kandeé ini ndo Ndios, ta kandeé ta'ani ini ndo yu'u. ² Ió nda'o noó kandeí ndó ve'e tatái. Tá o duú dión kían, o kásto'on ta'o'in xí'ín ndó. Ta viti ko'in kenduui noó kandeí ndó. ³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i sa'in n̄i kenduui noó kandeí ndó, dá kixi tukui nakuakai ndo'ó kandakai ko'in, dá kían noó kooi, ñoó kandeí ta'ani ndó. ⁴ Sa ná'a vá ndó noó ko'in, ta sa ná'a ta'ani ndó ichi.

⁵ Dá n̄i kaa Tomás:

—Tatá, ko ná'a ta'on ndu'u ndéi ko'on ní, sa'á ñoó, ¿ndi kee ndu'u kandaá ini ndu ndi káa ichi saá ndu?

⁶ Dá n̄i kaa Jesús:

—Yu'u kúú ichi, ta yu'u kúú na ndaa, ta yu'u kúú na xí'o ña kataki chíchi ñayuu. Ta ni iin tó'on ñayuu o kúu kasandaá noó Ndios tá ko véi na xí'ín yu'u. ⁷ Tá ná'a ndó yu'u, dá kían nda tatái ná'a ndó. Ta nda kuu viti n̄i kasandaá ndo ná'a ndó na, ta n̄i xini ndo ná.

⁸ Dá n̄i kaa Felipe xí'ín ná:

—Tatá, na'a túu ní tatá Ndios noó ndú'u, ta kúú sa nata'an va ini ndu.

⁹ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Sa k̄i'o dión ví na'a xionoo yu'u xí'ín ndo'ó, ta ¿á ko ná'a ií ví ña'a yo'ó, Felipe? Tá ndé'é ndó yu'u, dá kían nda tatái Ndios ndé'é ndó. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a ká'an yo'ó: “Na'a túu ní tatá Ndios noó ndú'u”? ¹⁰ ¿Á ko kándisa ta'on yo'ó ña iin kúú vá yu'u xí'ín tatá Ndios, ta iin kúú vá ná xí'ín yu'u? To'on ká'an yu'u, ko kúúan ña kóni mií, ña kóni tatá Ndios va ká'in, dá ch̄i noón kúú na ió xí'ín, ta mií ná kúú na kée ña ndato kéei. ¹¹ Kánian kandisa ndó ña iin kúú vá yu'u xí'ín tatá Ndios, ta iin kúú vá ná xí'ín yu'u. Tído tá ko kándisa ndó xí'ín to'on ká'in ña dión kían, dá kían kandisa ndoan noó ña ná'ano kéei.

12 'Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kandeé ini ndo yu'u, dá kían koni ta'ani ndó kee ndó ña kée yu'u. Ta ná'ano cháa ka ví ña'a kee ndó, dá chi no'i kooi díin tatái Ndios. 13 Ta ndidaá ña ná kaka ndo noo tatá Ndios xí'ín kuu yú'u, ko'in keei ña xíka ndo, dá ná natiin tatá Ndios ñañó'ó kee yu'u, na kúu de'e na. 14 Sa'á ñoó ndi ndaa mií vá ña'a ná kaka ndo xí'ín kuu yú'u, miían ndaa keei ña.

Kaá Jesús ña tanda'á ná Espiritu ii Ndios kasaa na chindeé ñaá

15 'Tá miían ndaa kóni ndo yu'u, dá kían kuedeé'ó ndó choon sa'ándái. 16 Ta ko'in kueí nda'ávii noo tatá Ndios, dá ná tanda'á ná iin na kii chindeé ndo'ó, dá ná koo chíchí ná xí'ín ndó. 17 Ta noón kúu Espiritu ii, na xí'o ndaa kuendá sa'a Ndios. Ta o kúu ta'on natiin ñaá na kúu kuendá ñayuu yó'o, dá chi o kúu koni ñaá ná xí'ín noo ná, ta o kúu kana'á ñaá ná. Tído ndo'ó, ná'á ndó na, dá chi ió na xí'ín ndó, ta koo na nio ndo.

18 'Ta o dánkoo nda'í ta'on yu'u ndo'ó, dá chi nandió koo tukui kasaa naki'in ndó. 19 Ta ndadá cháa vá, ta kúu o koni ka dao ka ñayuu yu'u. Tído ndo'ó, koni ii va ndó yu'u. Dá chi sa'á ña takí kuií yu'u, sa'á ñoó kataki kuií ta'ani ndo'ó. 20 Tá ná kasandaá kuu dáá ñoó, dá katóni ini ndo ña iin kúu vá yu'u xí'ín tatái Ndios. Díon ta'ani ndo'ó, iin kúu ndó xí'ín yu'u, ta iin kúu yu'u xí'ín ndo'ó. 21 Ta ndidaá na natiin va'a choon sa'ándái, ta seídó'o na ña, noón kúu na kóni ndisa ñaá. Ta ndidaá na kóni ñaá, kú'u ini tatái Ndios sa'a ná, ta kú'u ta'ani ini yu'u sa'a ná, ta na'i mií noo ná —kaá Jesús.

22 Dá ni ndato'ón ñaá Judas (tído o duú Judas Iscariote), dá kaá ra:

—Tatá, ¿ndiva'a na'a ní mií ní noo ndú'u, ta o duú noo na kúu kuendá ñayuu yó'o?

23 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndi ndaa na kóni yu'u xí'ín ndino'o ini na, noón kúu na natiin va'a to'on ká'in, ta ku'u ini tatái Ndios sa'a ná, ta kasaa yu'u xí'ín tatái Ndios kandeí ndu xí'ín ná. 24 Ta ndí ndaa na ko kóni yu'u xí'ín ndino'o ini na, noón

kúu na ko nátiin va'a to'on ká'in. Tído to'on ni seídó'o ndó ni ka'in, o duú ta'ón to'on mií kían. To'on ni xí'o tatá Ndios, na ni tanda'á yu'u veii, kían.

25 'Ndidaá to'on yó'o ká'in xían nani iói xí'ín ndó. 26 Tído tá ná kasaa na chindeé ndo'ó, na kúu Espiritu ii, na tanda'á tatá Ndios kasaa kuendá mií, noón ví kúu na dána'a ndi'i sa'a ndidaá ña ni ka'in xí'ín ndó, ta dándusaa ini na ndo'ó sa'a ndidaá ña ni ka'in.

27 'Ta ko'in ki'oi ña koo va'a ini ndo, chi ko'in ki'oi ña koo va'a ini ndo táto'on ki'o ió va'a ini mií. Ta o kandeé ta'on ña'a ió ñayuu yó'o ki'oan ña koo va'a ini ndo táto'on ki'o xí'o yu'u ña noo ndo. Ta ná dá'a ni kutúu ini ndo, ta ná dá'a ni yu'u ndo. 28 Sa ni seídó'o ndó ña ni ka'in xí'ín ndó ña miían ko'in, tído kasaa tuku va yu'u naki'in tá'in xí'ín ndó. Tá miían ndaa ndisa kóni ndo yu'u, dá kían kánian kadij ini ndo, chi ni ka'in xí'ín ndó ña ko'in noo tatái, ta mií ná kúu na ká'ano cháa ka o duú yu'u. 29 Viti kásto'in xí'ín ndó ña díon koo, va'ará ko ñá'a kooan, dá tá ni kuu díon, dá kandísa ndó ña ni ka'in.

30 'Cháa díon vá ka'in xí'ín ndó, chi sa vei va ña u'u, ña sa'ándá choon ñayuu yó'o, ta ni iin ña'a o kandeéan kean xí'ín. 31 Tído ko'on yu'u keei táto'on ki'o ni sa'anda tatá Ndios choon nooi, dá ná kandaá ini ndidaá ñayuu ña kóni yu'u Ndios. Ndakuei ndó, ná ko'o.

15

Jesús kúu yitó uva ndisa

1 'Yu'u kúu yitó uva ndisa, ta tatái Ndios kúu na xito rá. 2 Ta ndidaá ndá'a ra, ña ko xí'o kui'i, ka'anda na ña. Ta ndidaá ndá'a ra xí'o kui'i, nduvii ná ña, dá ná ki'o cháa kaan kui'i. 3 Dá ri ndo'ó, sa ni nduvii vá ndó ni kee to'on ni ka'in xí'ín ndó. 4 Daá koo ini ndo kane'e tá'an toon ndó xí'ín yu'u, dá kane'e tá'an yu'u xí'ín ndo'ó. Dá chi táto'on ki'o ndó'o ndá'a yitó uva, o kúu ta'on ki'o miían kui'i tá ko né'e tá'an xí'ín yitóan, ki'o díon ta'ani o kúu ta'on kee ndó ña kóni Ndios tá ko né'e tá'an toon ndó xí'ín yu'u.

⁵ Yu'u kúú yitó uva, ta ndo'ó kúú ndá'í. Sa'á ñoó tá né'e tá'an toon ndó xí'ín yu'u, ta né'e tá'an yu'u xí'ín ndó, dá k'i'o nda'o ndó kui'i noo Ndios. Dá ch'i tá k'o né'e tá'an toon ndó xí'ín yu'u, ni ña'a o kándeé ndó kee ndó. ⁶ Na k'o né'e tá'an toon xí'ín yu'u, taó xóo ñaá tatáí tató'on kée na xí'ín ndá'a yitó uva, dá tá n'i ichian, dá nditútí náan, dá taán ná ña noo k'í'í ñó'o, dá kej ña.

⁷ Tá né'e tá'an toon ndó xí'ín yu'u, ta náki'in va'a ndó to'on ká'in, kaka ndo ndi ndáa mií ña'a kóni ndo, ta kúú ni'í vá ndóan. ⁸ Ta natiin tatáí Ndios ñañó'ó sa'á ña xí'o ndó kuá'á nda'o kui'i noo ná, dión, dá na'a ndo ña kúú ndó kuendáí. ⁹ Dá ch'i tató'on k'i'o kú'u ini tatáí sa'í, k'i'o dión ta'ani kú'u ini sa'a ndo. Ta daá kaño'o toon ndó tixi ndá'a ña kú'u ini sa'a ndo. ¹⁰ Tá kée ndó choon sa'ándáí, dá kían ñó'o ndó tixi ndá'a ña kú'u ini sa'a ndo, tató'on k'i'o kée mií choon sa'ándáí tatáí, ta nákaai tixi ndá'a ña kú'u ini na sa'í.

¹¹ Ta ndidaá ña yó'o n'i ka'in xí'ín ndó, dá kadii ini ndo tató'on k'i'o kadii ini mií. Dión, dá nakutí ndó xí'an di'í ini. ¹² Ta ña yó'o kúú choon sa'ándáí yu'u noo ndo, ña ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó tató'on k'i'o ndó'o yu'u xí'ín ndó. ¹³ K'o iin k'a kú'u cháá k'a ini sa'a amigo na, sava'a na nak'i'o mií ña kuu na sa'a ná. ¹⁴ Ndo'ó kúú amigo yu'u tá kée ndó choon sa'ándáí noo ndo. ¹⁵ Ta o chínani k'a yu'u ndo'ó ña kúú ndó ta kéchóon nooí, dá ch'i k'o ná'á ta'on iin ta kéchóon ndí k'ian kée sato'o ra. Ta viti nachinaní yu'u ndo'ó amigoi, dá ch'i ndidaá vá ña'a n'i ka'an tatáí xí'ín n'i kastó'in xí'ín ndó. ¹⁶ Ch'i k'o ní kaxi ndó yu'u ña kanooi xí'ín ndó, yu'u di'a va n'i kaxi ndo'ó ña kanoo ndó xí'ín, ta n'i x'i'oi choon noo ndo ña ko'on ndo kakuu ndó tató'on k'i'o iin yitó kui'í, ta daá kuití kuiin kui'i ndo, dá kían ndi ndáa mií vá ña'a ná kaka ndo noo tatá Ndios xí'ín ku'u yú'u, ta kúú k'i'o naan noo ndo. ¹⁷ Ta choon sa'ándáí noo ndo kúú ña ku'u ini ndo sa'a iin rá iin ndó.

Kaá Jesús ña koni u'u ñaá ñayuu

¹⁸ Tá n'i kasá'á xini u'u ñayuu kuendá ñayuu yó'o ndo'ó, dá kana'a

ndo ña dinñó'ó k'a yu'u n'i xini u'u na. ¹⁹ Dá ch'i tá n'i sa kuu ndó kuendá ñayuu yó'o, dá kían n'i sa ku'u ini na sa'a ndo, ní kúu. Tído viti k'o kúú k'a ndo kuendá ñayuu yó'o, ch'i n'i kaxii ndo'ó tein ñayuu ñayuu yó'o, dá kéchóon ndó nooí, sa'á ñoó xini u'u na ndo'ó. ²⁰ Ndisaa ini ndo ña n'i ka'in xí'ín ndó ña ni iin ta kéchóon k'o ndáya'i ta'on ra cháá k'a noo sato'o ra. Sa'á ñoó tá n'i kendava'a na xí'ín yu'u, ta kendava'a ta'ani na xí'ín ndó. Tá n'i naki'in va'a na to'on n'i daná'í noo ná, dá kían naki'in va'a ta'ani na to'on dána'a ndo'ó noo ná. ²¹ Ta dión ta'ani kee na xí'ín ndó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u, dá ch'i k'o ná'á ta'on na mií na n'i tanda'a yu'u veii.

²² 'Dá ch'i tá k'o ní k'í yu'u ñayuu yó'o, ta ni xio n'i ka'in xí'ín ná, dá kían o kóo ta'on kuachi na, ní kúu. Tído k'o k'a to'on nandukú ná chindeé ná mií ná sa'a kuachi na, ch'i sa n'i kastó'in xí'ín ná, ta k'o ní xíin na kandísa naan. ²³ Tá xini u'u ñayuu yu'u, dá kían nda tatáí Ndios xini u'u na. ²⁴ Tá k'o ní kée yu'u ña ndato, ña ni iin ku'u k'o ní kée iin k'a ta noo ná, dá kían o kóo ta'on kuachi na, ní kúu. Tído viti n'i xini xí'ín noo ná ña ndato n'i kee, vatí xian dión, xini u'u na yu'u, ta xini u'u ta'ani na tatáí. ²⁵ Tído dión n'i kuu, dá n'i xinkoo noo ká'an tuti i'í Ndios: "Dión oon va n'i xini u'u na yu'u."

²⁶ Tído tá ná kasaa na chindeé ndo'ó, na k'i'o tatá Ndios tanda'a yu'u kii noo ndo, noón kúú Espiritu i'í, ta kúú ná na ndaa, na kii noo tatáí, ta noón kúú na k'i'o ndaa kuendá sa'a yú'u. ²⁷ Ta k'i'o ta'ani ndó kuendá sa'í, dá ch'i nda mií sa'a n'i kasá'á xionoo ndó xí'ín.

16

¹ 'Ká'in sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó, dá kían ná dá'a ni kexoo ndó noo ña kándeé ini ndo yu'u, ² ch'i taxí ná ndo'ó ve'e noo nditútí ná, ta kasandaá iin ku'u ña ndakuei ñayuu ka'ání ná ndo'ó, ch'i ka'án ná ña k'i'o dión kóni Ndios kee na. ³ Dión kee na, ch'i k'o ná'á ta'on na tatá Ndios, ta ni yu'u k'o ná'á ná. ⁴ Tído ká'in sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó viti, dá tá ná kasandaá

hora koo dión, dá ndisaa ini ndo ña sa ni ka'in xí'ín ndó ña dión ndo'o ndó.

Ká'an Jesús sa'a choon kée Espiritu ij Ndios

'Ta kọ ní ká'an ta'on yu'u sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó nda mií sa'a, dá chí ió va yu'u xí'ín ndó. ⁵Tído viti kían no'o va yu'u noo na ni tanda'a ñaá veii, tído ni iin tó'ón ndó kọ ndátó'ón ñaá: "¿Ndeí ko'on ní?" ⁶Di'a kúnda'í ini ndo sa'a ña ni ka'in sa'a ndidaá ña yó'o xí'ín ndó. ⁷Tído ká'an ndaaí xí'ín ndó ña keva'a mií ndó tá ná no'í, dá chí tá ná o nó'in, dá o kasaá ta'on na chindeé ndo'o. Tído tá ná no'í, dá tanda'í na kasaá na koo na xí'ín ndó. ⁸Tá ná kasaá na, dá kían k'í'o na ña kandaá ini iin rá iin ñayuu ña kómí ná kuachi noo Ndios, ta k'í'o ta'ani na ña kandaá ini na ña kendaá Ndios, ta k'í'o ta'ani na ña kandaá ini na ña kényiko ndaa Ndios. ⁹Chí k'í'o na ña kandaá ini ñayuu ña kómí ná kuachi sa'a ña kọ ní kándeé ini na yu'u, ¹⁰ta k'í'o na ña kandaá ini na ña kendaá Ndios, dá chí viti no'í noo tatái, ta o koni ka ndo yu'u. ¹¹Ta k'í'o ta'ani na ña kandaá ini na ña kényiko ndaa Ndios, chí sa ni keyiko na sa'a ña u'u, ña sa'ándá choon ñayuu yó'o.

¹²'Kua'a nda'o ña'a ió ka'in xí'ín ndó, tído o kándeé ta'on ndó katóni ndi'i ini ndoán viti. ¹³Tído tá ná kasaá na kúu Espiritu ij, na kúu na ndaa, noón kúu na k'í'o ña kandaá ndi'i ini ndo ndi kían kúu ña ndaa. Chí o ká'an ta'on na xí'ín ndó ña kóni mií ná, di'a ka'an na xí'ín ndó sava'a sa'a ña ni seídó'o na. Ta k'í'o na ña kandaá ini ndo sa'a ndi kían vei koo chí noo. ¹⁴Ta mií ná kedaá, dá natiin yu'u ñaño'ó, dá chí natiin na ña ió noo yú'u, ta k'í'o na ña kandaá ini ndo sa'án. ¹⁵Ta ndidaá kúu ña'a ió noo tatái kúu ña'a mií, sa'a ño'o ni ka'in ña natiin na kúu Espiritu ij ña ió noo yú'u, ta k'í'o na ña kandaá ini ndo sa'án.

Kaá Jesús ña kúnda'í ini ra nduuan ña kadij ini ra

¹⁶'Sa kua'an kasandaá kuu o koni ka ndo yu'u, dá ya'a cháá kuu, dá koni tuku ndó yu'u, dá chí no'í noo tatái Ndios —kaá na.

¹⁷Dá ni kasá'á dao ta xionoo xí'ín ná ño'o ndátó'ón tá'an ra:

—¿Ndiva'a ká'an na dión? Chí kaá na: "Sa kua'an kasandaá kuu o koni ka ndo yu'u, dá ya'a cháá kuu, dá koni tuku ndó yu'u, chí no'í noo tatái Ndios." ¹⁸¿Ndi kóni kaa: "Sa kua'an kasandaá kuu o koni ka ndo yu'u"? Kọ kandaá ini ndi kóni kaa to'on ni ka'an na —kaá ra.

¹⁹Dá ni kandaá ini Jesús ña kóni ra ndató'ón ñaá rá. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón tá'an mií ndó sa'a ña ni ka'in ña: "Sa kua'an kasandaá kuu o koni ka ndo yu'u, dá ya'a cháá kuu, dá koni tuku ndó yu'u"?

²⁰Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña vei kuu nda'í kuaki ndó, ta nda'í ka'an ndo, ta tein ndo'o ndó dión, kadij nda'o ini na kúu kuendá ñayuu yó'o. Ta va'ará kunda'í ini ndo, tído ña kunda'í ini ndo, ño'o nduuan ña kadij ini ndo. ²¹Chí ká'ian ndo'o ndó tátó'on k'í'o ndó'o iin ña'a tá dá ká'ian taleé, ndó'o nda'o níman, chí ni kasandaá hora kaki de'án. Tído tá ni ndi'í ni kaki xi, kúu ni nandodóan ña ni ndo'o níman, dá chí kadij nda'o inian sa'a ña ni kaki iin taleé ló'o ñayuu yó'o. ²²Dión ta'ani ndo'o ndo'o, chí viti kúnda'í ini ndo, tído nandió koo tukui naki'in tá'in xí'ín ndó, dá kadij ini ndo, ta kọ iin ta'on kandeé chituu ña kadij ini ndo.

²³'Tá ná kasandaá kuu dáá ño'o, o ndátó'ón ka ndo yu'u sa'a ni iin ña'a, chí miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá ña'a ná kaka ndo noo tatái Ndios xí'ín kuu yú'u, k'í'o naan noo ndo. ²⁴Kọ ña'a ta'on kaka ndo ni iin ña'a noo Ndios xí'ín kuu yú'u, sa'a ño'o ná kaka ndoán viti, ta kúu ni'í vá ndoán, dá ná kutí ndó xí'an kadij ini ndo.

Kaá Jesús ña ni kandeé ná xí'ín ña kini ió ñayuu yó'o

²⁵'Sa'a dao ña'a ni tiin ndaa sa daná'i noo ndo. Tído vei kuu ña kían o kée kai dión. Di'a k'í'oi ña kandaá tá'í ini ndo sa'a tatái Ndios. ²⁶Tá ná kasandaá kuu dáá ño'o, dá kían kaka ndo ña'a noo tatái Ndios xí'ín kuu yú'u, ta ka'in xí'ín ndó ña kọ káni kaan kueí

nda'í yu'u sa'a ndo noo ná, ²⁷ dá chí kú'u va ini tatá Ndios sa'a ndo sa'á ña kóni ndo yu'u, xí'ín sa'á ña kándísa ndó ña noo mií ná nì kii yu'u. ²⁸ Noo tatá Ndios nì kiii, ta nì kasáai ñayuu yó'o. Ta viti ko'ín dánkooi ña, dá no'í noo ná —kaá Jesús.

²⁹ Dá nì kaa ta xionoo xí'ín ná:

—Viti kían xí'o ní ña kandaá tá'í ini ndu, ta ko tín ndaa ka ní sa'a dao ña'a ka'an ní xí'ín ndú. ³⁰ Viti kían kandaá ini ndu'u ña ndidaá tá'an ña'a ná'á ní, ta ko xínñó'ó kaan ndato'ón ndú mií ní, sa'á ñoó kándísa ndu'u ña nì kii ní noo Ndios.

³¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á viti ví kándísa ndó ña dión kían? ³² Tído sa nì kasandaá vá hora ña kuita noo ndó ko'on ndo, ta dánkoo mií ndó yu'u. Tído o kándoo mií ta'on yu'u, chí ió va tatá Ndios xí'ín. ³³ Ndidaá ña yó'o nì ka'ín xí'ín ndó, dá ná koo va'a ini ndo sa'á ña kándísa ndó yu'u. Ta ndo'o nda'o ní ndo ñayuu yó'o, tído kandeé ini ndo yu'u, dá chí nì kandeéi xí'ín ña kini ió ñayuu yó'o —kaá na.

17

Xíka Jesús ña manì noo Ndios sa'á taa xionoo xí'ín ná

¹ Ndidaá ña yó'o nì ka'an Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Nì ndí'i daá, dá nì ndane'e noo ná chí induú, dá nì kaa na xí'ín Ndios:

—Tatá, sa nì kasandaá vá hora, viti kían k'i'o ní ña natiin yu'u, na kúu de'e ní, ñañó'ó, dá ná natiin mií ní ñañó'ó noo yú'u, na kúu de'e ní. ² Chí mií ní nì xí'o choon no'í dándákii ndidaá ñayuu, dá k'i'oi ña kataki chíchí ndidaá na nì xí'o ní no'í. ³ Ta ni'í ná ña kataki chíchí ná tá ná nakoni na mií ní, na kúu iin tó'ón dinì Ndios ndaa, ta nakoni ta'ani na Jesucristo, na nì tanda'á ní nì kasáa.

⁴ Nì nak'i'oi ndidaá kúu ñañó'ó noo mií ní tein nì sa ioi ñayuu yó'o, chí nì daxínoi choon veii, ña kúu choon nì xí'o ní no'í. ⁵ Sa'á ñoó, tatá Ndios, viti k'i'o ní ña ná natiin tukui ñañó'ó kooi xoo kuá'a mií ní noo sa natiin yu'u

ñañó'ó ndaa rá ko ñá'a kasá'a ñayuu yó'o.

⁶ 'Sa nì ka'ín sa'a mií ní noo taa nì xí'o ní no'í tein ñayuu ñayuu yó'o. Ta taa mií ní nì sa kuu ra, ta nì nak'i'o ní ra noo ndá'a yu'u, ta nì natiin va'a ra to'on mií ní. ⁷ Ta viti kandaá ini ra ña ndidaá choon nì xí'o ní nì kee yu'u kían nì natiin noo mií ní, ⁸ dá chí ndidaá to'on nì xí'o ní no'í nì kasto'ín xí'ín rá, ta nì natiin va'a raan, ta ná'á rá ña miían ndaa noo mií ní nì kixii, ta kándísa ra ña mií ní kúu na nì tanda'á ñaá veii.

⁹ 'Ta viti seí nda'avíi noo ní sa'a rá, ta ko seí nda'avíi noo ní sa'a dao ka ñayuu, sava'a sa'á taa nì xí'o ní no'í seí nda'avíi sa'a, dá chí taa mií ní kúu rá. ¹⁰ Ta ndidaá ña'a yu'u kúu ña'a mií ní, ta ndidaá ña'a mií ní kúu ña'a yu'u, ta xí'ín taa yó'o nì natiin yu'u ñañó'ó.

¹¹ 'Ta o koo ka yu'u ñayuu yó'o, tído kandoo taa yó'o ñayuu yó'o, chí nasaai noo mií ní. Tatá Ndios, mií ní kúu na ii, ta seí nda'avíi noo ní sa'á taa nì xí'o ní no'í ña kanda ka ní ra xí'ín ndée ní, dá kían iin ná kakuu ra táto'on k'i'o kúu mií yó. ¹² Tá sa xionooi ñayuu yó'o xí'ín ta nì xí'o ní no'í, nì sa ndaka va'i ra xí'ín ndée mií ní, ta nì iin tó'ón rá ko ní naá. Sava'a ra kúu de'e ña kini, roón kúu ra nì naá, dá ná xinkoo noo ká'an tuti ii mií ní sa'a rá.

¹³ 'Tído viti nasaai noo mií ní, ta ká'ín ña yó'o xían nani iói ñayuu yó'o, dá ná nakutí rá xí'an dijí ini ra táto'on k'i'o kádijí ini yu'u. ¹⁴ Ta nì xí'o yu'u to'on mií ní noo rá, ta viti na kúu kuendá ñayuu yó'o xini u'u ñaá, dá chí ko kúu ta'on ra kuendá ñayuu yó'o, chí dión ni yu'u, ko ta'ón taa kuendá ñayuu yó'o kúu. ¹⁵ Ko seí nda'avíi noo ní ña taó ní ra ñayuu yó'o, di'a seí nda'avíi noo ní ña kanda ní ra noo ña kini ió ñayuu yó'o. ¹⁶ Chí táto'on k'i'o ko kúu ta'on yu'u kuendá ñayuu yó'o, k'i'o dión ta'ani ndó'o taa yó'o, chí ko kúu ta'on ra kuendá ñayuu yó'o. ¹⁷ Ta kevií ní ra xí'ín to'on ndaa ní, chí to'on mií ní kúu ña ndaa. ¹⁸ Táto'on k'i'o nì tanda'á ní yu'u veii ñayuu yó'o, k'i'o dión ta'ani tanda'á yu'u mií rá ko'on

ra kane'e ra to'in ñayuu yó'o. ¹⁹ Sa'á mií rá ko'in naki'oi mií keei ña kóni ní, dá ná koni ra naki'oi ndisa ra mií rá noo mií ní kee to'on ndaa ní.

²⁰ Ta o duú sava'a sa'á ta yó'o oon ni seí nda'ávii noo ní, seí nda'í ta'ani yu'u noo ní sa'a ndidaá na kasandaá kandeé ini na yu'u sa'á to'on dána'a ta yó'o, ²¹ dá ná kasandaá na kakuu na iin tó'ón, táto'on ki'oi iin kúú mií ní xí'ín yu'u, tatá, ta iin kúú vá yu'u xí'ín mií ní, ta iin ná kakuu ta'ani na xí'ín yó, dá ná kandisa ndidaá ñayuu ña mií ní ni tanda'á yu'u veii. ²² Táto'on ki'oi ni xi'oi ní ñaño'ó nooí, ki'oi dión ta'ani ni xi'oi ñaño'ó noo ná, dá iin tó'ón ná kakuu na táto'on ki'oi iin tó'ón vá kúú mií yó. ²³ Iin kúú vá yu'u xí'ín ná, ta iin kúú vá mií ní xí'ín yu'u, dión, dá koni ndisa na kakuu na iin tó'ón, dá ná kandaá ini dao ka ñayuu ña mií ní kúú na ni tanda'á yu'u veii, ta ná kana'á ná ña kú'u ini ní sa'á na kándéé ini ñaá táto'on ki'oi ndó'o ní xí'ín yu'u.

²⁴ Tatá, mií ní ni xi'oi ñayuu yó'o noo yú'u, ta kónii ña kandeí ta'ani na noo koo yu'u, dá ná kandeí na xí'ín, dá ná koni na choon ndato ni xi'oi ní nooí, chi sa daá kú'u va ini ní sa'a yú'u nda rá ko ñá'a kava'a ñayuu yó'o. ²⁵ Tatá, mií ní kúú na ndaa, tído ko ná'á ta'on na kúú kuendá ñayuu yó'o mií ní, tído yu'u, ná'í mií ní, ta ta yó'o kúú ra ná'á ta'ani ra ña mií ní ni tanda'á yu'u veii. ²⁶ Sa ni xi'oi ña kandaá ini ra sa'a mií ní, ta ko'in ki'oi ña kandaá cháa ka ini ra sa'a ní, dá ná kat'i'a ra ku'u ini ra sa'a dao ka ñayuu táto'on ki'oi kú'u ini mií ní sa'a yú'u, ta iin ná kakuu yu'u xí'ín ná —kaá na xí'ín tatá Ndios.

18

Di'a ni kuu tá ni tiin ra Jesús né'e ra kua'an ra noo ta né'e choon

¹ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, dá ni kee na kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná iin ka xoo yuyúu naní Cedrón, ta ñoo kándu'u iin ñó'o ká'ano noo káa yitó kuí'í. Dá ni ku'u na tein rá xí'ín ta xionoo xí'ín ná. ² Ta Judas, tá'an ra kua'an naki'oi Jesús noo ndá'a ta xiní u'u ñaá, roón kúu

ra ná'á noo káa yitó ñoo, dá chi sa kua'á nda'o ta'ándá sa sa'an Jesús ñoo xí'ín ta xionoo xí'ín ná. ³ Dá ni kee Judas ndáka ra iin tu'u soldado xí'ín dao ka ta kéchóon noo ta duti saku'a'a xí'ín ta fariseo kua'an ra. Ta né'e ra ñó'o toon xí'ín espada ni sa'a ra. ⁴ Ta sa ná'á vá Jesús ndí kían ndo'o na, sa'á ñoo ni natuu yati na noo rá. Dá ni ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo nándukú ndó?

⁵ Dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Vei ndu tiin ndu Jesús, ta ñoo Nazaret.

Dá ni kaa na:

—Yu'u kúúí.

Ta iin Judas xí'ín rá, chi vei ra naki'oi ñaá rá noo ndá'a rá. ⁶ Tído tá ni ka'an Jesús: “Yu'u kúúí”, kúú ni nakaka sátá rá, dá ni kuei ni'ini ra noño'o. ⁷ Dá ni kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—¿Ndá yoo nándukú ndó?

Dá ni kaa ra:

—Jesús, ta ñoo Nazaret.

⁸ Dá ni kaa na:

—Sa ni ka'in xí'ín ndó ña yu'u kúúí.

Sa'á ñoo, tá yu'u nándukú ndó, dá kían konó ndó ná yaa ta xionoo xí'ín yó'o ko'on ra.

⁹ Dión ni kaa na, dá ná xinkoo to'on ni ka'an na xí'ín Ndios, dá chi ni kaa na ña ni iin tó'ón ta ni xi'oi na noo ná ko ní naá.

¹⁰ Ta né'e Simón Pedro iin espada. Dá ni taó ráan ini ñii noo nákaaan, ta kúú ni darkue'e ra ta kéchóon noo ta duti kúú noo, chi ni sa'anda ra do'o xoo kuá'a ra. Ta Malco naní ta ñoo.

¹¹ Dá ni kaa Jesús xí'ín Pedro:

—Nachikaa va'a espada xaan ini ñii noo ni sa káaan, dá chi ña ndó'i yó'o kúú táto'on iin copa ndirá ova ni xi'oi tatá Ndios ko'i. ¿Á ko ná'á ta'on yo'ó ña kánian ko'i ra? —kaá na.

Ndáka ra Jesús ni sa'a ra ve'e ta duti kúú noo

¹² Ndidaá ta soldado ñoo xí'ín ta sa'ándá choon noo rá, xí'ín ta kéchóon noo ta né'e choon noo na Israel ni tiin ra Jesús, dá ni so'oni ñaá rá, ¹³ dá ni kee ra ndáka ñaá rá kua'an ra noo ra naní Anás, dá chi ta yó'o kúú xido Caifás, tá'an ra kúú duti kúú noo kua

dáá ñóó. ¹⁴ Ta Caifás kúú ra ni ka'an ni'ini noó ta né'e choon noó na ñoo Israel ña va'a cháa ka ná kuu iin tó'on taa noo ndidaa na ñoo Israel o duú kaan naa ndi'i na ñoo ñóó.

Di'a ni ndo'o Pedro tá ni sa iora yé'é ve'e Anás

¹⁵ Ta tákaa Simón Pedro xí'in iin ka ta xionoo xí'in Jesús sata ná kua'an ra. Ta ná'a tá'an ta duti kúú noó xí'in ta né'e tá'an xí'in Pedro kua'an ra. Sa'a ñóó ni kuu ni ku'u ra xí'in Jesús nda yé'é ve'e ta duti kúú noó ñóó. ¹⁶ Tído ni kandoo va Pedro iin ra sata vé'e. Sa'a ñóó ni keta ta xionoo xí'in Jesús ñóó, tá'an ra ná'a tá'an xí'in ta duti kúú noó ñóó. Dá ni ka'an ra xí'in ña'a ndaa yé'é ñóó ña ná konóan ku'u Pedro. ¹⁷ Dá ni ku'u ra. Dá ni kaa ña'a ñóó xí'in rá:

—Xionoo ta'ani yo'ó xí'in taa kaa, ¿daa koó?

—Koó, o duú ta'on ñaa kúúí —kaá ra.

¹⁸ Ta ni kao noo na kéchóon noó ta duti xí'in ta kéchóon noó ta né'e choon ndita na nádaa ná noo kéí ñó'o, dá chi vixi nda'o. Ta ñóó ta'ani iin Pedro nádaa rá.

Di'a ni kuu tá ni ndato'on Anás Jesús sa'a ña kée na

¹⁹ Dá ni ndato'on ta duti kúú noó Jesús nda choon kuu na ta xionoo xí'in ná, ta ni ndato'on ta'ani ñaa rá nda sa'a dána'a na noó ñayuu. ²⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Sa daná'a túui noó ñayuu, chi daa kuiti va sa daná'i noo ná ini ve'e noo náta na xí'in yé'é ño'o ká'ano noo ndítutí ndidaa na ñoo yo, na Israel, ta ni iin tó'on ta'on ña'a ko ní dána'a de'íi. ²¹ Ta, ¿ndiva'a ndato'on ní yu'u? Va'a ka ndato'on di'a ní na ni seídó'o to'on sa daná'i sa'a ña ni ka'in xí'in ná, dá chi ndidaa va ná ná'a ndi kían ni daná'i noo ná.

²² Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús dión, dá ni koon iin ta kéchóon noó ta né'e choon da'anda noo ná, dá ni kaa ra xí'in ná:

—¿Á ki'o dión ví ká'an yo'ó xí'in ta duti kúú noó?

²³ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Tá ni ya'i ni ka'in, xinóon, dá kían, ka'an ndeí ko vá'a ni ka'in. Tído tá ko ní ya'i ká'in, dá kían, ¿ndiva'a ni kanón yu'u? —kaá na.

²⁴ Ta kúú dión ndiko ii vá ná ni tanda'a ñaa Anás kua'an na noo Caifás, ta kúú mií ta duti kúú noó.

Di'a ni kuu tá ni ndata Pedro sa'a Jesús

²⁵ Ta iin ii vá Pedro nádaa rá noo kéí ñó'o ñóó. Dá ni kaa ra ndita ñóó xí'in rá:

—Taa xionoo ta'ani xí'in Jesús kúú yo'ó, ¿daa koó?

Dá ni ndata vá Pedro, ta kaá ra:

—Koó, o duú ta'on ñaa kúúí.

²⁶ Dá ni kaa iin ta kéchóon noó ta duti kúú noó, ta kúú rá iin tá'an taa ni sa'anda Pedro do'o ñóó:

—Yo'ó kúú ra ni xini yu'u xí'in taa ñóó tein yitó ku'í ñóó, ¿daa koó?

²⁷ Ta kúú ni ndata tuku Pedro sa'a Jesús. Ta kúú mií dáa ni kana chéli.

Di'a ni kuu tá ni sa io Jesús noo Pilato

²⁸ Dá ni taó rá Jesús ve'e Caifás, dá ni kee ra ndaka ñaa rá kua'an ra ve'e chóon ta romano. Ta sa ni tuu noo vá kuu dáa ñóó, ta ko ní ku'u ta'on ra ve'e chóon ñóó, dá ná o kandoo yakó rá noo Ndios, dá kuu kadíni ra tein víko pascua. ²⁹ Dá ni keta Pilato, tá'an ra né'e choon ká'ano kuendá Judea yé'é chóon ñóó. Dá ni kaa ra xí'in rá:

—¿Ndá kuachi ni ya'a taa yó'o ni kee ra?

³⁰ Dá ni kaa ra xí'in rá:

—Tá koó kuachi ká'ano ní ya'a taa yó'o ni kee ra, ta o káne'e ta'on ndu ra kii ndu nakí'o ndu noo mií ní, ní kúu.

³¹ Dá ni kaa Pilato ñóó xí'in rá:

—Káne'e ndó ra kua'an ndo, ta keyíko mií ndó sa'a rá táto'on ki'o sa'ándá ley mií ndó choon.

Dá ni kaa ra Israel ñóó:

—Tído koó íchi ndú ña ka'ání ndú ni iin ñayuu —kaá ra.

³² Dión ni kuu, dá ni xinkoo noó ni ka'an Jesús táto'on ki'o ndo'o na kuu na.

³³ Dá ni nandió koo Pilato ni ndu'u ra ini ve'e chóon ñóó. Dá ni kana ra Jesús, dá ni ndato'on ñaa rá:

—¿Á ndaa yo'ó kúú rey noó na Israel?

³⁴ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—¿Á dión ká'án mií ní, o dao ka ñayuu n̄i ka'an dión x̄í'ín ní sa'a yú'u?

³⁵ Dá n̄i kaa Pilato:

—¿Ndi kee yu'u kandaā inij, ta o duú iin ra Israel kúú yu'u? Ta ñoo mií vá yo'ó x̄í'ín ta duti sakua'a, roón kúú ra n̄i nak̄i'o yo'ó noo ndá'í. Ta, ¿ndi k̄ián n̄i ya'ón n̄i keeón?

³⁶ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—K̄o ní nátiin ta'oin choon né'i ñayuu yó'o. Dá ch̄i tá ní nátiin ña ñayuu yó'o, dá k̄ián ndakuei ta kúú kuendáí naá tá'an ra x̄í'ín ra Israel, ta o kónó ta'on ra yaai noo ndá'a rá, ní kúu. Tído k̄o ní nátiin ta'oin choon né'i ñayuu yó'o.

³⁷ Dá n̄i kaa Pilato x̄í'ín ná:

—¿Á iin rey va kúú yo'ó, tá dáá?

Dá n̄i kaa Jesús:

—Mií ní kaá ña kúú yu'u iin rey. Ta n̄i kasáa yu'u ñayuu yó'o, ta n̄i kaki yu'u ñayuu yó'o, dá k̄i'oi kuendá sa'a ña ndaa. Ta ndidaá na kúú kuendá ña ndaa, noón kúú na nátiin va'a ña d̄ana'í.

³⁸ Dá n̄i kaa Pilato x̄í'ín ná:

—Ta, ¿ndi k̄ián kúú ña ndaa, tá dáá?

Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an ra dión, dá n̄i keta tuku ra yé'é chón n̄i ka'an ra x̄í'ín ta né'e choon noó na Israel ñoo:

—Ni iin tó'ón ta'on kuachi ra k̄o ní'í.

³⁹ Tído tein iin rá iin víko pascua dáyaā yu'u iin ta noo ra ñó'o ve'e kaa. Sa'a ñoo, ¿á kóni ndo ña dáyaā yu'u ta kúú rey noó na Israel yo'ó? —kaá ra.

⁴⁰ Dá n̄i kayu'ú ndidaá ta ñoo:

—¡Ná dá'a ni dáyaā ní ta xaan! ¡Barrabás di'a dáyaā ní! —kaá ra.

Tá'an ra naní Barrabás ñoo kúú iin ta ku'í'íná.

19

¹ Dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná kani kini soldado sata Jesús. ² Dá tá n̄i ndi'i n̄i kani ñaá rá, dá n̄i kava'a ra iin corona íon, ta n̄i ch̄inóo raan din̄i ná. Dá n̄i daku'ino ñaá rá iin dá'on kua'a toón, ³ dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—Na ká'ano kúú mií ní, na kúú rey noó na Israel.

Ta n̄i koon ra da'anda noo ná.

⁴ Dá n̄i keta tuku Pilato, dá n̄i kaa ra:

—Kande'é ndó, ná ko'ín taó'í ra sata vé'e yó'o, dá kana'á ndó ña ni iin tó'ón ta'on kuachi ra k̄o ní nán'í'í yu'u —kaá ra.

⁵ Dá n̄i keta Jesús, ta kánóo iin corona n̄i kava'a x̄í'ín íon din̄i ná, ta ndixi na iin dá'on kua'á toón ve'i na. Dá n̄i kaa Pilato x̄í'ín rá:

—Yó'o íin ra viti.

⁶ Dá tá n̄i xini ñaá ta duti sakua'a x̄í'ín ta ndaa yé'é ño'o, ta kúú n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú rá:

—¡Chirkaa ní ra ndika cruz! ¡Chirkaa ní ra ndika cruz!

Dá n̄i kaa Pilato:

—Yó'o natiin mií ndó ra, ta chirkaa ndó ra ndika cruz, dá ch̄i ni iin tó'ón ta'on kuachi ta yó'o k̄o ní nán'í'í yu'u.

⁷ Dá n̄i kaa ra x̄í'ín Pilato:

—Tído ley ndu'u k̄ián sa'ándá choon ña kánian kuu ra, dá ch̄i ch̄inani rá mií rá kúú rá de'e Ndios.

⁸ Tá n̄i seídó'o Pilato ña n̄i ka'an ta ñoo dión, ví'í ka ví'í n̄i yu'ú ra ká'ani rá Jesús. ⁹ Dá n̄i kee Pilato ndáka tuku ñaá rá n̄i ndu'u ra kua'an ra ini ve'e chón. Dá n̄i kaa ra x̄í'ín ná:

—¿Ndeí n̄i kison?

Tído ni iin to'on k̄o ní ká'an na. ¹⁰ Dá n̄i kaa Pilato:

—¿Ndiva'a k̄o ká'on x̄í'ín yu'u? ¿Á k̄o ná'á ta'an voon ña ió choon noo ndá'í ña chirkaai yo'ó ndika cruz, ta ió ta'ani choon noo ndá'í ña dáyaai yo'ó ko'on?

¹¹ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ta ni lú'u choon koó noo ndá'a mií ní keyíko ní sa'í tá k̄o ní kixian chí induú di'a. Tído ká'ano cháa ka kuachi ndído ta n̄i nak̄i'o yu'u noo ndá'a ní —kaá na.

¹² Ta nda mií hora daá ndúkú Pilato ña dáyaā ra Jesús, ká'án rá. Tído ndúndéé ta duti x̄í'ín dao ka ta ndíta x̄í'ín rá káyu'ú rá:

—Tá ná dáyaā ní ta xaan, dá k̄ián k̄o íin ta'on ní x̄í'ín César, ta né'e choon ká'ano. Dá ch̄i ndi ndaa ta ch̄inani mií rá kúú rá iin rey, roón kúú ra naá x̄í'ín César.

¹³ Tá n̄i seído'o Pilato ña n̄i ka'an ra dión, dá n̄i taó'í tuku ra Jesús. Dá n̄i

sa koo ra noo tá'anda choon iin xián noo naní Gabata xí'ín to'on hebreo. Ta to'on yó'o kóni kaa píso ni kava'a xí'ín yuu. ¹⁴ Táto'on kaxuu káa kuu kénduu na Israel ña kadíni na kuendá víko pascua, dá ni kaa Pilato:

—¡Yó'o iin na kúú rey noo mií ndó!

¹⁵ Dá ni kayu'ú ñayuu ñoó:

—¡Ka'ání ní ra, ka'ání ní ra ndika cruz!

Dá ni kaa Pilato xí'ín ná:

—¿Ndiva'a kóni ndo ña chirkaai rey ndo ndika cruz?

Dá ni kaa ta duti sakua'a ñoó:

—¡Sava'a César vá kúú rey ndu! —kaá ra.

¹⁶ Dá ni nakí'o ñaá Pilato noo ndá'a soldado, ña ná ko'on ra chirkaa ñaá rá ndika cruz. Dá ni tiin ñaá rá, dá ni kee ra ndáka ñaá rá kua'an ra.

Di'a ni kuu tá ni chirkaa ra Jesús ndika cruz, dá ni xi'i na

¹⁷ Dá ni sa dokó Jesús cruz kua'an na iin xián noo naní Gólgota xí'ín to'on hebreo. To'on yó'o kóni kaa lásá diní ndii. ¹⁸ Ta ñoó ni chirkaa ra Jesús ndika cruz. Ta ni chirkuai ta'ani ra uu ka taa, ta iin iin xoo díin ná tákuai iin iin ra. Ta me'í iin cruz noo tákaa Jesús.

¹⁹ Dá ni taa Pilato to'on noo iin tabla, ta ni chindá'a iin soldado ña diní cruz noo tákaa Jesús. Ta kaáan di'a: “Taa yó'o kúú Jesús, ta ñoo Nazaret, ta kúú rá rey noo na ñoo Israel.” ²⁰ Ta kúú kua'á nda'o na ñoo Israel ni ka'i to'on yó'o, dá chi yati yú'u ñoo vá ni chirkaa ra Jesús. Ta tándaa letra ká'an yú'u hebreo, xí'ín yú'u griego, xí'ín yú'u latín. ²¹ Dá ni kaa ta duti sakua'a xí'ín Pilato:

—Ná dá'a ni taa ní ña kúú rá rey noo na Israel. Va'a kaan di'a ná taa ní: “Ni kaa taa yó'o ña kúú rá rey noo na Israel.”

²² Dá ni kaa Pilato:

—Ña sa ni taai kían iin íchi vá ni kandooan kooan dión.

²³ Tá ni ndi'i ni chirkaa soldado ñoó Jesús ndika cruz, dá ni sa'anda kuáli rá dá'on ná. Ta ni kee ra ña komi tá'í, dá ni tiin ra iin iin tá'í ña. Ta ni tiin ta'ani ra kotó ni sa ndixi na ñoó, tído iin da'on káni ní vá kían, ko

ta'on tukuan. ²⁴ Dá ni ndat'ón tá'an soldado ñoó:

—Ná dá'a ni ndatá yóan, va'a kaan ná kadikí yo suerte, dá ná kande'á ndi ndaa yoo kandoo xí'án —kaá ra.

Dión, dá ni xinkoo noo ká'an tuti ií Ndios, chi di'a kaáan: “Ni naka'anda ra dá'on ni sa ndixii, ta ni sadikí rá suerte xí'ín dá'oin.” Ta ki'o dión ni kee soldado ñoó xí'ín dá'on ná.

²⁵ Sa'a cruz noo tákaa na ñoó iin naná na, ta iin ta'ani ku'u ló'o naná na, ta iin ta'ani María, ñadi'í Cleofas, ta iin ta'ani María Magdalena. ²⁶ Tá ni xini Jesús naná na xí'ín iin ta xionoo xí'ín ná, tá'an ra mani cháa ka noo ná, dá ni kaa na xí'ín naná na:

—Naná, taa xaan kúú de'ón viti.

²⁷ Dá ni kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná ñoó:

—Na xaan kúú nanóon viti —kaá na.

Nda kuu dáá ñoó ni nakuaka va'a ra naná Jesús koo na ve'e ra.

²⁸ Ta sa ná'á vá Jesús ña sa ni xinkoo ndi'i choon vei na, sa'á ñoó ni kaa na di'a, dá ni xinkoo noo ká'an tuti ií Ndios:

—¡Chi inii!

²⁹ Ta ñoó iin iin kidi ni chiti díní ño'o vino iá. Dá ni sa'an iin taa ni dakéta ni'ini ra iin tá'í dá'on ini vino iá ñoó, dá ni so'oni raán diní iin yíto naní hisopo. Dá ni chinee raan yú'u Jesús. ³⁰ Tá ni ndi'i ni tu'u na lú'u vino iá ñoó, dá ni kaa na:

—Sa ni kuu va viti.

Tá ni ndi'i ni ka'an na dión, dá ni narandéi diní ná, ta kúú ni nakí'o na mií ná ni xi'i na.

Di'a ni kuu tá ni dakú'u iin soldado iin kaa diní yokó yu'ú yika Jesús

³¹ Dá ni sa'an ta né'e choon noo na Israel noo Pilato, dá chi sa kenduu na Israel ña'a kadíni na kuendá pascua, ta ko kóni ra ña karkuei taa ñoó ndika cruz kuu nani'i ndée ná, dá chi mií kuu dáá ñoó kankao víko pascua. Sa'á ñoó ni seí nda'í ra noo Pilato ña ná konó rá ta'ano di'in taa ñoó, dá ná kuu dánoo ñaá rá ndika cruz. ³² Sa'á ñoó ni sa'an soldado ni sa'ano ra di'in ndi nduú taa tárkuai daó xí'ín Jesús.

³³ Tído tá ni kasandaá ra noo tákaa

Jesús, ta kúú n̄i xini ra ña sa n̄i xi'í va na, sa'á ñoó k̄o ní sa'an̄o ta'on ra di'in na. ³⁴ Tído iin ta soldado ñoó n̄i dakú'u ra iin kaa din̄i yokó yu'ú yika ná, ta vití'ón n̄i kankuei n̄i xi'ín taku'í. ³⁵ Ta mií na n̄i xini ña n̄i kuu dión, noón kúú na xi'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o, ta ná'á ná ña kíán ña ndaa, dá kandísa ta'ani ndó ña ká'an na. ³⁶ Dión n̄i ndo'o Jesús, dá n̄i xinkoo noo ká'an tuti ij Ndios: “O tá'an̄o ta'on ni iin lásá na.” ³⁷ Ta kaá ta'ani tuti ij Ndios di'a: “Koni xi'ín noo ñayuu na n̄i ku'u kaa yu'ú yika.”

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduxi Jesús

³⁸ N̄i ndi'i, dá n̄i sa'an José, ta ñoo Arimatea, noo Pilato. Ta kúú rá iin ta kuendá Jesús, tído kándísa de'é va ñaá rá, chi yu'ú ra kée ta né'e choon noo na Israel. Ta n̄i seí nda'í ra noo Pilato ña ná konó rá ko'on ra naki'in ra yikí koño Jesús. Dá n̄i sonó Pilato ña kee ra dión. Dá n̄i sa'an ra n̄i danóo ra yikí koño na. ³⁹ Ta n̄i sa'a ta'ani Nicodemo, tá'an ra n̄i sa'an n̄i ndat'ón xi'ín Jesús iin sakuaá. Ta né'e ra tát'on oko uxi kilo ña támi sa'an n̄i daká tá'an xi'ín mirra xi'ín áloe. ⁴⁰ Dá n̄i chituú ra yikí koño Jesús xi'ín dá'on yadí n̄i chichi ña'a támi sa'an ñoó, chi k̄i'o dión kée na Israel xi'ín ndidaá na xi'í noo ná, dá dánduxi ñaá ná. ⁴¹ Ta yati noo n̄i sarkaa na ndika cruz, ñoó kándu'u iin ñó'o noo kaa yitó ku'í. Ta ñoó nákaa iin yáí saá noo nduxi ndii. Ta ni iin tó'ón ndii k̄o ñá'a nduxi ñoó. ⁴² Ta ñoó n̄i dandúxi na Jesús, chi yati va kíán, chi sa kua'an ndi'i va kuu kénduu na ña'a kadíni na kuendá pascua.

20

Di'a n̄i kuu tá n̄i nataki Jesús

¹ Ta kuu mií noo kásá'á sa'a semana, kúú n̄i kee María Magdalena kua'an yáí noo n̄i nduxi Jesús, ta iin naá cháá ij vá. Tído tá n̄i saaan, kúú sa n̄i kuxoo va yuu ndadí yu'ú yáí ñoó. ² Dá n̄i nandió kooán n̄i kankonoán kua'an kasto'an xi'ín Simón Pedro xi'ín iin ka ta xionoo xi'ín Jesús, tá'an ra man̄i cháá ka noo ná. Tá n̄i saaan, dá n̄i kaaan xi'ín rá:

—N̄i naki'in ra yikí koño sato'o yo né'e ra kua'an ra, ta xini ndeí n̄i chikáa ñaá rá.

³ Dá n̄i kee Pedro xi'ín iin ka ta xionoo xi'ín Jesús kua'an ra kande'é rá yáí ñoó. ⁴ Ta taxí tá'an ra kua'an ra, tído n̄i'i cháá ka kua'an iin ka ta ñoó o duú Pedro. Sa'á ñoó dinñó'ó ka mií rá n̄i sa'a yu'ú yáí ñoó. ⁵ Dá n̄i chinee noo rá n̄i sa nde'é rá inian. Ta sa'a'a dá'on n̄i sa tuú yikí koño na kánóo, tído k̄o ní ku'u ta'on ra. ⁶ N̄i ndi'i, dá n̄i kasáa Pedro. Dá n̄i ku'u ra, dá n̄i xini ra dá'on n̄i sa tuú na kánóo. ⁷ Tído iin ka dá'on n̄i sa yí'i din̄i ná k̄o kánóo dá'o ta'on ña xi'ín dá'on n̄i sa tuú na ñoó. Dá chi iin ka va xián n̄i natuúan kánóoan. ⁸ Nda daá ví, dá n̄i ku'u ta n̄i kasáa mií noo ñoó. Tá n̄i xini ra ndidaá ña yó'o, dá n̄i kandísa ra. ⁹ Tído kóni ij vá kandaa ini ra to'on ká'an tuti ij Ndios ña miían ndúsa kánian nataki Jesús tein na n̄i xi'í. ¹⁰ Dá n̄i nandió kuéi ra n̄i ndisáa ra noo ndeí dao ka ta xionoo xi'ín Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo María Magdalena

¹¹ Kúú n̄i nandió koo María íán nde'í'í ña yu'ú yáí ñoó. Ta tein nde'í'í ña íán ñoó, dá n̄i chirnee nooan n̄i sa nde'an ini yáí ñoó. ¹² Ta kúú n̄i xinian ndeí uu ángel, ta ndíxi na da'on kuxí kachi. Ta ndeí na noo n̄i sa nóo yikí koño Jesús. Iin na ío xoo noo n̄i sa kuu din̄i ná, ta iin ka na ío xoo noo n̄i sa kuu sa'a ná. ¹³ Dá n̄i kaa na xi'ín María:

—K̄i'o ló'o, ¿ndí kíán ndó'ón ña nde'í'in?

Dá n̄i kaaan:

—Sákii, dá chi n̄i naki'in ra yikí koño sato'i né'e ra kua'an ra, ta ko ná'á ta'on yu'ú ndeí n̄i chikáa ñaá rá.

¹⁴ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an dión, dá n̄i nandió kooán n̄i sa nde'an chí sata, kúú n̄i xinian íin Jesús, tído k̄o ní nákonian ña kúú ná Jesús. ¹⁵ Dá n̄i kaa na xi'án:

—K̄i'o ló'o, ¿ndiva'a nde'í'í yo'ó? ¿Ndá yoo nándukón?

Dá n̄i ka'an María ña kúú rá ta ndaa yitó ku'í ñoó. Dá n̄i kaaan xi'ín ná:

—Tatá, tá n̄i n̄aki'in ní yikí koño n̄i sa kaa yó'o né'e ní kua'an ní, kasto'on ní xí'ín ndeí n̄i chikáa n̄ian, dá ná ko'in naki'in ña.

¹⁶ Dá n̄i kaa Jesús:

—¡María!

Ta kúu n̄i n̄andió kooán n̄i sa nde'án noo ná, dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—¡Raboní! (Tó'on yó'o kóni kaa maestro.)

¹⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Ná dá'a ni kaka'ón yu'u, María, dá chi ko ñá'a ta'on no'i noo tatái. Va'a kaaan kua'án kasto'ón xí'ín ñani kuálí, ta ka'on xí'ín xí ña nanai no'i noo ió tatái, na kúu ta'ani tatá mií ndó, na kúu Ndios noo yú'u, ta kúu ta'ani na Ndios noo ndo'ó —kaá na.

¹⁸ Dá n̄i kee María Magdalena ñoo kua'an kasto'án xí'ín ta xionoo xí'ín Jesús ña n̄i xini xí'ín nooan Jesús, ta n̄i nakani ta'anián xí'ín rá sa'á ña'a n̄i ka'an na xí'án.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo ta xionoo xí'ín ná

¹⁹ Tá n̄i kuaá kuu noo kásá'a sa'a semana ñoo, ndadí toon yé'é ve'e noo ndeí ta xionoo xí'ín Jesús, dá chi yu'ú ra oon ni tiin ñaá ta né'e choon noo na Israel. Ta kúu iin kuití vá n̄i sa kuíin Jesús me'í noo ndeí ra ñoo. Dá n̄i kaa na:

—Ná koo va'a ini ndo.

²⁰ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá n̄i daná'a na ndá'a ná xí'ín yika ná noo rá. Kúu n̄i kadij nda'o ini ra n̄i xini ra ña n̄i nataki sato'o yo. ²¹ Dá n̄i kaa tuku Jesús:

—Ná koo va'a ini ndo. Tató'on k̄i'o n̄i tanda'á tatái yu'u veii, k̄i'o dión ta'ani tanda'á yu'u ndo'ó ko'on ndo kane'e ndó to'in.

²² Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá n̄i tuu tach̄i ná noo ndeí ra, dá n̄i kaa na:

—Natiin ndó Espiritu ij Ndios viti.

²³ Tá ndi ndáa mií na xí'o ká'ano ini ndo sa'á kuachi, ta k̄i'o ká'ano ta'ani ini Ndios sa'á kuachi na. Ta ndi ndáa mií na ko xí'o ká'ano ini ndo sa'á kuachi, ta ni Ndios o k̄i'o ká'ano ta'on ini sa'á kuachi na —kaá na.

Ko xiin Tomás kandisa ra ña n̄i nataki Jesús

²⁴ Ta Tomás, tá'an ra ká'an xí'ín ná Dídimo, roón kúu iin ta nákaa tein ndin ux̄i uu ta xionoo xí'ín Jesús, tído ko ta'ón ra ió tá n̄i na'a noo Jesús noo dao ka ta ñoo. ²⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i kaa ta ñoo xí'ín rá:

—¡N̄i xini ndu sato'o yo Jesús!

Dá n̄i kaa Tomás:

—Ta ná o kon̄i xí'ín nooí noo n̄i ku'u nduyo ñoo ndá'a ná, ta ná o chí'ii din̄i ndá'í noo n̄i ku'u nduyo ñoo, ta ná o chí'ii ndá'í yika ná noo n̄i tarkue'e ñoo, o kándisa ta'on vei —kaá ra.

²⁶ Tá n̄i ya'a ona kuu, ndeí tuku ta xionoo xí'ín Jesús ini ve'e ñoo, ta ió Tomás xí'ín rá viti. Ta ndadí toon yé'é ndeí ra. Kúu iin kuití vá n̄i sa kuíin Jesús me'í noo ndeí ra ñoo, dá n̄i kaa na:

—Ná koo va'a ini ndo.

²⁷ Dá n̄i kaa na xí'ín Tomás:

—Nak̄i, kande'ón ndá'í, ta chi'i din̄i ndá'ón noo n̄i ku'u nduyo, ta chí'ii ta'ani din̄i ndá'ón noo n̄i tarkue'e yikaí. O sa kakuuón iin ta nákani kuachi ini, iin ta kandisa kakuuón.

²⁸ Dá n̄i kaa Tomás xí'ín ná:

—Miían ndaa kuiti mií ní kúu sato'o yu'u, ta mií ní kúu Ndios yu'u.

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa'á ña n̄i xini xí'ín nooon yu'u, sa'á ñoo n̄i kándisón, Tomás. Tído ndiká'án ví na kándisa va'ará ko ní xini na yu'u.

Ká'an Juan ndiva'a n̄i taa na tuti yó'o

³⁰ Kua'á ka ví ña'a ná'ano n̄i kee Jesús noo ta xionoo xí'ín ná, tído ko ní táa ndi'i ta'on yu'an noo tuti yó'o.

³¹ Tído to'on yó'o kían n̄i taai, dá kandisa ndó ña Jesús kúu Cristo, na dákaiki ñaá, ta kandisa ndó ña mií ná kúu de'e Ndios. Ta tá ná kandeé ini ndo ná, dá kían koni ndo kataki chí'íi ndó sa'a mií ná.

21

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo tuku Jesús noo usa ta xionoo xí'ín ná

¹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i na'a noo tuku Jesús noo ta xionoo xí'ín ná noo kúu yu'ú taño'o naní Tiberias. Ta di'a

n̄i kuu: ² Ta né'e tá'an īi vá Simón Pedro x̄í'ín Tomás, ta ká'an x̄í'ín ná Dídimó, x̄í'ín Natanael, ta ñoo Caná, ña nákaa chí kuendá Galilea di'a, x̄í'ín ndi nduú de'e Zebedeo, x̄í'ín uu ka ta x̄ionoo x̄í'ín Jesús. ³ Dá n̄i kaa Simón Pedro x̄í'ín dao ka ta ñoo:

—Ko'in tiin tiyaká viti.

Dá n̄i kaa dao ka ta ñoo:

—Ko'on ta'ani ndu'u x̄í'ón.

Dá n̄i kee ra kua'an ra. Dá n̄i saa ra n̄i kaa ra ini iin barco, tido sakuaá dáá ñóó ni iin tó'ón tiyaká ko ní tiin ra. ⁴ Tá sa kua'an tuu noo vá, ta kúu sa yu'u taño'o ñoo vá iin Jesús, tido ko ní nákoní ta'on ñaa ta x̄ionoo x̄í'ín ná.

⁵ Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—De'e kuálí, ¿á sa n̄i tiin ndó tiyaká kei ndo?

Dá n̄i kaa ra:

—¡Koó!

⁶ Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Chikaa ndo ñono xaan chí xoo kuá'a di'a barco ndo, dá tiin ndó tiyaká —kaá na.

Tá n̄i kee ra dión, ta kúu kuá'a nda'o tiyaká n̄i tiin ra, sa'á ñoo ko kándeé ta'on ra taó rá ñono rá. ⁷ Dá n̄i kaa ta maní cháa ka noo Jesús x̄í'ín Pedro:

—¡Sato'o va yó kúu na kaa!

Tá n̄i kanda ini Simón Pedro ña kúu ná Jesús, dá n̄i nakui'ino ra dá'on rá, dá chí sa n̄i taó vá raan. Dá n̄i ndao ra n̄i keta ra kua'an ra ini takuií. ⁸ Ta n̄i kandoo kueé dao ka ta ñoo vei ra x̄í'ín barco. Ta ño'o ra ñono noo ño'o tiyaká ñoo vei ra, ta kían táto'on iin ciento metro nda noo kúu yú'u ño'o ichí. ⁹ Tá n̄i kankuei ra ini barco ñoo, kúu n̄i xini ra sa ndío va ño'o tikeí, ta kánoo iin tiyaká chó'o rí, ta sa ió ta'ani pan. ¹⁰ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Tei ndó dao ka tiyaká duú n̄i tiin ndó xaan —kaá na.

¹¹ Dá n̄i kaa Pedro ini barco, dá n̄i dítá rá ñono ñoo nda noño'o ichí, ta n̄i chitán ño'o tiyaká ná'ano, ta kúu rí iin ciento uu diko ux̄i on̄i. Ta va'ará kua'á nda'o n̄i sa kuu rí, tido ko ní ndata ta'on ñono ñoo. ¹² Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín ta ñoo:

—Nakí ndo kadini ndo.

Dá n̄i saa ra, tido ni iin tó'ón rá ko ní dándaa ndato'ón nda yoo kúu ná,

dá chí sa ná'á vá rá ña sato'o yo Jesús kúu ná. ¹³ Dá n̄i tiin Jesús pan ñoo, dá n̄i x̄i'o naan noo rá, ta n̄i x̄i'o ta'ani na tiyaká n̄i cho'o ñoo noo rá. ¹⁴ Ta viti x̄ino on̄i ta'ándá ná'a noo Jesús mií ná noo ta x̄ionoo x̄í'ín ná nda kuu n̄i nataki na tein na n̄i x̄i'í.

Ká'an Jesús x̄í'ín Pedro ña ná kandaka ra ñayuu na táto'on kée iin ta ndáka léko

¹⁵ Tá n̄i ndi'i n̄i sadini ra, dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín Simón Pedro:

—Simón, de'e Jonás, ¿á kóni cháa ka yo'ó yu'u o duú dao ka ta xaan?

Dá n̄i kaa ra:

—Jaan, ná'á vá mií ní ña kóni ñaaí, tatá.

Dá n̄i kaa Jesús:

—Koo inon kandakón ñayuu táto'on k̄i'o kée iin ra ndáka léko.

¹⁶ Dá n̄i nandió koo tuku na n̄i ndato'ón ñaa ná ta'ándá kúu uu:

—Simón, de'e Jonás, ¿á miían ndaa kónon yu'u?

Dá n̄i kaa Pedro:

—Jaan, ná'á vá mií ní ña kóni ñaaí, tatá.

Dá n̄i kaa na:

—Koo inon kandaka va'ón ñayuu.

¹⁷ Dá n̄i ndato'ón tuku ñaa ná ta'ándá kúu on̄i:

—Simón, de'e Jonás, ¿á miían ndaa kóni yo'ó yu'u?

Ta kúu nda'í va n̄i kuu ini Simón Pedro, dá chí on̄i ta'ándá n̄i nandió koo na n̄i ndato'ón ñaa ná: “¿Á kóni yo'ó yu'u?” Dá n̄i kaa ra:

—Sato'í, ndidaá tá'an va ña'a ná'á mií ní, sa'á ñoo ná'á vá ní ña kóni yu'u mií ní.

Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Koo inon kandaka va'ón ñayuu, tá dáa. ¹⁸ Miían ndaa ná ka'in x̄í'ón ña tá n̄i sa kuuón iin ta ló'o, sa nakui'ínón mií vóón dá'amón, ta sa x̄ionooón noo ká'an miíón. Tido tá ná kusá'ánón, dá kían nda ná dákaa voon nda'on, ta nda iin ka va ñayuu dáku'ino yo'ó do'ono, ta katiin ndaa ra yo'ó ko'on noo ko ká'on ko'on.

¹⁹ Dión n̄i ka'an na sa'á ndí kían ndo'o Pedro kuu ra, dá natiin Ndios ñañó'ó. Dá n̄i kaa ta'ani na:

—Koo inon kandikon yu'u.

Ká'an Jesús sa'á taa kú'u ini na sa'a

²⁰ Dá n̄i n̄andió koo Pedro n̄i sa nde'é rá chí sata, dá n̄i xini ra tákaa ñaá ta man̄i cháá ka noo Jesús vei ra. Ta taa yó'o kúu ra n̄i sa io d̄in Jesús noó n̄i sad̄ini na sakuaá dáá ñóó, ta mií rá n̄i ndato'ón ñaá: “¿Ndá yoo kúu ra nak̄i'o ñaá noo ndá'a taa xini u'u ñaá?” ²¹ Dá tá n̄i xini ñaá Pedro, dá n̄i kaa ra x̄i'ín Jesús:

—Sato'i, ¿ndí kián ndo'o taa káa?

²² Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Tá kóni yu'u ña koo īi vá taa káa nda ná kasandaá kuu nandió kooi kasaa ñayuú yó'o, ¿ndiva'a sa'ání yo'ó miíón? Dá ri yo'ó koo inon kandikon yu'u.

²³ Ta sa'á ña n̄i ka'an na dión, sa'á ñoó n̄i kasá'á dao ka na kúu kuendá Jesús ká'an na ña o kúu ta'on taa yó'o. Tído ko ní ká'an Jesús ña o kúu ra, n̄i kaa na ña tá kóni na ña koo īi vá taa ñoó nda ná kasandaá kuu nandió koo na kasaa na ñayuú yó'o: “¿Ndiva'a sa'ání yo'ó miíón?” ²⁴ Ta taa ká'an Jesús sa'a yó'o kúu yu'u, ta x̄ionoo x̄i'ín ná, ta x̄i'oi kuendá sa'a ndidaá ña yó'o, ta n̄i taai ña. Ta ná'á yó ña kuendá x̄i'oi sa'án kián ña ndaa. ²⁵ Ta ió kua'á ka ví ña'a n̄i kee Jesús. Sa'á ñoó tá ní táai iin rá iian, taó kuendá yu'u ña o keta ta'on ñayuú yó'o kaño'o libro nákani sa'a ndidaá ña n̄i kee na. Dión ná koo.

To'on yó'o ká'an sa'a ña ni kee na kúú apóstol

Ni kaa Jesús ña kasaa Espiritu i Ndios koo na xí'ín yó

¹ Ta libro mií noó ña kían ni taai koo noo ní, Teófilo, kían ká'an sa'a ndidaá kúú ña ni kee Jesús, xí'ín ndidaá kúú ña ni daná'a na nda rá mí sa'a, ² ta nda kuú ni kaa na kua'an nó'o ná induú. Tído tá ko ñá'a nana na no'o na, dá ni sa'anda na choon xí'ín ndée Espiritu i Ndios noó ta kúú apóstol, tá'an ra ni kaxi na kane'e to'on na.

³ Tá ni ndi'i ni natakí Jesús, dá ni na'a na mií ná noó taa ñoó. Ta kua'a ña'a ni kee na noo rá, dá ná kandaá ini ra ña takí na. Chi tein uu diko kuú ni na'a na mií noo rá, ta sa daná'a na sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

⁴ Ta tein ió na xí'ín taa ñoó, dá ni sa'anda na choon noo rá, ta kaá na:

—O sa kánkuei ndó ñoo Jerusalén yó'o. Kandati ndó nda ná kasaa na ni kaa tatái k'i'o na noo ndo, tát'on ni ka'in xí'ín ndó. ⁵ Miían ndaa kían ña Juan kúú na ni sa dakódo ndúta ñayuu xí'ín takuí. Tído tixi cháá vá kuú, dá kodo ndúta ndo xí'ín Espiritu i Ndios —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni nana Jesús kua'an nó'o ná induú

⁶ Dá ni ndato'on ñaá ta ni nditúti ndéi xí'ín ná ñoó, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, ¿á ko'on ní k'i'o ní ña dándáki na ñoo yo, na Israel mií ná viti?

⁷ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko káni ta'an vaan ña kana'a ndo'ó ndá kuú o ndá oon ni chikaa ini tatá Ndios koo dión, chi iin tó'on mií vá ná kómí choon kaa ndá oon kooan. ⁸ Tído natiin ndó choon tá ná xino Espiritu i Ndios dákúti ná nío ndo, dá kánkuei ndó k'i'o ndó kuendá sa'a yú'u noó na ñoo Jerusalén, xí'ín ndidaá ka ñoo ñó'o kuendá Judea yó'o, xí'ín ndidaá kúú ñoo ñó'o chí kuendá

Samaria, xí'ín ndidaá kúú xían nda noo xíká cháá ka ñayuu yó'o.

⁹ Dá tá ni ndi'i ni ka'an Jesús dión, dá ni xini taa ñoó ña konana na kua'an nó'o ná induú. Ta kúú ni ndu'u na tein iin viko. Ta kúú ni da'i na noo rá.

¹⁰ Ta kúú ndíta ió rá ndé'é rá chí induú noo konana Jesús kua'an nó'o ná. Kúú iin kuití ni sa kuita uu taa ndíxi da'on kuxi noo ndíta ra ñoó.

¹¹ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndo'ó, taa Galilea xaan, ¿ndiva'a ndíta ndo'ó ndé'é ndó chí induú káa? Mií Jesús, na ni nana kua'an nó'o induú, tát'on k'i'o ni xini ndo ni nana na kua'an nó'o ná induú, k'i'o dión i vá koni ndo nandió koo tuku na kii na —kaá ángel ñoó xí'ín rá.

Di'a ni kuu tá ni tuu iin ka taa nakuiin kakuu apóstol noo Judas

¹² Dá ni noo taa ñoó yúku naní Olivos, dá ni kee na kua'an nó'o ná ñoo Jerusalén, chi yati né'e tá'an xí'ín ñoo Jerusalén, chi kían tát'on k'i'o sónó ley kuu kaka na Israel kuú nani'i ndée ná. ¹³ Dá tá ni nasáa na ve'e noo ndéi na ñoó, dá ni kaa na ni ku'u na ini ve'e kánóo diní ve'e ñoó. Ta ñoó kúú noo ió Pedro xí'ín Jacobo, xí'ín Juan, xí'ín Andrés, xí'ín Felipe, xí'ín Tomás, xí'ín Bartolomé, xí'ín Mateo, xí'ín Jacobo, tá'an ra kúú de'e taa naní Alfeo, xí'ín Simón, tá'an ra kúú kuendá ta Zelote, xí'ín Judas, tá'an ra kúú ñani Jacobo. ¹⁴ Ndidaá taa yó'o kúú ra daá kuití náta ká'an xí'ín Ndios, ta ndéi ta'ani dao na ñá'a xí'ín rá, xí'ín María, na kúú naná Jesús, xí'ín ra kúú ñani Jesús.

¹⁵ Ta tein kuú daá ñoó, dá ni nakuiin ndichi Pedro me'í na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó. Ta kúú ná tát'on iin ciento oko ñayuu. Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

¹⁶ —Ndo'ó, ñani, miían kánian xinkoo noo ká'an tuti i Ndios, ña ni ka'an mií Espiritu i Ndios xí'ín David tá sa na'á. Chi ni ka'an David sa'a ña kee Judas, tá'an ra ni sa'an ni nak'i'o Jesús noo ndá'a ta né'e choon. ¹⁷ Ta Judas ñoó ni sa kuu iin taa ni sa kaa

tein ndu'u, ta n̄i n̄atiin dáó ta'ani ra choon xí'ín ndu'u.

¹⁸ Ta n̄i xiin ra iin ñó'o xí'ín d̄i'ón n̄i ki'in ya'i ra sa'á ña kini n̄i kee ra. Kúu n̄i kankao d̄íní rá, ta n̄i ka'andi t̄ii ra, ta kúu n̄i kankuei ndi'i xiti ra. ¹⁹ Tá n̄i kandaá ini na ndéi ñoo Jerusalén ña dión n̄i ndo'o ra, dá n̄i chinaní ná noñó'o ñoo Acéldama. Ta to'on yó'o kóni kaa Ñó'o Nij. ²⁰ Dión, dá n̄i xinkoo to'on ká'an libro Salmos, chi di'a kaáan:

Ná kandoo ndava'a ve'e ra.

Ta ni k̄o ín k̄a ná kande'i inian.

Ta kaá ta'anian:

Ña iin k̄a va ñayuu natiin choon n̄i sa ne'e ra.

²¹ Ta viti tein yó yó'o ñó'o dao t̄aa, tá'an ra n̄i sa xionoo ta'ani xí'ín ndu'u ndidaá tiempo n̄i sa io sato'o yo Jesús xí'ín ndú, ²² nda kuu n̄i kasá'á dákodo ndúta Juan ñayuu, ta nda kuu n̄i xini ndu n̄i nana Jesús kua'an nó'o ná induú. Sa'á ñoo mián kánian ndu'u iin ra tein ndu'u, dá kanoo dáó rá xí'ín ndu'u k̄i'o ra kuendá noo ñayuu ña mián ndaa n̄i n̄ataki Jesús —kaá Pedro.

²³ Dá n̄i x̄i'o na uu kuu t̄aa ñó'o tein ñayuu ñoo. Iin ra naní José, ta naní ta'ani ra Barsabás, tá'an ra ká'an xí'ín ná Justo, ta iin k̄a ra naní Matías.

²⁴ Dá n̄i ka'an na xí'ín Ndios, ta kaá na di'a:

—Sato'o ndu Ndios, mií ní kúu na ná'á ndi k̄i'o kúu níó iin rá iin ñayuu. Ta viti na'a ní noo ndú'u ndi kaa iin t̄aa yó'o n̄i kaxi mií ní, ²⁵ dá kane'e dáó rá choon xí'ín ndu'u, ta kane'e ra to'on ní kanoo ra, dá chi n̄i tuú vá Judas sa'á kuachi n̄i kee ra. Ta sa kua'an va ra noo kánian ko'on ra sa'á ña n̄i kee ra —kaá na.

²⁶ Dá n̄i sadikí na suerte. Ta kúu n̄i kasandaáan ña Matías kánian kakuu apóstol. Dá n̄i ndu'u na tein ndin ux̄i iin k̄a apóstol ñoo.

2

Di'a n̄i kuu tá n̄i nakutí na kúu kuendá Jesús xí'ín Espiritu īi Ndios

¹ Tá n̄i kasandaá vík̄o naní Pentecostés, ndéi tútí ndidaá na kúu kuendá Jesús ini iin ve'e. ² Ta kúu iin

kuití vá n̄i n̄i'i iin ní kúu ini ve'e noo ndéi na ñoo n̄i kee iin ña'a n̄i kii chí induú, ta kían táto'on iin tach̄i déen.

³ Dá n̄i kasáa ña ndé'é táto'on ndé'é ño'o ita. Dá n̄i naxinoan d̄in̄i iin rá iin na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. ⁴ Ta kúu ndidaá kúu ná n̄i nakutí xí'ín na kúu Espiritu īi Ndios. Ta kúu n̄i kasá'á iin rá iin na ká'an na dao k̄a yú'u, tá'an ña n̄i ni'í ná noo Espiritu īi Ndios.

⁵ Ta ñoo Jerusalén ñoo ndéi na Israel n̄i kii na ndidaá nación ñó'o ñayuu yó'o, ta ndíta ndaa na xí'ín choon Ndios. ⁶ Tá n̄i seido'o ñayuu yó'o ña n̄i ni'í, dá n̄i n̄ataka na noo ndéi na kúu kuendá Jesús. Ta kúu n̄i naá vá iní na, chi n̄i seídó'o na ña iin rá iin na kúu kuendá Jesús n̄i kasá'á ká'an yú'u iin rá iin ñayuu ñoo. ⁷ Sa'á ñoo n̄i naá vá iní na. Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an ná:

—¡Kueídó'o ndó! ¿Á o duú na Galilea kúu ñayuu ká'an kaa? ⁸ Ta, ¿ndiva'a seídó'o yó ká'an na iin rá iin yú'u ña kían n̄i kat̄i'a yó nda n̄i kaki yó? ⁹ Chi tein yó ñó'o ñayuu n̄i kii nación Partia, xí'ín nación Media, xí'ín nación Elam, xí'ín nación Mesopotamia, xí'ín kuendá Judea, xí'ín kuendá Capadocia, xí'ín kuendá Ponto, xí'ín kuendá Asia, ¹⁰ xí'ín kuendá Frigia, xí'ín kuendá Panfilia, xí'ín nación Egipto, xí'ín na ndéi chí kuendá Africa noo ñó'o ñoo xíká cháa k̄a o duú ñoo Cirene. Ndéi ta'ani na n̄i kii ñoo Roma. Dao k̄a na kúu na Israel, ta dao k̄a na n̄i nduu na kándisa to'on kándisa na Israel. ¹¹ Ndéi ta'ani dao k̄a na n̄i kii nación Creta xí'ín nación Arabia. Tído iin rá iin yó kandaá ini ña ká'an na kaa, chi ká'an na iin rá iin yú'u ña ká'an mií sa'á ña ndato n̄i kee Ndios —kaá ñayuu ñoo.

¹² Ta kúu ndidaá vá ná n̄i naá iní. Ta k̄o ná'á ná ndí k̄ián nakani ini na. Ta ndátó'ón tá'an ná:

—¿Ndí kóni kaa ndidaá kúu ña xinío kuu víti?

¹³ Ta dao k̄a ñayuu ñoo n̄i kasá'á kédiki na na kúu kuendá Jesús, ta kaá na:

—Xini va na kaa.

Di'a n̄i kuu tá n̄i daná'a Pedro noo ñayuu sa'a Jesús

14 Dá n̄i n̄akuíin ndichi Pedro xí'ín ndin ux̄i iin k̄a t̄a n̄i s̄a x̄ionoo xí'ín Jesús. Ta n̄i'í nda'oo n̄i kasá'á ká'an Pedro xí'ín ñayuu kuá'a ñoó:

—Ndo'ó, na Israel, xí'ín ndidaá k̄a ndo'ó na ndéi ñoo Jerusalén, ko'in kasto'in xí'ín ndó sa'a ndidaá ña n̄i kuu yó'o, sa'á ñoó kueidó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó. 15 Kana'á ndó ña ni iin tó'ón ta'on ñayuu yó'o ko xí'ín, táto'on k̄i'o ká'an ndo'ó ná'ani ini ndo. Ch̄i k̄a iin na'a īi vá kían. 16 Tído ndidaá ña yó'o kúu, dá x̄inkoo noó n̄i ka'an Ndios xí'ín profeta Joel, tá'an na s̄a kasto'on xí'ín ñayuu ña n̄i ka'an mií Ndios, ch̄i di'a n̄i kaa na:

17 Di'a kaá Ndios: Tein kuu noo ndí'í, dá dákoon yu'u Espiritu'í din̄i ndidaá kúu ñayuu.

Dá kían ndidaá de'e yíi ndo, xí'ín ndidaá de'e di'í ndo ka'an x̄i sa'a ndí kían vēi koo.

Ta ndidaá takuá'chí tákí koni túu xi ña'a ndato dána'í noo x̄i.

Ta ndidaá na sá'ano saní kee yu'u.

18 Ta tein kuu dáá ñoó dákoon yu'u Espiritu'í din̄i t̄a xí'ín na ña'á kéchóon noo'í, dá kasá'á ná ka'an na sa'a ndí kían vēi koo.

19 Ta kee ña'a ndato chí induú, ta kee ta'ani yu'u ña ná'ano noñó'o yó'o,

ch̄i koo nīi, xí'ín ñó'o kéi, ta nakuiin ndichi ño'oma,

20 ta nakuiin naá noo ndindii,

ta ndukua'á nīi noo yoo.

Dión koo, dá kasandaá kuu sato'o yo Ndios.

Ta kuu yó'o kakuu iin kuu ká'ano, iin kuu na'a Ndios choon ká'ano né'e na.

21 Ta ndi ndáa miíó ñayuu nakoni ña Ndios kúu sato'o na, noón kúu na n̄i'í ña k̄a'ki na.

Dión kaá tuti īi Ndios.

22 'Kueidó'o va'a ndo'ó, na Israel, ña ko'in ka'in xí'ín ndó. Miían ndaa Jesús, na ñoo Nazaret, n̄i s̄a kuu iin t̄a n̄i na'a ña n̄i kii na noo Ndios, dá ch̄i s̄a kee na ña ná'ano, xí'ín ña ndato noo ndo'ó n̄i kee Ndios. Ta ná'á va'a mií ndó ndí kían n̄i s̄a kee na. 23 Tído n̄i nak̄i'o ñaá iin t̄a noo

nda'a ndo, táto'on k̄i'o n̄i ch̄ikaa ini Ndios koo nda mií sa'a. Dá n̄i tiin ñaá ndo'ó n̄i sa'an ndo n̄i sa'ání ñaá ndó ndika cruz xí'ín ndá'a t̄a kini. 24 Tído n̄i danátaki ñaá Ndios noó ña n̄i ndo'oo na n̄i xi'í na. Ch̄i ña sa'ání ñayuu ko kómían choon sata Jesús, sa'á ñoó ko ní kandeéan ka'ání chí'chían na.

25 'Ta n̄i ka'an ta'ani rey David sa'a Jesús tá s̄a na'á. Ta di'a n̄i kaa na:

N̄i xini ña daá kuití vá ió sato'o yo Ndios xí'ín.

Ta iin na xoo kuá'a yu'u,

sa'á ñoó ni iin tó'ón ta'on ña'a o dáyu'ú yu'u.

26 Sa'á ñoó kadii nda'oo ini nio'í.

Ta xita yáa ló'í xí'an kadii inian.

Ta iin ní kúu yikí koño nani'í ndée xí'ín t̄andeé iní.

27 Ch̄i o dánkoo ta'on ní yu'u noó ñó'o ndii.

Ta o kónó ta'on mií ní ña natani yikí koño yu'u, na kéchóon noo ní.

28 Ch̄i n̄i na'a ní ích̄i noo'í noo katakii, dá kasandaá iin kuu, dá kadii nda'oo iní tá ná nakuiin noo ní.

Dión n̄i kaa David.

29 'Ñani, ká'an ndaa xí'ín ndó ña n̄i xi'í tatá sá'ano yo David, ta n̄i nduxi na. Ta kúu nda kuu víti nákaa iíó ná yá'í noó n̄i nduxi na ñoo yó'o. 30 Tído n̄i s̄a kuu na iin profeta, ta s̄a ná'á va'a na ña n̄i xi'í Ndios to'on na ña tein na ve'e mií ná, ñoó kana Cristo, na dákaki ñaá, ta kakuu na rey, táto'on n̄i s̄a kuu David rey noó na ñoo yo. 31 Ta sa'á ña s̄a ná'á ná ndí kían kee Ndios, sa'á ñoó n̄i kaa na ña dánátaki Ndios Cristo, na dákaki ñaá, ta n̄i kaa ta'ani na ña o kándoo ta'on nio Cristo noo ñó'o ndii, ta ni yikí koño na o natani ta'an vaan.

32 'Ta dión n̄i kuu, ch̄i miían ndaa kuiti n̄i danátaki Ndios Jesús. Ta ndidaá vá ndu'u kúu na n̄i xini ña dión n̄i kuu. 33 Dá n̄i nachikoo ñaá Ndios xoo kuá'a na. Dá n̄i nak̄i'o tatá Ndios Espiritu īi ná noo Jesús, táto'on k̄i'o n̄i xi'í na to'on na ña kían kee na. Sa'á ñoó n̄i tanda'á Jesús Espiritu īi yó'o n̄i kasáa na noo ndu'u. Sa'á ñoó n̄i xini ndo'ó, ta n̄i seidó'o ndó ña ká'an ndu'u iin rá iin yú'u, tá'an ña ká'an iin rá iin mií ndó.

34 "Ta o duú David kúú nā nī nana ko'on induú koo na xoo kuá'a Ndios, chí mií ná kúú nā nī ka'an di'a:

Di'a nī kaa sato'o yō Ndios xí'ín sato'i:

35 "Nakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u, nda ná nataán ndí'ii taa xini u'u ñaá tixi sa'on."

Dá nī kaa ta'ani Pedro:

36 —Miían kánian kana'á ndidaá kúú ndo'ó, nā Israel, ña miían ndaa kuiti Jesús, nā nī chírkaa ndó ndika cruz, noón kúú nā nī ndee Ndios kakuu na sato'o noo ndidaá kúú ña'a, ta kakuu ta'ani na nā dáakaki ñaá.

37 Tá nī seíd'ó ñayuu ñoó to'on nī ka'an Pedro, kúú nī kasá'á tá'anda tó'on ini nā ndéi na. Dá nī ndato'ón ná Pedro xí'ín dao ka apóstol ñoó, ta nī kaa na:

—Ñani, ¿ndí kían kánian kee ndu'u, tá dáá?

38 Dá nī kaa Pedro:

—Nandikó ini ndo sa'a kuachi kée ndó, ta kodo ndúta iin rá iin ndó xí'ín kuú Jesús. Dá ná kī'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi ndo, dá natiin ndó Espíritu ií ná. 39 Chí kī'o dión nī xī'o Ndios to'on na ña kee na xí'ín ndo'ó xí'ín de'e ndó. Ta dión ta'ani kee na xí'ín ñayuu ndéi xíká cháá ka, dá chí kī'o dión nī chíkaa ini mií sato'o yō Ndios kee na xí'ín ndidaá nā nī kaxi mií ná kakuu ñayuu nā —kaá nā.

40 Ta xí'ín to'on yó'o, ta xí'ín cháá ka to'on nī ka'an ni'ini Pedro noo ñayuu ñoó, ta nī seí nda'í nā noo ná, ta kaá nā:

—Kandísa ndó to'on ká'in, dá kían káki ndó noo tandó'ó vei ndo'o ñayuu kómí kuachi ndéi tiempo viti —kaá nā.

41 Ta kúú kuá'a nda'o ñayuu ñoó nī kandísa to'on nī ka'an nā. Ta kúú nī sodo ndúta ná. Ta kuú dáá ñoó nī ndukua'a cháá ka nā kúú kuendá Jesús, chí táto'on oní ka mil ñayuu nī nduu kuendá Jesús. 42 Ta ndidaá ná nī nakuíta ndaa xí'ín to'on dána'a apóstol. Ta iin nī nduu va na xí'ín dao ka nā kúú kuendá Jesús. Ta ndéi tútí ná sa'ándá nā pan, ta ká'an nā xí'ín Ndios.

Iin nī nduu ndidaá kúú nā kúú kuendá Jesús

43 Ta ndidaá vá ñayuu ñoó nī náa ini, ta nī yu'ú nā, chí kuá'a nda'o ña'a ná'ano xí'ín ña ndato nī kee apóstol ñoó. 44 Ta iin nī nduu ndidaá nā kúú kuendá Jesús. Ta nī chíndeé tá'an na xí'ín ña'a ió noo iin rá iin na. 45 Ta nī dikó ná ño'ó ná, xí'ín ndidaá ka ni ña'a ió noo ná, dá nī dasá nāan noo ndidaá ná táto'on kī'o xínñó'ó ná.

46 Ta iin rá iin kuú kuú sa nditútí ná yé'é ño'ó ká'ano. Ta sa nataka ta'ani na ini ve'e iin rá iin na sa sa'anda nā pan, ta iin sásá'an ndi'i va na xí'an kádi ini nā, xí'ín ña nda'í ió ini nā. 47 Ta kéká'ano na Ndios. Ta ká'an va'a ndidaá kúú ñayuu ndéi ñoo ñoó sa'a ná. Ta iin rá iin kuú kuú sá ndekua'a sato'o yō Ndios ñayuu, nā nī natiin ña káki na.

3

Di'a nī kuu tá nī nduva'a iin taa nī natii sa'a

1 Iin kuú, dá nī kee Pedro xí'ín Juan kua'an nduú nā ve'e ño'ó ká'ano, ta kían táto'on ka oní sa'ini, chí hora daá ñoó ká'an ñayuu ndéi Israel xí'ín Ndios. 2 Ta sa io iin taa nī natii sa'a, ta nda rá nī kaki va ra káa ra dión. Ta ndidaá kuú né'e ñaá ná vei na chíkoo na yé'é ño'ó ñoó noo naní yé'é luu káa, dá koo ra kaka ra di'ón noo nā koku'u yé'é ño'ó ká'ano ñoó.

3 Tá nī xini ra koku'u Pedro xí'ín Juan kua'an nā ini yé'é ño'ó ká'ano ñoó, dá nī kasá'á rá seí nda'í ra ña ná kī'o na di'ón noo rá. 4 Dá nī sa nde'é Pedro xí'ín Juan noo rá. Dá nī kaa Pedro xí'ín rá:

—Kande'é ndu'u.

5 Dá nī sa nde'é va'a ñaá ta kú'u sa'a ñoó, chí ndáti ra ni'i rá di'ón noo ná.

6 Dá nī kaa Pedro xí'ín rá:

—Kō ta'ón plata ni oro nooi. Tído ña ió nooi, kī'oi nooon. Xí'ín kuú Jesucristo, nā ñoo Nazaret, ndakuiin ndichi, ta kaka kua'an —kaá nā.

7 Kúú nī tiin Pedro ndá'a kuá'a ra. Ta kúú nī nachikani ndichi ñaá ná. Ta kúú vití'ón nī ndundakí sa'a rá xí'ín diko sá'a rá. 8 Ta kúú nī ndao ra nī nakuiin ndichi ra. Kúú nī kasá'á xíka ra. Dá nī ndu'u ra kua'an ra xí'ín Pedro xí'ín Juan ini ve'e ño'ó ká'ano

ñoó. Xíka ra, ta kándita ra, ta kéká'ano ra Ndios n̄i ku'u ra kua'an ra.

⁹ Ta kúu ndidaá kúu ñayuu ñoó n̄i xini ña xíka ra, ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra. ¹⁰ Ta n̄i nakoni na ña ta n̄i sa io sa sati yé'é ño'o naní yé'é luu káa ñoó kúu ta ñoó. Kúu n̄i naá ini na, ta n̄i yu'ú na tá n̄i xini na ña n̄i nduva'a ra.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Pedro noó ñayuu kuá'a ño'o ñoó sa'a Jesús

¹¹ Ta n̄i tiin toon ta n̄i nduva'a sa'a ñoó Pedro xí'in Juan. Ta n̄i naá ini ndidaá kúu ñayuu ñoó taxí tá'an na vei na kande'é ñaá ná noo kúu corredor naní Salomón. ¹² Tá n̄i xini Pedro ñayuu ñoó, dá n̄i kaa na xí'in ná:

—Na Israel, ¿ndiva'a naá téi ini ndo? Ta, ¿ndiva'a ndé'é ndó ndu'u? ¿Á ká'an ndó ña xí'in ndé'e mií ndu'u n̄i nduva'a ta yó'o? O, ¿á ká'an ndó ña sa'á ña kúu ndú ñayuu va'a noo Ndios, sa'á ñoó n̄i nduva'a ndu ra? ¹³ Mií Ndios, na n̄i sa ndaño'o tata sá'ano yo Abraham xí'in Isaac xí'in Jacob tá sa na'á, noón kúu na n̄i ndane'e dikó Jesús, na kúu de'e na. Noón kúu na n̄i nak'i'o ndó noo ndá'a ta né'e choon. Dá n̄i kuño'ó ndó na tá n̄i ká'an ta né'e choon naní Pilato dáyaa ñaá rá. ¹⁴ Ta ndo'ó kúu na n̄i kuño'ó na kúu na i xí'in na ndaa. Di'a n̄i xika ndo ña yaa iin ta sa'ání ndii. ¹⁵ Ta n̄i sa'ání ndo Jesús, na xí'o ña kataki chíhí yó. Tído n̄i nataki va na n̄i kee Ndios. Ta ndu'u kúu na xí'o ndaa kuendá ña k'i'o dión n̄i kuu. ¹⁶ Ch̄i sa'á ña kándé'e ini ndu Jesús, sa'á ñoó n̄i nduva'a ta yó'o, tá'an ra ndé'é ndó, ta ná'á ndó. Ch̄i xí'in kuu mií Jesús, ta xí'in ña kándé'e ini ndu'u na n̄i kedaá xí'in ta yó'o, dá n̄i nduva'a ra, ta n̄i xini xí'in noo ndidaá ndó ña dión n̄i kuu.

¹⁷ Ta viti ndo'ó, na ñoo mií, sa ná'á véi ña sa'á ña ko ná'á ndó ndá yoo kúu ná, sa'á ñoó n̄i kee ndó dión xí'in ná. Ta dión ta'ani n̄i ndo'o ta né'e choon noo ndo. ¹⁸ Tído n̄i daxinkoo ndi'i Ndios ña n̄i ka'an ndidaá profeta na kee na. Ch̄i n̄i ka'an na ña ndo'o naní nío Cristo, na dákaki ñayuu. ¹⁹ Ta viti nandikó ini ndo sa'a kuachi kée

ndó. Ta nandio kuéi ndó noo Ndios, dá ná dándoo na kuachi ndo, dá ná k'i'o sato'o yo Ndios ña ná koo va'a ini ndo. ²⁰ Ta tanda'á tuku na Jesucristo kii na, dá ch̄i k'i'o dión n̄i ch̄i kaa ini na kee na nda mií sa'a.

²¹ Tído miían kánian koo Jesucristo noo ió Ndios chí induú nda ná ndeyiko Ndios ndidaá kúu ña'a, ch̄i k'i'o dión n̄i kaa Ndios kee na, kaá profeta na nda mií sa'a. ²² Dá ch̄i di'a n̄i kaa Moisés xí'in na sá'ano ve'á n̄i sa ndei sa na'á: “Ndios, na kúu sato'o yo, k'i'o na ña kana iin profeta tein na ñoo yo, ta kee na tát'on kée yu'u. Ta kandisa ndó ndidaá kúu to'on ka'an na. ²³ Dá ch̄i taó xoo va Ndios ndidaá kúu ñayuu ko xí'in kueidó'o noo ka'an profeta yó'o.” Dión n̄i kaa Moisés.

²⁴ Ta ndidaá kúu profeta n̄i sa ndei nda tiempo Samuel, ta nda tiempo viti n̄i ka'an ta'ani na sa'a ndidaá ña'a kúu viti. ²⁵ Ta ndo'ó kúu na kánian natiin ndidaá kúu ña va'a n̄i ka'an profeta sa'a, ta natiin ta'ani ndó ndidaá kúu ña va'a n̄i kandoo Ndios kee na xí'in na sá'ano ve'á. Dá ch̄i di'a n̄i kaa Ndios xí'in Abraham: “Ndidaá kúu ñayuu ndéi ñayuú ni'í ña va'a sa'a iin na kana tein na ve'ón”, kaá Ndios xí'in ná. ²⁶ Sa'á ñoó tá n̄i daná'taki Ndios de'e na, n̄i tanda'á ñaá ná dinño'ó noo mií ndó, dá ni'í ndo ña va'a noo Ndios, dá kían dankoo iin ra iin ndó ña kini kée ndó —kaa Pedro.

4

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'an Pedro xí'in ta né'e choon ña iin to'on Jesús kúu na dákaki ñaá

¹ Ndíta ií vá ná ká'an na xí'in ñayuu ñoó, kúu n̄i kasáa ta duti, xí'in ta sa'ándá choon noo ra ndaa ve'e ño'o ñoó, xí'in ta saduceo. ² Ta karyíí rá xí'in Pedro xí'in Juan ch̄i dána'a na noo ñayuu ñoó ña sa'á ña n̄i nataki Jesús, sa'á ñoó nataki ta'ani ñayuu n̄i xi'i. ³ Dá n̄i tiin ñaá rá né'e ra n̄i sa'an ra n̄i sadi ra ve'e kaa. Ñoó n̄i sa ño'o na nda n̄i tuu noo iin ka kuu, ch̄i sa n̄i ini va kían. ⁴ Tído kua'á nda'o ñayuu n̄i seidó'o to'on n̄i daná'a Pedro sa'a Jesús, ta kúu n̄i kandisa naan. Sa'á

ñoó n̄i ndukua'a cháá k̄a ñayuu kúu kuendá Jesús, ta n̄i kasandaá na kúu ná tátō'on o'on m̄il taa.

⁵ Tá n̄i tuu noo iin k̄a kuu ñoo, dá n̄i nataka taa né'e choon noo na Israel ñoo Jerusalén, xí'ín t̄a sá'ano, xí'ín t̄a dána'a ley, ⁶ xí'ín t̄a duti kúu noo naní Anás, xí'ín Caifás, xí'ín Juan, xí'ín Alejandro, xí'ín dao tá'an t̄a duti ñoo. ⁷ Dá n̄i sa'an r̄a n̄i taó rá Pedro xí'ín Juan ve'e k̄aa, ta ndáka ñaa rá n̄i saa r̄a n̄i chikata ra me'í noo ndéi t̄a né'e choon ñoo. Dá n̄i ndatō'ón ñaa rá, ta kaá r̄a:

—¿Ndá choon né'e ndo'ó ña ndúva'a ndó na kú'u? ¿Ndá kuu n̄i ka'an ndo, dá n̄i kee ndó ña yó'o?

⁸ Kúu n̄i nakutí Pedro xí'ín Espiritu īi Ndios, dá n̄i kaa na:

—Mii ní, na né'e choon ñoo yó'o, xí'ín mii ní, na sá'ano ñoo Israel, ⁹ mii ní kúu na ndatō'ón ndu'u sa'á ña va'a n̄i kee ndu xí'ín taa n̄i sa kú'u yó'o, xí'ín sa'a ndi n̄i kuu n̄i nduva'a ra. ¹⁰ Sa'á ñoo kana'á ní, xí'ín ndidaá kúu na ñoo Israel ña xí'ín kuu Jesucristo, na ñoo Nazaret, na n̄i chirkaa ní ndika cruz, na n̄i danáta Ndios, noón vá kúu na n̄i kedaá, dá n̄i nduva'a taa iin noo ní yó'o. ¹¹ Ta Jesús kúu tátō'on k̄i'o iin yuu, ta n̄i kañó'ó ñaa ndo'ó tátō'on k̄i'o kée t̄a kava'a ve'e. Tído n̄i kasandaá na kakuu na yuu tito. ¹² Ta koó k̄a iin k̄a na kándée dákaki yó, dá ch̄i k̄o ní xí'o Ndios choon noo ni iin k̄a na ió ñayuu yó'o ña dákaki na yó —kaá Pedro xí'ín rá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda r̄a choon noo Pedro xí'ín Juan ña o kánoo k̄a na dána'a na sa'a Jesús

¹³ Tá n̄i xini t̄a né'e choon ñoo ña k̄o yu'ú Pedro xí'ín Juan ka'an na sa'a Jesús, kúu n̄i naá iní r̄a, ch̄i ná'á rá ña kúu ná taa k̄o ní dákuá'a, ta kúu ná taa oon. Ta n̄i nakoni ñaa rá ña n̄i sa xionoo na xí'ín Jesús. ¹⁴ Ta n̄i xini ta'ani ra ña iin ndichi taa n̄i nduva'a ñoo noo rá, sa'á ñoo k̄o ní kúu ta'on ketó'ón ñaa rá. ¹⁵ Dá n̄i sa'anda r̄a choon ña ná keta tóo Pedro xí'ín Juan sata vé'e. Dá n̄i kasá'á ndatō'ón kue'e r̄a ndéi ra, ¹⁶ ta kaá r̄a:

—¿Ndí koo kee yó xí'ín taa ñoo viti? Ch̄i miian ndaa ndisa n̄i kee ra iin ña'a ndato, ta ndidaá kúu ñayuu ndéi ñoo Jerusalén yó'o ná'á ña dión n̄i kee ra. Ta o kúu ta'on kaa yo ña k̄o kían ña ndaa. ¹⁷ Sa'á ñoo ná dáyu'ú yo rá, dá ná dá'a k̄a ni kanoo ra kasto'on ra xí'ín ñayuu sa'a Jesús, dá kían ná o náka'ani cháá k̄a to'on sa'a Jesús noo ñayuu ñoo yo —kaá r̄a.

¹⁸ Dá n̄i kana ñaa rá. Dá n̄i sa'anda r̄a choon noo ná ña ná dá'a k̄a ní ka'an na, ta dána'a na sa'a Jesús.

¹⁹ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín Juan xí'ín rá:

—Taó kuendá va'a ní, á ña va'a kían noo Ndios ña kueídó'o cháá k̄a ndu'u noo ká'an mii ní o dúu noo ká'an Ndios. ²⁰ Ch̄i o kúu ta'on dánkoo ndu'u ña ka'an ndu sa'á ña n̄i xini ndu, xí'ín sa'á ña n̄i seídó'o ndu.

²¹ Tá n̄i ndi'i n̄i kee ra tata dáyu'ú ñaa rá, dá n̄i dayáa ñaa rá, dá ch̄i k̄o ní ni'i rá nda sa'a dándó'o ra ní'o ná, ch̄i ndidaá kúu na ñoo ñoo kéká'ano na Ndios sa'á ña ndato n̄i kee na. ²² Taa n̄i sa kú'u sa'a ñoo, uu diko cháá k̄a kua ió r̄a tá n̄i nduva'a ra n̄i kee Ndios.

Di'a kua'an ña n̄i xika na kúu kuendá Jesús noo Ndios

²³ Tá n̄i ndi'i n̄i dayáa ñaa rá, dá n̄i sa'an na noo ndéi dao k̄a na kúu kuendá Jesús. Ta n̄i nakani na xí'ín ná ndidaá kúu ña'a n̄i ka'an t̄a duti saku'a'a xí'ín t̄a sá'ano. ²⁴ Tá n̄i kandaá ini na to'on n̄i kaa t̄a né'e choon ñoo, kúu ndidaá kúu ná n̄i kasá'á ká'an xí'ín Ndios, ta kaá na:

—Sato'o ndu Ndios, mii ní kúu na ká'ano. Mii ní kúu na n̄i kava'a induú xí'ín noño'o xí'ín taño'o, xí'ín ndidaá kúu ña'a ió noón. ²⁵ Ta xí'ín yú'u David, na sa kexóon noo ní, n̄i ka'an ní di'a:

¿Ndiva'a n̄i ndutondó téi ñayuu ndéi ñayuu yó'o?

Ta, ¿ndiva'a ná'ani ini na kee na ña k̄o chón?

²⁶ Ch̄i n̄i nditútí t̄a kúu rey dándaki ñayuu yó'o, xí'ín t̄a né'e choon, dá naá r̄a xí'ín Ndios, na kúu sato'o yo, xí'ín Cristo, na dákaki ñaa.

27 Ta miian ndaa dión ni kuu ñoo yó'o viti, chi ni naki'in tá'an Herodes xí'in Poncio Pilato, xí'in ta tukú, xí'in na Israel. Dá ni ndakuei na ni naá na xí'in de'e i ni Jesús, na ni kaa ní. 28 Dá chi ki'o dión ni chikaa ini mií ní koo nda mií sa'a, ta dión ni kee ní. 29 Sa'á ñoo, sato'o ndu Ndios, sa ná'a ní ña ká'an ta né'e choon kendava'a ra xí'in ndu'u. Sa'á ñoo kee ní ña maní ki'o ní ndée ndu'u, na kúu na kéchóon noo ní, dá ná o yu'ú ndu'u ka'an ndu sa'a to'on ní. 30 Ta xí'in ndá'a mií ní nduva'a ní na kú'u. Ta kee ní ña'a ná'ano xí'in ña'a ndato xí'in kuú de'e i ni Jesús.

31 Tá ni ndi'i ni ka'an na xí'in Ndios, ta kúu ni taan noo ndéi na ñoo. Ta kúu ndidaá ná ni nakutí xí'in Espiritu i Ndios. Ta ko ní yu'ú na ka'an na sa'a to'on va'a Ndios.

Iin tó'on vá ni sa kuu ñaxintóni ndidaá na kúu kuendá Jesús

32 Iin tó'on vá ni sa kuu ñaxintóni ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús, ta iin tó'on ni sa kuu ní na. Ta ni iin tó'on ná ko ká'an ña ña'a mií ná kían kómí ná, chi ña'a ndi'i va na kían, kaá na. 33 Ta xí'in ndée xí'o Ndios ni daná'a na kúu apóstol noo ñayuu, chi xí'o ndaa na kuendá ña miian ndaa kuiti ni nataki sato'o yo Jesús. Ta kuá'a nda'o ña maní sa chindeé Ndios ndidaá na kúu kuendá Jesús, 34 sa'á ñoo ni iin tó'on ta'on ña'a ko ní sá kámani noo ni iin na. Dá chi ndidaá kúu na ió ñó'o, xí'in na ió ve'e ni sa dikó naan, ta né'e na di'ón ni ni'í ná sa'an ni sa na, 35 ta ni xi'o naan noo apóstol, dá ni xi'o na cháá cháá di'ón ñoo noo iin rá iin ñayuu tát'on ki'o xín'ño'ó naan.

36 Ta dión ta'ani ni kee iin taan naní José, tá'an ra ni chinaní na kúu apóstol Bernabé. Kuú yó'o kóni kaa ta xí'o tandeé iní. Ta ta yó'o kúu iin ta ni kii tein na ve'e Leví. Ta kúu rá ta kuendá Chipre. 37 Chi ni dikó rá iin ñó'o kómí rá. Dá né'e ra di'ón ñoo ni sa ra ni xi'o raan noo na kúu apóstol ñoo.

5

Di'a ni ndo'o iin taan naní Ananías xí'in ñadi'í ra naní Safira

1 Tído ni sa ió iin taan sa naní Ananías, ta ñadi'í ra ni sa naní Safira. Ta na yó'o ni dikó iin tá'í ñó'o ná. 2 Dá ni taó xóo ra cháá di'ón noo ña ni ni'í rá sa'a ñó'o rá. Ta ná'a ñadi'í ra ña dión ni kee ra. Ta ni xi'o ra sava'a di'ón ni kandoo ñoo noo apóstol. Ta ni kaa ra ña ki'o dión kúu vá di'ón ni ni'í rá sa'a ñó'o rá. 3 Dá ni kaa Pedro xí'in rá:

—Ananías, ¿ndiva'a ni sonó ní ni ku'u ña u'u ini ní na, dá ka'an to'ón ní noo na kúu Espiritu i Ndios? Chi ni taó xóo ní cháá di'ón noo ña ni ni'í ní sa'a ñó'o ní. 4 Ña'a mií vá ní ni sa kuu ñó'o ñoo. Dá tá ni ndi'i ni dikó nian, ¿á ko ná'a ta'on ní ña kuu va kee ní xí'in di'ón ñoo ndi ki'o ká'an mií ní kee ní xí'an? Ta, ¿ndiva'a ni nakani ini ní ka'an to'ón ní? Chi ko ní ká'an to'ón ta'on ní noo taan, noo Ndios vá ni ka'an to'ón ní.

5 Tá ni seido'o Ananías to'on yó'o, kúu ni kankao va ra ni xi'í ra. Ta ndidaá kúu ñayuu ni yu'ú nda'o tá ni ni'í tó'on na ña dión ni ndo'o ra. 6 Dá ni kasáa dao takuáchí yí. Dá ni chituú xi yiki koño ra xí'in iin dá'on. Dá né'e ñaá xí ni sa'an xi ni dandúxi xi.

7 Tá ni ya'a tát'on oni hora, dá ni kasáa ñadi'í Ananías. Ta ko xini ta'an vaán ndi kían ni ndo'o yíian. 8 Dá ni ndato'ón ñaá Pedro:

—Ka'an ndaa ní xí'in yu'u. ¿Á tát'on ki'o kaá ndo ni dikó ndó ñó'o ñoo, á ki'o dión ni dikó ndóan?

Dá ni kaaan:

—Jaan. Miian ndaa dión vá ni dikó nduan.

9 Dá ni kaa Pedro xí'an:

—¿Ndiva'a iin nóo ni ndato'ón ndó ña korndodó ndó na kúu Espiritu sato'o yo Ndios? Yé'é kaa vei takuáchí ni sa'an ni dandúxi yí ní. Ta vití'ón kane'e ta'ani xi mií ní ko'on xi.

10 Ta kúu vití'ón vá ni kankao ña'a ñoo noo sa'a Pedro, kúu ni xi'í vaán. Tá ni ndu'u takuáchí ñoo, ta kúu sa ni xi'í vaán. Dá ni taó ñaá xí né'e xi ni sa'an xi ni dandúxi xi diin noo

nákaa yikí koño yíian ñoó. ¹¹ Ta kúu nì yu'ú nda'o ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús xí'ín dao ka ñayuu tá nì nì'i tó'on na ña dión nì ndo'o Ananías xí'ín ñadi'í ra.

Kua'á nda'o ña'a ná'ano xí'ín ña ndato nì kee na kúu apóstol

¹² Ta nì kee apóstol ña'a ná'ano xí'ín ña'a ndato noó na ñoo ñoó. Ta ndéi tútí na kúu kuendá Jesús yé'é corredor naní Salomón. ¹³ Ta ko ní xí'o ndeé iní dao ka ñayuu ndu'u na naki'in tá'an na xí'ín na kúu kuendá Jesús, tído va'a nda'o ká'an na ñoo ñoó sa'a ná. ¹⁴ Ta kúu kua'á nda'o taa xí'ín na ñá'a nì kandísa to'on va'a nì daná'a apóstol ñoó, sa'a ñoó nì ndukua'a cháa ka na kúu kuendá sato'o yo Jesús. ¹⁵ Ta nì taó ñayuu ndéi ñoo ñoó na kú'u sata vé'e, ta nì chínóo ñaá ná noo iin xito, o noo iin yúu. Dá nì chindei ñaá ná íchi noo ya'a Pedro, dá va'ará konda'i óon na ná ya'a sata na kú'u ñoó, dá ná nduva'a na. ¹⁶ Ta kúu kua'á na ndéi ñoo yati ñoó vei na ñoo Jerusalén, ta né'e na na kú'u vei na xí'ín na ndó'o naní níó kée espíritu kini. Ta kúu ndidaá vá ná nì nduva'a.

Di'a nì kuu tá nì taán ta né'e choon na kúu apóstol ve'e kaa

¹⁷ Dá nì ndakuei ta duti kúu noo xí'ín taa kí'in tá'an xí'ín rá, tá'an ra kúu ta saduceo, chi nì nakutí rá xí'ín ña u'u ini ra. ¹⁸ Kúu nì tiin ra na kúu apóstol, dá nì sa'an ra nì sadi ñaá rá ve'e kaa. ¹⁹ Tído nì kasáa iin ángel nì kii noo sato'o yo Ndios sakuaá dáá ñoó noo ño'o na ve'e kaa. Dá nì sonó ná yé'an. Dá nì taó ñaá ná. Dá nì kaa ángel ñoó xí'ín ná:

²⁰ —Kua'an ndo, ta nakuíta ndó noo kúu yé'é ño'o ká'ano. Ta kasto'on ndó xí'ín ñayuu ndéi ñoó sa'a to'on, ña xí'o ña kataki chíchí ná.

²¹ Tá nì ndi'i nì seido'o na ña nì ka'an ángel ñoó, dá nì kee na kua'an na. Tá nì tuu noo iin ka kuu, dá nì ku'u na yé'é ño'o ká'ano. Dá nì kasá'a ná dána'a na to'on Ndios.

Dá nì nataka tuku ta duti kúu noo xí'ín ndidaá ka ni taa kí'in tá'an xí'ín rá. Dá nì nakana ra ndidaá taa né'e

choon xí'ín ndidaá ta sá'ano ndéi Israel, ta nì kee ra iin junta ká'ano. Dá nì sa'anda ra choon ña ná ko'on soldado taó rá apóstol ño'o ve'e kaa kasaa ra, ká'an rá. ²² Tído, tá nì saa ra yé'é kaa ñoó nì sa nde'é rá, ta kúu koó ka apóstol ñoó ño'o ñoó. Dá nì nandió kuéi ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín ta né'e choon. ²³ Tá nì saa ra, dá nì kaa ra:

—Tá nì saa ndu yé'é kaa, kúu ndadí toon vaan. Ta kúu ndíta soldado yé'é kaa ñoó ndaá ra. Tído, tá nì sonó ndú yé'an, ni iin tó'on ka taa ko ño'o inian —kaá ra.

²⁴ Tá nì seido'o ta duti kúu noo, xí'ín taa sa'ándá choon noo taa ndaá yé'é ño'o, xí'ín ta duti sakua'a, kúu nì kasá'a nákani ini ra: “¿Ndeí ndi'i ví ña nì kuu di'a viti?” ²⁵ Kúu nì kasáa va iin taa. Dá nì kaa ra xí'ín rá:

—Tá'an taa nì sadi ndo ve'e kaa ñoó, yé'é ño'o ká'ano va ndíta roon dána'a ra noo na ñoo yo —kaá ra.

²⁶ Dá nì sa'an ta sa'ándá choon noo taa ndaá yé'é ño'o ñoó xí'ín ra ño'o tixi ndá'a rá nì sa kí'in ra apóstol ñoó. Tído ko ní kéndava'a ta'on ra xí'ín ná, chi yu'ú ra ña chiyúú ñaá ñayuu ndéi seído'o ñaá ñoó. ²⁷ Dá ndáka ñaá rá nì saa ra ve'e noo nì nataka ndidaá ra kómí choon ná'ano ñoó, dá nì nakí'o ñaá rá noo rá. Dá nì ndato'on ñaá ta duti mií noo, ²⁸ ta kaá ra:

—¿Á ko ní sa'ándá ta'on ndu choon noo ndo ña ná dá'a ka ni kanoo ndó dána'a ndo sa'a taa ñoó? Tído viti iin ní kúu ñoo Jerusalén yó'o nì nakaa'ani ña dána'a ndo. Ta chínóo kuachi ndo ndu'u ña nì sa'ání ndú taa ñoó —kaá ra.

²⁹ Dá nì nandió né'e Pedro xí'ín dao ka apóstol ñoó to'on noo rá, ta kaá na xí'ín rá:

—Káni cháa kaan kueído'o ndu choon sa'ándá Ndios, ndi'i, dá kee ndu choon sa'ándá taa. ³⁰ Tatá Ndios, na nì sa ndaño'o na sá'ano ve'á, noón kúu na nì danátaki Jesús, na nì sa'ání ndo'ó tá nì chirkaa ndó na ndika iin yito. ³¹ Ta na yó'o kúu na nì chindaya'i mií Ndios, chi nì chikoo ñaá ná xoo kuá'a na. Ta nì ndee ñaá ná na kómí choon sata ñayuu,

ta ni ndee ta'ani ñaá ná na dákaki ñaá. Dión, dá ná nandikó ini na Israel sa'á kuachi kée na, dá ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. ³² Ta ndu'u kúu na xí'o ndaa kuendá sa'a ndidaá ña yó'o. Ta na kúu Espíritu ii, na xí'o Ndios noo na seídó'o ñaá, noón ta'ani kúu na xí'o ndaa kuendá ña dión kián —kaá na.

Di'a kua'an ña ni ka'an iin taa nani Gamaliel

³³ Tá ni seído'o ra to'on yó'o, kúu ni karyíi nda'o ra. Dá ni ka'án rá ka'áni ñaá rá. ³⁴ Dá ni ndakuin ndichi iin ta fariseo né'e choon nani Gamaliel, ta kúu rá iin taa dána'a ley. Ta ta ndaya'i nda'o kúu rá noo ndidaá na ñoo ñoo. Dá ni sa'anda ra choon ña ná taó too ra apóstol ñoo sata vé'e.

³⁵ Tá ni ndi'i, dá ni kaa ra xí'in dao ka ta né'e choon ñoo:

—Ndo'ó, ta ñoo Israel, ka'i va'a ini ndo á va'a ni ka'án ndó kee ndó dión xí'in taa ñoo. ³⁶ Dá chi tá sata cháá, dá ni ndakuin iin taa nani Teudas. Ta ni chindaya'i ra mií rá, ta táto'on komi ciento kúu taa ni sa ndita xí'in rá. Tído ni sa'áni vá ñaá ná. Ta ni xita noo ndidaá kúu taa ni sa ndita xí'in rá. Ta kúu ni naá vá noo rá. ³⁷ Tá ni ndi'i, dá ni ndakuin iin taa Galilea nani Judas tein kuu ni nachikodó na ñoo yo kuu ná noo tuti taa né'e choon. Ta kúu kua'a ta'ani taa ñoo yo ni sa ki'in tá'an xí'in rá. Tído ni sa'áni ta'ani ñaá ná. Ta kúu ndidaá taa sa ndita xí'in rá ni xita noo kua'an. ³⁸ Sa'á ñoo ká'in xí'in ndó, o sa dáta'án ka ndo taa kaa, ta dáya ndo rá. Chi tá choon kée ra kúu ña'a taa o tá kián to'on ká'an taa oon, dá kián naá vá nooán. ³⁹ Tído tá kián ña'a Ndios, dá kián o kúu ta'on dána ndoán. Kaon koo ndó, chi oon ni vi naá ndo xí'in Ndios —kaá Gamaliel ñoo.

⁴⁰ Ta kúu ni nata'an va ini ra to'on ni ka'an Gamaliel ñoo. Dá ni kana tuku ra apóstol ñoo. Dá tá ni ndi'i ni kani ra sata ná xí'in chirrión, dá ni sa'anda ra choon noo ná ña ná dá'a ka ni ka'an na sa'a Jesús. Dá ví ni dayaa ñaá rá kua'an na.

⁴¹ Dá ni kankuei na noo ta né'e choon kua'an na. Tído kadij nda'o ini na, chi ni sonó Ndios ña ni ndo'o nio

na sa'a Jesús. ⁴² Ta ndidaá kuu ñoo na dána'a na ini ve'e ño'o ká'ano, xí'in iin rá iin ve'e ñayuu, ta ko ní dánkoo ta'on na ña dána'a na sa'a Jesucristo.

6

Di'a ni kuu tá ni kaxi na kúu kuendá Jesús usa taa ña kane'e ra iin choon ká'ano

¹ Ta tiempo daá ñoo ndukua'a ka na kúu kuendá Jesús kua'an na. Kúu ni kasá'a na ká'an yú'u griego ká'an kuachi na xí'in na ká'an yú'u hebreo. Chi kaá na ña ko xí'o ndúsá'ano na ña'a kasá'an na kuáan ká'an yú'u griego táto'on ki'o kánian ni'i ná iin rá iin kuu kuu.

² Ta ndin uxí uu apóstol ñoo ni nditúti ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús. Dá ni kaa na xí'in ná:

—Ko vá'a ta'on ña kián chituu too ndu'u ña dána'a ndu to'on va'a Ndios, dá nono ndú ña kián dasá ndú ña'a kasá'an ñayuu. ³ Sa'á ñoo, ñani, va'a cháá ka ña ná kaxi ndó usa taa tein mií ndó xaan, ta ná kakuu ra taa ndita ndaa xí'in Ndios noo ñayuu, taa ni nakutí xí'in Espíritu ii Ndios, taa ni nakutí ta'ani xí'in ña ndichí. Dá ki'o ndu choon yó'o noo rá kee ra, ⁴ dá kián ná o kátuu ndu ña ká'an ndu xí'in Ndios, ta ni ña dána'a ndu'u to'on na —kaá apóstol.

⁵ Ta kúu ndidaá vá ñayuu ñoo ni nata'an ini ña dión koo. Dá ni kaxi na iin taa nani Esteban, chi kándéé ká'ano ini na Ndios, ta ni nakutí nio ná xí'in Espíritu ii. Ta ni kaxi ta'ani na Felipe, xí'in Prócoro, xí'in Nicanor, xí'in Timón, xí'in Parmenas, xí'in Nicolás, taa ñoo Antioquía, taa sa kandísa táto'on kandísa na ndéi Israel.

⁶ Dá ndáka na ndin usa taa ñoo ni saa na noo apóstol. Dá ni chikodó ná ndá'a ná diñi ná. Dá ni xika na ña maní noo Ndios sa'a ndin usa taa ñoo.

⁷ Ta kúu ni nakal'ani cháá ka to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús, sa'á ñoo ni ndukua'a na kúu kuendá Jesús ñoo Jerusalén. Ta kúu kua'a ta'ani ta duti ni kasá'a kándísa ña ndaa sa'a Jesús.

Di'a ni kuu tá ni tiin dao taa Esteban ndáka ra kua'an ra noó ta né'e choon

⁸ Kua'á ña maní ni kee Ndios xí'ín Esteban, ta ni nakutí ná xí'ín ndée Ndios, sa'á ñoo ni sa kandeé ná sa kee na kua'á nda'o ña ná'ano xí'ín ña ndato tein ñayuu ndéi ñoo ñoo. ⁹ Ta kúu ni ndakuei dao taa ño'o ve'e noo ná'taka na Israel, ña ká'an xí'ín ná, ve'e na ko ño'o ka tixi ndá'a iin sato'o, ta ni ndakuei ta'ani dao ra ñoo Cirene, xí'ín ra ñoo Alejandría, xí'ín ra kuendá Cili-cia, xí'ín ra kuendá Asia. Dá ni kasá'á rá ndátó'ón kuáchí ra xí'ín Esteban. ¹⁰ Tído ko ní kandeé ta'on ra dátuu rá noo ká'an na, chí kómí ná ña ndichí kée Espíritu i Ndios.

¹¹ Dá ni chiya'i ra dao taa ña ná ka'an ra ña ni seídó'o ra ká'an ndava'a Esteban sa'a Moisés, xí'ín sa'a Ndios. ¹² Ta dión ni kee ra, dá ni nakujina va'a na ñoo xí'ín ndidaá ta sá'ano, xí'ín ndidaá ta dána'a ley. Dá ni natuu ra ni tiin ra Esteban. Dá ndáka ñaá rá ni saa ra noó ta né'e choon. ¹³ Dá ni chikata ra taa ká'an to'ón sa'a Esteban, dá kaa ra:

—Taa yó'o kúu ra ko sá tuu ta'on ra ña ká'an ndava'a ra sa'a ve'e ño'o i yó, xí'ín sa'a ley Moisés. ¹⁴ Chí ni seído'o ndu'u ká'an ra sa'a Jesús, ra ñoo Nazaret, ña roón kúu ra ko'on nakani ndi'i ve'e ño'o ká'ano yó, ta nadaon ra ña ni dankoo Moisés kee —kaá ra.

¹⁵ Ta ndidaá taa ndéi noó tá'anda choon ñoo, tá ni sa nde'é rá noo Esteban, ta kúu ni xini ra ña ndato nda'o noo ná táto'on ndato noo iin ángel.

7

Di'a kua'an ña ni ka'an Esteban xí'ín ta né'e choon

¹ Dá ni ndato'ón ñaá ta duti mií noó: —¿Á ña ndaa kúu ña ká'an taa kaa sa'on?

² Dá ni kaa Esteban xí'ín rá: —Kueídó'o ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, ñani, ndo'ó, ta sá'ano viti. Na ndato nda'o kúu Ndios, ta ni na'a na mií ná noo tatá sá'ano yó Abraham tá ni sa io na chí nación naní Mesopotamia, tá ko ñá'a ko'on na koo

na ñoo naní Harán. ³ Dá ni kaa Ndios xí'ín ná: “Dánkoo ñoo noo ióon xaan, ta dánkoo ndidaá kúu tá'ón. Ta kua'an kooón noño'o ko'in na'i nooón.”

⁴ 'Dá ni keta na noño'o na Caldea kua'an na. Dá ni sa'an na ni sa io na ñoo naní Harán. Ta ñoo ni xí'i tatá na. Dá ndáka ñaá Ndios ni saa na noño'o yó'o noo ndéi yó viti. ⁵ Tído ni lú'u ta'on ño'o yó'o ko ní xí'o Ndios ni'i ná, ni noo kuein sa'a ná. Tído ni ka'an Ndios ña ki'o naan noo mií ná xí'ín noó de'e na, xí'ín noó de'e ñaní na, va'ará ko ñá'a kande'i de'e Abraham tiempo daá ñoo. ⁶ Ta ni ka'an ta'ani Ndios ña de'e ñaní na xí'ín de'e díko na kakuu na tukú kande'i nda'í iin ka ñoo. Ta kaño'o na tixi ndá'a na ñoo ñoo, ta kendava'a na xí'ín ná noo komi ciento kuia. ⁷ Ta ni kaa ta'ani Ndios di'a: “Ta yu'u kúu na keyíko sa'á na ñoo, na kendúsa xí'ín ñayuu ña kechóon na noo ná. Tá ni ndi'i, dá kankuei ñayuu kii na kande'i na noño'o yó'o, ta yó'o kandaño'o na yu'u.”

⁸ 'Tá ni ndi'i, dá ni kandoo Ndios xí'ín Abraham ña ta'anda ñi ná xí'ín ndidaá de'e na, ta ñoo kían ná'a ña ni xí'o Ndios to'on na noo ná. Sa'á ñoo, tá ni sa io de'e Abraham ni sa naní Isaac, dá ni sa'anda na ñi xí tá ni xino xi ona kuu. Dá tá ni sa io de'e Isaac ni sa naní Jacob, dá ni sa'anda ta'ani na ñi xí. Ta dión ta'ani ni kee Jacob xí'ín ndin uxí uu de'e yí na, tá'an na ni sa kuu ndin uxí uu tatá sá'ano yó.

⁹ 'Tído sa'á ña u'u ini tatá sá'ano yó, sa'á ñoo ni díko ná ñani ló'o na José noó taa Egipto. Tído ni sa io va Ndios xí'ín José, ¹⁰ ta ni chindee ñaá ná noo iin rá iin tandó'ó ni sa ndo'o na. Ta ni kemáni ñaá ná, ta ni xí'o na ñaxintóni ndichí noo ná tá ni sa iin na noo Faraón, ta kúu rey Egipto. Dá ni xí'o ra choon ká'ano noo ná ña dándaki na Egipto, xí'ín ve'e mií rey ñoo.

¹¹ 'Dá ni kasaa tama iin ní kúu kuendá Egipto xí'ín Canaán. Ta ni ndo'o nda'o nio ndidaá ñayuu. Sa'á ñoo ko ní ni'i na sá'ano ve'e yó ña keí ná. ¹² Tá ni ni'i tó'on Jacob ña ió tirió chí Egipto di'a, dá ni tanda'a

na de'e na, na sa kuu tatá sá'ano yo, ni sa'an na Egipto. Ta ña yó'o ni sa kuu ta'ándá mií noó ni sa'an na. ¹³ Dá tá ni sa'an na ta'ándá kúú uu, nda daá, dá ni kasto'on José xí'ín ñani na ndá yoo kúú ná. Dá ni kandaá ta'ani ini Faraón ndeí ni kixi José, ta ndá yoo kúú na ve'e na. ¹⁴ Dá ni sa'anda José choon noo ñani na ña ná no'o na nakuaka na tatá na Jacob xí'ín ndidaá kúú na ve'e na, dá ná kasaa na Egipto. Ta ni sa kúú ná oní diko sa'on ñayuu.

¹⁵ 'Ta dión ni kuu. Dá ni kasáa Jacob xí'ín ndidaá na ve'e na kandeí na Egipto. Ta ñoo ni sa io Jacob nda noo ni xi'i na. Ta ñoo ta'ani ni xi'i tatá sá'ano yo. ¹⁶ Tído ni sa'an na ñoo yo ni dandúxi na lásá na iin ñoo naní Siquem ini iin káo, ña ni xiin Abraham noo de'e iin ta ñoo Siquem ni sa naní Hamor.

¹⁷ 'Dá tá sa kua'an xinkoo to'on ni xi'o Ndios noo Abraham, kúú sa ni ndukuá'á nda'o na ve'e yó ndeí Egipto, ¹⁸ nda rá ni kasá'á dándáki iin ka rey Egipto. Ta ko ná'á ta'on ra sa'á ña va'a ni kee José ñoo ñoo. ¹⁹ Sa'á ñoo ni kasá'á rá dándá'í ra na sá'ano ve'e yó, ta ni kendava'a ra xí'ín ná, ta ni kendusa ra xí'ín ná ña ná kata ndava'a na de'e yií kuálí ná, ta duú ni kaki, dá ná kuu xi.

²⁰ 'Ta mií tein kuu dáá ñoo ni kaki Moisés. Ta ni sa kuu xi iin taleé ñochí kaa noo Ndios. Ta ni xito va ñaá na ve'e xi oní yoo. ²¹ Tído ni dakána ñaá ná táto'on ni ta'anda choon. Ta kúú mií de'e di'í Faraón ni naki'in ñaá. Ta ni dakuá'ano ñaáán táto'on de'e miíán. ²² Ta kúú ni dakuá'a Moisés ndidaá ña ndichí dákuá'a na Egipto. Ta ndichí na xí'ín to'on ká'an na, ta kándéé ná kée na ndá choon kúú mií vá.

²³ 'Tá ni xinkoo Moisés uu diko kuia, dá ni chikaa ini na ko'on na koto ni'ini na na ñoo na, na Israel ndeí Egipto. ²⁴ Dá tá ni xini Moisés ña kéndava'a iin ra Egipto xí'ín iin ta ñoo na, dá ni chindeé ñaá ná. Kúú ni sa'ání vá ñaá ná sa'á ña ni kendava'a ra xí'ín iin ra ñoo na. ²⁵ Chi ni ka'án ná ña kandaá ini na ñoo na ña mií Ndios

kúú na ni kaxi ñaá kua'an na chindeé ñaá ná, dá kankuei na tixi ndá'a ra ñoo ñoo. Tído ko ní kandaá ta'on ini na ñoo na ña dión kíán.

²⁶ 'Tá ni kasandaá iin ka kuu, dá ni xini Moisés ña ndeí uu ta Israel naá tá'an mií rá. Dá ni ka'án ná nachindei va'a ñaá ná, chi ni kaa na xí'ín rá: "In ñani kúú vá ndo'ó. ¿Ndiva'a dár'u'u tá'an ndó?", kaá na. ²⁷ Dá ni chituu ta kéndava'a xí'ín ñani ra ñoo noo ká'an Moisés. Dá ni kaa ra xí'ín ná: "¿Ndá yoo ni chikani yo'ó kakuuón iin ta sa'ándá choon noo ndú'u o iin ta keyíko sa'á ndu'u? ²⁸ ¿Á kóni ta'ani yo'ó ka'ánóon yu'u táto'on ni keeón ni sa'ánóon iin ta Egipto koni?", kaá ra xí'ín ná. ²⁹ Tá ni seido'o Moisés ña ni ka'an ra dión, kúú ni xino na kua'an xiká ná nda noo naní Madián. Ta ñoo ni sa io na ni sa kuu na iin ta tukú. Ta ñoo ta'ani ni sa io uu de'e na.

³⁰ 'Dá tá ni ya'a uu diko ka kuia, dá ni na'a noo iin ángel tein ño'ó ita kankuei tein iin yitó táká ló'o ín noo kúú noño'ó ichí sa'a yúku naní Sinaí. ³¹ Ta kúú ni naá vá ini Moisés tá ni xini na ña dión kúú. Dá ni natuu yati na kande'é va'a na. Ta kúú ñoo ni seido'o na ni ka'an tachí sato'o yo Ndios: ³² "Yu'u kúú Ndios, na ni sa ndañ'o na sá'ano ve'ón, chi yu'u kúú Ndios noo Abraham, ta yu'u kúú Ndios noo Isaac, ta yu'u kúú Ndios noo Jacob", kaá Ndios xí'ín ná. Ta ni kasá'á ndeí Moisés ña ni yu'ú na. Ta kúú ko ní xi'o ndeé ka ini na kande'é ná. ³³ Dá ni kaa sato'o yo Ndios xí'ín ná: "Taó ndisa ño'o sa'on, chi ño'o ij kíán séin ni'ínón xaan. ³⁴ Miían ndaa kuiti kíán xiní yu'u ña nda'í nda'o ndó'o nio ñayuu ndeí na Egipto. Ta miían ndaa seídó'i ña nda'í nda'o nde'í na. Sa'á ñoo ni kasáaj dákakii na. Ta viti nakij yati cháa ka, chi tanda'á yu'u yo'ó ko'on ñoo Egipto", kaá Ndios xí'ín Moisés.

³⁵ 'Ta Moisés yó'o kúú na sa ni kuño'ó vá ñayuu ñoo, chi di'a ni kaa na xí'ín ná: "¿Ndá yoo ni chikani yo'ó ña kakuuón iin ta sa'ándá choon noo ndú'u o iin na keyíko sa'á ndu'u?", kaá na. Tído mií Ndios kúú na ni

tanda'á Moisés ña kakuu na iin na sa'ándá choon, ta kakuu na iin na dá'akí ñayuu ñoo xí'ín ndá'a ángel, tá'an na ñi na'a noo tein yitó táka ló'o ñoo.

³⁶ 'Chí Moisés yó'o kúu na ñi taó xoo na sá'ano ñoo yo Egipto, chí kua'á nda'o ña ndato xí'ín ña ná'ano ñi kee na noo na Egipto. Ta ñi sa'anda dao na taño'o naní Taño'o Kua'á. Ta sa kee ta'ani na ña ná'ano tein uu diko kua'á noo kúu noño'ó ichí. ³⁷ Ta mií Moisés yó'o kúu na ñi ka'an di'a xí'ín na Israel: "Ta mií sato'o yo Ndios kúu na k'i'o ña kana iin profeta tein mií ndó, dá kast'on ná xí'ín ndó to'on ñi ka'an mií Ndios xí'ín ná, táto'on k'i'o kée yu'u. Ta kueídó'o ndó ndidaá kúu ña ka'an na xí'ín ndó." ³⁸ Tá Moisés yó'o kúu na ñi sa kaa tein na sá'ano ve'e yó noo kúu noño'ó ichí ñoo, ta ñi ndat'ón ná xí'ín ángel ñi kii noo Ndios diní yúku naní Sinaí. Ta ñoo ñi ñi ná to'on Ndios, ña xí'o ña kataki yo. Dá ñi xí'o naan noo na sá'ano ve'á, dá ñi naya'an noo yóo.

³⁹ 'Tído ko ní xín ta'on na sá'ano ve'á kueídó'o na ña ká'an Moisés, ta ñi kuño'ó ñaá ná. Ta ñó'o ini na nandío kuéi na ñoo Egipto. ⁴⁰ Sa'á ñoo ñi kaa na xí'ín Aarón: "Kava'a ní dao ka ndios, dá ná kandaka na yó no'o Egipto, chí xí'ín ndí kían ñi ndo'o Moisés, tá'an na ñi taó yó Egipto, dá vei yó yó'o." ⁴¹ Dá ñi kava'a ñayuu ñoo iin yokó kaa táto'on kaa iin chikerró. Dá ñi dokó ná kítí ndáka na nooán, ta ñi sa ndei dii ná ñi keká'ano na yokó, ña ñi kava'a na xí'ín ndá'a mií ná.

⁴² 'Sa'á ñoo ñi dayáa ndá'a ñaá Ndios, ta ñi nak'i'o ñaá ná noo ña kini. Sa'á ñoo ñi kasá'á ná ndaño'o na tiñoo ñó'o induú, chí di'a kua'an ña ñi taa iin profeta sa'á ña ñi ka'an Ndios:

Ndo'ó, na ndei Israel,

¿á noo yú'u va ñi dokó ndo'ó kítí ndáka ndó tein uu diko kua'á ñi sa ndei ndó noño'ó ichí ñoo?

⁴³ Koó, di'a ñi dokó ndo'ó rí noo yokó, chí ñi sa ne'e ndó ve'e ño'o ñi kuendá yokó naní Moloc

xí'ín iin ka ve'e ño'o kuendá yokó kúu tiñoo naní Refán.

Ta ña yó'o kúu ña ñi kava'a ndó xí'ín ndá'a mií ndó, dá ñi sa ndaño'o ndóan.

Ta sa'á ña ñi kee ndó dión, sa'á ñoo tanda'á yu'u ndo'ó ko'on xíká cháa ka ndo'ó duú ñoo Babilonia.

Dión kaá to'on ñi taa profeta.

⁴⁴ 'Ta sa komí na sá'ano ve'e yó ve'e ño'o ñi kava'a xí'ín ñi, tá'an ña ná'a ña ió Ndios xí'ín ná, nani ñi sa ndei na noño'ó ichí ñoo. Ta ve'e ño'o yó'o kían kaa táto'on k'i'o ñi sa'anda Ndios choon, chí ñi kava'an táto'on k'i'o kaa rá ió ña ñi na'a Ndios noo Moisés diní yúku. ⁴⁵ Dá ñi natiin de'e na sá'ano ve'e yó ve'e ño'o yó'o. Ta né'e naan ñi saa na xí'ín José noño'ó na tukú. Dá ñi kandeé ná ñi keña'a na ñó'o yó'o, chí mií Ndios ñi taó ñayuu ñi sa ndei yó'o kua'an na. Ta k'i'o dión ñi sa kían ve'e ño'o ñi kava'a xí'ín ñi nda tiempo ñi sa dandáki rey David.

⁴⁶ 'Ta na yó'o kúu na ñi natiin kua'á ña maní noo Ndios, sa'á ñoo ñi xíká na ña kían kava'a na iin ve'e ño'o ná noo keká'ano ñayuu Ndios, na ñi sa ndaño'o tatá sá'ano yo Jacob.

⁴⁷ Tído rey Salomón, na sa kuu de'e rey David, noón kúu na ñi kava'a iin ve'e ño'o ná. ⁴⁸ Tído na kómí ndidaá choon ko ió ta'on na ini ñi iin ve'e ño'o ñi kava'a ndá'a taa, chí iin profeta ñi taa ña ñi kaa Ndios di'a:

⁴⁹ Induú va kúu noo ió yu'u dandákii, ta noño'ó yó'o kúu noo ndíta sa'í.

Sa'á ñoo, ¿ndi koo ví ve'e kava'a ndó koo yu'u, ká'án ndó?, kaá sato'o yo Ndios.

Ta, ¿ndi koo iin ve'e kava'a ndó noo kooi nani'i ndeéi, ká'án ndó?

⁵⁰ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña mií vá yu'u kúu na ñi kava'a ndidaá kúu ña'a ió ñayúu yó'o?

Dión kaá sato'o yo Ndios —kaá Esteban.

⁵¹ Dá ñi kaa ta'ani Esteban xí'ín taa ñoo:

—Tído ndeé nda'o to'on ndó, ta káxi nda'o ní noo, ta na dó'ó nda'o kúu

ndó. Daá kuití vá kō kóni ndo kee ndó ña kóni Espíritu iñ Ndios, chí tátō'on kī'o nī sa kee na sá'ano ve'e ndó, kī'o dión kée iñ vá ndó. ⁵² Chí, ¿ndi káa iin profeta kō ní kéndava'a na sá'ano ve'e ndó xí'ín? Nī sa'ání ná ndidaá profeta, na nī sa ka'an ña kii iin na ndaa noo Ndios. Ta miían ndaa nī kixi na, tído nī nakī'o ñaa ndó noo ndá'a ta kini, ta nī sa'ání ñaa ndó. ⁵³ Ta va'ará nī natiin túu ndó ley Ndios noo ángel nī kii induú, tído kō ní seídó'o ta'on ndóan.

Di'a nī kuu tá nī xī'i Esteban

⁵⁴ Tá nī seído'o taa né'e choon to'on yó'o, kúu nī karyíi nda'o ra, ta nī chichi tá'an no'o ra, chí nī xido nda'o ini ra sa'á ña nī ka'an Esteban. ⁵⁵ Tído nī nakutí Esteban xí'ín Espíritu iñ Ndios. Ta nī sa nde'é ná chí induú. Ta nī xini na ña ndato oon ví náye'e ndaa noo ió Ndios, ta iin Jesús xoo kuá'a na. ⁵⁶ Dá nī kaa Esteban:

—Kande'é ndó, chí ndé'í ña nóno induú káa. Ta na nī nduu taa ñayuu yó'o iin na xoo kuá'a tatá Ndios —kaá na.

⁵⁷ Ta kúu nī sadi ndidaá taa ndéi ñoo do'o ra. Ta kúu nī'i nda'o nī kasá'á káyuu'ú rá. Dá nī ndao ni'ini ra nī tiin ra Esteban. ⁵⁸ Dá nī taó ñaa rá nda yu'ú ñoo, dá ka'ání ñaa rá xí'ín yuu. Ta ra chínóo kuachi Esteban nī chindei ra dá'on rá noo iin tayíi naní Saulo. ⁵⁹ Ta xí'ín tein kóon ñaa rá yuu, kúu nī kasá'á Esteban ká'an na xí'ín Ndios, ta kaá na:

—Tatá Jesús, naki'in va'a ní níoi.

⁶⁰ Dá nī sa kuíin xití ná. Ta kúu nī'i nda'o nī káyuu'ú ná, ta kaá na:

—Tatá Jesús, o sa kékuendá ní kuachi yá'a taa yó'o kée ra xí'ín yu'u —kaá na.

Dá tá nī ndi'i nī ka'an na dión, dá ví nī xī'i na.

8

Di'a nī kuu tá nī kasá'á Saulo kéndava'a ra xí'ín na kúu kuendá Jesús

¹ Ta nī nata'an va ini Saulo ñoo ña nī sa'ání rá Esteban. Ta mií kuu dáá ñoo nī kasá'á kéndava'a ñayuu xí'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén.

Sa'á ñoo nī xita noo ndi'i na kua'an na kande'i na dao ka ñoo ñó'o chí kuendá Judea di'a xí'ín kuendá Samaria. Ta sava'a na kúu apóstol va nī kandoo ndéi ñoo Jerusalén. ² Tído ndéi dao ka taa ndíta ndaa noo Ndios, ta roón kúu ra nī sa'an nī dandúxi Esteban. Ta nda'í nī saki ra sa'a ná. ³ Ta tein kuu dáá ñoo nī kasá'á Saulo kéndava'a ra xí'ín na kúu kuendá Jesús. Kúu nī xionoo ra tá ve'e tá ve'e taó ra taa xí'ín ñá'a, ta ñó'o ñaa rá kua'an na ve'e kaa.

Di'a nī kuu tá nī daná'a Felipe to'on va'a Jesús chí kuendá Samaria

⁴ Ta ñayuu nī kankuei ñoo Jerusalén kua'an dao ka ñoo, noón kúu na nī kasá'á dána'a to'on va'a Jesús noo ñayuu ndéi ndidaá kúu xían noo nī kī'in na kua'an na. ⁵ Dá nī kī'in ta'ani iin taa naní Felipe kua'an ra iin ñoo ká'ano nákaa chí kuendá Samaria di'a, ta nī kasá'á rá kásto'on ra xí'ín ñayuu sa'a Cristo, na dákaiki ñaa. ⁶ Ta nī nataka kuá'a ñayuu. Ta ndino'o ini na nī seídó'o na ña nī daná'a Felipe, chí nī xini na ndidaá ña'a ndato nī kee ra. ⁷ Chí kuá'a nda'o ñayuu ñó'o espíritu kini nī nduva'a, ta nī'i nda'o nī káyuu'ú espíritu kini ñoo, dá nī kankuei ña kua'an ini na. Ta kuá'a ñayuu nī natií sa'a xí'ín na kō kúu kaka va'a nī nduva'a. ⁸ Sa'á ñoo nī kadii nda'o ini ñayuu ndéi ñoo.

⁹ Ta ñoo ñoo ió ta'ani iin taa naní Simón, ta sa na'á vá xionoo ra kétadí ra xí'ín na ñoo ñoo. Ta dánda'í ra ñayuu ndéi ñoo, chí kée ra mií rá ña kúu rá iin taa ndáya'i. ¹⁰ Ta ndidaá ñayuu seídó'o va'a ña ká'an ra, nda na kuálí cháa ka xí'ín nda na sá'ano cháa ka, ta kaá na ña mií Ndios nī xī'o choon ká'ano ñoo noo rá. ¹¹ Ta kándisa ñayuu ñoo ña ká'an ra, chí sa na'á nda'o xionoo ra dánda'í ñaa rá xí'ín ña tadí kée ra. ¹² Tído tá nī daná'a Felipe noo ná to'on va'a sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, kúu nī kándisa naan, ta nī kándisa ta'ani na ña nī daná'a ra sa'a Jesucristo. Sa'á ñoo kuá'a nda'o taa xí'ín ñá'a nī sodó ndúta. ¹³ Ta kúu nī kándisa ta'ani Simón ñoo. Dá tá nī ndi'i nī sodó

ndúta rá, kúú nī kasá'á rá xionoo ra xí'ín Felipe. Ta kúú naá vá iní ra xini ra ña ndato xí'ín ña ná'ano kée Felipe.

¹⁴ Tá nī nī'ī tó'on na kúú apóstol ndéi ñoo Jerusalén ña kuá'á ñayuu ndéi kuendá Samaria nī kandísa to'on Ndios, dá nī tanda'á ná Pedro xí'ín Juan kua'an na ñoo. ¹⁵ Dá tá nī saa na ñoo ñoo, dá nī xika na ña manī noo Ndios sa'á ñayuu ñoo, dá ná natiin na Espíritu iī Ndios, ¹⁶ chí nī iin tó'ón ná kō ñá'a natiin Espíritu iī Ndios, chí nī sodō ndúta óon va na xí'ín kuū Jesús. ¹⁷ Dá nī chinóo Pedro xí'ín Juan ndá'a ná dinī ñayuu nī kandísa ñoo, ta kúú nī natiin na Espíritu iī Ndios.

¹⁸ Tá nī xini Simón ña nī natiin ñayuu ñoo Espíritu iī Ndios tá nī chinóo apóstol ñoo ndá'a ná dinī ná, dá nī ka'án rá kī'o ra dī'ón noo ná, ¹⁹ chí nī kaa ra:

—Dikó ta'ani ndo'ó choon né'e ndo xaan noo yú'u. Dá kían, tá ná chinóo yu'u ndá'í dinī ndi ndáa mií ñayuu, ta kúú ná natiin ta'ani na Espíritu iī Ndios —kaá Simón.

²⁰ Dá nī kaa Pedro xí'ín rá:

—Kua'án yo'ó naá nduúon xí'ín dī'ón xaan, chí ká'án yo'ó ña xí'ín dī'ón kuu kuii'ón ña xí'o oon Ndios noo ñayuu. ²¹ Ni lú'u ví kuendá yo'ó, ni tá'í yo'ó kōo noo choon kée ndu'u yo'ó chí kō ín ndaa ta'on nímōn noo Ndios. ²² Kua'án nandikó inóon sa'a ña kini kée'ón xaan. Ta kueí nda'í noo Ndios, dá ndá ndi kuu ku'u ká'ano ini na sa'á kuachi nákani inon xaan. ²³ Chí kátóni ini yu'u ña nī chití yo'ó xí'ín ña u'u inon. Ta ndadí toon yo'ó nákaaon tixi ndá'a ña kini —kaá na.

²⁴ Dá nī kaa Simón:

—Kueí nda'í ndo noo sato'o yo Ndios sa'a yú'u, dá ná o ndó'i tá'an ña kaá ndo vei ndo'i —kaá ra.

²⁵ Dá tá nī ndi'i nī daná'a Pedro xí'ín Juan noo ñayuu ñoo sa'á to'on va'a Ndios, dá nī ki'in na íchi kua'an na xí'ín Felipe. Dá nī kasá'á ná dána'a na to'on va'a ñoo noo ndidaá kúú ñayuu ndéi ñoo ñoo chí kuendá Samaria ñoo. Tá nī ndi'i, dá nī nandió kueí na nī nasáa na ñoo Jerusalén.

Dí'a nī kuu tá nī daná'a Felipe sa'á to'on va'a Jesús noo iin taa nī kii nación Etiopía

²⁶ Tá nī ndi'i yo'ó, dá nī ka'an iin ángel nī kii noo sato'o yo Ndios xí'ín Felipe:

—Ndakuin, ta ki'in íchi ña kua'an chí sur Jerusalén di'a, ña kua'an nda ñoo Gaza. Ta íchi ñoo kían yá'a kua'an noo kúú noño'ó íchi —kaá na.

²⁷ Dá nī ndakuin Felipe. Dá nī kee ra kua'an ra. Ta kúú íchi noo kua'an ra ñoo nī naki'in tá'an ra xí'ín iin taa nación Etiopía. Ta kúú rá iin taa o kúú kandeí de'e. Ta kúú rá iin taa kéchōon noo iin ñá'a naní Candace, ña kúú reina nación Etiopía, chí né'e va'a ra dī'ón. Ta nī sa'an ra ñoo Jerusalén nī sa ndaño'o ra Ndios. ²⁸ Ta kúú nī nandió kōo ra kua'an nó'o rá. Ta ío ra noo carreta, kiró ñoo'ó kueí. Ta ká'i ra tuti nī taa profeta Isaías. ²⁹ Dá nī kaa Espíritu iī Ndios xí'ín Felipe:

—Natuu yati kua'án nī'on carreta káa —kaá na.

³⁰ Dá nī kankono Felipe nī natuu yati ra noo kua'an ra. Kúú nī seido'o ra ña ká'i taa ñoo noo tuti nī taa profeta Isaías. Dá nī ndato'ón ñaá Felipe:

—¿Á kátóni ini ní ndí kóni kaa ña ká'i ní xaan?

³¹ Dá nī kaa taa ñoo:

—¿Ndi kee yu'u kandaa iniñ ña ká'an tá kō ín ta'on nakani xí'ín yu'u?

Dá nī ka'an ra xí'ín Felipe ña ná kaa ra noo carreta, ta ná kakoo dáó rá xí'ín rá. ³² Ta ká'i ra tuti iī Ndios noo ká'an di'a:

Tátō'on kī'o ndáka ra iin léko kua'an rī noo taa sa'ání rī, kī'o dión nī kee ra xí'ín ná.

Tátō'on kī'o tádi iin léko dátá rī, kī'o dión nī kee na,

chī nī iin tó'ón to'on kō ní ká'an na chindeé ná mií ná.

³³ Ta nī kenóo ñaá taa, ta kō ín ta'on ní káyikō ndaa sa'a ná.

Sa'á ñoo, ¿ndá yoo kuu nakani sa'á de'e na?

Chī nī sa'ání ñaá ñayuu, dá ná o kóo ka na ñayuú yo'ó.

³⁴ Dá nī ndato'ón taa ñoo Felipe, ta kaá ra:

—Kee ní ña manj nakani ní xí'ín yu'u. ¿Ndá sa'a n̄i ka'an profeta yó'o? ¿Á n̄i ka'an na sa'a mií ná, o n̄i ka'an na sa'a iin ka'aa?

³⁵ Dá n̄i nakani Felipe ndi kóni kaa to'on káa noo tuti ij yó'o. Xí'ín sa'a to'on yó'o, dá n̄i kasá'á rá dána'a ra noo rá sa'a to'on va'a Jesús. ³⁶ Dá n̄i sa'a ra iin xí'án noo ñó'o takuii noo yá'a ra kua'an ra ñó'o. Dá n̄i kaa aa Etiopía ñó'o xí'ín Felipe:

—Yó'o ñó'o takuii. ¿Á o kúu ta'on kodo nduta yu'u yó'o?

³⁷ Dá n̄i kaa Felipe xí'ín rá:

—Tá kandeé ini ní Jesús xí'ín ndi-noo ini ní ní, dá kian kuu va.

Dá n̄i kaa aa ñó'o:

—Kándísai ña Jesucristo kúu de'e Ndios —kaá ra.

³⁸ Dá n̄i sa'anda ra choon ña ná kakuiin carreta ñó'o. Dá n̄i noo ndi nduú ra noo ñó'o takuii ñó'o. Dá n̄i dakódo nduta ñaá Felipe. ³⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei ra noo takuii ñó'o, ta kúu n̄i ndañó'ó ni'ini va Felipe n̄i kee Espíritu sato'o yo Ndios. Ta kúu ko ní xini ka'aa aa ñó'o. Ta kadii nda'o ini ra kua'an ra íchi ñó'o. ⁴⁰ Kúu n̄i kasandaá Felipe iin ñó'o naní Azoto. Ta n̄i ya'a ra iin rá iin ñó'o sá xika ra kua'an ra, ta sá kasto'on ra xí'ín ñayuu ñó'o sa'a to'on va'a Jesús kua'an ra. Dá n̄i sa'a ra ñó'o naní Cesarea.

9

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduu Saulo kuendá Jesús

¹ Ta ká'an ij vá Saulo ña ka'ání rá na kúu kuendá sato'o yo Jesús. Kúu n̄i sa'an ra noo nákaa ta duti mií noo. ² Dá n̄i xika ra ña k̄i'o ra tuti kane'e ra ko'on ra ve'e noo náta na Israel ndéi ñó'o Damasco, ta tuti ñó'o ká'an ña kómí rá choon tiin ra aa xí'ín ñá'a ndíko íchi Jesús ko'on na ve'e kaa ñó'o Jerusalén.

³ Dá n̄i kee ra kua'an ra ñó'o Damasco ñó'o. Tído tá n̄i kasandaá yati ra ñó'o ñó'o, kúu iin kuití vá n̄i naye'e ndaa noo kua'an ra n̄i kee iin ñó'o n̄i kii induú. ⁴ Ta kúu n̄i kankao va ra noñó'o. Dá n̄i seido'o ra táj n̄i ka'an iin ñayuu:

—Saulo, Saulo. ¿Ndiva'a xionoo yo'ó kéndava'on xí'ín yu'u?

⁵ Dá n̄i ndato'on ñaá rá:

—¿Ndá yoo kúu mií ní, tatá?

Dá n̄i kaa na:

—Yu'u kúu Jesús, na xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón. Tído kéeón xí'ín miíón táto'on k̄i'o kée iin chee tá chísá'á rí dinj karochá, ta dár'u'u rj mií rí.

⁶ Ta kúu nda ndéi nino oon va Saulo chj n̄i yu'ú ra, dá kaá ra:

—¿Ndí k̄i'án kee kóni ní, tatá?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndakuiin ndichi, ta kua'an ku'u ñoo ká'ano káa, dá káa ná kasto'on na xí'ón ndí k̄i'án kánian keeón —kaá na.

⁷ Ta aa kua'an xí'ín Saulo ñó'o, kúu n̄i naá vá ini ra ndita ra, chj n̄i seido'o ta'ani ra n̄i ka'an iin ñayuu, tído ko iin ta'on ní xini ra. ⁸ Dá n̄i ndakuiin ndichi Saulo. Tído tá n̄i ka'án rá kande'é rá, ko ní kúu ka, chj n̄i kukuaa va ra. Dá n̄i natiin ndaa ñaá aa kua'an xí'ín rá ñó'o, dá ndaka ñaá rá n̄i sa'a ra ñó'o Damasco. ⁹ Ta ñó'o n̄i sa io ra onj kuu. Ta ko túu noo rá, ta ko ní sásá'an ra, ta ko ní xí'i ra takuii.

¹⁰ Ta ñó'o Damasco ñó'o ió iin aa kúu kuendá Jesús naní Ananías. Ta n̄i na'a noo sato'o yo Jesús noo ná, ta n̄i kaa na xí'ín ná:

—¡Ananías!

Dá n̄i kaa Ananías:

—Yó'o nákaa, tatá.

¹¹ Dá n̄i kaa sato'o yo Jesús:

—Ndakuiin ndichi, ta kua'an k̄i'í kee naní kee Ndaa. Tá n̄i sa'on ve'e iin aa naní Judas, dá ndato'on sa'a iin aa n̄i kaki ñó'o Tarso naní Saulo, chj ñó'o ió ra ká'an ra xí'ín. ¹² Chj n̄i xí'oi ña n̄i xini ra iin aa naní Ananías, ta ku'u ra chinóo ra ndá'a rá dinj rá, dá ná natuu tuku noo rá.

¹³ Dá n̄i kaa Ananías:

—Tatá, kua'a nda'o ñayuu nákaní xí'ín yu'u sa'a aa ñó'o, ña xionoo ra kéndava'a ra xí'ín ñayuu mií ní ndéi ñó'o Jerusalén. ¹⁴ Ta viti n̄i kasaa ra ñó'o yó'o. Ta né'e ra choon n̄i xí'o ta duti saku'a'a ña tiin ra ndidaá kúu ñayuu nákoní ña kúu ní sato'o na ko'on na ve'e kaa.

¹⁵ Dá n̄i kaa sato'o yo Jesús:

—Kua'án, chí mií vá yu'u nì kaxi taa ñoo ña kane'e ra to'in dána'a ra noo ñayuu ko kúu na Israel, xí'in noo rey, xí'in noo na Israel. ¹⁶ Ta ko'in dána'i noo rá ña kánian ndo'o naní nío rá sa'a yú'u —kaá na.

¹⁷ Dá nì kee Ananías kua'an na. Dá nì saa na ve'e noo ió Saulo, kúu nì ku'u na nì chinóo na ndá'a ná diní rá. Dá nì kaa na:

—Ñani Saulo, mií sato'o yo Jesús, na nì na'a noo noo yo'ó íchi noo veín yó'o, noón kúu na nì tanda'á yu'u veii, dá natuu nooon, ta nakutón xí'in Espiritu ij Ndios —kaá na.

¹⁸ Ta kúu vití'ón di'a va nì kuei ña ndáa tát'on ndáa ta'i tiyaká nduchi nóo Saulo. Ta kúu nì natuu noo rá. Dá ví nì ndakuín ndichi ra. Dá nì sa'an ra nì sođo ndúta rá. ¹⁹ Dá tá nì ndi'i nì sasá'an ra, kúu nì naní'i ndée vá rá. Ta nì sa io ra dao kuu xí'in na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Damasco ñoo.

Di'a nì kuu tá nì dána'a Saulo to'on va'a Jesús ñoo Damasco

²⁰ Ta nì ndi'i, dá nì kasá'á Saulo dána'a na sa'a Cristo Jesús ini ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo, chí kaá na ña Jesús kúu de'e Ndios. ²¹ Ta kúu nì kasá'á naá vá iní ndidaá kúu ñayuu seídó'o na ña dána'a Saulo, ta kaá na:

—¿Á o duú taa káa kúu ra kéndava'a xí'in na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén? Ta, ¿á o duú ra káa ta'ani kúu taa nì kasá'a yó'o tiin ra na kúu kuendá Jesús, ta kandaka ñaá rá ko'on ra nakí'o ra noo ndá'a ta duti saku'a'a? —kaá na.

²² Tído ví'í ka ví nì ndundeé iní Saulo dána'a na sa'a Jesús, ta ko ní'i ta Israel ndéi ñoo Damasco ndí kían ka'an ra xí'in Saulo, dá chí nì xí'o na ña nì kanda'a ini ra ña mi'an ndaa ndisa Jesús kúu Cristo, na dáka'i ñaá.

²³ Kúu sa kuá'á nda'o kuu nì ya'a, dá nì kandoo taa Israel ña ka'ání rá Saulo. ²⁴ Tído nì ni'i tó'on na sa'á ña nì kandoo ra kee ra. Ta nduú ñoo ndéi ra ndáti ra keta na yé'é noo kondu'u na ñoo Damasco, dá ka'ání ñaá rá, ká'an rá. ²⁵ Sa'á ñoo tá nì kuaá, dá nì danóo na kúu kuendá Jesús Saulo ini

iin tiyika ká'ano sata náo ndadí ñoo ñoo. Dá nì kee na kua'an na.

Di'a nì kuu tá nì saa Saulo ñoo Jerusalén

²⁶ Dá tá nì saa Saulo ñoo Jerusalén, dá nì ka'án ná naki'in tá'an na xí'in na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. Tído ndidaá vá ná yu'ú xiní ñaá, chí ko kándia na ña mi'an ndaa nì nduu Saulo kuendá Jesús. ²⁷ Dá nì kee Bernabé ndáka ñaá ná kua'an na noo ndéi na kúu apóstol. Dá nì nakani na ña nì xini Saulo sato'o yo Jesús íchi kua'an ñoo Damasco. Ta nì nakani ta'ani na ña nì ka'an Jesús xí'in ná íchi ñoo. Ta nì kast'on ta'ani na xí'in ñayuu ñoo ña ko ní yu'ú ta'on Saulo dána'a na sa'a Jesús noo ñayuu ndéi ñoo Damasco ñoo. ²⁸ Dá nì kandoo Saulo nì sa io na xí'in apóstol ñoo Jerusalén. Ta sa xionoo na xí'in ná. ²⁹ Ta ko yu'ú ta'on Saulo kanoo na kast'on na xí'in ñayuu sa'a sato'o yo Jesús. Ta dándichi tá'an na xí'in ta Israel ka'an yú'u griego. Tído ka'ání vá ñaá rá kóni ra. ³⁰ Dá tá nì katóni ini dao ka na kúu kuendá Jesús ña kí'o dión kóni ra kee ra, dá nì kee na ndáka na Saulo kua'an na nda ñoo Cesarea. Ta ñoo nì tanda'á ñaá ná kua'an nó'o ná ñoo Tarso.

³¹ Ta kúu ndéi va'a va ndidaá na kúu kuendá Jesús ndéi iin ní kúu kuendá Judea, xí'in Galilea, xí'in Samaria. Ta sá'ano cháa ka na kua'an na xí'in to'on Ndios. Ta yu'ú nío ná sato'o yo Ndios. Ta nì ndukua'a ná, ta nì sisa cháa ka na xí'in ña kándisa na kée Espiritu ij Ndios.

Di'a nì kuu tá nì nduva'a iin taa naní Eneas

³² Ta noo xionoo Pedro xíto ni'ini na ndidaá na kúu ñayuu Ndios ndéi iin rá iin ñoo, ta kúu ñoo nì kasandaá na noo ndéi na kúu kuendá Jesús ñoo naní Lida. ³³ Ta ñoo nì naní'i ná iin taa naní Eneas. Ta sa io ona va kuia kándu'u rá noo xíto, chí nì natíi sa'a rá. ³⁴ Dá nì kaa Pedro xí'in rá:

—Eneas, Jesucristo kúu na nduva'a yo'ó. Ndakuin ndichi, ta natuú xiton.

Ta kúu nì nakuin ndichi ra. ³⁵ Tá nì xini ñayuu ndéi ñoo Lida ñoo xí'in ñoo

naní Sarón ña n̄i nduva'a ta kú'u ñoo, kúu n̄i nduu ta'ani na kuendá sato'o yo Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nataki iin ñá'a naní Dorcas

³⁶ Ta ñoo naní Jope ió iin ñá'a kúu kuendá Jesús naní Tabita. Ta xí'ín to'on griego naní Dorcas. Ta kúu kua'á nda'o ña va'a sa keeán, ch̄i sa chindeeán ñayuu kúnda'í. ³⁷ Ta tein kuu dáá ñoo n̄i kasá'á kú'an. Ta kúu n̄i x̄i'i vaan. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nakata na ñian, dá n̄i ch̄indú'u ñaá ná ini ve'e kúu uu kánoo n̄ino.

³⁸ Ta yati né'e tá'an ñoo Jope ñoo xí'ín ñoo Lida. Kúu n̄i kandaá ini na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jope ña ió Pedro ñoo Lida. Sa'á ñoo n̄i tanda'á ná uu ta kua'an ra kuaka ñaá rá. Tá n̄i saa ra noo ió na, dá n̄i seí nda'í ra noo ná, ta kaá ra:

—¿Á ko'on ní xí'ín ndu'u vití'ón ní? —kaá ra.

³⁹ Dá n̄i kee Pedro kua'an na xí'ín rá. Dá tá n̄i saa na ñoo Jope, dá n̄i kee ñayuu ñoo ndáka ñaá ná kua'an na ve'e noo kándu'u ndii naní Dorcas ñoo. Ta kúu kua'á nda'o na kuáan n̄i kaõ noo sata Pedro, ta ndéi'i na ndéi na sa'á ndii ñoo. Ta dána'a na dá'on xí'ín do'onõ n̄i sa kava'aán tá n̄i sa takian noo Pedro.

⁴⁰ Dá n̄i taó ndi'i Pedro ndidaá kúu ñayuu ndéi ini ve'e ñoo. Dá ví n̄i sa kuín x̄ití ná, ta n̄i ka'an na xí'ín Ndios. Dá n̄i sa nde'é ná noo kándu'u ndii ñoo. Dá n̄i kaa na:

—Tabita, ndakoo —kaá na.

Ta kúu n̄i nande'é váan. Dá tá n̄i x̄ian Pedro, kúu n̄i ndakooán ióan. ⁴¹ Dá n̄i tiin Pedro ndá'an. Dá n̄i n̄achikani ndichi ñaá ná. Dá n̄i nakana na ndidaá na kúu ñayuu Ndios xí'ín na kuáan ñoo ini ve'e ñoo. Dá n̄i ch̄ikani takí ñaá ná noo ná. ⁴² Dá tá n̄i kandaá ini ñayuu ndéi ñoo Jope ñoo ña n̄i natakan, kúu kua'á nda'o na n̄i kándisa sato'o yo Jesús. ⁴³ Ta kúu kua'á ka va kuu n̄i kandoo Pedro ñoo Jope n̄i sa io na ve'e iin ta sa nduvii ñi kítj naní Simón.

10

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo iin ángel noo iin ta naní Cornelio

¹ Ta ñoo Cesarea ió iin ta naní Cornelio. Ta dándaki ra iin ciento soldado, ra kúu iin ta'ándá naní, ra Italiano. ² Ta ndáño'o ra Ndios, ta yu'ú ni'ini ñaá rá xí'ín ndidaá na ve'e ra. Ta kua'a di'ón xí'o ra chindee rá ñayuu kúnda'í. Ta daá kuití ká'an ra xí'ín Ndios. ³ Ta iin kuu n̄i xini ra ña'a ndato n̄i kee Ndios táto'on ka on̄i sa'ini, ch̄i n̄i xini túu ra iin ángel n̄i kii noo Ndios. Ta n̄i ku'u na noo nákaa ra. Dá n̄i kaa na:

—¡Cornelio!

⁴ Tá n̄i sa nde'é va'a Cornelio ángel ñoo, kúu n̄i yu'ú nda'o ra. Dá n̄i ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndí kían kóni ní, tatá?

Dá n̄i kaa ángel ñoo:

—Náta'an ini Ndios seídó'o na ña xíkõ noo ná, ta náta'an ta'ani ini na sa'á ña chindeeón ñayuu kúnda'í. ⁵ Ta viti tanda'á dao ta ná ko'on ra ñoo Jope kuaka ra iin ta naní Simón kandaka ra kasaa ra. Ta ta yó'o naní ta'ani Pedro. ⁶ Ta ió na ve'e iin ka ta naní Simón, tá'an ra ndúvii ñi kítj. Ta íin ve'e ra yati yu'ú taño'o. Ta noón kúu na kasto'on xí'ón ndí kían kánian keeón —kaá ángel ñoo.

⁷ Dá n̄i kee ángel ñoo kua'an na. Dá n̄i kana Cornelio uu ta kéchõn noo rá xí'ín iin soldado, tá'an ra ndáño'o ta'ani Ndios takí. Ta kándéé ini Cornelio ñoo ta yó'o. ⁸ Dá n̄i nakani ndi'i ra xí'ín ta yó'o ña n̄i ka'an ángel ñoo xí'ín rá. Dá n̄i tanda'á ñaá rá kua'an ra ñoo Jope kuaka ra Pedro kii na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xini Pedro iin ña'a ndato n̄i kee Ndios

⁹ Ta iin ka kuu, tá sa kua'an kandaá yati ra ñoo Jope ñoo, kúu n̄i kaa Pedro din̄i vé'e ka'an na xí'ín Ndios, ta kían táto'on dao nduú. ¹⁰ Ta n̄i kixian n̄i kuiko nda'o na. Ta sa kasá'an va na kóni na. Ta xian naní kénduu na ve'e ñoo ña'a kasá'an na, ta kúu n̄i xini túu na iin ña'a ndato n̄i kee Ndios. ¹¹ Ch̄i n̄i xini na n̄i nonõ induú. Ta n̄i xini na konoo iin ña'a vei ña, ta káaan táto'on kaa iin dá'on ká'ano. Ta

ndíko tá'an ndin komi titoán. Ta ni naxinoan nda noño'o. ¹² Ta kúu ini dá'on ñoo ñó'o ndidaá kúu kiti komi sa'a, ta ñó'o ta'ani kirí xika tixi, xí'in ndidaá ka ni laa. ¹³ Dá ni seido'o Pedro tachí iin na ni ka'an, ta kaá na di'a:

—Pedro, nakuijn ndichi. Ta ka'áni kiti xaan, ta kason rí.

¹⁴ Dá ni kaa Pedro:

—Koó, tatá, chí ko óon ta'on kei yu'u ña'a yako xí'in ña ko ió vii noo Ndios.

¹⁵ Dá ni kaa tuku tachí na ni ka'an ñoo xí'in ná:

—Tá'an ña ni nduvii Ndios, o sa chinaní ta'on yo'áan ña kían ña yako.

¹⁶ Ta oni ta'ándá ni ka'an na dión xí'in Pedro. Dá ni nandió koo tuku dá'on ñoo kua'an nó'an induú.

¹⁷ Ta kúu xían ió Pedro nákanini na ndi kóni kaa ña ndato ni xini na ñoo, kúu sa ni saá va ta ni tanda'á Cornelio ve'e noo ió na, chí ni ndato'ón rá na ñoo ñoo ndeí kúu ve'e Simón. Ta kúu sa ni kasandaá ra yé'é ve'e ñoo.

¹⁸ Dá ni kasá'á ndato'ón rá na ndeí ve'e ñoo, dá ni kaa ra:

—¿Á ve'e yó'o ió iin taá naní Simón, taá ká'an xí'in ná Pedro? —kaá ra.

¹⁹ Ta nákanini iij vá ini Pedro sa'á ña ni xini na, dá ni kaa Espiritu iij Ndios xí'in ná:

—Ni kasáa oni taá nándukú rá yo'ó.

²⁰ Ndakuijn, ta kua'an noo kii, ta o sa nákanini kuáchi inon ko'on xí'in rá, chí miío yu'u ni tanda'á rá ni kasáa ra —kaá na.

²¹ Dá ni noo Pedro, dá ni sa'an na noo ndíta taá ni tanda'á Cornelio ñoo. Dá ni kaa na xí'in rá:

—Yu'u kúu taá nándukú ndo'ó. ¿Ndá choon vei ndó?

²² Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Vei ndu choon iin taá naní Cornelio, tá'an na dándaki iin ciento soldado. Ta na yó'o kúu iin taá ndaa, ta ndaño'o na Ndios takí. Ta ká'an va'a ndidaá kúu na Israel sa'a ná. Ta ni natiin na choon noo iin ángel kéchóon noo Ndios ña kían kana na mií ní ña ko'on ní ve'e na, dá ná kueídó'o na ña kían kasto'on ní xí'in ná —kaá taá ñoo.

²³ Dá ni natiin va'a ñaá Pedro. Dá ni sa ndeí ra ve'e ñoo ni kidi ra

sakuaá dáá ñoo. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni kee Pedro xí'in dao ka taá kúu kuendá Jesús ndeí ñoo Jope ñoo kua'an na xí'in ndin oni taá ñoo.

Di'a ni kuu tá ni saá Pedro ve'e Cornelio

²⁴ Nda iin ka ví kuu, dá ni saá na ñoo naní Cesarea. Ta sa io va Cornelio ndati ra kasaa Pedro ve'e ra. Ta ndeí ta'ani ndidaá tá'an ra, xí'in na né'e tá'an va'a xí'in rá ni kana ra ñoo.

²⁵ Dá tá ni saá Pedro yé'é ve'e ñoo, kúu ni keta Cornelio nakuaka ñaá rá. Ta kúu ni sa kuín xiti rá noo ná, dá kandaño'o ñaá rá, ká'an rá. ²⁶ Tído ni nachikani ndichi va ñaá Pedro, chí ni kaa na xí'in rá:

—Ndakuijn ndichi ní, chí taá xí'in vá ní kúu yu'u.

²⁷ Ta kúu ndató'ón Pedro xí'in rá ni ndu'u na ve'e ra. Dá ni xini na ña kuá'á nda'o ñayuu ndeí ndati ñaá.

²⁸ Dá ni kaa Pedro xí'in ná:

—Sa ná'á vá mií ndó ña ko sónó ta'on ley ndu'u, na kúu na Israel, ña naki'in tá'an ndu ta ni ña natuu yati ndu xí'in ñayuu ko kúu na Israel. Tído ni daná'a Ndios nooí ña ko kánian chinaní yu'u ni iin tó'ón ñayuu ña kúu ná ñayuu ko chóon, o ñayuu yako noo Ndios. ²⁹ Sa'á ñoo, tá ni kana ndó yu'u vei, ko ní nákanini kuáchi ta'on inij kixii. Ta viti ndato'in ndo'ó, ¿ndá sa'a kían ni kana ndó yu'u veii? —kaá na.

³⁰ Dá ni kaa Cornelio xí'in ná:

—Sa io komi kuu, táto'on mií hora viti, iói né'e iij. Kúu tá ni kasandaá ka oni nani ká'in xí'in Ndios, ta kúu iin ndakána vá ni sa kuín iin taá ndixi dá'on ndato náye'e ndaa nooí. ³¹ Dá ni kaa na xí'in yu'u: “Cornelio, sa ni seido'o Ndios ña ni xikon noo ná, ta náta'an ini na sa'á ña chindeéon ñayuu kúnda'í. ³² Ta viti tanda'á dao taá ná ko'on ra ñoo ká'ano naní Jope kuaka ra iin taá naní Simón, ta ká'an xí'in ná Pedro. Ta ió na ve'e iin taá naní Simón, tá'an ra nduvii ñij kiti. Ta iin ve'e ra yati yu'u taño'o. Dá ná kii na kasto'on na xí'ón ndi kían kánian kee'ón”, kaá ángel ñoo xí'in yu'u. ³³ Sa'á ñoo mií hora daá ni tanda'í taá yó'o kosaa ra kuaka ra mií

kii ní. Ta kúú va'a va ni kee ní chi ni kasáa yachi ní. Ta viti kían ndéi ndi'i ndu'u noo Ndios, dá kueídó'o ndu ndidaá to'on ni sa'anda Ndios noo ní ña kían kasto'on ní xí'ín ndu'u —kaá ra xí'ín Pedro.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pedro sa'a Jesús noo ñayuu ni nataka ve'e Cornelio

³⁴ Dá ni kasá'á Pedro ká'an na xí'ín ñayuu ñoó:

—Viti kían kátóni va'a inii ña ko káxi ta'on Ndios ñayuu, iin nóo kúú vá ná noo ná. ³⁵ Ta náta'an ini na xini na ñayuu ndéi ndi ndáa mií vá ñoo tá yu'ú ni'ini ñaá ná, ta kée na ña ndaa. ³⁶ Ni ka'an Ndios xí'ín na Israel sa'a to'on va'a ña ká'an ña kuu va nandei va'a na xí'ín Ndios sa'a Jesucristo, na dándáki ndidaá ñayuu. ³⁷ Ta sa ná'á vá mií ndó ndi kían ni kuu chí Judea di'a. Ta ni kasá'án chí kuendá Galilea di'a tá ni ndi'i ni daná'a Juan noo ñayuu ña kánian kodo ndúta ná. ³⁸ Chi ni xi'o Ndios Espiritu ii ná noo Jesús, na ñoo Nazaret, ta ni xi'o ta'ani na choon noo ná. Ta sa xionoo Jesús sa kee na kua'á nda'o ña va'a, ta sa nduva'a na ndidaá kúú ñayuu sa dandó'o ña u'u. Díón ni kee Jesús, chi ió Ndios xí'ín ná. ³⁹ Ta ndu'u kúú na ni xini ndidaá kúú ña'a ndato ni kee Jesús chí kuendá Judea, xí'ín ña ni kee na ñoo Jerusalén. Tá ni ndi'i, dá ni sa'ání ñaá rá, chi ni chirkaa ñaá rá ndika iin cruz. ⁴⁰ Tído ni danátaki ñaá Ndios tixi kuu óni. Ta ni na'a takí tuku Jesús noo ndú'u ni kee Ndios. ⁴¹ Tído ko ní xini ta'on ñaá ndidaá na Israel. Sava'a mií ndu'u, tá'an na ni kaxi mií Ndios, ni xini ñaá, chi ni sasá'an nduú ndu xí'ín ná, ta ni xi'i nduú ndu'u xí'ín ná tá ni ndi'i ni nataki na. ⁴² Tá ni ndi'i, dá ni xi'o na choon noo ndú'u ña kanoo ndu kasto'on ndu xí'ín ndidaá kúú ñayuu ña ni chikani Ndios mií Jesús ña keyiko na sa'a ndidaá ñayuu takí xí'ín ndidaá na ni xi'i. ⁴³ Ta sa'a mií ta'ani ná ni taa profeta, chi ni taa na ña ku'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi ndidaá ñayuu kandeé ini ñaá —kaá Pedro.

Di'a ni kuu tá ni nakutí nio na ve'e Cornelio xí'ín Espiritu ii Ndios

⁴⁴ Ta kúú ká'an ió Pedro iin na, kúú ni naxino Espiritu ii Ndios dini ndidaá kúú ñayuu ndéi seídó'o ñoo. ⁴⁵ Ta ta Israel kúú kuendá Jesús, tá'an ra ni kasáa xí'ín Pedro ñoo, kúú ni naá vá ini ra ndíta ra, chi ni naxino Espiritu ii Ndios dini na ko kúú na Israel ñoo, ⁴⁶ chi ni seídó'o ra ña ni kasá'á ná ká'an na dao ka yu'u, ta kéká'ano na Ndios. ⁴⁷ Dá ni kaa Pedro xí'ín taa ni kasáa xí'ín ná ñoo:

—Ni iin tó'on ñayuu o kúu chituu ña kodo ndúta na yó'o, chi sa ni natiin va na Espiritu ii Ndios tátó'on ki'o ni natiin ñaá mií yó —kaá na.

⁴⁸ Dá ni sa'anda Pedro choon noo ñayuu ni kandisa ñoo ña ná kodo ndúta ná xí'ín kuu sato'o yo Jesús. Ni ndi'i, dá ni seí nda'í na noo Pedro ña ná koo na xí'ín ná cháá ka kuu.

11

Di'a kua'an ña ni kasto'on Pedro xí'ín na kúú kuendá Jesús

¹ Kúú ni ni'i tó'on ta'ani apóstol xí'ín dao ka na kúú kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea ña ni kandisa dao ñayuu ko kúú na Israel to'on va'a Ndios. ² Dá tá ni nandió koo tuku Pedro ñoo Jerusalén, dá ni kasá'á dánani ñaá dao taa, tá'an ra kaá ña miían ndúsa ta'anda ñii ndidaá taa kúú kuendá Jesús, ³ ta kaá ra:

—¿Ndiva'a ni sa'an ní ni ku'u ní ve'e taa ko ní tá'anda ñii? Ta, ¿ndiva'a ni sasá'an nduú ní xí'ín rá?

⁴ Dá ni kasá'á Pedro nákani ndi'i na ndi ki'o ni ndo'o na, ta kaá na:

⁵ —Tá nákaa yu'u ñoo ká'ano nani Jope, ta xian nani ká'ín xí'ín Ndios, ta kúú ni na'a na iin ña'a ndato nooi. Ta káaan tátó'on káa iin dá'on chiká'ano. Ta ndíko tá'an ndin komi titoán. Díón káaan ni nooan ni kiián nda induú káa. Ta ni naxinoan nda noo íoi. ⁶ Dá ni sa nde'é va'i inian, kúú ni xini ñó'o kiti komi sa'a, xí'ín kirí yukú deen, xí'ín kirí xíka tixi, xí'ín ndidaá ka ni laa. ⁷ Dá ni seido'i tachi iin na ni ka'an: “Pedro, ndakuiin ndichi. Ta ka'ání kirí xaan, ta kason ri”, kaá na

xí'ín. ⁸ Dá n̄i kaaj: “Koo, tatá, chí ko óon ta'on kei yu'u ña'a yako xí'ín ña ko ió vii noo Ndios”, n̄i kaaj xí'ín ná. ⁹ Ta chí induú n̄i ka'an tuku tachi ñoo xí'ín: “Tá'an ña n̄i nduvii Ndios, o sa chínaní ta'on yo'áan ña kían ña yako”, kaáan. ¹⁰ Ta on̄i ta'ándá n̄i ndo'i dión. Dá n̄i n̄andió kooan kua'an nó'an induú.

¹¹ Ta kúu mií hora daá ñoo n̄i kasáa on̄i taa nándukú rá yu'u ve'e noo sa ioi. Ta roón kúu ra n̄i kii nda ñoo Cesarea. ¹² Ta kúu n̄i ka'an n̄a kúu Espiritu īi Ndios xí'ín ña ná dá'a ni nakani kuáchi inii ko'in xí'ín rá. Ta kúu n̄i sa'an ta'ani ndin iño ñani yo yó'o xí'ín. Tá n̄i saa ndu'u, dá n̄i ku'u ndu ini ve'e taa ñoo. ¹³ Dá n̄i nakani ra xí'ín ndú ña n̄i xini ra iin ángel ini ve'e ra, ta n̄i kaa ángel ñoo xí'ín rá: “Tanda'á dao taa ná ko'on ra ñoo ká'ano Jope kuaka ra iin taa naní Simón, ta ká'an xí'ín rá Pedro. ¹⁴ Ta roón kúu ra kasto'on xí'ón ndí kían kánian keeón, dá káki miíón xí'ín n̄a ve'ón noo kuáchi ndo”, kaá ángel xí'ín rá. ¹⁵ Tá n̄i kasá'í dána'i noo ñayuu ñoo, kúu n̄i naxino Espiritu īi Ndios diní ná táto'on ki'o n̄i naxino na diní mií yó mií sa'a. ¹⁶ Nda daá ví n̄i ndisáa inii ña n̄i ka'an sato'o yo Jesús: “Miían ndaa kían ña Juan n̄i sa dakódo ndúta ñaá xí'ín takuií, tído ndo'ó kúu n̄a kodo ndúta xí'ín Espiritu īi.” ¹⁷ Mií Ndios kúu n̄i xi'o Espiritu īi ná noo ñayuu ñoo táto'on n̄i xi'o na Espiritu īi ná noo mií yó sa'á ña n̄i kandísa yo sato'o yo Jesucristo. Sa'á ñoo ndani, ¿nda yoo kúu yu'u ña ketéiin noo ña kóni Ndios? —kaá Pedro.

¹⁸ Tá n̄i seido'o ra to'on yó'o, ta kúu n̄i sadi ra yú'u rá, ta kúu ko ní dánani ka ra Pedro. Ndaá n̄i kasá'á rá kéká'ano ra Ndios, ta kaá ra:

—Dá kían nda ñayuu ko kúu n̄a Israel xí'o Ndios ña n̄i ndikó iní na sa'á kuáchi kée na, dá kasandaá n̄a ni'í ná ña kataki chíchí ná —kaá ra.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i kandísa kuá'á ñayuu ndéi ñoo Antioquía to'on va'a sa'a Jesús

¹⁹ Kua'á nda'o n̄a kúu kuendá Jesús n̄i xita noo kua'an tá tiempo n̄i sa'áni

rá Esteban, chí n̄i kasá'á kéndava'a ñayuu xí'ín iin rá iin na. Ta dao noón n̄i kee kua'an nda kuendá Fenicia. Ta dao ka n̄a kua'an iin yuku iin ini taño'o naní Chipre. Ta dao ka n̄a n̄i ki'in kua'an ñoo ká'ano naní Antioquía. Ta ko ní dána'a n̄a sa'á to'on va'a sa'a Jesús noo dao ka ñayuu, sava'a noo n̄a Israel vá n̄i daná'a naán. ²⁰ Tído tein n̄a kuendá Jesús ndéi ñoo Antioquía ñoo ñó'o dao n̄a n̄i kii Chipre xí'ín n̄a n̄i kii ñoo Cirene. Ta n̄a yó'o kúu n̄a n̄i kasá'á dána'a noo n̄a ko kúu n̄a Israel sa'á to'on va'a sato'o yo Jesús. ²¹ Ta kúu n̄i chindee nda'o ñaá sato'o yo Jesús. Sa'á ñoo ndani kuá'á nda'o ñayuu n̄i kandísa ñaá, ta n̄i nduu na kuendá sato'o yo Jesús.

²² Tá n̄i kandaá ini n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén sa'a ndidaá ña n̄i kuu ñoo Antioquía, dá n̄i tanda'á ná Bernabé kua'an n̄a ñoo. ²³ Tá n̄i saa n̄a ñoo ñoo, dá n̄i xini n̄a ña kée Ndios kuá'á nda'o ña maní xí'ín ñayuu ñoo. Ta kúu n̄i kadii nda'o ini Bernabé ñoo. Dá n̄i ka'an ni'ini na noo ndidaá ñayuu ñoo ña ndino'o ini n̄a ná kandita ndaa n̄a xí'ín sato'o yo Jesús.

²⁴ Ta Bernabé ñoo kúu iin taa va'a, ta n̄i nakutí xí'ín Espiritu īi Ndios, ta kándée ká'ano ini n̄a Jesús. Ta kúu kuá'á ka ví ñayuu n̄i nduu kuendá sato'o yo Jesús ñoo ñoo.

²⁵ Tá n̄i ndi'i yó'o, dá n̄i kee Bernabé kua'an n̄a ñoo Tarso nándukú ná Saulo. Dá tá n̄i naní'í ñaá ná, dá n̄i kee na ndáka ñaá ná kua'an n̄a ñoo Antioquía. ²⁶ Tá n̄i saa n̄a ñoo, dá n̄i sa ndei na xí'ín n̄a kúu kuendá Jesús iin kuia toon. Ta n̄i daná'a n̄a noo kuá'á nda'o ñayuu. Ta ñoo Antioquía ñoo kúu noo n̄i kasá'á ñayuu chínaní ná n̄a kúu kuendá Jesús, cristianos.

²⁷ Ta tein kuu daá ñoo n̄i kee dao profeta ndéi ñoo Jerusalén kua'an n̄a ñoo Antioquía. ²⁸ Ta xían ndéi na ñoo, dá n̄i ndakuin ndichi iin taa naní Agabo. Ta mií Espiritu īi Ndios n̄i kedaá xí'ín rá, dá n̄i kasto'on ra xí'ín n̄a kúu kuendá Jesús ña koo iin tama iin ní kúu noño'o yó'o, kaá ra.

Ta kúu miían ndaa kuiti ni sa io iin tama tein tiempo ni sa ne'e iin taa naní Claudio choon ká'ano cháa ka. ²⁹ Dá ni kandoo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó ña tanda'á ná tát'o'on k'i'o sáa ndée ná ko'an chindeé ná na kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea. ³⁰ Díón ni kee na, dá ni chinda'á náan né'e Bernabé xí'in Saulo kua'an na nak'i'o naan noó na sá'ano kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea.

12

Di'a ni kuu, dá ni chikáa rey Herodes Pedro ve'e kaa

¹ Ta mií tiempo daá ñoó ni kasá'á rey Herodes kéndava'a ra xí'in dao na kúu kuendá Jesús. ² Ch'i ni sa'anda ra choon, dá ni sa'ání rá Jacobo, na kúu ñani Juan, xí'in espada. ³ Tá ni kandaa ini Herodes ña ni nata'an nda'o ini na ñoo Israel ña ni sa'ání rá Jacobo, kúu ni tiin ta'ani ra Pedro chikaa ra ve'e kaa. Ña yó'o ni ndo'o na tein kuu víko tá seí na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían.

⁴ Tá ni ndi'i ni tiin ra Pedro, dá ni chikáa ñaa rá ve'e kaa. Dá ni chikata ra komi tu'u soldado, ta komi soldado ni sa kuu iin iin tu'u ni chikata ra ndíta ndaa Pedro. Ch'i ni ka'an Herodes taó ñaa rá chikani ra noo na ñoo Israel tá ni ndi'i ni sa io víko Pascua, dá ka'ání ñaa rá, ká'an rá. ⁵ Ta ndaa va'a ñaa rá noo nákaa na ve'e kaa. Tído ko sá tuu ta'on na kúu kuendá Jesús ká'an na xí'in Ndios sa'a Pedro.

Di'a ni kuu tá ni taó iin ángel Pedro ve'e kaa

⁶ Nda ná tuu noo, dá taó ñaa Herodes, ká'an rá. Ta mií sakuaá daá ñoó kándu'u Pedro kidi na, ta iin iin xoo xoo na ndéi iin iin soldado ndaa ñaa rá. Ta ndíko na xí'in uu cadena. Ta ndíta uu ka soldado yé'é kaa ndaa rá ndidaá taa ñó'o ve'e kaa ñoó. ⁷ Ta kúu iin kuití vá ni kasáa iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios. Ta kúu ni naye'e ndaa iin ní kúu ini ve'e kaa ñoó. Dá ni dakandá na díin Pedro noo kándu'u ná. Dá ni ndoto na. Dá ni kaa ángel ñoó xí'in ná:

—Ndakoo kii.

Tá ni ka'an na díón, kúu ni kuei va cadena ndíko ndá'a ná. ⁸ Dá ni kaa ta'ani ángel ñoó:

—Nakató ña ndíko tisón xaan. Ta naku'u ndison —kaá na.

Dá ni kee Pedro díón. Dá ni kaa ángel ñoó xí'in ná:

—Nandii kotóon, ta karkaa yu'u. Nakii, ná ko'o.

⁹ Dá ni kee na tákaa na sata ángel kua'an na. Ta ko kándaá va'a ini na, á miían ndaa kúu díón o díón ná'a oon va Ndios iin ña'a ndato noo ná, ká'an ná. ¹⁰ Ta kúu ni ya'a na noo ndéi iin tu'u soldado ndaa ñaa ñoó. Dá ni ya'a ta'ani na noo ndéi iin ka tu'u soldado. Dá ni kasandaá na noo kúu yiryé'é kaa chí kei di'a. Ta kúu ni nono mií vá yiryé'é ñoó. Dá ni kankuei na sá xíka na kei ñoó kua'an na. Ta kúu ñoó ni dankoo ñaa ángel ñoó.

¹¹ Nda daá ví, dá ni katóni va'a ini Pedro, dá ni nakani ini na:

—Viti kían ni kandaa inii ña miían ndaa kuiti sato'o yo Ndios kúu na ni chinda'á iin ángel ni kii na ni dakáki na yó noo ndá'a Herodes xí'in noo ndidaá kúu ña'a kini katoó na Israel kee na xí'a —ká'an ná kua'an na.

¹² Tá ni kandaa ini na ña díón ni kee Ndios xí'in ná, dá ni kee na kua'an na ve'e María, na kúu naná Juan, tá'an ra ká'an xí'in ná Marcos. Ch'i ñoó ni nataka kua'á na kúu kuendá Jesús ndéi na ká'an na xí'in Ndios. ¹³ Dá tá ni saa Pedro, dá ni kasá'á ná dákásá ná yé'é kei sata vé'e. Ta kúu ni keta iin tadi'í kéchóon ve'e ñoó naní Rode kande'é xí ndá yoo dákásá yé'é ñoó. ¹⁴ Tá ni nakoni xi tachi Pedro, kúu ko ní sóno ta'on xi yé'é ñoó, ch'i ni kadii nda'o ini xi. Kúu ni nandió ko xi kua'an xi kasto'on xi xí'in na ndéi ini ve'e ñoó ña Pedro va kúu na dákásá yé'é ñoó. ¹⁵ Dá ni kaa na xí'in xí:

—Nádana va dinj yo'ó —kaá na.

Tído ndúndéé ka ví xí ká'an xi ña ndaa va kían. Dá ni kaa noón:

—O dúu ta'on mií Pedro kúu ná. Níó vá ná kían.

¹⁶ Tído dákásá jó Pedro yé'é ñoó íin na. Dá tá ni sonó ñayuu ñoó yé'é ñoó, kúu ni xini na Pedro, kúu ni naá vá

iní na. ¹⁷ Kúú nì dakúu Pedro ndá'a ná ká'an na ña ná kandeí tádi ñayuu ñoo. Dá nì nakani na táto'on kì'o nì kee sato'o yò Ndios nì taó ñaá ná iní ve'e kaa. Dá nì kaa ta'ani na:

—Nakani ndó xí'ín Jacobo, xí'ín ndidaá ka ni na kúú kuendá Jesús sa'á ña va'a nì kee Ndios xí'ín yu'u —kaá na.

Dá nì keta na kua'an na iin ka xían.

¹⁸ Tá nì tuu noo, dá nì kasá'á naá tá'an mií soldado ndéi ra, chí yu'ú ra, chí kò ní xiní ra ndi nì kuu nì keta Pedro ve'e kaa ñoo. ¹⁹ Dá nì sa'anda Herodes choon noo dao ka soldado ña ná ko'on ra nandukú ñaá rá, tído kò ní nánì'ì ta'on ñaá rá. Dá tá nì ndi'i nì ndato'ón va'a Herodes ñoo soldado sa ndei sa ndaa Pedro iní ve'e kaa ñoo, dá nì sa'anda ra choon ña ná kuu ra. Tá nì ndi'i daá, dá nì keta Herodes kuendá Judea kua'an ra koo tóo ra ñoo naní Cesarea.

Dì'a nì kuu tá nì xì'ì rey Herodes

²⁰ Káryíí nda'o Herodes xí'ín ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín na ndéi ñoo Sidón. Sa'á ñoo nì ndato'ón ñayuu ñoo ña ko'on na ndaka na ña manì noo rá. Tá nì saa na ñoo, kúú nì kandeé ná nì xinq iní iin ta naní Blasto, tá'an ra dándaki na kéchóon ve'e Herodes. Ta Blasto ñoo kúú ra nì sa'an nì ndaka ra ña manì noo Herodes sa'a ná. Díon nì kee ñayuu ñoo, chí noñó'o rey Herodes ñoo kána ña'a seí na. ²¹ Dá tá nì kasandaá kuu nì kandoo Herodes kantó'ón rá xí'ín ná, dá nì nandixi ra dá'on, tá'an ña sá ní'ino ra tá sa'ándá ra choon. Dá nì nakoo ra noo téi noo sa'ándá ra choon. Dá nì kasá'á rá ká'an ra xí'ín ná.

²² Dá nì kasá'á káyu'ú ñayuu kuá'a ñoo, ta kaá na:

—Ndios vá kúú na ká'an yó'o, ta o duú ta oon kúú rá! —kaá na.

²³ Ta kúú mií hora daá ñoo nì kasá'á kú'u Herodes nì kee iin ángel nì kii noo sato'o yò Ndios sa'á ña kò ní ná'kì'o ra ña'ño'ó noo Ndios tá ni ka'an ñayuu ñoo díon xí'ín rá. Kúú nì xì'ì va ra nì kee tikudí.

²⁴ Ta nì naka'ani cháá ka to'on sato'o yò Jesús, ta nì ndukua'a cháá ka ñayuu kándisa ñaá.

²⁵ Dá tá nì ndi'i nì kee Bernabé xí'ín Saulo choon nì xio na kua'an na ñoo Jerusalén, dá nì nandio kuéi na ñoo Antioquía. Ta ndáka na Juan, ta ká'an xí'ín ná Marcos, kua'an na.

13

Dì'a nì kuu tá nì kaxi Ndios Pablo xí'ín Bernabé ña ko'on na dána'a na to'on va'a Jesús

¹ Tein na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ká'ano naní Antioquía ndéi dao profeta xí'ín na dána'a to'on Ndios. Ta na yó'o kúú Bernabé, xí'ín Simón, tá'an ra naní ta'ani ta ndei'í, xí'ín Lucio, tá'an ra nì kii ñoo Cirene, xí'ín iin ka ta naní Manaén, tá'an ra nì sa'ano dáó xí'ín ra né'e choon sa naní Herodes, ta nákaa ta'ani Saulo tein ta yó'o. ² Ta xían nani ndéi noón ndáño'o na sato'o yò Ndios, ta né'e ií ná, dá nì kaa Espíritu ií:

—Taó xóo ndó Bernabé xí'ín Saulo, dá ná ko'on na kee na choon, ña nì nakanai na kee na —kaá na.

³ Dá tá nì ndi'i nì ka'an na xí'ín Ndios, ta nì sa ne'e ií ná, dá nì chikodó ná ndá'a ná dinì ndi nduú ta yó'o. Dá nì chinda'á ñaá ná kua'an na.

Dì'a nì kuu tá nì daná'a Bernabé xí'ín Saulo chí kuendá Chipre

⁴ Ta mií Espíritu ií Ndios ndáka Bernabé xí'ín Saulo kua'an na. Dá nì xinq na ñoo naní Seleucia. Ta ñoo nì kaa na iin barco, dá nì kì'in na kua'an na iin yúku iin iní taño'o naní Chipre.

⁵ Dá tá nì saa na ñoo naní Salamina noo nákuíta barco, dá nì kasá'á ná dána'a na to'on Ndios iní iin rá iin ve'e noo nátaka na Israel. Ta ndáka ta'ani na Juan kua'an na chindeé ñaá rá.

⁶ Dá tá nì ndi'i nì nata'an na nì xionoo na iin ní noo naní Chipre ñoo, dá nì kasandaá na ñoo naní Pafos. Ta ñoo nì naki'in tá'an na xí'ín iin ta tadí, ta kúú rá iin profeta to'ón, ta kúú rá iin ta Israel, ta naní rá Barjesús. ⁷ Ta daá ió va ra xí'ín ta né'e choon ká'ano naní Sergio Paulo, tá'an ra kúú iin ta ndichí. Ta ra yó'o nì kana Bernabé xí'ín Saulo, chí kóni ra kueídó'o ra to'on Ndios. ⁸ Tído kò náta'an ta'on iní ta tadí ñoo, ra naní

ta'ani Elimas, to'on dána'a na. Sa'a ñoo ñi sadi ra noo ta né'e choon ñoo ña ná dá'a ni kandeé iní ra Jesús. ⁹ Ta Saulo, na naní ta'ani Pablo, ñi ñakutí xí'ín Espiritu iñ Ndios. Dá ñi sa nde'é kaxí ná noo ta tadjí ñoo, ¹⁰ dá ñi kaa na xí'ín rá:

—¡Taa to'ón, ta kini, de'e ña u'u va kúu yo'ó, ta xini u'u yo'ó ndidaá kúu ña ndaa! ¿Ndá oon ví dánkoo yo'ó ña to'ón chí'ón tein to'on ndaa Ndios? ¹¹ Ta viti kían vei sato'o yo Ndios dándó'o na yo'ó, chí o kátuu ka nooon, ta o koní ka yo'ó ña tóon ndindii cháá tiempo —kaá Pablo xí'ín rá.

Ta kúu vití'ón vá ñi ñakuín naá noo rá. Kúu ñi kukuaa vá rá. Dá ñi kasá'á rá xionoo ra ndúkú rá ndá yoo katiin ndaa ñaá ko'on ra.

¹² Ta kúu, tá ñi xini taa né'e choon ñoo ña dión ñi ndo'o ta tadjí ñoo, kúu ñi kándisa ra to'on dána'a na, chí ñi naá iní ra ñi kee to'on va'a ká'an sa'a sato'o yo Jesús.

Di'a kua'an ña ñi daná'a na iin ñoo naní Antioquía, ña nákaa chí kuendá Pisidia

¹³ Dá ñi kaa Pablo xí'ín taa né'e tá'an xí'ín ná ñoo ini iin barco ñoo Pafos ñoo, dá ñi ki'in na kua'an na ñoo naní Perge, ña nákaa kuendá Panflia di'a. Tído tá ñi saa na ñoo ñoo, dá ñi dánkoo ñaá Juan. Dá ñi kee ra kua'an nó'o rá ñoo Jerusalén. ¹⁴ Tá ñi ndi'i, dá ñi kankuei na Perge ñoo. Dá ñi ki'in na kua'an na ñoo ká'ano naní Antioquía, ña nákaa kuendá Pisidia di'a. Ta mií kuu nani'i ndée na Israel ñi saa na ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Dá ñi ku'u na, dá ñi sa ndei na ndéi na.

¹⁵ Dá tá ñi ndi'i ñi ka'i ra tuti ley xí'ín to'on ñi taa profeta, dá ñi tanda'á taa dándáki ve'e ñoo iin taa ñi sa'an ñi ka'an di'a xí'ín ná:

—Ñani kuálí, tá ió to'on va'a ka'an ni'ini ndó noo ñayuu ndéi yó'o, ná kuita ndó ta ka'an ndo xí'ín ná viti —kaá ra.

¹⁶ Dá ñi ndakuín ndichi Pablo. Dá ñi ndane'e na ndá'a ná, ña kóni kaa ña tádi ná kandeí ñayuu ñoo. Dá ñi kaa na:

—Ndo'ó, ra Israel, xí'ín ndidaá ka ñi ndo'ó, ta ndáño'o Ndios, kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó. ¹⁷ Na kúu Ndios noo yóo, na Israel, noón kúu na ñi kaxi na sá'ano ve'e yó ñi sa ndei sa na'á. Dá ñi ndee ñaá ná iin ñoo ká'ano tá tiempo ñi sa ndei nda'í na Egipto. Ta ndá'a mií Ndios ñi taó ñaá tixi ndá'a ta Egipto ñoo. ¹⁸ Ta tein uu diko kua ñi xi'o ndeé iní Ndios sa'á ña sa kee ñayuu ñoo tá sa xionoo na noño'ó ichí. ¹⁹ Dá ñi danaá na usa ñoo ná'ano ñó'o noño'o naní Canaán. Dá ñi xi'o na ñó'o ñoo noo na sá'ano ve'á, dá ñi sa kian ña'a mií ná. ²⁰ Ta ndidaá ña yó'o ñi ndo'o na tein komi ciento uu diko uxi kua. Tá ñi ndi'i, dá ñi xi'o Ndios juez sa dándáki na ñoo yo nda tiempo ñi sa kuu Samuel profeta. ²¹ Ñi ndi'i, dá ñi xika na ñoo yo iin rey dándáki ñaá. Dá ñi xi'o Ndios Saúl ña kakuu ra rey noo ná. Ta roón ñi sa kuu de'e iin taa ñi sa naní Cis. Ta ñi kii ra tein na ve'e Benjamín. Ta sa kuu ra rey táto'on uu diko kua. ²² Tído ñi dítá Ndios choon noo ndá'a Saúl ñoo, dá ñi nachikani na David sa kuu ra rey. Dá ñi xi'o Ndios kuendá sa'a rá, ta kaá na di'a: “Náta'an ini yu'u xini David, de'e ta naní Isaí, chí ko'on xi kee xi ndidaá kúu ña kóni yu'u.”

²³ Ta tein na ve'e rey David ñoo ñi kii Jesús táto'on ki'o ñi xi'o Ndios to'on na. Ta noón kúu na ñi tanda'á Ndios ñi kii dákaki na Israel. ²⁴ Tído tá ko ñá'a kasaa Jesús, dá sa daná'a Juan noo ndidaá na Israel ña ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na, dá ná kodo ndúta ná. ²⁵ Dá tá kua'an dáxinkoo Juan choon vei na, dá ñi kaa na: “¿Ndá yoo kúu yu'u, ká'an ndó? Ko kúu ta'on yu'u na kii dákaki ñaá, chí sata yú'u vei iin ka taa ndaya'i cháá ka o duú yu'u, sa'á ñoo ni ko kánian nakuiin ndei yu'u ndaxíí yó'o ndisa ná”, kaá Juan.

²⁶ Ñani, ndo'ó na kúu na ve'e Abraham, xí'ín ndidaá ka ndo'ó, na ndáño'o Ndios. Ndios kúu na ñi tanda'á ndu'u vei ndu dána'a ndu to'on yó'o noo ndo, ña ká'an sa'a ndi koo, dá káki ndó noo kuachi ndo. ²⁷ Chí ko ní nákoní ñayuu ndéi

Jerusalén, xí'ín taa né'e choon ña Jesús kúú na n̄i tanda'á Ndios kii dákaki ñaá. Ta ko ní kándaá ta'on ini na to'on n̄i taa profeta, va'ará ká'i naan noo ná iin iin kuu kuu náni'i ndée yo. Tído n̄i xinkoo to'on n̄i ka'an profeta ñoo tá n̄i kandoo na ñoo yo ña kánian kuu Jesús. ²⁸ Ch̄i va'ará n̄i iin tó'ón kuachi Jesús ko ní ni'i ná, dá kuu na, tído n̄i xika ñayuu ñoo noo Pilato ña ná ka'anda ra choon ña kuu na. ²⁹ Dá tá n̄i ndi'i n̄i xinkoo noo ká'an tuti īi Ndios sa'á ña ndo'o na, dá n̄i danoo ñaá rá ndika cruz. Dá n̄i dandúxi ñaá rá. ³⁰ Tído Ndios kúú na n̄i danátaki ñaá. ³¹ Ta tein kua'a vá kuu n̄i na'a noo Jesús noo ñayuu n̄i kankuei xí'ín ná nda Galilea, ta n̄i sa xionoo na xí'ín ná nda n̄i saa na ñoo Jerusalén. Ta noón kúú na xí'o ndaa kuendá sa'a Jesús noo ñayuu.

³² 'Ta dión ta'ani ndu'u vei ndu dána'a ndu sa'á to'on va'a yó'o, ch̄i tá'an ña n̄i ka'an Ndios xí'ín na yata ve'á, ³³ ñoo kían n̄i kee na xí'ín mií yó, na kúú de'e na sá'ano ñoo, ch̄i n̄i danátaki na Jesús. Ta k̄i'o dión n̄i xinkoo to'on n̄i kaa Ndios noo salmo kúú uu, ch̄i di'a kaáan: "Yo'ó kúú de'e yu'u, ta viti ná'i ña kúúí tatóon."

³⁴ 'Ta sa daá vá n̄i kaa Ndios ña miían ndaa kuiti kían dánátaki na Jesús, dá kían o té'i'i yikí koño na, ta ni o nátani ta'an vaan. Dá ch̄i di'a kaá tuti īi Ndios: "Ndidaá kúú ña va'a n̄i kandooi kee xí'ín David, ña yó'o kían kee yu'u xí'ín ndó." ³⁵ Ta di'a ká'an ta'ani David noo iin ka salmo: "O kónó ta'on mií ní ña natan̄i yiki koño na kéchóon noo ní."

³⁶ 'Miían ndaa kuiti n̄i kéchóon David noo na ñoo yo n̄i sa ndei tiempo daá táto'on n̄i ch̄ikaa ini Ndios. Dá tá n̄i xi'i na, kúú n̄i nduxi na noo n̄i nduxi na ve'e na. Ta kúú n̄i te'i'i va yikí koño na. ³⁷ Tído mií Jesús, na n̄i danátaki Ndios, ko ní te'i'i ta'on yikí koño na.

³⁸ 'Sa'á ñoo, na ñoo mií, kana'á ndó ña dána'a ndu'u noo ndo ña xí'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi yo sa'á ña n̄i kee Jesús. ³⁹ Ch̄i ko ní kúú ta'on kandoo vii yo noo Ndios sa'á ña kée

yó choon sa'ándá ley Moisés. Tído, ndidaá na kándée ini Jesús, noón kúú na kandoo vii noo Ndios. ⁴⁰ Kueídó'o va'a ndó to'on ká'in xí'ín ndó viti, dá ná o ndó'o ndó tá'an ña n̄i taa profeta, ch̄i di'a kaáan:

⁴¹ Kueídó'o ndo'ó, na kédiki ndaa to'on ká'in.

Naá ini ndo kande'é ndó ña kéei, ta ndañó'ó k̄i ndo noo'i.

Dá ch̄i ko'in kee iin ña ká'ano tein kuu ndéi ndó.

Tído o kándisa ta'on ndoan, va'ará ná koo iin yoo nakani xí'ín ndó sa'án.

Dión kaáan —kaá Pablo.

⁴² Dá tá kua'an keta Pablo ve'e Israel ñoo xí'ín Bernabé, kúú n̄i xika na ko kúú na Israel ña ná kasaa tuku na iin ka kuu náni'i ndée ná, dá ná dána'a tuku na sa'á to'on va'a ñoo noo ná. ⁴³ Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei ñayuu ñoo ve'e ñoo, kúú kua'á nda'o na Israel tákuei sata Pablo xí'ín Bernabé kua'an na. Ta tákuei ta'ani ñaá kua'á ñayuu kándisa táto'on kándisa na Israel kua'an na. Dá n̄i kasá'á Pablo xí'ín Bernabé ká'an ni'ini na noo ná ña ná kuita toon na xí'ín ña man̄i n̄i kee Ndios xí'ín ná.

⁴⁴ Tá n̄i kasandaá iin ka kuu náni'i ndée na Israel, dá n̄i natoka táto'on iin ní ñoo ñoo kueídó'o na to'on Ndios. ⁴⁵ Dá tá n̄i xini ta Israel ña kua'á nda'o ñayuu n̄i natoka, kúú n̄i nakuti rá xí'ín ña u'u ini ra. Dá n̄i kasá'á rá ndéine'e ra Pablo, ta ká'an ndava'a ra xí'ín ná. ⁴⁶ Dá n̄i kasá'á ndúndée cháa ka Pablo xí'ín Bernabé ká'an na xí'ín ra Israel ñoo:

—Miían kánian dána'a ndu'u to'on Ndios dinño'ó noo ndo'ó, ch̄i kúú ndó na ñoo Ndios. Tído sa'á ña n̄i kañó'ó ndó to'on dána'a ndu, sa'á ñoo koó ka íchi ndo natiin ndó ña kataki chí'í ndó noo ió Ndios. Sa'á ñoo viti kían ko'on va ndu'u dána'a ndu noo ñayuu ko kúú na Israel. ⁴⁷ Ch̄i di'a n̄i sa'anda sato'o yo Ndios choon noo ndú'u, ta kaá na:

Tanda'a yu'u yo'ó ko'on kakuuón ña tóon noo ndidaá ñayuu ko kúú na Israel,

dá nǐ'í ñayuu ndéi noo xíká cháá ka ñayúú yó'o ndi kee na káki na noó kuachi na.

⁴⁸ Dá tá nǐ seǐdo'o na ko kúú na Israel to'on yó'o, kúú nǐ kadii nda'o ini na. Ta nǐ keká'ano na sato'o yo Ndios sa'á to'on va'a ña nǐ seídó'o na. Ta kúú nǐ kándisa ñaá ndidaá kúú ñayuu, na nǐ kaxi Ndios nǐ'í ña kataki chíhí.

⁴⁹ Ta kúú nǐ naka'ani cháá ka to'on va'a sato'o yo Jesús ndidaá ñoo ñó'o ñoo.

⁵⁰ Tído nǐ ndató'ón kue'é ta Israel, ta ko ní xín kándisa ñaá xí'ín dao na ñá'a ndáya'i, tá'an na ndíta ndaa xí'ín ña kándisa na, xí'ín dao ta ndáya'i cháá ka ñoo ñoo. Dá nǐ daká'an kue'é na dao ka ñayuu ña kendava'a na xí'ín Pablo xí'ín Bernabé. Díon nǐ kuu, dá nǐ taxí ñaá ná. ⁵¹ Dá nǐ kidi ni'ini Pablo xí'ín Bernabé ñoyaká íin sa'a ná, dá ná kandaá ini ñayuu ñoo ña ko náta'an ini Ndios xini ñaá ná. Dá nǐ ki'in na íchi kua'an na, dá nǐ saa na ñoo ká'ano naní Iconio.

⁵² Ta ndidaá na kúú kuendá Jesús nǐ kadii nda'o ini, ta nǐ nakutí ná xí'ín Espiritu ii Ndios.

14

Di'a nǐ kuu tá nǐ sa ndei na dána'a na iin ñoo naní Iconio

¹ Tá nani ió Pablo xí'ín Bernabé ñoo Iconio ñoo, dá nǐ ku'u nduú na ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Ta xí'ín to'on nǐ daná'a na, kúú kuá'á nda'o na Israel xí'ín na ko kúú na Israel nǐ kándisa ñaá. ² Tído ta Israel, ra ko xín kándisa ñaá, roón kúú ra nǐ daká'an kue'é ra ko kúú ta Israel ndéi ñoo ñoo, dá nǐ kasá'á xini u'u ra Pablo xí'ín Bernabé. ³ Tído na'á vá nǐ kandoo na nǐ sa ndei na ñoo ñoo. Ta sa'á ña kándéé ká'ano ini na sato'o yo Jesús, sa'á ñoo ko ní yu'ú ta'on na ña kían ka'an na sa'á to'on Jesús. Ta nǐ xi'o Ndios ña nǐ kandaá ini ñayuu ñoo ña to'on dána'a apóstol ñoo sa'á ña manǐ nǐ kee Ndios kían ña ndaa, chi xí'ín ndá'a apóstol ñoo nǐ kee Ndios ña'a ná'ano, xí'ín ña'a ndato. ⁴ Kúú nǐ kasá'á tá'anda tá'an ñayuu ndéi ñoo ká'ano ñoo, chi dao na nákuita xoo ta

Israel ñoo, ta dao na nákuita xoo na kúú apóstol ñoo.

⁵ Dá nǐ kandoo ta Israel ñoo xí'ín ra ko kúú ta Israel ndíta xoo ra, xí'ín ta né'e choon ñoo ñoo ña kendava'a ra xí'ín apóstol ñoo, ta ka'áni ñaá rá xí'ín yuu. ⁶ Tído tá nǐ kandaá ini na ña díon ndató'ón ta ñoo kee ra xí'ín ná, dá nǐ xino na kua'an na ñoo naní Listra, xí'ín ñoo naní Derbe, xí'ín ndidaá ka nǐ ñoo ñó'o chí kuendá Licaonia di'a. ⁷ Ta ñoo nǐ daná'a na to'on va'a Jesús.

Di'a nǐ kuu tá nǐ chiyúú ná Pablo ñoo Listra

⁸ Ta ñoo Listra ñoo ió iin ta ko kuú kaka. Ta ió ni'ini ra, chi nda rá nǐ kaki va ra ko kuú kaka ra. ⁹ Ta ió ra seídó'o ra noo ká'an Pablo. Dá tá nǐ sa nde'é ná noo rá, kúú nǐ kandaá ini na ña kándéé ini ra ña kándéé Ndios nduva'a ñaá ná. ¹⁰ Dá nǐ'i nda'o nǐ ka'an na xí'ín rá:

—¡Ndakuiin ndichi ndaa!

Ta kúú iin nǐ ndao ra nǐ ndakuin ndichi ra. Ta kúú nǐ kasá'á xika ra xionoo ra.

¹¹ Tá nǐ xini ñayuu ñoo ña ndato nǐ kee Pablo, kúú nǐ kasá'á káyu'ú ná xí'ín yu'u naní licaónica, ta kaá na:

—¡Ni noo túu ndios nǐ kasáa na, ta ndaa na táto'on ndaa ta ñayúú yó'o!

¹² Ta kaá na ña Bernabé kúú ndios naní Júpiter, ta Pablo kúú ndios naní Mercurio, chi Pablo ñoo kúú na ká'an cháá ka o duú Bernabé. ¹³ Ta nda yu'ú ñoo ñoo íin iin ve'e ño'o kuendá Júpiter, ta ñoo nákaa iin dutǐ, dá ndaka ra toro, ta né'e ra ita nǐ kasáa ra yé'é ñoo ñoo noo nákaa Pablo xí'ín Bernabé. Chi kóni ta dutǐ ñoo xí'ín ñayuu kuá'a ñoo doko ná ña'a noo Pablo xí'ín Bernabé, dá kandaño'o ñaá ná, ká'an ná.

¹⁴ Tído tá nǐ kandaá ini Bernabé xí'ín Pablo ña díon ká'an ñayuu ñoo kee na, kúú nǐ ndatá ná dá'on ná, chi ko náta'an ini na ña kée ñayuu ñoo díon. Ta nǐ ku'u na tein ñayuu ñoo, ta káyu'ú ná:

¹⁵ —¿Ndiva'a kée ndó díon? Chi ñayuu xí'ín vá ndó kúú ndu'u. Di'a vei ndu'u ña kían kasto'on ndu xí'ín ndo'ó ña miian ndusa kánian dánkoo ndó ña ko choon téi kée ndó yó'o, dá

kandaño'o ndó na miían ndaa kuiti kúú Ndios takí, na ni kava'a induú káa xí'ín noño'o yó'o xí'ín taño'o xí'ín ndidaá kúú ña'a ió nooán. ¹⁶ Tá sa na'á vá, dá sa sonó Ndios noó ñayuu sa kee na ña kóni mií ná. ¹⁷ Tído ko ní sá tuu ta'on na na'a na mií ná ña kúú ná Ndios tein ña va'a kée na, chí dákoon na dai, dá kana ña'a noo xíti yó. Ta xí'o na ña'a sásá'an yó, dá kadii inío —kaá na.

¹⁸ Ta va'ará ni ka'an na dión, tído u'u nda'o, dá ni kandeé ná ni chítuu na ñayuu ñoó, dá ko ní doko ná ña'a ñoó noo ná kandaño'o ñaá ná.

¹⁹ Tá ni ndi'i ñoó, dá ni kasáa dao ta Israel, tá'an ra ndéi ñoo Antioquía xí'ín ñoo Iconio. Dá ni daká'an kue'é ra ñayuu ñoó, dá ni chiyúú ná Pablo. Ta ñó'o ñaá ná ni sa'an na ni dakána ñaá ná nda yu'ú ñoo ñoó, chí sa ni xijí va na, ni ka'án ná. ²⁰ Kúú ni kasáa dao na kúú kuendá Jesús ni kao noo na ndíta na noo kándu'u Pablo. Dá ni ndakoo na, dá ni ndu'u tuku na ñoo ñoó. Dá tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni kee na kua'an na xí'ín Bernabé ñoo naní Derbe.

²¹ Dá ni daná'a na to'on va'a Jesús noó ñayuu ndéi ñoo Derbe ñoó. Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ni nduu kuendá Jesús ni kee na. Tá ni ndi'i ñoó, dá ni nandió kuéi tuku na ñoo Listra xí'ín ñoo Iconio, xí'ín ñoo Antioquía. ²² Ta ñoó ni xí'o na tandéé iní noo ndidaá na kúú kuendá Jesús, ta ni ka'an ni'iní na noo ná ña ná kandita toon na xí'ín ña ndaa kándisa na, ta kaá na xí'ín ná: “Miían kánian ndo'o yó kua'á nda'o tandó'ó, dá ndu'u yó noo dándaki Ndios”, kaá na. ²³ Ta ni xí'o na choon noo dao ra sá'ano ndéi iin rá iin ve'e noo ná taka na kúú kuendá Jesús ña kían kandaka ñaá rá. Dá tá ni ndi'i ni sa ne'e ijí ná, ta ni xiká na ña maní noo Ndios sa'á ra sá'ano ñoó, kúú ni nakí'o ñaá ná tixi ndá'a sato'o yo Jesús, na kándisa ra.

Di'a ni kuu tá ni nandió koo Pablo xí'ín Bernabé kua'an no'o ná ñoo Antioquía

²⁴ Tá ni ya'a na chí kuendá Pisidia, dá ni saá na chí Panfilia di'a. ²⁵ Tá

ni ndi'i ni daná'a na to'on va'a Jesús ñoo naní Perge, dá ni kee na kua'an na, dá ni xino na ñoo naní Atalia. ²⁶ Dá ni kaa na ini iin barco kua'an na ñoo Antioquía noó ni nakí'o ñaá na kúú kuendá Jesús noo ndá'a Ndios ña chindeé ñaá ná noo chóon. Ta viti ni dandí'i na choon ni ni'í ná noo Ndios. ²⁷ Dá tá ni ndisáa na ñoo ñoó, dá ni ndataká na ndidaá ñayuu kúú kuendá Jesús. Dá ni kasá'a ná nakí'o na kuendá sa'a ndidaá ña va'a ni kee Ndios xí'ín ná noó ni sa'an na. Ta ni nakani ta'ani na ña ni sonó Ndios ní na ko kúú na Israel, dá ni kandeé iní na Jesús. ²⁸ Ta na'á vá ni sa ndei na ñoó xí'ín na kúú kuendá Jesús.

15

Di'a ni kuu tá ni nataka na ndío choon sa'á na kúú kuendá Jesús

¹ Kúú ni kasáa dao ta ni kii chí kuendá Judea di'a. Dá ni kasá'a rá dána'a ra noó na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó, ta kaá ra:

—Tá ná o tá'anda ñijí ndo táto'on kí'o sa'ándá ley Moisés choon, dá kían o ní'í ta'on ndó ña káki ndó noo kuachi ndo —kaá ra.

² Ta Pablo xí'ín Bernabé kúú na ni ndakuei, ta deén nda'o ni kasá'a chidá'ó tá'an na xí'ín ta ñoó sa'á ña dána'a ra. Sa'á ñoó ni kandoo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó ña ko'on Pablo xí'ín Bernabé ñoo Jerusalén xí'ín dao ka na kúú kuendá na, dá ná ndat'ón ná sa'á ña yó'o xí'ín na kúú apóstol, xí'ín na sá'ano ndéi ñoo Jerusalén. ³ Dá ni chinda'á ñaá na kúú kuendá Jesús ñoó kua'an na. Dá ni ya'a na kuendá Fenicia xí'ín Samaria. Dá ni nakani na xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó ña kua'á nda'o na ko kúú na Israel ni nduu kuendá Jesús. Sa'á ñoó ni kadii nda'o ini ñayuu ñoó tá ni kandaa ini na ña dión ni kuu.

⁴ Dá tá ni saá na ñoo Jerusalén, dá ni natiin va'a ñaá na kúú apóstol, xí'ín na sá'ano xí'ín dao ka na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó. Dá ni kasá'a Pablo xí'ín Bernabé nakani na sa'a ndidaá kúú ña'a ni kee Ndios xí'ín ná noó ni sa'an na ni daná'a na noó na ko kúú

na Israel. ⁵ Tído dao ta fariseo, tá'an ra kándísa Jesús, ni nakuíta ndichi. Dá ni kaa ra:

—Miían ndúsa kánian ta'anda ñi ndidaá taa kó kúu ta Israel ni nduu kuendá Jesús, ta kánian ka'anda yo choon noo rá ña ná kee ra choon sa'ándá ley Moisés —kaá ra.

Di'a kua'an ña ni ka'an Pedro ña káki yó sa'a iin tó'ón diní ña kándéé iní yo Jesús

⁶ Dá ni nataka na kúu apóstol ñoo xí'ín na sá'ano, dá keyíko na choon yó'o. ⁷ Ta kúu ni kukáni vá ndátó'ón tá'an na sa'á ña yó'o. Dá ni ndakuín ndichi Pedro, dá ni kaa na:

—Ñani, sa ná'á vá mií ndó ña sa na'á cháa ka va ni kaxi Ndios yu'u ña dána'i to'on va'a Jesús noo na kó kúu na Israel. Ta kúu ni kándísa ña ná. ⁸ Ta mií Ndios, na ná'á ndi ndáa nío ndidaá kúu ñayuu, noón kúu na ni daná'a noo yo ña náta'an ini na xiní na ñayuu kó kúu na Israel, chi ni xi'o na Espíritu ií ná noo ñayuu ñoo tátó'on ni kee na xí'ín mií yó. ⁹ Chi tátó'on ni kee na xí'ín yó, kí'o dión ta'ani ni kee na xí'ín ná, chi ni nduvii na nío ná sa'á ña kándéé iní na Jesús. ¹⁰ Ta viti, ¿ndiva'a ká'án ndó kee yó iin ña'a kó náta'an ini Ndios keeá? ¿Ndiva'a kátoó ndo chinóo ndó choon kuáchi yó'o sata na kúu kuendá Jesús, chi ni na sá'ano ve'e yó ni sa ndei sa na'á, ta ni mií yó kó ní kándéé kee choon sa'ándáan? ¹¹ Chi kándísa yó ña ni káki oon ni na yó noo kuachio sa'á ña maní ni kee sato'o yo Jesús sa'a yo. Ta dión ta'ani ndó'o na kó kúu na Israel —kaá Pedro.

¹² Ta kúu tádi óon ndéi ñayuu kuá'a ñoo seídó'o na ña nákani Bernabé xí'ín ña nákani Pablo sa'á ña'a ná'ano xí'ín sa'á ña'a ndato ni kee Ndios xí'ín ná tein ñayuu kó kúu na Israel.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jacobo

¹³ Dá tá ni ndi'i ni ka'an na, dá ni kaa Jacobo:

—Ñani, kueídó'o ndó to'on ko'in ka'in xí'ín ndó. ¹⁴ Simón Pedro kúu na ni nakani tátó'on ni kee Ndios ni kemáni ná na kó kúu na Israel ta'ándá

mií noo. Chi tein mií ná ni kaxi Ndios dao na, dá kakuu na ñayuu na. ¹⁵ Ta ña yó'o kían náki'in tá'an xí'ín ña ni taa profeta, chi di'a kaáan:

¹⁶ Tá ni ndi'i, dá nandió koo tuku yu'u kee tátó'on ni sa io tá sa dandáki rey David,

chi sa ni naá vá noo ni dandáki na.

Tído ko'on tuku yu'u nduva'i noo ni sa dandáki na,

tátó'on kée ñayuu nduva'a na iin ve'e ni koon.

¹⁷ Dión, dá kían kasá'á dao ka ñayuu nandukú ná yu'u,

chi na kó kúu na Israel, tá'an na ni kasandaá ni seídó'o to'in,

noón kúu na kasá'á nandukú yu'u.

¹⁸ Dión ni kaa sato'o yo Ndios, na ni xi'o ña kían kana'á yó sa'á ña yó'o nda rá sa na'á vá.

¹⁹ Dión kaáan. Sa'á ñoo kaá yu'u ña ná dá'a ni chinóo yó iin choon kuáchi sata na kó kúu na Israel, tá'an na ni nduu kuendá Ndios. ²⁰ Va'a kaan di'a ná taa yóan ka'a xí'ín ná ña ná o sa keí ka na koño kítí ni doko ñayuu noo yoko, ta ná o sa kée ka na kuáchi xí'ín na kó kúu ñadi'í na o yi ná, ta ná o sa keí ka na koño iin kítí kó ní xita ni, ta ni ni rí ná o sa keí ka na. ²¹ Chi nda rá sa na'á vá, ta nda viti ndéi taa iin rá iin ñoo dána'a ra ley Moisés. Ta ká'i raan ini ve'e noo náta'a na ñoo mií iin rá iin kuu kuu nani'i ndéé yo —kaá Jacobo.

Di'a kua'an ña ni taa na noo iin tuti, ni tanda'á náan kua'an noo na kó kúu na Israel

²² Dá ni kandoo na kúu apóstol ñoo xí'ín na sá'ano xí'ín dao ka na kúu kuendá Jesús ña kaxi na dao taa kuendá mií ná, dá tanda'á ña ná ná ko'on na ñoo Antioquía xí'ín Pablo xí'ín Bernabé. Dá ni kaxi na Judas, tá'an na ká'an xí'ín ná Barsabás, xí'ín iin taa naní Silas, chi ndi nduú taa yó'o kúu na ndíta noo na kúu kuendá Jesús. ²³ Dá ni xi'o na iin tuti noo ná, tá'an ña ká'an di'a:

“Ndu'u, na kúu apóstol, xí'ín na sá'ano, xí'ín dao ka na kúu kuendá Jesús, ndu'u kúu na taa tuti yó'o

kosaaan noo ndo'ó, na kúú kuendá Jesús, ndo'ó na kó kúú na Israel ndéi ñoo Antioquía, xí'ín ndo'ó, na ndéi chí kuendá Siria di'a, xí'ín ndo'ó, na ndéi Cilicia. Ná kandeí va'a ndó. ²⁴ Ni ni'i tó'on ndu'u ña tein mií ndú yó'o ni kana dao taa kosaa noo ndéi ndó, tído kó ta'ón ndu'u kúú ra ni xi'o choon noo rá. Chì dáta'án ra ndo'ó xí'ín to'on dána'a ra, ta dánaá ini ra ndó, ta sa'ándá ra choon noo ndo ña ta'anda ñi ndo, ta kéndusa ra xí'ín ndó ña kee ndó ndidaá choon sa'ándá ley Moisés. ²⁵ Sa'á ñoo ni kandoo ndu ña va'a cháa ka ná tanda'á ndú dao taa ndéi tein ndu yó'o kosaa na noo ndéi ndó. Ta saa dáó ná xí'ín ñani maní yo Bernabé xí'ín Pablo, ²⁶ tá'an na ni naki'o mií ña ndo'o naní na sa'a sato'o yo Jesucristo. ²⁷ Sa'á ñoo tánda'á ndú Judas xí'ín Silas kosaa na nakani ndi'i na sa'á to'on ni taa ndu noo tuti yó'o xí'ín ndó. ²⁸ Chì náta'an ini Espíritu ij Ndios, ta ki'o dión kándaá ini ndu ña kó kánian chinoo ndu choon kuáchi sata ndo. Sava'a ña kánian kee ndó kían kaáan di'a: ²⁹ o sa keí ka ndo koño kirí ni dokó ñayuu noó yoko. Ta ni o sa keí ka ndo ni ri, ni koño kirí kó ní xita ni, ta o sa kée ka ndo kuáchi xí'ín na kó kúú ñadi'í ndo o yí'í ndo. Tá seídó'o ndó choon yó'o, dá kían va'a kee ndó. Ndios ná koo xí'ín ndó."

Dión ká'an tuti ni taa na ñoo. ³⁰ Dá ni kee taa ni xio choon ñoo kua'an na ñoo Antioquía. Tá ni saa na ñoo, dá ni nditútí ná ndidaá na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá ni naki'o na tuti ñoo noo ná. ³¹ Dá tá ni ndi'i ni kali naan, kúú ni kadij nda'o ini na sa'a ndidaá kúú tandee' ini xi'o ña noo ná. ³² Ta Judas xí'ín Silas ñoo kúú profeta, sa'á ñoo ni xi'o na tandee' ini noo na kúú kuendá Jesús, ta xí'ín kua'á nda'o to'on ni ka'an ni'ini ra noo ná.

³³ Dá tá ni ndi'i ni sa ndei na cháa tiempo ñoo ñoo, dá ni chinda'á ñaa na kúú kuendá Jesús kua'an nó'o ná, ta ni xika na ña maní noo Ndios sa'a ná. Dá ni nandió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Jerusalén noo ndéi na ni tanda'á ñaa ni sa'an na. ³⁴ Tído ni chikaá ini Silas ña va'a cháa ka ná kandoo na ñoo. ³⁵ Ta ni kandoo ta'ani

Pablo xí'ín Bernabé ni sa ndei na ñoo Antioquía ñoo, ta ni daná'a na to'on sato'o yo Jesús. Ta kua'á ka na kúú kuendá Jesús sa chindeé tá'an xí'ín ná sa kasto'on na to'on va'a Jesús xí'ín ñayuu.

Di'a ni kuu tá ni ta'anda tá'an Pablo xí'ín Bernabé

³⁶ Dá tá ni ya'a cháa kuu, dá ni kaa Pablo xí'ín Bernabé:

—Ná ko'on tukuó korni'ini yó na kúú kuendá Jesús ndéi ndidaá ni ñoo noo ni sa'an yo ni daná'a yo to'on sato'o yo Jesús, dá ná kandaá ini yo ndi ndó'o na —kaá Pablo.

³⁷ Dá ni ka'án Bernabé kandaka na Juan, tá'an ra ká'an xí'ín ná Marcos, ko'on ra. ³⁸ Tído kó ní xín ta'on Pablo kandaka na ra ko'on ra, chì ni dankoo va ñaa rá kuendá Panfilia, ta kó ní xionoo ka ra xí'ín ná noo choon Ndios. ³⁹ Ta sa'á ña kó ní náki'in tá'an ta'on to'on noo ni ndat'ón Bernabé xí'ín Pablo, sa'á ñoo ni ta'anda tá'an na. Dá ni kee Bernabé ndáka na Marcos kua'an na. Dá ni kaa na ini barco kua'an na Chipre.

⁴⁰ Dá ni nata'an ini Pablo ña ko'on na xí'ín Silas. Dá ni naki'o ñaa na kúú kuendá Jesús noo ndá'a sato'o yo Ndios ña ná chindeé ñaa ná noo ko'on na. ⁴¹ Dá ni kee na kua'an na. Ta ni ya'a na chí kuendá Siria xí'ín Cilicia, ta sá ká'an ni'ini na noo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo kua'an na.

16

Di'a ni kuu tá ni kasá'a Timoteo xionoo xi xí'ín Pablo xí'ín Silas

¹ Dá ni ya'a Pablo xí'ín Silas ñoo naní Derbe, dá ni saa na ñoo Listra. Ta ñoo ni naki'in tá'an na xí'ín iin taa kúú kuendá Jesús naní Timoteo. Ta kúú xi de'e iin ña'á Israel kándisa Jesús. Ta tatá xi kúú taa griego. ² Ta ndidaá na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Listra xí'ín ñoo Iconio ká'an va'a sa'a xi. ³ Dá ni nata'an ini Pablo ña kían ko'on xi xí'ín ná. Sa'á ñoo ndani ni sa'anda na ñi xi táto'on sa'ándá ley choon, dá kían ná o nákani kuáchi ini na Israel, tá'an na ndéi ñoo ñoo, koni

na xí. Chì sa ndidaá vá ná ná'á ña tata Timoteo kúú iin ta griego.

⁴ Ta kúú ndidaá ñoo noó yá'a na kua'an na, ñoo ñi kast'on na xí'in na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo sa'a choon ñi sa'anda na kúú apóstol xí'in na sá'ano ndéi Jerusalén, dá ná kueídó'onaan. ⁵ Ta ndidaá na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ñi ñakuíta ndaa cháa ka na xí'in ña kándéé iní na Jesús tá ñi seídó'o na to'on yó'o. Ta kuú rá kuú ndúkua'a cháa ka ñayuu kúú kuendá Jesús kua'an na.

Di'a ñi kuu tá ñi na'a Ndios iin ña ndato noo Pablo

⁶ Kúú ñi chika'anda na kuendá Frigia xí'in Galacia, chì kò ní sónó ta'on Espíritu ñi Ndios ña dána'a na to'on va'a sa'a Jesús chí kuendá Asia di'a. ⁷ Tá ñi saa na kuendá Misia, dá ñi ka'an ná ko'on na chí kuendá Bitinia di'a, tído kò ní sónó ta'on Espíritu Jesús ña ko'on na ñoo. ⁸ Sa'a ñoo ñi ya'a na kuendá Misia kua'an na, dá ñi xino na ñoo Troas noo kúú yu'ú taño'o.

⁹ Dá tá ñi kuaá, dá ñi na'a Ndios iin ña ndato noo Pablo, chì ñi xini na iin ta ió chí kuendá Macedonia di'a. Ta íin ndichi ra seí nda'í ra noo Pablo, ta kaá ra: “Kee ní ña maní kii ní Macedonia yó'o, ta chindeé ñi ndu'u”, kaá ra.

¹⁰ Dá tá ñi ndi'i ñi xini na ña'a ndato yó'o, ta kúú mií hora daá ñi kenduu ndu ko'on ndu chí kuendá Macedonia, chì ñi kandaá ta'í iní ndu ña mií Ndios kúú na kana ñaa ña kían ko'on ndu dána'a ndu to'on va'a sa'a Jesús noo ñayuu ndéi ñoo.

Di'a ñi kuu tá ñi kandísa iin ña'a naní Lidia

¹¹ Dá ñi tiin ndu iin barco ñoo Troas. Dá ñi chindaá ndu kua'an ndu ñi'í ndú iin yúku íin iní taño'o naní Samotracia. Dá tá ñi tuu noo iin ka kuú, dá ñi kaa tuku ndu iní barco ñoo kua'an ndu ñoo naní Neápolis. ¹² Tá ñi saa ndu ñoo, dá ñi kee ndu xíka sá'a ndú kua'an ndu iin ñoo naní Filipos, ta kían ñoo ndáya'i cháa ka nákaa kuendá Macedonia di'a, ta kían iin ñoo kuendá ta romano. Ta ñoo ñi sa ndei ndu cháa kuú.

¹³ Ta tein iin kuú nani'í ndéé na Israel, dá ñi kankuei ndu kua'an ndu yu'ú ñoo ñoo, chì ñoo nákaa iin yuta noo sá'an na Israel ndéi ñoo ñoo ká'an na xí'in Ndios. Dá tá ñi saa ndu ñoo, dá ñi sa ndei ndu. Dá ñi kasá'a ndú ká'an ndu xí'in na ña'a ñi nataka ndéi ñoo sa'a Jesús. ¹⁴ Ta ñoo nákaa iin ña'a naní Lidia. Ta kían ña ñoo ká'ano naní Tiatira, ta díkóan dá'on díon kua'a to'on, ta ndáño'an Ndios takí. Ta kúú seídó'o va'an to'on ká'an Pablo. Ta kúú ñi ñakonó sato'o yo Jesús níman, ta kúú ñi kandísáan to'on ñi ka'an na. ¹⁵ Ta kúú ñi sodo ndutaan xí'in ndidaá na ve'an. Dá ñi seí nda'ávian noo ndú, ta kaáan:

—Tá kandaá ini ndo ña kúú iin ña'a kándéé ndisa iní sato'o yo Jesús, dá kían náki'í ndo ná ko'o ve'i kandeí ndo —kaáan.

Dá ñi kandeéan ñi xino ini ndu ña ko'on ndu kandeí ndu ve'an dao kuú.

Di'a ñi kuu tá ñi chikaa ta né'e choon Pablo xí'in Silas ve'e kaa

¹⁶ Ta di'a ñi ndo'o ndu iin ka kuú tá kua'an ndu ka'an ndu xí'in Ndios. Noo kua'an ndu ñoo ñi ñaki'in tá'an ndu xí'in iin tadi'í. Ta nákaa iin espíritu kini ña nákoní iní ini xí. Ta kúú kua'a nda'o di'ón ní'í sato'o xí sa'a ña nákoní iní ini xí. ¹⁷ Ta kúú ñi kasá'a tadi'í yó'o tákaa xi Pablo xí'in ndu'u vei xi, ta káyu'ú xí:

—Taa yó'o kúú ra kéchóon noo Ndios, na kómí ndidaá tá'an choon! Ta dána'a ra noo ñayuu ndi kee na káki na noo kuachi na —kaá xi.

¹⁸ Ta kúú kua'a vá kuú ñi sa kee xi díon. Sa'a ñoo kò ní xí'o ndéé ka ini Pablo sa'a xí. Dá ñi nandió koo na, dá ñi kaa na xí'in espíritu kini nákaa iní ini xí:

—Xí'in kuú Jesucristo, na xí'o choon noo'í, sa'ándái choon noo'on. Kua'an keta kii ini tadi'í xaan.

Ta kúú vití'ón vá ñi keta espíritu kini ñoo kua'an. ¹⁹ Tá ñi kandaá ini sato'o xí ña koó ka di'ón ní'í rá xí'in xí, dá ñi tiin ra Pablo xí'in Silas. Dá ñi kee ra ñó'o ñaa rá kua'an ra noo yá'í noo ndéi ta né'e choon. ²⁰ Dá ñi saa ra ñi chikata ñaa rá noo ta né'e choon ñoo. Dá ñi kaa ra xí'in rá:

—Taa yó'o kúú t̄ Israel. Ta xíonoo ra dánaá tá'an ra ñayuu ndéi ñoo yō.
²¹ Ta xíonoo ra dána'a ra ña kánian kee yó tátō'on k̄i'o kée mií rá, ta kō káni ta'an vaan natiin yóan, ta kee yóan, ch̄i kúú yó t̄ romano —kaá ra.

²² Dá n̄i ndakuei ñayuu n̄i kasá'á ná kéndava'a na xí'ín Pablo, xí'ín Silas. Dá n̄i ndatá t̄a né'e choon ñóó dá'on ná. Dá n̄i sa'anda ra choon ña ná kani ñaá rá xí'ín vara. ²³ Tá n̄i ndi'i n̄i kani kini ñaá rá, dá n̄i taán ñaá rá ve'e k̄aa. Dá n̄i sa'anda ra choon noó ra ndaá yé'é k̄aa ña ná kandaa va'a ñaá rá. ²⁴ Tá n̄i ndi'i n̄i ta'and̄a choon yó'o noo rá, dá n̄i taán ñaá rá ve'e k̄aa naá ñó'o nda maá ini ve'e k̄aa ñóó. Dá n̄i taán rá sa'a ná yáí yító naní cepo kándu'u ini ve'e k̄aa ñóó, dá n̄i kató toon ra yító ñóó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i k̄andisa t̄aa ndaá yé'é k̄aa ñóó Jesús

²⁵ Tá n̄i kuu ñóó t̄adi, ká'an īi vá Pablo xí'ín Silas xí'ín Ndios ñó'o na, ta xíta na yaa noo ná. Ta seídó'o va'a ñaá dao k̄a taa ñó'o ve'e k̄aa ñóó ndéi ra. ²⁶ Ta kúú iin kuitió n̄i kasá'á n̄i'i nda'o táan. Ta kúú nda sa'a vé'e k̄aa ñóó n̄i kidi n̄i'ini. Ta kúú n̄i nono vá ndidaá kúú yé'é k̄aa ñóó. Ta kúú n̄i ndaxí vá cadena ndíkō sa'a ndidaá kúú t̄aa ñó'o ve'e k̄aa ñóó.

²⁷ Dá n̄i ndoto t̄a ndaá yé'é k̄aa ñóó, kúú n̄i xini ra ña ndidaá yé'é k̄aa n̄i nono. Ta kúú n̄i taó rá espada ra kua'an ra ka'ání rá mií rá, ch̄i n̄i ka'án rá ña n̄i xino ndidaá kúú vá ra ñó'o ve'e k̄aa ñóó kua'an ra. ²⁸ Kúú n̄i kayu'ú Pablo, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—O sa kéndava'a ní xí'ín mií ní, ch̄i yó'o va ñó'o ndidaá kúú ndu'u —kaá na.

²⁹ Dá n̄i sa'anda t̄a ndaá yé'é k̄aa ñóó choon ña ná natoon ñó'o, dá ná katoon. Kúú n̄i k̄ankono ra kua'an ra noo nákaa Pablo xí'ín Silas. Ta ndéi n̄ino oon ra n̄i sa ku'ín xití rá noo sá'a ná. ³⁰ Dá n̄i taó ñaá rá, dá n̄i ndatō'ón ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, ¿ndí k̄ián kánian keei, dá n̄i'í ña k̄akii noó kuachij?

³¹ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kandeé iní ní sato'o yō Jesu-cristo, dá n̄i'í ní ña k̄aki ní xí'ín ndidaá na ve'e ní.

³² Dá n̄i kasá'á dána'a Pablo to'on va'a sato'o yō Jesús noo mií rá, xí'ín noó na ve'e ra. ³³ Ta mií hora daá ñóó n̄i taó ñaá rá, ta n̄i nakata ra noó n̄i t̄arkue'e ñi ná. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sodō ndúta mií rá xí'ín ndidaá kúú na ve'e ra. ³⁴ Tá n̄i ndi'i ñóó, dá ndáka ñaá rá n̄i no'o ra ve'e ra. Dá n̄i xí'o ra ña'a n̄i sasá'an na. Ta kúú k̄adii nda'o ini mií rá xí'ín na ve'e ra, ch̄i ndidaá ná n̄i k̄andisa Ndios.

³⁵ Dá tá n̄i tuu noo kuu daá ñóó, dá n̄i t̄anda'á t̄aa né'e choon tátō rá kua'an ra. Tá n̄i saa ra, dá n̄i kaa ra di'a xí'ín t̄a ndaá yé'é k̄aa ñóó:

—Dáyaá ní t̄aa kaa ná ko'on ra.

³⁶ Dá n̄i kaa t̄a ndaá yé'é k̄aa ñóó xí'ín Pablo:

—Sa n̄i ta'and̄a choon noo'í ña tavéi ndo'ó ve'e k̄aa yó'o. Ta viti k̄ián kankuei va'a ndó ko'on ndo —kaá ra.

³⁷ Dá n̄i kaa Pablo:

—N̄i kani ra ndu'u noo kua'á ñayuu, ta kō ñá'a ka'an ra xí'ín ndu'u ndí k̄ián kúú kuachi ndu, va'ará t̄a romano kúú ndú. Ta n̄i taán rá ndu'u ve'e k̄aa. Ta viti, ¿á ká'án rá dáyaá de'é ra ndú? Tído o kóo oon ta'on dión sa'a ndú. Va'a kaan mií t̄a né'e choon ná kii taó ndu'u —kaá na.

³⁸ Dá n̄i sa'an tátō ñóó n̄i nakani ra xí'ín t̄a né'e choon to'on n̄i ka'an Pablo. Tá kúú n̄i yu'ú nda'o ra tá n̄i k̄andaa ini ra ña kúú ná t̄a romano. ³⁹ Dá n̄i sa'an ra n̄i ndaka ra ña man̄i noo ná. Dá ví n̄i taó ñaá rá. Dá n̄i seí nda'í ra noo ná ña ná kankuei na ñoo ñóó ko'on na. ⁴⁰ Dá tá n̄i kankuei na ve'e k̄aa ñóó, dá n̄i kee na kua'an nó'o ná ve'e ñá'a naní Lidia ñóó. Ta ñóó n̄i xini na dao k̄a na kúú kuendá Jesús. Dá n̄i xí'o na t̄andeé iní noo noón. Dá n̄i kankuei na ñoo ñóó kua'an na.

17

Di'a n̄i kuu tá n̄i nakuina vaq ñayuu ndéi ñoo Tesalónica

¹ Dá n̄i ya'a Pablo xí'ín Silas ñoo naní Anfípolis xí'ín iin k̄a ñoo naní Apolonia. Dá n̄i saa na ñoo ká'ano naní Tesalónica. Ta ñóó iin iin ve'e

noo nátaaka na Israel. ² Ta ni sa'an na ve'e ñoo táto'on ki'o kée ná ndidaá ñoo noo sá'an na. Ta tein ndin oni kuu náni'i ndée na Israel ni ndató'ón ná xí'ín ñayuu ñoo, ³ ta ni nakani na táto'on ki'o ká'an rá ió tuti i Ndios. Chi xí'ín miían ni xi'o na ña ni kandaá ini ñayuu ñoo ña miían ndúsa kánian ndo'o naní nío Cristo, na dákaki ñaá, dá kuu na, dá nataki na tein na kúu ndji. Dá ni kaa ta'ani na:

—Jesús, na ká'an yu'u sa'a xí'ín ndo'ó, noón kúu Cristo —kaá na.

⁴ Ta kúu ni kandísa va dao na Israel ñoo to'on yó'o. Dá ni naki'in tá'an na xí'ín Pablo xí'ín Silas. Ta ni kandísa ta'ani kua'á nda'o na griego, na ndaño'o Ndios, xí'ín kua'á na ñá'a ndáya'i.

⁵ Kúu ni kasá'a kú'u'u ini taa Israel ko xiín kandísa. Sa'a ñoo ni dataká ra dao ta kini xionoo kei ñoo. Ta roón kúu ra ni daká'an kue'é kua'á nda'o ñayuu ndéi ñoo ñoo. Dá ni kasá'a nákuina vaá na. Dá ni saa tondó na ve'e iin taa naní Jasón, dá taó ná Pablo xí'ín Silas, dá ná naki'o ñaá ná noo ndá'a ta né'e choon, ká'an ná. ⁶ Tído ko ní náni'i ta'on ñaá ná. Dá ni tiin na mií Jasón ñoo xí'ín dao ka na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo, dá ni kee na ño'o ñaá ná kua'an na. Tá ni saa na noo ta né'e choon, dá ni kayu'ú ta Israel ñoo:

—Tá'an taa xionoo nádaa ñaxintóni ñayuu ndéi iin ní kúu ñayuú, roón ta'ani kúu ra ni kasá'a ñoo yo viti. ⁷ Ta kúu ni natiin va'a ñaá Jasón yó'o ve'e ra. Ta ndidaá taa ñoo kúu ra ko xiín kueídó'o choon sa'ándá ta né'e choon ká'ano cháa ka, ra kúu César, chi kaá ra ña ió iin ka rey ndáya'i cháa ka naní Jesús —kaá ra.

⁸ Ta kúu ni nákuina vaá cháa ka ñayuu ñoo xí'ín ta né'e choon tá ni seídó'o na ña ni kaa ra dión. ⁹ Tído tá ni ndi'i ni chiya'i Jasón ñoo xí'ín dao ka na noo ta né'e choon, dá ni dayáa ñaá rá.

Di'a ni kuu tá ni daná'a na iin ñoo naní Berea

¹⁰ Ta mií sakuaá dáá ñoo ni tanda'a na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Pablo xí'ín Silas ña kían ko'on na ñoo naní

Berea. Tá ni saa na ñoo ñoo, dá ni ku'u na ve'e noo nátaaka na Israel ndéi ñoo. ¹¹ Tído ñayuu va'a cháa ka ini kúu na ndéi ñoo Berea o duú na ndéi ñoo Tesalónica, chi ndino'o ini na ni seido'o na to'on va'a Jesús. Ta ndidaá kuu ni dakuá'a na noo ká'an tuti i Ndios, dá ná kande'á á ña ndaa kían ká'an Pablo o koó. ¹² Dión ni kee na, dá kua'á nda'o na Israel ndéi ñoo ñoo ni kandísa na to'on dána'a na. Ta kua'á na ñá'a griego ndáya'i xí'ín kua'á nda'o taa griego ni kandísa ta'ani ñaá.

¹³ Tído tá ni kandaá ini ta Israel ndéi ñoo Tesalónica ña nákaa Pablo dána'a na to'on Ndios ñoo Berea, dá ni kee ra kua'an ra ñoo. Dá tá ni saa ra, dá ni kasá'a nákuina vaá ñayuu ñoo ni kee ra. ¹⁴ Ta kúu vití'ón di'a ni tanda'a na kúu kuendá Jesús Pablo kua'an na yu'ú taño'o. Tído ni kandoo va Silas xí'ín Timoteo ni sa ndei na ñoo Berea ñoo. ¹⁵ Dá ni kee na ndáka na Pablo kua'an na nda ñoo ká'ano naní Atenas. Tá ni saa na ñoo xí'ín ná, dá ni sa'anda Pablo choon noo ná ña ná kasto'on na xí'ín Silas xí'ín Timoteo ña ná kii kii ná noo ió na, kaá na. Dá ni nandió kuéi na ni sa'an ni ndaka na ñoo kua'an nó'o ná.

Di'a ni kuu tá ni sa kaa Pablo iin ñoo naní Atenas

¹⁶ Ta nani ndáti Pablo kasaa Silas xí'ín Timoteo, kúu ni kixian ni kunda'i nda'o ini na, chi ni xini na ña iin ní kúu ñoo ñoo kándodó yoko ndaño'o na. ¹⁷ Sa'a ñoo ni sa'an na ve'e noo nátaaka na Israel ndéi ñoo ñoo, ta ni ndató'ón ná xí'ín na Israel, xí'ín dao ka ñayuu ndaño'o Ndios takí. Ta ndidaá kuu ni ka'an na xí'ín ñayuu xionoo noo yá'i ñoo sa'a Jesús. ¹⁸ Dá ni dandíchi tá'an na xí'ín dao ka taa dakuá'a ña dána'a ta kúu kuendá epicúreo, xí'ín dao ka taa dakuá'a ña dána'a ta kúu kuendá estoico. Dá ni kaa roón:

—¿Ndi kóni kaa to'on ká'an taa káni téi ká'an yó'o?

Dá ni kaa dao ka ra:

—Kandaá ini ndu'u ña xionoo ra ká'an ra sa'a dao ka ndios.

Dión ñi kaa ra çhi xionoo Pablo ká'an na sa'á to'on va'a Jesús, ta ká'an na ña nataki na ñi xi'i. ¹⁹ Dá ndáka ra Pablo ñi saa ra iin xián noo naní Areópago, noo nátaka taa ndátó'ón rá. Dá ñi kaa ra xí'in ná:

—¿Á kee ní ña maní kasto'on ní xí'in ndu'u sa'á to'on saá dána'a ní? ²⁰ Chi kó óon ta'on kueídó'o ndu'an. Sa'á ñoó kátoó ndu'u kandaá ini ndu ndi kua'an sa'an.

²¹ Dión ñi kaa ra, çhi kátoó nda'o ndidaá taa ndéi ñoo Atenas xí'in ta tukú ndéi ñoó kueídó'o ra, ta ká'an ra sa'á ña saá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noo taa ñoó

²² Dá ñi naku'in ndichi Pablo me'i ndidaá taa ñi nátaka ndéi noo naní Areópago. Dá ñi kaa na:

—Ndo'ó, na ndéi ñoo Atenas yó'o, kandaá ini yu'u ña ndíta ndaa ndo xí'in ña kándisa ndó. ²³ Chi tá ñi xionooi ñi sa nde'í noo náa ndáño'o ndó, dá ñi xinii iian tándaá to'on nooán kaá di'a: “Ña yó'o kúu noo náa iin ndios kó ná'á ndú”, kaáan. Ta mií Ndios ndáño'o ndó, na kaá ndo ña kó ná'á ndó, noón kúu na ko'in kasto'in xí'in ndó sa'a.

²⁴ 'Ta mií Ndios, na ñi kava'a iin ní kúu ñayuú yó'o, xí'in ndidaá kúu ña'a ió nooán, noón kúu na dándaki induú xí'in noño'o yó'o. Sa'á ñoó kó ió ta'on na ini ñi iin ve'e ño'o, tá'an ña ñi kava'a ndá'a taa. ²⁵ Ta ñi iin tó'ón ña'a ió noo yó kó xínño'ó ná, çhi ñi iin tó'ón ña'a kó komaní noo ná. Mií di'a na xí'o ña takí yó ndéi yó ñayuú yó'o, ta xí'o na tachí ña náki'in yó, ta xí'o ta'ani na ndidaá kúu ña'a ió noo yó.

²⁶ 'Ta xí'in iin tó'ón vá taa ñi nata'i ndidaá ñayuu ñi kee Ndios, dá ná nakuita noo na kandeí na iin ní kúu ñayuú yó'o. Chi sa ñi chiná'a vá Ndios noo kúu sa'á ña kataki yó, ta ñi chiná'a ta'ani na noo ndi'á, ta ñi chiná'a ta'ani na noo kandeí iin rá iin yó. ²⁷ Dión ñi kee Ndios, dá ná nandukú yó na, dá ná ndundéé yó nda ná kandeé yó nani'i yó ná. Chi miían ndaa kíán ña kó xíká ta'on ió Ndios noo iin rá iin yó. ²⁸ Chi mií ná kedaá xí'in yó, dá takí yó, ta kandá yó,

ta ndéi yó. Ta kíán tátó'on ñi taa dao taa kuendá mií ndó, tá'an ra t'i'a taa to'on luu kua'an, çhi ñi taa ra ña kúu yó de'e Ndios. ²⁹ Ta sa'á ña kúu yó de'e Ndios, sa'á ñoó kó níyiká yó ka'an yó ña kúu ná iin na'ána ñi kava'a ndá'a taa xí'in oro o plata o xí'in yuu, çhi sava'a ña ñi nakani ini ñaxintóni taa t'i'a kava'a ña kíán.

³⁰ Tído kó ní taó kuendá ta'on Ndios sa'á ña sa kee ñayuu tá sata, çhi kó ní sá na'á ná mií Ndios. Tído viti sa'ándá na choon noo iin rá iin ñayuu ndéi iin ní kúu ñayuú ña ná nandikó ini na sa'á kuachi kée na. ³¹ Chi ñi çhikaa ini Ndios ña kasandaá iin kuu, dá keyíko ndaa na sa'a ndidaá kúu ñayuu ndéi iin ní kúu ñayuú yó'o xí'in ndá'a iin taa ñi çhikani mií ná. Ta ñi xi'o na ña ñi kandaá ini yó ndá yoo kúu taa ñoó, çhi ñi daná'taki ñaá ná tein na kúu ndii —kaá na.

³² Tá ñi seido'o ra ña ñi ka'an Pablo sa'á ña nataki na ñi xi'i, ta kúu ñi kasá'a dao ra kédiki ñaá rá. Tído dao ka ra ñi kaa xí'in ná:

—Kóni ndu'u kueídó'o ndu cháá ka sa'á ña yó'o.

³³ Dá ñi keta na kua'an na. ³⁴ Tído ñi kandisa dao ñayuu ñoó to'on ñi daná'a Pablo, ta ñi naki'in tá'an na xí'in ná. Ta tein na ñi kandisa ñoó nákaa iin taa naní Dionisio, ta kúu rá iin taa né'e choon noo naní Areópago ñoó. Ta nákaa ta'ani iin ña'a naní Dámaris, ta ñi kandisa ta'ani dao ka ñayuu.

18

Di'a ni kuu tá ni sa io Pablo ñoo naní Corinto

¹ Tá ñi ndi'i, dá ñi keta Pablo ñoo Atenas. Dá ñi ki'in na kua'an na ñoo ká'ano naní Corinto. ² Tá ñoó ñi naki'in tá'an na xí'in iin ta Israel naní Aquila, ra ñi kaki kuendá Ponto. Ta duú ñi kasáa va ra ñi kii ra kuendá Italia xí'in ñadi'í ra, ña naní Priscila, çhi taa né'e choon ká'ano naní Claudio kúu ra ñi sa'anda choon ña ná kankuei ndidaá kúu na Israel ñoo Roma ko'on na kandeí na dao ka xián. Dá ñi kee Pablo kua'an na ve'e noo ndéi na ñoó. ³ Ta iin nóó choon kée

Pablo xí'ín ná, chí tì'a na kava'a na ve'e xí'ín ñí. Sa'á ñoó ñi kandoo Pablo ió na ve'e na, ta ñi kechóon nduú na xí'ín ná. ⁴ Ta ñi dandíchi tá'an Pablo xí'ín ñayuu ñi ve'e noo náta na Israel ndéi ñoó iin iin kuu kuu náni'i ndéé ná, dá ná xino ñi na Israel xí'ín na ko kúu na Israel kandísa na to'on dána'a na.

⁵ Dá ñi kasáa Silas xí'ín Timoteo ñi ndee na kuendá Macedonia di'a. Sa'á ñoó ñi dankoo Pablo dao ka choon sa kee na, ta sava'a ña kée na kían dána'a na to'on va'a sa'a Jesús, chí kásto'on na xí'ín na Israel ña Jesús kúu Cristo, na dákaaki ñaá. ⁶ Tído ñi ndakuei na ñi kasá'a naá na xí'ín Pablo, ta ká'an ndava'a na xí'ín ná. Sa'á ñoó ñi kidi ni'ini Pablo dá'on ná, dá ñi kaa na:

—Kuachi mií ndó kían, dá kían kakomí ij vá ndó kuachi noo Ndios. Ko ndío kuachi ka yu'u sa'a ndo. Ta viti chí noo ko'in dána'i noo na ko kúu na Israel —kaá na.

⁷ Dá ñi keta na ve'e noo náta na Israel ñoó. Dá ñi kee na kua'an na ve'e iin ta nani Justo, ta yu'ú ni'ini ta yó'o Ndios. Ta ió ra díin ve'e noo náta na Israel ndéi ñoó. ⁸ Ta Crispo nani iin ta ndaya'i ini ve'e noo náta na Israel, kúu ñi kandísa ra sato'o yo Jesús xí'ín ndidaa na ve'e ra. Ta kúu kua'a ñayuu ndéi ñoo Corinto ñoó ñi seídó'o to'on va'a sa'a Jesús, ta ñi kandísa ñaá ná, ta ñi sodo ndúta ná.

⁹ Iin sakuaá, dá ñi xini Pablo iin ña'a ndato ñi kee sato'o yo Jesús, dá ñi kaa na xí'ín ná:

—O sa yu'ón. Ta o sa kátuuón ña ka'on sa'í. ¹⁰ Chí ió va yu'u xí'ón, ta ni iin tó'on ta'on ñayuu o kónói kenda'a xí'ón. Chí kua'a nda'o ñayuu yu'u ndéi ñoo ká'ano yó'o —kaá na.

¹¹ Dá ñi kandoo Pablo ñi sa io na iin kua'á dao ñoo Corinto ñoó. Ta ñi daná'a na noo ñayuu sa'á to'on va'a Ndios.

¹² Ta nani nákaa ta nani Galión né'e ra choon kuendá Acaya yó'o, kúu iin nóo ñi ndat'ón ta Israel kenda'a ra xí'ín Pablo. Dá ñi sa'an ra ñi tiin ñaá rá ndáka ra kua'an ra noo ta né'e choon. ¹³ Dá ñi kaa ra xí'ín Galión ñoó:

—Taa yó'o kúu ra xionoo dáka'an kue'é ñayuu, dá ná dá'a ni kandaño'o na Ndios táto'on k'i'o sa'ándá ley Moisés choon —kaá ra.

¹⁴ Tá kua'an Pablo ka'an na, ta kúu ñi kasá'a ká'an Galión xí'ín ta Israel ñoó:

—Tá ñi kee ra iin ña kini o iin kuachi ká'ano, dá kían nak'i'oi mií kueídó'i ña ká'an ndo'ó, ta Israel xa'an. ¹⁵ Tído tá kían sa'á to'on, o sa'á kuu Ndios ndo o sa'a ley mií ndo'ó, dá kían kuu keyíko mií ndo'an, chí yu'u kúu ra o chínee ta'oin mií keyíko sa'á ña yó'o —kaá ra.

¹⁶ Dá ñi taó ñaá rá sata vé'e. ¹⁷ Dá ñi tiin dao ta griego iin ta nani Sóstenes, tá'an ra dándaki ve'e noo náta na Israel. Ta kúu mií yé'é chóon ñoó ñi kani ñaá rá. Tído ko ní kékuendá ta'on Galión sa'á ña ñi kee ra.

Di'a ñi kuu tá ñi nandío ko Pablo ñoo Antioquia

¹⁸ Ta kúu kua'a ij vá kuu ñi kandoo Pablo ñi sa io na ñoo Corinto ñoó. ñi ndi'i, dá ñi ka'an na ndisá'an xí'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó. Dá ñi tiin na iin barco. Dá ñi kee na kua'an na chí kuendá Siria di'a. Ta kua'an ta'ani Priscila xí'ín Aquila xí'ín ná. Tído tá ko ñá'a kee na ko'on na, dá ñi datá tá'í Pablo ñi ná noo nani Cencrea, dá xinkoo to'on ñi kandoo na xí'ín Ndios.

¹⁹ Dá tá ñi saa na ñoo ká'ano nani Éfeso, ta kúu ñoó ñi ta'anda tá'an Pablo xí'ín Priscila xí'ín Aquila. Dá ñi kee Pablo kua'an na ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoó. Ta ñoó ñi ndat'ón ná xí'ín ra Israel. ²⁰ Dá ñi seí nda'í ra noo Pablo ña ná koo na cháa ka kuu xí'ín rá, tído ko ní xín ta'on na. ²¹ Dá ñi ka'an na ndisá'an xí'ín rá, dá ñi kaa na:

—Mífan ndúsa kakaai víko ña sa vei koo ñoo Jerusalén, tído nandío ko tukui kooi xí'ín ndó tá dión kóni Ndios —kaá na.

Dá ñi keta na ñoo Éfeso ñoó, dá ñi tiin na iin barco kua'an na. ²² Dá tá ñi saa na ñoo Cesarea, dá ñi kee na koka na kua'an na ñoo Jerusalén ka'an na ndisá'an xí'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó. Tá ñi ndi'i ñoó, dá ñi

kee na kua'an na, dá n̄i xino na ñoo Antioquia.

²³ Tá n̄i ndi'i n̄i sa io na ñoo Antioquia cháá tiempo, dá n̄i kee tuku na kua'an na, ta n̄i xionoo na chí kuendá Galacia di'a, xí'ín Frigia, ta n̄i xí'o na tandeé iní noo ndidaá kúú n̄a kúú kuendá Jesús ndéi ñoo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i daná'a iin taa nani Apolos

²⁴ Iin kuu n̄i kasáa iin t̄a Israel nani Apolos ñoo Éfeso. Ta kúú rá iin t̄a n̄i kaki ñoo ká'ano nani Alejandría. Ta t̄i'a va'a ra ka'an ra, ta ndichí nda'o ra xí'ín to'on ká'an tuti īi Ndios. ²⁵ Ta sa n̄i dakuá'a va'a ra sa'a íchi ndaa sato'o yo Jesús. Ta ndino'o ini ra xionoo ra kásto'on ra xí'ín ñayuu, ta dána'a ndaa ra sa'a ña ná'á rá sa'a Jesús. Tído ná'á rá sava'a sa'a ña n̄i daná'a Juan tá sa dakódo ndúta ná ñayuu. ²⁶ Dá n̄i kasá'a rá dána'a ra ini ve'e noo náta na Israel, ta ko yu'ú ta'on ra. Tído tá n̄i seido'o Priscila xí'ín Aquila ña n̄i daná'a ra, dá n̄i taó xoo ñaá ná. Dá n̄i kásto'on va'a cháá ka n̄a xí'ín rá sa'a íchi ndaa Ndios.

²⁷ Tá n̄i ndi'i ñoo, dá n̄i ka'an Apolos ko'on ra kuendá Acaya. Dá n̄i xí'o na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso ñoo tandeé iní noo rá. Ta n̄i taa na iin tuti kua'an noo n̄a kúú kuendá Jesús ndéi chí Acaya ñoo, dá ná natiin va'a na Apolos. Dá tá n̄i saa ra Acaya, kúú n̄i chindeé nda'o ra ndidaá na kúú kuendá Jesús, tá'an na n̄i kandisa sa'a ña man̄i n̄i kee Ndios xí'ín ná. ²⁸ Ta kúú n̄i ndundéé rá n̄i datúú rá noo ká'an t̄a Israel noo ndidaá ñayuu ndéi ñoo, chí n̄i xí'o ra ña n̄i kandaa ini na ña ká'an tuti īi Ndios, ña Jesús kúú Cristo, na dákaki ñaá.

19

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa io Pablo ñoo Éfeso

¹ Ta xian nani nákaa īi Apolos ñoo Corinto, kúú n̄i ya'a Pablo iin xian noo ndíta yukú ñoo'ó kua'an na. Dá n̄i saa na ñoo Éfeso. Ta kúú ñoo n̄i naki'in tá'an na xí'ín dao t̄a kúú kuendá Jesús. ² Dá n̄i ndato'on ñaá Pablo:

—¿Á n̄i natiin ndo'ó Espiritu īi Ndios tá n̄i kandisa ndó?

Dá n̄i kaa roón:

—Ko óon ta'on kueídó'o ndu ña ka'an na ña ió Espiritu īi Ndios.

³ Dá n̄i ndato'on tuku ñaá Pablo:

—¿Ndí kían n̄i kandisa ndó tá n̄i sodo ndúta ndo, tá dáá?

Dá n̄i kaa ra:

—N̄i kandisa ndu'u ña n̄i daná'a Juan tá sa dakódo ndúta ná ñayuu.

⁴ Dá n̄i kaa Pablo:

—N̄i sa dakódo ndúta Juan ñayuu, tá'an na n̄i nandikó iní sa'a kuachi kée na. Ta n̄i ka'an Juan xí'ín ná ña ná kandeé iní na iin ka taa vei sata ná. Ta na yó'o kúú Jesús, ta noón kúú Cristo, na dákaki ñaá.

⁵ Tá n̄i seídó'o ra to'on yó'o, dá n̄i sodo ndúta rá xí'ín kuu sato'o yo Jesús. ⁶ Dá tá n̄i chinoo Pablo ndá'a ná din̄i rá, kúú n̄i natiin ra Espiritu īi Ndios ini ra. Kúú n̄i kasá'a vá ká'an ra dao ka yu'ú, tá'an ña ko ní dakuá'a ra. Dá n̄i kasá'a ta'ani ra kásto'on ra to'on n̄i ni'i rá noo mií Ndios. ⁷ Ta kúú rá táto'on uxi uu.

⁸ Dá n̄i ku'u Pablo ini ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Ta noo oni yoo ko ní yu'ú ta'on na ka'an na sa'a Jesús. Ta n̄i dandíchi tá'an na xí'ín ñayuu ndéi ñoo, dá ná xino ini na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios. ⁹ Tído n̄i ndukáxi nda'o nído dao na, sa'a ñoo ko ní xín ta'on na kandisa na to'on n̄i daná'a Pablo. Ta noón kúú na n̄i kasá'a ká'an ndava'a na sa'a íchi ndaa Jesús noo ñayuu ndéi ñoo. Dá n̄i dankoo ñaá Pablo. Dá n̄i kee na ndáka na na n̄i nduu kuendá Jesús kua'an na. Ta ndidaá kuu vá sa ndatón ná xí'ín ñayuu ñoo sa'a to'on Jesús ini iin ve'e taa nani Tirano, ta kían iin ve'e noo náta ñayuu ndatón ná. ¹⁰ Ta dión n̄i sa kee na tein uu kuia. Sa'a ñoo kuá'a nda'o na Israel xí'ín na ko kúú na Israel ndéi chí Asia di'a n̄i seídó'o to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús.

¹¹ Ta xí'ín ndá'a Pablo sa kee Ndios ña'a ná'ano, ¹² chí va'ará peñito Pablo o tá'í dá'on ná né'e ñayuu kua'an na chinoo naan sata na kú'u, ta kúú nduva'a va na. Ta kánkuei ta'ani espíritu kini ini na kua'an.

13 Sa xionoo dao ta Israel sa taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu. Tído iin kuu ni ka'an rá ka'anda ra choon xí'in kuu sato'o yo Jesús, dá taó rá espíritu kini, chi di'a ni kaa ra xí'an:

—Sa'ándá ndu'u choon nooon xí'in kuu Jesús, tá'an na ká'an Pablo sa'a. Kua'an keta kiji ini taa xaan —kaá ra xí'an.

14 Ta taa ká'an dión kúu ndin usa de'e iin ta Israel naní Esceva, tá'an ra kúu iin duti kúu noó.

15 Tído ni ka'an espíritu kini ñoo xí'in rá:

—Ná'á vá yu'u Jesús. Ta ná'á ta'ani yu'u ndá yoo kúu Pablo. Tído ndo'ó, ¿nda yoo kúu ndo'ó ña sa'ándá ndo choon noo yú'u, tá dáá? —kaáan xí'in rá.

16 Ta kúu ni ndao ni'ini taa yí'i espíritu kini ñoo ni tiin ñaa rá, chi ni ndundakí nda'o ra ni kee espíritu kini ñoo. Kúu ni kendava'a ra xí'in ndin usa taa ñoo, ta ni ndatá ndí'i ra dá'on rá. Ta kúu nda ndaa vichí vá rá ni kankuei ra ve'e ñoo kua'an ra, ta ni tarkue'e nda'o ra ni keean.

17 Ta kúu ndidaá kúu na Israel xí'in na ko kúu na Israel ndéi ñoo Éfeso ñoo ni kandaá ini ña dión ni kuu. Ta kúu ni yu'u nda'o na. Dá ni kasá'á kéká'ano na kuu sato'o yo Jesús. 18 Kúu kua'á nda'o na duú ni kandísa Jesús ni kasá'á ná'o na kuachi na, ta xí'o na kuendá sa'á ña kini sa kee na. 19 Ta kua'á ñayuu kétadí né'e na libro na ni kasá'a na. Dá ni dakéi naán noo ndidaá kúu ñayuu ñoo. Ta ni kekuendá na ndidaá ya'i libro ñoo. Dá ni kandaá ini na ña ya'i ña tát'on uu diko uxí mil di'ón plata. 20 Dión ni kuu, dá ni naka'ani cháá ka to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús, ta kúu kua'á ka ñayuu ni kandísa ñaa.

21 Tá ni ndi'i ñoo, dá ni chikaa ini Pablo ko'on na korni'ini na ñayuu ndéi chí kuendá Macedonia xí'in Acaya, dá ko'on na ñoo Jerusalén. Ta ni kaa na:

—Tá ni ndi'i ni sa'in Jerusalén, dá ví, dá kían miían ko'in ñoo ká'ano naní Roma —kaá na.

22 Dá ni tanda'á Pablo uu ka ta xionoo xí'in ná ko'on na chí kuendá

Macedonia. Ta na yó'o kúu Timoteo xí'in Erasto. Tído ni kandoo ió Pablo ni sa io na cháá ka kuu chí kuendá Asia.

Di'a ni kuu tá ni nakuina vaq ñayuu ndéi ñoo Éfeso

23 Tiempo daá ñoo ni kasá'á karyíi nda'o ñayuu ndéi ñoo Éfeso sa'a íchi saá ña ká'an sa'a Jesús. 24 Chi ió iin taa kéchóon xí'in plata naní Demetrio ñoo ñoo. Ta kúu rá iin taa káva'a yoko xí'in plata, ña ndaa tát'on ki'o kaa ve'e ño'o iin ndios di'i naní Diana. Ta kua'á nda'o di'ón sa ní'i rá sa'a sa kee ra choon yó'o, xí'in taa kéchóon xí'in rá. 25 Kúu ni nadataká ra taa kéchóon xí'in rá, xí'in dao ka taa kéchóon xí'in plata. Dá ni kaa ra xí'in rá:

—Ná'á vá mií ndó ña xí'in choon kée yó yó'o ní'i yo kua'á nda'o di'ón.

26 Tído sa ni xini va mií ndó, ta ni seído'o ndó sa'a iin taa naní Pablo. Ta o duú iin tó'on ñoo Éfeso yó'o xionoo ra, chi iin ní kúu vá kuendá Asia yó'o xionoo ra. Ta sa ni kandeé rá ni xino ini kua'á nda'o ñayuu kandísa na noo ká'an ra, chi kaá ra ña ko ta'ón ndios kían káva'a ndá'a taa. 27 Ta o duú sava'a choon kée ni yó io ió ña naá, chi io ta'ani nda'o ió ña kasá'á kenóo ñayuu ve'e ño'o ndios di'i yo Diana, dá o kí'o ka na ñaño'ó noo ná, tá'an na ndáño'o ta'ani ndidaá na ndéi chí kuendá Asia di'a, xí'in na ndéi iin ní kúu ñayuu —kaá ra.

28 Tá ni seído'o taa ñoo noo ni ka'an Demetrio, kúu ni xido nda'o ini ra. Dá ni kayu'ú rá:

—Na ndaya'i nda'o kúu Diana, tá'an na ndáño'o yóo, na ñoo Éfeso yó'o —kaá ra.

29 Ta kúu ndidaá vá ñayuu ndéi ñoo ñoo ni nakuina vaq. Kúu ni tiin na iin taa naní Gayo xí'in ta naní Aristarco. Ta ndi nduú taa yó'o ni kii chí kuendá Macedonia, ta xionoo ra xí'in Pablo. Ta ñoo ñaa ná ni ku'u na ini iin ve'e ká'ano noo ná'taka na ñoo ñoo ndátó'on ná sa'a ña'a ndó'o na. 30 Dá ni ka'an Pablo ko'on na ku'u na ve'e ñoo ka'an na xí'in ñayuu ñoo ñoo. Tído dao ka na kúu kuendá

Jesús kō ní sónó ta'on na ña ku'u na.
³¹ Ta ndéi ta'ani dao ta né'e choon kuendá Asia ñoo, tá'an ra né'e tá'an va'a xí'in Pablo. Dá nī chinda'á rá choon kua'an ña seí nda'í ra noo ná ña ná dá'a ni ku'u na ve'e ñoo.

³² Kúu nī nataka kua'á nda'o ñayuu. Dao na káyu'ú iin ña'a, ta dao ka na káyu'ú sa'a iin ka ña'a sa'a ña nī naá iní na. Chī kua'a vá ñayuu ñoo kō kándaá ini nda sa'a kíán ña nī nataka na. ³³ Dá nī tanda'á ni'ini dao taa Israel iin taa naní Alejandro noo ndidaá ñayuu ñoo, dá ná ka'an ra xí'in ná, ká'an rá. Dá nī dakúu Alejandro nda'a rá xika ra ña ná kandeí tādī ñayuu ñoo, dá ná chindeé rá na ñoo ra noo ñayuu kuá'a ñoo.

³⁴ Tído tá nī kándaá ini ñayuu ñoo ña ta Israel kúu Alejandro ñoo, dá nī kasá'á káyu'ú ndidaá kúu ná tát'on uū ka hora, dá kaá na:

—¡Na ndáya'i nda'o kúu Diana, tá'an na ndáño'o yóo, na ñoo Éfeso yó'o! —kaá na.

³⁵ Nda daá ví nī kandeé ra kúu secretario nī kutádjī ñayuu ñoo. Dá nī kaa ra:

—Kueídó'o ndó yu'u, ndidaá ndo'ó, na ñoo Éfeso. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña ndidaá kúu ñayuu ná'á ña ñoo ká'ano Éfeso yó'o nī nī'í choon ña kíán kándaá yō ve'e ño'ndios ndáya'i naní Diana xí'in na'ánan, ña nī noo túu nī kii induú? ³⁶ Ta nī iin tó'ón ñayuu o kúu kaá ña koó. Sa'a ñoo kandeí tādī ndo. Ná dá'a ni kee ndó iin ña'a kiní. ³⁷ Chī nī iin taa ndáka ndó nī kasáá ndo yó'o kō ní xini xixi ra ve'e ño'ndio, ta nī kō ká'an ndava'a ra sa'a ndios di'í ndáño'o ndó. ³⁸ Sa'a ñoo tá kóni Demetrio xí'in taa kéchón xí'in rá ka'an kuachi ra sa'a dao taa, dá kíán kuu ko'on ra ve'e chóon, dá chī ñoo ndéi taa né'e choon keyíko sa'a ña ndó'o ndó. Ta ñoo kánian ka'an kuachi tá'an iin rá iin ndó sa'a ña ndó'o ndó. ³⁹ Ta tá kóni ndo keyíko ndo dao ka ña'a, dá kíán kánian nataka ndo noo taa né'e choon tát'on kī'o sa'ándá ley choon, dá keyíko ra sa'a ndo. ⁴⁰ Chī io va ió ña chinóo kuachi tá né'e choon yó sa'a ña nī

na kuina vaá yō viti. Chī o nī'í ta'on yó ndí kíán ka'an yō xí'in rá sa'a ña kéeá di'a —kaá ra.

⁴¹ Tá nī ndi'i nī ka'an ra to'on yó'o, dá nī sa'anda ra choon noo ñayuu nī nataka ñoo ña ná no'o na ve'e na.

20

Di'a nī kuu tá nī daná'a Pablo chí kuendá Macedonia xí'in kuendá Grecia

¹ Tá nī ndi'i nī kutádjī ñayuu nī na kuina vaá ñoo, dá nī nakana Pablo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá nī ka'an ni'ini na noo ná, ta nī nomi ñaá ná. Dá nī ka'an na ndisá'an xí'in ná. Dá nī kee na kua'an na chí kuendá Macedonia di'a. ² Tá nī ndi'i nī nata'an Pablo nī xionoo na nī xī'o na tandeé iní noo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo xí'in to'on nī daná'a na, dá nī kasandaá na chí kuendá Grecia di'a. ³ Ta ñoo nī sa io na onī yoo. Ta sa io nduu na tiin na barco ko'on na chí kuendá Siria, ká'an ná. Tído nī nī'í tó'on na ña ndátó'ón kue'é ta Israel ña ka'ání ñaá rá. Sa'a ñoo nī chikaa ini na ña nandió koo sá'a tuku na no'o na íchī kua'an chí kuendá Macedonia. ⁴ Ta nī naki'in tá'an na xí'in dao taa né'e tá'an xí'in ná kua'an na nda kuendá Asia. Ta iin ra naní Sópater, tá'an ra ñoo Berea, xí'in taa naní Aristarco, xí'in iin ka taa naní Segundo. Ta ndi nduú taa yó'o kúu taa ñoo Tesalónica. Ta kua'an ta'ani Gayo, tá'an ra ñoo Derbe, xí'in Timoteo, xí'in uū ka taa naní Tíquico xí'in Trófimo, taa kuendá Asia.

⁵ Ta ndidaá taa yó'o kúu ra nī xionoo kua'an ñoo Troas, dá kandati ra ñoo saa ndu. ⁶ Tá nī ndi'i nī ya'a víko seí na Israel pan, tá'an ña kō ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían, dá nī tiin ndu iin barco ñoo Filipos kua'an ndu. Ta tixi o'on kuu, dá nī saa ndu nī naki'in tá'an ndu xí'in dao ka taa ñoo, chī ndéi ra ndáti ra ndu ñoo Troas. Ta ñoo nī sa ndei ndu usa kuu.

Di'a nī kuu tá nī sa io Pablo ñoo naní Troas

⁷ Tá nī kasandaá kuu kásá'á sa'a semana, dá nī nataka ndu'u, na kúu kuendá Jesús, nī sa'anda ndu pan. Ta

sa'á ña kánian kana Pablo ko'on na tá ná tuu noo iin ka kuu ñoo, sa'á ñoo ni kukáni vá dána'a na nákaa na. Tá kúú ni kasandaá dao ñoo. ⁸ Ta kúú kua'á nda'o ño'lo tóon ini ve'e kánoo dikó noo ni nditúti ndú ñoo.

⁹ Ta ió iin tayii naní Eutico yé'é ventana, ta ni kasáa ña ma'ánó, chi ni kukáni nda'o ña dána'a Pablo nákaa na, sa'á ñoo ni naá vá iní xi ni kidi xi. Ta kúú ni kankao xi nda píso kúú oni ñoo nda noñó'o. Ta kúú ni ndane'e na xi, tído ndaá ndji va kúú xi. ¹⁰ Kúú ni noo Pablo ni ñaxino na noñó'o ñoo. Ta kúú ni sa noo ndei na noo tayii ñoo. Kúú ni nomi na xi. Dá ni kaa na xí'in na kúú kuendá Jesús ñoo:

—O sa yu'ú ndo, chi takí va xi —kaá na.

¹¹ Ta kúú ñoo ni nandió koo tuku Pablo ni kaa na ni xinkoo na ve'e kánoo diní ñoo. Dá ni sa'anda na pan, dá ni seí ndúan. Dá ni kasá'á tuku va na dána'a na nda ni tuu noo yáa. Nda daá ví ni kee na kua'an na. ¹² Tído takí va tayii ñoo ni ñakuaka ñaá ná ndáka na kua'an na. Sa'á ñoo ni natiin na iin tandeé iní ká'ano cháá ka.

¹³ Dá ni tiin ndu iin barco, dá ni xionoo ndu kua'an ndu noo Pablo ñoo naní Asón, chi ñoo ni kandoo ndu natiin ndu na, chi ni chikaa ini na ña saá sá'á ná. ¹⁴ Dá tá ni ñaki'in tá'an ndu xí'in Pablo ñoo naní Asón, dá ni kaa na ini barco ñoo. Dá ni kee ndu kua'an ndu. Dá ni saá ndu ñoo naní Mitilene. ¹⁵ Dá ni ñaki'in tuku ndu kua'an ndu xí'in barco ñoo. Dá tá ni ya'a iin ka kuu, dá ni kasandaá yati ndu noo naní Quío. Dá tá ni ya'a iin ka kuu, dá ni kasandaá ndu noo naní Samos. Dá ni saá ndu ni sa tuu tóo barco ñoo naní Trogilio. Dá nda iin ka ví kuu, dá ni saá ndu ñoo naní Mileto. ¹⁶ Chi sa ni chikaa ini Pablo ña o kó'on ta'on na nda ñoo Éfeso, chi kó kóni ta'on na katuu na'á ná kuendá Asia ñoo. Chi nómi kii ná saá na ñoo Jerusalén, dá nda ndi kuu kasaa na kakaá na noo koo víko ká'ano naní Pentecostés.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noo na sá'ano né'e choon noo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso

¹⁷ Ta tein ndéi ndu ñoo Mileto ñoo, dá ni tanda'á Pablo dao ta kua'an ra kuaka ra na sá'ano né'e choon noo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso. ¹⁸ Dá tá ni kasáa na sá'ano ñoo noo ió Pablo, dá ni kaa Pablo xí'in ná:

—Ndidaá ndo'ó kúú na ná'á tát'on kji'o ni kee yu'u ni sa káai tein ndó nda rá kuu mií noo ni kasáai kuendá Asia yó'o. ¹⁹ Chi ni kee ña kóni sato'o yo Jesús, ta kó ní ndúkú ta'on yu'u ñaño'ó mií. Ta kua'á nda'o ta'ándá ni sakii xí'in ndirá noo sa'a ndo. Ta kua'á nda'o tandó'ó ni ndo'i ni kee ta Israel. ²⁰ Ta ná'á ta'ani ndó ña kó ní dánkoo ta'on yu'u ña kasto'in xí'in ndó ndidaá kúú ña va'a ña kían chindeé ndó. Ta ni daná'i noo ndo ini ve'e noo náataka ndo, ta ni daná'a ta'anii noo ndo ini ve'e mií ndó. ²¹ Ta ni kasto'on ta'anii xí'in na Israel xí'in na kó kúú na Israel sa'á ña kánian nandikó iní yo sa'á kuachi kée yó noo Ndios, ta sa'á ña kánian kándéé iní yo sato'o yo Jesucristo.

²² 'Ta viti kían tanda'á na kúú Espiritu ii Ndios yu'u ña ko'in ñoo Jerusalén. Tído kó ná'í ndi kían ndo'i ñoo. ²³ Sava'a ña ná'í kían ña ndidaá ñoo ná'ano noo ni sa'in, ni ka'an Espiritu ii xí'in yu'u ña chikaa ra yu'u ve'e kaa. Ta kúú kua'á nda'o tandó'ó ndo'i, kaá na. ²⁴ Tído kó ndí'i ta'on inii sa'a ndidaá ña vei ndo'i. Ta ni kó ndí'i inii sa'á ña katakii o kuui. Ña kían ndí'i inii sa'a kían dáxinkoo ndi'ii choon ni sa'anda sato'o yo Jesús noo, ña kasto'in sa'á to'on va'a ña ká'an sa'á ña maní ni kee Ndios xí'in ñayuu.

²⁵ 'Ta viti kían sa ná'á vá yu'u ña ni iin tó'on ndo'ó, na ni seídó'o to'on ni daná'i sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios, o nándió kuéi ka koni noo. ²⁶ Sa'á ñoo kóni ka'in xí'in ndó viti ña kó ndio kuachi ka yu'u sa'a ni iin tó'on ndo'ó, ²⁷ chi kó ní chítuu inii, di'a ni kasto'on ndi'ii xí'in ndó sa'a ndidaá kúú vá ña kóni Ndios kee ndó.

²⁸ 'Ta viti, kandaa va'a ndó mií ndó, ta kandaa ta'ani ndó ndidaá na kúú kuendá Jesús ño'o tixi ndá'a ndo. Chi mií Espiritu ii Ndios kúú na ni xi'o choon noo ndo ña kandaka va'a ndó

na kúú kuendá sato'o yo Jesús, chí xí'ín nì mii ná nì kandeé ná nì naní'í ñáá ná kakuu na ñayuu mii ná. ²⁹ Sa'á ñoo kandaa va'a ndó na, chí sa ná'á vá yu'u ña tá ná kexooi ko'ín noo ndo, dá kasaa dao taa kini, ta ku'u ra tein ndó, chí kee ra táto'on kée ndigüe'i lobo tondó tá koku'u rí sa'ání rí léko. ³⁰ Ta kúú tein mii ndó xaan ndakuei ta'ani dao taa dána'a ña to'ón, chí kóni ra taó xóo ra na kúú kuendá Jesús ko'on na kakuu na kuendá ra. ³¹ Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, ta daá ndusaa ini ndo ña tein oni kua, nduú ñoo ko ní sá tuui ña kían ka'an ni'ini noo iin rá iin ndó xí'ín ndirá nooí ña kandita ndaa ndo xí'ín ña kándisa ndó.

³² 'Ta viti kían náki'oi ndo'ó noo ndá'a Ndios, xí'ín noo ña maní nì kee na xí'ín ndó. Chí ñoo kían kómí choon ña dákuá'anoan ndo'ó íchi Ndios, dá natiin ndó ña va'a nì kaa na k'i'o na noo ñayuu nì nduvii ná.

³³ 'Ni plata ni oro ni dá'on kómí dao ka ñayuu ko ní katóo ta'on yu'u, ³⁴ chí ná'á va'a va mii ndó ña xí'ín ndá'a mii vái nì kechóoin, dá nì nì'í ndí kían xínño'í, xí'ín ña'a xínño'ó na xionoo xí'ín. ³⁵ Ta ndidaá ña yó'o nì keei, dá sa daná'i noo ndo ña kánian kechóon ndó, dá kuu chindeé ndó ñayuu kámani ña'a noo. Ta ndisaa ini ndo to'on nì ka'an sato'o yo Jesús tá nì kaa na di'a: "Ndiká'án cháa ka ví ñayuu xí'o ña'a o duú ka na ndáti nati-ian." Díon nì kaa Jesús —kaá Pablo.

³⁶ Tá nì ndi'i nì ka'an Pablo to'on yó'o, dá nì sa kuíin xití ná, ta nì ka'an na xí'ín Ndios xí'ín ndidaá na sá'ano ñoo. ³⁷ Ta nda'í nì saki ndidaá kúú na sá'ano ñoo. Dá nì nomi ni'ini na Pablo, ta nì chitó ná noo ná. ³⁸ Chí nì kunda'í nda'o ini na sa'á ña nì kaa Pablo ña o nándió kuéi ka na koni na noo ná. Dá nì sa'an ndidaá na sá'ano ñoo nì ndaka na Pablo nda noo ín barco.

21

Di'a nì kuu tá nì kee Pablo kua'an na ñoo Jerusalén

¹ Dá tá nì ndi'i nì ka'an ndu ndisá'án xí'ín na sá'ano ñoo, dá nì kaa ndu ini iin barco. Dá nì kee ndu kua'an ndaa

ndu noo naní Cos. Ta nda iin ka kuu, dá nì kasandaá ndu noo naní Rodas. Ta kúú ñoo nì kee ndu kua'an ndu nda ñoo naní Pátara. ² Tá nì saa ndu Pátara ñoo, dá nì tiin ndu iin ka barco, tá'an kiró kua'an chí kuendá Fenicia. Dá nì kee ndu kua'an ndu. ³ Dá nì ya'a yati ndu noo ín yúku naní Chipre, ña ín ini taño'o. Ta nì kandooan chí xoo íti di'a ndu. Ta nì ya'a ndu kua'an ndu chí kuendá Siria di'a. Dá nì saa ndu noo nákuíta barco ñoo naní Tiro, chí ñoo kúú noo kánian noo ña'a ndío barco ñoo. ⁴ Ta ñoo nì nakí'ín tá'an ndu xí'ín dao na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ñoo. Dá nì sa ndei ndu usa kuu xí'ín ná. Ta nì nakani na xí'ín Pablo ña nì ka'an Espiritu i Ndios xí'ín ná, ña ná dá'a nì ko'on na ñoo Jerusalén.

⁵ Dá tá nì ya'a usa kuu ñoo, dá nì kee na xí'ín ñadi'í na xí'ín de'e na kua'an na dáya'a na ndu'u nda yú'u ñoo ñoo. Dá nì sa kuíta xití ndidaá ndu yú'u taño'o ñoo, dá nì ka'an ndu xí'ín Ndios xí'ín ná. ⁶ Dá nì nomi tá'an iin rá iin ndu xí'ín ná. Dá nì kaa ndu barco kua'an ndu. Ta noón, nì nándió kuéi na kua'an nó'o ná ve'e na.

⁷ Ta ñoo Tiro ñoo kúú noo ndi'i nì tiin ndu barco, dá nì saa ndu ñoo naní Tolemaida. Ta ñoo nì ka'an ndu ndisá'án xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá nì sa ndei tóo ndu xí'ín ná iin kuu. ⁸ Ta iin ka kuu, dá nì kee ndu xí'ín sá'á ndu kua'an ndu xí'ín Pablo. Dá nì saa ndu ñoo ká'ano naní Cesarea. Dá nì kasandaá ndu ve'e iin taa naní Felipe, tá'an na xionoo dána'a sa'a Jesús. Ta noón kúú iin taa nákaa tein ndin usa taa nì kaxi apóstol chindeé ñaa. Ta nì sa ndei tóo ndu ve'e na. ⁹ Ta ndéi komi de'e di'í tákí Felipe ñoo, ta kúú xí'ín profeta di'í.

¹⁰ Tá nì ya'a cháa kuu ndéi ndu ñoo, dá nì naxino iin profeta nì kii chí kuendá Judea naní Agabo. ¹¹ Tá nì saa ra noo ndéi ndu, dá nì taó rá ñí ndíko tixi Pablo. Dá nì so'oni raán sa'a mii rá xí'ín ndá'a mii rá. Dá nì kaa ra:

—Di'a nì ka'an Espiritu i xí'ín yu'u ña k'i'o di'a ko'oni ta Israel ndá'a ta kúú sato'o ñí yó'o, dá nakí'o ñaa rá noo ndá'a ta tukú —kaá ra.

12 Dá tá n̄i seido'o ndu'u xí'ín na ndéi ve'e ñoó to'on yó'o, dá n̄i seínda'í ndu noo Pablo ña ná dá'a ni ko'on na ñoo Jerusalén. 13 Dá n̄i kaa na xí'ín ndu'u:

—¿Ndí kían ndó'o ndó ña ndéi'i ndo, ta dákunda'í ini ndo yu'u? Ch̄i sa io nduui ña kían kandiko ndá'í xí'ín sa'í. Ta o duú ña yó'o oon ni ió nduu yu'u ndo'i, ch̄i ió nduu ta'anii ña kían kuui ñoo Jerusalén sa'a sato'o yo Jesús —kaá na.

14 Ta sa'á ña ko ní kúu ta'on nadaon ndu ña n̄i ch̄ikaá ini na kee na, sa'á ñoó n̄i sa'anda ini ndu, dá n̄i kaa ndu:

—Ná koo táto'on k̄i'o kóni mií sato'o yo Jesús.

15 Tá n̄i ndi'i n̄i sa ndei ndu ñoo cháa kuu, dá n̄i kenduu ndu ña'a ndu, dá n̄i ki'ín ndu íchi kua'an ndu ñoo Jerusalén. 16 Dá n̄i kee ta'ani dao na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Cesarea kua'an na xí'ín ndú. Tá n̄i sa yati ndu ñoo Jerusalén, dá ndáka na ndu'u n̄i sa'an na ve'e iin ta kuendá Chipre naní Mnasón. Ta sa na'á nda'o kúu rá kuendá Jesús. Dá n̄i x̄i'o ra ve'e ra n̄i sa ndei ndu.

Di'a n̄i kuu tá n̄i saq Pablo ñoo Jerusalén

17 Tá n̄i sa ndu ñoo Jerusalén, dá n̄i na'íin va'a ñaa na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó x̄i'an kádij ini na. 18 Tá n̄i tuu noo iin ka kuu, dá n̄i kee ndu kua'an ndu xí'ín Pablo korni'ini ndu Jacobo. Tá n̄i sa ndu, sa n̄i nditútí ndidaá vá na sá'ano ndéi na. 19 Dá tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Pablo ndisá'án xí'ín ná, dá n̄i kasá'á ná nákaní na xí'ín noón sa'a iin rá iin ña ndato n̄i kee Ndios xí'ín ná noó n̄i sa'an na n̄i daná'a na noó na ko kúu na Israel. 20 Tá n̄i seídó'o na to'on yó'o, dá n̄i keká'ano na Ndios. Dá n̄i kaa na xí'ín Pablo:

—Ná'á vá mií ní, ñani, ña tein na ñoo yo, na Israel, kua'á nda'o mil ñayuu kándisa Jesús, ta ndidaá vá ná ká'an ña miían ndusa kee yó choon sa'ándá ley Moisés. 21 Tído n̄i ni'i tó'on na ña dána'a ní noo ndidaá kúu na Israel ndéi dao ka nación ña ná o sa kékuendá na choon n̄i sa'anda Moisés, ch̄i kaá mií ní ña ko káni kaan ta'anda

ñ̄i de'e yíi na, ta kaá ta'ani ní ña ko káni kaan kee na táto'on n̄i sa kee na ve'á n̄i sa ndei sa na'á.

22 ¿Ndi koo keeá, tá dáá? Dá ch̄i miían ndaa kuiti nataka kua'á nda'o ñayuu tá ná kandaá ini na ña n̄i kasáa ní. 23 Sa'á ñoó va'a cháa ka ña kee ní ña ko'on ndu ka'an ndu xí'ín ní: Ch̄i tein ndu'u yó'o ndéi komi ta, tá'an ra kánian dáxinkoo to'on n̄i x̄i'o ra noo Ndios. 24 Ta kandaka ní ra kua'an ní ve'e ño'o ká'ano. Dá nduvii ní mií ní xí'ín rá noo Ndios, ta chiya'i ní sa'a rá sa'a ndidaá ña'a. Tá n̄i ndi'i n̄i kee ní dión, dá kían kuu datá ra idi dini rá. Dión, dá ná kandaá ini ndidaá ñayuu ña o duú ña ndaa ta'on kían ká'an ñayuu sa'a ní, ch̄i di'a kendaá ij vá ní choon sa'ándá ley Moisés.

25 'Ta sa n̄i taa va yó iin tuti kua'an noó na ko kúu na Israel, na kándisa Jesús, ña ná o sa koo ini na kei ná koño n̄i doko ñayuu noó yoko, ta ná o sa kei ná nij ri, ta ni koño kit̄i ko ní x̄ita nij, ta ná o sa kée na kuachi xí'ín na ko kúu yíi ná o ñadi'í na. Sava'a ñoó vá kían kánian kee na —kaá na.

26 Dá n̄i kee Pablo ndáka na ndin komi ta ñoó kua'an na. Ta kúu iin ka kuu ñoó, dá n̄i nduvii ná mií ná xí'ín roón. Dá n̄i ku'u na yé'é ño'o ká'ano ñoó, dá n̄i kasto'on na xí'ín ta duti ndá oon x̄ino ndin usa kuu ña nduvii ná mií ná xí'ín ta ñoó noo Ndios, dá kuu chiño'o ta duti ñoó iin kit̄i noo Ndios sa'a iin rá iin na.

Di'a n̄i kuu tá kua'an ñayuu kua'a ka'áni ná Pablo

27 Tá sa kua'an x̄ino usa kuu ñoó, dá n̄i xini dao ta Israel n̄i kii kuendá Asia ña nákaa Pablo yé'é ño'o ká'ano. Dá n̄i daká'an kue'é ra dao ka ñayuu ñoó. Dá n̄i tiin ñaa rá. 28 Ta n̄i kasá'á káyuu'ú rá:

—¡Ndo'ó, ta Israel, chindeé ndó ndu'u, ch̄i ta yó'o kúu ta xionoo iin ní kúu xían kénóo ra ñoo yo, ta kénóo ta'ani ra ley Moisés, ta kénóo ta'ani ra ve'e ño'o ká'ano yó'o! Ta viti kían ví'í ka ví n̄i kee ra, ch̄i n̄i chi'i ra dao ta griego n̄i xini x̄ixi ra ve'e ño'o ij yó'o —kaá ra.

²⁹ Dión n̄i kaa r̄a ch̄i n̄i xini r̄a x̄ionoo Pablo ñoo ñoo x̄i'ín iin t̄aa ñoo Éfeso naní Trófimo. Sa'á ñoo n̄i ka'án rá ña n̄i ch̄i'i Pablo t̄aa ñoo in̄i ve'e ño'o ká'ano ñoo. ³⁰ Ta kúú ndidaá ñayuu ndéi ñoo Jerusalén ñoo n̄i ñakuina vaá. Dá n̄i kankuei na ndidaá kúú x̄ián taxí tá'an na n̄i saá na noo iin ve'e ño'o ñoo. Dá n̄i tiin na Pablo, ta ño'o ñaá ná n̄i taó ná sata vé'e ño'o ñoo. Ta kúú vití'ón n̄i sadi na yé'an.

³¹ Ta kóni na ka'ání ñaá ná. Tído n̄i kandaá ini t̄aa dándáki soldado ña ndidaá kúú ñayuu ndéi Jerusalén n̄i ñakuina vaá. ³² Sa'á ñoo n̄i dataká r̄a kua'a soldado x̄i'ín dao ka t̄aa ño'o t̄ixi ndá'a rá. Dá n̄i kee ra taxí tá'an ra kua'an r̄a noo n̄i nataka ñayuu kuá'a ñoo. Dá tá n̄i xini na ña n̄i kasáa t̄aa dándáki soldado ñoo x̄i'ín soldado r̄a, dá ví n̄i dandí'i na ña káni na Pablo.

³³ Dá n̄i natuu yati t̄aa dándáki soldado ñoo, dá n̄i tiin ra Pablo. Dá n̄i sa'anda r̄a choon ña ná kandiko na x̄i'ín uy cadena. Dá n̄i ndato'ón rá ñayuu ñoo, tá kaá r̄a:

—¿Ndá yoo kúú t̄aa yó'o? Ta, ¿ndí k̄ián n̄i kee ra? —kaá r̄a.

³⁴ Tído dao ñayuu ñoo ká'an iin ña'a, ta dao ka na ká'an iin kaan. Sa'á ñoo ko ní kátóni ta'on ini r̄a ndí k̄ián kúú kuachi Pablo, ch̄i n̄i ñakuina vaá nda'o ñayuu ñoo. Dá n̄i sa'anda r̄a choon ña ná kandaka ñaá rá ko'on r̄a ve'e noo ndéi soldado ñoo. ³⁵ Dá tá n̄i saá r̄a noo ndéi kuein koku'u ra ve'e soldado ñoo, dá n̄i kane'e n̄ino ra Pablo, ch̄i kuá'a nda'o ñayuu vei kóni kani ñaá. ³⁶ Ta ndidaá ñayuu tákuei vei ñoo káyu'ú, ta kaá na:

—¡Ka'ání ní t̄aa xaan!

Dí'a n̄i kuu tá n̄i sonó t̄aa dándáki soldado ñoo ña ka'an Pablo x̄i'ín ñayuu kuá'a ñoo

³⁷ Tá kua'an soldado nach'i ra Pablo ini ve'e noo ndéi ra ñoo, dá n̄i ka'an na yú'u griego x̄i'ín t̄aa dándáki soldado ñoo:

—¿Á konó ní ná ka'in cháá x̄i'ín ní? Dá n̄i kaa r̄a x̄i'ín Pablo:

—¿Á t̄i'a yo'ó ká'on yú'u griego, ndani? ³⁸ ¿Á o duú yo'ó kúú iin t̄aa Egipto, tá'an r̄a n̄i ndakuin n̄i naá

x̄i'ín t̄a né'e choon tá sata? Ch̄i n̄i taó rá komi mil t̄aa sa'ání nd̄i, dá ndáka ñaá rá n̄i sa'an r̄a nda noo kúú ño'ó ichi —kaá r̄a.

³⁹ Dá n̄i kaa Pablo x̄i'ín rá:

—Yu'u kúú iin t̄a Israel, ta n̄i kakii ñoo Tarso, tá'an ña kúú iin ñoo ndáya'i chí kuendá Cilicia di'a. Tído x̄ikai iin ña mani noo ní ña konó ní ná ka'in cháá x̄i'ín ñayuu yó'o —kaá na.

⁴⁰ Dá n̄i sonó t̄aa ñoo ña ka'an Pablo x̄i'ín ñayuu ñoo. Dá n̄i ñakuin ndichi Pablo noo kuein yé'é ve'e soldado ñoo. Dá n̄i ndane'e na ndá'a ná n̄i xika na ña ná kandeí tádi ñayuu ñoo. Dá tá n̄i kutádi ná, dá n̄i ka'an na yú'u hebreo x̄i'ín ná, ta kaá na:

22

Dí'a kua'an ña n̄i ka'an Pablo x̄i'ín ñayuu kuá'a ñoo

¹ —Ñani kuálí, x̄i'ín ndo'ó, na sá'ano viti, kueídó'o ndó yu'u, ch̄i ko'in ka'in chindeéi mií noo ndo.

² Tá n̄i seídó'o ñayuu ñoo ña ká'an Pablo yú'u hebreo, kúú tádi ka ví n̄i ñandeí na kueídó'o na. Dá n̄i kaa Pablo:

³ —Yu'u kúú t̄a Israel, ta n̄i kaki yu'u ñoo Tarso, ña nákaa chí kuendá Cilicia di'a. Tído n̄i sa'ano yu'u ñoo Jerusalén yó'o. Ta n̄i ñakuá'i t̄ixi ndá'a Gamaliel. Ta n̄i ñakuá'a va'i to'on k̄i'o n̄i sa'anda na sá'ano yó choon. Ta ndino'o in̄i iin ndaai x̄i'ín Ndios, táto'on k̄i'o kée mií ndó viti.

⁴ Ch̄i n̄i sa x̄ionooi n̄i sa kendava'i x̄i'ín na ndíko ichi Jesús, dá dánaái noo ná, ch̄i n̄i sa tiin yu'u t̄aa x̄i'ín na ñá'a sa sadii ve'e kaa. ⁵ Ta r̄a duti kúú noo x̄i'ín ndidaá t̄a sá'ano kúú r̄a ná'a ña sa keei dión. Ch̄i mií rá n̄i x̄i'o tuti nooí ña k̄ián ko'in nane'i ña noo na ñoo yo ndéi ñoo Damasco. Ch̄i n̄i ka'in ko'in ñoo ñoo nandukúí na kúú kuendá Jesús, dá kandakai na kixii ñoo Jerusalén yó'o, dá kaño'o na ve'e kaa ndo'o naní n̄i ná.

Dí'a kua'an ña n̄i ka'an Pablo sa'a ndí k̄ián n̄i kuu, dá n̄i nduu na kuendá Jesús

⁶ 'Tído tein noo x̄ika yu'u kua'in ichi noo kua'an kuyati ñoo Damasco,

ta kían tátò'on dao nduú, ta kúú iin kuitió nì naye'e ndaa iin ní kúú noó kua'in, ta ña yé'e ñoo nì kii chí induú. ⁷ Ta kúú nì kankao vai noñó'o. Ta nì seídó'i iin na nì kaa di'a: "Saulo, Saulo, ¿ndiva'a xionoo yo'ó kéndava'ón xí'ín yu'u?" ⁸ Dá nì kaa yu'u: "¿Ndá yoo kúú mií ní, tatá?" Dá nì kaa na xí'ín: "Yu'u kúú Jesús, na ñoo Nazaret, na xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón." ⁹ Ta ndidaá taa kua'an xí'ín yu'u ñoo nì xini ra ña nì naye'e, ta nì yu'ú nda'o ra. Tído ko ní seídó'o ta'on ra tachì na nì ka'an ñoo. ¹⁰ Dá nì kaa yu'u xí'ín ná: "¿Ndi kían kóni ní keei, tatá?" Dá nì kaa na xí'ín: "Ndakuiin ndichi, ta kua'an ñoo Damasco. Ta ñoo ka'an iin taa xí'ón ndí kían kánian keeón", kaá na xí'ín. ¹¹ Ta kúú nì nda'o va noo yú'u nì kee ña ndato nì naye'e ñoo. Sa'á ñoo nda tìn ndaa ñaa taa kua'an xí'ín yu'u ñoo ndaka ra yu'u nì saa ra ñoo Damasco.

¹² Ta ñoo ió iin taa naní Ananías, ta iin ndaa ra xí'ín choon sa'ándá ley Moisés. Ta ká'an va'a ndidaá kúú na Israel ndéi ñoo sa'a rá. ¹³ Dá nì kasáa ra noo iói. Dá nì kaa ra xí'ín: "Ñani Saulo, ná natuu noo ní." Ta kúú mií hora daá ñoo nì natuu noo. Ta kúú nì xini vai ra. ¹⁴ Dá nì kaa ta'ani ra xí'ín yu'u: "Ndios, na nì sa ndaño'o na ve'á nì sa ndei sa na'á, noón kúú na nì kaxi mií ní ña kían kandaá ini ní ndí kían kóni na. Ta nì kaxi na mií ní ña koni ní Jesús, na kúú na ndaa, dá kueídó'o ní tachì yú'u mií ná. ¹⁵ Chì mií ní kakuu iin na k'í'o ndaa kuendá noo ndidaá ñayuu sa'a Jesús, chì ko'on ní kasto'on ní xí'ín ná sa'á ña nì xini ní xí'ín sa'á ña nì seídó'o ní. ¹⁶ Ta viti, ¿ndiva'a kuu oon ini ní? Ndakuiin ndichi ní, ta kodo ndúta kíi ní, ta kaka ní ña mani noo Ndios ña ná ku'u ká'ano ini na sa'a ní, dá ná ndoo kuachi ní noo ná", kaá Ananías xí'ín yu'u.

Di'a nì kuu, dá nì nì'i Pablo choon ña dána'a na noo na ko kúú na Israel

¹⁷ Dá tá nì ndisáai ñoo Jerusalén yó'o, dá nì keei kua'in ve'e ñoo'ó ká'ano ka'in xí'ín Ndios. Ta kúú ñoo nì na'a Ndios iin ña'a ndato noo. ¹⁸ Chì nì xini sato'i Jesús. Dá nì kaa

na xí'ín: "Ndi'i inon, ta kua'an keta kíi ñoo Jerusalén yó'o, chì ko iin ta'on kueídó'o ñaa tá ná ka'on xí'ín ná sa'a yú'u." ¹⁹ Dá nì kaa xí'ín ná: "Sato'i, ndidaá vá na yó'o ná'á ña nì sa sa'an yu'u iin rá iin ve'e noo náta na Israel. Ta sa taán ndidaá na kándisa mií ní ve'e kaa. Ta sa kenda'a'i xí'ín ná. ²⁰ Dá tá nì sa'ání dao taa Esteban, na sa x'í'o ndaa kuendá sa'a ní, ta ñoo nì sa iin yu'u, ta nì nata'an va ini tá nì sa'ání ñaa rá. Ta kúú nì sa ndaaí dá'on taa nì sa ndei nì sa'ání ñaa." ²¹ Dá nì kaa na xí'ín yu'u: "Kua'an, chì xíká v'á tanda'í yo'ó ko'on dána'on noo na ko kúú na Israel", kaá na xí'ín yu'u —kaá Pablo xí'ín ñayuu ku'á ñoo.

Di'a nì kuu tá kua'an kani soldado ñoo Pablo

²² Tádi vá ndéi ñayuu ñoo seídó'o na ña ná kani Pablo. Tído tá nì ka'an na to'on yó'o, dá nì kasá'a ná káyu'ú ná, ta kaá na:

—¡Ka'ání kíi ní taa xa'an, chì ko káni ta'an vaan kataki ra!

²³ Ta ndúndéé ií vá ñayuu ñoo káyu'ú ná, ta ndátá ná dá'on ná, ta só'ono ni'ini na ñoyaká ñó'o noo táchi. ²⁴ Sa'á ñoo nì sa'anda taa dándáki soldado ñoo choon ña ná chí'i ra Pablo ini ve'e ñoo. Ta kúú nì sa'anda ra choon ña ná kani ñaa rá xí'ín chirrión, dá ná ka'an ndaa Pablo ndá sa'a kían ká'an kuachi ñayuu ñoo sa'a ná.

²⁵ Tído, tá nì ndi'i nì so'oni ñaa rá xí'ín ñí, ña kua'an ra kani ñaa rá, dá nì kaa Pablo xí'ín iin soldado né'e choon iin ñoo:

—¿Á va'a kée ní ña kani ní iin ta romano xí'ín chirrión tá ko ña'a keyíko ta né'e choon sa'a rá?

²⁶ Tá nì seídó'o soldado né'e choon ñoo ña nì ka'an na dión, dá nì kee ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín taa dándáki ñaa ñoo. Dá nì kaa ra:

—¿Ndi koo keeá xí'ín taa káa, chì iin ta romano kúú rá?

²⁷ Dá nì natuu taa dándáki soldado ñoo noo iin Pablo. Dá nì ndato'ón ñaa rá:

—Ka'an ndaa, ¿á ta romano kúú'ón? Dá nì kaa Pablo:

—Jaan. Ñaá kúuí.

²⁸ Dá nì kaa ra:

—Kua'á nda'o di'ón nì chiya'i yu'u, dá nì nduui ta romano.

Dá nì kaa Pablo:

—Tído yu'u, nda nì kaki vei kúuí ta romano.

²⁹ Dá tá nì seídó'o taa kua'an kani ñaá ñoó ña nì ka'an Pablo, dá nì kexoo ra kua'an ra. Ta kúú nda miíó taa dándáki soldado ñoó nì yu'ú tá nì katóni ini ra ña kúú Pablo ta romano, chí sa nì ya'a ra noo ley romano sa'á ña nì so'oni ñaá rá.

Dì'a kua'an ña nì ka'an Pablo xí'in ta né'e choon Israel

³⁰ Tá nì tūu noo iin ka kuu ñoó, kóni taa dándáki soldado ñoó kandaá va'a ini ra ndiva'a ká'an kuachi na Israel sa'a Pablo. Sa'á ñoó nì dítá rá cadena ndíko ndá'a ná xí'in sa'a ná. Dá nì sa'anda ra choon ña ná nataka kí ta duti sakuá'a xí'in ta né'e choon noo na Israel. Dá nì taó rá Pablo. Dá nì chikani ñaá rá noo ndidaá kúú taa ñoó.

23

¹ Dá nì sa nde'é Pablo noo ndidaá ta né'e choon nì nataka ndéi ñoó, dá nì kaa na:

—Ñani mií, ni iin ña'a ko kédaá xí'in ña kían kútúú inij, chí ió vii va ñaxintóni noo Ndios nda kuu víti.

² Dá nì sa'anda ta duti kúú noo naní Ananías choon noo taa ndíta yati noo iin Pablo ña ná kani ra da'anda yu'u ná.

³ Dá nì kaa Pablo:

—Ná kani Ndios mií ní, chí kúú ní tátó'on iin náó kini káa ña nì ñake'i kuxí oon. Ta mií ní kúú ra kómí choon ña keyíko ndúsá'ano ní sa'í tátó'on kí'o sa'ándá ley choon. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a yá'a mií ní noo ká'an ley, chí nì sa'anda ní choon ña ná kani ra yu'í?

⁴ Dá nì kaa dao ka taa ndéi ñoó xí'in Pablo:

—¿Á va'a nda'o kéeón xinóon, ña nì ya'ón nì ka'an ndava'ón xí'in ta duti kúú noo kuendá Ndios?

⁵ Dá nì kaa Pablo:

—Ñani mií, ko ná'a ta'on yu'u ña kúú ná ta duti kúú noo. Chí ká'an tuti

ií Ndios ña ko kánian ka'an ndava'a yó xí'in taa né'e choon noo na ñoo yo —kaá na.

⁶ Kúú nì katóni ini Pablo ña dao taa nì nataka ñoó kúú taa saduceo, ta dao ka ra kúú taa fariseo. Sa'á ñoó nì'i nda'o nì ka'an na xí'in rá:

—Ñani, yu'u kúú taa fariseo. Ta kúú de'e iin taa fariseo. Ta chínóo kuachi ndo yu'u chí ió tandéé ini noo ña nataka na nì xi'i.

⁷ Tá nì ka'an Pablo dión, dá nì kasá'a taa fariseo xí'in taa saduceo dándichi tá'an mií rá. Kúú nì nata'anda tá'an va ra ndéi ra. ⁸ Chí taa saduceo kúú ra ká'an ña o náta'ki ta'on na nì xi'i, ta ni ángel koó, ta ni espíritu koó. Tído ta fariseo kúú ra kándisa ndidaá kúú ña yó'o. ⁹ Ta ndidaá kúú rá nì kasá'a káyu'ú. Dá nì ndakuei dao taa dána'a ley Moisés, tá'an ra kúú ta'ani kuendá ta fariseo. Dá nì kaa ra:

—Ni iin tó'on ta'on ña'a kini ko ní kée taa yó'o, chí ndá ndi kuu nì ka'an iin espíritu o iin ángel xí'in rá. Sa'á ñoó ná dá'a ni naá yo xí'in Ndios —kaá ra.

¹⁰ Ta deén nda'o nì kasá'a dándichi tá'an mií rá ndéi ra. Ta kúú nì yu'ú va taa dándáki soldado ñoó, chí oon ni ví ndakuei taa ñoó dákuachi ra Pablo, ká'an rá. Sa'á ñoó nì sa'anda ra choon ña ná kixi soldado taó rá Pablo tein ñayuu ñoó, dá kandaka ñaá rá ko'on tuku ra ini ve'e noo ndéi mií soldado ñoó.

¹¹ Ta kúú iin ka sakuá'a ñoó, dá nì na'a noo sato'o yo Jesús noo Pablo. Dá nì kaa na:

—Ndeé koo inóon, Pablo. Chí tátó'on kí'o nì xi'ón kuendá sa'a yu'u ñoo Jerusalén yó'o, kí'o dión ta'ani miían ndúsa kí'ón kuendá sa'í ñoo Roma —kaá na.

Dì'a nì kuu tá nì ndató'on kue'é uu diko taa ña ka'ání rá Pablo

¹² Tá nì tūu noo iin ka kuu ñoó, dá nì ndató'on kue'é dao ta Israel ña ka'ání rá Pablo. Ta nì xi'o ra mií rá ña ni iin tó'on rá o kásá'an, ta ni takuí o kó'o ra nda ná kandeé rá ka'ání rá Pablo. ¹³ Ta uu diko cháa ka kúú taa nì kandoo kee dión. ¹⁴ Dá nì kee

ra kua'an ra ka'an ra xí'in ta duti sakua'a, xí'in ta sá'ano, dá nì kaa ra:

—Ndu'u kúu ra nì xì'o mií ña kuu ndu, chì o kásá'an ta'on ndu ta nì o kó'o ndu takuifí nda kandeé ndú ka'ání ndú Pablo. ¹⁵ Ta viti, ko'on mií ní xí'in ta né'e choon ñoo yo ka'an ní xí'in taa dándáki soldado ñoo ña ná kandaka ra Pablo kii ra noo ní taan, ta kee ní ña keyíko cháa ka ní sa'a rá, kaa ní xí'in rá. Ta ndu'u kúu ra kandeí nduu ka'ání ñaá tá sa kua'an kuyati ra kasandaá ra —kaá ra.

¹⁶ Tído tá nì kandaá ini daxi Pablo ña dión ndátó'on kue'é taa ñoo, dá nì kee xi kua'an xi ve'e noo ndéi soldado. Dá nì kast'on xi xí'in Pablo tát'on kì'o ndátó'on rá. ¹⁷ Dá nì kana Pablo iin soldado né'e choon ñoo. Dá nì kaa na xí'in rá:

—Kee ní ña manì kandaka ní tayii ló'o yó'o ná ko'on xi noo taa dándáki ndo'ó, chì ió iin ña'a ka'an xi xí'in rá —kaá na.

¹⁸ Dá ndáka ñaá rá nì sa'an ra noo taa dándáki ñaá ñoo. Dá nì kaa ra:

—Pablo, tá'an ra nákaa ve'e kaa yó'o, nì kana ra yu'u, ta nì seí nda'í ra noo ña ná kandakai tayii ló'o yó'o kii xi noo mií ní, chì ió ña ka'an xi xí'in ní —kaá ra.

¹⁹ Dá nì tiin taa ñoo ndá'a tayii ló'o ñoo. Dá nì taó xoo ñaá rá. Dá nì ndato'on ñaá rá:

—¿Ndí kián ka'an yó'o xí'in yu'u, kónon?

²⁰ Dá nì kaa xi:

—Nì kandoo ta Israel ña kasaa ra taan kueí nda'í ra noo ní ña kandaka ní Pablo ko'on ní noo ta né'e choon Israel, dá kee ra ña keyíko cháa ka ra sa'a ná, kaa ra. ²¹ Tído, o sa kándisa ní, chì uu diko cháa ka taa kaño'o de'é íchì kandati ra ka'ání rá Pablo, chì nì xì'o ra mií rá ña o kásá'an ra ta nì takuifí o kó'o ra nda kandeé rá ka'ání ñaá rá. Ta viti ndéi nduu ra ndáti ra ná kande'á ndi kaa mií ní —kaá xi.

²² Dá nì sa'anda ra choon noo xí kua'an nó'o xí, ta nì ka'an ra xí'in xí ña o sa kóo ini xi ka'an xi xí'in ni iin tó'on ñayuu ña nì nakani xi xí'in rá.

Di'a nì kuu tá nì sa'anda taa dándáki soldado choon ña ko'on Pablo noo iin ta né'e choon ká'ano naní Félix

²³ Dá nì kana ra uu soldado né'e choon. Dá nì sa'anda ra choon noo roón ña ná kenduu ra uu ciento soldado ko'on sá'á, xí'in oni diko uxí ka ra ná kakuu ta kandodó kueí, xí'in uu ciento ka ra ná kakuu ta kane'e kúxi ko'on ra, ta ná kana ra ka iin sakuaá ko'on ra ñoo Cesarea. ²⁴ Dá nì sa'anda ta'ani ra choon ña ná kenduu ta'ani roón iin kueí kanoo Pablo ko'on na, ta ná kandaka ñaá rá ko'on ra noo iin ta né'e choon ká'ano naní Félix, kaá ra.

²⁵ Dá nì taa ra iin tuti kane'e soldado ko'on ra, ta di'a kaan: ²⁶ “Yu'u kúu Claudio Lisias, ta táai tuti yó'o kosaa noo ní, Félix. Mií ní kúu iin taa ndaya'i, ta ká'in ndisá'an xí'in ní.

²⁷ Taa yó'o kúu ra nì tiin ta Israel, ta kua'an ra ka'ání ñaá rá. Sa'a ñoo nì sa'in xí'in soldadoi, ta nì dakáki ñaái, chì nì kandaá ini ña ta romano kúu rá. ²⁸ Ta sa'a ña kóni kandaá ini ndí kián kúu kuachi taa yó'o, sa'a ñoo ndákai ra nì sa'in noo ta né'e choon ta Israel. ²⁹ Dá nì kandaá ini ña sa'a ley mií vá rá dakuío kuachi ra taa yó'o. Tído ni iin ña'a kini ko ní kee ra sa'a ña kánian kuu ra o kakaa ra ve'e kaa. ³⁰ Tído nì kandaá ini ña nì ndat'ón kue'é dao ta Israel ka'ání ñaá rá. Sa'a ñoo nì tanda'í taa yó'o kosaa ra noo ní. Ta nì sa'anda ta'ani yu'u choon noo taa ká'an kuachi sa'a rá ña ná kakuíta ra noo mií ní, dá ná ka'an ra, ná kande'á ndí kián kúu ña kini nì kee taa yó'o. Ná kukueé ní.” Dión kua'an ña nì taa ra.

³¹ Dá nì kee soldado ndáka ra Pablo kua'an ra tát'on nì ta'anda choon noo rá iin ñoo naní Antípatris sakuaá dáá ñoo. ³² Dá tá nì tui noo iin ka kuu ñoo, dá ndadá ta kándodó kueí ñoo kua'an xí'in Pablo, dá nì nandió kueí soldado xíka sá'á ñoo kua'an nó'o rá ve'e noo ndéi ra ñoo. ³³ Dá tá nì saa soldado kándodó kueí ñoo naní Cesarea, dá nì xì'o ra tuti ñoo noo ta né'e choon ká'ano naní Félix. Ta nì nakì'o ta'ani ra Pablo noo rá. ³⁴ Dá tá nì ndi'i nì ka'i ra tuti ñoo, dá nì ndato'on rá ndéi nì kaki Pablo. Dá

ni kandaa ini ra ña kúú ná ta kuendá Cilicia. ³⁵ Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Tá ná kasaa taa ka'an kuachi sa'on, nda daá ná kueídó'i noo ká'on —kaá ra.

Dá ni sa'anda ra choon noo soldado ña ná nach'i ra Pablo noo kúú ve'e choon naní Herodes, ta ná kandaa va'a ñaá rá.

24

Di'a ni kuu tá ni ka'an kuachi ta Israel sa'a Pablo

¹ Dá tá ni ya'a o'on kuu, dá ni kasáa ta duti kúú noo naní Ananías ñoo Cesarea ñoo xí'in dao ka ta sá'ano Israel, xí'in iin taa tía ka'an naní Tértulo. Dá ni sa kuita ra noo ta né'e choon ká'ano ñoo ka'an kuachi ra sa'a Pablo. ² Dá tá ni kana ra Pablo ni saa na, dá ni kasá'á ká'an kuachi ta naní Tértulo ñoo sa'a ná noo ta né'e choon ñoo, ta kaá ra:

—Ta xí'in mií ní ndéi va'a ndu'u, ta kua'á ña va'a kée ní xí'in ñoo ndu sa'á ña ió ñaxintóni ní. ³ Chi iin na ká'ano kúú mií ní, Félix, ta daá kuiti vá náki'o ndu'u ndivé'e noo ní sa'a ndidaá ña va'a kée ní xí'in ndú ndéi kúú mií vá. ⁴ Tído ko kóni ndu kandaa ndu cháa ka tiempo ní, sa'á ñoo seí nda'í ndu noo ní ña kueídó'o ní yu'u iin tóo ví'í sa'á ña kúú ní iin taa va'a ini. ⁵ Ni naní'i ndú ña taa yó'o kúú táto'on iin kue'e nákaa ñoo ndu'u, chi xionoo ra sa'ándá tá'an ra na Israel ndéi iin ní kúú ñayuu. Ta taa yó'o ta'ani kúú ra ín noo sa'ándá choon noo ra kúú kuendá ta nazareno. ⁶ Ta ni ka'án rá ña ku'u ra koni xixi ra ve'e ño'o ká'ano ndu. Sa'á ñoo ni tiin ñaá ndu'u, ta kua'an ndu keyíko ndu sa'a rá táto'on ki'o dándáki ley ndu. ⁷ Tído ni kasáa taa dándáki soldado naní Lisias xí'in kua'á nda'o soldado ra, ta ni xio ndaa ñaá rá ndá'a ndu'u. ⁸ Dá ni sa'anda ra choon ña ná kii na ká'an kuachi sa'a Pablo noo mií ní. Sa'á ñoo ndéi ndu yó'o viti. Tá ndato'on mií ní ra, dá kandaa va'a ini ní ña ndaa va kían ká'an ndu sa'a rá —kaá ra.

⁹ Ta ni ka'an ta'ani ndidaá ka ta Israel ndéi ñoo ña ki'o dión kían.

Xí'o Pablo kuendá noo Félix sa'á ña ndó'o na

¹⁰ Dá ni dakúu ta né'e choon ká'ano ñoo ndá'a rá noo Pablo, dá ná ka'an na. Dá ni kaa na:

—Ná'á yu'u ña sa ió kua'á nda'o kua nákaa ní keyíko va'a ní ñoo ndu. Sa'á ñoo kadij inij viti iin xí'oi kuendá noo ní sa'á ña ndó'i. ¹¹ Ta kuu va ndato'on ní dao ka ñayuu, dá ná kandaa va'a ini ní ña sa io uxí uu kuu ni sa'in ñoo Jerusalén ni sa ndaño'i Ndios. ¹² Ta ko ní nátiin na yu'u chidáo tá'in xí'in ni iin tó'on ñayuu ini ve'e ño'o ká'ano ndu. Ta ni ko ní nátiin na yu'u nákaaí dánaá tá'in ñayuu ini ni iin ve'e noo nátaaka na, ta ni iin ka xían ñoo Jerusalén. ¹³ Ta o kúu ta'on kenda ra ña ká'an kuachi ra sa'a yú'u viti.

¹⁴ Tído yó'o kásto'in xí'in ní ña yu'u kúú na xíka íchi Jesús, tá'an ña chinaní taa yó'o kúú ña ko vá'a. Ta ki'o dión ndaño'o yu'u Ndios, na ni sa ndaño'o na ve'i ni sa ndei sa na'á, chi kándisa yu'u ndidaá kúú choon sa'ándá ley xí'in ña ni taa profeta nda rá sa na'á. ¹⁵ Chi ió tandeé iní yu'u ña kee Ndios ña ni kaa na kee na, táto'on ki'o ió ta'ani tandeé iní noo taa yó'o. Chi kándisa yu'u ña dánátaaki Ndios na ni xi'i, mií ná va'a na o mií ná kini na. ¹⁶ Sa'á ñoo daá kuiti vá ndí'i inij koo vii ñaxintóni noo Ndios xí'in noo ñayuu.

¹⁷ Tído tá ni ya'a dao kua ni xionoo yu'u dao ka xían, dá ni nandio kooi ñooi chindeéi na kúnda'í xí'in cháa di'on, ta dokoí kiti noo Ndios. ¹⁸ Ta nákaaí kéei ña yó'o, ta kúú ni kasáa dao ta Israel ni kii chí kuendá Asia di'a, ta ni tiin ra yu'u ini ve'e ño'o ká'ano ndu nákaaí ndúvii mií noo Ndios táto'on ki'o sa'ándá ley choon. Tído ko tá'on ñayuu kuá'a ño'o xí'in yu'u, ta ko nákaaí dánaá tá'in ñayuu. ¹⁹ Sa'á ñoo kánian kii taa ñoo kuita ra noo mií ní, dá ná ka'an kuachi ra sa'a yú'u noo mií ní tá ndaa ña'a ndó'o ra xí'ín. ²⁰ O ná ka'an taa ndéi yó'o ná nde'á ndí kían kúú iin kuachi yu'u ni naní'i rá tá ni sa iin noo ta né'e choon ñoo ndu. ²¹ Ta ndá ndi kuu kuachi ni

ya'a yu'u ni keei kían ña ni'i ni ka'in tá ni sa kái tein mií rá ñoó, chi ni ka'in di'a: "Sa'á ña kándisa yu'u ña nataki na ni xi'i, sa'á ñoó ni chinoo kuachi ndó yu'u viti", ni kaai xí'in rá —kaá na.

²² Ta sa ná'á va'a va Félix ñoó tátó'on ki'o kua'an sa'a íchi Jesús. Sa'á ñoó, tá ni ndi'i ni seídó'o ra ña ni ka'an Pablo, dá ni chituu tóo ra tandó'o na. Dá ni kaa ra:

—Tá ná kasaá ta dándáki soldado naní Lisias, nda daá ví, dá kandaá ini nde'á ndi kua'an tandó'o ndo —kaá ra.

²³ Dá ni sa'anda ra choon noó ta ndaá Pablo ña ná kandaá va'a ñaá rá. Tído ni ka'an ra ña ná konó rá kee Pablo dao ña'a, ta ná konó ta'ani ra ku'u ta xionoo xí'in ná koto ni'ini ñaá rá, kaá ra.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noo Félix

²⁴ Dá tá ni ya'a dao kuu ñoó, dá ni kasaa Félix xí'in ñadi'í ra naní Drusila, ña kúú ña'a Israel. Dá ni kana ra Pablo. Dá ni seídó'o ra ña ni ka'an na sa'a ndi dándáki ña kándéé ini yo Jesucristo. ²⁵ Ta ni ka'an ta'ani Pablo ña kánian kee yó ña ndaa, ta kánian chituu ini yo kee yó ña kini. Ta ni ka'an ta'ani na ña kasandaá iin kuu keyíko ndaa Ndios sa'á ñayuu. Kúú ni yu'ú nda'o Félix. Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Kua'an viti, dá tá ná nonoi, dá kana tukui yo'ó kasaan —kaá ra.

²⁶ Tído ndati ra ña ki'o Pablo cháa di'on noo rá, dá dáyaá ñaá rá, ká'an rá. Sa'á ñoó tóo tóo sa kana ñaá rá sa ndatón xí'in rá. ²⁷ Dá tá ni ya'a uu kuia, dá ni keta Félix noo choon né'e ra. Dá ni ndu'u ta naní Porcio Festo kúú rá ta né'e choon ká'ano ñoó. Ta sa'á ña kóni Félix kandoo va'a ra noo na Israel, sa'á ñoó ni dankoo ra Pablo nákaa na ve'e kaa.

25

Di'a kua'an ña ni kaa Pablo xí'in ra naní Festo

¹ Dá ni natiin Festo choon kakuu ra ta né'e choon ká'ano. Dá tá ni ya'a oni kuu, dá ni keta ra ñoo Cesarea ñoó kua'an ra ñoo Jerusalén. ² Tá ni saa ra

ñoó, dá ni natuu yati ta duti sakua'a xí'in ta né'e choon noo na Israel. Dá ni kasá'á rá ká'an kuachi ra sa'a Pablo noo Festo. ³ Dá ni xika ra ña maní noo Festo ña ná tanda'á rá Pablo kii na ñoo Jerusalén. Ta ña yó'o ni xika ra chi sa ni ndatón kue'é ra ña ka'áni rá Pablo íchi. ⁴ Dá ni kaa Festo:

—Nákaa Pablo ve'e kaa ñoo Cesarea. Tído yachi va noi. ⁵ Sa'á ñoó ná ko'on dao ta kúú kuendá mií ndó xí'in yu'u ñoo Cesarea. Tá ió iin ña'a ni ya'a ra ni kee ra, dá kían kuu ka'an kuachi ndó sa'a rá ñoó.

⁶ Dá ni kandoo Festo ni sa io ra ñoo Jerusalén xí'in ta ñoó tátó'on ona o uxi kuu. Dá ni nandió koo ra kua'an nó'o rá ñoo Cesarea. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni nakoo ra noo téi noo koo ra ka'anda ra choon. Dá ni sa'anda ra choon ña ná ko'on ra kuaka ra Pablo kasaa na. ⁷ Tá ni saa Pablo ni sa kuin na noo ió ra, dá ni natuu yati ta Israel, tá'an ra ni kii ñoo Jerusalén. Dá ni kasá'á rá dákuío ra Pablo kua'á nda'o kuachi kini. Tído ko ní ni'i ta'on ra ndi kee ra, dá kandoo ndaa ña ká'an ra.

⁸ Dá ni kasá'á Pablo chindeé ná mií ná, ta kaá na:

—Ko ní ya'i noo ni iin ley ndu'u, na Israel, ta ni ko ní xiní xixii ve'e ño'o ká'ano ndu, ta ni noo ley César, ta né'e choon ká'ano cháa ka, ko ní ya'i —kaá na.

⁹ Tído kóni Festo kandoo va'a ra noo ta Israel. Sa'á ñoó ni ndatón rá Pablo:

—¿Á náta'an ni inon ko'o ñoo Jerusalén, ta ñoó ná keyíko sa'on? —kaá ra.

¹⁰ Dá ni kaa Pablo:

—Sa iin va yu'u noo mií ní, ta né'e ní choon ni kee César. Ta yó'o va kúú noo kánian keyíko ní sa'í. Chi sa ná'á va'a ní ña ni iin tón ña kini ko ní ya'i keei xí'in na ñoo, na Israel. ¹¹ Chi tá ní ya'i keei iin kuachi kini, ña kánian kuu, dá kían iói ña kuu sa'an. Tído ni iin tón kuachi, ña dákuío ta yó'o yu'u, ko kúú ña ndaa, sa'á ñoó ko iin ta'on kuu naki'o yu'u noo nda'a rá. Sa'á ñoó xikai noo ní ña va'a ka mií César ná keyíko sa'í —kaá Pablo.

12 Dá tá n̄i ndi'i n̄i ndat'ón Festo xí'ín t̄aa ká'an n̄i'ini noo rá, dá n̄i kaa r̄a xí'ín Pablo:

—N̄i xik̄a miíón ñ̄a keyíko César sa'ón. Sa'á ñ̄oó tanda'í yo'ó ko'ón noo rá, tá dáá —kaá r̄a.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ka'an Pablo xí'ín rey Agripa

13 Dá tá n̄i ya'a cháa kuu ñ̄oó, dá n̄i kasáa iin rey naní Agripa xí'ín ñ̄adi'í r̄a naní Berenice ñ̄oo Cesarea, ch̄i n̄i kasáa r̄a ka'an r̄a ndisá'an xí'ín Festo.

14 Ta sa'á ñ̄a n̄i sa ndei na kua'a vá kuu, sa'á ñ̄oó n̄i nakani Festo xí'ín rey ñ̄oó sa'á ñ̄a ndó'o Pablo, ta kaá r̄a:

—N̄i dankoo Félix iin t̄aa nákaa r̄a ve'e kaa yó'o. 15 Dá tá n̄i sa'in ñ̄oo Jerusalén, dá n̄i ka'an kuachi t̄a duti sakua'a xí'ín t̄a sá'ano noo na Israel sa'á t̄aa ñ̄oó, ta n̄i xik̄a r̄a ñ̄a ná ka'andai choon ñ̄a ná kuu r̄a. 16 Dá n̄i ka'in xí'ín rá ñ̄a k̄o óon ta'on ka'ání t̄aa né'e choon romano iin t̄aa tá k̄o ñ̄á'a ná kuita n̄a ká'an kuachi sa'a rá noo rá, dá k̄ian kuu chindeé rá mií rá noo kuachi dákuío ñ̄aá ná, n̄i kaaj xí'ín rá. 17 Sa'á ñ̄oó tá n̄i kasáa t̄a Israel ñ̄oo yó'o, ta k̄o ní sá ndati ta'on yu'u, ch̄i tá n̄i t̄uu noo iin k̄a kuu, kúu n̄i nakooi noo t̄ei ka'andai choon. Dá n̄i sa'andai choon ñ̄a ná ko'ón r̄a kuaka r̄a t̄aa naní Pablo ñ̄oó kasaa r̄a nooí. 18 Dá n̄i nakuita t̄a Israel ká'an kuachi r̄a sa'á t̄aa ñ̄oó. Tído k̄o ní ká'an ta'on r̄a tát'on k̄i'o ndati yu'u chinóo kuachi ñ̄aá rá. 19 Ch̄i sava'a ñ̄a ká'an kuachi r̄a sa'a kúu ley mií rá. Ta ká'an ta'ani r̄a sa'a iin t̄aa naní Jesús, iin r̄a n̄i xi'i, tído Pablo kúu r̄a kaá ñ̄a takí va Jesús ñ̄oó. 20 Ta sa'á ñ̄a k̄o ní n̄i'í ta'on yu'u ndi koo keyíkoj sa'á t̄aa ñ̄oó, sa'á ñ̄oó n̄i ndat'ón r̄a, nde'á á kándia r̄a ko'ón r̄a ñ̄oo Jerusalén keyíkoj sa'a rá sa'á ñ̄a yó'o, n̄i kaaj xí'ín rá. 21 Tído n̄i xik̄a r̄a ñ̄a mií César Augusto ná keyíko sa'a rá. Sa'á ñ̄oó n̄i sa'andai choon ñ̄a ná kakaá ií rá ve'e kaa nda ná kasandaá kuu tanda'í r̄a ko'ón r̄a noo César ñ̄oó —kaá Festo xí'ín rey Agripa.

22 Dá n̄i kaa rey Agripa xí'ín Festo: —Kóni ta'ani yu'u kueídó'i to'on ká'an t̄aa ñ̄oó.

Dá n̄i kaa Festo:

—Taan, dá kueídó'o ní ñ̄a ka'an r̄a —kaá r̄a.

23 Tá n̄i t̄uu noo iin k̄a kuu, dá n̄i kasáa rey Agripa xí'ín ñ̄adi'í r̄a naní Berenice ve'e noo sa'ándá Festo choon, ta ndíxi na dá'ón táyíí ndáa. Dá n̄i ku'u r̄a ini ve'e xí'ín ndidaá t̄aa dándáki soldado, xí'ín ndidaá t̄aa ndáya'i ñ̄oo Cesarea. Dá n̄i sa'anda Festo choon ñ̄a ná ko'ón r̄a kuaka r̄a Pablo kasaa n̄a noo rá. 24 Dá n̄i kaa r̄a:

—Mií ní, rey Agripa, xí'ín ndidaá ní mií ní, n̄a n̄i nataka ndéi yó'o viti xí'ín ndu'u. Ta t̄aa iin yó'o, kua'a nda'o n̄a Israel ndéi ñ̄oo Jerusalén xí'ín n̄a ndéi ñ̄oo yó'o ká'an kuachi sa'a rá noo yú'u. Ta k̄o sá tuu na ñ̄a káyu'ú ná ñ̄a kánian kuu r̄a. 25 Tído ni iin tó'ón ñ̄a kini k̄o ní nán'i'í yu'u n̄i kee r̄a ñ̄a kánian kuu r̄a. Tído n̄i xik̄a mií rá ñ̄a César Augusto keyíko sa'a rá. Sa'á ñ̄oó n̄i chikaa inij ñ̄a tanda'í r̄a ko'ón r̄a. 26 Tído k̄o ní'í ta'on yu'u ndí k̄ian taai sa'á t̄aa yó'o ko'an noo n̄a kúu sato'o yo César. Sa'á ñ̄oó ch̄ikani yu'u r̄a noo ndidaá mií ní, n̄a ndéi yó'o, xí'ín noo mií ní, rey Agripa, dá ndat'ón va'a ní r̄a, dá nani'í yu'u ndí k̄ian kúu kuachi r̄a chinóoi noo tuti ñ̄oó. 27 Ch̄i k̄o vá'a ta'on keei tá ná tanda'í iin t̄aa nákaa ve'e kaa ko'ón r̄a noo t̄a né'e choon ká'ano xian nani koó kuachi r̄a ko'ón xí'ín rá —kaá r̄a.

26

Di'a n̄i kaa Pablo xí'ín rey Agripa xí'o na kuendá sa'a ñ̄a ndó'o na

1 Dá n̄i kaa rey Agripa xí'ín Pablo:

—Viti k̄ian ní kuu k̄i'ón kuendá sa'a ñ̄a ndó'ón —kaá r̄a.

Dá n̄i chinee Pablo ndá'a ná, dá n̄i kasá'a ná xí'o na kuendá sa'a ñ̄a ndó'o ná:

2 —Ta kádij nda'o inij, rey Agripa, ch̄i sónó ní k̄i'oi kuendá noo ní sa'a ndidaá kúu kuachi ká'an t̄a ñ̄ooi, t̄a Israel, sa'í. 3 Ta kádij ta'ani inij, ch̄i sa ná'a va'a va mií ní sa'a ley ndu'u, n̄a Israel. Ta sa ná'a va'a ta'ani ní sa'a ndí k̄ian kédáa xí'ín n̄a ñ̄ooi, dá k̄o náki'in tá'an ñ̄axintóni ndú. Sa'á ñ̄oó

seí nda'íi noo ní ña kueé ni koo ini ní, dá kueídó'o ní ña ko'in ka'in xí'ín ní.

Ká'an Pablo sa'a ndí kián ni sa kee na tá ko ñá'a kandísa na Jesús

⁴ 'Ndidaá vá na ñooi, na Israel, ná'á tátó'on k'i'o ni sa kee yu'u tá ni sa kuui taló'o tá ni sa ioi ñoo miíi, ta ná'á ta'ani na tátó'on ni sa kee tá ni sa ioi ñoo Jerusalén. ⁵ Ta ná'á ta'ani na ña nda ni kaki va yu'u kúu'i taa fariseo. Sa'á ñoo, tá kóni na, kuu va k'i'o ndaa na kuendá ña ni sa kuui iin taa fariseo, tá'an ra kúu iin ta'ándá taa ndíta toon cháá ka xí'ín choon Ndios tein na ñooi. ⁶ Tído viti, sa'á ña ió tandeé iní yu'u ña xinkoo ña ni kaa Ndios kee na xí'ín na sá'ano ñoo ndu tá sata, sa'á ñoo ndéi taa yó'o chínóo kuachi ra yu'u noo mií ní. ⁷ Ta ndin uxí u'u tu'u, ndu'u na kúu na ve'e na Israel, ndáti xinkoo ña ni kaa Ndios kee na xí'ín na sá'ano ñoo. Sa'á ñoo kéchóon ndu noo Ndios nduú ñoo. Ta sa'á ña kómí yu'u tandeé iní yó'o, rey Agripa, sa'á ñoo ká'an kuachi ta Israel yó'o sa'á yu'u viti. ⁸ ¿Á ká'an ní ña kuachi nda'o kían noo Ndios dánáti na ñayuu ni xí'i?

Ká'an Pablo tátó'on k'i'o sa kendava'a na xí'ín na kúu kuendá Jesús

⁹ Ta yu'u ni ka'an ta'anii ña níyikái kendava'i xí'ín na kándisa kuu Jesús, na ñoo Nazaret. ¹⁰ Ta dión ni sa kee ñoo Jerusalén, chi ni sa taáin kuá'a nda'o na kúu ñayuu Ndios ve'e kaa xí'ín choon sa xí'o ta duti kúu noo nooi. Ta sa nata'an va inii tá sa sa'ání ña rá. ¹¹ Ta kuá'a nda'o ta'ándá ni sa kendava'i xí'ín ná ini iin rá iin ve'e noo náta na ñoo ndu, ta sa kendúsai xí'ín ná ña ka'an ndava'a na sa'a Jesús. Ta sa'á ña sa xido nda'o inii sa xini ná, sa'á ñoo sa xionooi sa kendava'i xí'ín ná nda dao ka ñoo tukú ñó'o xí'á.

Ká'an Pablo ndi ni kuu, dá ni nduu na kuendá Jesús

¹² Ta sa'a choon yó'o ni kee kua'in ñoo Damasco, ta mií ta duti kúu noo ni xí'o choon nooi kua'in. ¹³ Tído tátó'on dao nduú kían, ná kaa xí'ín ní, rey, xikai kua'in íchi ñoo. Ta kúu

ni xini iin ña yé'e ni kii chí induú. Ta ndato ka vián o duú ndindii. Ta kúu ni naye'e ndaa iin ní kúu noo kua'in xí'ín taa kua'an xí'ín ñoo. ¹⁴ Ta kúu ndidaá vá ndu'u ni kuei noño'o. Ta kúu ni seido'o yu'u ni ka'an iin na ká'an yú'u hebreo, dá ni kaa na xí'ín: "Saulo, Saulo, ¿ndiva'a xionooón kéndava'ón xí'ín yu'u? Chi kéeón tátó'on kée chee tá chísá'á rí dini karochá." ¹⁵ Dá ni kaa yu'u: "¿Ndá yoo kúu mií ní, tatá?" Dá ni kaa na: "Yu'u kúu Jesús, na xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón. ¹⁶ Ta viti ndakuuin ndichi, chi ni na'a noo yú'u noo yo'ó, dá kechóon nooi, ta kanooón k'i'o ndaaon kuendá sa'á ña ni xinon yu'u, xí'ín sa'a ndidaá ka ña'a ko'in na'i nooon. ¹⁷ Ta kandaa yu'u yo'ó noo na ñoo miíón, na Israel, xí'ín noo ndidaá na ko kúu na Israel, chi noo na yó'o tándá'i yo'ó ko'on, ¹⁸ dá ná natuu noo ná, dá ná dánkoo na íchi noo ín naá, dá ná naki'in na íchi noo ndato yé'e kua'an induú. Dá ná o káño'o ka na tixi ndá'a ña u'u, ta ná ndu'u na tixi ndá'a Ndios. Ta sa'á ña kandeé iní na iin tó'ón dini mií yu'u, sa'á ñoo k'i'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na, dá natiin na ña va'a k'i'o Ndios noo ñayuu ni nduvii mií ná", kaá Jesús xí'ín yu'u.

Ká'an Pablo ña ni kee na choon ni sa'anda Ndios noo ná

¹⁹ Dión ni ndo'o yu'u, rey Agripa. Sa'á ñoo ko ní kúsaá ta'on inii kee ndidaá choon ni sa'anda Jesús nooi ndá induú. ²⁰ Ta mií noo ni daná'i sa'á to'on va'a yó'o noo na ndéi ñoo Damasco. Ni ndi'i, dá ni sa'in ni daná'i noo na ndéi ñoo Jerusalén, xí'ín noo na ndéi iin ní kúu kuendá Judea di'a, xí'ín noo na ko kúu na Israel. Chi ni ka'in xí'ín ná ña ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na, ta ná nduu na ñayuu Ndios, ta xí'ín ña va'a kée na ná na'a na ña miían ndaa kuiti ni nandikó iní na sa'á kuachi kée na. ²¹ Ta sa'á ña dáná'i dión, sa'á ñoo ni tiin ta Israel yu'u noo nákaai ve'e ñoo ká'ano ndu. Ta ni ka'an rá ka'ání rá yu'u. ²² Tído ni chindeé vá ña Ndios, sa'á ñoo takí ií vái nda viti ín xí'oi kuendá noo ñayuu ko ndáya'i, xí'ín noo na ndáya'i.

Ta ká'in xí'in ná tát'on nì ka'an profeta xí'in ña nì ka'an Moisés sa'á ña kánian koo, ²³ chí nì ka'an na yó'o ña ndo'o naní ní nà kakuu Cristo, dá kuu na, dá míí nà kakuu na nataki míí noó, dá kían dátoon na noó ñayuu, dá naní'í na Israel xí'in na kò kúu na Israel ña káki na —kaá Pablo.

Kóni Pablo ña kandísa rey Agripa to'on va'a sa'a Jesús

²⁴ Tá xí'o ii vá Pablo kuendá sa'á ña ndó'o na, dá nì kayu'ú Festo, ta kaá ra:

—¡Pablo, nì ndulókò va yo'ó nì kee ña kua'a téi ña ndichí nì dakuá'ón!

²⁵ Dá nì kaa Pablo:

—Kò ndulókò ta'on yu'u, tatá Festo, chí to'on ká'an yu'u kúu ña ndaa, ta kían to'on ndichí. ²⁶ Ta sa ná'á vá míí rey xaan sa'á ña yó'o. Sa'á ñoó kándéé iní ká'in ña yó'o noo ná. Chí kándaá iní ña ná'á va'a va na sa'a ndidaá kúu ña yó'o, chí kò kúu de'é ta'an vaan. ²⁷ ¿Á kándísa ní, rey Agripa, to'on nì taa profeta? Sa ná'á vá yu'u ña kándísa nían —kaá na.

²⁸ Dá nì kaa rey Agripa xí'in Pablo:

—Ndadá cháá vá, dá kandeéon xino iní yu'u ña kakuu iin ta kuendá Jesús.

²⁹ Dá nì kaa Pablo:

—Tá cháá o tá kua'a nì kamaní, tído xíkai noo Ndios ña o duú iin tó'ón míí ní ná nduu kuendá Jesús, ná nduu ta'ani ndidaá na ndéi seídó'o to'on ká'in yó'o kuendá Jesús, tát'on kí'o kúu yu'u. Tído ná dá'a ni kandikò ndá'a ná tát'on kí'o ndó'o yu'u ndíko ndá'í.

³⁰ Tá nì ndi'i nì ka'an Pablo to'on yó'o, dá nì ndakuín ndichi rey ñoó xí'in Festo ñoó, xí'in ña naní Berenice, xí'in ñayuu ndéi xí'in ná ñoó. ³¹ Dá tá nì kankuei xoo na kua'an na, dá nì kasá'á ndátó'ón tá'an na, ta kaá na:

—Ni iin tó'ón ta'on ña'a kini kò ní kée taa káa. Kò káni ta'an vaan ña kuu ra, ta ni kò kánian kakaá ra ve'e kaa —kaá na.

³² Dá nì kaa rey Agripa xí'in Festo:

—Kuu va dáyaá yò taa káa, ní kúu. Tído nì xika ra ña keyíko míí César sa'a rá —kaá ra.

27

Di'a nì kuu tá nì chikaa ini ta né'e choon ña tanda'á rá Pablo ko'on na ñoo Roma

¹ Dá nì chikaa ini ta né'e choon ñoó tanda'á rá ndu'u ko'on ndu xí'in barco chí kuendá Italia. Sa'á ñoó nì nakí'o ra Pablo xí'in dao ka taa ñó'o ve'e kaa noo ndá'a ta sa'ándá choon noo iin ciento soldado naní Julio, ta ra yó'o nákaa tein iin ta'ándá soldado naní Augusto. ² Dá nì kaa ndu ini iin barco nì kii ñoo Adramitio, chí sa in nduu ra ña nadaon rá ko'on ra noo nákuita barco sá'an chí kuendá Asia di'a. Dá nì kee ndu kua'an ndu. Ta né'e tá'an ndu xí'in iin taa naní Aristarco. Ta kúu rá iin taa ñoo Tesalónica, ña nákaa chí kuendá Macedonia di'a.

³ Tá nda iin ka kuu, dá nì saa ndu iin ñoo naní Sidón. Dá nì ku'u ini ta naní Julio ñoó sa'a Pablo, chí nì sonó rá nì sa'an na noo ndéi na né'e tá'an va'a xí'in ná ndéi ñoo ñoó. Dá nì chindeé ná Pablo. ⁴ Dá nì kaa tuku ndu ini barco ñoó, dá nì kankuei ndu ñoo Sidón ñoó kua'an ndu. Dá nì kao ndu iin xoo yúku in iní taño'o naní Chipre, ta nì kandooan chí xoo íti di'a, chí kána nda'o tachí xoo noo nì ka'an ndú ko'on ndu. ⁵ Dá nì ya'a yati ndu chí kuendá Cilicia xí'in Panfilia. Dá nì saa ndu nì noo ndu ñoo ká'ano naní Mira, ña nákaa chí kuendá Licia di'a.

⁶ Ta ñoó nì naní'i ta sa'ándá choon noo soldado ñoó iin ka barco, tá'an kirá nì kii chí ñoo naní Alejandría, chí kiróon kúu rá kua'an chí Italia. Dá nì dakáa ra ndu'u ini róon. Dá nì kee ndu kua'an ndu. ⁷ Ta sa nì kuka'á nda'o kuu kua'an ndu xí'in barco ñoó noo taño'o, chí kueé nda'o kua'an ra. Ta kúu xí'in kua'á nda'o tandó'ó, dá nì saa ndu noo xíto ndaa tá'an xí'in ñoo naní Gnido, chí kána jó tachí déen noo kua'an ndu. Ta kò kúu ta'on ko'on ndaa ndu. Sa'á ñoó nì kao ndu sata iin yúku in iní taño'o naní Creta. Dá nì saa ndu noo xíto ndaa tá'an xí'in ñoo naní Salmón, ña nákaa yúku Creta ñoó. ⁸ Ta dión xí'in tandó'ó daá vá xika ndu kua'an ndu yati yu'ú taño'o ñoó. Dá nì saa ndu iin xián naní Puerto Va'a

yati noo nákaa ñoo naní Lasea. ⁹ Ta kúú sa kua'á nda'o kuu xíka ndu noo taño'o kua'an ndu. Kúú sa ñi kasá'á io nda'o ió ña kían kaka ndu ko'on ndu noo taño'o, chí sa kua'an kuyati va yoo vixi, dá kasá'á kána cháa ka tachi déen. Sa'á ñoo ñi ka'an ni'ini Pablo noo ñayuu ñoo, ¹⁰ ta kaá na:

—Ñani, kándaá ini ña io nda'o ió ña ndo'o yó tandó'ó noo ko'on yo, chí naá va barco yó'o xí'ín ndidaá ña'a ndío rá kua'an ra. Ta o duú ña yó'o oon ni, chí io ta'ani ió ña kuu yo —kaá na.

¹¹ Tído ko ní kékuendá ta'on ta sa'ándá choon noo soldado ñoo ña ñi ka'an Pablo, chí ñi kee cháa ka ra sa'á ña ñi ka'an sato'o barco ñoo xí'ín ta dákaka ra ña ná ko'on ra. ¹² Ta sa'á ña kían iin xían noo ko va'a kandita barco yoo vixi, sa'á ñoo kua'á nda'o taa ñoo ñi kandoo ra ña va'a cháa ka ña ná ko'on ra, nde'á á kandeé rá kasandaá ra iin ka ñoo naní Fenice, ña nákaa mií yúku naní Creta ñoo, dá nakuiin va'a barco ñoo, dá ná kandati ra nda ná ya'a yoo vixi, ká'án rá. Ta ñoo Fenice ñoo nákaa chí xoo noo keta ndiandii tá ñi ini.

Di'a ñi kuu tá ñi ndo'o ndu tandó'ó ká'ano ñi kee tachi déen

¹³ Ta kueé vá ñi kasá'á kána tachi. Sa'á ñoo ñi ka'án ñayuu ña kuu va kaka na ko'on na, táto'on nákani ini na kee na. Dá ñi taó ná kaa vee ña kúú freno barco ñoo. Dá ñi ki'ín ndu tátuu yati ndu kua'an ndu yú'u yúku naní Creta ñoo. ¹⁴ Tído cháa vá ñi sa'an ndu, kúú ñi kasá'á vá kána tachi déen, ta vei ña chí yu'ú taño'o di'a, chí vei ña xoo kuá'a noo xínkoo ndiandii, ta nanián Euroclidón. ¹⁵ Ta kúú ñi kasá'á né'e tachi déen barco ñoo kua'an ra. Ta sa'á ña ko ní kúú ka dákaka ndu barco ko'on ndu ni'í ndú ño'ó ichí, sa'á ñoo ñi dayáa va ndu barco né'e ñaá tachi kua'an.

¹⁶ Dá ñi ya'a ndu sata iin yúku ló'o iin ini taño'o naní Claudia. Ta ko kána ni'í ta'on tachi ñoo. Ta kúú xí'ín kua'á nda'o tandó'ó, dá ñi kandeé ndú ñi naditá ndú barco leé ñi nach'i'í ndu ra ini barco ká'ano ñoo. ¹⁷ Dá tá ñi

ndu'u barco leé ñoo, dá ñi kató toon ra barco ká'ano ñoo xí'ín yó'o ndéé. Dá ñi ndutoon rá. Tído ñi yu'ú ra ña ko'on ra karnee ni'ini rá tein ñoti noo naní Sirte. Sa'á ñoo ñi danóo ra dá'on tánee diní barco ñoo. Dá ñi dayáa ra barco kane'e tuku ñaá tachi ko'an.

¹⁸ Ta kána ií vá tachi déen tá ñi tuu noo iin ka kuu. Sa'á ñoo ñi kasá'á dao taa ñoo taó ra ña'a ño'ó ini barco ñoo satá raán kua'an ini taño'o. ¹⁹ Tá ñi kasandaá kuu óni, dá ñi kasá'á ndú taó ndu ña'a kéchoon mií barco ñoo satá nduán kua'an ini taño'o.

²⁰ Ta kúú kua'a vá kuu ko ní xini ndu ndiandii ni tiñoo. Ta sa'á ña ndó'o nda'o ní ndú ñi kee tachi déen ñoo, sa'á ñoo ñi sa'anda va ini ndu ña ko'o ka tandeé ini ña káki ndu. ²¹ Tá ñi ndi'í ñi ya'a kua'á kuu ko ní sásá'an ndu, dá ñi nakuiin ndichi Pablo tein taa ñoo. Dá ñi kaa na:

—Tá ní seídó'o ndó ña ñi ka'in xí'ín ndó ña ko va'a kankuei yó noo naní Creta, dá kían o ndó'o ta'on yó tandó'ó yó'o, ta ni o naá ta'on ña né'e barco yó'o, ní kúu. ²² Tído viti ká'an ni'ini noo ndo ña ndeé koo ini ndo, chí ni iin tó'on ta'on yó o kuu, va'ará ná naá barco yó'o. ²³ Chí sakuaá viti ñi sa io iin ángel xí'ín, ta ñi kii na noo mií Ndios, na ndáño'o yu'u, na kéchoon yu'u noo. ²⁴ Dá ñi kaa na xí'ín: “Pablo, o sa yu'oon, chí kánian nakuiion noo César. Sa'á ñoo dákaiki va Ndios ndidaá ñayuu vei xí'ón ini barco yó'o”, kaá na xí'ín. ²⁵ Sa'á ñoo ndeé koo ini ndo, ñani, chí kándisa ndaá yu'u ña kee Ndios táto'on kí'o ñi ka'an ángel ñoo xí'ín. ²⁶ Tído miían saá barco yó'o tuu rá iin yúku iin ini taño'o —kaá Pablo.

²⁷ Ta kúú sa ñi xino va uxi komi kuu ya'a ndu taño'o naní Adriático kua'an ndu. Ta xoo di'a xoo di'a kí'ín barco ño'ó ndu kua'an ra kée tachi. Tá ñi kuu dao ñoo, dá ñi kandaá ini ra kéchoon xí'ín barco ñoo ña sa natuu yati ndu kua'an ndu yu'ú taño'o noo kúú noño'o. ²⁸ Sa'á ñoo ñi chiki'ó ra ndi kí'o konó nákaa takuii ñoo. Dá ñi katóni ini ra ña kían oko nda'á. Dá xíka barco kua'an ra cháa ka chí noo.

Dá n̄i ch̄iki'ó tuku ra ndi k̄i'o konó. Dá n̄i k̄andaa ini ra ña ndadá sa'on va nda'á kían. ²⁹ Sa'á ñoó n̄i yu'ú ra ña tuu tá'an barco ñoó x̄i'ín yuu ná'ano ndíta yú'u taño'o ñoó. Dá n̄i ch̄irkuei ra ndin kom̄i k̄aa vee chí sata di'a barco ñoó, dá ná katuu rá. Dá n̄i kasá'á rá seí nda'í ra noo Ndios ña ná tuu noo k̄i.

³⁰ Dá n̄i kasá'á ta kéchóon x̄i'ín barco ñoó kée ra ña ño'o ra taán rá k̄aa vee chí noo di'a barco ñoó, tído barco leé ñoó vá taó ra ño'o ra, dá kuino ra dákaki ra mií rá, ká'án rá.

³¹ Kúú n̄i kast'on Pablo x̄i'ín ta sa'ándá choon noo soldado, x̄i'ín mií soldado, ta kaá na:

—Tá ná o káño'o ta káa x̄i'ín yó ini barco yó'o, dá kían o káki ta'on ndó —kaá na.

³² Dá ví n̄i sa'anda soldado ñoó yó'o ndíko barco leé ñoó, dá n̄i yaa ra kua'an ra noo taño'o.

³³ Dá tá sa kua'an tuu noo, dá n̄i ka'an Pablo x̄i'ín ndidaá kúú ta ñoó ña ná kasá'an ra, ta kaá na:

—Sa n̄i x̄ino ux̄i kom̄i kuú ndéi ndó né'e īi ndo x̄i'ín ña ná kani ini ndo, ta ni lú'u ví ña'a ko ní seí ndo. ³⁴ Sa'á ñoó seí nda'áv̄i noo ndo ña kasá'an ndó, dá nani'í ini ndo cháá, dá ch̄i ni iin tó'ón ndó, ta ni iin tó'ón idí din̄i ndo o naá —kaá na.

³⁵ Tá n̄i ka'an Pablo dión, dá n̄i tiin na iin pan. Dá n̄i naki'o na ndivé'e noo Ndios noo ndidaá kúú ta ñoó. Dá ví n̄i sa'anda naán. Dá n̄i kasá'á seí naán. ³⁶ Dá n̄i ndundeé ini ndidaá ka ta ñoó. Dá n̄i sasá'an ta'ani ra. ³⁷ Ta ndidaá ndu'u, na n̄i sa ño'o ini barco ñoó, n̄i sa kuu ndu uu ciento on̄i diko sa'on iin. ³⁸ Dá tá n̄i ndinoo ini ndu n̄i sasá'an ndu, dá ví n̄i taó ndí'í ra tirió ño'o ini barco ñoó n̄i sata raán noo taño'o, dá n̄i k̄andaa cháá ña vee rá, dá n̄i naxinkoo rá lú'u ka noo takuií.

Dí'a n̄i kuu, dá n̄i natáni barco ñoó n̄i kee takuií

³⁹ Tá n̄i tuu noo, kúú ko ná kani īi vá ta ñoó ndá yúku kían. Tído n̄i xini ra iin ndá'a taño'o ná kaa sa'a yúku iin ñoó, ta ñoó ndéi ñotí. Dá n̄i ka'án rá ña ndá ndi kuu kandeé rá dákaka ra barco ñoó ko'on ra nda ñoó. ⁴⁰ Sa'á

ñoó n̄i sa'anda ra yó'o ndíko k̄aa vee ñoó. Dá n̄i k̄andoan ini takuií. Dá n̄i ndaxí rá yó'o ndíko yíto, kirá dákaka ra barco ñoó, dá n̄i naxino ra ini takuií, dá kuu kao tuku ra barco. Dá n̄i dákaka ra dá'on, tá'an ña tánee chí xoo noo di'a barco ñoó. Dá n̄i naki'in barco kua'an ra ni'í ra noo ndéi ñotí ñoó.

⁴¹ Tído n̄i saa ra n̄i tuu rá noo ndéi iin tu'u ñotí ini taño'o ñoó, ch̄i kían noo náki'in tá'an noo takuií ñani tá'an. Ta ñoó n̄i saa noo barco ñoó n̄i sarneean tein ñotí ñoó. Sa'á ñoó ko ní kúu kasandaá ra nda yú'u taño'o ñoó. Ta sa'á ña ndée téi ñani takuií chí sata di'a barco ñoó, sa'á ñoó n̄i kasá'á cháchi rá.

⁴² Dá n̄i kando ndidaá soldado ña ka'ání rá ndidaá ta kua'an ve'e k̄aa né'e ra kua'an ra, dá ni iin tó'ón rá ná o kuino d̄itá rá kasandaá ra nda yú'u taño'o. ⁴³ Tído kóni ta sa'ándá choon noo soldado ñoó ña dákaki ra Pablo. Sa'á ñoó ko ní sóno ta'on ra ña koo dión. Dá n̄i sa'anda ra choon noo ndidaá ta t̄i'a d̄itá ña ná kee ra ini taño'o, dá ná kasandaá ra noño'o ichí. ⁴⁴ Dá n̄i kaa ra x̄i'ín ra ko tí'a d̄itá ña ná tiin ra tabla o tá'í barco, dá ná kasandaá ra noño'o ichí, kaá ra. Ta dión n̄i kee ndu, ta kúú ndidaá vá ndu'u n̄i k̄aki.

28

Dí'a n̄i kuu tá n̄i sa ndei ndu noo nani Malta

¹ Tá n̄i ndi'í n̄i kasandaá ndi'í ndu yú'u taño'o ñoó, dá n̄i k̄andaa ini ndu ña yúku ñoó nani Malta. ² Dá n̄i ku'u ini ñayuu ndéi ñoó sa'a ndú'u, ch̄i n̄i sa'on na ño'o, dá n̄i kana na ndu'u ña ná natuu yati ndu nadaa ndú, ch̄i kóon dai, ta v̄ixi nda'o.

³ Dá n̄i sa'an ta'ani Pablo n̄i dataká na cháá títo n̄i taán ná noo k̄éi ño'o ñoó. Tído tá n̄i taán ná ra, kúú n̄i keta iin koó déen tein rá, ch̄i n̄i kasá'á ndīi ri. Kúú n̄i tiin rí ndá'a ná.

⁴ Dá tá n̄i xini na ndéi Malta ñoó ña tákaa ko ñoó ndá'a Pablo, dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií ná:

—Miían ndaa iin ta sa'ání ndīi va kúú ta káa, ndani ndó'o ra dión. Ko ní x̄i'í ta'on ra n̄i kee taño'o, tído o káki

ta'on ra viti, *chì* miían *chiya'i* ra sa'á kuachi ra —kaá na.

⁵ Tído tá *nì* kidi *ni'ini* Pablo ndá'a ná, ta kúú *nì* kankao va koḡ déen ñoo noḡ ño'ó kái ñoo, ta ko ta'ón ña'a *nì* ndo'o na *nì* kee rí. ⁶ Ndidaá kúú ñayuu ñoo ndáti ña *nein* ñíi Pablo, o iin ndakána kankao na kuu na. Ta sa *nì* kuna'á vá ndáti ñayuu ñoo, tído koḡ ña'a ta'on *nì* ndo'o na. Dá *nì* naḡaon na ña nákaní ini na, ta *nì* kaa na ña iin ndios vá kúú ná.

⁷ Ta yati ñoo ndéi dao ño'o iin taa naní Publio, ra né'e choon ñoo ñoo. Ta *nì* natiin va'a ra ndu'u, ta *nì* xito ñaá rá oní kuu. ⁸ Ta káandu'u tatá Publio ñoo noḡ xito, *chì* kú'u ra kée kue'e dáa xí'in tachí níi. Dá *nì* sa'an Pablo *nì* xito *ni'ini* ñaá ná. Tá *nì* ndi'i *nì* ka'an na xí'in Ndios, kúú *nì* chinóo na ndá'a ná sata rá. Ta kúú *nì* nduva'a va ra. ⁹ Tá *nì* kandaá ini ñayuu ndéi ñoo ña *nì* nduva'a taa ñoo, kúú kua'á nda'o na kú'u *nì* saḡ noḡ ió Pablo, ta kúú *nì* nduva'a ta'ani na. ¹⁰ Kúú kua'á nda'o ña *manì* *nì* kee ñayuu ñoo xí'in ndu'u. Dá tá *nì* kasandaá kuu tiin tuku ndu barco ko'on ndu, kúú *nì* kemáni ná ndu'u xí'in kua'á ña'a, ña xínño'ó ndú noḡ ko'on ndu.

Di'a nì kuu, dá nì saḡ ndu ñoo Roma

¹¹ Tá *nì* xino oní yoo *nì* sa ndei ndu ñoo, dá *nì* tiin ndu iin barco *nì* sa íin *nì* sa ndati *nì* ya'a yoo vixi. Ta *nì* kii ra chí ñoo ká'ano naní Alejandría, ta kándodó uu yokḡ chí noḡ ra. Iian naní Cástor, ta iin kaan naní Pólux. Dá *nì* kee ndu kua'an ndu. ¹² Dá *nì* saḡ ndu iin ñoo naní Siracusa. Ta ñoo *nì* sa ndei ndu oní kuu. ¹³ Dá *nì* kee barco ñoo tátuu yati ra yu'ú taño'o kua'an ra nda *nì* kasandaá ndu iin ñoo naní Regio. Dá nda iin ka kuu *nì* kasá'á kána tachí vei chí xoo sur di'a. Dá tá *nì* ya'a uu ka kuu, dá *nì* saḡ ndu iin ñoo naní Puteoli. ¹⁴ Ta ñoo *nì* naní'i ndú dao ka na kúú kuendá Jesús. Dá *nì* seí nda'í na noḡ ndú'u ña ná kandeí ndu xí'in ná usá kuu. Dá tá *nì* ndi'i ñoo, dá *nì* kee ndu kua'an sá'á ndú ñoo Roma.

¹⁵ Ta sa *nì* ni'i tó'on na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Roma ña vei ndu, sa'á ñoo *nì* saḡ na *nì* ni'i ná ndu'u íchì vei ñoo naní Foro de Apio xí'in iin ka

ñoo naní Ndin oní Tabernas. Tá *nì* xini Pablo ña *nì* kasáa na kúú kuendá Jesús ñoo, dá *nì* nakí'o na ndivé'e noḡ Ndios, ta *nì* ndundeé ini na. ¹⁶ Dá tá *nì* saḡ ndu ñoo Roma, dá *nì* nakí'o ta sa'ándá choon noḡ soldado ñoo taa ñó'o ve'e kaa né'e ra kua'an ra noḡ taa dándáki ve'e kaa ñoo Roma. Tído *nì* sonó rá ña koo xoo Pablo iin ka ve'e, ta koo iin soldado kandaá ñaá rá.

Di'a kua'an ña nì daná'a Pablo noḡ na Israel ndéi ñoo Roma

¹⁷ Tá *nì* xino oní kuu *nì* saḡ Pablo ñoo Roma, dá *nì* nakana na ta sá'ano Israel ndéi ñoo Roma ñoo. Dá tá *nì* nataka ra, dá *nì* kaa na xí'in rá:

—Ñani, *nì* iin tó'on ta'on ña'a kini ko ní kée yu'u xí'in na ñoo yo, ta ko ní ká'an ndava'i sa'a choon *nì* sa'anda na sá'ano ve'á *nì* sa ndei sa na'á. Tído *nì* tiin ra yu'u ñoo Jerusalén, dá *nì* nakí'o ñaá rá noḡ ndá'a ta romano. ¹⁸ Tá *nì* ndi'i *nì* dandíchi ra yu'u, dá *nì* ka'an rá dáyaá ñaá rá, *chì* ko ní nání'i ta'on ra *nì* iin tó'on kuachii sa'á ña kánian kuu. ¹⁹ Tído ko ní xín ta'on ta ñoo yo, ta Israel, ña dáyaá ta né'e choon yu'u, sa'á ñoo *nì* xikai ña ná keyíko César sa'í, va'ará koḡ ña'a ndó'i xí'in na ñoo. ²⁰ Ta ña yó'o kóni kastó'in xí'in ndó, sa'á ñoo *nì* nakanai ndo'ó *nì* kasáa ndo, dá ka'in xí'in ndó, *chì* sa'á ña kómíi tandeé ini táto'on kí'o ió tandeé ini noḡ dao ka na ñoo yo, na Israel, sa'á ñoo ndíko yu'u cadena yó'o —kaá na.

²¹ Dá *nì* kaa ta sá'ano ñoo xí'in ná:

—Ni iin tó'on tuti ko ní nátiin ndu'u noḡ na ndéi chí kuendá Judea ña ká'an sa'a ní. Ta *nì* iin ñani yo *nì* kii ñoo ko ká'an kuachi sa'a ní. ²² Tído kóni ndu kueídó'o ndu ndi kaá ní sa'á ñayuu kándisa dión, *chì* iin níi kúú xían ká'an kini ñayuu sa'a ná —kaá ra.

²³ Dá *nì* kandoo ra iin kuu ña nataka ra kueídó'o ra Pablo. Tá *nì* kasandaá kuu dáá ñoo, kúú kua'á nda'o ñayuu *nì* nataka ve'e noḡ ió Pablo. Ta nda na'a, ta kúú nda *nì* ini, *nì* daná'a na sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios, *chì* kóni na ña xino ini ñayuu ñoo, dá ná kandisa na Jesús. *Chì*

ní daná'a nā tátō'on kī'o dána'a ley Moisés, xí'ín ña ní ka'an profeta sa na'á. ²⁴ Ta dao ra ní kandísa ña ní daná'a Pablo, tído dao ra, kō ní xín kandísa. ²⁵ Ta sa'á ña kō ní náki'in tá'an nóo ñaxintóni rá, sa'á ñoó ní kasá'a nduta rá kua'an nó'o rá. Tído tá kō ñá'a ká kankuei ra yé'é ñoó, dá ní kaa Pablo xí'ín rá:

—Ndaa va ní ka'an Espíritu ij Ndios xí'ín profeta Isaías tá ní kaa nā di'a xí'ín nā sá'ano ve'á:

²⁶ Kua'an ka'on di'a xí'ín ñayuu xaan: Va'ará ndidaá ká vían ná kueídó'o ndó, tído o kátóni ta'on ini ndo. Ta va'ará ndidaá ká vían ndé'é ndó, tído o kándaá ta'on ini ndo.

²⁷ Díon ndo'o na chí ní ndukáxí nda'o níó ná.

Ta kō táj ta'on do'o na.
Ta ndadí ta'ani noo ná,
dá ná o kōní nā xí'ín noo ná,
ta ní xí'ín do'o na ná o kueídó'o na,
ta ní o kátóni ta'on ini nā,
dá ná o nándió kuéi na noo yú'u,
dá nduva'i nā.

Díon ní ka'an Espíritu ij xí'ín Isaías.

²⁸ Ta kana'á ndó viti ña tánda'á Ndios to'on va'a, ña ká'an sa'a ndi kee na dáka'ki na yó, kua'an noo nā kō kúu nā Israel, ta noón di'a kúu nā natiin va'an —kaá Pablo xí'ín rá.

²⁹ Tá ní ka'an Pablo to'on yó'o, dá ní kasá'a dándichí tá'an mií rá Israel ní kee ra kua'an rá. ³⁰ Ta ní sa io Pablo uu kua' toon ini ve'e ní xiin ndodó ná ñoó. Ta sa natiin va'a na ndidaá ñayuu sa sáa sa xito ní'ini ñaá. ³¹ Ta ní daná'a nā noo ñayuu ñoó sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta ní daná'a ta'ani na sa'a sato'o yo Jesucristo. Ta kō ní yu'ú ta'on na ka'an nā, ta ní iin tó'on ñayuu kō ní chítuu noo dána'a nā.

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noó na ñoo Roma

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kéchóoin noo Jesucristo, ta nì nakana na yu'u kakuui iin apóstol, chì nì taó xóo na yu'u ña kanooi kastò'in xí'in ñayuu sa'á to'on va'a Ndios. ² Ta to'on yó'o kían ña nì ka'an Ndios kee na nda rá sa na'á, ta profeta na nì taa naan noo tuti iì mií ná.

³ Ta to'on va'a yó'o ká'an sa'á de'e na Jesucristo, na kúu sato'o yo. Nì kii na tein na ve'e rey David, sa'á ñoo nì kaki na kúu ná iin taa. ⁴ Ta xí'in ndée mií Espíritu iì Ndios nì na'a ña Jesús kúu de'e Ndios, chì nì danátaki ñaá ná tein na nì xí'i. ⁵ Ta sa'a Jesús nì nì'i ndú ña manì ña kakuu ndu apóstol, dá kane'e ndu to'on na noó ñayuu ndéi iin ní kúu ñayuu yó'o, dá natiin kuú ná ñaño'ó sa'á ña kandeé iní ñaá ná, ta kueí'do'ó ñaá ná. ⁶ Ta tein ñayuu ñoo ño'ó ta'ani ndo'ó, chì nì nakana Ndios ndo'ó ña kakuu ndó kuendá Jesucristo.

⁷ Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'in ndo'ó, na ndéi ñoo Roma, na kú'u ini Ndios sa'a, na nì nakana na kakuu ñayuu mií ná. Ta mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee ña manì xí'in ndó, ta nakì'o na ña ná koo va'a ini ndo.

Kóni Pablo ko'on na korni'ini na ñayuu ndéi ñoo Roma

⁸ Ta dinño'ó ka náki'oi ndivé'e noo Ndios xí'in kuú Jesucristo sa'a iin rá iin ndó, dá chì sa iin ní kúu vá ñayuu ní'i tó'on na ña kándéé iní ndo Jesús. ⁹ Ta noo mií Ndios kéchóoin xí'in ndino'o iniì dána'i to'on va'a ña ká'an sa'á de'e na, ta noón kúu na xí'o ndaa kuendá sa'í, ña daá kuití vá xíkai ña manì noo ná sa'a ndo. ¹⁰ Ta noo ká'in xí'in ná, seí nda'i noo ná ña tá kóni mií ná, dá ná saai korni'ini ndo'ó. ¹¹ Dá chì kóni saai kande'i

ndo'ó, ta chindeéi ndo'ó, dá ni'i ndo ña va'a noo Espíritu iì Ndios, dá kanda toon cháa ka ndo xí'in ña ndaa kándisa yó, ¹² dá ná nakì'o tá'an yó tandeé iní noo iin rá iin yó noo ña ndaa kándisa yó, chì iin noó kúu vá ña kándisa yó.

¹³ Ñani mií, kóni ña kana'á ndó ña sa kuá'á nda'o ta'ándá nì ka'in saai kande'i ndo'ó, tído nda viti ió ña'a chítuu yu'u ña saai. Chì kóni kee iin choon va'a tein mií ndó táto'on kì'o nì kee tein dao ka na kò kúu na Israel.

¹⁴ Dá chì miían ndusa kánian dána'i noo ñayuu ká'an yú'u griego, xí'in noo na kò ká'an yú'u griego, xí'in na ndichí, xí'in na kò ndichí. ¹⁵ Sa'á ñoo kóni kii saai kastò'in xí'in ndo'ó, na ndéi ñoo Roma xaan, sa'á to'on va'a Jesús.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo Jesús

¹⁶ Ta kò xíka'an noo ká'in sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, dá chì xí'in to'on yó'o dáka'ki Ndios ndidaá kúu ñayuu kándisa ñaá. Ta dinño'ó noo na Israel nì kasáa to'on va'a yó'o. Ta nì kasandaá ta'anian noo na kò kúu na Israel. ¹⁷ Dá chì to'on va'a yó'o ká'an sa'a ndí kían kee yó, dá kándoo vii yo noo Ndios, chì kándoo vii yo noo ná sa'á iin tó'on dinì ña kándéé iní yo Jesús. Dá chì di'a kaá tuti iì mií Ndios: "Na nì kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná, noón kúu na kataki chíchí."

Ká'an Pablo ña ndidaá ñayuu kómí kuachi noo Ndios

¹⁸ Ta ña xído ini Ndios kii nda induú sata ndidaá kúu ñayuu kée ña kini, xí'in na xíxi ini, chì xí'in ña kini kée na chítuu na ña ndaa sa'a Ndios. ¹⁹ Ta ña kánian kana'á ná sa'a Ndios, sa ná'á vá ná ña, dá chì mií Ndios nì xí'o ña nì kandaá ini na sa'an. ²⁰ Ta va'ará o kúu ta'on koni yo choon ká'ano né'e na xí'in noo yo, ta va'ará o kúu ta'on koni yo ña kúu ná Ndios, tído kánian kana'á yó ña miían ndaa ió na, ta né'e na choon, chì nda rá nì kasá'á sa'a ñayuu yó'o xí'o na ña kandaá ini yo ña dión kían, chì xini yo ndidaá kúu ña nì

kava'a na. Sa'á ñoó ni iin tó'ón ñayuu o kúu kaa ña ko ná'á ná sa'a Ndios.

²¹ Ta va'ará ná'á ná ña ió Ndios, tído ko ndáño'o ta'on ñaá ná tát'o'on ki'o kánian kee na, ta ni ko náki'o na ndivé'e noo ná. Di'a xíni ndi kuú vá ña'a ko chóon nákanini ini na, ta ni ndukáxi níó ná, chi ni nakuíin naá vá ñaxintóni ná. ²² Kée na mií ná ña kúu ná ñayuu ndichí, tído ni nduxixi di'a na, ²³ chi ni dankoo na ña keká'ano Ndios, na ió kuií. Dá ni kasá'á keká'ano na na'áná taa, tá'an ra xí'i, xí'ín na'áná laa, xí'ín na'áná kirí komi sa'a, xí'ín na'áná kirí xíka tji.

²⁴ Sa'á ñoó ni naki'o ñaá Ndios noo ndidaá kúu ña kini, tá'an ña kátoó téi ñayuu ñoó kee na. Sa'á ñoó ndéi iin rá iin na kée na ña ka'an noo xí'ín ñií ná. ²⁵ Ta ni dankoo na ña ndaa sa'a Ndios, ta ni kandísa na ña to'ón, chi xí'o na ñaño'ó, ta ndáño'o na ña ni kava'a Ndios, ta ko ndáño'o na mií Ndios, na ni kava'a ndidaá kúu ña'a, na daá kuití kánian natiin ñaño'ó. Díon ná koo.

²⁶ Ta sa'á ña kée ñayuu ña kini ñoó, sa'á ñoó ni naki'o ñaá Ndios noo kuachi ka'an noo. Chi nda na ñá'a ni dankoo tát'o'on ki'o ni saki Ndios ña naki'in tá'an na xí'ín iin taa kandeí na. Di'a ni naki'in tá'an daá ñá'a mií ná ndéi na kée na kuachi ka'an noo. ²⁷ Ta díon ta'ani kée dao taa, chi ni dankoo ta'ani ra tát'o'on ki'o ni saki Ndios naki'in tá'an ra xí'ín iin ñá'a kandeí na. Dá ni kasá'á kátoó xíxi ra kudi ra xí'ín taa xí'ín rá, chi yá'a ra kée ra kuachi ka'an noo xí'ín daá taa mií rá. Sa'á ñoó ní'i tá'i rá ña ndo'o nani níó rá sa'á kuachi kée ra.

²⁸ Ta sa'á ña ko ní xíin na taó kuendá na Ndios, sa'á ñoó ni naki'o ñaá Ndios noo ndidaá kúu ña kini nákanini ini ñaxintóni ná, dá ná kee na ña ko kánian kee na. ²⁹ Chi ni nakutí ná ñó'o ndidaá kúu ña'a ko vá'a, ta kée na kuachi ka'an noo xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu, ta saá ini na, ta kátoó nda'o na kakomí ná ña kuiká, ta kée na ña kini xí'ín dao ka ñayuu, ta u'u ini na, ta sa'ání na ndii, ta dánaá na dao ka ñayuu, ta dánda'í na ñayuu, ta chínani kini na dao ka ñayuu, ³⁰ ta ká'an u'u na sa'a dao ka na, ta kava'a na kuachi

sa'á ñayuu, ta xíni u'u na Ndios, ta koó ñaño'ó ná noó ñayuu xí'ín ná, ta ká'an ná ña kúu ná ñayuu ndáya'i, ta ió táyíi ini na, ta ndúkú ná kee na ña kini saá, ta ko seídó'o na tatá na xí'ín naná na, ³¹ ta kúu ná ñayuu ndeé to'on, ta ko kée na to'on ká'an na, ta ko kú'u ini na sa'a ni iin ñayuu, ta ko ió nda'í ví ini na xí'ín dao ka ñayuu, ta koó ña xí'o ká'ano ini noo ná. ³² Ta sa kándaá ini ñayuu ñoó sa'a choon ni sa'anda Ndios, ta kándaá ta'ani ini na ña ñayuu kée díon kánian kuu. Tído yá'a ij vá mií ná kée na ña kini ñoó, ta kadij ini na tá kée dao ka ñayuu ña kini ñoó.

2

Kéyiko ndaa Ndios sa'a ndidaá kúu ñayuu

¹ Ni iin tó'ón ña maní o kóo sa'a ndo'ó tá dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu. Ko né'e tandíni ndá yoo kúu ndo'ó, dá chi tá dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu, dá kían dátaí kuachi ndó mií vá ndó, chi díon ta'ani yá'a mií ndó. ² Ta sa ná'á vá yó ña kéyiko ndaa Ndios tá dándó'o na níó ñayuu kée díon. ³ Ta nakani va'a ini ndo, chi dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu, tído ki'o díon ta'ani yá'a mií ndó. ¿Á ká'an ndó ña káki ndó noo keyíko Ndios sa'a ndo? ⁴ O sa kú'ichi ini ndo koni ndo ña va'a kée Ndios, chi va'a nda'o ini na, ta ndáti na, ta kueé ió ini na. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña va'a nda'o ini na, chi kóni na ña nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó? ⁵ Tído sa'á ña kúu ndó ñayuu saá ini, ta sa'á ña ko kóni ndo nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó, sa'á ñoó ndukua'á ka ví tandó'ó ndo'o ndó tá ná kasandaá kuú kasaa Ndios keyíko ndaa na sa'á ndidaá ñayuu, ⁶ chi chiya'i na noo iin rá iin ñayuu tát'o'on káa ña ni kee na. ⁷ Ta ko'on na ki'o na ña kataki chíchi ñayuu ndí'i ini kée ña va'a, chi ni ndukú ná ñaño'ó noo Ndios, ta ni ndukú ná ña ka'an va'a Ndios sa'a ná, ta ni ndukú ná ña kandeí chíchi ná. ⁸ Tído dándó'o Ndios níó ñayuu dí'inda sa'á ña xído ini na xíni ñaá ná, ta díon ta'ani kee na xí'ín na ko seídó'o ña ndaa, chi ndíko cháa

ka na ña ko kían ndaa. ⁹ Ndo'o nani nio ndidaa ñayuu kée ña kini kuu daá ñoo. Ta dinño'ó ka na Israel ndo'o dión, ndi'i daá, dión ta'ani ndo'o nio na ko kúu na Israel. ¹⁰ Tído na kée ña va'a natiin na ñaño'ó noo Ndios, ta va'a ka'an Ndios sa'a ná, ta ni'i ná ña koo va'a ini na. Dinño'ó ka na Israel natiin ña va'a yó'o, ndi'i, dá natiin na ko kúu na Israel ña. ¹¹ Dá chi ni iin ñayuu ko máni cháá ka noo Ndios, chi iin nóo kúu vá ná noo ná.

¹² Ta ndi ndaa na ko ná'á ley Moisés, ta ni ya'a na ni kee na kuachi, noón kúu na naa sa'á kuachi kée na, va'ará ko ná'á ná ley ñoo. Tído ndidaa na kómí ley yó'o yá'a ta'ani na kée na kuachi, sa'á ñoo keyíko sa'a ná táto'on ki'o dándáki mií ley. ¹³ Chi o kándoo vii ta'on ni iin ñayuu noo Ndios sa'á ña seídó'o oon na choon sa'ándá ley. Sava'a na kée choon sa'ándáan, noón kúu na kandoo vii noo Ndios. ¹⁴ Tído na ko kúu na Israel, ko kómí ná ley ni xi'o Ndios noo Moisés. Tído tá kée na dao choon sa'ándá ley Moisés xí'in ña nákani ini na, dá kían ná'a na ña ió ta'ani iin ley noo ná, va'ará ko ná'á ná mií ley Moisés. ¹⁵ Ta xí'in ña kée na ná'a na ña ió iin ley nio ná, ta ñoo kían kedaá xí'in ná, dá kanda ini na á ni kee na ña va'a o koó. Sa'á ñoo ley nákaa ini ñaxintóni ná dáta kuachi ñaa, ta ñoo ta'ani chindee ñaa ¹⁶ tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu xí'in dá'a Jesús, chi keyíko na sa'a ndidaa kúu ña'a ni kedé'é ñayuu táto'on ki'o kua'an to'on va'a sa'a Jesús, ña ni daná'i noo ndo.

Ko seídó'o ta'on na Israel ley Ndios, kaá Pablo

¹⁷ Ta ndo'ó, chinaní ndó mií ndó ña kúu ndó na Israel, ta kándéé ká'ano ini ndo ley Moisés. Ta chíndaya'i ndó mií ndó ña kúu ndó na ñoo Ndios. ¹⁸ Ta kaá ndo ña ná'á ndó ndí kían kóni Ndios kee ndó, ta kaá ndo ña dána'a ley ñoo noo ndo ndí kían va'a kánian kee ndó. ¹⁹ Ta ká'an ndó ña ti'a ndó tiin ndaa ndo na ko túu noo, chi ká'an ndó ña kúu ndó iin ña toón noo ñayuu ko ná'á Ndios. ²⁰ Ta kaá ndo ña ti'a ndó dána'a ndo noo na

ko kátóni iní, ta ti'a ta'ani ndó dána'a ndo noo na ko ná'á táto'on ki'o kée ndó xí'in takuálí. Ta kaá ndo ña noo ley kómí ndó ndidaa ña ndichí xí'in ña ndaa sa'a Ndios. ²¹ Ti'a va'a ndó dána'a ndo noo dao ka ñayuu, sa'á ñoo, ¿ndiva'a ko ti'a ndó dána'a ndo noo mií ndó, tá daá? Dá chi dána'a ndo ña ko kánian ki'in kuí'íná ná. Ta, ¿ndiva'a kí'in kuí'íná ií ri mií ndó? ²² Ta dána'a ndo ña ko kánian ya'a na kee na kuachi xí'in na ko kúu yíi ná o ñadi'í na. Ta, ¿ndiva'a kée ií ri mií ndó dión? Tá miían ndaa ndisa káño'ó ndó yoko, ¿ndiva'a koku'u ndó ini ve'e ño'an, ta kí'in kuí'íná ndó ña kuiká ñó'o inian? ²³ Kúryíi nda'o ndó sa'á ña kómí ndó ley Ndios, sa'á ñoo, ¿ndiva'a kanda ndo ñaño'ó Ndios sa'á ña ko seídó'o ndó choon sa'ándáan? ²⁴ Ta ndaa va ká'an tuti ií Ndios, chi di'a kaáan: “Ká'an ndava'a na ko kúu na Israel sa'a Ndios kée ndo'ó.”

²⁵ Miían ndaa ndaya'i ña ni ta'anda ñi ndo tá seídó'o ndo'ó choon sa'ándá Ndios. Tído tá ko seídó'o ndó choon sa'ándá Ndios, dá kían kúu ndó táto'on ñayuu ko ní ta'anda ñi. ²⁶ Tído ñayuu ko ní ta'anda ñi, xían nani kée na choon sa'ándá ley Ndios, noón di'a kúu ñayuu Ndios, va'ará ko ní ta'anda ñi ná. ²⁷ Chi tá seídó'o ñayuu ko ní ta'anda ñi choon sa'ándá Ndios, ña yó'o xí'o ña kanda ini ndo ña kánian dándó'o Ndios nio ndo, dá chi va'ará kómí ndó ley Moisés, ta ni ta'anda ñi ndo, tído yá'a ndó noo choon sa'ándá ley ñoo. ²⁸ Dá chi ko kúu yó na Israel ndisa sa'á ña ni ta'anda ñi yo, chi o duú ñi yo kedaá xí'á, dá kúúo na ñoo Ndios. ²⁹ Dá chi ñayuu miían ndaa kuiti kúu na Israel, noón kúu na ndino'o iní na seídó'o na Ndios. Ta nio na kían ná'a ña kúu ná ñayuu Ndios, chi ndino'o ini espíritu ná kándísa ñaa ná, ta ko kándéé ini na ley. Ta náta'an ini Ndios xiní na ñayuu kée dión, va'ará ko náta'an ini ñayuu xiní ñaa ná.

3

¹ Ta, ¿á iin ña ndaya'i kían ña kúu yó na Israel? Ta, ¿á iin ña ndaya'i kían

ña ni ta'anda ñi yó viti? ² Jaan, ña ndáya'i nda'o kíán, ch̄i chindeé nda'o ña yó. Ta mií ña ndáya'i cháá ka kíán ni xi'o Ndios to'on na noo yó, na Israel. ³ Tído, ¿ndi koo viti, ch̄i dao na ñoo yó kó ní seídó'o ta'on na choon ni sa'anda Ndios noo ná? ¿Á ña yó'o kóni kaa ña dánkoo ta'ani Ndios to'on ni xi'o na noo yó? ⁴ Koó, kó ta'ón dión kíán. Di'a ín toon Ndios xí'ín ña ni kaa na kee na, va'ará ndidaá ñayuu ni kandoo kúu ná na to'ón, ch̄i di'a kaá tuti i Ndios:

Ndidaá ñayuu kandaá ini ña kée ní tátó'on ki'o ni ka'an ní kee ní, sa'á ñoo tá ná ka'an kuáchi na sa'a ní, dá kíán kandoo ní kakuu ní na ni kandeeé.

⁵ ¿Ndi ká'án ndo'ó viti? Tá kuáchi yó kedaá xí'ín dao ka ñayuu, dá kandaá ini na ña ín ndaa Ndios xí'ín to'on ni xi'o na noo yó, ¿á ña yó'o kóni kaa ña kó kánian dándó'o Ndios nio yó? Koó, dá ch̄i dión nákanini ini taa ñayuu yó'o. ⁶ Tído kó ta'ón dión kíán, dá ch̄i tá ná o dándó'o Ndios nio yó sa'á ña kini kée yó, dá kíán, ¿ndi koo keyíko ndaa na sa'a dao ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o, tá dáá? ⁷ Tído, tá kuáchi kée ndu kíán kedaá, dá ná'a ña ín ndaa Ndios xí'ín to'on ni xi'o na, ta nátiin na ñaño'ó noo dao ka ñayuu, ¿ndiva'a dándó'o na nio ndú sa'á kuáchi kée ndu, tá dáá?, kaá dao ndó. ⁸ Tá dión kíán, dá kíán, ¿á kaa yó ña kuu kee yó ña kini, dá ná natuu ña va'a? Ta kaá dao ñayuu ña dión dána'a ndu, ch̄i kátoó na dátúú ñaá ná, tído miían ndaa ya'i nda'o chiya'i na noo Ndios sa'á ña ká'an na dión.

Ká'an Pablo ña ni iin tó'ón yó kó kúu ñayuu ndaa noo Ndios

⁹ Ta, ¿ndi ká'án yó viti? ¿Á ndáya'i cháá ka yóo, na Israel, o duú na kó kúu na Israel? Koó, kó ta'ón dión kíán. Dá ch̄i sa ni nakanii xí'ín ndó ña yóo, na kúu na Israel, xí'ín na kó kúu na Israel, ndidaá vá yó ñó'o tixi ndá'a kuáchi. ¹⁰ Dá ch̄i di'a va kaá tuti i Ndios:

Ni iin tó'ón ñayuu kó kúu ñayuu ndaa noo Ndios,

ta ni iin tó'ón ná koó.

¹¹ Ni iin tó'ón ñayuu kó kandaá ini, ta ni iin tó'ón ñayuu kó nándukú Ndios.

¹² Ndidaá kúu ñayuu ni kankuei xoo noo Ndios,

ta ni nduu na ñayuu kó chón.

Ta ni iin na kó kée ña va'a,

ta ni iin tó'ón ná koó.

¹³ Tátó'on iin yái ndii ña nóno yú'u kúu dikó ná,

ch̄i kankuei ndino'o to'on kini yú'u ná.

Ta xí'ín yáa ná ká'an na ña to'ón.

Ta xí'ín to'on ká'an na dárkue'e na ñayuu,

tátó'on dárkue'e iin koo iin ñayuu xí'ín ndirá deen ri.

¹⁴ Ta ni chití yú'u ná ñó'o to'on kini xí'ín to'on ova.

¹⁵ Ta kaon kána sa'a ná kua'an na kati na ni ñayuu xí'ín ná.

¹⁶ Ta ndeí kúu míi vá noo xionoo na dándó'o na nio ñayuu, ta dánkoo nda'í ñaá ná.

¹⁷ Ta kó tí'a na kandeí va'a na xí'ín ñayuu xí'ín ná.

¹⁸ Ta ni lú'u ví kó yu'ú ni'ini na Ndios.

¹⁹ Sa'á ñoo sa ná'a vá yó ña ndidaá to'on ña ká'an tuti i Ndios yó'o, ká'an xí'ín ndidaá na ñó'o tixi ndá'a miían. Sa'á ñoo ná kadi na Israel yú'u ná, ch̄i mií ná xí'ín ndidaá ka ni ñayuu ndéi ñayuu yó'o nakuíta noo Ndios iin kuu, dá keyíko sa'á ná. ²⁰ Ch̄i ni iin tó'ón ñayuu o kandoo vii noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Dá ch̄i ni xi'o Ndios ley na noo yó, dá ná kandaá ini yó ña kúu yó ñayuu kómí kuáchi noo ná.

Kándoo vii yó noo Ndios sa'á ña kándéé ini yó Jesús

²¹ Tído viti ná'a Ndios noo yó ña ió iin ka ña'a noo ley, ta ñoo kíán kedaá xí'ín yó, dá kandoo vii yó noo ná. Ta mií ley xí'ín profeta xí'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o, ²² ch̄i dánkoo vii Ndios yó noo mií ná sa'á iin tó'ón dini ña kándéé ini yó Jesucristo. Ta dión kée na xí'ín ndidaá kúu ñayuu kándísa Jesús. Ta kó taó kuendá ta'on na nda yoo kúu iin rá iin ñayuu, ²³ dá ch̄i ndidaá tá'an va na yá'a kée kuáchi, sa'á

ñoo ni kuxiká ná noo ña vii kúu Ndios. ²⁴ Tído viti ni ni'i óon yó ña kándoo vii yo noo ná sa'á ña maní ni kee na sa'a yo, chí ni taó xóo na yó tixi ndá'a kuachi sa'á ña ni xi'i Cristo Jesús sa'a yo. ²⁵ Chí ni tanda'á ñaá Ndios ni kii na ni chiya'i na sa'a kuachi yo xí'ín ni ná, ta ni ndoo kuachi yó sa'á ña kándéé iní yo ná. Ta kí'o dión ná'a na mií ná ña kúu ná iin na ndaa. Ta sa'á ña kueé ini Ndios, sa'á ñoo kó ní sa'an ta'on na taó kuendá na sa'a kuachi ni kee ñayuu ni sa ndei sa na'á. ²⁶ Tído viti ná'a na mií ná ña kúu ná na ndaa, dá kandaá ini yo ña keyíko ndaa na, ta dánkoo vii ná yó noo ná sa'á ña kándéé iní yo Jesús.

²⁷ Ta, ¿ndei kua'an ña kuryíí ñayuu? Ni naá óon vaan. Ta, ¿ndiva'a ni naá óoan? Ni naá óon vaan dá chí sa'á iin tó'ón diní ña kándéé iní yo Jesús kándoo vii yo noo Ndios, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley. ²⁸ Ta viti kían kandaá iniyo ña kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo Jesús, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley. ²⁹ ¿Á ká'án ndó ña kúu ná iin Ndios dá'akí sava'a na Israel? Koó. ¿Á kó ná'á ta'on ndó ña kúu ta'ani na iin Ndios dá'akí na kó kúu na Israel viti? Chí miían ndaa kúu ta'ani na Ndios noo ná. ³⁰ Dá chí iin tó'ón diní vá kúu Ndios, ta mií ná xí'o ña kándoo vii ñayuu ni ta'anda ñíi noo ná sa'á ña kándéé iní na Jesús, ta xí'o ta'ani na ña kándoo vii na kó ní ta'anda ñíi noo ná sa'á ña kándéé ta'ani ini na Jesús. ³¹ ¿Á ká'án ndó ña sa'á ña kándéé iní yo Jesús, ñoo dánkoo xoo yó ley? Koó, chindaya'i di'a yó ley sa'á ña kándéé iní yo Jesús.

4

Ni kándoo vii Abraham noo Ndios sa'á ña ni kándisa na to'on ni xi'o Ndios noo ná

¹ Ta viti, ¿ndí kíán kaa yo sa'á Abraham, na sa kuu tatá sá'ano yo? ¿Ndí kíán ni kandaá ini na sa'a ña yó'o? ² Tá ni kándoo vii Abraham noo Ndios sa'á ña va'a ni kee na, dá kían kuu va kuryíí ná. Tído kó ta'ón dión kíán,

sa'á ñoo kó ní kúu ta'on kuryíí ná noo Ndios. ³ Chí di'a va ká'an tuti ií Ndios: "Sa'á ña ni kándéé ini Abraham Ndios, sa'á ñoo ni kándoo vii ná noo Ndios." ⁴ Tá ná kéchóon iin ta'a noo iin sato'o, kó xí'o oon ta'on sato'o ra di'ón noo rá, chí ña kánian kí'in ya'i ra kíán. ⁵ Tído na kó kándéé ini ña va'a kée na, di'a kándisa na iin tó'ón diní Ndios, na dánkoo vii ñayuu kómí kuachi noo mií ná, noón kúu na kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná. ⁶ Ta dión ta'ani ni kaa rey David ña ndiká'án ndi kúu ví ñayuu kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná, ta o duú sa'á ña va'a kée na. ⁷ Ta di'a ni kaa na:

Ndiká'án ndí kúu ví ñayuu, na ni xi'o ká'ano ini Ndios sa'a ña kini kée na,

chí ni dandoo Ndios kuachi na.

⁸ Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu, na kó ní kekuendá Ndios sa'á kuachi.

⁹ ¿Á sava'a na ni ta'anda ñíi vá ni'i ña ndoo kuachi na noo Ndios, o á ni'i ta'ani na kó ní ta'anda ñíi ña va'a yó'o? ¿Ndi ká'án ndó? Sa ni nakani yu'u xí'ín ndó ña sa'á ña ni kándéé iní Abraham Ndios, sa'á ñoo ni kándoo vii ná noo ná. ¹⁰ Ta, ¿ndá oon ni kándoo vii ná noo Ndios? ¿Á sa din'ó'ó ká ni ta'anda ñíi ná, dá ni kándoo vii ná noo Ndios, o kómani vá? Miían ndaa kuiti kó ñá'a ií vá ta'anda ñíi ná, dá ni kándoo vii ná noo Ndios.

¹¹ Ta cháá ká chí noo, dá ni ta'anda ñíi ná. Ta ña yó'o ná'a ña ni kándoo vii ná noo Ndios tá o ñá'a ta'anda ñíi ná sa'á ña ni kándéé iní na Ndios. Sa'á ñoo Abraham kúu táto'on iin tatá noo ndidaá kúu ñayuu kándisa Jesús, va'ará kó ní ta'anda ñíi ná, chí sa'á ña kándéé iní ñayuu ñoo Jesús, sa'á ñoo kándoo vii ná noo Ndios. ¹² Ta kúu ta'ani na tatá noo na ni ta'anda ñíi. Tído kó kúu ta'on na tatá noo ná sa'á ña ni ta'anda ñíi óon ni na. Kúu ná tatá noo ñayuu yó'o tá kándéé ta'ani ini na Ndios táto'on kí'o ni kándéé iní ñaá mií ná tá kó ñá'a ta'anda ñíi ná.

Ni xi'o Ndios to'on na noo Abraham sa'á ña ni kándéé iní ñaá ná

13 Chì kò ní kaá Ndios ñà kị'o na iin ní kúú ñayúú yó'o noo Abraham xí'ín noo de'e ñání na sa'á ñà nì seídó'o na ley. Di'a nì nì'í nàan chì nì kandoo vii ná noo Ndios sa'á ñà nì kandeé iní ñáá ná. 14 Tá sava'a na seídó'o choon sa'ándá ley nì'í ñà nì kaa Ndios kị'o na, dá kían kò chón ta'on ñà kándéé iní yó Ndios, ta nì tuú vá ñà nì kaa na kị'o na noo yó, ní kúú. 15 Dá chì sava'a ñà nì'í yó kée ley kúú ñà kuido iní Ndios koni na yó. Tído na koó ley noo, noón kúú na kò yá'a ta'on nooán. 16 Ta sa'á ñà kándéé iní yó Ndios, sa'á ñóó nì'í óon yó ñà va'a nì kaa na kị'o na noo yó, dá kían miían ndaa kuiti nì'í ndidaá na ve'e Abraham ñà va'a yó'o. Chì o duú sava'a noo na kómí ley nì'í ñà va'a yó'o, chì nì'í ta'ani ñayuu kándéé iní Ndios tátò'on kị'o nì kandeé iní ñáá Abraham ñà va'a yó'o. Sa'á ñóó Abraham kúú tátò'on iin tatá noo ndidaá yó. 17 Chì di'a kaá tuti iì Ndios sa'a Abraham: “Nì chikani yó'ó kakuuón iin tatá noo kua'á nda'o ñayuu.” Ta Ndios, na nì kandísa Abraham, noón kúú na xí'o ñà kataki na nì xi'í, ta ká'an na sa'á ñà vei koo, ta taó na kuendá ñà sa'á ióan.

18 Nì kandísa ndaa Abraham ñà nì ka'an Ndios xí'ín ná, va'ará koó ka tandéé iní ñà kaki iin de'e na. Tído sa'á ñà nì kandeé iní na Ndios, sa'á ñóó nì kasandaá na kúú ná iin tatá noo kua'á nda'o ñayuu, tátò'on kị'o nì kaa mií Ndios xí'ín ná: “Kị'o dión ví kua'a kakuu de'e de'e ñánóon.” 19 Ta sa'á in ndaa Abraham xí'ín ñà kándéé iní na ñà koo de'e na, va'ará sa'á nì kusá'ano na, chì ió na tátò'on iin ciento kua'a. Ta daá dókó o kóo de'e va kúú dókó Sara. 20 Tído kò ní kútúú iní na, ta kò ní náani kuáchi iní na sa'á ñà nì ka'an Ndios ñà koo de'e na. Di'a nì nakúin toon cháá ka na xí'ín ñà kándéé iní na Ndios. Ta nì nakì'o na ñaño'ó noo ná. 21 Dá chì nì kandaá kaxí iní na ñà ió choon noo ndá'a Ndios ñà kee na ndidaá kúú ñà'a nì kaa na kee na. 22 Ta sa'á ñà nì kandeé iní na Ndios, sa'á ñóó nì kandoo vii ná noo ná. 23 Ta o duú sa'a iin tó'ón Abraham ká'an tuti iì Ndios ñà nì kandoo vii ná noo Ndios sa'á ñà

nì kandeé iní ñáá ná, 24 dá chì nda sa'a yóo ta'ani ká'an, chì kándoo vii ta'ani yó noo Ndios sa'á ñà kándéé iní yó ná, ta mií ná nì ñanátaki Jesús, na kúú sato'o yó. 25 Ta na yó'o kúú na nì nakì'o mií nì xi'í na sa'á kuachi yó. Dá nì ñanátaki ñáá Ndios, dá kuu kandoo vii yó noo mií ná sa'a Jesús.

5

Sa'á nì kandoo vii vá yó noo Ndios sa'á ñà kándéé iní yó Jesús

1 Nì kandoo vii vá yó noo Ndios sa'á ñà kándéé iní yó ná, sa'á ñóó sa ndéi va'a yó xí'ín ná sa'á ñà nì kee Jesucristo, na kúú sato'o yó. 2 Ta sa'á ñà nì kee Jesús, sa'á ñóó nì ndu'u yó tixi ndá'a ñà manì nì kee Ndios sa'á ñà kándéé iní yó ná, ta ndíta toon yó xí'án. Sa'á ñóó kadij iní yó sa'á tandéé iní ñà kían kandeí chíchí yó noo ndato náye'e noo ió na. 3 Ta o duú sa'a iin tó'ón ñà yó'o nì kadij iní yó, chì kadij ta'ani iní yó tein tandó'ó ndó'o yó, dá chì sa'á ná'á vá yó ñà tandó'ó kedaá, dá katí'a yó kandeé iní yó. 4 Ta sa'á ñà kúndeé iní yó, sa'á ñóó kána va'a yó noo Ndios, ta sa'á ñà kána va'a yó noo mií ná, sa'á ñóó nì'í yó cháá ka tandéé iní noo ná. 5 Ta tandéé iní yó'o kían kò dátúú ta'an vaan yó, chì nì nakutí nì yó xí'ín ñà kú'u nda'o iní Ndios sa'a yó nì kee Espíritu iì mií ná, na nì xi'í'o na noo yó.

6 Kò kándéé yó dáka'ki yó mií yó, sa'á ñóó nì kii Cristo Jesús tá nì kasandaá tiempo nì kaxi Ndios, ta nì xi'í na sa'á na kómí kuachi. 7 Miían ndaa iin ñà kuáchi nda'o kían ñà nakì'o iin ñayuu mií ná ñà kuu na sa'a iin ñayuu ndaa. Tído ndá ndi kuu ió iin ñayuu xino iní nakì'o na mií ná ñà kuu na sa'a iin ñayuu va'a. 8 Tído Ndios kúú na ná'a ñà kú'u nda'o iní na sa'a yó, dá chì xían nani kúú iì vá yó ñayuu kómí kuachi, Cristo Jesús kúú na nì xi'í sa'a yó. 9 Ta sa'á ñà nì kandoo vii yó noo Ndios sa'á ñà nì sata Jesús nì ná sa'a yó, sa'á ñóó miían ndaa kuiti kaki va yó kee mií Jesús noo ñà xido iní Ndios xiní na ñayuu kómí kuachi. 10 Chì nì sa'á kuu yó ñayuu kò ní sá ne'e tá'an

va'a xí'ín Ndios, tído ñi ñaki'in tá'an va'a Ndios xí'ín yó sa'á ña ñi xi'i de'e na sa'a yo. Ta viti sa'á ña ñi ñaki'in tá'an va'a yó xí'ín ná, sa'á ñoó miían ndaa kuiti káki yó sa'á ña ñi ñataki de'e na ió na. ¹¹ Ta o duú ña yó'o oon ni ni'i yo, chi ió ndeé ini yo xí'ín Ndios sa'a Jesucristo, na kúu sato'o yo, chi sa'a mií ná ñi kasandaá yo ñi ñaki'in tá'an va'a yó xí'ín Ndios.

Sa'á kuachi ñi kee Adán kánian kuu yo, ta sa'á ña va'a ñi kee Jesús ni'i yo ña kataki chíchí yó

¹² Ta sa'á ña ñi ya'a iin taa naní Adán ñi kee ra kuachi, sa'á ñoó ñi kasá'á ñayuu ndéi ñayuu yó'o kée na kuachi. Ta sa'á ña ñi kee taa ñoó kuachi, sa'á ñoó ñi xi'i ra. Dá ñi kasá'á ta'ani xi'i ndidaá kúu ñayuu, chi ndidaá ná ñi kasá'á yá'a kée kuachi. ¹³ Tá o ñá'a k'i'o Ndios ley na noo Moisés, sa ndei va ñayuu sa kee na kuachi. Tído sa'á ña ko ní ya'a na noo ni iin ley, sa'á ñoó ko ní taó kuendá Ndios kuachi ñi kee na. ¹⁴ Tído nda tiempo Adán, ta nda tiempo Moisés sa xí'i ñayuu, va'ará ko ní ya'a na noo choon sa'ándá Ndios táto'on ñi kee Adán.

Ta Adán ñi sa kuu táto'on iin konda'i iin ka taa ñi kii sata rá. ¹⁵ Tído dín va kúu ña va'a ní'i yó noo Ndios o duú ña ní'i yo sa'á kuachi ñi kee Adán. Dá chi sa'á kuachi ñi kee ra, ní'i ndidaá kúu ñayuu ña xí'i na. Tído kua'á nda'o ñayuu ní'i kua'á nda'o ña maní xí'ín ña va'a noo Ndios sa'á ña ñi kee iin ka taa, na kúu Jesucristo.

¹⁶ Chi ña va'a ní'i yó noo Ndios, ko kúu nóo ta'an vaan xí'ín ña ní'i yo sa'á kuachi ñi kee Adán. Dá chi sa'á ña ñi ya'a Adán ñi kee ra kuachi ñoó, sa'á ñoó ñi kasá'á ndó'o ní'o yo, ta ñi kandoo yó kúu yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Tído sa'á ña kómí yó kua'á nda'o kuachi, sa'á ñoó ñi kee Ndios ña maní xí'ín yó, dá ná kuu kandoo vii yo noo ná. ¹⁷ Ta sa'á ña ñi ya'a iin taa ñi kee ra kuachi, sa'á ñoó ní'i ndidaá ñayuu ña xí'i na. Tído yóo kúu na ni'i ña kataki chíchí yó sa'á ña ñi kee iin ka taa, na kúu Jesucristo, chi sa'a mií ná ní'i yó kua'á ña maní noo Ndios, ta ní'i

ta'ani yó ña kándoo vii yo noo ná. ¹⁸ Ta sa'á kuachi ñi kee iin tó'on taa, sa'á ñoó ndidaá ñayuu kándoo kúu ná na kómí kuachi noo Ndios. Ta k'i'o dión ta'ani sa'á ña va'a ñi kee iin ka taa, sa'á ñoó ndidaá ñayuu kuu kandoo vii noo Ndios, ta ni'i ná ña kataki chíchí ná.

¹⁹ Chi sa'á ña ko ní seídó'o iin taa choon ñi sa'anda Ndios noo rá, sa'á ñoó ndidaá kúu ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Ta sa'á ña ñi seídó'o iin ka taa choon ñi sa'anda Ndios noo ná, sa'á ñoó kua'á nda'o ñayuu ni'i ña kandoo vii ná noo Ndios. ²⁰ Ni xi'o Ndios ley na noo yo, dá ná kandaá ini yo ña kua'á nda'o kuachi kómí yó noo ná. Tído sa'á ña ñi ndukua'a ka ví kuachi yo noo ná, sa'á ñoó ñi nduká'ano cháa ka ví ña maní ñi kee na xí'ín yó. ²¹ Chi táto'on sa dandáki kuachi ñayuu, dá sa xí'i na, k'i'o dión ta'ani dandáki ña maní Ndios ndidaá yó, dá kandoo vii yo noo ná, dá ni'i yo ña kataki chíchí yó sa'a Jesucristo, na kúu sato'o yo.

6

Sa ñi xi'i va yó noo kuachi, ta ñi nataki yo kandisa yó Jesús

¹ ¿Ndi ká'an ndó viti? ¿Á va'a va kee i'i yó kuachi, dá ná ku'u ká'ano cháa ka ini Ndios sa'a yo? ² Koó, ko tá'on dión kián. Dá chi sa ñi xi'i va yó noo kuachi, sa'á ñoó, ¿ndi kee yó nandío kuéi yó kee tuku yóan, tá dáa? ³ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña tá ñi sodoo ndúta yo, dá iin ñi nduu yó xí'ín Cristo Jesús? Chi tá ñi sodoo ndúta yo kián táto'on ñi xi'i nduú yo xí'ín ná. ⁴ Ta sa'á ña ñi xi'i nduú yo xí'ín ná, sa'á ñoó ñi nduxi nduú yo xí'ín ná tá ñi sodoo ndúta yo. Dá kián, táto'on k'i'o ndato téi ñi danáki Ndios Cristo Jesús xí'ín ndéi ndato na, k'i'o dión ta'ani ñi ñataki yo kandeí yó kakuu yó ñayuu saá ñi kee Ndios. ⁵ Táto'on k'i'o iin ñi nduu yó xí'ín ná tá ñi xi'i nduú yo xí'ín ná, k'i'o dión ta'ani nataki yo táto'on k'i'o ñi ñataki mií ná.

⁶ Kandaá iniyo ña ñi sarkaa nduú ña ñi sa kuu yó tá sata xí'ín Jesús ndika

cruz, dá kían ná naá ña kátoó ñí yó keean kuachi, dá ná dá'a ka ni kee yó choon sa'ándaan. ⁷ Chì ñayuu ni xí'i, sa ni kexoo na tixi ndá'a kuachi. ⁸ Ta sa'á ña ni xí'i nduú yó xí'ín Cristo Jesús, sa'á ñoó kándéé ká'ano iní yó ña kandeí nduú yó xí'ín ná. ⁹ Chì sa ná'á yó ña ni nataki Jesús, sa'á ñoó o nándió koo ka na kuu na, chì koó ka choon noo nda'á ña sa'ání ndii ña ka'ání ñaa.

¹⁰ Chì tá ni xí'i Jesús, ta kúu iin tó'ón dáá vá ni xí'i na sa'a ndidaá kuachi yó. Ta viti takí na ió na kée na ña kóni Ndios. ¹¹ Ta dión ta'ani taó kuendá ndo ña ni xí'i ndo noó kuachi, ta viti takí ndo kée ndó ña kóni Ndios sa'á ña ni kee Cristo Jesús, na kúu sato'o yó.

¹² Sa'á ñoó ná dá'a ni konó ka ndo ña dándáki kuachi ñí ndíxi tóo ndó. Ta ná dá'a ka ni kueídó'o ndó ña kini kóni ñí ndo keean. ¹³ Ta ni o sa kí'o ndó ni lú'u ñí ndo noó kuachi, dá kakian iin ña'a kéchóon noó ña kini. Di'a nakí'o ndó míí ndó noo Ndios táto'on iin ñayuu ni nataki tein na ni xí'i. Ta nakí'o ta'ani ndó ñí ndo noo Ndios, dá ná kakian iin ña'a kéchóon noó ña va'a. ¹⁴ Ko dándáki ka kuachi ndo'ó, dá chì ko ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley Moisés, ndaa di'a noo ndá'a ña mani Ndios vá ñó'o ndó viti.

Kúu yó na kée ña va'a kóni Ndios

¹⁵ Sa'á ñoó, ¿á kuu va ya'a yó keea kuachi sa'á ña ko ñó'o ka yó tixi ndá'a ley ñoó, chì ndaa noo ndá'a ña mani Ndios vá ñó'o yó viti? Koó, o kúu ta'on. ¹⁶ ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña tá nakí'o ndó míí ndó ña kakuu ndó na kéchóon noo iin sato'o, dá kían kánian kueídó'o ndó na, chì ñó'o ndó tixi ndá'a ná? Sa'á ñoó tá ná nakí'o ndó míí ndó tixi ndá'a kuachi kakuan sato'o ndo, dá kían ni'i ndo ña kánian kuu ndo. Tído, tá ná nakí'o ndó míí ndó tixi ndá'a ña kóni Ndios, dá kían ni'i ndo ña kandoo vii ndo noo ná.

¹⁷ Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios, dá chì va'ará ni sa ño'o ndó tixi ndá'a kuachi, tído ni kandísa ndaa ndo xí'ín ndino'o ní ndo ña kúu to'on va'a ni natiin ndó. ¹⁸ Ta sa'á ña ni kankuei xoo ndó tixi ndá'a kuachi,

sa'á ñoó ni kasandaá ndo kúu ndó na kée ña va'a kóni Ndios.

¹⁹ Ióí dákí'in tá'in dao to'on xí'ín ña dána'i noo ndo, dá chì sava'a ñaxintóni taa va kómí ndó. Chì táto'on kí'o ni nakí'o ndó ñí ndo keean ña ka'an noo xí'ín ña xíxi ini tá sata, kí'o dión ta'ani nakí'o ndó míí ndó viti kee ndó ña va'a kóni Ndios, dá kasandaá ndo koo vii ndo noo ná. ²⁰ Chì tá ni sa ño'o ndó tixi ndá'a kuachi, ni sa ndita xoo ndó noó ña va'a kóni Ndios. ²¹ Tído, ¿ndí kían va'a ni ni'i ndo sa'á ña kini ni sa kee ndó, tá'an ña kédaá xí'ín ndó, dá xíka'an noo ndo viti? Chì sava'a ña ni'i ñayuu kée dión kían kánian kuu na. ²² Tído viti sa ni kankuei xoo ndó tixi ndá'a kuachi, ta ni nduu ndó na kéchóon noo Ndios. Ta ña va'a ni'i ndo noo Ndios kían ña koo vii ndo noo míí ná, ndi'i daá, dá ni'i ndo ña kataki chíchí ndó. ²³ Chì ya'i ni'i yó sa'á ña kée yó kuachi kúu ña kánian kuu yó. Tído ña va'a xí'o oon Ndios noo yó kúu ña ni'i yó ña kataki chíchí yó sa'á ña kándéé iní yó Cristo Jesús, na kúu sato'o yó.

7

Ko ñó'o ka yó tixi ndá'a ley Moisés

¹ ¿Á ko ná'á ta'on ndó, ñani, ndo'ó na ná'á ndi ká'an ley, ña dándáki ley ñayuu sava'a nani takí na ndéi na?

² Chì kían táto'on kí'o ndó'o iin ñá'a ni tandá'a, chì ndíko tá'an xí'ín yíian noo ley nani takí ra. Tído, tá ni xí'i ra, dá kían ni ndaxí vá ñá'a ñoó xí'ín yíian noo ley. ³ Tído tá ió takí yíian xí'án, ta ni naki'in tá'an xí'ín iin ka taa, dá kían yá'an kéeán kuachi xí'ín ra ko kúu yíian. Tído tá ni xí'i yíian, dá kían ni nono nooan noo ley ñoó. Sa'á ñoó tá ni tandá'an xí'ín iin ka taa, dá kían ko yá'a ta'an vaán kéeán kuachi.

⁴ Ta dión ta'ani ndó'o ndo'ó, ñani míí. Sa ni xí'i va ndó noo ley sa'á ña ni xí'i Cristo Jesús sa'a ndo, dá naki'in tá'an ndó xí'ín míí Jesús, na ni nataki tein na ni xí'i, dá kuu kee yó ña va'a noo Ndios. ⁵ Chì tá ni sa ndei yó sa kee yó ña kóni ñí yó, xini ndidaá kuachi kini sa kátoó yó sa kee yó, chì ley sa dandóto ña kini ñó'o ní yó, dá sa

katoó yó kee yóan, ta ña ni'ij yó sa'á ña sa kee yó ña yó'o kíán ña kánian kuu yó, ní kúu. ⁶ Tído viti ñi kankuei xoo yó tixi ndá'a ley, ch'i sa ñi xi'ij yó noó ña sa dandáki yó tá sata. Ta viti ñi ndu'u yó tixi ndá'a iin choon saá, ña kúu ña kóni Espíritu ij Ndios, ta ko ñó'o ka yó tixi ndá'a ley yata.

Yó'o ká'an Pablo sa'á kuachi nákaa ini na

⁷ ¿Ndi kaa yó viti? ¿Á ko ta'ón ña va'a kúu ley yó'o? Koó, ko ta'ón dión kíán. Tído ko ní sa na'á ta'on yu'u ndi kíán kúu kuachi tá ko ní dána'a ley nooí. Ch'i ndi koo kandaá ini yu'u ña ko kánian katoóí ña'a kómí dao ka ñayuu tá ko ní kaa ley di'a xí'ín: “Ná dá'a ni katoó ndo ña'a kómí dao ka ñayuu.” ⁸ Tído tá ñi kandaá ini ña dión sa'ándá ley choon, kuachi nákaa ini ñi kedaá xí'ín, dá ñi kasá'á katoó cháa kai kakomí ña'a dao ka ñayuu. Ch'i tá ko ní sa na'í ley, iin ña'a ko sa taki va sa kuu kuachi nooí. ⁹ Tá sa na'á ñi ka'ín ña va'a ñi sa ioí xí'ín Ndios, ch'i ko ní sa na'í choon sa'ándá ley na. Tído tá ñi kandaá ini choon sa'ándáan, dá ñi naní'ij ndéé cháa ka ví kuachi kéei, ta ñi kandaá ini ña kánian kuui. ¹⁰ Ni xi'o Ndios choon yó'o noo yó, dá kandeí va'a yó. Tído ña yó'o di'a ñi kedaá xí'ín yu'u, dá ñi kandaá ini ña kánian kuui noo Ndios. ¹¹ Ch'i ñi tiin ndaa ña kúu kuachi choon sa'ándá ley, ta ñi danda'ávian yu'u. Sa'á ñoó kuachi yu'u kíán ñi kedaá xí'ín, dá ñi xi'ij noo Ndios ñi kee choon sa'ándá ley. ¹² Tído miían ndaa ña ij kúu ley yó'o, ta choon sa'ándáan kúu ña ij, ta kíán ña ndaa xí'ín ña va'a.

¹³ Sa'á ñoó, ¿á ley va'a yó'o kíán ñi kedaá xí'ín yu'u ña kánian kuui? Koó, ch'i ñi na'a kuachi miían ña kíán ña kini, ch'i miían ñi xi'o ña kánian kuui ñi kee ley va'a yó'o. Ta sa'á ña kée ña kúu kuachi dión xí'ín ley yó'o, sa'á ñoó ná'an miían ña kini nda'o ña. ¹⁴ Ch'i ná'á yó ña iin ña ij ñi kii noo Ndios kúu ley, tído yu'u kúu iin taa ñayuu yó'o, ch'i nákaaí tixi ndá'a kuachi. ¹⁵ Ko kandaá ta'on ini yu'u ña kéei. Ch'i ko kéei ña va'a ká'ín keei.

Di'a ña ko náta'an ini keei, dión kéei. ¹⁶ Tá kéei ña ko kóni keei, dá kíán nákonij ña iin ña va'a nda'o kúu ley. ¹⁷ Ch'i o duú mií ka yu'u kée ña kini. Kuachi nákaa ini vei kíán kedaá xí'ín, dá kéei ña. ¹⁸ Ta ná'á va yu'u ña ko ta'ón ña va'a nákaa ini, ta ña yó'o ká'ín sa'a ñí'ij. Ch'i miían ndaa ká'ín keei ña va'a, tído ko kandeé ta'oin keei ña. ¹⁹ Dá ch'i ko kée ta'on yu'u ña va'a ká'ín keei. Di'a ña kini, ña ko ká'ín keei, ñoó di'a kée yu'u. ²⁰ Ch'i tá kée yu'u ña ko ká'ín keei, dá kíán o duú ta'ón mií yu'u kée ña. Kuachi nákaa ini vei, ñoó va kíán kedaá xí'ín, dá kéei ña.

²¹ Ta ña yó'o kíán ndó'i tá ká'ín keei ña va'a, ch'i ña kini nákaa ini, ñoó kíán sadí nooí. ²² Ta ndino'o ini mií náta'an ini xiní choon sa'ándá ley Ndios, ²³ tído ió iin ka ña'a ndó'i, ch'i ña kóni ñí'ij naá tá'an xí'ín ña va'a kóni ñaxintónií. Ta kúu kandeé va ña kóni ñí'ij náchi'an yu'u tixi ndá'a kuachi.

²⁴ ¡Nda'í kúu ví yu'u! ¿Nda'í yoo ví dáka'ki yu'u tixi nda'á kuachi kóni ñí'ij, ña né'e ña kua'ín kuui? ²⁵ Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios sa'á ña ñi kee Jesucristo, na kúu sato'o yó. Ta di'a ndó'i: xí'ín ñaxintónií kéei choon sa'ándá ley Ndios, tído ñí'ij kíán nákaa ij va tixi ndá'a kuachi.

8

Ña yó'o kúu ña va'a xí'o Espíritu ij Ndios noo yó

¹ Ta viti kíán koó ka kuachi yó noo Ndios sa'á ña iin ñi nduu yó xí'ín Cristo Jesús, ch'i ko ndéi ka yó kee yó ña kóni ñí'ij yó, ndaa ndéi yó kée yó ña kóni Espíritu ij Ndios. ² Ch'i Espíritu ij Ndios, na xí'o ña kataki chí'í yó sa'a Cristo Jesús, noón kúu na ñi taó xoo yu'u tixi nda'á kuachi, xí'ín noó ña kánian kuui. ³ Ch'i ko ní kandeé ta'on ley taó xooan yó tixi nda'á kuachi, ch'i ko ní kandeé yó kee yó choon sa'ándáan. Sa'á ñoó ñi tanda'á Ndios de'e maní ná ñi kii na ñayuu yó'o, ta ñi nduu na iin taa ñayuu yó'o táto'on kúu mií yó, na kómí kuachi. Ch'i ñi kii na nakuido na kuachi yó, dá ñi kuu

ni taó xóo na yó tixi ndá'án. ⁴ Ta kị'o dión ni kandeé ná ni daxínkoo ndi'i na choon sa'ándá ley Ndios sa'a yóó, na kọ ndéi ka kee ña kóni ñíi, ndaá ndéi yó kée yó ña kóni Espiritu iị Ndios.

⁵ Ta ñayuu ñó'o tixi nda'á ña kóni ñíi ná, noón kúú na ndí'i cháá ka ini kee ña kóni mií ná. Tído na ñó'o tixi ndá'a Espiritu iị Ndios, noón kúú na ndí'i cháá ka ini kee ña kóni mií Espiritu. ⁶ Chì ñayuu ndí'i ini kee ña kóni ñíi ná, noón kúú na ñí'i ña kuu na. Tído ñayuu ndí'i ini kee ña kóni Espiritu iị Ndios, noón kúú na ñí'i ña kataki chíchí ná, xí'ín ña koo va'a ini na. ⁷ Chì ña kini kóni ñíi yó, ñóó kían naá tá'an xí'ín ña kóni Ndios, dá chì kọ kónian kueídó'an choon sa'ándá na, ta kọ kátì'aan keean ña. ⁸ Sa'á ñóó na ndéi kée ña kóni ñíi ná, noón kúú na o kándeé ña nata'an ini Ndios koni ñaá ná.

⁹ Tído ndo'ó, kọ ndéi ka ndo kee ndó ña kóni ñíi ndo, ndaá ndéi ndó kée ndó ña kóni Espiritu iị Ndios, tá miían ndaa ió na ini ndo. Tído tá ió iin káa ndó kọ ñá'a kakomí Espiritu Cristo ini nío ndo, dá kían kọ kúú ta'on ndó kuendá na. ¹⁰ Tído tá ió Cristo ini ndo, dá kían sa ñi xí'i va ñíi ndo noó kuachi, tído takí va espíritu ndo, chì sa ñi kandoo vii ndó noo Ndios. ¹¹ Tá miían ndaa ió Espiritu na ñi danátaki Jesús ini ndo, dá kían na ñi danátaki Cristo Jesús tein na ñi xí'i, noón ta'ani kúú na dánátaki yíkí koño ndo kée Espiritu iị ná, na ió ini ndo. ¹² Sa'á ñóó, ñani miíi, kánian kee yó ña kóni Espiritu iị Ndios, ta kọ káni kaan kee yó ña kóni ñíi yó. ¹³ Chì tá ndéi ndó kée ndó ña kóni ñíi ndo, dá kían kánian kuu va ndó. Tído tá dándí'i ndó ña kini kóni ñíi ndo xí'ín ndéé Espiritu iị Ndios, dá kían kataki chíchí ndó.

¹⁴ Chì ndidaá na xí'o mií ña kandaka ñaá Espiritu iị Ndios, noón ndisa kúú de'e Ndios. ¹⁵ Dá chì kọ ní nátiin ndó iin espíritu, tá'an ña kedaá xí'ín ndó, dá kaño'o tuku ndó tixi ndá'a ña yu'ú ndo. Di'a ñi natiin ndó Espiritu iị. Ta mií ná ñi ndee ndó de'e Ndios. Ta mií ná kedaá xí'á, dá káy'u'ú yó na di'a: "Tatá ló'o miíi." ¹⁶ Ta Espiritu iị Ndios kúú na xí'o kuendá noo espíritu

míi yó ña miían ndaa kuiti kúú yó de'e Ndios. ¹⁷ Ta sa'á ña kúú yó de'e Ndios, sa'á ñóó ni'i ta'ani yó ña ñi kaa Ndios kị'o na noo yó, ta natiin nduú yoán xí'ín Cristo. Tá ná ndo'o naní nío yó sa'a ná, tátò'on ñi ndo'o mií ná, dá kían natiin nduú yó ñaño'ó xí'ín ná noo ndato káa induú.

¹⁸ Tído yu'u kúú ra kándaá ini ña o náki'in tá'an ta'an vaan ña ndó'o nío yó tiempo viti xí'ín ña ndato téi koni yó na'a Ndios noo yó chí noo. ¹⁹ Chì ndáti kịi ndidaá ña'a ñi kava'a Ndios ña kasandaá kuu na'a Ndios ndá yoo kúú de'e na. ²⁰ Ta ndidaá ña'a ñi kava'a Ndios ñi ñí'i tá'i ña tuúán. Tído o duú sa'á ña kóni miían ndó'an dión, dá chì kị'o dión ñi koni mií Ndios kee na xí'án. Tído ñi xí'o na tandéé iní ña kasandaá iin kuu, ²¹ dá taó xóo naan tixi ndá'a ña kua'an tuúán, dá natiin ña ndato kooan tátò'on kị'o ndato téi kandeé na kúú de'e Ndios.

²² Chì sa ná'á yó ña sa ndidaá kúú vá ña'a ñi kava'a Ndios nda'í tána viti, ta ndó'o naní nío ña tátò'on kị'o ndó'o iin ñá'a tá kua'an kaki de'án. ²³ Ta o duú sava'a iin tó'ón ña yó'o ndó'o dión. Chì dión ta'ani ndó'o yóó, na ñi natiin Espiritu iị Ndios, ta na yó'o kúú ña va'a mií noó ñi xí'o Ndios noo yó. Ta nda'í ta'ani tána ini yó, chì ndáti kịi yó ña na'a Ndios ña kúú yó de'e na, dá ndesaá na yíkí koño yó. ²⁴ Chì ñi natiin yó tandéé iní yó'o tá ñi káki yó noó kuachi yó. Tído tá ió tandéé iní yó xí'ín ña'a ió noo yó, dá kían kọ ta'ón tandéé iní kían. Chì tá ió ña'a noo yó, ¿ndá choon kandati yóan? ²⁵ Tído tá ndáti yó iin ña'a kọ ndé'á, dá kían kánian kandati kueé yoán.

²⁶ Ta di'a ta'ani kée Espiritu iị Ndios chindeé ná yó, chì kọ kátì'a yó ka'an yó xí'ín Ndios tátò'on kị'o kánian kee yó. Sa'á ñóó nda'í tána mií Espiritu iị Ndios seí nda'í na sa'a yó noo Ndios. Ta kọ ní'i yó to'on nakanió sa'á ña ká'an na xí'ín Ndios. ²⁷ Ta ná'á vá Ndios ndi káa nío ñayuu. Sa'á ñóó kándaá va'a ini na ndí kían kóni Espiritu iị ná, dá chì mií Espiritu kúú na seí nda'í sa'á ñayuu mií ná tátò'on kị'o náta'an ini mií Ndios.

Kándéé yó xí'ín ndidaá ña ndó'o yó kée Ndios

²⁸ Ta sa ná'á vá yó ña sa'á ña kóni yo Ndios, sa'á ñoó ndidaá kúú vá ña'a ndó'o yó ndúuan ña va'a kée mií Ndios, chi ni kaxi ñaá mií ná tát'on ki'o ni chikaa ini mií ná koo. ²⁹ Chi nda rá mií sa'a vá ná'á Ndios ndá yoo kakuu ñayuu na, ta nda daá vá ni saki na noón kakuu na tát'on ki'o kúú de'e mií ná, dá kían de'e mií ná ná kakuu de'e kúú noó noó ndidaá kúú ñayuu ni nduu ñani na. ³⁰ Chi ñayuu ni saki mií Ndios nda rá mií sa'a, na yó'o ta'ani kúú na ni nakana mií ná. Ta na ni nakana na ñoó, noón kúú na ni nduvii ná. Ta na ni nduvii ná ñoó, noón kúú na ni'í ñaño'ó noó mií ná noó ndato káa chí induú.

³¹ ¿Ndi kaa yo sa'a ña yó'o, viti? Tá ió Ndios xí'ín yó, ¿ndá yoo kandeé xí'ín yó, tá dáá? ³² Ta ko ní kádí'inda ta'on Ndios de'e na, di'a ni naki'o ñaá ná ni xi'i na sa'a yo. Sa'á ñoó miían ndaa ni'i nduú yo ndidaá kúú ña va'a xí'ín de'e na. ³³ ¿Ndá yoo kandeé chinóo kuachi yóó, na ni kaxi mií Ndios? Chi mií vá Ndios kúú na ni dankoo vii yó noó mií ná. ³⁴ Ta, ¿ndá yoo ví kandeé ka'an ña kánian kuu yo sa'a kuachi yo? Chi Cristo kúú na ni xi'i sa'a yó, ta kúú ni nataki na, ta ió na xoo kuá'a tatá Ndios seí nda'í na sa'a yo. ³⁵ ¿Ndi kían kandeé ña dankoo Cristo ña kú'u ini na sa'a yo? ¿Á kandeé tandó'ó, o ña kúnda'í ini yo, o ña kéndava'a ñayuu xí'ín yó, o ña ko ní'i yo ña'a kasá'an yó, o ña koó dá'on kandixi yó, o ña io ña kuu yo, o ña ka'áni ñayuu yó xí'ín espada? ³⁶ Koó, dá chi di'a ká'an tuti i Ndios:

Sa'á ña kándisa ndu'u mií ní, sa'á ñoó ndidaá kuú ndúkú ñayuu ndu'u ka'áni ná.

Tát'on ki'o káxi na léko ka'áni ná, ki'o dión kée na xí'ín ndu'u.

³⁷ Tído noó ndidaá kúú tandó'ó yó'o, di'a ni kandeé vá yó ni kee Cristo, na kú'u ini sa'a yo. ³⁸ Sa'á ñoó kándéé ká'ano ini ña ni iin tó'on ta'on ña'a o kándéé ña dankoo Ndios ña kú'u ini na sa'a yo. Ni ña kuu yo, ni ña kataki yo, ni ángel ndéi noó Ndios, ni ña né'e

choon, ni ña kómí ndéé chí induú, ta ni ña'a ndó'o yó viti, ta ni ña'a ve'i ndo'o yó chí noo, ³⁹ ta ni ña ió noo díkó, ni ña ió nda maá tji ñó'o, ta ni iin tó'on ka ña'a ni kava'a Ndios o kándéé ña dankoo na ña kú'u ini na sa'a yo, chi ná'a na ña kú'u ini na sa'a yo sa'á ña ni kee Cristo Jesús, na kúú sato'o yo.

9

Ká'an Pablo ña ni kaxi Ndios na Israel kakuu na ñoo na

¹ Ña ndaa ndisa kúú ña ko'in ka'in xí'ín ndó sa'á ña kúú kuendá Cristo. Ta ko ká'an ta'on yu'u ña to'ón, chi Espíritu i Ndios kúú na ndáka ña nákanini, ta xí'o na kuendá ña dión kían. ² Chi miían ndaa kúnda'í nda'o ini, ta daá kuití vá u'u nímaí sa'á na ñooi. ³ Ta ió yu'u ña tai chi'ain noó Ndios, ta nataó xóo na yu'u noó Cristo tá dión chindeéan na Israel, na kúú na ve'e mií. ⁴ Chi kúú ná na ve'e ta Israel, ta ni ndee ñaá Ndios na ñoo mií ná, ta ni xini xí'ín noó ná tát'on ki'o náye'e ndaa Ndios, ta ni kandoo Ndios xí'ín ná ña kemáni ñaá ná, ta ni xi'o na ley na noó ná, ta ni daná'a ta'ani na noó ná ndi kee na kandaño'o ndisa ñaá ná, ta ni xi'o na to'on na ña kee na ña va'a xí'ín ná. ⁵ Ta ñayuu yó'o ta'ani kúú na ve'e na sá'ano ni sa ndei sa na'á, ta tein na ve'e yó'o ni kana Cristo, na kúú Ndios dándaki ndidaá tá'an ña'a. Ta daá kuití kánian natiin na ñaño'ó. Dión ná koo.

⁶ Ná dá'a ni ka'an ndó ña ko ní dáxinkoo Ndios to'on ni xi'o na noó ná, dá chi o duú ndidaá na Israel kúú ñayuu ni kaxi Ndios. ⁷ Dá chi o duú ndidaá na ve'e Abraham kúú ñayuu Ndios, dá chi di'a ni kaa Ndios xí'ín Abraham: "Xí'ín sava'a de'e Isaac kakuu na ve'ón." ⁸ Sa'á ñoó o duú ndidaá na ve'e Abraham kúú de'e Ndios. Di'a kúú ná de'e Ndios sa'á ña ni xi'o Ndios to'on na noó Abraham, ta noón ndisa kúú na ve'e Abraham. ⁹ Dá chi di'a va ni kaa Ndios tá ni xi'o na to'on na noó Abraham: "Nata'an noó kuía, dá nandió koí kasaai, kúú sa ni kaki va de'e Sara."

10 Ta o duú ña yó'o oon ni xí'o ña kándaá ini yo ña dión kían. Dá chī nī tuu ta'ani Rebeca, na nī sa kuu ñadi'í tatá sá'ano yo Isaac, ñó'o de'e na, ta kuátí nī sa kuu xi. 11 Ta nda rá ko ñá'a kaki de'e Rebeca, ta nda rá ko ñá'a kee xi ña va'a, o kee xi ña kini, nda daá vá nī saki ini Ndios kaxi na iin xi. Chī ko kémáni ná yó sa'á ña va'a kée yó, di'a kée na ña nī chīkaa ini mií ná.

12 Dá chī tá ko ñá'a kaki xi, dá nī kaa na xí'ín Rebeca: “Ta de'ón mií noó, di'a koni kuáchí xí noó de'ón ta ló'o.”

13 Chī di'a kaá ta'ani tuti iī Ndios: “Nī ku'u inī sa'a Jacob, ta nī kañó'í Esau.”

14 Sa'á ñoó, ¿ndi kaa yo viti? ¿Á ko keyíko ndaa ta'on Ndios choon, ndani? Koó, ko ta'ón dión kían. 15 Chī di'a nī kaa Ndios xí'ín Moisés: “Ko'in ku'u inī sa'á na nī chīkaa ini mií ku'u ini sa'a, ta ko'in kī'o ndeé inī sa'á na nī chīkaa ini mií kī'o ndeé inī sa'a.” 16 Sa'á ñoó ko kú'u ini Ndios sa'á ñayuu sa'á ña kóni ñayuu ñoó ña kee Ndios dión, o sa'á ña va'a kée na. Di'a kú'u ini Ndios sa'á ñayuu nī chīkaa ini mií ná ku'u ini na sa'a. 17 Dá chī di'a ka'an tuti iī Ndios sa'á ña nī ka'an na xí'ín rey Faraón: “Nī xí'oi ña kakuu yo'ó rey, dá na'í choon ió noo ndá'í xí'ín miíón, dión, dá ná kandaá ini ndidaá tá'an ñayuu ndéi ñayuu yó'o ña yu'u kúu Ndios”, kaá na. 18 Sa'á ñoó kú'u ini Ndios sa'á ñayuu nī ka'an mií ná, ta kékaxí ná nío ñayuu, na nī chīkaa ini mií ná kekaxí ná.

19 Sa'á ñoó, ndá ndi kuu kaa dao ndo'ó xí'ín yu'u: “¿Ndiva'a ka'an Ndios ña kómí yó kuachi tá kī'o dión kée na, tá dáá? ¿Ndá yoo kandeé chituu ña nī chīkaa ini mií Ndios kee na xí'á?”

20 Tído di'a kaá yu'u xí'ín ndó: ¿Ndi kían kúu ndo'ó, xiní ndó? ¿Ndiva'a kañó'ó ndó ña kée Ndios? ¿Á kuu ka'an iin kīdi ñó'o xí'ín ta nī kava'an: “¿Ndiva'a nī kava'a ní yu'u dión?” 21 ¿Á ko ná'á ta'on ndo'ó ña ió choon noo ndá'a ta kava'a kīdi ña kava'a raan táto'on kī'o ká'an mií rá kooan? Dá chī iin tó'on dinī noó ndei'í kuu va kava'a ra iin kīdi luu káa, ta kuu kava'a ta'ani ra iin ka kīdi oon.

22 Ta dión ta'ani kée Ndios, dá chī

kóni na na'a na táto'on kée na tá xído ini na kée kuachi, ta kóni ta'ani na na'a na choon ká'ano né'e na, sa'á ñoó nī sa ndati na ñayuu xí'ín ña kueé ió ini na, tá'an ñayuu kedaá xí'ín ná, dá xído ini na, tá'an ñayuu kánian nī'í ña naá ná. 23 Dá chī sa'á ña kóni na dána'a na táto'on kī'o ká'ano kúu choon kómí ná, sa'á ñoó nī kémáni ná ñayuu, na nī chīkaa ini mií ná ku'u ini na sa'a, ta nī kenduu na ñayuu ñoó nda rá mií sa'a ña kían kandeí na nda noo náye'e ndaa. 24 Ta nī kana Ndios ñayuu ñoó, ta ñayuu ñoó kúu yó, chī ko ní kána na sava'a na Israel, di'a nī kana ta'ani na na ko kúu na Israel.

25 Dá chī di'a ka'an tuti nī taa profeta Oseas sa'á ña nī ka'an Ndios: Ko'in ndeei ñayuu mií, na ko ní sa kuu ñayuu, ta kandoo manī ñayuu ko ní sa io manī noo. 26 Mií mií xían noo nī ka'an Ndios xí'ín ná: “O duú ta'ón ñayuu yu'u kúu ndo'ó”, mií ñoó kasandaá ña kananí ná kakuu na de'e Ndios takí.

27 Ta di'a kua'an ña nī taa profeta Isaías sa'á na Israel: “Va'ará táto'on kī'o kua'a kúu ñotí ndéi yu'ú taño'o ná kakuu de'e na ñoo Israel, tído iin tu'u ló'o va na kaki. 28 Dá chī sato'o yo Ndios kúu na ndaka kuendá noo iin rá iin ñayuu, ta keyíko ndaa na sa'a ná, ta yachi nda'o kee na dión.” 29 Ta nī kaa ta'ani Isaías di'a:

Tá ko ní ku'u ká'ano ini Ndios, na kómí choon noo ndidaá ángel, sa'á ndu'u,

dá kían naá ndí'í va na sá'ano ve'e yó táto'on kī'o nī ndo'o na ñoo Sodoma xí'ín na ñoo Gomorra, ní kúu.

28 Dá chī sato'o yo Ndios kúu na ndaka kuendá noo iin rá iin ñayuu, ta keyíko ndaa na sa'a ná, ta yachi nda'o kee na dión.” 29 Ta nī kaa ta'ani Isaías di'a:

Tá ko ní ku'u ká'ano ini Ndios, na kómí choon noo ndidaá ángel, sa'á ndu'u, dá kían naá ndí'í va na sá'ano ve'e yó táto'on kī'o nī ndo'o na ñoo Sodoma xí'ín na ñoo Gomorra, ní kúu.

Tá ko ní ku'u ká'ano ini Ndios, na kómí choon noo ndidaá ángel, sa'á ndu'u,

dá kían naá ndí'í va na sá'ano ve'e yó táto'on kī'o nī ndo'o na ñoo Sodoma xí'ín na ñoo Gomorra, ní kúu.

Kándo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná

30 ¿Ndi kaa yo sa'á ña yó'o, viti? Kándaá ini yo ña ko ní nándukú na ko kúu na Israel ña kakuu na ñayuu ndaa noo Ndios, tído nī dankoo vii ña Ndios noo mií ná, ta nī kandoo vii ná noo ná sa'á ña nī kandeé ini ña ná.

31 Tído na Israel nī ndukú ña kendaá na choon sa'ándá ley, dá kandoo vii

na noo Ndios. Tído kọ ní kándeé ta'on na. ³² Ta, ¿ndiva'a nị ndo'o na dión, ká'án ndó viti? Dión nị ndo'o na, dá chị kọ ní nándukú ná ña kandoo vii ná noo Ndios sa'á ña kandeé iní ñaá ná. Di'a nị ndukú ná kandoo vii ná noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Sa'á ñoó nị kachi'i sá'á ná nị kee yuu nị chindú'u Ndios. ³³ Dá chị di'a kaá tuti iị Ndios:

Ko'in chindú'í iin yuu chí ñoo Sion di'a,
dá ná kachi'i sá'á ñayuu kọ xín kandísa ñaá,
dá ná kuei na noó ña koon na mií ná.
Tído na kándísa yuu yó'o, ni iin kuu ta'ón o káka'an noo ná kean.

10

¹ Ñani miíí, miíán ndaa kuiti kóni nda'o yu'u xí'ín ndino'o inii ña ná kasandaá na Israel káki na, ta kị'o dión xíkai noo Ndios sa'a ná. ² Chị xí'o ndaaí kuendá ña ndí'i nda'o ini na kee na ña kóni Ndios, tído kọ ná'á ta'on na ndi kee na, dá nata'an ini Ndios, ³ chị kọ nákonì na ña nị kee Ndios, dá dánkoo vii ná ñayuu noo mií ná. Di'a ndí'i nda'o ini na Israel kandoo vii ná noo Ndios xí'ín ndéé mií ná. Ta sa'á ña kée na dión, sa'á ñoó kọ xí'o na mií ná ña dánkoo vii ñaá Ndios. ⁴ Dá chị mií Cristo kúú na nị daxínkoo choon sa'ándá ley, dá kían kandoo vii ndidaá ñayuu kándísa Cristo noo Ndios.

⁵ Dá chị di'a nị taa Moisés sa'á ñayuu ndúkú kandoo vii noo Ndios sa'a ley: “Na kándéé kée ndi ndi'i kuií choon sa'ándá ley, noón kúú na nị'í ña kataki na kean.” ⁶ Tído ká'an tuti iị Ndios ña kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná, chị di'a kaáan: “Ná dá'a ni ka'án ndó ini níó ndo: ¿Ndá yoo ví kaa induú ki'in ña? (Tá kaá ndo dión, dá kían kénóo ndó Cristo, na nị kii induú.) ⁷ Ta ná dá'a ni ka'án ndó ini níó ndo: ¿Ndá yoo ví noo nda maá tixi ñó'o ki'in ña?” (Tá kaá ndo dión, dá kían kọ nákonì ndo ña nị nataki Cristo.) ⁸ Dá chị di'a va kaá tuti iị Ndios sa'á ña yó'o: “Tein mií ndó xaan va ió to'on va'a, chị ini yú'u vá ndó, ta ini níó vá ndó nákaa to'on va'a yó'o.” Ta dána'a ndu to'on va'a

yó'o noo ndo, dá kandeé ini ndo Jesús. ⁹ Chị tá nákonì ndo xí'ín yú'u ndo ña Jesús kúú sato'o noo ndidaá tá'an ña'a, ta kándísa ndó xí'ín ndino'o ini ndo ña nị danátaki ñaá Ndios, dá kían nị'í ndo ña káki ndó. ¹⁰ Dá chị sa'á ña ndino'o ini ndo kándísa ndó Jesús, sa'á ñoó kandoo vii ndo noo Ndios. Ta sa'á ña nákonì ndo ná xí'ín yú'u ndo, sa'á ñoó konì ndo káki ndó. ¹¹ Ta di'a ká'an ta'ani tuti iị Ndios: “Ndi ndáa mií na kándísa ñaá, ni iin kuu ta'ón o káka'an noo ná”, kaáan. ¹² Chị iin nóó kúú ndidaá ñayuu noo Ndios, á mií ná kúú ná na Israel, o koó, chị iin tó'ón mií vá Ndios kúú sato'o noo ndidaá yó. Ta va'a nda'o ini na xí'ín na nákonì ñaá. ¹³ Dá chị di'a kaá tuti iị Ndios: “Ta ndi ndáa miíó ñayuu nákonì ña Ndios kúú sato'o na, noón kúú na nị'í ña káki na.”

¹⁴ Ta, ¿ndi kee na nákonì na sato'o yo tá kọ ñá'a kándísa ñaá ná? Ta, ¿ndi koo kándísa ñaá ná tá kọ ñá'a kueídó'o na sa'a ná? Ta, ¿ndi koo kueídó'o na sa'a ná tá kọ iin na dána'a noo ná? ¹⁵ Ta, ¿ndi koo ko'on na dána'a na tá kọ iin na tanda'á ñaá ko'on na? Chị di'a kaá tuti iị Ndios: “Ndiká'án ví sa'á na xionoo kásto'on sa'a ndi kee ñayuu koo va'a na xí'ín Ndios, chị xionoo na dána'a na to'on va'a.”

¹⁶ Tído o dúú ndidaá na Israel nị kándísa to'on va'a yó'o, dá chị di'a kaá Isaías: “Sato'o ndu, Ndios, ¿ndá yoo ví nị kándísa to'on nị daná'a ndu'u?”

¹⁷ Miíán xínñó'ó ñayuu kueídó'o na to'on va'a, dá kuu kandeé iní na Jesús, ta to'on va'a yó'o kían ká'an sa'a Jesús. ¹⁸ Tído ndátó'ón yu'u ndo'ó: ¿Á kọ ñá'a ta'on kueídó'o na Israel to'on va'a yó'o, ká'án ndo'ó? Koó, dá chị di'a kaá tuti iị Ndios:

Yó'o yó'o va nị kankuei na xionoo na dána'a na to'on va'a yó'o iin ní kúú ñayúú,
nda noo xíká cháá ka ñayúú yó'o nị kasandaáan.

¹⁹ Ta ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'án ndó ña kọ ní kándaa ta'on ini na Israel ndi dándáki to'on va'a yó'o? Ká'i ndó ña nị taa Moisés sa'a ná:

Ko'õn yu'u k'i'oi ña koo kuión ini ndo sa'í xí'ín dao ka ñayuu, dá chí ndee yu'u na ñayuu mií,
ta ko'ín dákuido iniñ ndo'ó xí'ín ñayuu ko'ó ñaxintóni.

20 Ta ni xi'o ndeé ini Isaiás ni ka'an na di'a xí'ín na ñoo Israel:

Di'a kaá Ndios:

Ni sonó vá yu'u ña kían ni naní'i ñaá dao ka ñayuu,

va'ará ko nándukú ná yu'u,

ta ni na'a yu'u mií no'ó na ko ndátó'ón sa'í.

21 Tído di'a ni kaa Ndios ká'an na sa'á na Israel: "Tín ní ndii yaká ni chíneeí ndá'í, dá chindeéi iin ñoo ko seídó'o noo ká'ín, iin ñoo káñó'ó noo ká'ín."

11

Ni taó xoo Ndios iin tu'u na Israel, ta noón kúu na kándisa ñaá

1 Sa'á ñoo ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'án ndó ña ni dankoo ndá'a vá Ndios na ñoo na, tá dáá? Ko'ó, ko ta'ón dión kíán. Dá chí iin ta ñoo Israel ta'ani kúu yu'u, dá chí na ve'e Abraham ta'ani kúu, ta nákaa ta'anii tein na ve'e Benjamín. 2 Ta ko ní dankoo ndá'a ta'on Ndios na ñoo na, tá'an na ni kaxi na nda mií sa'a. ¿Á ko ndúsaa ta'on ini ndo ña ká'an tuti ii Ndios sa'a profeta Elías tá ni ka'an kuachi na sa'á na Israel noo Ndios? Chí di'a ni kaa na: 3 "Sato'i, ni sa'ání ndí'i ra profeta ní, ta ni dakóon ra noo náa ní, ta ndadá iin tó'ón vá yu'u ni kandoo xoo mií ní. Ta viti ndí'i ini ra ña kían ka'ání ta'ani ra yu'u." 4 Ta, ¿á ndúsaa ini ndo ña ni kaa Ndios xí'ín Elías? Chí di'a ni kaa na: "O sa nákani inon, dá chí sa ni kaxi xoo va yu'u usa mil ta Israel, tá'an ra ni iin kuu ko ní nákuíta xití noo yokó Baal", kaáan. 5 Ta dión ta'ani kíán tiempo viti, dá chí ni taó xoo ta'ani Ndios iin tu'u na Israel, chí ni kaxi ñaá ná, ta iin ña maní kíán ña ni kee na dión. 6 Sa'á ñoo, tá kíán sa'á ña maní ni kee Ndios, dá kíán ko kíán sa'á ña ni kee ñayuu ñoo ña va'a. Dá chí tá ní kaxi ñaá ná sa'á ña ni kee na ña va'a, dá kíán ko kúu kaan iin ña maní.

7 Sa'á ñoo, ¿ndi kaa yo sa'á ña yó'o viti? Miían ndaa sa nándukú na Israel ña nata'an ini Ndios koni ñaá ná, tído ko ní kándeé ta'on na. Sava'a na ni taó xoo mií Ndios, noón kúu na ni ni'án. Tído dao ka noón kúu na ni ndukaxí nío. 8 Dá chí di'a kaá tuti ii Ndios: "Ni xi'o Ndios iin ñaxintóni xixi noo ná, ta ni xi'o na nduchí nóo ko túu noo ná, ta ni xi'o na do'o ko táj noo ná. Ta k'i'o dión kíán nda tiempo viti." 9 Ta di'a ta'ani ni kaa David:

Ta víko ná'ano kée na ná nduuan iin deji xí'ín iin ñoño noo ná,

dá kachi'i sá'á ná, ta kuei na nooán, dá ná ndo'o cháá ka nío ná.

10 Ta ná kukuaá noo ná, dá o koni ka na,

ta ná kutódo sata ná kee ndidaá kuachi ndído na.

Ta dión ná kandoo na iin íchi, kaáan.

Ko'õn Ndios dáka ki na ñayuu ko kúu na Israel

11 Ta ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'án ndó ña sa'á ña ni kachi'i sá'á na Israel, sa'á ñoo ni kuei chíchi ná? Ko'ó, ko ta'ón dión kíán. Dá chí sa'á ña ni kee na kuachi ñoo, sa'á ñoo ni sonó Ndios noo na ko kúu na Israel ña káki na, dá ná kekuión ini na Israel sa'a ná. 12 Ta sa'á ña ni kee na Israel ñoo kuachi, sa'á ñoo ni kee Ndios iin ña maní ká'ano xí'ín na ko kúu na Israel. Ta sa'á ña ni tuú na Israel noo Ndios, sa'á ñoo ni keva'a cháá ka na ko kúu na Israel. Ta kúu ndato ka ví ko'õn Ndios kee na xí'á tá ná kasandaá kuu ndu'u na Israel tixi ndá'a Ndios.

13 Ta viti kóni ka'ín xí'ín ndo'ó, na ko kúu na Israel. Yu'u kúu iin apóstol, na ni tanda'á Ndios né'e to'on va'a sa'a Jesús noo ndo, ta ndí'i nda'o iniñ dáxinkoo va'i choon yó'o, 14 dá chí kóni ña ná kukuión ini na ñooj sa'á ña maní ni kee Ndios xí'ín ndó, dá ná koni dao na káki na. 15 Dá chí sa'á ña ni dankoo xoo Ndios na Israel, sa'á ñoo ni ni'i dao ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o ña kandeí va'a na xí'ín ná. Tído, ¿ndi koo tá ná nandió ko Ndios naki'in tá'an va'a na xí'ín na ñoo Israel? Kakian tátó'on k'i'o ni natáki na tein na ni xi'i.

16 Tá ña ii kúú tá'í yúsa ni taó ná mií noó dokó ná noo Ndios, dá kían ña ii ta'ani kúú cháá ka yúsa ni kandoo ñoo. Chi tá ii yo'o iin yíto, dá kían nda ndá'a ra ii. 17 Chi kían táto'on ni sa'anda Ndios dao ndá'a yíto, ta ndo'ó, va'ará kúú ndó táto'on nda'á yíto olivo yukú, tído ni chirndaa Ndios ndo'ó yika iin yíto olivo va'a noó ni ta'anda ñoo. Ta yo'o mií rá xíto ndo'ó, ta ndato takí ndo kéean. 18 Ta ná dá'a ni ka'an táyíí ndó noo ndá'a yíto, ña ni sa'anda Ndios ñoo. Kaño'o ini ndo ña ko xíto ta'on ndó yo'o yíto ñoo. Di'a yo'o yíto ñoo vá xíto ndo'ó. 19 Ndá ndi kuu kaa ndo ña ni sa'anda na ndá'a yíto ñoo, dá ná chirndaa na mií ndó. 20 Ndaa va ni sa'anda ñaa Ndios, chi ko ní kándísa ta'on na Jesús. Ta ndo'ó, sa'á ña kándéé iní ndo Jesús, sa'á ñoo tándaa ndo ndika yíto ñoo viti. Tído ná dá'a ni kuryíí ndó. Va'a cháá ka kua'án ndo yu'ú ndo Ndios. 21 Dá chi tá ko ní xí'lo ká'ano ini Ndios sa'a mií mií ndá'a yíto ñoo, dá kían ni ndo'ó o kí'o ká'ano ini na sa'a. 22 Kana'á ndó ña va'a nda'o ini Ndios, tído ka'í nda'o dándó'o na níto na sa'á ini. Sa'á ñoo ni dándó'o na níto na Israel, na ko ní xíin kándísa, ta ni keva'a na xí'ín ndó sa'á ña kándísa ndó Jesús. Tído tá ná dánkoo ndó ña kándísa ndó na, dá kían ko'on na ka'anda na ndo'ó táto'on ni kee na xí'ín mií mií nda'á yíto ñoo. 23 Tído tá ná dánkoo na Israel ña sa'á ini na, ta ná kándísa ndaa na Jesús, dá kían ko'on Ndios nachirndaa tuku ñaa ná noó ni sarndaa na, dá chi ió choon noo ndá'a ná ña kee na dión. 24 Dá chi ni sa'anda Ndios ndo'ó noo ndá'a yíto olivo yukú, ta ni chindaa na ndo'ó ndika yíto olivo ndáka na, va'ará iin ña kuáchi nda'o kían. Sa'á ñoo, á ko ná'á ta'on ndó ña va'á óon va ko'on tuku na nachindaa na mií mií ndá'a yíto ñoo noó ni sarndaaan?

Kóni Ndios ña nandió kuéi na Israel noo mií ná

25 Ta viti kóni yu'u ña kana'á ndo'ó, ñani, sa'á iin ña'a ná'á iin tó'on dini Ndios, dá kían ná dá'a ni kuryíí ndó. Ni sonó Ndios ña kían ni kusaá ini

kuá'á nda'o na Israel nda ná kasan-daá ndu'u ndi'i na ko kúú na Israel, na ni chikaa ini mií Ndios káki. 26 Nda daá ví, dá ko'on na dáka'ki ndi'i na na Israel. Dá chi kí'o di'a kaá tuti ii Ndios:

Nda yúku Sion kii na dáka'ki ñaa, ta taó xóo na na ve'e Jacob noo ndidaá ña kini kée na.

27 Chi dión ko'in kandooi kee xí'ín ná tá ná dándóoi kuáchi na.

28 Xiní u'u na Israel to'on va'a sa'a Jesús, ta sa'á ña kée na dión, sa'á ñoo ni keva'a mií ndó. Tído sa'á ña ni kaxi ñaa mií Ndios nda mií sa'a, sa'á ñoo kú'u ió ini na sa'a ná, dá chi kí'o dión ni kandoo na xí'ín na sá'ano ñoo ndu. 29 Chi ni kaxi Ndios na Israel, ta ni kemáni ñaa ná, ta ni iin kuu ta'ón o nándikó iní na. 30 Tído ndo'ó, na ko kúú na Israel, ni sa kuu ndó na koó do'o tá sata. Tído viti ni ni'i ndo ña kú'u ini Ndios sa'a ndo sa'á ña ni kusaá ini na Israel. 31 Ta dión ta'ani ndó'o na Israel viti. Chi viti kúú ná na kusaá ini, ta ndo'ó kúú na ni ni'í ña kú'u ini Ndios sa'a ndo. Tído iin kuu ko'on ta'ani Ndios ku'u ini na sa'á na Israel. 32 Ni sonó Ndios ña kían ni kusaá ini ndidaá ñayuu, dá kuu ku'u ini na sa'a ná.

33 ¡Nandeé ka vían ndichí Ndios! ¡Ta ñaxintóni ná, ko ta'ón noo kásá'án, ta ni noo ndi'an! Ko ín ta'on kándéé kana'á ña ni chikaa ini na kee na, ta o kúu ta'on kandaá ini yo táto'on kí'o kée na. 34 Chi, ¿ndá yoo kandeé kana'á ndí kían ná'ani ini sato'o yo Ndios? Ta, ¿ndá yoo kat'i'a ka'an ni'ini noo ná? 35 Ta, ¿ndá yoo ni kee ña maní xí'ín Ndios, dá ná ndi'i ini na nandió né'e na ña maní yó'o? Ko ín ta'on. 36 Dá chi ndidaá tá'an va ña'a vei noo mií Ndios, ta takían kée mií ná, ta mií ná kómí choon sa'a ndidaá ña'a. Sa'á ñoo ná natiin mií ná ñaño'ó ndidaá tá'an kuu. Dión ná koo.

12

Kí'o di'a kánian kee na kándísa Jesús

1 Sa'á ñoo, ñani mií, sa'á ña kú'u ini Ndios sa'a yo, sa'á ñoo seí nda'aví noo ndo ña nakí'o ndó mií ndó noo Ndios, ta ná kakían ña dokó ndo mií

ndó noo ná, ta dión kee ndó nani takí ndo, ta ná koo vii ndo, ta ná ndukú ndó ña nata'an ini Ndios koni na ndo'ó, chí k'i'o dión kánian kee ndó kandaño'o ndó na. ² Ná dá'a ka ni koo ini ndo kee ndó tá kée na kúu kuendá ñayuu yó'o. Di'a konó ndó ña ná ndesaá Ndios ñaxintóni ndo, dá kuu kandaá ini ndo ndí kián kóni na kee ndó, dá kasandaá ndo kana'á ndó ndí kián va'a noo ná, ta ndí kián náta'an ini na xini na, ta ndí kián kúu ña ndaa noo mií ná.

³ Ta sa'á ña ni kemáni Ndios yu'u xí'in choon kómíi, sa'á ñoó xikaj noo iin rá iin ndó ña ná dá'a ni nakoni téi ndo mií ndó. Va'a kaan chiki'ó va'a ndó ña kée ndó. Ta chiki'ó va'a ndó mií ndó táto'on k'i'o káa tandeeé ini ni xí'o Ndios noo iin rá iin ndó. ⁴ Dá chí ndó'o yó táto'on k'i'o ndó'o yikí koño yo, kua'á nda'o tá'í kián, ta sa diin diin va choon kée iin iian. ⁵ Ta dión ndó'o yó. Kua'a vá kúu yó, tído iin tó'on vá ni nduu yó sa'á ña kúu yó kuendá Cristo Jesús. Chí ni naki'in tá'an iin rá iin yó, dá ni nduu yó iin tó'on xí'in dao ka yo. ⁶ Sa'á ñoó diin diin va choon ni natiin yó noo Ndios, dá kat'i'a yó kechóon yó noo ná, ta vei ña ñoó ña maní xí'o na noo yo. Sa'á ñoó tá ni natiin ndó choon ña kián kasto'on ndó xí'in dao ka ñayuu to'on ni xí'o Ndios noo ndo, dá kee ndóan táto'on k'i'o kándéeé ini ndo mií ná. ⁷ Ta tá ni natiin ndó noo Ndios ña kat'i'a ndó koni kuáchi ndó noo dao ka na, dá kián koni kuáchi ndísá'ano ndó, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó dána'a ndo, dá kián dána'a va'a ndó. ⁸ Tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó ka'an ni'ini ndó noo ñayuu, dá kián ka'an ni'ini ndó noo ná, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó kemáni ndo na kúnda'í, dá kián ndino'o ini ndo kemáni ndo ná, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó kandita ndó noo, dá kián cho'on va'a ini ndo, o tá ni natiin ndó ña kat'i'a ndó chindeé ndó dao ka na, dá kián chindeé ndó na xí'an kadii ini ndo.

⁹ Ta koo ini ndo ku'u ndisa ini ndo sa'a dao ka ndo. Kaño'ó ndó ndidaá ña kini, ta ndiko ndo ña va'a. ¹⁰ Ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo. Ta táto'on

k'i'o ndó'o ndó xí'in na ve'e mií ndó, k'i'o dión kando'o ndó xí'in dao ka na. Ta koo ini ndo koo ñaño'ó ndó noo iin rá iin ndó. ¹¹ Cho'on ini ndo kechóon ndó, ta o sa kákuu ndó na dusa. Ndino'o ini ndo koni kuáchi ndó noo na kúu sato'o yo. ¹² Kadii ini ndo sa'á tandeeé ini xí'o Ndios noo ndo, ta ndeeé va'a cháá koo ini ndo tein tandó'ó, ta o sa koo ini ndo katuu ndó ña ká'an ndo xí'in Ndios. ¹³ Ta chindeé ndó dao ka na kúu ñayuu Ndios xí'in ña xínño'ó ná, ta koo ini ndo natiin va'a ndó na tá kosaa na ve'e ndó.

¹⁴ Ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'á na kéndava'a xí'in ndó, kaka ndo ña maní sa'a ná, ta o sa dátaí chí'an ndó na. ¹⁵ Ta kadii ini ndo xí'in na kadii ini, ta kuaki ndó xí'in na sáki. ¹⁶ Ta iin ná kakuu ndó xí'in dao ka ndo. Ta o sa kuryíi ndó, di'a naki'in tá'an ndó xí'in na kúnda'í kandeí ndó. O sa kéndichí téi ndo mií ndó xí'in noo ká'an ndo. ¹⁷ Tá ni kee na ña kini xí'in ndó, o sa nándio kuéi ndó kee ndó ña kini xí'in ná. Di'a ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a noo ndidaá ñayuu. ¹⁸ Noo mií ndó ká'an ña ndi'i ini ndo ndukú ndó ña kandeí va'a ndó xí'in iin rá iin ñayuu. ¹⁹ O sa koo ini ndo naki'in ya'i mií ndó sa'á ña kini kée ñayuu xí'in ndó, na maní mií. Di'a kua'an ndo kandati ndó Ndios, dá chí di'a kaá tuti ij mií ná: “Noo yú'u ni ya'a na, ta mií vá yu'u kúu na ndaka kuendá noo ná, kaá sato'o yo Ndios.” ²⁰ Sa'á ñoó, tá kuíko na xini u'u ñaá, k'i'o ndó ña'a ná kasá'an na. Tá íchi ini na, k'i'o ndó takuií ná ko'o na, dá chí tá kée ndó dión, dá kián keeá kuendá táto'on ño'ó tikeí ni chikodó ndo dini ná xini na. ²¹ Ta o sa kónó ndó noo ña kini ña kandeéán dákuéi ñaá ndo'ó, di'a chituu ndó ña kini xí'in ña va'a.

13

¹ Koo ini ndidaá ní ndó kueídó'o ndó ta né'e choon, dá chí ko ndéi ta'on ta né'e choon xí'in ña kóni mií rá, ndéi ra chí k'i'o dión ni saki ini mií Ndios. Ta viti ndéi ra chí mií Ndios ni chikaa ini ña kandeí ra. ² Sa'á ñoó, ndidaá na ko kóni kueídó'o ta né'e choon, xío kao na ña sakí mií Ndios, chí mií ná

ni *chikata* ra. Ta *na* kée dión kúú *na* ndo'o níó *sa'*á *kuachi* kée ná. ³ *Dá* *chí* *ko* ndéi ta'on *ta* né'e choon *dáyu'*ú *ra* *na* kée *ña* *va'*a. Di'a ndéi ra *dáyu'*ú *ra* *na* kée *ña* *kini*. Tá *ko* kóni ndo *kayu'*ú ndo *ta* né'e choon, dá *kían* kee ndó *ña* *va'*a, dá ná *ka'an* *va'*a *ra* *sa'a* ndo. ⁴ *Dá* *chí* kómí rá choon noo Ndios, dá *kían* kandeí *va'*a ndó. Tído tá kée ndó *ña* *kini*, kánian *yu'*ú ndo, dá *chí* *ko* né'e oon ta'on ra espada. Ta kómí rá choon noo Ndios *ña* *kían* dándó'o *ra* níó ndidaá *na* kée *ña* *kini*. ⁵ *Sa'*á *ñoó* kánian *kuéidó'o* ndó *ra*, ta o *duú* *sava'a* *sa'*á *ña* kómí rá choon dándó'o *ra* níó *yo*. Di'a ná *kuéidó'o* ndó *ra* *sa'*á *ña* kóni ndo *kakomí* ndó iin *ñaxintóni* *vii*. ⁶ *Sa'*á *ñoó* *chiya'i* ndó *sa'a* *ño'o* ndo noo rá, *chí* kómí rá choon noo Ndios, ta *sava'a* choon yó'o kuití *vá* ndéi ra. ⁷ Ta *chiya'i* ndó noo iin rá iin *ra* kánian *chiya'i* ndó, ta *kían* noo *ta* né'e choon, o *kían* noo *ra* kí'in *ya'i* *sa'a* *ño'o*. Ta *ki'o* ndó *ñaño'ó* noo *na* kánian natiin *ñaño'ó*, ta *nakoní* ndo *na* kánian *nakoní* ndo.

⁸ Ni *lú'u* o *sa* kátai ndo noo ni iin *ñayuu*, *sava'a* *ña* *katai* ndo noo ná ná *kakuu* *ña* *ku'u* ini ndo *sa'a* ná. *Dá* *chí* tá *kú'u* ini ndo *sa'*á *ñayuu* *xí'in* ndó, dá *kían* kéndisa ndó choon *sa'ándá* *ley* *Moisés*. ⁹ *Dá* *chí* di'a *kaá* *ley*: “O *sa* kée ndó *kuachi* *xí'in* *na* *ko* *kúu* *ñadi'i* ndo o *yí* ndo, o *sa* *ka'áni* ndo *ndii*, o *sa* *kí'in* *kuí'iná* ndó, o *sa* *káva'a* ndó *ña* *to'on* *sa'a* *dao* *ka* *na*, o *sa* *kátoó* ndo *kakomí* ndó *ña'a* *ió* noo *dao* *ka* *ñayuu*.” Ta choon yó'o *xí'in* *dao* *ka* choon *sa'ándá* *ley*, iin nóo *kúu* *váan* *xí'in* *ña* *kú'u* ini *yo* *sa'*á *ñayuu* *xí'in* *yó* *táto'on* *ki'o* ndó'o *yó* *xí'in* *mií* *yó*. ¹⁰ *Dá* *chí* tá ná *ku'u* ini *yo* *sa'a* *ñayuu* *xí'in* *yó*, dá *kían* ni iin *kuu* *ta'on* o *kéndava'a* *yó* *xí'in* ná. *Sa'*á *ñoó* tá ná *ku'u* ini *yo* *sa'a* ná, dá *kían* kéndisa *yó* choon *sa'ándá* *ley*. ¹¹ Dión *koo* ini ndo, dá *chí* *sa* *kua'an* *ndi'i* *va* *tiempo*. *Sa* *ni* *kasandaá* *va* *hora* *ndoto* ndó, ná *dá'a* *ka* *ni* *kudí* ndo, dá *chí* *sa* *kuyati* *cháa* *ka* *kuu* *nandió* *koo* *na* *dákaki* *ñaá* o *duú* tá *mií* *ni* *kasá'a* *yó* *kándisa* *yó* *na*. ¹² *Sa* *ndikí* *vá* *kían* *viti*, *sa* *kua'an* *tuu* noo *vá*. Ná *dánkoo* *yó* *ndidaá* *ña*

kini kée *na* *xionoo* noo *iin* *naá*. Ta ná *tiin* *yó* *to'on* *ndato* *Ndios*, dá *kandee* *yó* *naá* *yo* *xí'in* *ña* *kini*. ¹³ Ná *kee* *yó* *táto'on* kée *na* *ió* *ndúsá'ano* *ini*, *tá'an* *na* *xionoo* noo *túu*. Ná *dá'a* *ni* *kee* *yó* *víko* *xíxi* *kua'an*, ná *dá'a* *ni* *kakuu* *yó* *na* *xí'i*, ná *dá'a* *ni* *kudí* *yo* *xí'in* *ñayuu* *yó'o*, *ñayuu* *káa*, ná *dá'a* *ni* *kee* *yó* *kuachi* *ka'an* noo *xí'in* *ñii* *yo*, ná *dá'a* *ni* *ndukú* *yó* *tandó'ó* *xí'in* *dao* *ka* *na*, ta ná *dá'a* *ni* *koo* *u'u* *ini* *yo*. ¹⁴ Di'a *Jesucristo*, *na* *kúu* *sato'o* *yo*, ná *kakuu* *táto'on* *iin* *dá'on* *kandixi* *ndó*, ta o *sa* *kí'o* ndó *mií* ndó *ña* *kían* kee ndó *ña* *kóni* *ñii* ndo.

14

Ká'an Pablo sa'a na kómani kua'ano xí'in to'on Ndios

¹ Natiin *va'a* ndó *ñani* *yo*, *na* *kómani* *kua'ano* *xí'in* *ña* *ndaá* *kándisa* *yó*, ta o *sa* *chidáo* *tá'an* ndó *xí'in* ná. ² *Chí* *ndéi* *dao* *ñani* *yo*, *na* *ná'a* *ña* *kuu* *keí* ná *ndi* *ndáa* *mií* *ña'a*. Tído *ndéi* *ta'ani* *dao* *ka* *ñani* *yo*, *na* *ko* *kátóni* *va'a* *ini*, *sava'a* *ña'a* *kuí* *va* *seí* *na*. ³ Ta *ndo'ó*, *na* *ko* *nákani* *kuáchi* *ini* *keí* *ndi* *ndáa* *mií* *ña'a*, o *sa* *kénóo* ndó *na* *ko* *seí* *ña*. Ta *ndo'ó*, *na* *ko* *seí* *ndi* *ndáa* *mií* *ña'a*, ná *dá'a* *ni* *dána'a* *ndá'a* *ndo* *na* *seí* *ña*, dá *chí* *sa* *ni* *na'iin* *va'a* *ñaá* *Ndios*. ⁴ Ta, ¿*nda* *yoo* *kúu* *ndó*, *ká'an* *ndó*? ¿*Ndiva'a* *chíndaá* noo ndo *kéyiko* ndo *sa'a* *na* *ko* *ño'o* *tixi* *ndá'a* *ndo*? *Chí* *mií* *Ndios*, *na* *kúu* *sato'o* *ñani* *ndo*, *no'on* *kúu* *na* *kéyiko* *sa'a* ná, á *iin* *ndaá* *na* o *ni* *kankao* *na* noo *kuachi*. Tído o *kánkao* *ta'on* *na*, dá *chí* *sato'o* *yo* *Ndios*, *ká'ano* *nda'o* choon *né'e* *na*, ta *kuu* *chindeé* *ñaá* ná *kuiin* *ndaá* *na*.

⁵ *Ió* *dao* *ñani* *yo* *kéká'ano* *ii* *vá* ná *dao* *kuu*, ta *ió* *dao* *ka* *ñani* *yo* *ko* *kéká'ano* *ka* *na* *ni* *iin* *tó'on* *kuu*. *Sa'*á *ñoó* *iin* *rá* *iin* *mií* *vá* ndó *kánian* *nakaní* *va'a* *ini* *sa'a* *ndí* *kían* kee ndó *sa'a* *ña* *yó'o*. ⁶ *Dá* *chí* *ió* *dao* *ñani* *yo* *kéká'ano* *na* *dao* *kuu*, ta *dión* kée *na* dá *chí* *ndúkú* ná *ki'o* *na* *ñaño'ó* noo *Ndios*. Ta *dao* *ka* *ñani* *yo* *ko* *kéká'ano* *ka* *na* *ni* *iin* *tó'on* *kuu*, *chí* *ki'o* *dión* *kándaá* *ini* *na*, ta *xí'o* *ta'ani* *na* *ñaño'ó* noo *Ndios*. Ta *dión* *ni* *ndó'o* *ñani* *yo*, *na* *seí* *ndi* *ndáa* *mií* *ña'a*, *náki'o* *na*

ñañó'ó noo Ndios, dá chí náki'o na ndivé'e noo ná sa'a ndidaá ña seí na. Ta dión ta'ani ñayuu ko seí ndi ndáa mií ña'a, ndúkú ná náki'o na ñañó'ó noo Ndios sa'á ña ko seí na ndi ndáa mií ña'a, ta náki'o ta'ani na ndivé'e noo Ndios sa'á ña kúu seí na. ⁷ Chí ko ndéi mií ta'on yó xí'an dión oon ni, ta ni ko xí'i yó xí'an dión oon ni. ⁸ Dá chí tá takí yó, noo ndá'a sato'o yó Ndios ndéi yó. Ta tá ni xi'i yó, noo ndá'a sato'o yó Ndios vá ni xi'i yó. Sa'á ñoó, tá takí yó o ni xi'i yó, noo ndá'a sato'o yó Ndios vá ñó'o yó. ⁹ Ni xi'i Cristo, ta ni natakí na, dión, dá ni xinkoo na kakuu na sato'o noo na ni xi'i xí'in noo na ndéi takí.

¹⁰ Tído ndo'ó, ¿ndiva'a dána'a ndá'a ndo ñani ndo? Ta, ¿ndiva'a kénóo ndó ñani ndo? Chí ndidaá vá yó nakuíta noo Cristo keyíko sa'a yó. ¹¹ Dá chí di'a kaá tuti i Ndios:

Sa'á ña takí yu'u, kaá sato'o yó Ndios, sa'á ñoó ká'in xí'in ndó ña miían nata'ano ndidaá kúu kondó ñayuu noo yú'u, ta ndidaá kúu yú'u nakoni ña yu'u kúu Ndios.

¹² Sa'á ñoó kánda inio ña iin rá iin vá yó nakuíta náki'o yó kuendá noo Ndios.

Ná o kée yó ni iin ña'a, ña kían kedaá xí'in ñani yó, dá kwei na noo kuachi

¹³ Sa'á ñoó ná dá'a ni dána'a ndá'a tá'an yó. Di'a koo ini ndo ná dá'a ni kakuu ndó táto'on iin yuu noo kachi'i sá'a ñani ndo, dá ya'a na kee na kuachi. ¹⁴ Ná'a yu'u, ta kándéé ká'ano ini sato'o yó Jesús ña ni iin tó'on ña'a seí yó ko kúu ña'a yakó noo Ndios. Tído tá ká'an dao ka ñani yó ña kían ña'a yakó noo Ndios, dá kían ñaá vá kían noo mií ná. ¹⁵ Ta tá ña seí ndo kedaá xí'in ñani ndo, dá nakani kuáchi ini na, dá kían ko kú'u ta'on ini ndo sa'a ná. Kana'á ndó ña ni xi'i Cristo sa'a ñani ndo, sa'á ñoó ná dá'a ni dátuu ndó na xí'in ña seí ndo. ¹⁶ O sa kí'o ndó mií ndó ña ka'an ndava'a na sa'á ña kée ndó, va'ará ná'a mií ndó ña kían ña va'a. ¹⁷ Dá chí yóo, na ñó'o tixi ndá'a Ndios, ko káni kaan ndi'i ini yó sa'á ña seí yó ni sa'á ña

ko'o yó. Ña kánian ndi'i cháá ka ini yó sa'a kían ña ná koo ini yó kee yó ña ndaa, ta ná kandeí va'a yó xí'in dao ka ñani yó, ta ná kandeí dii iní yó, chí ndidaá ña yó'o vei noo Espiritu i Ndios. ¹⁸ Ta na xínkuáchi noo Jesús kúu na kée ndidaá ña yó'o, ta náta'an ini Ndios sa'á ña kée na, ta ká'an va'a dao ka ñayuu sa'a ná.

¹⁹ Sa'á ñoó ná ndukú yó ndi keeá kandeí va'a yó xí'in dao ka ñayuu, ta ná ndukú yó ndi keeá dákuá'ano tá'an yó íchi Ndios. ²⁰ Ta ná dá'a ni danaá ndo ña ni kee Ndios xí'in ña'a seí ndo. Ndidaá tá'an va ña'a seí yó kúu ña vii. Tído ko vá'a ta'on kían noo Ndios tá ná kú'o yó ña kankao ñani yó noo kuachi sa'á ña seí yó. ²¹ Iin ña va'a cháá ka kían tá ná o keí yó koño, ta ná o kó'o yó vino, ta ná o kée yó dao ka ña'a, ña kían kedaá xí'in ñani yó, dá kwei na noo kuachi, o ña'a kedaá xí'in ná nakani kuáchi ini na, o ña'a kedaá xí'in ná ndiko na noo ña'a Ndios. ²² ¿Á kándisa ndó ña kuu keí ndo ndidaá ña yó'o? Va'a va, tído mií ndó xí'in Ndios ná kana'á. Ndiká'an ví na ko nákaní kuáchi ini noo ña kée na. ²³ Chí ndi ndáa mií ñayuu nákaní kuáchi ini keí ná iin ña'a, ta seí ií vá naan, noon kúu na táí kuachi noo Ndios, dá chí kándisa na ña ko kánian kee na dión. Dá chí tá ná kándisa yó ña kían iin ña ko vá'a, ta ni kee yóan, dá kían ni ya'a yó ni kee yó kuachi noo Ndios.

15

¹ Sa'á ñoó, yóo, na ndíta toon xí'in to'on Ndios, kánian kú'o ndeé ini yó sa'a ñani yó, na kómani kua'ano xí'in to'on Ndios. Ná dá'a ni kee yó sa'a mií, ná kee cháá ka yó sa'a ñani yó. ² Ta ná koo ini iin rá iin yó ndukú yó ña nata'an ini ñani yó, ta ná ndukú yó ña keva'a na, dión, dá koni na kua'ano cháá ka na xí'in to'on Ndios. ³ Chí ni Cristo ko ní ndúkú ná ña kían kee na sa'a mií ná. Di'a ni kee na táto'on kú'o ká'an tuti i Ndios: "Mií to'on kini ni ka'an na sa'a mií ní, ñoó kían ni nakuido yu'u." ⁴ Ta ndidaá to'on ni taa na noo tuti i Ndios tá sata, ñoó kían dána'an noo yó nda viti, dá ná

katĩ'a yó kandati kueé yó, ta ná koo ndeé ini yó kee to'on ñóó, dá koni yó natiin yó tãndeé ini noo Ndios. ⁵ Ta mií Ndios kúú na xí'o ña kandati kueé yó, ta xí'o na tãndeé ini noo yó, noón kúú na kĩ'o ña kãdei ñóchĩ ndó xí'ín iin rá iin ndó tát'o'on kĩ'o kóni mií Cristo Jesús. ⁶ Dión, dá iin ná kakuu ndó keká'ano ndó Ndios, na kúú tatá sato'o yó Jesucristo.

Miian dána'a yó to'on Jesús noo ndi-daá na kó kúú na Israel

⁷ Sa'á ñóó koo ini ndo natiin va'a ndó iin rá iin ndó tát'o'on kĩ'o ni natiin va'a Cristo mií yó, dá ná natiin Ndios ñaño'ó. ⁸ Ta ká'ín xí'ín ndó ña ni kii Cristo ni xinkuáchĩ di'a na noó na ñoo Israel, dá na'a na ña iin na ndaa kúú Ndios, dá dáxinkoo na ña ni kaa Ndios kee na xí'ín na sá'ano Israel ni sa ndei sa na'á. ⁹ Ta ni kii ta'ani Cristo, dá ná keká'ano na kó kúú na Israel Ndios sa'á ña kú'u ini na sa'a ná. Dá chi di'a kaá tuti i Ndios:

Ta viti ko'ín kĩ'oi ñaño'ó noo mií ní tein na kó kúú na Israel,

ta kata yu'u yaa keká'anoi kuu mií ní.

¹⁰ Ta kaá ta'ani tuti i Ndios di'a: Kadii dáó ini ndo'ó, na kó kúú na Israel, xí'ín na Israel, na kúú na ñoo Ndios.

¹¹ Ta kaá ta'ani tuti i Ndios di'a: Ta ndo'ó, na kó kúú na Israel, keká'ano ndó Ndios, na kúú sato'o yó,

ta ndidaá ñoo ná chindaya'i ñaá ná.

¹² Ta kaá ta'ani profeta Isaías: Tein na ve'e tãa naní Isai kana iin tãa, ta kasandaá na dándáki na na kó kúú na Israel,

ta noón kúú na kĩ'o tãndeé ini noo ná.

¹³ Ta mií Ndios, na xí'o tãndeé ini noo yó, ná dákutí ná níó ndo xí'ín ña kádi ini ndo, ta ná kĩ'o na ña koo va'a ini ndo sa'á ña kãndeé ini ndo ná, dá ná nakutí iin rá iin ndó xí'ín tãndeé ini kee Espiritu i.

¹⁴ Ta ná'á vá yu'u ña va'a nda'o ini ndo'ó, ñani mií, ta ni chití ndó xí'ín ñaxintóni kée Ndios, sa'á ñóó ti'a ndó ka'an ni'ini noo sátá'an ndó. ¹⁵ Tído noo tuti yó'o ni xi'o ndeé ini ni ka'ín xí'ín ndó, dá dándusaa ini ndo'ó sa'a dao ka ña'a, ta dión ni keei, chi mií

Ndios ni kemáni yu'u xí'ín choon yó'o, ¹⁶ dá kechóoin noo Jesucristo tein na kó kúú na Israel, dá dána'i to'on va'a sa'a Jesús noo ná, dá kakuu na iin ña va'a dokoí noo Ndios, dá chi Espiritu i Ndios kúú na ndúvii ñaá. ¹⁷ Ta sa'á Cristo Jesús náta'an ini sa'a choon kéei noo Ndios. ¹⁸ Chi ká'ín sa'á sa'á ña ni kee Cristo xí'ín ndá'í tein na kó kúú na Israel, chi seídó'o na Ndios ni kee ña dána'i, xí'ín ña kéei. ¹⁹ Chi ni keei ña ná'ano xí'ín ña ndato xí'ín ndeé Espiritu i Ndios. Sa'á ñóó nda ñoo Jerusalén, ta nda iin ní kuendá Ilírico di'a ni naka'ani to'on va'a sa'a Cristo Jesús ni keei. ²⁰ Ta daá ndí'i va ini dána'i to'on va'a sa'a Cristo Jesús noo na kó ñá'a kuii kueídó'o ñaá, dá ná o náki'ín ñe'i choon ni kee dao ka na dána'a. ²¹ Dá chi ndí'i ini keei tát'o'on ká'an tuti i Ndios:

Tá'an ñayuu kó ñá'a kuii ni'í tó'on sa'a Ndios, noón kúú na katóni ini,

ta ñayuu kó ñá'a kuii kueídó'o sa'a ná, kandaá ini na.

Chíkaq ini Pablo ko'on na ñoo Roma

²² Sa'á ñóó kó ní kúú saai noo ndéi ndó, va'ará kua'á nda'o ta'ándá ni ka'ín saai kooi xí'ín ndó. ²³ Tído viti sa ni náta'an va yu'u iin ní kuendá noo nákaai yó'o ni daná'i. Ta sa kua'a vá kua nákani ini saai noo ndéi ndó. ²⁴ Sa'á ñóó tá ná ko'ín España, dá chika'andaj noo ndéi ndó koo tóoi xí'ín ndó. Ta kandatii ña chindeé ndó yu'u noó ko'ín tá ni ndí'i ni sa io dii tóoi xí'ín ndó. ²⁵ Tído viti kían ko'ín ñoo Jerusalén, dá kemáni yu'u na kúú ñayuu Ndios ndéi ñoo, ²⁶ dá chi na kúú kuendá Jesús ndéi chí kuendá Macedonia xí'ín na ndéi Acaya ni náta'an ini na ni ketutí ná cháá di'ón kemáni ná na kúnda'í ñó'o tein na kúú ñayuu Ndios ndéi ñoo Jerusalén. ²⁷ Ta ni náta'an ini na kee na dión, dá chi tái na noó na Israel, chi ni ni'í ná ña maní noo Ndios sa'á na Israel. Sa'á ñóó kánian chindeé ñaá ná xí'ín ña va'a ió noo ná. ²⁸ Tá ni ndí'i ni keyíko'i choon yó'o ni sa'ín ni ne'i di'ón ñoo noo ná, dá chika'andaj noo ndéi ndó xaan noó ya'i ko'ín España.

29 Ta kátóni inij ña tá ná saai noo ndéi ndó xaan, kua'á nda'o ña va'a kee Cristo xí'ín yó sa'á ña kándisa yó to'on va'a sa'a ná.

30 Tído xíkai ña manij noo ndo, ñani, ña sa'á ña kándisa yó Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'ín sa'á ña kú'u sátá'an ini yo sa'a yo kée Espíritu ij Ndios, ña chindeé ndó yu'u kaka ndo ña manij noo Ndios sa'í, 31 dá ná chindeé ná yu'u noo taa ko xiin kandisa to'on va'a Jesús ndéi chí kuendá Judea. Ta kaka ta'ani ndó noo ná ña ná natiin va'a na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén di'ón ko'in dánkooi noo ná. 32 Dá kían ná saai xí'an kádij inij noo ndéi ndó tá dión kónij mií Ndios, dá ná nani'ij ndéi yu'u xí'ín ndó. 33 Ná koo Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, xí'ín iin rá iin ndo'ó. Dión ná koo.

16

Ká'an Pablo ndisá'án xí'ín ñayuu né'e tá'an va'a xí'ín ná

1 Natiin va'a ndó k'i'o yó Febe, chi kosaa na noo ndéi ndó. Mií ná kúu na xínkuáchi noo na kúu kuendá Jesús ndéi chí ñoo Cencrea. 2 Ta kónij ña kían natiin va'a ndó na, chi kúu ná kuendá sato'o yo Jesús, chi k'i'o dión kánian kee yó sa'á ña kúu yó ñayuu Ndios. Ta chindeé ndó na xí'ín ndidaá ña'a xín'ó'ó ná, chi chindeé ná dao ka na kúu kuendá Jesús, ta chindeé ta'ani na yu'u.

3 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín Priscila, xí'ín Aquila, na kéchóon dáó xí'ín yu'u noo Cristo Jesús. 4 Ta ni xi'o na mií ná ña kuu na sa'a yú'u, dá kakii. Ta o duú iin tó'ón yu'u ní náki'o ndivé'e noo ná, dión ta'ani na kúu kuendá Jesús, na ko kúu na Israel, náki'o ta'ani na ndivé'e noo ná. 5 Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín na kúu kuendá Jesús ndítútí ve'e na.

Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín ñani manij Epeneto, na mií noo ni kandisa to'on Jesús chí kuendá Acaya di'a.

6 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín k'i'o yó María. Na yó'o kúu na ndí'i nda'o

ini xínkuáchi noo Ndios tein mií ndó xaan.

7 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Andrónico xí'ín ñani yo Junias, tá'an ra kúu tá'an yu'u, ta ndi nduú ra ni sa ño'o xí'ín ve'e kaa sa'á to'on Jesús. Ta ka'an va'a apóstol, na né'e to'on Jesús, sa'a ndi nduú taa yó'o. Ta sa daá kándisa va ra Jesús, dá ni kandisa yu'u.

8 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Amplias, ra kúu ñani manij mií sa'á ña kándisa dáó ndú sato'o yo Jesús.

9 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Urbano, ra kéchóon dáó xí'ín ndu'u noo Cristo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani manij Estaquis.

10 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Apeles, ta náta'an ini Cristo xini ñaá ná. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín na ve'e ñani yo Aristóbulo.

11 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín tá'in naní Herodión. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín na ve'e Narciso, tá'an na ndíta ndaa xí'ín sato'o yo Jesús.

12 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín k'i'o yó Trifena xí'ín k'i'o yó Trifosa, tá'an na kéchóon noo sato'o yo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín k'i'o manij yo Pérsida, tá'an na ndí'i ini kéchóon noo sato'o yo Jesús.

13 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Rufo, ra ni kaxi mií sato'o yo Jesús. Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín naná ra, chi táto'on k'i'o naná mií kúu ná, xini.

14 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Asíncrito, xí'ín Flegonte, xí'ín Hermas, xí'ín Patrobas, xí'ín Hermes xí'ín dao ka na kúu kuendá Jesús dákuá'a xí'ín rá.

15 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Filólogo, xí'ín k'i'o yó Julia, xí'ín ñani yo Nereo, xí'ín k'i'o ra, xí'ín k'i'o yó Olimpas xí'ín ndidaá ka ñayuu Ndios dákuá'a xí'ín ná.

16 Ta viti chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o ná kakuu iin ña'ño'ó ka'an tá'an ndó ndisá'án sa'á ña kúu ndó kuendá Jesús. Ta natiin ndó ndisá'án ka'an ndidaá na kúu kuendá Cristo ndéi iin rá iin xián.

17 Ta seí nda'ávij noo ndo, ñani, ña kaon koo ndó xí'ín ra kátoó ka'anda tá'an ñaá, tá'an ra kátoó dátúú ña ndaa kándisa ndó. Va'a kaan taó xóo ndó mií ndó noo rá. 18 Dá chí taa yó'o kúú ra kó xínkuáchí ta'on noo sato'o yo Jesucristo, sava'a sa'a mií vá rá kée ra. Ta xí'ín to'on vitá xí'ín to'on ñóchí dándá'í ra na vitá ini.

19 Ta ndéi kúú mií vá ká'an na sa'a ndo ña kúú ndó ñayuu seídó'o ndaa to'on Jesús, sa'á ñoó kádij nda'o ini sa'á ña kée ndó dión. Ta kóni yu'u ña ndichí koo ndó noo ña ndaa, ta o sa ndíko ndo ña kini. 20 Ta Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, noón kúú na kadi yachí ña u'u tixi sa'a ndo. Ta ná koo ña maní xí'o Jesucristo, na kúú sato'o yo, xí'ín iin rá iin ndó.

21 Ta tánda'á ta'ani ñani yo Timoteo, ta kéchóon nduú xí'ín yu'u, ndisá'án kosaa noo ndo. Tá'an ra kúú tá'in naní Lucio, xí'ín Jasón, xí'ín Sosípater, tánda'á ta'ani ra ndisá'án kosaa noo ndo.

22 Ta yu'u, ra naní Tercio, ni taai tuti yó'o kosaa noo ndo. Ta tánda'á ta'ani yu'u ndisá'án kosaa noo ndo, chí kándisa dáó yó sato'o yo Jesús. 23 Ta ká'an ta'ani ñani yo Gayo ndisá'án xí'ín ndó. Roón kúú ra ni natiin va'a yu'u ve'e ra, ta dión ta'ani kée ra xí'ín ndidaá ka na kúú kuendá Jesús. Ta ká'an ta'ani ñani yo Erasto, ta né'e va'a di'ón ñoo yó'o, ndisá'án xí'ín ndó. Ta ká'an ta'ani ñani yo Cuarto ndisá'án xí'ín ndó. 24 Ná koo ña maní xí'o Jesucristo, na kúú sato'o yo, xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

Ki'o di'a dándí'i Pablo to'on ká'an na noo tuti yó'o

25 Ió choon noo ndá'a Ndios ña kendakí ná ndo'ó xí'ín to'on va'a dána'i sa'a Jesucristo. Ta to'on va'a yó'o kúú mií mií ña ni na'a Ndios noo yo, tá'an ña ni sa káa de'é nda rá ko ñá'a kava'a ñayuú yó'o. 26 Tído viti kían ni na'a na ñá noo yo. Ta ni taa profeta ña noo tuti i Ndios tát'o'on ki'o ni sa'anda Ndios, na daá ió kuií, choon noo ná kee na. Ta viti ni dasa to'on sa'án noo ndidaá ñayuu, dá ná

kándisa naan, ta ná kee na choon sa'ándaan. 27 Sa'á ñoó ná natiin na kúú iin to'ón diní Ndios, na kúú Ndios ndichí, ñaño'ó sa'a Jesucristo ndidaá tá'an kuu. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Pablo ni sa'an noó na ñoo Corinto

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, na ni nakana Ndios kakuu iin apóstol Jesucristo, dá kane'i to'on na, táto'on ki'o kóni mií Ndios. Ta yu'u xí'in ñani yo Sóstenes ² ká'an ndu ndisá'an xí'in ndo'ó, na kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo Corinto, ndo'ó na ni nduvii Ndios sa'á ña ni kee Cristo Jesús, ta ni kana na ndo'ó ña kakuu ndó ñayuu mií ná, ta dión ta'ani ni kee na xí'in ñayuu ndéi ndidaá kúu xían, na nákonii ña sato'o na kúu Jesucristo, na kúu sato'o na xí'in sato'o yo. ³ Ta mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee ña maní xí'in ndó, ta naki'o na ña koo va'a ini ndo.

Náki'o Pablo ndivé'e sa'á ña ni xi'o oon Ndios noó ñayuu ñoo, dá ná katí'a na kechóon na noo ná

⁴ Ta daá kuití vá náki'o yu'u ndivé'e noo tatá yo Ndios sa'a ndo'ó, sa'a ndidaá kúu ña maní ña kían ni xi'o oon na noo ndo sa'a Cristo Jesús. ⁵ Dá chi ni kekuiká Ndios ndo'ó noo ndidaá ña'a sa'á ña ni kee Jesús, chi ni kekuiká ná ndo'ó xí'in to'on ká'an ndo, xí'in ña koo ndichí cháá ka ndo xí'in to'on na. ⁶ Ta ñoo kían ná'a ña miían ndaa ndíta ndaa ndo xí'in to'on va'a ni seídó'o ndó sa'a Cristo. ⁷ Sa'á ñoo ni iin tó'on ña'a o kámani noo ndo, dá katí'a ndó kee ndó choon Ndios xían nani ndáti ndó kasandaá kuu na'a noo sato'o yo Jesucristo. ⁸ Ta mií tatá Ndios kúu na chindeé ndo'ó, dá kandita toon ndó xí'in ná nda noo ndí'i, dá kían ni iin tó'on ta'on kuachi o koo sata ndo tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku Jesucristo, na kúu sato'o yo, kasaa na. ⁹ Iin na ndaa kúu Ndios, ta mií ná kúu na ni nakana ndo'ó ña kandita ndó xí'in de'e na Jesucristo, na kúu sato'o yo.

Ko vá'a ña tá'anda tá'an na kúu kuendá Jesús

¹⁰ Seí nda'avíi noo ndo'ó, ñani mií, xí'in kuu sato'o yo Jesucristo ña iin tó'on ná kakuu ña nákanii ini ndo, ta ná dá'a ni ka'anda tá'an ndó. Ñochí kande'i ndó, iin tó'on ná kakuu ñaxintóni ndo, ta iin tó'on ná kakuu ña nákanii ini ndo. ¹¹ Chi ni katóni ini, ñanii, ni kee na ve'e Cloé, ña naá tá'an ndó noó ña kándisa ndó. ¹² Dión ká'in xí'in ndó, dá chi dao ndó kaá ña kúu ndó kuendá Pablo, ta dao ka ndo kaá ña kúu ndó kuendá Apolos, ta dao ka ndo kaá ña kúu ndó kuendá Cefas, ta dao ka ndo kaá ña kúu ndó kuendá Cristo. ¹³ ¿Á kua'a vá ni ta'anda Cristo, xiní ndo? ¿Á ni sarkaa Pablo ndika cruz, xiní ndo? O, ¿á xí'in kuu yu'u ni sodó ndúta ndo'ó, ká'an ndó? ¹⁴ Náki'oi ndivé'e noo Ndios chi ni iin tó'on ndó ko ní dákodo ndúta yu'u, sava'a Crispo xí'in Gayo va kúu ra ni dákodo ndúta yu'u. ¹⁵ Sa'á ñoo ni iin ñayuu o kúu kaa ña ni sodó ndúta ná xí'in kuu yú'u. ¹⁶ Ta ni dákodo ndúta ta'anii na ve'e Estéfanos, tído ko ndúsaá ini á ió dao ka na ni dákodo ndútaí. ¹⁷ Dá chi ko ní sa'andá Cristo choon nooí ña dákodo ndútaí ndo'ó, di'a ni xi'o na choon nooí ña dána'i to'on va'a na. Ta ko ndúkú ta'on yu'u to'on ndichí dáxino ini ndo'ó, chi ko kónii kenóoi ña ni kee Cristo tá ni xi'i na sa'a yo ndika cruz.

Jesucristo kúu ndéé mií Ndios xí'in ña ndichí mií ná

¹⁸ Dá chi to'on va'a ña ká'an sa'á ña ni xi'i Cristo ndika cruz kían diki noo na kua'an naá. Tído noo yóo, na ni'í ña káki, to'on yó'o kúu ndéé mií Ndios ña dákaki ñaá. ¹⁹ Dá chi di'a ká'an tuti ii Ndios:

Dánaá vai ña ndichí taa, ta kañó'í ñaxintóni ñayuu kándaá ini.

²⁰ Sa'á ñoo, ¿ndi ndó'o na kómí ña ndichí viti, tá dáá? Ta, ¿ndi ndó'o na dákuá'a ña ndichí? Ta, ¿ndi ndó'o na ká'an to'on ndichí ió ñayuu yó'o? ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña ni kenóo Ndios ña ndichí ió ñayuu yó'o? ²¹ Ta xí'in ña ndichí kómí Ndios ni chikaa ini na ña o kásandaá ñayuu kana'á ná mií Ndios

xí'ín ña ndichí ñayuu yó'o. Di'a ni nata'an ini mií Ndios dákaki na ñayuu kándisa to'on dána'a ndu, va'ará to'on dikí va kíán noo dao ka ñayuu.

²² Ta na Israel kúu na xíká iin ña ndato, dá kandía na, ta na griego kúu na ndúkú to'on ndichí, dá kandía na. ²³ Tído ndu'u kúu na dána'a sa'a Cristo, na ni xi'i ndika cruz. Ta to'on yó'o kíán dár'u'u na Israel, ta kíán to'on dikí noo na griego. ²⁴ Tído noo ñayuu ni nakana mií Ndios, á mií ná kúu ná na Israel, o á mií ná kúu ná na griego, Jesucristo kúu ndée mií Ndios xí'ín ña ndichí mií ná. ²⁵ Dá chi to'on Ndios, ña chínani ñayuu kúu to'on dikí, ña ndichí cháá ka kíán o duú ña ndichí kómí na ndéi ñayuu yó'o. Ta ña'a Ndios, ña ká'án ñayuu kúu ña vitá cháá ka, di'a ña'a ndakí cháá ka kíán o duú ña ndakí noo ñayuu.

²⁶ Sa'a ñoo, kande'é ndó, ñani, chi tá ni nakana Ndios ndo'ó xoo mií ná, cháá vá ndó ni sa kuu ñayuu ndichí noo ñayuu ndéi ñayuu yó'o, ta cháá ta'ani ndó ni sa kuu ñayuu né'e choon, ta cháá ta'ani ndó ni sa kuu de'e na kujá ndaya'i.

²⁷ Chi ni kaxi Ndios ñayuu xixi noo ñayuu ndéi ñayuu yó'o, dá kenoo na ñayuu kaá ndichí. Ta ni kaxi ta'ani na ñayuu ko ndakí noo ñayuu ndéi ñayuu yó'o, dá kenoo na ñayuu kaá ndakí. ²⁸ Ta ni kaxi ta'ani na ñayuu noo xí'ín ñayuu ko ndaya'i noo ñayuu ndéi ñayuu yó'o, xí'ín na koó ña'a kúu, dá dátuu ná ña ndaya'i ñayuu yó'o. ²⁹ Kí'o dión ni kee Ndios, dá kíán ni iin tó'ón ñayuu ná o kúu chindaya'i mií noo ná.

³⁰ Ta mií Ndios kúu na ni xi'o ña ni nduu yó ñayuu Cristo Jesús, ta sa'a Cristo ni xi'o na ña ndichí noo yo, xí'ín ña kandoo vii yo noo ná, xí'ín ña koo vii yo, xí'ín ña káki yó tixi ndá'a kuachi yo. ³¹ Kí'o dión ni kee Ndios, dá chi kí'o di'a va ká'an tuti i ni ná: "Tá'an na ká'án kuryíi, kánian kuryíi ná sa'a ña ni kee sato'o yo Ndios sa'a ná."

2

Dána'a Pablo sa'a ña ni xi'i Jesucristo ndika cruz sa'a yo

¹ Sa'a ñoo, ñani, tá ni saai noo ndéi ndó ni daná'i to'on ni ni'i noo mií Ndios, ko ní kéchóoin to'on táyíi o to'on ndichí. ² Chi ni chikaa ini dána'i noo ndo sava'a sa'a Jesucristo, xí'ín sa'a ña ni kee na sa'a yo ndika cruz. ³ Tá ni sa ioi xí'ín ndó, nda'i va ni sa ioi, ta ni sa ndei nino nda'oi ña yu'i. ⁴ Ta ko ní ndúkú to'on luu, ña kána ñaxintóni ta ñayuu yó'o ka'in xí'ín ndó, dá xinó ini ndo. Chi di'a ni na'a mií Espíritu i Ndios ndée kómí ná tein ña ni daná'i noo ndo. ⁵ Dión dá kíán ná dá'a ni kandeé iní ndo Jesús kee ña ndichí ió ñayuu yó'o, di'a kandeé iní ndo ná kee ndée Ndios.

Kómí yó Espíritu i Ndios

⁶ Tído ndu'u kúu na ká'an to'on ndichí xí'ín na ndíta ni sisa xí'ín ña kándisa na, tído to'on ndichí yó'o, ko kíán to'on ndichí kómí na kúu kuendá ñayuu yó'o, ta ko kíán to'on ndichí dándaki ta né'e choon ñayuu yó'o, tá'an ra sa kua'an naá vá. ⁷ Tído ndu'u kúu na ká'an sa'a to'on ndichí, ña ná'a iin tó'ón mií Ndios, tá'an ña sa káa de'é. Ta ña ndichí yó'o kíán ña ni chikaa ini mií ná kee na tá ko ñá'a kava'a na ñayuu yó'o, dá ná kuu natiin yó ñañó'ó kí'o na noo yo. ⁸ Ta ni iin tó'ón ta né'e choon ñayuu yó'o ko ní xi'o kuendá sa'a ña ndichí yó'o, dá chi tá ni xi'o ra kuendá sa'an, dá kíán o chirkaa ta'on ra sato'o yo Jesús, na kómí ndidaá ñañó'ó, ndika cruz, ní kúu. ⁹ Chi di'a ká'an tuti i Ndios:

Tá'an ña'a ko ní xiní ñayuu xí'ín noo ná,

xí'ín ña ko ní seídó'o na,

xí'ín ña ni iin kuu ko ní nákani ini nio ná sa'a,

ñoó kíán ni kenduu Ndios kí'o na noo ñayuu kóni ñaá.

¹⁰ Tído ndidaá kúu ña yó'o kíán ni na'a Ndios noo yo ni kee Espíritu i mií ná. Chi Espíritu ná kúu na ndéé va'a ndidaá kúu ña'a, va'ará nda maá ini nio Ndios kíán.

¹¹ Ta, ¿ndá yoo kúu iin ta ná'a ndi nákani ini iin ka ta? Sava'a iin tó'ón espíritu nákaa ini ra kíán ná'a ndi kíán

nákani ini ra. Ta dión ta'ani, ni iin tó'ón ta'on ñayuu ko ná'á ndi nákani ini Ndios, sava'a iin tó'ón Espiritu mií vá ná ná'á ndi kían nákani ini na. ¹² Ta yóó kúú na ko ní nátiin ta'on yó espíritu kómí na kúú kuendá ñayuu yó'o. Di'a ni nátiin yó Espiritu ni kii noo mií Ndios, dá kuu kandaá ini yo ndi kían kúú ña va'a ni xi'o Ndios noo yo. ¹³ Ta sa'a ndidaá kúú ña'a yó'o ká'an ndu, tído ko ká'an ta'on ndu tát'on ki'o dána'a na kómí ña ndichí ñayuu yó'o. Di'a dána'a ndu xí'ín to'on ni daná'a Espiritu i Ndios noo ndú, chi dána'a ndu to'on ni kii noo Espiritu Ndios noo na kómí Espiritu ná.

¹⁴ Ta ñayuu ko kómí Espiritu i Ndios, o kúu ta'on natiin na ña dána'a Espiritu i Ndios, dá chi diki va kían noo ná. Ta o kúu ta'on katóni ini na ña. Dá chi sava'a na kómí Espiritu i Ndios kúú na kuu kandaá ini sa'an. ¹⁵ Ta ñayuu kómí Espiritu Ndios kúú na keyíko va'a sa'a ndidaá ña'a, ta ko iin ta'on kuu keyíko sa'a ná. ¹⁶ Chi di'a kaá tuti i Ndios: “¿Ndá yoo kandeé kana'á ndi kían nákani ini sato'o yo Ndios? ¿Ndá yoo katí'a dána'a noo ná?” Tído yóó kúú na kómí ñaxintóni Cristo.

3

Kéchóon nduú Pablo xí'ín Apolos noo Ndios

¹ Tído ko ní kúu ta'on dána'i noo ndo'ó, ñani, tát'on ki'o dána'i noo ñayuu kómí Espiritu i Ndios. Di'a ni daná'i noo ndo tát'on ki'o dána'i noo ñayuu kée ña kóni ñi ná, chi tát'on takuálí vá kúú ndó noo to'on Cristo. ² Sa'a ñoó ni xi'oi lechí va ni xi'i ndó tát'on ki'o kée na xí'ín takuálí, dá chi o kúu keí xi ña seí na yatá. Ta ki'o dión ta'ani ndó'o ndó'o, dá chi ko ní kúu ta'on natiin ndó ña ndichí cháá ka sa'a Ndios, ta nda viti o kúu i vá natiin ndóan. ³ Dá chi kée i vá ndó ña kóni ñi ndo, dá chi ió i vá ña u'u ini ndo, ta naá tá'an i vá ndó, ta sa'ándá tá'an i vá ndó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ña yó'o ná'a ña kúú ndó ñayuu kée ña kóni ñi, ta ná'a ta'anian ña kée ndó tát'on kée ñayuu ko ná'á

Ndios? ⁴ Dá chi tá ká'an ndo ña kúú ndó kuendá Pablo, o ká'an ndo ña kúú ndó kuendá Apolos, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña ña yó'o ná'a ña kúú ndó ñayuu kée ña kóni ñi?

⁵ Ta, ¿ndi kían kúú Pablo, ká'an ndó? Ta, ¿ndi kían kúú Apolos, ká'an ndó? Chi sava'a na kéchóon noo Ndios oon va kúú ndu'u, ta ni daná'a ndu noo ndo, dá ni kandísa ndó. Chi iin rá iin ndu kée choon ni xi'o sato'o yo Ndios noo ndú. ⁶ Yu'u kúú ra ni ni'i choon ña chi'i tata, ta Apolos ni ni'i choon ña ko'oni naan. Tído mií vá Ndios kúú na dákuá'anoan. ⁷ Sa'a ñoó ni ña'a ko kúú ta ni chi'i tata, ni ra ni so'onian, sava'a Ndios vá kúú na ndáya'i, chi mií ná kúú na dákuá'anoan. ⁸ Iin nóó vá ndáya'i ta ni chi'i tata, xí'ín ra ni so'onian, va'ará iin rá iin ra nátiin ya'i tát'on ki'o káa choon ni kee ra. ⁹ Chi ndu'u kúú ra kéchóon noo choon Ndios, ta ndo'ó kúú tát'on ño'ó xíti noo ná, ta kúú ta'ani ndó tát'on ki'o iin ve'e, ña nákaa na káva'a na.

¹⁰ Ta sa'a ña maní ni kee Ndios xí'ín, sa'a ñoó kúú tát'on iin na ti'a káva'a ve'e, chi ni chindú'í sa'an. Ta dao ka na kúú na dáxinoan. Sa'a ñoó kánian kandaá iin rá iin na choon kée na, dá kandoo va'an. ¹¹ Dá chi ko iin ka kuu chindu'u iin ka sa'a ve'e noo ña sa kándu'u, chi sa'a ve'e ñoó kúú mií Jesucristo. ¹² Ta sata sa'a ve'e yó'o kuu va ndane'e na iin ve'e xí'ín oro, o plata, o xí'ín yuu luu ndáa, o xí'ín yíto, o xí'ín ño te'í, o xí'ín ra itá tirió. ¹³ Tído iin rá iin choon kían ná'a mián á choon va'a kían o koó. Chi tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'an, dá kandaá ini ndi ndo'an kee ño'ó kéi. Ta dión keean xí'ín iin rá iin choon, dá chi ño'ó kéi kían korndodó ñaá. ¹⁴ Tá koó ña'a ndo'o ña ni káva'a na sata sa'a ve'e ñoó, dá kían natiin na ya'i sa'a choon ni kee na. ¹⁵ Tído tá ná kei ña ni káva'a na, dá kían naá óon va choon ni kee na. Ta va'ará ná kaki na, tído ndo'o níó ná tát'on ki'o ndó'o na yá'a noo ño'ó kéi.

¹⁶ ¿Á ko ná'á ta'on ndo'ó ña kúú ndó ve'e ño'o Ndios, ta Espiritu ná ió ini ndo? ¹⁷ Tá ió iin káa ñayuu ndúkú dánaá na ve'e ño'o Ndios, dá

kían dánaá vá ñaá Ndios, chí ve'e ño'o ij Ndios vá kúú ndo'ó.

¹⁸ O sa dánda'í ndo mií ndó, chí tá ká'an dao ndo'ó ña kúú ndó na ndichí xí'ín ña ndichí ió ñayuu yó'o, dá kían va'a cháá ka kee ndó mií ndó kakuu ndó ñayuu ko ndichí xí'ín ña ndichí yó'o, dá kían kasandaá ndo kakuu ndó ñayuu ndichí noo Ndios. ¹⁹ Dá chí ña ndichí ió ñayuu yó'o kían iin ña'a ko choon noo Ndios. Chí di'a va ká'an tuti ij Ndios: “Nátiin Ndios ta ndichí tein ña maña kée ra.” ²⁰ Ta ká'an ta'anian di'a: “Ná'á vá Ndios ña nákanini ini ta ndichí, ña kían ña ko choon”, kaáan. ²¹ Sa'á ñoó ná dá'a ni chindaya'i ndó mií ndó sa'á ña ndíta ndó xí'ín ta yó'o o ta káa, chí ndidaá vá ña'a kúú ña'a mií ndó. ²² Sa'á ñoó Pablo, xí'ín Apolos, xí'ín Cefas, xí'ín ñayuu yó'o, xí'ín ña takí yo, xí'ín ña kuu yo, xí'ín ña ndó'o yó viti, xí'ín ña vei ndo'o yó chí noo, ndidaá kúú vá ña yó'o kúú ña'a mií ndó. ²³ Ta ndo'ó kúú kuendá Cristo, ta Cristo kúú kuendá Ndios.

4

Ká'an Pablo sa'a ndidaá ña'a ni kee na sa'á na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Corinto

¹ Sa'á ñoó kánian kee ndó kuendá ña kúú ndu'u ta kéchóon noo Cristo, ta ni natiin ndu choon ña kían dána'a ndu sa'á ña ná'á iin tó'on mií Ndios. ² Ta ndidaá na ni natiin iin choon, miian ndusa kánian na'a na mií ná ña kenda na choon ni natiin na. ³ Ta ko né'e tandíni á keyíko ndo sa'á ña kéei, o á ta né'e choon ná keyíko sa'a ña. Ta ni mií yu'u ko keyíko sa'á ña kéei. ⁴ Ta va'ará ko nákanini kuáchi ini noo ña kéei, tído ña yó'o ko kóni kaa ña ni keva'i noo Ndios. Dá chí na keyíko ndaa sa'í kúú sato'o yo Ndios. ⁵ Sa'á ñoó ná dá'a ni chindaa noo ndo keyíko ndo sa'á ña kée ni iin ñayuu. Kandati ndó nda ná nandió ko na kúú sato'o yo Jesús, chí noón kúú na dánatuu ndidaá kúú ña'a ni kede'é yo. Ta dánatuu ta'ani na ña nákanini ini yo, dá natiin iin rá iin yó ñañó'ó kánian ni'i yo noo Ndios.

⁶ Nani, ni ka'in sa'a ndidaá ña kée mií xí'ín ña kée Apolos sa'á ña kú'u ini ndu sa'a ndo, dá kían kande'é ndó táto'on k'i'o kée ndu, dá kat'i'a ndó kee ndó táto'on k'i'o sa'ándá tuti ij Ndios choon, dá kían ná dá'a ka ni chindaya'i ndó dao na dána'a noo ndo, ta kenoo ndó dao ka na. ⁷ Ta, ¿ndá yoo kúú ndó, xini ndo? Ta, ¿ndí kían ió noo ndo, ña kían ko ní x'i'o Ndios noo ndo? Ni ña'a va. Ta sa'á ña ni ni'i óon ndoan, sa'á ñoó, ¿ndiva'a chindaya'i ndó mií ndó ña ká'an ndo ña ko ní ni'i ndoan, tá dáá?

⁸ Ká'an ndó ña ni iin ña'a ko kámanini noo ndo, ta ká'an ndó ña kuíka ndó xí'ín ña'a Ndios, ta ká'an ndó ña kúú ndó rey, ta koó ka choon kúú ndó ndu'u. Tído ndeé ka vian va'a tá miian ndaa ndisa kúú ndó rey, dá kían ni'i ta'ani ndu ña dándaki nduú ndu'u xí'ín ndó.

⁹ Chí ká'an yu'u ña nda sata kuií ni chikata Ndios ndu'u, na kúú apóstol. Chí ndó'o ndu'u táto'on k'i'o ndó'o ra ni ta'anda choon ña kuu. Ta kúú ndu'u táto'on ñayuu ná'a diki ñayuu yó'o, noo ángel xí'ín noo ñayuu. ¹⁰ Ta ndu'u kúú ñayuu xixi noo ñayuu sa'á ña dána'a ndu sa'a Cristo. Tído ndo'ó, kée ndó mií ndó ña kúú ndó na ndichí sa'a Cristo. Ta ndu'u kúú na vitá ini noo ndo'ó, tído ndo'ó kúú na ndakí. Ta ndo'ó kúú na ió ñañó'ó, ta ndu'u kúú ra koó ñañó'ó, xini ndo. ¹¹ Ta nda viti nda'í kuíko ndu'u, ta nda'í ichi ini ndu, ta ko ní'i ndú dá'on kandixi ndu. Ta kéndava'a ñayuu xí'ín ndú, ta ni ve'e ndu koó. ¹² Ta kuitá ndu kéchóon ndu xí'ín ndá'a mií ndú. Ta ká'an ndava'a ñayuu xí'ín ndú, tído ndu'u, xíka ndu ña va'a sa'a ná noo Ndios. Ta kéndava'a na xí'ín ndu'u, tído xí'o ndeé vá ini ndu. ¹³ Chínani kini na ndu'u, tído luu ká'an ndu xí'ín ná. Ta ni kasandaá ndu kúú ndú táto'on xe'e, chí nda viti kée na xí'ín ndu'u táto'on k'i'o kée na xí'ín ña ko choon.

¹⁴ Ta ko táai ña yó'o kosaa noo ndo, dá kaka'an noo ndo. Di'a táai ña kosaa noo ndo, chí kóni ka'an ni'inii noo ndo, chí kúú ndó táto'on de'e maní. ¹⁵ Ta va'ará ná kakomí ndó táto'on uxi mil ta dána'a noo ndo sa'a Cristo, tído

iin t'ón vá kúú tatá ndo. Ta yu'u kúú tatá ndo, chí nì daná'i noo ndo ña kúú to'on va'a ña ká'an sa'a Cristo Jesús, ta nì kandísa ndóan. ¹⁶ Sa'a ñoó sei nda'ávíi noo ndo ña kee ndó t'at'o'on k'i'o kée mií.

¹⁷ Sa'a ñoó nì tanda'a yu'u Timoteo kosaa xì noo ndéi ndó. Ta kúú xì t'at'o'on de'e maníi, ta iin ndaa xì xí'in sato'o yo Ndios. Ta mií xì dándusaa ini ndo t'at'o'on k'i'o kée yu'u sa'a ña kándísai Cristo, ta k'i'o dión dána'i noo na kúú kuendá Jesús ndéi iin rá iin xían noo yá'i kua'in. ¹⁸ Ta ió dao ndó nì kasá'a kée ndó mií ndó ña kúú ndó na ndáya'i, chí ká'an ndó ña o sáa kai noo ndéi ndó xaan. ¹⁹ Tído yachì nda'o saai koto ni'ini ndo'ó tá k'i'o dión kóni sato'o yo Ndios, dá ná kandaá ini á miían ndaa ndisa kómí na chíndaya'i mií ñoó ndée Ndios, o to'on ká'an oon va na kíán. ²⁰ Dá chí tá ño'ó yó tixi ndá'a Ndios, kó kíán ña ka'an oon yó, chí kíán ña kómí ndisa yó ndée ná. ²¹ ¿Ndá k'ían kóni ndo? ¿Á kóni ndo ña saai dánanii ndo'ó, o á kóni ndo ña saai xí'in ña kú'u ini sa'a ndo, ta xí'in ña kueé ini?

5

Sa'ándá Pablo choon noo ñayuu ñoó ña taó xoo na taa nì kee kuachi kini

¹ Miían ndaa nì ni'i t'ón ña tein mií ndó xaan nákaa iin taa kée kuachi ka'an noo. Ta kuachi kini nda'o kíán yó'o, chí nì ñayuu kó ná'a Ndios kó kée t'at'o'on k'i'o kée taa xaan, chí kídì ra xí'in naná ke'éen ra. ² Tído ndo'ó kúú ra kúryíi iì vá ndó. ¿Á kó ná'a ndó ña kánian kunda'i va ini ndo, dá taó ndo taa kée kuachi ñoó tein mií ndó xaan? ³ Ta va'ará koó yu'u ió xí'in ndó xaan, tído kee ndó kuendá ña ió ñaxintóni xí'in ndó. Ta sa'a ña kíán t'at'o'on k'i'o ió xí'in ndó, sa'a ñoó sa nì keyíkoj sa'a ña kini nì kee taa xaan. ⁴ Ta xí'in kuú sato'o yo Jesucristo nataka ndo, ta kee ndó kuendá ña ió xí'in ndó, ta xí'in ndée sato'o yo Jesucristo ⁵ naki'o ndó taa xaan noo ndá'a ña u'u, dá ná ndo'o níó rá, dá ná naá ña kini kátoó ñi rá, dá káki níó rá tá ná kasandaá

kuú nandió koo tuku sato'o yo Jesús kasaa na.

⁶ Sa'a ñoó kó vá'a ta'on ña kúryíi ndó. ¿Á kó ná'a ta'on ndó ña xí'in lú'u chí'i vá levadura, ta kúú dákuíta tachí vaan iin tu'u yúsa káva'a pan? ⁷ Sa'a ñoó nduvii ndo mií ndó noo kuachi kée ra, chí kíán t'at'o'on levadura dátuuán ndo'ó, dá kakuu ndó t'at'o'on yúsa saá, ña kó ní kí'in tá'an xí'in levadura. Dá chí Cristo kúú t'at'o'on léko sa'ání na Israel kéká'ano na víko pascua, chí nì doko ná mií ná sa'a yo. ⁸ Sa'a ñoó ná keká'ano yó víko pascua miía, ta ná dá'a ni kechóon yó levadura, ña kúú ña kini xí'in ña kó vá'a. Di'a ná kechóon yó pan, ña kó ní kí'in tá'an xí'in levadura, ña kúú ña kée yó ña ndaa xí'in ndino'o ini yo.

⁹ Ta noo iin ka tuti nì tanda'i kosaa noo ndo ká'an ña o sa káne'e tá'an ka ndo xí'in ñayuu kée kuachi xí'in na kó kúú yíi ná o ñadi'i na. ¹⁰ Tído kó kóni kaaan ña kankuei xoo ndó tein ñayuu kó ná'a Ndios kée kuachi xí'in na kó kúú yíi ná o ñadi'i na, xí'in na kátoó kakomí ña'a dao ka ñayuu, xí'in na kí'in kuí'íná, xí'in na ndáño'o yoko. Dá chí miían ndúsa kánian kankuei va ndó ñayuu yó'o, dá kandeé ndó kankuei ndó tein na. ¹¹ Tído tuti nì tanda'i kosaa noo ndo ká'an ña o sa káne'e tá'an ndó xí'in ñayuu ká'an kúú kuendá Jesús tá kée na kuachi xí'in na kó kúú yíi ná o ñadi'i na, o tá kátoó na kakomí ná ña'a dao ka ñayuu, o tá ndáño'o na yoko, o tá kúú ná na to'ón, o tá xí'i na, o tá kí'in kuí'íná ná. Ta ni o sa kóo ini ndo kasá'an ndó xí'in ná. ¹² Chí, ¿ndí kíán kúú yu'u ña keyíkoj sa'a ñayuu kó nataka dákuá'a xí'a? Tído, ¿á kó ná'a ndó ña kánian keyíko yo sa'a na dákuá'a dáó xí'a? ¹³ Chí ñayuu kó nataka dákuá'a xí'a, mií Ndios kúú na keyíko sa'a ná. Sa'a ñoó taó ndo taa kée kuachi nákaa tein ndó xaan ná ko'on ra.

6

Ná dá'a ni ko'on ndo noo taa né'e choon tá ndó'o ndó tandó'ó tein mií ndó

1 ¿Á kō ná'á ndó ña tá naá iin káa ndó xí'ín iin ñani ndo, na kúu kuendá Jesús, kō vá'a ta'on kée ndó tá ná kō'on ndo noó taa né'e choon ñayuu yó'o ka'an kuachi ndó sa'a ñani ndo? ¿Ndiva'a kō ká'an di'a ndó xí'ín na kúu ñayuu Ndios, dá keyíko na sa'a ndo? 2 ¿Á kō ná'á ta'on ndo'ó ña kasandaá iin kuu, dá ni'i yóo, na kúu ñayuu Ndios, ña keyíko yo sa'a ndidaá ñayuu? Ta sa'á ña ni'i ndo ña keyíko ndo sa'a ñayuu, sa'á ñoó, ¿ndiva'a o kúu keyíko mií ndó tandó'ó leé ndó'o mií ndó xaan, tá dáá? 3 ¿Á kō ná'á ta'on ndo'ó ña nda ángel ndéi induú keyíko yó sa'a? ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña ió choon ña keyíko yo sa'á ña ndó'o yó ñayuu yó'o? 4 Sa'á ñoó, tá ndó'o ndó tandó'ó ñayuu yó'o, ¿ndiva'a kua'an ndo noó ra né'e choon, tá'an ra kō sa'áni mií sa'á ña'a Ndios? 5 Ndidaá kúu ña yó'o ká'ín xí'ín ndó, dá ná koo cháá ña ka'an noo ndo. ¿Á kōó ví iin ta ndichí tein mií ndó xaan kuu keyíko sa'a ndo tá naá iin ñani ndo xí'ín iin ka na? 6 Chì di'a iin kúu mií ndó, na kúu kuendá Jesús xaan, naá tá'an ndó, ta né'e tá'an ndó kua'an ndo keyíko sa'a ndo noó taa né'e choon, tá'an ra kō ná'á Ndios.

7 Ta sa'á ña naá tá'an mií ndó, sa'á ñoó ná'a ndo mií ndó ña kō ndita ndaa ndo xí'ín Ndios. ¿Ndiva'a kō xí'o ndeé ní iní ndo tá kéndava'a na xí'ín ndó? Ta, ¿ndiva'a kō xí'o ndeé ní iní ndo tá kí'ín kuí'íná ná ndo'ó? 8 Tído di'a kéndava'a ndó xí'ín ñani ndo, na kúu kuendá Jesús, ta kí'ín kuí'íná ndó na.

9 ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña o ndú'u ta'on ñayuu kini noo dándáki Ndios? O sa dándá'í ndo mií ndó, chì o ndú'u na kátoó kudì xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu noo ió Ndios, ni na ndáño'o yoko, ni na kídì xí'ín na kō kúu yí ná o ñadi'í na, ni ra kídì xí'ín taa xí'ín rá, ni ñá'a kídì xí'ín ñá'a xí'án, 10 ni na kuí'íná, ni na kátoó téi d'ón, ni na xí'í, ni na kini ká'an, ni na maña o ndú'u noo dándáki Ndios. 11 Ndidaá ña yó'o ni sa kee dao ndo'ó tá sata, tído sa ni nduvii va ndó noo Ndios viti, ta ni xí'o na ña koo vii ndo, ta ni kandoo vii ndo noo Ndios sa'á ña kándéé iní ndo

sato'o yo Jesús, xí'ín sa'á ña ni ñatiin ndó Espíritu iñ Ndios.

Ná dá'a ni kee ndó kuachi xí'ín na kō kúu yí ndo o ñadi'í ndo

12 Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído o duú ndidaá ña kí'o ña va'a noo yo. Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído ná o kí'o yó mií yó noo ni iin ña'a ña dándákian yó. 13 Ni kava'a Ndios ña'a kaxío kaño'o tixío, ta ni kava'a tii yó ña kaño'o ña'a kaxío, tído ndi nduú vaan dánaá na. Tído kō ní kava'a na ñíi yo ña kían kudì yo xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu. Chì di'a ni kava'a na ñíi yo, dá koni kuáchí yó noo mií ná, ta mií ná kúu sato'o ñíi yo. 14 Chì Ndios, na ni danátaki sato'o yo Jesús, noón ta'ani kúu na danátaki yó xí'ín ndée ná.

15 ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña ñíi ndo kúu kuendá Cristo? Sa'á ñoó, ¿á kuu kō'o xí'ín ñíi yo, ña kúu kuendá Cristo, ta dák'ín tá'an yóan xí'ín ñíi iin ñá'a díkó mií noó taa? Kōó, o kúu ta'on.

16 ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña tá ni ñaki'in tá'an ñíi iin taa xí'ín ñá'a díkó mií, dá kían ni nduu na iin tó'on vá? Dá chì di'a ká'an tuti iñ Ndios: "Tá ni ñaki'in tá'an iin taa xí'ín iin ñá'a, dá kían ni nduu na iin tó'on vá." 17 Tído na ni ñaki'o mií noo sato'o yo Jesús, dión ni nduu na iin tó'on xí'ín ná.

18 Kuino kí'ín ndo noó ña kátoó ndo kudì ndo xí'ín na kō kúu ñadi'í ndo o yíi ndo. Dá chì ndidaá ka kuachi kée ñayuu kō kían kuachi kée na xí'ín ñíi mií ná, tído na kée kuachi xí'ín na kō kúu yí ná o ñadi'í na, noón kúu na yá'a kée kuachi xí'ín ñíi mií ná. 19 Chì, ¿á kō ná'á ta'on ndó ña yikí koño ndo kúu ve'e ño'o noo ió Espíritu iñ Ndios? Chì ió na ini ndo, chì ni ñatiin ndó na noo Ndios. Sa'á ñoó kō dándáki ka ndo mií ndó, 20 dá chì ya'i nda'o ni chiyá'i Ndios sa'a ndo. Sa'á ñoó keká'ano ndó Ndios xí'ín ñíi ndo, xí'ín espíritu ndo, chì ña'a Ndios kían.

7

Ká'an ni'ini Pablo noó ñayuu sa'a ndí kían kee na tá tánda'a ná

¹ Ta viti kían ko'in kasto'in xí'in ndó sa'á ña ni ndato'on ndó yu'u noo tuti ni tanda'a ndó ni kii nooi, á ña va'a cháá ka kían ña ná o tándá'a taa xí'in ñá'a. ² Tído sa'á ña ióan ya'a ndó kee ndó kuachi xí'in na ko kúu yíi ndo o ñadi'í ndo, sa'á ñoó va'a cháá ka ná koo ñadi'í iin rá iin ndó, ta iin rá iin na ñá'a ná koo yíi ná. ³ Ta iin rá iin taa kánian kudí nduú ra xí'in ñadi'í ra, ta kí'o dión ta'ani kánian kee na ñá'a xí'in yíi ná. ⁴ Dá chî na ñá'a ko dándáki ka na ñíi ná, ndáá yíi vá ná kúu ra dándáki ñáá. Ta ni taa ko dándáki ka ñíi rá, ndáá ñadi'í ra kúu na dándáki ñáá. ⁵ Sa'á ñoó o sa kádí'inda ndo ñíi ndo noo yíi ndo o noo ñadi'í ndo. Tído tá ni kandoo mií ndó ña o náki'in tá'an ndó dao kuu, chî kóni ndo kane'e ií ndo ka'an ndo xí'in Ndios, dá kían kuu va kee ndó dión. Tído ndi'i daá, naki'in tá'an nduú tuku ndó, chî oon ni ví o kí'o ndeé iní ndo, ta kexíxi ña u'u xí'in ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi xí'in iin ka na.

⁶ Ndidaá ña'a ká'in xí'in ndó yó'o kían ká'an ni'inii noo ndo, tído ko kúu ta'an vaan choon sa'ándáí noo ndo. ⁷ Ká'an yu'u ña va'a cháá ka kían ña ná kandeí mií ndidaá taa tát'o'on kí'o ió mií yu'u. Tído diín diín va ña'a ni ni'í tá'i iin rá iin ñayuu noo Ndios, chî ió dao na ni ni'í tá'i ña kí'o ndeé iní na kandeí mií ná, ta ió ta'ani dao na ni ni'í tá'i ña tanda'a ná.

⁸ Ta ña yó'o ká'an yu'u xí'in takuáchí tákí, xí'in na kuáan ña iin ña va'a kían ña ná kandeí mií ná tát'o'on kí'o kée yu'u. ⁹ Tído tá ko xí'o ndeé iní na chituu na ña kóni ñíi ná, dá kían va'a cháá ka ná tanda'a ná. Dá chî va'a cháá ka ña tanda'a ná o duú kaan ndo'o níi ná koni na iin taa o iin ñá'a.

¹⁰ Ta noo ndo'ó, na ni tandá'a, sa'ándáí choon noo ndo, tído ko kían choon ni ndaki ñaxintóníí, chî choon sa'ándá mií sato'o yo Ndios nooi kían, ña ndo'ó, na ñá'a, o sa dánkoo ndó yíi ndo. ¹¹ Tído tá sa ni dánkoo iin ñá'a yíian, dá kían ná dá'a ni tanda'an xí'in iin ka taa. Va'a cháá ka ná ndaka ña maní noo sátá'an iin rá iin na, dá naki'in tá'an tuku na kandeí na. Ta

ndo'ó, ra taa xaan, o sa dánkoo ndó ñadi'í ndo.

¹² Ta ió ña ka'in xí'in dao ka ndo, va'ará ko ká'an sato'o yo Ndios sa'án. Tá ió iin káa ñani yo, ta ko kándisa ñadi'í ra Jesús, tído ióan ña koo iian xí'in rá, dá kían ná dá'a ni dánkoo ñáá rá. ¹³ Tá ió iin káa na ñá'a kándisa Jesús, ta ko kándisa yíi ná, tído tá ió ra ña koo ií rá xí'in ná, dá kían ná dá'a ni dánkoo ñáá ná. ¹⁴ Chî iin yíi ko kándisa Jesús, ndé'é va'a ñáá Ndios sa'á ña kándisa ñadi'í ra. Ta iin ñadi'í ko kándisa Jesús, ndé'é va'a ñáá Ndios sa'á ña kándisa yíian. Chî tá ko kían dión, dá kían kandoo kini de'e na noo Ndios, tído viti kúu xí takuáchí vii noo ná.

¹⁵ Tído tá ká'an yíi ndo o ñadi'í ndo, na ko kándisa Jesús, ña dánkoo na ndo'ó, dá kían konó ndó ná kee na dión. Chî ni ndaxi ndo noo ña ni tandá'a ndó xí'in ná tá ndó'o ndó dión. Chî ni nakana Ndios ndo'ó ña kían kandeí va'a ndó. ¹⁶ Chî ndo'ó, na ñá'a xaan, ¿xíni á kandeé ndó xí'in yíi ndo, dá nduu ra kuendá Jesús? Ta ndo'ó, ta kúu yíi, ¿xíni á kandeé ndó xí'in ñadi'í ndo, dá nduu na kuendá Jesús?

¹⁷ Tído iin rá iin ndó kánian koo tát'o'on ni xí'o mií sato'o yo Ndios koo ndó tá ni nakana ñáá ná xoo mií ná. Ta ña yó'o kían dána'i noo ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús iin iin xían noo xionooi. ¹⁸ Sa'á ñoó, ¿á sa ni ta'anda ñíi ndo tá ni nakana ñáá Ndios? Dá kían nda dión koo va ndó. ¿Á ió dao ndó ko ñá'a ta'anda ñíi tá ni nakana ñáá Ndios? Dá kían ná dá'a ni ka'anda ndoan. ¹⁹ Dá chî ña ta'anda ñíi yo xí'in ña ko ní ta'anda ña, ni iin ña'a ko ndáya'i ña, dá chî ña ndáya'i noo Ndios kían kee yó choon sa'ándá na. ²⁰ Sa'á ñoó kánian koo ií ndo tát'o'on kí'o ndáa ndó tá ni nakana ñáá Ndios xoo mií ná. ²¹ ¿Á ni sa ño'o ndó tixi ndá'a iin sato'o tá ni kana ñáá Ndios? Ná dá'a ni nakani ini ndo. Tído tá ió tandéé iní ña kankuei ndó tixi ndá'a sato'o ndo, dá kían cho'on ini ndo yaa ndo. ²² Chî ndo'ó, na sa ño'o tixi ndá'a iin sato'o tá ni kana ñáá Ndios, ndo'ó kúu

na ni taó xóo Ndios tixi ndá'a kuachi, dá nono ndo kee ndó ña kóni na. Ta ndo'ó, na ko ní sá ño'o tixi ndá'a iin sato'o tá ni nakana ñaá Ndios, viti kían ni ndu'u ndó tixi ndá'a Cristo, dá koni kuáchí ndó noo ná. ²³ Ya'i nda'o ni chiya'i Ndios sa'a ndo, sa'a ñoó ná dá'a ni nachí'i ndó mií ndó tixi ndá'a ni iin tó'on ñayuu. ²⁴ Sa'a ñoó, ñani, táto'on ni sa ndaa iin rá iin ndó tá ni nakana ñaá Ndios, k'i'o dión i i ní koo ndó noo ná.

²⁵ Ta viti ko'in ka'in cháá xí'in ndó sa'a na takí, va'ará ko ta'on choon ní ni'í noo sato'o yo Ndios kían. Tído ká'an ni'inii noo ndo táto'on k'i'o ká'an mií yu'u kúu ña va'a, chi sa'a ña kú'u ini sato'o yo Ndios sa'í, sa'a ñoó kúu iin taa ká'an ña ndaa. ²⁶ Ta sa'a ña ndéi yó tiempo u'u nda'o, sa'a ñoó ká'an yu'u ña va'a cháá ka ná kandeí mií ndó, ta taa, táto'on k'i'o ndéi ndó. ²⁷ Tá ió ñadi'í ndo, o sa dánkoo ñaá ndó. Ta tá koó ñadi'í ndo, o sa ndí'i ini ndo tanda'a ndo. ²⁸ Tído tá ná tanda'a ndo, ko ta'on kuachi kían. Ta dión ta'ani takuáchí di'í takí, ko ta'on kuachi kían tá ná tanda'a xí. Tído na tanda'a, kasá'a ndo'o níó ná, ta ko kóni yu'u ña ndo'o ndó dión.

²⁹ Tído ña yó'o ká'an yu'u xí'in ndó, chi ndadá cháá vá tiempo kámani noo yo. Sa'a ñoó ndo'ó, na ió ñadi'í, kee ndó kuendá ña koó ná ió, ta ndí'i cháá ka ini ndo sa'a Ndios. ³⁰ Ta ndo'ó, na kúnda'í ini, kee ndó kuendá ña ko kúnda'í ini ndo. Ta ndo'ó, na ndéi dii, kee ndó kuendá ña ko ndéi dii ndo. Ta ndo'ó, na xín, kee ndó kuendá ña koó ña'a ní xín ndó. ³¹ Ta ndo'ó, na kéchóon ña'a ió ñayuu yó'o, ná dá'a ni ndí'i ini ndo sa'an. Dá chi ñayuu ndéi yó viti naá váan xí'in ndidaá kúu ña'a ió nooán.

³² Chi ña kóni yu'u kían ña ná dá'a ni nakani téi ini ndo sa'a ña'a ió ñayuu yó'o. Chi na ko ñá'a tanda'a, ndí'i cháá ka ini na sa'a ña'a sato'o yo Ndios, chi ndúkú ná ña nata'an ini sato'o yo koni ñaá ná. ³³ Tído taa ni tanda'a, nakani cháá ka ini ra sa'a ña ió ñayuu yó'o, chi ndúkú rá ña nata'an ini ñadi'í ra koni ñaáán. ³⁴ Ta dión ta'ani ko kúu nóo ta'an vaan xí'in

ñá'a ió yí xí'in ñá'a koó yí. Chi ñá'a koó yí, ndí'i inian sa'a ña'a sato'o yo Ndios, chi ndúkúán ña kandoo vii ñian, xí'in níman noo Ndios. Tído di'a ñá'a ió yí, ndí'i cháá ka inian sa'a ña ió ñayuu yó'o, chi ndúkúán ña nata'an ini yíian koni ñaá rá. ³⁵ Ká'in ndidaá ña yó'o xí'in ndó, dá ni'í ini cháá ka ndo ndi kee ndó. Ta ko ká'in sa'a ña sa'a ña kóni chituu ndo'ó. Ña kóni yu'u kían kee ndó ña va'a xí'in ña ndísá'ano, dá kían ni iin tó'on ña'a ná o kétéin noo ndo kee ndó ña kóni Ndios.

³⁶ Tá ió iin káa ndó ká'an ña ko vá'a ta'on ña kuyatá de'e di'í takí ndo, ta ká'an ndó ña kánian tanda'a xí, dá kían kuu k'i'o ndó ña tanda'a xí, chi ko ta'on kuachi kían. ³⁷ Tído ndo'ó, na ió ini ña ná o tanda'a de'e di'í ndo, ta o duú ña miían ndúsa kían ña tanda'a xí, ta nóno noo ndo kee ndó ña kían kóni mií ndó, tá sa ni chikaá ini ndo ña o tanda'a ta'on de'e di'í takí ndo, dá kían va'a va kée ndó. ³⁸ Sa'a ñoó, na xí'o de'e di'í na tanda'a xí, va'a kée na, ta na ko xí'o xi tanda'a xí, va'a cháá ka kée na.

³⁹ Ta iin ñá'a ió yí, ni kató tá'an xí'in yíian noo ley xían nani takí ra ió ra. Tído tá ni xi'í yíian, dá kían ni nono nooan tanda'an xí'in ndi ndaa taa kóni miían, tído taa kándisa sato'o yo Cristo ná kakuu ra. ⁴⁰ Tído kaá yu'u ña va'a cháá ka ví keeán tá ná o tanda'a tukuán, ta ká'in ña k'i'o dión ta'ani kóni Espíritu i Ndios.

8

Ká'an ni'ini Pablo sa'a koño dóko ñayuu ko ná'a Ndios noo yoko

¹ Viti, dá kua'in kasto'in xí'in ndó sa'a koño dóko ñayuu noo yoko. Sa kátóni va'a ini yo sa'a ña yó'o. Tído sa'a ña kátóni ini yo, ña yó'o kedaá xí'a, sa'a ñoó kúryí yó. Tído tá kú'u ndisa ini yo sa'a ñayuu xí'in yó, dá dákuá'ano yó na xí'in to'on Ndios. ² Tá ió iin káa ndó ká'an ña ná'a nda'o ndó sa'a iin ña'a, di'a ko ná'a ndó sa'an táto'on k'i'o kánian kana'a ndó. ³ Tído tá miían ndaa kóni yo Ndios, dá kían ná'a ná yó, ña kúu yó ñayuu na.

⁴ Ta viti ko'in ka'in xí'in ndó sa'á ña dóko ñayuu noó yoko. Ná'á yó ña ko ta'ón ña'a ndáya'i yoko ndéi ñayuu yó'o, chi koó ka iin ka ndios, sava'a iin tó'ón dinj vá kúú Ndios. ⁵ Va'ará ká'an ñayuu ña ndéi dao ka ndios induú o noñó'o yó'o, chi kaá na ña kua'á nda'o ndios xí'in kua'á nda'o sato'o ndéi, ⁶ tído noo yóó, iin tó'ón dinj vá kúú Ndios, na kúú tata yo, na ni kava'a ndidaá kúú ña'a, ta noón kúú na xí'o ña takí yo kéchóon yó noo ná. Ta iin tó'ón dinj ta'ani kúú sato'o yo Jesucristo. Ta xí'in ndá'a míí ná ió ndidaá kúú ña'a, ta míí ná kedaá xí'á, dá takí yo ndéi yó.

⁷ Tído o duú ndidaá ñayuu kátóni ini sa'á ña yó'o. Dá chi ñó'o dao ñayuu tein ndó, nda kuálí ná ni kasá'á ná ndáño'o na yoko. Sa'á ñoó tá seí na koño ni dokó ñayuu noó yoko, ká'an ná ña sa ndáño'o ta'ani na yoko ñoó, ta kasá'á ná nákaní kuáchi ini na sa'á ña ko ná'á va'a na, ta ká'an ná ña ni yako na noo Ndios. ⁸ Sa ná'á vá yó ña o duú ña'a seí yo kedaá xí'in yó, dá kandoo va'a yó noo Ndios. Dá chi ko kúú yó ñayuu ndáya'i cháá ka noo ná sa'á ña seí yo dao ña'a, ta ni o kándoo nóo yó noo ná sa'á ña ko seí yo dao ka ña'a. ⁹ Tído kaon koo ndó, chi va'ará kuu keí ndoán, tído ná dá'a ni k'i'o ndó ña kían kuei dao na kómani kua'ano xí'in to'on Ndios noó kuáchi sa'á ña seí ndoán. ¹⁰ Dá chi tá ná koni na iin káa ndó'o, na sa ná'á sa'á ña yó'o, ta ió ndo seí ndo koño ini ve'e noo ndáño'o ñayuu yoko, dá kían ka'an ta'ani na keí ná ña, va'ará nákaní kuáchi ini na keí naan. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó xínó ini na keí ná koño ni dokó ñayuu noó yoko? ¹¹ Ta sa'á ña ná'á va'a ndó ña ko ta'ón kuáchi kían keí ndó koño ñoó, sa'á ñoó dátuu ndó ñani ndo, na ko ñá'a kua'ano xí'in to'on Ndios, na ni chiya'i Cristo sa'a. ¹² Ta sa'á ña yá'a ndó kée ndó kuáchi noo ñani ndo, ta sa'á ña xí'o ndó ña xínó ini na kée na ña ká'an ná kúú kuáchi, sa'á ñoó yá'a ndó kée ndó kuáchi noo míí Cristo. ¹³ Sa'á ñoó tá ña'a seí yu'u kedaá xí'in ñani, dá kuei na noó kuáchi, dá kían

ni iin kuu ka ná o kaxíi koño, dá kían ná dá'a ni ya'a ñani kee na kuáchi sa'a yú'u.

9

Ká'an Pablo ña kúú ná iin apóstol

¹ ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesús? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña kuu kee yu'u ndidaá ña'a kée dao ka apóstol? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ni xini ta'ani yu'u Jesús, na kúú sato'o yo? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ni nduu ndó kuendá Jesús sa'á ña kéei choon ni xi'o sato'o yo nooí? ² Ndá ndi kuu ko kándia dao ka ñayuu ña miian ndaa kuiti kúú yu'u apóstol Jesús, tído ndo'ó kúú na kánian nakoni ndo yu'u. Ta sa'á ña kúú ndó kuendá sato'o yo Jesús, ñoó kían ná'a ña kúú iin apóstol.

³ Ta ña yó'o kúú to'on ká'in xí'in ndo'ó, na kána'á xí'in ndéi xaan: ⁴ ¿Á ko ta'ón íchi ndú ña k'i'o ndó ña'a kasá'an ndu, ña k'i'o ndó ña'a ko'o ndu? ⁵ ¿Á ko ta'ón íchi ndú ña kandaka ndu na ñá'a kándisa Jesús kakuu ñadi'í ndu, ta kanoo nduú na xí'in ndú, táto'on k'i'o kée dao ka na kúú apóstol, xí'in ñani sato'o yo Jesús, xí'in Cefas? ⁶ ¿Á sava'a yu'u xí'in Bernabé kúú na kánian koto míí xí'in choon kée ndu? ⁷ Ta, ¿ndi káa iin soldado xító míí xí'in di'ón míí rá? Ta, ¿ndi káa iin taa xíti uva, ta ko seí ra uva kána noñó'o rá? Ta, ¿ndi káa iin taa ndáka léko, ta ko xí'i ra lechí ri?

⁸ ¿Á ká'an ndó ña nákaní ini taa ká'in xí'in ndó? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña dión ta'ani ká'an ley Moisés? ⁹ Dá chi ley Moisés kían kaá di'a: "O sa taán ndo ñóno yú'u chee tá sádi ri tirió, dá ná kuu keí rí chááán." ¿Á ká'an ndó ña ndí'i ini Ndios sava'a sa'á chee? ¹⁰ O, ¿á ni taa ta'ani na to'on yó'o sa'a yóó? Sa'a yóó ni taa naan. Ta dión ni na xíti, ió tandee iní noo ná ña natiin na ña'a noñó'o ni xiti na, ta na sádi tirió, ió ta'ani tandee iní noo ná ña natiin na ña'a noó ni nduvii na ñoó.

¹¹ Ndu'u kúú na ni chi'i tata ña kúú to'on Ndios ini níó ndo, sa'á ñoó,

¿á kakian iin ña dáta'án nda'o ndu'u ndo'ó ña natiin ndu'u cháá ña xínñó'ó ndú noo ndo? ¹² Tá dao ka va ta kúu ra nátiin ña xító ndó ra, ta va'a cháá ka ví kánian kee ndó xí'ín ndu'u.

Ta va'ará ió íchi ndú ña koto ñaa ndó, tído ko kéchóon ta'on ndu'an. Di'a xí'ó ndeé vá iní ndu noo ndidaá ña'a, dá kían ni iin ña'a ná o kétéin noo ñayuu ña kandísa na to'on va'a sa'a Cristo Jesús. ¹³ ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ta kéchóon noo Ndios ini ve'e ño'ó ká'ano seí ra ña ñó'ó ini ve'e ñoó, ta ra dóko kítí noo náa seí ra cháá koño rí? ¹⁴ Díon ta'ani ni sa'anda sato'o yo Jesús choon ña na xíonoo dána'a to'on va'a sa'a ná, kánian kataki na noo choon kée na.

¹⁵ Tído yu'u, ni iin kuu ta'ón ko ní ka'ín xí'ín ndó ña koto ndó yu'u, ta ni ko táai to'on yó'o kosaa noo ndo sa'á ña kóni ña koto ndó yu'u. Va'a kaan ná kuu di'a yu'u, o duú ka ña ditá ndó ña náta'an iní sa'á ña ko kí'ín ya'i noo ndo. ¹⁶ Tá dána'a yu'u to'on va'a sa'a Jesús, dá kían ko kánian chindaya'i yu'u mií, dá chi ni ta'anda choon noo ña dión kánian kee. Nda'í yu'u tá ná o dána'í to'on va'a yó'o.

¹⁷ Tá ni chikaa ini mií yu'u kee choon yó'o, dá kían kuu va natiin ya'i noo ndo. Tído o duú mií yu'u ní chikaa iní kee ña, dá chi choon ni ta'anda noo vá yu'u kían. ¹⁸ Ta, ¿ndí kían va'a nátiin yu'u, tá dáá? Ña va'a nátiin yu'u kían náta'an iní sa'á ña ko kí'ín ya'avii noo ndo dána'í to'on va'a sa'a Cristo Jesús. Chi ko kóni dándi'í iní ndo'ó kee ndó ña kánian kee ndó xí'ín sa'á ña dána'í to'on va'a sa'a Jesús.

¹⁹ Ta sa'á ña ko nákaai tixi ndá'a ni iin tó'ón ñayuu, sa'á ñoó nónóí k'i'oi mií konkuáchí noo ndidaá kúu ñayuu, dá kían kandeéí ña kandísa kua'a cháá ka na to'on va'a sa'a Jesús. ²⁰ Sa'á ñoó, tá nákaai tein na kúu na Israel, dá kéei mií kúu iin na Israel, dá kandeéí kandísa na Jesús. Chi tá nákaai tein na ñó'ó tixi ndá'a ley Moisés, ta va'ará ko nákaai tixi ndá'a ley ñoó, tído kéei mií ña nákaai tixi ndá'án, dá kandeéí kandísa na Jesús. ²¹ Ta dión ta'ani kée yu'u tá nákaai tein

ñayuu ko ñó'ó tixi ndá'a ley Moisés, chi kée yu'u mií ña ko nákaai tixi ndá'a ley. Tído ko kóni kaaan ña ko seídó'ó yu'u choon sa'ándá ley Ndios, chi nákaai tixi ndá'a Cristo. Díon kéei, dá kandísa na ko ñó'ó tixi ndá'a ley to'on va'a Jesús. ²² Tá nákaai tein na ko ñá'a kua'ano xí'ín to'on Ndios, dá kían kée yu'u mií táto'on k'i'ó kúu mií ná, dá kandeéí kua'ano na xí'ín to'on Ndios. Ta daá kuití vá kée yu'u mií táto'on k'i'ó kúu iin rá iin ñayuu, dá kandeéí káki dao na noo kuachi na. ²³ Ndidaá kúu ña yó'o kée yu'u, dá naka'ani cháá ka to'on va'a sa'a Jesús kua'an, ta k'i'ó dión kandeé ta'ani yu'u ni'í ña kúu ña va'a sa'á to'on va'a yó'o.

²⁴ ¿Á ko ná'á ta'on ndó ndi ndó'ó ta taxí tá'an? Chi ndidaá vá rá ndúndéé taxí tá'an, tído iin tó'ón vá kúu ra kándéé. Ta k'i'ó dión ta'ani ndundéé ndó kuita ndaa ndo xí'ín to'on Ndios, dá kandeé ndó ni'í ndo ña kánian natiin ndó. ²⁵ Ta k'i'ó dión ta'ani ndó'ó ra ko'on chidáó tá'an, chi ndí'í nda'o ini ra kénduu ra mií rá, dá kandeé rá ni'í rá iin corona, ña naá óon. Tído yóo kúu na ndí'í ini kuita ndaa xí'ín Ndios, dá ni'í yo iin corona, ña ni iin kuu o naá. ²⁶ Sa'á ñoó k'i'ó dión ndaa kánkonoí íchi Ndios, chi ko kánkono naá ta'on yu'u. Ta k'i'ó dión ta'ani kéei tá naái xí'ín ña kini, chi ko kéei táto'on kée na dáko'on yíki noo táchi. ²⁷ Di'a dándó'ó yu'u ñí'í, ta kéndusai xí'án, dá kandeéí ña keean ña kóni Ndios. Dá chi tá koó, dá kían, va'ará ni daná'í noo dao ka ñayuu, oon ni ví o kándéí kasandaái nda noo ni chiná'a Ndios.

10

Kuino kí ndo noo yoko, ta o sa kándaño'o ndógn

¹ Tído ko kóni, ñani, ña nandodó ndo ña ni xika na sá'ano ñoo ndu'u tixi kátí viko, ña ni kasto'on xí'ín ná noo kánian ko'on na. Ta ndidaá vá ná ni chika'anda me'í taño'o naní Taño'o Kua'á. ² Ta k'i'ó dión ni ndu'u na tixi ndá'a Moisés, chi kían táto'on ni sodó ndúta ná xí'ín viko ñoó xí'ín taño'o ñoó. ³ Ta ndidaá ná ni seí ña'a ni

tanda'á Ndios ni kii induú, ⁴ ta ndidaá ta'ani na ni xi'i takuii ni xi'o Ndios noo ná. Chì ni xi'i na takuii ni kana ndika káo, ta káo ñoo kúu Cristo. ⁵ Tído kua'á nda'o ñayuu ñoo kó ní náta'an ini Ndios koni na. Sa'á ñoo ni kandoo yiki koño na noño'o ichi ñoo.

⁶ Ndidaá kúu ña yó'o kían kásto'on xí'ín yó ña kó vá'a ta'on ña katoó yó kee yó ña kini tát'o'on k'i'o ni kee ñayuu ñoo. ⁷ Sa'á ñoo o sa kándaño'o ndó yokó tát'o'on ni kee dao ñayuu ñoo, chí di'a ká'an tuti iñ Ndios: "Ni sa ndei na ni sasá'an na, ta ni xi'i na, dá ni ndakuei na ni sa ndei diñ ná noo yokó." ⁸ Ta ná dá'a ni kee yó kuachi xí'ín na kó kúu ñadi'i yó o yí yó tát'o'on k'i'o ni kee dao ñayuu ñoo. Chì sa'á ña ni kee na dión, sa'á ñoo iin kuu ni xi'i oko oni mil na ni kee Ndios. ⁹ Ta ná o sa kóo ini yó korndodó yó sato'o yó Ndios tát'o'on k'i'o ni kee dao ñayuu ñoo, chí sa'á ña ni kee na dión, sa'á ñoo kua'a ná ni xi'i tá ni seí ñaa koó. ¹⁰ Ta ni o sa ká'an kuachi ndó noo Ndios tát'o'on ni kee dao ñayuu ñoo, chí sa'á ña ni kee na dión, sa'á ñoo kua'a ná ni xi'i ni kee iin ángel né'e choon sa'áni ñayuu.

¹¹ Ndidaá kúu ña yó'o kían ni ndo'o ñayuu ñoo, ta kásto'an xí'ín yó ña ná o sa kóo ini yó kee yó dión, ta ni taa naan noo tuti iñ Ndios ka'an ni'inian noo yóo, na ni kasandaá ndei tiempo noo ndí'i. ¹² Sa'á ñoo ndi ndaa ndó ká'án ña ndíta toon ndó xí'ín Ndios, dá kían kanda ndo mií ndó, dá ná dá'a ni kuei ndó noo kuachi. ¹³ Kana'á ndó ña tandó'ó ndó'o ndó, iin nóo vá kúuán xí'ín tandó'ó ndó'o ndidaá ka ñayuu. Tído iin na ndaa kúu Ndios, chí o kóno ta'on na ña ndo'o cháa ka nio ndo noo ña o k'i'o ndeé ini ndo. Dá chí di'a k'i'o va Ndios tandéé ini noo ndo, dá kandeé ndó kankuei ndó noo tandó'ó xirndodó ñaa.

¹⁴ Sa'á ñoo, na maní mií, taó xóo ndó mií ndó noo ña kúu yokó, o sa kándaño'o ndóan. ¹⁵ Ká'in xí'ín ndó tát'o'on ká'in xí'ín na kánda ini. Sa'á ñoo taó kuendá va'a ndó sa'á ña ká'in xí'ín ndó yó'o. ¹⁶ Tá xi'i yó copa ndutá uva, ndirá dándaki ña ni kee Cristo

Jesús sa'a yo, ta náki'o yó ndivé'e noo Ndios sa'a ra, ¿á kó ná'a ta'on ndó ña iin ni nduu yó xí'ín Cristo ni kee ni ná? Ta tá dákuáchi yó pan, dá seí yoán, ¿á kó ná'a ta'on ndó ña iin ni nduu yó xí'ín Cristo sa'á ña ni xi'o na yiki koño na ni xi'an sa'a yo? ¹⁷ Va'ará kua'a vá kúu yó, tído iin tó'on vá pan seí yo, sa'á ñoo iin tó'on vá ni nduu yó, chí iin tó'on vá pan seí ndi'i yó.

¹⁸ Kande'é ndó tát'o'on kée na Israel. Chì seí na cháa koño kiti dóko ná noo náa, ta, ¿á kó ná'a ta'on ndó ña kían tát'o'on iin ni nduu na xí'ín noo náa ñoo? ¹⁹ Ta sa'á ña ká'in dión xí'ín ndó, ¿á kóni kaa ña ndáya'i yokó, o ndáya'i ña dóko ñayuu nooán? ²⁰ Koó, chí ña ká'in xí'ín ndó kóni kaa ña tá dóko ñayuu kó ná'a Ndios koño noo yokó, noo ña u'u va dóko naan, ta o duú noo Ndios takí, ta kó kóni ta'on yu'u ña iin nduu ndó xí'ín ña u'u.

²¹ Sa'á ñoo kó kánian ko'o ndó copa kuendá Cristo, na kúu sato'o yo, ta ko'o ta'ani ndó copa kuendá ña u'u, chí kó kánian kasá'an ndó mesa kuendá sato'o yo Cristo, ta iin nduu ndó xí'ín ná, ta kasá'an ta'ani ndó noo mesa kuendá ña u'u, ta iin nduu ndó xí'án. ²² ¿Á kó ná'a ta'on ndó ña dár'u'u yo sato'o yo noo ña kuión na tá kée yó dión? ¿Á ká'án ndó ña ndakí cháa ka yo o duú Ndios?

Ná dá'a ni ndukú yó ña va'a mií yó. Di'a nandukú yó ña va'a dao ka na

²³ Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído o duú ndidaá ña k'i'o ña va'a noo yo. Ndidaá vá ña'a kuu kee yó, tído o duú ndidaá ña dákuá'ano dao ka ñayuu. ²⁴ O sa ndí'i ini ndo sa'á ña kandeí va'a ndó, di'a ndi'i ini ndo ña ná kandeí va'a dao ka ñayuu. ²⁵ Ta ndi ndaa mií koño kuya'i noo díko naan, kuu va keí ndoán. Ta o sa ndát'o'on ndó ndei ni kixian, dá kían ná dá'a ni kasá'a nakani kuáchi ini ndo. ²⁶ Dá chí ña'a sato'o yo Ndios kúu iin ní kúu vá ñayuú yó'o xí'ín ndidaá kúu ña'a ió nooán. ²⁷ Tá ni kana iin na kó ná'a Ndios ndo'ó ña ko'on ndo ve'e na kasá'an ndó xí'ín ná, ta tá ká'án ndó ko'on ndo, keí ní ndó ndidaá kúu

ñā xí'o na noo ndo. O sa ndátó'on ndó ndeí nī kixian, dá kían ná dá'a ni kasá'a nakani kuáchi ini ndo. ²⁸ Tído tá ió iin na kaa xí'in ndó: "Koño nī doko ná noo yokó vá kían xaan", dá kían ná dá'a ni keí ndoán sa'a ñā nī ka'an na dión, dá ná o nákanī kuáchi ini na kande'é ná ndo'ó, dá chí ñā'a sato'o yo Ndios kúu iin ní kúu vá ñayúu yó'o xí'in ndidaá kúu ñā'a ió nooán. ²⁹ Ká'in sa'a ñā nákanī ini dao ka na, o duú sa'a ñā nákanī ini mií ndó.

Tído ndá ndi kuu kaa ndo xí'in: "¿Ndiva'a kánian chituu yu'u ñā nónoí kee sa'a ñā nákanī kuáchi ini dao ka ñayuu?" ³⁰ Chí tá nī nakí'o va yu'u ndivé'e noo Ndios sa'a ñā'a saxí, ¿ndiva'a ká'an u'u ñayuu sa'í, ta sa nī nakí'o yu'u ndivé'e noo Ndios sa'án?" ³¹ Sa'a ñoó tá sásá'an ndó, o xí'i ndó, o kée ndó dao ka ñā'a, daá kuití kee ndoán sa'a Ndios, dá ná natiin na ñāñó'ó. ³² O sa kákuu ndó tátó'on iin ñā'a kétéin noo ñayuu, dá kuei na noo kuáchi, á mií ná kúu ná na ñoo Israel, o á mií ná kúu ná kuendá Cristo. ³³ Chí dión kée mií yu'u noo ndidaá ñā kéei, chí ndúkúí ñā nata'an ini ndidaá ñayuu, chí ko kée yu'u sa'a mií, di'a kée yu'u sa'a dao ka na, dá ni'i ná ñā kaki na noo kuáchi na.

11

¹ Sa'a ñoó kee ndó tátó'on kí'o kée yu'u, chí yu'u kúu na kée tátó'on kí'o kée Cristo.

Kí'o di'a kee ndó tá náta na ndo dákuá'a ndó to'on Ndios

² Nákonī yu'u ndo'ó, ñāni, dá chí ndíko'on ini ndo yu'u, ta kée ndó tátó'on kí'o nī daná'i noo ndo. ³ Tído kónijī ñā kían kandaá ini ndo ñā Cristo kúu dinī noo ndidaá kúu ta. Ta dión ta'ani ndó'o ta, chí mií rá kúu dinī noo ñadi'í ra, ta Ndios kúu dinī noo Cristo. ⁴ Sa'a ñoó ndi ndáa mií vá ta ká'an xí'in Ndios o dána'a ra to'on nī xí'o Ndios noo rá tá kánóo iin ñā'a dinī rá, dá kían ko xí'o ta'on ra ñāñó'ó noo na kúu dinī noo rá. ⁵ Tído ndi ndáa mií vá na ñā'a ká'an xí'in Ndios o dána'a na to'on nī xí'o Ndios noo ná tá ko dáda'i na dinī ná, dá kían ko xí'o ta'on

na ñāñó'ó noo ra kúu dinī noo ná, ta kéeá kuendá tátó'on nī datá tá'í dinī ná. ⁶ Chí tá ko kóni na ñā'a dáda'i na dinī ná, dá kían va'a kaan ná datá tá'í náan. Tído tá kían iin ñā ka'an noo noo ná, dá kían va'a kaan ná dáda'i naan. ⁷ Ta ni iin ta ko kánian dáda'i dinī rá, dá chí káa ra tátó'on kí'o káa mií Ndios, ta nátiin na ñāñó'ó noo rá. Tído ta ta kúu ra nátiin ñāñó'ó noo na ñā'a, ⁸ dá chí ko ní kí'in Ndios lásá yika na ñā'a, dá kava'a na ta, di'a lásá yika ta nī kí'in na, dá nī kava'a na na ñā'a. ⁹ Ta ko ní kava'a Ndios ta sa'a na ñā'a, di'a nī kava'a na na ñā'a sa'a ta, dá chindeé ñāá. ¹⁰ Sa'a ñoó miían ndusa kánian kada'i dinī na ñā'a, dá ná'a na ñā nákaa na tixi ndá'a yí ná, chí ndé'é káxí ñāá ángel ndéi induú. ¹¹ Tído mií sato'o yo Ndios kúu na nī saki ñā o kúu ta'on koo iin ta tá koó iin ñā'a, ta o kúu ta'on koo iin ñā'a tá koó iin ta, ¹² dá chí va'ará nī kí'in Ndios lásá yika ta, dá nī kava'a na ñā'a, tído tixi na ñā'a ta'ani káki ta. Tído ndidaá ñā yó'o vei noo Ndios.

¹³ Sa'a ñoó nakani va'a ini mií ndó, ¿á ñā va'a kían ñā kanonó dinī na ñā'a tá ká'an na xí'in Ndios o koó? ¹⁴ Ta ná'a yó ñā iin ñā ka'an noo kían ñā konó iin ta kua'ano nánjī idí dinī rá. ¹⁵ Tído ñā va'a va kían ñā konó na ñā'a kua'ano nánjī idí dinī ná, dá chí iin ñāñó'ó vá kían, dá chí nī ni'i ná idí dinī ná ñā kakuuan ñā dáda'i dinī ná. ¹⁶ Tído tá ká'án ndó kana'á ndó sa'a ñā yó'o, dá kían kánian kana'á ndó ñā ko ta'on iin ka ñā'a ná'a ndu'u kee ndu xí'in dao ka na kúu kuendá Ndios, sa'va'a ñā yó'o va kían kée ndu.

Dáñani Pablo ñayuu sa'a ñā ko vá'a kée na tá kua'an na kee na Santa Cena

¹⁷ Tído ñā ko'in ka'in xí'in ndó viti, ko kían ñā ká'an va'i sa'a ndo, chí noo náta na ndo dákuá'a ndó kánian dákuá'ano tá'an ndó, ta viti di'a dátúú tá'an ndó. ¹⁸ Ñā mií noo ká'in xí'in ndó kían nī ni'i tó'in ñā noo náta na ndo dákuá'a ndó, daá kuití vá taó xóo tá'an ndó. Ta kándísai ñā miían ndaa dión kée ndó. ¹⁹ Dá chí kí'o dión kánian taó xóo tá'an ndó, ká'án ndó, dá kandaá ini ndo ndá yoo kúu na miían ndaa ndíta ndaa xí'in ñā

dákuá'a na. ²⁰ Chì tá nátaaka ndo sádini ndó tátò'on kì'o nì chindú'u sato'o yo Jesús, kò kéndúsá'ano ndóan. ²¹ Dá chì noo seí ndoán, chindaa noo dao ndó seí ndo ña né'e mií ndó nì kasáa ndo, ta kò ndáti ndó ña ka'anda naán. Sa'á ñoó dao ka ndo kandoo nda'í kuíko, ta dao ka ndo xíni. ²² ¿Ndiva'a kée ndó dión? ¿Á kò ta'ón ve'e ndó kasá'an ndó, ta ko'o ndó? ¿Ndiva'a kénóo ndó ve'e ño'o Ndios, ta kánda ndo ña'ño'ó na nda'í koó ña'a né'e nì kasáa? ¿Ndi kaaí xí'ín ndó viti? ¿Á nakoni yu'u ndo'ó ña va'a kée ndó, ká'án ndó? Koó, chì kò vá'a ta'on kée ndó.

Kì'o di'a nýiká yó kee yó tá kua'a keeá Santa Cena

²³ Chì tátò'on nì natiin yu'u choon noo sato'o yo Jesús, kì'o dión sa nì daná'í noo ndo: Mií sakuaá nì nakì'o iin ta sato'o yo Jesús noo ndá'a ta né'e choon, dá nì tiin na pan. ²⁴ Dá tá nì ndi'í nì nakì'o na ndivé'e noo Ndios, dá nì sa'anda dao naán, dá nì kaa na: “Tiin ndó pan yó'o, ta keí ndoán, dá chì ña yó'o kúu yikí koñoi, ña kían nakì'oi kuu sa'a ndo. Ta daá kee ndó ña yó'o, dá ndiko'on ini ndo sa'á ña nì keeí.” ²⁵ Ta dión ta'ani nì kee na tá nì tiin na copa vino noo nì ndi'í nì sasá'an na, dá nì kaa na: “Ndúta ñó'o ini copa yó'o dáxinkoo ña saá nì kandoo Ndios kee na xí'ín ñayuu na, ta xinkooan xí'ín nij yú'u. Ta kì'o dión kee ndó iin rá iin ta'ándá xí'í ndó ra, dá ndiko'on ini ndo sa'á ña nì keeí.” ²⁶ Sa'á ñoó tá seí ndo pan yó'o, ta xí'í ndó vino yó'o, náchina'á ndó ñayuu ña nì xí'í sato'o yo Jesús sa'á kuachi yo. Ta dión kee ndó nda ná kasandaá kuu nandió koo na kasaá na.

Ndó'o níó ñayuu ñoó sa'á ña kò seí na pan ñoó, ta kò xí'í na ndutá uva ñoó xí'ín ña'ño'ó

²⁷ Sa'á ñoó ndi ndáa mií ñayuu seí pan yó'o, ta xí'í na ndúta yó'o, ta kò kée naan xí'ín ña'ño'ó, dá kían kandoo na ndío na kuachi sa'á ña xini xí'í na yikí koño sato'o yo Jesús xí'ín nij ná. ²⁸ Sa'á ñoó miían ndúsa kánian korndodó va'a ndó níó ndo, nde'á á ndíta ndaa ndo, dá keí ndo pan yó'o,

ta ko'o ndó ndúta ñó'o ini copa. ²⁹ Dá chì na seí pan ñoó, ta na xí'í ndutá uva ñoó, ta kò kée naan xí'ín ña'ño'ó, ta kò kékuendá na ña kían yikí koño sato'o yo Jesús, dá kían ndo'o níó ná kee Ndios. ³⁰ Ta sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó kuá'á nda'o ndó kú'u, ta kua'a ta'ani ndó kuitá, ta kua'a ndo sa nì xí'í. ³¹ Chì tá din'ño'ó taó yo kuendá ña vii káa níó yo, dá kían ná o dándó'o ta'on Ndios níó yo. ³² Tído kényiko Ndios sa'a yo, ta dándó'o na níó yo viti, dá kían ná dá'a ni tanda'á ná yó ko'o naá yó noo kánian ko'on na kúu kuendá ñayuu yó'o.

³³ Sa'á ñoó, ñani mií, tá nì nátaaka ndo keí ndo pan, ta ko'o ndó ndutá uva, koo ini ndo kandati tá'an ndó, dá kasá'an ndó. ³⁴ Tá ió iin káa ndó kuíko, dá kían va'a ka ve'e ndó kasá'an ndó, dá kían ná dá'a ka ni ya'a ndó noo nátaaka ndo, dá ná o dándó'o Ndios níó ndo. Ta ió dao ka ña'a ka'ín xí'ín ndó, ta ñoó kían ndeyíkoj tá ná saai noo ndéi ndó.

12

Ká'an Pablo sa'á ña xí'o oon Espiritu i Ndios noo iin rá iin yó, dá katí'a yó kechóon yó noo ná

¹ Kóni yu'u, ñani, ña kandaá ini ndo sa'a choon nì xí'í Espiritu i Ndios noo yo, dá katí'a yó kechóon yó noo ná. ² Ta sa ná'á va'a mií ndó ña tá nì sa kuu ndó ñayuu kò ní sá na'á Ndios takí, sa xionoo ndava'a ndó sa kee yoko, ña kò tí'a ká'an. ³ Tído kónij ña kandaá ini ndo ña ni iin tó'ón ñayuu kómí Espiritu i Ndios o kúu ta'on dátai chi'an na Jesús. Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúu ka'an ña Jesús kúu sato'o na tá kò kómí ná Espiritu i Ndios.

⁴ Ta viti, kuá'á nda'o kúu noo choon nátiin yó, dá katí'a yó kechóon yó noo Ndios, tído iin tó'ón dinj vá kúu Espiritu i Ndios, na xí'o ndidaán. ⁵ Chì kuá'á nda'o noo choon ió kéchóon yó noo Ndios, tído iin tó'ón dinj vá kúu sato'o yo, na dándáki sa'án. ⁶ Ta kuá'á nda'o noo choon ió kée yó, tído Ndios, na xí'o ña noo ndidaá yó, iin tó'ón vá kúu ná. ⁷ Ta

noo iin rá iin yó xí'o Espíritu iñ Ndios choon, dá katj'a yó dákuá'ano tá'an yó. ⁸ Chi noo dao ñayuu xí'o Espíritu iñ Ndios to'on ndichí ka'an na, ta dao ka na ní'i ña ka'an na sa'á ña ná'á mií Ndios kée na kúú Espíritu iñ. ⁹ Ta dao ka na ní'i ña kandeé ká'ano ini na Ndios kée mií Espíritu iñ, ta dao ka na ní'i choon ña nduva'a na ñayuu kú'u kée Espíritu iñ. ¹⁰ Ta noo dao ka ñayuu xí'o na ña kee na ña'a ndato, ta dao ka na ní'i ña kasto'on na sa'á to'on ni ní'i ná noo mií Ndios. Ta dao ka na ní'i ña kandaá ini na ndá yoo kómí Espíritu iñ, ta ndá yoo kómí espíritu to'ón. Ta dao ka na ní'i ña ka'an na dao ka yú'u, ña ko ní dákuá'a na. Ta dao ka na ní'i ña katj'a na nandió né'e na yú'u ká'an ñayuu ñoó. ¹¹ Ta ndidaá ña yó'o kée iin tó'ón diní mií Espíritu iñ Ndios. Ta xí'o na ña noo iin rá iin ñayuu táto'on k'i'o ni chikaa ini mií ná k'i'o naan.

Iin tó'on vá kúú yó sa'á ña kúú yó kuendá Jesús

¹² Iin tó'ón vá kúú yikí koño yo, va'ará kua'á nda'o tá'í kían. Ta ndidaá tá'í ñoó, va'ará kua'á nda'o kían, iin tó'ón yikí koño kían. Ta k'i'o dión ta'ani ndó'o yó sa'á ña kúú yó kuendá Cristo, ¹³ chi xí'in iin tó'ón vá Espíritu iñ Ndios ni sodo ndúta ndidaá yó, dá ni nduu yó iin tó'ón, va'ará dao yó kúú na Israel, ta dao ka yó kúú na ko kúú na Israel, ta dao yó kúú na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, ta dao ka yó kúú na koó sato'o. Tído iin tó'ón diní vá kúú Espíritu ni ñatiin yó.

¹⁴ Ta dión ta'ani ndó'o yó xí'in yikí koño yo, chi ko kían iin tó'ón tá'í, kua'a vá tá'í kían. ¹⁵ Dá chi tá ná kaa sa'a yo: "Sa'á ña ko kúú yu'u iin ndá'a, sa'á ñoó ko kúú ta'on yu'u kuendá yikí koño yó'o", ¿á ña yó'o kóni kaa ña ko kían kuendá yikí koño yo? Koó, dá chi ñaá vá kían. ¹⁶ Ta tá ná kaa do'o yó: "Sa'á ña ko kúú yu'u iin nduchí nóó, sa'á ñoó ko kúú ta'on yu'u kuendá yikí koño yó'o", ¿á ña yó'o kóni kaa ña ko kían kuendá yikí koño yo? Koó, dá chi ñaá vá kían. ¹⁷ Sa'á ñoó tá iin ní yikí koño yo ná kakuu nduchí nóó, dá kían, ¿ndi koo kueídó'o yó, tá dáá? Ta

tá iin ní yikí koño yo ná kakuu do'o yó, dá kían, ¿ndi koo ta'ami yó ña'a? ¹⁸ Tído mií Ndios kúú na ni chirndaa iin rá iin tá'í yikí koño yo noo kánian karndaaan táto'on k'i'o ni koni mií ná. ¹⁹ Dá chi tá iin tó'ón tá'í ndá'a ná kakuu iin ní yó, ¿ndeí kakuu yikí koño yo, tá dáá? ²⁰ Tído viti, va'ará kua'á nda'o tá'í kúú yikí koño yo, tído iin tó'ón diní vá ñayuu kúú yó.

²¹ Ta o kúú ta'on ka'an nduchí nóó yo xí'in ndá'a yo: "Ko ta'ón choon kuui ndo'ó." Ta ni diní yo, o kúú ta'on ka'an xí'in sa'a yo: "Ko ta'ón choon kuui ndo'ó." ²² Tído tá'í yikí koño yo, ña ká'an yó ña ko ndaya'i, ñoó di'a xínño'ó cháa ka yikí koño yo. ²³ Ta dao tá'í yikí koño yo, ña ko ndaya'i noo yo, ñoó di'a kían dándixi va'a yó. Ta dión ta'ani kée yó xí'in tá'í yikí koño yo, ña kedaá xí'á, dá xika'an noo yo, ñoó di'a kían dáda'i yó xí'in ñañó'ó. ²⁴ Ta ko kánian dáda'i yó ñi yo noo va'a ná'a. Ta mií Ndios ni ndeyiko na yikí koño yo, dá natiin ña koó ñañó'ó yó noo, cháa ka ñañó'ó. ²⁵ Ta dión ni kee na, dá kían ná dá'a ni kañó'ó tá'an tá'í yikí koño yo, di'a ná ku'u inian sa'a sátá'an. ²⁶ Sa'á ñoó tá tárkue'e iin tá'í yikí koño yo, ta kúú iin ní vá ñi yo u'u. Ta tá ió iin tá'í yikí koño yo va'a ndó'o, ta kúú iin ní vá ñi yo va'a ndó'o, ta kadij inian.

²⁷ Ta ndo'ó kúú táto'on yikí koño Cristo, ta iin rá iin ndó kúú táto'on tá'í yikí koño na. ²⁸ Ta dao ndó ni chikata Ndios ña kee ndó choon noo na kúú kuendá Jesús. Ta choon mií noo ni xi'o na kúú ña dao yó kakuu apóstol, dá kane'e yó to'on na, ta dao ka yó kakuu profeta, dá kasto'on yó to'on ni ñatiin yó noo mií Ndios. Ta choon kúú oni ni ní'i tá'i dao ka yó kakuu yó na dána'a. Ni ndi'i, dá ni ní'i tá'i dao ka yó choon ña kandeé yó kee yó ña'a ndato. Ndi'i, dá ni ní'i tá'i dao ka yó choon ña nduva'a yó na kú'u. Ta dao ka yó ni ní'i tá'i ña chindeé yó ñayuu kúnda'í. Ta dao ka yó ni ní'i tá'i ña kakuu yó na ka'anda choon noo na kúú kuendá Cristo. Ta dao ka yó ni ní'i tá'i ña ka'an yo dao ka

yú'u, ña kō ní dákuá'a yó. ²⁹ Sa'á ñoó, ¿á ndidaá yó kúú apóstol? ¿Á ndidaá yó kúú profeta? ¿Á ndidaá yó kúú na dána'a? Ta, ¿á ndidaá yó kándéé kée ña'a ndato? ³⁰ Ta, ¿á ndidaá yó ni ni'i tá'i ña nduva'a yó na kú'u? Ta, ¿á ndidaá yó ni ni'i tá'i ña ka'an yó dao ka yú'u, ña kō ní dákuá'a yó? Ta, ¿á ndidaá yó ni ni'i tá'i ña nandió né'e yó to'on ni ka'an iin na ni ka'an iin ka yú'u? Koó, kō ta'ón dión kián. ³¹ Sa'á ñoó ndi'i ini ndo ni'i ndo choon ndáya'i cháá ka noo Ndios. Tído viti kō'in dána'i noo ndo iin íchi va'a cháá ka.

13

Ká'an Pablo ndi kee yó, dá ku'u ini yo sa'a dao ka ñayuu

¹ Va'ará kát'i'a yu'u ká'in dao ka yú'u, ña ká'an na ndéi ñayuu yó'o o ña ká'an ángel ndéi induú, tído tá kō kú'u ini sa'á ñayuu xi'ín, dá kían kúú táto'on iin kaa kásá oon, o kaa chíin kádí oon. ² Ta va'ará ná natiin yu'u to'on ni kii noo Ndios, ta va'ará ndidaa ka vían ná kana'í ña ndichí ió de'é, ta va'ará ndidaa ka vían ná kana'í ndidaa kúú ña ndichí ió ñayuu yó'o, ta va'ará kandeé ká'ano ini Ndios, ña kandeéi nadaoin yúku kaa nakuijan iin ka xián, tído tá kō kú'u ini sa'á ñayuu xi'ín, dá kían ni iin ña'a kō kúú. ³ Ta va'ará ná dasái ndidaa kúú ña'a ió nooi noo na kúnda'í, ta va'ará ná k'i'oi yiki koñoi ña kei ña, tído tá kō kú'u ini sa'á ñayuu xi'ín, dá kían ni iin ña'a kō ndáya'i va ña ni keei.

⁴ Ña kú'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó kían ña k'i'o ndeé ini yo sa'a ná, ta va'a koo ini yo xi'ín ná. Ta ña kú'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó kō kúú ta'an vaan ña koo u'u ini yo koni yo ná, ta ña kú'u ini yo sa'a ná kō kúú ta'an vaan ña kuvatá yó noo ná, ta ni kō kían ña kuryí yó noo ná, ⁵ ta ni kō kían ña kexixi yó xi'ín ná, ta ni kō kían ña koo dí'inda ini yo, ta ni kō kían ña karyí yó xi'ín ná, ta ni kō kían ña kaño'o u'u ini yo koni yo ná, ⁶ ta ni kō kían ña kadij ini yo tá kée na ña kini, chí kían

ñá kadij di'a ini yo tá kée na ña ndaa. ⁷ Ta sa'á ña kú'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó, sa'á ñoó k'i'o ndeé ini yo sa'a ndidaa ña'a kée na xi'á, ta noo ndidaa ña'a kandeé ini yo ná, ta noo ndidaa ña'a kandati yó na, ta noo ndidaa ña'a ndeé koo ini yo sa'a ná.

⁸ Ta ña kú'u ini yo sa'a dao ka ñayuu, ni iin kuu ta'ón o ndi'an. Tído iin kuu ndi'i va ña kásto'on ñayuu to'on ni natiin na noo Ndios, ta ndi'i ta'ani ña ká'an na dao ka yú'u, ña kō ní dákuá'a na. Ta ndi'i ta'ani ña ndichí ná'á ná. ⁹ Chí ná'á ni'ini va yó cháá ña'a Ndios, ta sav'a cháá to'on ni natiin yó noo ná, k'i'o dión dána'a yo. ¹⁰ Tído tá ná kasandaá kuu koo ndidaa ña'a táto'on k'i'o kóni Ndios kooan, dá kían ndi'i va ndidaa ña kéchóon too yó viti.

¹¹ Tá ni sa kuu yu'u iin tayí ló'o, dá sa ká'in táto'on ká'an xi, ta sa nakani ini táto'on k'i'o ná'ani ini xi, ta sa ndo'i táto'on k'i'o ndó'o xi. Tído tá ni kasandaái kúú iin ta yatá, dá ni dankooi ña kée iin tayí ló'o. ¹² Chí ña ndó'o yó viti kían táto'on k'i'o ndó'o yó tá ndé'é yó noo iin espejo kō ná'a va'a, chí cháá vá ña'a ná'á yó viti. Tído kasandaá iin kuu, dá koni xi'ín noo yo Ndios. Ta viti kían cháá vá ná'á yó sa'a ná, tído nda daá ví, dá kana'á va'a yó Ndios táto'on k'i'o ná'á mií ná yó. ¹³ Ta viti, daá ná koo ini yo kandeé ini yo Ndios, ta daá kuití ná kandati yó na xi'ín tandeé ini, ta daá kuití ná ku'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó. Tído ña ndáya'i cháá ka noo ndin oni ña yó'o kían ku'u ini yo sa'á ñayuu xi'ín yó.

14

Di'a kee ndó tá ni natiin ndó noo Ndios ña kát'i'a ndó ka'an ndo iin yú'u kō ní dákuá'a ndó

¹ Sa'á ñoó koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á ñayuu xi'ín ndó. Ta ndukú ndó ña kakomí ndó choon, ña kían xi'o Espiritu i Ndios noo ndo, dá kat'i'a ndó kechóon ndó noo ná. Tído katoó cháá ka ndo choon ña kían kásto'on ndó xi'ín ñayuu to'on natiin ndó noo mií Ndios. ² Dá chí ñayuu ká'an iin

yú'u kọ ní dákúá'a na, kọ ká'an ta'on na xí'ín dao ká ñayuu, sava'a xí'ín Ndios vá ká'an na, dá chị kọ kándaá ini dao ká ñayuu ña ká'an na, chị kían iin ña'a kọ kátóni ini yọ nị xí'o mií Espiritu iị Ndios noo ná. ³ Tído tá'an ñayuu kásto'on to'on nị natiin na noo Ndios xí'ín dao ká ñayuu, na yó'o kúú na xí'o ña kua'ano cháá ká ñayuu xí'ín to'on Ndios, ta ká'an ni'ini na noo ná, ta xí'o ñaá ná tandeé iní. ⁴ Chị na ká'an iin ká yú'u kọ ní dákúá'a na, noón kúú na dákúá'ano mií vá ná. Tído na kásto'on xí'ín ñayuu to'on nị natiin na noo mií Ndios, na yó'o kúú na dákúá'ano ndidaá ñayuu kuendá Jesús xí'ín to'on Ndios. ⁵ Kóni yu'u ña kían ndidaá ndó ka'an iin yú'u kọ ní dákúá'a ndó, tído va'a cháá ká ví kían tá ná kásto'on ndó to'on nị natiin ndó noo mií Ndios xí'ín ñayuu. Dá chị va'a cháá ká kée na kásto'on to'on nị natiin na noo Ndios o duú ká na ká'an iin ká yú'u. Tído tá ió dao na nị natiin ña kándaá ini na ndi kóni kaa yú'u ká'an na ñoó, dá kían kua'ano ñayuu kuendá Jesús xí'ín to'on Ndios.

⁶ Sa'a ñoó, ñani, tá ná saa yu'u noo ndéi ndó xaan, ta kasá'í ka'in xí'ín ndó iin yú'u kọ kándaá ini ndo, ¿ndi kían va'a ni'i ndo, tá dáá? Tído tá ná ka'in xí'ín ndó sa'a iin to'on saá nị xí'o Ndios nooí, o sa'a iin to'on ndichí nị nị'í noo ná, o sa'a iin to'on nị natiin noo ná, o sa'a iin ká to'on ndaa, dá kían kándaá ini ndo. ⁷ Miían ndaa kọ náki'in tá'an nóó ta'on noo ká'an yír tuú xí'ín yír dáká'a ra. Tído tá kọ ká'a rá tát'o'on kị'o kánian ka'a rá, dá kían, ¿ndi kee yó kándaá ini yọ ndá yaa tuú na, o ndá yaa dáká'a na? ⁸ Ta tá ná o tuú ndísá'ano ra iin trompeta, dá kían, ¿ndi koo kándaá ini soldado ña kánian kenduu ra mií rá kọ'on ra naá ra? ⁹ Ta kị'o dión ta'ani ndó'o ndo'ó tá ká'an ndo iin yú'u kọ kándaá ini dao ká ñayuu. ¿Ndi kee na kándaá ini na ña ká'an ndo? Ta noo táchị vá ká'an ndo. ¹⁰ Kua'á nda'o yú'u ká'an ñayuu ndéi ñayuu yó'o, ta iin rá iin ñayuu kándaá ini yú'u ká'an na. ¹¹ Tído tá kọ kándaá ini yu'u yú'u ká'an dao ká ñayuu, dá kían iin ta tukú vá kúú yu'u

noo ná. Ta dión ta'ani iin na tukú vá kúú ná noo yú'u. ¹² Sa'a ñoó ndo'ó, na kátoó kakomí choon xí'o Espiritu iị Ndios, ndi'í cháá ká ini ndo kakomí ndó choon dákúá'ano ndó dao ká na kúú kuendá Jesús xí'ín to'on Ndios.

¹³ Sa'a ñoó ndi ndaa ndó ká'an iin ká yú'u ña kían kọ ní dákúá'a ndó, dá kían kaka ndo noo Ndios ña ná kị'o na ña katì'a ndó nandió né'e ndó ndi kóni kaa yú'u ká'an ndo. ¹⁴ Dá chị tá ká'an yu'u xí'ín Ndios xí'ín iin ká yú'u kọ kándaá inii, dá kían miían ndaa ká'in xí'ín ná xí'ín espírituí, tído ña yó'o kọ chíndeéán ñaxintónií. ¹⁵ ¿Ndá kían kee yu'u, tá dáá? Kánian ka'in xí'ín Ndios xí'ín espírituí, tído káni ta'anian ka'in xí'ín ná xí'ín ñaxintónií. Kánian katai xí'ín espírituí, tído káni ta'anian katai xí'ín ñaxintónií. ¹⁶ Chị tá kéká'ano ndó Ndios xí'ín sava'a espiritu ní ndó, ta nákaa iin na kọ kándaá ini to'on ká'an ndo, dá kían, ¿ndi kee na kaa na: “Dión ná koo”, sa'a ndivé'e nị náki'o ndó noo Ndios? Chị kọ ní kándaá ini na ndi kían nị ka'an ndo. ¹⁷ Chị miían ndaa kuiti va'a nị kee ndó nị náki'o ndó ndivé'e noo Ndios, tído kọ ní sá'ano dao ká ñayuu xí'ín to'on Ndios, chị kọ ní kándaá ini na. ¹⁸ Náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios, dá chị ká'an cháá ká dao ká yú'u, ña kọ ní dákúá'i, o duú ndidaá ká ndo'ó. ¹⁹ Tído tá nákaa ini ve'e noo náta ká ndo, dá kían kátoó cháá ká ká'in va'ará o'on káa to'on, ña kían kándaá inii, dá dána'i noo ndo, o duú ña ka'in uxí mil to'on xí'ín iin yú'u, ña kọ kándaá ini ñayuu.

²⁰ Ñani mií, o sa kákuu ñaxintóni ndo ñaxintóni takuálí leé. Va'a káan takuálí kakuu ndó, tído noo kuachi va, dá chị kọ ná'á xí sa'a kuachi kini. Na yatá kakuu ndó noo ña nákanini ini ndo sa'a ña'a Ndios. ²¹ Dá chị kị'o di'a kaá tuti iị Ndios: “Ka'in xí'ín na ñooi xí'ín yú'u na tukú, xí'ín iin yú'u kọ ná'á ná. Ta va'ará xí'an dión ná kee, o kékuendá ta'on na ña ka'in xí'ín ná, kaá sato'o yọ Ndios.” ²² Sa'a ñoó, tá ká'an ndo iin ká yú'u, ña kọ ní dákúá'a ndó, ñoó kían ná'a noo ñayuu kọ kándisa ña ió Ndios xí'ín ndó, tído kọ chíndeéán ñayuu sa kándisa. Tído

tá kásto'on ndó xí'ín ñayuu to'on ni natiin ndó noo mií Ndios, ña yó'o kían chindeé cháá ka ñayuu kándísa o duú na ko kándísa.

²³ Sa'á ñoó tá ni ndítútí ndidaá ndó ini ve'e noo náta ka ndo, ta ndéi ndó ká'an ndo iin yú'u ko ní dákuá'a ndó, ta ni kasáa iin na kátoó kueídó'o to'on Ndios o iin na ko kándísa, dá kaa na xí'ín ndó ña lóko va kúu ndó. ²⁴ Tído tá ndidaá ndó ni kasá'a kásto'on to'on ni natiin ndó noo mií Ndios, ta ni kasáa iin na ko kándísa o iin na kátoó kueídó'o to'on Ndios, ta kúu to'on yó'o kedaá xí'ín ná, ta kandaá ini na ña kómí ná kuachi, dá kasá'a nakani ini na ña ko vá'a kée na. ²⁵ Dá kían nono nda maá ini ní na kandaá ini na ña ko vá'a kée na, dá taxí tá'an na nakuíta xítí ná noo Ndios, ta keká'ano ñaá ná. Ta kaa na xí'ín ndó: "Miían ndaa kuiti ió Ndios xí'ín ndó."

Koo ini ndo ña ndidaá ña'a kee ndó ná dákuá'anoan ndo íchi Ndios

²⁶ ¿Ndi koo kee yó viti, tá dáá, ñani? Tá ni ndítútí ndó ini ve'e noo náta ka ndo, dá keká'ano dao ndó Ndios xí'ín iin yaa, ta dao ka ndo dána'a to'on Ndios, ta dao ka ndo ka'an iin to'on saá ni natiin ndó noo mií Ndios, ta dao ka ndo ka'an yú'u ko ní dákuá'a ndó, ta dao ka ndo nandió né'e ndi kóni kaa yú'u ni ka'an dao na. Tído koo ini ndo kendaá ndo ndidaá ña yó'o, dá ná kua'ano dao ka ndo íchi Ndios. ²⁷ Tá kua'an ndo ka'an ndo iin yú'u ko ní dákuá'a ndó, dá kían sava'a uu ndo, o oní ndo ka'an. Tído iin rá iin ni ndó ka'an. Ta kánian koo iin na tí'a nandió né'e ndi kóni kaa to'on ni ka'an ndo. ²⁸ Tído tá ko iin tí'a nandió né'e yú'u ni ka'an ndo, dá kían ná dá'a ni nakuíta ndó ka'an ndoán. Va'a kaan ndatón kayá ni ndó xí'ín Ndios. ²⁹ Ta dión ta'ani ná kee na kua'an kasto'on to'on ni natiin na noo mií Ndios ini ve'e noo náta ka ndo. Sava'a uu na, o oní na ná ka'an. Ta dao ka ndo kandeí ta'í iní sa'á to'on ni ka'an na. ³⁰ Tído tá ni natiin iin na ió seídó'o iin to'on saá noo Ndios, dá kían ná katuu too na iin ká'an, dá kuu ka'an na sa'á to'on saá ni natiin na. ³¹ Iin rá iin ni ndó ya'a kasto'on

to'on ni natiin ndó noo mií Ndios, dá kían ndidaá ndó kandaá cháá ka ini ndi kían kóni Ndios, dá koo cháá ka tandeé ini ndo xí'ín ná. ³² Chi iin na ni natiin to'on noo mií Ndios kasto'on na, ió choon noo ndá'a ná ña katuu too na noo ká'an na, ³³ dá chi Ndios, na ndáño'o yó, ko kúu ta'on na iin Ndios xí'o ña nakuína vaá yo. Di'a xí'o na ña kandeí yó xí'ín ñaño'ó.

Táto'on kí'o kée dao ka na kúu ñayuu Ndios ini ve'e noo dákuá'a na, ³⁴ kánian tádi kandeí na ñá'a ve'e noo náta ka ndo dákuá'a ndó, chi ko ta'on íchi ná ndatón ná. Di'a kánian kaño'o na tíxi ndá'a yí ná táto'on kí'o sa'ándá ley Ndios choon. ³⁵ Tá ndáa ña'a ko ní kandaá ini na, dá kían tá ná nasaa na ve'e na, dá ná ndatón ná yí ná. Dá chi iin ña ka'an noo kían ña ndatón ná ini ve'e noo náta ka ndo dákuá'a ndó. ³⁶ ¿Á sava'a noo ndo'ó ni natoon to'on Ndios, xiní ndo? O, ¿á sava'a noo ndo'ó ní ni kasáaan, ká'an ndó?

³⁷ Tá ió iin kaa ndó ká'an ña kúu ndó na ni natiin to'on noo mií Ndios, o ká'an ndó ña kómí ndó iin choon ni xí'o Espíritu i Ndios noo ndo, dá kían kánian nakoni ndo ña choon táai noo tuti yó'o kúu choon sa'ándá Ndios, na kúu sato'o yo. ³⁸ Tá ió iin kaa ndó ko nakoni ña dión kían, dá kían ná dá'a ni nakoni ndo ná. ³⁹ Sa'á ñoó, ñani, ndi'i ini ndo natiin ndó choon ña kasto'on ndó to'on ni ni'i ndo noo mií Ndios. Ta o sa chítuu ndó dao ka na ña ka'an na iin ka yú'u ko ní dákuá'a na, ⁴⁰ tído kee ndó ndidaá ña yó'o xí'ín ñaño'ó, ta yíko kee ndó ña.

15

Ká'an Pablo sa'a ndi koo tá ná nataki na ni xi'i

¹ Ñani mií, ko'in kasto'in xí'ín ndó sa'á to'on va'a sa'a Jesucristo, tá'an ña sa ni daná'i noo ndo, tá'an ña ni natiin ndó, ta ndíta toon ndó xí'án. ² Tá ná kandita toon ndó xí'ín mií to'on va'a yó'o, ña ni daná'i noo ndo, dá kían ni'i ndo ña kaki ndó. Tá koó, dá kían ko choon ta'on ña kándísa ndó.

³ Chi ña mií noo ni daná'i noo ndo kúu to'on ni xí'o mií Ndios nooí, chi

ni daná'i noo ndo ña ni xi'i Cristo Jesús sa'á kuachi yó, tá ki'o dión, dá ni xinkoo noo ká'an tuti i Ndios. ⁴ Dá ni nduxi na. Ta ni nataki na tixi kuu óni, dá ni xinkoo noo ká'an tuti i Ndios. ⁵ Dá ni na'a noo ná noo ndin uxi uu taa ni sa xionoo xí'in ná. ⁶ Tá ni ndi'i, dá ni na'a noo ná noo o'on ciento ka ñayuu kúu kuendá na. Ta kua'a ií vá na yó'o ndéi takí, tído dao na ni xi'i. ⁷ Tá ni ndi'i, dá ni na'a noo ná noo Jacobo. Ndi'i, dá ni na'a noo túku na noo ndidaá taa kúu apóstol, tá'an ra ni kaxi na kane'e to'on na. ⁸ Nda noo ndi'i kuií, dá ni na'a noo ta'ani na noo mií yu'u, sa'á ñoó kúuú tató'on iin taló'o kueé ni kaki.

⁹ Ta kúuú na nóo cháá ka noo ndidaá ka apóstol, ta ko káni vían ña kananí yu'u ña kakuui apóstol, chi sa xionoo yu'u sa kendava'i xí'in na kúu kuendá Jesús. ¹⁰ Tído sa'á ña maní ni kee Ndios xí'in, sa'á ñoó ni kee na yu'u kúuú iin apóstol. Ta ña maní ni kee na xí'in yu'u, ko ní naá óon ta'an vaan. Di'a kéchóon cháá kai o duú ndidaá ka ni taa né'e to'on na. Tído o duú míi yu'u kéchóon, mií vá Ndios kúu na chindeé yu'u sa'á ña maní ni kee na xí'in. ¹¹ Tído ko tá'ón ña'a kíán á yu'u o dao ka na dána'a noo ndo. Chi sa'á ña yó'o dána'a ndi'i ndu, ta ña yó'o kíán kándisa ndó.

¹² Ndu'u kúu na dána'a ña miían ndaa kuiti ni nataki Jesús tein na ni xi'i, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ká'an dao ndó ña o nátaiki ta'on na ni xi'i? ¹³ Tído tá ná o nátaiki na ni xi'i, dá kíán ni Cristo ko ní nátaiki, ní kúu. ¹⁴ Tído tá ko ní nátaiki Jesús, dá kíán ko chóon ta'on to'on ni daná'a ndu noo ndo, ta ni ña kándisa ndó sa'a Jesús ko chóon, ní kúu. ¹⁵ Tá ki'o dión kíán, dá kíán ni kandoo ndu kúu ndú na ká'an to'ón sa'a Ndios, dá chi xí'o ndu kuendá ña Ndios kúu na ni danátaiki Cristo. Tído ko ní nátaiki ta'on Cristo tá miían ndaa o nátaiki na ni xi'i, ní kúu. ¹⁶ Chi tá ná o nátaiki na ni xi'i, dá kíán ni Cristo ko ní nátaiki ta'on, ní kúu. ¹⁷ Tá ko ní nátaiki Jesús, dá kíán ko chóon ta'on ña kándéé iní ndo ná, ta kómí ií vá ndó

kuachi noo Ndios. ¹⁸ Tá dión kíán, dá kíán ni naá óon va na ni xi'i íchi Cristo. ¹⁹ Sa'á ñoó tá sava'a ñayuu yó'o va ió tandeé iní noo yo xí'in Cristo, dá kíán nda'í cháá ka ndó'o yó o duú ndidaá ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

²⁰ Tído miían ndaa kuiti va ni nataki Cristo tein na ni xi'i, ta mií ná kúu na mií noo ni nataki, sa'á ñoó miían ndaa nataki ndidaá ka ñayuu ni xi'i.

²¹ Ta sa'á iin tó'ón taa, sa'á ñoó ndidaá kúu ñayuu xí'i. Ta dión ta'ani sa'á iin ka taa nataki na ni xi'i. ²² Chi sa'á ña ni kee Adán kuachi, sa'á ñoó ndidaá ñayuu xí'i. Ta dión ta'ani, sa'á ña ni nataki Cristo, sa'á ñoó ndidaá ñayuu ni xi'i ni'í ña nataki na. ²³ Tído iin rá iin ña'a ió yíkoan tató'on ki'o ni chikaá ini Ndios kooan. Chi dinñó'ó Cristo ni nataki, dá tá ná nandió ko na kasaá na, dá ví nataki ñayuu kuendá na.

²⁴ Dá kasandaá kuu naá ñayuu yó'o, dá naki'o Cristo ndidaá kúu choon noo ndá'a tatá Ndios tá ni ndi'i ni kandéé ná ni dítá ná choon noo ndá'a ndidaá ña sa komí ndéé, xí'in ndidaá ra sa sa'anda choon xí'in ndidaá ra sa dándáki ñayuu yó'o. ²⁵ Dá chi miían kánian dándáki Cristo nda ná nataán ndi'i Ndios ta xiní u'u ñaá tixi sa'a ná. ²⁶ Dá nda noo ndi'i kuií, dá kíán dánaá na ña xiní u'u ñaá, tá'an ña kédaá xí'in yó, dá xí'i yo. ²⁷ Chi ndidaá vá ña'a nataán Ndios tixi sa'a Cristo. Tído tá kaáan ña ndidaá vá ña'a kaño'o tixi ndá'a ná, ko kóni kaaan ña kakaá ta'ani mií Ndios, chi mií vá ná kúu na ni nataán ndidaá kúu ña'a tixi sa'a ná. ²⁸ Tá ni ndi'i ni ndu'u ndidaá kúu ña'a tixi ndá'a Cristo, dá ndu'u mií Cristo, na kúu de'e Ndios, tixi ndá'a mií Ndios, na ni naki'o ndidaá kúu ña'a tixi ndá'a ná. Dá kíán mií Ndios kakuu na mií noo noo ndidaá ña'a.

²⁹ Ta viti, ¿ndiva'a sódo ndúta dao ndó sa'á ñayuu ni xi'i tá ko kándisa ndó ña nataki na ni xi'i? ¿Ndiva'a sódo ndúta ndo sa'á na ni xi'i, tá dáá? ³⁰ Ta, ¿ndiva'a daá kuití ndó'o níyo ndu'u sa'á to'on Ndios tá ná o nátaiki na ni xi'i, tá dáá? ³¹ Ká'an ndaaí xí'in ndó, ñani, ña sa'á ña kádij ini yu'u sa'á ña ni kee sato'o yo Jesucristo xí'in ndó, sa'á ñoó ndidaá kuu vá ió ña kuui. ³² Ta ni xió

ne'e tá'in xí'ín t̄a t̄ondó ndéi ñoo Éfeso, tído, ¿ndí kían v̄a'a ni'í yu'u tá dión ná o nátaki na ni xi'í? Dá ch̄i tá ná o nátaki ñayuu ni xi'í, dá kían: “Ná kasá'an yó, ta ná ko'o yó, ta ná xinió, dá ch̄i iin taan kuu va yó.”

³³ O s̄a kí'o ndó mií ndó ña danda'í na ndo'ó, dá ch̄i: “Tá xionoo ndó xí'ín t̄aa kini, dá kían dátuu v̄a rá ndo'ó noo ña v̄a'a kée ndó.” ³⁴ Sa'á ñoo kánian ndito koo ini ndo, dá ná o yá'a ndó kee ndó kuachi noo Ndios. Ch̄i ndéi dao ñayuu ko ná'á Ndios tein mií ndó xaan. Dión ká'an yu'u xí'ín ndó, dá ná kaka'an noo ndo.

Kí'o di'a koo, dá nataki na ni xi'í

³⁵ Ndá ndi kuu ndato'on iin káa ndo'ó, ta kaa ndo: “¿Ndí koo, dá nataki ñayuu ni xi'í? ¿Ta ndi koo yikí koño kandixi na noo nataki na?”

³⁶ Ñayuu xixi kúu ndó. Ch̄i tá chí'í ndó iin tata noño'ó ndo, miían ndúsa kánian kuaan t̄i ñó'ó, dá dákuitaan kakuuan iin yuku saá. ³⁷ Ta ña chí'í ndó noño'ó ndo ko kían sa iin yuku kuí, di'a dinño'ó iin tata ichí kían chí'í ndó, miían kían noni tirió o dao ka tata. ³⁸ Tído mií v̄a Ndios kúu na xí'ó ndi koo iin rá iin yuku táto'on ni ch̄ikaá ini mií ná kooan, sa'á ñoo iin rá iin tata xí'ín yukuán.

³⁹ Ta dión ta'ani o duú iin nóo kúu ndidaá yikí koño. Ch̄i díin v̄a kúu yikí koño ñayuu, ta s̄a díin v̄a kúu yikí koño kirí kúu kít̄i. Ta s̄a díin v̄a kúu yikí koño t̄iyaká, ta s̄a díin v̄a kúu yikí koño kirí ió tomi. ⁴⁰ Ió yikí koño kómí na ndéi induú, ta díin v̄a kúu yikí koño kómí ñayuu ndéi noño'ó yó'o. Ch̄i ndato cháá ka yikí koño kómí na ndéi induú o duú yikí koño kómí na ndéi noño'ó yó'o. ⁴¹ Ta dión ta'ani díin v̄a ndato ndiandii, ta díin v̄a ndato yo. Ta díin v̄a ndato t̄iño. Ta díin v̄a ndato dao t̄iño noo dao ka ri.

⁴² Ta kí'o dión ta'ani ndo'o na ni xi'í tá ná nataki na, ch̄i yikí koño na, ña ni nduxi, kían té'í. Tído tá ná nataki na, dá kían nani'í ná iin yikí koño, ña ni iin kuu o té'í. ⁴³ Ch̄i yikí koño ni nduxi kúu iin yikí koño kaño'ó ñayuu. Tído tá ná nataki na, dá nduuan iin

ñá'a ndato. Ch̄i tá ni nduxian ni sa kían iin ñá'a koó ndé. Tído tá ná nataki na, dá nduuan iin ñá'a ió ndé. ⁴⁴ Tá ni nduxian, dá ni sa kían iin yikí koño kómí na ndéi noño'ó yó'o. Tído tá ná nataki na, dá nduuan iin yikí koño kómí na ndéi induú. Dá ch̄i ió yikí koño kómí na ndéi noño'ó yó'o, ta ió ta'ani yikí koño kómí na ndéi induú.

⁴⁵ Ch̄i ká'an tuti iñ Ndios ña mií Ndios ni kava'a t̄aa mií noo, tá'an ra sa naní Adán, ta ni xi'ó na ña ni sa taki ra. Tído Cristo, na ni kii sata Adán, noón kúu iin Espiritu xí'ó ña kataki chí'í yó. ⁴⁶ Tído ko ní ni'í yo yikí koño kuendá induú mií noo, di'a ni ni'í yo yikí koño kuendá noño'ó yó'o va. Ndi'i, dá ni'í yo yikí koño kuendá induú. ⁴⁷ Ch̄i t̄aa mií noo ni sa kuu kuendá noño'ó yó'o, ch̄i ni kava'a ra xí'ín ñó'ó. Tído t̄aa kúu uu, na kúu sato'ó yo, noón kúu kuendá induú, ch̄i ni kii na chí'í induú. ⁴⁸ Dá ch̄i táto'on kí'o káa yikí koño sa komí t̄aa ni kava'a xí'ín ñó'ó, kí'o dión kúu yikí koño na kúu kuendá noño'ó yó'o. Ta yikí koño na kúu kuendá induú kúuán táto'on yikí koño na ni kii induú. ⁴⁹ Ta viti ndáa yikí koño yo táto'on kí'o ni sa kaa yikí koño t̄aa ni sa kuu kuendá noño'ó yó'o. Tído kasandaá iin kuu, dá nduu yikí koño yo táto'on káa yikí koño na ni kii chí'í induú. ⁵⁰ Sa'á ñoo ká'in xí'ín ndó, ñani mií, ña o kúu ta'on ndu'u koño yo xí'ín ni yo noo dándaki Ndios. Ch̄i ñá'a túú, o kúu ta'on natiian kuendá noo ñá'a ko túú.

⁵¹ Ta viti kónij ka'in xí'ín ndó sa'a iin ñá'a ná'á iin tó'on mií Ndios. O duú ndidaá v̄a yó kuu, tído ndidaá v̄a yó ndesaá Ndios yikí koño, ⁵² ch̄i iin ndakána va kakuuan, táto'on kí'o kée noo yo tá nákuani yo. Dión koo tá tuu trompeta noo ndi'i. Dá ch̄i tá ni tuu trompeta, dá nataki na ni xi'í, ta ni'í ná iin yikí koño o té'í. Ta ndidaá yó, na ndéi takí, ndesaá Ndios yikí koño yo. ⁵³ Dá ch̄i miían ndúsa nadaon yikí koño té'í yó'o, dá kandixi yó iin yikí koño, ña ni iin kuu o té'í. Ta yikí koño yó'o, ña xí'í, kánian nadaon, dá

kandixi yó iin yikí koño, ña kían ni iin kuu o kuú.

⁵⁴ Tá ni ndi'i ni naḍaon yikí koño téli'yó'o, ta ni nandixi yó iin yikí koño ko téli, ta tá ni ndi'i ni naḍaon yikí koño yó'o, ña xí'i, ta ni nandixi yó iin yikí koño, ña ni iin kuu o kuú, dá xinkoo to'on ká'an tuti ii Ndios, chi di'a kaáan: "Ni kandeé Ndios ni danaá na noó ña kedaá xí'in ñayuu, dá xí'i na. ⁵⁵ Sa'a á ñoó, yo'ó, ña kedaá xí'in ñayuu, dá xí'i na, ¿ndeí kua'an ion? Ta yo'ó, yá ndii, ¿ndeí kua'an ña sa kandeéon xí'in ndii?" ⁵⁶ Chi ion, ña kedaá xí'in yó, dá xí'i yo, kúu kuachi kée yó. Ta ley Moisés kían dáta kuachi yó sa'a ña yá'a yó kee yó kuachi. ⁵⁷ Tído viti ná nakí'o yó ndivé'e noo Ndios, chi ni kandeé yó xí'in ndidaá ña yó'o sa'a ña ni kee Jesucristo, na kúu sato'o yo. ⁵⁸ Sa'a á ñoó, na maní mií, kandita toon ndó, ta kandita ndaa ndo xí'in ña ndaa kándisa yó. Ta ndi'i ini ndo kechóon ndó choon sato'o yo Ndios, ta o sa kátuu ndó kee ndóan. Chi ná'á vá mií ndó ña choon kée yó noó na kúu sato'o yo, o naá óon ta'an vaan.

16

Ká'an Pablo sa'a di'ón dáta ká ñayuu ñoó, dá chindeé ná na kúnda'i

¹ Ta viti ko'in ka'in xí'in ndó sa'a di'ón dáta ká ndo, dá chindeé ndó na kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo Jerusalén. Koo ini ndo kee ndó táto'on k'i'o ni sa'andai choon noó na kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Galacia di'a. ² Ta iin iin kuu kasá'á sa'a semana, kánian taó xóo iin rá iin ndó noó ya'i táto'on k'i'o ni ni'i ndo noó ni kechóon ndó, ta taxi va'a ndóan. Dá kían tá ná saai noo ndéi ndó xaan, ná dá'a ni nditúti ndóan mií hora daá. ³ Dá tá ná saai noo ndéi ndó, dá k'i'oi iin tuti noó ta ni ndukú mií ndó, dá tanda'í ra ko'on ra xí'in di'ón ni nditúti ndó chindeé ndó na kúnda'í ndéi ñoo Jerusalén. ⁴ Tído tá kánian ko'on yu'u, dá kían kane'e tá'an dáó rá ko'on ra xí'in.

Kóni Pablo ko'on na korni'ini na ñoo Corintó cháa tiempo

⁵ Saai noo ndéi ndó tá ni ndi'i ni ya'i chí kuendá Macedonia, chi Macedo-nia ñoo kánian ya'i. ⁶ Ndá ndi kuu koo tooi xí'in ndó, o ndá ndi kuu kandooi kooi xí'in ndó tein ndidaá yo vixi, dá kuu chindeé ndó yu'u ná ko'in noo kánian ko'in. ⁷ Ko kóni ña kían chika'anda oon ni noo ndéi ndó, chi kóni kooi cháa tiempo xí'in ndó tá k'i'o dión kóni na kúu sato'o yo. ⁸ Tído koo too vai ñoo Éfeso yó'o nda ná kasandaá kuu víko Pentecostés, ⁹ dá chi ndato nda'o nónó nooi kechóoin noo Ndios, ta ió iin tandeé ini ká'ano ña kua'a cháa ka ñayuu kandisa to'on Jesús, va'ará kua'a nda'o na xiní u'u ñaá.

¹⁰ Tá ni saai Timoteo noo ndéi ndó xaan, koo ini ndo keva'a ndó xí'in xí, dá ná kadii ini xí koo xi xí'in ndó, dá chi kéchóon xi noó na kúu sato'o yo táto'on k'i'o kéchóon mií yu'u. ¹¹ Ta ni iin ndó o sa kú'ichi ini koni ndo xí. Di'a koo ini ndo chindeé ndó xi, dá ná koo va'a ini xi nandió koo va'a xi kii xi noo iói, dá chi ió yu'u ndatii ndisaa xi xí'in dao ka ñani yo.

¹² Ta kóni ña kandaá ini ndo sa'a ñani yo Apolos. Ni seí nda'ávii noo ná ña saai na xí'in dao ka ñani yo kande'é ná ndo'ó. Tído ko ní xím ta'on na saai na viti. Tído tá ni nono ná iin ka ta'ándá, dá saai na koo too na xí'in ndó.

Xí'in ndisá'an yó'o dándi'i Pablo ña ká'an na

¹³ Ta kaño'o ini ndo, ta kandita toon ndó xí'in ña ndaa kándisa yó, ta cho'on ta ini ndo, ta ndakí koo ndó. ¹⁴ Ta noo ndidaá ña kée ndó, kee ndóan xí'in ña kú'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu.

¹⁵ Ñani, sa ná'á vá ndó ña na ve'e Estéfanos ni sa kuu na mií noó ni kandisa to'on va'a sa'a Jesús noó ñayuu ndéi chí kuendá Acaya xaan. Ta ná'á ta'ani ndó ña ni nakí'o na mií ná ña chindeé ná ndidaá kúu na kúu ñayuu Ndios. ¹⁶ Ta seí nda'ávii noo ndo ña kuedó'o ndó ndidaá ka ni ñayuu kée táto'on kée na yó'o, xí'in

ndidaá ká nà chindeé dao ká ñayuu,
nà kéchóon noo choon yó'o.

¹⁷ Ta kádij nda'lo iniñ sa'á ña ni
kasáa Estéfanos, xí'ín Fortunato, xí'ín
Acaico, ta ni ndundeé iniñ, va'ará koó
mií ndó ndéi xí'ín, ¹⁸ chí ni xi'o na
tandeé ini nooí tató'on k'i'o kée ta'ani
na xí'ín míí ndó. Ta koo ini ndo
nakoni ndo ñayuu kée tató'on k'i'o kée
nà yó'o.

¹⁹ Ndidaá nà kúú kuendá Jesús ndéi
chí kuendá Asia ká'an nà ndisá'án
xí'ín ndó. Ta ñani yo Aquila, xí'ín
k'i'o yó Priscila, xí'ín ndidaá nà kúú
kuendá Jesús náta dakuá'a ve'e na
ká'an nà ndisá'án xí'ín ndó sa'á ña
kúú ndó kuendá sato'o yo Jesús. ²⁰ Ta
ndidaá nà kúú ñani yo ndéi yó'o
ká'an nà ndisá'án xí'ín ndó. Ta viti
chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o
ná kakuu iin ñañó'ó ka'an tá'an ndó
ndisá'án sa'á ña kúú ndó kuendá
Jesús.

²¹ Ta yu'u kúú Pablo, ta táai
ndisá'án yó'o kosaa noo ndo xí'ín
nda'a míí. ²² Ta tá ió iin káa ndó ko
kóni Jesucristo, nà kúú sato'o yo, dá
kían chi'an ná katai ndo kee Ndios.
Sato'o yo Jesús, nakí kí ní.

²³ Ta ná koo ña maní xí'o sato'o yo
Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. ²⁴ Kú'u
ndava'o iniñ sa'a ndidaá ní ndó sa'á ña
kúú yó kuendá Cristo Jesús. Díon ná
koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Pablo ni sa'an noó na ñoo Corinto

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, tát'on k'i' on kóni mií Ndios. Ta yu'u xí'ín ñani yó Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndo'ó, na kúú ñayuu Ndios ndéi ñoo Corinto xa'an, xí'ín ndidaá ka ñayuu Ndios ndéi chí kuendá Acaya. ² Ta mií tatá yó Ndios xí'ín sato'o yó Jesucristo ná kee ña maní xí'ín ndó, ta nak'i'o ná ña koo va'a iní ndo.

Yó'o ká'an Pablo sa'á tandó'ó ndó'o na

³ Ná natiin Ndios, na kúú tatá sato'o yó Jesucristo, ndidaá tá'an ñaño'ó. Mií ná kúú tatá, na daá kuití kú'u iní sa'a yó, ta xí'o na tandéé iní ká'ano noo yó. ⁴ Ta noón kúú na xí'o tandéé iní noo ndú'u tein ndi ndáa mií tandó'ó ndó'o ndu, dión, dá ná ni'i iní ndu ndi koo kee ndu k'i'o ndu tandéé iní noo dao ka ñayuu tá ndó'o na ndi ndáa mií tandó'ó. Dá chí tát'on k'i'o xí'o Ndios tandéé iní noo ndu'u, k'i'o dión ta'ani xí'o ndu tandéé iní noo dao ka ñayuu. ⁵ Ta sa'á ña sá sá'ano tandó'ó ndó'o ndu kua'an sa'á to'on Cristo, sa'á ñoo sá'ano ta'ani tandéé iní ní'i ndú noo ná. ⁶ Chí tá ndó'o ní'o ndú, ñoo kían kedaá xí'ín ndó, dá ni'i ndo tandéé iní, ta koni ndo káki ndó. Ta sa'á ña xí'o Ndios tandéé iní noo ndu'u, sa'á ñoo ní'i ta'ani ndó tandéé iní kée ndu'u, ta koni ndo káki ndó. Dión, dá k'i'o ta'ani na tandéé iní noo ndo tá ndó'o ní'o ndo tát'on k'i'o ndó'o ní'o ndu'u. ⁷ Ta mií'an ndaa ío tandéé iní noo ndú'u sa'a ndo, chí ná'á ndú ña sa'á ña ndó'o dáó ní'o yó, sa'á ñoo tát'on k'i'o xí'o na tandéé iní noo ndú'u, k'i'o dión ta'ani xí'o na tandéé iní noo ndo'ó.

⁸ Ñani, kóni ndu'u ña kana'á ndó sa'á tandó'ó ká'ano ni ndo'o ní'o ndú tá ni sa'an ndu chí kuendá Asia di'a.

Ta ka'í nda'o ni ndo'o ndu o duú ña k'i'o ndeé iní ndu kían, sa'á ñoo ni ndi'i va tandéé iní noo ndu'u ña kankuei takí ndu. ⁹ Ta ñoo kúú noo ni katóni iní ndu ña kua'an ndu kuu ndu. Ta dión ni ndo'o ndu, dá kían ná dá'a ni kandéé iní ndu mií ndú, di'a ná kandéé iní ndu iin tó'on dini Ndios, na dánátaki na ni xi'i. ¹⁰ Chí noón kúú na ni dakáki ñaá tiempo daá, ta mií ta'ani na dáka'ki ñaá viti, ta kándéé iní ndu ña dáka'ki ñaá noo ndidaá tandó'ó ná'ano kóni dánaá ñaá, ¹¹ dá chí chindeé ndó ndu'u xíka ndo ña maní noo Ndios sa'á ndu'u. Chí tá kua'á nda'o ñayuu xíka ña maní noo Ndios sa'á ndu, dá kían kua'a ka ví ñayuu nak'i'o ndivé'e noo Ndios sa'a ndidaá ña maní kée na xí'ín ndú.

Yó'o nákani Pablo ndiva'a ko ní sa'an na ñoo Corinto

¹² Ta ío iin ña'a kedaá xí'ín ndú, dá ka'an va'a ndu cháa sa'a mií ndú, ta kían ña ko kútúú ta'on iní ndu sa'a ni iin ña'a kée ndu, dá chí kenda ndu ndidaá ña'a, ta kée nduan xí'ín ndino'o iní ndú noo Ndios. Ta ko kéchóon ta'on ndu ña ndichí ío ñayuú yó'o. Di'a kée nduan sa'á ña maní ni kee Ndios xí'ín ndú. Ta dión kée ndu iin ní kúú vá noo xionoo ndu, ta dión kenda cháa ka ndu xí'ín ndo'ó. ¹³ Ta ko táa ta'on ndu dao ka to'on, ña kían o kanda iní ndo, o ña o kát'i'a ndó ka'i ndó. Chí ndáti yu'u ña mií'an kasandaá ndo kanda ndi'i iní ndo, ¹⁴ dá chí tát'on k'i'o sa kanda iní ndo cháa ña ndu'u kúú na ío ñaño'ó ndó noo, k'i'o dión ta'ani koo ñaño'ó ndú noo ndo tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku sato'o yó Jesús kasaa na.

¹⁵ Ta xí'ín tandéé iní yó'o ni ka'ín saai dinño'ó noo ndéi ndó, dá chindeéí ndo'ó uu ta'ándá, ¹⁶ chí ni ka'ín chika'andaj noo ndéi ndó, dá ya'i ko'in chí kuendá Macedonia di'a. Ndi'i daá, nandió koo tukui noo ndéi ndó, dá kían kee ndó ña maní ko'on ndo dáya'a ndó yu'u íchi kua'an chí Judea di'a, ni ka'ín. ¹⁷ Tá ni ka'ín xí'ín ndó ña dión keei, ¿á ká'an ndó ña iin ndakána ni ka'ín xí'ín ndó? O, ¿á ká'an ndó ña kée yu'u tát'on k'i'o kée ñayuu ko ná'á Ndios, tá'an na ká'an

“jaan” xí'ín yú'u ná, ta xí'ín ñaxintóni ná ká'an na ña “koó”? ¹⁸ Tído iin na ndaa kúú Ndios, ta mií ná kúú na ná'á ña ko ká'an ndu “jaan” xí'ín yú'u ndú, ta xí'ín ñaxintóni ndú ká'an ndu ña “koó”. ¹⁹ Ta sa'á Jesucristo, na kúú de'e Ndios, ni daná'a yu'u xí'ín Silvano, xí'ín Timoteo noo ndo. Ta ko ká'an Jesús “jaan” xí'ín yú'u ná, ta xí'ín ñaxintóni ná ká'an ña “koó”. Ta sa'a mií ná ká'an Ndios “jaan” xí'ín yó, ²⁰ dá chi sa'a mií Jesús xínko ndi'i to'on ni xi'o Ndios noo yo, ta sa'a mií ná ká'an yo “Dión ná koo” dá ná natiin Ndios ñañó'ó noo kéká'ano yó na. ²¹ Ta mií Ndios kúú na ná'a ndaa ña ndu'u xí'ín ndo'ó kúú ñayuu mií ná sa'á ña ndíko yo Cristo, ta mií ta'ani na kúú na ni kaxi yó kakuuó ñayuu na, ²² chi ni kani na sello nio iin rá iin yó, chi ni xi'o na Espiritu ii ná koo na nio yo, dá katóni ini yo ña miian ndaa natiin yó ndidaá ka ña va'a ni kaa na tei na noo yo. ²³ Mií Ndios kúú na chíkanii xí'o kuendá sa'í, chi ná'á ná ña sa'á ña ko ní xín dákúnda'í ini ndo'ó, sa'á ño'ó ko ñá'a kasandaái ñoo Corinto xaan. ²⁴ Tído ná dá'a ni ka'án ndó ña kóni ndu ka'anda ndu choon noo ndo no'ó ña kánian kee ndó sa'á ña kándisa ndó Jesús. Di'a ndúndéé ndu'u kéchóon ndu noo ndo, dá kadii ini ndo, chi sa ndita toon ndó xí'ín ña ndaa kándisa yó.

2

¹ Sa'á ño'ó ni chikaa inii ña o sáa ta'oin noo ndéi ndó viti, dá ná dá'a ni dákúnda'í inii ndo'ó. ² Dá chi tá ná dákúnda'í inii ndo'ó, dá kían, ¿ndá yoo ki'o ña kadii inii, tá dáá? Chi na ndáti yu'u ki'o ña kadii inii, nandéi nda'í di'a na kee yu'u. ³ Sa'á ño'ó ni taai iin ka tuti ño'ó kosaaan noo ndo, dá kían tá ná saai noo ndéi ndó, dá kían ná dá'a ni kunda'í inii kee na kánian ki'o ña kadii inii. Ta kándéé ká'ano inii ña tá kadii ini yu'u sa'a ndo, dá kían kadii ta'ani ini mií ndó. ⁴ Ta nda'í nda'o ni sa kuu inii tá ni taai tuti ño'ó kosaaan noo ndo, chi nda nio víi ni tar'u'u, xinii, ta xí'ín ndirá noo'í ni taai ña. Tído ko ní ndukúí ña dákúnda'í inii

ndo. Di'a ni kee, dá kanda ini ndo ndi ki'o kú'u inii sa'a ndo.

Kú'u ká'ano ini Pablo sa'á taa ni ya'a ni kee kuachi

⁵ Ió iin taa ni ya'a ni xi'o ña ni kunda'í ini yu'u, tído o duú sava'a iin tó'on yu'u ní kunda'í inii ni kee ra, chi kuu va kaa ña ndidaá ndo'ó ni kunda'í ta'ani ini. ⁶ Sa kua'á nda'o ndó ni dandó'o nio taa ño'ó. Cháá dión ka ni ná kakuuan. ⁷ Ña kánian kee ndó viti kían ki'o ká'ano ini ndo sa'a rá, ta ki'o ndó tandéé ini noo rá, dá kían ná dá'a ni kandeé ña kunda'í ini ra dánaá ñaá. ⁸ Sa'á ño'ó seí nda'áví noo ndo ña na'a tuku ndó ña kú'u ini ndo sa'a rá. ⁹ Chi ni tanda'í iin ka tuti ño'ó kosaa noo ndo, dá ná kande'á á miian ndaa seídó'o ndó ndidaá choon sa'ándái noo ndo. ¹⁰ Chi na xi'o ká'ano ini ndo sa'a, ta nda yu'u ta'ani ki'o ká'ano inii sa'a ná. Ta sa ni xi'o ká'ano ta'ani inii sa'á taa ño'ó tá ió iin ña'a ni kee ra xí'ín mií, ta sa'á mií ndó ni kee dión, chi ki'o dión kóni mií Cristo kee yó, ¹¹ dá kían ná dá'a ni kandeé ña u'u kexíxian xí'ín yó, chi sa ná'á vá yo tát'o'on ki'o mañan.

Yó'o ni nakani ini Pablo sa'a Tito nani sa io na ñoo Troas

¹² Tá ni saai ñoo Troas dána'i to'on va'a sa'a Cristo, ndato ni sonó sato'o yo Ndios ña kían dána'i to'on na ñoo ño'ó. ¹³ Tído ko ní sá io va'a inii, chi ko ní nani'i tá'in xí'ín ñani yo Tito ñoo ño'ó. Sa'á ño'ó ni ka'in ndisá'án xí'ín ñayuu ndéi ño'ó, dá ni kee kua'in chí kuendá Macedonia.

Daxinkoo va'a Ndios ndidaá ña'a ndó'o yó sa'á ña ndíko yo Cristo

¹⁴ Tído náki'oi ndivé'e noo Ndios, dá chi mií ná daxinkoo va'a ndidaá ña'a ndó'o yó sa'á ña ndíko yo Cristo Jesús. Ta noo ndú'u ni xi'o na choon dána'a ndu sa'á to'on na, dá kían tát'o'on ki'o náka'ani díko támi sá'an, ki'o di'ón náka'ani to'on na noo ndidaá ñayuu. ¹⁵ Ta noo mií Ndios kúú ndu'u tát'o'on iin dusa támi sá'an, ña chíño'ó Cristo noo Ndios. Chi to'on dána'a ndu náka'ani kua'an no'ó na kua'an kaki, xí'ín no'ó na kua'an naá. ¹⁶ Ta to'on dána'a ndu kían tát'o'on díko ndii no'ó

na kua'an naá, ña xí'o ña naá ná. Ta noó na kua'an káki, to'on yó'o kían tátoto'on iin díko támi sá'an, ña xí'o ña kataki na. Tído, ¿ndá yoo kandeé kee choon yó'o, tá dáá? ¹⁷ Ta ko kée ta'on ndu'u tátoto'on kée kua'á nda'o taa, tá'an ra xionoo náka'an nda'i to'on Ndios xí'in ña maña. Di'a ndísá'ano kéchóon ndu noo Ndios, chí mií ná ni xí'o choon yó'o noó ndu, ta noo mií Ndios ká'an ndu sa'a Cristo.

3

Dána'a Pablo noó ñayuu ña ni kandoo Ndios kee na ña saá xí'in ná

¹ ¿Á ká'an ndó ña nandió kuéi tuku ndu'u ndukú ndú ña nakoni ndo ndu'u sa'á ña ká'an ndu dión? O, ¿á ká'an ndó ña xínñó'ó ndú iin tuti chindeé ndú mií ndú noo ndo'ó, o iin tuti noo ká'an va'a mií ndó sa'á ndu tátoto'on kí'o xínñó'ó ñaá dao ka ra? Koó, ² dá chí tuti ká'an va'a sa'a ndú kúu iin rá iin mií ndo'ó, ta káaan ini ní ndú. Ta ndidaá tá'an ñayuu xí'o kuendá sa'a choon va'a ni kee ndu tein ndó xaan, ³ chí miían ndaa kuiti ndo'ó kúu tuti ká'an va'a sa'á ndu'u, ña kían ni taa mií Cristo, ña kían né'e ndu xionoo ndu. Ta ko ní taa naan noo iin tuti xí'in tinta. Di'a ni taa naan xí'in ndée Espíritu i Ndios takí. Ta ko ní taa naan noo yuu dá'ándá, di'a ni taa naan ini ní ndo.

⁴ Ta kándéé ká'ano ini ndu'u Ndios ña kí'o dión kían sa'á ña ió Cristo xí'in ndú. ⁵ Ta ni lú'u ña ndichí ko kómí mií ndu'u ña kían kedaá xí'in ndú ka'an ndú ña katí'a ndu kee ndu choon yó'o, dá chí mií vá Ndios kúu na xí'o ña ndichí noó ndu, dá katí'a ndu kee nduan. ⁶ Ta mií Ndios kúu na ni xí'o ña kátí'a ndu dána'a ndu sa'á ña saá ni kandoo na kee na xí'in ñayuu na. Ta díin va kían o duú ley, ña ni taa na xí'in letra, chí noo Espíritu i mií ná ni kii ña saá ñoó. Ta ley ñoó xí'o ña kánian kuu ñayuu, tído Espíritu i, noón kúu na xí'o ña kataki chí chí yó.

⁷ Ta ley ñoó, tá'an ña xí'o ña kánian kuu yo, ni taa Ndios ña noó yuu. Ta ni naye'e ndaa tá ni xí'o naan noo Moisés. Ta ko ní kúu ta'on kande'é na

ño Israel noo Moisés sa'á ña ndato téi yé'an, tído sa kua'an ndañó'ó vá ña yé'e noo ná. ⁸ Tído ndato ka ví naye'e ndaa tá kemáni Ndios yo xí'in Espíritu i ná. ⁹ Dá chí tá dión ndato ni naye'e ndaa tá ni xí'o na ley yata, ña ká'an ña kúu yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios, ví'í ka ví ndato ña saá xí'o Ndios noo yo, chí xí'oan ña kandoo vii yo noo ná. ¹⁰ Chí va'ará ndi kí'o ví ndato náye'e ndaa tá ni xí'o na ley yata, tído ko tá'on ña'a kían noó ña ndato téi náye'e ndaa xí'o Ndios noo yo viti. ¹¹ Dá chí ley yata, ña naá, ndato ni sa ye'e ndaaan, tído ví'í ka ví ndato náye'e ndaa ña saá xí'o Ndios noo yo viti, chí ndidaá tá'an tiempo kooan.

¹² Ta sa'á ña ió tandee iní ndu ña kí'o dión kían, sa'á ñoó ko yu'ú ta'on ndu ka'an ndu sa'an, ¹³ ta ko kée ta'on ndu tátoto'on kí'o ni kee Moisés, chí ni dadá'i na noo ná xí'in iin dá'on, dá ná o koní na ñoo Israel ña sa kua'an nda'o ña ndato tóon noo ná. ¹⁴ Tído ni ndadi va ñaxintóni ñayuu ñoó. Ta nda na ndéi viti ndó'o ta'ani dión, chí tá ká'i na ley yata, ió tátoto'on iin dá'on sadi ñaxintóni ná. Tído tá ná kandeé iní na Cristo, nda daá ví kexoo dá'on, ña sadi ñaxintóni ná. ¹⁵ Ta nda kuu viti ndó'o na dión, chí tá ká'i na ley Moisés ñoó, sadi i vá dá'on ñoó ñaxintóni ná. ¹⁶ Tído tá ná kandeé iní na sato'o yo Jesús, dá kían kexoo dá'on, ña sadi ñaxintóni ná. ¹⁷ Dá chí sato'o yo kúu Espíritu i Ndios, ta noo nákaa Espíritu i Ndios, ñoó kúu noó ni nono, koó ña'a ka ketéin. ¹⁸ Sa'á ñoó koó ka dá'on sadi noo yo, ta mií yó ná'a tátoto'on kí'o ndato yé'e sato'o yo Ndios, tátoto'on kée iin espejo ná'a ndatoán tátoto'on káa yó. Chí iin rá iin kuu kuu náye'e cháa ka yo kua'an yo kooó tátoto'on kí'o ndato yé'e mií ná, ta ña yó'o kían kée na kúu Espíritu i Ndios, na kúu sato'o yo.

4

¹ Ta sa'á ña ni xí'o Ndios choon yó'o noo ndú sa'á ña kú'u ini na sa'a ndú, sa'á ñoó ko kútúu ini ndu. ² Di'a kúñó'ó ndú ndidaá ña ka'an noo kéde'é dao ka ñayuu. Ta ko xionoo

ndu dánda'í ndu ñayuu, ta ko nádaká ta'on ndu to'on tó'ón xí'ín to'on Ndios noo dána'a ndu. Di'a dána'a ndaa ndu, ta ñoó kían kedaá xí'ín ñayuu, dá ná o sa nákan kuáchi ini na kande'é ná ndu'u. Ta mií Ndios ná'á ña dión kían. ³ Ta to'on va'a dána'a ndu, ko kandaá ini dao ñayuu, chi ió iin ña'a sadi ñaxintóni ná. Ta ñayuu kua'an naá, noón kúu na ndadí ñaxintóni. ⁴ Ta ña u'u dándáki ñayuú yó'o viti, ta ñoó kían ni sadi ñaxintóni ñayuu ko xí'ín kandísa, dá kían ná dá'a ni natoon ñaxintóni ná kee to'on va'a ña ká'an sa'a ndi ki'o ká'ano choon kómí Cristo Jesús, na kaa táto'on ki'o kaa Ndios. ⁵ Ta ko xionoo ta'on ndu'u dána'a ndu sa'a mií ndú, di'a dána'a ndu ña iin tó'ón Jesucristo kúu sato'o noo ndidaá ña'a, ta ndu'u kúu na xínkuáchi noo ndidaá ndó sa'á ña kóni ndu Jesús. ⁶ Dá chi mií Ndios, na ni sa'anda choon, dá ni naye'e ndaa noo iin naá, noón ta'ani kúu na ni datoon ñaxintóni ndú, dión dá kuu datoon ndu ñaxintóni dao ka ñayuu, dá kana'á ná ndi ki'o ká'ano tata Ndios, ta ná'a Ndios ña ndato yó'o xí'ín Jesucristo.

Ki'o di'a kée ndu sa'á ña kándéé ini ndu Jesús

⁷ Ta ndu'u kúu táto'on iin kidi ñó'o noo ñó'o iin ña kuiká, ña kúu to'on ndato dána'a ndu, dá ná kandaá ini ñayuu ña ndéé ká'ano yó'o ni kii noo Ndios, ta o duú ndéé kómí mií ndú kían. ⁸ Ta va'ará só'óni tandó'ó ndu'u, tído ko ní tadi ta'on ndu. Ta va'ará nákan nda'o ini ndu, tído ko ndí'i ta'on tandéé ini ndu. ⁹ Kéndava'a ñayuu xí'ín ndú, tído ko dáyaá ndá'a ta'on ñaá Ndios. Koon na ndu'u noñó'o, tído ko kándéé ta'on na dánaá na ndu'u. ¹⁰ Ndeí kúu mií vá noo xionoo ndu, daá kuití vá ió ña ka'áni ná yikí koño ndu táto'on ni kee na xí'ín Jesús, dá ná kandaá ini ñayuu ña ió takí Jesús sa'á ña náki'o ndu yikí koño ndu ndo'an dión. ¹¹ Chi xían nani takí ndu ndéi ndu, daá kuití vá ió nduu ndu naki'o ndu mií ndú kuu ndu sa'a Jesús, dá ná kandaá ini ñayuu ña ió takí na sa'á ña náki'o ndu

yikí koño ndu ndo'an dión. ¹² Ta sa'á ña daá kuití ió ña kuu ndu, sa'á ñoó nónó noo ndo ni'i ndo ña kataki chíchi ndó.

¹³ Ta kándéé ini ndu Ndios táto'on ki'o ni kándéé ini ñaá na ni taa di'a noo tuti i Ndios: "Sa'á ña kándísa ndaai Ndios, sa'á ñoó ni ka'in sa'a ná." Ki'o dión ta'ani ndó'o ndu'u, chi sa'á ña kándísa ndu na, sa'á ñoó ká'an ndu xí'ín ndó sa'a ná, ¹⁴ dá chi ná'á ndú ña ni nataki sato'o yo Jesús ni kee Ndios, ta kándísa ta'ani ndu ña dánataki na ndu'u táto'on ni kee na xí'ín Jesús, dá nakuíta dáó yó noo ná. ¹⁵ Chi xí'o ndu mií ndú ña ndó'o ndu ndidaá tandó'ó yó'o sa'á ña kú'u nda'o ini ndu sa'a ndo, dión, dá ná ndukua'a cháa ka ñayuu natiin ña maní xí'o Ndios, dá kían kua'a cháa ka ñayuu naki'o ndivé'e noo Ndios, dá ná natiin na cháa ka ñañó'ó.

¹⁶ Sa'á ñoó ko kútúú ta'on ini ndu, va'ará sa kuyatá yikí koño ndu kua'an, tído iin rá iin kuu kuu di'a ndúsaa ní ndú kua'an. ¹⁷ Dá chi tandó'ó ló'o, ña ndó'o tóo ní ndú ñayuú yó'o, ñoó kían xí'o ña ni'i ndú iin ña ndato ká'ano noo Ndios, ña ni iin kuu o ndí'i. ¹⁸ Ta ko ndí'i ta'on ini ndu sa'á ña ndé'á xí'ín noo yo. Di'a ndí'i ini ndu sa'á ña ko túu, ña ko xini yo xí'ín noo yo. Dá chi ña ndé'é yo xí'ín noo yo, ñoó kían ndi'i va. Tído ña ko xini yo xí'ín noo yo, ñoó kían ni iin kuu ta'on o ndí'i.

5

¹ Dá chi ná'á ndu'u ña yikí koño ndíxi ndu kúu táto'on iin ve'e ndéi tóo ndu ñayuú yó'o. Ta tá ná kasandaá kuu natañan, dá ko'on Ndios ki'o na iin ve'e kandeí ndu, ña kían ko ní káva'a xí'ín ndá'a taa, ña ni iin kuu o ndí'i, ña kúu kuendá induú. ² Sa'á ñoó nda'í tána ndu, chi kóni kí ndu nandixi ndu yikí koño saá, ña kúu kuendá induú. ³ Ki'o dión, dá nandixi ndu iin yikí koño saá, dá o kóo vichí ndú. ⁴ Ta nani ndíxi ndu yikí koño yó'o, nda'í tána ndu, dá chi ko kóni ta'on ndu kandoo vichí ndú. Di'a kóni ndu ña nandixi ndu iin yikí koño saá, dá kían naá yikí koño xí'i yó'o, dá ni'i

ndú iin yikí koño ña kataki chíchí. ⁵ Ta mií Ndios kúú na ñi saki ña dión kee na xí'ín ndú, ta ñi xí'o na Espíritu ná noo ndú, dá ná kandaá ini ndu ña miían ndaa dión kee na xí'ín ndú.

⁶ Sa'á ñoó daá ió tandeé ini ndu noo ña yó'o, ta ná'á ndú ña xían nani ndíxi ij ndú yikí koño yó'o, xíká vá ndíta ndu noo ió sato'o yo Jesús. ⁷ Xíonoo ndu xí'ín ña kándéé ini ndu ña k'i'o dión kíán, ta ko ndí'i ini ndu sa'á ña xíní ndu xí'ín noo ndú. ⁸ Tído kándéé ká'ano ini ndu ña dión koo, sa'á ñoó kóni cháá ka ndu dánkoo ndu yikí koño yó'o, dá kuu nakuíta ndu noo sato'o yo Jesús. ⁹ Sa'á ñoó ndí'i ini ndu, á mií ndú ndéi xíká ndú noo ná o á mií ndú sa ndíta ndu noo ná, ña kóni ndu kíán nata'an ini na xíní na ña kée ndu. ¹⁰ Dá ch'i miían ndúsa nakuíta ndidaá tá'an yó noo Cristo Jesús, noo koo na keyíko na, dá natiin iin rá iin yó ya'i sa'á ña ñi kee yó nani ñi sa ndixi yó yikí koño yó'o, á mií yó ñi kee yó ña va'a, o á mií yó ñi kee yó ña kini.

Ñi xí'o Ndios choon noo ndú ña dánáki'in tá'an va'a ndu ñayuu xí'ín Ndios

¹¹ Ta sa'á ña ná'á ndú ña kánian yu'ú ni'ini yó na kúú sato'o yo, sa'á ñoó ndí'i ini ndu dáxino ini ndu ñayuu, dá kandísa na ña ndaa dána'a ndu. Ta mií Ndios kúú na ná'á va'a tát'on k'i'o kúú ndú, ta kándéé ini ndu ña k'i'o dión ta'ani kátóni ini ndo. ¹² Tído ná dá'a ni ka'án ndó ña nandió kuéi ndu chinaní va'a ndu mií ndú noo ndo, di'a kóni ndu ña ni'i ndo ña ka'an va'a ndó sa'a ndú'u, dá kíán nóno noo ndo ka'an ndo xí'ín ñayuu kátoó chíndaya'ii mií sa'á ña luu ká'an na, tído yakó nda'o níno ná. ¹³ Ch'i tá ká'án dao ndó ña lóko kúú ndú, dá kíán lóko va kúú ndú sa'á Ndios, tá dáá. Tído tá ká'án ndó ña kéndísá'ano ndu, dá kíán ña va'a mií vá ndó kíán. ¹⁴ Ta kú'u nda'o ini Cristo sa'a ndú, ta ñoó kíán kedaá, sa'á ñoó ndí'i ini ndu kéchóon ndu noo ná, ch'i ná'á ndú ña sa'á ña ñi xí'i mií ná sa'a ndidaá ñayuu, sa'á ñoó ñi xí'i ndidaá ñayuu. ¹⁵ Ñi xí'i Jesús sa'a ndidaá ñayuu, dá kíán ná dá'a ka ni kandeí yó keeá ña kóni mií yó. Di'a

kánian kandeí yó kee yó ña kóni na ñi xí'i sa'a yo, ta ñi nataki na.

¹⁶ Sa'á ñoó ko ná'á ka ini ndu sa'á ñayuu tát'on k'i'o ná'á ka ini ndu dión sa'a ná. ¹⁷ Dá ch'i ndi ndaa mií ñayuu ño'o tíxi ndá'a Cristo, ñi nduu na iin ñayuu sa'a. Ta ndidaá ña ñi sa kuu na tá sata ñi kandoo vaan, ta ndidaá ña ñi nduu sa'a. ¹⁸ Ta ndidaá ña yó'o kée mií Ndios, na ñi naki'in tá'an va'a xí'ín yó sa'a ña ñi kee Cristo. Ta ñi xí'o na choon noo ndu'u ña kíán dána'a ndu noo ñayuu ndi kee na, dá naki'in tá'an va'a Ndios xí'ín ná. ¹⁹ Ch'i sa'á ña ñi kee Cristo, sa'á ñoó kuu naki'in tá'an va'a Ndios xí'ín ñayuu, ch'i ko taó kuendá ta'on ka na sa'á kuachi kée ñayuu. Ta ñi sa'anda na choon noo ndu ña dána'a ndu noo ñayuu ndi kee na, dá naki'in tá'an va'a Ndios xí'ín ná. ²⁰ Ta ndu'u kúú na ñi chikata Cristo kane'e ndu to'on na noo ñayuu, sa'á ñoó kéchóon Ndios ndu'u, dá ká'an ndu xí'ín ñayuu. Sa'á ñoó seí nda'í ndu noo ndo'ó xí'ín kuu Cristo ña koo ini ndo naki'in tá'an va'a ndó xí'ín Ndios. ²¹ Ta Cristo kúú na ko ní ya'a ta'on kee kuachi, tído ñi nakuído na kuachi yó, dión, dá ñi kandoo yó kúú yó ñayuu ko kuachi noo Ndios sa'á ña ñi kee na dión.

6

¹ Ta viti ndu'u kúú na kéchóon xí'ín Cristo, sa'á ñoó ká'an ni'ini ndu noo ndo ña ná dá'a ni koo ini ndo natiin oon ndó ña maní ñi kee Ndios xí'ín ndó. ² Dá ch'i di'a kaá tuti ij Ndios: Mií kuu ñi kaxii, kuu dáá ñi seídó'i ndo'ó.

Ch'i tá ñi kasandaá kuu ñi dakákii ndo'ó,

kuu dáá ñi chindeéi ndo'ó.

Ta kuu viti kúú kuu ñi kaxi Ndios, ch'i mií kuu viti kóni na dá'aki na ndo'ó.

³ Ta ni iin tó'ón ña'a nóo ko yá'a ndu kee ndu noo ni iin tó'ón ñayuu, dá kíán ná o ní'i ná ndi koo ka'an ndava'a na sa'a choon ñi xí'o Ndios noo ndú. ⁴ Di'a ná'a ndu mií ndú noo ndidaá ña kée ndu ña kúú ndú

na kéchóon ndaa noo Ndios, dá chí xí'ó ndeé nda'ó ini ndu, va'ará ndó'ó ndu tandó'ó sa'a choon kée ndu, o va'ará kámani ña'a noo ndú, ta dión ta'ani kée ndu tá ndó'ó níó ndú. ⁵ Ta xí'ó ndeé ta'ani ini ndu va'ará káni na ndu'u, o va'ará sadí na ndu'u ve'e kaa, o va'ará kua'á ñayuu ndákuei naá xí'ín ndú, o va'ará choon ndeé nda'ó kée ndu, o va'ará ko kídí ndu dao sakuaá, o va'ará ko ní'í ndú ña'a kasá'an ndu dao ta'ándá. ⁶ Ta noo choon kée ndu, vii kée ndu, ta kéchóon ndu ña ndichí xí'ó Ndios, ta ió kueé ini ndu, ta va'a ini ndu, ta xí'ín ndeé Espíritu ii Ndios kéchóon ndu, ta kú'u ndisa ini ndu sa'a ndidaá ñayuu, ⁷ ta dána'a ndu to'on ndaa, ta xí'ín ndeé mií Ndios kée ndu ndidaá ña'a, ta né'e ndu ña kúú ña ndaa xí'ín ndá'a kuá'a ndu, xí'ín ndá'a íti ndu, dá chindeé ndú mií ndú. ⁸ Ió dao ñayuu xí'ó ñañó'ó noo ndú, ta ió dao ka na koó ñañó'ó ná noo ndú. Ta dao na chínani kini na ndu'u, ta dao ka na chínani va'a ñaá ná. Ta va'ará chínani tó'on ná ndu'u, tído na ndaa va kúú ndú. ⁹ Ta ió dao ñayuu kée na ña ko nákoní na ndu'u, tído ná'á vá ná ndu'u. Sa ndii va kúú ndú xiní ndu, tído takí ii vá ndú. Ta va'ará kéndava'a kini na xí'ín ndu'u, tído ko xí'i ta'on ndu. ¹⁰ Ta va'ará ndúkú ñayuu ña kandeí nda'í ndu, tído daá kádii ini ndu. Ta va'ará kúnda'í ndu, tído di'a ndekuíká ndú ñayuu xí'ín to'on Ndios. Ta va'ará ni ña'a ta'on koó noo ndú, tído di'a kómí ndú ndidaá ña va'a cháá ka.

¹¹ Ni nono yú'u ndú ni ka'an ndaa ndu xí'ín ndó, na ñoo Corinto xaan, ta ndino'o ini ndú xí'ín níó ndú ni ka'an ndu xí'ín ndó. ¹² Ko ní sadí ndu níó ndú noo ndo'ó, mií di'a ndó kúú na ni sadí níó ndo noo ndu'u. ¹³ Ta kóni ndu ña kee ndó xí'ín ndú tátó'on k'i'o ni kee ndu xí'ín ndó, sa'á ñoo seí nda'í ndu noo ndo tátó'on kée iin tatá xí'ín de'e ra ña konó ta'ani ndó níó ndo noo ndú'u.

Yóó kúú ve'e ño'o Ndios takí

¹⁴ O sa kóo ini ndo naki'in tá'an nóó ndó xí'ín ñayuu ko kándisa Jesús. Dá chí, ¿á náki'in tá'an nóó ña ndaa xí'ín ña ko ndáa, ká'an ndó? Ta, ¿á náki'in

tá'an nóó noo tóon xí'ín noo iin naá?

¹⁵ Ta, ¿á kuu naki'in tá'an nóó Cristo xí'ín ña u'u? Ta, ¿á kuu naki'in tá'an nóó iin na kándisa Jesús xí'ín iin na ko kándisa? ¹⁶ Ta, ¿á kuu naki'in tá'an nóó ve'e ño'o Ndios takí xí'ín ña kúú yoko, ká'an ndó? Ta yóó kúú ve'e ño'o noo ió Ndios takí, chí di'a kaá mií ná noo tuti ii ná:

Kooi xí'ín ná, ta kanooi tein na.

Ta yu'u kakuu Ndios noo ná,

ta mií ná kakuu na ñooi.

¹⁷ Ta sa'á ña dión kíán, sa'á ñoo kaá ta'ani na di'a:

Kankuei ndó tein ñayuu ko kándisa xaan,

ta kuxoo ndó kua'an ndo, kaá Ndios, na kúú sato'o yo.

Ta ni o sa káko'on ndá'a ndo ña kini kée na,

dá kíán natiin va'i ndo'ó.

¹⁸ Ta yu'u ná kakuu tatá noo ndo,

ta ndo'ó ná kakuu de'e yíi yu'u xí'ín de'e di'í,

kaá Ndios, na kúú sato'o yo, na kómí ndidaá tá'an choon.

7

¹ Na maní mií, k'i'o dión ví ndato ni xí'ó Ndios to'on na noo yo, sa'á ñoo ná taó yo mií yó noo ndidaá tá'an ña dáyako ñíi yo xí'ín ñaxintóni yo noo Ndios. Ta dión, dá ná kasandaá yo koo vii yo noo mií ná sa'á ña yu'ú ni'ini yó na.

Kádii ini Pablo ña ni nandikó ini na ñoo Corinto sa'á kuachí ni kee na

² Natiin va'a ndó ndu'u xí'ín ndino'o ini ndo, dá chí ni iin tó'on ndó ko ní dár'u'u ndu, ta ni iin tó'on ndó ko ní dák'ín ndu iin íchí kini, ta ni iin tó'on ndó ko ní dánda'í ndu. ³ Ta ko ká'in dión, dá ka'an kuachii sa'a ndo, chí sa ni ka'in xí'ín ndó ña nda maá ini níó ndú ñó'o ndo'ó. Sa'á ñoo iin kakuu yó tá ni xí'i yo, ta iin kakuu yó tá takí yo. ⁴ Ta ió nda'ó tandee ini ká'in xí'ín ndó ña nákaní ini, ta va'a nda'ó ká'in sa'a ndo noo dao ka ñayuu. Ta ni nakutí xí'ín tandee ini, ta ni nakutí ndaa níó ndú xí'an kádii ini ndu tein ndidaá tandó'ó ndó'o ndu.

5 Chì tá nì kasáa ndu Macedonia yó'o, nì lú'u kò ní nání'i ndée ndú, dá chì ndeí kúú míí vá noó nì xionoo ndu nì ndo'o nda'o ndu, chì nì dandó'o ñayuu níó ndú, ta nì sa yu'ú nì'ini níó ndú. 6 Tído míí Ndios, na xí'o tandeé iní noó na ndó'o níó, noón kúú na nì xí'o tandeé iní noó ndu'u sa'á ña nì ndísaa Tito. 7 Ta o duú sa'á ña nì ndúsaa oon ni xi, dá chì nì natiin ta'ani ndu tandeé iní sa'á ña nì xí'o ndó tandeé iní noó xí, chì nì nakani xi ña ndáti kíi ndo koni tuku ndó yu'u, ta nì nakani ta'ani xi ña kúnda'í nda'o iní ndo sa'á kuachi nì kee ndó, ta ndí'í iní ndo sa'á yu'u. Sa'á ñoó nì kadii cháá ka inii. 8 Dá chì va'ará nì dakúnda'í inii ndo'ó xí'ín tuti nì taai kosaa noo ndo, tído kò kútúú ta'on inii viti noó ña nì taai nì saa noo ndo. Chì va'ará nì kutúú inii tá nì taai ña, tído viti kándaá inii ña tóó vá nì kúnda'í iní ndo nì keean. 9 Ta viti kádii inii, tído kò kádii ta'on inii sa'á ña nì dakúnda'í inii ndó. Di'a kádii inii, dá chì sa'á ña nì kúnda'í iní ndo, ñoó nì kedaá xí'ín ndó, dá nì nandikó iní ndo sa'á kuachi nì kee ndó. Chì míí vá Ndios kúú na nì xí'o ña nì kúnda'í iní ndo sa'á kuachi nì kee ndó. Sa'á ñoó nì lú'u kò ní tuú ndó nì kee ndu. 10 Dá chì tá xí'o Ndios ña kúnda'í iní yó sa'á kuachi kée yó, ñoó kían kedaá xí'ín yó, dá nandikó iní yó sa'á ña nì kee yó, dá nì'í yó ña káki yó. Sa'á ñoó kò kánian ta'u'u iní yó tá ndó'o yó dión. Tído ña kúnda'í iní xí'o ñayuu yó'o, ñoó kían xí'o ña naá yó. 11 Tído kande'é ndó, chì sa'á ña nì xí'o Ndios ña nì kúnda'í iní ndo, ñoó nì kedaá xí'ín ndó, sa'á ñoó ndí kì'o ví nì ndí'í iní ndo kee ndó ña kóni míí ná, ta nì ndí'í iní ndo ndeyíko ndo choon, ta nì ta'u'u iní ndo nì xini ndo kuachi ñoó, ta nì yu'ú ndo nì xini ndoán, ta ndi kì'o ví nì katoó ndo koni ndo yu'u, ta nì ndí'í cháá ka iní ndo nì kee ndó choon nì sa'andaj noo ndo, ta nì dandó'o ndó níó taa nì kee kuachi ñoó. Ta noo ndidaá ña yó'o nì na'a ndo ña nì kendaá ndo choon. 12 Tá nì taai tuti ñoó kosaaan noo ndo, kò ní táai ña, dá keyíko ndo sa'á ra nì ya'a nì kee kuachi, ta nì kò ní táai ña kosaaan chindeéan na nì ta'u'u. Di'a nì taai ña

kosaaan noo ndo, dá na'a ndo míí ndó noo Ndios ña ndí'í iní ndó kee ndó choon sa'andá ndu.

13 Ta sa'á ña nì kee ndó dión, sa'á ñoó nì nduká'ano cháá ka tandeé iní ndu. Tído nì kadii cháá ka iní ndu sa'á ña nì kadii nda'o iní Tito, chì nì natiin xi tandeé iní ká'ano nì kee ndidaá ndo'ó. 14 Chì nì ka'in xí'ín xí ña va'a kee ndó xí'ín xí, ta kò ní xíka'an ta'on nooí sa'á ña nì ka'in dión xí'ín xí. Chì tát'o'on kì'o ká'an ndu ndino'o ña ndaa xí'ín ndó, kì'o dión ta'ani nì xinkoo ndaa ndidaá ña nì ka'an va'a ndu sa'a ndo noo xí. 15 Ta nì nduká'ano cháá ka ña kú'u iní xí sa'a ndo, chì ndísaa iní xí tát'o'on kì'o nì seídó'o ndidaá ndó choon nì ta'anda noo ndo, chì nì natiin va'a ndó xí xí'ín ña yu'ú ndo, ta xí'ín ña ndéi ñino ndó. 16 Ta kádii nda'o inii, chì noo ndidaá ña'a kándéé inii ndo'ó.

8

Yó'o ká'an Pablo sa'á di'ón dátaká na kua'an noó na ndó'o níó

1 Ta viti, ñani, kóni ndu nakani ndu xí'ín ndó sa'á ña maní kée Ndios xí'ín ndidaá na kúú kuendá Jesús ndéi chí Macedonia. 2 Chì va'ará nì xirndodó ñaá tandó'ó, tído kádii nda'o iní na, ta va'ará kúnda'í nda'o na, tído kua'á nda'o di'ón nì dokò ná. 3 Ta yu'u xí'o ndaa kuendá sa'a ná, ña ndino'o iní ná nì xí'o na di'ón tát'o'on kì'o saa ndée ná, ta nì ya'a cháá ka ví nì xí'o na noó ña saa ndée ná. 4 Ta nì seí nda'í nda'o na noó ndu'u ña ná kandía ndu tiin ndu di'ón nì dátaká na, dá kuu chindeé ná ñayuu kúnda'í, na kúú ñayuu Ndios. 5 Va'a cháá ka ví nì kee na noó ña ndáti ndu kee na, dá chì dinño'ó nì nakì'o na míí ná noo ndá'a sato'o yó Jesús. Nì ndí'í, dá nì nakì'o na míí ná kueídó'o na ndu'u tát'o'on kì'o kóni míí Ndios. 6 Sa'á ñoó nì ka'an nì'ini ndu noo Tito ña tát'o'on kì'o nì chindeé xí ndo'ó tá nì kasá'á ndó kótúti ndó di'ón chindeé ndó na kúnda'í ñoó, kì'o dión ta'ani ná dáxinkoo xi choon noó ña maní kee ndó yó'o. 7 Va'a kée ndó noo ndidaá ña'a, chì kándéé ká'ano iní ndo Jesús, ta tí'a ndó ka'an va'a ndó, ta ndichí

ndo noó ña'a Ndios, ta ndino'o ini ndo kée ndó ndi ndáa mií vá choon, ta kú'u nda'o ini ndo sa'a ndú. Sa'á ñoó koo ini ndo kee va'a ta'ani ndó noó ña maní yó'o.

8 Ta ña ká'in xí'in ndó, ko kíán iin choon sa'ándái noo ndo. Di'a kóni ña kande'é va'a ndó táto'on k'i'o ndí'i ini dao ka ñani yo chindeé ná na kámani ña'a noo, dá ná kande'á á miían ndaa ió ña kú'u ini ndo sa'á ñayuu ndó'o dión. 9 Ta sa na'á vá mií ndó sa'á ña maní nī kee Jesucristo, na kúu sato'o yo, sa'a yo, dá chī sa'á ña kú'u nda'o ini na sa'a, sa'á ñoó nī ndee na mií ná iin taa kúnda'í, va'ará kuíká nda'o na. Ta sa'á ña nī ndenda'í na mií ná, sa'á ñoó nī'i yo ña koo kuíká yó noo Ndios. 10 Ta viti kóni yu'u ka'an ni'inii noo ndo sa'á ña yó'o. Chī kánian dáxinkoo ndó choon yó'o viti, chī nda kuia ao nī kasá'á ndó kétutí ndó di'ón ñoó, ta o duú ña yó'o oon ni ní kee ndó, chī mií ndó nī ndaki ini ña dión koo. 11 Sa'á ñoó dáxinkoo kú'í ndo choon yó'o, chī táto'on k'i'o luu nī chīkaa ini ndo kee ndóan mií sa'a, k'i'o dión ndí'i ini ndo dáxinkoo ndóan viti. Ta k'i'o ndóan táto'on k'i'o ió ña noo ndo. 12 Chī tá ná k'i'o ndóan xí'in ndino'o ini ndo, dá kíán nata'an ini Ndios koni naán, chī ko xíka ta'on na ña k'i'o yó ña koó noo yo.

13 Ta ko ká'an ta'on yu'u ña yó'o xí'in ndó sa'á ña kóni ña kande'i va'a dao ka ñayuu, dá kandoo ndá'a ndo. 14 Di'a kóni yu'u ña chindeé tá'an yó tá kamaní ña'a noo yo, chī tiempo viti kánian koto ni'ini ndó na kúnda'í ñoó xí'in ña kandoo noo ndo, dá chindeé ndó na xí'in ña kámani noo ná. Dión, dá ná nandió kuéi na chindeé ná ndo'ó xí'in ña xínño'ó ndó ió noo ná, dión, dá chindeé tá'an yó tá kámani ña'a noo yo. 15 Dá chī di'a kaá tuti iñ Ndios: “Ñayuu nī nditútí kua'á ña'a, ta ko ní kandoo ta'an vaan. Ta na nī nditútí lú'an, ko ní kámani ta'an vaan.”

16 Tído ndivé'e Ndios, chī mií ná nī kedaá xí'in Tito, sa'á ñoó ndí'i ini xī sa'a ndo táto'on k'i'o ndó'o mií. 17 Chī xí'in ndino'o ini xī nī natiin xī choon nī xī'o ndu noo xí. Ta sa'á ña ndí'i

ini xī sa'a ndo, sa'á ñoó kosaa xī noo ndéi ndó, chī k'i'o dión nī chīkaa ini mií xí. 18 Ta nī tanda'á ta'ani ndu iin ka ñani yo kosaa ra xí'in xí, ta ndéi kúu mií vá noo nditútí na kúu kuendá Jesús ká'an va'a na sa'a rá, chī kéchoon va'a ra noo to'on va'a ká'an sa'a Jesús. 19 Ta o duú dión oon ni kíán, taa yó'o kúu ra nī kaxi dao ka na kúu kuendá Jesús ña kíán kane'e tá'an ra kanoo ra xí'in ndu'u natiin ndu di'ón, ña nī ketutí dao ka ñani yo. Ta kee ndu choon yó'o, dá ná natiin sato'o yo ñañó'ó, dá kandaá ini ndo ña kóni ndu chindeé ñaá ndú noo choon yó'o. 20 Ta k'i'o dión nī chīkaa ini ndu, dá kíán ni iin tó'ón ñayuu ná dá'a ni nakani kuáchi ini kande'é ná ndu sa'á di'ón kua'a nī nditútí ná kane'e ndu ko'on ndu. 21 Chī ndí'i ini ndu kéndísá'ano ndu choon. Ta o duú noo sato'o yo Jesús oon ni ndí'i ini ndu kee ndu dión, nda noó ñayuu ta'ani ndí'i ini ndu kéndísá'ano ndu.

22 Ta tanda'á ta'ani ndu iin ka ñani yo kosaa ra xí'in taa yó'o. Ta kua'á nda'o ta'ándá nī na'a ra mií rá noo ndú ña ndí'i nda'o ini ra kendaá ra choon. Ta viti ndí'i cháá ka ini ra chindeé rá ndo'ó, chī ió nda'o tandeé ini ra xí'in ndó. 23 Ta kana'á ndó ña Tito kúu ra né'e tá'an xí'in yu'u, ta kéchoon dáó xí xí'in noo ndo'ó. Ta uu ka ñani yo kosaa xí'in xí kúu ra nī tanda'á dao ka na kúu kuendá Jesús kosaa ra, ta xí'in taa yó'o natiin Cristo ñañó'ó. 24 Ta na'a ndo mií ndó noo taa yó'o ña kúu ndó na kú'u ini sa'a na kúnda'í ñoó, dá ná kandaá ini dao ka na kúu kuendá Jesús sa'á ña va'a nī kee ndó, dá ná dá'a ni dátuu ndó ndu'u noó ká'an va'a ndu sa'a ndo noo rá.

9

1 Ko xínño'ó ka ká'in xí'in ndo'ó sa'á di'ón, ña kíán kétutí dao ka na kúu kuendá Jesús, dá chindeé ná ñayuu Ndios ndéi kuendá Judea, 2 chī sa na'á vái ña ndino'o ini ndo kóni ndo chindeé ndó na. Ta ká'an va'i sa'a ndo'ó noo ñani yo ndéi Macedonia yó'o, chī ká'in xí'in ná ña ndo'ó, na ndéi Acaya

xaan, nda kua ao ió nduu ndo chin-deé ndó ñayuu kúnda'í. Ta sa'á ña ni ndi'ini ini ndo kee ndó dión, sa'á ñoó ni chikaa ta'ani ini na kee na dión. ³Tído ni tanda'í ñani yo yó'o kosaa ra noo ndéi ndó, dá kían ná dá'a ni kandoo tó'ín noó ña ni ka'an va'i sa'a ndo sa'a choon yó'o, dá ná xinkoo ña ni ka'in xí'ín ná ña kande'i nduu ndo. ⁴Dá chi oon ni ví saa dao na ndéi Macedonia xí'ín, ta koni na ña ko ndéi nduu ndo xí'ín di'ón ñoó, dá kían kaka'an nda'o noo ndú'u sa'á ña ni kandeé iní ndu ndo'ó, ta ko ní sá ndei nduu ndo. Tído ví'í ka ví kaka'an noo mií ndó. ⁵Sa'á ñoó ni chikaa inii ña va'a cháa ka ni sei nda'í noó taa yó'o ña kosaa ra noo ndéi ndó dinño'ó, dá chindeé rá ndo'ó ketutí ndó di'ón, ña ni kaa ndo ki'o ndó. Ta dión, dá ná kande'i nduu ndo ki'o ndóan xí'ín ndino'o ini ndo, dá ná dá'a ni kakian ña ni kendúsa ndu xí'ín ndó.

⁶Ta ká'in xí'ín ndó ña kande'é ndó tát'on ndó'o na xíti, chi na xíti cháa, cháa vá dákée na. Ta na xíti kua'a, kua'a dákée na. ⁷Ta iin rá iin ndó ki'o tát'on ki'o ni chikaa ini nio ndo. Ta o sa ki'o ndóan xí'an kúnda'í ini ndo, ni sa'á ña miian ndúsa ki'o ndóan. Chi náta'an ini Ndios xiní na na xí'o ña xí'an kádii iní na. ⁸Ta na ká'ano nda'o kúu Ndios, sa'á ñoó kuu va ndekua'a ná ña'a va'a noo ndo, dá kían ni iin tó'ón ta'on ña'a ná o kómani noo ndo, dá kían ná koo ni ña'a chindeé ndó dao ka na. ⁹Dá chi di'a kaá tuti ii Ndios:

Ni dasá rá ña ió noo rá, ta ni xi'o raan noo na kúnda'í,
ta iin ni kandoo va ña ndaa ni kee ra noo Ndios.

¹⁰Ta mií ná xí'o tata noo ra xíti, ta xí'o ta'ani na pan noo na kuíko, ta mií ná ndekua'a tata ió noo ndo. Ta ndekua'a ta'ani na ña va'a kee ndó xí'ín dao ka ñayuu. ¹¹Dión, dá koni ndo koo kua'á ña'a noo ndo, dá kuu ki'o kua'a ndo ña'a noó ñayuu xínño'án. Dá tá ná nakí'o ndu di'ón ñoó noo ná, dá kían nakí'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. ¹²Chi tá ná nakí'o ndu di'ón yó'o noo na kúnda'í ñoó, o duú ña'a xínño'ó oon ni ñayuu Ndios ni'i ná xí'án, dá chi di'a kua'á nda'o

noo ndivé'e nakí'o na noo Ndios sa'án. ¹³Ta sa'á ña natiin na di'ón ni kemáni ndo ná, sa'á ñoó keká'ano na Ndios, chi miian ndaa seídó'o ndó to'on va'a sa'a Cristo. Ta keká'ano ta'ani na Ndios sa'á ña ni xi'o ndó kua'á nda'o di'ón ni chindeé ndó mií ná xí'ín dao ka ñayuu. ¹⁴Ta ki'o dión ta'ani kaka na ña maní noo Ndios sa'a ndo, chi kú'u nda'o ini na sa'a ndo, chi mií Ndios ni kedaá xí'ín ndó, dá ni kee ndó ña maní ká'ano yó'o xí'ín ná. ¹⁵Ta ndivé'e ká'ano Ndios, chi ká'ano nda'o ña maní ni kee na xí'á. Ta ko ní'i yo to'on va'a ka'an yo sa'án.

10

Ká'an Pablo sa'a choon ni xi'o Ndios noo ná

¹Ta yu'u Pablo sei nda'í va'i noo ndo xí'ín ña nda'í ió inii, xí'ín ña ió va'a inii tát'on ki'o ni kee mií Cristo, va'ará ká'an dao ndó ña iin taa vitá iní kúu yu'u tá nákaa tein ndó xaan, tído tá nákaa xíkái, deén nda'o ká'in xí'ín ndó. ²Tído sei nda'avíi noo ndo ña tá ná saai, ná dá'a ni kendúsa ndo xí'ín ña ka'an deén xí'ín ndó, chi miian ndaa kuiti kosaa nduui ka'an deén xí'ín na ká'an ña xionoo ndu kée ndu tát'on ki'o kée ñayuu kuendá ñayuú yó'o. ³Miian ndaa ndéi ndu ñayuú yó'o, tído ko kéchóon ta'on ndu ña'a ió ñayuú yó'o, dá naá ndu xí'ín ña kini. ⁴Chi ko kéchóon ta'on ndu ña ió ñayuú yó'o, dá naá ndu xí'ín ña kini. Chi nda'á chóon, ña kían kéchóon ndu, kúu ndée xí'o mií Ndios. Ta xí'ín ña yó'o dánaá ndu noo dándaki ña kini. ⁵Ta xí'ín ndée yó'o ta'ani dátuu ndú ndidaa ña to'ón kéchóon ñayuu. Ta dátuu ta'ani ndu ndidaa ñaxintóni táyíi, ña kedaá xí'ín ná, dá ko nákoní na Ndios. Ta náchi'i ndu ndidaa ñaxintóni ñayuu tixi ndá'a Cristo Jesús, dá ná kueídó'o ñaá ná. ⁶Ta ió nduu ndu dándó'o ndu nio na ko xiin kueídó'o tá ná kasandaá ndo kueídó'o ndisa ndó to'on Ndios.

⁷Kande'é va'a ndó ndi kaa iin rá iin ña'a. Tá ió iin kaa ndó nákoní mií ña kúu ndó kuendá Cristo, dá kían kánian taó kuendá va'a ndó, chi tát'on ki'o kúu ndó kuendá Cristo,

kí'o dión ta'ani kúú ndu'u. ⁸ Chì vā'ará yá'i cháá noo chíndaya'i choon né'i, tído kò xík'a'an ta'on nooí, chí mií sato'o yò Cristo nì xì'o choon yó'o nooí, dá dákuá'anoi ndo'ó noó ña kándisa ndó. Ta kò ní xì'o na ña nooí ña dánaái noo ndo. ⁹ Ta o sá ká'án ndó ña ndúkúí dáyú'íi ndo'ó xí'ín to'on ká'ín noo tuti tánda'í kosaa noo ndo. ¹⁰ Chì kaá dao ndó ña miían ndaa deén nda'o ká'ín noo tuti táai tánda'í kosaa noo ndo, ta kuáchi nda'o choon sa'ándái noo ndo. Tído tá íoí xí'ín ndó, kò kúú ta'on yu'u iin taa ndeé iní, ta ni kò tí'ai ka'an va'i, kaá dao ndó. ¹¹ Tído ká'ín xí'ín na ká'an dión ña ná kana'á ná ña táto'on kí'o ká'an ndu noo tuti taa ndu, kí'o dión ta'ani kee ndu tá ná saa ndu noo ndéi ndó xaan.

¹² Ta kò chíndaa noó ndu ki'in tá'an ndu xí'ín ta kátoó chíndaya'i mií, ta ni kò chídáó tá'an ndu mií ndú xí'ín rá. Tído taa yó'o, ndéi ra chíki'ó ra mií rá xí'ín ña kée ra, ta chídáó rá mií rá xí'ín ra kée táto'on kée mií rá. Ta sa'á ña kée ra dión, sa'á ñoó kò ñó'o ndi'i ta'on ini ra. ¹³ Tído ndu'u, kò yá'a ta'on ndu chíndaya'i ndu mií ndú cháá ka noo choon né'e ndu. Di'a chíndaya'i ndu mií ndú táto'on káa choon nì xì'o mií Ndios noo ndú, ta xí'ín choon yó'o nì kasandaá ndu noo ndéi ndó. ¹⁴ Kò yá'a ta'on ndu tá sa'ándá ndu choon noo ndo, chí yá'a ndu tá kò ní saa ndu noo ndéi ndó. Tído ndu'u kúú ra mií noó nì saa nì daná'a to'on va'a sa'a Cristo Jesús noo ndo. ¹⁵ Ta kò yá'a ta'on ndu chíndaya'i ndu mií ndú noó choon kée dao ka na. Ña kóni ndu kían kua'ano cháá ka ndo xí'ín ña kándéé iní ndo Jesús, dá ná kandaya'i cháá ka choon kée ndu tein ndó, táto'on kí'o dándáki choon né'e ndu. ¹⁶ Ndi'i, dá ko'on ndu dána'a ndu to'on va'a sa'a Jesús noó na ndéi xíká cháá ka noo ndo'ó, ta o kú'u ta'on ndu dána'a ndu noó dána'a dao ka taa, dá kían ná dá'a nì chíndaya'i ndu mií ndú noó choon nì kee dao ka ra. ¹⁷ Ta na ká'án kuryíí, kánian kuryíí ná sa'á ña nì kee sato'o yò Ndios sa'a ná. ¹⁸ Dá chí ñayuu, na chíndaya'i mií, kò kándoo va'a na noo Ndios. Di'a ñayuu, na chíndaya'i mií

Ndios, noón kúú na kándoo va'a.

11

¹ Kóni ña ndeé ní koo ini ndo sa'í viti, chí ko'ín ka'ín xí'ín ndó táto'on kée iin ra ndúlóko. Tído ndeé koo ini ndo sa'í, ² dá chí kékuión yu'u sa'a ndo táto'on kuión ini Ndios sa'a ndo, dá chí sa nì kandooi ña nakí'o vií ndo'ó noo iin tó'ón Cristo kakuu yíi ndo táto'on kée iin tatá tá kua'an ra nakí'o ra de'e di'í táki ra noo ndá'a taa kakuu yíi xí. Chì kóni ña koo vii ndo nakí'oi noo mií Cristo. ³ Tído nákanini sa'a ndo, dá chí táto'on kí'o nì kee koo, tá'an kirí maña nì danda'í Eva, oon ni ví kí'o dión nadaká taa to'ón ñaxintóni ndo, dá ya'a ndó koni xíxi ndó Cristo. ⁴ Dá chí tá vei dao ka taa, ta díin dána'a ra sa'a Jesús o duú ña nì daná'a mií ndu'u noo ndo, ta dána'a ra sa'a iin ka espíritu noo Espiritu i Ndios, na nì natiin ndó, ta díin va dána'a ra sa'á to'on va'a sa'a Jesús o duú ña nì daná'a ndu noo ndo, tído xí'o ndeé ini ndo sa'a rá. ⁵ Ta kí'ín kí'oi ña kò kúú ta'oin iin taa nóo noó taa chínaní ndó kúú apóstol ndaya'i. ⁶ Chì vā'ará kò tí'a yu'u ka'an va'i, tído kò kámani ta'ón ña ndichí nì xì'o Ndios nooí. Dá chí noo ndidaá vá ña'a nì kee ndu, ta noo ndidaá ña'a nì ka'an ndu, nì na'a ndu tein mií ndó ña dión kían. ⁷ ¿Á nì ya'i nì kee kuachi sa'á ña nì kenóoi mií, dá kandaya'i ndo'ó, xiní ndo? Chì tá nì daná'i to'on va'a Ndios noo ndo, kò ní kí'ín ya'i ta'an vei. ⁸ Ta sa xio ndaaí di'ón ndá'a dao ka na kúú kuendá Jesús nì sa kuu ya'avii, dá nì sa ioi nì daná'i noo ndo. ⁹ Tá nì sa ioi xí'ín ndó, ta nda'í kómani ña'a nooí, tído ni iin tó'ón ndó kò ní dándi'i inii. Chì ndidaá ña'a sa komani nooí nì xì'o dao ka ñani yò, na nì kii chí kuendá Macedonia. Ta noo ni iin ña'a kò ní dándi'i inii ndo'ó, ta ni iin kuu o dándi'i inii ndo'ó noó ña xínñó'í. ¹⁰ Ta sa'á ña nákaa to'on ndaa Cristo ini nóí, sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó ña kò ín ta'on kuu dítá ña chíndaya'i choon kéei sa'á ña kò kí'ín ya'i noo ndo'ó, na ndéi chí Acaya xaan. ¹¹ Ta, ¿ndiva'a ká'ín dión, ká'án ndó? ¿Á kò kú'u ta'on inii sa'a ndo'ó, ndani? Mií Ndios

kúu nā ná'á ña kú'u nda'o inii sa'a ndo.

¹² Ta ña kéei kían ko kí'in ya'avii noo ndo, ta dión ii vá keei, dá ná o ní'i dao ka taa, tá'an ra ndúkú chindaya'ii mií, ndi kee ra chidáo tá'an ra mií rá xí'in ndu'u. ¹³ Dá chi taa ñoó kúu apóstol to'on, ta kúu rá taa kéchóon xí'in ña maña, chi kée ra mií rá ña kúu rá apóstol Cristo. ¹⁴ Tído ná dá'a ni naá téi ini ndo ña kí'o dión kée ra, dá chi dión ta'ani kée ña u'u, chi kéean mián ña kúuán táto'on iin ángel ndato tóon. ¹⁵ Sa'á ñoó o duú iin ña kuáchi kían kandaá ini yo ña taa kéchóon noó ña u'u kée ra mií rá ña kúu rá taa kéchóon noó ña ndaa. Tído kasandaá iin kuu, dá keyíko sa'a rá táto'on kaa choon ni kee ra.

Yó'o ká'an Pablo sa'a ndidaá tandó'o ni ndo'o na sa'á ña né'e na to'on Jesús

¹⁶ Nándió koo tukui ká'in xí'in ndó ña ná dá'a ni ka'án ndó ña ndúlóko. Tído tá ká'án ndó ña dión kían, dá natiin ndó yu'u táto'on iin na ndúlóko, dá nóno noó chindaya'ii mií chaa. ¹⁷ Ta ña ká'in xí'in ndó viti, ko kían ña ni natiiin noo sato'o yo Ndios. Chi kían táto'on ká'an iin na ndúlóko, sa'á ñoó kándéé inii chindaya'ii mií. ¹⁸ Ta sa'á ña kua'á nda'o taa chindaya'ii mií sa'á ña kée ra ñayuú yó'o, sa'á ñoó chindaya'i ta'ani yu'u mií. ¹⁹ Chi ndino'o ini ndo xí'o ndeé ini ndo seídó'o ndó taa ndeé to'on, va'ará kaá ndo ña kúu ndó na ndíchi. ²⁰ Ta xí'o ndeé ta'ani ini ndo va'ará náchi'i dao ra ndo'ó tixi ndá'a rá, o va'ará kété'a dao ra ndo'ó, o va'ará xío ndaa dao ra ña'a ndó, o va'ará chindaya'i dao ra mií rá noo ndo, o va'ará káni dao ra da'anda noo ndo. ²¹ Ta xíka'an ví noó ka'in xí'in ndó ña ko ní kée ndu dión xí'in ndó, chi nóo va ió ini ndu.

Ta noó ña chindaya'i dao ka taa ñoó mií rá, chindaya'i ta'ani yu'u mií, va'ará ká'in táto'on ká'an iin ta ndúlóko. ²² ¿Á kúu rá taa hebreo? Ñaá ta'ani kúu yu'u. ¿Á kúu rá taa ñoo Israel, ña kúu ñoo Ndios? Ñaá ta'ani kúu yu'u. ¿Á kúu rá na ve'e

tatá sá'ano Abraham? Ñaá ta'ani kúu yu'u. ²³ ¿Á kúu rá taa kéchóon noo Cristo? (Ká'in táto'on kée iin na ndúlóko.) Tído kéchóon chaa ka yu'u noo Cristo o duú mií rá, chi yu'u kúu ra kua'a chaa ka ni kéchóon noo Cristo. Ta sa'a mií ná kua'á nda'o ta'ándá ni kani ndava'a ñayuu yu'u, ta kua'a chaa ka ta'ándá ni sa kaa yu'u ve'e kaa, ta kua'á nda'o ta'ándá daá ió ña kuui. ²⁴ Ta o'on ta'ándá ni kani na Israel oko sa'on komi chirrión satá yu'u. ²⁵ Ta oni ta'ándá ni kani na yu'u xí'in vara, ta iin ka ta'ándá kua'an na ka'ání ná yu'u xí'in yuu, ta oni ta'ándá ni keta ka'ani barco ini taño'o noo nákaa kua'in, ta iin ñoó xí'in iin nduú ni sa nóo ni'inii noó taño'o. ²⁶ Ta ndó'o nda'o níoi íchi noo xionoo, chi ióan kuui kée yuta, ta ió ta'ani ña kuui kée taa kuí'ina, ta ió ña kuui kée na ñoo, ta ió ta'ani ña kuui kée na ko kúu na Israel. Ta ió ña kuui noo kúu ñoo ná'ano, xí'in noo kúu yukú íchi xí'in noó taño'o, ta ió ta'ani ña kuui kée na chinaní mií ña kúu ná kuendá Jesús. ²⁷ Ta sa'á choon kéei, sa'á ñoó kúta'i nda'a vei, ta kua'á nda'o ta'ándá ko ní sá kidii, ta kua'á nda'o ta'ándá sa xí'i dokoi ña kuíko xí'in ña íchi takui, ta kua'á nda'o ta'ándá ni sa xionoo nditai, ta ni sa ndo'o níoi ña víxi chi koó dá'on kandixii. ²⁸ Ta noo ndidaá ka ña'a, ió iin ka ña'a ndó'i iin iin kuui kuui, chi ná kani nda'o inii sa'a ndidaá na kúu kuendá Jesús ndéi iin rá iin ñoo. ²⁹ Chi, ¿ndi ndaa ndo'ó ndó'o níoi, ta ko ndó'o ta'ani níoi mií? Ko íni ta'on. O, tá kándéé dao taa danda'í ra ndo'ó, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña xído nda'o inii?

³⁰ Tá mián kánian chindaya'ii mií, va'a kaan ná chindaya'ii mií noó ña ná'a ña kúu iin taa ko kómí ndéé mií. ³¹ Ta mií Ndios, na kúu tatá sato'o yo Jesucristo, na daá kuití kánian natiin ñaño'ó, noón kúu na ná'á ña ko ká'an to'in.

³² Tá ni sa io yu'u ñoo Damasco, ñoo nákaa iin taa né'e choon, ta nákaa ra tixi ndá'a rey Aretas. Kúu ni sa'anda ra choon noó taa ndaa yé'é ñoo noó ña ná kande nduu ra tiin ra yu'u, ni ka'án rá. ³³ Tído ndéi dao ñayuu ni taó ná

yu'u ventana, dá ni danóo na yu'u ini iin tiyika ndika náoo ñoo ñoo, dá ni kuu ni kakii noo ndá'a ta ñoo.

12

Yó'o ká'an Pablo sa'a iin ña'a dándó'o níó ná

¹ Miían ndaa ndisa ni ña'a ko ndáya'i ña chindaya'ii miíi, tído viti ná ko'in nakanii xí'ín ndó sa'a ña ni na'a sato'o yo Jesús nooí, xí'ín sa'a ña sa'a ni nakani na xí'ín. ² Ta ná'a yu'u sa'a iin ta, ta ta yó'o ín xí'ín Cristo, ta sa io uxí komi kuia ni naki'in ñaa Ndios né'e na ni sa'an na nda induú kúu oni. Xíni á ni sa'an ra xí'ín nda yiki koño ra, o níó óon ra ni sa'an. Iin tó'ón diní Ndios kúu na ná'a. ³ Ta ná'a yu'u sa'a ta yó'o, ta xíni á ni sa'an ra xí'ín yiki koño ra, o níó óon ra ni sa'an. Iin tó'ón diní mií vá Ndios kúu na ná'a. ⁴ Tído miían ndaa ni naditá ñaa Ndios noo ndato téi kaa noo ío na. Ta ñoo ni seídó'o ra to'on, ña kían o kátí'a yó nakani yó, chí ni iin ñayuu ko ní ni'i tá'i nakani na sa'an. ⁵ Ta kuu va chindaya'i yu'u ta yó'o, tído o chindaya'i ta'on yu'u miíi, chí chindaya'ii miíi sava'a sa'a ña ná'a ña kúu iin ta ko kómí ndée miíi. ⁶ Tído tá ká'an yu'u chindaya'avii miíi, dá kían o kákuu ta'on yu'u iin ta oon ini, chí ña ndaa va ka'in. Tído o kée ta'oin dión, dá kían ni iin ñayuu ná dá'a ni chindaya'i cháa ka na yu'u noo ña ndé'e ná kéei o ña seídó'o na dána'i.

⁷ Ta sa'a ña ná o yá'a téi chindaya'ii miíi sa'a ña ndato ni na'a Ndios nooí, sa'a ñoo ni kasáa iin ña'a dándó'an níóí, ta kían tát'on iin ión yái tárnee ñíi, xíni, ña kéchóon ña u'u dándó'an nímaí, dá kían ná o yá'i chindaya'avi miíi. ⁸ Ta sa oni ta'ándá ni seí nda'avíi noo sato'o yo Jesús ña ná ditá ná ña kedaá xí'ín ndó'o nímaí. ⁹ Tído di'a va ni kaa na xí'ín: "Koó, sa vatí va nákaaon tixi ña maní kée yu'u xí'ón, chí ndée mií yu'u kían ná'a va'a cháa ka noo na koó ndée." Sa'a ñoo ndani ndino'o ini yu'u chindaya'avii miíi sa'a ña ná'a ña kúu iin ta ko kómí ndée miíi, dión, dá ná'i ña nákaai tixi

ndá'a ndée mií Cristo. ¹⁰ Ta sa'a ña ío ndée Cristo xí'ín, sa'a ñoo kadii inii tá koó ndéeí, o tá kána'a ñayuu xí'ín, o tá kámani ña'a nooí, o tá kéndava'a ñayuu xí'ín, o tá ndó'o níóí. Dá chí tá koó ndéeí, dá di'a kúu iin ta ndakí cháa ka kée Ndios.

¹¹ Tído, tát'on kée iin ta ndee to'on, kí'o dión ni kee sa'a ña ni chindaya'avi miíi, tído mií vá ndó ni kedaá xí'ín, sa'a ñoo ni kee dión. Di'a mií vá ndó kánian nakoni ndo yu'u, dá chí noo ni iin tó'ón ta'on ña'a ko kándoo noo yu'u noo ta chínani ndó kúu apóstol ndáya'i, va'ará koó ña'a kúu. ¹² Kua'a nda'o ña'a ná'ano kée na kúu apóstol Jesús ni kee yu'u tein mií ndó, ta ni kee ña xí'an kueé ío inii, chí ni kee ña ndato, xí'ín ña kedaá xí'ín ñayuu, dá naá iní na, xí'ín ña ná'ano vei noo Ndios. ¹³ Sa'a ñoo, ¿ndí kían va'a ni kee yu'u xí'ín dao ka na kúu kuendá Jesús, ta ko ní kéei ña xí'ín ndo'ó, xini ndo? Chí sava'a ña ni kee kían ko ní kí'in ya'i ta'an vei noo ndo. ¿Ká'ano koo ini ndo sa'i tá ká'an ndó ña ña yó'o kúu iin kuachi kini!

Yó'o ká'an Pablo ña sa'a na ñoo ñoo ta'ándá kúu oni

¹⁴ Kana'a ndó, chí sa ío nduui saai noo ndéi ndó ta'ándá kúu oni. Ta o dáta'an ta'on yu'u ndo'ó xí'ín ni iin ña'a, chí ko ndí'i ta'on ini yu'u sa'a ña ío noo ndo, di'a ndí'i inii sa'a mií vá ndó. Dá chí ko kánian koto takuáchí leé tatá xi, di'a na kúu tatá va kánian koto de'e na. ¹⁵ Ta ndino'o ini yu'u íoí ña dándí'i ndidaá ña ío nooí sa'a ndo, ta ío ta'anii dándí'i ndidaá ndéeí sa'a ña kú'u inii sa'a ndo. Ta va'ará sa'ano cháa ka ña kú'u inii sa'a ndo, tído ndo'ó, dánkoo di'a ndó ña kú'u ini ndo sa'i. ¹⁶ Tído kaá dao ndó ña va'ará ko ní kí'in ya'i noo ndo, tído sa'a ña kúu iin ta maña, sa'a ñoo ni danda'avíi ndo'ó, kaá ndo. ¹⁷ ¿Á ni danda'íi ndo'ó xí'ín iin ta ni tanda'í ni sa noo ndo, ká'an ndó? ¹⁸ Ni seí nda'avíi noo Tito sa xi xí'ín iin ka ñani yo noo ndéi ndó. Ta, ¿á ni danda'íi Tito ndo'ó, tá dáa? ¿Á ko ná'a ndó ña iin tó'ón vá kúu ñaxintóni ndú, ta iin nóo vá íchi ñó'o ndu'u?

19 Ndá ndi kuu ká'án ndó ña ká'an ndu dión, dá chi kóni ndu kandoo va'a ndu noo ndo. Tído koó, chi noo Ndios vá ká'an ndu dión sa'á ña kúú ndú kuendá Cristo. Ta noo ndidaá ña kée ndu, na maní mií, ndúkú ndu'u ña kua'ano cháa ka ndo íchi Ndios. 20 Chi yu'í ña tá ná saai noo ndéi ndó, oon ni ví natiin yu'u ndo'ó ndéi ndó kée ndó ña ko náta'an ini, ta dión ni ndo'ó, o náta'an ini ndo kee yu'u. Dá chi oon ni ví ndéi ndó ndátó'ón kuáchi ndo, o ndéi ndó xí'ín ña u'u ini ndo, o ndéi ndó xí'ín ña tondó ndo, o ndéi ndó sa'ándá tá'an ndó, o ndéi ndó dátaí chi'an tá'an ndó, o ndéi ndó káva'a ndó kuáchi sata dao ka ñayuu, o ndéi ndó xí'ín ña táyí ndó, o ndéi iin rá iin ndó kée ndó ña kóni mií ndó. 21 Chi tá ná saai noo ndéi ndó, oon ni ví natiin yu'u ña ka'an noo noo Ndios kee ndó. Ta oon ni ví kuakii xí'ín ndirá nooí sa'á ña kua'á nda'o ndó ni ya'a ni kee kuáchi, ta ko ña'a nandikó ini ndo sa'á ña ni kee ndó kuáchi ka'an noo, o sa'á ña ni kidi ndo xí'ín na ko kúú ñadi'í ndo o yí ndo, o sa'á ndidaá ka kuáchi ni kee ndó xí'ín ñi ndo.

13

1 Ta viti xíno oni ta'ándá saai noo ndéi ndó. Ta kana'á ndó ña xínñó'ó yó uú ñayuu o oni ñayuu kandita ki'o kuendá, dá keyiko yo iin tandó'ó. 2 Sa ni ka'in xí'ín ndó tá ni sa ioi xí'ín ndó, ta viti ká'an tukui xí'ín ndó, ta kee ndó kuendá ña ioi xí'ín ndó. Ta xian nani nákaa xíkái, tánda'í tuti yó'o kosaa noo na ni ya'a ni kee kuáchi, xí'ín noo ndidaá ka ndo'ó, chi tá ná saai tukui noo ndéi ndó, dá kían ni lú'u ña maní o koo sa'a ndo. 3 Chi ndúkú ndó korndodó ndó yu'u nde'á á miian ndaa kuiti Cristo kúú na ká'an noo yu'u. Ta kana'á ndó ña ko kúú ta'on na iin na koó ndée xí'ín ndó. Di'a ná'a na ña kómí ná ndidaá ndée xí'ín mií ndó. 4 Dá chi va'ará ni xi'í Jesús ndika cruz táto'on iin ta koó ndée, tído viti takí na kée ndée mií Ndios. Ta dión ta'ani ndó'o ndu'u, ko ta'ón ndée kómí ndú ñayúú yó'o táto'on ni ndo'o mií Cristo. Tído kataki ndu kande

ndu xí'ín ná kee ndée mií Ndios, dá kechóon ndu noo ndo.

5 Kande'é va'a ndó mií ndó, ná kande'á á miian ndaa kándée ini ndo Jesús o koó, ta korndodó ndo mií ndó. Ta, ¿á ko xí'o ta'on ndó kuendá ña io Jesucristo xí'ín ndó? Chi tá ko io na xí'ín ndó, dá kían sa ni kandoo va' ndo ni tuú ndó noo ña kándisa ndó. 6 Ta kándée ini ña xí'o ndó kuendá ña ko ní kandoo ta'on ndu ni tuú ndú noo ña kándisa ndu. 7 Xíka ndu ña maní noo Ndios sa'a ndo, dá ni iin tó'ón ndó ná o yá'a kee ña kini. Ta ko kée ndu dión, dá kandoo va'a ndu noo ñayuu. Dión kée ndu sa'a ndo'ó, dá katí'a ndó kee ndó ña va'a, va'ará ká'an dao ka ñayuu ña ni tuú ndú noo ña kándisa ndu. 8 Chi o kúu ta'on chituu ndu ña ndaa, di'a ndíta ndu chindeé nduan. 9 Sa'á ñoo náta'an ini ndu kakuu ndu ta koó ndée tá ná kuita toon ndó xí'ín ña kándisa ndó. Ta xíka ndu noo Ndios ña ná xinkuei ndó koo ndó táto'on ki'o kóni mií ná. 10 Ta táai to'on yó'o kosaa noo ndo nani nákaa xíkái, dá kían, tá ná saai noo ndéi ndó, ná dá'a ni ka'an deéin xí'ín ndó, chi ni xi'o sato'o yo Jesús choon yó'o nooí, dá dákuá'anoi ndo'ó xí'ín to'on Ndios, ta ko ní xi'o naan nooí ña dánaá di'ai ndo'ó.

Xí'ín ndisá'án yó'o dándí'i Pablo ña ká'an na

11 Ta viti ko'in dándí'i ña ká'in xí'ín ndó. Ná kadíi ini ndo, ta ndeyiko ndo mií ndó noo Ndios, ta ki'o tá'an ndó tandée ini, iin tó'ón ná kakuu ñaxintóni ndo, ta kandeí va'a ndó xí'ín iin rá iin ndó. Ta Ndios, na xí'o ña kandeí ñóchí yó, na xí'o ña ku'u ini sa'a sátá'an yó, ná koo xí'ín ndó. 12 Ta chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o ná kakuu iin ñaño'ó ka'an tá'an ndó ndisá'án sa'á ña kúú ndó kuendá Jesús. 13 Ta ndidaá ñayuu Ndios ndéi xí'ín yu'u yó'o ká'an na ndisá'án xí'ín ndó.

14 Ta ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó, ta ná ku'u ini sa'a sátá'an ndó táto'on ki'o kú'u ini Ndios sa'a ndo, ta iin ná kakuu ndó kee Espíritu ií ná. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noó na ndéi kuendá Galacia

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo. Ta kó kúú ta'on yu'u iin yoo nì tanda'á iin taa, o iin ra nì kaxi taa. Dá chī mií vá Jesucristo xí'ín tatá Ndios, na nì daná'taki Jesús, kúú na nì kaxi yu'u. ² Ta yu'u xí'ín ndidaá ka na kúú kuendá Jesús ndéi xí'ín yó'o ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndo'ó, na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Galacia xa'an. ³ Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manì xí'ín ndó, ta nakì'o na ña koo va'a ini ndo. ⁴ Jesucristo kúú na nì xì'o mií ná nì xì'i na sa'á kuachi yo, dá nì taó xóo na yó tixi ndá'a ndidaá kúú ña kini ió ñayuu yó'o, chī kì'o dión nì chīkaa ini tatá Ndios ña kee na xí'á. ⁵ Ta daá kuití kánian natiin na ñaño'ó. Dión ná koo.

Iin tó'ón dinì vá Jesús kándéé iní yo, dá ndoo kuachi yo noo Ndios

⁶ Naá vá ini xini sa'á ña yachi téi nì kasá'á ndó kankuei xoo ndó noo Ndios, na nì kana ñaá sa'á ña manì nì kee Jesucristo sa'a ndo. Ta viti ká'an ndó ña ió iin ka to'on sa'á kì'o ña káki ndó. ⁷ Tído kó ta'ón iin ka to'on sa'á kì'o ña káki yó. Ndéi dao taa tein mií ndó xa'an, ta kátoó ra dátuu rá ndo'ó, ta kátoó ra nadaon ra to'on va'a ña ká'an sa'a Cristo. ⁸ Ta va'ará ndu'u o iin ángel nì kii induú ná dána'a iin ka to'on sa'á noó ña nì sa daná'a ndu noo ndo, dá kían iin íchì ná kandoo ndu kakomí ndú kuachi noo Ndios. ⁹ Ta sa nì ka'an ndu xí'ín ndó, ta nándió kuéi tuku ndu ká'an ndu xí'ín ndó; ndi ndáa taa díin dána'a o duú to'on va'a nì daná'a ndu noo ndo, dá kían iin íchì ná kandoo ra kakuu ra taa kómí kuachi noo Ndios.

¹⁰ ¿Á ká'an ndó ña xí'ín to'on ká'ín yó'o ndúkú ña kandoo va'i noó ñayuu o noo Ndios? ¿Á ká'an ndó ña dión ká'ín, dá kandoo va'i noó ñayuu? Chī tá ndúkú yu'u ña kandoo va'i noó ñayuu, dá kían kó kúú ta'on yu'u iin na kéchóon noo Cristo.

Di'a nì kuu tá nì kana Jesús yu'u ña kane'i to'on na

¹¹ Kóni yu'u ña kana'á ndó, ñani mií, ña to'on va'a dána'a yu'u kó kúú ta'an vaan ña nì ndaki ini ñaxintóni taa. ¹² Dá chī kó ní nátiin ta'on yu'u to'on yó'o noo ni iin tó'ón taa, ta ni iin tó'ón taa kó ní dána'a ña nooi. Mií vá Jesucristo kúú na nì xì'o to'on va'a yó'o nooi. ¹³ Sa nì ni'i tó'on va ndó táto'on kì'o nì sa kee yu'u tá sa kándísai táto'on kándisa na Israel. Sa ná'á vá ndó táto'on kì'o kini sa kenda'á yu'u xí'ín ñayuu kúú kuendá Jesús, chī sa katoói dánaá ndi'i noo ná. ¹⁴ Ta yu'u nì sa kuu iin ra sa ndíko cháá ka choon sa'ándá ta sá'ano ñooi o duú dao ka taa dáó xí'ín, chī nì sa ndi'i cháá ka ini sa kee choon sa'ándá ta sá'ano ñoo. ¹⁵ Tído mií Ndios nì kaxi yu'u nda rá kó ñá'a kakii, ta nì kana na yu'u sa'á ña kú'u ini na sa'í. Ta noón kúú na nì nata'an ini ¹⁶ na'a na de'e na nooi, dá ná dána'a yu'u noó na kó kúú na Israel. Ta kó ní sa'an ta'oin ndato'ín ni iin tó'ón ñayuu ndí kían dána'i. ¹⁷ Ta ni ñoo Jerusalén kó ní sa'in ndato'ín ta sa daá kúú apóstol noó yu'u sa'á ndi kee dána'i. Ña nì kee kían dinño'ó ka nì sa'in chí kuendá Arabia di'a. Dá nì nandió koo tukui ñoo Damasco.

¹⁸ Tá nì ya'a oni kua, dá nì kee kua'in ñoo Jerusalén, dá konij Pedro, ta kana'í na. Tá nì saai noo ió na, dá nì sa ioi xí'ín ná sa'on va kuu. ¹⁹ Tído kó ta'ón dao ka na kúú apóstol nì xini, sava'a iin tó'ón Jacobo, na kúú ñani sato'o yo Jesús, kúú na nì xini. ²⁰ Ta ná'á mií Ndios ña kó ká'an to'ín noó ña táai kosa'á noo ndo.

²¹ Tá nì ndi'i, dá nì sa'in chí kuendá Siria, xí'ín kuendá Cilicia di'a. ²² Ta na kúú kuendá Jesucristo ndéi chí kuendá Judea kó ná'á ta'on na yu'u

tiempo daá. ²³ Sava'a ña ni seíd'ó na sa'a yú'u kúú ña: "Taa káa kúú taa sa kendava'a xí'ín yó tá sata, tído viti xíonoo ra kásto'on ra xí'ín ñayuu to'on va'a sa'a Jesús, tá'an ña sa katoó ra dánaa ra tá sata." ²⁴ Ta ni keká'ano na Ndios sa'a ña ni kee na xí'ín.

2

Di'a ni kuu tá ni sa'in ñoo Jerusalén, ni ka'in xí'ín na kúú apóstol

¹ Tá ni ya'a uxí komi kuia, dá ni nandió koo tukui ñoo Jerusalén xí'ín Bernabé. Ta ndáka ta'anii Tito ni sa'in. ² Chí mií Ndios ni xí'ó ña ni kandaá iniñ ña kánian ko'in ñoo. Ta sa'a ña ko kónii ña naá óon choon kéei, sa'a ñoo ni nakanii xí'ín sava'a na ndíta noó na kúú kuendá Jesús sa'a ndí kián dána'i noó na ko kúú na Israel. ³ Ta ni nata'an va ini na, sa'a ñoo ko ní kéndusa na ña ta'anda ñii Tito, ta ni sa ió dáó xí'ín, va'ará kúú rá iin taa griego. ⁴ Ta ni ku'u de'é ta'ani dao ra kaá kúú kuendá Jesús tein ndu'u kananí ñaá rá, ná kande'á ndí kián kée ndu sa'a ña ni kankuei xoo ndu tixi ndá'a ley Moisés sa'a ña ndíta ndu xí'ín Cristo Jesús. Chí kóni ra ña kaño'o jí ndú tixi ndá'a ley Moisés. ⁵ Tído ni lú'u ví ko ní sóno ndu'u noo rá ña kee ndu ña kóni ra, dá kián ná kandita ndaa jí ní ndó noó to'on ndaa ña ká'an sa'a Jesús.

⁶ Tído ni iin ka to'on sa'a ko ní ka'an na ndíta noó na kúú kuendá Jesús xí'ín. Taa ndáya'i kúú ná, tído ko né'e tandíni, dá chí ni iin tó'on ñayuu ko máni cháa ka noo Ndios o duú dao ka na. Iin nóó vá kúú ndidaá ñayuu noo Ndios. ⁷ Ta di'a ni nakoni va na ña mií Ndios ni xí'ó choon noó ña dána'i noó na ko kúú na Israel sa'a to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, táto'on ki'ó ni xí'ó Ndios choon noo Pedro ña dána'a na to'on va'a yó'ó noó na Israel. ⁸ Ta mií Ndios, na ni kaxi Pedro ña kane'e na to'on va'a sa'a Jesús dána'a noó na Israel, noón ta'ani kúú na ni kaxi yu'u ña kane'i to'on va'a yó'ó dána'i noó na ko kúú na Israel.

⁹ Ta ni nakoni Jacobo xí'ín Cefas xí'ín Juan, tá'an na ndíta noó na kúú

kuendá Jesús, ña miían ndaa kuiti Ndios ni xí'ó choon yó'ó noó, chí ni tiin na ndá'í, xí'ín ndá'a Bernabé, ña ná'a ña iin ni nduu ndu xí'ín ná. Ta ni kandoo ndu xí'ín ná ña ko'on ndu dána'a ndu noó na ko kúú na Israel, ta mií ná ko'on dána'a tein na Israel. ¹⁰ Sava'a ña ni xika na noó ndu kián ña ná dá'a ni nandodó ndu chindeé ndu na kúnda'í ndéi ñoo Jerusalén. Ta sa ñoo kúú váan ndí'i iniñ keei.

Di'a ni kuu tá ni danáni yu'u Pedro

¹¹ Tído tá ni kasaa Pedro ñoo Antioquía, dá ni danáni yu'u na, dá chí ña ni kee na ñoo kúú iin ña ko vá'a noo Ndios. ¹² Chí tá ko ñá'a kasaa dao taa ni tanda'á Jacobo, dá ni sasá'an Pedro xí'ín na ko kúú na Israel. Tído tá ni ndí'i ni kasaa taa ñoo, dá ni kasá'a kúxoo va Pedro noó na ko kúú na Israel. Ta kúú ko ní sasá'an ka na xí'ín ná, chí yu'u na kée ra ká'an ña miían ndusa ta'anda ñii ndidaá taa kúú kuendá Jesús. ¹³ Ta sa'a ña ni kee na dión, sa'a ñoo ni kuxoo ta'ani dao ka na Israel kuendá Jesús. Ta nda Bernabé ni kee ta'ani dión, chí ni kuxoo ta'ani na táto'on ki'ó ni kee dao ka ta uu noo ñoo.

¹⁴ Tá ni xini yu'u ña ko kéndúsá'ano na táto'on ki'ó dándáki to'on ndaa ña ká'an sa'a Jesús, dá ni kaa'i xí'ín Pedro noo ndidaá na kúú kuendá Jesús ni ñataka ñoo: "Mií ní kúú iin taa Israel, tído kée ní táto'on ki'ó kée na ko kúú na Israel, ta ko nákaa ka ní tixi ndá'a ley na Israel. Sa'a ñoo, ¿ndiva'a kéndusa ní xí'ín na ko kúú na Israel ña kee na choon sa'ándá ley na Israel, tá dáá?"

¹⁵ "Mií yó kúú na Israel, chí ni kakió ñoo Israel. Ta ko kúú yó ñayuu tukú yá'a kée kuachi noo ley yo. ¹⁶ Ta ná'a yó ña ni iin tó'on ñayuu o kúú kandoo vii noo Ndios sa'a ña kée na choon sa'ándá ley Moisés, chí sava'a sa'a ña kándéé iní na Jesucristo, sa'a ñoo kándoo vii ná noo Ndios. Chí sa'a ña kándisa yó Jesucristo, sa'a ñoo kándoo vii yo noo Ndios. Ta kián sa'a ña kándéé iní yo iin tó'on diñi Jesucristo va, ta o duú sa'a ña kée yó choon sa'ándá ley. Chí ni iin tó'on ñayuu o

kúu kandoo vii noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley.

17 “Ta sa'á ña ndúkú yó kandoo vii yo noo Ndios sava'a sa'á ña kándéé iní yo Jesucristo, sa'á ñoó ká'an dao ñayuu ña kúú yó ñayuu kómí kuachi. Ta, ¿á ña yó'o kóni kaa ña Jesucristo kúú na xí'o ña ya'a yó kee yó kuachi? Koó, ko ta'ón dión kíán. 18 Dá chi tá nì nāndiō kuéi tuku yó kándéé iní yo ley, tá'an ña nì dankoo yó, dá kíán kakuu ij vá yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios.

19 “Sa nì xi'i va yu'u noo ley Moisés, chi ko kándéé ka iní ña dákaki ñaá. Ta nì natakí yu'u noo ña kóni Ndios. 20 Ta viti kíán kékuendáí ña nì xi'i nduúí xí'in Jesucristo ndika cruz. Sa'á ñoó ko takí ka yu'u noo ña kóni mií. Nda Cristo va kúú na nákaa nímaí dándáki na yu'u viti. Ta ndidaá ña kéei viti, kúú ña kéei sa'á ña kándéé iní Jesucristo, na kúú de'e Ndios, na kú'u iní sa'í, ta nì nakí'o na mií ná ña nì xi'i na sa'í. 21 Ta nì iin kuu ta'ón o dānkoo yu'u ña maní nì kee Ndios sa'í. Dá chi tá ná kandoo vii yo noo Ndios sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley, dá kíán nì naá óon va ña nì kee Cristo Jesús nì xi'i na ndika cruz sa'a yo, ní kúu.”

3

Ni natiin yó Espiritu ij Ndios sa'á ña kándéé iní yo Jesús

1 Nandéé ka vían xixi ndo'ó, na Gálatas xaan. ¿Ndá yoo nì danaá iní ndo, dá o kándísa ka ndo ña ndaa sa'a Jesús? Chi sa tá'í nì nakani ndu'u xí'in ndó sa'á ña nì kee Jesucristo nì xi'i na sa'a yo ndika cruz. 2 Ta viti, ña kóni kandaá iní sa'a ndo kíán, ¿á nì natiin ndó na kúú Espiritu ij Ndios sa'á ña kée ndó choon sa'ándá ley o sa'á ña nì kándéé iní ndo Jesús tá nì seídó'o ndó to'on va'a sa'a ná? 3 Nandéé ka vían xixi ndó. Chi sa va'a va nì kasá'á kándéé iní ndo Jesús nì kee na kúú Espiritu ij. Tído, ¿á ká'an ndó viti ña xí'in ndéé mií ndó, dá kándéé ndó káki ndó? 4 ¿Á nì naá óon va ña nì ndo'o níno ndo sa'á ña kándéé iní ndo Jesucristo? Va'a nda'o tá ko ní naá óon ña nì ndo'o ndó. 5 Nì xi'o Ndios

Espiritu ij ná noo ndo, ta kée na ña'a ndato xí'in ndó. ¿Á dión kée na xí'in ndó sa'á ña kée ndó choon sa'ándá ley, ká'an ndó? Koó, chi kée na dión sa'á ña nì kándéé iní ndo Jesús tá nì seídó'o ndó to'on va'a sa'a ná.

Natiin ta'ani yó ña va'a nì kandoo Ndios k'i'o na noo Abraham

6 Kana'á ndó ña sa'á ña nì kándéé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó nì kandoo vii ná noo ná. 7 Sa'á ñoó kana'á ndó ña ndi ndaa mií ñayuu kándéé iní Ndios, noón kúú na ve'e mií Abraham. 8 Dá chi ká'an tuti ij Ndios ña sa daá nì chikaa va iní Ndios ña dānkoo vii ná na ko kúú na Israel noo mií ná sa'á ña kándéé iní ña ná, chi di'a nì kaa na xí'in Abraham: “Sa'a yo'ó nì'i ndidaá kúú ñayuu ndéi ñayuu yó'o ña va'a.” 9 Sa'á ñoó ndi ndaa mií vá ñayuu kándéé iní Jesús, noón kúú na natiin ña va'a xí'o Ndios, táto'on k'i'o nì ndo'o Abraham sa'á ña nì kándísa na to'on nì ka'an Ndios xí'in ná.

10 Ndi ndaa mií ñayuu ndúkú ña kandoo vii ná noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley Moisés, na yó'o kúú na táí chi'an noo Ndios. Dá chi di'a ká'an tuti ij Ndios: “Ndidaá kúú na ko ní kándéé kee ndi ndi'i choon sa'ándá ley, na yó'o kúú na táí chi'an noo Ndios.” 11 Sa'á ñoó kandaá iní yo ña ko ín ta'on kandoo vii noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Dá chi di'a ta'ani ká'an tuti ij Ndios: “Na nì kandoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ña ná, noón kúú na kataki chíchí.” 12 Tído díin va dándáki ña kúú ley noo ña kándéé iní yo Ndios, dá chi di'a ká'an tuti ij Ndios: “Na kándéé kée ndi ndi'i kuí choon sa'ándá ley, noón kúú na nì'í ña kataki na keean.”

13 Ta Cristo Jesús kúú na nì taó xóo yó tixi ndá'a ley, tá'an ña nì datáí chi'an ñaá noo Ndios. Chi nì xi'o na mií ná nì nakuio na ndidaá kúú chi'an sa'a yo, dá chi di'a kaá tuti ij Ndios: “Ta ndi ndaa mií ña ná karkaa ndika iin yíto, roón kúú ra táí chi'an.” 14 Ta sa'á ña nì kee Cristo Jesús dión, sa'á ñoó kuu nì'i ta'ani na ko kúú na Israel ña va'a, tá'an ña nì

kaa Ndios k̄i'o na noo Abraham. Ta sa'á ña kándéé iní yo Jesús, sa'á ñoó ni ni'i yo na kúu Espiritu i Ndios tát'o'on k̄i'o ni kaa Ndios kee na xí'in yó.

Nda tá sa na'á, dá ni chikaa ini Ndios ña tanda'á ná Jesús kii na chiya'i na sa'á kuachi yo

¹⁵ Ñanii, ná ko'in ka'in sa'a iin taa ñayuu yó'o xí'in ndó, dá kandaá ini ndo ña kónii ka'in xí'in ndó. Tá ni kava'a iin taa iin tuti ña ká'an tát'o'on k̄i'o kóni ra kee ra, dá ni kani ra sello noo tuti ra, dá kían ni iin tó'on ñayuu o kúu dátuu ná to'on ni taa ra, ta o kúu ta'on chi'i na cháa ka to'on noo ña ni taa ra.

¹⁶ Díon ta'ani ni kee Ndios, chi ni kaa na noo tuti i ná ña k̄i'o na ña va'a noo Abraham, xí'in noo na ve'e na. Ta ko ní ka'an Ndios k̄i'o na ña va'a yó'o noo “ndidaá na ve'e na”, chi ko ní ka'an na sa'á kua'á ñayuu, dá chi ni ka'an na sa'a iin tó'on taa, chi di'a ni kaa Ndios xí'in Abraham: “Tein na ve'e yo'ó kana iin taa.” Ta taa ñoó kúu Cristo Jesús. ¹⁷ Sa'á ñoó ká'in xí'in ndó ña tá sa na'á ni x̄i'o Ndios to'on na ña kee na tát'o'on k̄i'o ni kandoo na kee na xí'in Abraham. Dá ni ya'a komi ciento oko ux̄i kua, dá ni x̄i'o na ley na noo Moisés. Sa'á ñoó o kúu ta'on dátuu ley yó'o to'on ni x̄i'o Ndios noo Abraham, dá chi miian ndaa kee Ndios ña ni kandoo na kee na. ¹⁸ Chi tá ni'i yo ña va'a yó'o noo Ndios sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley, dá kían ko ndaya'i ta'on to'on ni x̄i'o na noo Abraham. Tído ko ta'ón dión kían, dá chi ni x̄i'o oon va na ña va'a yó'o noo Abraham, chi k̄i'o dión ni kandoo Ndios kee na xí'in ná.

Yó'o náani Pablo sa'a ndá choon ni x̄i'o Ndios ley na noo Moisés

¹⁹ Ta viti, ¿ndá choon ni x̄i'o Ndios ley na noo Moisés, tá dáá? Ni x̄i'o naan noo Moisés dá chi va'an dána'aan ndi ndáa iin rá iin ña'a kini kée yó. Ta ni daná'aan noo ñayuu nda rá ni tuu noo na ni kii tein na ve'e Abraham. Noón kúu ña va'a ni kaa Ndios k̄i'o na. Ta ni x̄i'o Ndios ley yó'o noo Moisés xí'in ndá'a ángel. Ta xí'in ndá'a Moisés ni x̄i'o naan noo ñayuu.

²⁰ Tído ko ní kéchóon ta'on Ndios iin ka ñayuu, dá ka'an na xí'in Abraham, chi iin tó'on míi vá Ndios ni ka'an xí'in ná.

²¹ Sa'á ñoó, ¿á dátuu ley Moisés ña va'a ni kaa Ndios kee na xí'in Abraham? Koó, ko ta'ón dión kían. Dá chi tá kandeé ley k̄i'o ña kataki chíchí yó, dá kían xí'in míi vá ley kuu kandoo vii yo noo Ndios. ²² Tído ko ta'ón dión kían, dá chi ká'an tuti i Ndios ña ñó'o ndidaá ñayuu tixi nda'á kuachi, sa'á ñoó k̄i'o Ndios ña ni ka'an na k̄i'o na noo yo sava'a sa'á ña kándéé iní yo Jesucristo, chi sava'a ñayuu kándisa ñaá kuu ni'i ña.

²³ Tá ko ñá'a kandeé iní yo Jesucristo, dá ni sa ndadi yo tixi ndá'a ley. Ta sa dandáki ñaá ley nda rá ni kasandaá kuu ni na'a Ndios noo yo ña kandeé iní yo Jesús. ²⁴ Ta ley ñoó ni sa ndakaan yo tát'o'on k̄i'o ndáka iin na kéchóon takuálí de'e sato'o na. Ta dión ni sa ndaka ley ñoó yó nda ni kasandaá yo kandeé iní yo Cristo Jesús, sa'á ñoó kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná. ²⁵ Tído viti kándéé iní yo Jesús, ta ni kankuei yó tixi ndá'a ley, ña kúu tát'o'on k̄i'o kúu na ndáka takuálí, ²⁶ chi viti kúu yó de'e Ndios sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús. ²⁷ Iin ni nduu va yó xí'in Cristo sa'á ña ni sodo nduta yo ña ni kandeé iní yo ná. Tá kían tát'o'on k̄i'o ni nandixi yó na. ²⁸ Ta viti ko né'e tandini á kúu yó na Israel o na griego, o á kúu yó na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o o koó, o á kúu yó taa o ñá'a, chi iin tó'on din̄i ni nduu ndidaá yó noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús. ²⁹ Ta sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús, sa'á ñoó ni nduu yó na ve'e Abraham, ta ni'i yo ña va'a ni kaa Ndios k̄i'o na noo na ve'e Abraham.

4

¹ Ta di'a kua'an ña kónii ka'in xí'in ndó. Sa ná'a vá ndó ña iin tayii ló'o, tá'an ra ni'i ndidaá kúu ña'a tatá xi, iin nóo vá kúu xí'í'ín iin mozo, va'ará kakuu xi sato'o ndidaá ña'a na ve'e xi.

² Dá chi nákaa xi tixi ndá'a na kéchóon noo tatá xi xí'ín na ndáka ñaá nda ná xino xi kua ña kían ni kaa tatá xi

natiin xi ña'a ió noo ná. ³ Kì'o dión ta'ani nì sà ndo'o yó, chì nì sà kuu yó tátò'on takuá'í ndó'o dión, chì nì sà ño'o yó tìxi ndá'a ña kini dándáki ñayuu ndéi ñayuú yó'o. ⁴ Tído tá nì xinkoo tiempo ña kían nì chikaa ini mií Ndios, dá nì tanda'á ná de'e na Jesús nì kii na nì kaki na tìxi iin ñá'a. Ta nì kaki ta'ani na tìxi ndá'a ley.

⁵ Dión nì kee na, dá nì taó xoo na yó tìxi ndá'a ley, dá nì'ì yó ña kakuu yó de'e na. ⁶ Ta sa'á ña kúu yó de'e Ndios, sa'á ñoo nì tanda'á ná Espíritu de'e na nì kasáa na ió na ini nio yó. Ta Espíritu ñoo kúu na kédaá xí'á, dá kayu'ú yó Ndios: "Tatá ló'o mií." ⁷ Sa'á ñoo kò ñó'o ka yó tìxi ndá'a ley, chì ndá'a de'e Ndios vá kúu yó viti. Ta sa'á ña kúu yó de'e na, sa'á ñoo kánian natiin yó ña va'a noo ná sa'a Cristo.

Kandita ndaa ndo xí'ín ña kándisa ndó sa'a Jesús

⁸ Tá sa na'á, ta kò ñá'a kana'á ndó Ndios, dá nì sà ño'o ndó tìxi ndá'a ña kò kúu ndios. ⁹ Tído viti sà ná'á vá ndó ndá yoo kúu Ndios, o va'a kaan ná ka'ín xí'ín ndó ña sà ná'á di'a va Ndios ndo'ó. Sa'á ñoo, ¿ndiva'a nì nandió kuéi tuku ndó noo ña'a kò chóon, tá'an ña kini dándáki ñayuu ndéi ñayuú yó'o? Ta, ¿ndiva'a nì nachi'ì tuku ndó mií ndó tìxi ndá'án? ¹⁰ Chì kéká'ano ndó dao kuu, xí'ín dao yoo, xí'ín dao víko xí'ín dao kuia. ¹¹ Sa'á ñoo nákanii iniij sa'á ña kée ndó dión, dá chì ndá ndi kuu naá óon va choon nì kee tein ndó.

¹² Ñani miíj, seí nda'avíj noo ndo ña kee ndó tátò'on kée miíj, dá chì nì kee yu'ú tátò'on kée mií ndó tá nì sà ioi xí'ín ndó. Ta ni iin ña'a kò ní ya'a ndó nooí. ¹³ Ta sà ná'á vá mií ndó ña sa'á ña sà kú'u vai, sa'á ñoo nì kuu nì daná'ì noo ndo ta'ándá míj noo sa'á ña kúu to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús. ¹⁴ Ta kò ní kú'ichì ini ndo koni ndo yu'ú, ta kò ní kañó'ó ñaá ndó va'ará nì sà kú'ì. Di'a nì nakuaka va'a ndó yu'ú tátò'on iin ángel nì kii noo Ndios, ta nì kee ndó yu'ú kúu'í tátò'on mií Cristo Jesús. ¹⁵ Ta, ¿ndéi kua'an ña kádij téi ini ndo koni ndo yu'ú? Ta xí'o ndaa

kuendá sa'a ndo, chì nda nduchí nóo ví ndó kú'u ini ndo taó ndo kì'o ndó noo yú'u tiempo daá ñoo, ní kúu. ¹⁶ Ta viti, ¿á ndáá xiní u'u va ndó yu'ú sa'á ña ká'ín ña ndaa xí'ín ndó?

¹⁷ Ta ndéi dao taa kádí'inda rá ndo'ó, chì kátóo ra ña kee ndó ña kóni mií rá, tído o duú ña va'a kían kóni ra. Dá chì ña kóni ra kían taó xoo ra ndo'ó tein ndu'u, dá nduu ndó kuendá mií rá, dá koo kuión ndo xí'ín ña dána'a ra. ¹⁸ Ña va'a kían tá daá kuití ná koo kuión ndo xí'ín ña va'a, va'ará koo yu'ú ió xí'ín ndó.

¹⁹ De'e kuáli miíj, tuku va nì kasá'á ndó'o naní nio yu'ú kée ndó, chì ndó'ì tátò'on kì'o ndó'o iin ñá'a tá káki de'án. Ta kúu dión kando'o vai sa'a ndo nda ná kasandaá ndo kee ndó to'on kì'o nì sà kee mií Cristo. ²⁰ Kóni kíj kakaaj tein ndó, dá ka'ín iin to'on vitá cháá ka xí'ín ndó, chì nákanii nda'o iniij sa'a ndo.

Ñayó'o kían nì ndo'o Agar xí'ín Sara

²¹ Ta viti ká'ín xí'ín ndo'ó, na kátóo ndu'u tuku tìxi ndá'a ley Moisés: ¿á kò óon ta'on kueidó'o ndó ndi kaá ley nì taa Moisés? ²² Chì kaá to'on nì taa na ña nì sà ndei uu de'e yíj Abraham. Iin xi nì sà kuu de'e ñá'a sà káa tìxi ndá'a ñadi'í na. Ta iin ka de'e na nì sà kuu de'e ñadi'í na, ñá'a dándáki mií. ²³ Ta de'e ñá'a, ña sà káa tìxi ndá'a ñadi'í na, nì kaki xi chì kì'o dión kóni Abraham. Tído de'e ñadi'í na, ñá'a dándáki mií, kúu ra nì kaki tátò'on nì xì'o mií Ndios to'on na noo Abraham.

²⁴ Ndi nduú ñá'a yó'o kúu tátò'on uu to'on nì kandoo Ndios kee na xí'ín ñayuu na. Ta to'on mií noo kúu ley nì xì'o Ndios dinì yuku naní Sinaí. Ta ñayuu nì kaki tìxi ley yó'o, noon kúu na ñó'o tìxi ndá'án. Ta ley yó'o kúu tátò'on Agar, ta ñayuu ñó'o tìxi ndá'a ley kúu tátò'on de'e Agar. ²⁵ Dá chì ñá'a naní Agar ñoo kúu tátò'on yuku naní Sinaí iin chí Arabia noo nì xì'o Ndios ley noo Moisés. Ta kúu ta'anián tátò'on ñoo Jerusalén, ña nákaa viti. Dá chì ñoo yó'o nákaa tìxi ndá'a ley xí'ín ndidaá ñayuu ndéi nooán, tátò'on kì'o nì sà káa Agar tìxi ndá'a ñadi'í Abraham. ²⁶ Tído iin ka

ñoó Jerusalén, ña nákaa chí induú, ko nákaa ta'an vaan tixi ndá'a ley. Ta ñoo ñoo kúú tát'o'on naná yo, na kúú kuendá Jesús. ²⁷ Dá chí di'a kaá tuti ij Ndios:

Kadij iní yo'ó, ñá'a, yo'ó ñá ko kuú kandeí de'e, yo'ó, ñá ko óon ta'on kaki de'e.

Kayu'ú yo'ó xí'an kadij inóon, chí ko ñá'a ndo'o naní nio, dá kaki iin de'ón.

Dá chí kua'a cháa ka kakuu de'e yo'ó, ñá ni kandoo nda'í xaan, o duú na ñá'a ió yí.

²⁸ Ta viti, ñani mií, kúú yó tát'o'on Isaac, chí kúú yó de'e ni kaa Ndios kí'o na noo Abraham. ²⁹ Ni sa kenda'ava tayí ni kaki xí'in ña kóni mií Abraham xí'in tayí ni kaki ni kee Espíritu ij. Ta kí'o dión ta'ani kenda'ava na ñó'o tixi ndá'a ley xí'in yó viti. ³⁰ Tído, ¿á ko ndúsa ta'on ini ndo ña ká'an tuti ij Ndios? Chí di'a va kaáan: “Taó xóo ñá'a nákaa tixi ndá'a ñadi'oon ná ko'an xí'in de'án. Dá chí o kúú ta'on ni'í nduú xi ña va'a xí'in de'e ñá'a dándáki mií.”

³¹ Sa'á ñoo, ñani mií, kana'á ndó ña ko kúú ta'on yó de'e ñá'a nákaa tixi ndá'a iin ka na. Di'a kúú yó de'e ñá'a dándáki mií.

5

Ko ñó'o ka yo tixi ndá'a ley Moisés

¹ Sa'á ñoo kandita toon ndó xí'in ña ni kee Cristo sa'a ndo, chí ni taó xóo na ndo'ó tixi ndá'a ley Moisés, ña sa dandáki ñaá. Ta o sa nándio kuéi ka ndo kaño'o ndó tixi ndá'an, dá dándáki tukuan ndo'ó. ² Kueídó'o va'a ndó, chí yu'u kúú Pablo, na ká'an xí'in ndó. Tá ná nakí'o ndó mií ndó ña ta'anda ñí ndo tát'o'on kí'o kée ta Israel, dá kían ko ta'ón ña'a natiin ndó noo ña ni kee Cristo Jesús sa'a yo. ³ Ta nándio koo tukui ká'in xí'in ndidaa ta, tá'an ra kándia ña ta'anda ñí rá, ña miían ndúsa kánian kee ra ndi ndi'í choon sa'ándá ley Moisés, dá kandoo vii rá noo Ndios.

⁴ Tá ká'an ndó ña kandoo vii ndo noo Ndios sa'á ña kée ndó choon sa'ándá ley, dá kían ña yó'o kóni kaa

ña ni taó xóo va ndó mií ndó noo Jesús, ta ni taó xóo ta'ani ndó mií ndó noo ña maní ni kee na sa'a ndo.

⁵ Tído sa'á ña ió Espíritu ij Ndios xí'in yó, sa'á ñoo ió tandeé iní noo yo ña kandoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo Jesús. ⁶ Dá chí sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús, sa'á ñoo va'ará ni ta'anda ñí yo o ko ní ta'anda ña, ni iian ko ndaya'i. Ña ndaya'i kían kándéé iní yo Jesús, ta ña yó'o kedaá xí'in yó, dá ku'u ini sa'a sátá'an yó.

⁷ Ta sa va'a nda'o kua'an ndo xí'in ña ndaa kándisa yó. ¿Ndá yoo ni nadaká ñaxintóni ndo, dá ko seídó'o ka ndo ña ndaa? ⁸ Tído kana'á ndó ña o duú Ndios ní nadaká ñaxintóni ndo, chí di'a mií ná kúú na ni kana ndo'ó.

⁹ Ta sa ná'á va'a mií ndó ña xí'in lú'u chí'í vá levadura, ta kúú dákuita tachí vaan iin tu'u yusa káva'a pan. Ta dión ta'ani kée ña to'ón dána'a ta ñoo xí'in ndó. ¹⁰ Ta kándéé iní yu'u sato'o yo Ndios ña nandio kuéi ndó kandisa ndó tát'o'on kí'o kándisa yu'u. Chí ñayuu kátoó nadaká ñaxintóni ndo, miían ndaa chiya'i na noo Ndios sa'á ña to'ón dána'a na noo ndo. Ko né'e tandíni ndá yoo kúú ná.

¹¹ Ñani mií, tá dána'a ij yu'u noo ñayuu ña miían kánian ta'anda ñí ná to'on kée ra Israel, dá kían, ¿ndiva'a kenda'ava ij ra Israel xí'in yu'u, tá dáá? Chí tá dána'í dión noo ná, dá kían o kuído ta'on ini ra kee to'on va'a ña ká'an sa'á ña ni kee Jesús sa'a yo ndika cruz, tá dáá. ¹² ¿Tído va'a cháa kaan iin íchi di'a ná dákuáchi ta nadaká ñaxintóni ndo ñí mií rá!

¹³ Kana'á ndó, ñani mií, ña sa ni nakana va Ndios ndo'ó ña o kaño'o ka ndo tixi ndá'a ley. Tído ná dá'a ni ka'an ndó ña sa'á ña ko ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley, sa'á ñoo kuu kee ndó ña kóni ñí ndo. Di'a kánian chindeé tá'an ndó xí'an kú'u ini sa'a sátá'an ndó. ¹⁴ Chí dáxinkoo ndi'í yó choon sa'ándá ley Moisés tá ná kueídó'o yó choon kua'an di'a: “Ku'u ini ndo sa'a ñayuu xí'in ndó tát'o'on kí'o ndó'o ndó xí'in mií ndó.” ¹⁵ Tído tá chidáó tá'an ndó xí'in to'on ká'an ndo, ta seí yí'í tá'an ndó, dá kían kaon koo ndó, chí

kasandaá kuꝛ, dá naá ndí'i iin rá iin ndó.

Ki'o ndó mií ndó noꝛ na kúú Espíritu ij Ndios ña ná kandaka na ndo'ó

16 Ta ká'an ta'anii xí'ín ndó ña koo ini ndo kee ndó ña kóni na kúú Espíritu ij Ndios, ta o sa kée ndó ña kini kóni ñíi ndo. 17 Dá chi ña kóni ñíi ndo ko náki'in tá'an nóóán xí'ín ña kóni Espíritu ij Ndios, chi naá tá'an va ña kóni ñíi ndo xí'ín ña kóni Espíritu ij. Sa'á ñoꝛ o kúu kee ndó ña kóni ndo. 18 Tído tá naki'o ndó mií ndó noꝛ Espíritu ij Ndios ña ndaka na ndo'ó, dá kían ko ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley.

19 Ta ko ú'u ta'on kandaꝛ inio ndi kée ñayuu xí'o mií noꝛ ña kóni ñíi ná, dá chi kée na kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í na o yíi ná, ta kée na ña ka'an noꝛ xí'ín ñíi ná, ta ko chítuu ini na kee na ña ka'an noꝛ. 20 Ta ndáño'o na ña ko kúú ndios, ta kétadí na xí'ín ñayuu, ta xini u'u tá'an na, ta naá na xí'ín dao ka ñayuu, ta kuión na, ta yachi xido ini na, ta sava'a sa'a mií vá ná nákani ini na, ta sa'ándá tá'an na ñayuu, ta taó xoo na ñayuu kandoo xoo mií ná, 21 ta u'u ini na, ta sa'ání na ndii, ta daá xini na, ta tein víko yá'a na kée na ña kini ka'an noꝛ. Ta kée na dao ka ña'a kini táto'on kua'an ña yó'o. Sa ni ka'in xí'ín ndó, ta ká'an tukui ña ndi ndáa mií ñayuu ndéi kée ña yó'o, ni iin kuꝛ tá'ón o koni na natiin na kandeí na noꝛ dándáki Ndios.

22 Tído di'a kua'an ña va'a xí'o na kúú Espíritu ij Ndios ña kían kee yó: kú'u ini yo sa'á ñayuu xí'ín yó, ta ió dii ini yo, ta va'a ndéi yó xí'ín dao ka na, ta kueé ini yo, ta kéva'a yó xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu, ta va'a ini yo xí'ín dao ka na, ta kúú yó ñayuu ndaa, 23 ta nda'í ió ini yo, ta chítuu inio kee yó ña kini. Ta noꝛ ni iin tó'ón ley ko yá'a yó tá kée yó ndidaá ña va'a yó'o. 24 Ta na ndíta xí'ín Cristo, noꝛn kúú na ni chirkuei ndidaá kúú ña kini kóni ñíi ná keean ndika cruz, chi ko kée ka na ña kini kóni ñíi ná. 25 Tá dándáki na kúú Espíritu ij níyo yo, dá kían ná kee yó ña kóni mií ná. 26 Ta ná dá'a ni kakuu yó ñayuu ió táyíi ini. Ná dá'a ni

dáta'an tá'an yó. Ná dá'a ni koo u'u ini yo koni yo ñani yo.

6

Koo ini ndo chindeé tá'an ndó xí'ín iin rá iin mií ndó

1 Ñani mií, tá iin ndakána ni natiin ndó iin ñani yo noꝛ kuachi, dá kían ndo'ó, na ndíta toon xí'ín Espíritu ij, kúú na kánian chindeé ná, dá ná kuiin ndaa tuku na. Ta nda'í ni ka'an ndo xí'ín ná, ta kandaꝛ ndo mií ndó, chi oon ni ví kuei ta'ani mií ndó noꝛ kuachi táto'on ki'o ni ndo'o ñani yo.

2 Ta chindeé tá'an ndó xí'ín iin rá iin ndó tá ndó'o níyo ndo, ta ki'o dión kee ndó, dá kee ndó choon ni sa'anda Cristo. 3 Ta na chinaní mií ña kúú ná na ndáya'i, ta ni iin ña'a ko kúú ná, dá kían dándá'í na mií vá ná. 4 Ta iin rá iin mií vá ndó kánian kande'é va'a ña kée ndó, dá kían nata'an ini ndo sa'á ña va'a kée ndó. Ta o sa chidááo tá'an ndó ña kée ndó xí'ín dao ka ñayuu.

5 Dá chi iin rá iin mií vá ndó xí'ín choon ni ni'i ndo noꝛ Ndios.

6 Ta ndidaá ndo'ó, na dákuá'a to'on Ndios, kánian chindeé ndó na dána'a noꝛ ndo xí'ín ña va'a ió noꝛ ndo.

7 O sa koo ini ndo dándá'í ndo mií ndó, dá chi ko in ta'on kuu dándá'í Ndios, chi ndidaá ña'a xiti ndó, ñoꝛ kían dákée ndó. 8 Ta dión ta'ani ndo'o na kée ña kóni ñíi ná, noꝛn kúú na ni'í ña naá ná. Tído na kée ña kóni Espíritu ij, noꝛn kúú na ni'í ña kataki chíchí ná kee Espíritu ij.

9 Ta ná dá'a ni kuitá yo kee yó ña va'a, chi tá ko sa tuu yó ña kée yóan, dá kían kasandaá iin kuꝛ natiin yó ña va'a noꝛ Ndios. 10 Sa'á ñoꝛ tá nóno yó kee yó ña va'a, dá kían ná kee yóan xí'ín ndidaá ñayuu. Ta ná ndi'í cháá ka ini yo kee yó ña va'a xí'ín na kándisa dáó xí'ín yó Jesús.

Ta viti kúú yó ñayuu saá sa'á ña kándéé ini yo Jesús

11 Kande'é ndó, di'a ví ná'ano letra táai xí'ín ndá'a mií. 12 Ta ndidaá ra kóni kandoo va'a noꝛ dao ka ñayuu, roꝛn kúú ra kéndusa xí'ín ndó ña ta'anda ñíi ndo. Chi sa'á ña ko kóni ra ña kendava'a na Israel xí'ín

rá, sa'á ñoó kénóo ra ña ni kee Cristo sa'a yo ndika cruz. ¹³ Tído ni mií ra ni ta'anda ñi ko kándéé kee ndidaá choon sa'anda ley. Tído kóni ra kendúsa ra xí'ín ndó ña ta'anda ñi ndo, dá chindaya'i ra mií rá noó na Israel. ¹⁴ Tído ni lú'u ko kóni yu'u chindaya'i mií sa'á ña yó'o. Ña kéká'ano yu'u kúu ña ni kee sato'o yo Jesucristo sa'í ndika cruz. Chi kée yu'u kuenda ña sa ni xi'i ña kini ió ñayuú yó'o nooí ndika cruz táto'on ki'o ni xi'i ta'ani mií noó ña kini ió ñayuú yó'o. ¹⁵ Dá chi sa'á ña ndíta yó xí'ín Jesús, sa'á ñoó ni iin ña'a ko ndáya'i ña ta'anda ñi yo o koó. Ña ndáya'i noo Ndios kúu ña ni nduu yó ñayuu saá. ¹⁶ Ta ndidaá ndo'ó, na taxi va'a choon ni taai noo tuti yó'o, ná koo va'a ini ndo, ta ná ku'u ini Ndios sa'a ndidaá kúu ndo'ó, na ndisa kúu na ñoo Ndios.

¹⁷ Ta yó'o chí noo o sa dáta'án ka ni iin ndó yu'u, dá chi sa kua'á nda'o yanda tándaa ñií kée ñayuu sa'á ña dána'i sa'a sato'o yo Jesús.

¹⁸ Ñani mií, ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndo'ó. Díón ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noó na ñoo Éfeso

Ká'an Pablo ndisá'án

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, táto'on kì'o kóni mií Ndios. Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín ndo'ó, na ndéi ñoo Éfeso, ndo'ó na kúu ñayuu Ndios, ndo'ó na ndíta toon xí'ín Cristo Jesús. ² Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manì xí'ín ndó, ta nakì'o na ña koo va'a ini ndo.

Kì'o di'a nì kemáni Ndios yo

³ Ná natiin Ndios, na kúú tatá sato'o yo Jesucristo, ndidaá tá'an ñaño'ó. Mií ná nì kemáni ná yó xí'ín ndidaá ña va'a ió noo ná, ta nda noo ió na nda induú nì tanda'á ná ña nì kixian sa'á ña nì kee Cristo. ⁴ Ta nda rá ko ña'á kasá'á sa'a ñayuu, nda daá vá nì kaxi na yó sa'a Cristo, dá ná kakuu yó na koo vii, na koó kuachi noo mií ná. ⁵ Ta sa'á ña kú'u ini na sa'a yo, sa'á ñoo nda daá nì chikaa ini na ña kakuu yó de'e mií ná sa'a Jesucristo, chì kì'o dión nì nata'an ini mií ná kee na. ⁶ Dión nì kee na, dá kían ná nakì'o yó ñaño'ó noo ná sa'á ña manì ká'ano nì kee na xí'á, dá ná natiin va'a na yó sa'á de'e manì ná. ⁷ Chì xí'ín nì de'e na nì taó xóo na yó noó ña kánian ndo'o yó sa'á kuachi kée yó, ta nì ku'u ká'ano ini na sa'a yo, chì ká'ano nda'o ña manì nì kee na xí'ín yó. ⁸ Ta sa'á ña manì ká'ano nì kee na xí'ín yó, sa'á ñoo nì nì yó ña koo ndichí xíxi yó xí'ín ña kaon koo ñaxintóni yo, ⁹ dá chì nì xì'o na ña nì kandaá ini yo sa'á ña nì chikaa ini na kee na, tá'an ña nì sa io de'é noo ná, chì kì'o dión nì nata'an ini na. Ta ndidaá ña yó'o kúú ña nì chikaa ini na kee na. ¹⁰ Chì tá ná xinkoo kuu nì kaxi mií ná, ko'on na nachì'i na ndidaá tá'an ña'a tixi ndá'a Cristo, dá dándáki ñaá ná, mián kían ña ñó'o induú, o mián kían ña ió noño'ó yó'o.

¹¹ Ta sa'a mií Cristo nì kaxi Ndios yóo, dá chì nda mií sa'a nì saki na ña nì yó ña va'a noo ná, táto'on kì'o nì chikaa ini na, chì kée na ndidaá ña'a táto'on kì'o kóni mií ná, ¹² dá natiin na ñaño'ó sa'á ndu'u, na Israel, chì ndu'u kúu na sa daá ndati kasaa Cristo. ¹³ Ta dión nì ndo'ó, sa'a Cristo nì seídó'o ndó to'on va'a ña ká'an ña kuu kaxi ndó tá nì kandisa ndó ña. Sa'á ñoo nì nì ndo Espíritu i Ndios táto'on kì'o nì xì'o na to'on na noo yo. Ta na yó'o kúú táto'on iin sello, ña ná'a ña kúú ta'ani ndó ñayuu Ndios. ¹⁴ Ta sa'á ña ió Espíritu i ná ini yo, ñoo kían ná'a ña natiin yó ña nì kaa tatá yo Ndios kì'o na noo yo tá ná kasandaá kuu nakuaka na ñayuu mií ná kande na noo ió na, dá natiin na ñaño'ó sa'a ndidaá ña manì nì kee na xí'ín ñayuu na.

Xíka Pablo ña manì noo Ndios ña ná kì'o na ña koo ndichí yo noó ña'a mií ná

¹⁵ Sa'á ñoo, tá nì kandaá ini ña ndíta ndaa ndo xí'ín ña kándéé ini ndo sato'o yo Jesús, ta kú'u ta'ani ini ndo sa'a ndidaá ka na kúú ñayuu Ndios, ¹⁶ nda daá, ta nda viti ko sá tuu ta'on yu'u ña nakì'oi ndivé'e noo Ndios sa'a ndo, chì daá kuití ndíko'on ini ndo'ó noo ká'ín xí'ín ná, ¹⁷ na kúú Ndios noo sato'o yo Jesucristo, na kúú tatá yo, na kánian natiin ndidaá ñaño'ó. Chì xíkai noo ná ña nakì'o na ña koo ndichí ndo, ta kì'o na ña katóni va'a ini ndo, dá kasandaá ndo kana'á va'a ndó mií ná. ¹⁸ Ta xíka ta'anii noo ná ña ná dátoon na ñaxintóni ndo, dá ná kana'á ndó sa'á tandeé ini, ña kían nì nakana na ndo'ó natiin ndó, ta kana'á ta'ani ndó ndi kì'o ndato ña va'a ko'on na kì'o na noo ndo, tá'an ña ko'on na kì'o na noó ñayuu mií ná, ¹⁹ ta katóni ta'ani ini ndo ndi kì'o ká'ano ndéé kómí ná, tá'an ña kéchóon na, dá chindeé ná yóo, na kándisa ñaá. Ta mií ndéé yó'o nì kéchóon Ndios, ²⁰ dá nì danátaki na Cristo tein na kúú ndii, ta nì chikoo ñaá ná xoo kuá'a na nda noo ió na induú. ²¹ Ta kómí ná choon sata ndidaá tá'an taa né'e choon ná'ano, xí'ín sata ndidaá ta dándáki, xí'ín sata ndidaá

ta ndíta noo, xí'ín sata ndidaá ta kúú sato'o. Ta kómí ná iin kuú ndáya'i cháá ka o duú ndidaá ka ñayuu. Ta o duú ñayuu yó'o oon ni kíán dión, nda ñayuu vei chí noo kakian dión. ²² Chì nì nachì'i Ndios ndidaá tá'an ña'a tixi sa'a Cristo, ta nì chikani ñaá ná kakuu na dinì noo ndidaá na kúú kuendá mií ná. ²³ Ta ñayuu yó'o kúú yikí koño Cristo, ta dáxino na ña kóni na xí'ín ñayuu na, chì iin tó'ón mií ná kúú na dáxino ndidaá tá'an ña'a tát'on kánian kooan.

2

Nì dakáki Ndios yo sa'a ña manì nì kee na xí'ín yó, ta o duú sa'a ña va'a kée yó

¹ Ta nì sa'an Ndios nì danátaki na ndo'ó, chì ndii va nì sa kuu ndó noo ná sa'a ña ko ní sá seídó'o ndó choon sa'ándá na, xí'ín sa'a ña nì sa kee ndó kuachi. ² Chì sa kee ndó kuachi yó'o tá sata tát'on kée na kúú kuendá ñayuu yó'o, ta sa kee ndó ña kóni ña né'e choon noo táchi káa, tá'an ña dándáki ñaxintóni ñayuu ko seídó'o choon sa'ándá Ndios. ³ Ta ndidaá vá yó nì sa kee dión tá sata, chì sa xionoo yó sa kee yó ña kóni ñi yó, chì sa kee yó ña kini kónian xí'ín ña kini sa katoó ñaxintóni yó. Ta sa'a ña sa kuu yó ñayuu kómí kuachi, sa'a ñoó sa xido ini Ndios sa xini na yó tát'on k'i'o ndó'o ta'ani ndidaá ka ñayuu ko ná'á ñaá. ⁴ Tído ká'ano nda'o ini Ndios, ta kú'u nda'o ini na sa'a yo, ⁵ dá chì va'ará ndii nì sa kuu yó noo ná sa'a kuachi sa kee yó, tído nì x'i'o na ña nì natakì yo noo ná, ta takì yo xí'ín Cristo viti. Dá chì sa'a ña manì nì kee na xí'ín yó, sa'a ñoó nì káki yó noo ña kánian ndo'o yó sa'a kuachi kée yó. ⁶ Ta nì natakì dáó yó xí'ín ná nì kee Ndios, ta nì nachindei ta'ani na yó nda induú xí'ín Cristo Jesús. ⁷ Ta dión nì kee na xí'á, dá daá kuití na'a na ndi k'i'o ví ká'ano ña manì nì kee na xí'ín yó, chì nì kee na ña va'a xí'ín yó sa'a ña nì kee Cristo Jesús. ⁸ Chì sa'a ña manì nì kee Ndios xí'ín ndó, sa'a ñoó nì dakáki na ndo'ó sa'a ña kándéé ini ndo Jesús. Ta ko ní dakáki na ndo xí'ín ndéé mií ndó,

chì kíán iin ña manì nì kee na xí'ín ndó, ⁹ chì ko ní dakáki na ndo'ó sa'a ña kée ndó ña va'a, dá kíán ni iin tó'ón ndó ná o chíndaya'i mií ndó. ¹⁰ Dá chì mií vá Ndios kúú na nì kava'a ñaá, ta sa'a ña nì kee Cristo Jesús, sa'a ñoó nì kava'a na yó ña kíán kee yó ña va'a, tá'an ña nì chikaa ini na kee yó nda mií sa'a.

Ndeí va'a yó xí'ín iin rá iin yó sa'a ña nì kee Jesús sa'a yo

¹¹ Ta o sa nándodó ndo'ó, na ko kúú na Israel xaan, ña tá sata nì kaa na Israel ña kúú ndo'ó, “na ko ní ta'anda ñi.” Dión kaá na chì kúú ná na nì ta'anda ñi, ta sa'a ñoó ká'án ná ña kúú ná na ñoo Ndios, tído xí'ín ndá'a ta va nì ta'anda ñi ná. ¹² Nda tiempo sata ñoó ko ní sá kuu ndó kuendá Cristo, sa'a ñoó ni iin kuú vá ko ní kasandaá ndo kakuu ndó na ñoo Ndios tát'on kúú na Israel. Ta ni lú'u ví kuendá ko ní sá komí ndó noo to'on nì x'i'o Ndios noo ñayuu na. Ta ni lú'u ví tandeé ini ko ní sá komí ndó nì sa ndei ndó ñayuu yó'o, ta ni ko ní sá na'a ví ndó ndá yoo kúú Ndios takí. ¹³ Tá sata ko ní sá na'a ndó Ndios, xí'á sa ndei ndó noo ná. Tído viti, ndíta ndó xí'ín Cristo, sa'a ñoó nì natuu yati ndó noo Ndios sa'a ña nì xita nì Cristo sa'a ndo.

¹⁴ Chì mií Cristo kúú na nì nachindei va'a yó, sa'a ñoó na ñoo Israel xí'ín na ko kúú na Israel, nì nduu na iin tó'ón ñoo nì kee Cristo, dá chì nì sa'an na nì ditá ná ña sa kedaá xí'ín ná sa xini u'u tá'an na. ¹⁵ Ta sa'a ña nì x'i'i Cristo, sa'a ñoó nì dandí'i na ley xí'ín choon sa'ándáan. Ta k'i'o dión nì ndee na ñayuu Israel xí'ín na ko kúú na Israel iin tó'ón vá, dá kakuu na iin tó'ón ñayuu saá, dá ná koni na kandeí va'a na. ¹⁶ Ta sa'a ña nì x'i'i na ndika cruz, sa'a ñoó nì nachindei va'a na ñayuu Israel xí'ín na ko kúú na Israel xí'ín Ndios, chì sa'a ña nì x'i'i Cristo ndika cruz, sa'a ñoó nì ditá ná ndidaá ña sa kedaá xí'ín ná sa xini u'u tá'an na.

¹⁷ Nì kii Cristo ñayuu yó'o, ta nì daná'a na to'on va'a ña x'i'o ña kandeí va'a yó xí'ín Ndios, ta nì daná'a naán

noo ndo'ó, na ni sa ndei xíká noo Ndios, xí'ín noo ndu'u, na ndéi yati noo Ndios. ¹⁸ Chi sa'á ña ni kee Jesús, sa'á ñoó na Israel xí'ín na kó kúu na Israel ni ni'í ña ndu'u yó noo ió tatá Ndios kée iin tó'ón na kúu Espíritu ií.

¹⁹ Sa'á ñoó kó kúu ka ndo na tukú o na xionoo ndava'a. Dá chi ni ni'í ndo ña kakuu ndó ñayuu Ndios, ta ni ni'í ta'ani ndó ña kakuu ndó kuendá na ve'e na. ²⁰ Ta noó to'on ni daná'a na kúu apóstol, xí'ín to'on ni daná'a na sa kuu profeta ni sa kuita iin rá iin ndó. Ta mií Jesucristo kúu yuú tito ndáya'i kúu do'o ve'e, ²¹ chi xí'ín mií yuu ñoó luu kasá'á kátó tá'an sa'a vé'e káva'an kua'an xinkooan kakuuan iin ve'e ño'o ií sato'o yo Jesús. ²² Ta xí'ín mií ná sá káva'a ndó kua'an ndo, dá xino ndó kakuu ndó iin ve'e noo koo Ndios kée Espíritu ií ná.

3

Ni chikani Ndios Pablo ña dána'a na noo na kó kúu na Israel

¹ Ta yu'u, Pablo, kéchóon sa'a choon yó'o. Nákaai ve'e kaa viti sa'á ña dána'i to'on Cristo Jesús noo ndo'ó, na kó kúu na Israel. ² Ta sa ni ni'í tó'on ndó ña ni xi'o Ndios choon noo yú'u ña kían chindeéi ndo'ó, dá ni'í ndo ña maní xí'o na noo ndo. ³ Ta ni na'a túu Ndios ña ni sa io de'é noo ná noo yú'u. Ta sa ni taa va yu'u cháá sa'á ña yó'o kosaan noo ndo. ⁴ Tá ka'i ndó ña, dá kandaá va'a ini ndo ña ná'a yu'u ña ió de'é noo Ndios, ña ká'an sa'a Cristo. ⁵ Ta kó ní xi'o na ña kandaá ini ñayuu sa ndei sa na'á sa'án. Tído viti kandaá ini na kúu apóstol xí'ín profeta na sa'á ña yó'o kée Espíritu ií Ndios. ⁶ Tá'an ña sa io de'é ñoó kían kaá ña natiin ta'ani ndo'ó, na kó kúu na Israel, ña va'a ko'on Ndios k'i'o na noo na Israel, ta ndee na ndo'ó iin tó'ón ñoo xí'ín na ñoo Israel, ta koo ta'ani ta'i ndo noo ña ni kaa Ndios k'i'o na noo na Israel sa'á ña ni kee Cristo Jesús, táto'on k'i'o ká'an to'on va'a ká'an sa'a ná. ⁷ Ta ni chikani Ndios yu'u ña kían dána'i to'on yó'o, chi choon yó'o ni kemáni ná yu'u, ta xí'ín ndée mií ná kándééi kéei ña.

⁸ Ta va'ará kúu yu'u na ló'o cháá ka noo ndidaá ka ñayuu Ndios, tído ni xi'o na choon yó'o noo yu'u, ña kían dána'i noo na kó kúu na Israel ndi k'i'o ná'ano ña va'a xí'o Cristo, ⁹ ta k'i'oi ña kandaá ini ndidaá ñayuu sa'á ña ni chikaa ini Ndios kee na nda mií sa'a, tá'an ña ni sa io de'é noo ná, ta mií ná kúu na ni kava'a ndidaá tá'an ña'a. ¹⁰ K'i'o dión, dá na'a yóo, na kúu kuendá Jesús, ndi k'i'o ká'ano ña ndichí kómí Ndios, dá kían kandaá ini ña kómí choon xí'ín ña dándáki chí induú sa'án. ¹¹ Chi k'i'o dión ni chikaa ini Ndios kee na nda rá kó ñá'a kava'a ñayuu yó'o. Ta xí'ín ña ni kee Cristo Jesús, na kúu sato'o yo, ni daxinkoo na ña ni chikaa ini na kee na. ¹² Ta viti ió tandéé ini noo yo, ta nónó noo yo nakuíta yó noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo Jesús. ¹³ Sa'á ñoó seí nda'áví noo ndo ña ná dá'a ni ndiko ndó sa'á ña ndó'o níoi sa'á ña dána'i noo ndo'ó, dá chi ña va'a mií ndó kían.

Kóni Pablo ña kandaá va'a ini yo ndi k'i'o kú'u ini Jesús sa'a yo

¹⁴ Sa'á ñoó nákuu in xití noo Ndios, na kuu tatá sato'o yo Jesucristo, ká'in xí'ín ná. ¹⁵ Ta mií ná kúu na xí'o iin kuu noo ndidaá ñayuu na, á mií ná ndéi na induú o noño'o yó'o. ¹⁶ Ta xíkai noo ná ña táto'on k'i'o ió kua'á ña kuiká na chí induú, k'i'o dión kendakí ná ndo'ó xí'ín ndée ká'ano kómí mií ná, dá ná koo ndeé ini ndo kee Espíritu ií ná, ¹⁷ dá ná koo Cristo níoi ndo dándáki na sa'á ña kándéé ini ndo ná, dá ná kuita toon ndó xí'ín ña kú'u ini na sa'a yo, ta kandiko toon ndoan, ¹⁸ dá kandeé ndó kandaá va'a ini ndo xí'ín ndidaá ka ñayuu Ndios ndi k'i'o ká'ano ña kú'u ini Cristo sa'a yo, ta ndi k'i'o kánián, ta ndi k'i'o konóan, ta ndi k'i'o dikóan, ¹⁹ dá kasandaá ndo kana'á va'a ndó ndi k'i'o kú'u ini Cristo sa'a yo, va'ará kó kándéé ta'on ñaxintóni yo kandaá ndi'i inian sa'án. Ta k'i'o dión xíkai noo ná, dá nakutí ndó xí'ín ñaxintóni Ndios.

²⁰ Ta mií ná kúu na kómí ndée ká'ano, ta kándéé ná kée na cháá ka ña'a noo ndidaá ña xíka yo noo ná o ña kasandaá ñaxintóni yo nakani inian,

dá *chì* sa'á ña ío ndée ná ini yò, sa'á ñoó kée na ña'a ná'ano xí'ín yó. ²¹ Ta ná natiin mií ná ndidaá ñaño'ó noó na kúú kuendá na, ta sa'a mií Jesús daá ná natiin na ñaño'ó, ta *kì'o* dión daá kuití ná natiin naan. Dión ná koo.

4

Iin tó'ón vá ñi nduu yó ñi kee Espíritu ij Ndios

¹ Nákaa yu'u ve'e kaa sa'á ña né'i to'on Jesús, na kuu sato'o yò, ta seí nda'avíi noo ndo ña ndi'i ini ndo kendísá'ano ndó tátò'on *kì'o* kánian kee na ñi kana Ndios xoo mií ná. ² Nda'í koo ini ndo, ta va'a koo ini ndo, ta kueé ná koo ini ndo, ta *kì'o* ndée ini ndo sa'a iin rá iin ndó sa'á ña kú'u sátá'an ini ndo sa'a ndo. ³ Ta koo ini ndo ña iin tó'ón ná kakuu ndó, *chì* mií Espíritu ij Ndios kúú na xí'o ña kandeí ndó dión, sa'á ñoó koo ini ndo kandeí va'a ndó xí'ín iin rá iin ndó. ⁴ Dá *chì* iin tó'ón vá ñi nduu yó, ta iin tó'ón vá Espíritu kómí yó, ta iin tó'ón ta'ani tandeé ini kían ñi nakana ñaá Ndios natiin yó. ⁵ Dión ta'ani iin tó'ón vá kúú sato'o yò, ta iin tó'ón kúú ña ndaa kándísa yó, ta ñi sodo ndúta yò sava'a sa'á ña kándée ini yò Jesús, ⁶ ta iin tó'ón vá kúú Ndios, na kúú tata ndidaá yó. Ta mií ná kúú na kómí choon sata ndidaá yó, ta mií ná kúú na kédaá, dá kandá yò noo choon na, ta ío na ini ndidaá yó.

⁷ Ta iin rá iin yó ñi natiin ña *katì'a* yó kee yó iin choon noo Ndios tátò'on *kì'o* ñi *chì*kaa ini mií Cristo dasá naan noo iin rá iin yó. ⁸ Sa'á ñoó ká'an tuti ij Ndios di'a:

Tá ñi kaa na nda noo díkó, dá ndáka na ta sa naá xí'ín ná kua'an na.

Ta ñi dasá ná ña va'a noo iin rá iin ñayuu na.

⁹ ¿Ndiva'a ká'an tuti ij Ndios ña ñi kaa na noo díkó, ká'an ndó? Dión kaáan, dá *chì* dinño'ó ñi noo na ñi kii na nda noo ninò cháa ka noño'ó yó'o. ¹⁰ Ta mií ná kúú na ñi noo ñi kixi noño'ó yó'o, ta mií ná kúú na ñi kaa tuku nda noo díkó, dá dákútí ná ndidaá kúú xián xí'ín ña ndato kée na.

¹¹ Ta mií vá ná kúú na ñi *xì'o* noo iin rá iin yó ña *katì'a* yó kee yó iin choon noo Ndios, *chì* ñi kee na dao yó ña kakuu yó apóstol, dá kane'e yó to'on Jesús, ta dao ka yò kakuu profeta, ta dao ka yò kakuu na xionoo dána'a sa'a Jesús, ta dao ka yò kakuu na ndáka na kúú kuendá Jesús, ta dao ka yò kakuu na kandita dána'a. ¹² Ta *kì'o* dión ñi kee na xí'ín yóo, na kúú ñayuu Ndios, dá *katì'a* yó kechóon yó noo ná, dá koni yò dákuá'ano yó iin rá iin na kúú kuendá Cristo xí'ín to'on Ndios, ¹³ dá ví kasandaá yò kakuu yó iin tó'ón noo ña kándée ini yò de'e Ndios, xí'ín noo ña ná'a yó sa'a ná. Ndi'i, dá koni yò kasandaá yò nda noo kóni Ndios, *chì* kasandaá yò kakomí yó ñaxintóni tátò'on *kì'o* kúú ñaxintóni Cristo. ¹⁴ Dá kían, ná dá'a ni ndo'o yó tátò'on ndó'o takuálí, *chì* vitá ini *xì*, sa'á ñoó xoo di'a xoo di'a kua'an ñaxintóni xí kée ña to'ón dána'a dao ta maña. *Chì* ta yó'o kúú ra kenda ra ña to'ón dána'a ra, dá kandeé rá danda'í ñaá rá xí'ín ña maña *tì'a* ra. ¹⁵ Va'a kaan ná ndiko yò ña ndaa xí'ín ña kú'u ini yò sa'a dao ka ñayuu, dión keeá, dá ná kua'ano yó koo yó tátò'on *kì'o* kóni Cristo, na kúú dinì noo yò. ¹⁶ Ta kúú yó tátò'on yikí koño na. *Chì* tátò'on *kì'o* ndó'o yó xí'ín yikí koño mií yó, ña nákatò tá'an xí'ín tuchi yò, ta chindeé tá'an, dá sá'anoan kua'an, *kì'o* dión ndó'o yó xí'ín Jesús, *chì* mií ná kúú na dákuá'ano yó, dá *katì'a* yó ku'u ini sa'a sátá'an yó.

Ná koo inio keeá tátò'on kì'o kóni Jesús

¹⁷ Xí'ín choon ñi *xì'o* sato'o yò Jesús noó, sa'ándái choon noo ndo ña ná dá'a ka ni kee ndó tátò'on kée ñayuu ko ná'a Ndios, *chì* kée na ndidaá ña noo ndáki ini na, ¹⁸ *chì* kómí ná iin ñaxintóni iin naá, ta xíká vá ndéi na noo ña kóni Ndios, *chì* ko ná'a ta'on na sa'á ña'a Ndios sa'á ña kaxí nda'o níó ná. ¹⁹ Ta sa'á ña ko xíka'an ka noo ná, sa'á ñoó ñi *nakì'o* na mií ná noo ndidaá ña kiní xí'ín ña ka'an noo, *chì* ñi *nakì'o* na mií ná noo ndidaá ka ña yakó noo Ndios.

20 Tído ndo'ó, tá nì seídó'o ndó sa'a Cristo, kọ ní dakuá'a ndó ña kee ndó dión 21 tá miían ndaa nì seídó'o ndó to'on na, tá miían ndaa nì dakuá'a ndó ña ndaa sa'a ná, chí noo iin tó'ón dinì Jesús ió ña ndaa. 22 Tá sata sa kee ndó ña kóni mií ndó, tído viti dánkoo ndó ñayuu yátá nì sa kuu ndó, ña nì chitián ñó'o ña kini, ña dándá'í ndo'ó, dá kee ndó ña kóni ñi ndó. 23 Di'a kí'o ndó mií ndó ña ndusaá ní ndo xí'ín ñaxintóni ndo, 24 dá nduu ndó iin ñayuu saá, na nì kava'a Ndios koo táto'on kí'o kóni mií ná, dá kakuu ndisa ndó iin ñayuu ndaa, iin ñayuu vii noo mií ná.

25 Sa'á ñoo ná dá'a ka ni ka'an to'ón ndó, ndino'o ña ndaa ka'an ndo xí'ín ñayuu xí'ín ndó, dá chí iin tó'ón vá kúú yó. 26 Ta va'ará xído ini ndo, ná dá'a ni ya'a ndó kee ndó kuachi. Ná dá'a ni kandati ndó nda keta ndindii, dá ya'a ña xído ini ndo, 27 ta ná dá'a ni konó ndó noo ña u'u ña dátúú ñaa. 28 Ta ndo'ó, na kí'ín kuí'íná, ná dá'a ka ni kí'ín kuí'íná ndó. Di'a koo ini ndo kechóon ndó, ta xí'ín ndá'a mií ndó kee ndó choon va'a, dá ni'í ndo ña'a kemáni ndo na kúnda'í. 29 O sa koo ini ndo ka'an ndo to'on kini kua'an xí'ín ni iin tó'ón ñayuu. Di'a ñóchí vii ka'an ndo xí'ín ná, dá ná ni'í iní na kua'ano na íchi Ndios. Tá kee ndó dión, dá kían chindeé ndó ñayuu seídó'o. 30 Ná dá'a ni dákúnda'í iní ndo Espiritu i Ndios, dá chí mií ná kúú táto'on iin sello nì ni'í ndo, ña ná'a ña kúú ndó ñayuu mií ná, dá naki'in na ndo'ó tá ná kasandaá kuu nakuaka ñaa ná noo ió na. 31 Ná dá'a ka ni ta'u'u ini ndo koni ndo dao ka ñani ndo, ta ná dá'a ka ni kuido ini ndo, ta ná dá'a ka ni karyí ndó, ta ná dá'a ka ni kayu'ú ni'í noo sátá'an ndó, ta ná dá'a ka ni chinaní kini ndó ñani ndo, ta ná dá'a ni kee ndó ndidaá ña kini yó'o noo dao ka ñani ndo. 32 Di'a va'a koo ini ndo xí'ín iin rá iin ndó, ta ku'u ini sa'a sátá'an ndó, ta ku'u ká'ano ini sa'a sátá'an ndó táto'on kí'o nì ku'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi mií ndó sa'á ña nì kee Cristo.

5

Miían kánian koo vii yo, chí kúú yó de'e Ndios

1 Kúú ndó de'e manì Ndios, sa'á ñoo kee ndó táto'on kée mií ná, 2 ta ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu táto'on kí'o kú'u ini Cristo sa'a mií ndó, dá chí nì naki'o na mií ná nì xí'í na sa'a yo, ta ña nì doko ná mií ná nì sa kuu táto'on iin ña'a támi sa'an noo Ndios.

3 Ta o sa kí'o ndó ña ka'an ñayuu ña kée ndó kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í ndo o yí ndo, o kée ndó ña ka'an noo, o ña kátóo ndo kakomí ndó kua'á ña kuiká. Di'a kee ndó ña kánian kee na kúú ñayuu Ndios. 4 Ta ná dá'a ni ya'a ndó ka'an ndo to'on nóo, xí'ín to'on kọ chóon, xí'ín to'on kini, dá chí kọ kánian kee yó dión sa'á ña kúú yó ñayuu Ndios. Va'a kaan daá naki'o ndó ndivé'e noo Ndios. 5 Ta kana'á ndó ña ni iin tó'ón ta'on na kée kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í na o yí ná, xí'ín na kée ña ka'an noo, xí'ín na kátóo kakomí kua'á ña kuiká, noón kúú na o koní ta'on na natiin na ta'í ná noo dándáki Cristo xí'ín Ndios. Chí na kátóo téi ña kuiká, ñoo kúú yoko noo ná. 6 O sa kónó ndó ña ni iin tó'ón ñayuu ná o sa dándá'í ndo'ó xí'ín to'on maña, dá chí miían ndaa kuiti noo ñayuu kée dión vei ña xído ini Ndios sa'á ña kọ seídó'o na choon sa'ándá na. 7 Tído ndo'ó, ná dá'a ni ndiko ndo ña kée na kée dión.

8 Dá chí tá sata, dá sa kuu ndó ñayuu sa iin naá ñaxintóni. Tído viti nì natoon va ñaxintóni ndo sa'á ña kúú ndó ñayuu sato'o yo Jesús. Sa'á ñoo koo ini ndo kee ndó táto'on kí'o kée na kúú ñayuu nì natoon noo. 9 Dá chí ña va'a xí'o Espiritu i Ndios noo yo kían ña kakuu yó ñayuu vá'a, ta kakuu yó ñayuu ndísá'ano, ta kana'á yó ña ndaa. 10 Ka'i va'a ini ndo sa'a ndidaá ña'a, ná nde'á á kían ña náta'an ini sato'o yo Ndios kee ndó. 11 Ta o sa kí'o ndó mií ndó kee ndó ña kọ ndáya'í kée ñayuu iin naá ñaxintóni, di'a koo ini ndo ku'ó'ó ndó ña nóo kée na, 12 dá chí iin ña ka'an noo kían ña kantó'ón yó sa'á ña kini kéde'é na. 13 Ndidaá vá ña'a nátuu tá natoon ñó'o, ta xí'oan ña kándaá ini yo ndá ña'a kían, dá chí

ndidaá vá ña'a nátuu tá nátoon ñó'o.

¹⁴ Sa'á ñóó ká'an na di'a:

Ndoto yo'ó, òa kidi xaan.

Ndakoo tein na kúu táto'on ndii xaan, dá dátoon Cristo ñaxintónon.

¹⁵ Sa'á ñóó kua'an ndo kanda ndo mií ndó noo iin rá iin ña'a kée ndó, o sa kée ndó táto'on kée na ndeé to'on, va'a kaan kee ndó táto'on kée na ió ñaxintóni. ¹⁶ Ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a viti nóno noo ndo, dá chi tiempo kini nda'o kían ndéi yó viti. ¹⁷ Ta ná dá'a ni kakuu ndó ñayuu xixi, di'a k'i'o ndó mií ndó ña kían kanda ini ndo ndi kían kóni Ndios kee ndó.

¹⁸ Ná dá'a ni ko'o ndó vino, dá dáxini ndó mií ndó, dá naá ini ndo kee ndó ña ko vá'a. Va'a kaan konó ndó ná nakutí ndó xí'in Espíritu ii Ndios. ¹⁹ Ta ka'an ndo tein iin rá iin ndó salmo xí'in himno, xí'in yaa ii. Ta ndino'o ini ndo kata ndó yaa yó'o keká'ano ndó sato'o yo Jesús, ²⁰ ta daá kuití nak'i'o ndó ndivé'e noo Ndios, na kúu tatá yo, sa'á ndidaá ña'a ndó'o ndó, chi kúu ndó kuendá Jesucristo, na kúu sato'o yo.

Ká'an Pablo sa'a ndi kían kánian kee na ni tandá'a

²¹ Kueídó'o tá'an ndó sa'á ña ió ñañó'ó ndó noo Ndios. ²² Ta dión ni ndo'ó, na ñá'a xaan, kueídó'o ndó yíi ndo táto'on seídó'o ndó sato'o yo Jesús. ²³ Dá chi yíi ndo kúu dini noo ndo táto'on k'i'o kúu Cristo dini noo ñayuu mií ná, na kúu táto'on yíki koño na. Ta mií ná kúu na dákaiki ñaá. ²⁴ Sa'á ñóó táto'on k'i'o seídó'o ndó Cristo, k'i'o dión kánian kueídó'o ndó yíi ndo noo ndidaá ña'a.

²⁵ Ta ndo'ó, ra òa xaan, ku'u ini ndo sa'a ñadi'í ndo táto'on k'i'o kúu ini Cristo sa'a ñayuu na, chi ni x'i'o na mií ná ña kían ni xi'i na sa'a yóo, na kúu kuendá na, ²⁶ dá koo vii yo noo Ndios, chi ni dandóo na kuachi yó sa'á ña ni nakata na yó xí'in takuii, ta kiróon kúu to'on na. ²⁷ Dión, dá kuu natiin na yó kakuu yó ñayuu mií ná, ta kakuu yó ñayuu ndato, ta ni lú'u ta'on yáko o káne'e yó, ta ni o kóo titii ta'on yó táto'on k'i'o ndó'o dá'on, ta o ndó'o ta'on yó dao ka ña'a kua'an

táto'on kua'an ña yó'o. Di'a kakuu yó na ndáa vii, na ñóchi ndáa noo ná.

²⁸ Sa'á ñóó kánian ku'u ini ndo'ó, ta òa xaan, sa'a ñadi'í ndo táto'on kú'u ini ndo sa'a yíki koño mií ndó, dá chi òa kú'u ini sa'a ñadi'í ra, roón kúu ra kú'u ini sa'a mií rá. ²⁹ Dá chi ko iin ta'on káñó'ó yíki koño mií ná. Di'a ndáa na ñá, ta xito na ña. Dión ta'ani kée Cristo xí'in yó, na kúu ñayuu na, ³⁰ chi kúu yó yíki koño na.

³¹ Sa'á ñóó kánian dánkoo òa tatá ra xí'in naná ra, dá naki'in tá'an ra xí'in ñadi'í ra, dá kían nduu na nda iin tó'on vá. ³² Ndichí nda'o kua'an ña yó'o, tído ni ka'in sa'an, dá dáki'in tá'in ña xí'in táto'on ndó'o Cristo xí'in ñayuu na. ³³ Sa'á ñóó iin rá iin mií vá ndó, ta òa xaan, kánian ku'u ini sa'a ñadi'í ndo táto'on k'i'o ndó'o ndó xí'in mií ndó. Ta ndo'ó, na ñá'a xaan, kánian koo ñañó'ó ndó noo yíi ndo.

6

¹ Ta ndo'ó, takuáchi yíi xí'in takuáchi di'í kuendá sato'o yo Jesús, koo ini ndo kueídó'o ndó tatá ndo xí'in naná ndo, chi ña yó'o kían va'a noo Ndios. ² “Koo ñañó'ó ndó noo tatá ndo xí'in noo naná ndo”, kaá choon sa'ándá Ndios. Ta ña yó'o kúu choon mií noo ña kían dána'a noo yo ña nandió né'e Ndios ña va'a noo yo ñayuu yó'o, ³ chi ká'an ta'ani na: “Tá kée ndó dión, dá kían koni ndo kandeí va'a ndó, ta koni ndo kua'ano yata ndó ñayuu yó'o.”

⁴ Ta dión ta'ani ndo'ó, na kúu tatá xí'in naná, ná dá'a ni koo ini ndo dákuído ini ndo de'e ndó. Di'a koo ini ndo dákuá'ano va'a ndó xi, ta va'a taó ndo xi, ta dána'a ndo noo xi ná kee xi táto'on k'i'o kóni sato'o yo Jesús.

⁵ Dión ni ndo'ó, na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o ñayuu yó'o, koo ini ndo kueídó'o ndó na xí'in ndino'o ini ndo, ta kayu'ú ni'ini ndó na xí'in ña nda'í ió ini ndo táto'on k'i'o kée ndó xí'in Cristo. ⁶ Kechóon va'a ndó, va'ará ko iin sato'o ndo ndé'é rá ndo'ó, ta ná dá'a ni kee ndó táto'on kée na ndúkú ña nata'an ini òa koni ñaá rá. Va'a kaan kechóon ndó noo na kúu sato'o ndo táto'on k'i'o kéchóon ndó

noo Cristo. Ndino'o ini ndo kechóon ndó, chí kị'o dión kóni Ndios kee ndó. ⁷ Sa'á ñoó ndino'o ini ndo kechóon ndó noo sato'o ndo. Kee ndó kuendá ña noo sato'o yo Ndios vá kéchóon ndó, ta o duú noó taa ñayuu yó'o, ⁸ chí sa ná'á vá míi ndó ña táto'on kị'o káa iin rá iin ña va'a ni kee ndó, kị'o dión koo ña va'a nandió né'e Ndios noo ndo, á míi ndó ñó'o ndó tixi ndá'a iin sato'o o koó.

⁹ Ta dión ni ndo'ó, na kúu sato'o, keva'a ndó xí'ín na ñó'o tixi ndá'a ndo, ta o sa dáyu'ú ndo ná xí'ín to'on ká'an ndo, chí sa ná'á vá míi ndó ña nda induú ió sato'o ndo, na kúu ta'ani sato'o na ñó'o tixi ndá'a ndo. Ta sa ná'á ta'ani ndó ña ko iin ta'on maní cháa ka noo ná, iin nóo kúu ndi'i va yó noo ná.

Ná kandixi yó nda'á chóon, ña kían xí'o Ndios noo yo, dá kandeé yó xí'ín ña u'u

¹⁰ Ñani maní míi, noo ndidaá ña'a, koo ini ndo kendakí ndó míi ndó xí'ín ña kándisa ndó sato'o yo Jesús, ta kendakí ta'ani ndó míi ndó xí'ín ndéé ká'ano míi ná. ¹¹ Ta nandixi ndó nda'á chóon, ña kían xí'o Ndios noo ndo, dá kandeé ndó kandita ni sisa ndó kuió né'e ndó ña kini tánda'á ña u'u vei noo ndo. ¹² Dá chí ko naá ta'on yó xí'ín ñayuu xí'ín yó, di'a naá yo xí'ín ña kini né'e choon noo táchi káa, xí'ín ña kini ndakí cháa ka ndéi noo táchi káa, xí'ín ña kini dándáki ní ñayuu ndéi ñayuu iin naá yó'o, xí'ín iin rá iin tu'u ña kini xionoo noo díkó káa. ¹³ Sa'á ñoó nandixi ndó ndidaá nda'á chóon xí'o Ndios noo ndo kechóon ndó, dá kandeé ndó naá ndo xí'ín ña kini tein kuu vei ña dándó'ooan ní ndo, dá kían kandeé ndó kuita toon ndó noo ndidaá ña vei ndo'o ndó. ¹⁴ Sa'á ñoó kuita toon ndó, dá chí sa ndíko va cincho tii ndó, ña dándáki ña ndíko ndo ña ndaa sa'a Ndios. Ta sa ndíxi ta'ani ndó ka ndadí yu'ú ndíká ndo, ña dándáki ña kúu ndó ñayuu ndaa noo Ndios. ¹⁵ Ta sa yí'i ta'ani ndó ndisa ndo, tá'an ña dándáki ña sa ió nduu ndo kanoo ndó dána'a ndo to'on va'a Jesús, ña kían nachindei va'a ñayuu xí'ín Ndios. ¹⁶ Ta noo

ndidaá ña'a natiin ndó ka dá'ándá, ña né'e soldado chindeé rá míi rá, chí ka yó'o dándáki ña kándéé ini ndo Jesús. Ta xí'ín ña yó'o kandeé ndó chí-tuu ndó yiryókó kẹi ita tánda'a ña kini vei dándó'o ní ndo. ¹⁷ Ta natiin ta'ani ndó ka kaño'o ndó, dá chindeéan diñi ndo, ta ña yó'o dándáki ña ni káki ndó ni kee Ndios. Ta natiin ta'ani ndó espada, ña kían xí'o Espíritu ii Ndios noo ndo. Ta espada yó'o kúu to'on Ndios. ¹⁸ Ta daá kuití koo ini ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, ta kueí nda'í ndo noo ná xí'ín to'on xí'o Espíritu ii. Ta daá kaño'o ini ndo ka'an ndo xí'ín ná, ta o sa kátuu ndó ña kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a ndidaá ka ñayuu kuendá míi ná. ¹⁹ Ta kaka ta'ani ndó ña maní noo Ndios sa'a yú'u, dá naní'i to'on ka'in, dá kían ná dá'a ni yu'íi dána'i noo ñayuu ndi dándáki to'on va'a sa'a Jesús, ña kían ni sa io de'é noo Ndios, ²⁰ chí míi Ndios ni xí'o choon yó'o noo'i, ta sa'á ña dána'i to'on va'a yó'o, sa'á ñoó nákaai ve'e ka. Ta kaka ta'ani ndó ña maní noo ná sa'í, dá ná koo ndeé iníi ka'in sa'á to'on yó'o táto'on kị'o kóni míi ná.

Xí'ín ndisá'an yó'o dándá'i Pablo ña ká'an na

²¹ Tá kosaa ñani maní yo Tíquico noo ndéi ndó, dá nakani ra xí'ín ndó sa'á ña ndó'i xí'ín sa'á ña kéei. Ta iin taa ndisá'ano nda'o kúu rá iin ra noo choon sato'o yo Jesús. ²² Ta sa'a choon yó'o tánda'í ra kosaa ra noo ndo, dá nakani ra xí'ín ndó sa'a ndidaá ña ndó'o ndu, ta kị'o ra tandeé ini noo ndo.

²³ Ná kị'o tatá Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ña ná koo va'a ini ndo'ó, ñani, ta ná kị'o ta'ani na ña ná ku'u ini sa'a sátá'an ndó sa'á ña kándéé ini ndo ná. ²⁴ Ta ná koo ña maní xí'o Ndios xí'ín ndidaá ní ndo'ó, na ndino'o ini kóni sato'o yo Jesucristo. Dión ná koo.

To'on yó'o kían n̄i taa San Pablo n̄i sa'an noó na ñoo Filipos

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kéchóoin xí'ín Timoteo noo Jesucristo, ta ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndidaá ndo'ó, na kúú ñayuu Ndios sa'á ña kúú ndó kuendá Cristo Jesús, ndo'ó na ndéi ñoo Filipos xaan, xí'ín na kómí choon ndáka na ndo'ó, xí'ín na ndíta xínkuáchí ini ve'e noo náta na ndo dakuá'a ndó. ² Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña man̄i xí'ín ndó, ta ná k̄i'o na ña koo va'a ini ndo.

Ká'an Pablo xí'ín Ndios sa'á na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Filipos

³ Ta náki'oi ndivé'e noo Ndios, na ndáño'o yó, sa'a ndo'ó tá iin rá iin ndíko'on inij ndo'ó. ⁴ Tá ká'in xí'ín Ndios sa'a ndo, daá kuití vá ká'in xí'ín ná xí'áan kádij inij sa'a ndidaá ndo'ó, ⁵ chi nda mií sa'a, ta nda viti chindeé ndó yu'u kéchóon dáó yó sa'á to'on va'a sa'a Jesús. ⁶ Sa ná'á va'a va yu'u ña mií Ndios, na n̄i kedaá xí'ín ndó, dá n̄i kasá'á ndó kéchóon va'a ndó noo ná, mií jí vá ná chindeé ndó, dá xínkuei va'a ndó nda ná kasandaá kuu nandió koo Jesucristo kasaa na. ⁷ Ta miían kánian ña dión nákan̄i inij sa'a ndo, chi kú'u nda'o inij sa'a ndo. Tá nákaai ve'e kaa, o tá nákaai chindeéi ña ndaa sa'a Jesús noó ñayuu, o tá nákaai dáxino inij ñayuu ña to'on ndaa kúú to'on va'a sa'a Jesús, chindeé ndó yu'u noo ndidaá ña man̄i kée Ndios xí'ín. ⁸ Xí'o mií Ndios kuendá sa'á ña kú'u nda'o inij sa'a ndo tát'o'on k̄i'o kú'u ini Jesucristo sa'a iin rá iin yó. ⁹ Ta xíkai noo Ndios ña ná kutí ndó xí'ín ña kú'u cháá ka ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta ná kutí ta'ani ndó xí'ín cháá ka ña ndichí xí'o Ndios, ta ná koo cháá ka ñaxintóni noo ndo, ¹⁰ dá ná kandaá ini ndo ndí kían va'a cháá ka kee ndó, dá koni ndo kakuu ndó ñayuu ndaa, ñayuu ndaa vii nda ná kasandaá kuu nandió

koo Cristo kasaa na, ¹¹ dá xínkoo ndi'i ndó xí'ín ña va'a kée ndó sa'á ña ió Jesucristo xí'ín ndó, dá ná nak̄i'o ñayuu ñaño'ó noo Ndios, ta ná keká'ano ñaá ná.

Takí va Pablo kée na ña kóni Jesucristo

¹² Kónij ña kana'á ndó, ñanij, ña ndidaá tandó'ó ndó'i kían kedaá, sa'á ñoó seídó'o cháá ka ñayuu to'on va'a sa'a Jesús. ¹³ Dá chi ndidaá soldado ndéi noo dándaki ta né'e choon yó'o xí'ín dao ka ñayuu ná'á va'a ña nákaai ve'e kaa sa'á ña kéchóoin noo Cristo. ¹⁴ Ta kuá'á nda'o ñani yo n̄i natiin cháá ka tandéé ini noo sato'o yo Jesús sa'á ña nákaai ve'e kaa, sa'á ñoó n̄i ndundéé cháá ka ini ra dána'a ra sa'á to'on va'a sa'a Jesús, ta ni k̄o yu'ú ra.

¹⁵ Ta miían ndaa kían ña dána'a dao ta to'on Cristo xí'ín ña u'u ini ra, ta sa'á ña kátoó ra chidáo tá'an ra xí'ín. Tído ió dao ka ra dána'a xí'ín ndino'o ini mií rá. ¹⁶ Chi ió dao ta dána'a to'on Cristo sa'á ña kátoó ra chidáo tá'an ra xí'ín yu'u, ta k̄o dána'a raán xí'ín ndino'o ini ra, chi ndúkú rá ña dándi'i ini ra yu'u nani nákaai ve'e kaa yó'o. ¹⁷ Tído dao ka ra dána'a sa'á ña kú'u ini ra sa'a yú'u, chi ná'á rá ña nákaai ve'e kaa sa'á ña chindeéi to'on va'a sa'á Jesús. ¹⁸ ¿Ndi koo, tá dáá? Tído k̄o né'e tandíni á dána'a ra sa'á ña u'u ini ra, o sa'á ña kúú rá ñayuu ndaa. Xí'an nani dána'a ra ña ndaa sa'a Cristo, kádij nda'o inij, ta daá ná kádij va inij.

¹⁹ Dá chi sa ná'á vá yu'u ña sa'á ña xíkai ndo ña man̄i noo Ndios sa'á, xí'ín sa'á ña chindeé ñaá Espiritu Jesucristo, sa'á ñoó xínkoo va'a va ndidaá ña ndó'i, dá kanaí ve'e kaa, ²⁰ chi ndáti kíj, ta ió tandéé inij ña o káka'an ta'on noo yú'u sa'á ni iin ña'a kéei. Di'a kónij koo ndeé inij, tát'o'on k̄i'o daá kuití kéei, dá ná natiin ta'ani Cristo ñaño'ó sa'a yú'u viti, á mií tak̄i o á mií n̄i xi'ij. ²¹ Dá chi noo mií yu'u kían di'a: xí'an nani tak̄i, kéei ña kóni Cristo va, tído tá n̄i xi'ij, n̄i keva'a cháá kai. ²² Tído tá ió ña kéchóon cháá kai noo Ndios xí'an nani ndíxii yikí koño yó'o, dá kían k̄o ná'í ndí kían kaxii, á

va'a ka katakij, o á va'a di'a ña kuui. ²³ Chì kò nì'í ndá kían nakani inij sa'a ndi nduú ña yó'o, chì katoói ko'ín noo ío Cristo, dá kooi xí'ín ná, chì ña yó'o kían va'a cháá kaan. ²⁴ Tído káni cháá kaan ña kooi ñayuú yó'o, dá kuu chindeéi ndo'ó. ²⁵ Ta sa'á ña kándéé inij ña kì'o dión kían, sa'á ñoó ná'í ña kooi cháá ka ñayuú yó'o, ta koo jí vái xí'ín ndidaá ní ndo'ó, dá kua'ano ndó xí'ín ña kándéé iní ndo Jesús, dá ná kadij cháá ka ini ndo noo ña ndaa kándísa yó. ²⁶ Ta kì'o dión, dá kéká'ano ndó Cristo Jesús sa'á ña nì kee na xí'ín yu'u, chì kì'o na ña saá tukui kooi xí'ín ndó.

²⁷ Tído noo ndidaá ña'a koo ini ndo kee ndó tátò'on kì'o kánian kee na ndíta toon xí'ín to'on va'a Cristo, dá kían tá ná saaj noo ndéi ndó o o saaj, kónij kandaaj inij ña ndíta toon ndó, ta iin tó'ón vá kúú ñaxintóni ndo, ta iin tó'ón nì nduu ndi'i ndó kéchóon ndó sa'á to'on va'a sa'a Jesús, tá'an ña kándísa yó. ²⁸ Ta noo ni iin ña'a o sa yu'ú ndo kee na xini u'u ña kándísa yó, dá chì ñoó kían xí'o ña kandaaj ini na ña naá vá ná. Ta ndo'ó kúú na kandaaj ini ña ni'i ndo ña kaki ndó, ta mií Ndios kúú na kee ndidaá ña yó'o. ²⁹ Dá chì sa'a Cristo, sa'á ñoó nì ni'i ndo ña kándísa ndó mií ná, ta o duú ña yó'o oon ni nì ni'i ndo, chì nì ni'i ta'ani ndó ña ndó'o níó ndo sa'a ná. ³⁰ Chì ndó'o níó ndo tátò'on kì'o nì xini ndo nì ndo'o níó yu'u, ta ndó'o ta'ani ndó tátò'on nì ni'i tó'ón ndó ña ndó'o yu'u viti.

2

Kì'o di'a nì kee Jesucristo sa'a yo

¹ Sa'á ñoó, tá miian ndaa nì natiin ndó tandeé iní noo Cristo, ta nì natiin ndó tandeé iní noo ná sa'á ña kú'u ini na sa'a ndo, ta iin nì nduu ndó nì kee Espíritu ná, ta nì ni'i ndo ña kú'u ini na sa'a ndo, ta nì ni'i ta'ani ndó ña nì ku'u ká'ano ini na sa'a ndo, ² dá kían dáxinkoo ndó ña kadij inij, ta koo ini ndo ña iin tó'ón ná kakuu ñaxintóni ndo, ta ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo, ta iin ná kakuu ndó, ta iin tó'ón ná kakuu ña nákani ini ndo. ³ Ta o sa ndúkú ndó ña chidáo tá'an ndó xí'ín

dao ka ñayuu, ta o sa chindaya'i ndó mií ndó. Di'a nda'i koo ini ndo, ta kee ndó kuendá ña ndáya'i cháá ka dao ka ñayuu o duú mií ndó. ⁴ Ta o sa ndí'i téi ini ndo sava'a sa'á ña kóni mií ndó, di'a ndi'i ini ndo sa'á ña xinño'ó dao ka ñayuu. ⁵ Ta koo ini ndo kando'o ndó xí'ín dao ka ñayuu tátò'on kì'o nì ndo'o Cristo Jesús xí'ín yó, ⁶ dá chì iin noo kúú vá ná xí'ín Ndios, tído kò ní taó kuendá ta'on na ña iin noo kúú ná xí'ín Ndios, chì kò ní kée na sa'a mií ná, ⁷ sa'á ñoó nì dankoo na ña ndato kúú ná, dá nì ndee na mií ná kúú ná iin na xínkuáchí, chì nì ndee na mií ná nì sa kuu na iin ta ñayuú. ⁸ Ta nani nì sa kuu na iin ta ñayuú yó'o, dá nì kenóo cháá ka na mií ná, dá chì sa'á ña nì seídó'o na Ndios, sa'á ñoó nì xì'o na mií ná nì xì'i na, ta nda ndika iin cruz nì xì'i na. ⁹ Sa'á ñoó nì chindaya'i ñaá Ndios ña kakuu na na ndáya'i cháá ka, ta nì xì'o na iin kuu ndáya'i cháá ka noo ná noo ndidaá ka kuu. ¹⁰ Sa'á ñoó nata'ano ndidaá tá'an kondò na ndéi induú, xí'ín na ndéi noño'ó yó'o, xí'ín na ñó'o tixi ñó'o noo Jesús, ¹¹ ta ndidaá tá'an yú'u nakoni ña Jesucristo kúú sato'o noo ndidaá tá'an ña'a, ta xí'ín mií ná natiin tatá Ndios ñaño'ó.

Kúú yó de'e Ndios, sa'á ñoó kánian koo vii yo

¹² Ndo'ó, na manì mií, daá seídó'o ndó choon sa'ándá noo ndo, chì tátò'on kì'o nì seídó'o ndó yu'u tá nì sa ioi xí'ín ndó, kì'o dión seídó'o cháá ka ndo yu'u viti nani nákaa xíkái. Sa'á ñoó ndi'i ini ndo na'a ndo ña kúú ndó na nì kaki nì kee Ndios. Ta kee ndoan xí'ín ña yu'ú ndo ná, ta xí'ín ña ndéi ñino ndó. ¹³ Dá chì mií vá Ndios kúú na xí'o ña kóni ndo kee ndó ña kóni na, ta xí'o ta'ani na ña kándéé ndó kee ndoan, chì kì'o dión náta'an ini na.

¹⁴ Ta noo ndidaá ña'a kée ndó, o sa kóo ini ndo ka'an kuáchi ndo, ta ná dá'a ni koo ini ndo chidáo tá'an ndó, ¹⁵ dá kían koni ndo kakuu ndó ñayuu koó kuáchi xí'ín ñayuu ndaa, dá kakuu ndó de'e Ndios ndaa vii tein ñayuu kini, na kò kée ña ndaa. Ta katoon ndo tein ñayuu ñoó tátò'on

ki'o tóon tĩñoó tá ín naá. ¹⁶ Díón, dá ndita toon ndó xí'ín to'on va'a ña xí'o ña kataki chíchí yó noó ñayuu. Dá kían, tá ná kasandaá kuu nandió koo Cristo kasaa na, ná kadii inii sa'á ña kó ní ndó'o oon nímaí, xí'ín sa'á ña kó ní naá óon choon ni keei tein ndó. ¹⁷ Ta va'ará naki'in tá'an ña ndó'i xí'ín ña dóko ndo noo Ndios, ña kúú ña kéchóon ndó sa'á ña kándéé inii ndo Jesús, tído kadii inii, ta kadii dáó inii yu'u xí'ín iin rá iin ndó. ¹⁸ Sa'á ñoó ná kadii ta'ani inii ndo, ta kandeí dii ndo xí'ín yu'u.

Tanda'á Pablo Timoteo xí'ín Epafrodito saa ra ñoo Filípos

¹⁹ Kándéé inii sato'o yo Jesús ña ná konó ná tanda'á yachii Timoteo saa xi noo ndéi ndó, dá kían ná kaston xi xí'ín ndí ndó'o ndó, dá ndundeé inii sa'a ndo. ²⁰ Dá chi koó ka iin ka taa nákaa xí'ín nákani inii táto'on ki'o nákani inii mií xí, chi koó iin ka ra ndí'i inii sa'a ndo táto'on ki'o ndí'i inii xi sa'a ndo. ²¹ Chi ndidaá ka ñayuu ndí'i cháá ka ini sa'a choon mií ná, ta kó ndí'i ta'on ini na sa'a choon Cristo Jesús. ²² Ta ndidaá vá ndo'ó ná'á ña kéchóon ndaa Timoteo, ta ná'á ta'ani ndó ña kéchóon nduú xi xí'ín yu'u noo xínooi dána'i to'on va'a sa'a Jesús táto'on ki'o kéchóon nduú iin tatá xí'ín de'e ra. ²³ Ta tanda'í xi saa xi noo ndéi ndó tá ni ndí'i ni kandaá inii ndi ndo'i. ²⁴ Ta kándéé ká'ano inii sato'o yo Jesús ña kían konó ná yachi saai noo ndéi ndó.

²⁵ Tído ni nákani inii ña va'a cháá ka tanda'í Epafrodito saa ra noo ndéi ndó. Ta ñanij kuendá Jesús kúú rá, ta kéchóon nduú ra xí'ín, ta chindeé tá'an ra xí'ín naái xí'ín ña kini. Ta ndo'ó ni tanda'á ñaá ni kii ra ni chindeé rá yu'u xí'ín ña xínñó'í. ²⁶ Tído ni tanda'í ra kosaa ra, dá chi kóni nda'o ra koo ra xí'ín ndidaá ní ndo'ó, ta ví'í ka ví ni kasá'á kúnda'í inii ra, dá chi ni kandaá inii ra ña ni ni'i tó'on ndó ña ni sa kú'u ra. ²⁷ Ta miían ndaa kuiti ni sa kú'u ka'í ra, sa kua'an kuu va ra, ní kúu. Tído ni kú'u va ini Ndios sa'a rá, ta o duú sav'a sa'a iin tó'on mií rá ni kú'u ini Ndios sa'a, chi ni kú'u ta'ani inii na

sa'a yú'u, dá kían ná dá'a ni ndo'o cháá ka nímaí sa'á ña kúnda'í inii sa'a rá. ²⁸ Sa'á ñoó ni ndí'i inii ni tanda'á kii ra kosaa ra noo ndéi ndó, dá ná kadii inii ndo tá ná koni ndo rá, dá ná koo va'a inii. ²⁹ Ta kadii inii ndo natiin ndó ra táto'on ki'o kóni sato'o yo Jesús, ta naki'o ndó ñañó'ó noo ndidaá ka ra kée táto'on ki'o kée mií rá, ³⁰ dá chi sa kua'an kuu va ra noo choon Cristo, chi ni xi'o ra mií rá ña kían ndo'o ra díón, dá chindeé rá yu'u noo iin rá iin ndo'ó.

3

Kóni Pablo kandaá cháá ka ini na sa'a Jesús

¹ Ta viti kían, ñani mií, ná kadii inii ndo xí'ín sato'o yo Jesús. Kó kuáchi ta'on kían noo yú'u nandió koo tukui taai ña sa ni taai kosaa noo ndo, dá kendakí ndo mií ndó xí'ín ña kándisa yó. ² Ta kandaá ndo mií ndó noo taa kée táto'on kée tina nduríkue'e, tá'an ra kó kée ña ndaa, ta kéndusa ra xí'ín ndó ña ka'anda ndo ñii ndo táto'on kée na Israel. ³ Ta viti ndaá kúú yó na ni ta'anda ñii noo Ndios, chi ndino'o inii yo kéchóon yó noo ná kée Espíritu ná, ta sav'a Cristo Jesús kúú na kándéé ká'ano inii yo, dá káki yó, chi kó kándéé ka ini yo ña kée mií yó, ⁴ va'ará ío ña kandeé inii ña káki xí'ín ndéé mií. Tá ío dao ka na ká'an ña xí'ín ndéé mií ná kandeé ná káki na, tído yu'u, kua'a cháá ka ña'a ni kee yu'u, ⁵ dá chi tá ni xinoi ona kuu, dá ni ta'anda ñii, ta kúú iin ra ñoo Israel, ta ni kixii tein na ve'e Benjamín, ta ká'in yú'u hebreo, ta ín tooin xí'ín ley, chi kúú iin ta fariseo, ⁶ ta ndí'i inii keei ña kóni Ndios, sa'á ñoó sa kendava'i xí'ín na kúú kuendá Jesús, ta sa kee ndi'ii choon sa'ándá ley. ⁷ Ta ni ka'ín ña ndidaá ña yó'o chindeé ñaá, dá kandaya'i noo Ndios. Tído viti kían ni iin ña'a kó ndaya'i ndidaá ña yó'o nooí sa'á ña kándéé inii Cristo. ⁸ Ta miían ndaa díón kían, chi ni iin ña'a kó ndaya'i ndidaá ña yó'o nooí, chi ña ndaya'i nooí viti kían kandaá cháá ka inii sa'a Cristo Jesús, na kúú sato'i, dá kandeé cháá ka inii ná. Ta

sa'á ña kóni nda'ò yu'u na, sa'á ñoó ni ña dankooi ña kandeé inii ndidaá ña yó'o, ta kíán táto'on xe'e nooi viti, chi kóni kandaya'i cháa ka Cristo nooi, ⁹ dá konii iin nduúí xí'ín Cristo, chi ko ndúkú ka yu'u ña kíán kakuui iin na ndaa noo Ndios sa'á ña kéei choon sa'ándá ley Moisés. Di'a ni kasandaái kúúí iin na ndaa noo Ndios sa'á ña kándéé inii Cristo, chi mií Ndios ni xi'o ña kakuui iin na ndaa noo mií ná sa'á ña kándéé inii ná. ¹⁰ Chi ña kóni yu'u kíán kandaá cháa ka inii sa'a Cristo Jesús, chi kóni korndodóí ndée, ña ni ña nátaaki ñaá. Ta kóni ta'anii ña ndo'o nímaí táto'on ki'o ni ndo'o mií ná, dá kasandaái ndo'i táto'on ki'o ni ndo'o na ndika cruz noo ni xi'i na, ¹¹ chi ió tandeé inii nooi ña ni'í ña nataki tein na ni xi'i.

Kóni Pablo xinkoo na nda noo ni chiná'a Ndios

¹² Ko kóni kaa ña yó'o ña sa ni kandeé ni ni'í ndidaá ña yó'o, o sa ni kandeé ni xinkooi nda noo kóni Ndios, tído xika ií vái kua'in, dá kasandaái natiin ndidaá ña kánian natiin sa'a ña ni kana Cristo Jesús yu'u noo choon na. ¹³ Ñanii, ko ká'in ña sa ni kasandaái ni natiin ndidaá ña yó'o, tído ña kée yu'u kíán ni ña dankoo yu'u ndidaá ña sa kandeé inii tá sata, ta viti ndi'í cháa ka inii kasandaái chí noo, ¹⁴ ta chó'on inii xinkooi nda noo ni chiná'a mií Ndios, dá natiin ña va'a, tá'an ña ni kana na yu'u natiin sa'á ña iin ni nduúí xí'ín Cristo Jesús. ¹⁵ Ta ndidaá yóo, na ni sisa xí'ín ña ndaa kándisa yó, ta ki'o dión kánian koo ini yo. Tá díin kandaá ini dao ka ndo sa'á ña yó'o, dá kíán mií Ndios ná dátoon noo ndo ndi kíán kánian kee ndó. ¹⁶ Táto'on ki'o ni kasandaá yo ni kandaá ini yo, ki'o dión ná kaka yó ko'o chí noo, ta ná ndi'í ini yo kee yóan.

¹⁷ Ñanii, koo ini ndo kee ndó táto'on kée yu'u. Kande'é va'a ndó na kée táto'on kée ndu'u, ta dión ta'ani kee ndó. ¹⁸ Dá chi sa kua'á nda'ò ta'ándá ni kastoin xí'ín ndó ña kua'á nda'ò ñayuu ndéi xaan káño'ó ña ni kee Cristo sa'a yo ndika cruz. Ta xí'ín

ndutá nooi nandió ko tukui náchina'í ndo'ó sa'a ná. ¹⁹ Ta ni'í ná ña naá ná sa'á ña kée na dión. Chi ña'a sásá'an va na kúu ndios noo ná, ta ña chindaya'i na mií ná kúu ña ka'an noo, ta ndi'í ini na sa'á ña'a ió ñayuu yó'o va. ²⁰ Tído yóo, chí induú vá nákaa ñoo yo, ta ñoo ndáti yó kixi sato'o yo Jesucristo, na dákaaki ñaá, ²¹ dá nadaon na yikí koño ndíxi yó, tá'an ña nátaní mií, ta ndee na ña kakian yikí koño ndato táto'on ki'o kúu yikí koño ndíxi mií ná. Ta kee naan xí'ín ndée mií ná, tá'an ña kéchóon na dándáki na ndidaá ña'a.

4

Daá kuití ná kadii ini yo xí'ín Ndios

¹ Sa'á ñoó, ñani maní mií, kóni kii yu'u kande'í ndo'ó. Ta kadii inii sa'a ndo, ta ndo'ó kúu iin ña ndato natiin yu'u sa'a choon kéei. Kuita toon ii ndo, na maní mií, xí'ín ña kándisa ndó sato'o yo Jesús. ² Ta seí nda'avíi noo Evodia, xí'ín noo Síntique ña iin tó'ón ní ná kakuu ñaxintóni ná táto'on ki'o kóni sato'o yo Jesús. ³ Ta seí nda'í ta'anii noo yo'ó, ta kéchóon ndaa xí'ín mií, ña kíán koo inon chindeéon na ñá'a yó'o, chi ni chindeé tá'an dáó ná xí'ín yu'u noo ni xionooi ni ña ná'í to'on va'a sa'á Jesús. Ta ni xionoo ta'ani Clemente xí'ín yu'u, xí'ín dao ka ta kéchóon dáó xí'ín. Ta sa kándodó vá kuu ná noo libro noo kándodó kuu iin rá iin na ni'í ña kataki chí chí.

⁴ Daá kuití ná kadii ini ndo xí'ín sato'o yo Jesús. Ká'an tukui xí'ín ndó, ná kadii ini ndo. ⁵ Ta ki'o ndó ña ná kandaá ini ñayuu ña va'a ini ndo, dá chi sa kúyati va kuu nandió ko sato'o yo Jesús, kasaa na. ⁶ Ta o sa ndi'í téi ini ndo sa'á ña ndó'o níno ndo. Di'a ndi'í ini ndo ka'an ndo xí'ín Ndios sa'a ndidaá ña ndó'o ndó, ta kaka ndo ña maní noo ná, ta daá kuití naki'o ndó ndivé'e noo ná. ⁷ Ta naki'o Ndios ña koo va'a ini ndo, ta ni ko iin kandeé kandaá ini ndi ki'o ká'ano ña va'a ini xí'o Ndios noo ndo. Ta xí'ín ña yó'o kandaá na níno ndo xí'ín ñaxintóni ndo sa'á ña iin ni nduu ndó xí'ín Cristo Jesús.

Nakani ini ndo sa'a ndino'o ña ndaa

⁸ Ndaá ña yó'o va ná ka'in xí'ín ndó, ñani. Koo ini ndo nakani ini ndo sa'a ndino'o ña ndaa, sa'á ndidaá ña kánian natiin ñañó'ó, sa'a ndidaá ña kúú ña va'a, sa'a ndidaá ña vii kua'an, sa'a ndidaá ña ñóchí kua'an, xí'ín sa'á ña va'a noó ñayuu. Sa'á ñóó tá kían iin ña va'a, o tá kían iin ña kánian natiin ñañó'ó, dá kían nakani ini ndo sa'án. ⁹ Koo ini ndo kee ndó ndidaá ña ñi ka'ti'a ndó tixi ndá'í, xí'ín ña ñi natiin ndó noó, tá'an ña ñi seídó'o ndó noo ñi ka'in, xí'ín ña ñi xini ndo ñi kee. Ta mií Ndios, ña xí'o ña koo va'a ini yo, daá koo va na xí'ín ndó.

Náta'an ini Pablo noo ndi ndaa mií va ña'a ndó'o na

¹⁰ Ñi kadji nda'o inij ñi kee sato'o yo Jesús, dá chi ñi nandió kuéi tuku ndó ñi chindeé ndó yu'u. Ta kátóni va'a inij ña daá kóni ndo'ó chindeé ñaá ndó, tído ko ní ní'i ndo ndi kee ndó chindeé ndó yu'u. ¹¹ Ko ká'in ña yó'o xí'ín ndó sa'á ña xínñó'í dao ka ña'a, dá chi sa ñi ka'ti'a va yu'u náta'an inij noo ndi ndaa mií ña ndó'i. ¹² Dá chi ná'á va yu'u koo nda'áví, ta ná'á ta'ani yu'u koo va'i. Sa ñi ka'ti'a va yu'u náta'an inij noo ndidaá ña ndó'i, dá chi náta'an va inij va'ará koó ña'a kaxí o ió ña, ta náta'an ta'ani inij va'ará koó ña'a noo o ió ña, ¹³ chi ndidaá ña yó'o kándéé yu'u kéei, chi mií Cristo kúú ña chindeé ñaá.

Ko kámani ni iin ña'a noo Pablo sa'a ña ñi ku'u ini na Filipos sa'a ná

¹⁴ Tído va'a nda'o ñi kee ndó sa'á ña ñi chindeé ndó yu'u tein tandó'ó ndó'i. ¹⁵ Ta sa ná'á va mií ndo'ó, ña ñoo Filipos, ña nda rá mií sa'a, tá ñi sa káai ñi daná'i to'on va'a sa'a Jesús tein mií ndó, dá ñi ketai kuendá Macedonia kua'in, ta ni iin tó'on ta'on dao ka ña kúú kuendá Jesús ndéi dao ka ñoo ko ní chindeé ta'on na yu'u, sa'va'a ndo'ó va kúú ña ñi chindeé ñaá. ¹⁶ Dá chi tá ñi sa ioi ñoo Tesalónica ñi kemáni ndo yu'u, chi ñi tanda'á ndó ña xínñó'í ñi saaan, ta o dúú iin tó'on ñi ta'ándá ñi kee ndó dión. ¹⁷ Ko ndúkú ta'on yu'u ña kían daá kemáni ndo yu'u. Ña kóni yu'u

kían ña mií Ndios ná nandió né'e na ña va'a noo ndo sa'á ña chindeé ndó yu'u. ¹⁸ Chi sa ñi natiin yu'u ndidaá va ña'a ñi tanda'á ndó vei noó, ta ko kámani ni iin ka ña'a noó, sa ió va'a vei xí'ín ndidaá ña'a né'e Epafrodito ñi kixi na, ña kían ñi tanda'á ndó vei noó. Tá'an ña ñi xí'o ndó kúú tát'on iin ña támi sa'an noo Ndios, iin ña ñi doko ndo noo mií Ndios, ña kían náta'an ini ña xini na. ¹⁹ Sa'á ñóó mií Ndios, ña ndañó'o yó, ná nakí'o ndidaá ña xínñó'ó ndó tát'on kí'o ió kua'á ña kuiká ió noo mií ná noo ndato náye'e ndaa sa'á ña kúú ndó kuendá Cristo Jesús. ²⁰ Ta daá kuití ná natiin Ndios, ña kúú tatá yo, ñañó'ó. Dión ná koo.

Xí'ín ndisá'an yó'o dándí'i Pablo ña ká'an na

²¹ Ka'an ndo ndisá'an xí'ín ndidaá ka ña kúú ñayuu Ndios, ña kúú kuendá Cristo Jesús. Ta ká'an ta'ani ñani yo ndéi xí'ín yu'u yó'o ndisá'an xí'ín iin rá iin ndo'ó. ²² Ndidaá ña kúú ñayuu Ndios ndéi yó'o ká'an ña ndisá'an xí'ín ndó, ta ña ve'e César kúú ña natiin va'a ndó ndisá'an ká'an ña xí'ín ndó.

²³ Ta ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noó na ñoo Colosas

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kúu iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo táto'on kì'o kóni mií Ndios. Ta yu'u xí'ín ñani yo Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndo'ó, ² na kúu ñayuu Ndios, ndo'ó, na ndíta ndaa xí'ín Cristo, ndo'ó na kúu ñani ndu ndéi ñoo Colosas xa'an. Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manì xí'ín ndó, ta nakì'o na ña koo va'a inì ndo.

Xíka Pablo noo Ndios sa'á na ndéi ñoo Colosas, dá ni'i ná ña ndichí noo Ndios

³ Daá kuití xíka ndu ña manì noo Ndios, na kúu tatá sato'o yo Jesucristo, sa'a ndo'ó, ta daá náki'o ndu ndivé'e noo ná sa'a ndo, ⁴ dá chì nì ni'ì tó'on ndu ña kándéé ká'ano inì ndo Cristo Jesús, ta kú'u nda'o inì ndo sa'a ndidaá ka na kúu ñayuu Ndios. ⁵ Dión kée ndó sa'á ña ió tandéé inì natiin ndó ña va'a, tá'an ña sa ió nduu natiin ndó induú. Ta kómí ndó tandéé inì yó'o nì kee to'on va'a sa'a Jesús, ña nì seídó'o ndó. Ta ndino'o to'on ndaa kían. ⁶ Ta nì kasandaá to'on va'a yó'o noo ndo'ó táto'on kì'o nì kasanda'an iin ní kúu ñayuú yó'o, ta xí'oan ña va'a noo ndo, ta xí'oan ña sá'ano cháá ka ndo'ó íchì Ndios. Ta dión ní ndó'o ndó nda mií kuu nì seídó'o ndoan, ta nì kandaá ndisa inì ndo sa'á ña manì nì kee Ndios sa'a ndo. ⁷ Ta ñani manì ndú Epafraas kúu na nì daná'a to'on va'a yó'o noo ndo. Na yó'o kúu iin na kéchóon dáó xí'ín ndú, ta kúu ná iin na kéchóon ndaa noo Cristo tein mií ndó xa'an. ⁸ Ta mií ná nì nakani xí'ín ndu'u táto'on kì'o kú'u inì ndo sa'a ndidaá ka na kúu kuendá Jesús kée Espíritu iì Ndios.

⁹ Sa'á ñoo, tá nì kastó'on na xí'ín ndú sa'á ña kée ndó, nda daá, ta nda viti ko sá tuu ndu ña xíka ndu ña manì noo Ndios sa'a ndo. Ta xíka ndu noo

na ña ná kì'o na ña kandaá ndi'i inì ndo ndí kían kóni mií ná, chì kóni ndu ña kían kì'o na kúu Espíritu iì ndidaá ña ndichí noo ndo, ta kì'o ta'ani na ña kaon koo ñaxintóni ndo noó ña'a mií ná, ¹⁰ dá katì'a ndó kee ndó táto'on kì'o kánian kee na kúu kuendá sato'o yo Jesús, ta kee ndó ndidaá ña náta'an inì na, ta koo ña va'a noo ndidaá ña kée ndó, ta kasandaá ndo kana'á va'a cháá ka ndo Ndios. ¹¹ Ta xíka ta'ani ndu noo ná ña ná kì'o na ndée noo ndo táto'on kì'o ndato ndée kómí mií ná, dá kóni ndo koo kueé inì ndo, ta kóni ta'ani ndó koo ndéé inì ndo noo ndidaá ña ndó'o ndó, ¹² ta xí'an kadij inì ndo ná nakì'o ndó ndivé'e noo tatá yo Ndios, na nì kenduu ña natiin yó ña kánian natiin ndidaá ñayuu na, chì nì ni'ì yo ña kandeì yó noo ndato tóon. ¹³ Chì nì taó xóo na yó tixi ndá'a ña kini noo iin naá, ta nì nakì'o na yó noo ndá'a de'e manì mií ná, dá dándáki na yó, ¹⁴ ta na yó'o kúu na nì taó xóo na yó tixi ndá'a ña kini xí'ín nì mií ná, dá nì kuu nì xì'o ká'ano inì Ndios sa'a kuachi yó.

Ndéi va'a yó xí'ín Ndios sa'á ña nì xi'ì Cristo Jesús sa'a yo

¹⁵ Táto'on kì'o kúu mií Ndios, na o kúu ta'on kóni xí'ín noo yo, kì'o dión kúu Cristo, ta noón kúu na mií noo, dá nì kava'a ndidaá ña ió. ¹⁶ Dá chì xí'ín ndá'a mií ná nì kava'a ndidaá ña'a, á miían ñó'an induú, o noño'o yó'o, á miían túuan o ko túuan, á miían kían ña dándáki, o miían kían ña kómí choon, o miían kían ña ió choon noo ndá'a, o miían kían ña ndakí. Tído mií vá ná nì kava'a ndidaá ña, ta sa'a mií vá ná nì kava'an. ¹⁷ Ta sa daá ió va mií ná, dá nì kava'a ndidaá ña'a ió. Ta xí'ín ndée mií ná ndaá na ndidaá ña'a, dá ko nátanjan. ¹⁸ Ta mií Cristo kúu dinì noo ndidaá yóo, na kúu táto'on yikí koño na, chì kúu yó kuendá na. Ta mií ná kúu na kúu noo noo ndidaá ña'a. Ta mií ná nì sa kuu na mií noo nì natakì iin ndée tein na nì xi'ì, dá kakuu na na kómí choon sata ndidaá ña'a. ¹⁹ Dá chì nì nata'an inì mií tatá Ndios ña táto'on kì'o kúu mií ná, kì'o dión kúu Jesús. ²⁰ Sa'a mií Jesús ko'on Ndios

naki'in tá'an va'a na xí'ín ndidaá ña'a, á mián ndéi noño'ó yó'o o mián ñó'o induú, chí ndidaá ña yó'o ni nandei va'a xí'ín ná sa'á ni Jesús, kirá ni xita tá ni xi'i na ndika cruz.

²¹ Tá sata, ñayuu tukú ta'ani sa kuu ndó noo Ndios, ta sa xini u'u ndo ná, chí sa komí ndó iin ñaxintóni kini, ta sa kee ndó ña kini. Tído viti ni sa'an Cristo ni danáki'in tá'an va'a na ndo'ó xí'ín Ndios, ²² chí ni xi'o na mií ná ni xi'i na sa'a ndo, dá kuu naki'o na ndo'ó noo Ndios kakuu ndó ñayuu ndáa vii, ñayuu ndaa, ñayuu koó kuachi noo ná. ²³ Tído kánian kandita ndaa ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó, ta kuita toon ndó xí'án, ta ndiko toon ndó tandee iní xí'o to'on va'a sa'a Jesús noo ndo, tá'an ña ni seídó'o ndó. Ta iin ní kúu ñayuú yó'o náka'ani to'on va'a yó'o kua'an. Ta yu'u Pablo kúu iin ra ni kaxi Ndios kasto'on to'on yó'o xí'ín ñayuu.

Ni xi'o Ndios choon noo Pablo ña kané'e na to'on va'a sa'a Jesús noo ñayuu

²⁴ Ta viti kadij inij, chí ndó'o nímaí sa'a ndo'ó, ta xí'ín ña ndó'o níyo yikí koñoj, dión, dá dáxinkooi ña ni ndo'o Cristo sa'a na kúu kuendá mií ná, ñayuu kúu táto'on yikí koño na. ²⁵ Ta ni kaxi Ndios yu'u ña kechóoin noo ñayuu mií ná, ta mií ná ni xi'o choon nooí ña dána'a ndi'ii to'on na noo ndo. ²⁶ Ta ña yó'o kúu ña ndichí ni sa io de'é noo mí Ndios nda rá o ñá'a kava'a ñayuú yó'o. Tído viti ni na'a na ña noo ñayuu mií ná. ²⁷ Ta ni chikaá ini mií ná na'a naán noo na ko kúu na Israel ndi ki'o ká'ano kúu ña ndichí ndato yó'o. Ta ña ndichí yó'o kúu ña ió Cristo Jesús ini ndo, sa'a ñoó ió tandee iní ña kandeí ndó noo ndato náye'e ndaa noo ió na. ²⁸ Sa'a ñoó kasto'on ndu xí'ín ndidaá ñayuu sa'a Cristo Jesús, ta ká'an ni'ini ndu noo ná, ta dána'a ndu noo ná xí'ín ña ndichí ni xi'o Ndios noo ndú, dá koni ndu naki'o ndu ndidaá ñayuu kakuu na ñayuu ndáa vii noo Ndios sa'a ña ni kee Cristo Jesús. ²⁹ Sa'a ña yó'o ta'ani ndí'i inij kechóoin xí'ín ndée ni xi'o mií

ná nooí, ta ndée yó'o kedaá xí'ín, dá kandeéi kee choon ni xi'o na nooí.

2

¹ Kónij ña kana'á ndó ña ndí'i nda'o inij kechóoin sa'a ndo, xí'ín sa'a na ndéi ñoo Laodicea xí'ín sa'a ndidaá ka na ko ñá'a koni tá'an xí'ín yu'u. ² Dión kéei, dá natiin ndó tandee iní, ta iin ná kakuu ndó sa'a ña kú'u sátá'an ini ndo sa'a ndo, ta ná kandeé ta'ani ndó ni'i ndo ña kandaá ini ndo ndidaá ña ndichí xí'o Ndios, dá koni ndo kana'á ndó ña ndichí, ña ni sa io de'é noo tatá Ndios, ta ña ndichí yó'o kúu Cristo Jesús. ³ Ta noo ndá'a mií Cristo ndadí va'a ndidaá kúu ña ndichí xí'ín ndidaá ña ndaa. ⁴ Ká'in ña yó'o xí'ín ndó, dá kían ná dá'a ni dánda'í ni iin tó'on ñayuu ndo'ó xí'ín to'on maña luu kua'an, ⁵ dá chí va'ará ko ióí xí'ín ndó, tído kee ndó kuendá ña ióí xí'ín ndó, chí daá ñó'o inij sa'a ndo, ta kadij nda'o inij sa'a ña luu ndéi ndó, ta kadij inij sa'a ña ndíta toon ndó xí'ín ña kándée iní ndo Cristo Jesús.

⁶ Ta viti, táto'on ndino'o ini ndo ni natiin ndó Jesucristo, na kúu sato'o yo, ki'o dión ndino'o ini ndo kanoo ndó xí'ín ná. ⁷ Sa'a ñoó koo ini ndo tiin toon ndó na, ta ndiko toon ndó na, ta kandita toon ndó xí'ín ña ndaa kándisa yó táto'on ni daná'a na noo ndo, ta daá kuití naki'o ndó ndivé'e noo Ndios.

Ni dandóo Ndios ndidaá kúu kuachi yo sa'a ña ni kee Jesús sa'a yo

⁸ Kandaá ndo mií ndó, o sa kóno ndó dánda'í ñaá ni iin tó'on ñayuu xí'ín ña ndichí ko ndaya'i dána'a mií ná, ni xí'ín ña to'on dána'a na, chí ini ñaxintóni mií vá ta ni ndaki ña, chí dána'a na sava'a sa'a ña dándaki ñayuu ndéi ñayuú yó'o, ta ko kían ña ndichí ni kii noo Cristo. ⁹ Dá chí táto'on ki'o kúu mií Ndios, ki'o dión kúu Cristo, ta ni nduu na iin ta ñayuú yó'o. ¹⁰ Ta sa'a ña ndíta yó xí'ín Cristo, sa'a ñoó ni ña'a ko kómani noo yo, dá kee yó ña kóni Ndios, dá chí mií ná kúu na ndakí cháa ka o duú ndidaá tá'an ña kómí choon xí'ín ña dándaki noo táchi káa. ¹¹ Ta sa'a ña ndíta ndó

xí'ín Cristo, sa'á ñoó kíán tátò'on nì ta'andá ñí ndo noo Ndios, va'ará kò ní ta'andá ndisa ñí ndo xí'ín ndá'a taa tátò'on kì'o kée ta Israel. Tído, sa'á ña nì taó xoo na ndo tixi ndá'a kuachi, sa'á ñoó kíán tátò'on nì ta'andá ñí ndo noo Ndios sa'á ña kándisa ndó Cristo. ¹² Chì tá nì sodo ndúta ndo kíán tátò'on nì nduxi nduú ndo xí'ín Jesús noo Ndios. Ta nì natakí nduú ndo xí'ín ná sa'á ña kándéé iní ndo ndéé Ndios, tá'an ña nì danátaki Jesús tein na nì xi'í. ¹³ Dá chì tá sata nì sa kuu ndó ndí noo Ndios sa'á ña nì sa ño'o ndó tixi ndá'a kuachi, ta kò ní sá kuu ndó na ñoo Ndios sa'á ña kò ní ta'andá ñí ndo. Tído nì danátaki ñaá Ndios tátò'on nì kee na xí'ín Jesús, ta nì xi'í ká'ano iní na sa'á kuachi ndó. ¹⁴ Chì nì dandoo na ndidaá ña sa tá yó kaá ley, tá'an ña sa datái kuachi yó sa'á ña kò ní kée ndí'í yó choon sa'ándáan. Tído nì dandoo na ña sa tá yó, chì kíán tátò'on nì chirkaa naan ndika cruz. ¹⁵ Ta kì'o dión nì dítá ná ndidaá choon né'e ña kómí choon xí'ín choon né'e ña dándáki noo táchi káa, ta nì kenóo túu naan, chì sa'á ña nì kee Cristo ndika cruz, sa'á ñoó nì kandeé ná xí'an.

Dín va kée yó viti sa'á ña kúú yó kuendá Jesús

¹⁶ Sa'á ñoó o sa kékuendá ndo tá kana'á ñayuu xí'ín ndó sa'á ña seí ndo, o sa'á ña xí'í ndó, o sa'á ña kò kéká'ano ndó dao víko, o sa'á ña kò kéká'ano ndó yoo sáá o sa'á ña kò kée ndó tátò'on kée mií ná kuu nání'í ndéé ná. ¹⁷ Dá chì ndidaá ña yó'o kúú konda'í iin ña'a vei koo, tído tá nì kii Cristo, dá nì nání'í yó ña mií ná kúú na ndaa noo ndidaá ña yó'o. ¹⁸ O sa kónó ndo noo ni iin taa ña dátúú rá ndo'ó noo ña kánian ni'í ndo, chì kée ra mií rá ña ió nda'í iní ra, ta kéká'ano ra ángel, ta kuiin toon ra ká'an ra sa'á ña xiní ra chí induú. Ta kúú rá taa kúryí nda'í sa'á ña kómí rá iin ñaxintóni kini. ¹⁹ Ta kò ndíko ra Cristo, na kúú diní noo yó. Ta mií Cristo kúú na dákuá'ano ñaá tátò'on kì'o dákuá'ano diní yó yikí koño yó, tá'an ña tín tá'an kée tuchi,

ta mií Ndios kúú na dákuá'ano ñaá xí'ín ña kándéé iní yó ná.

²⁰ Ta sa'á ña nì xi'í nduú ndo xí'ín Cristo, sa'á ñoó kò ñó'o ka ndo tixi ndá'a ña dándáki ñayuu yó'o. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a nákaní ií iní ndo tátò'on nákaní iní taa ñayuu, ta kée ií ndo choon sa'ándá ra? ²¹ Chì kaá ra ña o kúú ta'on kako'on ndá'a ndo ña yó'o, ta o kúú katoó ndo keí ndo ña káa, ta o sa kóo iní ndo tiin ndá'a ndó ña xaan, kaá ra. ²² Ta ndidaá choon yó'o kúú choon sa'ándá taa, ta ña dána'a mií vá rá kíán, tído kasandaá ndí'í va sa'án, chì ña kò choon kíán. ²³ Ta ká'an ñayuu ña choon yó'o nì kixian noo iin ñaxintóni ndíchi, dá chì ká'an ndí kánian kee ñayuu kandaño'o na Ndios, ta kéndúsaan xí'ín ñayuu ña nda'í koo iní na, ta miían dándó'o na níó ná, dá kandeé ná kee na ña. Tído o chindeéan yó, dá dánkoo yó ña kini kóni ñí yó.

3

¹ Ta sa'á ña nì natakí nduú ndo xí'ín Cristo tá nì kándisa ndó na, sa'á ñoó ndí'í iní ndo sa'á ña ió induú, ña vei noo ió Cristo xoo kuá'a Ndios. ² Ta koo iní ndo ndí'í iní ndo sa'á ña ió induú, ta ná dá'a ni ndí'í iní ndo sa'á ña'a ió ñayuu yó'o. ³ Chì sa nì xi'í ndo noó ña kóni mií ndó, ta viti ió de'é tátò'on kì'o koo ndó kandeí ndó kée Ndios tátò'on ndó'o Cristo. ⁴ Tído tá ná nandió koo Cristo, na xí'o ña kataki yó, dá natuu ndó ndáa ndó tátò'on kì'o ndato náye'e ndaa káa mií ná.

Nì sa kee yó ña kini tá sata, tído viti sa nì nduu yó ñayuu saá

⁵ Sa'á ñoó ná dá'a ka ni kataki ndo noó ña ka'an noo kóni ñí ndo: o sa kée ndó kuachi xí'ín na kò kúú ñadi'í ndo o yí ndo, ná dá'a ni kee ndó ña tìkíní xí'ín ñí ndo, ná dá'a ni kaño'o iní ndo sa'á ña ka'an noo kóni ñí ndo, ná dá'a ni katoó ndo kee ndó ña ka'an noo, ta ná dá'a ni katoó téi ndo di'ón, dá chì tá kée ndó dión, dá kían kana'á ndó ña ndaño'o ndóan. ⁶ Ta ndidaá ña kini yó'o xido iní Ndios xiní na, sa'á ñoó vei na dándó'o na níó na kò xún kueidó'o choon sa'ándá na. ⁷ Ta sa

xionoo ndó sa kee ndó ndidaá ña kini yó'o tá sa na'á tá sa dandákian ndó'o.

8 Tído viti kua'an ndo dánkoo ndi'i ndó ña xido ini ndo xí'ín ña yachi xido ini ndo, xí'ín ña xiní u'u ndo ñani tá'an ndó, xí'ín ña ká'an ndava'a ndó sa'a ná, xí'ín to'on kini kua'an ká'an ndo. 9 Ta o sa koo ka ini ndo ka'an to'on sa'a sátá'an ndó, dá chi sa ni dánkoo ndó ñayuu yátá ni sa kuu ndó, ta ko kée ka ndo ña sa kee ndó tá sata. 10 Chi viti ni nduu ndó ñayuu saá, ta iin rá iin kuu kuu sá ndúsaá cháa ka ndo kua'an ndo kee ndó táto'on ki'o kóni Ndios, na ni kava'a ña, dión, dá kasandaá ndo kakomí ndó ñaxintóni Ndios. 11 Ta ko né'e tandíni viti á kúú yó na griego o na Israel, o á ni ta'anda ñi yó o koó, o á kúú yó na tukú o á kúú yó na koó ñaxintóni, o á kúú yó na ió sato'o o koó. Ko né'e tandíni ndá yoo kúú yó, dá chi iin tó'on míi vá Cristo kúú na kómí choon sata ndidaá ña'a, ta kómí ná kuendá sa'a ndidaá ñayuu.

12 Kúú ndó ñayuu ni kaxi mií Ndios, ta kúú ndó ñayuu na, ta kú'u ini na sa'a ndo. Sa'a ñoó koo ini ndo ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta va'a koo ini ndo, ta nda'í koo ini ndo, ta vitá koo ini ndo, ta kueé ni koo ini ndo. 13 Ta ki'o ndeé ini sa'a sátá'an ndó, ta ki'o ká'ano ini ndo sa'a iin rá iin ndó tá ndáa ña'a ni ya'a na noo ndo. Ta táto'on ki'o ni xi'o ká'ano ini Cristo sa'a ndo, ki'o dión ta'ani koo ini ndo kee ndó xí'ín iin rá iin ndó. 14 Tído ña ndaya'i cháa ka noo ndidaá ña yó'o kían ku'u ini sa'a sátá'an ndó, dá chi sava'a ña yó'o kían kedaá xí'ín ndó, dá iin kakuu ndó. 15 Ta ná ki'o Ndios ña koo va'a ini ndo, chi sa'a ña yó'o ni nakana na ndo'ó ña kakuu ndó iin tó'on. Ta daá kuití naki'o ndó ndivé'e noo ná. 16 Ta ná nakutí níno ndo xí'ín to'on va'a sa'a Cristo Jesús, dá kuu dána'a tá'an ndó noo ndo, ta kuu ka'an ni'ini noo sátá'an ndó xí'ín ña ndichí xí'o Ndios. Ta kata ndó xí'ín ndino'o ini ndo noo sato'o yo Ndios xí'ín salmo xí'ín yaa ij, xí'ín yaa xí'o Espiritu ij Ndios noo ndo. Ta xí'ín ña yó'o naki'o ndó ndivé'e noo ná. 17 Ta noo ndidaá to'on ká'an ndo, ta noo

ndidaá ña kée ndó, kee ndo'an táto'on ki'o kóni Jesús, na kuu sato'o yo, ta noo ndidaá ña'a naki'o ndó ndivé'e noo tatá Ndios sa'a Jesús.

Ki'o di'a kánian kee yo sa'a ña kúú yo kuendá Jesús

18 Ta ndo'ó, na ña'a xa'an, koo ini ndo kueídó'o ndó yíi ndo, chi ki'o dión kánian kee ndó sa'a ña kúú ndó kuendá Jesús, na kúú sato'o yo. 19 Ta ndo'ó, ta taa xa'an, koo ini ndo koni ndo ñadi'í ndo, ta o sa kéndava'a ndó xí'ín ná. 20 Ta ndo'ó, takuáchí yíi xí'ín takuáchí di'í, koo ini ndo kueídó'o ndó tatá ndo xí'ín naná ndo, dá chi ña yó'o kían náta'an ini sato'o yo Jesús xiní na. 21 Ta ndo'ó, na kúú tatá xí'ín naná, o sa koo ini ndo too too dánani ndó de'e ndó, dá kían ná dá'a ni kutúú ini xi. 22 Ta ndo'ó, na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, kueídó'o ndó ndidaá choon sa'ándá ra noo ndo. Kechoon va'a ndó, va'ará ko iin ndé'é, ta ná dá'a ni kee ndó táto'on kée na ndúkú ña nata'an ini taa koni ñaá rá. Di'a kee ndo'an xí'ín ndino'o ini ndo, xí'ín sa'a ña ió ñañó'ó ndó noo Ndios. 23 Ta ndí ndáa mií vá ña'a kée ndó, ndino'o ini ndo kee ndo'an. Ta kee ndó kuendá ña noo míi vá Ndios kée ndo'an, ta o duú noo taa ñayuú yó'o, 24 dá chi sa ná'a vá mií ndó ña natiin ndó ña va'a noo tatá yo Ndios sa'a ña kéchóon ndó noo iin tó'on Cristo, na kúú sato'o yo. 25 Tído na kée ña kini, noon kúú na ni'ij ya'i na sa'a ña kini ni kee na, dá chi ni iin tó'on ñayuu ko máni cháa ka noo Ndios.

4

1 Ta ndo'ó, na kúú sato'o viti, kenda ndo xí'ín na ñó'o tixi ndá'a ndo, ta kendúsá'ano ndó xí'ín ná. Ta kana'á ndó ña ñó'o ta'ani ndó tixi ndá'a iin sato'o ió induú, ta ndé'é ná ndo'ó.

2 Ta o sa kátuu ndó ka'an ndo xí'ín Ndios, ta daá kaño'o ini ndo noo ká'an ndo xí'ín ná, ta naki'o ndó ndivé'e noo ná. 3 Ta kaka ta'ani ndó ña maní noo sato'o yo Ndios sa'a ndú'u, dá ná konó ná iin íchi noo ndú'u, dá ná kuu dána'a ndu to'on na noo dao ka ñayuu, dá ná kana'á ná ña ndichí sa'a Jesús, ña kían

n̄i sā io de'é. Ta sa'á ñā dána'i to'on yó'o, sa'á ñoó nákaai ve'e kaa. ⁴ Kaka ndo ñā man̄i noo Ndios sa'a yú'u, dá ná kat̄i'ai kasto'on ndaāi ndi dándaki to'on yó'o tát̄o'on k̄i'o kánian keei.

⁵ Ta ndúsá'ano kee ndó noó ñayuu ko kúu kuendá Jesús, ta daá kuití koo nduu ndo ka'an ndo xí'ín ná sa'a Jesús iin rá iin ta'ándá nónó noo ndo. ⁶ Ta koo ini ndo va'a ka'an ndo xí'ín ná, ta to'on adi ka'an ndo xí'ín ná, ta t̄i'a kánian koo ndó, dá kandeé ndó nandió né'e va'a ndó ñā ndát̄o'ón ná ndo'ó.

Xí'ín ndisá'án yó'o dándí'i Pablo ñā ká'an na

⁷ Ta nakani Tíquico xí'ín ndó sa'a ndidaá ñā ndó'o yu'u tá ná saa ra noo ndéi ndó. Roón kúu iin ñani man̄i yo, ta ín toon ra chindeé tá'an ra xí'ín yu'u kéchóoin noo sato'o yo Jesús. ⁸ Ch̄i n̄i tanda'í ra kosaa ra noo ndo sa'a choon yó'o, dá nakani ra xí'ín ndó ndi ndó'o ndu, dá ná k̄i'o ta'ani ra tandéé iní noo ndo. ⁹ Ta saa nduú ra xí'ín ñani man̄i yo Onésimo, ra ín toon xí'ín to'on Ndios, ta kúu rá iin taa ñoo mií ndó xaan. Ta nakani ra xí'ín ndó sa'a ndidaá ñā kúu chí yó'o.

¹⁰ Ta ká'an Aristarco, ra nákaa nduú xí'ín ve'e kaa, ndisá'án xí'ín ndó. Ta dión ni Marcos, ra kúu daxi Bernabé, ká'an ta'ani ra ndisá'án xí'ín ndó. Ta sā ná'á vá míí ndó ñā n̄i sa'andai choon ñā natiin va'a ndó ra tá ná saa ra noo ndéi ndó. ¹¹ Ta ká'an ta'ani Jesús, taa chínani ná Justo, ndisá'án xí'ín ndó. Sava'a ndin on̄i taa yó'o va kúu ta Israel chindeé tá'an xí'ín yu'u dána'a ndu noó ñayuu ndi kee na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios. Ta taa yó'o kúu tandéé iní noo yú'u.

¹² Dión ni Epafra, taa ñoo mií ndó, ká'an ra ndisá'án xí'ín ndó, ta kéchóon ra noo Cristo. Ta daá kuití ndí'i ini ra seí nda'í ra noo Ndios sa'a ndo, dá kandita toon ndó íchi Ndios, dá x̄inkuei ndó koo ndó tát̄o'on k̄i'o kóni Ndios, ta kasandaá ndo kee ndó ndidaá ñā kóni mií ná. ¹³ Ta xí'o yu'u kuendá ñā miían ndaā ndí'i nda'o ini Epafra yó'o sa'a ndo, xí'ín sa'á na ndéi ñoo Laodicea xí'ín sa'á na

ndéi ñoo Hierápolis. ¹⁴ Ta ká'an ta'ani ñani man̄i yo Lucas, taa kétatá ñayuu, ndisá'án xí'ín ndó. Ta ká'an ta'ani ñani yo Demas ndisá'án xí'ín ndó.

¹⁵ Kee ndó ñā man̄i ka'an ndo ndisá'án xí'ín nā kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Laodicea, ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín Ninfas, xí'ín ndidaá ka na kúu kuendá Jesús nátaaka dakuá'a ve'e na.

¹⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'i ndó tuti yó'o tein mií ndó xaan, dá tanda'á ndóan ná ko'an noó nā kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Laodicea, dá ná ka'i ta'ani naan. Ta ka'i ta'ani ndó tuti n̄i tanda'á ndú kua'an noó nā ñoo Laodicea.

¹⁷ Ta kee ndó ñā man̄i ka'an ndo xí'ín Arquipo, kaá yu'u, ñā k̄ian ná koo ini ra dáxinkoo ra choon n̄i x̄i'o sato'o yo Ndios noo rá.

¹⁸ Ta xí'ín ndá'a míí yu'u, Pablo, táai ndisá'án yó'o kosaa noo ndo. O sā nándodó ndo ñā nákaai ve'e kaa.

Ná koo ñā man̄i xí'o Ndios xí'ín ndidaá ní ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Pablo ni sa'an noó na ñoo Tesalónica

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta yu'u xí'ín Silvano xí'ín Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'ín ndo'ó, na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ká'ano Tesalónica xaan, ndo'ó na ndíta xí'ín tatá yo Ndios, xí'ín de'e na Jesucristo, na kúú sato'o yo.

Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee ña maní xí'ín ndó, ta naki'o ná ña koo va'a ini ndo.

Ná'a na ñoo Tesalónica ña ndíta ndaa na xí'ín Ndios

² Daá kuití vá náki'o ndu'u ndivé'e noo Ndios sa'a ndidaá ndo'ó, ta daá kuití vá ndíko'on ini ndu ndo'ó noó ká'an ndu xí'ín ná, ³ ta daá kuití ñó'o ini ndu noo ká'an ndu xí'ín Ndios, na kúú tatá yo, sa'á ña va'a kée ndó sa'á ña kándéé iní ndo ná, xí'ín sa'a choon kée ndó sa'á ña kú'u ini ndo sa'a dao ka na, xí'ín sa'á ña ndíta ndaa ndo xí'ín tandeé iní kómí ndó sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yo.

⁴ Ná'á ndu'u, ñani, ndo'ó na kú'u ini Ndios sa'a, ña mií ná ni kaxi ñaá kakuu ndó ñayuu na. ⁵ Sa'á ñoo tá ni daná'a ndu to'on va'a sa'a Jesús noo ndo, o duú xí'ín to'on oon ni ni daná'a ndu, dá chi ni kechóon ndu ndéé Ndios, ta mií Espíritu i Ndios kúú na ni xi'o ña ni kandaá tá'i ini ndo ña kían to'on ndaa. Ta ná'á va'a mií ndó ña va'a va ni sa kee ndu'u tá ni sa ndéi ndu xí'ín ndó sa'á ña kú'u ini ndu sa'a ndo. ⁶ Ta kúú ni kasandaá ndo kée ndó táto'on kée mií ndú, ta ni kasandaá ta'aní ndó kée ndó táto'on sa kee sato'o yo Jesús. Ta va'ará ni ndo'o naní nio ndo, tído ni ñatiin ndó to'on va'a sa'a ná xí'an kadij iní ndo ni kee Espíritu i Ndios. ⁷ Ta ki'o dión ni ndo'o ndó, dá ni kasandaá ndo kúú ndó ñayuu ná'a mií noo ndidaá na kándisa Jesús ndéi chí kuendá Macedonia xí'ín kuendá Acaya. ⁸ Chi

xí'ín ndo'ó ni naka'ani to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús. Ta o duú iin tó'on ní Macedonia xí'ín Acaya ní naka'ani to'on ñoo ni kee ndo'ó, dá chi sa ndidaá kúú vá xí'an ná'á ñayuu ña kándéé iní ndo Ndios. Sa'á ñoo ko xínñó'ó ka ña kasto'on ndu xí'ín ná. ⁹ Chi di'a náani va mií ná xí'ín ndu'u táto'on ki'o ni ñatiin ndó ndu'u, ta náani ta'ani na táto'on ni kee ndó ni dankoo ndó ndidaá kúú yoko ni sa ndaño'o ndó, dá ni kasá'á ndaño'o ndó na kúú Ndios takí, na miían ndaa kuití kúú Ndios, ta kéchóon ndó noo ná viti. ¹⁰ Ta náani ta'ani na xí'ín ndu'u ña ndáti ndó nandió koo tuku Jesús, na kúú de'e Ndios, kii na chí induú, ta Jesús yó'o kúú na ni nataki tein na ni xi'i, ta na yó'o kúú na dáka'aki ñaá noó ña xido ini Ndios vei sata ñayuu kée kuachi.

2

Ki'o di'a ni kechóon Pablo ñoo Tesalónica

¹ Ta sa ná'á ndó, ñani, ña ko ní naá óon ta'on choon ni saa ndu ni kee ndu noo ndéi ndó. ² Dá chi ná'á ndó ña ni ka'an ndava'a ñayuu ndéi ñoo Filipos xí'ín ndu'u, ta ni kendava'a na xí'ín ndú. Tído mií Ndios kúú na ni xi'o tandeé iní noo ndú'u, sa'á ñoo ko ní yu'u ta'on ndu saa ndu kasto'on ndu xí'ín ndó sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, va'ará ni ndo'o nda'o nio ndú ni kee dao na ñoo ndo. ³ Ta ko ní dána'a ndu ña to'on noo ndo, ta ko ní dána'a ndu noo ndo xí'ín ñaxintóni káni, ta ko ní ndúkú ndú ña dánda'í ndu ndo'ó. ⁴ Mií vá Ndios kúú na ni nata'an ini ni xini na ndu'u, ta ni xi'o na choon noo ndú ña dána'a ndu noo ndo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús. Ta ko ndúkú ta'on ndu'u ña kían nata'an ini ñayuu sa'á ña kée ndu. Di'a ndúkú ndu'u ña nata'an ini Ndios, na ná'á táto'on náani ini nio iin rá iin yó. ⁵ Ta ná'á ndó ña ni iin kuu ta'on ko ní kéchóon ndu'u to'on luu ká'an, dá dána'a ndu noo ndo. Ta ko ní ndúkú ta'on ndu ña ki'o ndó di'ón noo ndú. Ta mií Ndios kúú na xi'o kuendá ña ki'o dión kían. ⁶ Ta ni ko ndúkú ndu'u ña kían chindaya'i ñaá ñayuu, ni ña

chindaya'i ñaá ndo'ó, ta ni dao ka na, va'ará kánian koo ñañó'ó ndó noo ndú'u sa'á ña kúu ndú apóstol, na né'e to'on Cristo Jesús. ⁷ Ní sa io leé ini ndu xí'ín ndó, chí sa kee ndu xí'ín ndó tátó'on kée iin ñá'a ndaá va'a de'án. ⁸ Ta ndó'o nda'o ndu'u sa'a ndo. Ta o duú to'on va'a Ndios oon ni ní chíkáa ini ndu k'i'o ndu noo ndo daá ñóó, chí nì sa io nduu ta'ani ndu nak'i'o ndu mií ndú kuu ndu sa'a ndo, chí nì kuká'ano nda'o ña kú'u ini ndu sa'a ndo. ⁹ Sa ná'á vá mií ndó, ñani, tátó'on k'i'o nì ndo'o ndu nì sa kechóon ndu. Nduú ñóó sa kechóon ndu'u, dá ná dá'a ni dáta'án ndu ni iin ndo'ó xían nani nì daná'a ndu to'on va'a Ndios noo ndo.

¹⁰ Mií ndó xí'o ndaa kuendá xí'ín Ndios ña vii nì sa ndei ndu, ta nì kendaá ndu xí'ín ndó, ta ni iin ña'a kó ní ya'a ndu kee ndu tá nì sa ndei ndu xí'ín ndo'ó, na kúu kuendá Jesús. ¹¹ Ta ná'á ta'ani mií ndó ña tátó'on kée iin tatá xí'ín de'e na, k'i'o dión sa ká'an ni'ini ndu noo iin rá iin ndó, ta sa x'i'o ndu'u tandeé iní noo ndo, ¹² ta sa sa'anda ndu choon noo ndo ña kee ndó tátó'on k'i'o kánian kee na kúu ñayuu Ndios, chí nì nakana ñaá ná ña kandeí ndó noo ndato náye'e ndaa noo ío na dándáki na.

¹³ Sa'á ñoó kó sá tuu ta'on ndu náki'o ndu'u ndivé'e noo Ndios, chí tá nì daná'a ndu to'on Ndios noo ndo, kúu ndato nì natiin ndóan tá nì seídó'o ndóan. Ta kó ní nátiin ndóan kíán to'on nì kana tein ñaxintóni taa. Di'a nì natiin ndóan ña miían ndaa ndisa kíán to'on Ndios, tá'an ña chindeé ndo'ó ndíta ndaa ndo xí'ín ña kándisa ndó. ¹⁴ Ta ndo'ó, ñani, nì ndo'o ta'ani ndó tandó'ó tátó'on k'i'o nì ndo'o na kúu ñayuu Ndios kúu kuendá Cristo Jesús ndéi chí kuendá Judea di'a. Chí nì kendava'a ta'ani na ñoo mií ndó xí'ín ndó tátó'on k'i'o sa kendava'a ta ñoo Israel xí'ín mií ná. ¹⁵ Ta nì sa'ání ta ñoo Israel yó'o sato'o yo Jesús tátó'on k'i'o nì sa'ání rá profeta mií rá nì sa ndei sa na'á. Ta nì taó xóo ra ndu'u tein mií rá, ta kó náta'an ini Ndios xiní ñaá ná, ta xiní u'u ra ndidaá ñayuu, ¹⁶ chí sadí ra noo

ndú, dá ná dá'a ni dána'a ndu noo na kó kúu na Israel, dá ná o ní'i ná ña káki na noo kuachi na. Dión kée ra, sa'á ñoó nì ndukua'a cháá ka kuachi ra noo Ndios, ta nì kasáa ña xido nda'o ini na sata rá sa'á ña kini kée ra.

Kóni Pablo ko'on tuku na koto ni'ini ñaá ná

¹⁷ Nani, tá nì ya'a cháá kuu nì kexoo ndu'u tein ndó, kúu sa nì kasá'á vá nda'í ká'an ndu'u nandió kuéi ndu kande'é ndú ndo'ó, dá chí va'ará ndéi xoo ndu, tído daá kuití vá ñó'o ini ndu sa'a ndo. ¹⁸ Sa'á ñoó nì ka'án ndú saa ndu kande'é ndú ndo'ó. Ta yu'u Pablo, kuá'a nda'o ta'ándá nì ka'ín saai noo ndéi ndó, tído nì ketéin ña u'u noo ndú. ¹⁹ Dá chí ¿á kó ná'á ndó ndá yoo kakuu tandeé iní noo ndú, ta ndá yoo k'i'o ña kadii ini ndu, ta ndá yoo kakuu corona ndu, na ka'an va'a ndu sa'a? ¿Á kó ná'á ta'on ndó ña ñaá kakuu ndo'ó tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku Jesucristo, na kúu sato'o yo, kasaa ná? ²⁰ Chí sa'a ndo'ó natiin ndu ñañó'ó xí'an kadii iní ndu.

3

Ni sa'an Timoteo ñoo Tesalónica nì xito ni'ini ñaá xí

¹ Ta sa'á ña kó xí'o ndeé ka iní ndu ña nákaní ini ndu sa'a ndo, sa'á ñoó nì kandoo ndu ña kíán kándoo ndu ñoo Atenas, ² dá nì tanda'á ndú ñani ndu Timoteo kosaa xí noo ndéi ndó, chí kéchóon xi noo Ndios, ta kéchóon dáó ta'ani xi xí'ín ndú noo xionoo ndu dána'a ndu to'on va'a sa'a Jesús. Dá ná chindeé xí ndo'ó kandita toon cháá ka ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó, ta ná k'i'o ta'ani xi tandeé iní noo ndo, ³ dá kíán ná dá'a ni kexoo ni iin ndó noo ña kándisa ndó kée tandó'ó ndó'o ndó, chí sa ná'á vá mií ndó ña kánian kando'o yó tandó'ó. ⁴ Chí tá nì sa ndei ndu xí'ín ndo'ó, dá nì kastó'on ndu ña kendava'a ñayuu xí'ín yó sa'á ña kúu yó kuendá Jesús, ta ná'á va'a mií ndó ña k'i'o dión ndó'o yó viti. ⁵ Ta sa'á ña kó ní x'i'o ndeé ka ini ña nákaní ini sa'a ndo, sa'á ñoó nì tanda'í Timoteo kosaa xí noo ndéi ndó, dá kandaá ini nde'á á ndíta ndaa ií ndo xí'ín ña

kándéé iní ndo Jesús. Dá ch̄i n̄i yu'í ña oon ni ví n̄i kexíxi ña u'u xí'ín ndó, ta n̄i kandeéán n̄i danda'ávian ndo'ó, ta n̄i naá óon choon n̄i kee ndu n̄i daná'a ndu noo ndo.

⁶ Tído sa n̄i nandió koo va Timoteo n̄i ndusaa x̄i noo ndéi ndu. Ta va'a ká'an x̄i sa'a ndo, ña ndíta ndaa ī va ndó xí'ín ña kándéé iní ndo Jesús. Ta kú'u ini sa'a sátá'an ī va ndó. Ta kaá ta'ani xi ña daá vá ñó'o va ini ndo sa'a ndú sa'á ña kóni ndo ndú, ta kóni k̄i ndo koni tuku ndó ndu'u, tátō'on k̄i'o kóni ta'ani ndu'u koni ndu ndo'ó.

⁷ Ñani, ndó'o ndu tandó'ó noo ndéi ndu yó'o, ta nda'í kúu ini ndu, tído n̄i ndundeé iní ndu tá n̄i kandaá ini ndu ña ndíta ndaa ndo'ó xí'ín ña kándéé iní ndo Jesús. ⁸ Ta kúu n̄i nan̄i'í ini ndu, xiní ndu, tá n̄i kandaá ini ndu ña ndíta toon ndó xí'ín sato'o yo Jesús. ⁹ ¿Ndí kuú ví ndivé'e naki'o ndu'u noo Ndios sa'a ndo? Ch̄i kadij̄ nda'o ini ndu'u noo Ndios kée ndó, ¹⁰ ta nduú ñóó xík̄a ndu'u noo ná ña ná konó ná saa ndu kande'é ndú ndo'ó, dá dáxinkoo ndu ña kóman̄i kandaá ini ndo, dá kua'ano cháá k̄a ndo xí'ín ña kándéé iní ndo Jesús.

¹¹ Ta kóni ndu'u ña mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná konó ná íchi saa ndu noo ndéi ndó. ¹² Ta ná kúu sato'o yo ná chindeé ná ndo'ó, dá ná kua'ano cháá k̄a ña kú'u sátá'an ini ndo sa'a ndo xí'ín sa'a ndidaá k̄a ñayuu tátō'on k̄i'o kée ndu'u kú'u ini ndu sa'a ndo, ¹³ ta ná k̄i'o na ña kandita toon ndó, dá ná koo vii ndo noo Ndios, na kúu tatá yo, tá ná kandaá kuu nandió koo mií Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'ín ndidaá ñayuu na. Díon ná koo.

4

K̄i'o di'a kánian kee yó, dá nata'an ini Ndios koni na yó

¹ Ta viti, ñani, seí nda'í ndu noo ndo, ta ká'an ni'ini ndu noo ndo sa'á ña kúu yó kuendá sato'o yo Jesús. Ch̄i sa n̄i daná'a ndu noo ndo ndí kián kánian kee ndó, dá nata'an ini Ndios koni ñaá ná. Ta k̄i'o díon kée ndó viti, tído koo ini ndo kat̄i'a cháá k̄a ndo kee ndóan. ² Ch̄i sa ná'á vá ndó ndá choon

n̄i sa'anda ndu noo ndo kee ndó, ch̄i noo sato'o yo Jesús n̄i n̄i'í ndu'u choon yó'o.

³ Ch̄i ña kóni Ndios kían koo vii ndo noo ná. Sa'á ñóó o sa kóo ini ndo dáyakoo ndo mií ndó xí'ín kuachi xí'ín na kō kúu ñadi'í ndo o yí ndo. ⁴ Di'a koo ini iin rá iin ndó kat̄i'a ndó koo vii ndo xí'ín na kúu ñadi'í mií ndó, ta koo ñañó'ó ndó noo ná. ⁵ Ta o sa kátōó ndo kee ndó ña ká'an noo tátō'on k̄i'o kée ñayuu kō ná'á Ndios. ⁶ Ta ni iin tó'ón ndó o sa kóo ini koni xíxi ñani ndo kuendá Jesús xí'ín ña kini yó'o, ch̄i ka'í nda'o dándó'o Ndios níno ndo sa'á kuachi yó'o tátō'on sa n̄i kastō'on ndu xí'ín ndó, ta n̄i x̄i'o ndu kuendá noo ndo. ⁷ Ch̄i kō ní kána ta'on Ndios yó ña kían kande'i yó kee yó ña kini kóni ñíi yo. Di'a n̄i kana na yó ña koo vii yo noo ná. ⁸ Sa'á ñóó ndi ndaa mií vá ndó kénóo tō'on dána'a ndu yó'o, kana'á ndó ña kō kénóo ta'on ndó ni iin taa ñayuu yó'o. Di'a mií vá Ndios, na n̄i x̄i'o Espíritu ī ná noo yo, noon kúu na kénóo ndó.

⁹ Kō káni kaan ña taa ndu'u ña ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo, dá ch̄i sa n̄i daná'a va mií Ndios noo ndo ña ku'u ini sa'a sátá'an ndó. ¹⁰ Ta díon ta'ani kée ndó xí'ín ndidaá k̄a na kúu kuendá Jesús, na ndéi chí kuendá Macedonia di'a. Tído seí nda'í ndu noo ndo, ñani, ña ká'ano cháá k̄a ná kakuu ña kú'u ini ndo sa'a ná. ¹¹ Ta koo ini ndo koo va'a ini ndo xí'ín ndidaá ñayuu. Ta ndi'i ini ndo noo choon kée mií ndó, o sa chírneé ndó mií ndó noo dao k̄a ña'a. Ta ndi'i ini ndo kechóon ndó, dá ni'i ndo ña'a kasá'an ndó, tátō'on n̄i sa'anda ndu choon noo ndo. ¹² Dá kían ná koo ñañó'ó ñayuu kō ná'á Ndios noo ndo, ta ni iin ña'a ná o káman̄i noo ndo.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayuu yó'o

¹³ Ta viti kóni ndu'u ña kana'á ndó, ñani, sa'a ndí kián ndo'o ñayuu n̄i x̄i'í, dá ná o kúnda'í ini ndo sa'a ná tátō'on k̄i'o ndó'o na kōó tandéé ini noo. ¹⁴ Ch̄i kándisa yó ña n̄i x̄i'í Jesús, ta n̄i nataki na. Ta k̄i'o díon ta'ani

dákí'in tá'an Ndios nā kúú kuendá Jesús nī xī'i xī'in mií Jesús.

¹⁵ Ta viti ko'on ndu kasto'on ndu xī'in ndó to'on nī ka'an mií sato'o yo Jesús, chí nī kaa nā ña yóó, nā ndéi takí iī tá ná nandió koo mií Jesús kii na ñayuu yó'o, o kuió noó ta'on yo ko'on yo noó nā sa nī xī'i ko'o naki'in tá'an yó xī'in Jesús. ¹⁶ Chí dinñó'ó ta'anda choon chí induú, dá táí kayu'ú iin arcángel, ta táí ka'an trompeta Ndios, dá ví noo sato'o yo Jesús nda induú kii na. Ta kúú dinñó'ó ka nataki nā sa nī xī'i kúú kuendá Jesús. ¹⁷ Tá nī ndi'i, ndidaá yóó, nā ndéi takí iī noñó'o yó'o, naditá Ndios ko'on dáó yó xī'in nā nī nataki ñóó noo viko káa naki'in tá'an yó xī'in sato'o yo Jesús noó tachí. Ta dión kandeí kuií yo xī'in ná. ¹⁸ Sa'á ñóó kī'o ndó tandeé iní noo iin rá iin ndó xī'in to'on yó'o.

5

Ná kandeí nduu yo, chí kō ná'á yo ndá oon nandió koo Jesús

¹ Ta sa'a ndá oon koo dión xī'in ndi kooan, kō káni kaan taai ña sa noo ndo, ñani, ² dá chí sa ná'á va'a mií ndó ña iin ndakána va kasandaá kuu nandió koo sato'o yo, táto'on kī'o kée iin ta kui'íná tá vei ra sakuaá ki'in kui'íná ñaá rá. ³ Mií kuu ka'an ñayuu di'a: "Va'a nda'o ndéi yó, koo ka va tandó'ó noo yo viti", kaa nā, ta kúú iin ndakána va tiin ñaá tandó'ó kini ñóó, táto'on iin ndakána kásá'á káki de'e nā ñá'a. Ta ni iin tó'ón ná o káki noó tandó'ó yó'o.

⁴ Tído ndo'ó, ñani, sa ná'á ndó táto'on kī'o koo, chí kō iin naá ka noo ndo sa'á ña yó'o. Sa'á ñóó o tīn ndakána kuu yó'o ndo'ó táto'on kī'o tīn ndakána iin ta kui'íná ñayuu ki'in kui'íná rá. ⁵ Chí sa ndidaá kúú vá ndo'ó kúú nā tóon noo, chí sa nī natoon noo ndo. Ta kō iin naá ka noo yo, chí kō kúú ka yo kuendá noo iin naá. ⁶ Sa'á ñóó ná o sa kúdi yo táto'on kī'o kée ñayuu kō ná'á Ndios. Di'a ná kandeí nduu yo, ta ná kaño'o ini yo. ⁷ Dá chí nā kídí, sakuaá kídí nā, ta nā

xī'i, sakuaá xī'i na. ⁸ Tído yóó kúú nā sa tóon noo, sa'á ñóó ná kaño'o ini yo. Ná koo ini yo ña kandeé iní yo Jesús, ta ná ku'u ini yo sa'a dao ka ñayuu. Ta ña yó'o ná kakuu táto'on iin kaa kanda'a yika yo. Ta tandeé iní kómí yó ña miian ndaa kuití káki yó noó kuachi yo ná kakuu táto'on iin kaa kanóo diní yo. ⁹ Chí kō ní kaxi Ndios yó, dá kuido ini nā koni nā yó. Di'a nī kaxi na yó, dá ni'i yo ña káki yó noó kuachi yo sa'á ña nī kee Jesucristo, nā kúú sato'o yo, ¹⁰ nā nī xī'i sa'a yo, dá kīan, va'ará nī xī'i yo o takí yo, tído kandeí dáó yó xī'in ná. ¹¹ Sa'á ñóó kī'o tá'an ndó tandeé iní yó'o noo iin rá iin ndó, ta dákuá'ano tá'an ndó xī'in to'on Ndios táto'on kī'o kée ndó ndéi ndó.

Ká'an ni'ini Pablo noó nā kúú kuendá Jesús

¹² Ta seí nda'í ndu noo ndo, ñani, ña koo ini ndo koo ñañó'ó ndó noo nā kéchóon noo ndo, chí nī xī'o sato'o yo Jesús choon noo ná ña kuita na noo ndo, ta ka'an ni'ini na noo ndo. ¹³ Sa'á ñóó koo ñañó'ó ndó noo ná, ta ku'u nda'o ini ndo sa'a ná sa'a choon kée na noo ndo. Ta ná koo ini ndo kandeí va'a ndó xī'in iin rá iin ndó.

¹⁴ Ta seí nda'í ta'ani ndu noo ndo ña koo ini ndo dánani ndó nā dusá, nā kō kóni kechóon. Ta kī'o ndó tandeé iní noo nā nī ndiko, ta chindeé ndó nā vitá ini. Ta kueé koo ini ndo xī'in ndidaá kúú ñayuu. ¹⁵ Ta o sa kóo ini ndo nandió né'e ndó ña kini kée dao ka ñayuu xī'in ndó. Di'a ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a xī'in iin rá iin ndó. Ta dión ta'ani kee ndó xī'in ndidaá ka ni ñayuu.

¹⁶ Ta daá kuití ná koo dii iní ndo. ¹⁷ Ta o sa kátuu ndó ña ká'an ndo xī'in Ndios. ¹⁸ Ta naki'o ndó ndivé'e noo ná sa'a ndidaá ña ndó'o ndó, chí kī'o dión kóni mií Ndios kee yó sa'á ña kúú yo kuendá Cristo Jesús.

¹⁹ O sa kadí ndo noó ña kóni Espíritu iī Ndios kee na. ²⁰ O sa kú'ichí ini ndo kueídó'o ndó to'on nī xī'o mií Ndios noó ñayuu dána'a noo ndo. ²¹ Korndodó va'a ndó ndidaá kúú ña dána'a nā, dá naki'in va'a ndó ña kīan

va'a. ²² Ta taó xóo ndó mií ndó noo ndidaá ña kini.

²³ Ta mií Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, ná kevii níi ná ndo'ó, ta ná taxí vii ná iin níi kúú ndó, espíritu ndo, xí'ín níi ndo, xí'ín yikí koño ndo, dá kían ná koo vii ndo tá ná kasandaá kuú nandió koo tuku Jesucristo, na kúú sato'o yo, kasaá na. ²⁴ Dá chí iin na ndaa kúú Ndios, na ni kana ndo'ó xoo mií ná, ta noón kúú na kee ña yó'o xí'ín ndó.

Xí'ín ndisá'án yó'o dándí'i Pablo ña ká'an na

²⁵ Ñani, kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a ndú'u.

²⁶ Ta chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o ná kakuu iin ñañó'ó ká'an tá'an ndó ndisá'án xí'ín na kúú ñani ndo.

²⁷ Ta sa'ándái choon noo ndo xí'ín choon ni xí'o Ndios nooi ña ka'i ndó tuti yó'o noo ndidaá ka na kúú ñayuu Ndios.

²⁸ Ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. Díón ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Pablo ni sa'an noó na ñoo Tesalónica

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta yu'u xí'in Silvano xí'in Timoteo ká'an ndu ndisá'an xí'in ndo'ó, na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ká'ano Tesalónica, ndo'ó na ndíta xí'in tatá yo Ndios, xí'in de'e na Jesucristo, na kúú sato'o yo. ² Ta mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee na ña manj xí'in ndó, ta naki'o na ña koo va'a ini ndo.

Dándó'o Ndios nio ndidaa na kee kuachi tá ná natuu sato'o yo Jesús kii na chí induú

³ Daá kuití vá kánian naki'o ndu'u ndivé'e noo Ndios sa'a ndo, ñani. Ta ki'o dión niyiká ndú kee ndu, chi iin iin kuú kuú sá sá'ano cháá ka ndo kua'an ndo xí'in ña kándéé ini ndo Jesús, ta sá'ano ta'ani ndó xí'in ña kú'u cháá ka ini sa'a sátá'an ndó. ⁴ Sa'á ñoo ká'an va'a ndu sa'a ndo'ó noo dao ka na kúú kuendá Ndios náataka dao ka ve'e ño'o, chi va'ará kéndava'a ñayuu xí'in ndó, ta va'ará ndó'o ndó tandó'ó, tído xí'o ndeé vá ini ndo, ta ndíta ndaa ndo xí'in ña kándéé ini ndo Jesús.

⁵ Ta sa'á ña xí'o ndeé ini ndo, ñoo kían ná'a ña keyíko ndaa Ndios. Sa'á ñoo ió íchi ndo ña ndu'u ndó noo dándáki na, chi sa'á ña yó'o kían ndó'o nio ndo. ⁶ Ta ña ndaa vá kían noo mií Ndios ña dándó'o na nio ñayuu kéndava'a xí'in ndo'ó. ⁷ Ta noo ndo'ó, na ndó'o nio viti, naki'o Ndios ña nani'i ndéé dáó ndo'ó xí'in ndu'u tá ná natuu sato'o yo Jesús kii na chí induú xí'in ndidaá ángel ño'o tixi ndá'a ná ⁸ tein ño'ó kéj ita, dá chiyá'i na ñayuu ko ní xín nakoni Ndios, xí'in na ko ní xín kueídó'o to'on va'a ña ká'an sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yo. ⁹ Ta ñayuu yó'o kúú na ndo'o nani nio ndidaá tá'an kuú, chi ni iin kuú o koni

na ndu'u na noo ió sato'o yo Ndios, ta ni iin kuú o koni na táto'on ndato ndéé kómí ná. ¹⁰ Dión koo kuú tá ná nandió koo Jesús, dá kían ndato nda'o natiin na ñañó'ó kee ñayuu mií ná, ta naá ini ndidaá kúú ñayuu kándisa ñaá. Ta dión ta'ani ndo'o mií ndó, chi kándisa ndó to'on ni daná'a ndu noo ndo.

¹¹ Sa'á ñoo daá kuití vá xíka ndu ña manj noo Ndios sa'a ndo, ña ná ki'o na ña kakuu ndó ñayuu ndaa, dá chi sa'á ña yó'o ni kaxi na ndo'ó. Ta xíka ta'ani ndu noo ná ña xí'in ndéé mií ná ná kandeé ndó kee ndó ndidaá kúú ña va'a, xí'in ndidaá kúú choon ni chikaa ini ndo kee ndó sa'á ña kándéé ini ndo ná, ¹² dá ná ni'i sato'o yo Jesucristo ñañó'ó sa'a ndo. Ta dión ta'ani natiin ndó ñañó'ó sa'á ña kándéé ini ndo ná, ta dión koo sa'á ña manj ni kee Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo xí'in yó.

2

Dinño'ó ka taa kini kasandaá, dá ví kasaa Jesús

¹ Ta viti kásto'on ndu xí'in ndó ndi koo tá ná nandió koo Jesucristo, na kúú sato'o yo, kasaa na, ta ndi koo, dá naki'in tá'an yó xí'in ná. Ta seí nda'í ndu noo ndo'ó, ñani, ² ña ná dá'a ni konó ndó ña vitá oon nadaká ñayuu ñaxintóni ndo, ta o sa kútúú ini ndo, va'ará kaá na ña Espíritu iñ Ndios ni ka'an xí'in ná ña sa ni ya'a va kuú ni nandió koo sato'o yo Jesús, o tá dána'a na ña dión kían o tá kaá na ña ni tanda'a ndu'u iin tuti ká'an dión. ³ O sa kándía ndó ña dándá'í ni iin ñayuu ndo'ó, dá chi tá o ñá'a kasandaá kuú yó'o, dá kían kua'a nda'o ñayuu kasá'a dánkoo íchi Ndios, ta kasandaá iin taa kini, tá'an ra ni ni'i tá'i ña naá rá noo Ndios. ⁴ Ta ndakuiin ra, ta kenóo ra ndidaá ña'a chínani ñayuu kúú ndios, xí'in ndidaá ña'a ndáño'o na. Ta nda noo iñ cháá ka ini ve'e ño'o ká'ano kakoo ra, dá kee ra mií rá ña kúú rá ndios.

⁵ ¿Á ko ndúsa ta'on ini ndo ña ni ka'in sa'a ndidaá ña yó'o tá ni sa ioi xí'in ndó? ⁶ Ta sa ná'a vá ndo'ó ndi kían chítuu noo tá kini ñoo, sa'á ñoo o

nátuu ta'on ra nda ná kasandaá hora kánian na'a noo rá. ⁷ Ta kana'á ndó ña sa kéchóon va ña kini ñoó, tído ió de'é ii váán, dá chí ió ña chítuu va ña viti, sa'á ñoó ko ñá'a natuuan. Tído nda ná kasandaá kuu kuxoo ña chítuu ñaá, nda daá ví, dá natuuan. ⁸ Nda daá ví, dá na'a noo mií taa kini ñoó. Dá ka'ání ñaá Jesús xí'in tachí yú'u ná, dá dánaa ñaá ná kee ña naye'e ndato noó nandió koo na kii na.

⁹ Chí tá ná kasandaá ta kini ñoó, kakomí rá ndée mií ña u'u, sa'á ñoó ká'ano nda'o choon kane'e ra kasaa ra xí'in ña maña, ta kandeé rá kee ra ña'a ná'ano xí'in ña'a ndato. ¹⁰ Ta xí'in ndidaá ña maña yó'o dánda'í ra ñayuu xionoo íchi kua'an indayá, chí ko ní xín na natiin na xí'in ndinoo ini na ña ndaa, sa'á ñoó o káki ta'on na noó kuachí na. ¹¹ Sa'á ñoó kí'o Ndios ña dánda'í ñaá iin ña to'ón ká'ano, dá kandísa na ndidaá kúu ña to'ón ka'an ra, ¹² dá kían nando'o ní ndidaá kúu ñayuu ko ní xín kandísa ña ndaa, chí di'a ni katoó cháa ka na ndiko na ña kini.

Sa ni kaxi va Ndios yo ña dákaki ñaá ná

¹³ Tído ndu'u, daá kánian naki'o ndu ndivé'e noo Ndios sa'a ndo'ó, ñani, na kú'u ini sato'o yo Ndios sa'a. Chí ndo'ó kúu na ni kaxi mií ná nda mií sa'a, dá natiin ndó ña káki ndó sa'á ña ni nduvii Espíritu ii ná ndo'ó, xí'in sa'á ña kándéé ini ndo ña ndaa. ¹⁴ Chí ni kana Ndios ndo'ó ña natiin ndó ña káki ndó xí'in to'on va'a ni daná'a ndu noo ndo, dá natiin ta'ani ndó ñaño'ó táto'on kí'o natiin Jesucristo, na kúu sato'o yo, ñaño'ó.

¹⁵ Sa'á ñoó kandita toon ndó, ñani, ta tiin toon ndó ña ndaa ni daná'a ndu'u noo ndo, á kían ña ni daná'a ndu xí'in yú'u ndú noo ndo, o á kían ña ni taa ndu noo tuti ni saa noo ndo.

¹⁶ Ta mií Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'in mií Ndios, na kúu tatá yo, kúu na kú'u ini sa'a yo, ta ni xí'o na tandéé ini kakomí yó ndidaá tá'an kuu, ta ni xí'o ta'ani na iin tandéé ini ká'ano noo yo sa'á ña maní ni kee na xí'á, ¹⁷ ta naki'o na ña ndeé koo ini ndo, ta ná dákuá'ano na ndo'ó,

dá katí'a ndó ka'an ndo ndidaá to'on va'a, ta katí'a ndó kee ndó ndidaá ña va'a.

3

Kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a ndú, dá ná natiin va'a ñayuu to'on Ndios

¹ Viti, ñani, kaka ndo ña maní noo Ndios sa'á ndu'u, dá kían ná naka'ani kí to'on Ndios ndidaá kúu xían kee ndu'u, ta ná natiin ndato ñayuu to'on Ndios táto'on kí'o ndato ni natiin mií ndo'an. ² Ta kaka ta'ani ndó noo ná ña ná kandaa na ndu'u noo ñayuu kíni, noo na kóni kendava'a xí'in ndú, chí o duú ndidaá ñayuu kándéé ini Jesús. ³ Tído iin na ndaa kúu sato'o yo Jesús, sa'á ñoó kí'o na ña kandita ndaa ndo, ta kandaa na ndo'ó noo ña kini. ⁴ Ta sa'á ña kándéé ini yo sato'o yo Jesús, sa'á ñoó kándéé ini ndu ña kée ii vá ndó choon ni sa'anda ndu'u noo ndo, ta dión kee va ndó. ⁵ Ta ná chindeé ñaá sato'o yo Jesús, dá katí'a ndó ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo, táto'on kí'o kú'u ini mií Ndios sa'a yo. Dá katí'a ta'ani ndó koo ndeé ini ndo tein tandó'ó ndó'o ndó táto'on kí'o ni xí'o ndeé ini Cristo Jesús.

Kánian kechóon yó, dá kataki yo

⁶ Sa'ándá ndu choon noo ndo, ñani, xí'in choon ni xí'o sato'o yo Jesucristo noo ndú, ña o sa kane'e tá'an ndó xí'in na kúu kuendá Jesús, na ko xín kechóon, tá'an na ko kóni kee choon ni sa'anda ndu noo ndo. ⁷ Ta sa ná'á vá mií ndó ndí kían kánian kee ndó, dá kee ndó táto'on kí'o sa kee ndu, chí ko ní sá ndei dúsá ndú tein mií ndó. ⁸ Chí ko ní seí óon ta'on ndu pan ni iin tó'ón ñayuu. Di'a nduú ñoó va ni sa ndi'i ini ndu sa kee ndu choon ndeé, dá kían ná dá'a ni dáta'an ndu ni iin ndo'ó sa'á ña kasá'an ndu. ⁹ Ió íchi ndú ña koto ndó ndu'u, tído ko ní xí'ka ta'on ndu ña kee ndó dión. Di'a sa kechóon va ndu'u, chí kóni ndu ña kían katí'a ndó kee ndó táto'on kí'o kée ndu'u. ¹⁰ Chí tá ni sa ndei ndu xí'in ndó, dá ni sa'anda ndu choon noo ndo ña ndi ndáa ñayuu ko xín kechóon, ná dá'a ni kasá'an na.

¹¹ Ch̄i n̄i ni'í tó'on ndu'u ña tein ndó xaan ndéi dao ñayuu dúsá, na k̄o kóni kechón, ta chírnee chítuu kúu na noo dao ka ñayuu. ¹² Sa'á ñoó sa'ándá ndu choon noó na kée dión xí'ín choon n̄i ni'í ndú noo sato'o yo Jesucristo, ña ná ndi'i ini iin rá iin mií ná kechón ndúsá'ano ná, dá ni'í ná ña kataki na. ¹³ Ta ndo'ó, ñani, o sa kúkuítá iní ndo kee ndó ña va'a.

¹⁴ Tá ndéi dao ñayuu k̄o kékuendá choon sa'ándá ndu noo tuti yó'o, dá kían kande'é va'a ndó ndá yoo kúu ná, ta o sa kóo ka ini ndo kane'e tá'an ndó xí'ín ná, dá ná xika'an noo ná sa'á ña kée na dión. ¹⁵ Tído ná dá'a n̄i taó kuendá ndo ña kúu ná na xiní u'u ndo, di'a koo ini ndo ka'an ni'ini ndó noo ná sa'á ña kúu ná ñani ndo kuendá Jesús.

Xí'ín ndisá'án yó'o dándí'i Pablo ña ká'an na

¹⁶ Ta mií sato'o yo Jesús, na xí'o ña ió va'a ini yo, ná naki'o ña daá kuití vá koo va'a ini ndo noo ndidaá ña'a. Ta daá kuití ná koo na xí'ín ndidaá ndó.

¹⁷ Ta ndisá'án yó'o táa mií yu'u Pablo kosaa noo ndo'ó xí'ín ndá'a mií. Ta dión kée yu'u noo ndidaá tuti táai, ta dión ndáa letraj.

¹⁸ Ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Pablo ni sa'an noo Timoteo

Ká'an Pablo ndisá'án xí'ín Timoteo

¹ Yu'u kúu Pablo, ta kúu iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, chi mií tatá Ndios, na dáka'i ñaá, xí'ín sato'o yo Jesucristo, na kúu iin tandeé iní ká'ano noo yo, noón kúu na ni xí'o choon yó'o nooí.

² Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín yo'ó, Timoteo. Miían ndaa kuiti kúuón tát'on de'i sa'a ña kándéé inon Jesús. Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee na ña maní xí'ín yo'ó, ta ná ku'u ini na sa'on, ta ná k'i'o na ña koo va'ón.

Ta yó'o kété'a Pablo ká'an na sa'a ña to'ón dána'a dao ka taa

³ Kakaá ii ní ñoo Éfeso xaan, tát'on ni seí nda'avíj nooon tá ni kee kua'in chí kuendá Macedonia di'a, ta ka'andon choon noo ra dána'a ña to'ón ña ná dá'a ka ni kee ra dión, ⁴ ta ná dá'a ka ni dána'a ra sa'a cuento yatá, xí'ín sa'a ndá tixi ni kii iin rá iin na yatá ni sa ndei sa na'á. Chi ña yó'o kedaá xí'ín na kúu kuendá Jesús, dá kasá'á ná dándichí tá'an mií ná, ta ko chindeé ta'on ñaá ña kaka choon Ndios kua'an, chi ko xí'oan ña kandeé cháa ka ini na Ndios. Ta ká'in xí'ón ña ⁵ ka'andon choon yó'o noo taa ñoo, dá ná katí'a ñayuu xaan ku'u ini sa'a sátá'an na xí'ín iin ní'o vii, xí'ín iin ñaxintóni va'a, ta sa'a ña kándéé iní na Jesús xí'ín ndino'o ini na. ⁶ Tído ni kankuei xoo va taa ñoo noó ña yó'o, ta ndí'i ini ra dána'a ra sa'a to'on ko choon. ⁷ Ta kátoó ra dána'a ra sa'a ley Moisés, tído ni mií rá ko kándaá ini sa'a ña dána'a ra xí'ín sa'a ña kendaá téi ra.

⁸ Ta sa ná'á vá yó ña keva'a yó xí'ín ley Ndios tá ná kendaá yo choon sa'ándáan. ⁹ Ta ná'á vá yó ña ko ní xí'o Ndios ley na ña kían chituuán noó ñayuu ndaa. Di'a ni xí'o na ley na chituuán noó ñayuu káni, xí'ín na do'ó,

xí'ín na ko nákoní Ndios, xí'ín na kée kuachi, xí'ín na koó ñaño'ó noo Ndios, xí'ín na ká'an ndava'a sa'a Ndios, xí'ín na sa'ání tatá xí'ín naná, xí'ín ndidaá ka na sa'ání ndii, ¹⁰ xí'ín na kée kuachi xí'ín na ko kúu yíi o ñadi'i, xí'ín ra kátoó kudí xí'ín taa xí'ín rá, xí'ín na díko ñayuu, xí'ín na to'ón, xí'ín na náchina'á Ndios tein ña to'ón ká'an na, xí'ín dao ka kuachi ko náki'in tá'an xí'ín ña ndaa dána'a yo. ¹¹ Kí'o dión dándáki to'on ndato, ña kúu to'on va'a sa'a Jesús, ña ni chiná'a Ndios, na kúu Ndios ndato kua'a ió. Ta ni sa'anda na choon nooí ña dána'i ña noó ñayuu.

Yó'o kásto'on ta'ani Pablo sa'a choon ni natiin na noo Ndios

¹² Náki'oi ndivé'e noo Cristo Jesús, na kúu sato'o yo, na xí'o ndeé yu'u noo choon yó'o. Chi ni sa nde'é ná yu'u ña kúu iin taa ndaa, sa'a ñoo ni xí'o na choon yó'o nooí kechóoin noo mií ná. ¹³ Ta va'ará ni sa kuu yu'u iin ra sa ka'an ndava'a sa'a ná, ta va'ará ni sa kuu yu'u iin ra sa kendava'a xí'ín na kúu kuendá na, ta va'ará kini sa ndane'e yu'u na, tído ni ku'u va ini na sa'í, chi ko ní sa na'á ta'an vei ña ni sa kee, ta ko ña'a kandísai mií ná. ¹⁴ Tído ña maní ni kee sato'o yo Ndios xí'ín ni sa kuu iin ña ká'ano nda'o nooí, chi ni nakutí yu'u xí'ín ña kándéé iní ná, xí'ín ña kú'u ini sa'a dao ka ñayuu. Ta dión ni ndo'i ni kee Cristo Jesús.

¹⁵ Ta ndino'o ña ndaa kían ko'in ka'in, ta kánian kandísa ndidaá ñayuu ña. Ta ña yó'o kían: miían ndaa kuiti ni kii Cristo Jesús ñayuu yó'o, dá kuu dáka'i na na kómí kuachi, ta yu'u kúu ra kini cháa ka nákaa tein na kómí kuachi ni dáka'i na. ¹⁶ Tído ni sa'an Jesucristo ni ku'u ini na sa'a yu'u, ra kini cháa ka, dá dána'a na noó ñayuu ña ko'on na k'i'o ndeé iní na sa'a ñayuu kándísa ñaá, dá koni na natiin na ña kataki chíchí ná tát'on ni kee na xí'ín yu'u. ¹⁷ Ta iin to'ón mií vá Ndios kúu rey ndidaá tá'an tiempo. Ta ni iin kuu o kuú na, ta o kúu ta'on koni yo ndi káa na, ta kúu ná iin to'ón diní Ndios takí xí'ín Ndios ndichí. Ta daá kuití ná natiin na ndidaá ñaño'ó, xí'ín to'on ndato kua'an. Dión ná koo.

18 Ta choon yó'o xí'oi noo yó'ó, Timoteo, dá kandeéón naáon xí'ín ña kini, táto'on kị'o kua'an to'on nị nị'ị na sá'ano noo Ndios tá sa na'á sa'a choon keeón. 19 Ta kuiin ndaaon xí'ín ña kándéé inon Jesús, ta cho'on inon koo vii ñaxintónon, dá chị sa'á ña ko ní kée dao ka na kúu kuendá Jesús dión, sa'á ñoó nị tuú ná noó ña ndaa kándísa yó, táto'on kị'o ndó'o iin barco túu tá'an xí'ín yuu. 20 Ta Himeneo xí'ín Alejandro kúu dao taa nị ndo'o dión, ta nị nakị'o va yu'u ra noo ndá'a ña u'u, dá ná nandikó iní ra, ta ná dándí'ị ra ña ká'an ndava'a ra sa'a Ndios.

2

Yó'o ká'an Pablo ña ná kaka yo ña mani noo Ndios sa'á ndidaá ñayuu

1 Noo ndidaá ña'a ká'an ni'inii noo ndidaá na ndéi xaan ña ná koo ini na kuei nda'í na noo Ndios sa'a ndidaá ta né'e choon, ta ná kaka ta'ị ná noo ná sa'a rá, ta ná kaka na ña mani sa'a rá, ta ná nakị'o na ndivé'e noo Ndios sa'a rá. 2 Ta dión ta'ani ná kaka na ña mani noo Ndios sa'á ta né'e choon ná'ano, xí'ín sa'a dao ka taa né'e choon xí'ín rá, dá kían ná koni yo kande'i va'a yó, dá ná koni yo kande'i ñóchí yó kee yó ña kóni Ndios, ta ndúsá'ano ná kee yó noo ndidaá ñayuu. 3 Dá chị ña yó'o kían va'a, ña kían náta'an ini Ndios, na dáka'ki ñaá. 4 Dá chị kóni na ña ndidaá tá'an ñayuu ni'ị ña káki na noó kuachi na, ta nani'ị ná ña kana'á ná ña ndaa sa'a mií Ndios. 5 Dá chị iin tó'ón diní vá kúu Ndios, ta iin tó'ón ta'ani kúu na náchindei va'a ñayuu xí'ín Ndios, ta na yó'o kúu Jesucristo, na nị nduu iin taa. 6 Ta nị nakị'o na mií ná ña kían nị xi'ị na, ta kị'o dión nị chiya'ị na sa'á kuachi ndidaá ñayuu. Ta ndidaá ña yó'o nị kuu tein kuu nị chikaa ini mií Ndios. 7 Ta nị xi'ọ Ndios choon noo yú'u ña kakuui iin na kasto'on xí'ín ñayuu sa'a Cristo, ta kakuui iin apóstol, na kane'e to'on na, (ta ná'á Cristo ña ká'in ña ndaa xí'ín ndó, ta ko ká'an to'ón ta'an vai.) Ta nị xi'ọ ta'ani na choon noo'ị ña dána'ị noó na ko kúu na Israel, dá ná kandeé iní na Jesús, ta ná kana'á ná ña ndaa.

Di'a kánian kee ta kúu taa, ta di'a kánian kee na ñá'a

8 Ta kóni ña ná ka'an ndidaá taa xí'ín Ndios ndéi kúu mií vá noo ndéi ra, ta ná ndane'e ra ndá'a ndáa vii noo Ndios. Ná dá'a ni kuido ini ra, ta ná dá'a ni dándichi tá'an ra.

9 Dión ta'ani, na ñá'a, ná dá'a ni koo ini na koo táyí dá'on ná. Di'a ná koo ndúsá'ano na, nda'í ni ná kandixi na. Ná dá'a ni nacho'on táyí ná diní ná, ná o sa káño'o ña'a oro ndá'a ná, ná o sa kándaki na yuu dión, ni dá'on ya'ị ná o sa kándixi na. 10 Va'a kaan luu ná koo na xí'ín ña va'a kée na, chị kị'o dión kánian kee na ñá'a ndúkú kee ña kóni Ndios.

11 Ta tádi ní ná kande'i na ñá'a noo dákuá'a na to'on Ndios, ta xí'ín ñaño'ó ná kande'i na. 12 Dá chị ko sónó yu'u ña dána'a na ñá'a, ni ko sónó yu'u ña kakomí ná choon satá taa. Sava'a choon sa'ándá'i noo ná kían ña ná kande'i tádi ná kueídó'o na. 13 Dá chị na mií noó nị kava'a Ndios kúu Adán, nị ndi'ị, dá nị kava'a na Eva. 14 Ta ko ní danda'í kirí u'u Adán. Eva va nị danda'í rị. Sa'á ñoó nị kankao Eva noó kuachi. 15 Tído káki vá na ñá'a sa'á ña xí'ọ na mií ná kande'i de'e na tá ná kandita toon na xí'ín ña kándéé iní na Jesús, tá ná ku'u ini na sa'a ñayuu, tá ná koo vii ná noo Ndios xí'ín ña ió ndúsá'ano ini na.

3

Kị'o di'a nýiká kee taa ka'an kane'e choon noo na kúu kuendá Jesús

1 Miían ndaa kuiti iin ña va'a kían tá katóo iin ñani yo kane'e na choon ña kían kandaka na na kúu kuendá Jesús. 2 Tído kánian koo vii ná noó ñayuu, ta ná kakuu na yí iin tó'ón ñá'a, iin taa ñó'o ini noó ña kée na, ta ná kakuu na iin taa ndúsá'ano, iin na ió ñaño'ó ñayuu noo, iin na nátiin va'a ñayuu ve'e na, iin na tị'a va'a dána'a. 3 Ta ko kánian kakuu na iin na katóo ko'o, ta ko káni ta'anian kakuu na iin na tondó. Di'a kánian kakuu na iin na va'a ini, iin na katóo koo va'a xí'ín ñayuu, ta ná o kakuu na iin na katóo koo di'ón. 4 Ta kánian kakuu na iin na tị'a va'a dándáki ve'e na, ta

na koo ñaño'ó de'e na, ta ná kueídó'o xi na xí'ín ñaño'ó. ⁵ Dá chí, na ko tí'a dándáki va'a na ve'e na, ¿ndi koo ví kandeé ná dándáki va'a na na kúu ñayuu Ndios ndáka na?

⁶ Ta ko kánian kane'e iin na saá, na duú ni nduu kuendá Jesús, choon yó'o, dá chí oon ni ví kasá'a kuryíí ná, ta kankao na ndo'o ní'o ná kee Ndios tát'o'on kí'o ni ndo'o ña u'u. ⁷ Ta ná kanaaní va'a na noó ñayuu ko kúu kuendá Jesús, dá kían ná dá'a ni ni'í ñayuu ndi kee na chínaní kini ñáá ná, ni ña u'u o ní'i ndi keean dátuu ñáa.

Ki'o di'a níyiká kee na ka'án kandita konkuáchí ini ve'e ño'o

⁸ Ki'o dión ta'ani kánian kee ra ndíta xíno kuáchí ini ve'e ño'o. Iin ra kéndaa ná kakuu ra, ta iin tó'ón ná kakuu to'on ra. Ta ná o sa kakuu ra iin ra kátoó ko'o, ta ná o sa kakuu ra iin ra kátoó di'ón kuí'íná.

⁹ Ta ná koo ini ra tiin toon ra ña ni sa io de'é noo Ndios, ña kían ña ndaa kándisa yó, ta ná kee ra ña xí'ín ñaxintóni vii. ¹⁰ Ta miían ndúsa kánian kande'é va'a ndó ra, dá ná kande'á á kúu rá iin ra kéndísá'ano noo ndidaá ñayuu. Tá dión kían, dá kían ná kane'e ra choon yó'o.

¹¹ Ta dión ta'ani kánian kee na ñá'a, ná kakuu na iin na ndaa, ná dá'a ni kakuu na iin na xínoo káva'a ña to'ón, ta ná kakuu na iin na ño'ó ndi'í ini noó ña kée na, ta ná kakuu na iin na ñá'a kándéé iní'o.

¹² Iin ra xíno kuáchí ini ve'e ño'o, iin tó'ón ní ná kakuu ñadi'í ra, ta kánian tí'a va'a ra dándáki ra ve'e ra xí'ín de'e ra. ¹³ Dá chí tá kendúsá'ano ra choon yó'o, dá kían natiin ra ñaño'ó, ta kua'ano cháa ka ra xí'ín tandéé ini kómí rá sa'á ña kándéé ini ra Cristo Jesús.

Ña yó'o kúu ña ndaa kándisa yó

¹⁴ Táai choon yó'o kosaaan noo yó'ó, va'ará ió tandéé iníi ña yachi vá saai kande'í yó'ó. ¹⁵ Tído tá ni kueei, dá kían sa ni kasto'on vei xí'ón ña kánian kee'ón xí'ín na kúu ve'e Ndios, chí ñayuu yó'o kúu ve'e ño'o mií Ndios taki, chí kúu ná tát'o'on di'in

ndíta ndío, tát'o'on di'in ndíta chíndeé ña ndaa sa'á Ndios.

¹⁶ Ta miían ndaa kuiti iin ña ká'ano nda'o kúu ña ndaa kándisa yó, ña ni sa io de'é noo Ndios, ta viti ni na'a naán noo yo, dá chí:

Ni kii Jesús ñayuu yó'o, ta ni sa kuu na iin ta ñayuu,

ta ni kandoo ndaa na ni kee Espiritu ii.

Ta nda induú ni sa nde'é ñaá ángel.

Ta ni dasa to'on sa'a ná noo na ko kúu na Israel.

Ta ni kándisa ñaá na ndéi ñayuu yó'o, ta xí'ín ñaño'ó ni natiin ñaá Ndios nda noo ió na induú.

4

Tein kuu noo ndi'í, dá dána'a dao taa ña to'ón

¹ Ká'an tá'í vá Espiritu ii Ndios ña tein kuu noo ndi'í, dá dánkoo dao ñayuu ña ndaa kándisa yó, dá ko'on na kueídó'o na ña to'ón ká'an espíritu ma'á, ta ndiko na ña dána'a ta kúu kuendá ña u'u, ² chí kueídó'o na ña dána'a taa uu noo, tá'an ra ká'an ndino'o ña to'ón. Ta sa'á ña nadana ñaxintóni taa yó'o, ³ sa'á ño'o o kónó rá tanda'a ñayuu, ta ka'anda ra choon ña ná o keí na dao ña'a, tá'an ña ni kava'a mií Ndios, tído ndidaá na kúu kuendá Jesús xí'ín na ná'a ña ndaa kuu keí ná ña nani nakí'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. ⁴ Dá chí ndidaá vá ña'a ni kava'a Ndios kúu ña va'a. Sa'á ño'o ko kánian kaño'ó yó ni iin tó'ón ña'a ni kava'a na. Kuu va keí yoán xían nani nakí'o yó ndivé'e noo Ndios. ⁵ Dá chí sa'á to'on ni ka'an Ndios, ta sa'á ña náki'o yó ndivé'e noo ná, sa'á ño'o kándoo vii vá ndidaá tá'an ña'a saxío.

Di'a kánian kee na kóni kechóon va'a noo Jesucristo

⁶ Tá ná dána'on ña yó'o noo na kúu kuendá Jesús, dá kían konon kakuu'ón iin ta kéchóon va'a noo Jesucristo, ta konon kua'ánón noo ña ndaa kándisa yó, xí'ín noo ña ndaa dána'a yo, tá'an ña kándisón nda viti. ⁷ Ta kánian kaño'ón ndidaá cuento to'ón xí'ín ña ko ndaya'i nákaní dao na ñá'a sa'ano.

Koo inon ná koo ndakí nímon, dá kandeéon keeón ña kóni Ndios. ⁸ Dá chī tá ná ndukú yó ña koo ndakí yikí koño yo, cháá vá chindeéán yó. Tído tá ná ndukú yó ña koo ndakí níyo yo xí'ín ña kóni Ndios, dá kían chindeéán yó noo ndidaá ña'a, dá chī chindeéán yó nani ndéi yó ñayuu yó'o, ta xí'oan tandéé iní noo yo ña kandeí yó ñayuu veí chí noo.

⁹ Ta miían ndaa kī'o dión kían, sa'á ñoó kánian kandísa ndidaá ñayuu to'on yó'o. ¹⁰ Ta sa'a mií ña ndaa yó'o ndí'i ini yo kéchóon yó, ta sa'á miían ndó'o naní yo, dá chī kándéé ká'ano ini yo Ndios takí, na xí'o ña kākī ndidaá tá'an ñayuu, ta ñayuu kándísa Jesús kúu na miían ndaa kuiti keva'a xí'ín ña kaki na.

¹¹ Ta kánian ka'andon choon yó'o noo ñayuu, ta kánian dána'on ña noo ná. ¹² Ta o sa kónón kenóo na yo'ó sa'á ña ko kúuón iin ta sava'a. Di'a ndí'i inon kakuuón iin ta ndísá'ano, dá ná kande'é na kúu kuendá Jesús yo'ó, dá ná katí'a na kee na ña kóni Ndios. Sa'á ñoó ndísá'ano ka'on, ta ndísá'ano keeón, ta ku'u inon sa'a ñayuu, ta kuiin ndaaon xí'ín ña kándéé inon Jesús, ta koo viion noo Ndios, xí'ín noo ñayuu.

¹³ Nani kosaaí, ndí'i inon ka'ávón tuti ií Ndios noo ñayuu, ta ka'an ni'ínón noo ná, ta dána'on noo ná. ¹⁴ O sa nándodóon choon ni xí'o Ndios nooón, chī mií ná ni xí'o ña ni kandaá ini na sá'ano sa'á choon keeón, sa'á ñoó ni chikodó ná ndá'a ná dinon. ¹⁵ Sa'á ñoó ndí'i inon keeón choon yó'o, ta kuiin toon xí'án, dá ná kandaá ini ndidaá ñayuu ndi kī'o sá'ánón kua'on xí'ín ña kándísón. ¹⁶ Ta kaon kooón xí'ín miíón, ta kaon kooón xí'ín ña ndaa dána'a yo, ta cho'on inon kuiin toon xí'án. Tá keeón dión, dá kían kākī miíón, ta kākī ta'ani na seídó'o to'on dána'on.

5

¹ O sa kóo inon dánanón iin na sá'ano, di'a ka'an ni'ínón noo ná xí'ín ñaño'ó táto'on kéeón xí'ín tata miíón. Ta ka'an ni'ínón noo takuáchi yíí táto'on kī'o kéeón xí'ín ñani miíón.

² Ta ka'an ni'ini ta'ánón noo na ña'a sá'ano táto'on kī'o kéeón xí'ín naná miíón. Ta ka'an ni'ínón noo takuáchi di'í takí xí'ín ñaño'ó, xí'ín ñaxintóni vii, táto'on kī'o kéeón xí'ín kī'o kuálí miíón.

Di'a kánian koo ini yo kee yó xí'ín na kuáan

³ Ta koo inon chindeéón na kuáan, na ko iin kuií kaá ña nda'í na. ⁴ Tído na kuáan ió de'e o de'e ñání, ta yó'o va kánian katí'a xi chindeé xí na ve'e xi táto'on kī'o kánian kee na kúu kuendá Jesús, dá nandió né'e xi ña maní noo na ve'e xi sa'á ña ni dakuá'ano ñaá ná, chī ña yó'o kían va'a, ña náta'an ini Ndios xiní na. ⁵ Ta na kuáan ndisa, na ko iin kuií kaá ña nda'í na, sava'a iin tó'ón mií Ndios kándéé iní na, ta xíka na ña maní noo ná, ta nduú ñoó ká'an na xí'ín ná. ⁶ Tído na kuáan ndéi kée ña kóni ñíi ná, noón kúu na ni xí'i noo Ndios, va'ará takí na ndéi na. ⁷ Ta ka'andon choon yó'o noo ná, dá kían ná o ní'i ñayuu ndi kían ka'an na sa'a ná. ⁸ Chī na ko xíto na kúu tá'an na, ví'í ka ri na ve'e mií ná, noón kúu na ko taó kuendá ña ndaa kándísa yó, ta ka'í cháá ka ví kée na o duú iin na ko kándísa.

⁹ Tá kua'on nachikodóon kuú dao ka na kuáan noo kandodó kuú na kuáan ndisa, dá kían chikodóon kuú na ió oní diko kuiá chí noo, ña kúu ná iin na kuáan ni sa io iin tó'ón yíi, ¹⁰ iin na xí'o ndaa ñayuu kuendá sa'á ña kée na ña va'a, iin na ni dakuá'ano va'a de'e, iin na sa natíin va'a ñayuu sa sáa ve'e na, iin na sa nakata sa'a ñayuu Ndios, iin na miían ndaa sa chindeé na ndó'o níyo, iin na miían ndaa kée ndidaá ka ni ña va'a xí'ín ñayuu xí'ín ná.

¹¹ Tído o sa chikodóon kuú na kuáan kuálí, dá chī kandeé vá ña kóni mií ná xí'ín ná, ta o taó kuendá ta'on na to'on ni xí'o na noo Cristo sa'á ña katoó tuku na tanda'a ná. ¹² Sa'á ñoó táí kuáchi na sa'á ña ni xí'o na to'on na noo Ndios, ta ko ní kée na ña. ¹³ Chī tá ná chikodóon kuú na kuáan kuálí, ta kúu katí'a na kandeí dúsá ná, sa'á ñoó kanoo na tá ve'e tá ve'e. Ta o duú ña yó'o oon ni kee na, chī kanoo na xí'ín

ñā to'ón ná, ta chinee chituu kakuu na kanoo na ka'an na ñā ko kánian ka'an na. ¹⁴ Sa'á ñoó ká'in ñā va'a cháa ka ná tanda'a na kuáan kualí, ta ná kandeí de'e na, ta ná koo ve'e mií ná dándáki na, dá ná dá'a ni ni'í ñā xiní u'u ñāá ndi keean dátúú ñāáán. ¹⁵ Dá chí sa ni kankuei xoo va dao na kuáan kua'an na xoo ñā u'u.

¹⁶ Tá ió iin na kuáan ve'e na kúu kuendá Jesús, dá kían kánian chindeé ñāá ná, dá kían ndáda cháa ni choon ná kandido ve'e ño'o, dá ná kandeéán chindeéán na kuáan, na ko ín kuií chindeé ñāá.

¹⁷ Di'a kánian kee ndó xí'in na sá'ano dándáki va'a noo ndo: koo ñāñó'ó ndó noo ná, ta chindeé ndó na, tído koo cháa ka ñāñó'ó ndó noo na sá'ano dána'a noo ndo, xí'in na kásto'on xí'in ndó sa'á to'on Ndios. ¹⁸ Dá chí di'a kaá tuti ij Ndios: “O sa taán ndo ñoño yu'ú chee tá sádi ri tirió, dá ná kuu keí ri chááán.” Ta kaá ta'anian di'a: “Miían ndúsa kánian ni'í ra kéchóon ya'i ra.”

¹⁹ Ta o sa kándísón tá ká'an kuachi iin ñayuu sa'á iin na sá'ano né'e choon, chí kánian uu o oni kakuu ñayuu ka'an kuachi sa'a ná. ²⁰ Na kée kuachi, ta ko kóni na dánkoo naan, dá kían dánanón na noo ndidaá na kúu kuendá Jesús, dá ná yu'ú dao ka na kee na kuachi.

²¹ Ta noo mií tatá Ndios, xí'in noo Jesucristo, xí'in noo ángel ni kaxi Ndios, yu'u xí'o choon yó'o nooñ ñā koo inon ka'andon choon yó'o noo ndidaá ñayuu. Ná dá'a ni kandooón sa'a dao ñayuu. ²² O sa chínóoón ndá'on diní ndi ndáa mií ní ñayuu, dá kí'on choon kane'e na, dá kían ná dá'a ni kandido nduúón kuachi xí'in ná noo Ndios. Cho'on inon koo viion noo Ndios.

²³ O sa kó'o kaon takuií oon. Ko'o lú'u vino, dá ná ya'a ñā kú'u tiion, chí too too nda'o kú'on.

²⁴ Ió dao ñayuu sa natuu va kuachi kée na tá ko ñá'a ví kasandaá kuu keyiko sa'a ná. Tído ió dao ka ñayuu, nda kuu keyiko sa'a vá ná, nda daá ví, dá natuu ndi'i kuachi ni kee na. ²⁵ Kí'o dión ta'ani natuu ñā va'a kée

ñayuu. Tá'an ñā ko ñá'a natuu, o kúu ta'on koo de'é kuií ñā, daí ñā natuuan.

6

¹ Ndidaá na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, ná koo ini na koo ñāñó'ó ná noo rá, dá kían ná dá'a ni ka'an ndava'a ñayuu sa'á kuu Ndios, ni sa'á to'on dána'a yo. ² Ta na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o kúu kuendá Jesús, ná o sa kénóo ñāá ná sa'á ñā kúu rá kuendá Jesús. Di'a ná kechóon va'a cháa ka na noo rá, chí kéva'a iin ra kúu kuendá Jesús sa'á ñā kéchóon va'a na. Ta dión ta'ani kánian kee na sa'á ñā kú'u ini na sa'a rá. Ta koo inon dána'on to'on yó'o noo ñayuu, ta ka'an ni'inón noo ná ná kee na ñā.

Kánian nata'an inio xí'in ñā xí'o ñā ndaa kándisa yó noo yo

³ Ió dao taa dána'a dao ka ñā'a, chí ko dána'a ndaa ra táto'on kua'an ñā ndaa ni daná'a Jesucristo, na kúu sato'o yo. Ta ko dána'a ra ñā ndaa, ñā ká'an sa'a ndi kee ñayuu, dá kandeé ná kee na ñā kóni Ndios. ⁴ Dión kée ra, chí taa táyíí nda'o kúu rá, ta ni ñā'a ko ná'a rá, ta kátóo ra kava'a ra tandó'ó xí'in to'on ká'an ra, ta kátóo ra ná tá'an ra xí'in to'on. Ta sava'a ñā ni'í na seídó'o ñāá kían kásá'a koo u'u ini na kée ra, ta nándaki tandó'ó tein na, ta ndéine'e tá'an na, ta nákaní kuáchi ini na kande'é sátá'an ná. ⁵ Dándichi tá'an taa yó'o sa'á ñā kómí rá iin ñaxintóni mañá, ta ni lú'u ñā ndaa ko ná'a rá. Ta tén ndaa ra ñā ndaa kándisa yó ká'an ra, ta kí'o dión ní'i rá dión kekuíká rá mií rá. O sa káne'e tá'ón xí'in rá.

⁶ Tído na kuiká nda'o kúu yó noo Ndios tá ndéi yó kée yó ñā kóni na, ta náta'an ini yo noo ñā xí'o na noo yo. ⁷ Dá chí ni iin tó'ón ñā'a ko né'e yó ni kasáa yo ñayuu yó'o, ta ni iin tó'ón ñā'a o kúu kane'e yó ko'o tá ni xi'i yo. ⁸ Sa'á ñoó tá ió ñā'a kasá'an yó xí'in ñā'a kandixi yó, ná kadij inio. ⁹ Tído na ndúkú ñā kuiká, noón kúu na kuei noo kuachi, ta natiin ñāá ñā kini, chí kátóo kini na dión táto'on kée na ndeé to'on, ta dár'u'u nda'o ñāá, ta dánkoo nda'í ñāá, ta dánaá ñāá iin kuu.

¹⁰ Chì sa'á ña kátoó téi ñayuu kakomí ná dī'ón, sa'á ñoó ndáki ndidaá ña kini ió ñayuu yó'o ini na. Ta kua'á nda'o ñayuu ni kankuei xoo noó ña ndaa kándisa yó sa'á ña kátoó na dī'ón. Ta kúu kua'á nda'o tandó'ó ni ndo'o na, ta ni ndo'o nda'o níó ná sa'á ña ni kee na dión.

Kánian kandita ndaa yo xí'ín ña ndaa kándisa yó

¹¹ Tído yo'ó, ta kéchóon noo Ndios, kuino noo ndidaá ña kini yó'o, ta keeón ndino'o ña ndaa, ta kuiin toon xí'ín ña ndaa kándisa yó, kandeé ká'ano inon Jesús, ku'ú inon sa'á ñayuu, kueé ní koo inon, ta nda'í koo inon. ¹² Ta ndi'i inon kechóon va'ón sa'á ña ndaa kándisa yó, ta tiin toon ña kataki chíchón noo mií Ndios, chí ni kana na yo'ó ña kían kataki chíchón tá ni ka'on xí'ín ndino'o inon noó kua'á ñayuu ña miían ndaa kuiión xoo Jesús.

¹³ Ta noo mií Ndios, na kédaá xí'ín ndidaá ña'a, dá takían, xí'ín noo Jesucristo, na kó ní yu'ú ka'an sa'a mií ná noo Pilato, sa'ándái choon noo ¹⁴ ña koo inon keeón ndidaá kúu choon ni xí'o Ndios noo, ta o sa yá'ón noo ká'an ña, ta ná dá'a ni kī'ón ña ka'an ndava'a ñayuu sa'an nani kasandaá kuu nandió koo Jesucristo, na kúu sato'o yo, kasaa na. ¹⁵ Chì nandió koo na kasaa na tá ná kasandaá kuu ni kaa mií Ndios, na daá kuití kua'a ió, na né'e choon sa'a ndidaá kúu ña'a, na kúu rey noo ndidaá rey, na kúu sato'o noo ndidaá sato'o. ¹⁶ Ta iin tó'ón mií ná kúu na daá kuití ió, ta ió na noo náye'e ndaa, ta kó ín ta'on kuu natuu, ta ni iin tó'ón ta'on ñayuu kó ñá'a koni ñaá, ta ni iin tó'ón ná o kúu koni ñaá. Ta daá kuití ná natiin na ndidaá tá'an ñaño'ó, ta daá ná dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo.

¹⁷ Ta ka'andon choon noo na kuiká ñayuu yó'o, ña kían ná dá'a ni kuryíí ná, ta ná dá'a ni kandeé iní na ña kuiká kómí ná, dá chí ña naá vá kían. Sa'á ñoó va'a cháa ká noo ndá'a Ndios takí ná chikodó ndi'i na tandéé iní na, chí mií ná xí'o ndidaá kúu ña'a xínño'ó yó, dá ndéi va'a yó. ¹⁸ Ta ka'andon choon noo ná ña kían ná

kee na ña va'a, ta ná ndukú ná ña koo kuiká ná xí'ín ña va'a kée na. Ta ná chindeé ná ñayuu kúnda'í xí'ín ña ió noo ná, ta ná kemáni va'a ñaá ná. ¹⁹ Dión kánian kee na, dá kían koo kuiká ndisa na iin ká ñayuu vei chí noo, dá natiin na ña kataki chíchí ná.

Ña yó'o kúu choon noo ndi'i sa'ándá Pablo noo Timoteo

²⁰ Ká'ín xí'ón, Timoteo, ña koo inon kandaa va'ón choon ni ta'anda noo, ta keeón ña. O sa koo inon kueídó'ón noo ndéi ñayuu ndátó'ón sa'a to'on kó chóon, xí'ín na ndátó'ón sa'a ña chínani ná kúu ña ndichí ió ñayuu yó'o, chí kó ta'ón dión kían. ²¹ Ta sa'á ña ni xí'o dao na mií ná ni ndátó'ón ná sa'a to'on yó'o, sa'á ñoó ni kankuei xoo na noo ña ndaa kándisa yó.

Ná koo ña maní xí'o Ndios xí'ín yo'ó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Pablo ni sa'an noo Timoteo

Ká'an Pablo ndisá'an xí'in Timoteo

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo tát'on k'i'o kóni mií Ndios, chí ni x'i'o na to'on na noo yo ña ni'i yo ña kataki chí chí yó sa'a ña kándéé iní yo Cristo Jesús.

² Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'in yo'ó, Timoteo, de'e maní mií. Mií tatá yo Ndios, xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee na ña maní xí'in yo'ó, ta ná ku'u ini na sa'on, ta ná k'i'o na ña koo va'a inon.

Ná dá'a ni kaka'an noo yo dána'a yo sa'a Jesús

³ Náki'oi ndivé'e noo Ndios, na kéchón yu'u noo xí'in iin ñaxintóni vii, tát'on sa kee na sá'ano ve'i, chí daá kuití ndíko'on inii yo'ó noo ká'in xí'in ná nduú ñoo. ⁴ Daá nda'í va ndísaa inii yo'ó, tát'on nda'í ni sakón tá ni kee veii. Sa'a ñoo kóni kíi saai kande'í yo'ó, dá ná ndinoo inii xí'in ña kadij inii. ⁵ Ta daá ñó'o inii ña ndino'o inon kándéé inon Jesús tát'on k'i'o kándéé iní ñaá Loida, na kúú naná pa'on, xí'in Eunice, na kúú naná miíon. Ta kátóni ndaa inii ña k'i'o dión ta'ani kándéé iní ñaá miíon.

⁶ Sa'a ñoo ká'an ni'inii nooon ña ndino'o inon keeón choon ni x'i'o Ndios nooon, chí kían tát'on iin ñó'o kéi, o sa kónón ña nda'o ña, di'a ndato cháa ka ná nakej ña. Chí choon yó'o ni ni'on noo Ndios tá ni chínóoi nda'í dinon. ⁷ Chí ko ní x'i'o Ndios iin espíritu, tá'an ña kedaá xí'in yó, dá yu'u yo. Di'a ni x'i'o na Espíritu mií ná noo yo, dá kían ná koo ndeé cháa ka ini yo, ta ná ku'u ini sa'a sátá'an yó, ta ná kendísá'ano yó.

⁸ Ná dá'a ni kaka'an nooon dána'on noo ñayuu sa'a sato'o yo Jesús, ta o sa káka'an nooon sa'a ña nákaa yu'u ve'e kaa sa'a ná. Di'a koo inon ná k'í'ón miíon ndo'o naní nímon tát'on ndó'o yu'u sa'a to'on va'a sa'a Jesús dána'a

yo, ta keeón ña xí'in ndée mií Ndios, ⁹ na ni dakáki ñaá, ta mií ná ni nakana ñaá keeá choon ii mií ná. Ta ko ní kee na dión xí'in yó sa'a ña kee yó ña va'a. Di'a ni kee na xí'in yó sa'a ña ni chíkaa ini mií ná, xí'in sa'a ña maní ni kee na xí'in yó sa'a Cristo Jesús nda rá ko ña'a kava'a ñayuu yó'o. ¹⁰ Tído nda viti ni na'a Ndios ña maní yó'o noo yo sa'a ña ni kii Jesucristo, na kúú na dakáki ñaá, ñayuu yó'o. Ta ni ditá ná choon né'e ña kedaá xí'in ñayuu, dá xí'i na. Ta k'i'o dión ni danátuu na noo yo ña kuu va kataki yo, ta ni kuu ka o kúú yo. Ta dión dándáki to'on va'a sa'a mií ná. ¹¹ Ta ni ta'anda choon nooi ña kían kasto'in sa'a to'on va'a yó'o, ña kakuu iin apóstol, dá kane'i ña, ta dána'i ña noo na ko kúú na Israel. ¹² Ta sa'a choon yó'o ndó'o níoi, tído ko xíka'an ta'on nooi, chí ná'a va'a mií yu'u nda yoo kúú na kándísai, ta ió tandeé inii ña kándéé ná kandaa va'a na choon ni x'i'o na nooi nda ná kasandaá kuu noo ndí'í.

¹³ Ta natiin toon to'on va'a ni daná'i nooon. Sa'a ñoo kuiin ndaa xí'in ña kándéé inon Cristo Jesús, ta ku'u inon sa'a dao ka ñayuu. ¹⁴ Ta kandaa va'ón ña ndaa ni x'i'o Ndios nooon xí'in ndée xí'o na kúú Espíritu i, na ió ini yo.

¹⁵ Ta sa ná'a va'ón ña ndidaá na ndeí chí kuendá Asia di'a ni dankoo ndava'a na yu'u, ta dao roón kúú Figelo xí'in Hermógenes.

¹⁶ Ná ku'u ini sato'o yo Jesús sa'a na ve'e Onesíforo, dá chí kua'a nda'o ta'andá ni x'i'o ra tandeé iní nooi, ta ko ní xíka'an noo rá koni ra yu'u, va'ará ndíko sa'í, ndíko nda'í nákaa ve'e kaa. ¹⁷ Dá chí tá ni kii ra ñoo Roma, ni ndi'i nda'o ini ra ni nandukú rá yu'u, ta kúú ni naní'i vá ñaá rá. ¹⁸ Ta naki'o sato'o yo Jesús ña kían ku'u ini sato'o yo Ndios sa'a rá tá ná kasandaá kuu keyíko na sa'a yo. Ta sa ná'a va'a miíon ña ni chindeé nda'o ra yó ñoo Éfeso xaan.

2

Ndeé ná koo ini yo tá ndó'o yo tandó'o

1 Ta yo'ó, de'e ló'o mií, cho'on inon kuiin tooón xí'ín ña maní nì kee Cristo Jesús sa'a yo. 2 Ta sa ná'á va'a miíón to'on va'a nì daná'i noó kua'á ñayuu. Ña yó'o koo inon dána'on noó òo òo ndíta toon xí'ín ña ndaa kándisa yó, dá ná katì'a va'a ra dána'a ra ña noo dao ka ñayuu. 3 Ta ndeé koo inon tá ndó'o nímon sa'á ña kúúón tátò'on iin soldado nákaa tìxi ndá'a Jesucristo. 4 Dá chì kò ndí'i ta'on ini iin ra kúú soldado sa'á ña ndí'i ini ñayuu óon. Di'a ndí'i ini ra ña kían nata'an ini ta dándáki ñaá. 5 Ta dión ta'ani ndó'o ra chídáó tá'an, tá kò ní kéndaa ra noo taxí tá'an ra, dá kían o ní'i ta'on ra ña va'a, ña nì'i ra kándéé. 6 Ta dión ta'ani ndó'o iin ta kéchóon, dinñó'ó ka mií rá kánian natiin kui'i nì kana noñó'o xítì ra. 7 Nakani va'a inon sa'á ña nì ka'ín xí'ón, ta mií sato'o yo Jesús nakì'o ña kandaá tá'i inon ndí dándáki ña.

8 Ndiko'on inon sa'a Jesucristo, ña kúú ná na ve'e rey David, ta nì natakì na tein na nì xí'i. Ta ña yó'o kúú to'on va'a dána'a yu'u. 9 Ta sa'a mií to'on va'a yó'o ndó'o naní nímaí, nda ve'e kaa sadí na yu'u, ta kátó ná sa'íi tátò'on kée na xí'ín iin ta kini. Tído to'on Ndios, o kúu ta'on kató náan, ta chikaa na ve'e kaa. 10 Sa'á ñoó xí'o ndeé vá inij ndó'i ndidaá vá ña'a sa'á ña kú'u inij sa'a ñayuu nì kaxi mií Ndios, dá nì'i ná ña kaxi na sa'á ña nì kee Cristo Jesús, dá koni na kandeí chíchí ná noo ndato náye'e ndaa.

11 Ta miían ndaa kuiti to'on ndaa kían yó'o:

Tá nì nakì'o yó mií yó nì xí'i nduú yo
xí'ín ná,
dá kían kataki chíchí yó xí'ín ná.

12 Tá xí'o ndeé ini yo tein tandó'ó
ndó'o yó,

dá kían koni yo dándáki nduú yo xí'ín
ná.

Ta tá nì ndata yo sa'a ná,
dá kían ndata ta'ani na sa'a yo noo
Ndios.

13 Ta va'ará kò kúú yó ñayuu ndaa,
daá kuití vá ín ndaa na xí'ín to'on nì
xí'o na noo yo,

dá chì o kúu ta'on tuú ná noó nì ka'an
na.

Kánian kakuu yó iin na kéchóon va'a noo Ndios

14 Dándisaa inon ñayuu ndeí xaan sa'á to'on yó'o, ta noo mií sato'o yo Jesús ka'andon choon noo ná ña ná dá'a nì dándichì tá'an mií ná sa'á to'on kò ndáya'i, dá chì o chindeé ta'on ñaá. Di'a dátuu váan ñayuu ndeí seídó'an. 15 Cho'on inon kéchóon va'ón, dá ná nata'an ini Ndios koni na yo'ó. Kakuuón iin ra kéchóon ndaa, iin ra kò xíka'an noo sa'a choon kée ra, chì dána'a ra tátò'on kì'o káa rá ió ña ndaa. 16 Taó xóo miíón noó to'on kini xí'ín ña kò chóon, ña dána'a dao òo, dá chì ña yó'o kedaá xí'ín ñayuu, dá kuxíká cháa ka na noo Ndios, 17 ta kían tátò'on iin kue'e kaon xíka. Taa ñó'o tein ra dána'a ña yó'o kúú Hime-neo xí'ín Fileto. 18 Taa yó'o kúu ra nì ndañó'ó noó to'on ndaa, dá chì ká'an ra ña sa nì natakì va ñayuu nì xí'i, ta kándéé rá nadaká rá ñaxintóni dao ka ñayuu noó to'on ndaa kándisa yó. 19 Tído ña ndaa nì chíná'a Ndios kían tátò'on iin sa'a vé'e toon kándu'u, ta noo mián tándaa to'on ká'an di'a: "Ná'á vá sato'o yo Ndios ndá yoo kúú ñayuu na." Ta kaá ta'anian: "Ndidaá na nákonì ña kúú ná kuendá Cristo kánian dánkoo ndí'i na kuachi kée na."

20 Ta sa ná'á va'a yó ña iin ve'e kuiká, kò kómí ta'on na savá'a ña'a nì kavá'a xí'ín oro xí'ín plata, chì ió ta'ani ña'a nì kavá'a xí'ín yíto xí'ín ñó'o noo ná. Ña va'a ñoó kían ió choon kéchóon na xí'ín ñañó'ó. Ta ña nóo ñoó, ndá choon kúú mií vá kéchóon na ña. 21 Ta kì'o dión ta'ani, tá ná taó xóo yó mií yó noó to'on kò chóon dána'a taa ñoó, dá kakuu yó tátò'on iin ña'a ndáya'i xí'o ñañó'ó noo sato'o yo Jesús, xí'ín iin ña'a vii, xí'ín iin ña'a ió choon noo ná, dá koo nduu yo kee yo ndidaá ña va'a.

22 Kuino noó ña kò vá'a kátóo takuáchí táki kée xí. Ta tiin kí ña ndaa, ta kandeé ká'ano inon Jesús, ta ku'u inon sa'a dao ka ñayuu, ta koo va'ón xí'ín ná. Ta ndidaá ña yó'o ndí'i inon keeón xí'ín dao ka na ndino'o ini ká'an xí'ín sato'o yo Jesús. 23 Ta o sa chineeón miíón noo ndeí ñayuu

ndatón kuáchi sa'a to'on ko chón, sa'a to'on ko ndáya'i, chi sa ná'á vóon ña ñoó kedaá xí'ín ñayuu, dá kasá'á ná dár'u'u tá'an na. ²⁴ Dá chi iin na kéchón noo sato'o yo Jesús, ko kánian kakuu na iin na katóo tandó'ó. Di'a kánian koo va'a ini na xí'ín ndidaá ñayuu, ta kánian koo tì'a na dána'a na, ta kánian ndeé koo ini na. ²⁵ Ta kánian koo tì'a na ka'an ni'ini na noo ñayuu naá xí'ín ná, ta kánian kee na ña xí'ín ña nda'í ió ini na, chi ndá ndi kuu konó vá Ndios ña kí'an nandikó ini ñayuu ñoó sa'á kuáchi kée na, dá koni na kandaá ini na ña ndaa, ²⁶ dá yaa na noo ndadí ni'ini na tixi ndá'a ña u'u, chi ñó'o na kée na ña kónian.

3

Di'a kee ta kini tein kuu noo ndí'í

¹ Kánian kana'ón ña tein kuu noo ndí'í, dá koo nda'o tandó'ó. ² Dá chi kandeí ñayuu nakani ini sava'a sa'a mií vá ná, xí'ín na katóo d'ón, xí'ín na ka'an táyí, xí'ín na ió táyí ini, xí'ín na ka'an ndava'a sa'a Ndios, xí'ín na ko koni kueídó'o tatá xí'ín naná, xí'ín na ko ndivé'e noo, xí'ín na o kékuendá sa'á ña'a Ndios, ³ xí'ín na o kú'u ini sa'a dao ka ñayuu, xí'ín na o kí'o ká'ano ini, xí'ín na kava'a ña to'ón, xí'ín na o kándéé chituu mií, xí'ín na tondó, xí'ín na kuño'ó ña va'a, ⁴ xí'ín na dikó na né'e tá'an va'a xí'ín ná, xí'ín na chindaá noo, xí'ín na chindaya'i mií, xí'ín na ndukú ña kóni mií ná o duú ña kóni Ndios. ⁵ Ta kee na mií ná ña kúu ná ñayuu kée ña kóni Ndios, tído xí'ín ña kee na na'a na mií ná ña ko kándisa na ndéé Ndios. O sa kí'ín tá'ón xí'ín ñayuu kée dión.

⁶ Ta dao taa kée dión kúu ra koku'u dao ve'e, ta kándéé rá danda'í ra na ña'á vitá ini, na ndído kuá'á kuáchi, chi ñó'o na tixi ndá'a ña kini kóni mií ná. ⁷ Ta daá kuití vá dákuá'a na, tído ni kuu tá'ón o kásandaá na katóni ini na ña ndaa.

⁸ Tá sa na'á, Janes xí'ín Jambres ni nakuita ni xió né'e tá'an ra xí'ín Moisés. Díon ta'ani kée taa kini yó'o xió né'e tá'an ra xí'ín ña ndaa kándisa yó, chi ñaxintóni kini va kómí rá, ta ni ndañó'ó rá noo ña ndaa kándisa yó.

⁹ Tído yachi vá kuei ra, dá chi yachi vá kandaá ini ñayuu ña kúu rá taa ndeé to'on táto'on ni ndo'o taa ni naá xí'ín Moisés.

¹⁰ Tído sa ná'á miíón ndá sa'a dána'a yu'u, ta ni xinon táto'on kí'o kée yu'u xí'ín ñayuu, ta ná'ón ndí kí'an ni chikaa inii keei, ta ni xinon táto'on kí'o kée yu'u kándéé ká'ano inii Jesús, ta sa ná'ón ña kúeé ió inii, ta ni xinon ña kú'u inii sa'a dao ka ñayuu, ta ná'ón ña xí'o ndeé inii noo ndidaá ña'a, ¹¹ ta ni xinon ña ni kenda'á ñayuu xí'ín yu'u sa'a Ndios, ta ni xinon ña ni ndo'o nda'o nímaí. Ta ná'ón ña ni ndo'i ñoo Antioquía, ñoo Iconio, ñoo Listra viti. Ta noo ndidaá ña ni ndo'i, ni chindeé nda'o ñaá sato'o yo Jesús. ¹² Sa'á ñoó ndi ndaa miíón na kóni kuita ndaa xí'ín Cristo Jesús, ndo'o nda'o níó ná kee ñayuu ko kándisa. ¹³ Tído iin rá iin kuu kuu, ndúkini cháá ka ta kini xí'ín ta to'ón kua'an ra, ta danda'í ra ñayuu, ta danda'í tá'an mií rá.

¹⁴ Tído yo'ó, kua'an kuiin toon xí'ín ña ndaa ni dákuá'ón, chi sa ná'á vá miíón ña kí'an ña ndaa, ta ná'á ta'ánón ndá yoo ni daná'a ña nooon. ¹⁵ Chi nda rá ni sa kuuón iin tayí ló'o, nda daá vá ná'ón ndí dána'a tuti ii Ndios, ta sa'a miíán kandaá inon ña kaki yó sa'a ña kándéé ini yo Cristo Jesús. ¹⁶ Chi mií vá Ndios ni datóon ñaxintóni dao taa, dá ni taa ra ndidaá to'on tándaa noo tuti ii ná. Ta to'on yó'o kí'an va'an dána'aan noo ñayuu, va'an kuió né'an na, va'an ná chikani ndaaan ná, va'an dákuá'anoan na, dá ná kee na ña ndaa, ¹⁷ dá xinkuei ñayuu Ndios kakuu na táto'on kí'o kóni Ndios, dá katí'a na kee na ndidaá ña va'a.

4

Ndi'i inon dána'on to'on Ndios noo ñayuu

¹ Ta noo Ndios xí'ín noo sato'o yo Jesucristo, na keyíko sa'á na ndéi takí xí'ín sa'á na ni xi'í tá nandió koo tuku na ñayuú yó'o dándaki na, ta noo na yó'o sa'ándái choon nooon ña ² koo inon dána'on to'on Ndios. Ta daá kuití

koo nduuon dána'on ña nani nóno o ko nóno. Dáxino inon ñayuu, ta dánanon na, ta ka'an ni'inón noo ná xí'in ña kueé ió inon, ta dána'on noo ná to'on ndaa kándisa yó. ³ Chi vei kuu o kándia ka ñayuu kueídó'o na ña ndaa dána'a yo, chi sa'á ña katoó na kueídó'o na dao ka to'on, sa'á ñoó ndukú ná kua'a ta to'on dána'a noo ná, tá'an ra dána'a ña nata'an ini mií ná kueídó'o na. ⁴ Ta kedó'ó ná mií ná noo ña ndaa dána'a yo, dá natiin va'a na cuento to'on. ⁵ Tído yo'ó, kaño'o tá'i inon, ndeé koo inon tá ndó'on tandó'ó, ndi'i inon dána'on to'on va'a ña ka'an sa'a Jesús, ta dáxinkoo va'ón xí'in choon ni'on noo Ndios.

⁶ Dión koo inon keeón, dá chi sa ió va yu'u ña kuui sa'a Ndios, chi sa ni kuyati va hora ña kían kuui dánkooi ñayuú yó'o. ⁷ Sa ni kechóoin noo Ndios xí'in ndidaá ndeéi. Ni kankono va'i, ta ni xinkooi nda noo ni chiná'a Ndios, ta ni sa iin ndaai xí'in ña ndaa kándisa yó. ⁸ Ta viti sa ió nduu va iin corona natiin yu'u, tá'an ña ni'í na kúu na ndaa, ña kían ki'o na kúu sato'o yo noo yú'u tá ná kasandaá kuu dáá, chi kúu ná iin na keyíko ndaa. Ta o duú noo iin tó'on yu'u ki'o naan, chi ki'o ta'ani naan noo ndidaá ka na ndati kí kasaa na.

Yó'o xíka Pablo iin ña maní noo Timoteo

⁹ Yachi koo inon kiión kande'ón yu'u. ¹⁰ Dá chi ni dánkoo ndava'a va Demas yu'u, chi katoó nda'o ra ña ió ñayuú yó'o, sa'á ñoó ni kee ra kua'an ra ñoo Tesalónica. Ta Crescente ni ki'in kua'an chí kuendá Galacia di'a, ta Tito ni ki'in kua'an chí kuendá Dalmacia. ¹¹ Sava'a iin tó'on Lucas vá kúu na ni kandoo ió xí'in yu'u. Sa'á ñoó nakuaka Marcos kandakón kisón, dá chi xinñó'í xi noo chón. ¹² Ta Tíquico ni tanda'í kosaa ñoo Éfeso. ¹³ Tá vasón, dá kane'ón kotóji, tá'an ña ni dánkooi ñoo Troas noo kúu ve'e Carpo, ta kane'e ta'ánón libroji, ta o sa nándodóon kane'ón libro ñíi kisón.

¹⁴ Alejandro, ta kéchóon xí'in kaa, kua'á nda'o ña'a kini ni kee ra xí'in yu'u. Tído sato'o yo Jesús ná chiya'i ra

sa'a iin rá iin ña kini ni kee ra xí'in. ¹⁵ Sa'á ñoó kandaaon miíón noo rá, chi xiní u'u nda'o ra to'on va'a dána'a yo.

¹⁶ Tá ni chindeéi mií noo ta né'e choon ta'ándá mií noo, ko iin ta'on ní sa iin xí'in yu'u. Ndidaá vá rá ni dánkoo mií ñaá. Tído ná dá'a ni taó kuendá Ndios ña ni kee ra. ¹⁷ Tído ni sa iin va mií sato'o yo Jesús xí'in yu'u, ta ni xi'o na ndeéi, sa'á ñoó ni kandeéi ni daná'i to'on va'a, dá ni seídó'o ndidaá na ko kúu na Israel sa'a Jesús. Ta dión ni kuu, dá ni káki yu'u, dá ko ní xí'ij yú'u ndika'a.

¹⁸ Ta chindeé vá sato'o yo Jesús yu'u noo ndidaá ña kini kóni ñayuu kee na xí'in, dá kandaka na yu'u nda kuu ná kasandaái noo ió na dándaki na. Ta daá kuití ná natiin na ndidaá tá'an ñañó'ó. Dión ná koo.

Xí'in ndisá'an yó'o dándi'i Pablo ña ka'an na xí'in Timoteo

¹⁹ Ká'on ndisá'an xí'in Prisca xí'in Aquila, xí'in na ve'e Onesíforo. ²⁰ Ni kandoo va Erasto ñoo Corinto, ta ni dánkoo yu'u Trófimo ñoo Mileto, chi kú'u va ra. ²¹ Ta koo inon kisón tá ko ña'a kasá'a yo vixi. Ta ka'an Eubulo ndisá'an xí'ón, xí'in Pudente, xí'in Lino, xí'in Claudia viti xí'in dao ka na kúu kuendá Jesús ndeí yó'o.

²² Ná kuiin Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'ón. Ná koo ña maní xí'o na xí'in iin rá iin ndo'ó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noo Tito

Ká'an Pablo ndisá'an xí'in Tito

¹ Yu'u kúú Pablo, na kéchóon noo Ndios, ta kúú iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo, dá ná kasandaá ñayuu nì kaxi Ndios kandeé ká'ano iní na Jesús, ta kasandaá ta'ani na kana'á ná to'on ndaa sa'a mií ná, dá ná kandeé ná kee na táto'on kì'o kóni Ndios, ² ta ná koo tandeé iní na ña iin kuú koni na kataki chíchí ná. Ta mií vá Ndios nì xí'o to'on na ña koo dión ndá rá kò ñá'a kasá'a ñayuu yó'o, ta kò ká'an to'on ta'on na. ³ Dá tá nì kasandaá kuú nì chikaa ini mií Ndios, dá nì na'a na to'on ndaa sa'a mií ná. Ta nì ta'anda choon noo ña dána'í ña noo ñayuu nì kee mií Ndios, na dákaki ñá.

⁴ Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'in yo'ó, Tito. Ta miian ndaa kuiti kúúon táto'on de'i sa'a ña kándéé inon Jesús. Mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo, na dákaki ñá, ná kee ña maní xí'in yo'ó, ta ná ku'u ini na sa'on, ta ná kì'o na ña koo va'a inon.

Di'a kánian kee ta sá'ano xí'in ra ká'an kane'e choon noo na kúú kuendá Jesús

⁵ Nì dankoo yu'u yo'ó yúku iin ini taño'o naní Creta, dá ndeyikon choon noo na kúú kuendá Jesús xa'an, dá kì'on choon noo ra sá'ano, dá ná kandita ra noo na kúú kuendá Jesús ndéi iin rá iin ñoo xa'an táto'on kì'o nì sa'ándá choon noon. ⁶ Tído ná kakuu ra iin taa kéndísá'ano noo ñayuu, ta ná kakuu ra yí iin tó'on ñá'a, ta de'e ra ná kakuu ta kándisa Jesús. Ná dá'a ni ka'an ñayuu ña kúú xí takuáchí kini, o takuáchí koó ñaño'ó.

⁷ Dá chì miian kánian kéndísá'ano iin ra ndáka na kúú kuendá Jesús, chì noo mií Ndios nì natiin ra choon yó'o. Kò kánian kakuu ra ra ndeé to'on, ni ra yachì karyíí, ni ra kátoó ko'o, ni

ra kátoó tandó'ó, ni ra kée sa'a di'on maña. ⁸ Di'a kánian kakuu ra iin taa natiin va'a ñayuu ve'e ra, iin ra kátoó kée ña va'a, iin taa ñó'o ndi'i ini, iin ra kéndaa, iin ra káa vii noo Ndios, iin ra kándéé chituu mií noo ña kini. ⁹ Ta kánian kuiin toon ra xí'in to'on ndaa táto'on kì'o nì dakuá'a ra, dá ná katì'a ra ka'an ni'ini ra táto'on dándáki ña ndaa sa'a Ndios, dá ná katì'a ra kadi ra yú'u na kátoó dátuu ñá.

¹⁰ Dá chì ndéi kua'a nda'o taa ndeé to'on, ta kátoó ra dána'a ra to'on kò choon, ta kóni ra dánda'í ra na kúú kuendá Jesús. Ta ra kée cháá ka dión kúú ra ká'an ña kánian ta'anda ñí ra kúú kuendá Jesús. ¹¹ Ta miian kánian kadi yo yú'u rá, dá chì xionoo ra nádaká rá ñaxintóni ñayuu iin rá iin ve'e xí'in ña kò kánian dána'a ra, chì kée ra sa'a di'on maña. ¹² Ta iin de'e ñoo mií vá Creta xa'an nì taa sa'a ña kée taa ñoo ra, chì di'a kua'an ña nì taa ra: “Daá ta to'on nda'o kúú ra ñoo Creta, ta kúú rá ta nde'é, ta kúú rá ta dusá, ta kiti nda'o kúú rá.” ¹³ Ta ndaa va ká'an ra, xiní yu'u. Sa'a ñoo koo inon dánani va'a chááon ra kée dión xa'an, dá ná kandita ndaa ra xí'in ña ndaa kándisa yó, ¹⁴ dá kían ná dá'a ka ni kekuendá ra cuento to'on nì kava'a dao ta Judío, ta ná o kékuendá ka ra choon sa'ándá taa nì kexoo noo ña ndaa sa'a Ndios. ¹⁵ Ndidaá vá ña'a kúú ña'a vii noo na kómí iin nío vii. Tído noo na kómí iin nío yakó xí'in na kò xí'in kándisa Jesús, ndidaá vá ña'a kúú ña'a yakó noo ná, dá chì ndino'o ña kini nákani ini na, ta yakó nda'o ñaxintóni ná. ¹⁶ Kaá ra ña ná'a rá Ndios, tído xí'in ña kée ra ná'a ra mií rá ña kúú rá ta to'on, dá chì kúú rá ta tikini, ta kúú rá taa ndeé to'on, ta ni lú'u ña va'a kò kándéé rá kée ra.

2

Ta koo inon dána'on táto'on káa rá ío ña ndaa kándisa yó

¹ Tído yo'ó, kua'an yo'ó ndi'i inon dána'on táto'on káa rá ío ña ndaa kándisa yó. ² Koo inon dána'on noo ta sava'a ña ná kaño'o ini ra noo ña'a kée ra, ta ná koo ndisá'ano ini ra, ta ná kéndísá'ano ra, ná kuita ndaa ra

xí'ín ña ndaa kándisa yó, ná ku'u ini ra sa'a dao ka ñayuu, ta kueé ni ná koo ini ra. ³ Dión ta'ani ná koo ini na ñá'a sava'a, ná koo ndísá'ano ini na. Ná dá'a ni kanoo na kava'a na ña to'ón, ta ná dá'a ni kakuu na na katoó ko'o. Ndino'o ña va'a ná koo ini na dána'a na ⁴ noó na ñá'a kualí, dá ná katí'a na koni na yí ná xí'ín de'e kuálí na, ⁵ dá ná kaño'o ini na noó ña kée na, dá ná kakuu na iin na ñá'a kéndisá'ano, dá ná katí'a na kandaa va'a na ve'e na, dá ná koo va'a ini na, dá ná kaño'o toon na tixi ndá'a yí ná, dá kían ná dá'a ni ní'í ñayuu ndí kían ka'an ndava'a na sa'a to'on Ndios.

⁶ Ta koo ta'ani inon ka'an ni'ínón noo takuáchí yí ña kían ná koo ini xi kaño'o ini xi noó ña kée xi. ⁷ Ta chikani miíón ña kían keva'ón noo ndidaá ña'a kéeón, dá ná katí'a xi keva'a xi. Ta noo dána'on, koo inon dána'a ndaon, ta dána'on xí'ín ñaño'ó, ⁸ ta dána'on xí'ín to'on ndaa, dá kían ná dá'a ni ní'í ñayuu ña ka'an ndava'a na sa'on, dá ná kaka'an noó na xini u'u ñaá sa'a ña ko ní'í ná ndí kían ka'an kini na sa'a yo.

⁹ Ta ka'an ni'ínón noó na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o ña ná kueídó'o ñaá ná, ta ná ndukú ná ña nata'an ini ra. Ná dá'a ni ndane'e yú'u ná noo rá, ¹⁰ ta ná dá'a ni koo kue'é noo ndá'a ná. Di'a ná kendaá na ndidaá choon tá'anda noo ná, dá kían xí'ín ña kée na, ná chindaya'i ñayuu ña ndaa sa'a Ndios, na dáka'ki ñaá.

¹¹ Dá chi ni na'a túu Ndios ña maní ni kee na xí'ín ñayuu, dá ni'i ndidaá ná ndi kee na ka'ki na. ¹² Ta ña maní yó'o kásto'on xí'ín yó ña kánian dánkoo yó ndidaá ña kini xí'ín ña katoó na kúu kuendá ñayuú yó'o kee na. Ta kásto'on ta'anian xí'ín yó ña kánian kaño'o inio noó ña kée yó, ta kandeí ndísá'ano yó, ta kandeí yó kee yó ña kóni Ndios. ¹³ Kí'o dión ná kee yó nani ndéi yó ndati yó tandeé ini ndato kua'an, chi ndati yó ndato náye'e noo nandió koo Jesucristo, na kúu Ndios ká'ano, na dáka'ki ñaá, kasaa na. ¹⁴ Chi ni naki'o na mií ná ni xi'i na sa'a yó, dá ni kuu ni taó xoo na yó tixi ndá'a

ndidaá ña kini. Ta ni nduvii ná yó, dá ni nduu yó ñayuu mií ná, dá ná ndi'i ini yo kee yó ña va'a. ¹⁵ Dión koo inon dána'on noó na kúu kuendá Jesús, ta ka'an ni'ínón noo ná. Ta xí'ín choon né'ón koo inon dánanón na ko vá'a kée, ta ni iin to'ón ñayuu o sa kóno kenoo na yo'ó.

3

Ni dandoo Ndios kuachi yo sa'a ña kándéé ini yo Jesús

¹ Dándusaa inon na kúu kuendá Jesús ña kánian koo ñaño'ó ná noó ta né'e choon xí'ín ra dándáki ñaá. Ná kueídó'o ñaá ná, ta daá kuití ná kandeí nduu na kee na ña va'a. ² Ta ná dá'a ni koo ini na ka'an u'u na sa'a ni iin ñayuu, ta ná dá'a ni katoó na tandó'ó. Di'a va'a ná koo ini na, ta nda'í ná koo ini na xí'ín ndidaá ñayuu. ³ Dá chi tá sa na'a sa kuu yó ñayuu ndeé to'on, xí'ín ñayuu do'ó, ta sa xionoo ndava'a yó, ta sa ño'o yó tixi ndá'a ndidaá ña kini sa katoó mií yó xí'ín ña kini sa koni ñi yo. Ta ni sa kuu yó ñayuu xixi ini, xí'ín ñayuu u'u ini. Sa ndukú yó ña kían koni u'u ñaá ñayuu, ta sa xini u'u tá'an yó xí'ín dao ka na. ⁴ Tído iin kuu ni na'a Ndios, na dáka'ki ñaá, ña va'a ini na, ta ni na'a na ña kú'u ini na sa'a yo, ⁵ dá ni dáka'ki ñaá ná. Tído ko ní dáka'ki na yó sa'a ña ni kee yó ña va'a. Di'a ni dáka'ki na yó chi ni ku'u ini na sa'a yo. Chi ni dandoo na kuachi yó, dá ni nakaki sa'a yo, ta Espíritu ií mií ná kúu na ni ndee sa'a ñaá, ⁶ chi ni dakútí Ndios nio yo xí'ín Espíritu ií mií ná sa'a ña ni kee Jesucristo, na dáka'ki ñaá. ⁷ Dión ni kee na, sa'a ñoó ni kandoo vii yo noo Ndios sa'a ña maní ni kee mií ná sa'a yo, dá ná kuu natiin yó noó tatá yo Ndios ña kataki chíchí yó, chi ña yó'o kúu tandeé ini ió noo yo.

⁸ Ndino'o ña ndaa kían ká'in xí'ón, sa'a ñoó xika' noon ña ndundééón dána'on ña, dá ná ndi'i ini na kándisa Ndios kee na ña va'a, chi ña va'a nda'o kían, ta chindeéán ñayuu tá ná kee na ña. ⁹ Ta ná dá'a ni ndató'ón xí'ín ñayuu sa'a to'on ko chón, ta o sa

ndátó'ón xí'ín ná sa'a ndá tixi n̄i kii iin rá iin n̄a sá'ano. Ta ná dá'a ni chidáó tá'ón xí'ín ná xí'ín to'on, ta o sa dándichi tá'ón xí'ín ná sa'a ley Moisés, dá ch̄i k̄o ndáya'i ña kee yó dión, ta o chindeé tá'an vaan yó.

¹⁰ Tá nákaa iin ra sa'ándá tá'an ñayuu noó nataka ndo xaan, dá k̄ian dānanón ra iin ta'ándá, ūu ta'ándá. Tá k̄o seídó'o ra ña ká'on, dá k̄ian taó rá ná ko'on ra, ¹¹ ta kana'ón ña n̄i kana xoo va ra noó ña ndaa, ta sa'á kuachi kée vá rá n̄i kedaá xí'ín rá, sa'á ñoó n̄i ndo'o ra dión.

Dì'a kánian kee mií Tito, kaá Pablo

¹² Tá n̄i tanda'í Artemas o Tíquico kosaa ra noó nákaaon xaan, dá k̄ian koo inon saan n̄i'on yu'u ndá ñoo Nicópolis, dá ch̄i n̄i ch̄ikaa inij ña ñoo kooi yoó vixi. ¹³ Ta koo inon chindeéon Zenas, tá'an ra ná'á ley, xí'ín Apolos, ta k̄i'ón ña'a xínñó'ó rá noó ko'on ra dána'a ra, dá k̄ian ni iin ña'a ná o kaman̄i noo rá. ¹⁴ Ta dána'on noó n̄a kúu kuendá yo ña nak̄i'o na mií ná kee na ña va'a, ta ná chindeé ná n̄a kaman̄i ña'a noo, dá ná kakuu na iin n̄a kéchón va'a noo Ndios.

Xí'ín ndisá'án yó'o dándí'i Pablo ña ká'an n̄a xí'ín Tito

¹⁵ Ndidaá vá n̄a ndéi xí'ín yu'u yó'o ká'an ndisá'án xí'ón. Ta ka'an yo'ó ndisá'án xí'ín n̄a kándisa dáó xí'ín yó ndéi xaan, tá'an n̄a kú'u ini sa'á ndu'u.

Ná koo ña man̄i xí'o Ndios xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noo Filemón

Ká'an Pablo ndisá'án xí'ín Filemón

¹ Yu'u kúu Pablo, ta nákaai ve'e kaa sa'á ña dána'i to'on Jesucristo. Ta yu'u xí'ín ñani yo Timoteo ká'an ndu ndisá'án xí'ín míí ní, ñani manì Filemón, chi míí ní kúu na kéchóon dáó xí'ín ndu'u, ² ta ká'an ta'ani ndu ndisá'án xí'ín kì'o manì yo naní Apia, xí'ín ñani yo Arquipo, na chindeé tá'an xí'ín yó sa'á to'on Jesús, ta ká'an ta'ani ndu ndisá'án xí'ín na kúu kuendá Jesús náta ve'e ní. ³ Ta míí tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee ña manì xí'ín ndo'ó, ta ná kì'o na ña koo va'a ini ndo.

Kándéé ká'ano iní Filemón Jesús, ta kú'u ini na sa'a dao ka ñayuu

⁴ Ta náki'oi ndivé'e noo Ndios, chi daá kuiti ndíko'on inii míí ní noo ká'ín xí'ín ná, ⁵ dá chi kándaá inii ña kóni ní sato'o yo Jesús, ta kándéé ká'ano iní ñaá ní, ta kú'u ta'ani ini ní sa'a ndidaá ñayuu Ndios. ⁶ Ta sa'á ña iin nì nduu ní xí'ín ndu'u sa'á ña kándéé iní ní Jesús, sa'á ñoó xíkà ndu noo Ndios ña kandaá ini ní sa'a ndidaá ña va'a ió noo ní sa'á ña kúu ní kuendá Cristo Jesús. ⁷ Kádij nda'o inii, ta nì ndundeé cháá ka inii tá nì kandaá inii ña kú'u nda'o iní ní sa'a dao ka na kúu kuendá Jesús. Dá chi sa'a míí ní, ñani míí, nì naní'í ini cháá ka ñayuu Ndios tãndéé iní.

Yó'o xíkà Pablo iin ña manì noo Filemón

⁸ Ta sa'á ña dión kían, sa'á ñoó va'ará ió choon nì xì'o míí Cristo noóí ña ka'andaí choon noo ní táto'on kánian kee ní, ⁹ tído di'a xíkai ña manì noo ní sa'á ña kú'u ini sa'a sáta'an yó. Ta yu'u kúu Pablo, na ká'an xí'ín ní, ta kúu iin na sava'a, ta nákaa yu'u ve'e kaa sa'á ña dána'i sa'á to'on Jesucristo. ¹⁰ Xíkai ña manì noo ní sa'a Onésimo, chi kúu rá táto'on iin de'e nì nì'í noo nákaai ve'e kaa yó'o sa'á ña

kándéé iní ra Jesús. ¹¹ Chi di'a iin ta ko choon nì sa kuu ra noo ní tá sata, tído viti kían kúu rá iin ta ió choon noo míí ní xí'ín noo yú'u.

¹² Ta ko'ín chinda'í ra nasaa ra noo ní, tído kónij ña natiin va'a ní ra, chi táto'on ndó'i xí'ín nimaí, kì'o dión ndó'i xí'ín rá. ¹³ Kónij ña koo ra yó'o xí'ín, dá chindeé rá yu'u kuiin ra to'on noo míí ní, chi nákaai ve'e kaa yó'o sa'á ña dána'i to'on va'a Jesús. ¹⁴ Tído o kée ta'on yu'u dión, chi ko ñá'a ta'on nachina'í míí ní. Ko kónij kendúsai xí'ín ní kee ní ña manì yó'o, chi kónij ña ná kakuuan táto'on kì'o kóni míí ní.

¹⁵ Dá chi ndá ndi kuu nì sonó Ndios ña nì kuxoo ra cháá tiempo noo ní, dá viti kían nandió koo ra kosaa ra koo chíchí rá xí'ín ní. ¹⁶ Ta viti natiin va'a ní ra, chi kúu rá iin ta ndáya'i cháá ka o duú iin ra nákaa tixi ndá'a ní, chi viti kúu rá iin ñani manì yo. Kúu rá iin ta ndáya'i noo yú'u, tído ndáya'i cháá ka ra noo míí ní sa'á ña koni kuáchí tuku ra noo ní, xí'ín sa'á ña nì nduu ra iin ñani ní sa'á ña kúu rá kuendá sato'o yo Jesús.

¹⁷ Sa'á ñoó, tá miian ndaa nákonì ní ña né'e tá'an va'a ní xí'ín yu'u, dá kían natiin va'a ní ra, ta kee ní kuendá ña míí yu'u kúu rá. ¹⁸ Tá ndá ña'a nì ya'a ra nì kee ra xí'ín ní, o tá táí ra noo ní, dá kían nachi'i nian kuendá yu'u. ¹⁹ Yu'u kúu Pablo, ta xí'ín ndá'a míí táai to'on yó'o kosaaan noo ní. Yu'u chiya'i noo ní, va'ará di'a kuu kaaí xí'ín ní ña táí ní sa'a míí ní noóí. ²⁰ Sa'á ñoó, ñani míí, ió tãndéé inii xí'ín ní ña kee ní ña manì yó'o sa'á ña kúu yó kuendá sato'o yo Jesús, ta kì'o ta'ani ní tãndéé inii sa'á ña kúuó ñani kuendá Jesús.

²¹ Ta nì taai tuti yó'o kosaa noo ní, chi kándéé ká'ano inii ña kueídó'o ní yu'u. Ta sa ná'a vái ña va'a cháá ka kee ní noó ña ká'ín xí'ín ní. ²² Ta kóni ta'anii ña kenduu ndo noo kooi, dá chi kándéé inii ña xinkoo ña xíkà ndo noo Ndios, dá kì'o na ña saai noo ndéi ndó xaan.

Ká'an ta'ani dao ka na kúu kuendá Jesús ndisá'án xí'ín Filemón

²³ Ta ká'an ñani yo Epafra ndisá'an xí'in ní. Na yó'o kúú na nákaa nduú xí'in yu'u ve'e kaa sa'á ña dána'a na sa'a Cristo Jesús. ²⁴ Ta ká'an ta'ani Marcos, xí'in Aristarco, xí'in Demas, xí'in Lucas ndisá'an xí'in ní. Na yó'o ta'ani kúú na chindeé tá'an xí'in yu'u noo choon Ndios. ²⁵ Ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'in iin rá iin ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían kua'an noó na Israel kúu kuendá Jesús

Ká'an Ndios xí'in yó xí'in yú'u de'e na

¹ Kuá'á nda'o ta'ándá ni sa ká'an Ndios xí'in na sá'ano ve'e yó tá sata, ta noó kua'á nda'o ña'a ni sa kechóon na profeta na sa kastó'on na xí'in ñayuu ñoó. ² Tído tein kuú noo ndi'i yó'o kéchóon na de'e mií ná, dá ka'an na xí'in yó, ta de'e na kúu na ni natiin ña kakuu na sato'o noo ndidaá ña'a, ta xí'in ndá'a de'e na ni kava'a na ndidaá ña ió ñayuu yó'o xí'in ña ió induú. ³ Ta na yó'o kúu na ná'a tátó'on k'i'o ndato káa mií Ndios, dá chi tátó'on k'i'o kúu mií Ndios, k'i'o dión ta'ani kúu de'e na, iin nóo kúu vá ná. Ta mií ná kúu na xíto ndidaá tá'an ña'a xí'in choon kómí to'on na. Tá ni ndi'i ni dandóo na kuachi yó, dá ni nakoo na xoo kuá'a Ndios noo dikó ió na dándáki na. ⁴ Ta ndáya'i cháá ka na noo ndidaá ángel ndéi induú, ta ni natiin na iin kuú ndáya'i cháá ka o duú ángel ñoó.

Ndáya'i cháá ka Jesús o duú ángel

⁵ Dá chi kó ní ka'an Ndios di'a xí'in ni iin tó'ón ángel:

Yo'ó kúu de'e yu'u, ta viti ná'i ña kúuú tatóon.

Ta ni kó ní ka'an na di'a sa'a ni iin ángel:

Yu'u kakuu tatá xi, ta mií xí kakuu de'e yu'u.

⁶ Ta ni ka'an ta'ani Ndios di'a tá kua'an na tanda'á ná iin tó'ón dini de'e na kií na ñayuu yó'o:

Ná kandaño'o ndidaá ángel de'i.

⁷ Miían ndaa di'a kaá Ndios ká'an na sa'a ángel:

Yu'u kúu na kée ángel kéchóon nooí ña kakuu na tátó'on tachí, xí'in ño'ó ita.

⁸ Tído di'a kaá na sa'á de'e mií ná: Yo'ó kúu Ndios, ta ni iin kuú ta'ón o ndi'i noo dándáki yo'ó.

Ta keyíko ndaa yo'ó noo dándákón.

⁹ Chi ndíko yo'ó iin íchi ndaa, ta káño'ó yo'ó ndidaá ña kini kua'an.

Sa'á ñoó ni kaxi Ndios yo'ó, na kúu Ndios miíón,

ta ni xi'o cháá ka na ña dii iní nooón o duú dao ka na xínkuáchí dáó xí'ón.

¹⁰ Ta kaá ta'ani na di'a:

Yo'ó, na kúu sato'o noo ndidaá ña'a, nda mí sa'a ni kava'ón noño'ó yo'ó,

ta xí'in ndá'a miíón ni kava'a induú.

¹¹ Ta ná kasandaá iin kuú, ta naá ndí'i vaan,

tído yo'ó, daá koo kuií vá yo'ó.

Ndidaá tá'an va ña'a káa kuyatá iin kuú tátó'on k'i'o kúyatá dá'on.

¹² Ta tátó'on k'i'o natuú ñayuu dá'on ndíxi na,

k'i'o dión natuú yo'ó ndidaá ña'a káa, ta ná nadamón ña.

Tído yo'ó, o nádaon ta'an voón, daá koo kuií voón.

¹³ Ta kó ní ka'an Ndios di'a xí'in ni iin tó'ón ángel:

Kakoo yo'ó xoo kuá'i nda ná nataán ndi'i yu'u ta xini u'u ñaá tixi sa'on.

¹⁴ Kánian kana'á ndó ña choon kómí ángel kían ña koni kuáchí ná noo Ndios, ta chinda'á ñaá ná chindeé ná ndidaá na ni'i ña káki na.

2

Iin ña'a ndáya'i nda'o kían ña ni kii Jesús dáka'ki ñaá

¹ Sa'á ñoó miían ndúsa kánian kandíko toon yó to'on ndaa ni seídó'o yó, dá chi tá koó, dá kían oon ni ví kankuei xoo yó nooán. ² Chi miían ndaa ió choon noo ndá'a ley ni xi'o ángel noo Moisés, ta ndi ndáa mií vá ñayuu ni ya'a nooán, ta ndi ndáa mií ná kó ní xín kueídó'o choon sa'ándáan, dá ni ndo'o níó ná sa'á kuachi ni kee na. ³ Ta, ¿ndi koo ví káki yó noo ña xido ini Ndios tá ná o taó kuendá yo to'on ndáya'i cháá ka,

ñá kían ká'an sa'a ndi koo káki yó?

Chi dinño'ó mií na kúu sato'o yo ni xi'o kuendá sa'a to'on yó'o, ni ndi'i,

dá ni kastó'on ta'ani ta ni sa xionoo xí'in ná to'on yó'o xí'in yó. ⁴ Ta mií

Ndios ni xi'o ta'ani kuendá sa'á to'on ndato yó'o xí'ín ndá'a taa ni sa xionoo xí'ín Jesús, dá chi ni xi'o na ña kían ni kandeé rá ni kee ra ña'a ndato xí'ín ndidaá ka ña'a ná'ano noó ñayuu, ta ni xi'o na ña ni natiin iin rá iin taa yó'o choon ni xi'o Espíritu i tató'on ki'o kóni mií ná.

Jesús kúu na xí'o ña kaki yó

⁵ Dá chi kó ní xi'o Ndios choon noo ndá'a ángel ña kían dándáki na ñayuu saá vei chí noo, ña kían ká'in sa'a xí'ín ndó. ⁶ Dá chi di'a kua'an ña ni taa iin taa noo tuti i Ndios:

¿Ndi kían kúu taa ndéi ñayuu yó'o ña ñó'o ini ní sa'a rá, tatá Ndios?

Ta, ¿ndi kían kúu rá ña ndí'i téi ini ní sa'a rá?

⁷ Ta ni ndee ní ra sa kuu ra iin ra ló'o cháa noo ángel,

ta ni xi'o ní choon ká'ano noo rá, ta ni xi'o ní ñañó'ó noo rá,

ta ni chikani ní ra ña dándáki ra ndidaá ña'a ni kava'a ní,

⁸ ta ni nataán ní ndidaá tá'an ña'a tii sa'a rá.

Chi sa'á ña ni nataán Ndios ndidaá ña'a tii sa'a rá, sa'á ñoó kó ní kándoo ni iin tó'an, ndidaá ña ñó'o tii sa'a rá, tído kándaá ini yo ña o duú ndidaá ña'a dándáki ra viti. ⁹ Tído viti kándaá ini yo ña ió iin na ni ndeló'o cháa mií noo ángel, ta na yó'o kúu Jesús, ta ni natiin na choon ká'ano, ta ni natiin ta'ani na ndidaá tá'an ñañó'ó sa'á ña ni xi'i na sa'a yo. Dá chi sa'á ña kóni Ndios kee na ña maní xí'ín yó, sa'á ñoó ni xi'i Jesús sa'a yo.

¹⁰ Ta mií Ndios kúu na ni kava'a ndidaá ña'a ñó'o ñayuu yó'o, ta noón kúu na xíto ñaá, ta kóni na nakuaka na ñayuu mií ná noo ndato náye'e ndaa noo ió na. Sa'á ñoó iin ña va'a ni sa kían ña ni daxínkoo va'a na Jesús xí'ín ña ni ndo'o na, chi mií ná kúu na dákaki ñaá. ¹¹ Dá chi mií Jesús, na ni ndevii yó, xí'ín yóó, na ni nduvii, iin tó'ón vá kúu tatá yo, sa'á ñoó kó xíka'an ta'on noo Jesús ká'an na ña kúu yó ñani na. ¹² Dá chi di'a kaá tuti i Ndios:

Ki'o yu'u kuendá sa'a mií ní noo ñanii xí'ín ki'oi,

ta tein ndidaá ñayuu kuendá ní keká'ano yu'u mií ní.

¹³ Ta kaá ta'anian: Kandeé ká'ano iní Ndios.

Ta kaá ta'anian:

Yó'o iin xí'ín ndidaá tá'an de'e ni xi'o Ndios nooí.

¹⁴ Ta de'e ni kava'a xí'ín koño xí'ín ni kúu de'e ni xi'o Ndios noo ná, sa'á ñoó ni nduu ta'ani mií Jesús koño xí'ín ni, dá ni kuu ni xi'i na. Ta ki'o dión ni kandeé ná ni dítá ná choon noo ndá'a ña u'u, sa'á ñoó koó ka choon noo ndá'an ka'ánían ñayuu. ¹⁵ Dión, dá ni kandeé ná ni taó xóo na yó noó ña yu'oo kuu yo, dá chi nda rá ni kaki yó ni kasá'a dándáki ñaá. ¹⁶ Dá chi miían ndaa kuiti kó ní kí Jesús chindeé ná ni iin ángel, sava'a na kúu na ve'e Abraham ni kii na ni chindeé ná. ¹⁷ Sa'á ñoó miían ndusa ni nduu na tató'on ki'o kúu ñani na, dá ni xinkoo na kúu ná duti kúu noó, iin duti ká'ano ini, iin duti iin ndaa noo Ndios, dá ni kuu ni doko ná mií ná, dá ni'i ñayuu na ña ku'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na. ¹⁸ Ni ndo'o naní nio ná tá ni ka'an ña u'u dátuu ñaán, sa'á ñoó kuu va chindeé ná yó tá kexíxi ña u'u xí'ín yó.

3

Ndaya'i cháa ka Jesús o duú Moisés

¹ Viti, ñani, ndo'ó na kúu ñayuu Ndios, ndo'ó na ni nakana Ndios kandeí induú, koo ini ndo kande'é va'a ndó Cristo Jesús, na né'e to'on mií Ndios noo yo, ta kúu ná duti kúu noo noó ña kándisa iin rá iin yó. ² Ta ni daxínkoo ndi'i na choon ni xi'o Ndios noo ná, tató'on ki'o ni daxínkoo ndi'i Moisés choon ni ni'i ná koni kuáchí ná noó na kúu ve'e Ndios. ³ Ta kánian natiin Jesús ñañó'ó ká'ano cháa ka o duú Moisés, dá chi taa kava'a ve'e kánian natiin cháa ka ñañó'ó o duú ve'e ni kava'a ra. ⁴ Dá chi ió yoo kava'a iin rá iin ve'e, dá ndítaan, tído na ni kava'a ndidaá tá'an ña'a kúu Ndios. ⁵ Miían ndaa kuiti ni sa iin ndaa Moisés noo Ndios tá ni sa xinkuáchí ná noó na ve'e Ndios, ta xí'ín ña ni kee na ni na'a na tató'on ki'o káa rá ió ña ka'an Ndios chí noo. ⁶ Tído Cristo kúu

mií de'e Ndios, na kánian dándáki ve'e na. Ta ve'e na kúú yóó tá ná kandita toon yó xí'ín ña kándéé iní yó ná nda noo ndi'i kuií, ta ná kadii inio xí'ín tandeé iní kómí yó.

Xí'o Ndios noo na ñoo na ña nani'i ndée ná

⁷ Chì di'a kaá Espíritu iì Ndios: Tá ná kueídó'o ndó noo ká'an Ndios kuú víti,

⁸ dá kían o sa kédó'ó ndó mií ndó tátò'on nì kee na sá'ano ñoo ndó tá nì data'án na Ndios, chì nì xito iní ná Ndios noo nì xionoo na yukú ichí ñoo.

⁹ Ta ñoo nì data'án na yu'u, ta nì xito iní ná yu'u, va'ará uú diko toon kuia nì xini na ndidaá tá'an ña ndato nì kee yu'u xí'ín ná.

¹⁰ Sa'á ñoo kò ní náta'an inij nì xini ñayuu ñoo, dá nì kaaj xí'ín míí: “Daá kuití vá kexoo xíká níó ná noo ña kóni yu'u,

chì kò kóni na kaño'o na íchi yu'u.”

¹¹ Ta sa'á ña nì xido inij nì kee na, sa'á ñoo nì chikaa inij ña ni iin kuú ta'ón o kóni na ndu'u na noo k'i'oi ña nani'i ndée ná,

kaá Ndios.

¹² Sa'á ñoo kandaá ndó mií ndó, ñani, dá kían ni iin tó'ón ndó ná o kákomí iin níó kini, iin níó káxí, ña kían kedaá xí'ín ndó, dá kexoo xíká ndó noo Ndios takí. ¹³ Di'a koo ini ndó ka'an ni'ini ndó noo iin rá iin ndó iin rá iin kuú kuú. Dá chì ká'an to'on ñoo ña kánian kee ndó dión kuú víti, dá kían ná dá'a ni kusaá ini ndó koni ndó to'on Ndios kee ña danda'í ñaá kuachi. ¹⁴ Dá chì ió ta'ani kuendá yó xí'ín Jesucristo tá ná ndikò toon yó tandeé iní nì natiin yó nda míí sa'a.

¹⁵ Dá chì di'a kaá to'on Ndios:

Tá ná kueídó'o ndó noo ká'an Ndios kuú víti, dá kían o sa kédó'ó ndó mií ndó tátò'on nì kee na sá'ano ñoo ndó tá nì data'án na Ndios.

¹⁶ ¿Ndá yoo nì sa kuú na nì seídó'o noo nì ka'an Ndios, ta vatì xían daá nì data'án ñaá ná? ¿Á kò ná'á ta'on ndó ña noón kúú ndidaá na nì kankuei tixi

nda'á na ñoo Egipto nì kee Moisés?

¹⁷ Ta, ¿ndá yoo nì karyíí Ndios xí'ín ndin uú diko kuia noo kúú yukú ichí ñoo? ¿Á kò ná'á ta'on ndó ña noón kúú na nì ya'a nì kee kuachi, ta nì kuei na nì xi'i na yukú ichí ñoo? ¹⁸ Ta, ¿ndá yoo nì chikaa ini Ndios o náchi'i na noo nani'i ndée ná? ¿Á kò ná'á ta'on ndó ña noón kúú na kò ní xíin kueídó'o ñaá? ¹⁹ Sa'á ñoo kandaá inio ña kò ní kúu ta'on ndu'u na noo nani'i ndée ná sa'á ña kò ní kándisa ndaa na Ndios.

4

¹ Sa'á ñoo ná kandaá yó mií yó, viti iin iì Ndios xí'ín to'on nì xi'o na ña kían k'i'o na ña ndu'u yó noo nani'i ndée yó, dá chì oon ni ví tuú dao ndó'ó, ta o kóni ndó ndu'u ndó ñoo. ² Dá chì tátò'on k'i'o nì natiin yó to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús nì kee Ndios, k'i'o dión ta'ani nì seídó'o ñayuu ñoo to'on Ndios tá sata. Tído nì naá óon va ña nì seídó'o na ña, dá chì kò ní kándéé iní na Ndios. ³ Tído yóó kúú na kándisa ña nì ka'an Ndios, sa'á ñoo koni yó ndu'u yó nani'i ndée yó noo ió na. Tído di'a nì kaa na xí'ín na kò ní kándisa ñaá tá sata ñoo:

Ta sa'á ña nì xido inij nì kee na,

sa'á ñoo nì chikaa inij ña ni iin kuú ta'ón o kóni na ndu'u na noo k'i'oi ña nani'i ndée ná.

Dión nì kaa na, va'ará sa nì daxíno ndi'i na ña nì kava'a na nda míí sa'a ñayuu yó'o. ⁴ Dá chì di'a kaá ta'ani tuti iì Ndios sa'á kuú úsa:

Kuú úsa nì nani'i ndée Ndios noo ndidaá choon nì kee na.

⁵ Ta kaá ta'ani tuti iì Ndios di'a:

O kóni ta'on na ndu'u na noo k'i'oi ña nani'i ndée ná.

⁶ Sa'á ñoo kandaá inio ña kómani vá ndu'u dao ñayuu noo nani'i ndée ná, ta kò ní ndu'u na nì natiin to'on yó'o mií noo sa'á ña kò ní seídó'o na choon nì sa'anda Ndios. ⁷ Sa'á ñoo ká'an tuti iì ña nì saki Ndios iin ka kuú, ta kuú ñoo kúú kuú víti. Chì tá nì ya'a kua'á nda'o tiempo, dá nì taa David ña nì ka'an Ndios sa'a kuú yó'o:

Tá ná kuedó'o ndó noo ká'an Ndios kuu víti,

dá kían o sa kédó'ó ndó mií ndó.

⁸ Dá chī tá nī xī'o Josué ña kían ndu'u na sá'ano ñoo yo noo nani'i ndée ndisa na, dá kían o ká'an ta'on Ndios sa'a iin ka kuu. ⁹ Sa'a ñoo kándaá inio ña kasandaá iin kuu, dá koni ñayuu Ndios ndu'u na noo miían ndaa kuiti nani'i ndée ná. ¹⁰ Dá chī na ndu'u ñoo, noón kúu na koni nani'i ndée noo ndidaá choon nī kee na, táto'on kī'o nī nani'i ndée mií Ndios tá nī ndi'i nī kava'a na ñayuu yó'o.

¹¹ Sa'a ñoo ná cho'on ini yo, dá ná konio ndu'ó noo nani'i ndée yo, ta ná dá'a nī kī'o yó miía ña kusaá inio táto'on kī'o nī kee na sá'ano ñoo yo, chī ko ní seídó'o na noo nī ka'an Ndios. ¹² Chī to'on takí kúu to'on Ndios, ta to'on ndakí nda'o kían. Ta deen cháá ka sa'ándaañ o duú iin espada sa'ándá ndi nduú xoo. Sa'a ñoo tá seídó'o yóan, xínoan nda maá inio, ta sónó ní'inian nío yo xí'in ñaxintóni yo. Ta sónó ní'ini ta'anian tuchi yo, ta kásandaáan nda maá noo ñó'o dandiki lásá yo. Ta nádátuan ndidaá ña nákanii inio xí'in ndidaá ña'a ñó'o ini nío yo. ¹³ Ta ni iin tó'on ta'on ña'a ió ñayuu yó'o ko ió de'é noo Ndios. Di'a ndidaá tá'an vaan túu noo ná ndé'é ná, ta ndidaá tá'an vaan ndaa vichí noo ná, ta iin kuu nakuíta yó nakí'o yó kuendá noo ná.

Jesús kúu mií mií duti kúu noo

¹⁴ Ta viti ió iin duti kúu noo noo yo, ta nī kaa na kua'an nó'o ná noo ió Ndios induú, ta na yó'o kúu Jesús, na kúu de'e Ndios. Sa'a ñoo ná kándita toon yó xí'in ña ndaa kándisa yó. ¹⁵ Dá chī viti kómí yó iin duti kúu noo kando'o sa'a yo sa'a ña kúu yó ñayuu vitá ini noo kuachi. Chī nī ka'an ta'ani ña u'u dátuu ñaá, dá ya'a na kee na kuachi, táto'on kī'o kéean xí'in yó, tído ko ní ya'a ta'on na kee na ni iin kuachi. ¹⁶ Sa'a ñoo ná natuu yati yó xí'in tandee iní noo ió Ndios dándaki na, chī nda ñoo xí'o na ña maní noo yo, dá ni'i yo ña ku'u ini na sa'a yo, ta ni'i ta'ani yó ndée ña kían

chindee ñaá noo iin rá iin tandó'ó vei noo yo.

5

¹ Dá chī iin rá iin duti kúu noo nī ndukú Ndios tein ñayuu mií ná, dá kuiin ra ka'an ni'ini ra sa'a ñayuu ñoo ra noo Ndios, dá doko rá ña'a, ta dákei ra kiti noo Ndios sa'a kuachi ndidaá na ñoo ra. ² Ta xí'o ndee iní ra sa'a na ko kándaá ini ndí kían va'a kánian kee na, xí'in na xínoo ndava'a kée kuachi, chī kúu ta'ani ra iin taa vitá ini noo kuachi. ³ Ta sa'a ña vitá ini ra, sa'a ñoo kánian doko rá kiti noo Ndios sa'a kuachi mií rá, xí'in sa'a kuachi ñayuu ñoo ra. ⁴ Ta ko íin ta'on kuu kaxi mií choon yó'o, dá chī sava'a na nī kana mií Ndios kúu na kuu kakomí choon yó'o, táto'on nī ndo'o Aarón.

⁵ Ta ni Cristo ko ní kaxi mií ña natiin na ñaño'ó ña kakuu na duti kúu noo. Ndios vá nī xī'o choon yó'o noo ná, dá chī di'a nī kaa na xí'in ná: Yo'ó kúu de'e yu'u, ta viti ná'i ña kúu tatóon.

⁶ Ta kaá ta'ani na iin ka xían noo tuti ii:

Daá kuiti kakuu yo'ó duti, táto'on nī sa kuu Melquisedec.

⁷ Tá nī sa kuu Cristo iin taa ñayuu yó'o, dá nī xika na ña maní noo Ndios, ta nda'í nī saki na xí'in ndutá noo ná noo Ndios, na kándée dítá ñaá noo ña kuu na. Ta nī seídó'o Ndios ndidaá ña nī xika na sa'a ña nī seídó'o ñaá ná xí'in ña nda'í ió ini na. ⁸ Ta va'ará kúu ná de'e Ndios, tído tein ña nī ndo'o nío ná nī ka'ti'a na nī seídó'o na ña kóni Ndios. ⁹ Ta sa'a ña nī daxínko ndi'i na choon nī kii na, sa'a ñoo nī kasandaá na kúu ná na dáka'ki chí'chí ñaá, chī dáka'ki na ndi ndaa mií ñayuu seídó'o ñaá. ¹⁰ Ta mií Ndios nī chikanii ñaá kakuu na duti kúu noo táto'on nī sa kuu Melquisedec duti tá sa na'a.

Ná dá'a ni dánkoo yo ña kándée ini yo Jesús

¹¹ Ió kua'á nda'o ña'a nakani yu'u xí'in ndó sa'a ña yó'o, tído kuachi nda'o nakanii ña, dá kandaá ini ndo, dá chī oon nda'o ini ndo. ¹² Sa di'a kánian kakuu ndó na dána'a noo dao ka na, dá chī sa na'a nda'o dákuá'a

ndó sa'a ña yó'o. Tído di'a xínñó'ó ndó ña dána'a tuku na noo ndo ña ni dakuá'a ndó nda míi sa'a sa'á to'on Ndios. Sa'á ñoó kúú ndó tátó'on takuálí leé, chí xínñó'ó ií vá ndó lechí, chí o kúú keí ndó ña'a káxí, ña kúú ña ndichí cháá ka sa'a Ndios. ¹³ Ta ndidaá na xí'i sava'a lechí ñoó, noón kúú na ko kátóni ini ndí kián va'a, ta ndí kián ko vá'a, chí kúú ná tátó'on takuálí noó ña'a Ndios. ¹⁴ Tído na sa ni chichi, noón kúú na seí ña káxí, ta sa'á ña ni sa'ano na xí'in ña ndaa, sa'á ñoó sa ti'a na kandaá ini na ndí kián va'a, ta ndí kián ko vá'a.

6

¹ Ná dá'a ni katuu yó xí'in sava'a ña ni kandaá ini yo sa'á to'on ndaa Cristo, chí ña yó'o kúú ña sa ni katí'a yó nda míi sa'a. Va'a cháá ka ná ndi'i ini yo ko'on yo chí noo xí'in to'on na, ta ko kánian nandió kuéi tuku yó dakuá'a yó sa'á ña kánian nandikó ini yo sa'á ña kini kée yó, o sa'á ña kánian kandeé ini yo Ndios. ² Ta ko kánian dakuá'a tuku yó sa'a ndi kee yó kodo ndúta yo, xí'in sa'á ña chínóo yó ndá'a yo diní na dakuá'a xí'a, xí'in sa'a ndi koo nataki na ni xí'i, xí'in sa'á ña miían ndaa keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu noo ndi'i. ³ Ta ki'o dión kee yó tá kóni mií Ndios.

⁴ Dá chí ndi ndáa na sa ni datóon Ndios ñaxintóni, ta sa ni xirndodó ná ña ndato vei noo Ndios, ta sa ió ta'ani kuendá na xí'in Espíritu ií Ndios, ⁵ ta sa ni xirndodó ná to'on va'a Ndios, ta sa ni xirndodó ta'ani na tátó'on ki'o dándáki Ndios ñayuu saá vei chí noo, ⁶ tído tá ná dánkoo na ña ndaa yó'o, dá kián ni iin tó'ón ka ña'a o kúú kee yó xí'in ná, dá nandió kuéi na nandikó ini na sa'á kuachi na, dá chí kián tátó'on ndéi tuku na chírkaa na Cristo, na kúú de'e Ndios, ndika cruz, ta xí'o na ña kediki ndaa ñaá ñayuu. ⁷ Chí kián tátó'on ño'ó xítí, ña xí'i va'an takuúí tá koon dai. Ta dao ño'ó xítí, kua'á nda'o ña'a xí'ooan noo na ni xiti ñaá, ta ió nda'o chooan noo ná. Sa'á ñoó ndato ka ví kémáni ñaá Ndios. ⁸ Tído ño'ó xítí, tá'an ña xí'o ndino'o ta'ión xí'in ión títi, ñoó kúú

ño'o ko chóon, ta ñoó kúú ño'ó ndéi ndáti tai chi'an kee Ndios, ta ndátian keí ña iin kuú.

⁹ Tído va'ará ndátó'ón ndú sa'a ndidaá ña yó'o, na maní mií, tído ná'a káxí vá ndú ña va'a cháá ka ndo'o ndo'ó, ta kee ndó ña va'a tátó'on kánian kee ñayuu ni dakáki Ndios. ¹⁰ Chí kúú ná iin Ndios ndaa, sa'á ñoó o nándodó ta'on na sa'a choon ni kee ndó noo ná, ni sa'á ña kú'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, chí ni chindeé ndó ñayuu mií ná, ta ndéi ií ndo chindeé ñaá ndó nda viti. ¹¹ Tído kóni ndu'u ña ná kandita toon ií iin rá iin ndó xí'in ndidaá ña va'a kée ndó nda noo ndi'i kuií, dá kián kandaá ini ndo ña miían ndaa natiin ndó tandeeé ini kómí ndó noo Ndios. ¹² Chí ko kóni ndu ña kandeí dúsá oon ndó. Di'a koo ini ndo kee ndó tátó'on ki'o kée ñayuu, tá'an na kándée ká'ano ini Ndios, ta ndáti kueé ñaá ná, chí sa'á ña kée na dión, sa'á ñoó natiin na ña ni kaa Ndios ki'o na noo ná.

¹³ Dá chí tá ni xi'o Ndios to'on na noo Abraham ña kián kemáni ñaá ná, dá ni nachina'á ná mií ná, dá chí koó ka iin ka yo ká'ano cháá ka o dúú mií ná, ¹⁴ ta ni kaa na: “Miían ndaa kuiti kemáni nda'o yu'u yo'ó, ta ndekua'a nda'o yu'u tata yo'ó.” ¹⁵ Ta sa'á ña ni sa ndati kueé Abraham, sa'á ñoó ni kasandaá na ni natiin na ña ni kaa Ndios ki'o na noo ná. ¹⁶ Dá chí miían ndaa kuiti náchina'á ñayuu ndéi ñayuu yó'o iin yoo ká'ano cháá ka o dúú mií ná, dá kendaá na noo ká'an na. Ta ki'o dión ndadí ña ni tiin tá'an na sa'a. ¹⁷ Ta kóni Ndios ña kana'á na ni natiin to'on ni xi'o na ña o nándikó ta'on ini na kee na ña ni ka'an na, sa'á ñoó ni nachina'á ná mií ná. ¹⁸ Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúú ta'on nadaon noo uu ña'a ni kee Ndios, chí ni xi'o na to'on na noo yo, ta ni nachina'á ná mií ná, ta o kúú ta'on ka'an to'ón Ndios. Sa'á ñoó ió iin tandeeé ini ká'ano noo yóo, na ño'ó tixi ndá'a Ndios, chí kándée ini yo ña ni'i yo ña ni kaa na ki'o na noo yo. ¹⁹ Ta tandeeé ini yó'o kián tiin toon nío yo noo Ndios tátó'on ki'o tiin toon kaa vei iin barco, dá sa tuu ra ini

taño'o. Ta mií tãdeé iní yó'o ndáka yó kua'an yó nda sata dá'on ndadí ini ve'e ño'o noo ió Ndios, ²⁰ noo ni ku'u mií Jesús ni sonó ná íchi noo yó, chi iin ni kãdoo na kúú duti kúú noo táto'on ni sa kuu Melquisedec duti tá sa na'á.

7

Ki'o di'a ni kechóon ta duti sa nani Melquisedec

¹ Ta Melquisedec yó'o ni sa kuu rey ñoo nani Salem, ta sa kuu ra duti noo Ndios, na ió induú. Ta kaá tuti ií Ndios ña iin kuu ni sa'an ra ni natiin ra Abraham íchi nda noo kondii na noo ni sa'an na ni naá na xí'in dao rey, ta ñoo ni kemáni ñaá Melquisedec xí'in to'on ni ka'an ra. ² Ta noo mií rá ni xí'o Abraham uxí ña'a noo iin iin ciento ña ni xio ndaa na noo ni sa'an na ni naá ná xí'in rey ñoo. Ta kuu Melquisedec ñoo kóni kaá "rey kendaá". Ta mií rá ni sa kuu rey ñoo Salem, ta to'on yó'o kóni kaa "rey náchindei va'a ñayuu". ³ Ko ín ná'á sa'a tatá ra, ni sa'a naná ra, ta ni ko ín ná'á ndá yoo ni sa kuu na sa'ano ve'e ra, ta ni ko ín ná'á ndá oon ni kaki ra, ta ni ko ín ná'á ndá oon ni xí'i ra. Ta ni sa kuu ra táto'on ki'o kúú de'e Ndios, chi iin ni kãdoo ra kúú rá duti.

⁴ Taó kuendá mií ndó ña ká'ano nda'o choon ni sa ne'e Melquisedec, sa'á ñoo ni sa'an Abraham, na kúú tatá ñoo yó, ni xí'o na uxí ña'a noo iin iin ciento ña'a noo Melquisedec, ña ni kãdeé ná ni xio ndaa na ndá'a dao ka rey tukú ñoo. ⁵ Ta mií ñaa ni kaxi Ndios taa tein na ve'e Leví ña kakuu ra duti, ña kakomí rá choon ña ki'in ya'i ra uxí ña'a noo iin iin ciento ña'a ní'i na ñoo ra noo choon kée na, táto'on ki'o sa'ándá ley Ndios choon. Sa'á ñoo kãndaá iniõ ña kánian ki'in ya'i ra noo ñani ra, va'ará iin tó'on dáá kúú tatá ra, chi na ve'e Abraham kúú ndi ndi'i ra. ⁶ Ta va'ará ko ní kii Melquisedec tein na ve'e Leví, tído ni natiin ra uxí ña'a noo iin iin ciento ña ió noo Abraham, ta ni kemáni ta'ani ra Abraham xí'in to'on va'a ni ka'an

ra. Ta Abraham kúú na kánian natiin ña va'a ni kaa Ndios ki'o na noo ná. ⁷ Ta ná'á yó ña na ló'o kúú na natiin to'on va'a kée na ndáya'i cháá ka. ⁸ Ta kãndaá ta'ani iniõ ña xí'i ta ve'e Leví, tá'an ra kí'in ya'i uxí ña'a noo iin iin ciento ña'a ió noo na ñoo ra, tído ká'an to'on Ndios sa'a Melquisedec ña takí ií vá rá. ⁹ Ta sa'á ña ni chiya'i Abraham uxí ña'a noo iin iin ciento ña'a ñoo noo Melquisedec, sa'á ñoo kuu kaa yó ña nda Leví xí'in ta ve'e ra ni chiya'i ta'ani, va'ará mií rá kí'in ya'i noo na ñoo ra. ¹⁰ Dá chi ñó'o ií vá na ve'e Leví kúú ná ni ini Abraham tá ni naki'in tá'an na xí'in Melquisedec íchi ñoo.

¹¹ Tá kuu koo vii ñayuu noo Ndios sa'a choon kée ta duti kuendá Leví, dá kãan, ¿ndiva'a ni chikani Ndios iin ka duti? Ta va'ará mií na ve'e Leví ni natiin ley Ndios, tído duti ni nachikani Ndios tiempo viti kúú ná táto'on ni sa kuu Melquisedec, ta ko ní taó ta'on ñaá ná tein na ve'e Aarón. ¹² Ta sa'á ña ni ndakoo iin duti saá, sa'á ñoo mií ñaa ndusa kánian nadaon ta'ani ley, chi sa díin va kée duti saá yó'o. ¹³ Tá'an duti ká'an ndu sa'a, ko ní kii na tein na ve'e Leví, chi ni kii na tein na ve'e iin ka ñayuu, ta ni iin ta'on na ve'e yó'o ko ní sa kuu duti Ndios. ¹⁴ Dá chi ná'á yó ña ni kii na kúú sato'o yó tein na ve'e Judá, ta ni iin tó'on na ve'e Judá ko ní chikani Moisés ña kakuu na duti.

¹⁵ Ta kãndaá iniõ ña dión kãan, dá chi ni ndakoo iin duti saá, ta kúú ná táto'on ni sa kuu Melquisedec. ¹⁶ Chi ko kúú ná duti sa'a ley, chi kaá ley ña sava'a na ve'e Leví kuu kakuu duti. Di'a kúú ná duti sa'á ña ió choon noo ndá'a ná ña kataki kuií na. ¹⁷ Dá chi di'a kaá tuti ií Ndios sa'a ná:

Daá kuití kakuu yo'ó duti,

táto'on ni sa kuu Melquisedec.

¹⁸ Sa'á ñoo ni chituu Ndios ley yatá, chi ko ní kãdeéán dáxinkooan choon ni sa ne'an, chi ko ndakí ta'an vaan, ¹⁹ chi ko ní kãdeé ta'on ley ña dãnko viián ni iin tó'on ñayuu noo Ndios. Tído viti ni ní'i yó iin tãdeé iní va'a

cháa ká, dá kuu kuyati cháa ká yó noo Ndios.

²⁰ Ta dión nì kuu, dá chí nì china'á Ndios mií ná ña dión koo. ²¹ Tído ko ní kée ta'on Ndios dión tá nì chikata na ta duti, ta kúu kuendá Leví. Tído miían ndaa nì china'á ná mií ná tá nì chikani na iin duti saá, dá chí di'a kaá tuti ií ná:

Nì china'á Ndios mií ná, ta o nándikó ta'on iní na noó to'on nì ka'an na:

“Daá kuití kakuu yo'ó duti, táto'on kì'o nì sa kuu Melquisedec.”

²² Ta Jesús kúu na nì kandoo sa'a yó noo Ndios, sa'á ñoó nì kandoo Ndios kee na ña va'a cháa ká xí'in yó o duú ley nì xì'o na noo Moisés.

²³ Ta kua'á nda'o nì sa kuu dao ka duti ñoó, dá chí tá nì xì'i iin ra, dá nì nakuin iin ka ra. ²⁴ Tído Jesús kúu na nì kandoo kakuu kuii duti, sa'á ñoó ko xínñó'ó ka nakuin iin ka duti noo ná.

²⁵ Sa'á ñoó ndá hora kúu mií vá kuu dáka'ki na ñayuu, na nóno natuu yati noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná, dá chí daá takí kuii na ió na seí nda'i na sa'a yó noo Ndios.

²⁶ Ta iin duti kúu noó kée dión kúu na xínñó'ó yó, chí kúu ná iin na vii, iin na koó kuachi, iin na koó yáko, iin na ko xionoo íchi na kée kuachi, iin na nì chikoo dikó cháa ká Ndios nda induú. ²⁷ Ta ko xínñó'ó ta'on na kee na táto'on kì'o kée ta duti kúu noó, chí iin rá iin kuu kuu dóko rá kítì noo Ndios sa'á kuachi mií rá, ndi'i, dá dóko rá kítì sa'á kuachi na ñoo ra. Tído Jesús, iin tó'on vá ta'ándá nì doko ná mií ná nì xì'i na sa'a yó, ta daá kuití vá ndaya'i ña. ²⁸ Ta ley Moisés chikataan ta, tá'an ra vitá ini noó kuachi, kakuu ra duti kúu noó. Tído tá nì ndi'i nì xì'o Ndios ley yó'o, dá nì nachina'á ná mií ná ña chikani na de'e mií ná ña daá kuití vá kakuu na duti kúu noó, chí nì daxínko ndi'i na choon Ndios.

8

Sa'a Jesús nì kandoo Ndios kee na iin ña saá xí'in yó

¹ Ta viti, to'on ndaya'i cháa ká kóni yu'u ka'in xí'in ndó kían kana'á ndó

ña kì'o dión kée duti kúu noó iin noo yó, ta nì nakoo na xoo kuá'a Ndios, na kúu rey ió dándáki nda induú. ² Ta kéchoon na noó ií cháa ká ini ve'e ño'o ndisa iin induú, ña kían nì kava'a mií sato'o yó Ndios, ta ko kían ña nì kava'a ndá'a ta. ³ Chí ndidaá tá'an ta duti kúu noó ní'i choon ña doko rá ña'a noo Ndios, ta chíñó'o ra kítì noo ná. Ta sa'á ña kúu Jesús duti iin noo yó, sa'á ñoó kánian doko ta'ani na ña'a noo Ndios. ⁴ Tá nì kandoo na ñayuu yó'o, dá kían o kákuu ta'on na duti, dá chí sa ndéi va duti dóko rá ña'a noo Ndios táto'on kì'o sa'ándá ley Moisés choon. ⁵ Chí choon kée duti yó'o kúu táto'on konda'i óon va ña kúu induú. Dá chí tá kua'an Moisés kava'a na ve'e ño'o, dá nì kaa Ndios xí'in ná: “Miían koo inon kava'on ve'e ño'o yu'u táto'on kì'o káa rá ió ve'e ño'o, ña kían nì daná'i nooon dinì yúku ñoó.”

⁶ Tído choon va'a cháa ká kée Jesús viti o duú dao ka duti ñoó, dá chí sa'á ña nì ka'an na sa'a yó noo Ndios, sa'á ñoó nì kandoo Ndios ña kee na iin ña'a va'a cháa ká xí'in yó, chí nì xì'o na to'on na ña kì'o na ña va'a cháa ká noo yó. ⁷ Dá chí tá ní kándéé ley Moisés ña koo vii yó noo Ndios, dá kían ko xínñó'ó ka Ndios kandoo na kee na iin ña'a saá xí'in yó. ⁸ Ta sa'á ña ko náta'an ini Ndios ña kée ley ñoó, sa'á ñoó di'a nì kaa na xí'in na ñoo yó:

Veí iin kuu, kaá sato'o yó Ndios, ña kían kandooi kee ña saá xí'in na ñoo Israel, xí'in na kúu kuendá Judá.

⁹ Ta o kándoo kaj xí'in ná táto'on nì kandooi xí'in na yatá ve'e na tá nì taóí na xí'in ndá'í ñoo Egipto. Chí ko ní sá ndita ndaa na xí'in ña nì kandooi xí'in ná, sa'á ñoó nì dayáa ndá'í na, kaá sato'o yó Ndios.

¹⁰ Ta viti kían di'a ko'in kandooi xí'in na ñoo Israel ña kee iin ña saá xí'in ná tá ná kasan-daá kuu nì chikaa ini, kaá sato'o yó Ndios:

Ta nda maá ini ñaxintóni ná ko'in chikaai leyi, ta nda maá ini ní'o ná ko'in taai ña,

Ta yu'u kakuu Ndios noo ná, ta mií ná kakuu na ñooi.

11 Ta ni iin tó'ón ta'on na o kánian dána'a noo na ndéi yati xí'ín ná, ni noo ñani mií ná, ta kaa na: “Nandukú ndó sato'o yo Ndios”, dá chi ndidaá tá'an va na kana'á ña yu'u kúu Ndios, nda na kualí cháa ka xí'ín nda na sá'ano cháa ka.

12 Ta ko'in ki'o ká'ano ini sa'á kuachi na, ta ni iin kuu ta'ón o ndíko'on ini sa'án, xí'ín sa'a iin rá iin ña kini ni sa kee na. Díón kaá tuti i Ndios. 13 Sa'á ñoo tá kaá Ndios ña kandoo na kee na iin ña saá xí'ín na ñoo yo, dá kian ña ni kandoo na kee na mií noo ni kuyatá váán, ta ndidaá ña'a kuyatá, ndátian naá váán.

9

1 Ta viti, ña ni kandoo Ndios kee na xí'ín na sá'ano ve'e yó tá sata sa'ándáan choon táto'on ki'o kánian kandaño'o yó na, ta sa'ándáan choon táto'on ki'o kánian koo ve'e ñoo'o na noño'o yó'o. 2 Ta di'a kaa ve'e ñoo'o na: ini ve'e mií noo kúu noo i cháa, ta ñoo iin iin candilero, ta iin iin mesa noo kándodó pan dóko rá noo Ndios. 3 Ta sata dá'on kúu uu tákaa ñoo kúu mií noo i cháa ka. 4 Ta ñoo iin iin ña'a ni kava'a xí'ín oro noo chíño'o na dusa támi sa'an, ta ñoo ta'ani iin iin sato ni nakuchi ndino'o oro, ta yiróón dándaki ña ni kandoo Ndios kee na ña va'a xí'ín na ñoo yo. Ta ñoo nákaa iin kidi oro noo ñoo'o maná, ña ni xí'ín Ndios ni seí na ñoo yo, ta ñoo ta'ani nákaa vara Aarón, kirá ni nana nóma kuí, ta ñoo'o ta'ani yuu dá'ándá noo tándaa choon ni sa'anda Ndios. 5 Ta sata sato ñoo ndíta uu querubín oro ió ndixi, ta ñoo dándaki ña nákaa Ndios ñoo, ta xí'ín ndixián dáda'i ña sata sato ñoo, noo só'ono ndaa ra ni kiti noo Ndios, dá ku'u ká'ano ini na sa'á kuachi na ñoo yo. Tído ko nónó ka'in cháa ka sa'á ña yó'o xí'ín ndó.

6 Dá tá ni xino ndidaá ña yó'o táto'on kánian kooan, dá ni kasá'a tóo tóo koku'u ta duti ve'e mií noo ñoo, dá kechoon ra inian táto'on ki'o sa'ándá

ley choon. 7 Tído ve'e kúu uu, noo kúu noo i cháa ka ñoo, sava'a iin tó'ón diní mií vá ta duti kúu noo kuu ku'u ini ve'e ñoo iin tó'ón kuu noo kuía. Ta o kúu ta'on ku'u ra tá ko né'e ra ni kua'an ra, dá chi ni ñoo dóko rá noo Ndios sa'á kuachi mií rá xí'ín sa'á kuachi ni kenaá na ñoo ra. 8 Ta ña yó'o xí'ín Espiritu i Ndios ña kánda inio ña o kúu ta'on ku'u yó nda noo i cháa ka xian nani iin i vá ve'e mií noo ñoo. 9 Ta ndidaá ña yó'o xí'ín ña kánda ini yo ndi ndó'o ñayuu tiempo viti, dá chi va'ará dóko ta duti ña'a noo Ndios, ta va'ará chíño'o ra kiti noo ná, tído ko kánda vii ta'on ñaxintóni ñayuu xí'ín ña'a ñoo, chi kútúu i vá ini na. 10 Dá chi sava'a ña'a ká'an ley yó'o sa'a kian ndi ndáa ña'a kuu kei ñayuu, xí'ín ña ko'o na, xí'ín sa'a ndi kee na nduvii ná ñi ná noo Ndios, ta díón ni sa kian nda ni kasandaá kuu ni ndesá Ndios ndidaá ña'a.

11 Chi sa ni kixi Cristo, ta mií ná kúu duti kúu noo, ta noo ndá'a mií ná ió ndidaá tá'an ña va'a ni kandoo Ndios ki'o na noo yo. Ta mií ná nákaa xínkuáchí ini ve'e ñoo'o ndaya'i cháa ka, iin ve'e ñoo'o va'a cháa ka, tá'an ña ko ní kava'a xí'ín ndá'a ta, dá chi o duú ña'a ió ñayuú yó'o kíán. 12 Ta ko ní ku'u Cristo doko ná ni kiti, ni ko ní ku'u na doko ná ni chikerró noo Ndios ini ve'e ñoo'o na. Di'a ni mií vá ná né'e na ni ku'u na ni doko ná noo Ndios noo kúu noo i cháa ka, ta iin tó'ón dáá vá ta'ándá ni kee na díón, ta daá kuití vá ndaya'i ña. Ta ki'o díón ni kee na, ta kúu iin íchi ni kandoo vii yo noo Ndios. 13 Chi ni toro, xí'ín ni chivato, xí'ín ya chikerró, kirí ni chíño'o ta duti noo Ndios, kúu ña ni so'ono ni'ini ra ñi ñayuu ni ya'a ni kee kuachi, dá nduvii ñi ná noo Ndios. 14 Tído kánda vii cháa ka yo ni kee ni Cristo, chi xí'ín ndée Espiritu, na ió kuií, ni doko ná mií ná noo Ndios, ta ni iin kuachi ko ní sá komí ná. Sa'á ñoo ni mií ná kánda nduvii ñaxintóni yo noo Ndios, dá ná o kée ka yo ña kini kua'an dánaá ñaá, dá koni yo kee yó ña kóni Ndios takí.

15 Sa'á ñoo ni kánda ná ni ka'an na sa'a yo noo Ndios, ta kúu ni kandoo

Ndios kee na iin ña saá xí'ín yó. Dá chī sa'á ña nī xī'i Jesús sa'a yó, sa'á ñoó nī chiyá'i na sa'á kuachi nī kee yó kaá ley nī xī'o Ndios. Díon, dá koni ndidaá na nī kana Ndios natiin na ña va'a nī kaa Ndios kī'o na, ta ña va'a yó'o kúu ña kataki chíchí ná. ¹⁶ Dá chī tá nī kandoo iin taa kī'o ra ña'a kómí rá noo dao ka ñayuu tá nī xī'i ra, dá kían tá nī xī'i ra, dá kuu natiin na ña'a kómí rá. ¹⁷ Dá chī kuu natiin na ña nī kandoo ra kī'o ra noo ná sa'á ña nī xī'i ra. Tído xían nani takí ra, o kúu ta'on natiin na ña. ¹⁸ Tá kua'an Ndios kandoo na kee na ña va'a xí'ín na ñoo yó tá sata, dá nī kee iī nán xí'ín nī. ¹⁹ Sa'á ñoó tá nī ndi'i nī ka'i Moisés ndidaá choon sa'ándá ley noo na sá'ano ñoo yó, dá nī kī'in na nī chikerró, xí'ín nī kítí, xí'ín takuí, xí'ín kachi kua'á nī, xí'ín ndá'a yuku hisopo, dá nī so'ono ndaa na nī ñoó xí'ín yuku yó'o satá yuu noo káa ley, xí'ín sata ndidaá ñayuu ñoó. ²⁰ Dá kaá Moisés xí'ín ná: “Nī yó'o dáxinkoo ña nī kandoo Ndios kee na xí'ín ndo'ó, ña ká'an sa'a choon nī sa'anda na noo yó.” ²¹ Ta nī so'ono ndaa ta'ani na nī yó'o ve'e ño'o ñoó, xí'ín sata ndidaá nda'á choon kúchóon na inian. ²² Ta kaá ley ña xí'ín nī kua'á nda'o ña'a kandoo vii noo Ndios. Chī tá ná o kuíta nī, dá kían o kúu ta'on ku'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi kée ñayuu.

Nī ndoo kuachi yó noo Ndios sa'á ña nī xī'o Jesús mií ná nī xī'i na sa'a yó

²³ Dá chī miían ndúsa díon nī kee na tá sata, dá nī kandoo vii ndidaá ña'a ñoó. Ta ña nī kee na tá sata ñoó kúu konda'i ña ndaa ió induú. Ta ña ndaa ió induú kían xín'ó'o nī ndáya'i cháa ka o duú nī kítí. ²⁴ Dá chī kó ní ku'u ta'on Cristo ini ve'e ño'o nī kava'a ndá'a taa ñayuu yó'o, dá chī sava'a konda'i óon va ve'e ño'o íin induú kúu ve'e ño'o nī kava'a ndá'a taa no'ó'o yó'o. Di'a nī ku'u na mií mií noo ió Ndios induú nī doko ná nī mií ná sa'a iin rá iin yó. ²⁵ Ta kó ní nándió koo too too ta'on na doko ná nī ná sa'a yó tát'on kī'o kée ta duti kúu noo no'ó'o yó'o, chī roón kúu rá kú'u tá noo kuía

noo iī cháa ka doko rá nī kítí. ²⁶ Dá chī tá díon kánian kee Jesús, dá kían nda mií sa'a ñayuu kánian ndo'o too too nío ná sa'a yó. Tído kó ta'ón díon kían, dá chī tein kuu noo ndi'i yó'o iin tó'ón diní vá ta'ándá nī kii na nī doko ná mií ná nī xī'i na sa'a iin rá iin yó, dá ndoo kuachi yó noo Ndios, ta daá kuití vá ndáya'i ña nī kee na. ²⁷ Nī chikaa ini Ndios ña kían kuu ndidaá ñayuu iin tó'ón ta'ándá, dá keyíko sa'a ná. ²⁸ Díon ta'ani nī ndo'o Cristo. Iin tó'ón dáá vá ta'ándá nī doko ná mií ná nī xī'i na sa'a iin rá iin yó, dá nī dandoo na kuachi kua'á nda'o ñayuu noo Ndios. Ndi'i daá, na'a noo ná ta'ándá kúu uu ñayuu yó'o. Ta o kí ka na dítá ná kuachi yó, ndaa kasaa na dákaaki na na ndáti ñaa.

10

¹ Dá chī ley nī taa Moisés kían sava'a konda'i óon ña va'a kī'o Ndios noo yó, chī kó kúu ta'an vaan mií mií ña va'a ko'on na kī'o na noo yó. Sa'á ñoó va'ará tá noo kuía tá noo kuía doko ta duti ña'a xí'ín kítí noo Ndios sa'á kuachi ñayuu vei ñoó, o kúu ta'on kandoo vii ná noo Ndios. ² Dá chī tá ná kandeé ña nī doko ná ñoó dánkoo viían na iin íchí noo Ndios, dá kían kó xín'ó'o ka na ko'on na doko ná ña'a noo Ndios, dá chī o kútúu ka ini na sa'á kuachi na. ³ Tído kó ta'ón díon kían, dá chī sa'á ña chí'ó'o na kítí noo Ndios tá noo kuía tá noo kuía, ñoó kían kedaá xí'ín ná, dá ñó'o ini na ña kómí ná kuachi noo Ndios. ⁴ Chī kó kandeé ta'on nī chikerró xí'ín nī chivato dándoo rá kuachi ñayuu noo Ndios. ⁵ Sa'á ñoó, tá nī ku'u Jesús ñayuu yó'o, dá nī kaa na xí'ín Ndios: Kó kóni ní ña chí'ó'o na kítí noo ní, ta kó kóni ní ña doko ná ña'a noo ní. Sa'á ñoó nī sa'an ní nī kava'a ní yikí ko'oi. ⁶ Chí'ó'o na kítí noo ní, ta satá na nī noo ní sa'á kuachi na, tído kó náta'an ini ní xini ní ña kée na. ⁷ Dá nī kaai xí'ín ní: “Viti kían vei keei ña kóni mií ní, tatá Ndios, tát'on kī'o ká'an tuti iī mií ní sa'a yú'u.”

8 ¿Á n̄i xini ndo'ó? Ñ̄a mií noó n̄i kaa na ká'an di'a: “K̄o kóni ní ñ̄a chíñó'o ná kít̄i noo ní, ta k̄o kóni ní ñ̄a doko ná ñ̄a'a noo ní, ta ni k̄o kóni ní ñ̄a kata na n̄i noo ní sa'á kuachi na, ta k̄o náta'an ini ní xini ní ñ̄a yó'o.” Díon kaá na, va'ará k̄i'o díon sa'ándá ley choon. 9 Dá n̄i kaa ta'ani na: “Viti kían veii keei ñ̄a kóni mií ní, tatá Ndios.” Sa'á ñ̄oó kándaá ini ñ̄a n̄i sadi Ndios íchi yatá, ta n̄i chíná'a saá na iin ka íchi noo yo. 10 Ta sa'á ñ̄a n̄i kee Jesús ñ̄a kóni Ndios, dá n̄i kuu n̄i nduvii yo noo Ndios, chí n̄i doko ná yikí koño na sa'a iin rá iin yó, ta iin tó'ón dáá vá ta'ándá n̄i kee na díon, ta daá kuití vá ndáya'i ñ̄a n̄i kee na.

11 Ta miían ndaa kían ñ̄a iin rá iin kuu kuu ndíta ta duti xínkuáchí rá ini ve'e ñ̄o'o, ta tóo tóo chíñó'o ra kít̄i, ta tóo tóo doko rá ñ̄a'a noo Ndios sa'á kuachi na ñ̄oo ra. Tído k̄o kándeé ta'on ñ̄a'a ñ̄oó dándóoan kuachi ñ̄ayuu noo Ndios. 12 Tído Cristo, iin tó'ón dini vá ta'ándá n̄i doko ná mií ná n̄i xí'i na sa'á kuachi ndidaá ñ̄ayuu, ta daá kuití vá ndáya'i ñ̄a n̄i kee na. N̄i ndi'i, dá n̄i nakoo na xoo kuá'a Ndios. 13 Ta ñ̄oó ío na ndáti na nda ná kasandaá kuu nataán Ndios ta xini u'u ñ̄aá tixi sa'a ná. 14 Iin tó'ón dáá vá ta'ándá n̄i doko Jesús mií ná, ta kúu iin íchi vá n̄i dankoo ndaa na ñ̄ayuu n̄i nduvii ná noo Ndios. 15 Ta ñ̄a yó'o ta'ani xí'o Espiritu īi Ndios ñ̄a kándaá ini yo, dá chí dinñó'ó ka kaá na di'a:

16 K̄i'o di'a kandooi keei xí'ín na ñ̄oo Israel tá ná kasandaá kuu dáá ñ̄oó, kaá sato'o yo Ndios:

Ch̄i ini níó ná ko'in chikaaj̄i leȳi, ta ini ñ̄axintóni ná taai ñ̄a.

17 Ta kaá ta'ani na di'a:

Ko'in k̄i'o ká'ano ini sa'á kuachi na, ta ni iin kuu ta'ón o ndíko'on ini sa'án, xí'ín sa'a iin rá iin ñ̄a kini n̄i kee na.

18 Ta viti, sa n̄i xí'o ká'ano ini na sa'á kuachi yo, sa'á ñ̄oó k̄o xínñó'ó ka yo doko yo ñ̄a'a noo ná sa'án.

19 Kana'á ndó, ñ̄ani miíj̄i, ñ̄a ío tandee iní noo yo ku'u yó noo īi cháá ka, noo ío mií Ndios sa'á n̄i Jesu-cristo, kirá n̄i xita sa'a yo. 20 Ch̄i n̄i

nono iin íchi saá noo yo, iin íchi takí, dá chí n̄i nono vá noo tákaa dá'on sadi noo yo ku'u yó noo īi cháá ka sa'á ñ̄a n̄i doko Jesús yikí koño na sa'a yo. 21 Viti kían kómí yó iin duti ndáya'i cháá ka, na ío dándáki na ve'e Ndios, 22 sa'á ñ̄oó ná natuu yati yó noo Ndios xí'ín iin níó ndaa, ta ná kándeé ká'ano ini yo ñ̄a natiin va'a na yó, chí sa'á ñ̄a n̄i nduvii níó yo, sa'á ñ̄oó k̄o kútúú ka ini yo sa'á kuachi n̄i kee yó, ta sa n̄i nduvii na ñ̄i yo xí'ín takuúí vii. 23 Sa'á ñ̄oó ná kuíta toon yó xí'ín tandee iní kómí yó, ta ná dá'a ni nakani kuách̄i ini yo, dá chí iin na ndaa nda'o kúu na n̄i xí'o tandee iní yó'o noo yo. 24 Ta ná ka'i ini yo ndi keeá ka'an ni'ini yó noo iin rá iin yó, dá ná ku'u sátá'an ini yo sa'a yo, ta ná kee yó ñ̄a va'a. 25 Ta ná dá'a ni koo ini yo dánkoo yó ñ̄a nditútí yó kandaño'o yó Ndios tát'o'on k̄i'o kée dao ka ñ̄ayuu. Di'a ná ka'an ni'ini yó noo iin rá iin yó, ví'i ka ví viti, chí kándaá ini yo ñ̄a sa kua'an kuyati kuu nandió koo Jesús kasaa na.

Ná dá'a ni k̄i'o yó mií yó ñ̄a kaño'o tuku yó tixi ndá'a kuachi

26 Tído tá ná k̄i'o yó miíá ñ̄a kaño'o tuku yó tixi ndá'a kuachi xían nani sa ná'á yó to'on ndaa Ndios, dá kían k̄o ta'ón iin ka ñ̄a'a kuu doko yo noo Ndios, dá kandoo vii yo noo ná. 27 Sava'a ñ̄a ndáti yó ni'í yo kúu ñ̄a ka'í nda'o ndo'o yó tá ná kuíta yó keyíko sa'a yo noo Ndios. Ñ̄oó, dá kuei yó noo sá'ano ita ñ̄o'o, ñ̄a kían dánaa ndidaá na xini xixi Ndios. 28 Ta ndidaá ñ̄ayuu k̄o ní xín kueídó'o ley Moisés, ni lú'u ñ̄a maní o koo sa'a ná xían nani n̄i sa kuíta uu o on̄i ñ̄ayuu xí'o to'on ñ̄a miían ndaa n̄i ya'a na, dá kían ka'ání ñ̄aá ta né'e choon. 29 ¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ñ̄a ka'í ka ví ndo'o na kénoo Jesús, na kúu de'e Ndios? Ch̄i kían tát'o'on k̄i'o séjn ni'ini ñ̄a ná, ta k̄o nákoní na n̄i Jesús, kirá n̄i daxínkoo ñ̄a n̄i kandoo Ndios kee na xí'á, kirá n̄i nduvii ñ̄aá noo ná, ta yá'a na dár'u'u na Espiritu īi, na kée kua'á ñ̄a maní xí'á. 30 Dá chí ná'á va'a yó ndá yoo kaá di'a: “Noó yu'u n̄i

ya'a na, ta mií vá yu'u kúú nā ndaka kuendá noo ná”, kaá Ndios, nā kúú sato'o yo. Ta kaá ta'ani tuti mií ná: “Miían keyíko Ndios, nā kúú sato'o yo, sa'á nā ñoo nā.” ³¹ Nandéé ka vían ka'í ndo'o ñayuu kée dión tá ná kuei na noo ndá'a Ndios takí.

³² Ndiko'on ini ndo tató'on k'io ni ndo'o ndó nda mií sa'a tá ni datóon Ndios ñaxintóni ndo xí'in ña ndaa, chi ni sa ndita ndaa ndo tein tandó'ó ná'ano ni sa ndo'o ndó. ³³ Chi ni kenóo kini ñayuu ndo'ó, ta ni ken-dava'a na xí'in ndó noo ñayuu kuá'a, ta dao ka ta'ándá ni x'i'o ndó mií ndó ña ndo'o dáó níó ndo xí'in ñani ndo. ³⁴ Ta ni sa'an ta'ani ndó ni ku'u ini ndo sa'a nā ñó'o ve'e kaa. Ta ni x'i'o ndeé ini ndo tá ni xio ndaa ñayuu ña'a ndó, va'i daá ni kadii ini ndo, dá chi ná'á ndó ña va'a cháá ka ña'a natiin ndó chí induú, ta ni iin kuu ta'ón o túuán. ³⁵ Sa'á ñoo o sa dánkoo ndó tandéé ini kómí ndó, dá chi miían ndaa kuiti ká'ano nda'o ña va'a natiin ndó noo Ndios. ³⁶ Ta miían ndúsa kánian k'io ndeé ini ndo, dión dá kandeé ndó kee ndó ña kóni Ndios, nda daá ví natiin ndó ña ni kaa nā k'io na noo ndo. ³⁷ Dá chi di'a kaá tuti i Ndios:

Sa yati va kasaa nā ni kaai tanda'í saa, ta o kueé ka nā.

³⁸ Tído nā ni kandoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé ini ñaá ná, noón kúú nā kataki chíchí.

Tído o náta'an ta'on inij konij ná tá ná dánkoo na ña kándéé ini ná yu'u.

³⁹ Tído yóo, ko kúú ta'on yó nā dánkoo ña kándéé ini yo ná, dá ko'on yo naá yó. Di'a kúú yó nā kándéé ká'ano ini ñaá, dá koni yo káki níó yo.

11

K'io di'a dándáki ña kándéé ini yo Ndios

¹ Dá chi ña kándéé ini yo Ndios kóni kaa ña kándéé ká'ano ini yo natiin yó ña ndáti yó ni'i yo noo ná. Ta ná'á káxí yó ña natiin yóan, va'ará ko túuan viti. ² Ta sa'á ña ni kandeé ini nā sá'ano ñoo yo Ndios, sa'á ñoo ni nata'an ini Ndios ni xini ñaá ná. ³ Ta

sa'á ña kándéé ini yo Ndios, sa'á ñoo kándaa ini yo ña xí'in to'on ni kana yú'u mií ná ni kava'a na ñayuu yó'o, sa'á ñoo kándaa inio ña ni kava'a na ñayuu ndé'é yó viti xí'in ña'a ko túu.

⁴ Ta sa'á ña ni kandeé ini Abel Ndios, sa'á ñoo ni dokó rá ña va'a cháá ka noo ná o duú Caín, sa'á ñoo kaá tuti i Ndios ña ni sa kuu ra iin ta ndaa, ta kaá ta'anian ña ni nata'an ini Ndios ni xini nā ña ni dokó rá noo ná. Ta va'ará ni xi'i ra, tído ña'a ni kee ra dána'a i vaaan noo yo nda viti.

⁵ Ta sa'á ña ni kandeé ini Enoc Ndios, sa'á ñoo ni ndañó'ó ní'ini ra ñayuu yó'o, chi ko ní xi'i ta'on ra, chi ko in ta'on ná'á ndeí kua'an ra, dá chi ni naki'in ñaá mií Ndios. Tído tá ko ñá'a naki'in ñaá ná, kaá tuti i Ndios ña sa nata'an nda'o ini nā sa xini ñaá ná. ⁶ Dá chi tá ko kándéé ini yo Ndios, dá kían ni iin kuu ta'ón o náta'an ini nā koni nā yó. Dá chi tá kóni yo kane'e tá'an va'a yó xí'in ná, dá kían kánian kandísa ndaa yo ña ió nā, ta káni ta'anian kandísa yó ña miían ndaa kuiti kemáni ná nā nándukú ñaá.

⁷ Ta sa'á ña ni kandeé ini Noé Ndios, sa'á ñoo ni seídó'o ra ña ni kastó'on Ndios xí'in rá sa'á iin ña'a ko xini ra koo, chi ni ndi'i ini ra ni kava'a ra iin barco noo ni kaki mií rá xí'in ndidaá nā ve'e ra. Ta sa'á ña ni kandeé ini ra Ndios, sa'á ñoo ni kandoo ndidaá ka ñayuu kúú ná ñayuu káni, ta ni xi'i nā, ta ni ni'i Noé ña ni kandoo va'a ra noo Ndios sa'á ña ni kandeé ini ñaá rá.

⁸ Ta sa'á ña ni kandeé ini Abraham Ndios, sa'á ñoo ni seídó'o ra noo ni ka'an Ndios tá ni kana na ra ña kían ko'on ra natiin ra ñó'o, ña ni kaa nā k'io na noo rá. Dá ni kee ra kua'an ra, va'ará ko ná'á rá ndeí saa ra. ⁹ Ta sa'á ña ni kandeé ini ra Ndios, sa'á ñoo ni sa io ra noñó'o ni kaa nā k'io na noo rá tató'on k'io ió iin ta tukú, dá chi ni sa io ra ve'e ñíi kíti, mií rá xí'in de'e ra Isaac, xí'in de'e ñání ra Jacob, tá'an ra ni natiin dáó xí'in rá to'on ni x'i'o Ndios noo rá. ¹⁰ Ta ni x'i'o ndeé ini ra, dá chi ni sa ndati ra ni'i rá iin ka va ñoo noo koo ra, ña kían ni chiná'a mií Ndios sa'a, ña kían ni nataó mií ná, ña kían ni kava'a mií ná.

11 Ta sa'á ña ñi kandeé ta'ani iní Sara Ndios, sa'á ñoó ñi kasandaán ño'ó de'án, va'ará o kúu ta'on kandeí de'án. Ta va'ará iin ña sá'ano kíán, tído ñi kandeé ij váán ñi dakákián xi, dá chi ñi kandísaán ña iin na ndaa nda'o kúu na ñi xi'o to'on nooan ña koo de'án. 12 Ta dión ta'ani Abraham, va'ará sa yati kuu ra, tído ñi kasandaá ra kúu rá tatá noó kua'á nda'o ñayuu tátō'on kī'o kua'a kúu tiñoó, tátō'on kī'o kua'a kúu ñotí ndéi yú'u taño'o.

13 Ta ndidaá vá ñayuu yó'o ñi kandeé iní na Ndios nda noó ñi xi'i na. Ta ko ní nátiin na ña ñi kaa Ndios kī'o na, tído ñi xini na ña kee na chí noo xí'ín ñaxintóni ná. Ta ñi kandísa ndaa na ña dión koo, ta ñi kadij iní na. Ta ñi nakoni na ña na tukú vá kúu ná, na xionoo ndava'a ñayuu yó'o kúu ná. 14 Ta sa'á ña ñi nakoni na ña kúu ná na tukú ñayuu yó'o, sa'á ñoó kándaá inio ña iin ka va ñoo ndáti na kakuu ñoo na. 15 Dá chi tá ní nákani iní na sa'a ñoo na, ña ñi dankoo na tá ñi kankuei na xionoo na, dá kíán vati ij vá nandió kuéi na no'o na, ní kúu. 16 Tído iin ka ñoo ndato cháá ka va ñi ndi'i iní na kandeí na, ta ñoo ñoó kúu ñoo nákaa induú. Sa'á ñoó ko xika'an ta'on noo Ndios chinaní ná mií ná ña kúu ná Ndios noó ñayuu yó'o, dá chi ñi kenduu na iin ñoo chí induú noo kandeí na.

17 Ta sa'á ña ñi kandeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó kua'an ra doko rá de'e ra Isaac tátō'on ñi kaa Ndios xí'ín rá, nde'á á kándéé ká'ano iní ñaá rá. Ta va'ará ndáti ra natiin ra ña ñi kaa Ndios kī'o na noo rá, tído ñi sa io nduu ra chiñó'o ra iin tó'ón diní de'e ra, 18 chi di'a ñi kaa Ndios xí'ín rá: “Xí'ín sava'a de'ón Isaac kakuu na ve'ón.” 19 Tído ñi kandaá iní Abraham ña ió choon noo ndá'a Ndios ña dánátaki na na ñi xi'i. Ta viti ná keeá kuendá ña ñi xi'i va Isaac, ta ñi natakí va xi ñi kee Ndios, chi ko ní sóno ta'on na kuu xi.

20 Ta sa'á ña ñi kandeé iní Isaac Ndios, sa'á ñoó ñi kemáni rá de'e ra Jacob xí'ín Esaú xí'ín to'on va'a, ña ñi kaa Ndios kee na xí'ín rá cháá ka chí noo. 21 Ta sa'á ña ñi kandeé iní Jacob Ndios, sa'á ñoó tá sa yati kuu ra ñi kemáni rá ndin nduú de'e José

xí'ín to'on va'a. Ñi ndi'i, dá xí'ín ndée karrotí ra ñi sa tuu ra ñi sa iin ra, dá ñi keká'ano ra Ndios. 22 Ta sa'á ña ñi kandeé iní José Ndios, sa'á ñoó tá sa yati kuu ra ñi kasto'on ra ndi koo kankuei na ñoo Israel Egipto ko'on na, ta ñi sa'anda ra choon ndi kee na xí'ín lásá ra.

23 Ta sa'á ña ñi kandeé iní na ve'e Moisés Ndios, sa'á ñoó tá ñi kaki ra, dá ñi chikáa de'e ñaá ná oní toon yoo, dá chi luu nda'o ñi sa kaa ra tá ñi sa io leé ra. Sa'á ñoó ko ní yu'ú ta'on na kujo kao na choon ñi sa'anda rey Faraón ña kánian kuu ndidaá takuálí yíi. 24 Ta sa'á ña ñi kandeé iní Moisés Ndios, sa'á ñoó ko ní xín ra kananí rá kakuu ra de'e noó de'e di'í rey Faraón tá ñi kuyatá rá. 25 Di'a ñi ndukú rá ndo'o nio rá xí'ín na ñoo ra, na kúu ñoo Ndios, ta ko ní xi'o ra mií rá koo dii tóo ra tein kuachi. 26 Dá chi ñi nakani iní ra ña va'a cháá ka kee ra tá ná nakí'o ra mií rá ndo'o naní nio rá sa'a Cristo, na tanda'á Ndios kii dáka'ki ñaá, o duú kaan kakomí rá ña kuiká ió noó na ñoo Egipto, dá chi ndáti ra natiin ra ña ñi kaa Ndios kī'o na noo rá. 27 Ta sa'á ña ñi kandeé iní ra Ndios, sa'á ñoó ñi kana ra ñoo Egipto, ta ko ní yu'ú ta'on ra, va'ará xido nda'o iní rey Faraón xiní ñaá rá. Ta ñi xi'o ndeé iní ra, dá chi kée ra tátō'on xiní ra Ndios, va'ará ko kándéé yó koni xí'ín noo yo ná. 28 Ta sa'á ña ñi kandeé iní ra Ndios, sa'á ñoó ñi chindú'u rá ña kíán keká'ano na Israel víko pascua. Ta tein víko pascua yó'o ñi sa'anda ra choon ña ná ke'i na yú'u yé'é ná xí'ín ñi borrego, dá ná dá'a ni kuu de'e noó na kee ángel né'e choon ña ka'ání de'e noó na ñoo Egipto.

29 Ta sa'á ña ñi kandeé iní na Israel Ndios, sa'á ñoó ñi ya'a na noó Taño'o Kua'á tátō'on yá'a na noño'o ichí. Ta dión ta'ani ñi ka'án ta Egipto chika'anda ra tátō'on ñi kee mií ná, tído ñi kandaá ra, dá ñi xi'i ra. 30 Ta sa'á ña ñi kandeé iní na ñoo Israel Ndios, sa'á ñoó tein usa kuu ñi kao noo na sata náo ñoo Jericó, ta kúu ñi koon vaan. 31 Ta sa'á ña ñi kandeé iní iin ña'a díko mií naní Rahab Ndios,

sa'á ñoó kọ ní xi'an xí'ín dao ka na ñoan, na kọ ní xín kuedó'o Ndios, chi nì natiin va'án ve'án ta Israel, tá'an ra nì sa'an nì naní ñoo Jericó ñoo.

³² ¿Ndí kián ka'an cháá kai xí'ín ndó sa'á ña yó'o? Chi kọ nónói nakani ndi'ii sa'á ña nì kee Gedeón, xí'ín sa'á ña nì kee Barac, xí'ín sa'á ña nì kee Sansón, xí'ín sa'á ña nì kee Jefté, xí'ín sa'á ña nì kee David, xí'ín sa'á ña nì kee Samuel xí'ín sa'á ña nì kee dao ka profeta, ³³ chi sa'á ña sa kandeé iní ra Ndios, sa'á ñoó sa kandeé rá sa dandáki ra dao ka ñoo, ta sa kee ra ña ndaa, ta sa natiin ra ña nì kaa Ndios ki'o na noo rá, ta sa kandeé rá sa sadi ra yú'u ndika'a, ³⁴ ta sa kandeé rá sa nda'o ra ñó'o deen kéi ita, ta sa kandeé rá sa kaki ra noo espada. Ta va'ará kọ kuí ka ndée rá, tído mií Ndios nì xí'o ndée rá, sa'á ñoó sa ní'i rá ndée sa naá ra xí'ín dao ka ñoo, ta sa kandeé rá sa taxí rá ta xini u'u tá'an xí'ín rá. ³⁵ Ta sa'á ña nì kandeé iní dao na ñá'a nì sa ndei sa na'á Ndios, sa'á ñoó nì nataki tá'an na, na nì xí'i.

Tído dao ka ñayuu Ndios nì ndo'o naní níó ná, ta nì xí'i na sa'a Ndios, tído kọ ní sa'an na dánkoo na ña kandeé iní na Ndios, dá chi ná'a ná ña nataki na kandeí va'a cháá ka na kee Ndios. ³⁶ Ta dao ka na nì kediki ndaa ñaa tá kini, ta nì kani ñaa rá xí'ín chirrión, ta dao ka na nì kató rá xí'ín cadena, ta nì sadi ñaa rá ve'e kaa. ³⁷ Ta dao ka na nì sa'ání rá xí'ín yuu, ta dao ka na nì sa'anda dao ra xí'ín espada, ta dao ka na nì xirndodó rá, dá ná ya'a na kee na kuachi, ta dao ka na nì sa'ání rá xí'ín espada. Ta yó'o yó'o nì xionoo na, ta nda ñi borrego xí'ín ñi kiti nì sa ndixi na. Ta ñayuu kúnda'í nda'o nì sa kuu na, ta sa ndo'o nda'o níó ná, ta sa kendava'a nda'o ñayuu xí'ín ná. ³⁸ Ta ñayuu ndaya'i nda'o noo Ndios nì sa kuu na yó'o, ta kọ kánian nì'i ñayuu ñayuú yó'o ña kandeí na xí'ín ná, ta vatí xian daá sa xionoo ndava'a na noo kúú ño'ó ichi, xí'ín noo kúú yuku, xí'ín noo kúú káo, xí'ín noo kúú da'o.

³⁹ Ta nì nakoni Ndios ndidaá na yó'o sa'á ña sa kandeé iní ñaa ná, tído

kọ ní nátiin na ña nì kaa Ndios ki'o na noo ná, ⁴⁰ dá chi ña va'a cháá ka ko'on Ndios ki'o na noo ná, ta nì chituu tóo ña Ndios, chi kóni na ña natiin nduu yo ña dánkoo vii ná yó xí'ín ñayuu ñoo.

12

Ná kande'é yó iin tó'on Jesús, ta kee yó táto'on ki'o kée mií ná

¹ Díon ví kua'a nì sa kuu ñayuu nì sa kandeé iní Ndios, ta xí'o na kuendá noo yo, ta káo noo na yó táto'on ki'o káo noo ñaa viko. Sa'á ñoó ná taó xóo yó ndidaá tá'an ña'a kétéin noo yo xí'ín ndidaá kuachi ña sadi noo yo, ta ná koo ini yo taxí tá'an yó xí'ín tandeé iní ko'on yo chí noo. Ná dá'a ni katuu yó. ² Ná kande'é yó iin tó'on diní Jesús, dá chi mií ná kúú na nì xí'o ña kandeé iní yo ná, ta mií ná dáxinkuei yó nda noo kánian kasandaá yo ña kandeé iní yo ná. Chi sa'á ña ná'a ná ña ní'i ná ña kadij iní na tá ná ndi'i, sa'á ñoó nì xí'o na mií ná nì ndo'o níó ná ndika cruz, ta kọ ní sá ne'e na tandíni ña kían iin ña ka'an noo kuu na ndika cruz. Ndi'i daá, dá nì nakoo na xoo kuá'a Ndios, noo ió na dandáki na.

³ Kande'é ndó ña ki'o díon nì ndo'o Jesús nì kee ñayuu kini xini u'u ñaa, dá kían ná dá'a ni kuitá ndo, ta ná dá'a ni ndiko ndó tá ndo'o níó ndo. ⁴ Dá chi va'ará ndó'o níó ndo sa'á ña kọ xín ndo kee ndó kuachi, tído kọ ñá'a ta'on ka'ání ná ndo'ó táto'on nì kee na xí'ín Jesús. ⁵ ¿Á sa nì nandodó va ndó ña ká'an ni'ini tuti i Ndios noo yo? Ta táto'on ká'an ni'ini iin tatá noo de'e ra, ki'o díon ká'an ni'inian noo yo, dá chi ka'an:

De'e ló'o mií, o sa kú'ichi inon tá ndénda ñaa sato'o yo Ndios, ta ná dá'a ni kutúú inon tá dánani na yo'ó,

⁶ dá chi ndidaá na kú'u ini sato'o yo Ndios sa'a, ndénda ñaa ná, ta dándó'o na níó ndidaá na nì natiin ña kakuu na de'e na.

⁷ Sa'á ñoó ki'o ndeé iní ndo tá ndénda ñaa Ndios, dá chi ki'o díon kée na xí'ín ndó sa'á ña kúú ndó de'e mií ná. Dá chi, ¿ndi káa iin de'e kọ ndénda ñaa táta ra? ⁸ Tído tá

kọ ndénda Ndios ndo'ó tító'on kị'o ndénda nà dao kà de'e na, dá kían kọ kúú ta'on ndó de'e na, de'e nda'í va kúú ndó. ⁹ Dión nị ndo'o yó xí'ín tata yọ ñayuu yó'o tá nị sa kuu yó takuálí, nị ndénda nà yó, ta nị sa io ñaño'ó yó noo ná. Sa'á ñoó, á kọ ná'á ta'on ndó ña kánian ndi'i cháá kà ini yọ kueídó'o yó tata yọ Ndios, nà ió induú, dá ná koniọ kataki chíchí yó? ¹⁰ Tata yọ ñayuu yó'o nị ndénda rā yó cháá tiempo tító'on kị'o nị ka'án mií rá. Tído tata yọ Ndios kúú nà ndénda nà yó, dá keva'a yó noo ná, dá katj'a yó koo vii yọ noo ná tító'on vii mií ná. ¹¹ Ta kọ íin ta'on náta'an ini tá ndénda ñaá tata xị, di'a tá'u'u ini xị tá ndó'o xi dion. Tído ña va'a mií vá xí kían, dá chị cháá kà chí noo kasandaá xị koo va'a ini xị, ta katj'a xi kakuu xi ñayuu kendísá'ano sa'á ña nị ndo'o nio xí.

Kị'o di'a ndo'o ñayuu kọ xín natiin ña manj xí'o Ndios noo ná

¹² Ta viti ndane'e ndó ndá'a ndo xí'ín ndée, ta ná chikata ndakí ndo kondo ndo. Ná dá'a nị ndiko ndó. ¹³ Ná konó ndó iin íchị ndaa noo kaka ndó, dá kían ná dá'a nị natani cháá kà sa'a ndo, ña nị xió kodo, dá kían ná nda'an. ¹⁴ Ta koo ini ndo kandeí va'a ndó xí'ín ndidaá ñayuu, ta koo ini ndo koo vii ndo noo Ndios, dá chị nà kọ kée dion, nị iin kuu ta'ón o koni nà sato'o yọ Ndios. ¹⁵ Koo ini ndo kandaá tá'an ndó, dá kían nị iin ndó ná o kána xoo noo ña manj nị kee Ndios sa'a ndo. Chị oon nị ví kakuu iin káa mií ndó tító'on iin yó'o ova, dá dátúú ndó dao kà ndo, dá kasá'á ndiko dao kà nà kee ndó. ¹⁶ Ta kaon koo ndó, dá ná dá'a nị kee iin káa ndo'ó kuachi xí'ín nà kọ kúú ñadi'í ndo o yí ndo. Ta ná dá'a nị kenóo ndó ña'a Ndios tító'on kị'o nị kee Esaú, dá chị sa'a iin ko'o ndéi nị daon tá'an ra ña kánian natiin ra sa'á ña kúú rá de'e noó. ¹⁷ Ta sa ná'á vá mií ndó ña tá nị ndi'i daá, dá nị kasá'á nda'í sáki ra xíkà rā ta'í rá noo tata rā, ña kían vei noo Ndios sa'á ña kúú rá de'e noó, tído kọ ní kándeé ta'on ra natiin ra ña, ta kọ ní kúú ta'on nadaon ra ña nị kee ra, va'ará nị saki ra xí'ín ndirá noo rá.

¹⁸ Ta kọ ní kasandaá ndo noo íin iin yúku, ña kían kuu dáko'on ndá'a ndo tító'on nị ndo'o nà sá'ano ve'e yó tá sata, chị tá nị sa nà noo íin yúku ñoó, deén nda'o kéi itaan, íin naá nda'o noo íian, ta ño'oma tóón ndúchí nị naka'ani dinián, ta ní'í xido oon kána tachị déen ñoó. ¹⁹ Tá nị seídó'o nà sá'ano ve'e yó ña nị'í nda'o nị tuu trompeta, ña nị'í nda'o nị ka'an tachị Ndios, dá nị sei nda'í ñayuu ñoó ña ná dá'a kà nị ka'an nà, ²⁰ dá chị nị yu'ú nda'o na tá nị seídó'o na choon nị ta'anda noo ná, chị nị ka'an ña nị mií ná, ta nị iin tó'ón kítj ndáka na o kúú kako'on yúku ñoó, dá chị tá koó, dá kánian kuu nà xí'ín yuu, o xí'ín iin yúchị. ²¹ Ta sa'á ña xixi nda'o kúú ña nị xini nà, sa'á ñoó nị kaa Moisés: “Ndéi nino oon ví yu'u ña yu'í”, kaá rā.

²² Tído ndo'ó, sa nị kuyati ndó noo íin yúku Sion noo nákaa ñoo Ndios takí, ña kúú ñoo Jerusalén nákaa induú, noo ndéi kua'á nda'o mil ángel. ²³ Ta ñoó kúú noo ndítútí ndi'i nà mií noó nị kana Ndios, ta kándodó kuu ná induú. Ta ñoó ió mií Ndios, nà kényiko ndaa sa'a ndidaá tá'an ñayuu. Ta ñoó ndéi ta'ani nio nà nị kandoo vii noo Ndios, chị nị ni'í ná ña kakuu na tító'on kị'o kóni Ndios. ²⁴ Ta sa nị kuyati ta'ani ndó noo Jesús, nà nị ka'an sa'a yọ noo Ndios, dá nị kandoo na kee na iin ña saá xí'ín yó. Ta ió ta'ani kuendá ndo xí'ín nị ná, kirá nị xita sa'a ndo. Ta nị va'a cháá kà kúú rá o duú nị Abel, chị kọ xíkà ya'í ra sa'á kuachi tító'on nị kee nị Abel.

²⁵ Ta ná dá'a nị kedó'ó ndó mií ndó noo ká'an Ndios. Dá chị kọ ní káki ta'on nà sá'ano ñoo yọ sa'á ña nị kedó'ó ná mií ná noó nị ka'an Ndios noño'ó yó'o. Ta ví'í kà ví ndo'o yó tá ná kedó'ó yó mií yó noo ká'an Ndios nda induú. ²⁶ Ta xí'ín to'on nị ka'an mií ná nị dakídi ni'ini na sava'a noño'ó yó'o tá sata, tído viti kaá nà di'a: “Ko'on tukui kee dion, tído o duú noño'ó yó'o oon nị ko'in dakídi ni'ini, nda induú dakídi ni'ini ta'anii.”

²⁷ Ta sa'á ña nị kaa nà “ko'on tukui kee dion”, sa'á ñoó kándaá inio ña ko'on nà dítá ná ndidaá ña kuu kidi

ni'ini, ña ni kava'a na ñayuú yó'o, dá kandoo ndidaá ña o kúu kidi ni'ini. ²⁸ Ta viti, sa'á ña ni ni'ij yoo noo Ndios iin ñayuú saá noo dándaki na, ña kían ni iin kuu o kidi ni'ini, sa'á ñoo daá kuití ná nakí'o yó ndivé'e noo Ndios. Ta kí'o dión ná koni kuáchi yó noo ná, ta ná kayu'ú ni'ini yó na, ta ná koo ñañó'ó yó noo ná, dá ná nata'an ini na koni na yó. ²⁹ Dá chí tát'on kí'o kúu ñó'ó ita chíño'ó ndidaá ña'a, kí'o dión kúu tatá yoo Ndios.

13

Kí'o di'a kánian kee yó sa'á ña kándéé ini yoo Jesús

¹ O sa koo ini ndo dánkoo ndó ña kú'u sata'an ini ndo sa'a ndo. ² Ta ná dá'a ni nandodó ndo natiin va'a ndó ndi ndaa mií ñayuu tá ni kasaa na ve'e ndó, dá chí sa'á ña ni natiin va'a ñaa dao ñayuu, sa'á ñoo ni natiin na ángel ni kii noo Ndios ni saa ve'e na, va'ará ko ní kándaá ini na ndá yoo kúu ná.

³ Ta koo ini ndo ndiko'on ini ndo sa'á na ñó'o ve'e kaa, ta kee ndó kuendá ña nákaa nduú ndo xí'ín ná. Ta dión ta'ani kando'o ndó xí'ín na kéndava'a ñayuu xí'ín, ta kee ndó kuendá ña ñíi mií ndó kéndava'a na xí'ín. ⁴ Ta kana'á ndó ña iin ña va'a kían ña tánda'a ñayuu. Ta iin ña vii kían ña kídij taa xí'ín ñadi'í ra. Tído ndidaá ñayuu kídij xí'ín na ko kúu ñadi'í na o yíi ná, xí'ín na kée dao ka kuachi ka'an noo xí'ín ñíi ná, noón kúu na miían ndaa kuiti ndo'o níó ná kee Ndios. ⁵ Ta o sa kátoó téi ndo ña kuiká, kua'an ndo kadij ini ndo xí'ín ña'a sa ió noo ndo, dá chí di'a ni kaa mií Ndios: “Ni iin kuu ta'ón o dáyaá ndá'í yo'ó, ta ni kuu ta'ón o dánkoo ndava'i yo'ó.” ⁶ Sa'á ñoo kuu kaa yo di'a xí'ín tandeé ini:

Miían ndaa kuiti sato'o yo Ndios kúu na chindeé ñaa, sa'á ñoo ni ko yu'íi xiníi ndi ndaa mií va'á ña'a ná kee taa ñayuú yó'o xí'ín.

⁷ Daá kuití ndiko'on ini ndo na ni daná'a noo ndo, chí mií ná ni daná'a to'on Ndios noo ndo. Ta ndiko'on va'a ini ndo ña kua'á nda'o ña va'a ni kana

noo ña sa kee na, ta kandeé ini ndo Ndios tát'on sa kandeé ini ñaa ná. ⁸ Tát'on kí'o kúu Jesucristo koni, kí'o dión kúu ná viti, ta kí'o dión kuití va kakuu na. ⁹ Ná dá'a ni koo ini ndo ndiko ndo ña to'ón dána'a dao ka taa, ta o sa kándia ndó tá dín dána'a ra sa'a Jesús. Va'a cháa ka kían ña koo ndeé ndo xí'ín ña maní ni kee Ndios sa'a ndo, ta o duú sa'á ña seí ndo ña yó'o o ña kaa tát'on kí'o dána'a dao ka ra. Dá chí va'ará ndúndéé dao ñayuu kée na ña yó'o, tído ko chíndeé ta'on ñaa.

¹⁰ Ní'ij yo ña va'a sa'á ña ni doko Jesús mií ná noo Ndios tá ni xí'ij na. Ta ko ta'ón íchi tá duti kéchóon ini ve'e ño'o na Israel ni'ij rá ña va'a yó'o.

¹¹ Né'e tá duti kúu noo ni kítij kua'an ra ini ve'e ño'o noo kúu noo ij cháa ka, ta doko ñaa rá noo Ndios sa'á kuachi ñayuu. Ndi'i, dá chíño'ó ra yikí koño ri nda noo kúu yu'ú ñoo. ¹² Dión ta'ani ni ndo'o Jesús, dá chí ni xí'ij na nda noo kúu yu'ú ñoo, ta xí'ín ni mií ná ni nduvii ñayuu na. ¹³ Ta viti ná kankuei yó ko'o noo ni ndo'o níó Jesús yu'ú ñoo, dá kían tát'on kí'o ni kediki ñaa ñayuu, kí'o dión ta'ani ná ndo'o miíá.

¹⁴ Dá chí o duú ñayuú yó'o nákaa ñoo noo kandeé chíchí yó. Di'a nandukú yó iin ka ñoo, ña koo chí noo. ¹⁵ Ta sa'a mií Jesús ná doko yo to'on va'a, to'on ñó'ó noo Ndios ndidaá tá'an kuu, dión dá nakoni yo ná xí'ín to'on kankuei yu'ú yo. ¹⁶ Ta ná o sa nandodó ndo kee ndó ña va'a, ta koo ini ndo chindeé tá'an ndó xí'ín ña ió noo ndo, chí ña yó'o kían náta'an ini Ndios xiní na, ña doko yo noo ná.

¹⁷ Ta koo ini ndo kueidó'o ndó na ndíta dána'a noo ndo, ta kee ndó choon sa'ándá na, dá chí nduú ñoo ndaa na níó ndo, chí ná'á ná ña miían ndaa nakí'o na kuendá sa'a ndo noo Ndios. Tá kée ndó dión, dá kían xí'o ndó ña kadij ini na, ta ná dá'a ni kunda'í ini na, chí ni iin ña va'a o ní'ij ndo tá ná dákúnda'í ini ndo ná.

¹⁸ Kaka ndo ña maní noo Ndios sa'á ndu'u, dá chí ná'á va'a ndu ña ió vii ñaxintóni ndú noo Ndios, ta kóni ndu'u kendúsá'ano ndu ndidaá tá'an ña'a. ¹⁹ Ta seí nda'ávii noo ndo ña daá

kaka ndo ña manj noo Ndios sa'í, dá ná chindeé ná yu'u nandió koo yachij koto ni'inii ndo'ó noo ndéi ndó xaan.

Ká'an na ndisá'án noo ndí'i

²⁰ Ndios kúú na xí'o ña ió va'a ini yo, ta mií ná kúú na ni danátaki Jesucristo, na kúú sato'o yo, ta Jesús kúú míi na ndáka léko, ta sa'á ña ni xi'o na ni ná ni xita ra sa'a iin rá iin yó, dión, dá ni xinkoo ña ni kandoo Ndios kee na xí'á, ta daá kuití ndáya'i ña. ²¹ Ta mií Ndios ná ki'o ña katj'a ndó kee ndó ndidaá tá'an ña va'a, dá kandeé ndó kee ndó ña kóni mií ná, ta kee ta'ani na xí'in ndó ña náta'an ini na kee na sa'á ña ni xi'i Jesucristo sa'a yo. Ta daá kuití ná natiin na ñaño'ó. Dión ná koo.

²² Ta seí nda'avíj noo ndo, ñani, ña ki'o ndeé ini ndo kueídó'o ndó to'on ká'an ni'inii noo ndo, chi cháá nda'o kúú to'on ni taai kosaa noo ndo. ²³ Ta kana'á ndó ña sa ni yaa va ñani yo Timoteo ve'e kaa. Tá ná kasaa yachi xi yó'o, dá kandakai xi saai kande'i ndo.

²⁴ Ka'an ndo ndisá'án xí'in ndidaá na ndíta dána'a noo ndo xaan kuendá ndu'u, xí'in ndidaá ka na kúú ñayuu Ndios. Ta natiin ndó ndisá'án tánda'á ndidaá ñani yo ndéi Italia yó'o kosaaan noo ndo.

²⁵ Ta ná koo ña manj xí'o Ndios xí'in iin rá iin ndó. Dión ná koo.

To'on yó'o kían nì taa Santiago nì sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Ká'an Santiago ndisá'an

¹ Yu'u kúú Santiago, ta kéchóoin noó Ndios xí'ín noó Jesucristo, na kúú sato'o yo. Ta táai tuti yó'o kosaaan noó ndo'ó, na kúú ndin uxí uu tu'u na ñoo Israel, ndo'ó na nì xita noo kua'an ndéi iin ní ñayuu. Ta ká'ín ndisá'an xí'ín ndó.

Ná kadij iní tein tandó'ó ndó'o yó

² Ñani miíj, kadij nda'o ini ndo tá ñó'o ndó tein ndi ndáa mií tandó'ó. ³ Chì sa ná'á va'a ndó ña tá ndó'o ndó tandó'ó sa'á ña kándéé ini ndo Jesús, dión dá katì'a ndó koo ndeé ini ndo noó tandó'ó. ⁴ Tá nakì'o ndó mií ndó kì'o ndeé ini ndo noó ndi ndáa tandó'ó ndo'o ndó, dá xinkoo ndó táto'on kì'o kánian koo ndó, ta chichi ndó xí'ín ña kándéé ini ndo Jesús, ta ni iin tó'ón ta'on ña'a o kámani noo ndo.

Kì'o Ndios ñaxintóni noo yo tá ná kaka yoán noo ná

⁵ Tá ió iin káa ndo'ó kámani ñaxintóni, dá kían kaka ndoán noo Ndios, dá chì ió nduu na ña kían kì'o na ña xíka ndo, chì kúú ná iin Ndios xí'o kua'á ña'a noó ñayuu na, ta ko kaá na ña koó. ⁶ Tído kaka ndoán xí'ín ña kándéé ini ndo ná. Ta o sa nákani kuáchi ini ndo, dá chì tá kée ndó dión, dá kían kúú ndó táto'on noó taño'o, ña kua'an xoo yó'o xoo káa kée tachì. ⁷ Ta iin ñayuu kée dión ná o sa kándati na natiin na ni iin ña'a xíka na noo sato'o yo Ndios, ⁸ dá chì kúú ná iin ñayuu nákani uu ini, ta ko kúú ta'on na iin ñayuu iin tó'ón ñaxintóni.

⁹ Ta ñani yo, na kúnda'í, kánian kadij ini na chì chindaya'i ñaá Ndios. ¹⁰ Ta na kúú na kuiká, kánian kadij ini na sa'á ña nì kenóo ñaá Ndios, dá chì ña kuiká ió noo ná kúúán táto'on ita yuku, chì tóó vá ndato saaan, ta dión ta'ani ndo'o ña kuiká kómí ná. ¹¹ Dá chì tá xíno ndiandii, ta ndúdeen

ká'anían, ta kúú íchì vá yuku ñoo, ta kúú kuéi va itaan, ta kúú ndáño'ó vá ña luu ndáaan. Dión ta'ani ndo'o na kuiká xí'ín ña'a kómí ná nani ndúkú ná cháá ka ña kuiká.

Yá'a yó kée yó kuachi kée ña kini ñó'o ini ñaxintóni yo

¹² Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu, na xí'o ndeé ini tá ndó'o na tandó'ó, dá chì tá nì xí'o ndeé ini na noo ndidaá tandó'ó, dá kían natiin na ña kataki chíchì ná noo ió Ndios. Dá chì kì'o dión nì xí'o Ndios to'on na ña kían kee na xí'ín ñayuu kóni ñaá. ¹³ Tá kasá'á katoó ndo kee ndó iin kuachi, o sa ká'an ndo ña Ndios kúú na dáka'an ñaá, dá chì o kándéé ta'on ña kini ña kían ya'a Ndios kee na kuachi, ta ko dáka'an Ndios ni iin tó'ón ñayuu ña kían ya'a na kee na kuachi. ¹⁴ Ña kini ñó'o ñaxintóni yo, ñoo vá kían dáka'an yo, dá yá'a yó kée yó kuachi noo Ndios, ta ñoo ta'ani kían dákatóo ñaá. ¹⁵ Ta sa'á ña katoó yo kée yó ña kini ñó'o ini ñaxintóni yo, sa'á ñoo kásá'á yá'a yó kée yó kuachi. Tá náki'o yó mií yó kaño'o yó tixi ndá'a kuachi, ñoo kían kedaá xí'ín yó, dá ni'ì yo ña kuu yo.

¹⁶ Sa'á ñoo, ná dá'a ni dándá'í ndo mií ndó, ñani manì mií. ¹⁷ Dá chì ndidaá ña va'a, xí'ín ndidaá ña ndaa kúú ña xí'o oon Ndios noo yo vei nda induú. Ta mií Ndios kúú na nì kava'a ndidaá kúú ña tóon ñó'o induú. Ta ni iin kuu ta'ón o nádaon Ndios, táto'on kì'o nádaon ña tóon ñó'o káa. ¹⁸ Ta mií Ndios nì chikaa ini ña kían ndee na yó de'e mií ná nì kee to'on ndaa na. Ta kì'o dión nì kasandaá yo kúú yó na mií noó nì nakana Ndios kakuu de'e na.

Ná kueídó'o yó choon sa'ándá Ndios, dá kían koni yo kandeì va'a yó

¹⁹ Sa'á ñoo, ñani manì mií, kaon koo ndó kueídó'o va'a ndó noo ká'an dao ka ñayuu. Ná dá'a ni yachì téi ka'an ndo, ta ni o sa kuído yachì téi ini ndo. ²⁰ Dá chì ña xído ini yo ko chindeéán yó, dá kee yó ña kóni Ndios. ²¹ Sa'á ñoo dánkoo ndó ndidaá kúú ña kini kée ndó, xí'ín ña kini nákani ini ndo,

ta natiin ndó to'on Ndios, tá'an ña ni seídó'o ndó, xí'ín ña nda'í ió ini ndo. Dá chī ña yó'o kían kándéé dákaki nio ndo.

²² Koo ini ndo kee ndó tát'o'on kī'o ká'an to'on va'a ni seídó'o ndó. O sa kueídó'o oon ndóan, dá chī tá seídó'o oon ndóan, dá kían dándá'í ndo mií vá ndó. ²³ Chī na seídó'o oon to'on va'a Ndios, ta kō kée na ña, noón kúu tát'o'on iin taa ndé'é mií noo espejo. ²⁴ Dá chī tá ni ndi'i ni sa nde'é rá to'on káa ra, ta kúu kua'an ra. Ta kúu tóó vá, kúu sa nandodó va ra tát'o'on kī'o káa ra. ²⁵ Tído na ndino'o ini seídó'o to'on ndaa Ndios, tá'an ña taó xóo ñaá tixi ndá'a kuachi, ta ndíko toon naan, noón kúu na kō nándodó ña ni seídó'o na. Di'a kée na choon sa'ándáan. Na yó'o kúu na chindeé Ndios noo ndidaá ña kée na.

²⁶ Ta ndidaá na ká'an ndíta ndaa xí'ín Ndios, ta kō kándéé ná chituu na yú'u ná, noón kúu na dándá'í mií, ta ni ña kándísa na kō ndáya'i. ²⁷ Dá chī ña ndaa, ña vii kúu ña kándísa yó noo tatá Ndios tá ná chindeé yó takuálí kōó tatá xí'ín naná, xí'ín na kuáan tein tandó'ó ndó'o na, ta ná kandaa yo mií yó noo ña kini ió ñayuu yó'o.

2

Ná dá'a ni chindaya'i yó dao ñayuu, ta kenóo yó dao ka na

¹ Ñani mií, ndo'ó na kándéé ini sato'o yo Jesucristo, na kánian natiin ndidaá kúu ñaño'ó, o sa kóo ini ndo chindaya'i ndó dao ñayuu, ta kenóo ndó dao ka na. ² Ná keeá kuendá ña ni saa iin taa kuiká noo ndéi ndó dákuá'a ndó, ta ñó'o dé'e oro ndá'a rá, ta táyí ndíxi ra. Ta mií hora daá ni saa ta'ani iin taa kúnda'í, ta ndíxi ra dá'on yatá. ³ Ta nátiin va'a ndó ta ndíxi dá'on va'a ñoó, ta kaá ndo xí'ín rá: “Kakoo ní noo téi va'a yó'o.” Ta kaá ndo xí'ín ta kúnda'í ñoó: “Xaax ní kuiión, o kakoo noño'o xaax kooón.” ⁴ ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó káxi ndó ñayuu, ta keyíko ndo sa'á ná xí'ín ñaxintóni kini kómí ndó?

⁵ Sa'á ñoó, ñani maní mií, kueídó'o va'a ndó ña yó'o. ¿Á kō ná'á ta'on ndó

ñá mií vá Ndios ni kaxi ñayuu kúnda'í ndéi ñayuu yó'o ña kían koo kuiká ná xí'ín ña kándéé ini ñaá ná, dá natiin na ta'í ná noo ió Ndios dándáki na, dá chī mií Ndios ni kaa ña kī'o na ña noo ñayuu kú'u ini na sa'a ná? ⁶ Tído ndo'ó, di'a kénóo va ndó na kúnda'í. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña ta kuiká kúu ra sa'ání nda'í ñaá, ta ñó'o ra ndo'ó kua'an ra noo ta né'e choon? ⁷ Ta, ¿á kō ná'á ta'on ndó ña ta kuiká kúu ra ká'an ndava'a sa'á kuu ndato Jesús, ña kándísa yó?

⁸ Dá chī tá miían ndaa kée ndó choon sa'ándá ley Ndios, dá kían va'a va kée ndó. Chī di'a ká'an tuti ií mií ná: “Ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó tát'o'on kī'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.” ⁹ Tído tá káxi ndó ñayuu, dá kían yá'a ndó kée ndó kuachi, ta tái ndo noo Ndios, chī ni xio kao ndó ley na. ¹⁰ Ta ndi ndaa mií vá ñayuu kée choon sa'ándá ley Ndios, tído tá ni xio kao na iin choon sa'ándáan, dá kían kándoo na tái kuachi na noo ndidaá choon sa'ándáan. ¹¹ Dá chī di'a kaá Ndios noo ley na: “O sa kée ndó kuachi xí'ín na kō kúu ñadi'í ndo o yíi ndo.” Ta kaá ta'ani na: “O sa ka'ání ndó ndi.” Sa'á ñoó va'ará kō ní kée ndó kuachi xí'ín na kō kúu ñadi'í ndo o yíi ndo, tído ni sa'ání ndó ndi, dá kían noo ndidaá kúu vá ley ni ya'a ndó. ¹² Sa'á ñoó ka'an ndo to'on va'a, ta kee ndó ña va'a, chī nakuíta ndó noo Ndios, ta keyíko na sa'a ndo xí'ín iin ka ley, ña kían ni taó xóo ndó noo kuachi. ¹³ Tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, dá kían kōó ña maní koo sa'á na kō ní xí'o ká'ano ini sa'á ñayuu xí'ín ná. Tído na ni xí'o ká'ano ini sa'á ñayuu xí'ín ná, noón kúu na koo ña maní sa'a tá ná keyíko sa'a ná.

Tá miían ndaa kándéé ini yo Jesús, dá kían kánian kee yó ña va'a

¹⁴ Sa'á ñoó ñani mií, ¿ndá choon kían ña kaá ndo ña kándéé ini ndo Ndios tá kō kée ndó ña va'a? ¿Á ká'an ndó ña káxi ndó sa'á ña kaá ndo kándéé ini ndo ná? ¹⁵ Dá chī tá ió iin ñani ndo, o iin kī'o ndó, ta ná'á ndó ña kámaní ña'a kandixi na, xí'ín ña'a

kei ná iin iin kuꝯ kuꝯ, ¹⁶ dá kaá ndo xí'ín ná: “Kua'án nó'ō ní, ta koo va'a ní, ta kasá'an va'a ní, ta kandixi va'a ní.” Tá kaá ndo dión xí'ín ná, tído kō chindeé ndó na xí'ín ña xínñó'ó ná, dá kían, ¿ndi kúú ña va'a ni kee ndó xí'ín ná, tá dáá? ¹⁷ Dión ta'ani, tá kaá ndo ña kándéé iní ndo Ndios, ta kō kée ndó ña'a va'a xí'ín ñayuu xí'ín ndó, dá kían kō chón ta'on ña kándéé iní ndo ná.

¹⁸ Ndá ndi kuu ió iin káa ndó kaa di'a xí'ín yu'u: “Kándéé iní yó'ó Ndios, tído yu'u kúú ra kée ña va'a.” Tído yu'u kaái xí'ín na ká'an dión: “O kúu ta'on na'a ní ña kándéé iní ní Ndios, chí kō kée ní ña va'a. Tído ña va'a kéei ná'a ña mián ndaa ndisa kándéé iní Ndios.” ¹⁹ Tá kándísa ndó ña iin tó'ón diní kúú Ndios, dá kían va'a va kée ndó. Tído kana'á ndó ña nda ña u'u ta'ani kándísa ña iin tó'ón kúú Ndios, ta ndéi ninoan noo ná.

²⁰ O sa kákuu ndó ñayuu xixi. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña tá kō kée ndó ña va'a, dá kían ni iin ña'a kō ndáya'i ña kaá ndo kándéé iní ndo Ndios? ²¹ ¿Á kō ná'á ndó ña ni kandoo va'a tatá sá'ano yō Abraham noo Ndios sa'á ña va'a ni kee na, chí kua'an na doko ná de'e na noo Ndios táto'on ni sa'anda mií ná choon? ²² Ta kana'á ndó ña sa'á ña ni kandeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó ni kee na choon ni sa'anda Ndios noo ná. Ta sa'á ña ni keva'a na choon ni sa'anda Ndios, sa'á ñoó ni xinkoo va'a na noo ña kándéé iní ña ná. ²³ Dá ni xinkoo to'on ká'an tuti i Ndios, chí kaáan ña sa'á ña ni kandeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó ni kandoo vii ná noo ná. Ta ká'an ta'anian ña ni sa kuu na amigo Ndios.

²⁴ Ta kana'á ndó ña kandoo vii ñayuu noo Ndios sa'á ña kée na ña va'a, ta o duú sava'a sa'á ña kándéé óon iní ña ná. ²⁵ Ta dión ta'ani ni ndo'o iin ña'a sa naní Rahab, ña sa dikó mií noo taa. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña ni kandoo va'an noo Ndios sa'á ña ni keeán ña va'a, chí ni xi'oán ve'an ni kidi taa ni sa'an ni naní ñoogan, ta ni dakí'in ña iin ka íchi kua'an ra? Ta ki'o dión, dá ni káki ra. ²⁶ Ta sa ná'á vá yó ña tá kōó níó nákaa ini yikí koño iin ñayuu, dá kían kō takí ta'on na. Ki'o

dión ta'ani kō takí ña kándéé iní yō Ndios tá kō kée yó ña va'a.

3

Ná koo ini yō dándáki yó yáa yō

¹ Ñani mií, ná dá'a ni kua'a téi ndo katoó kakuu na dána'a, dá chí sa ná'á ndó ña kua'a cháá ka kuendá kánian naki'o na dána'a noo Ndios o duú dao ka ñayuu. ² Ta ndidaá vá yó yá'a nda'o noo Ndios. Tá ió iin na kō yá'a xí'ín to'on ká'an na, dá kían kúú ná iin na ndaa, chí nda ña kini kóni ñi ná kándéé ná dándáki na.

³ Dá chí tá ná chikaa yō kaa yú'u kuéi yō, dá kandeé yó dándáki yó ri, chí kanóo yó ri kua'a noo ká'an mií yó. ⁴ Ta kande'é ta'ani ndó táto'on ki'o ndó'o barco, va'ará ndi ki'o ví ná'ano rá, ta va'ará ndi ki'o ví ndakí tachí chinda'á ña, tído xí'ín iin tó'ón yíto ló'o tárnee ti rá kándéé iin taa kaó ra rá kua'an ra noo kóni mií rá. ⁵ Ta ki'o dión ta'ani ndó'o yó xí'ín yáa yō, chí kían iin ña ló'o, tído chindaa nooán kéean ña'a ná'ano nda'o. Chí kían táto'on iin ño'ó ita leé ló'o, dá chí va'ará ndi ki'o ví ká'ano yúku, tído vaá óon kándééán chíño'ó ndi'i ñaá. ⁶ Ta yáa yō kúú táto'on iin ño'ó kái, chí kua'á nda'o ña kini kándééán kéean. Ta kían iin ña nákaa tein yikí koño yō, ta kándééán dáyaqoan iin ní yó noo Ndios. Ta nda ni kaki yó nda ni xi'i yō kándééán dátúúán yó. Ta kían táto'on mií ño'ó ni kii nda indayá.

⁷ Kándéé vá ñayuu dándáki na ndidaá kirí xíka noño'ó, xí'ín kirí nárnee induú, xí'ín kirí xíka ti noño'ó, xí'ín kirí ño'ó ini takuí. ⁸ Tído ni iin tó'ón yó o kándéé dándáki yó yáa yō, chí ña kini nda'o kían, ta o kúu ta'on chituu yóan. Ta daá kuití dár'u'an ñayuu xí'ín ndutá deéan. ⁹ Ta xí'ín yáa yō kéká'ano yó Ndios, na kúú tatá yō, ta xí'ín mií ta'anian ndáne'e kini yó ñayuu xí'ín yó, na ni kava'a Ndios táto'on ki'o káa mií ná. ¹⁰ Ta xí'ín yú'u yō ká'an yō ña va'a, ta xí'ín mií ta'ani yú'u yō ká'an kini yó. Ká'in xí'ín ndó, ñani mií, ña kō kánian kee yó dión. ¹¹ ¿Á iin tó'ón vá yáí kána

takuií vidí xí'ín takuií ova, ká'án ndó? ¹² Ñani mií, ¿á kúu ta'ani xí'o taño'ó aceituna, ká'án ndó? Ta, ¿á kúu ta'ani xí'o yitó uva tiño'ó, ká'án ndó? Ta dión ta'ani o kúu ta'on kana takuií o'ova noo kána takuií vidí.

Tá miian ndaa kómí yó ña ndichí ni kii noo Ndios, dá kían ñóchí ví kandeí yó xí'ín dao ka ñani yo

¹³ ¿Á ió iin káa na ndichí, o na ió ñaxintóni tein ndo'ó? Dá kían kánian na'a na ña dión kían xí'ín ña va'a kée na, xí'ín ña nda'í ió ini na. ¹⁴ Tído tá nákaa ña u'u ini ini níó ndo, ta chídáo tá'an mií ndó xí'ín dao ka ñani ndo, dá kían ko kánian chindaya'i ndó mií ndó, ta o sa kété'ón ndó ña ndaa. ¹⁵ Dá chí o duú noo Ndios ní kixi ña ndichí kómí na kée dión, chí ña ndichí kómí ná kúu ña ndichí ió ñayuú yó'o, xí'ín ña ni ta'i ñaxintóni taa, xí'ín ña ndichí xí'o ña u'u. ¹⁶ Dá chí noo ndéi ñayuu u'u ini, xí'ín noo ndéi na chídáo tá'an mií xí'ín dao ka ñayuu, ñoo kúu noo ió tandó'ó, ta kua'á nda'o ña'a kini ió noo ndéi na. ¹⁷ Tído ñayuu kómí ña ndichí ni kii noo Ndios, noón kúu na ió vii, ta va'a ndéi na xí'ín iin rá iin na, ta kúu ná ñayuu va'a xí'ín ñayuu xí'ín ná, ta va'a ini na, ta kú'u nda'o ini na sa'a dao ka ñayuu, ta kua'á nda'o ña va'a kée na, ta ko káxi na ñayuu, ta ko kúu ná ñayuu uu noo. ¹⁸ Sa'á ñoo ndidaá kúu na ndí'i ini ña kandeí va'a xí'ín dao ka ñayuu, noón kúu na xionoo chí'i ña va'a, ta kasandaá na natiin na ña va'a kandeí na xí'ín dao ka ñayuu.

4

Ná dá'a ni katoó ndo ña kini ió ñayuú yó'o

¹ ¿Ndeí vei ña naá ndo, xí'ín ña ndáne'e tá'an ndó tein mií ndó, ká'án ndó? ¿Á ko ná'á ndó ña vei ña tein ña kini katoó ndo kée ndó, chí ña yó'o kían naá tá'an xí'ín ña va'a nákaa ini ñaxintóni ndo? ² Kóni ndo ña koo ña'a noo ndo, tído ko ní'i ta'on ndoan. Sa'ání ndó ndii, ta u'u kini ini ndo, tído ko kándéé ndó ní'i ndo ña kóni ndo. Naá tá'an ndó, ta ndáne'e tá'an ndó, tído ko kándéé ta'on ndó ní'i ndo

ña kóni ndo, chí ko xí'ín ndoan noo Ndios. ³ Tá xí'ín ndoan noo ná, ko ní'i ta'on ndó ña, dá chí ko xí'ín va'a ndoan táto'on kí'o kánian kaka ndoan. Chí xí'ín ndoan, dá kandeé ndó kee ndó ña kini kóni mií ndó.

⁴ ¿Ndo'ó kúu na kée táto'on kée iin ña'a xini xixi yí xí'ín iin ka taa! Chí, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña tá xini xixi yó Ndios xí'ín ña kini ió ñayuú yó'o, dá kían nduu yó na xini u'u tá'an xí'ín Ndios? Ta ndi ndaa na ndí'i cháa ka ini sa'á ña ió ñayuú yó'o o duú sa'á ña'a Ndios, noón kúu na ni nduu na xini u'u tá'an xí'ín Ndios. ⁵ ¿Á ká'án ndó ña ká'an oon tuti i Ndios? Dá chí kaáan ña ni xí'o na Espíritu na koo na ini yóo, ta kékuión nda'o na sa'a yóo ña koni yo ná. ⁶ Tído kua'á ka ña maní kée Ndios xí'á, dá chí di'a ká'an tuti i ná: “Ko náta'an ini Ndios xini na ñayuu ió táyí ini, ta di'a xí'o na ña maní noo ñayuu ió nda'í ini.”

Kenoo ndó mií ndó noo Ndios, dá ná chindaya'i na ndo'ó

⁷ Naki'o ndó mií ndó kaño'o toon ndó tíxi ndá'a Ndios. Ta o sa kándía ndó kee ndó ña kóni ña u'u, ta kuino mií váan ko'an noo ndo. ⁸ Ta koo ini ndo nandukú ndó Ndios ndidaá ku, dá ná kuyati cháa ka na koo na xí'ín ndó. Ta ndo'ó, na kómí kuachi, nduvii ndo ndá'a ndó, dá chí ña kini nda'o kían kée ndó xí'án. Ta ndo'ó, na nákani uu ini, koo ini ndo nduvii ndo níó ndo. ⁹ Kunda'í ini ndo, ta nda'í kuaki ndó, ta nde'i'i ndo sa'á kuachi kée ndó. Ta ña sáki ndo, ndee ndoan ná nduuan ña nde'i'i ndo. Ta ña kádii ini ndo, ndee ndoan ná nduuan ña kunda'í ini ndo. ¹⁰ Kenoo ndó mií ndó noo Ndios, na kúu sato'o yo, dá ná chindaya'i na ndo'ó.

Ná dá'a ni chinoo kuachi ndó ñani ndo

¹¹ Ñani mií, o sa koo ini ndo ka'an kuachi ndó sa'a iin rá iin ndó. Dá chí tá ká'an kuachi ndó sa'a ñani ndo, ta kényiko ndo sa'a ná, dá kían ká'an kuachi ndó sa'a ley Ndios, ta kényiko ndo sa'án. Tído tá kényiko ndo sa'a ley, dá kían ko kée ndó choon sa'ándaan, di'a kée ndó mií ndó kúu ndó iin na

kéyiko sa'án. ¹² Iin tó'ón dinj vá kúú Ndios, na nj xi'o ley. Ta iin tó'ón mií vá ná kúú na kándéé dákaki ñayuu, ta iin tó'ón mií ta'ani na kúú na dándó'o nio yo sa'á kuachi kée yó. Sa'á ñoó, ¿ndá yoo kúú ndo'ó, ká'án ndó? ¿Ndi-va'a yá'a ndó kéyiko ndo sa'a ñani ndo?

Ná dá'a ni ka'an táyíi ndó sa'á ña kee ndó taan

¹³ Ta kueídó'o va'a ndo'ó, na ká'an di'a: “Viti o taan ko'on ndu iin ñoo, ta ñoo kandeí ndu iin níi kuia kechóon ndu, ta naka'án nda'i ndu, dá ni'i ndú kuá'á di'ón”, kaá ndo'ó. ¹⁴ Tído ko ná'á ta'on ndó ndí kían ndo'ó ndó taan, dá chj kúú ndó táto'on viko nó'ó náka'ani tóó ví'i, ta kúú ndáñó'ó ni'ini vaan. ¹⁵ Sa'á ñoó va'a kaan di'a kánian ka'an ndo: “Tá kóni sato'o yo Ndios, dá kataki ndu cháá ka, dá kee ndu ña yó'o o ña káa.” ¹⁶ Tído di'a ká'an táyíi ndó sa'á ña kúryíi ndó, ta sa'á ña kúryíi ndó, sa'á ñoó kée ndó ña kini. ¹⁷ Dá chj na ná'á ndí kían kúú ña va'a kánian kee na, ta ko kée na ña, na yó'o kúú na yá'a kée kuachi noo Ndios.

5

Di'a ndo'o na kuiká sa'á ña kini kée na

¹ Kueídó'o va'a ndo'ó, na kúú na kuiká viti. Ndeí'i ndo, ta kayu'ú kó'ó ndó, chj vej ña kían ndo'o naní nio ndo. ² Dá chj ndidaá kúú ña kuiká kómí ndó nj tei'i vaan. Ta ndidaá kúú dá'on ndo nj ku'u tikidi. ³ Ta ndidaá kúú di'ón oro xí'in di'ón plata kómí ndó nj nana daye'e ña, ta daye'e yó'o ná'a kuachi sa'a ndo, chj ko ní kéchóon va'a ndóan. Ta dánaáan ndo'ó táto'on chíno'ó ño'ó kéj iin ña'a, chj nj ketutí ndó ña kuiká tein kuu noo ndí'i yó'o. ⁴ Ta vití'ón ndé'i kuachi ta kéchóon noño'ó ndo sa'á ya'i ra, chj xí'in ña mañá ndo ko ní chíya'i ndó ra. Ta mií sato'o yo Ndios, na kándéé kée ndidaá kúú ña'a, nj seídó'o ña ndé'i kuachi ra sa'a ndo. ⁵ Va'a nda'o nj sa ndei ndó ñayuu yó'o, nj sa komí ndó ndidaá kúú ña va'a nj katoó ndo, ta nj nda'a ndo táto'on k'i'o nda'á iin chee kakuu koño, chj viti nj kasandaá kuu kuu ndo. ⁶ Ta dátaí

kuachi ndó ñayuu ndaa, ta sa'áni ndo ná, ta ni iin ña'a ko kée ná chindeé ná mií ná.

Kandita ndaa ndo nani ndáti ndó nandió ko Jesús kasaa na

⁷ Ta viti, ñani miíi, koo ini ndo kandati kueé ndo nda ná nandió ko tuku sato'o yo Jesús kasaa na. Kande'e ndó táto'on k'i'o kée iin ta xiti, ndáti kueé ra dákée ra ña nj xiti ra, ta ndáti kueé ra daí noó, ta ndáti kueé ra daí noo ndí'i, dá dákée ra. ⁸ Díon ta'ani kandati kueé ndo, ta kandita ndaa ndo, dá chj sa yati nó'ó vá nandió ko tuku sato'o yo Jesús kasaa na.

⁹ Ñani miíi, o sa ká'an kuachi sa'a sátá'an ndó, dá kían ná o dándó'o Ndios nio ndo. Dá chj sa nj kuyati nda'o kuu kasaa Ndios, na keyíko sa'a yo. ¹⁰ Sa'á ñoó, ñani miíi, koo ini ndo kee ndó táto'on k'i'o nj sa kee na sa kuu profeta, na sa kasto'on xí'in ñayuu to'on nj ni'i ná noo sato'o yo Ndios. Chj va'ará nj sa ndo'o nio ná, tído nj sa ndati kueé na nda nj ya'a tandó'ó na. ¹¹ Ndiká'án ndi kúu ví na xí'o ndeé ini tá ndó'o na tandó'ó, kaá yo. Chj sa ná'á vá yó ña nj xi'o ndeé nda'o ini Job tá nj ndo'o na tandó'ó. Sa'á ñoó ndato nda'o nj nachindeé ñaá sato'o yo Ndios, dá chj kúú ná iin Ndios va'a nda'o ini, ta kú'u nda'o ini na sa'a yo.

¹² Ta viti, ñani miíi, ná ko'in ka'in iin to'on ndáya'i cháá ka xí'in ndó. O sa kóo ini ndo nachina'á ndó Ndios tá kua'an ndo k'i'o ndó to'on ndó noo iin ka ñayuu, ta o sa kaá ndo: “Ná'á induú”, o: “Ná'á noño'o yó'o”, ta o sa ká'an ndo ña ná'á dao ka ña'a. Sa'á ñoó tá ká'an ndo “Jaán”, ta díon ná kakian. Ta rá ká'an ndo “Koó”, ta díon ná kakian, dá kían ná dá'a ni kakomí ndó kuachi noo Ndios sa'á ña ká'an ndo díon.

Kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a iin rá iin ndó

¹³ ¿Á ió iin na ndó'o nio tein mií ndó xaan? Dá kían kánian kaka na ña maní noo Ndios. ¿Á ió iin na kádij ini tein mií ndó xaan? Dá kían kánian kata na yaa keká'ano na Ndios. ¹⁴ ¿Á ió iin na kú'u tein mií ndó xaan? Dá

kíān nakana ndó nā sá'ano dákuá'a xí'ín ndó, dá ná kaka nā ña manī noo Ndios sa'á nā kú'u ñoó, ta ná chikodó ná sití dīnī ná xí'ín kuu sato'o yo Jesús. ¹⁵ Dá chí tá kándéé ká'ano ini yo Jesús tá xíkā yo ña manī noo ná, dá kíān nduva'a va nā kú'u, ta ndakoo na kee sato'o yo Jesús. Tá nī ya'a nā kú'u ñoó nī kee na kuachi, ta kúú ku'u ká'ano va ini Ndios sa'á kuachi nā. ¹⁶ Na'oo ndo kuachi ndó noo iin rá iin ndó, ta kaka ndo ña manī noo Ndios sa'a iin rá iin ndó, dá nduva'a ndó kee Ndios. Dá chí kuá'á nda'o ña va'a kúu tá xíkā iin nā ndíta ndaa xí'ín Ndios ña manī noo ná. ¹⁷ Profeta Elías nī sa kuu iin taatát'on kī'o kúú mií yó. Ta nī xíkā nā xí'ín ndino'o ini nā noo Ndios ña ná o koon dai. Ta kúú onī kuia dao kó ní koon rá noñó'o yó'o. ¹⁸ Tá nī ndi'i, dá nī xíkā tuku na noo Ndios ña koon dai, ta kúú nī kasá'á koon tuku rá. Dá nī kasá'á kána tuku ña'a noñó'o yó'o.

¹⁹ Ñani mií, tá ió iin káa ndo'ó nī kuxoo kua'an noo ña ndaa kándisa yó, ta ió iin ká ndo nī kandeé nī nandio né'e tuku na noo ña ndaa, ²⁰ dá kíān kana'á ndó ña sa'á ña nī kandeé ndó nī dandíko ini ndo ná noo kúú íchi kini kua'an nā, sa'á ñoó nī kandeé ndó nī dakáki ndó nā, chí o kúú ta'on na noo Ndios. Ta kúú kuá'á nda'o kuachi nā ndoo sa'á ña nī kee ndó dión.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Pedro ni sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Ká'an Pedro ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pedro, ta kúúí iin apóstol, na né'e to'on Jesucristo. Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'ín ndo'ó, na ni xitá noo kua'an ndéi chí kuendá Ponto, xí'ín Galacia, xí'ín Capadocia, xí'ín Asia, xí'ín Bitinia. ² Ndo'ó kúú na ni kaxi mií tatá Ndios tát'o'on k'i'o ni chikaa ini na kee na xí'ín ndó nda mií sa'a, dá ná kakuu ndó ñayuu na kee Espíritu ií ná, dá kueídó'o ndó na, ta ná nduvii ndo kee nií Jesucristo.

Ta ná koo kua'a ña maní Ndios xí'ín ndó, ta ná k'i'o na ña koo va'a ini ndo.

Kómí ndisa yó iin tandéé ini

³ Na ká'ano kúú Ndios, na kúú tatá sato'o yo Jesucristo, dá chí sa'a ña ni ku'u ká'ano ini na sa'a yo, sa'a ñoó ni nakaki sa'a yo ni kee na, dá ni kuu ni natiin yó iin tandéé ini ká'ano nda'o noo ná, chí miían ndaa kuiti ni natakí sato'o yo Jesucristo tein na ni xí'i. ⁴ Sa'a ñoó natiin ta'ani ndó iin ña ká'ano nda'o chí induú di'a, chí sa' ió nduu vaan natiin ndo'ó. Ta kían ña ni iin kuú ta'ón o té'i, ta kían ña ni iin kuú ta'ón o ndí'i. ⁵ Ta táxi va'a Ndios ndo'ó xí'ín ndéé míí ná sa'a ña kándéé ká'ano ini ndo ná, dá kasandaá ndo ni'i ndo ña káki ndó, dá kandeí ndó xí'ín ná, chí sa' ió nduu va ña'a yó'o natiin ndó tá ná kasandaá kuú noo ndí'i.

⁶ Sa'a ñoó kadii ini ndo, va'ará tein cháá kuú kánian ndo'o níó ndo kée kua'a noo tandó'ó. ⁷ Chí tandó'ó ñoó kían korndodó ña kándéé ini ndo Jesús, nde'á á ndíta ndaa ndo xí'an. Ta ndaya'i cháá ka ña kían kándéé ini ndo ná o duú oro, tá'an ña xito ndodó ñayuu xí'ín ño'o, dá nde'á á miían ndaa kuiti oro ndino'o kían o koó. Tído kasandaá iin kuú, ta naá vá oro ñoó. Tído ndo'ó, tá miían ndaa kuiti

ndíta ndaa ndo xí'ín ña kándéé ini ndo ná tein tandó'ó, dá kían chindaya'i ñaá Ndios, ta k'i'o na ñaño'ó, xí'ín ña ndato noo ndo tá ná na'a noo tuku Jesucristo. ⁸ Kóni ndo ná, va'ará ko ní xini ndo ná xí'ín noo ndo. Ta va'ará ko ndé'é ndó na viti, tído kándísa ndó na. Ta ndato nda'o kadii ini ndo, ta ni ko ní'i ndo to'on ka'an ndo sa'a ndi k'i'o kadii ini ndo, ⁹ chí ní'i ndo ña va'a sa'a ña kándéé ini ndo ná, ta ñoó kían káki ndó noo kuachi ndo.

¹⁰ Ni ka'an profeta ni sa' ndei sa' na'a sa'a ña maní ko'on Ndios kee na xí'ín ndó. Ni dakuá'a va'a ra sa'an, ta ni kee ra tata kandaá ini ra ndi koo kee Ndios dáka'ki na ñayuu. ¹¹ Chí ni dakuá'a ra sa'a nda' yoo kakuu na kee dión, ta nda' oon koo na, chí ió Espíritu Cristo ini ra, ta ni kasto'on na xí'ín ra sa'an. Chí ni xí'o na ña ni kandaá ini ra ña ndo'o nda'o níó Cristo, na kii dáka'ki ñaá, ndi'i daá, dá nani'i ná ñaño'ó noo Ndios. ¹² Kúú ni xí'o Ndios ña kían ni kandaá ini ra ña o duú míí rá keva'a xí'ín ña dána'a ra, sava'a yóó vá kúú na keva'a xí'an. Ta mií to'on ni daná'a ra tá sata, mií to'on yó'o ií vá kían dána'a na noo ndo viti sa'a to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, ta dána'a na ñá xí'ín ndéé Espíritu ií Ndios, na ni kii nda' induú. Ta nda' mií ángel ndéi induú katoó kandaá ini sa'a ña yó'o.

Kóni Ndios ña koo vii yo noo ná

¹³ Sa'a ñoó kenduu ndo ñaxintóni ndo kee ndó ña kóni Ndios, ta kaño'o ini ndo, ta ndino'o ini ndo koo tandéé ini ndo ña natiin ndó ña maní noo Ndios tá ná nandió ko tuku Jesucristo kasaa na. ¹⁴ Ta koo ini ndo kee ndó tát'o'on k'i'o kée iin de'e seídó'o tatá, ta o sa' kée ka ndo ña kini, ña sa' katoó ndo kee ndó tá ko ña'a kana'a ndó Ndios. ¹⁵ Chí tát'o'on na vii kúú míí Ndios, na ni kana ndo'ó xoo míí ná, k'i'o dión koo vii ndo noo ndidaá ña kée ndó. ¹⁶ Dá chí di'a kaá tuti ií Ndios: "Koo vii ndo, chí na vii kúú yu'u."

¹⁷ Tá ká'an ndo tatá xí'ín Ndios, na keyíko ndaa sa'a ña kée iin rá iin yó, dá kían koo ñaño'ó ndó noo ná, ta kayu'u ni'ini ndó na xían nani ndéi ndó ñoo

tukú xaan. ¹⁸ Ta ná'á vá mií ndó ndí kíán nì sà kuu ya'i, ña nì dakáki ndo'ó tixi ndá'a ña kò choon sà kee nà yata ve'e ndó. Chì kò ní sà kian iin ña'a túú, tátò'on ndó'ó oro xí'ín plata. ¹⁹ Di'a nì ndato mií Cristo, tá'an kirá nì xita sa'á kuachi ndo, nì sà kuu ya'i nì dakáki ñaá. Chì nì sà kuu na tátò'on kì'o iin léko, kirí dókò ñayuu noo Ndios, kirí káa vii, kirí kò yáko. ²⁰ Chì nda rá kò ña'a kasá'a ñayuu yó'o, nda daá vá nì chikaa ini Ndios ña koo dión. Ta ña yó'o nì kuu tein tiempo viti, chì kú'u nda'o ini nà sa'a yo. ²¹ Ta sa'á ña nì kee Jesús dión, sa'á ñoó nì kasandaá ndo kándisa ndó Ndios, nà nì daná'taki ñaá tein nà nì xì'i. Ta nì xì'o Ndios ñañó'ó noo ná. Dión nì kee na, dá kian ná kandeé iní ndo Ndios, ta ná koo tandeé iní ndo noo iin tó'ón dinì míí vá ná.

²² Chì nì nduvii nío ndo sa'á ña seídó'o ndó ña ndaa sa'a Ndios nì kee Espíritu ij Ndios, dá kandeé ndó ku'u ini ndo sa'a sátá'an ndó xí'ín ndino'o ini ndo. Sa'á ñoó ndino'o ini ndo ku'u ini ndo sa'a sátá'an ndó xí'ín iin nío vii. ²³ Dá chì ndo'ó kúú nà nì nakaki saá, ta kò ní káki ndó tátò'on káki ñayuu, nà ndéi tóo, dá xì'i nà. Dá chì ndo'ó kúú nà nì nakaki saá, dá kandeé chíchí ndó kee to'on mií Ndios, chì to'on takí kíán, ta daá kuití vá kooan.

²⁴ Dá chì di'a kaá tuti ij Ndios: Ndidaá kúú ñayuu ndó'o tátò'on kì'o ndó'o yukú káa yúku, ta ña kúryíí ná kúú tátò'on ita yukú ñoó. Chì íchì va yukú ñoó, ta kúú kuéi va itaan.

²⁵ Tído to'on sato'o yo Ndios, daá koo kuii vaan.

Ta to'on yó'o kúú to'on va'a sa'a Jesús, ña kian nì daná'a ndu noo ndo.

2

¹ Sa'á ñoó dánkoo ndi'i ndó ña kini xí'ín ña maña kée ndó, ta kò kánian kakuu ndó ñayuu uú noo, ta nì kò kánian koo u'u ini ndo, ta kánian dánkoo ta'ani ndó ndidaá ña kini ká'an ndo sa'á ñayuu. ² Tátò'on kée takuálí nándukú xí noo chíchí xí, kì'o dión nandukú ndó to'on Ndios, ña

kúú ña ndaa, dá kua'ano ndó xí'án nani kasandaá kuu káki ndó. ³ Ta kì'o dión kee ndó sa'á ña xì'o ndaa ndo kuenda ña va'a nda'o ini sato'o yo Jesús.

Mií vá Jesús kúú yuu ndáya'i cháá ka

⁴ Sa'á ñoó kuyati cháá ka ndo noo Jesús, nà kúú tátò'on iin yuu takí, tá'an ña nì kañó'ó taa ñayuu yó'o. Tído mií Ndios kúú nà nì kaxi ñaá, ta kúú ná yuu ndato cháá ka. ⁵ Ta mií ndó kúú ta'ani tátò'on yuu takí. Sa'á ñoó konó ndó ná kava'a Ndios ve'e ño'o nà xí'ín ndó, dá kakuu ta'ani ndó duti ij noo mií ná, dá kuu doko ndo ña náta'an ini Ndios xiní nà, ta kúú natiin va'a na ña dókò ndo sa'á ña nì kee Jesucristo. ⁶ Chì ká'an ta'ani tuti ij Ndios di'a:

Ko'in chindu'í iin yuu ió tito ndáya'i cháá ka chí ñoo Sion, dá chì yuu yó'o kian nì kaxi mií, ta kíán iin yuu ndato.

Sa'á ñoó ndi ndaa mií vá ñayuu ná kandisa ñaá, dá kian nì iin kuu ta'ón o káka'an noo ná.

⁷ Ta noo ndo'ó, nà kándisa, yuu yó'o kúú yuu ndato cháá ka. Tído ndidaá nà kò kándisa ñaá, ndo'o na tátò'on kì'o ká'an tuti ij Ndios:

Tá'an yuu nì kañó'ó taa kava'a ve'e, ña yó'o di'a va nì kasandaá kakuu yuu tito.

⁸ Ta ká'an ta'anian di'a:

Mií yuu yó'o kédaá xí'ín ná, dá kachi'i sá'a ná, chì kíán iin yuu kédaá xí'ín ná kuei na.

Nì kachi'i sá'a ná chì kò xí'ín nà kueídó'o na to'on va'a, chì sà kì'o dión nì ní'í tá'í ná ndo'o na.

Kúú yó na ñoo Ndios

⁹ Tído ndo'ó kúú nà nì kaxi mií Ndios kakuu ñayuu nà, ta kúú ndó duti noo mií Ndios, nà kúú rey, ta kúú ndó iin ñoo ij, ta kúú ndó ñayuu nì taó xóo mií Ndios, dá kastò'on ndó sa'á ña ndato kée na, chì noón kúú nà nì naditá ndo'ó íchì noo ín naá, ta nì nachi'i na ndo'ó íchì noo ndato tóon. ¹⁰ Chì tá sata kò ní sà kuu ndó iin ñoo, tído viti nì kasandaá ndo kúú ndó ñoo mií Ndios. Tá sata kò ní kandeé ndó ña

ku'u ini Ndios sa'a ndo, tído viti kían ni ni'i ndo ña kú'u ini na sa'a ndo.

Kánian na'a yo mií yó ña kúú yó kuendá Ndios

¹¹ Na maní, seí nda'avíi noo ndo'ó, na ndéi tóo ñoo tukú xaan, ña o sa náki'o ndó mií ndó noo ña kini kóni ñi ndo, ña naá tá'an xí'ín ña va'a kóni ní ndo keean. ¹² Di'a koo ini ndo kendúsá'ano ndó noo ñayuu ko ná'á Ndios, dá kían va'ará chínaní kini na ndo'ó viti, tído ná keká'ano na Ndios sa'á ña va'a kée ndó tá ná kasandaá kuu dátoon Ndios ñaxintóni ná.

¹³ Ta sa'á ña ió ñañó'ó yó noo sato'o yo Jesús, sa'á ñoo koo ini ndo kueídó'o ndó ndidaá ta né'e choon ñayuu yó'o, á mií rá kúú rá rey, ra né'e choon ká'ano cháa ka, ¹⁴ o á mií rá kúú rá ta né'e choon ñó'o tixi ndá'a rey ñoo, tá'an ra ni ni'i choon ña kadi ra ñayuu kini ve'e kaa, ta né'e ta'ani ra choon ña náki'o ra ñañó'ó noo na kée ña va'a. ¹⁵ Dá chi ña kóni Ndios kían kee ndó ña va'a, dá ná o ní'i ñayuu xixi ko ñaxintóni ña ka'an ndava'a na sa'a ndo. ¹⁶ Ko ñó'o ndó tixi ndá'a ni iin ley, tído ná dá'a ni ka'an ndó ña nóno noo ndo kee ndó ña kini. Di'a nóno noo ndo kee ndó ña kóni Ndios. ¹⁷ Koo ñañó'ó ndó noo ndidaá ñayuu, ta ku'u ini ndo sa'á na kúú kuendá Jesús, ta kayu'ú ni'ini ndó Ndios, ta koo ñañó'ó ndó noo ta né'e choon.

Naki'o ndeé iní yo táto'on k'i'o ni xi'o ndeé iní Jesús tein tandó'ó

¹⁸ Ta ndo'ó, na ñó'o tixi ndá'a iin sato'o, kueídó'o ndó ra kúú sato'o ndo xí'ín ñañó'ó. Ta ná dá'a ni kee ndó dión sava'a xí'ín ra kée ña va'a xí'ín ndó. K'i'o dión ta'ani kánian kee ndó xí'ín ra kéndava'a xí'ín ndó. ¹⁹ Dá chi iin ña va'a kían noo Ndios ña sa'á ña ñó'o ini ndo sa'a ná, sa'á ñoo xí'o ndeé iní ndo tá kéndava'a sato'o ndo xí'ín ndó, va'ará ni iin ña kini ko ní kée ndó. ²⁰ Chi, ¿ndí kían va'a ni'i ndo tá xí'o ndeé iní ndo tá kéndava'a sato'o ndo xí'ín ndó sa'á ña kée ndó ña kini? Tído tá kéndava'a ra xí'ín ndó sa'á ña kée ndó ña va'a, ta xí'o ndeé iní ndo, dá kían náta'an ini Ndios xiní na ndo'ó. ²¹ Chi ni kana Ndios ndo'ó ña kee ndó

dión, dá chi k'i'o dión ta'ani ni ndo'o naní ní mií Jesucristo sa'a yo, ta k'i'o dión ni daná'a na noo yo kaka yó íchi ni xika mií ná. ²² “Ni iin tó'on kuachi ko ní kée na, ta ni iin ña to'on ko ní kána yú'u ná ka'an na.” ²³ Ta va'ará ni ka'an ndava'a ra xí'ín Jesús, tído ni iin tó'on to'on ndava'a ko ní nándio né'e na ka'an na xí'ín rá. Ta va'ará ni dandó'o ra ní ná, tído ni iin ña'a ko ní ka'an na kee na xí'ín rá. Di'a ni nachi'i na ndidaá ña ni ndo'o na noo ndá'a Ndios, na kényiko ndaa sa'a ndidaá kúú ña'a. ²⁴ Ta ni nakuido mií Jesús ndidaá kúú kuachi yó tá ni sarkaa na ndika cruz, dá ná kandeé yó dánkoo yó kuachi kée yó, dá ná koni yo kee yó ña ndaa noo Ndios. Dá chi sa'á ña ni tarkue'e Jesús, sa'á ñoo ni nduva'a yó, ta ni nduvii yo. ²⁵ Dá chi ni sa kuu ndó táto'on léko ni sa xionoo ndava'a. Tído viti ni nándio kuéi ndó noo na ndáka ñaá, ta ndaa va'a na ní ndo.

3

Di'a kánian kee na ni tandá'a

¹ Ta ndo'ó, na ñá'a, koo ini ndo kueídó'o ndó yíi ndo, dá kían, tá ko xí'ín ra kandísa ra to'on Ndios, kúú xino ini ra kandísa raan sa'á ña kéndúsá'ano ndó, dá kían ko kánian ka'an ndo xí'ín rá, dá kandísa raan, ² chi koni ra ña va'a kée ndó, ta ió ñañó'ó ndó noo rá. ³ Ta o sa ndí'i téi ini ndo ña koo luu ñi ndo, á kían ña nacho'on lándo diní ndo, o á kían ña keluu ndó mií ndó xí'ín oro, o á kían ña kandixi ndó dá'on táyíi ndáa. ⁴ Va'a kaan ndí'i ini ndo koo vii ní ndo noo Ndios, ña kían koo luu ndó xí'ín ña va'a ini ndo, xí'ín ña kúeé ini ndo, chi ña yó'o kían o kúyatá ta'on, ta ña yó'o kían náta'an nda'o ini Ndios xiní na. ⁵ Chi di'a luu ni sa ndaa na ñá'a sa ndeí sa na'á, sa kandeé iní na Ndios, ta ndino'o ini na ni sa seídó'o ná yíi ná. ⁶ Chi k'i'o dión sa seídó'o naná sá'ano yó Sara yíi ná Abraham, ta sa ká'an na ña Abraham kúú sato'o na. Ta kúú ndó táto'on de'e di'í Sara sa'á ña kée ndó ña va'a, xí'ín sa'á ña ko xí'o ndó mií ndó ña yu'ú ndo.

⁷ Ta dión ni ndo'ó, ra taa, kaño'o ini ndo kandeí ndó xí'ín ñadi'í ndo. Ta kí'o ndó ñañó'ó noo ná sa'a ña kúú ná iin na vitá, xí'ín sa'a ña natiin nduú na xí'ín ndó ña maní ña kandeí chíchí ndó xí'ín Ndios. Tá kée ndó dión, dá kían ni iin tó'ón ña'a o kétéin noo ndo noo ká'an ndo xí'ín Ndios.

Va'a kaan ná ndo'o nio yo sa'a ña kée yó ña va'a o duú sa'a ña kée yó ña kini

⁸ Ta noo ndí'i, ká'ín xí'ín ndó ña iin tó'ón ná kakuu ñaxintóni ndidaá ní ndó, ta ndo'o sa'a sátá'an ndó, ta koní ndo iin rá iin ndó tát'on kí'o ndó'o ndó xí'ín na ve'e mií ndó, ta ku'u ini sa'a sátá'an ndó, ta nda'í koo ini ndo. ⁹ O sa nándio kuéi ndó nandio né'e ndó ña kini noo na ni kee ña kini xí'ín ndó. Ta o sa ká'an ndava'a ndó xí'ín na ká'an ndava'a xí'ín ndó. Di'a kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a ná, dá chí ná'á ndó ña ni kana Ndios ndo'ó ña kían natiin ndó ña maní noo ná. ¹⁰ Dá chí di'a kaá tuti ij Ndios:

Ndi ndáa ndo'ó katoó kandeí va'a, ta kandeí dij ñayuu yó'o, dá kían kánian kandaa ndo yáa ndo, dá ná o yá'a ña ka'an ndava'an, ta ni yú'u ndo ná o sa ká'an ni iin ña tó'ón.

¹¹ Kexoo ndó noo ña kini, ta kee ndó ña va'a.

Ta nandukú ndó ña kandeí va'a ndó xí'ín ñayuu, ta ndiko toon ndóan.

¹² Dá chí ndé'é va'a sato'o yo Ndios na kée ña ndaa, ta ió nduu na seídó'o na ña xíka na noo ná.

Tído ko náta'an ini na xiní na na kée ña kini.

¹³ ¿Ndá yoo kendava'a xí'ín ndó tá ná ndiko ndo ña va'a? ¹⁴ Tído ndiká'án ndi kúu ví ndó tá kéndava'a na xí'ín ndó sa'a ña kée ndó ña va'a. Sa'a ñoó o sa yu'ú ndo tá kée na dión xí'ín ndó, ta o sa kútúú ini ndo. ¹⁵ Di'a nakí'o ndó ñañó'ó noo Ndios, na kúu sato'o yo, xí'ín ndino'o ini nio ndo. Ta daá kuití kandeí nduu ndo kí'o va'a ndó kuendá xí'an kueé ió ini ndo, xí'ín ñañó'ó noo ndi ndáa mií ñayuu ndato'ón ndo'ó sa'a tandeé iní kómí

ndó. ¹⁶ Ta koo ini ndo kakomí ndó iin ñaxintóni vii, dá kían tá ká'an u'u na sa'a ndo'ó, dá kían ná xíka'an noo mií ná sa'a ña chínaní kini na ña va'a kée ndó sa'a ña kúú ndó kuendá Cristo.

¹⁷ Chí va'a cháá ka ná ndo'o nio yo sa'a ña kée yó ña va'a, tá kí'o dión kóni mií Ndios, ta o duú sa'a ña kée yó ña kini. ¹⁸ Dá chí ni ndo'o ta'ani nio Cristo tá ni xí'i na iin tó'ón ndé sa'a kuachi yó. Iin na ndaa kúú ná, tído ni xí'i na sa'a yóo, na kómí kuachi, dá kuu kandaka na yó ko'on na noo Ndios. Chí miían ndaa ni xí'i yikí koño na, tído ió takí va Espíritu ná.

¹⁹ Ta ni sa'an Espíritu ná ni daná'a na noo espíritu ndadí ni'ini noo ín naá, ²⁰ ta ña yó'o ni sa kuu ña ko ní xíin kueídó'o Ndios tá sa na'á, va'ará kueé ni sa ndati Ndios xían nani ni kava'a Noé arca. Ta cháá nda'o ñayuu ni káki noo takuí kua'a ñoó. Sava'a ona ni sa kuu na. ²¹ Ta viti sódo ndúta yo xí'ín takuí sa'a ña kándéé iní yo Jesús, dá káki yó, tát'on kí'o ni dakáki Ndios Noé noo takuí ñoó. Ko kée yó dión sa'a ña kóni yo nakata yó ñíi yo, di'a kée yóan dá chí ndino'o ini yo kóni yo koo vii ñaxintóni yo, chí ni káki yó sa'a ña ni nataki Jesús. ²² Ta ni nana na kua'an nó'o ná induú. Ta viti ió na xoo kuá'a Ndios. Ta tixi ndá'a mií ná ñío'o ndidaá ángel, xí'ín ta né'e choon, xí'ín ta dándáki.

4

Ná dá'a ka ni kee yó ña kini sa kee yó tá ko ñá'a ni nduu yó kuendá Jesús

¹ Tát'on kí'o ni ndo'o nio yikí koño Jesús, kí'o dión kánian kandeí nduu ndo ndo'o ta'ani nio ndo, dá chí na ni ndo'o nio yikí koño, noón kúú na ni taó xóo ndó noo kuachi, ² dá kían nani ndéi tóo ndó ndíxi ndó yikí koño ndo, ná dá'a ka ni kandeí ndó kee ndó ña kini katoó dao ka ñayuu. Di'a kandeí ndó kee ndó ña kóni Ndios. ³ Cháá dión ka ni kee ndó tát'on kí'o kée ñayuu ko ná'á Ndios, chí sa katoó ndo kee ndó kuachi xí'ín ndi ndáa mií vá ñayuu, ta sa katoó ndo kee ndó kuachi ka'an noo xí'ín ñíi ndo, ta sa kuu ndó na xí'i, ta sa kee ndó víko

ka'an noo, ta sa xi'i lóko ndo, ta sa ndaño'o ndó yoko, ña ko náta'an ini Ndios xiní na. ⁴ Ta naá ini na sa ne'e tá'an va'a xí'ín ndó sa'á ña ko kée ka ndo ndidaá ña kini yó'o, ta ká'an ndava'a na sa'a ndo viti. ⁵ Tído iin kuu kánian nak'i'o na kuendá noo Ndios sa'á ña kiní kée na, dá chi sa io nduu va Ndios ña kían keyíko na sa'á na takí, xí'ín sa'á na ni xi'i. ⁶ Sa'á ñoó ni seíd'o ta'ani na ni xi'i to'on va'a sa'a Jesús, dá kían, va'ará ni xi'i na tát'o'on kánian ndo'o ndidaá ñayuu, tído takí va nio ná kée Ndios.

Ná kee yó choon ni xi'o Ndios ña kat'i'a yó kee yó

⁷ Sa kua'an kuyati va ña naá ndidaá ña'a. Sa'á ñoó ndito koo ini ndo, ta kaño'o ini ndo ka'an ndo xí'ín Ndios. ⁸ Ta ña ndáya'i cháá ka kánian kee ndó kían ndino'o ini ndo ku'u ini ndo sa'á ñayuu xi'ín ndó, chi tá kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, dá kían ki'o ká'ano ini yo sa'a ná, va'ará kua'á nda'o kuachi kée na xía. ⁹ Ta koo ini ndo natiin va'a ndó ñani ndo tá kosaa na ve'e ndó, ta o sa ká'an kuachi ndo tá kée ndó dión. ¹⁰ Ta noo iin rá iin ndó ni xi'o Ndios ña kat'i'a ndó kee ndó iin choon, sa'á ñoó dákuá'ano ndó dao ka ñayuu xí'án. Chi ni ni'i ndo choon ña kechóon va'a ndó noo ndidaá ña maní ni xi'o Ndios noo ndo. ¹¹ Sa'á ñoó tá dána'a iin ndó, dá kían dána'a ndo tát'o'on ki'o ká'an to'on Ndios. Tá xínkuá'áchi ndó noo ñani ndo, dá kían kechóon ndó xí'ín ndée xi'o mií Ndios noo ndo. Ta sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoó natiin Ndios ndidaá tá'an ñañó'ó sa'a Jesucristo, na daá kuití kómí ndidaá tá'an ñañó'ó, ta daá dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo.

Ná kadij inio tá ndó'o nio yo sa'a Jesús

¹² Ñani maní, o sa naá ini ndo sa'á tandó'ó kini ndó'o ndó, tá'an ña xí'índodó ndo'ó. O sa ká'an ndó ña ko kánian ndo'o ndó dión. ¹³ Di'a kadij ini ndo sa'á ña ndó'o ndó tát'o'on ni ndo'o Cristo. Chi tá ná kasandaá kuu nandió koo na xí'ín ndidaá ña ndato kómí ná, dá kían nakuti ndó xí'an kadij iní ndo. ¹⁴ Tá ká'an

ndava'a ñayuu sa'a ndo sa'á ña kúu ndó kuendá Cristo, dá kían ndiká'an ndi kúu ví ndó, chi ió Espíritu ndato Ndios xí'ín ndó. Miían ndaa ká'an ndava'a ñayuu sa'a Espíritu, tído sa'a ndo'ó natiin na ñañó'ó. ¹⁵ Chi iin ña ka'an noo nda'o kían tá ndó'o nio ndo sa'á ña sa'áni ndo ndii, o sa'á ña kí'ín kuí'íná ndó, o sa'á ña kúu ndó na kini, o sa'á ña chírnee chítuu kúu ndó noo tandó'ó dao ka na. ¹⁶ Tído tá ndó'o nio ndo sa'á ña kúu ndó kuendá Jesús, dá kían ná dá'a ni xíka'an noo ndo. Di'a keká'ano ndó Ndios sa'á ña ndó'o ndó dión.

¹⁷ Dá chi sa ni kasandaá va kuu ña keyíko Ndios sa'á ñayuu na. Tá tá dinñó'ó keyíko na sa'a yóó, dá kían, ¿xíni ndí kían ndo'o na ko xíin kueíd'o to'on va'a sa'a Jesús tá ná keyíko sa'a ná? ¹⁸ Dá chi di'a kaá tuti ií Ndios:

Ndi ki'o ví kánian ndo'o nio na kée ña kóni Ndios, dá káki na.

Sa'á ñoó, ¿xíni ndí kían ndo'o na ko xíin kandísa Ndios, xí'ín na kée kuachi?

¹⁹ Sa'á ñoó tá kóni Ndios ña kían ndo'o nio ndo, dá kían nak'i'o ndó mií ndó noo ndá'a ná, chi iin na ndaa kúu na ni kava'a ñayuú yó'o. Ta daá koo ini ndo kee ndó ña va'a.

5

Di'a kánian kee na sá'ano né'e choon ve'e ño'o

¹ Ta kóni kakaj iin ña maní noo na sá'ano né'e choon noo ndo, chi na sá'ano ta'ani kúu yu'u. Ta ni xini xí'ín nooí tát'o'on ni ndo'o nio Cristo, ta koo ta'ani yu'u xí'ín ndó noo ndato káa na'a noo Ndios chí noo. ² Koo ini ndo kandaka ndó ñayuu Ndios ño'o tixi ndá'a ndo, ta kandaa va'a ndó na, tído o sa kée ndóan sa'á ña kánian kee ndóan, di'a kee ndóan xí'ín ndino'o ini ndo. Ta o sa kée ndóan sa'á ña kátoó ndo di'ón. Di'a kee ndóan sa'á ña ndino'o ini ndo kóni ndo chindeé ndó na. ³ Ta o sa kée ndó mií ndó iin sato'o noo na ndáka ndó. Va'a kaan kee ndó ña va'a noo ná, dá ná kat'i'a ta'ani na kee na dión. ⁴ Dá tá ná kasandaá kuu nandió koo

tuku Jesús, ña kúú míí sato'o noo ndidaá ña ndáka léko, dá natiin ndó iin corona, ña kúú ñañó'ó, ña kían ni iin kuu o naá.

⁵ Ta dión ni ndo'ó, takuáchí tákí, koo ini ndo kueídó'o ndó ña sá'ano né'e choon ve'e ño'o ndo. Ta ndidaá ní ndó kánian kueídó'o tá'an ndó xí'an nda'í ió ini ndo, chí:

Ko náta'an ini Ndios xiní ña ñayuu ió táyí ini,

ta dí'a xí'o na ña maní noo ñayuu ió nda'í ini.

⁶ Sa'á ñoó nda'í koo ini ndo kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, dá kían ná kí'o na ñañó'ó noo ndo tá ná kasandaá kuu ni kaxi míí ná. ⁷ Ta chikodó ndó ndidaá tandí'i ini ndó'o ndó noo ndá'a Ndios, dá chí noón kúú ña ndí'i ini sa'a ndo.

Kandaa ndo mií ndó noo ña u'u

⁸ Ta kaon koo ndó, ta kaño'o ini ndo kandeí ndó, chí ña u'u kían xiní u'u ndo'ó. Táto'on kí'o kée iin ndika'a toondó, kí'o dión kéean xionooan ndúkúán ndá yoo kendava'a xí'an. ⁹ O sa kónó ndó ña dátuyán ndo'ó. Kuíta toon ndó xí'in ña kándéé iní ndo Jesús, dá kandeé ndó xí'an. Chí sa ná'á vá ndó ña kí'o dión ta'ani ndó'o ní'o dao ka ña kúú kuendá Jesús ndéi iin ní kúú ñayuu. ¹⁰ Tído Ndios, ña xí'o ndidaá ña maní noo yo, noón kúú ña ni kana yó ña kandeí chí chí yó noo ndato náye'e sa'á ña ni kee Jesucristo. Sa'á ñoó, tá ni ndí'i ni ndo'o ní'o ndo cháá, dá ndendaá ña ndo'ó, ta nachikata ndaá ña ndo'ó, ta kí'o na ndéé noo ndo, ta ndendakí ná ndo'ó xí'in ña kándísa ndó. ¹¹ Ta daá kuití ná natiin na ñañó'ó, ta daá ná dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo.

Yó'o ká'an Pedro ndisá'an noo ndí'i

¹² Ta xí'in ñani yo Silvano, tá'an ra kúú iin ta ná'í in ndaá xí'in Jesús, ni taai cháá to'on noo tuti yó'o kosaaan, dá ka'an ni'inii noo ndo, ta xí'o ndaái kuendá ña kí'o dión kémani Ndios ndo'ó, ta sa ño'ó ndó tixi ña maní yó'o viti. ¹³ Ta ña kúú kuendá Jesús ndéi chí Babilonia, tá'an ña ni kaxi míí Ndios táto'on kí'o ni kaxi na ndo'ó, xí'in ñani yo Marcos, ña kúú táto'on

de'e mií yu'u, tánda'á ndisá'an kosaa noo ndo. ¹⁴ Ta ña ka'an tá'an ndó ndisá'an ná kakuuan ña chitó tá'an ndó noo ndo sa'á ña kú'u ini sa'a sátá'an ndó. Ta daá kuití ná koo va'a ini ndo'ó, ña kúú kuendá Jesucristo. Dión ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu ni taa San Pedro ni sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Ká'an Pedro ndisá'án

¹ Yu'u kúú Simón Pedro, na kéchóon noo Jesucristo. Ta kúú iin apóstol, na né'e to'on na. Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín ndo'ó, chi sa'á ña kenda Ndios, na kúú Jesucristo, na dá'akaki ñaá, sa'á ñoó ni ni'í ndo ña kándéé iní ndo ná tát'on k'i'o kándéé iní ñaá mií ndú. ² Ná kemáni cháá ka Ndios ndo'ó, ta ná k'i'o cháá ka ña koo va'a ini ndo sa'á ña kanda va'a ini ndo sa'á mií ná, xí'ín sa'a sato'o yo Jesús.

Ndi'i ini ndo na'a ndo mií ndó ña kúú ndó ñayuu ni kana Ndios

³ Ta xí'ín ndéé mií ná xí'o na ndidaá tá'an ña'a xín'ó'ó yó, dá kataki yo kandeí yó, ta kee yó ña kóni mií ná, dá chi sa ná'á va'a yó sa'a mií Ndios, na ni kana ñaá sa'á ña ndato na xí'ín sa'á ña kúú ná na ndaa. ⁴ Ta sa'á ña k'i'o dión kúú ná, sa'á ñoó ná'á yó ña ni'í yo ña ndato xí'ín ña ná'ano ni kaa na k'i'o na noo yo. Ta sa'á ña ni kandoo na kee na dión xí'ín ndó, sa'á ñoó koni ndo kankuei xoo ndó noo ña kini katoó ñi ndo keean ñayuu yó'o, dá kasandaá ndo koo vii ndo tát'on k'i'o vii mií ná. ⁵ Sa'á ñoó ndi'i ini ndo ña kakuu ndó ñayuu ndaa, ná dá'a ni kandeé oon ini ndo ná. Ta ná dá'a ni kakuu ndó ñayuu ndaa oon ni, ndi'i ta'ani ini ndo ña kían kana'á cháá ka ndo ña kóni Ndios, ⁶ ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo chituu ndó mií ndó, dá ná o yá'a ndó kee ndó kuachi. Ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo kandita toon ndó xí'ín to'on Ndios. ⁷ Ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo koni ndo dao ka ñayuu tát'on k'i'o ndó'o

ndo xí'ín na ve'e mií ndó. Ta o duú ña yó'o oon ni ndi'i ini ndo kee ndó, di'a ndi'i ta'ani ini ndo ku'u ini ndo sa'a ná. ⁸ Tá kée ndó ndidaá ña yó'o, ta ni nakutí ndó xí'án, dá kían o kándeí oon ta'on ndó, ta o kakuu ndó na ko choon. Di'a kana'á cháá ka ndo sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yo. ⁹ Tído na ko kée ndidaá ña yó'o, noón kúú na ndadí noo, ta kúú ná tát'on iin na ko túu noo, ta ni nandodó na ña ni dandoo Ndios ndidaá kuachi ni kee na tá sata.

¹⁰ Sa'á ñoó, ñani mií, ndi'i ini ndo na'a ndo mií ndó ña kúú ndó ñayuu ni kana Ndios, ña kúú ndó ñayuu ni kaxi mií ná. Dá chi tá kee ndó dión, dá kían ni iin kuú ta'ón o kána xoo ndó noo ná. ¹¹ Ta kúú natiin va'a ñaá sato'o yo Jesucristo, na dá'akaki ñaá, noo dándaki kuii na xí'an kadii ini na.

¹² Sa'á ñoó o dándi'i ta'on yu'u ña kían dándusaa ini ndo'ó sa'a iin rá iin ña'a yó'o, va'ará sa ná'á va'a ndó ña, ta va'ará ndíta toon ndó xí'ín ña ndaa. ¹³ Chi iin ña va'a kían noo yu'u ña dándusaa ini ndo'ó sa'a ndidaá ña yó'o xían nani takí ndíxi koño yó'o. ¹⁴ Dá chi ná'í ña sa yati va kasandaá ña dánkooi yiki koño yó'o tát'on k'i'o ni ka'an sato'o yo Jesucristo xí'ín ña kían kánian ndo'i. ¹⁵ Tído chó'on nda'o ini kásto'on yiko sa'a ndidaá ña yó'o, dá kían, tá ni xí'ii, dá kían daá kaño'o ini ndo sa'án.

Nda induú táj ni ka'an Ndios ni chindaya'i na Jesús

¹⁶ Tá ni kasto'on ndu xí'ín ndó sa'a choon kómí sato'o yo Jesucristo, xí'ín sa'á ña nandió ko na kasaa na, ko ní kéchóon ndu cuento to'ón, ña ni ndaki ini mií ndú. Di'a ni kasto'on ndu ña ni xini xí'ín noo ndú ña miían ndaa kuiti kómí ná choon ká'ano. ¹⁷ Chi ni natiin na ñaño'ó noo tatá Ndios, ta ni keká'ano ñaá ná, dá chi nda induú noo ió na xí'ín ñaño'ó táj ni ka'an na: "Ta yó'o kúú de'e maní yu'u, ta náta'an nda'o ini xini xí'í." ¹⁸ Ni seídó'o ndu'u to'on yó'o, ña ni kii chí induú káa, tá ni sa'an ndu xí'ín Jesús dini iin yuku ii.

19 Sa'á ñoó kándaá iniõ ña miían ndaa ñi xinkoo ña ñi taa profeta tá sa na'á. Ta va'a kee ndó tá ná ki'o ndó mií ndó ña kían kueídó'o ndóan, chi kían táto'on iin ña dátoon noo ndo xían nani iin naá nda natuu noo, dá dátoon Jesús nío ndo táto'on ndato tóon kimi tá ñi xino rí na'a. 20 Tído noo ndidaá ña'a kánian kana'á ndó ña ni iin tó'on to'on ñi taa profeta noo tuti ij Ndios ko ní ndáki ini ñaxintóni mií rá, 21 chi ni iin tó'on to'on ñi taa ra ko ní ndáki ña diní ni iin taa ñayuu yó'o. Mií vá Espiritu ij Ndios ñi datóon ñaxintóni taa ñi kaxi mií ná, dá ñi taa ra ña.

2

Kandaá ndo mií ndó, chi kasaq taa dána'a ña to'ón, ta katoó ra dánda'í ra ndo'ó

1 Tído ñi sa ndei ta'ani profeta to'ón ñoo Israel tá sa na'á. Dión ta'ani kaño'o taa dána'a ña to'ón tein ndo'ó, ta chi'i ra cháá ña to'ón tein ña dána'a ra noo ndo, ña kían dátuu ñaá. Ta o nákoní ta'on ra sato'o yo Jesús, na ñi chiya'i sa'á kuachi ra. Ta sa'á ña kee ra dión, sa'á ñoó iin ndakána vá naá rá. 2 Ta kasá'a kua'á nda'o ñayuu kee na ña ka'an noo kee taa ñoó, ta sa'a mií rá ka'an ndava'a ñayuu sa'á ña ndaa kándisa yó. 3 Ta sa'á ña kúu rá taa katoó di'ón, sa'á ñoó ndukú rá ndi kee ra dánda'í ra ndo'ó xí'in ña to'ón. Tído nda rá sa na'á nda'o ió nduu Ndios dándó'o na nío rá, ta sa kuyati va ña naá rá vei ña.

4 Dá chi ko ní xi'o ká'ano ta'on ini Ndios sa'a ángel ñi kuei noo kuachi, di'a ñi dakuéi ñaá ná nda indayá, ta ñi sadi ni'ini ñaá ná ini káo konó noo iin naá yái, ta ñoó ño'an ndátian keyíko sa'án.

5 Ta ni ko ní xi'o ká'ano ta'on ini Ndios sa'á ñayuu ñi sa ndei sa na'á. Sava'a iin tó'on taa ñi dakáki Ndios ñi sa naní Noé, tá'an ra sa daná'a noo ñayuu ña kendísá'ano na, ta ñi dakáki ta'ani Ndios usa ka na ve'e ra. Dá ñi danaá na ndidaá ñayuu ko ní xín nakoni ñaá ñoó xí'in takuí kua'a.

6 Ta ñi danaá ta'ani na ñoo Sodoma xí'in Gomorra, chi ndaa yaa óon ñi

dankoo naan, dá ná kana'á yó ndí kían ndo'o ñayuu ko xín nakoni Ndios. 7 Tído ñi dakáki na Lot noo tandó'ó ñoó, chi ñi sa kuu ra iin taa ndaa, chi sa kekini ini ra sa xini ra ndidaá ña kini sa kee ñayuu ñoo ñoó. 8 Chi iin taa ndaa ñi sa kuu ra, ta ñi sa io ra tein ñayuu ñoó. Ta sa'á ña kómí rá iin nío va'a, sa'á ñoó tá kuu tá kuu sa kunda'í ini ra sa'á iin rá iin ña kini sa xini ra xí'in ña sa seídó'o ra sa kee ñayuu ñoó.

9 Chi ió choon noo ndá'a sato'o yo Ndios dakáki na ñayuu ndíta xoo na noo tandó'ó. Ta taó xoo na ñayuu káni kaño'o na ndadí va'a na nda ná kasandaá kuu keyíko sa'a ná. 10 Tído ka'í ka ví ndo'o na kée ndidaá ña kini kóni mií ná, xí'in ña kóni ñíi ná, chi ni na sa'ándá choon ko nákoní na.

Maestro to'ón yó'o kúu ra ndeé to'on, ta chindaá noo rá, chi ni ko chítuu ini ra kenóo ra ña kómí choon ná'ano. 11 Ndakí cháá ka ángel o duú taa to'ón yó'o, ta kómí ná cháá ka choon o duú mií rá, tído ko chindaá noo ná kenóo na ña kómí choon ná'ano ñoó, ta ko dáta kuachi ñaá ná noo Ndios. 12 Tído taa to'ón yó'o kúu ra ká'an sa'á ña ko kandaá ini ra. Ta kúu rá táto'on kíti ndéi ndava'a, chi ñi kaki rí ña kían tiin ñayuu ri, dá ka'ání ná ri. Ta ki'o dión ndo'o taa yó'o, chi naá rá tein ña kini kée ra. 13 Ta miían chiya'i ra sa'a ndidaá ña kini kée ra, chi va'ará nduú kían, katoó ra kée ra ndidaá tá'an ña kini kóni ñíi rá, ta ni lú'u ko káka'an noo rá kée ra dión. Sa'á ñoó kúu rá ña ñi tuú, ña ñi tei'i tein ndo'ó. Ta nda noo sásá'an dáó rá xí'in ndó, kadij iní ra kée ra ña kini. 14 Ta ko kuú kande'é oon ra na ñá'a, kúu sa yá'a va ra nákaní lóko ini ra xini ñaá rá. Ta ko sá tuu ra ña kían kée ra kuachi. Ta kándéé rá dáxino ini ra na vitá ini, dá kee na ña kini. Ta kúu rá taa ñi katí'a katoó di'ón. Ta kúu rá taa ñi kandoo ndo'o nío kee Ndios. 15 Ta ñi dankoo ra íchi ndaa, ta ñi ndiko ra íchi kini, tá'an ña ñi ndiko Balaam, de'e taa naní Beor, chi sa'á di'ón ñi kee ra, sa'á ñoó ñi ndiko ra íchi kini. 16 Ta ñi nani ra sa'á ña kini ñi kee ra ñi kee burro ra, kirí ko ká'an. Chi

n̄i ka'an r̄i x̄i'ín rá tátō'on k̄i'o k̄ee iin ñ̄ayuu, ta k̄i'o dión n̄i ch̄ituu r̄i ñ̄a kini kua'an taa ñ̄oó kee ra.

17 Ta ndidaá taa to'on yó'o kúu tátō'on pozo ichi, ta kúu rá tátō'on viko táchi kua'an xoo di'a, xoo di'a. Ta sa io nduu va iin yái noo ín naá kaño'o chíchi rá chiya'i ra sa'á ñ̄a kini k̄ee ra. 18 Ta ká'an ra to'on táyíi x̄i'ín to'on x̄ixi. Ta dáka'an ra ñ̄ayuu kee na ñ̄a kini x̄i'ín ñ̄i ná x̄i'ín ñ̄a ka'an noo, ta k̄i'o dión dáxino ini ra ñ̄ayuu duú n̄i taó xóo mií ná tein ñ̄a kini, dá nandió kuéi tuku na kee na ñ̄a. 19 Ch̄i ká'an ra x̄i'ín ná ñ̄a tá kee na dión, dá k̄ian o dándáki ñ̄aá ni iin ñ̄a'a. Tído ñ̄o'ó īi vá rá t̄ixi ndá'a ñ̄a ka'an noo, ta dándáki ñ̄aá. Dá ch̄i tá kándéé iin ñ̄a'a dándákian yó, dá k̄ian ñ̄o'ó yó t̄ixi ndá'an.

20 Ta sa n̄i kankuei xoo ñ̄ayuu ñ̄oó tein ndidaá ñ̄a kini ió ñ̄ayuu yó'o sa'á ñ̄a n̄i kasandaá na ná'á ná sa'a sato'o yo Jesucristo, na n̄i dakáki ñ̄aá. Tído tá ná nandió kuéi na nach'i tuku na mií ná tein ñ̄a kini, dá k̄ian ka'í ka ví yako na o duú tátō'on k̄i'o sa ndaa na tá ko ñ̄a'a kana'á ná Jesús. 21 Va'a cháa ka ñ̄a ní x̄io dá'a ni kana'á ná ñ̄a ndaa sa'a Ndios, o duú kaan n̄i kasandaá na ná'á ná ñ̄a, ta n̄i x̄io kao na choon īi n̄i sa'anda Ndios noo ná. 22 Dá ch̄i ndó'o na tátō'on k̄i'o kua'an to'on ndichí ká'an ñ̄ayuu ñ̄a k̄ian kaá di'a: "Nandió kuéi t̄ina seí r̄i ñ̄a n̄i ndusa r̄i, ta nandió kuéi ta'ani kochi n̄i chichi k̄ondee r̄i noo ndei'í."

3

Di'a koo tá ná nandió koo Jesús kasaa na

1 Na man̄i, ñ̄a yó'o kúu tuti kúu uu táai kosaa noo ndo, ta noo ndi nduuan ká'an ni'inii noo ndo, dá dándótoi ñ̄axintóni vii ndo, 2 dá ná ndusaa ini ndo ñ̄a n̄i ka'an ndidaá profeta Ndios tá sata, ta ndusaa ta'ani ini ndo sa'a choon n̄i sa'anda na kúu sato'o yo, na dáka'ki yó noo kuachi, ch̄i n̄i daná'a taa né'e to'on na noo ndo sa'a choon yó'o.

3 Dinño'ó kóni ñ̄a kana'á ndó ñ̄a tein kuu noo ndi'í ndakuei taa kediki

ndaa ra ñ̄a ndaa kándisa yó, ch̄i kakuu ra taa kandeí kee ñ̄a ka'an noo kóni mií rá. 4 Ta kaa ra x̄i'ín ndó: "¿Ndi-va'a o ñ̄a'a nandió koo Jesús kasaa na tátō'on k̄i'o n̄i x̄i'o na to'on na? Dá ch̄i nda rá n̄i x̄i'í na yatá ve'e yó, ni iin tó'ón ta'on ñ̄a'a ko nádaon. Ch̄i nda rá n̄i kasá'á sa'a ñ̄ayuu yó'o, ta nda viti, ni iin tó'ón ta'on ñ̄a'a ko nádaon", kaa ra. 5 Ta o kóni ra nakoni ra ñ̄a nda mií sa'a n̄i kava'a Ndios induú kaa x̄i'ín to'on na, ta n̄i kava'a ta'ani na noño'o yó'o, tá'an ñ̄a n̄i ndaki tein takuií n̄i kee na, ta x̄ito na ñ̄a x̄i'ín takuií. 6 Ta x̄i'ín takuií ta'ani n̄i danaá Ndios noño'o yó'o tá sa na'á. 7 Ta ndaa na induú x̄i'ín noño'o yó'o x̄i'ín to'on mií ná, ch̄i n̄i taó xóo na ñ̄a, ñ̄a k̄ian kei ñ̄a kee ñ̄o'ó ita tá ná kasandaá kuu keyiko na sa'a ndidaá ñ̄a'a, ta danaá ndi'í na ñ̄ayuu k̄ini.

8 Ta kóni ñ̄a kana'á ndó, na man̄i, ñ̄a noo sato'o yo Ndios, iin kuu k̄ian tátō'on iin mil kuia, ta iin mil kuia k̄ian tátō'on iin kuu. 9 Ta ko kúkueé ta'on sato'o yo Ndios noo to'on n̄i x̄i'o na noo yo, tátō'on k̄i'o nákanini dao ñ̄ayuu. Di'a ndati kueé na yó, ch̄i ko kóni na ñ̄a naá ni iin tó'ón yó, di'a kóni na ñ̄a ndidaá tá'an ñ̄ayuu ná nandikó iní na sa'á kuachi k̄ee na. 10 Tído tátō'on k̄i'o iin ndakána kasaa ta kui'íná sakuaá, k̄i'o dión iin ndakána ta'ani kasandaá kuu nandió koo tuku sato'o yo Jesús. Tá ná kasandaá kuu yó'o, n̄i'í nda'o n̄i'í induú kaa, dá naáan. Ta kei ndi'í ñ̄a'a ñ̄o'ó noo dikó kaa, dá nduti ndi'an. Ta naá ndi'í noño'o yó'o x̄i'ín ndidaá ñ̄a'a ió nooán kee ñ̄o'ó ita.

11 Ta sa'á ñ̄a naá ndidaá ñ̄a yó'o, sa'á ñ̄oó ndi k̄i'o ví k̄anian koo vii ndo, ta kee ndó ñ̄a kóni Ndios. 12 Dión kee ndó x̄ian nani ndati ndó, ta ndundéé ndó kee ndoan, dá ná kasandaá k̄i kuu n̄i kaxi Ndios ñ̄a nandió koo sato'o yo kasaa na. Ch̄i kuu dáá ñ̄oó kei ndi'í induú kaa, dá naáan, ta ndidaá ñ̄a'a ñ̄o'ó kaa kei ita ndi'an, ta nduti ndi'an. 13 Tído yóo, ndati yó x̄inkoo to'on n̄i x̄i'o Ndios noo yo, ch̄i n̄i kaa na ñ̄a kava'a na induú saá x̄i'ín noño'o saá noo koo ndino'o ñ̄a ndaa.

¹⁴ Sa'á ñoó, na maní, xían nani ndéi ndó ndáti ndó ña dión koo, koo ini ndo xí'ín ndino'o ini ndo koo vii ndo, kandeí ndúsá'ano ndó, ta kandeí va'a ndó nda ná kasandaá kuu nandió koo Jesús. ¹⁵ Ta kana'á ndó ña ndáti kueé sato'o yo Jesús, dá kasaa na, chí kóni na ña káki kua'á ka ñayuu. Ta dión ta'ani ni kandaá ini ñani maní yo Pablo, chí mií Ndios ni datóon ñaxintóni ná, sa'á ñoó ni taa na dión, dá kandaá ini ndo. ¹⁶ Ta ká'an na sa'á ña yó'o noo ndidaá tuti ni tanda'á ná ni sa'an noo dao ka na kúú kuendá Jesús. Ta kuáchi nda'o kandaá ini yo dao to'on ni ka'an na. Ta nádaon dao ñayuu ko ná'á, xí'ín na vitá ini, to'on ni taa Pablo, ta nádaká náan tát'o'on kí'o nádaká ná dao ka to'on, ña káa noo tuti ij Ndios. Ta ni'ij ná ña naá ná sa'á ña kée na dión.

¹⁷ Sa'á ñoó, ndo'ó, na maní mií, sa ná'á vá ndó sa'á ndidaá ña yó'o, sa'á ñoó koo ini ndo kandaá ndo mií ndó, dá ná dá'a ni kandía ndó ña to'ón dána'a ñayuu yako ñaxintóni, chí oon ni ví kankuei xoo ndó noó ña ndaa kándisa yó. ¹⁸ Di'a koo ini ndo kua'ano ndó noó ña maní ni kee Ndios sa'a yo. Ta koo ta'ani ini ndo kana'á cháá ka ndo sa'a sato'o yo Jesucristo, na dáka'ki ñaá. Ta mií ná ná natiin ñañó'ó kuu víti xí'ín ndidaá tá'an kuu. Dión ná koo.

To'on yó'o kían mií noó ni taa San Juan ni sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Yó'o ká'an San Juan sa'a Jesús, na xí'o ña kataki chíchí yó

¹ Kásto'on ndu'u xí'in ndo'ó sa'á na sa daá ió tá ni kava'a ñayuu yó'o. Chì ni seídó'o ndu ña ni ka'an mií ná, ta ni xini ñaá ndú xí'in noo ndú, ta ni xini va'a ndu ndidaá ña ni kee na, ta kúú ni tiin ñaá ndú xí'in ndá'a mií ndú. Ta na yó'o kúú to'on xí'o ña kataki chíchí yó. ² Ta ni na'a noó na xí'o ña kataki chíchí yó noo mií ndú, ta ni xini ñaá ndú. Sa'á ñoó xí'o ndaa ndu kuendá sa'á ña ni xini ndu, ta kásto'on ndu sa'á na daá takí kuií, na sa daá ió xí'in tatá yó Ndios. Ta ni kixi na, ta ni na'a noo ná noo ndú. ³ Ta kásto'on ndu xí'in ndó sa'á ña ni xini ndu, xí'in sa'á ña ni seídó'o ndu, dá kían iin tó'on ná kakuu ndó xí'in ndu'u, tát'o'on k'i'o iin tó'on kúú ndu'u xí'in tatá yó Ndios, xí'in de'e na Jesucristo. ⁴ Ta taa ndu to'on yó'o kosaa noo ndo'ó, dá kían ndino'o ini ndo ná kadii ini ndo.

Miian kánian nakoni yo ña yá'a yó kée yó kuachi noo Ndios

⁵ Di'a kua'an ña ni daná'a Jesucristo noo ndú'u, sa'á ñoó kásto'on ndu xí'in ndó. Chì ni daná'a na noo ndú ña ndato tóon Ndios, chì na vii kúú ná, ta ni lú'u ko iin naá ná. ⁶ Sa'á ñoó tá kaá yo ña iin ni nduu yó xí'in ná, ta xionoo ií yo íchì noo iin naá, ña kúú íchì kini, dá kían kúú yó ñayuu to'on, ta ko kée yó ña ndaa. ⁷ Tído tá xionoo yó íchì ndato tóon, ña kúú íchì vii, tát'o'on k'i'o ndato vii kúú mií Ndios, dá kían iin ni nduu iin rá iin yó, ta ni ndoo kuachi yó ni kee ni de'e na Jesucristo. ⁸ Chì tá kaá yo ña ko kée yó kuachi, dá kían danda'í yo mií vá yó, ta ko ta'ón ña ndaa nákaa ini nío yo. ⁹ Tído tá ná na'o yo kuachi yó noo Ndios, dá kían k'i'o ká'ano ini na sa'a yo, ta nduvii ná yó noo ndidaá ña kini kée yó, chì iin na

ndaa kúú ná, ta iin ndaa na xí'in to'on ni ka'an na. ¹⁰ Chì tá kaá yo ña ko kée yó kuachi, dá kían ketó'ón yó Ndios, ta ko ta'ón to'on na nákaa nío yo.

2

Jesús kúú na ni chiya'i sa'a kuachi yó ndika cruz

¹ De'e kuáli mií, táai ndidaá kúú to'on yó'o kosaa noo ndo, dá kían ná dá'a ni kee ndó kuachi. Tído tá ni ya'a iin káa ndó ni kee ndó kuachi, kana'á ndó ña ió iin na seí nda'í sa'a yo noo tatá Ndios. Ta na yó'o kúú Jesucristo, na kúú na ndaa. ² Ta na yó'o kúú na ni chiya'i sa'a kuachi yó, dá kuu ku'u ká'ano ini Ndios sa'a yo. Ta o duu sa'a kuachi yó oon ni ni chiya'i na sa'a, nda sa'a kuachi ndidaá kúú ñayuu ndéi ñayuu yó'o ni chiya'i na.

Tá miian ndaa ná'a yó Ndios, dá kían kánian kueídó'o yó choon sa'ándá na

³ Tá kée yó choon sa'ándá Ndios, ñoó kían xí'o ña kandaá ini yo ña miian ndaa ndisa ná'a yó na. ⁴ Ta ndi ndaa mií na kaá ña ná'a ná Ndios, ta ko kée na choon sa'ándá na, dá kían kúú ná ñayuu to'on, ta ni lú'u ña ndaa ko nákaa ini nío ná. ⁵ Tído na kée choon sa'ándá to'on Ndios, noón ndisa kúú na ni kasandaá kú'u ini sa'a dao ka ñayuu tát'o'on k'i'o kée Ndios. Ta ña yó'o xí'o ña kandaá ini yo ña ñó'o yó noo ndá'a ná. ⁶ Tá kaá yo ña ñó'o yó noo ndá'a Ndios, dá kían kánian kee yó tát'o'on k'i'o ni sa kee na tá sa xionoo na ñayuu yó'o.

Táa Juan iin choon saá

⁷ Ñani, ko ta'ón choon saá kían táai kosaa noo ndo. Di'a choon yatá kían, tá'an ña sa daá ió noo ndo nda mií sa'a, chì ña yó'o kúú choon yatá ni seídó'o ndó nda mií sa'a. ⁸ Tído kuu va kaa yo ña iin choon saá kían táai kosaa noo ndo, chì miian ndaa ni kee Jesús choon yó'o, ta nda mií ndó kée ña. Chì sa kua'an ndañó'ó vá ña iin naá noo ñayuu, ta sa kua'an natuu va noo ná kée mií Ndios. ⁹ Ta ndi ndaa na kaá ña nákaa na íchì noo ndato tóon, ta xini

u'u jí vá ná ñani na, dá kían nákaa jí vá ná íchi noo íin naá, ña kúú íchi kini. ¹⁰ Tído na kú'u ini sa'a ñani na, noón kúú na nákaa íchi noo ndato tóon, ta kọ ta'ón ña'a kedaá xí'ín ná, dá kankao na noo kuachi. ¹¹ Tído na xini u'u ñani na, noón kúú na nákaa noo íin naá, ta xionoo na íchi noo íin naá, ta kọ ná'á ná ndeí chí ko'on na, dá chī nī sadi va ña íin naá nduchí noó na.

¹² De'e kuálí, táai to'on yó'o kosaaan noo ndo, dá chī sa nī xī'o ká'ano va ini Ndios sa'á kuachi ndó sa'á ña nī kee Jesús. ¹³ Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, na kúú tatá, dá chī sa ná'á vá ndó sa'á na sa daá ió tá nī kava'a ñayuú yó'o. Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, takuáchí tákí, dá chī nī kandeé ndó xí'ín ña u'u. Ta táai to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, de'e kuálí, dá chī sa nī kasandaá ndo ná'á va'a ndó tatá Ndios. ¹⁴ Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, na kúú tatá, chī sa ná'á vá ndó sa'á na sa daá ió tá nī kava'a ñayuú yó'o. Ta táa ta'ani yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo'ó, takuáchí tákí, dá chī ndíta toon ndó xí'ín Ndios, ta nī natiin ndó to'on na ini nío ndo, ta nī kandeé ndó xí'ín ña u'u.

O sa ndí'i ini yo sa'á ña kúú kuendá ñayuú yó'o

¹⁵ O sa ndí'i ini ndo sa'á ña kúú kuendá ñayuú yó'o, nī sa'á ña'a ió nooán. Ta ió iin kaa ndó ndí'i ini sa'á ña ió ñayuú yó'o, dá kían kọ kóni ta'on ndó tatá Ndios. ¹⁶ Dá chī ndidaá ña'a kúú kuendá ñayuú yó'o, ña kúú kuachi kátoó ñayuu kée na xí'ín ñi ná, xí'ín ña kátoó na kakomí ná ndidaá ña'a xini na, xí'ín ña kátoó na kandaya'i mií ná, ni iin ña yó'o kọ véi noo Ndios, ña'a kuendá ñayuú yó'o va kían. ¹⁷ Ta sá ndí'i va ñayuú yó'o kua'an xí'ín ndidaá ña kini kátoó ñayuu kée na. Tído na ndeí kée ña kóni Ndios, noón kúú na kataki chíchí.

Kandaá ndo mií ndó, chī ndeí kúú mií vá xionoo taa xini u'u Jesucristo

¹⁸ De'e kuálí, sa kua'an kasandaá va tiempo noo ndí'i. Sa nī seídó'o vá ndó ña kasaa iin taa xini u'u Cristo, ta

ndee ra mií rá kúú rá Cristo. Ta sa nī kasá'á vá xionoo kua'á nda'o taa xini u'u Cristo. Sa'á ñoó sa kátóni va inio ña sa kua'an kasandaá tiempo noo ndí'i. ¹⁹ Ta tein mií vá yó nī kankuei ra, tído o duú kuendá yo nī sa kuu ra. Dá chī tá kuendá yo nī sa kuu ra, dá kían kandita toon ra xí'ín yó, ní kúu. Díón nī kee ra, dá nī kandaá ini yo ña o duú ndi ndi'i ra kúú kuendá yo.

²⁰ Tído nī nakutí ndó xí'ín Espíritu ií Ndios, sa'á ñoó kandaá va'a ini ndo ndí kían kúú ña ndaa. ²¹ Ta kọ táa ta'on yu'u to'on yó'o kosaaan noo ndo sa'á ña kọ ná'á ndó ndí kían kúú ña ndaa. Di'a táai ña kosaa noo ndo sa'á ña ná'á ndóan. Chī sa ná'á va'a ndó ña ni iin tó'ón ña to'ón o kúu kakaá tein ña ndaa. ²² Ta, ¿ndá yoo kúú na to'ón? Na to'ón kúú na kọ nákoní ña Jesús kúú Cristo, na dákaiki ñaá. Tá'an na kée díón, noón kúú na xini u'u Cristo, chī kọ nákoní na tatá Ndios, ta ni de'e na. ²³ Ta ndi ndáa na kọ nákoní de'e Ndios, noón kúú na kọ ta'ón tatá Ndios ió xí'ín ná. Tído na nákoní de'e Ndios, noón kúú na ió tatá Ndios xí'ín ná. ²⁴ Koo ini ndo kandita toon ndó xí'ín ña nī seídó'o ndó sa'a Jesús nda rá mií sa'a. Dá chī tá ndíta toon ndó xí'ín ña nī seídó'o ndó, dá kían ñó'o ndó noo ndá'a de'e Ndios, ta ñó'o ta'ani ndó noo ndá'a tatá na. ²⁵ Chī nī xī'o Jesús to'on na noo yo ña kían kī'o na ña kandeí chíchí yó xí'ín mií ná.

²⁶ Ta táai to'on yó'o kosaa noo ndo, dá kandaá ini ndo ndi kée taa kátoó danda'í ñaá. ²⁷ Tído sa nī nakutí ndó xí'ín Espíritu ií Ndios, ta daá ió va na xí'ín ndó. Sa'á ñoó kọ xínño'ó ka ndo ña dána'a dao ka ñayuu noo ndo, dá chī sa'á ña nī nakutí ndó xí'ín Espíritu ií Ndios, sa'á ñoó nī dána'a na noo ndo sa'a ndidaá kúú ña'a. Ta ña dána'a na noo ndo kúú ña ndaa, ta kọ kían ña to'ón. Táto'on kī'o nī dána'a Espíritu ií noo ndo, kī'o díón koo ini ndo kandita ndaa ndo xí'ín Jesús.

²⁸ Ta viti, de'e kuálí, kandita toon ndó xí'ín Jesús, dá kían koo tandee íni noo ndo tá ná na'a noo tuku na noo yo. Ta ni iin ña'a o kedaá xí'ín ndó, dá xíka'an noo ndo tá ná nandío kọo

na kasaa na. ²⁹ Ta sa ná'á ndó ña kúu ná iin na ndaa, ta kánian kana'á ta'ani ndó ña ndi ndaa na kée ña ndaa, noón kúu de'e Ndios.

3

Kúu yó de'e Ndios

¹ Kande'é ndó ndi k'i'o ví kú'u ini tatá Ndios sa'a yo, chí ni xi'o na ña kían kuu kananí yó de'e mií ná, ta miían ndaa dión kían. Sa'a ñoó na kúu kuendá ñayuu yó'o kó nákoní na yó, ña kúu yó de'e Ndios, dá chí ni mií Ndios kó nákoní na. ² Na maní, sa kúu vá yó de'e Ndios viti, ta kámani vá kandaá ini yo ndí kían kasandaá yo kakuu yó. Tído sa ná'á yó ña tá ná nandió koo Jesús kasaa na, dá kían kakuu yó táto'on k'i'o kúu mií ná, dá chí koni túu yó na táto'on k'i'o káa rá ió na. ³ Ta ndidaá kúu na kómí tandee iní yó'o, noón kúu na ndúvii mií, táto'on k'i'o vii mií Jesús.

⁴ Ta ndi ndaa ñayuu yá'a kée kuachi, noón kúu na xi'o kao na choon ni sa'anda Ndios. Dá chí ndidaá tá'an kuachi xi'o kao choon ni sa'anda Ndios. ⁵ Ta sa ná'á va'a ndó ña ni kii Jesús ñayuu yó'o ni dítá ná yó noo kuachi, ta ni iin tó'on kuachi mií ná kó ní sá io. ⁶ Ta ndidaá ñayuu ñó'o noo ndá'a Jesús kó yá'a ta'on na kée na kuachi. Tído ndidaá na yá'a kée kuachi, ni iin kuu kó ní xini na Jesús, ta ni kó ná'á ñaá ná.

⁷ De'e kuálí, o sa kónó ndó ña dándá'í ñaá ñayuu, chí ndi ndaa mií vá ñayuu kée ña ndaa, noón kúu ñayuu ndaa, táto'on k'i'o ndaa mií Jesús. ⁸ Tído na kée kuachi, noón kúu kuendá ña u'u, dá chí ña u'u kían kée kuachi ndá rá ni kasá'á sa'a ñayuu yó'o, ta nda viti kée iían dión. Sa'a ñoó ni kixi de'e Ndios ni danaá ná ña kini kéean. ⁹ Ta ñayuu ni nduu de'e Ndios kó kée ka kuachi, dá chí ña kóni Ndios nákaa ini níó ná. Sa'a ñoó o kúu ta'on ya'a na kee na kuachi sa'a ña ni nduu na de'e Ndios. ¹⁰ Ta k'i'o dión kandaá iniyo ndá yoo kúu de'e Ndios, ta ndá yoo kúu de'e ña u'u. Chí ñayuu kó kée ña ndaa, xí'ín na kó kú'u ini sa'a ñayuu xi'ín ná, noón kúu na kó kúu de'e Ndios.

Ná koo ini yo ku'u ini sa'a sátá'an yo

¹¹ Ta ña yó'o kúu to'on va'a ni seídó'o ndó nda mií sa'a, ña ná ku'u ini sa'a sátá'an yó. ¹² Ta ná dá'a ni kee yó táto'on k'i'o ni kee Caín tá sa na'á, chí ni sa iin ra xoo ña u'u. Sa'a ñoó ni sa'ání rá ñani ló'o mií rá. Ta, ¿ndiva'a ni sa'ání ñaá rá, ká'án ndo'ó? Dá chí ndino'o ña kini va sa kee ra, ta ndino'o ña va'a ni sa kee ñani ra noo Ndios. ¹³ Sa'a ñoó, ñani mií, o sa náá ini ndo tá xini u'u ñaá ñayuu kó ná'á Ndios. ¹⁴ Ta ná'á yó ña sa ni kanxoo yó noo kúu íchi noo kua'an yo kuu yo, ta viti ñó'o yó íchi noo kataki chíchí yó, chí kú'u ini yo sa'a ñani yo. Ta na kó kú'u ini sa'a ñani na, noón kúu na ñó'o jí vá íchi noo kuu na. ¹⁵ Ta ndidaá ñayuu xini u'u ñani na, noón kúu iin na sa'ání ndii noo Ndios. Ta sa ná'á vá ndó ña ndidaá na sa'ání ndii kó ñá'a ta'on ni'í ná ña kataki chíchí ná noo Ndios. ¹⁶ Ta sa kandaá va'a ini yo ndí kían keeá, dá ku'u ini yo sa'a ñani yo. Chí táto'on k'i'o ni nak'i'o Jesús mií ná ni xi'í na sa'a yo, k'i'o dión ta'ani kánian nak'i'o yó mií yó kuu yo sa'a ñani yo. ¹⁷ Tído tá ió ña'a noo yo ñayuu yó'o, ta ndé'é yó ña xín'ño'ó ñani yo ñá, ta kedi'inda yoán noo ná, dá kían, ¿ndí kaá yo ña kú'u ini yo sa'a ná táto'on k'i'o kée Ndios, tá dáá? ¹⁸ De'e kuálí, ná dá'a ni ku'u ini yo sa'a dao ka ñayuu xí'ín to'on ká'an oon ni yó, o xí'ín to'on kánkuei yú'u óon ni yó. Va'a kaan ná ku'u ini yo sa'a ná xí'ín ña va'a kée yó, ta ná chindeé ndisa yó na.

¹⁹ Tá kée yó dión, dá kían kandaá iniyo ña miían ndaa kúu yó kuendá ña ndaa, ta kó kútúu ini yo noo Ndios sa'a ña kée yó. ²⁰ Tído tá kútúu ini yo sa'a ña ni kee yó, dá kían ná kana'á yó ña ká'ano cháá ka Ndios o duú níó yo, chí ná'á va'a ná sa'a ndidaá kúu ña'a kée yó.

²¹ Na maní mií, tá kó kútúu ini yo, dá kían ió tandee ini yo xí'ín Ndios, ²² ta ndi ndaa mií ña'a ná kaka yo noo ná, ta kúu ni'í vá yoán, dá chí kée yó choon sa'anda na, ta kée yó ña kóni na. ²³ Ta ña yó'o kúu choon ni sa'anda

Ndios noo yo ña ná kandísa yó de'e na Jesucristo, ta ná ku'u ini sa'a sátá'an yó tátō'on kī'o nī sa'anda na choon noo yo. ²⁴ Chī ndi ndáa na kée choon sa'ándá Ndios, noón kúú na ñó'o noo ndá'a Ndios, ta ió Ndios xí'ín ná. Ta sa'a ña ió Espíritu ij Ndios ini níyo yo, sa'a ñoó kándaá ini yo ña ió Ndios xí'ín yó.

4

Ta kī'o di'a kándaá ini yo ndá yoo kómí Espíritu Ndios

¹ Na manī miíi, o sa kándísa ndó ndidaá ñayuu, na ká'an ña kómí ná Espíritu Ndios. Dinñó'ó ka korndodó ndó na, ná kande'á á miían ndaa kómí ná Espíritu Ndios o koó. Dá chī kuá'a nda'o profeta to'ón xíonoo iin níi kúú ñayuú. ² Di'a kee ndó, dá kandaá ini ndo tá miían ndaa kuiti kómí ná Espíritu Ndios: tá nákonī na ña miían ndaa kuiti nī nduu Jesús iin taa ñayuú yó'o, dá kían noón kúú na kómí Espíritu Ndios. ³ Ta ñayuu ko nákonī ña nī nduu Jesús iin taa ñayuú yó'o, noón kúú na ko kómí Espíritu Ndios, chī nákonī ini na tátō'on taa xíní u'u Cristo. Sa nī seídó'o vá mií ndó ña kīi ra, ta sa xíonoo va ra ñayuú yó'o viti.

⁴ De'e kuálí, kana'á ndó ña ndo'ó kúú ñayuu Ndios, ta sa nī kandeé ndó xí'ín ra kátoó dánda'í ñaá, chī ká'ano cháa ka Ndios, na ió xí'ín ndó, o duú ña kīni ió ñayuú yó'o. ⁵ Taa yó'o kúú kuendá ñayuú yó'o, sa'a ñoó dána'a ra sa'a ña ió ñayuú yó'o va. Ta kúú kándísa vá ñaá ñayuu ko ná'á Ndios. ⁶ Tído yóó, kúú yó kuendá Ndios. Ta na ná'á Ndios, noón kúú na seídó'o ña dána'a yo. Ta na ko kúú kuendá Ndios, noón kúú na ko kóni kueídó'o ña ndaa dána'a yo, chī ko ná'á ná Ndios. Ta kī'o dión kándaá ini yo ndá yoo kómí Espíritu ndaa, ta ndá yoo kómí espíritu to'ón.

Ndios kúú na kú'u ini sa'a yo

⁷ Na manī miíi, ná koo ini yo ku'u ini sa'a sátá'an yó, chī ña ku'u ini yo sa'a iin rá iin yó, ña yó'o kúú ña'a Ndios. Ta ndidaá kúú ñayuu, na kú'u

ini sa'a dao ka ñayuu, na yó'o kúú na nī nduu de'e Ndios, ta ná'á ná Ndios. ⁸ Ta ndi ndáa na ko kú'u ini sa'a dao ka ñayuu, noón kúú na ko ná'á Ndios, chī Ndios kúú na kú'u ini sa'a yo. ⁹ Mií Ndios nī daná'a noo yo ña kú'u nda'o ini na sa'a yo, chī nī tanda'á ná iin to'ón diñi de'e na ñayuú yó'o nī kīi na, dá ni'í yo ña kataki chíchí yó sa'a ná. ¹⁰ Ta ña yó'o xí'o ña kándaá ini yo ndi kī'o kú'u ini Ndios sa'a yo, ta ña ká'ano cháa ka kían yó'o o duú ña kóni yo mií ná. Chī sa'a ña kú'u nda'o ini na sa'a yo, sa'a ñoó nī tanda'á ná de'e na nī kīi na ñayuú yó'o, ta nī chiya'i na sa'a kuachi yó. ¹¹ Na manī miíi, tá kī'o dión kú'u ini Ndios sa'a yo, dá kían kī'o dión ta'ani kánian ku'u ini sa'a sátá'an yó. ¹² Ni iin to'ón ta'on ñayuu ko ní kúu koni xí'ín noo ná Ndios, tído tá ná ku'u ini sa'a sátá'an yó, dá kían ió Ndios xí'ín yó, ta nī kasandaá yo kú'u ini yo sa'a dao ka ñayuu tátō'on kī'o kée mií ná.

¹³ Ta sa'a ña nī xī'o na Espíritu ij ná noo yo, sa'a ñoó kándaá ini yo ña ñó'o yó noo ndá'a Ndios, ta ió na xí'ín yó. ¹⁴ Ta sa'a ña nī xīni ndu, sa'a ñoó xí'o ndu kuendá noo ñayuu ña nī tanda'á tatá Ndios de'e na nī kīi na, ta noón kúú na dáka'ki ñayuu ndéi ñayuú yó'o. ¹⁵ Ta ndi ndáa ñayuu nákonī ña Jesús kúú de'e Ndios, noón kúú na ñó'o noo ndá'a Ndios, ta ió Ndios xí'ín ná. ¹⁶ Ta sa kándaá ini yo, ta kándísa yó ña kú'u ini Ndios sa'a yo. Ndios kúú na kú'u ini sa'a yo. Sa'a ñoó tá kú'u ini yo sa'a dao ka ñayuu tátō'on kī'o kée mií ná, dá kían ñó'o yó noo ndá'a Ndios, ta ió na xí'ín yó.

¹⁷ Ta xí'ín ña yó'o nī kasandaá yo kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, sa'a ñoó koo tandeé ini yo tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a yo, dá chī tátō'on kī'o kée mií ná, kī'o dión kée yó ñayuú yó'o. ¹⁸ Tá kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, dá kían ko kánian yu'ú yo noo keyíko Ndios sa'a yo. Chī tá nī kasandaá yo kú'u ndisa ini yo sa'a dao ka ñayuu, ko káni kaan yu'ú yo. Chī ña yu'ú yo kíán kóni kaa ña ká'an yó ña dándó'o Ndios níyo yo.

Ta ndi ndáa na yu'ú, noón kúú na ko ñá'a kasandaá na ku'u ndisa ini na sa'a dao ka ñayuu.

¹⁹ Kóni yo Ndios, chi dinñó'ó mií ná ni ku'u ini sa'a yo. ²⁰ Tá kaá yo ña kóni yo Ndios, ta xini u'u yo ñani yo, dá kían kúú yó ñayuu to'ón. Dá chi tá ko kú'u ini yo sa'a ñani yo, tá'an na ndé'é yó ndéi xí'á, ¿ndi koo ví kaa yo ña kóni yo Ndios, na ko xini yo? ²¹ Dá chi mií Jesús ni sa'anda choon yó'o noo yo, ña tá kóni ndisa yó Ndios, dá kían kánian ku'u ini yo sa'a ñani yo.

5

Kúú yó de'e Ndios tá kándisa yó ña Jesús kúú na ni tanda'a Ndios dá'aki ñáá

¹ Ndi ndáa ñayuu kándisa ña Jesús kúú Cristo, na dá'aki ñáá, noón kúú na ni nduu de'e Ndios. Ta ndi ndáa na kú'u ini sa'a iin tatá, ta nda de'e na kú'u ta'ani ini na sa'a. ² Ta ki'o dión kándaa ini yo ña kú'u ini yo sa'a ndidaá na kúú de'e Ndios, chi kóni yo Ndios, ta kée yó choon sa'ándá na. ³ Tá kóni ndisa yó Ndios, dá kían kee yó choon sa'ándá na. Ta ko ta'ón ña kuachi kían kee yó choon sa'ándáan, ⁴ dá chi ndidaá na ni nduu de'e Ndios, noón kúú na kándéé xí'in ña kini ió ñayuú yó'o. Chi sa'a ña kándéé ini yo Jesús, sa'a ñoó kándéé yó xí'in ña kini ió ñayuú yó'o. ⁵ Ta, ¿ndá yoo kúú na kándéé xí'in ña kini ió ñayuú yó'o? Noón kúú na kándisa ña Jesús kúú de'e Ndios.

Xí'o Espíritu ij Ndios kuendá sa'a Jesús

⁶ Tá'an ña xí'o kuendá ña ni kii ndisa Jesucristo noo Ndios kúú takuii xí'in ni. Ta o duú takuii oon ni xí'o kuendá, dá chi ni xí'in takuii kúú ra xí'o ndaa kuendá ña ki'o dión kían. Ta Espíritu ij Ndios ta'ani kúú na xí'o ndaa kuendá ña ki'o dión kían, chi iin na ndaa kúú Espíritu. ⁷ [Ta na xí'o kuendá chí induú kúú tatá Ndios, xí'in de'e, xí'in Espíritu ij. Ta iin tó'ón vá kúú ndin oni na yó'o.] Ta oni ta'ani kúú ña xí'o kuendá chí noñó'o yó'o ña ni kii Jesús noo Ndios. ⁸ Iin

na kúú Espíritu ij Ndios, ta iin ka ra kúú takuii, ta iin ka ra kúú ni. Ta iin noó xí'o ndaa Espíritu ij kuendá xí'in takuii xí'in ni ña ki'o dión kían. ⁹ Tá nátiin va'a yó kuendá xí'o taa, ná kana'á yó ña ndaya'i cháá ka kuendá xí'o Ndios, chi kuendá xí'o mií ná kían ká'an sa'a de'e na. ¹⁰ Ta ñayuu kándisa de'e Ndios, noón kúú na ni taxi va'a to'on yó'o ní'o ná. Ta na ko kándisa noo ká'an Ndios, noón kúú na kétó'ón Ndios, chi ko kándisa na to'on ni xí'o Ndios, ña ká'an sa'a de'e na. ¹¹ Ta ña yó'o kúú kuendá ni xí'o Ndios noo yo, ña sa ni xí'o na ña kataki chí'í yó, ta sava'a noo iin tó'ón de'e na ni'i yo ña kataki chí'í yó. ¹² Ta ndi ndáa ñayuu ni natiin Jesús, na kúú de'e Ndios, ini ní'o ná, noón kúú na kataki chí'í. Tído ndi ndáa na ko ní xí'in natiin ñáá, noón kúú ná o ní'i ta'on na ña kataki chí'í ná.

Sa'a ña kándisa yó Jesús, sa'a ñoó kataki chí'í yó

¹³ Táai to'on yó'o kosaa noo ndo'ó, na kándisa de'e Ndios, dá kana'á ndó ña sa kómí ndó ña kataki chí'í ndó. ¹⁴ Ta ña yó'o kúú tandeé ini kómí yó noo Ndios, chi tá xí'ka yo iin ña'a noo ná tát'o'on ki'o kóni mií ná, ta kúú seídó'o na ña xí'ka yo. ¹⁵ Ta sa'a ña ná'á yó ña seídó'o va'a ña Ndios tá xí'ka yo ndi ndáa mií vá ña'a noo ná, sa'a ñoó ná'á ta'ani yó ña ni'i yo ña xí'ka yo noo ná.

¹⁶ Tá ni xini iin káa ndó iin ñani yo kée na kuachi, ña kían ko kúú kuachi ko kánian kuu na, dá kían kánian kaka ndo ña mani noo Ndios sa'a ná, ta kúú ki'o vá Ndios ña kían kataki na. Dión kee ndó tá ko ní ya'a na kee na kuachi ña kían ko kánian kuu na. Chi miían ndaa ió kuachi, ña kían kánian kuu yo. Tído ko ká'an ta'o'in xí'in ndó ña ná kaka ndo ña mani noo Ndios sa'a ñayuu kée dión. ¹⁷ Ndidaá kúú vá ña'a kini kúú kuachi noo Ndios. Tído ió kuachi, ña kían ko kánian kuu yo.

¹⁸ Sa ná'á vá yó ña ndi ndáa ñayuu ni nduu de'e Ndios, ko kée ka na kuachi, dá chi ndaa va ñáá mií de'e Ndios noo ña u'u, sa'a ñoó o kúú ta'on kendava'a ña u'u xí'in ná. ¹⁹ Ta sa

ná'á ta'ani yó ña ñó'o yó noo ndá'a Ndios, va'ará iin ní kúú ñayuú yó'o nákaa tixi ndá'a ña u'u. ²⁰ Ta sa ná'á ta'ani yó ña ni kixi de'e Ndios, ta ni xi'o na ñaxintóni yo, dá ná kana'á yó na miían ndaa kuiti kúú Ndios. Ta ñó'o yó noo ndá'a na kúú Ndios ndaa, ta ñó'o ta'ani yó noo ndá'a de'e na Jesucristo. Na yó'o kúú na miían ndaa kuiti kúú Ndios, ta xí'o na ña kataki chíchí yó.

²¹ De'e kuáli miíj, kandaa ndo mií ndó nõ ña kúú yokõ. Diõn ná koo.

To'on yó'o kían kúú uu nī taa San Juan

Ká'an Juan ndisá'an

¹ Yu'u kúú nā sá'ano noo ndo, ta ká'an yu'u ndisá'an xí'ín yo'ó, kī'o maníi, nā nī kaxi mií Ndios, xí'ín noo de'ón, nā kúú kuendá Jesús. Kana'á ndó ña miían ndaa kuiti kú'u ini yu'u sa'a ndo, ta o duú iin tó'on yu'u kú'u ini sa'a ndo, chí ndidaá kúú vá nā kándisa ña ndaa kú'u ini sa'a ndo. ² Kú'u ini sa'a ndo'ó sa'á ña ió ña ndaa ini nío yo, ta ná koo ña ndaa yó'o xí'á ndidaá tá'an kuu. ³ Ná kee tatá Ndios xí'ín de'e na Jesucristo, nā kúú sato'o yo, ña maní xí'ín ndo'ó, ta ná ku'u ini nā sa'a ndo, ta nakī'o na ña koo va'a ini ndo. Ta ná kendisa na dión xí'ín ndó sa'á ña kú'u ini nā sa'a ndo.

Kandita toon ndó xí'ín ña ndaa ká'an sa'a Jesús

⁴ Ta kádi nda'o ini, chí nī naní'i yu'u dao nā kúú kuendá yo'ó ndéi na kée na ña ndaa, táto'on kī'o nī sa'anda tatá Ndios choon noo yo. ⁵ Ta viti, kī'o miíi, kō táai iin choon sa'á kosaa noo ndo, chí ña yó'o kúú choon nī nī'i yo nda rá mií sa'a, sa'á ñoó seí nda'avíi nooon ña ná ku'u ini sa'a sátá'an yó. ⁶ Chí tá ná ku'u ini sa'a sátá'an yó, dá kían kée yó choon sa'ándá Ndios. Ta ña yó'o kúú choon nī nī'i yo nda rá mií sa'a ña ná kandeí yó ku'u ini sa'a sátá'an yó.

⁷ Chí kua'á nda'o nā to'ón xionoo ñayuu yó'o, ta kátóo nā dándalí ñaá ná. Noón kúú nā kō nákoní ña nī nduu Jesucristo iin taa ñayuu yó'o. Ta ñayuu kée dión kúú nā ndúkú dándalí ñaá, ta xiní u'u nā Jesucristo. ⁸ Sa'á ñoó kandaa ndo mií ndó, chí oon nī ví kandeé rá dátuu rá ndo'ó, dá ná o koní ndo natiin ndó ña va'a noo Ndios sa'á choon kée ndó noo mií ná. Sa'á ñoó ndi'i ini ndo, dá natiin ndi'i ndó ña xí'o oon Ndios noo ñayuu nā. ⁹ Ndi ndaa miíó ñayuu nī kexoo noo ña ndaa sa'a Cristo Jesús, ta kō ndíta toon na xí'án, noón kúú nā kō ió ta'on

Ndios xí'ín ná. Tído nā ndíta toon xí'ín ña ndaa sa'a Cristo Jesús, noón kúú nā ió tatá Ndios xí'ín, ta ió ta'ani de'e na xí'ín ná. ¹⁰ Ta ndi ndaa mií vá nā vei dána'a noo ndo noo ndéi ndó ve'e ndó, ta kō dána'a nā ña ndaa sa'a Jesús, o sa chí'i ndó nā ve'e ndó. Ta ná dá'a nī kaa ndo di'a xí'ín ná: “Va'a kúú nī kasáa ní. Koo ní ve'e.” ¹¹ Dá chí tá ná natiin va'a ndó nā, dá kían iin nī nduu va ndó xí'ín ná noo ña kini kée na.

Ndátii Juan saq nā kande'é ná ñayuu ñoó

¹² Kua'á nda'o ña'a ió ka'in xí'ín ndó, tído kō kóni ta'on yu'u ña kían taai ña noo iin tuti saaan noo ndo. Dá chí ndátii saaj kande'í ndo'ó, ta ká'an yú'í xí'ín ndó, dá ná xinkoo ña kádi ini yo. ¹³ Ta dao ká nā kúú kuendá ku'u miíón ndéi yó'o, tá'an nā nī kaxi mií Ndios, tánda'á ta'ani na ndisá'an kosaa nooon. Dión ná koo.

To'on yó'o kían kúú oní nī taa San Juan

Ká'an Juan ndisá'án

¹ Yu'u kúú nā sá'ano, ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín yo'ó, Gayo, ñani maní. Miían ndaa ndisa kú'u nda'o iní sa'on. ² Ñani maní, xíkai noo Ndios ña daá keva'ón tein ndidaá kúú ña'a kéeón, ta daá kuití ná koo va'a inon táto'on kī'o va'a nīmōn noo Ndios. ³ Nī kadii nda'o iní tá nī kixi dao ñani yo kuendá Jesús, chí nī nakani na xí'ín ña in nda'ōn xí'ín ña ndaa kándisa yó. ⁴ Ta koó iin ka ña'a xí'o ña kadii cháa ka iní táto'on kī'o kadii iní tá ní'i to'in ña ndíta ndaa de'i kuendá Jesús xí'ín ña ndaa kándisa yó.

Va'a va kée Gayo, chí nátiin va'a ra na kúú kuendá Jesús ve'e ra

⁵ Ñani maní, va'a va kéeón tá chindeéón ndidaá ñani yo, ta va'a cháa ka kéeón tá kéeón dión xí'ín nā ko ná'ón. ⁶ Ta nā yó'o kúú nā xí'o kuendá noo nā kúú kuendá Jesús ndéi yó'o ña kú'u nda'o inon sa'a ná. Ta va'a kéeón tá chindeéón nā xí'ín ndá ña'a xínñó'ó ná noo ko'on nā, chí kī'o dión kánian kee yó xí'ín ná sa'a ña kéchōon na noo Ndios, dá kuu ko'on nā dao ka xían. ⁷ Chí sa'á ña kóni nā Jesús, sa'á ñoó nī kan kuei na xionoo na dána'a nā, ta ko kí'ín ya'i ta'on na noó ñayuu ko ná'á Ndios. ⁸ Sa'á ñoó kánian kī'o yó ña'a xínñó'ó ná, ta kī'o dión chindeé yó nā noo dána'a nā to'on ndaa sa'a Jesús.

Naá iin ra naní Diótrefes xí'ín Juan

⁹ Sa nī taa yu'u iin tuti kosaa noó nā kúú kuendá Jesús ndéi xa'an, tído ko xí'ín ta'on Diótrefes kueídó'o ra choon sa'ándá ndu, chí kóni mií rá ka'anda ra choon. ¹⁰ Ta sa'á ña kée ra dión, sa'á ñoó tá ná saai, dá ka'in xí'ín rá, dá chí xionoo ra ká'an ndava'a ra sa'a ndú'u. Ta ko ndínoo ini ra xí'ín ña yó'o oon nī, chí dión ta'ani ko kóni ra natiin va'a ra ñani yo, nā xionoo dána'a to'on Ndios. Ta ko sónó rá ña natiin va'a ñaá dao ka

ñani yo. Ta kúú táxi rá nā ká'an natiin va'a ñaá.

Va'a ká'an Juan sa'a iin ra naní Demetrio

¹¹ Ñani maní, o sa kóo inon keeón ña kini kée dao ka ñayuu. Di'a koo inon keeón ña kúú ña va'a. Chí nā kée ña va'a kúú kuendá Ndios, ta nā ko kée ña va'a, noón kúú nā ko ná'á Ndios. ¹² Ta ndidaá kúú nā kúú kuendá Jesús xí'o na kuendá sa'a iin ka taa naní Demetrio ña kúú rá taa va'a, ta miían ndaa ndisa dión kían. Nda ndu'u xí'o kuendá ña taa va'a kúú rá, ta sa ná'á vá miíón ña kuendá xí'o ndu'u kúú ña ndaa.

Ká'an Juan ndisá'án noo ndí'i xí'ín Gayo

¹³ Kua'á nda'o ña'a ió ka'in xí'ón, tído ko kóni taai ña noo iin tuti, ¹⁴ chí ndáti kíi koni yo'ó, ta kantó'ón yú'í xí'ón.

¹⁵ Ta ná koo va'a inon kee Ndios. Ta ká'an nā né'e tá'an va'a xí'ón ndéi yó'o ndisá'án xí'ón. Ta keeón ña maní ka'on ndisá'án xí'ín iin rá iin nā né'e tá'an va'a xí'ín ndu'u ndéi xa'an.

To'on yó'o kían nì taa San Judas nì sa'an noó na kúú kuendá Jesús

Ká'an Judas ndisá'án

¹ Yu'u kúú Judas, ta kéchóoin noo Jesucristo, ta ñani kúú Jacobo. Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín ndo'ó, na nì kana tatá yo Ndios, ta nì nduvii ná ndo'ó, ta ñó'o ndó noo ndá'a Jesucristo. ² Ná ku'u cháá ka ini Ndios sa'a ndo, ta nakí'o cháá ka na ña koo va'a ini ndo, ta ná koni cháá ka na ndo'ó.

Di'a kée taa dána'a ña to'ón

³ Na manì mií, sa io nduu va yu'u ña kían taai ndi nì kee Ndios nì dakáki na yó noó kuachi yo. Tído kánda inii ña miían ndúsa kánian ka'an nì'inii noo ndo ña kían ndi'i ini ndo kandita ndaa ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó, ña kían iin ndée nì xí'o Ndios noó ñayuu na. ⁴ Chì nì ku'u de'é dao taa to'ón tein ndó, ta nda mí sa'a ká'an tuti ii Ndios sa'a taa yó'o ña ndo'ó nío rá sa'a ña kée ra. Kúú rá ta kini, chì kaá ra ña sa'a ña manì nì kee Ndios sa'a yo, sa'a ñoó kuu kee yó ndi ndaa mií vá ña'a kóni ñi yo. Ta kò nákonì ra Ndios, na kómí ndidaá tá'an choon, ta ni kò nákonì ra Jesucristo, na kúú sato'o yo.

⁵ Ta sa ná'a vá ndó, tído dándusaa inii ndo'ó ña tá nì ndi'i nì taó sato'o yo Ndios na ñoo na ñó'o tixi ndá'a ta Egipto, dá nì danaá na ñayuu kò ní kándisa ñaá. ⁶ Dión ta'ani nì ndo'ó dao ángel, chì kò ní sá ndaa va'a na choon sa komí ná, di'a nì dankoo na noó sa nì ndei na. Sa'a ñoó nì taán ñaá Ndios noo íin naá yá, ini ve'e ka, ña kían nì kuú o nóno, ta ñoó kaño'o na nda ná xinkoo kuú keyíko Ndios sa'a ná. ⁷ Dión ta'ani nì ndo'ó na ñoo Sodoma xí'ín Gomorra, xí'ín ndidaá ka ni na ndéi ñoo ñó'o yati xí'án. Chì nì kee na táto'on nì kee ángel ñoó, chì nì kee na kuachi xí'ín ñi ná, ta nì kesátá ná ña nì saki Ndios, ña kúú kuachi ka'an noo. Sa'a ñoó nì dandó'o Ndios nío ná xí'ín ño'ó ké, ta nì iin kuú o ndi'i ña

kéi na, dá ná koni iin rá iin yó tá ndó'o ñayuu kée dión.

⁸ Dión ta'ani kée taa to'ón yó'o, tá'an ra kaá ña saní ra kée Ndios, chì dáyako ta'ani ra ñi rá xí'ín kuachi ka'an noo, ta kò nákonì ra ta né'e choon, ta ká'an ndava'a ra sa'a ña kómí choon ná'ano. ⁹ Tído nì arcángel Miguel, na ndáya'i cháá ka noo ángel, kò ní chinda noo ná dáta kuachi na ña u'u nani nì naá ndodó na yiki koño Moisés xí'án. Di'a nì kaa na xí'án: “Ná dánani mií sato'i Ndios yo'ó.” ¹⁰ Tído ta to'ón yó'o kúú ra yá'a ká'an ndava'a sa'a ña kò kánda ini ra, ta sava'a ña ná'a rá kúú ña ndáki ini ñaxintóni mií rá táto'on ndó'o kiti koó ña nákonì ini, ñoó kían dáyako ñaá noo Ndios. ¹¹ jNda'i kúú ví rá! Dá chì ndíko ra ña nì kee Caín, tá'an ra nì sa'áni ñani ra. Ta ndíko ra di'ón táto'on nì kee Balaam, ta sa kuu profeta maña. Ta ndáne'e yú'u rá noo Ndios táto'on nì kee Coré, sa'a ñoó naá rá táto'on nì ndo'ó Coré.

¹² Ta kúú rá yáko ñó'o tein ndo'ó noo nditúti ndó sásá'an ndó sa'a ña kúú ndó kuendá Jesús, chì tein víko kée ndó ñó'o ra kée ra ña ka'an noo, ta sava'a sa'a mií vá rá nákonì ini ra. Ta kúú rá táto'on víko kua'an xoo di'a xoo di'a kée tachì, ta kò xí'o ña dai. Ta kúú rá táto'on iin yíto kuí'í kò xí'o kuí'í tein yoó dákée. Sa'a ñoó kúú rá iin yíto nì xí'í uu ta'ándá, chì kò xí'o rá kuí'í, ta taó ná ra noño'o ná. ¹³ Ta kúú rá táto'on noó taño'o, ña ndákuei vei dánkoo chi'ion nda yú'u ra, ta sava'a ña dánkoo rá kían ka'an noo xí'ín ña yakó. Ta kúú rá táto'on tiñoó ná'ano xionoo ndava'a nda induú. Sa'a ñoó sa ió nduu va noo íin naá yá, ta ñoó kandadi ni'ini ra ndidaá tá'an kuú.

¹⁴ Ta Enoc, na nì sa kuu tata kúú usa nì kixi tixi Adán, noón kúú na nì ka'an sa'a ndí kían ndo'ó ta kée dión, ta di'a kaá na: “Kana'a ndó ña kasaa Ndios, na kúú sato'o yo, ta kua'a nda'o mil ángel ná kandaka na kasaa na, ¹⁵ dá keyíko na sa'a ndidaá ñayuu, dá dándó'o na nío ndidaá ñayuu kini sa'a ña kini nì kee na xí'ín ñaxintóni kini kómí ná, ta dándó'o ta'ani na nío ndidaá na nì ya'a nì ka'an ndava'a

sa'a ná." Díón n̄i kaa Enoc. ¹⁶ Ta ká'an kuachi ta t̄o'ón yó'o, ta kána'á ra sa'á ñayuu, ta xionoo ra kée ra sava'a ña kóni mií vá rá, ta chíndaya'i ra mií rá, ta kée ra ña ká'an va'a ra xí'ín ñayuu, dá ni'ij rá ña kóni ra, chí kúú rá ta maña.

Ká'an ni'ini Judas noó ñayuu ña kuita ndaa na xí'ín t̄o'on Ndios

¹⁷ Tído ndo'ó, na man̄i miij, ndiko'on ini ndo t̄o'on n̄i ka'an apóstol, na n̄i kaxi sato'o yo Jesucristo kane'e t̄o'on na, ¹⁸ chí di'a n̄i kaa na: "Tein kuū noo ndí'i k̄andei t̄aa kediki ndaa ra ña ndaa, ta kanoo ra kee ra ña kóni mií rá." ¹⁹ Ta t̄aa yó'o kúú ra ndúkú ka'anda dao tá'an ndó, ta kée ra ña kóni ñíj rá, ta k̄o jó ta'on Espiritu ij Ndios ini ra. ²⁰ Tído ndo'ó, ñani man̄i, ndundéé ndó dákuá'ano ndó mií ndó xí'ín ña ndaa kándisa yó, chí ña ij kíán. Ta ka'an ndo xí'ín Ndios xí'ín ndéé xí'o Espiritu ij noo ndo. ²¹ Ta koo ini ndo taxi va'a ndó mií ndó t̄ixi ndá'a ña kú'u ini Ndios sa'a ndo, xian nani ndáti ndó kemani Jesucristo ndo'ó xí'ín ña kataki chíchí ndó.

²² Ta koo ini ndo ka'an ni'ini ndo noó na nákani kuáchi ini, na k̄o kúú ndúsá'ano. ²³ Koo ini ndo d̄itá ndó dao ka na noó tandó'ó ndó'o na, ña kúú t̄at̄o'on ño'ó k̄eji ita. Ta ku'u ini ndo sa'a dao ka na, tído kandaa ndo mií ndó noó ña kini kée na, ta nda dá'on ndíxi na kaño'ó ndó, chí yakóán xí'ín ña kini kée na.

Kánian natiin Ndios ndidaá ñaño'ó

²⁴ Ta kándéé vá Ndios kandaa na ndo'ó, dá kíán ná dá'a ni d̄ánkoo ndó ña ndaa kándisa yó, ta kándéé ná ná chikata vii ná ndo'ó noo ió na d̄ándáki na xí'an kadij ini ndo. ²⁵ Ta iin t̄o'ón diñi mií ná kúú Ndios, ta iin t̄o'ón mií ná kúú na ndíchi, ta mií ná kúú na dákaiki ñaá. Ta iin t̄o'ón mií ná kúú na kánian natiin ndidaá ñaño'ó, xí'ín ndidaá kúú choon, ta ná d̄ándáki na ndidaá ña'a, ta ná kakomí ná ndidaá ndéé kuū víti, ta k̄i'o díón kuií vá ná koo. Díón ná koo.

To'on yó'o ná kani sa'a ndidaá ña vei koo

Xí'o Juan kuendá sa'a ndidaá ña ni xini na

¹ Ña yó'o kúu ña ni na'a Jesucristo noo ndidaá na xínkuáchí noo ná, ña ni xi'o mií Ndios noo ná sa'a ndidaá ña'a yachi vei koo. Ta ni tanda'a ná iin ángel nákaa tixi ndá'a ná, ni kii na ni na'a na ndidaá ña yó'o noo yú'u, Juan, na xínkuáchí noo Jesucristo. ² Sa'a ñoó xí'o ndaa yu'u kuendá sa'a ndidaá to'on ni xi'o Ndios nooí, xí'ín sa'a to'on ni ka'an Jesucristo, ña kían ni xini xí'ín nooí. ³ Ndiká'án ví na ká'i tuti yó'o, ta ndiká'án ví na seídó'o ña nákanian sa'a ña vei koo, ta nátaan vá'a na ña ini nío ná, dá chi sa kúyati va kuu vei koo ndidaá ña ká'an sa'a.

Ká'an Juan ndisá'án xí'ín ndin usa ve'e ño'o kuendá Jesús ño'o chí kuendá Asia

⁴ Yu'u kúu Juan, ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín ndin usa ve'e ño'o kuendá Jesús ño'o chí kuendá Asia. Ta ná kee Ndios ña maní xí'ín ndo'ó, ta ná k'i'o na ña kandeí va'a ndó. Mií ná kúu ná, ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúu na kasa. Ta dión ta'ani ná kee ndin usa espíritu xí'ín ndo'ó, tá'an espíritu ió noo Ndios, noo ió na dándáki na. ⁵ Ta dión ta'ani ná kee Jesucristo xí'ín ndo'ó. Ta noón kúu na xí'o ndaa kuendá sa'a ña ndaa, ta mií ná kúu na mií noo ni nataki iin íchi noo na ni xi'i, ta iin tó'ón mií ná kúu diní noo ndidaá rey dándáki noñó'o yó'o. Ta mií ná kú'u ini sa'a yo, ta ni dandóo na kuachi yó xí'ín ni ná, ⁶ ta ni ndee na yó kakuu yó rey xí'ín duti, dá koni kuáchí yó noo tatá na Ndios. Ta daá kuití ná natiin na ñaño'ó, ta ná dándáki na ndidaá ña'a. Dión ná koo. ⁷ ¡Kandé' ndó! ¡Tein viko kaa kixi Jesús! Ta ndidaá tá'an ñayuu koni ñaá xí'ín noo ná, ta nda ta ni sa'ání ñaá koni túu ñaá rá noo kii na. Ta ndidaá tá'an ñayuu ndéi iin rá iin ñoo noo kúu ñayuu yó'o kuaki na xí'ín ndirá

noo ná tá ná kasandaá kuu yó'o. Dión ná koo.

⁸ “Yu'u kúu to'on mií noo xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúu na mií sa'a xí'ín na noo ndí'i”, kaá na kúu sato'o yo. Mií ná kúu ná, ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúu na kasa, ta mií ná kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

Ni xini Juan Jesús, ta ndato nda'o káa na

⁹ Ta yu'u kúu Juan, na kúu ñani ndo, ta ndó'o ta'ani nío yu'u táto'on ndó'o nío ndo'ó, ta nákaa tixi ndá'a Ndios táto'on ño'o ta'ani ndo'ó, ta xí'o ndeé ini tein tandó'ó táto'on xí'o ndeé ta'ani ini ndo'ó sa'a ña ndíta yó xí'ín Jesucristo. Ta sa'a ña dána'i to'on Ndios, xí'ín sa'a ña ká'ín sa'a Jesucristo, sa'a ñoó ni sa'an ta né'e choon ni dankoo ra yu'u iin yúku iin ini taño'o noo naní Patmos.

¹⁰ Tein iin kuu ni kaxi mií sato'o yo Ndios keká'ano yó na, daá ñoó nákaa yu'u tixi ndá'a Espíritu ií ná. Ta kúu ni seídó'i chí sata dí'ai ña ni'i nda'o ni ka'an iin tachi ñayuu. Táto'on k'i'o ni'i ká'an trompeta, k'i'o dión ni'i ni ka'an tachi ñoó. ¹¹ Dá ni ka'an xí'ín:

—Yu'u kúu to'on mií noo xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúu na mií sa'a xí'ín na noo ndí'i. Ta taa kii yo'ó noo tuti ndidaá ña ndé'ón kúu, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ndin usa ve'e ño'o ño'o chí kuendá Asia, noo kúu ñoo Éfeso, xí'ín ñoo Esmirna, xí'ín ñoo Pérgamo, xí'ín ñoo Tiatira, xí'ín ñoo Sardis, xí'ín ñoo Filadelfia xí'ín ñoo Laodicea —kaá na xí'ín.

¹² Dá tá ni nandió koo ni sa nde'í, nde'á ndá yoo ká'an xí'ín, ta kúu ni xini ndíta usa candelero ni kava'a xí'ín oro, noo sá ndodó ña tóon. ¹³ Ta tein ndin usa candelero ñoó iin iin na kaa táto'on kaa na ni nduu ta ñayuu yó'o. Ta ndíxi na iin dá'on káni, ta xinoan nda sa'a ná, ta nákaa iin vatí oro yu'u ndíká na. ¹⁴ Ta diní ná xí'ín idí diní ná kuxí kachian, ta ndé'án táto'on ndé'é yi'o, ta nduchí noo na kúu táto'on k'i'o ño'ó ita. ¹⁵ Ta táto'on yé'e kaa kuaán ni dandúti ra, k'i'o dión yé'e sa'a ná. Ta táto'on k'i'o ní'i noo kua'an takuii kua'a, k'i'o dión ní'i

tachí ná. ¹⁶ Ta noo ndá'a xoo kuá'a na ñó'o usá tiñoo, ta yú'u ná tánee iin espada, ta ndi nduú xooan deen. Ta ndato yé'e noo ná tát'o'on k'i'o ndato yé'e tá ndíi deen.

¹⁷ Tá ni xinij tát'o'on k'i'o káa na, kúu ni yaai nda noñó'o tát'o'on k'i'o kuéi na ni xi'i. Dá ni chinóo na nda'a kuá'a na sataí, dá ni kaa na xí'ín:

—O sa yú'oon. Yu'u kúu na míi sa'a, ta yu'u kúu na noo ndí'i. ¹⁸ Ta kúu ta'anii na daá ió takí. Ni xi'ii, tído takí viti, ta daá kuíi vá katakú. Díón ná koo. Ta míi yu'u kómíi nda'a kaa noo ñó'o na kúu ndii, ta kómí ta'ani yu'u choon noo ña kedaá xí'ín ñayuu, dá xí'i na. ¹⁹ Ta taa ndidaá ña ni xinon, ta taa ta'ani ndidaá ña kúu tiempo viti, xí'ín ña koo chí noo. ²⁰ Ná ko'in kast'o'in xí'ón ndi dándáki ndin usá tiñoo, tá'an kirí ni xinon ñó'o noo ndá'a xoo kuá'i, xí'ín ndin usá candelero oro ñoo. Ndin usá tiñoo ñoo kúu ndin usá ángel kómí choon sata ndin usá ve'e ñó'o ñó'o chí kuendá Asia, ta ndin usá candelero oro ni xinon ñoo kúu ndin usá ve'e ñó'o ñoo.

2

Tánda'a Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúu kuendá na ndéi ñoo Éfeso

¹ Taa ña ko'in ka'in xí'ón noo iin tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúu kuendá yu'u ndéi ñoo Éfeso, ta ka'on xí'ín ná: “Na ñó'o ndin usá tiñoo noo ndá'a xoo kuá'a, na xionoo tein ndin usá candelero oro ñoo kúu na kaá di'a xí'ín ndó: ² Sa ná'a vá yu'u ndidaá ña kée ndo'ó, ta ná'a ta'ani yu'u ña ndí'i ini ndo kéchóon ndó, ta ná'a ta'anii ña xí'o ndeé ini ndo noo tandó'ó ndó'o ndó. Ta ná'a ta'anii ña kékini ini ndo xiní ndo ñayuu kíni. Ta xí'ín ndó ndó taa kaá kúu apóstol, tído ko ta'ón ña kúu rá, ta kándaá ini ndo ña kúu rá ta to'ón. ³ Ta ndó'o níno ndo, ta xí'o ndeé ini ndo, ta ndí'i ini ndo kéchóon ndo noo yú'u sa'a ña kóni ndo yu'u, ta ko sá tuu ta'on ndó. ⁴ Tído ká'an kuachii noo ndo sa'a iin ña'a, chí ko kóni ka ndo yu'u tát'o'on k'i'o ni sa kóni ndo

yu'u nda míi sa'a. ⁵ Sa'a ñoo ndisaa ini ndo ndeí ni kuei ndó noo ña ko kóni ndo yu'u, ta nandikó ini ndo sa'a ña kée ndó díón. Ta nandio kuéi ndó kee ndó ña va'a tát'o'on ni sa kee ndó nda míi sa'a. Dá chí tá koó, dá kían saa yachii noo ndeí ndó, ta ditá vá yu'u candelero ndo noo íian. ⁶ Tído iin ña va'a kée ndó kían ña kékini ini ndo xiní ndo ña kée na kúu kuendá nicolaítas, ta k'i'o díón ta'ani ndó'o yu'u xí'ín ná. ⁷ Ta na ió do'o, ná kueidó'o na ña ká'an na kúu Espiritu ii xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia. Ta noo na ni xí'o ndeé ini ni xinkuei nda noo ndí'i, noón kúu na k'i'oi ña keí ná kuí'i kána noo yíto, yiró xí'o ña kataki chí chí ñayuu. Ta yíto yó'o kúu ra iin me'i noo ndato kaa noo ió Ndios.”

Tánda'a Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúu kuendá na ndéi ñoo Esmirna

⁸ Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kuendá yu'u ndéi ñoo Esmirna, ta ka'on xí'ín ná: “Na kúu míi sa'a, na kúu noo ndí'i, na ni xi'i, ta ni nataki na kúu na kaá di'a xí'ín ndó: ⁹ Sa ná'a vá yu'u ndidaá ña kée ndo'ó, ta ná'a ta'ani yu'u tát'o'on kéndava'a ñayuu xí'ín ndó. Ta ná'a ta'ani yu'u tát'o'on k'i'o kúnda'i ndo ñayuu yó'o, va'ará na kuiká vá kúu ndó noo Ndios. Ta ná'a ta'anii ña ká'an ndava'a na kaá kúu na Israel xí'ín ndó, tído ko ta'ón ña kúu ná, dá chí kúu ná iin tu'u ndíta xí'ín ña u'u. ¹⁰ O sa yu'u ndo ndidaá ña ve'i ndo'ó ndó. Ta kaá ta'ani yu'u xí'ín ndó ña ko'on ta'ani ña u'u taán dao ndo'ó ve'e kaa, dá kexixian xí'ín ndó, ta uxí kuú kéndava'an xí'ín ndó. Kandita ndaa ndo xí'ín nda noo kuu ndo sa'í, dá kían k'i'oi iin corona noo ndo, ña kúu ña kataki chí chí ndó. ¹¹ Ta na ió do'o, ná kueidó'o na ña ká'an na kúu Espiritu ii xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia. Ta noo na ni xí'o ndeé ini ni xinkuei nda noo ndí'i, noón kúu na o kúu ta'on ta'ándá kúu uu.”

Tánda'a Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúu kuendá na ndéi ñoo

Pérgamo

¹² Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kuendá yu'u ndéi ñoo Pérgamo, ta ka'on xí'ín ná: “Na tánee espada yú'u, ña deen ndi nduú xoo, mií ná kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹³ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ná'á ta'ani yu'u ña ndéi ndó mií ñoo noo dándáki ña u'u. Tído ndíta toon ij vá ndó xí'ín yu'u, ta ko ní dánkoo ta'on ndó ña kándéé iní ndo yu'u, va'ará ni xini xí'ín noo ndo ni sa'ání ñayuu Antipas, tá'an ra sa kasto'on ndaa to'in noo ñayuu. Dión ni ndo'o ra ñoo ña u'u xaan. ¹⁴ Tído ká'an kuachi yu'u noo ndo sa'a dao ña'a, dá chi ñó'o dao na kúú kuendá Balaam tein ndo'o. Ta sa ná'á vá ndó ña ta yó'o sa daná'a noo Balac ndi kee ra kexíxi ra xí'ín na ñoo Israel, sa'á ñoo ni ya'a na ni seí ná koño kítj, ña dóko ñayuu noo yokó ná, ta ni ya'a ta'ani na ni kee na kuachi xí'ín na ko kúú yíi ná, xí'ín na ko kúú ñadi'í na. ¹⁵ Ta ñó'o ta'ani na kúú kuendá nicolaítas tein ndó, ta kékini ini yu'u xini ña dána'a na. ¹⁶ Sa'á ñoo nandikó kí ini ndo sa'á kuachi kée ndó, dá chi tá koó, yachj va saá yu'u noo ndéi ndó, dá ka'ání ñayuu yó'o xí'ín espada tánee yú'í. ¹⁷ Ta na ío do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ñoo ñó'o chí kuendá Asia. Ta noo na ni xí'ó ndeé iní ni xinkuei nda noo ndí'i, ko'in ki'oi maná, ña ío de'é induú, keí ná, ta ki'oi ta'anii iin yuu kuxí ló'o noo iin rá iin na, ta noo yuu ñoo kanda'a iin kuu saá. Ta ni iin tó'ón ta'on dao ka ñayuu o kána'á ndá kuu kíán, sava'a iin tó'ón na ni natiin ña kana'á.”

Tánda'á Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúú kuendá na ndéi ñoo Tiatira

¹⁸ Ta taa ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúú kuendá yu'u ndéi ñoo Tiatira, ta ka'on xí'ín ná: “Na kúú de'e Ndios, na tóon nduchí nóo tát'o'on tóon ñó'o ita kéj, na yé'e sa'a tát'o'on ki'oi yé'e kaa

kuaán ni dandúti ra, noón kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁹ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ná'á ta'ani yu'u ña kóni ndo yu'u, ña kándéé iní ndo yu'u, ña xínkuáchi ndó noo yu'u, ña xí'ó ndeé ini ndo noo ndidaá ña'a. Ta va'a ka ví kéchóon ndó noo yú'u viti o duú tá mií sa'a. ²⁰ Tído ká'an kuachi yu'u noo ndo sa'a dao ña'a, dá chi sónó ndó noo Jezabel, ña kúú profeta to'ón, ña kíán dána'an noo ndo. Ta sónó ta'ani ndó ña dándá'í ña'a yó'o ta xínkuáchi nooi, dá ya'a ra kee ra kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í ra. Ta dándá'í ta'anián ra, dá ya'a ra seí ra koño kítj, kirí dóko ñayuu noo yokó. ²¹ Ta ni sonói ña kíán ná nandikó inían, tído ko kóni ta'an vaán nandikó inían, chi kée ij váán kuachi xí'ín ta ko kúú yíi. ²² Sa'á ñoo ko'in dánkoo ña'á noo xíto kandu'an ndo'an kue'e, ta ki'oi ta'anii ña ndo'o ní ndidaá ra kée kuachi xí'án tá ná o nándikó iní ra sa'á kuachi kée ra xí'án. ²³ Ta ko'in dárkue'i ndidaá na ndíta xí'án, dá kuu na. Ta ndidaá ñayuu kúú kuendá yu'u ná kanda'a ini ña yu'u kúú na kátóni ini ndi nákani ini ñayuu xí'ín ña kátóo na kee na, ta ná chiya'avii iin rá iin ñayuu tát'o'on ki'oi káa choon ni kee na.

²⁴ “Tído dao ka ndo'o ndéi ñoo Tiatira, ko táj ta'on ndó sa'á ña kée na kúú kuendá Jezabel, ta ko kándísa ndó ña chínani ñayuu ña ndichí xí'ó ña u'u. Sa'á ñoo ko sa'ándá kai ni iin ka choon noo ndo. ²⁵ Sava'a ña kóni kíán koo ini ndo kuita toon ndó xí'ín ña kándéé iní ndo yu'u nda ná kasanda'a kuu nandio koo tukui. ²⁶ Ta noo na ni xí'ó ndeé iní ni xinkuei nda noo ndí'i, tá'an na sa kee ña kóni yu'u nda noo ndí'i kuií, noón kúú na ko'on yu'u ki'oi choon noo, dá dándáki na iin rá iin ñoo ñayuu yó'o. ²⁷ Ta xí'ín vara kaa dándáki na ñoo ñoo, ta ko'on na dákuáchi naan tát'o'on ki'oi cháchi kidi ñó'o, chi ki'oi choon noo ná tát'o'on ni xí'ó tataj choon noo mií, ²⁸ ta ko'in ki'oi iin kimi ndato tóon na'a noo ná. ²⁹ Sa'á ñoo, na ío do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ñoo ñó'o chí kuendá Asia.”

3

Tánda'á Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúú kuendá na ndéi ñoo Sardis

¹ Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúú kuendá yu'u ndéi ñoo Sardis, ta ka'on xí'ín ná: “Na kómí ndin usá espíritu Ndios, na ñó'o ndin usá tiñoo noo ndá'a, noón kúú na kaá di'a xí'ín ndó: Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ná'á ta'anii ña kaá ñayuu ña takí ndo xí'ín ña kándisa ndó, tído ko takí ta'on ndó noo yu'u.

² Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, ta kandaa ndo ña kua'an naá noo ndo, dá ná o naá chíchíán, dá chi ni kandaa ini ña ko kéndisá'ano ta'on ka ndo noo Ndios tát'o'on ki'o kóni na kee ndó.

³ Kua'an ndo ndisaa ini ndo ndá kían ni natiin ndó, ta ndá kían ni seídó'o ndó, ta kua'an ndo kee ndó ña, ta nandikó ini ndo, chi ni ya'a ndó noo Ndios. Kandeí nduu ndo, dá chi tá koó, dá kían saai noo ndéi ndó tát'o'on kée iin ta kui'íná, ta natiin ndakánai ndo'ó. ⁴ Tído ndéi ta'ani dao ñayuu ñoo Sardis xaan, ta ko ní dáyakó ta'on na dá'on ná, chi ko ní dáyakó na mií ná xí'ín kuachi. Sa'á ñoo kandii na dá'on kuxí kanoo na xí'ín yu'u, dá chi ió ichi ná koo na dión sa'á ña ni sa ndaa na mií ná. ⁵ Ta ndi ndáa na ni xi'o ndeé ini ni xinkuei nda noo ndí'i, noón kúú na nandixi dá'on kuxí, ta o dándóo ta'on yu'u kuu ná noo libro noo kándodó kuu na ni'í ña kataki chíchí, ta nakoni yu'u na, ña kúú ná ñayuu mií, noo tatái Ndios xí'ín noo ángel kéchóon noo ná. ⁶ Na ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espiritu ii xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia.”

Tánda'á Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúú kuendá na ndéi ñoo Filadelfia

⁷ Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ko'an noo ángel kómí choon satá na kúú kuendá yu'u ndéi ñoo Filadelfia, ta kaaon xí'ín ná: “Di'a ká'an na ii, na kúú na ndaa, na kómí nda'á kaa rey

David, na sónó, ta ko iin ta'on kandeé kadi, na sadí, ta ko iin ta'on kandeé konó, noón kúú na kaá di'a xí'ín ndó:

⁸ Ta sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó. Sa'á ñoo kaái xí'ín ndó ña sa ni nono vá yé'é noo ndo, ta ko iin ta'on kandeé kadi ña. Ná'í ña cháá vá ndakí ndo, tído ndíta ndaa ndo xí'ín to'in, ta ko ní ndata ndo sa'a yú'u. ⁹ Kana'á ndó ña ko'in naki'oi na kúú kuendá ña u'u noo ndá'a ndo, tá'an na kaá ña kúú ná na Israel, tído ko ta'ón ña kúú ná, ñayuu to'ón vá kúú ná. Ta tanda'í na kasaa na kakujta xití ná noo sa'a ndo, ta nakoni na ña miian ndaa kú'u ini sa'a ndo. ¹⁰ Ni kee ndó choon ni sa'andai noo ndo, chi xí'o ndeé ini ndo ndíta toon ndó xí'ín yu'u, sa'á ñoo kandaa va'a mií yu'u ndo'ó noo tandó'ó kini vei noo ñayuu ndéi ñayuu yó'o, chi xí'ín tandó'ó yó'o ko'in korndodóí ndidaá ñayuu ndéi noño'ó.

¹¹ Yachi vá saai. Kua'an ndo tiin toon ndó ña ndaa kándisa ndó, dá kían ná dá'a ni kandeé dao ka na naki'in na corona kánian ni'í ndo.

¹² Ta na ni xi'o ndeé ini ni xinkuei nda noo ndí'i, na yó'o kúú na ko'on yu'u chikatai kakuu na tát'o'on iin di'in kandita katuú ve'e ño'o Ndios, ta ni iin kuú ta'ón o kándoo na sata vé'e. Ta sata mií ná ko'in taai kuú Ndios xí'ín kuú ñoo Ndios, ña kúú ñoo Jerusalén saá, ña kían konoo vei nda induú noo ió Ndios, ta taa ta'anii kuú saá kakomí mií sata ná. ¹³ Na ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espiritu ii xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia.”

Tánda'á Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúú kuendá na ndéi ñoo Laodicea

¹⁴ Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúú kuendá yu'u ndéi ñoo Laodicea, ta ka'on xí'ín ná: “Mií na dáxinkoo to'on Ndios, noón kúú na xí'o ndaa kuendá sa'á ña ni xini na, ta ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

na ká'an na ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a ni kava'a ió ñayuu yó'o ni kee Ndios, na yó'o kúú na kaá di'a xí'ín ndó: ¹⁵ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaa

iin íchi ná koo vixi ndó, o iin íchi ná koo i'íní ndó xí'án. ¹⁶ Dá chi sa'á ña vaá óon yí'i yókó ndó xí'ín tō'in, sa'á ñoó ko'in ndusai ndo'ó, chi ko vixi ndó, ta ni ko í'íní ndó xí'án. ¹⁷ Dión kaái xí'ín ndó, dá chi kaá ndo ña kúú ndó na kuiká, ña ni kandeé ndó ni kekuiká ndó mií ndó, ta ni iin ña'a ko kámani noo ndo, kaá ndo. Tído ko xí'o ta'on ndó kuendá ña kúú ndó na ndéi ndava'a, na noo ndó'o, na kúnda'í, na kó'ó noo, na ndáa vichí. ¹⁸ Sa'á ñoó ká'an ni'inii yu'u noo ndo ña kuiin ndó oro ndino'o, ña ni xirndodó ná xí'ín ñó'o kéi, noo yú'u, dá kakuu ndisa ndó na kuiká, ta kuiin ta'ani ndó dá'on kuxí noo yú'u kandixi ndó, dá dáda'i ndó mií ndó, dá kían ná dá'a ni kaka'an noo ndo ña ndáa vichí ndó, ta taán ndo tata nduchí nóo ndo, dá ná natuu cháa noo ndo. ¹⁹ Dá chi dánani va yu'u na kú'u ini yu'u sa'a, ta ndáa yú'u vá yu'u na. Sa'á ñoó kua'án ndo ndino'o ini ndo ndiko ndo ña va'a, ta nandikó iní ndo, chi ni ya'a ndó noo yú'u. ²⁰ Yó'o ín dákásái yé'é ndó, ta ndi ndáa ndo ni seídó'o noo ká'ín, ta ni sonó ndó yé'é ndó, dá kían ku'i ve'e ndó, ta kadíni yu'u xí'ín ndó, ta ndo'ó kadíni xí'ín yu'u. ²¹ Ta noo na ni xí'o ndeé iní ni xinkuei nda noo ndí'í, ko'in kí'oi ña kían kandeí dáó ná xí'ín yu'u noo ió'i dándákii, tátō'on kí'o ni kandeé yu'u ni xinkooi, dá ni sa koo nduúí xí'ín tatái Ndios noo ió na dándáki na. ²² Na ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia."

4

Kéká'ano na ndéi induú tatá Ndios

¹ Tá ni ndi'í, dá ni xinií ni nono iin yé'é chí induú, ta tachí, ña ni seído'i míi sa'a, ña kían ní'i tátō'on kí'o ni'i ká'an trompeta, ñoó ni kaa tuku xí'ín:

—Kua'án kaa, nakíj, dá ná ko'in dána'i nooon ndidaá ña vei koo cháa ka chí noo —kaáan.

² Ta kúú iin kuití vá ni nakutíí xí'ín Espíritu ij Ndios. Ta chí induú ni xinií ín iin téi ta né'e choon, ta noo téi ñoó ió iin na dándáki. ³ Tátō'on ndé'é yuu ndato naní jaspe xí'ín yuu ndato naní

cornalina, kí'o dión ndé'é ñíj na ió dándáki ñoó. Ta ín iin chiyángí noo ió na, ta chiyángí ñoó ndé'é tátō'on kí'o ndé'é yuu kuíj ndato naní esmeralda. ⁴ Ta noo ín téi noo ió na dándáki ñoó ni kaō noo okō komi téi noo ndéi okō komi ta sá'ano, ni xini yu'u, ta ndíxi ra dá'on kuxí kachí, ta kándodó corona oro diní rá. ⁵ Ta téi ín me'í ñoó kánkuei tasa, ta ní'i xido kúu ka'ándí, ta táj ndátō'on kua'á ñayuu. Ta sa'a mií téi yó'o ndíta usa ñó'o tóoan, ta ña yó'o kúú ndin usa espíritu Ndios.

⁶ Ta noo ín téi yó'o ndé'é tátō'on ndé'é taño'o dión tátō'on dión yuu tatá, ta yé'e ra tátō'on yé'e iin yuu dión ndato naní cristal. Ta dín téi yó'o ndíta komi ña'a takí, ta iin ní ñíán tándaa nduchí nóoan, chi tándaaan chí sataán, chí nooán. ⁷ Tá'an ña mií noo ñoó káa tátō'on káa iin ndika'a, ta ña kúú uu ñoó káa tátō'on káa iin chikerró, ta ña kúú oni ñoó káa nooán tátō'on káa noo iin taa, ta ña kúú komi ñoó káa tátō'on káa iin kirí ya'a tánee noo táchi. ⁸ Ta iño kúú ndixi iin rá iin ndin komi ña takí ñoó, ta iin ní ndixián tándaa nduchí nóoan. Ta ko sá tuu ta'an vaan nduú ni ñoó ña kían ká'an di'a:

Na ij, na ij, na ij kúú Ndios,
na kúú sato'o yo, ta mií ná kúú Ndios,
na kándéé kée ndidaá ña'a.
Ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúú
ná, ta mií ná kúú na kasaa.

⁹ Ta daá kéká'ano ndin komi ña takí ñoó na ió dándáki noo téi ñoó, ta xí'oan ñaño'ó noo ná, ta náki'oan ndivé'e noo na daá takí kuíj. Ta iin rá iin ta'ándá ká'an dión, ¹⁰ dá sa kuíta xití ndin okō komi ta sá'ano ñoó noo sá'a na ió noo téi ñoó, ta kéká'ano ra na daá takí kuíj, ta taó ra corona kándodó diní rá chindei ra noo sá'a ná, ta kaá ra xí'ín ná:

¹¹ Sato'o ndu, ió íchi ní ña kían kéká'ano na mií ní,
ñá kían kí'o na ñaño'ó noo ní, ña kían natiin ní ndidaá tá'an choon,
dá chi mií ní ni kava'a ndidaá tá'an ña'a.

Ta sa'á ña dión ni koni mií ní, sa'á ñoó ió ndidaá tá'an ña'a,

ta sa'á ñoó ta'ani n̄i ndaki ndidaá tá'an ña'a n̄i kee ní.

5

Ni'i Jesús, na kúu léko, iin tuti ndadi xí'ín sello

¹ Ta n̄i xini ta'anii kánóo iin tuti n̄i natuu noo ndá'a xoo kuá'a na ió noo téi ñoó, ta ndi nduú xooan káa to'on, ta ndadí yú'an xí'ín usá sello. ² Ta kúu n̄i xini ta'anii iin ángel ndakí nda'o, ta n̄i'í nda'o ká'an na:

—¿Ndá yoo ió íchi ña ka'anda na ndin usá sello, ta konó ná tuti yó'o? —kaá na.

³ Ta n̄i iin tó'on na ndéi induú, ta n̄i na ndéi noñó'o, ta n̄i na ndéi tixi ñó'o kō ní kándeé konóan, ta n̄i kō ní kándeé ná ka'i naan. ⁴ Sa'á ñoó n̄i nde'i'í nda'o yu'u, dá chi kō ní nani'i ná n̄i iin tó'on na ió íchi ña kían konó ná tuti ñoó, ni ña ka'i na ña, ni ña kande'é naan.

⁵ Dá n̄i kaa iin ta sá'ano ñoó xí'ín yu'u:

—O sa kuákón, dá chi na kúu ndika'a n̄i kii tein na ve'e Judá, na n̄i kii tein na ve'e David, na yó'o kúu na n̄i kándeé noo ndidaá ña'a, sa'á ñoó ió íchi ná konó ná tuti káa, ta ka'anda na ndin usá sello ndadí yú'an.

⁶ Dá n̄i sa nde'í, ta yati noo iin téi ñoó, xí'ín tein ndin komi ña takí ñoó, ta me'í ta sá'ano ndéi ñoó n̄i xini iin na kúu léko. Ta káa na tát'on káa kirí n̄i sa'ání ná. Ta usá kúu ndíkí ná, ta usá ta'ani kúu nduchí nóo na, ta ña yó'o kúu ndin usá Espiritu Ndios n̄i tanda'á ná kua'an iin ní kúu ñayuu.

⁷ Dá n̄i tatuu yati na kúu léko ñoó n̄i tiin na tuti kánóo noo ndá'a xoo kuá'a na ió dándáki noo téi ñoó.

⁸ Tá n̄i ndi'í n̄i tiin na libro ñoó, dá n̄i sa kuíta xití ndin komi ña takí ñoó xí'ín ndin oko komi ta sá'ano ñoó noo na kúu léko ñoó. Ta ndidaá vá rá né'e arpa xí'ín copa oro n̄i chití ñó'o dusa chíño'ómá, ta ña yó'o kúu to'on xika ta'i ñayuu Ndios noo mií ná. ⁹ Ta xita ra iin yaa saá ká'an di'a:

Ió íchi ní natiin ní libro, ta ka'anda ní selloan, chi n̄i sa'ání rá mií ní, ta xí'ín n̄i mií ní n̄i chiya'i ní sa'a ndú'u,

dá n̄i nduu ndu ñayuu Ndios.

Chi n̄i kee ní dión xí'ín ñayuu n̄i kii iin rá iin tata, xí'ín na ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín na ndéi iin rá iin ñoo, xí'ín na ndéi iin rá iin nación.

¹⁰ Ta n̄i kee ní iin rá iin ndu'u kakuu ndu rey xí'ín duti noo Ndios, ta kane'e ndu choon satá ñayuu ndéi noñó'o.

¹¹ N̄i ndi'í, dá n̄i xini n̄i kao noo kua'á nda'o ángel noo ió Ndios dándáki na, xí'ín noo ndéi ndin komi ña takí ñoó, xí'ín noo ndéi ta sá'ano ñoó. Ta kua'á nda'o mil millón kúu ángel n̄i kao noo ndíta ñoó. ¹² Ta n̄i seido'i n̄i'í n̄i ka'an na:

Ió íchi na kúu léko, na n̄i sa'ání rá, ña kían natiin na ndidaá tá'an choon, xí'ín ndidaá tá'an ña kuiká, xí'ín ndidaá tá'an ña ndichí, xí'ín ndidaá tá'an ndée, xí'ín ndidaá tá'an ñañó'o, xí'ín ndidaá tá'an to'on ndato keká'ano ñayuu na.

¹³ Ta n̄i seido'i n̄i ka'an ndidaá ña n̄i kava'a Ndios, ña ndéi induú, xí'ín ña ndéi noñó'o xí'ín ña ñó'o tixi ñó'o, xí'ín ña ñó'o iní taño'o, xí'ín ndidaá ka ña'a n̄i kava'a Ndios, ta kaáan di'a: Na ió dándáki noo téi káa xí'ín na kúu léko káa

kúu na kánian natiin to'on xí'o ñayuu keká'ano ñaá ná, ta ná natiin na ñañó'o, xí'ín to'on ndato, xí'ín ndée, ta daá kuití dión ná koo.

¹⁴ Ta di'a ká'an ndin komi ña takí ñoó:

—Dión ná koo.

Ta n̄i sa kuíta xití ndin oko komi ta sá'ano ñoó, ta n̄i xinō taan ra nda noñó'o ndañó'o ra na daá takí kuií.

6

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Jesús sello ñoó

¹ Ta n̄i xini n̄i sa'anda na kúu léko ñoó iin sello ndadí yú'u libro ñoó. Dá n̄i seido'i n̄i ka'an iin ña takí ñoó, ta n̄i'í nda'o n̄i ka'an. Tát'on ki'o n̄i'í káyuu dai, ki'o dión n̄i'í n̄i ka'an, ta kaáan:

—Nakí.

² Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an dión, dá n̄i xinii n̄i keta iin kuéi kuxí vei rí, ta kánóo iin t̄aa sata r̄i, ta né'e ra iin kúxi. Ta n̄i n̄atiin ra iin corona, ta kúú rá iin t̄aa n̄i kandeé, ta kua'an r̄a kandeé rá cháá ka.

³ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda n̄a sello kúú uu, dá n̄i seido'i n̄i ka'an iin ka ña takí ñóó:

—Nakíi.

⁴ Dá n̄i keta iin ka kuéi vei rí, ta kúú rí iin kuéi kuá'a. Ta kánóo iin t̄aa sata r̄i, ta n̄i n̄atiin ra choon ña kían d̄itá rá ña ndéi va'a ñayuu ndéi ñayuu, dá kasá'a ka'ání tá'an iin rá iin na. Ta n̄i ni'i rá iin espada ká'ano.

⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda n̄a sello kúú on̄i, dá n̄i seido'i n̄i ka'an ña takí kúú on̄i ñóó:

—Nakíi.

Dá n̄i xinii iin iin kuéi ndei'í, ta kánóo iin t̄aa sata r̄i, ta né'e ra noo chíki'ó r̄a ndi k̄i'o vee ña'a. ⁶ Dá n̄i seido'i tach̄i iin n̄a n̄i ka'an tein ndin komi ña takí ñóó, ta kaáan di'a:

—Iin kilo va tirió ni'i ná sa'a choon kée na iin níi kuu, ta on̄i kilo va cebada ni'i ná sa'a choon kée na iin níi kuu. Tído ná dá'a ni dándáa yo'ó ya'i siti xí'ín vino.

⁷ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda n̄a sello kúú komi, dá n̄i seido'i n̄i ka'an ña takí kúú noo ndí'i ñóó:

—Nakíi.

⁸ Dá n̄i xinii vei iin kuéi xi'i kuaan, ta kánóo iin t̄aa sata r̄i, ta naní rá Kue'e Deen Sa'ání Ndii. Ta sata mií rá vei iin ka r̄a naní Yáí Ndii. Ta n̄i n̄atiin ra choon ña kían ka'ání rá iin ñayuu noo iin iin komi ná. Dao na ka'ání rá xí'ín espada, dao ka n̄a ka'ání rá xí'ín doko, dao ka n̄a ka'ání rá xí'ín kue'e, ta dao ka n̄a ka'ání rá xí'ín kirí deen ndéi noñó'o.

⁹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda n̄a sello kúú o'on, dá n̄i xinii ña t̄ixi noo náa ñóó ñó'o níi ndidaá n̄a n̄i xi'i sa'á ña kándisa na to'on Ndios xí'ín sa'á ña sa ká'an n̄a ña ndaa sa'a Jesús noo ñayuu. ¹⁰ Ta káyu'ú ndidaá n̄a yó'o, ta kaá n̄a xí'ín Ndios:

—Mií ní kúú n̄a né'e choon ká'ano cháá ka, mií ní kuu n̄a ii, n̄a ndaa, sa'á ñóó, ¿ndá oon keyíko ní sa'a ndú'u, dá

naki'in ya'i ní sa'á n̄i ndú'u, kirá n̄i sata n̄a ndéi noñó'o? —kaá n̄a.

¹¹ Dá n̄i ni'i ná dá'on kuxí kandixi na, ta n̄i ta'anda choon noo ná ña ná nani'i ndéi ná lú'u ka tiempo nda ná kuu ndidaá n̄a kánian kuu sa'á ña kándisa na to'on Ndios, n̄a kúú ñayuu xínkuáchí noo Ndios táto'on n̄i kee mií ná.

¹² Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xinii n̄i sa'anda n̄a sello kúú iño ñóó. Ta kúú ni'i nda'o n̄i taan, ta n̄i ndunde'i'í ndindii táto'on k̄i'o ndei'í dá'on ndíxi na tá xí'i ndii noo ná, ta yoo n̄i ndukua'á ni. ¹³ Ta nda noñó'o yó'o n̄i kuei t̄iñoo ñó'o induú, táto'on k̄i'o kuéi t̄iño'o nda noñó'o kée tach̄i. ¹⁴ Ta n̄i natuu induú táto'on k̄i'o natuu iin yúu tá ko xínño'o ka naán. Ta ndidaá yúku ndita noñó'o, ta ndidaá yúku ndita ini taño'o n̄i naaon ña, ta ko ndita kaan xoo noo n̄i sa ndi-taan. ¹⁵ Ta n̄i taxí tá'an ndidaá rey ndéi noñó'o, xí'ín ndidaá n̄a ndaya'i, xí'ín ndidaá n̄a kuiká, xí'ín ndidaá n̄a dándáki soldado, xí'ín ndidaá n̄a ná'ano, xí'ín ndidaá n̄a ñó'o t̄ixi ndá'a iin sato'o, xí'ín ndidaá n̄a koó sato'o, ta n̄i chide'é ná mií ná ini káo ná'ano, xí'ín t̄ixi yuu ná'ano tánee ndika yúku, ¹⁶ dá n̄i kaa n̄a xí'ín yúku ñóó, xí'ín káo ñóó:

—Kuei ndó kodó ndó sata ndú'u, ta dáda'i ndó ndu'u noo n̄a ío dándáki noo t̄ei káa, xí'ín noo n̄a kúú léko káa, chí xido ini n̄a xini n̄a ndu'u, ¹⁷ chí viti kían sa n̄i kasandaá kuu xido nda'o ini n̄a, ¿ta ndá yoo ví k̄i'o ndeé ini kuita noo ná?

7

Karndaa sello taan iin ciento uu diko komi mil na Israel

¹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xinii ndita komi ángel ndin komi xoo tach̄i noñó'o yó'o. Ta ndin komi ángel yó'o ndita chítuu tach̄i, dá ná o kána kaan noñó'o yó'o, ni noo taño'o, ni noo ni iin yíto.

² Ta n̄i xini ta'anii iin ka ángel koka vei chí xoo noo xino ndindii, ta né'e na sello Ndios takí. Dá ni'i nda'o n̄i kayu'ú ná noo ndin komi ángel, n̄a n̄i n̄atiin choon ña kían kenda'va na

xí'ín noño'o yó'o, xí'ín taño'o. ³ Ña yó'o ni kayu'u ángel ñoó:

—O sa kéndava'a ndó xí'ín noño'o xaan, ni taño'o xaan, ni yíto xaan xían nani ko ñá'a kani ndu sello taan na xínkuáchí noo Ndios yo.

⁴ Ta ni seídó'o ta'ani yu'u ndidaá kúu na ni ni'lj sello ñoó. Ta kúu ná iin ciento uu diko komi mil na ñoo Israel, ta ni kii na tixi ndin uxí uu de'e taa nani Israel. ⁵ Dá chi tein na ve'e Judá uxí uu mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Rubén uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Gad, uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ⁶ ta tein na ve'e Aser uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Neftalí uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Manasés uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ⁷ ta tein na ve'e Simeón uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Leví uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Isacar uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ⁸ ta tein na ve'e Zabulón uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e José uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello, ta tein na ve'e Benjamín uxí uu ta'ani mil na ni ñani sello.

Ndíxi kuxí kuq'á nda'o mil ñayuu, ta ndíta na kéká'ano na Ndios

⁹ Tá ni ndi'i, dá ni xini ndíta kua'a nda'o ñayuu, ta ko iin ta'on kandeé ka'i na, dá chi kúu ná ñayuu ni kii ndidaá naciún, na ni kii ndidaá ñoo kuáli, xí'ín ñoo ná'ano, na ká'an iin rá iin yú'u. Ta na yó'o kúu na ndíta noo na ió dándáki noo téi ñoó, xí'ín noo na kúu léko ñoó. Ta ndíxi kuxí na, ta tánee ñoo ndá'a ná. ¹⁰ Ta ña yó'o káyu'u ná ndíta na:

Iin tó'on na kándéé dáka'ki ñaa kúu Ndios yo, na ió dándáki noo téi káa,

xí'ín na kúu léko káa.

¹¹ Ta ni kaq noo ndidaá tá'an ángel, xí'ín ndidaá ta sá'ano ñoó, xí'ín ndin komi ña takí ñoó ndíta na sa'a téi noo ió Ndios dándáki na. Ta ni sa kuíta xiti ná noo téi ñoó, ta ni kasá'a ná ndáño'o na Ndios, ¹² ta kaá na:

Diún ná koo, tatá Ndios.

Ná natiin ní to'on va'a, xí'ín to'on ndato,

xí'ín ña ndichí, xí'ín ndivé'e, xí'ín ñaño'ó,

xí'ín ndidaá choon, xí'ín ndée viti, ta daá kuití dión ná koo.

¹³ Dá ni kaa iin ta sá'ano ñoó xí'ín yu'u:

—¿Ndá yoo kúu na ndíxi dá'on kuxí káa, ta ndeí ni kii na káa?

¹⁴ Dá ni kaai xí'ín rá:

—Mii ní ná'a, tatá.

Dá ni kaa ra xí'ín:

—Na káa kúu na ni kankuei ni kii tein tandó'ó kini. Ta ni nakata na dá'on ná xí'ín ni na kúu léko, dá ni ndukuxí kachián. ¹⁵ Sa'a ñoó ndíta na noo ió Ndios dándáki na, ta nduú ñoó xínkuáchí ná noo ná ini ve'e ño'o na. Sa'a ñoó mii Ndios, na ió dándáki noo téi káa, kúu na koo xí'ín ná, ta kandaka va'a ñaa ná. ¹⁶ Ta o kixi ka ña kuiko na, ta ni o íchi ka na takuii, ta ni o ndíi ka na kee ndindii, ta ni o kóo i'ini ka koni na, ¹⁷ dá chi mii vá na kúu léko iin me'i noo na ió dándáki káa kandaka na ñayuu yó'o, ta kandaka ñaa ná ko'on na ko'o na noo kána ndíta takuii, kirá xí'o ña kataki chíchí yó. Ta nadáyaa mii Ndios ndidaá ndirnoo ná —kaá ta sá'ano ñoó xí'ín.

8

Di'a ni kuu tá ni sa'anda Jesús sello kúu usa

¹ Tá ni ndi'i ni sa'anda na sello kúu usa ñoó, ta kúu tádi óon ni kuu induú noo ió Ndios táto'on tixi dao hora.

² Ndi'i, dá kúu ni xini ndíta usa ángel noo ió Ndios, ta iin rá iin na ni ni'lj iin trompeta. ³ Dá ni kasaa iin ka ángel, ta ni sa kuin na noo náa, ta né'e na iin copa oro noo kéi dusa ni saa na. Ta ni ni'i ná kua'a nda'o dusa, dá dáki'in tá'an na ña xí'ín ña xika ñayuu Ndios noo mii ná, dá kej ña noo náa oro ñoó, ña iin noo na ió dándáki ñoó. ⁴ Ta ini copa né'e ángel yó'o kána ño'oma dusa xí'ín ña xika ñayuu Ndios noo ná kokaan kua'an noo ió mii Ndios. ⁵ Tá ni ndi'i, dá ni dakúti ná copa yó'o xí'ín ño'o kéi noo náa ñoó. Ta nda induú ni dakána na ña nda noño'o, ta kúu ni ka'andi, ta tái ká'an ñayuu, kúu ni sa kuíta tasa, ta kúu ni'i nda'o ni taan.

Di'a ni kuu tá ni tuu ángel ñoó usa trompeta

⁶ Ta ndin usa ángel ñoó ni ñakuíta nduu xí'ín usa trompeta ñoó, ta kua'an na tuu na ró.

⁷ Tá ni tuu ángel mií noó ñoó trompeta na, kúú ni koon ñí'ín xí'ín ño'ó kéj né'e tá'an xí'ín ni nda noño'ó. Ná keeá kuendá ña oni ta'ándá kúú yíto káa noño'ó, ta iin ta'ándá ra ni kej, ta uu ta'ándá ra ko ni kéj. Ta ni kej ndi'i yukú kuíj.

⁸ Ta ni tuu ángel kúú uu ñoó trompeta na. Ta táto'on k'i'o káa iin yúku ño'ó kéj ita, dión káa ña ni kankao noó taño'ó. Ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá taño'ó ñoó ni nduu ni.

⁹ Ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá kirí ño'ó ini taño'ó ni xi'i, ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá barco ni naá.

¹⁰ Ta ni tuu ángel kúú oni ñoó trompeta na. Ta nda induú ni kankao iin tiñoó kéj ita nda noño'ó, ta kéj ri táto'on k'i'o kéj iin tirño'ó. Ta ni kankao ri noo iin ta'ándá noo oni ta'ándá yuta, xí'ín noo iin ta'ándá noo oni ta'ándá kána takuií. ¹¹ Ta tiñoó yó'o kúú ri naní Ova. Ta iin ta'ándá noo oni ta'ándá takuií ño'ó noño'ó yó'o ni nduu ova. Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ni xi'i ni kee takuií ñoó, dá chi ni nduu ova ra.

¹² Dá ni tuu ángel kúú komi ñoó trompeta na, ta kúú ni nda'o va iin tá'í ndindii, ta toon ii va uu tá'í ña. Ta dión ta'ani ni ndo'o yoo xí'ín tiñoó, chi ni nda'o ta'ani iin tá'í ri. Sa'á ñoó ni ñakuín naá iin ta'ándá nduu noo oni ta'ándáan, ta dión ta'ani ni kuu sakuaá.

¹³ Dá ni sa nde'í, ta kúú ni xinij iin ángel tánee na xionoo na nda me'í induú, ta ni seídó'i ña ni'i ni kayu'u ná:

—jNda'í kúú ví na ndéi noño'ó!
jNda'í kúú ví ná! jNdeé ví nda'í ndo'o na tá ná tuu ndin oni ka ángel yó'o trompeta na!

9

¹ Tá ni tuu ángel kúú o'on ñoó trompeta na, dá ni xinij iin tiñoó ni yaa nda induú, ta ni xino ri nda noño'ó, ta ni natiin ri nda'á kaa ña

sónó yú'u yái konó, ña koó noo sá tuu. ² Dá ni sonó ri yú'u yái ñoó, ta kúú ni kankuei ño'oma kokaa kua'an induú táto'on k'i'o kána ño'oma yú'u iin xito ká'ano. Ta kúú ni da'i va noo ndindii ni kee ño'oma ñoó, chi iin ní ni ñaka'ani ña. ³ Ta tein ño'oma ñoó ni kankuei tika kanoo ri iin ní kúú noño'ó. Ta ni ni'i ri choon ña kían kee ri táto'on k'i'o kée tidó'oma ndéi noño'ó. ⁴ Ta ni ta'anda choon noo ri ña ná dá'a ni kendava'a ri xí'ín ita, ni yukú kuíj, ni yíto káa noño'ó. Sava'a ni ni'i ri choon ña kendava'a ri xí'ín ñayuu koó sello Ndios tándaa taan. ⁵ Ta ko ní ta'anda ta'on choon noo ri ña kían ka'ání ri ñayuu. Sava'a choon ni ni'i ri kían kendava'a ri xí'ín ná o'on toon yoo, ta dár'u'u ñaá ri táto'on k'i'o kée iin tidó'oma dár'u'u ri ñayuu xí'ín ion ndó'o ri. ⁶ Ta katoó ñayuu kuu na daá ñoó, tído o kuú ta'on na. Ta va'ará nda'í ná ka'án ná kuu na, tído o kuú ta'on na.

⁷ Ta táto'on ndaa kuéj, kirí sa ió nduu kandodó ra naá, k'i'o dión ndaa tika ñoó. Ta táto'on k'i'o ndaa corona oro, k'i'o dión ndaa ña kandodó dinj ri. Ta táto'on k'i'o ndaa noo ñayuu, k'i'o dión ndaa noo ri. ⁸ Ta táto'on k'i'o nánj idí dinj na ñá'a, k'i'o dión nánj idí dinj ri. Ta táto'on k'i'o ndaa no'o ndika'a, k'i'o dión ndaa no'o ri. ⁹ Táto'on iin kaa kían ndadí yu'u ndiká ri. Táto'on k'i'o ní'i xido taxi tá'an kua'a kuéj ño'o carreta kua'an ri xí'ín ta kua'an naá, k'i'o dión ní'i xido oon kée ndixi ri. ¹⁰ Táto'on k'i'o ndaa ndó'o tidó'oma, k'i'o dión ndaa ndó'o ri, dá chi ió ion ñá. Ta ni natiin ri choon ña xí'ín ndó'o ri dár'u'u ka'í ri ñayuu o'on toon yoo. ¹¹ Ta mií ángel dándáki nda maá ini yái konó ñoó kúú sato'o ri, ta Abadón nanián xí'ín to'on hebreo, ta xí'ín to'on griego nanián Apolión. To'on yó'o kónj kaa, ña dánaá ñaá.

¹² Ni ya'a va iin tandó'ó, tído vei uu kaan.

¹³ Tá ni tuu ángel kúú iño ñoó trompeta na, dá ni seídó'i tachj iin ñayuu, ta tachj yó'o ni kixi chí me'í ndin komi ndíki ndíta iin iin titó noo náa oro ín noo Ndios, ¹⁴ ta ni kaaan

xí'ín ángel kúú iño, na ni tuu trompeta ñoó:

—Kua'án ndasón ndin komi ángel ndíko yu'ú yuta ká'ano naní Eufrates —kaáan.

¹⁵ Dá ni ndaxí ndin komi ángel ndíko ñoó, ta ángel yó'o kían sa daá ió nduu ndáti kasandaá hora yó'o, xí'ín kuú yó'o, xí'ín yoó yó'o, xí'ín kuiá yó'o, dá ka'ánían iin ta'ándá ñayuu noó oni ta'ándá na. ¹⁶ Ta ña yó'o ndáka iin tu'u ká'ano soldado kándodó kuéi. Ta ni seido'o yu'u ña kúú rá uu ciento millón soldado. ¹⁷ Ta ña yó'o ni xinij ni kee Ndios, ta ndidaá kuéi ñoó xí'ín ndidaá ta kándodó ri ní'ino do'ono kaa, ta ndé'án tátō'on ndé'é ño'ó ita. Ta ndí'í ta'anian tátō'on ndé'é yuu ndato naní zafiro. Ta kuaán ta'anian tátō'on ki'o ndé'é azufre. Tátō'on ki'o ndáa diní ndika'a, ki'o dión ndáa diní kuéi ñoó. Ta ini yú'u ri kánkuei ño'ó ita, xí'ín ño'oma xí'ín azufre. ¹⁸ Ta ni xi'i iin ta'ándá ñayuu noó oni ta'ándá na ni kee ño'ó ita xí'ín ño'oma xí'ín azufre, tá'an ña ni kánkuei yú'u kuéi ñoó. ¹⁹ Ta xí'ín ndé'e yú'u ri, ta xí'ín ndé'e ndó'o ri dárkue'e ri ñayuu, dá chi tátō'on ndáa diní koó, dión ndáa diní ndó'o ri, ta xí'ín ña yó'o dárkue'e ri ñayuu.

²⁰ Ta ñayuu, na ko ní xi'i ni kee ndin oni tandó'ó yó'o, ko ní xín ij vá ná nandikó iní na, ta dánkoo na ña kini kée na, ni ko ní dándí'i na ña kían kandaño'o na ña u'u, ta ko ní dándí'i na ña kían kandaño'o na yoko ni kava'a xí'ín oro, xí'ín plata, xí'ín bronze, xí'ín yuu o xí'ín yíto, va'ará ko túu nooán, va'ará ko tái do'an, va'ará ko kándaan, tído ndáño'o ij vá náan. ²¹ Ta ko ní nándikó iní na sa'á ña sa'ání ná ndii, ta ni sa'á ña kétadí na xí'ín ñayuu, ta ni sa'á ña kídi na xí'ín na ko kúú ñadi'í na o yíi ná, ta ni sa'á ña kí'in kuí'íná ná.

10

Kárxóo iin ángel ndakí, ta tárnee iin libro ló'o ndá'a ná

¹ Ni ndi'i, dá ni xinij konoo iin ka ángel ndakí ndá'o vei na nda induú, ta ni kii na tein iin viko, ta

in iin chiyángí diní ná. Tátō'on ki'o ndé'é ndindii, ki'o dión ndé'é noo ná. Tátō'on ki'o ndé'é ño'ó sá'ano ita, ki'o dión ndé'é sa'a ná. ² Ta tárnee iin libro ló'o ndá'a ná, ta nónó nooán. Ta xí'ín sa'a xoo kuá'a na séin na noó taño'o, ta xí'ín sa'a xoo íti na séin na noño'o ichí. ³ Ta tátō'on ki'o káyu'ú ndika'a tondó, ki'o dión ni káyu'ú ná. Dá tá ni ndi'i ni káyu'ú ná, dá ni ka'andi usa ta'ándá. ⁴ Dá tá ni ndi'i ni ka'andi ñoó, dá kua'an yu'u taai ndi kóni kaa ña ni ka'andi ñoó. Tído ni seido'i iin tachi na ni ka'an xí'ín nda induú, ta kaáan:

—Ná dá'a ni taaón ndi kóni kaa ña ni ka'andi káa. Va'a kaan ná koo de'é nian noo miíón.

⁵ Dá ni xinij ni ndane'e ángel in séin noó taño'o ñoó xí'ín noño'o ichí ñoó ndá'a xoo kuá'a na chí induú di'a, ⁶ dá ni nachina'a ná Ndios, na daá takí kuíi, na ni kava'a induú xí'ín noño'o xí'ín taño'o, xí'ín ndidaá ña'a ió nooán, ña o kándati ka na cháa ka tiempo, ⁷ dá chi tá ná kasandaá kuú kasá'a tuu ángel kúú usa ñoó trompeta na, dá natuu ndidaá ña sa io de'é ni kee mií Ndios tátō'on ki'o ni kaa na xí'ín profeta, tá'an na sa xino kuáchí noo ná, kaá ángel ñoó.

⁸ Ta mií tachi na ni seidó'i ni ka'an xí'ín nda induú, ñoó kían ni ka'an tuku xí'ín, ta kaáan:

—Kua'án ki'ón libro ló'o nónó noo tánee ndá'a ángel in séin noó taño'o xí'ín noño'o ichí káa.

⁹ Dá ni kee kua'in noo in ángel ñoó. Dá ni kaaí xí'ín ná ña ná tei na libro ló'o ñoó nooí. Dá ni kaa na xí'ín:

—Jón, keí ña viti, dá ná kankao ova ña ini tison, tído kankao vidian tátō'on vidí ndudí ini yú'on —kaá na.

¹⁰ Dá ni natiiin libro ló'o tánee ndá'a ángel ñoó. Dá ni seíi ña. Ta kúú ni kankao vidian ini yú'í tátō'on ki'o vidí ndudí, tído ini tixi ni kankao ova ña.

¹¹ Dá ni kaa na xí'ín:

—Mífan ndúsa kánian kastō'ón xí'ín ñayuu sa'á ndí kíán ndo'o kuá'a nda'o ñoo xí'ín nación, xí'ín na ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín rey dándáki ñaá.

11

Di'a n̄i ndo'o uu t̄a n̄i x̄i'o ndaa kuendá sa'a Ndios

¹ Dá n̄i n̄i' yu'u iin ndoo, ta káa rá táto'on káa iin vara chíki'ó n̄a. Dá n̄i ta'anda choon nooí, chí kaá n̄a x̄i'ín:

—Kua'án chíki'óon ve'e ño'o Ndios, x̄i'ín noo náa, ta naka'ávón ndidaá kúu n̄a ndéi ndáño'o Ndios. ² Tído ná dá'a ni chíki'óon yé'é sata vé'e, dá chí n̄a tukú, n̄a k̄o kúu ñayuu Ndios, n̄i n̄atiin yé'é sata vé'e, ta ko'on n̄a koni x̄ixi na ñoo īi ñoo tein uu diko uu yoo. ³ Ta ko'in tanda'í uu t̄a x̄i'o ndaa kuendá sa'í, dá ka'an r̄a x̄i'ín ñayuu sa'a ndidaá ña koo. Ta dión kee ra iin mil uu ciento on̄i diko kuu, ta kandixi nda'í r̄a.

⁴ Ta ndin nduú t̄a yó'o kúu ndin nduú yíto olivo, ta kúu ta'ani ra ndin nduú candelero ndíta tóon noo Ndios, n̄a kúu sato'o ñayuu yó'o. ⁵ Tá ió iin káa na ka'án kendava'a x̄i'ín rá, ta kúu kankuei ño'ó it̄a yú'u rá, dá dándúta ra t̄a xiní u'u ñaá. Ta ndi ndáa mií n̄a kóni kendava'a x̄i'ín rá, k̄i'o dión ta'ani kánian kuu n̄a. ⁶ Ta t̄a yó'o kakomí choon ña k̄ian kadi r̄a induú, dá o kóon dai x̄i'ín ndidaá tein kuu dána'a r̄a sa'a ndí k̄ian koo. Ta kane'e ra choon ña ndee ra takuú n̄i, ta kane'e ta'ani ra choon ña dándó'o ra n̄io ñayuu ndidaá ta'ándá ká'án mií rá.

⁷ Tá ná dándí'i ra choon n̄i ni'í rá, dá keta k̄iti tondó ká'ano yu'ú yáí konó ñoo, ta naá ri x̄i'ín ndin nduú t̄a yó'o, dá kandéé rí x̄i'ín rá, ta ka'ání ñaá rí. ⁸ Ta yikí koño r̄a kandeí noo yá'i ñoo ká'ano, tá'an ña ká'an n̄a x̄i'ín Sodoma x̄i'ín Egipto. Ta ñoo yó'o ta'ani kúu noo n̄i chírk̄aa na sato'o yo Jesús ndika cruz. ⁹ Ta n̄a ndéi ndidaá ñoo ná'ano x̄i'ín ndidaá ñoo kuálí, x̄i'ín n̄a ká'an iin rá iin yú'u, x̄i'ín n̄a ndéi ndidaá nación koni kandeí yikí koño r̄a noo yá'i ñoo on̄i kuu dao, ta ko iin konó ña nduxian. ¹⁰ Ta kadij nda'o ini ñayuu ndéi noño'o sa'á ña n̄i x̄i'í r̄a, ta kee na iin víko ká'ano, ta dasá tá'an na ña'a noo ná, dá chí n̄i ndo'o nda'o n̄io n̄a ndéi ñayuu yó'o n̄i kee ndin nduú profeta ñoo.

¹¹ Tído tá ná ya'a on̄i kuu dao, dá nataki ndin nduú r̄a kee Ndios, ta kúu ndakuei va ra. Ta kúu yu'ú nda'o ñayuu ndéi ñayuu yó'o tá ná koni n̄a ña n̄i nataki r̄a. ¹² Dá kueídó'o ra tach̄i iin n̄a ka'an n̄i'í chí induú, ta di'a kaaan x̄i'ín rá:

—Kua'án kaa ndó na'a k̄ij ndo.

Ta sata iin víko kaa ra ko'on r̄a induú, ta ndidaá n̄a xiní u'u ñaá koni x̄i'ín noo ná ña dión koo. ¹³ Ta mií hora daá n̄i'í nda'o t̄aan, ta noo iin iin ciento ve'e ndíta ñoo, koon uxian, ta kuu us̄a toon mil ñayuu. Ta dao ka ñayuu kandoo ñoo, yu'ú nda'o na kee ña kuu ñoo, dá kasá'á ná keká'ano na Ndios, n̄a ió induú.

¹⁴ Dión n̄i kuu, dá n̄i ya'a tandó'ó kúu uu, tído vej iin kaan, ña kúu on̄i.

Di'a n̄i kuu tá n̄i tuu ángel kúu us̄a ñoo trompeta na

¹⁵ Tá n̄i tuu ángel kúu us̄a ñoo trompeta na, ta kúu táí n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú kuá'á tach̄i chí induú, ta kaáan:

N̄i n̄atiin Ndios, n̄a kúu sato'o yo, x̄i'ín Cristo ndidaá choon, ta dándáki kuií n̄a.

¹⁶ Dá n̄i sa kuíta x̄ití ndin oko komi ta sá'ano ndéi díin Ndios noo ió na dándáki na, ta n̄i xin̄o taan r̄a nda noño'o ndáño'o ñaá rá, ¹⁷ ta kaá r̄a: Nák̄i'o ndu ndivé'e noo ní, sato'o Ndios,

mií ní kúu n̄a kándéé kée ndidaá tá'an ña'a,

ta mií ní kúu ní, ta mií ní n̄i sa kuu ní, ta mií ní kúu n̄a kasaa.

Ndivé'e ní, dá chí mií ní kúu n̄a n̄i n̄atiin ndi'í choon viti, ta n̄i kasá'á dándáki ní.

¹⁸ N̄i xido nda'o ini ndidaá nación, tído viti k̄ian n̄i kasaa ña xido ini mií ní, dá chí sa n̄i kasandaá kuu keyíko ní sa'á ñayuu n̄i x̄i'í.

Ta ko'on ní kemán̄i ní profeta, tá'an n̄a sa xinkuáchí noo ní, ta kemán̄i ta'ani ní ndidaá ñayuu mií ní,

x̄i'ín ndidaá ka n̄a yu'ú ni'ini ñaá, á mií ná kuálí ná o á mií ná ná'ano na. Ta sa n̄i kasandaá ta'ani kuu dánaá ní n̄a kéndava'a x̄i'ín noño'o.

¹⁹ Dá n̄i nono yé'é ve'e ño'o Ndios induú, ta túu iin iin sato, kirá dándáki ña n̄i kandoo Ndios kemáni ná ñayuu na. Ta n̄i sa kuita tasa, ta tái ká'an ñayuu, ta ní'i xido kúu ka'andi, ta n̄i kasá'á táan, ta ná'ano nda'o ní'ni n̄i kasá'á koon.

12

Di'a n̄i kuu tá n̄i naá koo kua'a ká'ano xí'in iin ñá'a

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i xinij iin ka ña'a xixi kua'an chí induú, chí n̄i xinij iin ta'áná ñá'a, ta dá'on ndixián kúu ndindii, ta tixi sa'an nákaa yoq, ta kánoo iin corona n̄i kava'a xí'in uxu uñoo dinian. ² Ta ñó'o de'án, ta káyu'án, chí sáxián tixián, dá chí sa káki de'án, sa'á ñoo ndó'o ní'nan. ³ Ta n̄i xini ta'anij iin ka ña'a ká'ano chí induú, ta ña yó'o kúu iin koo kua'a ká'ano, ta usa kúu dinij r̄i, ta uxu kúu ndíki r̄i, ta iin iin dinij r̄i ñó'o tikata kuaán. ⁴ Ta xí'in ndó'o r̄i n̄i yakó r̄i iin tá'i noo ndin onij tá'i tñoo ñó'o induú, ta n̄i dakuéi ñaá rí nda noñó'o. Ta n̄i sartuu koo ká'ano yó'o mií noq ta'áná ñá'a sa kua'an kaki de'e ñoo, dá kokó rí de'án tá ná kaki xi. ⁵ Ta kúu n̄i kaki va de'e ñá'a yó'o, ta kúu xí iin tayii. Ta kasandaá x̄i dándáki xi ndidaá tá'an nación xí'in vara kaa. Tído n̄i ditá ní'ini ñaá Ndios yu'ú koo ñoo, dá koo xi xí'in ná noq ío na dándáki na. ⁶ Dá n̄i xino ñá'a yó'o noq koo ñoo kua'an noñó'o ichi noq n̄i kenduu Ndios kooán, ta ñoo koto ñaá ná iin mil uu ciento onij diko kuu.

⁷ N̄i ndi'i daá, dá n̄i kuu iin ña'a chí induú, chí n̄i ndakuin Miguel xí'in ndidaá ka ángel ndíta xí'in ná, dá n̄i naá na xí'in koo ká'ano ñoo, xí'in ndidaá ángel kini ndíta xoo mií rí. ⁸ Tído ko ní kandeé rí naá r̄i xí'in ná, ta ko ní ni'ij ka r̄i noq koo rí xí'in ángel r̄i induú. ⁹ Dá n̄i dakána na koo ká'ano ñoo kua'an r̄i nda sata vé'e, kirí kúu koo sá'ano, kirí kúu timí'á, kirí naní Satanás, ta kirí yó'o kúu rí xionoo danda'í ñayuu iin ní kúu ñayuú. Ta n̄i dakána ni'ini na r̄i n̄i naxino r̄i nda noñó'o xí'in ndidaá ángel t̄i.

¹⁰ Dá n̄i seido'i n̄i kayu'ú iin na chí induú, ta kaá na di'a:

—Sa n̄i kasandaá vá kuu dakaki Ndios ñayuu na, ta n̄i natiin na ndidaá ndée, ta dándáki na ndidaá kúu ñayuu viti. Ta kómí Cristo choon viti, dá chí sa n̄i dakána va na kirí dátaij kuachi na kándisa xí'in yó noq Ndios, tá'an kirí sa dátaij kuachi ñaá nduú ñoo. ¹¹ Tído n̄i kandeé vá ñayuu ñoo xí'in rí n̄i kee nij na kúu léko, kirá n̄i xita sa'a ná, xí'in sa'á ña n̄i sa xí'o nda na kuendá sa'á to'on va'a Jesús, chí ko ní ndi'i ta'on ini na sa'á ña kataki na, di'a n̄i xí'o na mií ña kían kuu na sa'a Ndios. ¹² Sa'á ñoo ná kadij iní yo'ó, induú, ta ná kadij iní ndo'ó, na ndéi xaan. Tído nda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi noñó'o xaan, xí'in ndo'ó, kirí ñó'o ini taño'o xaan, dá chí xido nda'o ini kirí u'u konoo rí kosaa r̄i noq ndéi ndó, chí ná'á rí ña ndadá cháa vá kuu koo rí —kaá na.

¹³ Tá n̄i kandaá ini koo ká'ano ñoo ña n̄i dakána ñaá Ndios kua'an r̄i nda noñó'o, dá n̄i kee rí tákaa rí sata ñá'a, ña n̄i dakaki tayii ló'o ñoo, kua'an r̄i. ¹⁴ Dá n̄i ni'ij ta'áná ñá'a ñoo uu ndixi ná'ano kirí ya'a, dá kuu ndarneeán ko'an nda noñó'o ichi, dá kandoo koo ñoo, dá kasandaáan noq n̄i kenduu Ndios kakaá de'áan, noq koto ñaá ná onij kua'á dao. ¹⁵ Dá n̄i ndusa rí kua'á nda'o takuij sata ta'áná ñá'a ñoo, dá dátani ñaá rí, n̄i ka'án rí, dá chí takuij n̄i kankuei yú'u r̄i kúu táto'on iin yuta. ¹⁶ Tído n̄i chindeé vá ñaá noñó'o yó'o, dá chí n̄i nono yú'án, ta kúu n̄i xi'i ndi'an takuij yuta n̄i kankuei yú'u koo ká'ano ñoo. ¹⁷ Ta kúu n̄i xido nda'o ini koo ká'ano ñoo n̄i xini r̄i ta'áná ñá'a ñoo. Sa'á ñoo n̄i kee rí kua'an r̄i naá r̄i xí'in ndidaá ka de'án, tá'an na né'e va'a choon n̄i sa'anda Ndios noq ná, chí na yó'o kúu na xí'o nda na kuendá sa'a Jesucristo.

13

Di'a n̄i kee uu kirí kini

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i sa kuin yu'u noq notí yu'ú taño'o, dá n̄i xinij n̄i xinkoo iin kití deen vej rí noq taño'o ñoo. Ta usa kúu dinij r̄i, ta uxu kúu ndíki r̄i, ta iin iin ndíki r̄i ñó'o tikata kuaán, ta iin

rá iin dinj rj tándaa kuuj ká'an ndava'a sa'a Ndios. ² Ta táto'on kji'o káa chító deen naní leopardo, kji'o dión káa kirí kini yó'o. Ta táto'on kji'o ndáa sa'a oso, kji'o dión ndáa sa'a rj. Ta táto'on kji'o ká'ano yú'u ndika'a, kji'o dión ndáa yú'u rj. Ta nj nakj'o mií koj ká'ano ñoo ndée rj noj kítj yó'o, ta nj nakj'o ta'ani rí téj noj dándáki rí noj rj, ta nj xj'o ta'ani rí ndidaá tá'an choon sa ne'e rí noj rj. ³ Ta nj xinij ña nj tarkue'e iin dinj rj, ta kua'an rj kuu rj keean. Tído nj nduva'a va dinj rj noj nj tarkue'e ñoo, ta ko ní xj'i ta'on rí. Sa'a ñoo nj naá téj ini ñayuu nj xini na, ta nj kasá'a ná ndíko na rí. ⁴ Ta nj kasá'a ná ndáño'o na koj ká'ano, kirí nj xj'o choon noj kítj yó'o, ta nj kasá'a ndáño'o ta'ani na mií rí, ta di'a kaá na kéká'ano na rj:

—¿Ndá yoo kándée kée táto'on kée kirí chiká'ano yó'o? Ta, ¿ndá yoo kándée naá xí'in rí? —kaá na.

⁵ Ta nj ni'j ta'ani rí ña ka'an rj ndidaá to'on táyíi, dá chindaya'i rí mií rí, ta ka'an ndava'a rí sa'a Ndios. Ta nj ni'j rj choon ña dándáki rí uuj diko uuj toon yoo. ⁶ Sa'a ñoo nj kasá'a rí ká'an ndava'a rí sa'a Ndios, ta kénoo rí kuu ná, ta ká'an ndava'a rí sa'a ve'e ñoo noj ió Ndios, xí'in sa'a ndidaá na ndéi induú. ⁷ Ta nj nono noj rj ña kjan naá rj xí'in ñayuu Ndios, ta nj nono noj rj ña kandeé rí xí'in ná. Ta nj ni'j ta'ani rí choon ña kjan dándáki rí ndidaá ñoo kuálí, xí'in ndidaá ñoo ná'ano, xí'in na ká'an iin rá iin yú'u, xí'in na ndéi ndidaá nación. ⁸ Ta ndidaá tá'an ñayuu ndéi ñayuu yó'o nj kasá'a ndáño'o na rj, chj nda rá ko ñá'a kasá'a sa'a ñayuu, nda daá vá ko kándodó kuu ná noj libro noj kándodó kuu na nj'i ña kataki chíchí. Ta ña yó'o kúu libro na kúu léko, na nj sa'ání ná.

⁹ Sa'a ñoo ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ná kueídó'o ndó noj ká'in. ¹⁰ Dá chj na nj kanian kakaá ve'e kaa, ve'e kaa va kasandaá na, ta na nj kanian kuu xí'in espada, kji'o dión kuu na. Sa'a ñoo kánian kandeí nduu ñayuu Ndios ndo'o níó ná xí'in ña ndeé iní na, ta kánian kandita toon na xí'in ña kándée iní na Ndios.

¹¹ Nj ndi'i, dá nj xinij nj xinkoo iin ka kítj chiká'ano chí tixi ñó'o dí'a, ta uuj kúu ndíkj rj, ta táto'on kji'o ndáa ndíkj borrego, kji'o dión ndáaan. Tído táto'on kji'o ká'an koj ká'ano ñoo, kji'o dión ká'an kirí ñoo. ¹² Ta né'e ta'ani rí choon táto'on né'e kítj mií noj ñoo, ta noj mií rí kée kirí yó'o ndidaá ña'a. Ta dáka'an rj ndidaá ñayuu, dá kandaño'o na kirí mií noj ñoo, kirí nj nda'a dinj noj nj tarkue'e ka'í ñoo. ¹³ Ta kua'a nda'o ña'a ná'ano kée rí, dá chj nda induú dákoon rí ño'ó ita noj ndidaá ñayuu. ¹⁴ Dánda'í rj ñayuu ndéi noño'o, chj nj ni'j rj ña kandeé rí kee rí ña ná'ano noj kítj mií noj ñoo. Ta nj sa'anda rj choon noj na ndéi noño'o ña ná kava'a na iin na'áná, ña káa táto'on káa kirí mií noj ñoo, tá'an kirí nj nda'a dinj noj nj tarkue'e ka'í xí'in espada. ¹⁵ Ta nj nono noj rj ña kjan kji'o rí tachj noj na'áná nj kava'a ñoo, dá kuu ka'an. Ta kómíán choon ka'áníán ndidaá ñayuu ko kándía kandaño'o ñaá. ¹⁶ Ta nj sa'anda rj choon ña ná ñani tónj ndá'a xoo kuá'a ndidaá ñayuu o taan na, ta ko né'e tandíni á mií ná kuálí ná o mií ná yatá ná, á mií ná kuíká ná o mií ná kúnda'í na, á mií ná kúu ná sato'o o na ño'ó tixi ndá'a iin sato'o. ¹⁷ Ta ni iin tó'on ta'on ñayuu o kúu kuiin na ña'a, ta ni o kúu ta'on dikó naan tá koj tónj ñoo o kuu rj o número kuu rj tándaa ndá'a ná o taan na. ¹⁸ Yó'o kónj ñaxintónj, ta kónj dinj, dá taó kuendá ndo número kítj chiká'ano yó'o, chj número yó'o ká'an sa'a iin ta, ta número yó'o kúu iño ciento onj diko iño.

14

Xíta iin ciento uuj diko komj mil ñayuu

¹ Nj ndi'i, dá nj xinij iin ndichi na kúu léko ñoo dinj yúku naní Sión, ta díjn ná ndíta iin ciento uuj diko komj mil ñayuu, ta taan iin rá iin na tándaa kuu léko ñoo xí'in kuu tatá na. ² Dá nj seido'i ni'j ká'an na chí induú. Ta táto'on kji'o ní'i xido takujj kua'a, kji'o dión ni'j ká'an na. Ta táto'on kji'o káyuu dai, kji'o dión ni'j ká'an na. Ta kádíán táto'on kji'o kúu tá dáká'a na

arpa, *ki'o* dión kúu noo *ká'an* na. ³ Ta *xíta* na iin yaa *sáa* noo na *ió* dándáki ñoo, *xí'in* noo ndin komi *ña* *táki* ñoo, *xí'in* noo ndin oko komi *ta* *sá'ano* ndéi *dín* ná ñoo. Ta ni *ko* *ín* *ta'on* kandeé *katí'a* yaa *xíta* na, *sava'a* iin ciento uu diko komi mil *ñayuú* ni *ḁakáki* Ndios tein *ñayuu* ndéi *ñayuú* *yó'o* kúu na *xíta* ña. ⁴ *Dá* *chí* ndidaá na *yó'o* *ko* ní *ya'a* *ta'on* na kee na *kuachi* *xí'in* na *ñá'a*, *sa'á* ñoo ndaa vii vá ná. Ta ndidaá na *yó'o* ndíko na *satá* na kúu léko *kua'an* na ndéi kúu *míi* vá noo ná *ko'on* na. Ta ndidaá na *yó'o* kúu na ni *ḁakáki* Ndios tein ndidaá *ñayuu*, *dá* *kakuu* na na *mií* noo natiin Ndios *xí'in* na kúu léko ñoo. ⁵ Ta ni iin *tó'on* *ta'on* *ña* *to'on* *ko* ní *kánkuei* *yú'u* ná, *chí* kúu ná *ñayuu* ndaa vii noo Ndios, noo *ió* na dándáki na.

Oní ángel xí'o ndaa kuendá

⁶ Ni ndi'i, *dá* ni *xinij* tánee iin *ka* ángel *xíonoo* na *me'í* induú, *ta* *né'e* na *to'on* *va'a* *Jesús*, *ña* *daá* *kuití* *koo*, *dá* *dána'a* na *ña* noo *ñayuu* ndéi *noñó'o*, noo ndidaá *nación*, noo ndidaá ñoo *kuálí*, noo na *ká'an* iin *rá* iin *yú'u*, *xí'in* noo na ndéi iin *rá* iin ñoo ná'ano. ⁷ Ta *kaá* na *di'a* *káyu'ú* ná:

—*Kayu'ú* ni'ini ndó Ndios, *ta* *ki'o* ndó *ñaño'ó* noo ná, *chí* *sa* ni *kasandaá* *kuu* *keyíko* na *sa'á* *ñayuu*. *Ta* *kandañ'o'o* ndó Ndios, *na* ni *kava'a* induú *xí'in* *noñó'o*, *xí'in* *taño'o* *xí'in* iin *rá* iin *ndúta* noo *kána* *takuií*.

⁸ Ta *satá* ángel *yó'o* tánee iin *ka* ángel *vei* na, *ta* *di'a* *káyu'ú* ná *vei* na:

—Ni *yaá* *va* ñoo Babilonia, *ni* *yaa* *va* ñoo Babilonia, *ña* kúu ñoo *ká'ano*, *dá* *chí* ni *daxinián* ndidaá *tá'an* *nación* *xí'in* *ña* *kini* *xí'in* *ña* *ka'an* noo *kée* *de'é* ñooan.

⁹ Ta *satá* ángel *yó'o* tánee iin *ka* ángel kúu *oní* *vei* na, *ta* *di'a* *káyu'ú* ná *vei* na:

—Ndi ndaa *mií* vá na *ni* *kandía* *ndañ'o'o* *kíti* *chiká'ano* ñoo *xí'in* *na'áná* *ri*, *ta* *ni* *kandía* *ta'ani* na *ni* *ñani* *tóni* *ndá'a* ná o *taan* na, ¹⁰ *dá* *kían* *kánian* *ko'o* na *vino* *ova*, *ña* kúu *ña* *xído* ini Ndios *xini* *ñaá* ná, *chí* *ko'on* Ndios *kuei* *ndi'i* na *ña* *xído* ini na *satá* *ñayuu* ñoo. *Sa'á* ñoo ndo'o *kini*

nió ná *kee* ñoo *kéi* *xí'in* *azufre* noo *ángel* *xí'in* noo na *kúu* *léko*. ¹¹ *Ta* *daá* *kuití* *kuiin* *ndichi* ñoo *oma* noo ñoo na *ndó'o* *nió* ná, *ta* *ni* *nduú* *ni* ñoo o *koní* na *nani'i* ndée ná, *chí* *ni* *sa* *ndaño'o* na *kíti* *chiká'ano* ñoo *xí'in* *na'áná* *ri*, *ta* *ni* *kandía* na *tánda* *tóni* *ri* *ndá'a* ná o *taan* na.

¹² *Sa'á* ñoo *kánian* *ki'o* ndeé *ini* *ndidaá* *ñayuu* Ndios, *tá'an* na *ndíta* *ndaá* *xí'in* *choon* ni *sa'anda* Ndios noo ná, na *kandéé* *ká'ano* *ini* *Jesús*.

¹³ Ta *ni* *seido'i* *ni* *ka'an* iin *tachí* na *ni* *ka'an* *nda* *induú*:

—*Ta* *taa* *di'a* noo *tuti* *xaan*: “*Ta* *yó'o* *chí* noo *ndiká'an* *ndi* *kúu* *ví* na *kuu* *sa'á* *ña* kúu ná *kuendá* *sato'o* *yo* *Jesús*.” *Jaan*, *dión* *kían*, *kaá* *Espíritu* *ii* Ndios. *Miían* *ndaá* *koni* na *nani'i* ndée ná, *dá* *chí* *na'a* *ii* vá *choon* *ni* *kee* na.

Di'a ni kuu tá ni sa'anda iin ángel tirió xí'in uva noñó'o yó'o

¹⁴ Ta *ni* *xinij* tánee iin *viko* *kuxí* *ndato* *nda'o*, *ta* *nooán* ñoo *ió* iin *taa*, *ta* *kóni* *koo* *ra* *tát'o'on* *ki'o* *káa* iin *taa* *ñayuú* *yó'o*. *Ta* *kánoo* iin *corona* *oro* *dini* *rá*, *ta* *né'e* *ra* iin *hoz* *deen*. ¹⁵ *Dá* *ni* *keta* iin *ka* ángel *ini* *ve'e* ñoo Ndios, *ta* *kúu* *ni'i* *nda'o* *ni* *kayu'ú* ná noo *ra* *ió* noo *viko* ñoo:

—*Chikaa* *yo'ó* *hoz* *sa'a* *tirió* *xaan* *viti*, *ta* *ka'andaan*, *chí* *sa* *ni* *kasandaá* *va* *kuu* *ta'anda* *ña*, *dá* *chí* *sa* *ndidaá* *vá* *tirió* *káa* *noñó'o* *xaan* *ni* *ichi*.

¹⁶ *Dá* *ni* *chikáa* *ra* *ió* noo *viko* ñoo *hoz* *sa'a* *tirió* *káa* ñoo, *dá* *ni* *sa'anda* *ndi'i* *ra* *tirió* *káa* *nooán*.

¹⁷ *Dá* *ni* *keta* iin *ka* ángel *ini* *ve'e* ñoo Ndios, *ña* *ín* *induú*, *ta* *tánee* *ta'ani* iin *hoz* *deen* *ndá'a* ná *vei* na. ¹⁸ *Dá* *ni* *keta* *ta'ani* iin *ka* ángel *chí* noo *náa* Ndios *di'a*, *ta* *na* *yó'o* *kómí* *choon* *satá* ñoo *kéi*. *Dá* *ni* *kayu'ú* ná iin *ka* ángel *né'e* *hoz* *deen* ñoo, *ta* *kaá* na:

—*Chikaa* *hoz* *deen* *né'ón* *xaan* *sa'a* iin *rá* iin *tu'u* *uva* *ín* noo *yíto* *káa* *noñó'o* *xaan*, *dá* *chí* *sa* *ni* *chichi* *va* *rí*.

¹⁹ *Dá* *ni* *chikáa* ángel ñoo *hoz* *deen* *né'e* *na* *sa'a* iin *rá* iin *tu'u* *uva* *ín* *yíto* *káa* *noñó'o*. *Dá* *ni* *taan* ná *ri* noo *kaño'o* *rí* *ko'oní* *ri* noo *ña* *xído* ini Ndios. ²⁰ *Ta* *nda* *yu'ú* ñoo ñoo *ni*

so'onj̄i uva yó'o, ta noó n̄i so'onj̄i r̄i n̄i x̄ita kua'á nda'o n̄ij̄, ta n̄i kaa rá chí n̄ino tát̄o'on d̄ikó tánee yú'u kuéi, ta n̄i n̄aka'ani rá tát̄o'on on̄i ciento kilómetro.

15

Kásaa us̄a ka ángel, ta né'e na ndin us̄a tandó'ó noo ndí'i

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i xinij̄ iin ka ñ̄a'anda'to, ñ̄a ká'ano, ñ̄a naá iníó xiníó chí induú. Ta ñ̄a yó'o kúú us̄a ángel, ta né'e na ndin us̄a tandó'ó noo ndí'i kando'o ñ̄ayuu, dá ndi'i ñ̄a x̄ido ini Ndios. ² Dá n̄i xini ta'anij̄ iin ñ̄a'anda'to káa taño'o, ta yé'e ra tát̄o'on yé'e yuu tatá, ta n̄i n̄aki'in tá'an rá x̄í'ín ñ̄o'ó kéi ita. Ta n̄i xini ta'anij̄ ndidaá na n̄i kandeé x̄í'ín kít̄i ch̄iká'ano ñ̄o'ó, x̄í'ín na'áná r̄i, chí k̄o ní sá ndaño'o ñ̄aá ná, ta k̄o ní kándia na ñ̄ani tóni ná x̄í'ín kuu r̄i o número kuu r̄i. Ndidaá na yó'o ndíta noó taño'o yé'e tát̄o'on yé'e yuu tatá ñ̄o'ó, ta ndidaá na yó'o né'e arpa Ndios ndíta na. ³ Ta x̄ita na yaa n̄i x̄ita Moisés, tá'an na sa x̄inkuáchí noo Ndios, x̄í'ín yaa x̄ita na kúú léko, ta di'a x̄ita na:

Ñ̄a ná'ano kée ní, ta ñ̄a ndato nda'o kée ní, sato'o ndu.

Mii ní kúú na kándéé kée ndidaá tá'an ñ̄a'a.

Ta mii ní kúú na kéndúsá'ano, ta mii ní kúú na kée ñ̄a ndaa.

Ta iin tó'on dinj̄i mii ní kúú rey dándáki ndidaá tá'an ñ̄ayuu.

⁴ ¿Ndá yoo ví ná kaa ñ̄a o yu'ú na mii ní,

ñ̄a o kéká'ano na mii ní, sato'o ndu?

Ko ín ta'on, dá chí iin tó'on dinj̄i mii ní vá kúú na ñ̄i.

Sa'á ñ̄o'ó ná kuita ndidaá tá'an nación noo mii ní, ta kandaño'o na mii ní,

dá chí sa n̄i na'a ní ñ̄a kényiko ndaa ní ndidaá ñ̄a.

⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xinij̄ ñ̄a chí induú n̄i nono yé'é noo kúú noo ñ̄i cháa ka ini ve'e ñ̄o'o, ñ̄a ná'a ñ̄a n̄i kandoo Ndios kemáni ná yó. ⁶ Ta ini ve'e ñ̄o'o ñ̄o'ó n̄i kankuei us̄a ángel, ta ndin us̄a ángel ñ̄o'ó né'e iin rá iin kue'e kando'o ñ̄ayuu. Ta ndíxi na dá'on kuxí kachi,

ta náye'e ndaa oon vían, ta n̄i kaq noo iin cincho oro yu'ú ndiká na. ⁷ Ta tein ndin komi ñ̄a takí ñ̄o'ó ni kana iian, ta né'an us̄a copa oro. Dá n̄i x̄i'oan iin rá iian noo ndin us̄a ángel ñ̄o'ó, ta n̄i chití inian ñ̄o'ó ñ̄a x̄ido ini Ndios, na daá takí kuií. ⁸ Ta kúú n̄i nakutí ve'e ñ̄o'ó ñ̄o'ó x̄í'ín ñ̄o'oma, ta dión, dá n̄i na'a Ndios ndi k̄i'o ká'ano na, ta n̄i na'a na ndi k̄i'o ndakí na. Ta ni k̄o ín ta'on kuu ku'u ini ve'e ñ̄o'ó Ndios nda ná x̄inkoo ndin us̄a kue'e né'e ndin us̄a ángel ñ̄o'ó.

16

Di'a n̄i kuu tá n̄i kuei ángel ñ̄o'ó copa na

¹ Ta nda ini ve'e ñ̄o'ó ñ̄o'ó n̄i seido'i káyu'ú ná noo ndin us̄a ángel ñ̄o'ó, ta kaá na:

—Kua'án ndo kata ndo nda noño'o káa ñ̄a ñ̄o'ó ini ndin us̄a copa né'e ndó xaan, ñ̄a dándáki ñ̄a x̄ido ini Ndios.

² Dá n̄i kuei ángel mii noó ñ̄o'ó ndúta ñ̄o'ó ini copa na noño'o yó'o, ta kúú n̄i ndaki iin kue'e kini noó ñ̄ayuu n̄i kándia n̄i n̄atiin tóni kít̄i ch̄iká'ano, ta n̄i sa ndaño'o na na'áná r̄i. Ta kue'e yó'o n̄i datáni ñ̄ij̄ ná, ta n̄i ndo'o nda'o níó ná n̄i keean.

³ N̄i ndi'i, dá n̄i kuei ángel kúú uu ñ̄o'ó ndúta ñ̄o'ó ini copa na noó taño'o. Ta kúú n̄i nduu taño'o ñ̄o'ó ñ̄ij̄, ta ndé'é rá tát̄o'on ndé'é ñ̄ij̄ ndii. Ta kúú n̄i naá ndí'i va ñ̄a'a takí x̄í'ín kirí takí ñ̄o'ó ini taño'o ñ̄o'ó.

⁴ N̄i ndi'i, dá n̄i kuei ángel kúú onj̄i ñ̄o'ó ndúta ñ̄o'ó ini copa na ini iin rá iin yuta x̄í'ín ini iin rá iin ndúta noo kána takuií. Ta kúú n̄i nduu takuií ñ̄o'ó ñ̄ij̄. ⁵ Dá n̄i seido'i n̄i ka'an ángel dándáki takuií ñ̄o'ó, ta kaá na di'a:

—Íin na ndaa nda'o kúú ní, sato'o ndu, mii ní n̄i sa kuu ní, ta mii ní kúú ní, ta mii ní kúú na ñ̄i, dá chí kényiko ndaa ní sa'a ndidaá ñ̄a'a, ⁶ ta sa'á ñ̄a n̄i sati na ndéi noño'o ñ̄ij̄ ñ̄ayuu mii ní, x̄í'ín ñ̄ij̄ profeta ní, sa'á ñ̄o'ó n̄i sa'an ní n̄i ndee ní takuií x̄i'i na kúú rá ñ̄ij̄, chí k̄i'o dión kánian ndo'o na sa'á ñ̄a kini n̄i kee na.

⁷ Ta n̄i seido'i n̄i kayu'ú iin ka ángel nda noo ná Ndios, ta kaá na:

—Miian ndaa kuiti dión kían, sato'o ndu, mií ní kúú Ndios kándéé kée ndidaá tá'an ña'a, ta kényiko ndaa ní, ta kényiko va'a ní sa'á ñayuu.

⁸ Ní ndi'i, dá nì kuei ángel kúú komi ñoo ndúta ñó'o ini copa na noo ndindii, dá nì ndudeen cháa kaan, dá nì chĩño'an ndidaá ñayuu xí'ín ñó'o. ⁹ Ta nì kei ñayuu ñoo nì kee ká'an ndindii, ta nì ka'an ndava'a na sa'á kuu Ndios, na kómí choon sata ndidaá tandó'ó yó'o, ta kò ní xín na nandikó iní na, ta kò ní xín na k'í'o na ñaño'ó noo Ndios.

¹⁰ Ní ndi'i, dá nì kuei ángel kúú o'on ñoo ndúta ñó'o ini copa na noo ió kítí chiká'ano ñoo dándáki rí. Ta kúú nì ñakuín naá iin ní kúú va noo ió rí dándáki rí. Ta ñayuu ndéi ñoo nì kasá'á seí yí'í na yáa ná sa'á ña ndó'o téi níó ná, ¹¹ ta nì ka'an ndava'a na sa'a Ndios, na ió induú, chĩ ndó'o nda'o níó ná sa'á ña tání ñíí ná. Tído kò ní nándikó ta'on iní na sa'á ña kini kée na.

¹² Ní ndi'i, dá nì kuei ángel kúú iño ñoo ndúta ñó'o ini copa na ini yuta ká'ano naní Eufrates, ta kúú nì ichi va takuí yuta ñoo. Ta kúú nì nono vá ichi noo ya'a ndidaá rey ndéi chí noo xinkoo ndindii. ¹³ Ta nì xinij nì kan'kuei espíritu kini yú'u koo ká'ano xí'ín yú'u kítí chiká'ano kuendá ña u'u ñoo, xí'ín yú'u ta kúú profeta to'on. Ta ndin oní espíritu kini yó'o ndáa táto'on k'í'o ndáa lá'o, ¹⁴ dá chĩ espíritu ña u'u vá kían, ta kua'á nda'o ña ná'ano kándéé espíritu yó'o kéean. Ta ko'an noo ndéi ndidaá rey noño'ó yó'o, dá nditútían ra, dá ko'on ra naá ra xí'ín Ndios tá ná kasandaá kuu nì kaxi mií Ndios, na kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

¹⁵ Ta di'a kaá Ndios: “Yó'o ká'in xí'ín ndó ña kasaají táto'on k'í'o kée iin ta kuí'íná. Sa'á ñoo ndiká'án ndi kúu ví na ndéi nduu, xí'ín na ndaá dá'on ndíxi na, chĩ noon kúú na o kóo vichí ta'on, ta o túu ta'on ña kedaá xí'ín ná xí'ín na noo ná”, kaá na.

¹⁶ Ta nì nditútí espíritu kini ndidaá rey ñoo iin xían noo naní Armagedón, ta to'on yó'o kúú to'on hebreo.

¹⁷ Ní ndi'i, dá nì kuei ángel kúú usa ñoo copa na noo tachi, ta táí nì kayu'ú iin na ini ve'e ño'o Ndios induú, nda noo ió na dándáki na ñoo, ta kaá na:

—Sa nì kuu va viti.

¹⁸ Tá nì ndi'i nì ka'an na dión, ta kúú nì sa kuíta tasa, ta táí ká'an ñayuu, ta ní'í xido kúu ka'andi. Ta nì kasá'á táan noño'ó yó'o, ta kúú kini nda'o nì taan. Nì kuu nì hora kò ní taan ta'on dión noño'ó yó'o nda nì kasá'á ndéi ñayuu nda viti. ¹⁹ Ta nì chachi ñoo ká'ano sa'á ña nì'í téi nì taan, ta oní tá'í nì chachi ña. Ta ndidaá ñoo ná'ano ñó'o iin rá iin nación nì koon ndi'an. Dá nì ndusáa ini Ndios ñoo ká'ano naní Babilonia, ña nì kasandaá kuu k'í'o na vino ova ko'o de'e ñooan, kirá dándáki ña xido nda'o ini na xiní ñaá ná. ²⁰ Ta ndidaá yuku ndíta ini taño'o xí'ín yuku ndíta noño'ó yó'o nì ndaño'ó ní'ini. ²¹ Ta kúú ná'ano nda'o ñí'í nì koon nda induú sata ñayuu ndéi noño'ó, ta iin iin ña vee táto'on oko sa'on kilo. Ta kúú nì ka'an ndava'a ñayuu sa'a Ndios sa'á ña nì koon ñí'í sata ná, dá chĩ miian ndaa kuiti tandó'ó ká'ano nda'o nì sa kian.

17

Kua'an iin ángel dándó'o na níó iin ñá'a díkó mií noo ta

¹ Ní ndi'i, dá nì kii iin ángel tein ndin usa ángel, na nì sa ne'e usa copa ñoo, dá nì kaa na xí'ín:

—Nakí chí yó'o, dá ná dána'i nooon ndí kee Ndios dándó'o na níó ta'áná ñá'a xixi kée díkó mií noo ta, ña ió noo takuí kua'a. ² Xí'ín ñá'a ñoo nì ya'a ndidaá rey ndéi noño'ó yó'o nì kee ra kuachi, ta ndidaá na ndéi noño'ó yó'o nì daxíni mií ná xí'ín ndidaá kuachi kéean —kaá na.

³ Dá xí'ín ñaxintónijí ndáka na yu'u kua'an na iin noño'ó ichí. Ta ñoo nì xinij kánóo iin ta'áná ñá'a sata iin kítí chiká'ano, ta kua'á nì ndé'é rí, ta iin ní'í ñíí rí nì nata'an tándaa to'on kini ña kían ká'an ndava'a sa'a Ndios. Ta usa kúú diní rí, ta uxí kúú ndíki rí. ⁴ Ta ndíxi ñá'a ñoo dá'on ndí'í, ña dáka tá'an xí'ín ña kua'á tóon, ta nì nata'an iin ní'í ñí'ian ñó'o ña'a oro, xí'ín yuu luu ndáa xí'ín perla. Ta tánee

iin copa oro ndá'an, ta n̄i chití inian ñó'o ndidaá ña kini xí'ín ndidaá ña ka'an noo kéeán xí'ín ra ko kúu yí'an. ⁵ Ta taan ñá'a yó'o ndá'a iin kuu, ta ni ko íin kátóni ini ndi kóni kaaan. Ta di'a kua'an kuu yó'o: "Ká'ano nda'o ñoo Babilonia, ña kúu naná ndidaá ña ñá'a díko mií, xí'ín naná ndidaá ña kini kua'an ió noño'o."

⁶ Ta n̄i xinij ña xini ñá'a ñoo, ch̄i n̄i daxinián miíán xí'ín n̄i n̄a kúu ñayuu Ndios, xí'ín n̄i n̄a n̄i xí'i sa'a Jesús. Ta kúu n̄i naá vá iní tá n̄i xinij ñá, ch̄i iin ña'a naá inío kían kéeán.

⁷ Dá n̄i kaa ángel ñoo xí'ín yu'u:

—¿Ndiva'a naá inóon? Viti kían ná ko'ín kastó'in xí'ón ndi kua'an sa'á ñá'a káa, xí'ín sa'a kítj chiká'ano kánóoán káa, xí'ín sa'a ndin usá dinj rj xí'ín sa'a ndin uxj ndíkj rj. Ta ko íin ta'on ná'á ña ko'ín kastó'in xí'ón. ⁸ Tá'an kirí n̄i xinon káa sa taki rj, tído ko takí ka rj viti. Vatj xian daá, keta ij rj ini yáí konó, noo koó noo sá tuu. Ndi'i ví, dá dánaá ñaá Ndios. Ta ndidaá ñayuu ndéi noño'o yó'o, na ko kándodó kuu noo libro nda rá n̄i kasá'á sa'a ñayuú yó'o, tá'an libro noo kándodó kuu n̄a n̄i'í ña kataki chíchí, noón kúu n̄a naá iní tá ná koni n̄a ña kee kítj ñoo, dá ch̄i n̄i sa taki rj, ta ko takí ka rj viti, tído nataki tuku va rí.

⁹ Ta ña yó'o xínño'ó ñaxintóni, dá kandaá inon ndi dándákian. Ndin usá dinj rj kúu usá yúku, ta dinj yúku ñoo ió ñá'a káa. ¹⁰ Ta kúu ta'anian usá rey. Ta sa n̄i kuei va o'on rey yó'o, ta viti dándáki iin ra, ta iin ka ra kámani natiin ra choon. Tído tá ná kasandaá kuu dáá ñoo, cháa nda'o tiempo kánian dándáki ra. ¹¹ Ta mií kítj n̄i sa taki ñoo, ta ko takí ka rj viti, kirí yó'o kúu rey kúu ona, ch̄i nákaa rj tein ndin usá rey yó'o, ta naá rj kee Ndios.

¹² Ta ndin uxj ndíkj n̄i xinon káa kúu uxj rey, ta ko ñá'a ta'on natiin ra choon. Tído ndadá iin hora va kane'e ra choon xí'ín kítj chiká'ano káa. ¹³ Ta iin tó'ón vá nakani ini ndin uxj rey ñoo, sa'á ñoo naki'o ra choon né'e ra noo ndá'a kítj chiká'ano ñoo. ¹⁴ Ta rey yó'o xí'ín kítj yó'o naá xí'ín n̄a kúu léko Ndios, tído kandeé vá léko xí'ín rá,

dá ch̄i mií ná kúu sato'o noo ndidaá sato'o, ta mií ná kúu rey noo ndidaá rey. Ta n̄a ndíta xoo n̄a kúu n̄a n̄i kana mií ná xí'ín n̄a n̄i kaxi mií ná, xí'ín n̄a ndíta toon xí'ín ná.

¹⁵ Ta n̄i kaa ta'ani ángel ñoo xí'ín yu'u:

—Takuií n̄i xinon ñó'o noo ió ñá'a díko mií ñoo, kúu ndidaá tá'an ñoo, xí'ín ñayuu kua'a, xí'ín iin rá iin nación, xí'ín n̄a ká'an iin rá iin yú'u.

¹⁶ Ta ndin uxj ndíkj n̄i xinon dinj kítj ñoo, xí'ín mií rí kúu ra koni u'u ñá'a díko mií noo taá ñoo, ta dánkoo nda'í ñaá rá, ta taxí vichí ñaá rá, ta kei yí'í ra koñoan, ta chiño'o ñaá rá. ¹⁷ Dá ch̄i k̄i'o dión n̄i chikáa Ndios ini ra ña kían kee ra ña kóni mií ná. Sa'á ñoo naki'in tá'an ña nakani ini ra, dá naki'o ra choon né'e ra noo ndá'a kítj chiká'ano ñoo, dá ná xinkoo to'on k̄i'o ká'an to'on Ndios. ¹⁸ Ta ñá'a n̄i xinon káa kúu ñoo ká'ano, ña kían kómí choon satá ndidaá rey dándáki noño'o yó'o.

18

Di'a n̄i kuu tá n̄i naá ñoo Babilonia

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i xinij konoo iin ka ángel vei na nda induú, ta ká'ano nda'o choon né'e na vei na, ta kúu n̄i naye'e ndaa oon ví noño'o yó'o n̄i kee na, dá ch̄i ndato nda'o yé'e n̄a. ² Ta kúu n̄i'í nda'o tá n̄i kayu'ú ná, ta kaá n̄a:

—Sa n̄i yaa va ñoo ká'ano Babilonia, sa n̄i yaa va ñoo ká'ano Babilonia. Ta n̄i nduuan cho'o ña u'u, ta n̄i nduuan ká'o noo ñó'o ndidaá tach̄i kini, ta n̄i nduuan táka ndidaá tá'an laa kini ndáa, kirí kúu laa tikínj. ³ Dión n̄i ndo'o ñoo ñoo, dá ch̄i n̄i xí'oan vino, kirá kúu kuachi ka'an noo, noo n̄a ndéi iin rá iin nación, dá n̄i xí'i na ra. Ta ndidaá rey ñayuú yó'o n̄i ya'a n̄i kee kuachi xí'ín ñoo yó'o. Ta ndidaá taá náka'án nda'í ndéi noño'o yó'o n̄i kekuíká rá mií rá, dá ch̄i n̄i xiin ñoo ñoo ndidaá ña'a xínño'án noo rá, dá keean kuachi ka'an noo, dá ndinoo inian.

⁴ Dá n̄i seido'i n̄i ka'an tach̄i iin ka n̄a n̄i ka'an chí induú, ta kaá n̄a di'a:

—Ndo'ó, na kúú ñayuu miíj, kankuei ndó ñoo xaan, dá ná dá'a ni kuei ndó noó kuachi kée na ndéi xaan, dá kían ná dá'a ni ndo'o ñoo ndo kee tandó'ó vei ndo'o ñayuu xaan. ⁵ Dá chī ndidaá kuachi kée na ni xinkoo nda induú, tído viti ndékuendá Ndios sa'a iin rá iin ña kini kée na. ⁶ Sa'á ñoo kua'án ndo nandió né'e ndó noó na ñoo kaa ndidaá ña'a ni kee na xí'ín ndó. Ta noo iin rá iin ña kini ni kee na ñoo ñoo xí'ín ndó, kua'án ndo kee ndóan uu ta'ándá xí'ín ná. Ta kua'án ta'ani ndó taán ndo uu ta'ándá ndirá ova cháá ka o duú ndiróon ni xí'o na noo míi ndó, ta nakí'o ndó ra nooán. ⁷ Ta sa chindaya'i ñoo yó'o mián, ta sa katoóan keeán kuachi ka'an noo. Tató'on sa keeán kuachi, kí'o dión kí'o ndó ña ndo'o níman, ta kí'o dión ta'ani kí'o ndó ña ná kuakián. Dá chī sa kuryíi ñoo yó'o xí'ín mián, ta kaáan: “Yó'o ióí kúú iin reina, ta kó kúú ta'oin iin ña kuáan, ta ni iin kuú ta'ón o kuákii.” ⁸ Ta sa'á ña ká'an dión, sa'á ñoo iin tó'ón daá vá kuú kasaa kue'e sataan, ta kuu ndi'i de'e ñooan, ta nda'í kuakián, ta nda'í kuikoán, ta xí'ín ñó'o kái ita kei ña, dá chī ná'ano nda'o ña'a kee Ndios, na kúú sato'o yo, ta mií ná keyíko sa'an.

⁹ Ta ndidaá rey dándáki noñó'o yó'o, tá'an ra ni ya'a ni kee kuachi xí'ín ñoo yó'o, tá'an ra ni sa ndei dii xí'án, roón kúú ra kuaki, ta nda'í ka'an ra sa'an tá ná koni ra ña iin ndichi ño'oma tóon kái ña. ¹⁰ Ta xíká nda'o kuita ra sa'á ña yu'ú ra ña kái ñoo ñoo, ta kaa ra:

—Nda'í kúú ví ñoo ká'ano Babilonia káa, nda'í kúú víán, ña kúú ñoo ndakí, dá chī iin hora di'a ni naá ndí'an ni kee Ndios.

¹¹ Ta nda'í kuaki ndidaá ta náka'án nda'i ndéi noñó'o yó'o, ta nda'í ka'an ra sa'a ñoo yó'o, dá chī kó iin ka kuíin ña dikó rá tató'on kí'o sa kee ñoo yó'o, ¹² dá chī va'a ni sa xiian ña ni kava'a xí'ín oro, xí'ín ña ni kava'a xí'ín plata, xí'ín ña ni kava'a xí'ín yuu luu ndáa, xí'ín perla, xí'ín dá'on táyíi ndáa, xí'ín dá'on kua'á toón, xí'ín dá'on seda, xí'ín dá'on kua'á nií, xí'ín yíto támi sa'an, xí'ín ndidaá ña ni kava'a xí'ín

no'o yokó elefante, xí'ín ña ni kava'a xí'ín yíto va'a, xí'ín ña ni kava'a xí'ín kaa kuaán, xí'ín ña ni kava'a xí'ín kaa oon, xí'ín ña ni kava'a xí'ín yuu ndato naní marmol, ¹³ xí'ín canela, xí'ín ndúta támi sa'an, xí'ín dusa, xí'ín duku támi sa'an, xí'ín dusa kuxí támi sa'an, xí'ín vino, xí'ín sití, xí'ín harina ndato, xí'ín tirió, xí'ín kirí xío vee, xí'ín borrego, xí'ín kuéj, xí'ín carreta, xí'ín ñayuu kéchóon, xí'ín níto ñayuu. ¹⁴ Ndidaá ku'i va'a sa katoó ñoo kaa ni kuxíká vá nooan viti. Ta ndidaá ña va'a xí'ín ña ndaya'i ni kuxíká vá nooan, ta ni iin kuú ka o konían ndidaá ña yó'o.

¹⁵ Ta ndidaá ta náka'án nda'i xí'ín ña va'a yó'o ni kekuíká rá mií rá ni kee ñoo ñoo, dá chī sa xiian va'án noo rá. Ta xíká nda'o kakuíta ra sa'á ña yu'ú ra ña kái ñoo ñoo, ta nda'í kuaki ra, ta nda'í ka'an ra, ¹⁶ chī kaa ra:

—Nda'í kúú ví ñoo ká'ano káa, nda'í kúú ví ñoo sa ndixi dá'on táyíi ndáa, xí'ín dá'on kua'á toón xí'ín dá'on kua'á nií, ta ni sa komián ña'a oro xí'ín yuu luu ndáa xí'ín perla, ta sa kaa táyíián. ¹⁷ Nda'í kúú víán, dá chī iin hora di'a ni naá ndí'i ña kuíká sa komián —kaa ra.

Ta ndidaá ra dákáka barco xí'ín ra chindee tá'an xí'ín rá, xí'ín ndidaá ka ta kéchóon noó taño'o kakuíta nda noo xíká ñoo ¹⁸ kande'é rá iin ño'oma toón kái ñoo ñoo, dá kaa ra:

—Ni iin tó'ón ta'on ñoo kó ní kándeé kí'ín tá'an xí'ín ñoo ká'ano káa.

¹⁹ Ta chikodó rá ñoyaká ñó'o diní rá, ta kayu'ú rá, ta kuaki ra, ta nda'í ka'an ra, chī kaa ra:

—Nda'í kúú ví ñoo ká'ano káa, nda'í kúú víán, chī ñoo káa ni kedaá xí'ín ndidaá ta kómí barco, dá ni kekuíká rá mií rá xí'ín ña kuíká ió nooán. Tído iin hora di'a ni naá ña —kaa ra.

²⁰ Sa'á ñoo kadii iní ndo'ó, na ndéi induú, sa'á ña ndó'o ñoo ñoo dión, ta kadii iní ndo'ó, na kúú ñayuu Ndios, xí'ín ndo'ó, na kúú apóstol, xí'ín ndo'ó, na kúú profeta, dá chī sa ni dandó'o Ndios níto ñoo ñoo sa'á ña ni keeán xí'ín ndó.

²¹ Dá ni tiin iin ángel ndakí nda'o iin yuu ká'ano, ña káa tató'on kí'o káa iin

yuu molino. Dá n̄i dakána na ña noo taño'o, dá n̄i kaa na:

—Táto'on k̄i'o ndée téi n̄i kankao yuu káa, k̄i'o dión ndo'o ñoo ká'ano Babilonia, dá naá ñá, ta ni iin kuu ka o nándió kooan. ²² Ta ni iin kuu ka o kueídó'o yó dáká'a na ñoo káa yaa xí'ín arpa, ni o káta ka na, ni flauta ni trompeta ka o tuú na, ta ni ra t̄i'a káva'a ña luu ndáa o kándeí ka, ta ni ña xido molino o kueídó'o ka yo ñoo ñoo. ²³ Ta ni ñó'o íti ka o k̄eí ñoo káa, ta ni o kueídó'o ka yo kantó'ón na ko'on tanda'a. Dión ndo'an, ch̄i ta sa naka'án nda'i sa ndei ñoo ñoo sa kuu ra ta ndáya'i noo na ndéi ñayuu yó'o, ta n̄i danda'í na ñoo ñoo ndidaá tá'an nación xí'ín ña tadí. ²⁴ Ta ñoo káa sa sati na n̄i ndidaá profeta xí'ín n̄i ñayuu Ndios xí'ín n̄i ndidaá na n̄i sa'ání ná ñayuu yó'o.

19

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i seido'i tái ká'an kua'á nda'o ñayuu chí induú, ta kaá na:

¡Aleluya, na ká'ano kúu Ndios, sato'o mií yó!

Mií ná kúu na dáka'ki ñaá, mií ná natiin ñañó'ó xí'ín to'on ndato xí'ín ndidaá choon,

² dá ch̄i keyíko ndaa na, ta keyíko va'a na sa'a iin rá iin ñayuu, sa'á ñoo n̄i keyíko na sa'á ña kini n̄i kee ñá'a xixi kée díkó mií noo taa,

dá ch̄i n̄i datúúan ndidaá ñayuu ndéi noño'o,

sa'á ñoo n̄i ya'a na n̄i kee na kuachi. Ta n̄i naki'in ya'i Ndios noo ñá'a ñoo sa'á ña n̄i sataa n̄i ñayuu sa xino kuáchí noo ná.

³ Dá n̄i kaa tuku ñayuu kuá'a ñoo: —¡Aleluya! Ch̄i ño'oma tóon kána noo k̄eí ñoo ká'ano ñoo. Ta daá kuití kana ña.

⁴ Ta ndin oko komi ta sá'ano ñoo xí'ín ndin komi ña takí ñoo n̄i sa kuíta xití, dá n̄i sa ndaño'o na Ndios, na ió dándáki noo téi ñoo, ta kaá na:

—¡Dión ná koo! ¡Aleluya!

⁵ Dá n̄i seido'i n̄i ka'an na nda noo ió Ndios dándáki na noo téi ñoo, ta kaá na:

Ndidaá tá'an ndo'ó, na xinkuáchí noo Ndios, keká'ano ndó Ndios.

Ta keká'ano ta'ani ñaá ndo'ó, na yu'ú ni'ini ñaá,

á mií ndó yatá ndó, o á mií ndó kuálí ndó.

⁶ N̄i ndi'i, dá n̄i seido'i tái ká'an kua'á nda'o ñayuu, ta noo ká'an na ní'í táto'on k̄i'o ní'í xido xika takuú iní yuta, ta ní'í ta'ani táto'on k̄i'o ní'í tá káyu'ú dai, ta kaá na:

Aleluya, dá ch̄i dándáki sato'o yo Ndios,

na kándée kée ndidaá tá'an ña'a.

⁷ Ná kadij inío, ta ná kandeí dij yo, ta naki'o yó ñañó'ó noo ná,

dá ch̄i sa n̄i kasandaá va kuu tanda'a na kúu léko xí'ín ñadi'í na,

ta sa io nduu va ñadi'í na ña kían tanda'a ná xí'ín ná.

⁸ Ch̄i n̄i natiin ñadi'í na dá'on táyí ndáa, ta ndato kuxí ña, ta ndato yé'an.

Dá ch̄i ña dándáki dá'on táyí ndáa ñoo kúu ndidaá ña va'a n̄i kee ñayuu Ndios.

Ndiká'án ví na ko'on kadíni víko noo tanda'a na kúu léko

⁹ Dá n̄i ka'an ángel ñoo xí'ín yu'u: —Taa ña ko'in ka'in xí'ón: “Ndiká'án ví na n̄i nakana Ndios ko'on kadíni víko noo tanda'a na kúu léko.”

Dá n̄i kaa ta'ani na xí'ín:

—Miían ndaa kuiti to'on mií Ndios kían ká'in xí'ón —kaá na.

¹⁰ Dá n̄i sa kuín xití noo ná, dá n̄i ka'in kandaño'i na. Tído n̄i kaa na xí'ín:

—Ná dá'a ni keeón dión, dá ch̄i iin ta xino kuáchí dáó xí'ín vóon noo Ndios kúu yu'u, táto'on k̄i'o kée dao ka ñanon, na xí'o ndaa kuendá sa'a Jesús. Kua'án kandaño'o iin tó'ón dinj Ndios. Ch̄i to'on ndaa Jesús kían dátoon ñaxintóni profeta, dá ká'an na sa'á ña vej koo.

Yó'o n̄i karxóo iin na kánóo iin kuéi kuxí

¹¹ Dá n̄i xini n̄i nono induú, ta kúu n̄i xini iin kuéi kuxí, ta kánóo iin taa sata ri, ta naní ná, Na Kéndúsá'ano, Na Ndaa. Dión naní ná, dá ch̄i keyíko

ndaá na, ta kọ naá ndava'a na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu. ¹² Tátó'on kị'o ndé'é ño'ó ita, kị'o dión ndé'é nduchí nóo na. Ta kua'á nda'o corona kándodó díní ná. Ta né'e na iin kuu, tído kọ íin ta'on kátóni ini ndi kóni kaa kuu ñoó, sava'a iin tó'ón mií vǎ ná ná'á. ¹³ Ta ndíxi na iin dá'on ni nakuchi nii. Ta naní ná, To'on Mii Ndios. ¹⁴ Ta kua'á nda'o tu'u soldado Ndios ndéi induú tákuei ra veí ra satá na kánóo kuéi kuxí ñoó. Tá'yí nda'o ndáa dá'on ndato kuxí ndíxi ra veí ra, ta kándodó ta'ani ra kuéi kuxí veí ra sata ná. ¹⁵ Tárnee iin espada deen yú'u ná dárkue'e na ñayuu ndéi iin rá iin nación xí'án. Ta xí'ín vara kaa dándáki ñaá ná. Ta mií ná ko'óni uva xí'ín sa'a ná, dá kana ndútǎ rí. Ta kirá yó'o dándáki ña xído nda'o ini Ndios, na kándéé kée ndidaá ña'a. ¹⁶ Ta dá'on ndíxi na ndá'a iin kuu, ta di'in na viti ndá'a ña. Ta kuu yó'o kaá di'a: “Rey noo ndidaá kúu rey, Sato'o noo ndidaá kúu sato'o.”

¹⁷ Ni ndi'i, dá ni xinií íin iin ka ángel noo ndindii, dá ni kayu'ú ángel ñoó, dá kaá na xí'ín ndidaá laa tánee me'í induú:

—Nakí ndidaá ndo'ó nditúti ndi'i ndó kadíni va'a ndó koño kee Ndios, ¹⁸ dá chí ko'on na kị'o na koño rey keí ndo, xí'ín koño ta dándáki soldado, xí'ín koño ta ndakí xí'ín koño kuéi xí'ín koño ra ni sa ndodó rí, xí'ín koño ndi ndáa mií vǎ ñayuu, á mií ná kúu ná sato'o o mií ná kúu ná na ñó'o tíxi ndá'a sato'o, á mií ná kuálí ná o á mií ná ná'ano na.

¹⁹ Ndi'i, dá ni xinií kítí chíká'ano ñoó xí'ín ndidaá rey dándáki noño'o yó'o xí'ín soldado ra. Ndidaá ta yó'o ni nditúti naá xí'ín na kánóo sata kuéi kuxí ñoó, xí'ín soldado Ndios veí xí'ín ná ñoó. ²⁰ Dá ví ni kankao kítí chíká'ano ñoó xí'ín profeta to'ón ñoó noo ndá'a ná. Ta profeta ñoó kúu ra sa kandeé sa kee ña ná'ano noo ñayuu ni kee kítí ká'ano ñoó, ta dión sa danda'í ra na ni natiin tóni kítí ñoó, ta ni sa ndaño'o na na'áná rí. Dá ni dakána ni'ini Ndios kítí ñoó xí'ín profeta to'ón ñoó ini takuú kúu ño'ó ita xí'ín azufre. ²¹ Ta dao ka ta ñoó

ni xij ni kee espada tánee yú'u na kánóo kuéi kuxí ñoó. Dá ni ndutú'u ndidaá laa ni seí rí koño ta ñoó nda ni ndinoo ini rí.

20

Dándáki Cristo Jesús iin mil kuia

¹ Ni ndi'i, dá ni xinií konoo iin ángel veí na nda induú, ta né'e na nda'á kaa yé'é yái konó, noo koó noo sa tuu, ta né'e na iin cadena chíkáni veí na. ² Dá ni kandeé ná ni tiin na kirí kúu ko ká'ano ñoó, kirí naní Satanás, kirí kúu tímí'á, ta ni so'oni na rí xí'ín cadena né'e na ñoó, dá ná kandiko rí iin mil toon kuia. ³ Ta ni dakána na rí nda maá ini yái konó ñoó, ta ni sadi na yé'án, ta ni kani na sello yé'án, dá ná dá'a ni konó ni iin tó'ón ñayuu noo ni sadi na, dá kían ná dá'a ka ni keta rí danda'í rí ni iin ka nación nda ná xinkoo iin mil kuia. Tá ni ndi'i, dá kánian ndaxi rí cháá tiempo.

⁴ Dá ni xinií ndíta téi ta sa'ándá choon, ta ñoó ni nandei ndidaá na ni natiin choon ña keyíko na sa'a ñayuu. Ta ni xini ta'anii ní na ni ta'anda diko sa'a ña sa xí'o ndaá na kuendá sa'a Jesús, xí'ín sa'a ña kándisa na to'on Ndios. Na yó'o kúu na kọ ní sa ndaño'o kítí chíká'ano ñoó, ta ni na'áná rí, ta ni tóni rí kọ ní ñani taan na ni ndá'a ná. Ndidaá na yó'o ni nataki, ta ni ni'i ná ña dándáki na xí'ín Cristo iin mil toon kuia. ⁵ Chí na yó'o kúu na mií noo ni nataki. Tído dao ka na kúu ndii, o náta'ki ta'on na nda ná xinkoo iin mil kuia. ⁶ Ndiká'án ví na nataki mií noo, ta kakuu ta'ani na na ii, dá chí o koní ta'on na kuu na ta'ándá kúu uu. Di'a ni'i tá'i ná kakuu na duti mií Ndios xí'ín duti Cristo, ta dándáki na xí'ín ná iin mil toon kuia.

Di'a koo tá dakána Ndios tímí'á nda maá ini taño'o noo kéi ita ñó'o xí'ín azufre

⁷ Tá ná xinkoo iin mil toon kuia ñoó, dá ví ndaxi tímí'á yái konó noo ndadi ni'ini rí. ⁸ Dá ví keta rí kanoo rí danda'í rí na ndéi ndidaá nación ñó'o ndin komi xoo tachi noño'o. Nda noo kúu kuendá Gog xí'ín nda noo kúu kuendá Magog kanoo rí

dánda'í rí ñayuu, dá nditútí rí na, dá ko'on na xí'ín rí naá rí xí'ín ñayuu Ndios. Táto'on kua'a kúú ñotí ndéi yu'ú taño'o, k'i'o dión ví kua'a kakuu ñayuu nditútí rí. ⁹ Chì nì kii na iin rá iin xoo ñayuú, nda noo xíká cháá ka, dá kao noo na ñoo noo ndéi tu'u ñayuu Ndios, noo kúú ñoo manì noo Ndios. Tído dákóon Ndios ño'ó kéi ita sata ná, dá naá ndí'i na. ¹⁰ Ta tímí'á, kirí nì danda'í ñayuu ñoó, dákána ñaá Ndios ko'on rí nda maá ini taño'o noo sá'ano ita ño'ó xí'ín azufre, noo nákaa kítì chiká'ano ñoó xí'ín profeta to'ón ñoó. Ta daá kuití ndo'o naní nío rí nduú ñoó xí'ín profeta ñoó.

Ió Ndios iin téi kuxí, ta keyíko na sa'á ñayuu

¹¹ Nì ndi'i, dá nì xini iin téi kuxí ká'ano, ta nì xini ta'anii na ió dándáki ñoó. Ta nì naá noño'o xí'ín induú noo na ió ñoó, ta nì iin tó'ón ta'on xí'ín kò ní nátuu kaan. ¹² Dá nì xini ndíta ndidaá na nì xí'i, na ndáya'i xí'ín na kò ndáya'i noo Ndios. Dá ví nì nono ndidaá libro ñoó. Ta nì nono ta'ani iin ka libro, ta ña yó'o kúú libro noo kándodó kuú na nì'í ña kataki chíchí ná. Dá ví nì keyíko sa'a iin rá iin na nì xí'i ñoó táto'on káa rá ió ña kándodó noo dao ka libro ñoó, chì nì keyíko na sa'á ña nì kee na. ¹³ Ta nì nakì'o taño'o ndidaá ñayuu nì xí'i ño'ó noo ra. Ta nì nakì'o ta'ani ña kédaá xí'ín ñayuu, dá xí'i na, ndidaá tá'an ñayuu ño'ó tixi ndá'án. Ta nì nakì'o ta'ani yáì ndii ndidaá ndii ño'ó iniñan. Dá ví nì keyíko sa'a iin rá iin na táto'on k'i'o káa rá ió ña nì kee na. ¹⁴ Ta ña kédaá xí'ín ñayuu, dá xí'i na, xí'ín yáì ndii nì sata Ndios ña kua'an ini takuú kúú ño'ó ita. Ña yó'o dándáki ña kuu ñayuu ñoó ta'ándá kúú uu. ¹⁵ Tá'an na kò kándodó kuú noo libro noo kándodó kuú na nì'í ña kataki chíchí ñoó, noón kúú na nì dakána Ndios ini takuú kúú ño'ó ita.

21

Kava'a Ndios iin noño'o saá xí'ín induú saá

¹ Nì ndi'i, dá nì xini iin induú saá xí'ín iin noño'o saá, dá chì induú mií

noo xí'ín noño'o mií noo nì ya'a vaan kua'an, ta koó ka va taño'o nákaa. ² Dá nì xini mií yu'u, Juan, ña kúú ñoo Jerusalén saá, ña kúú ñoo ii. Ta nì xini konooan vei ña nda induú nì kee mií Ndios, ta luu nì kenduuan mián táto'on kée iin ñá'a nì kenduu mií vei natiin yíñan. ³ Dá nì seido'i nì kayu'ú iin na nda induú, ta kaá na:

—Kande'é, ña xaan kúú ve'e ño'o Ndios, ta viti iian noo ndéi ñayuu na, dá chì koo na xí'ín ñayuu na, ta kakuu na na ñoo mií Ndios, ta kanoo mií Ndios tein na, ta kakuu na Ndios noo ná. ⁴ Ta dánayaa Ndios ndirnoo ñayuu na. Ta o kuú ka na, ta nì o kúnda'í ka ini na, ta o kuáki ka na, ta o ndó'o ka nío ná, dá chì ndidaá ña'a sa ndo'o na tá sata nì kexoo vaan.

⁵ Dá nì kaa na ió dándáki noo téi ñoó:

—Kande'é ndó, yu'u kúú na ndesaá ndidaá tá'an ña'a.

Dá nì kaa na xí'ín yu'u:

—Taa ndidaá ña yó'o, dá chì ndino'o ña ndaa kían ká'in, ta miñan ndaa kooan.

⁶ Ta nì kaa ta'ani na xí'ín yu'u:

—Sa nì kuu va viti. Yu'u kúú to'on mií noo xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúú na mí sa'a xí'ín na noo ndí'i. Tá ió iin káa na íchì ini, nakí na noo yu'u, dá k'i'o oon yu'u takuú kána ndita ko'o na, kirá xí'o ña kataki chíchí ná. ⁷ Ta ndi ndáa na nì kandeé nì xinkuei, noón kúú na natiin ndidaá tá'an ña va'a noo yu'u, dá chì yu'u kakuu Ndios noo ná, ta mií ná kakuu de'e noo yu'u. ⁸ Tído ñayuu kò ndéé iní, xí'ín na kò kándisa yu'u, xí'ín na kée ña ka'an noo, xí'ín na sa'ání ndii, xí'ín na kée kuachi xí'ín na kò kúú ñadi'í na o yí ná, xí'ín na tadí, xí'ín na ndáño'o yokò xí'ín ndidaá na to'ón, noón kúú na nì ni'i tá'i ña kaño'o na ini takuú kúú ño'ó ita xí'ín azufre. Ña yó'o dándáki ña kuu na ta'ándá kúú uu —kaá Ndios.

Kava'a Ndios iin ñoo Jerusalén saá

⁹ Nì ndi'i, dá nì kixi iin ángel nákaa tein ndin usá ángel nì sa ne'e ndin usá copa nì chití nì sa ño'o tandó'ó sa nì ya'a ñoó, dá nì kaa na xí'ín:

—Nakíj chí yó'o di'a, dá ko'in dána'í nooñ nā ko'on tanda'a, nā kakuu ñadi'í nā kúú léko ñoo.

¹⁰ Dá ndáka nā kúú Espíritu Ndios yu'u nī sa'an nā dinī iin yúku ká'ano dikó iin ñoo, dá nī daná'a nā iin ñoo ká'ano nda'o nooí, ta ñoo ñoo kúú ñoo ij, ña kúú ñoo Jerusalén, ña kían konoo vei nda induú nī kee Ndios. ¹¹ Ta ndato oon ví náye'e ndaa ñoo ñoo táto'on kī'o ndato náye'e ndaa mií Ndios. Ta nádion ña táto'on kī'o nádion yuū ndato xíxi díon, ta ndé'an táto'on kī'o ndé'é yuū naní jaspe, chí yé'an táto'on kī'o yé'e yuū tatá. ¹² Ta ndíka nda'o náo nī kao noo ñoo ñoo, ta dikó nda'o ña, ta uxī uū kúú yé'an, ta ndíta iin iin ángel yé'an, ta iin rá iin yé'an ñoo tándaa iin rá iin kuū ndin uxī uū de'e ta naní Israel. ¹³ Ta chí xoo noo xínko ndindii ñó'o onī yé'an, ta chí xoo norte ñó'o ta'ani onī yé'an, ta chí xoo sur ñó'o ta'ani onī yé'an, ta chí xoo noo sá nóo ndindii ñó'o ta'ani onī yé'an. ¹⁴ Ta uxī uū kúú yuū sa'a náo ñoo ñoo, ta iin rá iin yuū sa'a náo ñoo tándaa iin iin kuū nā kúú apóstol, nā sa xionoo xí'in nā kúú léko.

¹⁵ Ta né'e ángel ñoo iin vara oro, dá chikī'ó nā ñoo ñoo, xí'in yé'an xí'in náo ña. ¹⁶ Ta komī xoo kúú ñoo ñoo, ta ña ndíkaan xí'in ña kánián, iin nóo vá ndáaan. Dá nī chikī'ó nā ña xí'in vara oro ñoo, ta uū mil komī ciento kilómetro kúú ña kánián, ta uū mil komī ciento kilómetro kúú ña dikóan, ta uū mil komī ciento kilómetro kúú ña ndíkaan. ¹⁷ Ta nī chikī'ó nā náo ña, ta kían onī diko uxī komī metro táto'on kī'o chíki'ó ñayuu, chí kī'o díon nī chíki'ó ña ángel ñoo. ¹⁸ Ta yuū nī kava'a náo ñoo kúú yuū naní jaspe. Tído mií ñoo ñoo nī kava'a xí'in oro ndino'o, ta díon ña táto'on ndato díon yuū tatá. ¹⁹ Ta yuū sa'a náo ñoo nī kava'a xí'in yuū luu ndaa, ta yuū sa'a náo mií noo nī kava'a xí'in yuū naní jaspe, ta ña kúú uū nī kava'a xí'in yuū naní zafiro, ta ña kúú onī nī kava'a xí'in yuū naní ágata, ta ña kúú komī nī kava'a xí'in yuū naní esmeralda, ²⁰ ta ña kúú o'on nī kava'a xí'in yuū naní ónice, ta ña kúú iño nī kava'a

xí'in yuū naní cornalina, ta ña kúú usa nī kava'a xí'in yuū naní crisólito, ta ña kúú onā nī kava'a xí'in yuū naní berilo, ta ña kúú iin nī kava'a xí'in yuū naní topacio, ta ña kúú uxī nī kava'a xí'in yuū naní crisopraso, ta ña kúú uxī iin nī kava'a xí'in yuū naní jacinto, ta ña kúú uxī uū nī kava'a xí'in yuū naní amatista. ²¹ Ta uxī uū yé'é ñoo nī kava'a xí'in uxī uū perla, sa'a ñoo iin rá iin yé'é ñoo kúú iin perla. Ta keí oro kúú keí ñó'o ñoo ñoo, ta yé'an táto'on yé'e yuū tatá.

²² Ta ni iin tó'on ve'e ño'o ko ní xini iin ñoo ñoo, dá chí sato'o yo Ndios, nā kándéé kée ndidaá ña'a, noón vá kúú ve'e ño'o ió ñoo ñoo, xí'in nā kúú léko. ²³ Ta ko xínño'ó ta'on ñoo ñoo ndindii, ni yo, dá katoon, dá chí mií vá Ndios dáye'e sa'a ña ndato téi nā, ta mií léko ñoo kúú ñó'o dátoon iin ní ñoo ñoo. ²⁴ Ta ñayuu nī káki ndéi iin rá iin nación kanoo noo náye'e ndaa ñoo ñoo, ta ndidaá tá'an ña kuiká xí'in ñaño'ó nakī'o ta sa kuu rey noño'o yó'o noo ñoo ñoo. ²⁵ Ta ni iin kuū ta'on o ndadí yé'an, dá chí ni iin kuū ka o kuaá ñoo. ²⁶ Ta kane'e na ndidaá ña kuiká xí'in ñaño'ó nī sa komī iin rá iin nación ko'on nā nakī'o naan noo ñoo ñoo. ²⁷ Ta ni iin tó'on ta'on ña yakó o kúu ku'u ñoo ñoo, ni nā kée ña kini, ni nā to'on. Sava'a nā kataki chíchí kándodó kuū noo libro nā kúú léko, noón vá kúú nā kuu ndu'u ñoo ñoo.

22

¹ Nī ndi'i, dá nī daná'a ángel ñoo iin yuta ndato nda'o nooí. Ta yuta ñoo xíka takuúí xí'o ña kataki yo, ta ndato yé'e ra táto'on kī'o yé'e yuū tatá. Ta takuúí yó'o kána mií tixi téi noo ió Ndios dándáki na xí'in nā kúú léko. ² Ta me'í keí nákaa mií ñoo ñoo nákaa yuta ñoo. Ta ndíta yíto ndin nduú xoo yu'ú yuta ñoo, ta yíto ñoo xí'o ña kataki yo. Ta iin rá iin yo xí'o rá kuí'i, chí uxī uū ta'ándá xí'o rá kuí'i noo kuía. Ta ndá'a yíto ñoo kúú tata nduva'a ñayuu ndéi iin rá iin nación. ³ Ta ni iin ka chí'an o kóo noo ñayuu kandeí ñoo. Ta ñoo kuin téi noo koo Ndios dándáki na xí'in nā kúú léko, ta

koni kuáchí ñayuu na noo ná. ⁴ Ta koni túu na noo Ndios, ta kanda'a kuu mií Ndios taan na. ⁵ Ta ni iin kuu ta'ón o kuaá ñoo ñoo. Ta ni o kónñó'ó ka na ni iin tó'ón ñó'o katoon noo ná, ni ndindii, dá chī mií vá Ndios, na kúu sato'o yo, katoon noo ná. Ta daá dándáki kuí Ndios.

Sa kuyati va ña nandio koo Jesús kasaq na

⁶ Dá ni kaa ángel ñoo xí'ín:

—Ña ndaa kúu to'on yó'o, ta miían ndaa xinkoo noo ká'an. Sa'a ñoo sato'o yo Ndios, na kúu Ndios xí'o ña kánda ini na kúu profeta na sa'a ndí kían koo, noón kúu na ni tanda'a iin ángel kéchóon noo ná noo yo'ó, dá dána'a na noo ñayuu mií ná sa'a ndidaa ña yati vei koo, ña kúu ña kánian koo.

⁷ —Kana'ón ña sa yati ñó'ó vá kasaai —kaá Jesús.

Ndiká'an ví na né'e va'a ndidaa to'on nákanii libro yó'o sa'a ña vei koo.

⁸ Ta mií yu'u, Juan, kúu na ni seídó'o ndidaa ña yó'o, ta ni xini xí'ín noo ña. Tá ni ndi'i ni seídó'i ña, ta ni xini ña, dá ni sa kuín xitíi kua'in kandaño'i ángel, na ni dána'a ndidaa ña yó'o noo. ⁹ Dá ni kaa na xí'ín:

—Koo, ná dá'a ni keeón dión, dá chī iin na xinkuáchí dáó xí'ón kúu yu'u, tátoto'ón k'i'o kée dao ka ñanon, na kúu profeta, xí'ín to'on kée na ndita toon xí'ín to'on dána'a libro yó'o. Kua'an kandaño'o iin tó'ón dinii mií Ndios.

¹⁰ Ta ni kaa ta'ani na xí'ín:

—Ná dá'a ni kadon libro yó'o xí'ín sello, dá chī sa yati ñó'ó vá vei koo ña kásto'an sa'a. ¹¹ Sa'a ñoo na ko kúu ñayuu ndaa, ta k'i'o dión ná kakuu ii vá ná. Ta na kúu ñayuu kini, ná kee ii vá ná ña kini. Ta na kenda, ná kenda ii vá ná. Ta na ió vii noo Ndios, ná koo vii ii vá ná.

¹² —¡Kana'ón ña sa yati ñó'ó vá kasaai! Ta chiya'avii iin rá iin ñayuu tátoto'ón k'i'o kaa choon ni kee na. ¹³ Yu'u kúu to'on mií noo xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúu na mií sa'a xí'ín na

noo ndí'i. Yu'u kúu na mií noo, ta yu'u kúu na noo ndí'i —kaá Jesús.

¹⁴ Ndiká'an ví na ni dandoo dá'on ndixi na, dá chī ió ichi ná ña kían keí ná ku'i kána noo yito, kirá xí'o ña kataki yo. Ta ió ta'ani ichi ná ku'u na iin rá iin yé'é ñoo ñoo. ¹⁵ Tido satá vé'e va kandoo tina, xí'ín na tadí, xí'ín na kée kuachi xí'ín na ko kúu ñadi'í na o yí ná, xí'ín na sa'ání ndii, xí'ín na ndaño'o yoko, xí'ín ndidaa na kátóo danda'í dao ka ñayuu.

¹⁶ —Mií yu'u, Jesús, kúu na ni tanda'a iin ángel kéchóon noo, dá k'i'o ndaa na kuenda sa'a ndidaa ña yó'o noo ndidaa na kúu kuenda mií. Yu'u kúu na ni kii tein na ve'e rey David, ta yu'u kúu tiño ndato xinkoo tá kua'an tuu —kaá na.

¹⁷ Ta kaa na kúu Espiritu Ndios:

—Nakí.

Ta kaa ta'ani yó, na kúu ñadi'í Jesús:

—Nakí ní.

Ta ndo'ó, na seídó'o to'on yó'o, kaa ta'ani ndó:

—Nakí ní.

Ta ndo'ó, na ichi ini, nakí ndo. Ta ndi ndaa ndó ká'an ko'o takuú, dá kían ko'o oon ndó takuú xí'o ña kataki yo.

¹⁸ Sa kásto'in xí'ín ndidaa tá'an na seídó'o to'on tánda noo libro yó'o, ña ká'an sa'a ndí kían koo chí noo, ña tá ni chinda noo ná ni chikodó ná cháa ka to'on noo tuti yó'o, dá kían tanda'a Ndios ndidaa tá'an kue'e kían noo ná, ña kían ká'an libro yó'o sa'a. ¹⁹ Tá tá ni chinda noo ná ni ditá ná dao to'on tánda noo libro yó'o, ña ká'an sa'a ña vei koo, dá kían ko'on ta'ani Ndios ditá ná kuu ná, ña kánóo noo libro noo kándodó kuu na kataki chíchi, ta o kónó ná ña kandeí na ñoo ii ñoo, ña ká'an libro yó'o sa'a.

²⁰ Mií na xí'o ndaa kuenda sa'a ña yó'o kúu na kaá di'a:

—Miían ndaa kuiti yachi va kasaai.

¡Dión ná koo! ¡Nakí ní, Jesús, mií ní na kúu sato'o ndu!

²¹ Ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.